Tabula

Prologus in librum gratię venerabilis pꝛ̄is Uincentij Beluacen̄· ſacrę pagię profeſſoꝛis excellentiſſimi feliciter incipit cum eiuſdem libꝛi tabula·

Liber iſte continet myſteriū redēptiōis humanę. Et diuidit' in q̄ttuoꝛ ꝑtes. Prima nimirum agit de vtraqꝫ redemptoris ipſius generatione: pꝛęcipue ꝟo de natiuitate ipſius tempoꝛali· videlicet ex Maria virgine ab ęterno pꝛędeſtinata ſiue ꝓuiſa· patriarchis pꝛomiſſa· ꝓphetis reuelata· per multas quoqꝫ figuras ab antiquo iudęoꝛuꝫ populo pꝛęſignata. Et habet pars iſta centum ſedecim capitula.

j De libꝛo gratię
ij De multiplici libꝛo vitę
iij De libꝛo ſapientię clauſo in humanitate
iiij De libꝛo verbi incarnati
v De duabus generationibus Chꝛiſti
vj De generatione verbi ex patre
vij Qꝛ pater filium genuit ex ſola liberalitate
viij De excellenti amoꝛe patriſ ad filium
ix De vnitate ꝛ differentia amboꝛum
x Qꝛ dei filius ſit patri coęternus
xj Qꝛ ipſe ſit eidem coęqualis
xij Qꝛ ipſe filius ſit ęqualitas ipſa
xiij Qꝛ ipſe ſit imago paterna
xiiij Qꝛ ipſe filius ſit ſapiētia
xv Qꝛ filio pater ipſuꝫ gignendo dedit omnia
xvj Qꝛ illa generatio ſit ineffabiliſ ꝛ incompꝛehenſibilis
xvij Qꝛ vtraqꝫ ſit inenarrabilis
xviij De miſſione filij dei in carneꝫ ꝛ modo ꝛ cauſa eiuſdem
xix Qꝛ deus homo factus eſt vt hominem lapſum erigeret
xx Qꝛ vt famelicum in vtroqꝫ ſenſu reficeret ex ſe
xxj Qꝛ vt a ſe exulantem ad ſe reduceret
xxij Qꝛ vt miſerum in coꝛpoꝛe ꝛ anima beatificaret
xxiij Qꝛ vt homini ſuę naturę dignitatem innoteſceret
xxiiij Qꝛ vt ei humilitatis exempluꝫ in ſe tribueret
xxv Qꝛ vt eum ad ſui amoꝛem alliceret
xxvi Qꝛ vt homini ſuam charitateꝫ oſtenderet
xxvij Qꝛ vt hominis reatum expiaret
xxviij Qꝛ vt victoꝛem hominis diabolum in homine ſuperaret
xxix Qꝛ vt diaboli poteſtateꝫ ab homine per hominem coerceret
xxx Cur ſic hominem a diabolo liberare voluit
xxxi Cur non eum potentia ſed humilitate vincere placuit
xxxij Cur ſolus filius humanitateꝫ aſſumpſit
xxxiij Qꝛ tota tꝛ̄initas filiū incarnauit

xxxiiij Cur filius hominem non angelum redimere voluit
xxxv Qualiter propter homineꝫ ſe contraxit ⁊ humiliauit
xxxvi Qualiter mediatorem hominis ad deum ſe conſtituit
xxxvij Qualiter veritatis ⁊ mīę conflictum ſedauit.
xxxviij Qualiter munduꝫ ingrediens pacem adduxit
xxxix Cur tam diu poſt hominis lapſum incarnari diſtulit
xl Cur tempore legis naſci voluit
xli De deſiderio ſanctorum antiquorum ⁊ primo patriarcharum
xlij De deſiderio Eſaię aptiſſimi ꝓphetarum
xliij De deſiderio ceterorum ꝓphetarum ⁊ ſanctorum
xliiij Qꝫ totum vetus teſtamentum conclamabat Chriſtum venturum
xlv De prefiguratione eiꝰ in creatione mundi
xlvi De myſterio eiuſdem in Adā qui fuit forma futuri
xlvij De myſterio eiuſdem in Abel
xlviij De myſterio eiuſdem in Noe.
xlix De myſterio eiuſdem in Abraam
l Adhuc de eodem
li De myſterio eius in Yſaac
lij Iterum de eodem
liij De myſterio eius in Iacob
liiij Adhuc de eodem
lv De myſterio eius in Iuda
lvi Adhuc de eodem
lvij De myſterio eius in Ioſeph
lviij Iterum de eodem
lix De myſterijs eius in benedictionibus Iacob
lx Adhuc de eodem
lxi Adhuc de eodem
lxij De myſterio Chriſti in morte Ioſeph
lxiij De myſterio eiuſdem in educatione Moyſi
lxiiij De myſterio eius in miſſione eiuſdem
lxv De myſterio eius in agno paſcali
lxvi De myſterio eius in modo comedendi
lxvij De myſterio eius in his a quibus debet comedi
lxviij De myſterio eius ī his quę facta ſunt in exitu de ęgypto
lxix De myſterio eius in manna ⁊ carnibus
lxx De myſterio eius in aqua ⁊ petra ⁊ pugna Ioſue
lxxi De myſterio eius in datione legis
lxxij De myſterio eiꝰ in ducatu angeli ⁊ ſanguine fęderis
lxxiij De myſterio eius in interioribus tabernaculi
lxxiiij De myſterio eius in ſcemate tabernaculi
lxxv De myſterio in ornatu pontificis
lxxvi De myſterijs ceteris Exodi
lxxvij De myſterio Leuitici
lxxviij De myſterio Numeri
lxxix De myſterio Deuteronomij
lxxx De myſterijs Ioſue
lxxxi De myſterijs Iudicū ⁊ p̄mo de Iael ⁊ Gedeone
lxxxij De myſterio filioꝝ gedeonis.

Tabula

lxxxiij	De myſterijs Jepte
lxxxiiij	De myſterio Samſonis
lxxxv	De myſterio Ruth
lxxxvi	De myſterio Booz
lxxxvij	De myſterio ꝓpinqui
lxxxviij	De myſterijs Heli ⁊ Dauid
lxxxix	De myſterijs Abſalon ⁊ Sibe
xc	De myſterio Salomonis
xci	De myſterio Helię ⁊ Heliſei
xcij	De myſterio Ezechię ⁊ Joſie
xciij	De myſterio tranſmigrationiſ babylonię
xciiij	De myſterio reductionis arcę
xcv	De myſterio filij ꝓmiſſi Da-uid ⁊ modo templi
xcvi	De myſterio nebulę templi et regni Salomonis
xcvij	De myſterio Cyri regiſ ⁊ Neemię
xcviij	De myſterio Tobię ⁊ Sarę ⁊ Raphaelis
xcix	De myſterio piſcis exenterati.
C	De myſterio coniugij Tobię iunioris ⁊ illumīatione pr̄is.
Cj	De myſterio Judith ⁊ Holofernis
Cij	De myſterio Aſueri ⁊ Heſter.
Ciij	De myſterio Job ⁊ filioꝝ eiuſ
Ciiij	De myſterio Sathan ⁊ filiorum dei
Cv	De myſterio denudatiōis Job
Cvi	De myſterio ꝑmiſſiōis eiuſdē
Cvij	De myſterio amicorum eius.
Cviij	De myſterio çeli Matathię
Cix	De myſterio exhortationis ei⁹ ad filios
Cx	Qꝛ oēs antiqui ſancti ꝓnūciauerunt Chriſtum
Cxi	Qꝛ eadem eſt fides oīuȝ tēpoꝝ
Cxij	Qꝛ impleta ē tota lex ꝑ chriſtū
Cxiij	Qꝛ impleta eſt ꝓphia per eum.
Cxiiij	De teſtimonijs ꝓphetarum.
Cxv	De teſtimonijs pſalmoꝝ
Cxvi	De teſtimonijs vatum gentilium

Sequitur tabula ſecūdi libri

Secunda

pars agit de ordine ⁊ modo ipſius filij dei incarnationis. natiuitatis. educatiōis. conuerſationis. vſqȝ ad tempus paſſionis. Habet autem centum q̄nquagintaduo capitula

j	De prędeſtinatione Chriſti
ij	De miſſione filij dei in mūdū.
iij	De triplici aduentu eiuſdem
iiij	De primo eius aduentu. ſ. in carnem
v	De aduentu eiuſdeȝ ad mētē
vi	De profectu noſtro ex ei⁹ aduentu
vij	De vltimo eius aduentu ſcilicet ad reparationem corporū
viij	Qualiter ꝑueniendū eſt eius iudicium
ix	Qualiter dormiendū eſt inter medios clericoſ. id eſt. vtrūqȝ aduentum
x	De circumſtantijs aduentus primi. et primo quis venit
xi	Vnde venit
xij	Vbi venit
xiij	Ad quos venit

xiiij Ad quid venit
xv Qualis venit
xvi Quo tempore venit
xvij Quibus ſignis aduentũ ſuuz
preoſtendit
xviij Qua via venit
xix Cur de pctõribꝫ naſci voluit
xx Cur de muliere
xxi De eius conceptione
xxij De prerogatiua illius genera
tionis
xxiij De mundicia illius conceptio
nis
xxiiij De incomprehẽſibili mixtura
deitatis ⁊ humanitatis
xxv Qualiter verbũ patris intra-
uit vteruz virginis abſqꝫ ſui
contagio
xxvi De animę ⁊ carnis aſſũptiõe.
xxvij De cõmunicantia actionum
vtriuſqꝫ naturę
xxviij De diſtinctione proprietatuz
vtriuſqꝫ
xxix De perſonalitatis vnitate
xxx Qꝫ perſonalitas illa diuidi nõ
potuit etiam in morte
xxxi Qualiter Chriſtus dicitur in
ſepulcro iacuiſſe
xxxij Quę ſit ſimilitudo perſonali-
tatis in Chriſto ⁊ in homine
puro
xxxiij Qualiter Chriſtus dicit' con-
ceptus de ſpirituſancto
xxxiiij De ſanctificatione mortalita
tis aſſumptę
xxxv De aſſumptione pęnalitatꝫ
xxxvi De paſſibilitate carnis
xxxvij De paſſibilitate animę
xxxviij De quadruplici ei⁹ volũtate.
xxxix De meriti eius perfectione
xl De gratię in eo plenitudine
xli Qualiter factus eſt nobꝭ fons
⁊ exemplar gratię
xlij Qualiter fuit ſimul viator et
comprehenſor
xliij Qualiter in eo habitauit diui-
nitatis plenitudo
xliiij Qualiter in eo fuerunt ſeptem
dona ſpirituſſancti
xlv De vitandis erroribus in fide
Chriſti
xlvi De noĩatis hereſibus contra
Chriſtum
xlvij De ſana fide catholicoꝝ
xlviij Qualiter veritas de terra or-
ta eſt ⁊c
xlix De plenitudine temporis in q̊
naſci diſpoſuit
l De tempore pacis ſub Augu-
ſto in quo naſci voluit
li De loco dñicę natiuitatꝫ
lij De admirabili partu virginis
liij Cur dñs in hyeme naſci voluit
⁊ in nocte
liiij Cur infantiles miſerias voluit
ſubire
lv De fletu paruuli ⁊ vagitu
lvi De panniculis
lvij De preſepio
lviij De paſtoribus ab angelo vi-
ſitatis
lix De annũciato gaudio dñicę
natiuitatis
lx Qꝫ illud gaudium pertinet ad
omne genus hominũ
lxi De p̄nũcione ipſiuſ natiuitatꝫ
lxij De illumĩatione illius noctis
⁊ craſtino noſtrę glificatiõis
lxiij De illuminatione ſcientię cir-
ca aduentum iudicis
lxiiij De obſeruatione lucernarum
⁊ cuſtodia vigiliarũ

Tabula

lxv Qꝛ dies natalis dñi fuit mirabilis ſed non fatalis
lxvi De gaudio ipſius ſolenni
lxvij De myſterio bidui nrē ſanctificatiōis ⁊ gloꝛificationis.
lxviij Iterum de eodem
lxix Adhuc de eodem
lxx De exercitu angeloꝝ qui paſtoꝛibus apparuerūt
lxxi De cantico quod cecinerunt.
lxxij De laudando dño angeloꝝ exemplo
lxxiij De paſtoꝛum myſterio
lxxiiij De verbo carne facto
lxxv De ipſius verbi īmenſi abbreuiatione
lxxvi De ſtulticia diuine ſapientie
lxxvij De infatuatione mūdane ſapientie
lxxviij Qꝛ verbū inuiſibile factum eſt viſibile
lxxix Qualiť paſtoꝛes puerū natū inuenerūt
lxxx Qꝛ eundē cognitū ꝑdicauerīt
lxxxi Qꝛ ſup his deū gloꝛificauerūt
lxxxij De magnitudinis hui⁹ beneficij penſatione
lxxxiij De pueri Ieſu circūciſione
lxxxiiij De cauſa circūciſiōiſ inſtitute
lxxxv De cauſa circūciſiōis dñice
lxxxvi De noīs impoſitione
lxxxvij De noīs Ieſu vocatione
lxxxviij Iterum de eodem
lxxxix De myſterio teſtiū ei⁹ dē noīs
xc De circūciſione moꝛali
xcj De myſterio dierum
xcij Adhuc de eodem
xciij De circūciſione gnāli futura
xciiij De moꝛali circūciſiōe interim facienda
xcv De miraculo ſtelle noui regis indice
xcvi De cōmotione magoꝝ ad indicium ſtelle
xcvij De expꝛeſſione loci ⁊ tempoꝛis dñice natiuitatis
xcviij De aduentu magoꝝ hieroſolymis ⁊ inq̄ſitione nati regis
xcix De ꝓprietatibus illius noui ſideris
C De tempoꝛe prime illius apparitionis
Cj De magoꝝ audacia ⁊ fidei virtute
Cij De Herodis turbatione
Ciij De inquiſitione loci natiuitatis ⁊ ꝓphetia Michee
Ciiij De ſimľata Herodiſ religiōe
Cv De ducatu ſtelle vſq; ad locū pueri nati
Cvi De introitu magoꝝ ⁊ adoratione pueri
Cvij De myſticis eoꝝ munerib⁹
Cviij De moꝛalib⁹ noſtris oblationibus
Cix De magorū reuerſione ⁊ Herodis illuſione
Cx De veneranda die epiphanie
Cxi De ratione vocationis magorum per ſtellam ad dei cultū
Cxij De erroꝛe mathematicoꝝ circa fatum
Cxiij De cultu ⁊ religione magoꝛū vel ceteroꝛū oꝛientaliū
Cxiiij De ꝑma manifeſtatiōe Chriſti per nationes ⁊ pꝛouincias gentium
Cxv De obcecatione ꝓplī iudeoꝛū
Cxvi De libꝛis eoꝛum retent; ad obſequiū chꝛiſtianoꝛum
Cxvij Inuectio contra cecitatem illius ꝓplī. ⁊ exhoꝛtatio ad eū
Cxviij De lapide angulari iungente duos parietes in vnū

Cxix De oblatione pueri Jeſu cuꝫ hoſtijs in templo
Cxx De hiſtoriarum illaruꝫ myſterio
Cxxi De multiplici Chriſti oblatione
Cxxij De occurſu Symeōis ꝛ Anne
Cxxiij De verbis Symeōis ad Mariam
Cxxiiij De fuga dn̄i in egyptum
Cxxv De cede innocentiū ac teſtimonio ipſorum
Cxxvi Adhuc de eodem
Cxxvij De ceteris teſtib⁹ natiuitatis dominice
Cxxviij De ꝑmixtione humilitatꝭ eius ꝛ glorie
Cxxix De myſterijs eorum que facta ſunt in ipſa natiuitate
Cxxx De ſtupore diaboli in horū cōſideratione
Cxxxi De relatiōe pueri Jeſu ab egypto in naçareth
Cxxxij De inuentione eius in medio doctorū
Cxxxiij De obedientia pueri ꝛ ꝑfectu ꝛ ſapientia ꝛ gratia
Cxxxiiij De pulcritudine faciei eius
Cxxxv De ſtatu adoleſcentie vel iuuentutis ipſius
Cxxxvi De cauſis cur voluit baptiçari
Cxxxvij De humilitate ipſius baptiçati ꝛ ordine baptiſmi
Cxxxviij De temptatione dn̄i
Cxxxix De ieiunio eiuſdem
Cxl De cauſa ꝛ ordine temptationis eius
Cxli De predicatione ipſius
Cxlij De paupertate eius
Cxliij De manſuetudine eius
Cxliiij De humilitate ipſius
Cxlv De luctu ꝛ lachrymis eius
Cxlvi De affectu charitatꝭ ipſius
Cxlvij De mīa eius
Cxlviij De laboribus ꝛ patientia eiuſ
Cxlix De geſtis ꝛ tranſitu eius
Cl De miraculis eius
Cli De oratione ipſius
Clij De gratiarū actione in Laçari ſuſcitatione

Sequitur tabula tertij libri

Tertia parſ agit de dominica paſſione. Et habet octuaginta duo capitula

j De nouo ſacrificio paſſionis dominice
ij De humani generis per ipſum reconciliatione
iij De ſacrificiorū veterum impletione
iiij De diuerſis cauſis paſſionis dominice
v De varijs effectib⁹ eiuſdem
vi De diaboli per eaꝫ deiectione
vij De humani generis per eaꝫ reparatione
viij De gratia tanto beneficio rependenda
ix De ipſius dn̄ica paſſione imitanda
x De varijs intentionib⁹ patientium
xi De memoria dn̄ice paſſionis habenda

Tabula

xij De effectibus eiuſdẽ memorię
xiij De celebrandis diebus paſſionis dñicę
xiiij De die proceſſionis
xv De myſterijs eiuſdem
xvi Cur illa die paſſioni proceſſio adiungitur
xvij De die refectionis.i.cęnę
xviij De inſtitutione euchariſtię
xix De mutatione veteris paſcę in nouum
xx De tranſubſtantiatiõe panis ⁊ vini
xxj De accidentibus remanentibus
xxij De forma ⁊ re ſacramenti
xxiij De veritate corporis ⁊ ſanguinis dñi
xxiiij Qualiter ſimul eſſe poſſunt in diuerſis locis.
xxv De diuiſione ⁊ fractione ⁊ ceteriſ quę circa illud fieri vidẽt
xxvj De triplici corpore Chriſti
xxvij De manducatione ſpirituali
xxviij De corporali manducatione
xxix Utrum cibus ille corpus nutriat
xxx De effectibus illiꝰ ſacramẽti
xxxj De ſacramento ablutionis pedum
xxxij De die paſſionis dñi
xxxiij De magnitudine materię paſſionis dñicę
xxxiiij Cur dominꝰ pati voluit in diebus paſcę
xxxv De proditione Judę
xxxvj De notatione eiuſdem
xxxvij De egreſſu eius et oratiõe chriſti pro eccleſia
xxxviij De loco vbi captus eſt dñs
xxxix De triſticia ⁊ pauore eius
xl De trina oratione ipſius
xlj De voluntate ſenſualitatis et rationis eius
xlij De aduentu proditoris
xliij De proſtratione lictorum et fuga diſcipulorum
xliiij De comprehenſione dñi
xlv De trina negatione Petri et eius conuerſione
xlvj De patientia dñi
xlvij De accuſatione eius
xlviij De iudicio Pilati in Chriſtũ
xlix De peccato Pilati ⁊ iudęorũ
l De diuerſis intentionibꝫ tradentium Chriſtum
lj De ſuſpendio proditoris
lij De angaria Simonis
liij De aduentu dñi in locum caluarię
liiij De eius crucifixione
lv De oratione illius pro crucifixoribus
lvj De triumpho crucis
lvij De gloria crucis ⁊ eiuꝰ laude.
lviij De reuerenti eius ſalutatione
lix De pia eius ſignificatione
lx De ſalubri eius imitatione
lxj De titulo triumphali
lxij De illuſionibus Chriſti iam crucifixi
lxiij De blaſphemia ſiniſtri latronis ⁊ conuerſione dextri
lxiiij De diuerſis amborum meritiſ
lxv De martyrio virginis matris ⁊ eius commendatione facta Johanni
lxvi De clamore Chriſti ad patrẽ
lxvij De teneritudine affectiõis eiꝰ ad nos

lxviij De morte dñi poſt guſtationē aceti
lxix De cauſis ⁊ effectibus eiuſdē mortis
lxx Qz maius fuit nos redimere q̃ȝ creare
lxxi De glorificatiōe crucis
lxxij De ſigniſ in morte chriſti oſtē ſis
lxxiij De duritia incredulitatis iu-deorum
lxxiiij De confeſſione Centurionis ⁊ penitentia iudeorum
lxxv De Chriſti mortui lanceatiōe
lxxvi De multiplici ſanguinis eius effuſione
lxxvij De die requietionis
lxxviij De ſepultura dñi
lxxix De cuſtodia ſepulcri ⁊ triduo mortis dñi
lxxx De ſpoliatione inferni
lxxxi De captiuitate diaboli ⁊ mor-tis deſtructione
lxxxij De myſterio tridui paſſionis ⁊ requietionis ac reſurrectiōis dominice

Sequitur tabula quarti libri

Quarta ve-ro pars agit de reſurrec-tione ⁊ eius aſcenſione ac ſancti ſpiritus miſſio-ne ⁊ de iudeorum cecitate. Habet autē centum viginti capitula.

j De aromatibus Marie
ij De glorioſa nocte reſurrectio-nis dñice
iij De ei⁹ antiqua prefiguratiōe
iiij Iterum de eodem
v De cauſis ⁊ modo reſurgendi
vj De miniſterio angelico
vij De aduentu mulierum ad ſe-pulcrum
viij De concordia euangeliſtaruȝ
ix De dolo iudeorum ⁊ menda-cio cuſtodum
x De excellētia diei reſurrectio-nis dñi
xj Qz ipſa die ſpoliatus eſt infer-nus ⁊ apertus paradiſus
xij Qz ipſa die q̇nquies apparuit dñs
xiij De cicatricibus quas in cor-pore ſuo retinuit dñs
xiiij De hoc q̄ poſt reſurrectionem comedit dñs
xv De ceteris argumentis quibꝫ reſurrectionem ſuam oſtēdit
xvj Quotiens poſt reſurrectioneȝ diſcipulis apparuit
xvij De myſterio earundem appa-ritionum
xviij De ſpe reſurrectionis noſtre p̄ eum future
xix De argumentis eiuſdem
xx De veritate noſtre reſurrectio nis
xxj De exemplis eiuſdem in crea-turis
xxij De celebranda ſolennitate pa-ſcali
xxiij De ſolennitatis eiuſdem nobi litate.

Tabula

xxiiij De ratiōe obſeruātię diei dominicę.
xxv De obſeruantia temporis paſcę.
xxvj Adhuc de eodem.
xxvij De continuatione paſcalis tēporis ⁊ quadrageſimę.
xxviij De quadraginta diebus quibus poſt reſurrectionem diſcipulis apparuit dñs.
xxix De lęticia illius temporis ⁊ cātico lęticię.
xxx De miſſione diſcipulorū poſt reſurrectionem dñi.
xxxj De inſtitutione formę baptiſmi.
xxxij De prenūciatione aſcenſionis domini.
xxxiij De cauſis eiuſdem aſcenſiōis
xxxiiij Adhuc de eodem.
xxxv De vera aſcenſione domini.
xxxvj De modo aſcendendi.
xxxvij De miniſterio angelorum.
xxxviij De occurſu cęleſtium agminū cum admiratione.
xxxix De ianuę cęli apertione ⁊ ad dexteram patris conſeſſione.
xl De ſaltibus ſpōſi·id eſt·deſcēſu et aſcenſu ⁊ reditu.
xlj De aſcenſu eius quotidiano ī membris ſuis.
xlij De excellentia aſcenſionis eiuſ in comparatione aliorū ſanctorum.
xliij De gaudio aſcenſionis dñicę
xliiij De celebrāda eius ſolēnitate.
xlv De comparatione huius diei ad diem paſcę.
xlvj De compatione eiuſdem diei ad diem natalis dñi.
xlvij De deſiderio ac ſpe noſtrę reſurrectionis.
xlviij De aduentu ſpiritusſancti in die pentecoſtes.
xlix De proceſſione illius a patre ⁊ filio.
l De vnitate ipſius cum patre ⁊ filio.
lj De ꝓprietatibus ipſius.
lij Q' ipſe ſit vnitus ⁊ vniens.
liij Cur apparuit in igne.
liiij Cur apparuit in linguis.
lv Cur in linguis igneis.
lvj Cur apparuit in colūba ⁊ igne.
lvij Cur in columba ſuꝑ chriſtū ⁊ in ignę ſuper diſcipulos.
lviij Qualiter diſcipulos replens accendit.
lix Qualiter eos illuminauit et docuit.
lx Qualiter eos roborauit.
lxj Adhuc de eodem.
lxij Qualiť eos ſaciauit ⁊ inebriauit.
lxiij Q' ⁊ ante dñi reſurrectionē datus eſt ſpiritusſanctus.
lxiiij Q' ⁊ ipſis apoſtolis datus fuerat p̃us ſpiritusſanctus.
lxv Q' etiam nunc datur fidelibꝰ
lxvj De requie mentis quę nūc habetur in eo.
lxvij De gaudio in ſpiritusancto.
lxviij De diligendo per illum deo ⁊ proximo.
lxix De celebranda ſolēnitate pentecoſtes.
lxx De compatione huiꝰ diei ad diem natalis ⁊ paſcę.
lxxj De prefiguratione huius ſolēnitatis in veteri lege.
lxxij De myſterio q̄nquagenarij.
lxxiij De obſeruantia quadrageſimę ⁊ q̄nquageſimę.
lxxiiij De cantico lęticię.

lxxv De ſanctione ſolennitatū vtriuſq; ſcz q̄dragesime ꝛ q̄nq̄geſime.
lxxvi De ſacramento vtriuſq; numeri
lxxvij De obſeruantia hebdomade pentecoſtes.
lxxviij De noui ſacrificij oblatione
lxxix De legis impletione et conſūmatione.
lxxx De legaliū ceſſatione.
lxxxi De noua euangelij lege.
lxxxij De ſacramētoꝝ mutatione.
lxxxiij De gentium ad fidē vocatiōe
lxxxiiij De admirabili mundi conuerſione.
lxxxv De cauſis euerſionis hieruſalem per Titum.
lxxxvi De vltima diſperſione apl'oꝝ
lxxxvij De multiplici ſtrage iudeorū.
lxxxviij De his qui trāſfugerūt ad romanū exercitum.
lxxxix De magnitudine famis obſeſſorum.
xc De ſubuerſione vrbis ꝛ captiuitate reliquiarum.
xcj De miſerabili ſtatu iudeoruʒ per orbem diſperſorum.
xcij Inuectio contra cecitatē eorū
xciij Confutatio eorum ex teſtimonijs pphetarum.
xciiij De teſtimonijs euangelioruʒ.
xcv De teſtimonijs paganorum.
xcvj Exhortatio ad eos vt reſipiſcāt
xcvij Exhortatio ad fideles ex gentibus vt in bono perſeuerent.
xcviij Qr iudei non ſunt ab illis deſpiciendi ſed adiuuandi.
xcix Qr fruſtra meſſiam ꝓſtolantur
C Qualiter ab antichriſto decipientur.
Cj Qr ad predicationem Enoch et Helie conuertentur.
Cij De peruerſitate antichriſti.
Ciij De perſecutione illius in ſanctos dei.
Ciiij De interitu eiuſdem.
Cv De aduentu Chriſti ad iudicium.
Cvj De incertitudine illius diei.
Cvij De reſurrectione generali.
Cviij De occurſu ſanctorum ad iudicium.
Cix De apertione librorum.
Cx De diſceptatione iudicis cum reprobis.
Cxj De ſeparatione maloruʒ a bonis.
Cxij De infernalibus penis.
Cxiij De bello perpetuo ibi futuro
Cxiiij Qualiter ignis ille reprobos perſequetur.
Cxv Qualiter eos ignis exuret ꝛ nō conſumet.
Cxvj Cur pro temporali culpa infligatur eterna pena.
Cxvij De innouatione mundi ꝛ elementorum in gloriam electorum.
Cxviij De beata vita ſanctorum.
Cxix Qr ex preſentium exhibitione bonorum firma ſit expectatio futurorum.
Cxx De differentijs premiorum ac penarum.

Explicit Tabula

Liber Primus

Incipit liber gratie venerabil' patris. Vincentij Beluacẽſis. ſacre theologie profeſſoris feliciter.

De libro gratie Hieronymus ſuper Mattheum. Cap. I

Liber generationis Jeſu Chriſti. Hebrei voluminibus ſuis noīa impoṅūt a ꝑncipijs. Verbi grã. Lib geneſeos ex ſuo ꝑncipio noīat' vbi dicit': Hic ē lib gn̄atiōis Ade. 7 he ſūt gn̄ationes celi 7 tre. Quivideꝫ lib ꝑncipiū veteris teſtamēti. ſm ꝙ ī ꝑncipio noui dicit': Liber gn̄atiōis Jeſu chriſti. ꝗ₃uis in eo conſiſtat pars modica libri. ſed ſic nouū conſonat veteri. Sicut enī vetus iſraeli carnali. ſic nouū ſpūali ꝓponit' 7 vtriuſꝗ₃ vnus 7 idem autor oſtendit'. Chryſoſtomus ſuper Mattheū. Eſt aūt liber iſte quaſi apotheca grãruꝫ. in q̊ nimirū inueniat oīs aīa qđ habet neceſſariū. Hugo đ foilleto. vel de clauſtro anime. li. iiij. Hic eſt lib gratie de q̊ dicit euãgeliſta: Jeſus autē inclinãs ſe deorſum ſcribebat in terram. Habeſ nūc ſcriptorē libri. 7 titulū. habes pennã vel calamū. habes etiã pergamenū. Inclinatio eſt miſerentiẽ dei cõdeſcenſio. Scriptor eſt Jeſus. id eſt. ſaluator. Cõcurrūt h̄ oīa vt qui ſe inclinet ſaluet q̄tinus qui condeſcēdit ſaluteꝫ preſtet. Titulus in hoc opere: Incipit liber gratie. Non enī ꝓceſſerãt merita vt dimitterent' peccata. ſed dimittūt' precedēte gratia. Penna vel calamus eſt dei digitus id eſt. benignitas ſancti ſpūs. Hoc calamo ſcribūt' tabule moyſi. Vnde 7 magi dixerunt: Hic eſt digitꝰ dei. Pergamenū eſt terra. id eſt. corda terrenis deſiderijs plena. deſiccata a ſaguine 7 pilis. i. ſupfluitate 7 carnalibꝫ deſiderijs. Libri materia eſt dei miſericordia. Intentio circa cauſam verſat'. Ad hoc enī intendit. vt peccatori miſereat'. Hic que dicitur ethica ſupponit'. In eo ſiquidē agitur vt praui mores deſtruant'. vt boni ſupedificent'. Lectorem beniuolū reddit dum peccata dimittit. Reddit attentū. dū ꝓmittit p̄miū futurū. Reddit 7 docilē. dū celeſtibus doctrinis inſtruit mentem.

De multiplici libro vite. Ca. II

Oportet auteꝫ ſcire quia quattuor ſūt libri vite. vnꝰ ſcriptus fuit in paradiſo. alius in deſerto. tertius in tēplo. quartꝰ vo ſcriptus eſt ab eterno. Primꝰ a deo ſcriptꝰ eſt in corde hoīs. Secūdus a moyſe ī tabulis lapideis. Tertius a Chriſto in terra. Quartꝰ in ꝯſcientia dīna. Primus eſt liber ratiōis. Secūdus correctionis. Tertius gratie. Quartꝰ diuine ſapiētie. Primꝰ liber in paradiſo ſcriptus ibideꝫ eſt corruptꝰ nec emēdatꝰ. Secūdus multotiens eſt corruptꝰ 7 multotiēs emēdatus. Tertius a iudeis accuſatꝰ. non tamen a deo reprobatꝰ. Quartꝰ vo nūꝗ₃ corruptus. ſemꝑ idē ꝑmanet. nec vllius mendacij maculã in ſe habet. Cum aliꝗs cogitat quid agere debeat. 7 h̄ rationabiliter diſponit. velut in libro rationis legit. Cum vo peccat 7 correctus penitet tanꝗ₃ in libro correctionis legendo ſtudet. Si accuſatꝰ ab aliq̊. audiat a magiſtro. vbi ſūt qui te accuſabãt: vade 7 amplius noli peccare. legit in libro grẽ. Qui vo ſapiãꝫ que deſurſū venit diligit. q̄ſi in libro vite qui eſt dei ſapīa legit. De q̊ Job. in Apoc. ſcribit. Libri aperti ſunt 7 alius liber qui eſt vite 7c. Libri apti referunt' q̄m in extremo iudicio iuſti manifeſtant' in quibꝫ mandata celeſtia opere ſuo cernūt' expſſa. Aliꝰ ꝗ₃ lib q̊ ē vite apꝑit'. i. ipſa viſio iudicij aduenientẽ ī q̊ q̄ſi ſcriptum oē mandatū legit': qꝛ quiſꝗs eum viderit. mox teſte conſcientia: quicquid non fecit intelligit. Et mortui iudicant'

ex hiſ que ĩ libris ſcripta ſũt·qm̃ ĩ oſtẽſa
vita ſctõꝝ iuſtoꝝ tanq̃ȝ in expanſiõe li-
broꝝ legũt bonũ qꝺ facẽ noluerĩt·ꝛ dam
nant̃ ex eoꝝ cõpatiõe q̃ fecerĩt. Priores
ꝟo tres libri·ſ·rõnis· correctiõis ·ꝛ grẽ·
ſcribũt̃ in vno codice diuĩe ſcꝑture. Qui
ſ·vt legit̃ in Apoc· deuorat̃ cũ ei⁹ ꝟba vi-
talia cũ auiditate ſumũt̃ ·ꝛ ĩ ore dulcꝭ eẽ
dĩ·dũ aĩe viſcera mã dãt illi⁹ replent̃. Ei
nanq̃ȝ ſuauis ſcꝑtura ẽ ad loquẽdũ ·cuȝ
fuerit exꝑſſa inteꝛi⁹ ad ĩueniẽdũ· Illi ꝟo
ſmo dei dulcedinẽ nõ habet·quẽ intra
cõſciẽtiã reproba vita remordet. Sȝ et
h ſciẽdũ·qꝛ cui ſmo dei dulcꝭ ĩ ore cordiſ
eẽ ceꝑerit·huius ꝓcul dubio vent̃·i·ani-
mus ꝯ ſemetipſũ amareſcit. In ſacro·n·
eloquio vent̃ ꝓ mẽte ponit̃·ſicꝰ p Hiere-
miã dĩ. Ventrẽ meũ doleo. ¶ Richar
dus in exceptiõib⁹ ſecũda ꝑte·
li·x· Vniũſitas etiã creature q̃ſi qꝺdã
corp⁹ ẽ bibliothece·in q̃ latent electa co-
gnitiõis diuĩe. Sȝ vir inſipiẽſ nõ cogſcit
ꝛ ſtult⁹ nõ intelligit· Nõ agſcit ĩ creatis
oĩpotẽtiã creatoꝛꝭ q̃ tot ꝛ tãta ꝺ nihilo fe
cit. Nec ſapiãȝ q̃ tã pulcre facta diſpo-
ſuit. Nec benignitateȝ que vtilia dedit.
Nos aũt frẽs ĩ factura dei delectemꝰ·vt
in operibus manuũ eius exultemus.

¶ De libro ſapie clauſo in hũani-
tate. Hugo vbi ſ̃ Cap· III

D Ei ſapia liber dr̃·qꝛ iu-
ſtus ĩ eo ſtudẽs a vitijs liberat̃
Dĩ etiã lib vite·qꝛ iuſtũ liberat
ab etña morte ·ꝛ ĩ futuro remũerat ꝑpe-
tua libtate. Quos enĩ nũc liberat a cul-
pa·tũc reddet ĩmũes a pena. Qui ḡ nũc
eã diligit·velut ĩ libro vite legit. Cũ ãt
ad ꝑfectionẽȝ btitudinis ꝑuenerit·aſſi-
due tũc ĩ eo legẽs ĩ ſciã diuĩe legꝭ ꝑfectus
erit. De libro h·q̇dã ſapiẽs ait: ꝙ ei⁹ ori
go ſit etña·ĩcorruptibil̃ eẽntia· cognitio
vita·ſcꝑta indelibil̃·inſpect⁹ deſiderabi-
lis·doctrina facil̃·ꝓfũditas ĩpſcrutabilis
ꝟba q̇dẽ ĩnũerabilia ꝛ tñ vnicũ ꝟbũ oĩa
Hui⁹ libri lr̃e ſũt ĩcauſto chriſti hũani-
tatꝭ inſcꝑte ſ auro diuinitatꝭ illũiate. Qui
ḡ ad ĩſpectionẽ hui⁹ libri ꝑueniet·erudi-
tus ſciã dei etñalit̃ viuet. ¶ Hugo de
ſancto victore. Libri q̇ppe ſunt ho-
minũ corda·lib vite dei ſapiã· Libri nr̃i
ad libꝝ dei ſcꝑti ſũt·qꝛ corda nr̃a ad ſili
tudinẽ dei ſapie ꝯdita ſũt. Vñ ſcꝑtũ ẽ:
Sigtũ ẽ ſuꝑ nos lumẽ vultus tui dñe.
Adhuc etiã ſcribi debȝ ſm exẽplar illi⁹
ſic dic̃ apl̃s: Eſtote imitatores dei ſic fi-
lij charıſſimi. Et ſi q̇dẽ ſcꝑti nõ ſũt·ſaltẽ
corrigẽdi ſũt. In futo ſi q̇dẽ aꝑient̃·qñ
ſecreta cordiũ mãifeſtabũt̃. Aꝑiet̃·n·lib
vite·cũ oẽ qꝺ faciẽdũ vnicuiq̃ȝ mãifeſte
pateſcet interiori luce. Et mortui ex his
q̃ ſũt ĩ librꝭ iudicabũt̃·qꝛ pctõres ex opi-
bus ſuis ꝯdẽnabũt̃. Cõferam⁹ itaq̃ȝ li-
bros cũ iſto: vt ſi q̇d alit̃ habuerĩt corri-
gant̃·ne ĩ illa vltia collatiõe ſi q̇ppiã ali-
ter inuenti fuerint nõ hñtes abijciantur.
¶ Bernꝰ·in ſermone de reſurre
ctiõe dñi. Veit ſi q̇dẽ ad nos dei ſapi
entia ſ ĩ libro clauſo vtiq̃ȝ ꝛ ſigto. Se-
ptẽ·n· arbitror ĩueniri q̇bꝫ tanq̃ȝ ſigculiſ
maxĩe celabat̃ in carne ꝑ̃ſentia maieſtatꝭ
vt nõ poſſet lib aꝑiri·et ſapiã q̃ latebat
agſci. Primũ fuit mrĩſ deſpõſatio·q̃ vir
ginis ꝑtuſ celabat̃·ꝛ fabcator hoĩs fabri
fili⁹ putaret̃. Secũdũ infirmitas corpis
q̃ plorãs ꝛ vagiẽs lactãs ꝛ dormiẽſ·cete-
ris q̃ȝ ſbiacuit neceſſitatibꝫ carnis. Terti
um circũciſionis ſignũȝ pctĩ remedium.
Quartũ fuga ĩ egyptũ. Quintuȝ trina
ĩimici tẽptatio. Sextũ crux. Septimuȝ
reſurrectio. Sepulto nãq̃ȝ dño·ſola re-
ſtare videbat̃ deſꝑatio diſcipul̃ nimirũ
dicẽtibꝫ: Et noſ q̇dẽ ſꝑabam⁹ Quiſ ḡ ñ
illo tꝑe fleret clauſũ arti⁹ libꝝ ·ꝛ nõ eẽ q̇
aꝑiret: Flebat Iohs apl̃s·qꝛ nemo ĩue-
niebat̃ aꝑire dign⁹· Indignũ ꝛ ipſe ba-
ptiſta ſe dixit·q̇ nemo maior inter natos
mulierũ ſurrexit: Nõ ſũ inq̇t dign⁹ ſol-
uere corrigiã calciamẽti ei⁹. Venerat·n·
ad nos maieſtas calciata·diuĩitas incar-
nata·ſapiã in libro ſigta. Nõ ḡ ligabãt
corrigia calciamẽti·ſ claudebãt ſigcula
libri Vexꝫ ne fleuerꝭ ſcẽ Iohs vlt̃· Tu q̃ȝ

noli flere maria·dignꝰ ē enī agnꝰ q̄ occiſꝰ
eſt·leo q̇ reſurrexit apire libꝝ. Poſtremo
liƀ ipſe q̇ clauſus erat·īuētꝰ ē dignꝰ api/
re ſeipſū. Agnꝰ occiſus libꝝ apuit·⁊ leo
apparuit. Dignꝰ ſiq̇dē erat accipe forti/
tudinē·nō amittē māſuetudinē·vt ⁊ ag/
nus pmaneat·⁊ leo appareat. Reſurgēs
nimirū a mortuis pꝰ tres dies ꝟtute p/
pria. Reſurgēs inq̄ꝫ in tāta maieſtate et
glīa· māifeſte īdicauit q̄ꝫcūq̄ꝫ ꝓdiximꝰ
ſīgula vel opimēta fuiſſe volūtaria·nō
neceſſaria·neq̄ꝫ cōditionis ſ; dignatiōis

De libro verbi īcarnati Petrꝰ Rauen·eps· Cap· IIII

IPſe ergo Chriſtꝰ ē liber
maximꝰ hn̄s p pelle carnē hūa
nā·p ſcp̄tura ꝟbū p̄ris abbre/
uiatū ſup t̄rā·abbreuiatū in mūdo·ab/
breuiatū in vt̄o·in patibulo·in ſepulcro.
Scp̄te ſūt ī h̄ volumīe lamētatiōes his
q̇ in mūdo ſūt poſiti· Carmīa his q̇ in ce/
lo ſūt eleuati. Ve āt his q̇ in īferno ſūt ⁊
dānati· Vł lamētatiōes his q̇ ꝓficiūt ī
actiua·carmē his q̇ ī cōtēplatiua·ve aūt
his q̇ in neutra. Sic·n·ī manu eiꝰ dī eē ca/
lix plenꝰ mixto ⁊ mero ⁊ fece·ſic ⁊ ī ſinu eiꝰ
dī eē volumē in q̊ ſcripte ſūt lamētatiōeſ
⁊ carmē·⁊ ve. Studeamꝰ ḡ in lamētatio
nib; huiꝰ libri p obſuātiā mādatoꝝ·per
patiētiā tēptationū·p exercitiū laborū.
In carmib; p grāz deuotiōis ⁊ gaudiīz
ꝓmiſſiōiſ. In ve p timorē hūani defectꝰ
⁊ dolorē dīne cōmiātiōis. Materia hu/
ius libri materiata ē caro ꝟgīs aſſūpta·
materia materiās dīnitas aſſumēs. In/
tentio ē paupes ditare·exules ad p̄riam
reducē·ſuos ad libtatē·pctōres ad veni
am·dānatos ad glīaz. In his oīb; nō ē
aūſus amor eiꝰ·ſ; adhuc manꝰ eiꝰ ē exten
ta. Vtilitas mira p quā nob̄ reddeť iocū
ditas ēt̄na·vbi gaudiū ſine merore·q̄es
ſine labore·vbi nullꝰ timor ī mīore·nulla
exactio ī maiore·nullꝰ īuidie rancor ī pa
re·vbi oēs induēt in ſapīa Salomonē·
in māſuetudine Moyſen·in fortitudine
Samſonez·in velocitate Açahelē·ī po/
tētia ceſarē·in iuſticia Noe· Abſalonez
ī pulcritudine·ibi ſaliet vt ceruꝰ claudus
videbit vt pāthera cecꝰ· Mlta dixi·⁊ ni/
hil dixi: Nā in reſpectu illiꝰ fute iuſticie
oēs iuſticie nr̄e q̄ſi pānꝰ mēſtruate. Sił
⁊ ſapīa illi ſapīe cōpata ē inſania· Mā/
ſuetudo Herodis crudelitas·fortitudo
ſūma puſillanimitas·potētia pauptas·
pulcritudo q̄ſi ſimie turpitudo·veloci/
tas q̄z q̄ſi aq̇la teſtudini·⁊ lune celeritas
pigricie cōpata ſatni. Modus aūt agē/
di talis fuit·q, celeſtis medicꝰ morbum
quē nob̄ infixerat hoſtis ātiquꝰ pt̄i ex ſilī
bus pt̄i ex diſſilib; curauit. Vn̄ p̊ oīum
miſſus ē angelus Gabriel a deo ad ꝟgi/
nē Mariā·dīno ptu ſctīſpn̄s ope conſe
crandam.

De duabꝰ generatiōibꝰ Chri/ſti Maximꝰ in ſermōe de nati/uitate domini Cap· V

DVas q̇dē in Chriſto ge/
neratiōes legimꝰ·ſ; ī vtrāq̄ꝫ incō/
ꝓhēſe dīnitati ē ꝟtꝰ. Illic·n·illū ex ſemet
ipſo deꝰ genuit·hic eū ꝟgo deo opante
ꝯcepit. Ibi ſine initio·h̄ ſine exēplo Ibi
natꝰ vt vitā ꝯderet·h̄ factꝰ vt mortē tol/
leret· Ibi patri natꝰ·h̄ hoīb; ꝓcreatꝰ· Il
la natīitate hoīez fec·hac gnātiōe hoīez li
berauit. Vtrāq̄ꝫ gnātionē eiꝰ non poſſe
narrari: ſnīa h̄ vna cōprehēdit. Gnātio/
nē eius quis enarrabit? Illa enī eſt ante
hominem·iſta ſupra hominez. Illa inco/
gitabiľ·iſta mirabiľ. Nec tn̄ bis dei filiꝰ
natꝰ aſſerit·ſ; ī vno dei filio gemīa eē ſb̄a
ꝯfirmat· Ibi qđ erat natꝰ ē·h̄ qđ natꝰ n̄
erat factꝰ ē. Nā ꝟbū caro factū ē·nō vt
deꝰ ī hoīez vacuareť·ſ; vt hō in deū glifi/
careť. Itaq̄ꝫ gnātio Chriſti ſi narrari nō
pōt·credi pōt: Si ligua defic̄ fideſ ꝓficit
Magnꝰ·n·ꝓfectꝰ ē fidei cum tm̄ đ deo
ſuo ꝯcipit·q̄ntū ſmo pcurrē neq̇t. Amē/
tie ꝟo res ē·vt opatiōes maieſtatiſ īeffa/
biľ ⁊ īmēſe inť exigua corruptibiľ oriſ nr̄i
conem̄ ꝟba ꝯcludē. Augꝰ ī ſermōe
de eodē. Natꝰ ē Chriſtꝰ deꝰ a p̄re·hō
de mr̄e. De p̄ris īmortalitate·de matris

ꝟginitate. De pr̄e ſine tp̄e· ꝺ mr̄e ſine ſe-
mine. De pr̄e ꝑncipiū vite· de mr̄e finis
mortꝭ ⁊ miſerie. De pr̄e ordināſ oēſ diē.
de matre cōſecrans ſibi nataliciū diem.

¶ Idē in alio. Natꝰ ē aūt ſp̄ ꝺ pr̄e· ſe-
mel ꝺ mr̄e. Sic ḡ duplicē accepimꝰ chri-
ſti natiuitatē· p̄ diuinā· deinde hūanā· ſed
vtrāq; mirabilē. In illa vt officia ceſſa-
rent mr̄is: in hac vt pr̄is. Vnā eternā vt
tp̄ales crearet. Alterā tp̄alē vt eternā ꝓſta
ret. Ille ḡ in forma dei eq̄lis ē pr̄i· ī hoīs
forma ſbditꝰ ē pr̄i. Ille creator tp̄ꝫ na-
tus ē in tp̄e· factuſq; ē tā puꝰ vt a femīa
ederet᷑· ſꝫ pmāſit vtiq; tā magnꝰ vt a pr̄e
nō ſepet᷑. Has ḡ duas natiuitates dn̄i:
duo q̄ꝫ teſtant᷑ euāgeliſtarū ꝑncipia· q̄-
rū vnꝰ ſic ait ꝺ natiuitate diuina: In ꝑnci-
pio erat ꝟbū ⁊ ꝟbū erat apud deū ⁊ deꝰ
erat ꝟbū. De natiuitate ꝟo hūana ſic re-
fert aliꝰ euāgeliſta. Liber gnātiōis Ieſu
chriſti· filij dauid.

¶ De generatiōe verbi ex patre. Fulgētiꝰ ī ſermōe de natiuitate domini Cap VI

Eſt aūt ꝓdictū verbum
nō ꝙ deſinit ꝓlatū· ſꝫ q̄ꝺ ꝑma-
net natū· nō trāſitoriū ſꝫ eternū· nō factū a
deo pr̄e· ſꝫ genitū· imo etiā vnigenitum.
Vnū q̄ppe ꝟbū deꝰ pr̄ genuit ꝺ ipſo ꝑ
q̄ꝺ oīa creauit ex nihilo. Anſelmus
in monologion. Nā ſi q̄s rerū natu-
ras intēdat· velit· nolit· ꝓ̄duū eas impi-
tate diſtīgui ſentit. Nū igit᷑ alie negari n̄
poſſint alijs meliores eē· nihilominꝰ rō ꝑ-
ſuadet aliq̄ in eis ſupeminere· ita vt non
hēat aliquā ſupiorē ſe· alioq̄n huiuſmōi
ꝓ̄duū diſtīctio īfinita ē· q̄ꝺ nimis abſur-
dū eſt. Nullo q̄ꝫ pacto fieri pōt aliq̄d rō-
nabilit᷑ ab aliq̄· niſi ī faciētꝭ rōne ꝓ̄cedat
aliq̄d rei faciēde q̄ſi exēplū aut forma vl᷑
regl̄a ſiue ſilitudo. Prius ḡ q̄ꝫ fierēt vni
uerſa· erat ī rōne ſūme nate q̄d vl̄ q̄lia vl᷑
quō eēnt futa. Illa ꝟo rerū forma q̄ in
eiꝰ rōne res creādas ꝓ̄cedebat· q̄d aliud
q̄ꝫ q̄dā rerū in ipſa ratiōe locutio erat?
Sic̄· n· fab aliq̄ꝺ opꝰ artꝭ ſue facturꝰ ꝑuſ
illud int᷑ ſe dic̄ mētꝭ ꝯceptiōe. Sic ſūmā

ſbāꝫ ꝯſtat oēſ creaturā ꝑuſq̄ꝫ eā ꝯderet
ī ſe dixiſſe. In hac ſilitudine tn̄ multā in
tueor diſſilitudinē. Illa nāq; nihil oīo
aliūde aſſūpſit, vnde vl̄ eoꝝ que factura
erat formā in ſe ipſa cōpingeret· vel ea
ipſa ſꝫ q̄ꝺ ſūt ꝑficēt. Faber ꝟo nec mēte
pōt imaginādo corporeū aliq̄d ꝯcipe· ni-
ſi id q̄ꝺ aut totū ſiml᷑ aut ꝑ ꝑtes ex aliq̄-
bus rebꝫ aliq̄ mō iā vidicit. Nec opꝰ mē-
te cōceptū ꝑficē· ſi aut materia deſit· aut
aliq̄d ſine q̄ ꝓ̄cogitatū opꝰ fieri nō poſſit

¶ Beda ī omel· ſup ꝑncipiū Io
hānis. Hic euāgeliſta Iohꝭ ait: Qꝺ
factū ē in ipſo vita erat. Hoc ē q̄cq̄d fa-
ctū in tp̄e ſiue viuēs ſiue vita carēs appa
ruit oē eē ſꝫ ī ſpūal᷑ factorꝭ rōne q̄ſi ſp̄ vi-
xerit ⁊ viuit· nō q̄r coetnū eſt creatori q̄ꝺ
creauit· ſꝫ q̄r coetna ē illi rō ſue volūtatis
In q̄ ab eterno habuit ⁊ hꝫ q̄d ⁊ q̄n crea-
rit· q̄lit᷑ creatū guberne͡t vt maneat· ⁊ ad
quē finē ſingl̄a q̄ creauit ꝑducat. Et vi-
ta inq̄t erat lux hoīuꝫ. Quo ꝟbo appa-
ret īſinuat apte ꝙ ipſa vital᷑ rō ꝑ quam
oīa diſpoſita ſūt ⁊ regūt᷑: ⁊ ſapīa q̄ hoīes
ad imaginē dei factos ſcḋm rōnē illumīat

¶ Augꝰ ſup Gen̄· li· j· Hic ipſe dei
filꝰ q̄s eēt īterrogatꝰ a iudeis: Principiū
ait q̄ ⁊ loq̄r vobꝭ. Qꝛ aūt filꝰ loq̄t᷑ pr̄i loq̄
tur· q̄r pr̄e loquēte ꝟbū q̄ꝺ ē filꝰ eternalit᷑
dr̄. Qꝛ ḡ dixit deꝰ: Fiat lux· ē eternū· q̄r ver-
bū deꝰ apud deū ē pr̄i coeternū· q̄ꝫuis deo
in eterno ꝟbo dicēte oīa· tp̄al᷑ facta ſit crea
tura. Cū· n· ꝟba ſint tp̄is q̄n ⁊ aliq̄n· eter-
nū tn̄ ē in ꝟbo dei q̄n debeat aliq̄d fieri.
Et tūc fit· q̄n fieri debuiſſe ī illo ꝟbo eſt
in q̄ nō ē q̄n ⁊ aliq̄n· q̄r totū illud ꝟbuꝫ
eternū ē. ¶ Idē in ſecūdo. Nec totiēſ
dixit deꝰ: fiat ſꝫ vel illud· q̄tiēſ ſcp̄t᷑a re-
petit· dixit deꝰ. Vnū q̄ppe ꝟbū ille genuit
in q̄ dixit oīa ꝑuſq̄ꝫ facta ſūt ſingl̄a. Sꝫ
eloquiū ſcribētꝭ deſcēdēs ad ꝑuuloꝝ ca-
pacitatē· dū ſingillatī gnā creaturarū in
ſinuat ꝑ ſingl̄a reſpicit vniuſcuiuſq; ge-
nerꝭ eternā in ꝟbo dei rōnē. ¶ Idē in li-
bro de octo q̄ſtiōibꝰ veteris te-
ſtamēti. Sic aūt ī illo ꝟbo fuerūt oīa q̄
ſūt facta ⁊ ipſa hoīs ſuſceptio· ſic ē ab eo
ꝓ̄cognita· q̄m ſi pictor totā domū pingē

velit · ⁊ locū vbi ſe q̄ꝫ pingere debeat cogitet vel nouerit: totū in arte ⁊ in ꝑpatione ac volūtate habet · licet ceteris q̄ꝫ tpibꝫ explicet ¶ Idē in libro ꝺ fide vel ſymbolo. Deniqꝫ filiꝰ dei dr̄ verbū pr̄is · qꝛ p ipſum ſecretiſſimꝰ pater ĩnoteſcit animis dignis · ſicut ꝟbis nr̄is ea que ſecreto gerimus aliȷ̄s ĩnoteſcimꝰ. Deꝰ aūt cū ꝟbū genuit id qꝺ ipſe ē genuit · neqꝫ de aliq̄ facta materia · neqꝫ de nihilo · ſed ꝺ ſeipſo. Qui enī animis cogituris veriſſime indicare ſe ⁊ voluit ⁊ potuit · h̄ ad ſeipſū indicādū genuit · qꝺ eſt ipſe qui genuit.

¶ Qꝛ pater genuit ex ſola liberalitate. Idē ad Oroſiū. Cap · VII

Porro neqꝫ voluntate pater genuit filiuꝫ neqꝫ neceſſitate · qꝛ neceſſitas in deo nō eſt · ⁊ ꝑire ſapiaꝫ volūtas nō pōt. Vn̄ q̄dā nr̄oꝝ cuꝫ eū introgaſſet hereticꝰ: vtrū volens aut nolens pat̄ filiū genuerit: laudabilit̄ vt fert̄ r̄ndit. Dic m̄ inq̄t ⁊ tu heretice. Deꝰ pr̄ neceſſitate deꝰ an volūtate? Nā ſi dixiſſet neceſſitate: grādis eū abſurditas ſequebat̄. Si aūt volūtate · ei r̄ndebat̄. Nō ḡ ē deus natura. Sic igit̄ in laqueū quē ponē volebat incidit · ⁊ vidēs ꝯuictum ſe obmutuit.

¶ Idem in libro de trinitate · ij · Certe vbi plenitudo totiꝰ bonitatꝭ ē · vera ⁊ ſūma charitas deeſſe nō pōt. Nihil eniꝫ charitate melius · oporteteqꝫ vt amor in alterū ſe tēdat vbi charitas eſſe queat. Vbi ḡ pluralitas pſonarū deeſt · charitas oīno eſſe nō pōt. Sꝫ ſi vna pſona ſola in diuinitate eſſet · ſūmā certe charitatē erga creatā pſonā hr̄e nō poſſet. Inordinata enī charitas eſſet ſi ſūme diligeret q̄ ſūme diligendus nō eſſet. Vdiu aūt q̄s nullū aliū q̄ꝫ ſe ipſū diligit · ille quē erga ipſū habet ꝓuatꝰ amor ꝯuincit ꝙ ſūmū gradū charitatꝭ nōdū apprehēdit. Sꝫ pſona dina pfecto nō hr̄et quē vt ſeipſuꝫ digne diligeret · ſi ꝯdignā pſonā oīo nō hr̄et. Vt ḡ in illa vera diuinitate plenitudo charitatꝭ poſſit locum hr̄e: oportuit diuā aliquā pſonā pſone cōdigne · ⁊ eo ipſo diuine conſortio nō carere.

Certe ſolus deus ſūme bonus ē · ſolus ergo deus ſūme diligēdus ē. Sūmā ḡ diuina pſona dilectionē exhibere nō poſſet pſone que diuinitate careret. Sꝫ ꝙ de pluralitate pſonarū plenitudo bonitatꝭ ꝯuincit ⁊ ꝓbat · felicitatꝭ plenitudo ſimili rōne approbat · qꝛ ſicut nihil charitate melius · ſic nihil ea iocūdius. Neceſſe ē itaqꝫ in ſūma felicitate charitatē nō deeſſe · ꝓpriū autem amoris eſt ab eo quē multū diligit multū diligi velle. Nō ḡ poteſt amor eſſe iocūdꝰ ſi nō ſit ⁊ mutuꝰ. Gratuiti ḡ amoris exhibitio ⁊ debiti amoris recōpenſatio indubitant̄ conuicit · ꝙ in vera diuinitate pſonarū pluralitas deeſſe non poſſit. Certe ſi dixerimus in illa eſſe ſolā pſonā vnā · non habebit cui cōicare poſſit illā infinitā plenitudineꝫ. Sꝫ vt quid h̄? An qꝛ cōicationē hr̄e nō poſſit. An qꝛ nolit? Sꝫ qꝛ oīpotēs ē · cōſtat nō eſſe ex defectu potētie. Nūq̄d ex defectu beniuolētie? Si ſic eſſet merito angeloꝝ oīuꝫ ſubterfugeret · merito ſe agnoſci erubeſceret. Sꝫ abſit vt illi aliq̄d iuſſerit vn̄ gloriari nequeat · vn̄ gloriari nō debeat: Alioq̄n non erit plenitudo glīe. Quid aūt glorioſius · q̄d ꝟo magnificētiꝰ · q̄ꝫ nihil hr̄e qꝺ nolit cōicare? Cōſtat itaqꝫ ꝙ ĩ illo indeficiēti bono ſūmeqꝫ ſapiēti ꝯſilio tam eē nō pōt auara reſeruatio · q̄ꝫ eſſe nō pōt inordinata effuſio. Ecce ipſa plenitudo glorie cōpellit ꝯſortē nō deeſſe. Huiuſ itaqꝫ pluralitatꝭ aſſertio triplici ꝯfirmat̄ teſtimonio. Nā ꝙ ſūma bonitas · ꝙ ſūma felicitas ſup hac recōdit̄ · clamat plenitudo glorie · confirmādo acclamat.

¶ De excellenti amore pr̄is ad filium. Augꝰ in ſolutiōe queſtionū hereticoꝝ · Cap · VIII

Porro ſi deus pfectus eſt ſ̄m plenitudineꝫ ſue maieſtatis · nos aūt pfecti ſ̄m pfectū ꝟtutis accidētꝭ. Filiꝰ q̄ꝫ diligit̄ a pr̄e ſ̄m ſp manētis plenitudinē charitatꝭ: in nobꝭ aūt charitatē dei meret̄ ꝑfectꝰ ꝟtutꝭ. ¶ Idem ĩ libro de trinitate · xv · Nō ḡ Chriſtus

pn̄ç dilectiōis filiꝰ dī· nihil aliud q̄ȝ filiuſ
eiꝰ dilectꝰ intelligat᷑. Charitas q̄ppe pr̄is
q̄ eſt ī eiꝰ ieffabilit᷑ ſimplici nat᷑a· nihil ali/
ud ē q̄ȝ ipſa nat᷑a eiꝰ atq̄ȝ ſb̄a. ac ꝑ hoc filiꝰ
charitatꝭ eiꝰ nullus eſt alius q̄ȝ q̄ de ſb̄a eiꝰ
eſt genitꝰ. **Hugo ī libro ꝺ tribꝰ die
bus.** Hoīes q̄dē ſepe ſolent diligē ꝓpter
opꝰ ſcientiam ſuam· non opus ꝓpter ſcien/
tiam· ſicut eſt ſcientia agricolandi· texen/
di· pīgendi· ⁊ cetera huiuſmōi. vbi ꝓrſus
ꝑitia iudicat᷑ inutil᷑· niſi ſeq̄t᷑ in oꝑe fructuſ
vtilitatꝭ. Abſit aūt vt credamꝰ ꝙ deꝰ ſapi
entiā ſuā ꝓpt᷑ oꝑa q̄ ꝑ illā fec̄ diligat· q̄n po
tiꝰ oīa oꝑa ſua n̄ niſi ꝓpt᷑ illā amat. Pro/
pter h̄ eni dixit: Hic ē filiꝰ meꝰ dilectꝰ in q̊
m̄ cōplacui. Nō in t᷑ra vel ī celo· nō in ſole
⁊ luna ⁊c̄· q᷑ ⁊ iſta nō ſuo mō placita ſunt
tm̄ niſi ī ipſo ⁊ ꝑ ipſū placē nō poſſūt. Tā/
to· n· āpliꝰ amore ī eo dig̃ ſūt: q̄nto vicini/
us ad eiꝰ ſilitudinē accedit. Hic ē inq̄t fi/
lius meꝰ dilectꝰ in q̊ m̄ cōplacui. Hoc ē q̄/
dem· m̄ ꝺ me placet· ī ipſo ē· ⁊ ex ipſū nō ē·
q᷑ qꝺ ego ſū ipſe ē. Qui· n· aliud q̄ȝ ipſe n̄
ſū· ex ipſū m̄ placē nō poſſū Quicq̄d m̄ pla
cet ī ipſo ⁊ ꝑ ipſū m̄ placet. Ipſe ē· n· ſapi/
entia ꝑ quā feci oīa. In ipſo et̄nalit᷑ diſpo/
ſui q̄cq̄d tꝑalr̄ feci Et tāto āpliꝰ vnū q̊dq̄ȝ
opꝰ in eū diligo· q̄nto illud ꝑfectius ꝺm meç
diſpoſitiōi ꝯcordare video. Nolite puta/
re ꝙ ipſe ſit tm̄ mediato᷑ in recōciliatione
hoīum· q᷑ ꝑ ipſū cōmēdabil᷑ etiā ⁊ placita
ſit aſpectui meo ꝯditio oīuȝ creaturarum.
In ipſo examīo cūcta oꝑa mea q̄ facio· et
nō amare neq̄o qꝺ ītueor ſil᷑ illi quē amo
Solus ille offēdit q̊ ab eiꝰ ſilitudine rece/
dit. Si g̊ vultꝭ m̄ placē: eſtote ei ſil᷑eſ· ipſuȝ
audite. Et ſi forte ab eiꝰ ſimilitudine male
agēdo diſceſſiſtis· ipſū imitādo redite. In
ipſo dat᷑ p̄ceptū vt ꝑſiſtatꝭ· ꝯſiliū vt redeatꝭ

De vnitate ⁊ ꝺr̄a āborū Athana ſius ī dial᷑· cōtra Arriū· Cap· IX

Idcirco aūt p̄rē et filium
vniꝰ eē ſb̄e ꝯfitem̄· q᷑ nō aliū de·
nō ex nihilo· nō ex ſb̄iacētibꝫ vel p̄cedētibꝫ
materiarū q̄litatibꝫ· ſ ꝓprie deū ꝺ deo· lu/
mē ꝺ lumīe· ꝟtutē ꝺ ꝟtute· ſapiāȝ ꝺ ſapiā
extitiſſe fidelit᷑ fatem̄ **Augꝰ cōtra que
ſtiones arrianorū.** Itaq̄ȝ ſic n̄ obeſt
filio cū ſolus pr̄ dr̄ lucē inacceſſibilē inha
bitare· ita nō obeſt pr̄i cū ſapia q̄ eſt filiꝰ gy
rū celi ſola dr̄ circuīre. In gr̄a q̄ȝ dei vna ē
vocatio pr̄is ⁊ filij· q᷑ ſic ꝑ filiū ad p̄rē du
cim̄· ita ꝑ p̄rē ī filij cognitiōe attrahim̄· ip/
ſo teſtāte atq̄ȝ dicēte: Nemo pōt venire ad
me niſi pr̄ meus traxerit eū **Idem in li
bro· lxxxiij· queſtionū.** Idē igit᷑ eſt
filiꝰ qꝺ pr̄· ita vt iſte ſit filiꝰ· ille pr̄· i· iſte ſili/
tudo· ille cuius eſt ſilitudo· ex q̊ vna ſuba.
Nā ſi vna nō eſt· recipit diſſilitudinē ſili/
tudo· qꝺ fieri poſſe negat veriſſima ratio.
Hugo ī libro ꝺ tribus diebus
Verū q̄ȝuiſ vnitas ⁊ eiꝰ eq̄litas ſit vna pe/
nitus ſuba· tm̄ q᷑ nihil pōt ſeipſū gignere· ⁊
alia ē ꝓprietaſ genitorē eſſe· ⁊ alia genituȝ
eſſe· Idcirco aūt· diuinis p̄bis ipſa et̄na ſb̄a
dr̄ ꝑſona genitoris· ſ̄m h̄ ꝙ ipſa ē vnitas·
ꝑſona ꝟo geniti· ſ̄m h̄ ꝙ ipſa ē equalitas.
Richarduſ ꝺ trinitate· li· iij· Mi/
rarꝭ quō poſſit eē plus q̄ȝ vna ꝑſona vbi n̄
eſt niſi vna ſb̄a· Sȝ q̄d mirū ſi mirabil᷑ eſt
in tam multꝭ oꝑibꝫ ſuis· ſi ſuꝑ oīa eſt in ſe/
metipſo mirabilis. Habet h̄ quō legat ⁊
diſcat ī ſeipſo· q̄d ꝑ ꝯtrariū eſtimare debe/
at ꝺ deo ſuo· Ibi ſiq̄dē pluralitas ꝑſona/
rū in vnitate ſub̄e· h̄ autē pluralitas ſuba/
rum in vnitate ꝑſone. Sic mutuo r̄ndere
debent natura creata ⁊ natura increata· tē
poralis ⁊ eterna· circūſcriptibil᷑ ⁊ infinita.
Addamꝰ q᷑ in illa ꝑſonaꝝ pluralitate eſt
plena ſimilitudo ⁊ ſūma equalitas· in hac
autē multa diſſimilitudo ⁊ ineq̄litas mag̃
Nam alia eſt corporea· alia incorꝑea· alia
viſibilis· alia īuiſibilis· alia mortalis· alia
īmortalis: Nihilominꝰ tm̄ perſonali ꝓprie/
tate ita in vnū coniūcte ſunt· ꝙ in patien/
do vel ꝯdelectādo ne dicā ſeparari ſed nec
ſecerni poſſint. **Idem in libro pri/
mo.** Eſt autē impoſſibile plures oīpoten/
tes eſſe. Nam qui vere omnipotens fuerit
facile poterit efficere vt ceterorū quilibet ni
hil poſſit· alioq̄n vere omnipotens nō erit.
Idem in libro· iij· Similit᷑ nec im/
mēſus eē pōt niſi vnꝰ: nec deꝰ niſi vnꝰ. Sic
g̊ tā pr̄ q̄ȝ filiꝰ eſt omnipotēs vt ambo ſimul

non ſint niſi vnus omnipotēs. Sic vterqꝫ immēſus. vt ambo ſimul nō ſint niſi vnus imēſus. Sic vtqꝫ deuſ· vt ambo ſimul nō ſint niſi vnꝰ deꝰ· Vide ergo qꝫ admiranda ratiōe ſit ⁊ in pſonis ꝓprietas· ⁊ in ſba vnitaſ· ⁊ in maieſtate equalitas.

¶ Q̄ dei filius ſit patri coeternus Capitulum X

Maieſtatis enim ſue conſorte carere noluit pſona que ſūme bona fuit· ⁊ abſqꝫ dubio qd̄ eſſe voluit eſſe oportuit. Q̄d̄ ꝟo ſemel voluit ſemꝑ vtiqꝫ voluit. Oportuit ḡ pſonā eternā hr̄e coeternā. Nec potuit vna alteram precedere · nec vna alteri ſuccedere. Hylarius ꝺ trinitate· li· xij· Ergo dn̄e deꝰ paſ filius tuus dn̄ ex te ē· ſecūdus a te ē. Dn̄ ꝟo tūc eſt· nō ab eo ſepandus es· q2 nec ſine tuo fuiſſe aliqn̄ cōfitedꝰ esne aut ſine gnātione impfectus· aut poſt gnātionē arguaris ſupfluus. ¶ Ambroſius ꝺ trinitate· li· iiij· Merito ſplendorē pr̄ne glie filiū aplſ vocat· q2 lux ſplendorē gnāt· nec cōprehēdi pōt ꝙ ſplēdor luce ſit poſterior· aut ſplēdore lux antiquior. Vbi nanqꝫ lumē eſt ſplēdor ē· ⁊ vbi ſplendor ē etiā lumē ē. Nec vnū ſine alto ee pōt q2 ſꝑ in lumīe ſplēdor ē. Splēdor igit paterne lucꝭ eſt filꝰ coetnꝰ ꝓpt ꝟtutꝭ eternitatem· inſepabilis ꝓpt claritudinis vnitatez ¶ Origenes ſup Eſaiā. Itaqꝫ iuſtꝰ etiā hō ſꝑ naſcit ex deo. Si enī ſaluator q ſplēdor eſt lucꝭ etne ſꝑ naſcit: et idcirco dicit: Añ oēs colles gnāt me· nō vt qdā male legūt gēuit· tu qꝫ ī eiꝰ ſilitudinē ſpm̄ habens· tn̄ adoptiōis ꝑ ſinglos intellectꝰ· ac ꝑ opa ſingla ſꝑ a dn̄o gnārꝭ · ⁊ in Chriſto Ieſu dei filꝰ efficerꝭ ¶ Aug̃ꝰ de trinitate· li· vj· Sꝫ dixit Arrꝰ. Si filꝰ eſt natꝰ· erat tpus qn̄ nō erat filꝰ: Nō· n· intelligebat etiā natū eē deo ſempitnū eē· vt ſit coetnꝰ pr̄i filꝰ· ſic ſplēdor q ab igne gignit ē illi coetnꝰ· ⁊ vt eēt etnꝰ ſi ignis eſſet eternꝰ ¶ Idē in li· lxxxiij· q̄ſtionū. Melior ē aūt ſꝑ natꝰ qꝫ q ſꝑ naſcit· q2 ſi ſꝑ naſcit nōdū natꝰ ē· nec vnqꝫ erit natꝰ. Ac ꝑ hoc nunqꝫ filꝰ. Filꝰ āt dei ſꝑ ē filꝰ. ſꝑ igit natus. ¶ Baſilꝰ i exam· li· j· Erat· n· antiquiſſima creature ordinatio illis q ſūt ex mūdū ꝟtutib apta· ſine tpe orta· ſemꝑiterna· ſibiqꝫ ꝓpria· in q certa inſtituit opa deꝰ ꝯditor oīuꝫ· i· lumē intellectibile btitudini ꝯueniēs oīuꝫ amātiū deū ¶ Augꝰ de ſymbolo li· j· Occurrat itaqꝫ nob ignis pr̄ ſplēdor filꝰ· ⁊ ecce coeuos īuenimꝰ. Ex q enī ignis eſſe cepit ſplendorem genuit.

¶ Q̄ ipſe ſit eidez coequalis. Fulgentiꝰ i reſpōſiōibꝰ cōtra Trabamundū. Capitulū XI

Porro filꝰ dei verā quaꝫ habet ex vno pr̄e ſbam· nec minorē hr̄e potuit· nec diuſaꝫ. Contumelia qppe ē dīne nature ſi pr̄ filiū gnāns nō potuit eē in filio qntꝰ pmanet i ſeipſo ⁊ genitori· qd̄ nefas ē potētia natal adimit ſi filio pr̄ne ſbe eqlitas abneget. ¶ Augꝰ i ſolutiōe q̄ſtionū hereticorum. Si· n· filio pr̄ eqlitatē quā ei dare potuit in natiuitate ſbtraxit inuidꝰ fuit· ſi aūt dare nō potuit infirmꝰ fuit· ꝫ vtrūqꝫ falſū eſt q2 deo pr̄i filꝰ ē eqlis· ⁊ a pr̄e diligit ſm ſꝑ manētꝭ plenitudinē charitatꝭ ¶ Richardus vbi· s· Sūma nempe charitas· nec dū eſſe ꝯuincit niſi vere dilectꝰ ſūme nō diligit. Diſcretꝰ aūt amor non eſt· vbi ſūme diligit q ſūme diligēdus nō eſt· Sꝫ in ſūme ſapiēti bonitate amorꝭ flāma nō aliter fit· nec amplꝰ flagrat qꝫ ſūma ſapiā dictat In mutuo itaqꝫ amore plenitudo charitatis exigit vt vterqꝫ ſit ab altero ſūme dilectus· ⁊ ꝯſequent ſm p̄dictā diſcretionis normā vtqꝫ ſit ſūme diligēdus· Vbi aūt vterqꝫ ē eque diligēdus· oportet vt vterqꝫ ſit eque pfectꝰ. Oportet igit vtqꝫ eē eque oīpotētez· eque ſapiētem· eque bonū· eque beatū. Sic itaqꝫ charitatꝭ ꝓprietas exigit pſonarū pluralitatē· ſic eiuſdē integritas ſūmā pſonaꝝ eqlitatē Vt aūt ꝑ oīa ſint eqles oportet vt ſint ꝑ oīa ſiles. Qui· n· in ſapiā nihil ſilitudinis hn̄t: quō ī ea pares eē valēt: Idē dico ꝺ potētia· ideꝫ in ceterꝭ

oībꝫ. ¶ Aug⁹ de trini. li. vj. Equalis ergo patri filius eē pbat̄ in magnitudine. in ſapientia. in q̄litate. in q̄libet re. ergo de ſb̄a ei⁹ dicit̄. Nā et v̄tutes ī aīo ſūt eq̄les. alioqn ſi dixeris aliq̄s eq̄les eē in fortitudine ſed alt̄ vni eoꝝ prudētia p̄ſtare. ſeq̄t̄ vt alteri⁹ fortitudo ſit min⁹ prudēs. ac p hoc nec fortitudine ſint eq̄les. Sic et de v̄tutibꝫ ceteris poſſumuſ dicere. Q̄tomagis hoc ita ſe hn̄t ī illa ſb̄a incompabilit̄ ſimpliciore. Nō. n. hoc ē eē aīo q̄ forte vl̄ iuſtū eſſe. q2 ſine his pōt eē. Deo aūt hoc ē eē q̄ forte aut iuſtū eſſe. et ſi q̄d aliud ſubalit̄ dixeris de illa ſimplici multiplicitate vel multiplici ſimplicitate.

¶ Q2 ipſe filius ſit equalitas ipſa. Hugo in li. de tribus diebus. Capitulum XII

Vnitas certe. q2 numerū infinitū creat nō hꝫ finē potentie ſue. et ob hoc oīpotēs ē in nūeroꝝ creatiōe. Porro creatio nūeroꝝ ē creatio rerū. In reꝝ ergo creatiōe opus ē vnitas. Vn̄ patet q̄ ipſa ſit deitas. ab vnitate v̄o generat̄ eq̄litas. Nā p alios q̄dē nūeros multiplicata nūeros oēs genuit. ex ſe aūt et ex ſua ſb̄a niſi eq̄litatē gnāre neq̄t. Eq̄litatis ergo gnātio nūerū oēꝫ p̄ceſſit. et genitoris ac geniti vna eadēq2 ſb̄a ē. q̄m vt̄q2 vnitas ē. Et q̄m eq̄litas eiuſq2 gnātio nūerū oēm p̄cedit. et id q̄d oēꝫ nūerū p̄cedit et̄nū eſt eq̄litas vnitatis. Eſt igit̄ ipſa vnitatis equalitas eiuſdē vnitatis q̄ſi figura q̄dā et ſplēdor. Figura q̄dē. q2 mod⁹ q̄dā ē ſc̄m quē ipſa vnitas ī rebꝫ opat̄. Splēdor v̄o. q2 ē id p q̄d oīa a ſe iuicē diſcernūt̄. Ipſa igit̄ vnitas ē rerū oīuꝫ vnitū eē. Vnitatis auteꝫ eq̄litas modus ē vltra quē citraq2 neq̄t aliq̄d ꝯſiſtere. vn̄ forme ac mēſure oīuꝫ rerū hn̄t exiſtere. Ibi rerū notiōes ꝯtinēt̄. q2 rei noticia ſp in ipſi⁹ eq̄litate ꝯtinet̄. Si aūt exceſſerit vel ſb̄ſteterit infra. nō ē noticia ſed imaginatio falſa. Cū aūt vnitatis eq̄litas ſit eq̄litas exiſtētie. mãifeſtū ē eādē eq̄litatē rei v̄itatē eē. Nihil enī eſt aliud rei veritaſ q̄3 ipſi⁹ rei ext̄nī eq̄litaſ. ita vt anim⁹ ipſaꝫ cōp̄hendens nec p̄maneat infra. nec euaget̄ vltra. Si aūt animi comp̄henſio extiterit vltra vel infra. inde falſitas oritur cui⁹ nulla eſt ſub̄a. cū veritas ſit oībꝫ rebus eſſe primū et ſub̄a p̄ma. Inde q2 licꝫ colligere eādem ipſaꝫ eq̄litatē verbū deitatis eſſe. Nihil enī eſt aliud verbū veritatis q̄3 et̄na de oībus rebus p̄finitio creatoris. quid. q̄le. q̄ntumq2 ſit earū vnaqueq2. vel quō ſe habeat in ſua dignitate vel tp̄e. At huiuſmodi p̄finitio eſt eq̄litas reruꝫ exiſtentis infra vel vltra quā nō valet aliq̄d exiſtere. Verbū igit̄ deitatis eſt eq̄litas vnitatis. Itaq2 q̄m vnitas ipſa gignit eq̄litatē vnitatis. gignit vtiq2 v̄bū deitatis. De q̄ gnātione magn⁹ quidā dicit ph̄s. q2 ſemel locut⁹ eſt deus. Ecce et vnitatis et verbi mentionē breuit̄ fac̄. Hanc etiā vnitatis eq̄litatē appellauerunt antiq̄ ph̄i. tū mentē diuinitatis. tū p̄uidentiā. tū ſapiaꝫ creatoris. Quis aūt vnitas et ei⁹ eq̄litas. vt dictū eſt ſup̄. ſit vna penit⁹ ſb̄a tn̄ q2 nihil pōt ſeipſū gignere. et alia ē p̄prietas genitorē eē. alia genitū eē. Idcirco āt diuinis ph̄is ipſa et̄na ſb̄a dī pſona genitoris ſc̄m hoc q̄ ipſa ē vnitas. pſona v̄o geniti ſc̄m hoc q̄ ipſa eſt equalitas.

¶ Q2 ipſe ſit imago p̄ris. Aug⁹ ī li. de trini. vj. Cap. XIII

Eſt igit̄ in filio dei ex p̄re genito p̄ma eq̄litas et p̄ma ſiſilitudo. nulla in re diſſidēs. nullo mō ineq̄lis. nullaq2 ex pte diſſilis. ſed ad identidem reſpondēs ei cui⁹ eſt imago. ¶ Ideꝫ in li. vij. Nō v̄o vt ſb̄ſiſteret imago dei fact⁹ ē ad imaginē p̄ris et filij et ſpūſſancti. Vn̄ ſcp̄tū ē: Faciam⁹ hoīeꝫ ad imaginē et ſilitudinē nr̄aꝫ. Nā q2 non oī mō fiebat eq̄liſ illa dei imago. tanq̄3. ſ. nō ab illo nata. ſed ab ipſo creata. Hui⁹ rei ſignificande cā ita imago dei ē vt ad imaginē ſit facta id eſt. nō eq̄t̄ pſonalitate. ſed q̄dā accedit ſimilitudine. Nō. n. locoꝝ int̄uallis ſed ſilitudine ad deū accedit̄. et diſſilitudine ab eo recedit̄. ¶ Idem in li. lxxxiij. q̄onuꝫ Et ea q̄dē q̄ pticipatiōe ſūt bona vel pulcra mutationē recipiūt vt poſſint eē nec bona nec pulcra. ſed nullo mō recipit maliciam

aut turpitudinem bonitas vel pulcritudo
ipſa. Igitur ⁊ ea que participatione ſimi-
lia ſunt· recipiũt diſſimilitudinẽ. Ipſã vo
ſimilitudinẽ impoſſibile ẽ ex aliqua parte
eſſe diſſimilẽ. Vñ fit vt cũ filius ſimilitu-
do pr̃is ex nulla parte pr̃i poſſit eſſe diſſimi
lis. Ipſe eſt enĩ ſpẽs prima qua ſpeciata et
formata ſũt oĩa· cuius participatiõe ſimi-
lia ſũt quecũqꝫ vel int̃ ſe vel deo ſũt ſimilia
In his certe que ſũt a deo creata· imago ⁊
ſimilitudo ⁊ eq̃litas diſtinguẽda ſũt. Nã
in ſpeculo quidẽ eſt imago rei obiecte ⁊ ſili
tudo· nõ tamẽ eq̃litas· quia multa deſunt
imagini que inſũt rei. Et ĩ duobꝫ ouis pa
ribus equalitas ẽ· ſimilitudo etiã ineſt· qꝛ
quecũqꝫ inſunt vni· inſunt ⁊ alteri· nec ta-
men imago eſt· qꝛ neutrũ de altero expreſ-
ſum ẽ. Ouũ aũt ꝑdicis quã diq̃zuis ouo
galline ſimilis ſit inq̃ntũ ouũ eſt· non tñ ẽ
eius imago· qꝛ nõ eſt exp̃ſſum de illo· ꝫ nec
equale eſt· qꝛ breui⁹ eſt. Poteſt aũt eſſe ali
qua imago ⁊ ſimilitudo vbi etiã ſit eq̃litaſ
ſicut in parentibꝫ ⁊ filijs eſſet· ſi tp̃is int̃ual
lum defuiſſet. Itaqꝫ in deo qꝛ tp̃is vacat
conditio· nõ enĩ in tp̃e filiũ genuit ꝑ quez
tp̃a cõdidit· cõſequẽs eſt vt nõ ſoluz eius
imago ſit qꝛ d̃ illo eſt· ⁊ ſimilitudo qꝛ ima-
go ẽ· ꝫ etiã equalitas tãta· vt nec tp̃is int̃-
uallũ impedimẽto ſit. **Hylari⁹ d̃ tri-
ni· li· iiij·** Nihil deniqꝫ niſi natũ ꝫ filius
dei ⁊ ĩ honore gn̄ãtꝫ ẽ honoris admiratio
geniti.

**Qꝛ ipſe fili⁹ ſit ſapiã· Aug⁹ d̃ tri-
nitate· li· vj· Cap XIIII**

Ipſe ẽ prim⁹ ac ſũm⁹ itel-
lectus; verbũ ꝑfectũ cui nihil de-
ſit· ⁊ ars quedã oĩpotẽtꝫ ⁊ ſapiẽtꝫ dei plena
oĩuz rationũ viuẽtiũ incõmutabiliũ· ⁊ oẽſ
vnũ ſunt ĩ ea ſicut ipſa ẽ vna d̃ vno cuz q̃
vnũ. Ibi nouit de⁹ oĩa q̃ ꝑ ipſũ fecit· ⁊ iõ
cũ diſcedãt ac ſuccedãt tp̃a nõ decidit ali-
quid ei⁹ ſciẽtie vel ſuccedit. Non eniz iſta
que creata ſũt ideo ſciũt̃ a deo quia facta
ſunt· ꝫ poti⁹ q̃ a deo ſciũt̃ immutabiliter
ideo facta ſũt. **Idem ĩ li· xv·** Scientia
certe dei vel ſapiã ipſa ẽ ipſa eſſentia eius·
qꝛ idem ẽ ibi ſape ⁊ eẽ. Ideoqꝫ nouit oĩa
verbũ que nouit pr̃· ꝫ ei noſſe de pr̃e ẽ ſicut
etiã eſſe. Proinde pr̃ dicẽs tanq̃ꝫ ſeipſuz
genuit· equale ſibi ꝑ oĩa verbũ. Non eniz
ſeipſũ integre ac ꝑfecte dixiſſet· ſi aliq̃d mi-
nus vel amplius in ei⁹ vbo q̃ꝫ in ſeipſo eẽt
Et ideo vbũ illud vere veritas eſt· qꝛ quic
quid ẽ in ea ſciẽtia de qua genitum eſt ⁊ in
ipſo eſt· qd̃ aũt in illa nõ eſt· nec ĩ ipſo eſt.
Sciũt ergo pater ⁊ filius inuicẽ· ſed ille gi-
gnendo· iſte naſcẽdo· ⁊ oĩa que ſũt in eorũ
ſcientia· in eoꝝ eſſentia videt vt̃qꝫ ſimul·
nõ particulatim aut ſingillatim· velut alt̃-
nãte cõſpectu· ibi ſũme agnoſcit̃ eſt eſt. Et
falſũ aliq̃d hĩe verbũ hic nũq̃ꝫ põt· qꝛ ſic ſe
habet ĩmutabilit̃ vt ſe habet de quo ẽ. Nõ
enĩ põt filius a ſe facẽ q̇cq̃ꝫ· niſi qd̃ viderit
pr̃em facere. Potent̃ ꝫ nõ põt· nec eſt in-
firmitas illa nec firmitaſ· qꝛ falſa nõ põt eẽ
veritas. Nouit itaqꝫ deus pr̃ oĩa in filio·
nouit in ſeipſo· ſed in ſeipſo tanq̃ꝫ ſeipſuz·
in filio tanq̃ꝫ verbũ ſuũ qd̃ eſt de his oĩbꝫ
que ſũt in ſeipſo. Oĩa ſimilit̃ nouit ⁊ filius
in ſe· tanq̃ꝫ· ſ· ea que nata ſũt d̃ his que pr̃
nouit in ſeipſo. In pr̃e vo tanq̃ꝫ ea de q̇bꝫ
nata ſunt que nouit ipſe filius in ſeipſo.
Hugo ĩ li· opuſculoꝝ Ipſe ẽ dei ſa
pientia que ꝑ Salomonẽ loquit̃: Nõdũ
erant abyſſi ⁊ ego parturiebar. Concepat
deus ſapiam in ꝑſciã futuri· parturiebat ĩ
volũtate creandi· pepit aũt in ꝓcreatione
effecti. **Origenes ſup principiũ
Johãnis** Hinc de ipſo filio dei ſcript̃a
ꝓnũciat· qd̃ factũ eſt in ipſo vita erat. Si
queriſ: quõ in ipſo vitalit̃ ⁊ vniformit̃ ⁊ cã-
liter ſubſiſtũt omĩa: accipe ꝑadigmata ex
creaturarũ natura. Conſpicare quõ cauſe
rerũ oĩuz quas cõprehẽdit globoſitas ſen-
ſibilis hui⁹ mũdi ſimul· ⁊ vniformit̃ ſubſi-
ſtunt ĩ iſto ſole viſibili. Inde nanqꝫ forme
corpoꝝ oĩuz ꝓcedũt. Inde diſtãtiũ pulcri-
tudo coloꝝ ⁊ cetera· q̃ de ſenſibili nat̃a ꝑ-
dicari poſſũt. Cõſidera multiplicẽ ⁊ infini-
tam vtutẽ ſeminũ quõ ſimul in ſingulis ſe
minibꝫ ꝯtinet̃ nũeroſitas herbarũ fructuũ
aĩalium· quõ pulcra ex eis ſurgit varietas

formarũ. Intuere q̃ʒ interioꝛibꝫ ocul' quõ
multiplices regule ĩ arte artificꝗ vnũ ſunt·
⁊ in aĩo diſponẽtꝗ eas viuũt· quõ infinitus
numer⁹ linearũ in vno pũcto ſubſiſtit vnũ
Et hᷓuiuſmodi natalia exẽpla pſpice· ex q̇-
bus velut pħice theoꝛie pẽnis vltra oĩa ſħ-
nectuſ dĩna gr̃a adiut⁹ poterꝗ arcana ꝟbi
mentꝗ acie cõſpicere· ⁊ q̃ntũ dat' hũanis ar-
gumẽtatiõibꝫ deũ ſuũ querẽtibꝫ· quõ oĩa
que ꝑ verbũ facta ſunt in illo viuũt vide-
re. ¶ Aug⁹ ĩ li· lxxxiij· q̃onũ. Ille ꝟo
ꝑncipales forme vel rõnes rerum ſtabiles
idee vocant' que dĩna intelligẽtia cõtinẽt'
nec ipſe formate ſunt· ſ꜀ ꝺm eas q̇cq̇d oꝛit'
vel interit formaᷓt'· q̃s ſcilicet rõnes ẽtnas ĩ
verbo intueri aĩa neq̇t· niſi qui rõnis ocu-
lum ſanũ ⁊ purũ ac ſerenũ ⁊ ſanctuʒ ac ſi-
milẽ eis q̃s videre intendit habuit. Sic· n·
ipſo intelligibili lumine perfuſa ⁊ illuſtra-
ta cũ ei cohẽſerit· hac ipſa viſione beatiſſi-
ma fit. Has aũt ſiue ideas ſiue formas ſi-
ue ſpẽs rõnes appellare licet multiſq̃ʒ cõce-
ditur vocare q̇dlibet· ſed pauci videre qꝺ
verum eſt.

¶ Q pat' filio ipſũ gignẽdo dedit oĩa. Idem ĩ li· de trinitate pꝛimo ¶ Capitulum XV

P

Lerũq̃ʒ vero fili⁹ dicit ꝙ
pr̃ ei dedit: in q̇ vult ĩtelligi ꝙ eũ
pr̃ genuit vt nõ q̃ſi iam exñti ⁊ ñ
habẽti dederit aliq̇d· ſ꜀ ipſum ei dediſſe vt
hñet eſt genuiſſe vt eſſet. Nõ enĩ fili⁹ aliud
eſt ⁊ aliud habet ſ꜀ hoc ipſũ eſt qꝺ ẽ ⁊ habʒ
Idem cõtra Maximũ· li· ij. Bea-
tius q̇dẽ eſt dare q̃ʒ accipe. Sʒ hoc in hac
vita vbi ẽ inopia· qꝛ vtiq̃ʒ melioꝛ ẽ copia.
Meli⁹ eſt enĩ hñe q̃ʒ egere· melius dare q̃ʒ
mẽdicare· Vbi aũt q̇ dedit gignendo de-
dit· ⁊ q̇ accepit naſcẽdo accepit· nõ inopi
ſubuentũ eſt· ſ꜀ ipſa copia gnãta eſt. Nec
põt qui accepit ei q̇ dedit eſſe ineq̃lis quia
⁊ ħ accepit vt eſſet eq̃lis. Nihil enĩ pr̃e mi-
nus habet· q̇ dicit: Oĩa que habet pr̃ mea
ſunt. ¶ Athanaſius cõtra Arriũ· li·
ij· Et rurſum pat' inquit qꝺ dedit m̃ ma-
ius oĩbus eſt. Dona ꝟo dĩna hoc mõ in-
telligẽda ſunt filio attributa. Dedit filio
pater oĩpotens oĩpotẽtiã· maieſtateʒ de-
dit maieſtati· ꝟtutẽ ꝟtuti· prudentiã pru-
denti· eternitatem eternitati· dĩnitatẽ di-
uinitati· vitam vite. Nec aliã ab ea q̃ʒ ha-
bere dedit· ⁊ q̃ntam habet tãtã dedit. Sʒ
hec oĩa naſcẽti potius q̃ʒ diligenti dediſſe
ꝓbatur: cui a filio dicit': Oĩa mea tua ſunt
⁊ tua mea ſunt. Si enĩ illa oĩa que pat' fi-
lio contuliſſe pħibet' alia in eo ⁊ alia ĩ filio
eſſe dicunt'· ſine dubio mendacẽ facim⁹ fili-
um qui dicit ſua eſſe que patris ſũt. ¶ Hy-
lari⁹ de trinitate· li· iiij. Nihil itaq̃ʒ
niſi natũ filius habet· ⁊ geniti honoris ad-
miratio in honoꝛe generãtꝗ eſt. ¶ Aug⁹ in
ſolutione queſtionũ hereticoꝛũ
Nequaq̃ʒ ꝟo creatoꝛẽ filius gignere non
potuit ſ꜀ non opoꝛtuit. Immoderata q̇ppe
gnãtio diuina eſſet· genitus fili⁹ patri ne-
potẽ gigneret· qm̃ ⁊ ipſe nepos niſi gigne-
ret auo ſuo ꝓnepotẽ· ĩpotens diceret' ſcꝺm
vr̃am o heretici mirabilẽ ſapiẽtiam. Nec iõ
min⁹ habet fili⁹ qꝛ pr̃ nõ eſt· qm̃ gnãtio ñ
potentie ſ꜀ pr̃ne ꝓpꝛietatꝗ ẽ. ¶ Idem ĩ· li·
de trinitate· xv· Iõ ꝟo ꝑncipalit' ꝺ pa-
tre dr̃ ſpũſſanct⁹ ꝓcedere· qm̃ ⁊ ꝺ filio q̇dẽ
ꝓcedit· ſ꜀ hᷓ illi· ſ· filio pr̃ dedit nõ vtiq̃ʒ iaʒ
exiſtẽti ⁊ nõ habẽti· ſed q̇cq̇d vnigenito de-
dit gignẽdo dedit. Sic ḡ genuit eũ vt etiã
de illo ꝓcederet cõe donũ· ⁊ ſpũſſanct⁹ ſpi-
ritus eſſet amboꝝ. Sʒ ſi de vtroq̃ʒ ꝓcedit
cũ fili⁹ eũ ꝓcedere dic̃ a pr̃e· niſi qꝛ ſolet ad
eũ referre ꝙ ⁊ ipſius ẽ de q̇ ẽ ipſe. Vñ ⁊ ip-
ſe alibi dic̃: Mea doctrina nõ eſt mea· ſ꜀ ei⁹
q̇ miſit me. A q̇ enĩ habet fili⁹ vt ſit de⁹· ab
illo habet vt etiã ꝺ ipſo ꝓcedat ſpũſſanct⁹
Ac ꝑ hᷓ ſpũſſctũs vt etiã de filio ꝓcedat ſic
a pr̃e habet ab ipſo pr̃e. Hinc etiã intelli-
git': Cur nõ dicatur ſpũſſanct⁹ natus eẽ· ſ꜀
potius ꝓcedere· qꝛ ſi ⁊ ipſe fili⁹ diceret'· am-
boꝝ vtiq̃ʒ fili⁹ diceret'· qꝺ abſurdũ eſſe ꝓba-
tur. Nullus enĩ eſt filius duoꝝ niſi pr̃is et
mr̃is tm̃. Sic nec filius hoĩuʒ ſimul ex pr̃e
ꝓcedit ⁊ ex mr̃e· imo ꝑus ex pr̃e ĩ mr̃em· de

inde ꝟo ex mr̄e in hāc lucē. Sp̄us autem ſanctꝰ nequaq̄ꝫ primo de pr̄e in filiū ⁊ poſt de filio ad ſctificandā creaturā. ſ; ſimul ꝺ vtroq̄ꝫ ꝓcedit. q̄uis ſ; filio patꝛ vt quēadmodū de ſe ita de illo q̄ꝫ ꝓcedat dederit.

¶ Qꝛ illa generatio ſit ineffabilꝛ et incōprehenſibilis. Idem in ſermōe de natiuitate dn̄i. Ca. XVI

Verū generationē illā ſaluatoris q̄ gignēti pr̄i coetnꝰ ē. q̄s enarrabit. q̄n quidē ipſius tp̄alē ex ꝟgīe gn̄atione mūdus expauit. quā pia fides agnouit ⁊ tenuit. infidelitaſ aūt riſit ſupata. ſupbia timuit. Que nā eſt illa generatio que in ꝑncipio erat ꝟbū ⁊ verbuꝫ erat apud deū ⁊ deus erat ꝟbū? Qꝺ ē ſ; verbū qꝺ dicturꝰ antea nō ſilebat. quo dicto nō ſiluit qui dicebat. Qꝺ eſt verbū ſine tp̄e ꝑ qꝺ facta ſūt tp̄a. Verbū qꝺ nullius apuit labia ceptū nec clauſit vt finitū Verbū qꝺ initiū nō habet ex ore loquentiū. ⁊ aperuit ora mutoꝝ. Verbuꝫ qꝺ linguis gentiū diſertiſ nō fit. ⁊ linguas infantiū diſertas facit. Que naꝫ eſt illa gn̄atio cui pater moriēdo nō cedit. qꝛ nō eā viuēdo ꝑcedit? Ab oībꝫ īteruallis locoꝝ ac tēporū ab oī diſtēſiōe ſpacioꝝ. quā vel ī diebus vel in corpibꝫ ſentire cōſueuimꝰ q̄ntū ipſo adiuuāte poſſumꝰ aīas nr̄as ad eum leuemꝰ. ſi q̄ modo ⁊ natū non ꝑueniente q̄ gignit. ⁊ gignentem non preuenienteꝫ qui gignitꝛ cape valeamꝰ. Patrē ſempiťne genuiſſe. filiūq̄ꝫ ſempiťne natū eē. nec vtrūq̄ꝫ gn̄āntē. nec vtrūq̄ꝫ naſcentē. ſ; alterū ſine altero nō viuentē cogitemꝰ ſi valemꝰ. ſi n̄ valemꝰ credamꝰ. Nō ē qꝺ credere volumus. nec tn̄ longe poſitū eſt ab vnoq̄ꝫ noſtrū. In illo q̄ppe viuimꝰ mouem̄ ⁊ ſumus **¶ Athanaſius de trini. li. viij.** Igitur Athanaſius o hō q̄ deitatē querꝫ ſi credis bn̄ facꝫ. credere tibi iuſtū eſt. nō diſcutere ꝑmiſſum ē. Si autē diſcutꝫ ſermo tibi ꝓpheticus occurrit: q̄ dicit. Generationeꝫ eiuſ q̄ſ enarrabit? **Petrus in epiſtola Clemētis.** Non ē deus a nobis diſcutiendus eſt ſed credendus. qui nimirū in nobiſipſis neſcimꝰ qꝺ ſapimus quō mens noſtra vel ingeniū generat verbū. ſed noſſe ſufficit. qꝛ lux ſplēdorē genuit. ſicut ait: In ſplendoribus ſanctoꝝ ex vtero ante luciferū genui te. **¶ Hylarius de trini. li. ij.** Nemo inquit nouit filiū niſi pater ⁊c̄. Inſere te in hoc ſecretū intꝛ ingenitū ⁊ vnigenitū deum. ⁊ arcano te inopinabilis natiuitatꝫ īmerga: Incipe percurre. ꝑſiſte. ⁊ ſi ſciam nō ꝑuenturū. tamen gratulabor ꝓfectuꝝ. Qui enī pie infinita perſequitur. ⁊ ſi nō contingat aliq̄n cum ꝓficeret prodeundo. **¶ Bern̄. in ep̄la ad Thomā prepoſitū.** Ve vobis filij huius ſeculi a veſtra prudētia inſipiēti ſalutarē ſpiritū ignorātes. nec diuino cōſilio participantes. q̄ ſolus ſoli pater eructuans filio ſuggerit. excepto cui filius reuelare voluerit. Non vultis o miſeri dicere cum Dauid: Audiam quid loquatur in me dn̄s deus ⁊c̄. Vtiq̄ꝫ ī vanitateſ ⁊ inſanias falſas effuſi foris. intimū optimūq̄ꝫ non requiritis auditum veritatis.

¶ Qꝛ vtraq̄ꝫ ſit inenarrabilis. Auguſtinus in ſermone de natiuitate dn̄i. ¶ Capitulū XVII

Ambas certe dn̄i generationes retinet fides catholica mirabiles. ſ. vnam diuinam. alterā hūanam. Illam ſine tp̄e: hāc in tp̄e. Illā ſine matre. hanc ſine patre. Si enim iſtaꝫ non comprehendimꝰ. illam quando enarrabimus? Quis comprehendit natiuitatē nouā. inuſitatā. vnicā. in mūdo incredibilem factam. ⁊ toto incredibiliter creditā vt virgo coc̄iperet. ⁊ virgo pariens permaneret? Quod humana ratio non inuenit fides capit. ⁊ vbi humana ratio deficit. fides hominū proficit. **¶ Bernardus in ſermōe de vigilia natiuitatis dn̄i** Ieſꝰ chriſtꝰ dei filiꝰ ī bethleē iude naſcitꝛ ex ꝟgine. Fr̄es gn̄ationē iſtā q̄s enarrabit?

Angelus nunciat·virtus obumbrat·ſpiri/
tus ſuperuenit·virgo credit·fides concipit
v̄go p̄turit·p̄manet v̄go. Quis n̄ miret?
Filius altiſſimi de⁹ an̄ ſecula d̄ deo genit⁹
naſcit·deniq̄ v̄bū īfans orit. Quis vel ſaltē
miret? Nec ſane natitas ocioſa. vel dig̃tio
maieſtat̄ infructuoſa. Nō enī orit ſine ſa/
lute Jeſus·nec ſine vnctiōe Chriſt⁹·nec ſi/
ne glīa dei fili⁹. ¶ **Maxim⁹ in ſermo
ne de natiuitate dn̄i.** Que ē aūt iſta
ratio·imo q̄ ceca ꝯtētio vt nō credat de⁹
hoīe3 poſſe de femīa facē quē credit feciſſe
de puluere? Si oīpotētē o hō in tali nego/
cio volūtatē eē ꝯſideras·de ope cur retra/
ctas? Oīa quippe q̄cū q̄3 voluit fec de⁹. Et ſi
ſolliciti⁹ ꝑſcruteris·ꝑt hūc hūane legitimū
vſu3 ꝯceptiōis tres valde mirabiles naſcē
di ſpēs trinitatē opatā repies. Prima q̄/
dem ē q formatꝰ ē Adā ex limo. Secūda
q formata ē mulier d̄ maſculo Tertia v̄o
q̄ ē celeſtis extitit q Chriſt⁹ ex v̄gīe ꝓceſ/
ſit. Quid hoꝝ nō nouū·quid nō mirabile
fuit·q̄d hoꝝ niſi fidē ſeq̄m̄ inq̄ſitio hūana
cōpleri pōt cōplecti·q h̄ myſtico cōceptu
mūdū ſuū viſitare dig̃t⁹ ē dei fili⁹·nr̄e ſalu
tis h̄ rō flagitabat·nimirū vt celeſtis tā dē
gn̄atio repararet q̄d natitas t̄rena ꝑdiderat

¶ De miſſiōe filij dei in carnem et modo ꝛ cā eiuſdē. Aug⁹ de trini. li. iiij. Cap. XVIII

Quia enī ad et̄na capeſcē/
da nō eram⁹ idonei·ſordeſq̄ pec
catoꝝ nos p̄grauabāt tp̄aliū re/
rū amore ꝯtracte·ac d̄ ꝓpagine mortalita/
tis tāq̄ naturalit inolite·eram⁹ vtiq̄ purgā
di·purgati aūt vt et̄nis ꝯtēparem̄·nō niſi
p tp̄alia poſſum⁹·q̄lib iā ꝯtēpari teneba/
mur. Sanitas·n·a morbo q̄dē plurimum
diſtat·ſ; medicina curatiōis nō ſanat niſi
morbo ꝯgruat. Igit inutilia tp̄alia decipi
unt egrotos·vtilia tp̄alia ſuſcipiūt ſanan
dos·ꝛ traijciūt ad et̄na ſanatos. Mēs āt
rōnalis ſic purgata debet et̄nis reb ꝯtem
platione3·ſic purgāda tp̄alib fidē. Cū ḡ
fides nr̄a vidēdo fiet v̄itas·tūc mortalita
tem nr̄a3 cōmutatā tenebit et̄nitas. Q̄d
donec fiat·ꝛ vt fiat·ne fides mortalis vitę
diſſonaret a v̄itate vitę et̄nę·veritas ipſa
pr̄i coet̄na de t̄ra ē orta·cū dei fili⁹ excepit ī
ſe fidē nr̄a3 q̄ nos ꝑduceret ad v̄itatē ſuā
q̄ ſic nr̄a3 ſuſcepit mortalitatē vt nō ſuam
amitteret et̄nitatē. Ut enī q̄dā ſapiētium
grecoꝝ ait: Utū ad id q̄d ortū eſt valet et̄
nitas·tm̄ ad fidē v̄itas. Sic ḡ purgari nos
oportebat vt ille nob fieret ort⁹ q̄ maneret
et̄n⁹·nec nob alt eēt in fide·alt in veritate.
Nō enī ab eo q̄ orti ſumus ad et̄na trāſire
poſſem⁹·niſi et̄no p ortū nr̄m nob ſociato
ad et̄nitatē traijcerem̄. Nūc aūt illuc quo
dāmō fide ſequētes aſcēdim⁹·q̄ aſcēdit in
quē credim⁹. Quia enī in illo ꝛ id q̄d ortū
eſt trāſijt ad et̄nitatē·trāſiturū eſt ꝛ nr̄m.
cū fides ꝑuenerit ad v̄itatē. Ecce ad q̄d
miſſus ē filius dei·imo ecce q̄d ē miſſu3 eſſe
filiū dei. ¶ **Leo papa ī ſermōe d̄ na
tiuitate dn̄i.** Ex luce ſiq̄dē ort⁹ ſplēdor
non eſt luce poſterior·ꝛ lux vera nunq̄ ſui
ſplēdoris ē indiga ſubale·ſic hn̄s ſp fulgē
ſicut ſp exiſtere. Cui⁹ aūt ſplēdoris mani
feſtatio dr̄ miſſio·q̄ Chriſt⁹ apparuit mū/
do. Qui cū oīa inuiſibili maieſtate ſua ſem
per impleret·tn̄ d̄ remotiſſimo altiſſimoq̄
ſecreto his q̄b erat ignot⁹ aduenit·cū ig/
rantię cecitatē abſtulit·ꝛ vt ſcriptū ē: Se
dentib ī tenebris ꝛ vmbra mortis lux orta ē
eis. Quis enī etiā p̄orib ſeculis ad illūia/
tionē ſctōꝝ patrū ꝛ ꝓphetarū lumē v̄itatis
emiſſu3 ſit·dicēte Dauid: Emitte lucē tu/
am ꝛ v̄itatē tuā·ac diūſis modis multiſq̄
ſignis opa p̄ſentię ſuę veritas filij declara/
uerit·oēs tn̄ ille ſignificatiōes cūctaq̄ mi
racula teſtimonia fuerūt iſti⁹ miſſiōis: d̄ q̄
ꝛ apl's dicit: Cum ḡ venit plenitudo tp̄is·
miſit de⁹ filiū ſuū ex muliere factū ſub lege
Quid aūt h̄ eſt·niſi v̄bū carnē fieri·cōdi/
torē mūdi p vterū v̄ginis naſci·dn̄m ma/
ieſtatē hūanis ſe coaptare p̄mordijs? Et li
cet conceptu ſpiritali nulla ſint terreni mi/
xta cōtagia ſeminis·ad ſuſcipiēdā tn̄ vere
carnis ſ̄bam ſolā ſumere de matre naturā.
hac miſſione q̄ de⁹ vnit⁹ ē hoī·fili⁹ impar ē
pr̄i·nō in eo q̄ ex tp̄e·ſed in eo q̄d eſt factus

ex hoīe. ¶ Equalitatē .n. quā inuiolabil' habet deitaſ. nō corrupit hūanitaſ. ⁊ creatorꝭ ad creaturā deſcēſio credētiū eſt ad etna ſubuectio. **Beda ī omel' ſup pnci piū Johānis.** ¶ Ob h̄ .n. v̄bū caro factū eſt .i. de⁹ hō fact⁹ ē. vt p cogtū nob hoīs habitū nob ꝯuſando ꝯgruere. noſ alloq̄ndo inſtruere. nob vidēdi viā p̄bere. p nob ꝯ hoſtē ꝯfligere. nr̄a3 mortē moriēdo ac reſurgēdo poſſet deſtruere. p ꝯtinā vere pn̄i diuinitatē nos interi⁹ viuificando ad diuina ſuſtolleret. remiſſionē nob pctōꝝ parit' ac ſpūſſcti dona ꝯcedēt. ⁊ p⁹ bonoꝝ pfectionem operū nō ſolu3 nos ad hūanitatꝭ ſue claritatē vidēdā pducēt. ſ3 ⁊ incōmutabilem nob eēntiā ſue diuinitatꝭ oſtēderet.

¶ Q' de⁹ hō fact⁹ ē vt hoīe3 lapſu3 erigeret. Aug⁹ d' ciuita. dei. libro xiiij. ¶ Capitulum XIX

P Rim⁹ hō fuit ī duplici paradiſo. viuebatq3 ſcd'm deū in paradiſo corpali ꝓpt' bona corpis. ⁊ ī ſpūali ꝓpt' bona mētꝭ. **Greg⁹ ī moral' li. viij.** Ad h̄ .n. hō ꝯditus fuerat. vt ſtatim mēte in arce cōtēplationis ſe erigeret. ⁊ nulla hūc corruptio a ſui conditoris amore declinaret. Sȝ cū ab ingenita ſtandi ſoliditate volūtatꝭ pedē ad culpā mouit. a dilectiōe ꝯditorꝭ in ſemetipſū ꝓtinuſ cecidit. Sȝ amorē dei deſerēs. verā .ſ. ſtationis arcē. nec ī ſe ꝯſiſtē potuit. q2 lubrice mutabilitatꝭ impulſu infra ſe p corruptionē deſligat. **Idē in. li. xviij.** Auxit vere reatū culpe ſequētꝭ p̄coniū glie p̄cedētꝭ. Nā vniuſcuiuſq3 caſus tāto maiorꝭ ē criminiſ. q̄nto ꝓuſq3 caderet maiorꝭ potuit eē v̄tutꝭ. **Bern̄. ſup Can̄. omel'. xxxv** Qm̄ igit' hō cū in honore eēt nō intellexit ſeipſū iumētꝭ inſipiētibus aſſimilauit. De grege facta ē egregia creatura. putoq3 ſi loq̄ fas eēt. dicerēt iumēta: Ecce Adā factus ē q̄ſi vn⁹ ex nob. Hic ē ꝙ pāis angeloꝝ fact⁹ ē fenū in p̄ſepio poſitu3. nobiſq3 tanq3 iumētꝭ appoſitū. Verbu3 q̄ppe caro factū ē. ⁊ oīs caro fenū. Itaq3 cib⁹ hominis hoīe ī pec⁹ mutato ſe mutauit ī pabulū pecoris. Heu triſtis ⁊ lachrymoſa mutatio. vt hō padiſi accola. tre dn̄s. celi ciuis. dei domeſticus. frat' btōꝝ ſpūum ⁊ celeſtium coheres v̄tutū repētina ſe ꝯuſiōe iuenerit. ⁊ ꝓpt' infirmitatē iacētē ī ſtabulo. ⁊ ꝓpt' pecorinā ſilitudinē īdigētē feno. ⁊ ꝓpt' indomitā feritatē alligatū p̄ſepio. ſic ſcptū eſt: In chamo ⁊ freno maxillas eoꝝ ꝯſtringe q̄ nō approximāt ad te. Agſce tn̄ o bos poſſeſſorē tuū. ⁊ tu aſine p̄ſepe dn̄i tui. Cogſce pec⁹ quē nō cognuiſti hō. adora in ſtabulo quē fugiebas ī padiſo. honora p̄ſepiū cuius ꝯtēpſiſti imperiū. Comede fenū que3 faſtidiſti panē angeloꝝ.

¶ Q' vt famelicū vtroq3 ſenſu ex ſe reficeret. Hugo ī libro de ſpū et anima. ¶ Cap. XX

D Uo q̄dē ſūt ī hoīe ſenſus vn⁹ interior. alt' exterior. ⁊ vterq3 bonū ſuū h3 in q̄ reficit'. Senſus īterior reficit' in ꝯtēplatiōe diuinitatꝭ. Exterior ī ꝯtēplatiōe hūanitatꝭ. Propt' h̄ eni3 de⁹ fact⁹ ē hō vt ī ſe totū hoīe3 btificaret. ⁊ tota ꝯuſio hoīs eēt ad ipſū. totaq3 dilectio curreret ī ipſū. cū ⁊ a ſenſu carnis videret' p carne3. ⁊ a ſenſu mētꝭ p deitatꝭ ꝯtēplationē. Hoc erat totū hoīs bonū vt ſiue īgrederet' ſiue egrederet'. in factore ſuo paſcua īueniret. videlicet forꝭ ī carne ſaluatoris. ⁊ int⁹ ī deitate creatorꝭ. Nā pdito bono qđ int⁹ erat. egreſſa ē aīa ad bona aliena q̄ forꝭ erāt. ⁊ pactū fec' cū dilectiōib⁹ ſeculi. req̄eſcēs ſup illas. nō attēdēs abſentiā boni ſui interiorꝭ. eo ꝙ ſuas ꝯſolatiōes cerneret ī bonis aliēis. ¶ **Aug⁹ omel'. ij.** Irruerat igit' hoī q̄ſi puluis ī oculū ⁊ vidē lucem nō poterat. De puluē cecat⁹ es hō. de puluē ſanarꝭ. caro te excecauerat. caro te ſanat. ¶ **Idē in quodā ſermōe** Adhere ſce igit' hō medicamēto tuo. Nō poteraſ videre deū. poteras hoīe3. de⁹ hō fact⁹ ē vt ī vno t' eēt. ⁊ qđ videres ⁊ quod crederes. **Bern̄. ſup Can̄. omel. xx.** Ego hāc arbitror p̄cipua3 īuiſibili deo fuiſſe cā3 ꝙ voluit ī carne videri ⁊ cū hominib⁹ homo conuerſari. vt hoīu3 carnalium qui videlicet niſi carnaliter amare non poterāt. pmo

quidem ad ſuę carniſ amorẽ ſalutarẽ affectiones retraheret atq; ita gradatiʒ ad amorem ſpiritalẽ pduceret. **Idem in ſermone .ij. de natiuitate btẽ Marię.** Itaq; q̇ erat ſup̄ intellectũ vel rõneʒ deſcẽdit vſq; ad imaginationẽ. Quid .n. ꝑus hõ de deo cogitaret .niſi forte idoluʒ corde fabricaret. Incõprehẽſibilis ergo voluit cõprehẽdi .inexcogitabil' cogitari .q̃mõ in ꝑſepio latẽs .in vginali gremio cubans .in monte ꝑdicãs .in orõne pnoctanſ .in cruce pendẽs .in morte pallẽs .int' mortuos lib. ⁊ ĩ inferno imꝑãſ .ſeu etiã tertia die reſurgens .⁊ aplis loca clauorꝫ victorię ſig̃ demõſtrãs .nouiſſime corã eis cęli ſecreta cõſcendens.

Ꝙ vt a ſe exulantem reduceret. Greg' in moral' li .vij. Cap. XXI

Olim quidẽ hõ ab ęternis gaudijs deiect' .culpę ſuę ſupplicia ⁊ tolerabat ⁊ neſciebat .ita vt exiliũ patriã crederet .⁊ ſub corruptiõis põdere q̃ſi in libtate ſalutis gauderet. Sed is quẽ hõ reliquerat intus .aſſũpta carne foris apparuit de'. Cũq; ſe exten' prebuit expulſum foris hoĩem ad interiora reuocauit. **Idẽ in li .viij.** Hõ q̃ppe lapſus ſi ĩ auctoris ſui inq̇ſitionẽ ſe erigeret .hũc reuberatũ corꝑearũ rerũ amica caligo ↄfũderet. Vndiq; ãgoribus pmit' .infirmitatibus vrgetur .vt q̇ relicto deo ſe ſibi ad requiem ſufficẽ credidit .nihil ĩ ſe niſi tumultũ ꝑturbationis ĩueniret .ĩuentũq; ſe fugere quęreret .ſed auctore cõtẽpto q̇ ſe fugeret nõ hret. Nã loc' hoĩs ſed nõ local' ipſe ↄditor extitit .qui hũc vt in ſemetipſo ↄſiſteret creauit .queʒ locũ tũc hõ deſeruit qñ a ↄditoris amore receſſit. Sʒ cũ ops de' hoĩ redimẽdo ſe etiã corꝑalit' oſtẽdit .ipſe fugitiui ſui veſtigia ſubſequẽs ad retinẽdũ quẽ amiſerat loc' venit. **Bernã ſup Can. omel' .lxviij.** Hęc ẽ ouis errãs cui' cura etiã ſuꝑnoruʒ curę gregũ ꝑlata ẽ. Deniq; illis depoſitis paſtor ad iſtã deſcẽdit .diligẽt' eã quęſiuit inuẽtã nõ reduxit .ſed ꝓprijs hũeris reportauit ⁊ angelis ſocietati noua cũ illa ⁊ de illa gaudiorũ feſta cęlis intulit.

Ꝙ vt miſerũ in corꝑe et aĩa btificaret. Greg' vbi .ſ. Cap. XXII

Quia ſubeſſe diuinis iuſſionibus hõ noluit .ſub ſuis ſe neceſſitatibus ſtrauit. Vt eni taceam' q in corꝑe dolores tolerat q̇ febribus anhelat .ipſa nr̃a ſalus ęgritudo ẽ .cui curãdi nccitas nunq̃ deeſt. Quot eni ſolatia ad vſũ viuẽdi q̃rimus .q̃ſi tot nr̃ę ęgritudini medicamentis obuiam'. Sʒ ipſũ q̃z medicamẽ in vuln' vertit' .qr exquiſito remedio paulo diutius inhęrẽtes .eo graui' deficim' q ꝓuide ad refectionẽ param'. Ipſa q̃z mens nr̃a a ſecreti interioris gaudio excluſa .mõ ſpe decipit' .modo pauore vexat' .mõ dolore deijcitur .mõ falſa hylaritate replet'. Rerum tpaliũ q̃s diligit amiſſione inceſſant' atteritur .qr ⁊ ĩceſſant' curſu rapiẽte pmutatur. Rebus aũt mutabilibus ſubdita etiã ipſa a ſe variat'. Nã quęrẽs qd nõ habet anxia ꝑcipit .cũq; ſ; accepit .tedet hãc ꝑcepiſſe qd quęſiuit .erudiri appetẽs vix ſuã ignorãtiã ſupat .ſed erudita grui' ↄ gliã ſcię pugnat. **Idẽ in li .xv.** Itaq; pm' hõ fuit arbor in ↄditiõe .foliũ in tẽptatiõe .ſtipula in deiectiõe. Vñ ſcptũ eſt: Cõtra foliũ qd a vẽto rapit' oſtẽdis potẽtiã tuã ⁊ ſtipulã ſiccã pſeq̃ris. Et rurſũ. Hõ inq̇t nat' de muliere breui viuẽs tpe replet' multis miſerijs. **Bernã ad Eugeniũ li .ij.** Hõ nimirũ nudus ⁊ pauꝑ ⁊ miſer .hõ dolẽs q hõ ſit .erubeſcẽs q nudus ſit .plorãs q nat' ſit .murmurãs q hõ ſit nat' ad laborẽ nõ ad honorẽ. Hõ nat' de muliere ⁊ ob hoc cũ reatu .breui viuẽs tpe ⁊ ob hoc cũ metu .replet' multis miſerijs et ob hoc cũ fletu. **Hugo ĩ libro opuſculorũ.** De' igit' hõ fact' ẽ vt totũ hoĩeʒ in ſe btificaret. Nã ſi creator hoĩs de' eſſet ⁊ hõ nõ eẽt .eẽt ĩ ipſo qd ſenſu mẽtis videret ſed qd ſenſu corꝑis ꝑciperet' ñ eẽt .⁊ ſuſtineret ſenſus carnis ꝑpetuũ opprobriũ abſentię creatoris ⁊ eẽt ĩ abiectionẽ ſp oberrãs .ſpq; merito illi diceretur: vbi eſt deus tuus. **Idem in eodem.** Deus hõ factus eſt vt idem eſſet reparator q̇ creator .⁊ vt de ſuo hõ libaret' .⁊ vt familiari' ab hoĩe de' diligeret' .⁊ vtq; ſenſus ĩ chriſto btificaret' .⁊ reficeret' oculis cordis ĩ ei' diuinitate .⁊ oculis

corpis ĩ ei⁹ hũanitate· vt ſiue ingrederet̃ ſine egrederet̃· in ipſo paſcua ĩueniret natura cõdita ab ipſo. Bernͣ· vbi ſ· omel̃ xx· Reuera prorſus oĩ ſuauitatꝫ dulcedĩe plenũ videre hoĩez hoĩs conditorem·

Ut hoĩ ſue nature dignitatez ĩnoteſceret. Aug⁹ in li· de trinitate· xiij. Cap. XXIII

Sunt et alia multa que in ei⁹ incarnatiõe ſalubrit̃ intuẽda ſũt. Quoꝝ vnũ eſt qḋ demõſtratũ eſt hoĩ quẽ locũ hẽet ĩ rebꝫ a deo cõditꝫ· qñ ſic ĩ vnitate pſone deo ꝯiũgi potuit humana natã. Helmãdus. Licet eniz hũana natã int̃ oẽs formas aĩaliũ ab ipſa mũdi creatione ſp excelluerit· tñ ex incarnatiõe xpi· ⁊ ex forma hoĩs a deo aſſũpti longe maiorẽ dignitatꝫ excellẽtiã acqſiuit. Neqꝫ enĩ fruſtra charitatẽ iſtaz q̃ dilexit nos de⁹ vt ſic filiuz ſuũ ad hoĩes mitteret aplus nimiã appellauit· ſ ꝓcerto intellexit ꝙ tm̃ bñficiũ ſic nulla ꝓmereri magnitudo poterat mũdane iuſticie· ſic nulla põderatio eſtimare vel eſtimatio põderare. Hoc itaqꝫ meli⁹ eſtimat deuotio nr̃a qꝫ rei rõcinatio· grãꝝ actio qꝫ diſputatio· faciliuſqꝫ cõpat illud pauptas ſpũs qꝫ qlibet diuitiarũ aceru⁹. Añ incarnationẽ xpi ſimilis erat deo ſola hoĩs forma interior· ſ ab ĩcarnatiõe xpi facta ẽ forma dei ipſa qꝫ hoĩs forma exterior. Igit̃ ad oẽz ſerpẽtꝫ ſuggeſtionẽ cogitare debẽm⁹ vnitã dignitatem hui⁹ duplicꝫ forme· moxqꝫ pudebit nos ſimul turpe aliqd cogitaſſe. Dignior ẽ eniz forma vtraqꝫ· qꝫ vt tam turpi ꝯformem̃ beſtie. Sane de vtraqꝫ dici poteſt· imo debet xpũ illud egregiũ: Nõ fac̃ ad mores tam bona forma malos: Alioqn qḋ paſſurum putas ſupplicij q̃ dehoneſtauerit formã dei. Greg⁹ ĩ moral̃· li· xxvj. Nõ g̃ fragilitas hũana ſe deſpet· ſ vnigẽiti dei ſanguinẽ ꝯſideret ⁊ ĩ pcio ſuo ꝯſideret· cõſpiciat qꝫ magna ẽ q̃ tanti valet. Supnaz pñiam ſperet ãgloꝝ ſe ſociã ſciat· ⁊ ĩ ſuo capite ſe ꝑlatã etiã angel̃ gaudeat. Aug⁹ vbi· ſ· Deinde xpo ſ etiã in cã fuit vt grã dei nobis ſine vllis pcedẽtibꝫ meritꝫ in hoĩe Chriſto cõmendat̃· qꝛ nec ipſe vt in tanta vnitate deo cõiungeret̃ vllis ẽ pcedẽtibꝫ meritis aſſecut⁹· ſ ex q̃ hõ cepit· ex illo ẽ ⁊ deus.

Ut ei hũilitatis exẽpluz in ſe tribueret. Cap. XXIIII

Eſt etiã vt ſupbiã hoĩs q̃ maxĩe impedit ne deo inhereat̃ p tantã dei hũilitatẽ redargui poſſet ⁊ ſanari. Greg⁹ in regiſtro· li· x· Johãni epo. O qnta ẽ hũilitatꝫ xpi⁹ ꝓpt̃ quaz ſolã veracit̃ edocẽdã is q̃ ſine eſtimatione magn⁹ ẽ vſqꝫ ad paſſionẽ fact⁹ ẽ pu⁹. Hoſtis qppe nr̃ int̃ oĩa ꝯdit⁹ videri ſup oĩa voluit elat⁹. Quid g̃ nos epĩ dicim⁹ q̃ honoris locũ ex redẽptorꝫ nr̃i hũilitate ſuſcipimus· ⁊ tñ ſupbiã hoſtis ipſi⁹ imitam̃: Ecce nouim⁹ creatorẽ nr̃m de ſue celſitudinis culmĩe vt hũano gnĩ gliaz daret deſcẽdiſſe· ⁊ nos de infimis creati de fratrũ gliam̃ mĩoratione. Formidem⁹ g̃ in illoꝝ nũero aſſcribi q̃ pmas ĩ ſynagogꝫ ſibi volũt cathedras offerri· ⁊ in foro ſalutari· ⁊ vocari ab hoĩbꝫ rabi. Idem in moral̃· li· xix· Quid aũt mirũ ſi hõ ſe ꝓpt̃ hoĩez attrahit ⁊ qſi mĩorat⁹ inflectit̃ ꝓximoꝝ nccitati vel infirmitati ꝯdeſcẽdẽs· cũ illud xpuz p qḋ oĩa ꝯſtãt creata vt hoĩbꝫ ꝓdeſſet aſſũpta hũanitate paulomin⁹ ab ãgel̃ mĩorari voluit. Ideqꝫ creator hoĩuz ⁊ ãgeloꝝ formã hoĩs ꝓpt̃ hoĩez ſuſcepit. Bernͣ· in ſermone de natiuitate dñi. Deniqꝫ qḋ magꝫ indignũ ampli⁹ deteſtãdũ· qḋ g̃uius puniẽdũ qꝫ vt videñs deũ celi puulũ factũ· apponat vlt̃ magnificare ſe hõ ſuper terrã: Greg⁹ in moral̃· li· ix· Ceterũ pm⁹ hõ qñ actorꝫ pcepto reſtitit carnis in ſe ꝯtũeliã ſenſit. Aug⁹ vbi· ſ· Nõ ãt mai⁹ obediẽtie nob̃ pberet̃ exẽpluz q̃ p inobedientiã pieram⁹· qꝫ deo pñi fili⁹ ſibi coeq̃lis obediẽs vſqꝫ ad mortẽ crucꝫ: Et vbi ipſi⁹ obediẽtie pmiũ meli⁹ oſtẽderet̃· qꝫ in carne tãti mediatoris q̃ ad vitã reſurrexit eternam: Bernͣ· in ſermõe quodã. Ceterũ eťna rerũ oĩum in celis ſuppetebat abũdãtia. Longitudo quippe dierum in

dextera ei⁹· ⁊ ĩ ſiniſtra illi⁹ diuitie ⁊ gloria. Pauptas aũt ibi nuſq̃ erat· ſꝫ ĩ tris abũdat h̾ ſpẽs ac ſupabũdabat· ⁊ hõ ꝑciũ eius neſciebat· Hãc itaq; dei fili⁹ ꝯcupiſcens deſcẽdit vt eã ſibi eligeret· ⁊ nobis q̃ꝫ ſua eſtimatiõe ꝑcioſaꝫ efficeret.

¶ Q᷑ vt eũ ad ſui amoreꝫ alliceret. Greg⁹ vbi ſ· li· viij· Cap· XXV

HOmo ꝑterea cũ ab ingenita ſtãdi ſoliditate volũtaꝫ pedem ad culpã mouit a dilectiõe ꝯditoris ĩ ſemetipſũ ꝑtin⁹ cecidit. Sꝫ amorẽ dei deſerẽs veram· ſ· ſtatiõis arcẽ· nec ĩ ſe ꝯſiſtere potuit· q2 lubrice mutabilitaꝫ impulſu infra ſe corruptionẽ defluẽs etiã a ſemetipſo diſſenſit. Nũc· n· q2 ꝯditiõis ſue ſoliditate nõ figit᷑· altnãꝫ ſꝑ deſiderij motu variatur: vt ⁊ quiet⁹ actionẽ deſideret ⁊ occupatus ad ociũ anhelet. Quia· n· fixa mẽs ſtare cũ potuit noluit· ſtare nõ valet etiã cum velit· ſꝫ quo libet poſita ſꝑ egra aliũ locum querit. ¶ Anſelm⁹ in libro de euchariſtia. Ob h̾ ẽ ad nos de⁹ deſcendit vt amorẽ nr̃m in trenis diſꝑſũ vt putrefactũ· bñficia pietaꝫ exhibẽdo in ſe recolligeret· ⁊ ĩ nouitatem vite reformaret· abſtractũq; ⁊ emũdatũ a fece rerũ que cum ipſo parit᷑ amari nõ poſſũt· ſecũ ſurſuꝫ leuaret. Sic· n· attrahẽdi eram⁹ in vinculis charitaꝫ. Sic curãdi erãt q̃ ſe amabãt vſq; ad ꝯtemptũ dei· vt diſcerẽt amare deuꝫ vſq; ad ꝯtẽptũ ſui. Hic· n· nõ ꝓpt᷑ ſe ſꝫ ꝓpt᷑ nos ꝓuocabat ĩ nob· ſꝫ ꝓpt᷑ noſipſos ĩ ſeipſo exhibebat nob: videlꝫ vt diſcerem⁹ eũ amare vſq; ad ꝯtẽptũ nr̃i· q̃ nos ꝑor amauit q̃dãmodo vſq; ad ꝯtẽptũ ſui. Saluo eniꝫ nob alio redẽptiõis nr̃e ſacramẽto· huius rei gr̃a carnẽ ſuſcepit· ſuſceptãq; nec neceſſitatib⁹ iniurijſq; ⁊ paſſionib⁹ expoſuit· fecitq; vel dixit q̃cq̃d ꝑ carnẽ vel ĩ carne fec̃ vel dixit. Cũ ẽ de carne ſua tanq; ſe amãdi medicinã indiguerit· magnã ⁊ mirificã aĩab⁹ nr̃is alimoniã vite· videlicet euchariſtiã mĩſtrat: quã tũc auidis faucib⁹ ſumimus cũ dulcit᷑ recolligim⁹· ⁊ in ventre memorie recondim⁹ quecũq; ꝓ nob fecit vel paſſus ẽ Chriſt⁹. Quicq̃d eni redẽptor nr̃ in carne fecit· ob h̾ vtiq; fecit vt amaret᷑ a nob· nõ q2 egeret amore nr̃o: q̃ bonoꝝ nr̃orũ nõ eget· ꝑ oĩa ſufficiẽs ipſe ſibi. Sꝫ q2 q̃s bonos facere ſuſcepat· niſi eũ amãdo ñ poterãt eſſe beati. ¶ Bern̄· ſuper Cañ· omel᷑· xx· Hãc igit᷑ arbitror incarnationis dei fuiſſe cauſaꝫ· vt hoĩuꝫ carnaliũ primo q̃dem ad ſue carnis amorẽ ſalutarem affectiões retraheret· ſicq; ĝdatim ad amorem ſpũalẽ ꝑduceret. ¶ Aug⁹ de cathezizandis rudibus. Propterea ſiq̃dem maxime ipſe aduenit· vt hõ q̃ntũ de⁹ eũ diligat agnoſceret· ⁊ ſic eius dilectionẽ a quo prior dilect⁹ eſt inardeſceret· proximũq; eo iubente diligeret·

¶ Q᷑ vt hoĩ ſuã charitatẽ oſtenderet. Idem in quodam ſermone. Capitulum XXVI

O Charitas quaꝫ magnas habes vires· q̃ celo deũ depoſuiſti. O chara ſanitas ⁊ ſancta charitaſ· q̃ tãta es ĩ terriſ· q̃nta eris ĩ cel᷑· tanta potes ĩ hac pugna mortalitaꝫ adhuc ſollicita· q̃ntũ poteris in perfecta pace ſecura. ¶ Hugo ĩ libro ꝺ laude charitatis. O charitas via ſupexcellẽs· ſuſcipiẽs ⁊ dirigẽs ac ꝑducẽs. Cui⁹ via hoĩs ad deum· ⁊ via dei ad hoĩes· tu deũ ad hoĩeꝫ deduc̃· tu hoĩeꝫ ad deũ dirig̃· nec niſi ꝑ te ad altutrũ poſſum⁹ trãſire. Tu mediatrix es auſos ꝯciliãs· diſiũctos ſociãs· ⁊ tm̃ diſpares q̃dãmõ coequãs· deũ hũilianſ· nos ſblimãs· illũ ad ima trahẽs· nos ad ſuma erigẽs. Sic tñ vt nec abiecta· ſꝫ pia ſit eius deſcẽſio· nec ſupba ſꝫ glioſa ſit nr̃a exaltatio· Magnã ẽ vim habes charitas· tu ſola deũ trahere potuiſti ꝺ celo ad traꝫ. O q̃ꝫ forte ẽ vinculũ tuũ q̃ ⁊ ligari de⁹ potuit· et hõ ligat⁹ vincula iniq̃taꝫ diſrupit. Neſcio ſiq̃d maius ĩ laude tua dicẽ poſſim· q̃ꝫ vt deũ ꝺ celo traheres· ⁊ hoĩeꝫ ꝺ tra ad celum eleuares. Mag ẽ xt⁹ tua vt per te vſq; ad h̾ hũiliaret᷑ de⁹· ⁊ vſq; ad h̾ exaltaretur hõ. Conſidero deũ ex femĩa natũ· infantẽ pãnis obſituꝫ· vagiẽtẽ in cunis· ſugentem

vbera. Reſpicio poſtea cõprehēſuꝫ· liga-
tū· flagelliſ ceſū· ſpiniſ coronatū· ſputiſ il-
litū· lāceatū· clauis fixū felle ⁊ aceto pota
tū. Illic indig̃· ħ dura paſſū· ⁊ tñ cur vel
ita digret᷑ vel ita pateret᷑ ſi cāꝫ q̃rim⁹ ali-
am p̄ter ſolā charitatē cāꝫ nõ inuenim⁹.
O charitas q̃ntuꝫ potes· ſi tm̃ inualuiſti
erga deū· q̃ꝫto magiſ erga hoīes. Sꝫ for-
taſſis facili⁹ vinc̄ deū q̃ꝫ hoīeꝫ· qꝛ q̊ magiſ
beatū· eo magiſ ē deo debitū a te ſuperari
Hoc optīe tu noueras quē tu facili⁹ vin
ceres· p̄uſ illū ſupabas. Adhuc noſ rebel
les habuiſti q̃n illū tibi obediētē de ſede
p̄nę maieſtatiſ vſqꝫ ad infima nr̄ę morta
litatiſ ſuſcipiēda deſcēdē coegiſti. Adhuc
habuiſti vincul᷑ illū tuiſ alligatū· ſagittiſ
tuis vulneratū: vt ampli⁹ puderet hoīeꝫ
tibi reſiſtere cū te videret etiā in deū triū-
phaſſe. Vulneraſti īpaſſibilē· ligaſti in-
ſupabilē· traxiſti incõmutabilē· ęt̄nū fe-
ciſti mortalē. Hęc oīa feciſti vt dura cor
da nr̄a emollires· ⁊ inſenſibiles affect⁹ cõ
pūgeres· vt ſe a corpe ſuo reſoluerēt ⁊ fa
cilius ea ſagittę tuę penetrarent. Nec in
caſſū hoc feciſti. Multi enī ſic a te ſupati
ſūt· multi iaꝫ man⁹ t᷑ dederūt· multi iaꝫ in
ſuis p̄cordijs ſagittas tuas īfixas portāt
⁊ alti⁹ adhuc eas infigi deſiderāt. Dele-
ctabilit᷑ n· ⁊ ſuauiter vulnerati ſūt· ⁊ pla-
gas tuas ſe p̄cepiſſe nõ dolēt nec erube-
ſcūt. O charitaſ q̃nta ē victoria tua: vnū
p̄us vulneraſti· ⁊ p illū oēs p⁹modū ſupe
raſti. ❡ Idē in libro opuſculoruꝫ
Primū q̊dē iniq̊tas diuiſit int᷑ deū ⁊ ho
minē· deīde ꝟo diuiſit ipſū hoīeꝫ· poſtea
venit charitas ⁊ cõpoſuit atqꝫ ꝯfęderа-
uit. Primū q̊dē deū ⁊ hoīeꝫ· deinde ꝟo
ipſum hominem.

❡ Qꝫ vt hoīs reatū expiaret. Hu-
go d̾ ſacramētiſ· li· j· La· XXVII

Iuſte quidē ſubdit⁹ erat
hō diabolo q̃ntū ad culpā ſuā·
ī iuſte ꝟo q̃ꝫtū ptiet ad diaboli fraudē· ħ
deū rõnabilit᷑ placare nõ poteāt· niſi ⁊ dā
nū qđ ītulerat reſtauraret ⁊ d̾ ꝯtēptu ſa-
tiſfacēt. Sꝫ ſi q̊d de irrõnabili creatura
reddēt p rõnali ſblata min⁹ eēt. Nec ho-
minē p hoīe reddē potuit· qꝛ iuſtū ⁊ ino-
cētē abſtulerat· ⁊ neminē niſi pctõreꝫ in-
uenit· g̊ ſiue ſua ſiue ſeipſū daret dig̃ re-
cõpenſatio nõ eēt. Vidēs g̊ de⁹ hoīeꝫ iu-
gū dānatiõis ſua ꝟtute euadē nõ poſſe:
p̄uenit eū p ſolā miāꝫ· vt deinde libaret
p iuſticiā. Vt g̊ de⁹ ab hoīe placari poſ-
ſet dedit g̊ꝗ hoī qđ ex debito deo reddēt
Dedit igit᷑ hoī hoīeꝫ quē hō p hoīe red-
deret· q̊ vt dig̃ recõpēſatio fieret· nõ ſolū
p̄ori ęq̊lis· ħ maior eēt· fact⁹ ē de⁹ hō pro
hoīe· ⁊ dedit ſe hō hoī vt ſe aſſumeret ab
hoīe. Vn̄ ſcptū ē: Fili⁹ dat⁹ ē nob̄ ⁊c. Qꝫ
g̊ hoī dat⁹ ē Chriſtus dei fuit miā· ꝙ ab
hoīe reddit⁹ ē Chriſt⁹ hoīs fuit iuſticia.
Ideo in natiuitate Chriſti angeli pacē mū
do nūciāt. Sꝫ adhuc ſuperat hoī vt ſic
reſtaurādo dānū placauerat irā· ita q̊ꝫ p
ꝯtēptu ſatiſfaciēdo dign⁹ fieret euadere
pęnā. Hoc āt ꝯueniēti⁹ fieri n̄ poteāt niſi
vt pęnā quā nõ debebat ſpõte ⁊ obedien
ter ſuſcipet vt d̾ pęna quā meruerat p in
obediētiā eripi dign⁹ fieret. Hāc aūt pę
nā hō pctõr ſoluē nõ poterat· q̊ quācūꝫ
pęnā ſuſcipet nõ niſi digne ⁊ iuſte ꝓpt᷑ cõ
tēpt⁹ p̄mi reatū ſuſtineret. Vt g̊ hō iuſte
debitā pęnā euadēt: ncc̄e fuit vt tal᷑ hō p
hoīe pęnā ſuſcipet q̊ nihil pęnę debuiſſꝫ
Chriſt⁹ g̊ naſcēdo debitū hoīſ p̄ri ſoluit
⁊ moriēdo reatuꝫ hoīs expiauit. Sicꝫ
cāꝫ nr̄aꝫ fec̄ ſic ſcptū ē. Iudiciū ꝟo· qꝛ de-
ſcēdēs ad īferos ⁊ portas mortiſ frāgēs ca
ptiuitatē q̄ ibidē tenebat᷑ libauit. Itaqꝫ
redēptionē gn̄is hūani alio etiā mõ de⁹
pficē potuiſſet ſi voluiſſet. Sꝫ iſte infir-
mitati nr̄ę fuit ꝯueniētior vt nõ diffidat
iam hō ad bona illi⁹ poſſe aſcēdē· quē ad
ſua mala tolerāda videt deſcēdiſſe· ⁊ vt
ī deo hūanitas glificata eēt glificatiõis
exēplū hoīb᷒: vt ī eo qđ paſſus ē videāt
q̊d ei debeāt retribuere. In eo aūt ꝙ gli-
ficat⁹ ē ꝯſiderēt q̊d ab eo debeāt expecta-
re: vt ipſe ⁊ via ſit in exēplo· ⁊ ꝟitas ī p-
miſſo· ⁊ vita ī p̄mio.

❡ Qꝫ vt victorē hoīs diabolū in
hoīe ſuparet. Aug⁹ de trinitate
li· xiij· La p· XXVIII

P Ertinebat etiā ad iuſtici
am ⁊ bonitatē creatoris vt ꝑ eādē
rōnalē creaturā vīcēt diabolꝰ q̄
ſe viciſſe gaudebat · ⁊ ꝺ ipſo gnē veniētē
ꝙ genꝰ origine vitiata per vnū tenebat
vniūſu̅. Victor ḡ ꝓmi Adā victꝰ ē a ſecū
do Adā. Amittē genꝰ chriſtianū libatū
ex hūano gnē ab hūano crimīe · q̄uiſ eēt
ex gnē · vt q̄ gliat̄ in dn̄o gliet̄. Qui .n. vi
ctus ē tm̄ hō erat · ⁊ iō victꝰ · q̄ꝛ deꝰ eē ſup
be appetebat. Qui aūt vicit deꝰ ⁊ hō erat
ideo q̄ ſic vicit natꝰ de ꝟgine · q̄ꝛ deꝰ hūi
lit̄ nō ſic alios ſctōs illū hoīez regebat ſꝫ
gerebat. ¶ Gregꝰ ī moral · li · xxxiiij.
Vita ꝟo hūilitas vtꝰ ē ꝓpt̄ quā ſolā ve
racit̄ edocēdā · is q̄ ſine eſtimatione ma
gnꝰ ē vſq̄ ad paſſionē factꝰ ē puꝰ · q̄ꝛ enī
originē ꝑditiōis nr̄e ſe ꝑbuit ſupbia dia
boli · inſtr̄m redēptiōiſ nr̄e īuētū eſt hūili
tas dei. Hoſtis q̄ppe nr̄ int̄ oīa ꝯditꝰ vi
deri ſup oīa voluit elatꝰ. Redēptor aūt
nr̄ magnꝰ manēs ſup oīa fieri int̄ oīa di
gnatꝰ ē puꝰ. ¶ Glo · ſup Lucā · xj · ca ·
Aū aduētū eiꝰ diabolꝰ ad nocēdū ſpiri
talibꝫ neq̄tijs armatꝰ ī atrio ſuo · i · ī mū
do q̄ totꝰ ī maligno poſitꝰ ē ſine ꝯdictiōe
ꝓncipabat̄ ⁊ malo pacato impio ī cordi
bus fideliū vtebat̄. At ipſe filiꝰ dei veni
ens ipſū fortior potētia ſtrauit · ⁊ mūdū
ab ipſiꝰ dn̄atiōe libauit. Arma q̄ꝫ ei cal
lidiſſime ꝟſucię abſtulit · ⁊ ꝙ inſigne triū
pbātis ſpolia eiꝰ · i · aīas ab eo deceptas di
ſtribuit q̄ꝛ captiuā ducēſ captiuitatē va
ria dona dedit hoībꝫ dū q̄ſdā q̄dē apl̄oſ
alios euāgeliſtas · alios ꝟo paſtoreſ ⁊ do
ctores īſtruit. Vn̄ ſcp̄tū ē. Cū fortis arma
tus cuſtodit atriū ſuū · in pace ſūt oīa q̄
poſſidet. Si āt fortior illo ſupuenerit ⁊c̄.

¶ Q̄ vt diaboli ptātē ab hoīe ꝑ
hoīez coerceret. Gre · in moral ·
li · xxxiij. Cap · XXIX

H Inc ⁊ alibi ſcriptum eſt
In ocul̄ eiꝰ q̄ſi hō capiet eum.
Dn̄s q̄ppe nr̄ cū ad hūani gnīs
redēptionē veīt: velut quēdā ꝺ ſe ī necē
diaboli hamū fec̄. Aſſūpſit .n. corpꝰ vt in
eo behemoth q̄ſi eſcā ſuā mortē carniſ ap
peteret quā mortē dū in illo īiuſte appeti
uit · q̄s q̄ſi iuſte tenebat nos amiſit. In
hamo ḡ incarnatiōis eiꝰ captꝰ ē · q̄ꝛ dū in
illo appetijt eſcā corꝑis · trāſfixꝰ ē aculeo
deitatis. In ſudibꝫ q̄ꝫ dn̄s nares eiꝰ ꝑfo
rat · q̄ꝛ callidus eiꝰ hoſtis callidas īſidiaſ
acutis ſctōꝝ ſenſibus penetrans eneruat.
Nō .n. ait apl̄s · igramꝰ cogitatiōes eiꝰ.
Leuiathā additamtū eoꝝ dī. Quoꝝ · ſ ·
hoīū q̄bꝫ dū reatū fenore pcti multipli
cat · pęnas · ꝓculdubio ſine ceſſatiōe coa
ceruat. Iſte igit̄ hō captꝰ ē · q̄ꝛ ī redēptore
nr̄o dū ꝑ ſatellites ſuos eſcā corꝑis mo
mordit dīnitatis eū aculeus ꝑforauit. In
hac q̄ppe aq̄rū abyſſo · i · ī hac īmenſitate
gnīſ hūani ad oīū mortē ibi āſ vitā pene
oīū vorāſ. Huc illucq̄ꝫ apto ore cetꝰ iſte
ferebat̄ · ſꝫ ad mortē ceti iſtiꝰ · hamꝰ ī hac
aq̄rū ꝓfūda ⁊ caliginoſa ē mira diſpoſi
tiōe ſuſpēſus. Huiꝰ hami linea illa ē per
euāgeliū antiq̄rū patrū ꝓpago mēorata.
Nā cū dī Abraā gēuit Yſaac. Yſaac ge
nuit Iacob. Cūq̄ꝫ cęteri ſucceſſores int̄
poſito Ioſeph noīe vſq̄ꝫ ad Mariā ꝟgi
nē deſpōſatā deſcribūt̄ · q̄ſi q̄dā linea tor
quet̄. In cuiꝰ extremo īcarnatꝰ dn̄s · i · ha
mꝰ iſte ligaret̄ quē in his aq̄s hūani gnīſ
ꝺpēdētē apto ore cetꝰ iſte appetēt. Sꝫ eo
ꝑ ſatellitū ſuoꝝ ſęuiciā morſus mordēti
vires vlteriꝰ nō hīet. Hamꝰ ſꝫ fauces ra
ptoris tenuit ī ſe ſe mordētē momordit fu
ne liguā eiꝰ ligauit · q̄ꝛ ꝑ ſilītudinē carniſ
pcti ab electoꝝ ſuoꝝ cordibꝫ cūcta eiꝰ fal
lacię argumēta deſtruxit. In eiꝰ naribꝫ a
dn̄o circulꝰ pōit̄ · q̄ꝛ indicij eiꝰ potētia ī in
ſidijs ſuis ne q̄ntū vult ꝓualeat coartat̄.

¶ Cur ſic hoīez a diabolo libera
re voluit. Auguſtinꝰ de trinita
te li · xiij. Cap · XXX

S I ergo q̄rit̄: Utrum alio
mō poſſz deꝰ hoīez ſibi q̄ꝫ ꝑ mortē
chriſti recōciliāe vl̄ ꝺ mān diaboli libare
⁊ iuſtificāe · dicimꝰ ⁊ aliū modū deo fuiſſe
poſſibilē · cuiꝰ ptāti cūcta ſubiacēt · ſꝫ nr̄ę
miſꝑię ſanādę ꝯueniētiorē modū n̄ fuiſſe

nec eũ oportuiſſe. Quid·n· mẽtes nr̃as tm̃ erigit ⁊ ab ĩmortalitatꝗ deſpatiõe libe rat q̃ꝫ ꝙ nos tãti fecit de⁹ vt dei fili⁹ im mutabilit' bon⁹ in ſe manẽs eidẽ erat ⁊ a nob ꝑ nob accipiẽs qđ nõ erat ꝓter ſuę naturę detrimẽtũ dignat⁹ nr̃m inire con ſortium ſine vllo ſuo malo merito mala nr̃a moriẽdo ꝑferret ⁊ credẽtibus dona ſua ſine vllis meritꝗ nr̃is indebita largi tate ꝯferret? Eſt ꝓterea alia ratio q̃re po tius iſto mõ q̃ꝫ alio hoĩez libare voluit· qꝛ ſic·ſ·ꝑ mortẽ Chriſti iuſticia ſupatur diabolus nõ potẽtia. Quadã enĩ iuſticia dei in ptãtẽ diaboli traditũ ẽ gen⁹ hũa nũ pctõ ꝓmi hoĩs in oẽs vtriuſqꝫ ſex⁹ cõ mixtione naſcẽtes originalit' trãſeũte·et debito ꝓmoꝝ parẽtũ obligãte. Quo ꝯ oẽs hoĩes ab origine ſũt ſb diabolo ꝓnci pe. Vñ apl's. Eram⁹ nat'a filij irę· Nat'a ſ·vt ẽ depuata pctõ·nõ vt eſt creata ab initio· Modus aũt ille q̊ tradit⁹ ẽ hõ in diaboli ptãtẽ nõ ita debet ĩtelligi tanq̃ꝫ de⁹ h̃ fecerit aut fieri iuſſerit· ſꝫ ꝙ tm̃ ꝑmi ſerit: iuſte tñ illo deſerẽte peccãtẽ pctõꝝ auctor ilico inuaſit. Nõ tñ de⁹ cõtinuit in ira ſua miſeratiões ſuas· nec hoĩez a le ge ſuę ptãtꝗ amiſit qñ ĩ diaboli ptãte eſſe ꝑmiſit. Sꝫ int' mala pęnalia etiã malis multa ꝓſtitit bona· ⁊ tandẽ hoĩez quẽ cõ miſſio pctõꝝ ſubdidit diabolo·remiſſio ne pctõꝝ donata· ꝑ ſanguinem Chriſti eruit a diabolo: vt ſic iuſticia vinceretur diabolus nõ potẽtia. Sꝫ q̃ iuſticia? Je ſu Chriſti. Et quõ vict⁹ ẽ ea? Qꝛ cũ in eo nihil morte dignuꝫ inueniret occidit tñ eũ. Et vtiqꝫ iuſtũ ẽ vt debitores q̊s te nebat liberi dimittãt' in eũ credẽtes quẽ ſine vllo debito occidit.

Cur nõ eũ potẽtia ſed hũilitate vincere placuit Cap· XXXI

IDeo aũt potẽtia vince re noluit· qꝛ diabol⁹ vitio ꝑũſi tatꝗ ſuę amator ẽ potẽtię· ⁊ deſertor oppu gnatorqꝫ iuſticię· in q̊ hoĩes magꝗ eũ imi tant'· q̊ neglecta vel etiã ꝑoſa iuſticia po tentię magis ſtudent· eiuſqꝫ vel adeptio ne lętantur vel cupiditate inflãmantur. Ideoqꝫ placuit deo vt non potentia ſed iuſticia vincens hoĩem erueret· in quo hõ eũ imitari diſceret· poſtea ĩ reſurrectiõe ſecuta ẽ potẽtia. Juſticia ꝗ ꝓ⁹· ⁊ potẽtia poſtea diaboluꝫ vicit. Juſticia· qꝛ nullũ pctm̃ habuit ⁊ ab illo ĩiuſtiſſime occiſus ẽ. Potẽtia qꝛ reuixit mortu⁹ nũq̃ꝫ poſtea moritur⁹. Sꝫ nõne iure ęq̊ſſimo diabol⁹ vinceret' ſi potẽtia tm̃ Chriſt⁹ cũ illo agẽ voluiſſet? vtiqꝫ. Sꝫ ꝓpoſuit Chriſt⁹ qđ potuit vt ꝓus ageret qđ oportuit. Ad h̃ aũt op⁹ erat illũ et eẽ hoĩez· eẽ ⁊ deũ. Ni ſi enĩ hõ eſſet· nõ poſſet occidi· niſi de⁹ eẽt nõ crederet' voluiſſe qđ potuit· ſꝫ nec po tuiſſe qđ voluerit. Juſticia ꝗ hũilitatis hoĩez liberauit quẽ ſola potẽtia ęq̊ſſime liberare potuit. Si enĩ tres illi in cauſaꝫ venirẽt· ſ· de⁹ hõ ⁊ diabol⁹· diabol⁹ ⁊ hõ q̊d dicerẽt adũſus deũ oĩo nõ hẽrẽt atqꝫ in actiõe cauſę penit⁹ deficerẽt. Diabol⁹ enĩ deo iniuriã feciſſe ꝯuinceret'· qꝛ ſeruũ ei⁹· i· hoĩez ⁊ fraudulent' abduxit ⁊ violẽ ter tenuit. Hõ ĩiuriã feciſſe deo ꝯuĩceret' qꝛ ꝓcepta ei⁹ ꝯtẽpſit ⁊ ſe alieno dño mã cipãs ſuę ſuitutꝗ dãnũ intulit· Hoĩ q̊ꝫ ĩ iuriã feciſſe diabolus ꝯuinceret'· qꝛ illũ ⁊ ĩ ꝓmittẽdo bona decepit· ⁊ p⁹ mala inferẽ dõ nocuit. Iniuſte igit' diabolus q̃ntuꝫ ad ſe tenebat hoĩez· ſꝫ hõ iuſte tenebat' qꝛ diabolus nũq̃ꝫ meruit ptãtẽ hẽe ſuꝑ ho minẽ· ſꝫ hõ meruit ꝑ culpaꝫ pati diaboli tyrãnidẽ. Si igit' de⁹ q̊ vtriqꝫ ꝓerat po tẽtia hoĩez libare vellet· ſola ſuę iuſſiõis ꝟtute potat hoĩez iuſtiſſime libare· ſꝫ ꝓpt' cãꝫ ꝓdictã iuſticia hũilitatꝗ vti voluit.

Cur ſolus fili⁹ hũanitatẽ aſſũ pſit. Ex glo· eccleſiaſticoruꝫ do gmatum Cap· XXXII

NOn aũt pr̃ carnẽ aſſum pſit neqꝫ ſpũſſctũs· ſꝫ tm̃ fili⁹ vt q̊ dei fili⁹ erat ĩ diuinitate· ipſe fili⁹ hoĩs fie ret ĩ hũanitate· ne filij nomen ad alteruꝫ trãſiret· q̊ nõ eſſet fili⁹ ęterna natiuitate.

**Anſelmꝰ in libro de incarna-
tiōe verbi.** Nempe ſi ſpūſſanctꝰ incar
natus eſſet· vtiqꝫ filius hoīs eſſet·et eēnt
in trinitate duo filij·videlꝫ filius hoīs·et
filius dei·vnde quedā confuſio naſceret̉
cū d̉ dei filio loq̄remꝰ. Vtiqꝫ etenī eēt deꝰ
⁊ filiꝰ·cꝫuis alt̉ dei·alt̉ hoīs· Fieret etiā
quedā ineq̄litas diuſarū ꝑſonarū ſm hͦ
ꝙ filij eſſent q̄ oīno eq̄les eſſe deberēt·cū
ſ·alter filius maioris parēt̄ dignitate ex-
celleret·alter ꝟo minoris parent̄ humi-
litate ſubeſſet. Q̄ ſi pr̄ in vnitatē ſue pſo-
ne hoīem aſſumpſiſſet eaſdē pluralitas fi
liorū incōueniētias ⁊ adhuc aliā faceret.
Nam ſi eſſet filius ꝟginis due pſone in
trinitate nomē aſſumerēt nepotis·qm̄ et
pater nepos eſſet parentū virginis·⁊ filiꝰ
eius nepos virginis eſſet· etiam ſi ex vir-
gine nihil haberet. Qm̄ ergo quodlibet
paruū incōueniēs impoſſibile eſt in deo·
non debuit vlla pſona alia qꝫ filiꝰ incar-
nari·quia nullū ſequit̉ incōueniens illo
incarnato. Preterea qui incarnandus
erat oraturꝰ erat ꝓ hūano genere·ſatiſqꝫ
cōuenientius ſuſcipit mens hūana filiū
patri qꝫ aliū alij ſupplicare·cꝫuis hͦ ſup-
plicatio non fiat a diuinitate ſed ad di-
uinitatē ab hūanitate. Amplius qui ho-
minē aſſūpturꝰ erat ad pugnandū ꝯtra
diabolū venturꝰ erat·⁊ ad intercedendū
vt dixi ꝓ hoīe. Qui ambo videlicet dia-
bolus ⁊ hō ꝑ rapinā ſe facere ſimiles deo
voluerūt qn̄ ꝓpria volūtate vſi ſūt. Cuꝫ
enī vult aliq̄s qd̉ deus velle ꝓhibet nul-
lum actorē ſue volūtat̄ niſi ſeipſuꝫ ſe hꝫ
Deniqꝫ ꝓpria eſt que nulli alij ſubdita ē
Soliuſ aūt dei volūtatē hīe ꝓpriā·i·nul
li ſubditā. Quicūqꝫ ergo ꝓpria virtute
volūtate vtitur ad ſimilitudinē dei ꝑ ra
pinam nitit̉:⁊ deū ꝓpria dignitate ⁊ ſin-
gulari excellētia ꝑuare q̄ntū in ipſo ē cō-
uincit̉. Si enī eſt aliq̄ alia volūtaſ q̄ nul
li ſit ſubdita·nō erit dei volūtas oībꝫ ꝑ-
lata. Nulla igit̉ triū pſonarū dei cōgru-
entius formā ſerui accipit ad pugnāduꝫ
contra diabolū·⁊ intercedendū ꝓ homīe
qꝫ filius vera pr̄iſ imago·q̄ nō rapinā ar-
bitratꝰ eſt ſe deo equalē eſſe. Sed ꝑ ve-
ram eq̄litatē ⁊ ſimilitudinē dicit: Ego ⁊
pater vnū ſumus. Nullus enī iuſtius ex-
pugnat reū vel punit vel etiā ei mīcordi-
us parcit·aut ꝓ eo intercedit· qꝫ cui ſpe-
cialiuſ in natura fieri ꝓbat̉. Nec aliquid
cōueniētius falſitati qꝫ veritas opponit̉
ad expugnandū aut apponit̉ ad ſanan-
dū: Ipſi ꝟo falſam dei ſimilitudinē ꝓ-
ſumētes ſpecialit̉ in illū peccaſſe videt̉ q̄
vera dei pr̄is imago vł ſimilitudo credit̉

Q̄ tota trinitas filiuꝫ incarnauit Auguſtinꝰ in libro de trinitate. Cap. XXXIII

NOn autē dei hominūqꝫ
mediator eſſet ſi nō idē deus ⁊
hō in vtroqꝫ vnꝰ ⁊ verus eſſet.
Quā q̄dē formā ſeruileꝫ a ſolo ſuſcepta
filio tota trinitas fecit·cuiꝰ ē vna volun
tas ⁊ operatio. **Ideꝫ in libro de
fide ad Petrū.** Itaqꝫ recōciliati ſu-
mus ꝑ ſolū filiū ſm carnē·ſ nō ſoli filio
ſm deitatē. Trinitas enī nos ſibi recon-
ciliauit·ꝑ hͦ ꝙ ſolū ꝟbū carnē ipſa trini-
tas fecit. **Anſelmꝰ vbi ſupra.** Li-
cet enī vnꝰ ſolus deꝰ ſint tres pſone·non
tn̄ incarnato filio neceſſe ē alias qꝫ pſo-
nas vt ille diſputator eſtimat incarnari
ſ impoſſibile. Nō enī negat pſonas plu-
res eē·qm̄ ab inuiceꝫ ſūt alie·ſ exiſtimat
incarnationē filij ſic eſſe ſm vnitatē nate
vt filiꝰ incarnari nō poſſit ſine pr̄e· nec eā
ſic eē ſm vnitatē pſone intelligit vt cū fi-
lio pr̄ incarnari nō poſſit. Diuſas enī ꝑ-
ſonas vnā ⁊ eādē pſonā cū vno eodēqꝫ
hoīe fieri neq̄t intelligi. Nā ſi vnꝰ hō ē cū
ſingulis pluribꝫ pſonis ē vna pſona·ne-
ceſſe ē plures pſonas q̄ alie ſūt ab inuicē
vnā eandēqꝫ pſonā eē qd̉ nō ē poſſibile.
Quapropt̉ impoſſibile ē incarnato deo
ſm vnā quālibet pſonā illū qꝫ ſm aliam
incarnari pſonaꝫ. **Hugo vbi ſu-
pra.** Sꝫ forte dicūt aliq̄: Si inſepabi-
lia opa ſūt trinitat̄·ḡ ſi filius carnē aſſū-
pſit ⁊ pr̄. An forte cuꝫ dr̄ ſolus filiꝰ carnē

aſſumpſit ex vi occulte relatiōis intelligit᷑·
quia ſimul vnū ⁊ idem de prē non dr̄·qꝛ ſi
idē diceret᷑·non idē ſꝫ aliud intelligeretur.
Si enī pater ſibi carnē induiſſet·⁊ filiꝰ ſibi
nō ħ idem ſꝫ aliud eſſet·qm̄ in eo ipſo non
eadē demōſtrat᷑ opatio·ꝙ non ad eadem
vtrūqꝫ facta ꝓbaret᷑ relatio. Nūc aūt aſſū
ptionē ſiue vnionē carnis ⁊ pr̄ opatꝰ eſt·qꝛ
carne induit filiū·⁊ filius opatꝰ ē·quia car
ne induit ſemetipſū·⁊ fuit vna vnio ⁊ vna
opatio. Manue vxorem filio ſuo accepit
Samſon·nec tamē ſibi·⁊ nemo eſt qui ar-
gumentet᷑ ⁊ dicat: Si pater filio vxorē ac-
cepit·ꝗ vxorē pater accepit·⁊ ꝯtēdat vxora
tum eſſe prēm·qꝛ filio accepit vxorē. Qua-
re ꝗ incarnatꝰ dr̄ eſſe pr̄·qꝛ filio ſuo carneꝫ
vniuit ſicut ipſe filius·qꝛ ſibi carnē copula
uit. Spōſa qppe vbi caro ē·⁊ aſſūpſit illā
vbū ſibi·⁊ pr̄ vbi ſimilit᷑ vbo ſuo vniuit
eam·⁊ opati ſūt duo vnū·⁊ fuit in vnione
vna opatio duoꝝ qꝛ vna. Propterea fili
us ait: Queçūqꝫ pr̄ facit·ħ ⁊ filiꝰ eadem·⁊
eodē mō ſimilit᷑ fac̄·ſ. Idē eſt·eo qd manu
hō fac̄ ⁊ qd manꝰ hoīs fac̄. Sic idē eſt qd
pr̄ facit ⁊ qd filius fac̄·qꝛ oē qd pr̄ facit per
filiū fac̄. Vna ē actio duorū·imo triū·⁊ in
vna actiōe tres·nō tres agētes ſūt·ſꝫ vnus
agēs. Neqꝫ idcirco tres incarnatos dixerꝭ
qꝛ incarnationē vnius tres opati ſūt·qꝛ et
vnitas nature īſepabilē fac̄ opationē·⁊ ꝓ
prietas pſone ſingularē aſſūptionem.

Cur filiꝰ hoīeꝫ nō angelū redime
re voluit. Bern̄·in ſermōe de ad
uentu·j. Cap XXXIIII

Lucifer enī ille qui mane
oriebat᷑, ꝓ eo ꝙ altiſſimi ꝗ filꝗ eſt
ſimilitudinē vſurpare tēptauit·
ꝑcipitatꝰ ilico corruit·qꝛ pr̄ ꝓ filio çelauit
⁊ ope dixit: Mihi vindictā ⁊ ego retribuā
Videbiſqꝫ cōtinuo ſathanan tanqꝫ ful-
gur cadentē de çelo. Fugiēda ē ꝗ ſupbia
ꝗ tam velocit᷑ ipſum ętna caligine luciferū
tam clare micantē obtenebrauit·⁊ angelo
rū pmū in diabolū cōmutauit. Unde ⁊ ꝓ
tinus inuidēs hoī·cōceptā in ſemetipſo pe
perit iniqtatē·ſuadēs vt lignū vetitū gu-
ſtaret: Sicqꝫ bonū ⁊ malū ſciēs vt deꝰ fie-
ret. Itaqꝫ mēdax fuit diabolus ꝓ cū ait:
Similis ero altiſſimo. Et poſtea mēdacij
pr̄·cū in hoīeꝫ qꝫ venenatū ſue falſitatꝭ ſe-
minariū fudit. Sciē nanqꝫ clauē quā ille
ꝓmiſit habet filiꝰ altiſſimi in q ſūt oēs the-
ſauri ſapīe ⁊ ſciē dei abſcōditi. Nō itaqꝫ
vidēs furē cū eo cucurrit·dū qd filij dei eſt
diaboli ꝯſilio ſubripe temptauit. Nec tūc
pr̄ filij diſſimulauit iniuriā·qꝛ filiū diligit
ſed mox ⁊ in ipſū hoīeꝫ retribuit vindictā
⁊ aggrauauit ſup nos manū ſuā. Oēs enī in
Adā peccauimꝰ·⁊ in eo ſniam dānationis
excepimꝰ. Quid igit᷑ ageret filiꝰ vidēs pro
ſe çelare prēm·nulliqꝫ creature penitꝰ par-
centē: Ecce inqt occaſione mei creaturas
ſuas pr̄ amittit·altitudinē meā pmꝰ ange-
lus affectauit·ſciāꝫ qꝫ ꝗ mea ē hō ſurripe
voluit·neutriqꝫ çelantꝭ pris oculus pepcit
Duas tn̄ has fecerat creaturas nobiles ra
tionis pticipes·btitudinis capaces. Sed
ꝓpt᷑ me pdidit angeols multos·hoīeſ vni-
uerſos· vt ꝗ ſciant qm̄ ⁊ ego diligo patreꝫ
recipiat p me qs ꝓpt᷑ me videt᷑ qdāmō ami
ſiſſe. Si ꝓpt᷑ me tēpeſtas ħ orta eſt ait Io-
nas: Tollite me ⁊ mittite me ī mare. Oēs
mihi inuidēt· ecce venio·taleqꝫ memetip-
ſuꝫ exhibeo vt qſqs īuidere voluerit·qſqs
imitari geſtierit· fiat ei ęmulatio iſta ī bo-
nū. Nouitatē ī affectū malicię ⁊ nequitię
trāſiſſe·⁊ ex ignorātia vel infirmitate aliq
peccaſſe·angelos deſertores ideoqꝫ perire
neceſſe eſt·pęnitē nolētes. Amor qppe pa-
tris·⁊ honor regꝭ iudiciū diligit. Propt᷑ ħ
enī ⁊ ipſe creauit hoīes ab initio vt ex his
loca vacua repleant᷑·⁊ ruinę hieruſaleꝫ re-
ſtaurent᷑. Sciebat qppe nullā angelis re-
deundi viā patrię. Nouit enī ſupbiā Mo
ab·ꝙ ſupbus ē valde· ⁊ ſupbia eius non
admittit remediū pęnitētię· ac per ħ neqꝫ
venię. At vo hoīs vice nullā ꝯdidit creatu-
ram Innuēs ex ħ ipſo redimēdum adhuc
hoīeꝫ qppe quē ſupplātauit aliena malicia.
Ideoqꝫ ꝓdeſſe poterat ei charitas aliena.
Ita dn̄e obſecro cōplaceat tibi vt eruas
me·qm̄ infirmꝰ ſum·qꝛ d terra mea furtim
ſublatus ſum·⁊ innocēs in lacū miſſus ſū.

Non quidē innocēs ꝑenitꝰ. ſ; q̄ntū ad eū q̄ me ſeduxit īnocēs aliq̄tenꝰ. Mendaciū ꝑſuaſum eſt m̄. veniat ꝟitas vt poſſit falſitas deꝓhēdi. ⁊ ego cog̃ſcā veritatē. ipſaqꝫ liberabit me. ſi tn̄ ꝑenitꝰ abrenūciauero deꝓhenſe falſitati. ⁊ adheſero cognite veritati. Alioq̄n iā nō egerit hūana tēptatio vel culpa ſ; obſtinatio diabolica. Nempe diabolicū eſt ꝑſeuerare ī malo. ⁊ digni ſūt perire cū illo quicūqꝫ ad eius ſimilitudinē ꝑmanent in pctō.

Qualit̃ propt̃ hoīez ſe cōtraxit ⁊ hūiliauit. Hieronymꝰ ſuꝑ pſ̄. xvij. Cap. XXXV

Cantate igit̃ dn̄o canticuz nouū ait Dauid. qꝛ mirabilia fecit. Filius enī vidue iacebat ī cenaculo mortuꝰ. ⁊ ecce venit Heliſeus. ſeqꝫ ſuꝑ eū cōtraxit. ⁊ os ſuū ad os eiꝰ. manus ad manꝰ. pedes ad pedes poſuit: vt viuificaret mortuū. Nihilominꝰ hodie ꝟginis filiꝰ ſe cōtraxit. qꝛ cū in forma dei eſſet formam hoīs accepit. Bern̄. ſuꝑ Can̄. omel̃. xvj. Nō puū itaqꝫ fiducie robur mihi ꝓ̄ſtat. q magnꝰ ille vir. ꝓpha potēs in ope ⁊ ſermōe. de excelſo celoꝝ mōte deſcēdens. viſitare digꝰ ē me cū ſim puluis ⁊ cinis. mortuo miſereri. inclinare ſe iacēti. paruo cōtrahi ⁊ coeq̄ri. ceco lumē oculoꝝ ſuorū imꝑtiri. os mutū oris ꝓprij oſculo ſoluē debileſqꝫ manꝰ cōtactu roborare. ſubtilit̃ rumino iſta ⁊ replent̃ viſcera mea. ⁊ interiora mea ſaginant̃. ⁊ oīa oſſa mea germināt laudē. Ambro ſuꝑ pſ̄. xliij. Nam Chriſtꝰ eſt eternus fulgor aīoꝝ. quē iō pr̄ miſit in mūdū vt ī eiꝰ vultu illūiati. eterna et celeſtia ſpeculari poſſimus. qui antea t̃rena caligine tenebamꝰ. Augꝰ de trinitate li. vij. Ipſius igit̃ imaginis dei pr̄is exemplo nos qꝫ a deo nō diſcedamꝰ. qm̄ ⁊ nos imago dei ſumꝰ. nō quidē eq̄lis ſic illa nata de pr̄e. ſed facta ꝑ illā a pr̄e. ⁊ iō illa ſine exēplo nob̄ exēplū eſt. Neqꝫ enī imitatur aliquē ꝓ̄cedētē ad pr̄em a q̄ nūq̄ꝫ oīno ſeparabilis ē. qꝛ idipſum ē qd̄ ipſe de quo ē.

Nos aūt nitētes imitam̄ manentē. ⁊ ſeq̄m̄ ſtantē. ⁊ ambulantes in ipſo tendimus ad ipſū. quia factꝰ eſt via tꝑalis nob̄ ꝑ hūanitatem. qui māſio nob̄ eſt ꝑ diuinitatē. Naz qꝛ ſpiritib3 mūdis q̄ ſuꝑbia nō ſunt lapſi in forma dei deo equalis. ⁊ deꝰ exēplū prebet: vt ſe idē exēplū redeūdi etiā hoī lapſo ꝓ̄beret. exinaniuit ſemetipſū nō mutando deitatē ſ; nr̄az aſſumēdo mutabilitatē: vt exemplū eſſet ⁊ ſurſū vidētib3 deū. ⁊ deorſū mirātib3 hoīez. exēplū ſanis ad ꝑmanendum. infirmis ad cōualeſcēdū. morituris ad nō timendū. mortuis ad reſurgendum. In oībus ipſe ꝓmatū tenens. quia enī hō non niſi deū ſequi debebat. ⁊ ſentire deuz non poterat. ita ꝓuiſum ē ei diuinitus vt ſequēdo deū hoīez factū ſequeret̃ ſiml̃ ⁊ quē ſentire pot̃at ⁊ quē ſeq̄ debebat. Sic ergo nob̄ vt reformarem̄ ad imaginē dei ꝓ̄buit exēplū imago eq̄lis pr̄i. Hugo in libro opuſculoꝝ. Dei nāqꝫ ſapīa per quā hō vt in illa beatꝰ eſſet creatus fuerat. lapſum eundē ꝑdere nolēs. deſcendit ad ipſum vbi ceciderat vt eū leuaret ad id vn̄ ceciderat. Itaqꝫ ſapīa panis erat ſurſum ⁊ verſa eſt in lac deorſū. Nutritꝰ eſt paruulus ſenſu lacte hūanitat̃ vt creſcēs ⁊ cōualeſcēs caꝑe poſſet cibū diuinitat̃. Idē in libro de ſacramētis. ij. Venit q̄ꝫ filius naturalis a pr̄e miſſus. vt adoptandos in hereditatē vocaret. ⁊ conſenſū ſuū in adoptione gratia cōprobaret. Nō enī ſine conſenſu filij in hereditatē a patre ducendi erāt alieni. Miſit ergo pater ꝓ filijs. Venit filius pro fratrib3. ⁊ factꝰ eſt filiꝰ dei filius hoīs vt filios hominū filios dei faceret. ⁊ ne filij nomen in alteraz ꝑſonā trāſiret. Bern̄. in ſermone de natiuitate dn̄i. Deniqꝫ ſicut apl̄s ait: xp̄c̃ duo dei filius apparuit. videlicet vt nos adiuuaret. quia dei virtus eſt. ⁊ nos erudiret. qꝛ ſapientia dei eſt. Vnde apparuit inq̄t gratia ſaluatoris nr̄i oīb3 hoībus erudiēs nos

Qualiter mediatorem hoīs ſe ad deuz conſtituit. Auguſtinus de ciuitate dei li. x. Ca. XXXVI

Itaq3 gratia dei nō potu-
it gratius cōmendari· q3 vt vni-
cus ipſe dei filius incōmutabilit
in ſe manens· hoīez indueret ⁊ ſpē dilectio-
nis ſuę daret hoīb hoīe medio· q̄ ad illuz
ab hoīb veniret q̄ tam longe erat· iuſtꝰ ab
impijs· btūs a miſeris. Hugo de ſacra
mentis· li· j· Suſcepit enī de noſtra ho-
ſtiā ꝓ noſtra: vt de nr̄o eēt holocauſtū ꝓ
nob offerēdū. Augꝰ de trini· li· iiij·
Deus itaq3 factus hō· iuſtꝰ intcellit ꝓ hoīe
pctōre· dū adiūgēs nob ſimilitudinē hūa
nitatꝭ ſuę diſſimilitudinē abſtulit iniqtatꝭ
nr̄ę. Et qm̄ in oī ſacrificio q̄ttuor ↄſiderā-
tur· videlic3 q̄d offerat· cui· a q̄· ꝓ quib of-
ferat. Idē ipſe vnꝰ veruſq3 mediator ꝑ ſa
crificiū pacꝭ ita nos deo recōciliauit vt vnū
cū illo maneret cui offerebat· vnū in ſe face
ret ꝓ q̄b offerebat· vnꝰ ipſe eſſet q̄ offere-
bat ⁊ q̄d offerebat. Idē in libro· xiij
Ex h̄ q3 diſcit hō q3 longe a deo receſſerit
q ad medicinalē ei dolorē ꝓſit· qn̄ ꝑ tale3
mediatorē redit q̄ hoīb ⁊ deꝰ deitate ſub-
uenit ⁊ hō infirmitate cōuenit. Gregꝰ i
moral· li· xxiiij. Hinc ad beatū Job de
hūano genere dī. Si fuit angelus ꝓ eo lo
quēs vnū de ſimilib· Angelus q̄ppe ma-
gni ↄſilij ꝑ h̄ pr̄i ꝓ nob loquit ꝑ q̄d ſe nob
ſimilē oſtēdit. Nā loq̄ eius vel interpella-
re· ē ipſum ſe ꝓ hoīb hoīez demōſtrare· vt
annūciet inq̄t hoīs ęq̄tatē. Idē in· li·
xvj· Hinc alibi voce beati Job de deo
pr̄e dī: Ęq̄tatē ꝓponat ↄ̄ me. Quis· n· aliꝰ
ęq̄tatꝭ noīe niſi mediator dei ⁊ hoīu3 deſi-
gnat· q̄ factꝰ eſt nob ſapīa ⁊ iuſticia. Hic
in altitudīe ſua a nob vtpote paruulis ap
prehēdi nō poterat· ſed ſtrauit ſe hoīb per
hūanitatē· ⁊ q̄ſi iacētē aſcedimꝰ· ſurrerit ⁊
eleuati ſumꝰ. Idē in· li· xxiiij· Hic ē
angelus q̄ ſeipſū nob annunciauit· q̄ ⁊ ad
nos veniēs q̄ddā nob ſimile q̄ddā cōtra-
riū appoſuit· dū ad hoīes hō· ſ3 ad pctōres
iuſtꝰ venit. Cōcordauit nob veritate natę·
ſ3 diſcrepauit vigore iuſticię. Nā vitioſus
hō niſi ꝑ deū iuſtū corrigi nō potuit. Iōq3
iuſtꝰ ⁊ hō viſibilis apparuit: vt dū ex ſimili
videret hō ex iuſto curaret. Vnū ꝟo d ſi-
milib tm̄ loquit ꝓ hoīe. qm̄ ⁊ ſi nob ↄcor-
dat veritate natę· nō tn̄ ita natꝰ ē vt reliq̄·
nec ita mortuꝰ neceſſitate· nec ita reſuſcita
tus vt ceteri: q2 reſurrectio ceteroꝝ in fine
ſeculi· illiꝰ ꝟo tertia die· ⁊ nos q̄dē ꝑ illu3
reſurgimꝰ· ipſe ꝟo ꝑ ſe. Bn̄ ḡ dī· q2 ꝓ no-
bis vnū de ſimilib loquit: Cū enī in cūctꝭ
operationib imēſa nos virtute trāſcēdat· in
vno tamē a nob· i· in formę veritate nō diſ-
crepat. Idcirco āt ꝓ nob vnū d ſilib loq̄t
vt annūciet hoīs ęq̄tate3· q2 niſi ille hoīb
ſimilis fieret· ęquus hō an̄ deū nō appare-
ret. Seipſum q̄ppe ſolū iuſtū hoīez q̄ pro
alijs īdulgētiā mereret exhibuit. Vn̄ ⁊ ſb
dit: Miſerebit eiꝰ ⁊ dicet: Libera eū vt nō
deſcēdat in corruptionē: īueni· n· ī q̄ ei ꝓpi-
tier. Mediator nr̄ in eo miſeret hoīs q̄ for-
mā hoīs ſūpſit. Qua etiā mīa dic: Pi li-
bera eū vt nō deſcēdat ī corruptionē· dicē
eius ē liba hoīez naturā hoīs aſſumendo
demōſtrare liberā. Ex ea q̄ppe carne quam
ſumpſit· ⁊ hāc oſtēdit liberā quā redemit.

Qualit veritatis ⁊ miſericordię conflictu3 ſedauit. Bern̄· in ſer-mōe de ānūciatiōe. Ca· XXXVII

Ut aūt inhabitaret gloria
in trā nr̄a· mīa ⁊ veritas obuiane-
rūt ſibi. Nā ſi glīa pr̄is filiꝰ ſapiēſ
eſt· liquet glīa3 pr̄is Chriſtū dei ſapīa3 eē·
Hęc glīa habitauit in trā nr̄a· nam in trīs
viſus ē· ⁊ cū hoīb ↄūſatꝰ ē. Ut aūt verbu3
caro fieret ⁊ habitaret ī nob· mīa ⁊ veritas
obuiauerūt ſibi ⁊c̄. Nam veritas ⁊ iuſticia
miſerū hoīez affligebāt· pax ⁊ mīa celi hu-
ius exptes ꝑcendū eſſe iudicabāt. Factū ē
igit vt illis in vltiōe ꝑſeuerātib· ⁊ p̄uari-
catorē hincinde plectētib· ille in cor patriſ
ſeceſſerūt. Solꝰ ſiq̄dē ipſe cogitabat cogi-
tiones pacꝭ· cū oīa plena viderent affectio-
nis. Nō enī ceſſabat pax· nō enī mīa ſilen-
tiū dabat· ſ3 pio q̄dā ſuſurrio pr̄na pulſan
tes viſcera loquebant: Nūquid in ęternū
ꝓijciet deꝰ· aut nō apponet vt cōplacitior
ſit adhuc: Nec infructuoſa tādē fuit ſup
plicantiū importunitas· ſ3 exaudita eſt in

tpe oportuno. Forte enī interpellantibꝫ ta
le dicatᷣ dediſſe reſponſuȝ. vſqꝫ quo preces
veſtrę? debitor ſum ⁊ iuſticię ⁊ veritati ſo
roribꝫ vr̄is. quas ad faciendā vindictā in
nationibꝫ accinctas videꝰ. vocentᷣ. veni
ant. ⁊ ſup hoc v̄bo pariť cōferamꝰ. Itaqꝫ
ex deliberatiōe ad ꝯſtitutā diem aſcendit
veritas vſqꝫ ad nubes. Nec dū plane luci
da ſed obſcura. ⁊ adhuc ȩelo indignatio
nis obnubilata. factūqꝫ ē qḋ legitᷣ: Dn̄e i
ȩelo mīa tua ⁊c. Medius aūt parᷣ luminū
reſidebat. ⁊ vtraqꝫ pro parte ſua loqueba
tur qḋ vtiliꝰ habebat. Eget ait mīa miſe
ratione creatura rationaliſ. quia miſera fa
cta eſt ⁊ valde miſerabilis. ⁊ venit tempus
miſerēdi eius. q2 iam ꝑterijt tempꝰ. Econ
tra v̄itas dicebat: Dn̄e ſermonē tuū opor
tet impleri. ⁊ totus moriatᷣ Adā neceſſe eſt
in oībus qui in eo erant a die qua pomum
vetitū guſtauit. Dicebat mīa: Fruſtra me
genuiſti tam cito periturā. ſi nō miſereris.
Dicebat veritas. Perij ſi ꝑuaricator ſen
tentiā mortꝭ euaſerit. Et ecce vnꝰ de cheru
bin ſuggerit ad regē Salomonē eē mittē
duȝ. qm̄ inqͭt filio datū eſt oē iudiciū. In
eiꝰ itaqꝫ cōſpectu mīa ⁊ veritas obuiauerᷣt
ſibi. Predicta v̄ba querimonię repetētes
Fateor ait veritas ȩelū bonū habet mīa. ſꝫ
vtinā ſm̄ ſciam. Nūc aūt qͣs ꝑuaricatori
potius q̄ꝫ ſorori iudicat eſſe parcendū? At
tu inqͭt mīa neutri parcis. ſi tanta indigna
tione ſeuis in ꝑuaricatorē. vt īuoluas pa
riter ⁊ ſororē. Grandis itaqꝫ ⁊ intricata ni
mis erat ꝯtrouſia. Nec ſimul videbantᷣ cō
uerſari poſſe mīa ⁊ veritas. Tandē parci
te quęſo ait pax. parcite verbis huiuſmōi
Non vos decet taliſ altercatio. virtutū eſt
enī inhoneſta cōtentio. Porro iudex ſe in
clinans digito ſcribebat in t̄ra. Erant aūt
hęc v̄ba ſcripturę. que pax ꝓpius aſſidens
legit in auribꝫ oīum. Hęc dicit: Perij ſi
Adaȝ nō moriatᷣ. Et hęc dic̄: perij ſi mīaȝ
nō conſequatᷣ. Mors igitᷣ bona fiat. ⁊ ha
bet vtraqꝫ qḋ poſtulat. vt ⁊ Adam moriatᷣ
⁊ mīam cōſequatᷣ. At inquiūt: Mors cru
deliſſima ⁊ amariſſima qua ratione pote
rit fieri bona? Quibꝰ ille. Mors inqͭt pec
catoꝝ peſſima. ſed mors ſanctoꝝ erit ꝑcio
ſa. ſi fuerit ianua vitę porta glorię. Quod
vtiqꝫ poteſt fieri ſi quis moriatur ex chari
tate qui nil debeat morti.

Qualiter in mundum ingredieſ pacem adduxit. Cap. XXXVIII

Sermo itaqꝫ viſus eſt bo
nus vtpote fidelis. ⁊ oī acceptio
ne dignꝰ. Sed vbi aiūt innocēs
iſte poterit inueniri qui mori velit nō ex de
bito vlᷣ malo merito. ſed ex bn̄placito ſuo
Circuiuit veritas orbem terrę. ⁊ nemo mūdꝰ
a ſorde. Sed ⁊ mīa ȩelū perluſtrauit. ⁊ in
angelis q̄ꝫ mīorem veritatē inuenit. Tan
dem illis redeūtibꝫ ad conſtitutā diem. cū
eſſent anxię plurimū. non inuēto qḋ deſi
derabat: ſeorſum pax eas oſculās ait: Ne
ſcitis q2 non eſt q̇ faciat bonū. niſi vſqꝫ ad
vnū? Qui dedit conſiliū ferat auxiliū. In
telligens rex quid loqueretᷣ ait: Pęnitet
me feciſſe hoīeȝ. Pęna inqͭt tenet me. ſuſ
tinere pęnā incūbit mihi ꝑ hoīe quē crea
ui. Ecce inqͭt venio. Non enī pōt hic calix
trāſire niſi bibā illū? Et accerſito Gabriel
inqͭt: Dic filię ſion: Ecce rex tuꝰ venit. Fe
ſtinauit ille ⁊ ait: Adorna thalamū tuū et
ſuſcipe regem. Porro mīa ⁊ veritas ꝑceſ
ſerūt faciē regis. Iuſticia thronū. i. ſedem
ꝑparauit. Pax v̄o cuȝ rege venit. vt im
pleretᷣ qḋ ſcriptuȝ eſt: Pax erit in t̄ra nr̄a
cū venerit. Vn̄ ⁊ nato dn̄o angeloꝝ cho
rus cecinit: In terra pax hoībꝫ bonę volū
tatis. Sed ⁊ tunc iuſticia ⁊ pax oſculatę
ſunt. quę nō modice videbantᷣ hactenꝰ diſ
ſidere. Prior. n. ſi qua ex lege iuſticia erat
non oſculū ſꝫ aculeū magꝭ habebat. vrgēs
magꝭ timore q̄ꝫ ꝓuocans dilectione. Nec
habuit recōciliationē. ſicut nūc illa quę ē
ex fide. Nam cur nec Abraam nec Moy
ſes nec cęteri iuſti illius tpis regnū ꝑpetuę
pacis poterant introire. niſi quia mīme ad
huc iuſticia ⁊ pax fuerāt oſculatę. Nūc au
tem amicitiarū indiſſolubile fędus inierūt
vt quicunqꝫ tulerit ſecum teſtimoniū iuſti
cię. hylari vultu iam ⁊ amplexibꝫ multꝭ ex
cipiatur a pace in idipſum dormiens ⁊ re
quieſcens. Idem in alio ſermone

Seminauit enī in t̃ra nr̃a de⁹ pater d' cor/de ſuo eructās vbū bonū·cū filius venit in mūdū·vt qui pri⁹ erat cogitatio pacis in corde p̄ris·fieret ipſe pax noſtra in vtero matris.

Cur tamdiu poſt hoīs lapſū incarnari diſtulit. Leo papa i ſermone de natiuitate domini. Capitulum XXXIX

Ceſſent aūt illoꝝ querele q̄ impio murmure diuinis diſpēſationib⁹ obloquētes·de dn̄ice natiuitatꝪ tarditate cauſant̄·tanq̄ ꝑteritꝪ tpibus nō ſit impēſum·qđ in vltīa ętate mūdi ſit geſtū. Verbi incarnatio h̄ ꝯtulit facienda ꝙ facta·ꝛ ſacramētū ſalutꝪ hūane i nulla nūq̄ ceſſauit antiq̄tate. Iſidor⁹ in ſermōe d' natiuitate dn̄i. Ceterum poſtq̄ inuidia diaboli parens ille primus ſpe ſeduct⁹ inani cecidit· cōfeſtim exul ꝛ ꝑdit⁹ in oī genere ſuo radicē malicię ꝛ pctī tradu͛it·creſcebatq̄ i malū vehemētius oē gen⁹ mortaliū. Diffuſis itaq̄ ſceleribꝰ ꝛ qđ eſt nequi⁹ oīuꝫ idoloꝝ cultibuſ Volēs g̃ de⁹ terminare pctm̄·ꝯſuluit verbo lege,ꝓphetꝪ ſignis plagꝪ ꝓdigijs. Sꝫ cū nec ſic q̄dē errores ſuos admonit⁹ agnoſceret mūdus·miſit de⁹ filiū ſuū vt carneꝫ indueret·ꝛ hoīb⁹ appareret · ꝛ pctōres ſanaret. Qui iō in hoīeꝫ venit·q꞉ ꝑ ſeipſum ab hoīb⁹ agnoſci nō potuit. Glo· ſup epiſtolā ad Gal· Magno itaq̄ dei conſilio factū eſt·vt nō poſt hoīs caſum ilico lex daret̄ vel dei fili⁹ mitteret. Niſi enī hoīs ſupbia p̄us vires ſuas experiret̄·ſui arbitrij libati ſufficiētiā arrogaret·ꝛ legeꝫ ſupflue datā ꝛ dei filium fruſtra veniſſe iudicaret. Ne igit̄ detrahēdi vel murmurādi occaſionē h̄ret·reliq̄t eū de⁹ p̄us i libtate arbitrij in lege naturali·vt ſic vires ſuę naturę cognoſceret·vbi cū deficēt vidēs ſibi liberuꝫ arbitriū nō ſufficē ad iuſticiā·nec ſic ſe humiliauit ad poſcēdā grāꝫ·ſ ſupbe legē ſcriptam legi naturę adiūctā ſibi ſufficere putans clamabat . Nō deeſt q̄ impleat· ſed deeſt q̄ iubeat. Vt igit̄ ꝛ de ipſa ꝯuinceret̄ anteq̄ filiū mitteret· legeꝫ dedit q̄ ꝑeccati morbū detexit nō conſūpſit. Qua data inualuit morb⁹·ꝛ aucta ē infirmitas nō legꝪ ſed naturę vitio·vt ita cognita vtriuſq̄ legis inſufficiētia ꝛ ſua infirmitate clamaret ad medicū ꝛ quęreret grę auxiliū. Et ita factū eſt. MultiplicatꝪ enī infirmitatib⁹ poſtea accelerauerūt ad medicū·qui veniens in forma ſui ſanauit vulnera hoīs langui/di. Hic ē ſamaritan⁹ ille qui ad vulneratū qui inciderat in latrones appropiauit atq̄ vulnera eius alligauit· quē ſacerdos ꝛ leuita imīcorditer ptrāſierāt·i·lex vetus ꝛ ſacerdotiū·quia lex neminē ad ꝑfectū duxit Hic eſt ꝛ Heliſeus ille q̄ miſit baculū ad ſuſcitandū filiū ſunamitꝪ·ꝑ quē cū ille non ſurgeret·tandē venit ipſe Heliſeus ꝛ contraxit ſe atq̄ coaptauit puero mortuo·et ſurrexit mortu⁹. Hic ē etiā ille angel⁹ i cuius deſcēſu mouebat̄ aq̄ ꝛ ſanabat̄ vnus.

Cur tempore legis naſci voluit. Capitulum XL

Hic ē ops ſermo q̄ a regalib⁹ venit ſedib⁹·dū mediū ſilentiū teneret oīa. Primū ſilentiuꝫ fuit an̄ legē. Secūdū ſub lege. Tertiū erit in glīa. Primū fuit igrātia languorꝪ. Secundū curatiōis deſpatio. Tertiū adeptio ſanitatꝪ. An̄ legē nāq̄ morbū ſuū homo non agnoſcebat : Ideoq̄ ſilebat·nec quęrebat remedium. Vt autem lex ſubintrauit ꝛ oſtendit languidus vulnera ſua· mox ruptum eſt ſilentium · ꝛ ceperunt ęgri poſcere remedium. Sed per opa legꝪ vbi n̄ eſt ſalus·ſanari volētes qđ quęrebāt inuenire neq̄bāt. Tādē igit̄ ꝯſiderās hō neminē ꝑ legē iuſtificari q̄ſi diutīno clamore fatigat⁹ ꝛ deſperās·rurſum loq̄ ceſſauit·ꝛ ſꝫ ſecutū eſt ſecūdū ſilentiū. Tūc igit̄ ops ſermo p̄ris a regalib⁹ ſedib⁹ venit i mūdū forma ſerui indut⁹ : ſamaritanus ad vulnera appropiauit : Angelus magni ꝯſilij i piſcinam deſcēdit· Heliſeus ad ſuſcitādū mortuū acceſſit·i·ſūmi regꝪ fili⁹ d' ꝯſenſu patris

ad tolerandā mortē paſſiōis ꝺ ſede regali ad officinā pctī de lumīe cęli ad tenebras mūdi vel inferni venit. Et veniēs locut⁹ ē pacē· dedit grām· poſuit mīaꝫ ꝓmiſit veniā. Et ita rupto ſilētio ceperūt ęgri pura fide ac vera cōfeſſiōe qſi magnis clamoribus flagitare remediū ⁊ accelerare ad medicū per quē vulnera ſanarent· ⁊ morbꝰ curaret. Recepta ꝟo ſanitate ⁊ donata venturę īmortalitatꝫ fęlicitate· nihil vltra reſtabit petendū· ⁊ tūc erit tertiū btm ſilentiū. Lex itaqꝫ poſita ē in medio· ſ· int ꝓmiſſionē ⁊ ſemē ꝓmiſſum ꝑpt trāſgreſſiōes cohibendas· i· vt timore ſaltē hoīes tranſgredi ceſſarēt· ⁊ idē qñqꝫ facerēt volūtarie. Data ē igit lex vt dei ꝑplm erudiret ſb timore dign⁹ qꝫ fieret ꝓmiſſionē q̄ chriſt⁹ ē accipe Data ē etiā ad domā dū ſupbū· ad ꝓdēdū infirmū. Data ē iterū durꝭ in flagelluꝫ Data ē etiā in ſignū futuroꝝ. Sic aūt poſita ē vt ſtaret tm̄mō· donec veniret ſemē id eſt· Chriſt⁹· ꝺ q̄ ꝓmiſerat de⁹ ꝙ p eū benedicerent oēs gētes. Lex inqꝫ ordīata· i· ordinabilit data· ſ· int temp⁹ naturalis legis de q̄ ꝯuicti ſūt ꝙ iuuare nō poterat· et tps grę· anteqꝫ ꝯuincēdi erāt de lege. Data eſt aūt p angelos· i· p angeloꝝ miſteriū in qbꝰ de⁹ loquebat. Poſita ꝟo ī manū mediatoris· i· in ptāte Chriſti· vt ſtaret dū vellet vel ceſſaret cū vellet. Qui cū ſit de⁹ ⁊ hō· int deū ⁊ hoīeꝫ mediat· dū eos q̄ receſſerūt a deo p ſe reconciliat.

De ꝺſiderio ſctōꝝ antiquoꝝ et pmū patriarcharū. Maxim⁹ i ſermone ꝺ natiuitate dñi. Ca· XLI

Ipſe ē igit in fine tēporū ex Maria nat⁹ q̄ añ oia ſecula ex pr̄e ꝓceſſit vnigenit⁹. Hic eſt a patriarchis ꝑdict⁹· a ꝓphetꝫ predicatus· ab angel annūciatus ab apl̄is approbatus.

Aug⁹ in ſermōe de eodē. Prius aūt qꝫ appareret ī carne nō ſolū patriarchę ⁊ ꝓphę· ſ etiā oēs q̄ ꝓuiuebāt deſiderantes dicebāt: O ſi h me īueniet illa natiuitas. O ſi qꝺ credo videā oculis meis. Glo· ſup Lucā· x· cap· Vñ ⁊ ipſe dñs apl̄is ait: Beati oculi q̄ vidēt q̄ vos videtꝫ: Dico enī vob ꝙ mlti ꝓphę voluerūt videre q̄ vos videtꝫ ⁊ nō viderūt· ⁊ audire q̄ auditꝫ ⁊ nō audierūt. Prophetę ſiqdē ⁊ alij multi p ſpeculū in ęnigmate viderūt gl̄iaꝫ dei Sꝫ apl̄i ꝑn̄tē dñm hn̄tes: ⁊ ab ipſo q̄ volebant īterogātes· docebantur per ipſum· non per angelos aut per varias viſionum ſpēs. Glo· ſup Johānē· viij· cap· Idē qꝫ dñs ait iudeis. Abraā pr̄ vr̄ exultauit vt videret diē meū. Credēs· n· exultauit ſpando vt videret tm̄ myſteriū intelligendo· ⁊ vidit inqt ⁊ gauiſus ē· Vidit· n ⁊ diē futurę tpalis meę natiuitatis· ⁊ diem ęt̄nitatꝫ Vñ ineffabile gaudiū illi fuit· qm̄ ⁊ ꝟbū apud pr̄eꝫ ⁊ idē futurū carnē perſpexit. Glo· ſup Gen̄· Jacob qꝫ patriarcha ī bn̄dictiōe iudę filij ſui ꝑdicēs aduētū Chriſti ex ei⁹ ſtirpe naſcituri· ſ inſeruit: Ipſe erit expectatio gentiū· non tm̄modo iudeoꝝ. Et paulopoſt: Salutare inqt tuum· i· chriſtū Jeſū expectabo dñe. Glo· ſup pſ· De h qꝫ dauid dicebat. Exultauit cor meū in ſalutari tuo· i· in Jeſu quē mēte venturū cōſpicio. Vñ cantabo dño cordis lętícia· q̄ ad contēplatiuā ptinet vitam. Et pſallā noī dñi· videlicet ope· qꝺ ptinet ad actiuā. In h aūt ꝙ ait: Tribuit· nō tribuet· magna fidei ꝟt⁹ notat· q̄ iam qꝺ futurū eſt habet. Si ḡ fidelis iſte tm̄ deſiderabat. ſi ſic Chriſto famulabat adhuc futuro: qd faciēdū eſt iaꝫ ſuſcepto? Ambroſius ī apologia Dauid. Idem ꝟo Dauid cū aquā de ciſterna bethleē obtinuiſſet viroꝝ piculo· noluit bibere· ſ libauit eā dño. Vbi cū ſitiret naturā qdē iuxͣ lr̄am vicit· ⁊ ſubditos ad ꝟtutꝫ officiū exercuit. Qz ſi velis alti⁹ ſpectare ⁊ myſteriuꝫ introſpicere· Dauid nō aquā ꝺ lacu bethleem ſitiebat· ſ Chriſti ſanguinē ibi oriundū de ꝟgine ꝓuidebat. Deſiderabat ergo nō aquā flumis ſ potū gr̄ę ſpūal. Deniqꝫ oblatā aquā nō bibit ſ dño fudit· ſignificans ſe ſitire Chriſti ſacrificiū· nō natę fluentū Illud inqꝫ ſacrificiū in q̄ eēt remiſſio peccatorum: illum fontem ęternū· non q̄ periculis quęreret alienis· ſed qui pericula aliena depelleret.

¶ De deſiderio Eſaie aptiſſimi ꝓphetarũ. Glo· ſup Eſaiã ·viij·ca·
Capitulum XLII

Eſaias quoqꝫ propheta· dñ emanuelẽ vẽtuꝝ fidelib⁹ ĩ ſcificationẽ ꝓmittit·ad iudeos ñ credẽtes reſpiciẽs ait: Expectabo dñz videlꝫ Ieſum q̇ abſcõdit faciẽ ſuã·i· cognitionẽ a domo Iacob·i·ab infideli ꝓplo iudeorũ ⁊ ꝓſtolabor eũ ego ⁊ pueri mei·i· alij ꝓphẽ ⁊ eorũ diſcipuli. ¶ Glo·ibidẽ·xij·cap· Rurſũ mẽtꝭ intuitu: cõtẽplãs vbũ iam carnẽ factũ. Ecce inq̇t de⁹ ſaluator me⁹ videlicet Ieſus· q̇ ſaluũ faciet ꝓplm ſuum a peccatꝭ eoꝝ. Iõqꝫ fiducialit̃ agã ·⁊ non timebo q̇d faciat m̃ hõ·qꝛ dñs incarnat⁹ factus ẽ m̃ in ſalutẽ. ¶ Glo· ibidẽ· xiiij· cap· Et rurſũ ꝓpe ẽ inq̇t vt veniat tp̃s ei⁹ id eſt·incarnatiõis dñi. Sic enĩ dñs miſerebit̃ Iacob·i· noui ꝓpli ·⁊ eliget de iſrael apl̃os·⁊ alios videlicet ſanctos q̊s requieſcere faciet ſup humũ ſuã·i·eccleſiã. Glo· ibidẽ·xvj·cap · Poſtea vo dũ captiuitatẽ Moab ꝓdicit·ſubito mẽtꝭ oculum ad natiuitatẽ Chriſti ꝯu̇tit dicẽs: Emitte agnũ dñe dñatorẽ terrẽ·i· Chriſtum cui data ẽ omĩs ptãs· de petra deſerti· idẽ de Ruth gentili moabitide. Gentiles enĩ ꝓ deo lapides colebant·⁊ ob h̃ a deo deſerti erãt. Sic g̊ ꝯſolãdo Moab alloq̇t̃ q̃ſi dicat: Ne deſperes Moab·age pẽnitẽtiaꝫ· qꝛ licet ſis captiuãdus·ꝺ tua tñ ꝓgenie naſcet̃ agn⁹ q̇ tollet pctã mũdi·quicqꝫ toti dominet̃ orbi. ¶ Glo·ibidẽ·xix·ca· Rurſum in onere ẽgypti: Ecce inq̇t dñs aſcendet ſup nubẽ leuẽ·i·corp⁹ ſanctẽ vgĩs ·vel carnem a pcĩ põdere ĩmunẽ· ⁊ ſic ĩgrediet̃ ẽgyptũ·i·mũdũ infidelitate tenebroſum. Nũc enĩ ingreſſus ẽ in leui nube·i·ĩ corpe nulla ꝗuato corruptiõe. Et tũc idola ſũt cõmota·i·ꝯfracta·⁊ ab hoĩb⁹ ad Chriſtũ veniẽtib⁹ abiecta. Iux̃ lraꝫ tñ põt ĩtelligi qꝛ dñs poſtq̃ꝫ ſup leuẽ nubẽ aſcendit·cum Maria ⁊ Ioſeph ĩ ẽgyptũ fugit·⁊ tũc forſitan ẽgypti ſimulacra corruert̃·ac demones ĩ eis obmutuert̃·cordaqꝫ ſapiẽtũ ẽgypti pauore tabuert̃. Glo·ibideꝫ·xlv· cap. Poſtea q̃ꝫ ꝺ cyro loquẽs q̇ ꝓplm captiuũ libauit ꝺ aduẽtũ Chriſti ꝑ cyruꝫ ſignificati interſerit q̇ fideles a captiuitate diaboli eripuit dicẽſ: Rorate cẽli deſup·i· veniat Gabriel cẽleſtis nũci⁹·⁊ mittat nobis rorẽ·i·ãnũciet ſalutẽ. Et nubes pluãt iuſtũ·annũciãdo Chriſtũ·ꝓphẽ videlꝫ corda nr̃a ſalutari pluuia rigantes ·⁊ Chriſti natiuitatẽ·paſſionẽ·reſurrectionẽ·aſcẽſionẽ·annũciãtes. Apiat̃ terra·i· Maria ad credẽdũ·⁊ germĩet ſaluatorẽ·i· Ieſũ. Sic enĩ vitas ꝺ t̃ra oriet̃·⁊ t̃ra nr̃a dabit fructũ ſuũ. ¶ Glo·ibidẽ·lxij·cap· Et iterũ·ꝓpt̃ ſion ait nõ tacebo videlꝫ a pcibus· donec veniat dei fili⁹. Et ꝓpt̃ hieruſalẽ nõ q̇eſcã q̇n aduẽtũ dñi ãnũciem·donec egrediat̃ ex vtero vgĩs vt ſplẽdor iuſt⁹ eius·i· eccl̃iẽ·videlꝫ Chriſt⁹ q̇ ẽ ſplẽdor pñſ·⁊ ſol iuſticiẽ·⁊ ſaluator ei⁹· q̇ ⁊ lux mũdi dĩ· vt lampas ĩ cordib⁹ fideliũ accẽdat̃. ¶ Hieronym⁹ ſup Eſa· l·xvij· Ac ſi diceret Dieb⁹ ac noctib⁹ ora nõ claudã nec vnq̃ꝫ mea reticebit oĩo. Sꝫ tãdiu clamãs pces pcib⁹ iũgã·donec veniat q̇ ꝓmiſſus ẽ. Et ſplẽdore ſuo totũ orbẽ illũiet. Glo·vbi ſ·lxiiij·cap· Idẽ ĩ ꝑſona ſua ⁊ oium ꝓpharũ aduẽtũ eundẽ deſiderantium loquẽs·⁊ aduẽtũ filij gentiũqꝫ vocationẽ et ꝓpli ſui abiectionẽ ꝓuidẽs ait: Vtinã dirũperes cẽlos ⁊ deſcenderes·i·a maieſtate tua in q̃ nob inuiſibil̃ es·ĩ carne viſibil̃ appareres. A facie tua·i·a pñtia·montes defluerẽt·i·ſupbi iudẽi vel dẽmões potẽtiaꝫ ſuã amitterent·⁊ velut exuſtio ignis arderẽt. Symach⁹ hꝫ· aq̃ arderẽt igni ·qꝺ eſt igne charitatꝭ inflãmarẽt̃ ꝓpli multi. Et ſic notũ fieret nomẽ tuũ qꝺ ẽ ieſus ĩimicꝭ tuis id eſt·dẽmoĩb⁹·iudẽis· vel quibuſlibet aduerſarijs.

¶ De deſiderio cẽteroꝝ prophetarũ atqꝫ ſctoꝝ· Glo·ſuper Abachuc·ij·cap. Cap XLIII

Abachuc etiam propheta mãifeſte ꝺ aduẽtu Chriſti ꝓphetans·⁊ ꝙ donec ille veniat iniquitas ĩ mũdo dñabit̃·⁊ iudiciũ ad finẽ non ꝑueniet infirmans·lectorẽ admonet ne de

promiſſo ſi tardet venire deſperet· ꝟ patiē-
ter expectet· qꝛ veniēs inq̄t veniet. ¶ Glo·
ſup̄ Aggeū· ij· ca· Aggeuſ q̄z dic̄: Ve-
niet deſiderat⁹ cūctꝭ gentib⁹· i· ſaluator· ait
dn̄s· ⁊ tūc implebo domū iſtā maiore glīa
q̄z prius. ¶ Greg⁹ in moral' li· xxij·
Beat⁹ etiā Job mediatorꝭ aduētū deſide
rans ait: Quis m̄ tribuat adiutorē vt de-
ſideriū meū audiat oīp̄s? Vnigenit⁹ q̄ppe
dei fili⁹ hoīez adiuuit· hō fact⁹ ē: vt q̄a pu-
ro hoī via nō patebat ad deū· via redeun-
di fieret ꝑ hoīez deū· ⁊ qꝛ ꝑ ima nr̄a longe
diſtabam⁹ a ſūmo· ī ſeipſo iūgeret ima ſū-
mis. Hūc igit' btūs Job ꝑ toti⁹ eccleſię ſi-
gnificationē req̄rit mediatorē ⁊ dic̄: Quiſ
mihi tribuat adiutorē? Et apte ſubdit: vt
deſideriū meū audiat oīp̄s. Aduocatū igi-
tur habem⁹ apud p̄rēz ⁊c. Huic ꝓ hoīe in
terpellare ē apud p̄rēm ipſū hoīez demon-
ſtrare. Ei q̄z ꝓ hūana nat'a rogaſſe ē ean-
dem naturā in deitatꝭ ſuę celſitudinē ſuſce
piſſe. Int'pellat igit' ꝓ nob nō voce· ſ; miſe-
ratiōe· qꝛ qđ in electis dānari voluit ſuſci-
piendo libauit. Adiutor ḡ q̄rit' vt deſi-
deriū exaudiat'· qꝛ niſi ꝓ nob mediator in-
tercederet ab aure dei ꝓculdubio nr̄arum
p̄cꝫ vox ſiluiſſet ¶ Glo· ſup̄ pſ· lxxix
Porro Dauid eūdē ſermonem dirigens
ait: Deus cōuerte noſ a te videlꝫ auerſoſ·
alit' enī nō ꝯuertim̄ · ⁊ oſtēde faciē tuā nu-
be carnis cooptā· i· filiū tuū· qui eſt imago
tua ꝑ quē ⁊ ſalui erim⁹. ¶ Glo· ſup̄ pſ·
cxliij· Idem rurſus ī alio pſ. Dn̄e inq̄t
inclina cęlos tuos ⁊ deſcēde ad nos. In-
clinati ſūt cęli· qn̄ v̄b⁹ ⁊ honor ſupnoꝝ ad
hoīez deſcēdit· ⁊ forma dei ſuſcepit formā
ſerui ¶ Glo· ſup̄ Cañ· j· ca· Salomon
etiā in cāticocāticoꝝ Chriſti ⁊ ecclīę myſte-
ria deſcribēs in ꝑſona ipſi⁹ eccleſię ſic inci-
pit: Oſculet' me oſculo oris ſui. Et eſt vox
ſctōꝝ p̄cedētiū aduētū Chriſti: Ac ſi dice
rent: Delectet p̄rī hūanā naturā incarna-
tione filij quę ē q̄ſi ꝑlibatio ꝯiūctiōis nr̄ę
⁊ dei. Vel oſculet' me ſponſuſ ipſe deſcēdo
in mōte. Quot enī p̄cepta ex ei⁹ p̄dicatio-
ne cognouit· q̄ſi tot oris ei⁹ oſc'la ſuſcepit.
¶ Bern̄· ſup̄ Cañ· omel' ij· Huius
igit' aduentū deſiderās dic̄: Oſculetur me
oſculo oris ſui· q̄ſi diceret: Nō audio iaꝫ
Moyſen· impeditioris ſiq̄dē lingue fact⁹
eſt m̄· Eſaię labia īmūda ſūt. Hieremias
neſcit loq̄· qꝛ puer eſt. Et omēs ꝓph̄ę elin-
gues ſūt· ipſe quē loquūt'· ipſe loq̄t': Ipſe
me oſculet' oſculo oris ſui. Cui⁹ vtiq̄z ſer-
mo viu⁹ ⁊ efficax oſculū mihi ē· nō quideꝫ
coniūctio labioꝝ quę interdū pacē mētit'
aīoꝝ· ſ; plane infuſio gaudiorū · reuelatio
ſecretoꝝ· mira quędaꝫ cōmixtio ſupni lu-
minis ⁊ illūiatę mētꝭ. Sic os oſculās v̄bū
aſſumēs oſculata caro aſſūpta· oſculū v̄o
ꝑſona ex vtroq̄z cōpacta· ſ· mediator dei
⁊ hoīnꝫ· hō chriſt⁹ Jeſus. Fęlix oſculuꝫ ac
ſtupēda dignatiōe mirādū· in q̊ nō os ori
imp̄mit'· ſ; de⁹ hoī vnit'. Et ibi q̄dē ꝯtact⁹
labiorū cōplexū ſignificat aīoꝝ: hic autē
cōfęderatio naturarū dīnis hūana cōpo-
nit· quę in t'ra ſūt ⁊ q̄ in cęlis pacificās. Ip
ſe eſt enī pax nr̄a q̄ fecit vtraq̄z vnū · puto
igit' ſpernere me iam nō poterit dei fili⁹ os
ex oſſib⁹ meis ⁊ caro de carne mea. ¶ Au-
guſtin⁹ in ſermōe de natiuitate
dn̄i. Ecce Symeon etiā ille ſenex dū ad-
uentū ſaluatoris deſiderabat· orans dice
bat: Qn̄ veniet? putas me hic īueniet? pu-
tas durabo? putas videbo? Vn̄ ⁊ ꝓ deſi-
derio ſuo reſpōſum accepit a ſpūſctō· non
viſurū ſe mortē niſi p̄us videret Chriſtum
dn̄i. In māib⁹ igit' infirmitatē accepit· ſed
maieſtatē intus agnouit.

¶ Qꝫ totū vet⁹ teſtamētū cōclama
bat Chriſtū venturū· Aug⁹ con-
tra Fauſtum diſputatione· xij·
Cap XLIIII

Q uis aūt poteſt quolibet
ingenti volūie oīa cōmemorare
de chriſto Jeſu p̄conia ꝓpharuꝫ
hebręoꝝ qn̄ quidē oīa quę in illis libriſ cō
tinent' vel de ipſo dicta ſūt vel ꝓpt' ipſum.
Sꝫ ꝓpt' exercitationē q̄rētꝭ ⁊ delectationē
īuenietꝭ· multo plura ibi ꝑ allegorias ⁊ ęni
gmata ſolis v̄bis inſinuant'· ꝑtim etiā fa-
cta narrant' Verūtn̄ niſi aliq̄ ibi māifeſta
eēnt· non cōprehēderet' ſenſus q̊ etiaꝫ ob-

ſcura clareſcerent. Quin ⁊ ex illis que figuris
innoluta ſūt ſi quedā velut ſub vno aſpe/
ctu quaſi ↄtexta ponant̄·ita in ↄteſtatiōe
Chriſti ↄiūgūt̄·vt cuꝰ vis obtuſi ſurditas
erubeſcat niſi forte q̇s ingenio fieri putat
vt ea q̇ rerū ordine ꝑ ſua tp̄a cucurrerunt
ad Chriſti ſignificatiōes int̄pretādo v̄tāt̄
Sȝ audiat aplm̄ dicentē: Oīa h̄ in figura
ↄtingebāt illis. Nob aūt q̇ſq̇s dixerit nō
ideo illa vel geſta vel ſcp̄ta vt ī eis Chri/
ſtus intelligat̄ excepta ipſa tāta ↄſonātia
rerū p̄figuratarū ⁊ nunc impletarū: Alijs
q̄z p̄ſagijs ꝓphic apꝰ feriet̄·vt ē illud: In
ſemine tuo bn̄dicent̄ oēs gētes. Hoc di/
ctū eſt ad Abraā·h̄ ad Yſaac·hoc ad Ja/
cob. Vn̄ non īmerito dicit: Ego ſū deus
Abraā·deꝰ Yſaac·deꝰ Jacob. Cōpleturꝰ
vtiq̄ ī bn̄dictiōe oīuȝ gētiū·q̄ꝺ ex eoꝝ ſe/
mine ꝓmiſerat ſe factuꝝ. Nec īmerito tp̄e
Abraā cū huꝰ eiꝰ iuraſſet ſb̄ femore ſuo iuſ/
ſit eū ponere manū ſciēs inde ventura ī car/
nem Chriſti in q̇ bn̄dici oēs gētes nō nūc
p̄nūciamꝰ·h̄ q̄ tūc p̄nūciatū eſt nūc vide/
mus. Idem·xvj· Deniq̄ Moyſes oē
q̄ꝺ ſcp̄ſit de Chriſto ē·i·ad Chriſtū perti/
net·ſiue q̄ eū figuris rerū vel geſtaruȝ vel
dictoꝝ p̄nūciet·ſiue q̄ eiꝰ grāȝ ⁊ glīaȝ com/
mēdet. Q̄ aūt Fauſtꝰ dicit oēȝ ſe Moyſi
ſcp̄turā ꝑſcrutatū·nullas ibi ꝓphias īue/
niſſe de Chriſto·aut non intellexiſſe: cito
reſpondeo·q̄ nō intellexit·eo q̄ īimico ⁊ ꝑ/
uerſo aīo legit· Nō enī ideo ſcrutat̄ vt ſci/
at·h̄ q̄ꝺ neſcit ſcire ſe putat. Hec p̄ſūptio
tumide arrogātie cordis oculū vel claudit
vt oīo nō videat·vel diſtorquet vt ꝑuerſe
videat·⁊ aliud ꝓ alio ꝓbet vel improbet·
Tu me inq̇t voce·ſiquid forte legētē p̄te/
rijt me Hic q̄z cito reſpōdeo·q̄ te totū pre/
terijt·q̄ totū de illo ſcp̄ſit. Idem i·li·
de trinitate·iiij· Nā oīa q̄ myſtice pa/
tribꝫ ꝑ angelica apparuerūt·ſiue q̄ ꝑ ipſos
facta ſūt ſimilitudines huiꝰ fuerūt·vt oīs
creatura ſctīs q̇dāmō loqueret̄ vnū eē fu/
turū in q̇ ſalus eēt vniūſoꝝ a morte repan/
dorū. Quia enī ab vno vero deo reſiliētes
ꝑ iniquitatē ⁊ diſſonātes defluxeramus ⁊
euanueramꝰ ī multa diſciſſi ꝑ multa: ⁊ in/
herentes multis opo꞉tebat nutu ⁊ imꝑio
dei miſerātꝭ vt ipſa multa venturū clama/
rent vnū·⁊ a multis exonerati veniremꝰ ad
vnū·⁊ multis peccatꝭ in aīa mortui·⁊ ꝓpt̄
peccatum in carne morituri amaremꝰ ſine
peccato mortuū in carne pro nobis vnū·⁊
in reſuſcitatū credentes ⁊ cum illo per fidē
ſpiritu reſurgentes iuſtificaremꝰ in vno iu/
ſto facti vnū. Nec in ipſa carne nos reſur/
recturos deſperaremꝰ cum multa membra
intuemur nos p̄cepiſſe apud vnuȝ·in quo
nūc per fidem mūdati·⁊ tunc per fidem re/
integrati heremꝰ vni·fruamꝰ vno·manea/
mus vnū. Vn̄ vt ſint inq̇t vnū ſic ⁊ nos
vnū ſumus ſicut tu pater in me ⁊ ego in te
vt ⁊ ipſi in nobis vnū ſint.

De p̄figuratione eius in creatione mūdi Iſidorus de myſterijs geneſeos. Cap XLV

ITaq̄ ſex diebus oīa opa
ſua deꝰ cōſūmauit·ac ſeptio reqe/
uit. Sic ⁊ ſex etatibꝫ hūanuȝ ge/
nus in h̄ ſeculo ꝑ ſucceſſiōes tp̄m cucurrit
Prima fuit ab Adam vſq̄ ad Noe. Se/
cunda a Noe vſq̄ ad Abraā. Tertia ab
Abraā vſq̄ ad Dauid. Quarta a Da/
uid vſq̄ ad tranſmigr̄tionē hebreoꝝ in ba/
bylonē. Quinta deinde vſq̄ ad aduētum
dn̄i. Sexta que nūc agit̄ vſq̄ q̇ mūdus fi/
niatur·donec excelſus veniat ad iudicium
Septima v̄o intelligit̄ in requie ſctōꝝ·q̄
veſperam non habet·quia iam eaȝ nullus
terminꝰ claudet. Primo itaq̄ ſeculo fa/
ctus eſt tanq̄ lux hō in paradiſo. In qua
etate dei filios in noīe lucis diuiſit deus a
filijs hominū quaſi a tenebris. Factaq̄ ē
huius diei veſpera diluuiū. Secundo ſe/
culo factum eſt quaſi firmamētū int̄ aquā
⁊ aquam·arca videlicet illa que natauit
inter pluuiā ⁊ maria. Huius veſpera fuit
confuſio linguarum. Tertio ſeparauit de/
us populū ſuū a gentibꝫ per Abraam·diſ/
cernēs eū velut ab aq̇s aridā vt ꝓferret ger/
men herbarū atq̄ lignoꝝ·i·fructuū ſctāꝝ
ſcripturaꝝ. Et huius veſpera fuit peſſimi

regis Saul malicia. Inde quartuȝ cepit
ſeculū a Dauid qn̄ deus in firmamēto cę-
li lumīaria ↄſtituit·i·ſplēdorē regni· tāq̄ꝫ
ſolis excellētiā·⁊ in ſpēm lunę plebē obtem
perantē tanq̄ꝫ ſynagogā·⁊ ſtellas ꝑncipes
ei⁹. Cui⁹ ętatis veſpa in pctīs regū fuit qb⁹
illa gēs in babyloniam captiuari meruit.
Porro q̇nto ſeculo q̄ſi aīalia in aq̇s ⁊ vo
latilia cęli facta ſūt· qꝛ tunc iudęi tanq̄ꝫ in
mari viuere ceperūt videlicet int̄ gētes·nec
habebāt ſtabilē locū ſicut aues volantes.
Cui⁹ veſpa fuit multiplicatio pctōꝝ ī po
pulo iudęoꝝ qn̄ ſic excęcati ſūt·vt iam nō
poſſent agnoſcere dn̄m Ieſuȝ chriſtū. Iā
ꝟo initiuȝ ſexti ſęculi fuit in aduentu dn̄i.
Nā ſic in illa ſexta die p̄m⁹ hō̄ de limo ter
rę ad imaginē dei format⁹ ē. Sic in iſta ſe
xta ętate ſęculi ſecūdus Adā·i·Chriſt⁹ in
carne de Maria ꝟgine nat⁹ ē. Ille ī aīaȝ
viuentē·hic ī ſpm̄ viuificantē. Et ſicut in
illa creat⁹ ē maſculus ⁊ fęmīa·ſic ī iſta ma-
nifeſtat̄ Chriſt⁹ ⁊ eccleſia. Et ſic ibi ꝑponi-
tur hō̄ pecorib⁹·ſerpētib⁹ ⁊ volatilib⁹· ita ⁊
Chriſt⁹ hic gētib⁹ ꝑplīs ⁊ nationib⁹·vt ab
eo regāt̄ carnali cōcupiſcētię dediti·ſic pe-
cudes terrena curioſitate obſtinati·obſcu-
rati vt ſerpētes·elati ſuperbia·velut aues.
Deniq̄ꝫ paſcit̄ ibi hō̄ ⁊ aīalia q̄ cū illo ſūt
herbis ſemīalib⁹ ac lignis fructiferis·ita nūc
ſpūalis hō̄ q̇ bonus miniſter eſt chriſti Ieſu
cū ipſo ꝑplō ſpūalit̄ paſcit̄ ſctārū ſcꝑtura-
rū alimētis. Cui⁹ ętatis veſpa nos vtinā nō
inueniat: Illa enī eſt de q̄ dn̄s clamat: Fi
lius hoīs veniēs putas inueniet fidē in ter-
ra: Poſt hāc veſperā fiet mane·qn̄ veniet
ipſe dn̄s ī claritate·tūc etiā req̇eſcēt ab oī-
bus opibus ſuis in q̇b⁹ dictū ē: Eſtote ꝑ-
fecti ſicut ⁊ pr̄ vr̄ cęleſtis ꝑfect⁹ eſt.

De myſterio eius in Adam q̄ fu-
it forma futuri. Cap. XLVI

Ante incarnationem filij
dei nōdū pluerat dn̄s ſup terrā·
qꝛ nōdū ſcripturaruȝ nubib⁹ ad
aīas irrigādas īundauerat doctrīnę pluuiā
donec nubilū carnis nr̄ę aſſūpſit·ꝑ qḋ im-
brē euāgelij largiſſime infudit. Et hō̄ non
erat q̇ opar̄et terrā·qꝛ nullus hō̄ opat⁹ eſt ī
in ꝟginē de q̄ Chriſt⁹ aſſūpſit carnē. Sȝ
hāc terrā irrigauit ſpūſſanct⁹· q̇ fontis ⁊ aq̄
noīe in euāgelio ē deſignat⁹. Fluui⁹ aūt ꝓ
cedens de paradiſo portat imaginē Chri
ſti fluentis de fonte pr̄no. Quattuor para-
diſi flumīa ſūt q̄ttuor euāgelia cūctis gen
tibus ad ꝑdicationē miſſa. Ligna fructi-
fera ſūt oēs ſcti. Fruct⁹ eoꝝ opa ipſorum
Lignū vitę ē Chriſt⁹ ſctūſſctōꝝ. Lignuȝ
ſciē boni ⁊ mali·ꝓpriū volūtatis arbitriū·qḋ
in medio nr̄i poſitū eſt ad dinoſcendū bo-
nū vel malū. De q̇ ſi relicta quiſq̄ꝫ grā dei
guſtauerit·mortē incurrit. Tulit ḡ de⁹ ho-
minē ⁊ poſuit in paradiſo. Aſſūpſit de⁹ car
nem ⁊ fact⁹ eſt caput eccleſię in mundo·vt
opar̄et inq̇t ⁊ cuſtodiret·i·vt in volūtate
patris ex oīb⁹ gētib⁹ eccleſiā adimpleret·⁊
ſermonē ſuū illū compleret: Ego ſeruabā
eos in noīe tuo·quos dediſti m̄ cuſtodiui
Appellauit Adā noīb⁹ ſuis cūcta aīantia
terrę·ſignificāſ gētes q̄ ſaluę fierēt in eccle-
ſia·⁊ Chriſti nomē qḋ ꝑ̇us nō hūerāt·erāt
accepturę: ꝓpħa q̄ꝫ dicēte Seruos ſuos vo
cabit alio noīe. Adę ꝟo nō inueniebat̄ ad
iutoriū ſimile ſibi·qꝛ nemo niſi Chriſt⁹ po-
terat a morte gen⁹ hūanū liberare· ipſā q̄ꝫ
morteȝ ſupare. Dormit itaq̄ꝫ chriſt⁹ ī cru
ce·pungit̄ lat⁹ ei⁹ lancea·indeq̄ꝫ ꝓfluūt ſa
cramēta ex quib⁹ format̄ eccleſia. Hęc in-
quit vocabit̄ virago· quia de viro ſuo ſū-
pta eſt. Sic ⁊ a Chriſto nomē chriſtianuȝ
datū eſt eccleſię·quę formata ē de ſuo latē

Glo· ſup ep̄lam ad Roma· v· ca

Adam itaq̄ꝫ ſc̄m apl̄m recte dicitur forma
futuri·i·ſimilitudo Chriſti·qꝛ iam tūc de⁹
in myſterio decreuit·i·in occulto ſuo diſpo
ſuit·emendare ꝑ vnū Chriſtū qḋ per vnuȝ
Adam factū eſt peccatū. Vn̄ ⁊ dicitur in
Apoc· Agnus occiſus ab origīe mūdi. In
forma q̇dē futuri dr̄ a ↄ̄trio·qꝛ ſic in Adaȝ
omnes moriuntur·ita ⁊ in Chriſto viuifi-
cantur. Fulgentius in ſermone de
natiuitate domini. Primus auctor
Adam nobis extitit culpę·nouiſſim⁹ Adā
nobis auctor extitit gratię. Ille de li-
mo plaſmatus terrę nos protulit. Iſte de
ſpirituſancto natus cęleſtes effecit. Per

illũ ꝑdidim⁹ grãz ꝑorẽ. Per iſtũ recipim⁹ amplioꝛẽ. Ille qͥppe nob intulit pcti maculã cũ qua naſcereſm̃ ad ſupplicium. Iſte nob cõtulit iuſtificatiõis grãz vt renaſcereſm̃ ad regnũ. Per illũ nos filios ſeculi generatio carnal' effecit. Per iſtũ nos filios dei generatio ſpũalis exhibuit. Ille nos vitijs ſubdidit. Iſte nos floꝛere ꝟtutibuſ fec̃. Ille nos ꝑ vitia deiecit q̃ ꝑm⁹ cecidit. Iſte nos ꝑ ꝟtutes eleuat q̃ ꝑm⁹ aſcendit. Ille qͥppe ꝑm⁹ cecidit in infernũ. Iſte primus aſcẽdit in celũ. Glo. vbi. ſ. Alit' aũt foꝛma Chꝛiſti dr̃ Adaz. q2 ſic ille ſine coitu fact⁹ ẽ a deo. Ita Chꝛiſtus ex ꝟgine ꝓceſſit opante ſpũſancto. Vel q2 ſicut ille pr̃ eſt oĩum ẽm carnẽ. ita Chꝛiſtus pr̃ eſt oĩuz ẽm ſpm̃ vel fidẽ. Et ſic̃ ex latere illi⁹ doꝛmiẽt| aſſũpta ẽ coſta vnde foꝛmata eſt Eua. ſic ex iſti⁹ latere ꝓfluxer̃t ſacr̃a. ſ. aq̃ ablutiõis. ⁊ ſanguiſ redẽptiõis ꝑ que ſaluat' eccleſia. Iõq3 ſic̃ ille cõicare potuit filijs ſuis pctm̃ ⁊ moꝛtẽ. ſic iſte ſuis iuſticiam ſuã ⁊ vitã. Quin etiaz iſte ſuis plus ꝯfert boni q̃3 ille mali. ⁊ ideo magꝭ p̃ot ſaluare iſte q̃3 ille ꝑdere. Vñ ibidẽ ſubiũxit aplꝯs. S3 nõ ſic̃ delictũ. ita ⁊ donũ. Glo. ſup. j. Coꝛ. xv. ca. Attẽde ꝟo cur dicat' chꝛiſtus ⁊ Adã. ⁊ nouiſſim⁹. Adã q̃dẽ dr̃. q2 de eadẽ materia ẽ. Nouiſſim⁹ aũt q2 poſt euz ali⁹ nõ ſuccedit q̃ hũani gener| caput vel auctoꝛ ſit.

De myſterio eiuſdẽ in Abel. Iſidoꝛus vbi. ſ. Cap XLVII

Natiuitas duoꝝ filioꝛum Adã figurã geſſit duoꝝ ꝑplo ꝝ q̃ erãt ex ei⁹ genere diuẽſis tpib⁹ ad fidẽ ventuꝛi. pari ope ⁊ diſſimili charitate. Occidit' itaq3 Abel minoꝛ natu a maioꝛe fratre. Occidit' ⁊ Chꝛiſt⁹ minoꝛis ꝑplꝭ capͥt a ꝑplo iudeoꝝ maioꝛe. Glo. ſup Apocalypſiz. xiij. ca. Vñ ⁊ dr̃ agn⁹ occiſus ab oꝛigine mũdi. i. in Abel ꝓfigurat⁹ occidi. Iſidoꝛuſ. vbi. ſ. Fallax aũt Cayn ĩgratio. iudeoꝝ ẽ falſa negatio. S3 Chꝛiſti ſanguis in t̃ra magnaz habet vocẽ. cũ eo accepto; reſpondet' ab oĩb⁹ gentib⁹ amẽ. Ab hac itaq3 t̃ra. i. ab eccl'ia maledict⁹ eſt infidel' ꝑplꝭ iudeoꝝ. que apuit in confeſſiõe os ſuũ accipe ſanguinẽ Chꝛiſti. q̃ effuſus ẽ in remiſſionẽ pctoꝝ. Vñ cum opat⁹ inq̃t fuer| t̃rã: nõ dabit tibi fructus ſuos. In ipſa qͥppe t̃ra q̃ quã Chꝛiſt⁹ poꝛtauit. i. in ei⁹ carne. iudei ſalutẽ nr̃az operati ſũt. dũ eũ ꝓpt' delicta nr̃a moꝛiturũ crucifixerũt. nec inde redẽptiõis fructũ repoꝛtauerũt. Et vere ex h̃ vag⁹ ⁊ ꝓfug⁹ gemit ac tremit ille ꝑplꝭ. ne regno etiã terreno ꝑdito iſta viſibili moꝛte occidat'. Verũ ne occidas inq̃t eos dñe. neq̃ñ obliuiſcant' legiſ tue. Poſuit ergo dñs in Cayn ſignuz vt nõ interficeret eũ oĩs q̃ inueniſſet eũ. Hoc reuera multũ mirabile ẽ q2 oẽs gentes que rhomanis ſubiugate ſũt in ritũ rhomanorum ſacroꝝ trãſierũt eoꝛũq3 ſacrilegia obſeruãda ⁊ celebrãda ſuſceperũt. Gens aũt iudea vel ſub paganis regib⁹. vel ſb̃ chꝛiſtianis nõ amiſit ſignũ leg| ⁊ circũciſionis ſue quo a ceter| gẽtib⁹ ꝑpliſq3 diſtinguitur. S3 oĩs impatoꝛ vel rex q̃ eos ĩ regno ſuo inuenit cum ipſo ſigno ĩuenit. nec occidit. Itẽ ex duob⁹ illis hoĩb⁹. ſ. Abel q̃ interꝑtatur luct⁹. ⁊ ei⁹ fratre Seth. qui reſurrectio interꝑtat'. moꝛs chꝛiſti. ⁊ vita ex moꝛtuis figurat'.

De myſterijs eiuſdem in Noe. Capitulum XLVIII

Noe quoq3 ꝑ oĩa omniſq3 act⁹ ei⁹ Chꝛiſtũ ſignificat. Noe enĩ reqes interꝑtat'. Et dñs dicit Diſcite a me q2 mitꝭ ſum ⁊ hũilis coꝛde. et ĩuenietꝭ requiẽ aĩab⁹ vr̃is. Solus iuſt⁹ ĩuenit' Noe ĩ illa gẽte. cui ſeptẽ hoĩes ꝓpt' iuſticiã donant'. Solus iuſt⁹ eſt Chꝛiſt⁹ et ꝑfectus cui ſeptẽ homĩes. i. ſeptem eccleſie ꝓpter ſeptemplicẽ ſpm̃ illuminãtẽ in vna eccleſia cõdonãt'. Sic̃ ille cũ ſuis ꝑ aquã ⁊ lignũ ſaluat'. ita familia Chꝛiſti per baptiſmũ ⁊ crucĩ paſſionẽ ſignat'. Arcã inſtruxit Noe d̃ nõ putreſcẽtib⁹ lignis. Eccl'ia| conſtruit' a chꝛiſto ex hoĩb⁹ ĩ ſempit̃nũ victur|. Quadratura ligñ vndiq3 ſtabilẽ ſctõꝛuz ſignificat vitã ad oẽ opus bonuz paratã.

Quacūq̄ꝫ enī verteris q̄dratū·firmit̄ ſta-
bit. Eſt aūt bitumē feruentiſſimū ⁊ violē-
tiſſimū glutē·ſignificās dilectiōis ardoreꝫ
vim magnę fortitudinis habētē ad tenen-
dam ſocietatē ſpūalē oīa tolerantē. Adi-
tus eius a latere fit·qꝛ nemo intrat eccleſiā
niſi p ſacramētū remiſſiōiſ pctōꝝ·quod ex
apto Chriſti latē manauit. Interiora ar-
cę bicamerata ⁊ tricamerata ꝯſtruūt̄. Sic
ex oīb9 gētib9 vel biptitā multitudinē con
gregat eccleſia ꝓpt̄ circūciſionē ⁊ pręputiū·
vel triptitā ꝓpter tres filios Noe·quorū
ꝓgenie totus orbis replet̄. In ſūmo auteꝫ
oēs in vnū tanq̄ꝫ vno cubito cęleſti deſup
vnitate cōſumam̄ in Chriſto. Q aūt cun-
cta genera aīaliū includunt̄ in arca·ſignifi
cat q̄ ex oīb9 gētib9 ⁊ nationib9 ꝯgregatio
fit in eccleſia. Mūda ⁊ imunda illic aīalia
collocant̄. Sic ī eccleſię ſacramēt̄ ⁊ boni ⁊
mali ꝯſant̄. Mūda quidē ſeptena ſūt·im
mūda ꝟo bina·nō qꝛ mali pautiores ſint
bonis·ſ; qꝛ boni ſuāt vnitatē ſpūs in vincu
lo pacis. Q etiam ſeptimo menſe arca re-
ſedit·h̄ eſt·requieuit·ad illā ſeptenariā re-
quiem ſignificatio recurrit. Q poſt dies q̄-
draginta emiſſus coruus non eſt reuerſus
vel aq̄s vtiq̄ꝫ int̄cept9· aut aliq̄ ſupnatā-
te cadauere illectus·ſignificat hoīes īmun-
dicia cupiditat̄ teterrimos ⁊ ob h̄ ad ea q̄
foris ſunt in h̄ mūdo nimis intētos. Nu-
ditatē patris vidēs deriſit Cham. Et iu-
dei vidētes ſubſannauerūt Chriſti mortē
At ꝟo Sem ⁊ Japhet veſtimēta ſup̄ dor-
ſa ſua poſuerūt·⁊ intrātes auſi nuditatem
pr̄is opuerūt. Sic ⁊ nos duo ꝓpl̄i videlicꝫ
ex circūciſiōe ⁊ ꝑputio q̄ꝫ credētes·paſſioneꝫ
Chriſti velamēto tegminis·i·ſacro hono-
ram9·eiuſq̄ꝫ myſterij rōnē reddētes iudęo-
rū detractiōes opim9. Veſtimētuꝫ enī ſi-
gnificat ſacr̄m·dorſū ꝟo meoriā ꝑteritoꝝ
qꝛ paſſionē Chriſti celebrat eccleſia tranſ-
actam·nō expectat futurā. Medi9 aūt fra
ter Cham·i·impi9 iudęoꝝ ꝓpl̄s idcirco me
dius·qꝛ nec ꝑmatū apl̄oꝝ tenuit· nec vlti-
mus in gētib9 credidit: vidit nuditatē pa-
tris·qꝛ conſenſit in necem dn̄i ſaluatoris.
Poſt h̄ foras nūciaſſe frib9 dicit̄·qꝛ p euꝫ
manifeſtatū eſt qđ erat in ꝓphia ſecretum:
Ideoq̄ꝫ fact9 eſt ſeru9 fratrū ſuoꝝ. Quid
enī eſt aliud hodie genſ iudęoꝝ ipſa niſi q̄-
dam ſcriniaria chriſtianoꝝ baiulās legē ⁊
ꝓphas ad teſtimoniū aſſertiōis eccleſię vt
nos honorem9 p ſacr̄m quod nūciant illi
per litteram?

De myſterio eiuſdem in Abraā. Capitulum XLIX

Quis autem alius exijt in Abraam de terra ſua ⁊ de cog-
tione ſua vt apud exteros locu-
pletaret̄·⁊ eſſet in gentē magnā niſi Chri-
ſtus·qui relicta terra ⁊ cognatiōe iudęorū
ꝑpollet nūc vt videm9 ī ꝓpl̄is gētiū· In Sa
ra ꝟo Chriſti ꝑfigurabat̄ eccleſia·quam
infidelitat̄ error violare nō potuit· qꝛ ſine
macula ē ⁊ ruga. Monſtra q̄b9 Pharao
territ9 ē· virtus miraculoꝝ ē quę dn̄ mun-
dus aſpexit cōfuſus obſtupuit. Q autem
Abraā nō multitudine nec ꝟtute legionū
ſ; tm̄ tricēt̄ decē ⁊ octo comitib9 adūſari-
os ꝑncipes debellauit· iam tūc in cruc̄ ſa-
cramēto cui9 figura p thau l̄raꝫ grecā nu-
mero trecētoꝝ exꝑmit̄·imaginabat̄·q̄ noſ
a dn̄atu q̄nq̄ꝫ carnaliū ſenſuū q̄ nos an-
tea varijs captiuātes vitijs ſupauerāt chri
ſti paſſio libaret. Reūtēti igit̄ a cede oſtiū
occurrit melchiſedech dei ſacerdos offerēſ
panē ⁊ vinū·quē apl̄s Paulus ſine pr̄e ⁊
ſine mr̄e cōmēorās·figuralit̄ refert ad chri-
ſtū·vtiq̄ꝫ ꝓpt̄ myſteriuꝫ ſacramēti·qđ iam
Chriſt9 chriſtianis celebrare ꝑcepit·vt nō
ſm̄ Aaron pecudū victimas· ſ; oblationē
panis ⁊ vini·i·corpis ⁊ ſanguinis ei9 ſacra
mentū in ſacrificiū offeram9. Q ꝟo pr̄iar-
cha magn9 decimas oīs ſb̄ę ſuę melchiſe-
dech ſacerdoti poſt bn̄dictionē dedit·ſcie-
bat ſpūalit̄ maius ſacerdotiū futurum in
ꝓpl̄o q̄ꝫ leuiticū· qđ in iſrael de eo erat na-
ſciturū·futurūq̄ꝫ vt ſacerdotiū eccleſię ha-
bent̄ pręputiū bn̄diceret in Abraā circūci-
ſo·ſacerdotiū ſynagogę eijciēs·dn̄s Abra
am foꝛ oſtēdit illi ſtellas dicēs: Sic faciā
ſemē tuuꝫ·i·gentem chriſtianam·cuius tu
pater in fide exiſtis. Sic faciam reſurre-
ctionis lumine coruſcare. Deinde maris

arenā mōſtrauit ei ⁊ dixit: Sic erit ī multitudine ſemē tuū. hoc eſt. erit quidē copioſa plebs iudeoꝝ. hec ſterilis ⁊ infecūda ſic arena manebit. Quid aūt aliud circūciſio ſignificat niſi renouatā naturā p baptiſmū poſt expoliationē veteris hoīs? Et qs eſt octauus dies niſi Chriſtꝰ q hebdomada cōpleta. hoc ē. poſt ſabbatū reſurrexit? Qz vo nō ſolū filios ſed ⁊ ſeruos ⁊ vernaculos ⁊ empticios circūcidi pcepit. ad oēs grāʒ redēptionis ptinere teſtatr: ibi parētū mutant ⁊ noīa vt oīa reſonēt nouitatē. Cur autē pereat aīa paruuli incircūciſi dū ipſa pactū dei irritū nō fecerit. hoc q eū circūcidē neglexerūt. niſi vt ſignificet ꝙ paruuli nō ſm opus hoc ſm originē in pmo hoīe pactū dei diſſipauerūt in quo oēs peccauerūt?

Adhuc de eodem Cap L

Deinde apparuit dominꝰ Abrae ī cōualle mābre ſedenti ad oſtiū tabnaculi. Notandū ꝙ Abraā habet triplicē figurā in ſemetipſo. Primā ſaluatoris. qn relicta cogtiōe ſua venit in hūc mūdū. Alterā pris. qn immolauit vnicū filiū. Tertiā in hoc loco figuram geſtauit ſanctoꝝ q dñi cū gaudio ſuſceperūt aduentū. In trib aūt viris q venerāt ad illū. dñi Jeſu intellige aduentū. cū q duo comitabant angeli. qs Moyſen ⁊ Heliā accipiūt nōnulli: Vnū videlicet pſce legislatorē q aduētū dñi p eandē indicauit legem. Aliū vo q venturꝰ eſt in fine mundi denūciaturꝰ ſecūdū aduētū Chriſti. ⁊ eius euāgeliū pdicaturꝰ iudeis. Vn etiam in monte cū dño trāſfigurato viſi ſūt ab apoſtolis. Qz aūt Abraā tres vidit ⁊ vnū adorauit. dñm ⁊ ſaluatorē cuiꝰ etiā aduētūʒ pſtolabat oſtendit: iuxta qd in euāgelio dñs ait: Abraā queſiuit videre diē meū. ⁊ vidit ⁊ gauiſus ē. Vitulꝰ tener ⁊ ſaginatꝰ eſt dñi Jeſu chriſti corpꝰ. q ppt ſalutē credentiū ad arborē crucis eſt īmolatꝰ. Hic ē q occidit in euāgelio p pctōre filio. licʒ ob hoc edendus apponit cū lacte ⁊ butyro. quia nec corpus dñi ſine lacte legis. nec lac pōt eē ſine butyro. i. euāgelij teſtionio. Tria vo ſata vnū panes ſubcinericios fecit Sara. triū Noe filioꝝ imaginē gerūt. ex qb oīs generis hoīes nati ſūt. q dīne trinitati credentes ex aqua baptiſmatis p eccleſiā eēnt conſpergēdi. ⁊ in vnū panem Chriſti corporis redigendi. Hec ſūt illa tria ſata farine. que mulier in euāgelio dicit fermentaſſe. In glia Chriſti recte viuit eccleſia vt pulcritudo eius ſit honor viro eius. Sicut Abraam pter Sare pulcritudinem inter alienigenas honorabat. Proinde regnū terrenū ſeculi huius. cuiꝰ figuraʒ gerebāt reges qui ⁊ Saraʒ polluere pmiſſi nō ſūt. non eſt expertū. nec inuenit cōiugem Chriſti eccleſiā niſi cum violare temptauit. Diuino enī teſtimonio per fidem martyrum ceſſit. correctūqʒ ī poſterioribꝰ regib honorauit munere ꝙ corruptioni ſue ſubdere ī prioribus non valuit. Cum aūt dicit de patre eſſe ſororē Chriſti eccleſiā. nō de matre non terrene gnātiōis que euacuabit. hoc grē celeſtis que ī eternū manebit cognatio cōmendat. Qz vo eccleſia cuiꝰ vxor ſit occultatur alienigenis. cuiꝰ autē ſoror nō tacet. Hec interim cauſa facile occurrit. q2 occultum ⁊ difficile ad intelligendū quō hūana mens vbo dei copulet. Agar ſm apl'm in ſuitutē genuit carnalem ppl'm. Quid ergo ſignificat ꝙ exiens Agar infantem in hūeros ſuos ipoſuit niſi ꝙ peccator populus ⁊ inſipiens ſeruituteʒ matris ſue ſynagoge grauauit dū dixit: Sanguis eius ſup nos ⁊ ſup filios noſtros. Panes hoc indicabāt ꝙ vetus ſacerdotiū panes ppoſitiōis portaret. Vter vo aque qui defecit. eſt iudaica purificatio defectura. ſine doctrina eoꝝ carnalis in pelle mortua clauſa. id eſt. in carne veteris hominis puaricationis ſententia damnata. que nec refrigerium preſtat nec ſanat ſitientem. ſed eſtu tepida vomitū facit. Qz vo errat Agar in ſolitudine cum filio ſuo. ſignificat ſynagogaʒ cuʒ pplo ſuo expulſaʒ de tra ſua. ſine ſacerdotio ⁊ ſacrificio ī toto orbe traꝝ errare ⁊ viā q ē chriſtꝰ penitꝰ igrare. Qd exclamat puer plorāſ. ⁊ exaudiuit eū deꝰ. ⁊ ſic dmōſtrāte

angelo aſpicit fontem. Hoc ꝑ illis dicit ꝙ ex iudeis ad Chriſtū cōuertunt᷑ ⁊ flenteſ retroactos errores exaudiūt᷑. Reſeratiſcꝫ oculis cordis vidēt fontē aque viue. id eſt. Chriſtū. Angelus autē iſte ſimilitudo eſt Helie. ꝑ quē creditur ꝰ ē ꝓpl'ſ ille. Porro ſicut Agar ⁊ Hyſmael ſignificauerūt carnales veterꝫ teſtamēti iudeos. ſic cheturra ⁊ filij eius hereticos.

De myſterio eius in Yſaac. Capitulum LI

Yſaac filius promittitur Abrae futurꝰ in gētē magnā in ꝙ ⁊ bn̄diceret᷑ oēs gēteſ tr̄e. Quibꝫ vbis duo hiſtorialit᷑ ſūt illi ꝓmiſſa. ſ. gens iudeoꝝ ſm carnē. ⁊ oēſ gētes ſm fidē. Deniqꝫ ſic Abraā vnicū ⁊ dilectuꝫ filium ſuū deo victimā obtulit. ita dn̄s vnigenitū filium ſuū ꝓ nob oibꝫ tradidit. Et ſicut Yſaac ipſe ſibi ligna portauit. in quibꝫ erat imponendꝰ. ita Chriſtꝰ ⁊ geſtauit in hūerꝫ lignū crucis ſue in qua erat crucifigendus. Duo aūt ſerui dimiſſi ⁊ nō ꝑducti ad locum ſacrificij. iudeos ſignificabāt. ꝙ cū ſeruilit᷑ viuerēt ⁊ carnalit᷑ ſaperēt nō intelligebant paſſionē Chriſti. Cur aūt duo ſerui niſi qꝛ ꝓpl'ſ ille ī duas ꝑtes erat diuidēdꝰ. qđ factū ē Salomōe peccāte. Aſinꝰ aūt ille. inſenſata ē ſtulticia iudeoꝝ ꝗ portabat oīa ſacr̄a ⁊ qđ ferebat neſciebat. Cecitas inqͭt ex ꝑte in iſrael facta ē. Quid ē ex ꝑte. ctate h cū aſino: donec plenitudo inqͭt gētiū intraret. Quid ē poſtqꝫ adorauerimꝰ: niſi poſtqꝫ ſacrificiū cruc dn̄ice impletū ꝑ gētes fuerit ꝑdicatū. h ē. vt plēitudo gentiū intraret. Quid ē ad vos reutēm: ⁊ ſic oīs iſrael ſaluꝰ fiet. Triduū aūt illud quo venerūt ad locū īmolādi. tres etates ſignificat. Vnā an̄ legē. alterā ſub lege. tertiā ſub gr̄a. Poſt h Yſaac ligatꝫ māibꝫ ⁊ pedibus altari ſupponit᷑. ⁊ dn̄s ī ligno ſuſpēſuſ cruci affigit᷑. Sꝫ illud qđ in Yſaac figuratū eſt ad arietē traiectū eſt. Ipſe enī eſt filius. ipſe ē agnꝰ. Filiꝰ qꝛ natꝰ. Aries qꝛ īmolatꝰ. Sꝫ qͩd ē ꝙ ī vepribꝫ aries ille cornibꝫ heret: Cornua quippe crux habꝫ. Spine vo iniqꝫ ⁊ pctōres oſtēdūt. ꝙ dn̄ꝫ in cruce ſuſpenderūt. Alij aūt hūc arietē cornibꝫ ī vepribꝫ obligatū. eundē ſentiūt Chriſtū. anteqꝫ īmolaret᷑ ſpinis a iudeis coronatum. Peracto deniqꝫ ſacrificio dr̄ Abrae. ꝙ benedicēde eſſent oēs gētes in eius ſemine.

Iterū de eodē Cap. LII

Dixit aūt ſeruo ſeniori domus ſue. Pone manū tuā ſb femore meo vt adiurē te ꝑ deū celi ⁊ terre. Quid ſibi deus celi vult ad femur Abrae. niſi qꝛ ſignificabat᷑ eū Abrae genere venturū in carne: Senex auteꝫ iſte legꝫ habuit imaginē. ꝑ quā Chriſtꝰ ſibi deſpōdit eccleſiā. Lex igit᷑ ꝙ ꝑ fideꝫ eſt. venit ad fidem baptiſmatꝫ. ⁊ ibi orās occurrit ei virgo Rebecca. i. eccl'ia. Vidit aūt Rebecca puerū. i. ſermonē ꝓphetícū. deponit de humero hydriā. i. elatā facūdiā. ⁊ ad humilē ꝓpheticū ſe inclinat ſmonē. ſuſcepit fidei ornamēta ⁊ morū. ſecuta vbū ꝓpheticū. venit ad Chriſtū. qđ tn̄ cameli dorſo ducet᷑ qꝛ ad Chriſtū ex gētilitate eccleſia ꝓperās in tortis vitioſiſcꝫ vite veterꝫ ꝯuerſationibus inuenit᷑. Qꝛ Yſaac viſo deſcēdit. quia dn̄o cognito vitia ſua gētilitas deſeruit. ⁊ ab elatiōe celſitudinis ima hūilitatꝫ petijt Qꝛ etiā verecūdata pallio velat᷑. qꝛ coram eo de erroribꝫ ꝑoris vite cōfundit᷑. Qꝛ vo inclinato iā die egreſſus ē in agro Yſaac. h deſignat. ꝙ in extremo huius mūdi tp̄e veniēs Chriſtꝰ ꝗſi in agro foras exijt. Inuenit aūt eū eccl'ia ad puteū viſiōis. i. in cōtemplatiōe ⁊ intelligētia vitatꝫ. vbi intellectū ꝑcipiat altiorē. vel ad lauacrū aque vt purificet᷑. Sicqꝫ de hinc copulat᷑ ſpōſo Chriſto ſuo adherēs illi glorie eternitate ⁊ regno. Quid aūt abſurdū. imo qͩd ꝑnūciationi futuroꝝ incōgruū. ſi ꝓpha carnale aliqͩd luſit vt eū capet affectꝰ vxoris. cū vbū caro factū ſit vt habitaret ī nob: Yſaac. i. Chriſtꝰ ꝑmū inſſit fodē puteoſ. ꝗs foderāt pueri pr̄is ſui. Moyſes. n. puteū legꝫ fodit. Dauid Salomō. ⁊ ꝓphe libros ſcripſerunt veterꝫ teſtī. quos terrena ⁊ ſordida īpleuerat iudeoꝝ ītelligētia. Quoꝝ os cū

vellet purgare vt oſtēderet quecunq̄ʒ lex ⁊ ꝓphete dixerūt de ſe dicta eē·rixati ſūt paleſtini·i·iudei a regno dei alieni·⁊ diſceſſit ab eis. Nō enī pōt eē cū eis q̄ in puteis nolunt hr̄e aquā ſ terrā. Et dicit eis: Ecce relinquet᷑ vob dom᷒ vr̄a deſerta. Fodit ergo Yſaac·imo pueri ei᷒ puteū nouū·ſ·apli et euāgeliſte·qui fodiētes puteū noui teſtamenti·īuenerūt aquā viuā ſaliētē in vitā etnam. Pro his, q̄ʒ certāt q̄ trena ſapiunt nec patiūt᷑ noua cōdi nec vetera purgari. Dr̄ ad eos: Qm̄ indignos vos exhibuiſtis grē dei ecce ĩā ad gētes ibim᷒. Glo· ſup·xxvj·cap· Profect᷒ inde fodit alium puteū.p q̄ nō cōtenderūt·q̄ʒ videlicet poſtq̄ʒ fides trinitatꝭ cepit p̄dicari p mūdū patiētia ſctōꝝ aduſarij victi ſunt. Iſidorus vbi·s· Itaq̄ʒ vocauit eū latitudo dicēs: Nūc dilatauit nos de᷒. Dilatatus ē enī Chriſt᷒ oēmq̄ʒ trā ſcīa trinitatis repleuit·⁊ in orbe toto latitudineʒ eccleſie collocauit. Prius tm̄ in iudea not᷒ erat de᷒ ⁊ ī iſrael noīat᷒: Poſtea vo in oēs terram exiuit ſon᷒ eoꝝ·i·aploꝝ·q̄ p vniūſum orbē puteos foderūt ⁊ aquā oīb᷒ oſtēderūt baptiçātes eos ī noīe pr̄is ⁊ filij ⁊ ſpūſctī.

De myſterio eius ī Jacob· Glo· ſup Geñ·xxv·cap· Cap. LIII

Deprecat᷒ eſt Yſaac dn̄m p vxore ſua·i·Chriſt᷒ deū patrē p eccleſia·eo q ſterilis eēt antea· id eſt·q̄ʒ diu filios nō feciſſet: Ego inq̄t pr̄ p eis rogo q̄s dediſti m̄ de mūdo. Qua cōceptū gerēte collidebant᷑ in vtero ei᷒ paruuli·q̄ʒ intra parietes eccleſie diuſa ſentiunt electi ⁊ reprobi. Dictūq̄ʒ eſt ei: Due gētes in vtero tuo ſūt·q̄ʒ videlʒ nō oēs ex gētib᷒·nec oēs ex iudeis ī vnitatē fidei cōueniūt. Populuſq̄ʒ ſupabit pplm·i·chriſtian᷒ iudaicū· Maior enī natu pplus iudaicuſ·mīor vo chriſtian᷒. Vñ dr̄ ibi: q̄ʒ maior ſeruiet mīori. Iſidorus vbi·s· Nā ⁊ illoꝝ duoꝝ fratrū minor maiorē in vtō ſupplātauit: qđ figuralit᷑ factū etiā iudeis nō credētib᷒ īnotuit·q̄lit᷑ videlʒ ppl's eccleſie pplm ſynagoge ſupauit·⁊ plebs iudeoꝝ tpe maior ſeruiuit minori pplo chriſtianoꝝ. Sʒ cur Eſau tot᷒ rufus ⁊ hiſpidus·niſi q̄ʒ ppl's por ex ꝓphanis ⁊ Chriſti fuit cruore pollut᷒·ac pctī ⁊ neq̄tie ſqualore circūdatus. Igit᷑ Eſau pplm ſignat hebraicū. Jacob aūt gētilē. Yſaac vo deū q̄ vtrūq̄ʒ pplm·hūc videlʒ p legē·iſtū p fidē chriſti ſibi filios fec᷑. Eſau agricola erat·q̄ʒ iudeus p terrenis deo ſeruiebat·cui nō eſt dictū vt eſſet paup ſpū·mitꝭ·pacificus·miſericors·pſecutionē patiens · vt copioſam mercedē hr̄et ī celis· ſ ſi cuſtodierit mādata mea ait: dabo vob pluuias tpib᷒ ſuis·⁊ cetera que ptinēt ad delitias carnis. Venator etiā erat·q̄ʒ p effuſionem ſanguinis arietū ⁊ vituloꝝ ⁊ hircoꝝ deū placat. Jacob aūt vir ſimplex habitabat ī tabnacul' q̄ʒ electi de gētib᷒ fide ⁊ volūtate deo placere ſtuduerūt in diūſiſ ordinib᷒ ⁊ eccleſijſ. Yſaac diligebat Eſau·q̄ʒ de venatiōibus ei᷒ veſcebat᷑·⁊ de᷒ pplm iudeoꝝ·eo q oblationib᷒ eoꝝ aſſidue placabat᷑. Rebecca vo Jacob diligebat· q̄ dei p̄ntiaʒ figurabat Preſciēs enī de᷒ pplm gētiū multo meliorem futurū·p pſcie ſue grāʒ ampli᷒ eū diligebat q̄ʒ iudaicū. Eſau igit᷑ dū in venatione moraret᷑·vt de agreſtib᷒ aīalib᷒ cibos pr̄i exhiberet ac bn̄diceret᷑·mat᷑ Jacob ad bn̄dictionē pcipiēdā applicuit· q̄ʒ duʒ in carnalib᷒ iudei morant᷑·⁊ ad fidē Chriſti tarde occurrūt·mater gratie gentiles fidem auide ſuſcipiētes ad pcipiēdam benedictionem iudeis debitā obtulit. Per delectabiles autem eſcas que ex hedis Yſaac preparant᷑·intelligim᷒ opera penitētie: de quibus dicitur: Facite dignos fructus penitentie. Veſtes valde bone quaſ Eſau·i· iudeus domi reliquerat·ſunt optima legꝭ p̄cepta ſine quibus nemo poteſt eſſe iuſtus Ut verbi grā: Diliges dn̄m deū tuū ⁊c. Has enī iudei in veteri teſtamēto reliquerant·quia ſeruare nolebāt. His itaq̄ʒ gentilis ornatus ad deum patrē cum cibis bonorū operū p̄rexit·cū quibus ⁊ verbi dn̄i panes obtulit. Bene ſiquidem cū cibis bonorum operum ad deum pergit·qui alios quoſcunq̄ʒ poteſt ad opera bona monere non deſinit. Porro mat᷑ hedinis pellibus

manus Jacob ⁊ colli nuda ꝓtexit· Pellis
enim cuꝫ ab hedo ſubtrahitur·apparet ca
ro·vñ cibꝯ delectabilis ꝯficit̃. Sic cũ a pec
catore vitia ſubtrahũt̃·bonũ naturę appa
ret cũ rõne·q̃ ſi cũ fide decoquãt̃·cibi dele
ctabiles ex hiſ deo ꝑpant̃. Per collũ in q̊
apparet ſupbia mẽtis elatio·p man⁹ opa de
ſignant̃. Collũ igit̃ hedinis pellibꝯ circun
dat ⁊ tegit q̇ ad elationẽ deponẽdã·⁊ hũi
litatis cuſtodiã añ oculos mentis producit.

Greg⁹ ſup Geñ·xxvij·ca· Porro
Yſaac filiũ neſcit quẽ bñdicit·ſic p p̃s·dĩ.
Populuſ quẽ nõ cog̊ui ſeruiuit m̃·in au
ditu auris obediuit m̃. Pręſentẽ q̇dẽ non
vidit·⁊ euẽtura ei ꝑuidit·qꝛ de⁹ ops cũ p
ꝓphas gẽtilitati grãꝫ ꝓrogãdã ꝑdiceret:
in ꝑñti q̇dẽ nõ vidit eã p grãꝫ quã tũc in
errore reliq̇t·⁊ tñ qꝛ p grãꝫ bñdictiõis ean
dem collectur⁹ erat ꝑuidit. Vñ ⁊ ait: Ec
ce odor filij mei ſic̃ odor agri pleni cui bñ
dixit dñs. Ager enĩ mũdus ẽ·in q̊ pp̃ls ele
ctoꝝ diu̇ſis ꝟtutibꝯ tanq̃ꝫ floribꝯ redolet.
Sed qꝛ ꝟtutes eaſdẽ ex ſe nõ habet·recte
addit̃: Cui bñdixit dñs. Et qꝛ p q̊ſdaꝫ in
contẽplatiõe q̃ deſup infundit̃ ſurgit·per
q̊ſdã aũt ĩ actiõe vitę opa q̃ p corp⁹ fiũt
pingueſcit·ſubdit̃: Det t̊ de⁹ de rore cęli·⁊
de pinguedĩe tr̃ę·abũdãtiã vini ⁊ frumẽti.
Alit̃ aũt p̃ot intelligi·ꝙ ſic̃ Yſaac caligans
oculiſ dũ bñdiceret Jacob·q̇d ĩ futuro cõ
tingẽt ꝑuidebat·ꝫ ꝙ ꝑñs aſſiſteret neſcie
bat. Sic pp̃ls iudęoꝝ ꝓphię myſteria acce
pit·ꝫ oculoſ cęcos in ꝯtẽplatiõe tenuit·qꝛ
ꝑñtẽ nõ vidit·de q̊ multa ĩ futuro ꝑuidit
⁊ añ ſe poſitũ tenere nõ valuit·cui⁹ aduen
tus potẽtiã longe ante nũciauit.

Glo·vbi·s·Deniq̃ꝫ Yſaac vt aliũ ꝓ alio bñ
dixiſſe cog̊uit·nequaq̃ꝫ indig̃t⁹ ẽ cognito
ſacr̃o·ꝫ bñdictionẽ ꝯfirmauit dicẽs: Be
nedixi ei ⁊ erit bñdict⁹. Hęc ẽ bñdictio p̃
ma mĩori chriſtianoꝝ pp̃lo data. Sꝫ nec
maior filius oĩno deſpect⁹ eſt· qꝛ cũ intra
uerit plenitudo gẽtiũ·tũc oĩs iſrael ſaluus
fiet. Cuius ſecũda bñdictio fuit in pingue
dine tr̃ę·i·ĩ reꝝ fęcũditate ⁊ potẽtia regni·⁊
ĩ rore cęli·i·ĩ his q̃ credita ſũt ill̃ eloq̇a dei.

Adhuc de eodem. Jſidorus vbi
ſupra. Capitulũ LIIII

Jacob fugiens dolos fra
tris relicta domo patria ⁊ paren
tibus· vadit in regioneꝫ longin
quã vt accipiat vxorẽ. Similit̃ Chriſt⁹ re
ctis parentibꝯ ꝫm carnẽ·i·iudęis·⁊ patria·
id eſt·hieroſolyma ⁊ oĩbꝯ iudęę regionibꝯ
abijt in gentes·vt accipet ſibi eccleſiaꝫ·ꝫm
illud. Vocabo nõ plebẽ meã plebẽ meã ⁊c
Dormitio Jacob in itinere mors ẽ Chri
ſti in cruce. Lapis eius capiti ſuppoſit⁹·ſi
gnificat hũanitatẽ Chriſti coniũctaꝫ deo
aſſumẽti·vnde ⁊ ipſe lapiſ vngit̃·vt Chri
ſtus ſignificetur. Chriſt⁹ enĩ gręce vnct⁹ la
tine. Caput aũt viri Chriſt⁹·⁊ caput chri
ſti deus. Angeli p ſcalam aſcendẽtes ⁊ de
ſcendẽtes euãgeliſtę Chriſti ſunt ⁊ ꝑdica
tores. Aſcendẽtes quidẽ ad intelligendaꝫ
dĩnitatẽ· oẽꝫ creaturã excedẽtes. vt inue
niant in p̀ncipio verbũ apud deũ p quod
oĩa facta ſũt. Deſcendẽtes aũt vt inueni
ant eũ factũ ex muliere. factum ſub lege vt
eos qui ſub lege erant redimeret. Jlla q̇p
pe ſcala fuit ſtatuta a terra vſq̃ꝫ ad cęlum·
id eſt·a carne vſq̃ꝫ ad ſpm̃·qm̃ in illa car
nales ꝓficiẽdo q̊ſi aſcẽdendo ſpũales fiũt
ad quos lacte nutriẽdos ſpũales deſcen
dunt. Jpſe Chriſt⁹ eſt ſcala q̇ dicit: Ego
ſum via. Jpſe ſurſũ eſt in capite·ipſe deor
ſum in corpore quod ẽ eccleſia. Ad ipſum
aſcendit̃ vt in excelſis intelligat̃· ⁊ deſcen
ditur vt in membris paruuluſ nutriat̃: per
illũ ſe erigunt vt ſublimẽ expectent·⁊ hu
miliant vt eum humilit̃ ⁊ temperant̃ annũ
cient.

Glo·ſuper Geñ·xxix·cap·
Seruitus Jacob ſeptẽ annorũ pro dua
bus vxoribꝯ·ꝑſentis temporis vitam ſigni
ficat·qꝺ ſeptem voluitur diebꝯ·in qua do
minus formã ſerui accepit·obediens patri
vſq̃ꝫ ad mortem. Jacob ſeruiuit·quia fili⁹
hoĩs non miniſtrari ſed miniſtrare venit·
Jlle oues pauit·⁊ Chriſt⁹ dicit: Ego ſuꝫ
paſtor bonus. Jlle pro mercede variũ pe
cus ſibi abſtulit. Chriſtus diuerſarũ gen
tiũ varietatẽ ſibi cõgregauit. Jlle tres vir
gas amputatis corticibus in alueis aqua
rum poſuit vt earum cõtemplatione oues
multiplicarentur·⁊ dominus noſter in aq̃

baptiſmatis triũ pſonarũ noĩa patris et filij et ſpũſſancti ppl'o fideli ꝓpoſuit· vt q̄ h̄ pleno corde pſpexerit· ouis dei efficiat' ❡ Alchimus Cur itaqꝫ Jacob fraudis ĩ hoc loco nõ arguit'. h̄ ſine dubio in ꝓpħa fecit. Nec credẽdũ eſt eũ fuiſſe ſine ſpirituali reuelatione. Victorin⁹ martyr. ❡ Glo· vbi ſupra. Rachel et lyam ĩ ſimilitudine eccl'ie ꝛ ſynagoge interp̄tatus ē. Lyam maiorẽ· nã ſynagogã ſignificare exiſtimat· qꝛ prior ppl'm dei genuit· Que oculis lippa dicit' qꝛ per Moyſen lex data coopta ē ꝛ ſignata· Rachel minor ꝛ pulcra p̄us ſterilis poſt fecunda· eccleſiã ſigt· qꝛ tempore poſterior ꝛ ſancta corpe ꝛ ſpũ· h̄ diu ſterilis fuit dum ſynagoga ppl'm dei generauit. Pro Rachel Jacob ſuiuit ꝛ ſupponit' ei lya· qꝛ chriſt⁹ vt eccleſiã aſſumeret p̄us ſibi ſynagogã coniũxit. ❡ Iſidorus vbi ſupra. Alit' ꝯo due libere vxores Jacob legũt' qꝛ due vite nobis ĩ corpe chriſti p̄dicãt'· vna tpalis ĩ qua laboram⁹· alťa etña ĩ q̄ delectationẽ dei ꝯtemplabim̃. Iſtã dominus paſſione· illã reſurrectiõe declarauit. Vñ lya interp̄tat' laborãs. Rachel viſũ p̄ncipiũ· vel v̄bũ ex q̄ viſũ p̄ncipiũ· ❡ Glo· vbi ſupra· xxxj· ca· Porro Jacob in eundo fedus cũ laban tulit lapidẽ ꝛ erexit ĩ titulũ ·nõ vt illũ pro deo coleret· ſed vt aliq̄d in eo ſignificaret· videlicet lapidẽ angularem q̄ facit vtraqꝫ vnũ. Juſſit aũt afferri lapides et cõgregari ĩ cumulũ· q̄ꝝ ꝯgregatio myſtice conuentus ē fideliũ· comederũtqꝫ ſuper eum ſignificãtes coĩonem ſacroꝝ. ❡ Iſidorus vbi ſupra Deniqꝫ viſus eſt Jacob ĩ typo iudeoꝝ· id eſt· ĩ ſobole corpis ſui deo p̄ualuiſſe· et q̄ſi cũ infirmo· ita cũ eius carne luctamẽ inire et ĩualeſcere· videlicet ĩ eius paſſiõe qñ clamauit: Crucifige crucifige· ꝛ tñ Jacob bñdictionẽ ab eodẽ angelo quẽ victor ſupauerat imptrauit. Cui⁹ itaqꝫ noĩs impoſitio bñdictio fuit. Interp̄tat' enĩ iſrael· vidẽs deũ· q̄d erit ĩ fine omniũ p̄miũ ſãctoꝝ. Porro latitudinẽ illi⁹ femoris idem angelus tetigit eũqꝫ claudum reddidit· et ſic erat vnus idemqꝫ Jacob et bñdictus ꝛ claudus· ĩ eis videlicet q̄ ex eodem ppl'o crediderũt in chriſtũ bñdictus· ꝛ ĩ infidelibus claud⁹. Femoris enĩ neruus et latitudo generꝭ eoꝝ eſt multitudo· d̄ q̄bꝫ ꝓphetice dictum ē: Claudicauerũt a ſemitis ſuis.

❡ De myſterio ei⁹ in Juda· Glo· vbi ſupra· xxxviij· Ca· LV·

Judas quoqꝫ ſignificat chriſtũ q̄ deſcendit ad hyram odollamitẽ dum venit ad Johãnis baptiſmũ. Hyras enĩ vidẽs frẽm Odollamites teſtioniũ ĩ aq̄ iterp̄tat'. Et Johes vidẽs chriſtũ veniẽtẽ ad baptiſmũ teſtificat' dicẽs: Ecce agn⁹ dei. Ad h̄ teſtioniũ adheſit chriſto ſynagoga quã ſignificat Sue chananei filia· qꝛ tra bũit' pmiſſionis q̄d interp̄tat' chanaan erat ei dãda. Hec ĝ p̄mitus adheſit chriſto· qñ Petr⁹ et Andreas ceťiqꝫ Johannis diſcipuli· facti ſunt diſcipuli chriſti· ĝ q̄ ordine ſint completa ſeq̄ns hiſtoria deſigt narrãs quõ Judas ĩtrauit ad Thamar ĝ idẽ ꝙ Sue ſignificat. ❡ Iſidorus vbi ſ· Ipſa ē enĩ plebs iudea cui reges tãq̄ꝫ mariti dabant' de tribu Juda. Interpretatur autem amaritudo· quia fellis poculum dedit dño. Itaqꝫ duo genera p̄ncipũ nõ recte opantiũ in plebe· ſignificãt' ĩ duobꝫ filijs Jude· quoꝝ vn⁹ añ dñm malign⁹ erat· alter ꝯo ne fecundaret Thamar· ſemen ĩ terra fundebat. Nec ſunt ampli⁹ q̄ꝫ duo genera hominũ ĩutilia· nocẽtes ſcꝫ· et ꝓdeſſe nolẽtes· q̄ ſi q̄d boni habẽt ĩ hac vita pdũt ac velut ĩ terrã fundũt. Et q̄m ĩ malo por vl' peior ē q̄ nocet q̄ꝫ q̄ nõ ꝓdeſt· ideo maior dicit' q̄ malign⁹ erat· minor ꝯo q̄ ſemen fundebat. Mai⁹ ē enĩ malũ ablate vite q̄ꝫ non adiute. De⁹ tamẽ vtroſqꝫ p̄ncipes occidit qꝛ regnũ ťlibꝫ abſtulit. ❡ Glo· vbi ſupra. Vñ et nato ſela q̄ interp̄tat' dimiſſio eius· et fuit terti⁹ Jude fili⁹ mater parere ceſſauit· qꝛ regnum iudeoꝝ poſtq̄ꝫ

nocuit aut nō ꝓfuit· iudea reges habere
deſijt· ¶ Iſidorus· vbi ſ· Tertius
itaqꝫ filius q̄ Thamar nō iungit᷑· ſignifi-
cat tp̄us ex q̄ reges de tribu Iude illi po-
pulo auferūt᷑. Nō aūt ad p̄dictā ſignifi-
cationē ptinēt viri ſancti q̄ licet illo tem-
pore fuerint· ad nouū ptinēt teſtamētū· q̄
ꝛ ꝓphetando vtiles fuerūt· ſicut Dauid
Nec ē computād⁹ maior Herodes in re
gib⁹ iudeę tāqꝫ marit⁹ Thamar· qm̄ ali-
enigena erat· nec ei ſacro illo myſtice cō-
iūctionis tāqꝫ ꝯiugali fęⁿdere cohęrebat
ſed extrane⁹ a romanis poteſtatē accepe-
rat· ſicut ei⁹ filij tetrachę· quoꝝ vn⁹ He-
rodes fuit q̄ cū Pilato ī paſſiōe dn̄i cō-
cordauit. Vn̄ et ipſi iudęi publice clama
uerūt ſe nō habere regē niſi cęſarem. Cū
enī de tribu iuda regnū defeciſſet· futurū
erat regnū chriſti q̄ non obeſſet et multū
ꝓdeſſet. Vn̄ ſcriptū eſt· Princeps ꝺ iu-
da nō deficiet donec veniat q̄ mittēd⁹ ē.
Illo itaqꝫ tp̄e magiſteriū oīe iudęoꝝ ꝛ
vnctio myſtica vn̄ chriſti vocabāt᷑ defe-
cerat· qn̄ ſcḋm ꝓphetiā Danielis vnctus ē
oleo lęticię ſanct⁹ ſanctoꝝ· ꝛ venit cui re-
poſitum erat.

¶ Adhuc de eodem. Ca· LVI.

C Olius itaqꝫ venientis ad
oues q̄ perierāt domus iſrl᷑: figu
rā geſſit Iudas cū iret ad oues
tōdēdas· videlicet ī thamnā· qḋ intꝑre-
tat᷑ deficiēs· qꝛ iā defecerat p̄nceps de iu-
da· Venit aūt cū Hyra odollamite ha
bens q̄ dē teſtimoniū mai⁹ Iohanne· ſed
ꝓpt᷑ infirmas oues vſus ē in aq̄ illo teſte.
Ibi vidit fratrem ſuum Iohānes· quia
cognatę erāt Maria et Eliçabeth. Sed
et dn̄m ac deū ſuū vidit· qꝛ ſicut ait: De
plenitudine eius accepit· et hūc ex vtero
ſalutauit. Agnouitqꝫ ꝑfecti⁹ in colūba.
Et ideo tanqꝫ odollamites ꝑhibuit te-
ſtimonium ī aqua. Venit itaqꝫ dn̄s ad
oues tondendas· id eſt· peccatꝭ exoneran-
das. De quib⁹ dicit᷑: Dentes tui ſic gre-
ges tonſarū. Thamar habitum mutat·
qm̄ et cōmutās interp̄tat᷑. Mutat et no-
men ac de ſynagoga eccleſia efficit᷑. Sed
nomē amaritudinis manet· nō ī qua fel
dn̄o miſtrauit· ſed ī qua Petrus ama-
re fleuit. Nā ꝛ Iudas ꝯfeſſio dicit᷑. Cō-
feſſioni ḡ amaritudo miſceat᷑· vt vera pę-
nitentia ꝯ̄ſignet᷑· ac pęnitētia confundet᷑
eccleſia in oīb⁹ gentib⁹ ꝯſtituta. Habi-
tus quoqꝫ meretricis ꝯfeſſio peccatoꝝ ē.
Sedēs cū hoc habitu illo nō cognoſcen
te fęcūdat᷑· ſcḋm illud: Populus quē nō
cognoui ſeruiuit mihi. Accepit ī occulto
anulū monile ꝛ virgā· quia vocatione ſi-
gnat᷑· iuſtificatione decorat᷑· glorificatio-
ne exaltat᷑. Quos enim p̄deſtinauit· vo-
cauit· iuſtificauit· et glorificauit. Sed h̄
ī occulto vbi fit vbertatꝭ ſanctę ꝯceptio.
¶ Glo· vbi ſ. Ad vnū itaqꝫ coitum
mulier cōcepit· qꝛ quę ſub antiquis infę-
cunda ꝑmanſerat· nūc chriſto ſociata fi-
lios diuerſi meriti generat. Mittit aūt ei
Iudas hedū tanqꝫ meretrici· id eſt· chri-
ſtus exprobrationē peccati: vt pign⁹ reci-
peret· id eſt· vt illa veteri vitę renunciaret
et ille ſacramēta ꝓmiſſa nō ꝑderet. Sed
eam peccati non īuenit exprobratio· quā
mutauit ꝯfeſſionis amaritudo. Tūc ait
Iudas. ¶ Glo· vbi ſ. Habeat ſibi· id
eſt· habeat pignera q̄ accepit· quā cōfeſ-
ſio peccati īmunē ab exprobratione fecit
Poſt tres aūt mēſes ꝺ fornicatiōe Tha
mar accuſat᷑· qꝛ poſt cōfeſſionē trinitatis
iudęi ꝯuꝰſi a nō ꝯuꝰſis increpāt᷑ tāqꝫ poſt
deos alienos abierint· ꝛ ſemen Abrahę ſe
nō fuiſſe mōſtrauerit. Vbi vero Iudas
eā comburi iudicat· iudaicū ꝑpl̄m iniuſte
ꝯdemnantē chriſtianoꝝ fidē ſig̃t. Verū
accuſata ꝺ iudęis eccl̄ia q̄ſi legis adult᷑a
oſtēdit ī ſe eſſe cōpleta legis et ꝓphetarū
ſacr̄a qb⁹ comprobatꝭ liberat᷑ ab infamia
Prolatis nāqꝫ documētis nr̄ę vocatio-
nis· iuſtificationis· et gl̄ificationis· iudęi
temere iudicātes ꝯfundūt᷑· noſqꝫ magꝭ q̄ꝫ
eos iuſtificatos eē fateāt᷑. Vn̄ ꝛ Iudas
agnitis munerib⁹ ait: Iuſtior me ē· quia
nō tradidi eā Sela filio meo. Ecce lau-
dat᷑ fides eccl̄ię· regnūqꝫ iudęoꝝ cog̃ſcit᷑

defeciſſe· duꝫ eccleſia refert pignera ſe ha-
bere. Oſtēdit enī ꝟgā·ſignū paſſionis·ꝛ
monile legitima legis·ꝛ anulū pign⁹ im-
moꝛtalitatꝭ. Judas igiť eā vltra non co-
gnouit·id eſt·carnales obſeruātias non
appꝛobauit. Jnſtāte aūt partu geminoꝝ
in figura duoꝝ populoꝝ. Pꝛimus q̄dē
Zara manum emiſit·ꝛ obſtetrix ī ea coc-
cinū ligauit. Jn quo figurabať ꝙ iſrael
foꝛis in opib⁹ legis manū oñderet·ac ꝓ-
phetaꝝ·ꝛ ipſi⁹ chꝛiſti cruoꝛe pollutā ꝯhe-
ret. Jllo ꝟo manū retrahente·qꝛ ſacrifi-
cia carnalia nō potuit exercē. Phares
manū poꝛrexit·et naſcēdo ꝑceſſit: vt eēnt
pꝛimi nouiſſimi·et nouiſſimi pꝛimi.

De myſterio eius in Joſeph. Ca. LVII.

Joſeph vnus ex duode-
cim filijs Jacob·quē ꝑ ceteris fi-
lijs dilexit·chꝛiſtū dn̄m figura-
uit·quē de⁹ pater ſcḋm carnē natum ceteris
fratrib⁹ ex Abꝛaam ſtirpe ꝓgenitꝭ ꝑtulit.
Tunica autē polymita quā ei pater fecit
varietatē ꝑploꝝ ex oib⁹ gentib⁹ ī coꝛpoꝛe
chꝛiſti cōgregatā ſignificauit. Somniū
ꝟo illud ē qḋ in chꝛiſto impletū ē: Ado-
rabunt eū oēs reges tre·oēs gentes ſerui-
ent ei. Obiurgatio patrꝭ duriciā ſigť po-
puli iſrael·q̄ pro eo ꝙ ex ſe chꝛiſtū natum
cognoſcūt·eū adoꝛare cōtemnūt. Jacob
miſit Joſeph vt ď fratrib⁹ ſollicitudinē
gereret·et de⁹ pater miſit vnigenitū filiū
ſuū vt gen⁹ humanū peccatis languidū
viſitaret. Nudauerunt Joſeph fratres
ſui tunica polymita et talari·ꝛ iudei chꝛi-
ſtum ꝑ moꝛtē crucis tunica coꝛpali. Po-
lymitā aūt·id eſt·decoꝛatā omniū diuer-
ſitate ꝟtutū. Reſperſerūt hedi ſanguine
tunicā·qꝛ falſis eū teſtimonijs accuſan-
tes ī īuidiā pctī deduxerūt·omniū pecca-
ta donanťe. Joſeph ſpoliat⁹ tunica mit-
tiť in ciſternā·id eſt·ī lacū·ꝛ chꝛiſt⁹ expo-
liatus carne humana deſcēdit ī infernū.
Joſeph ď ciſterna leuat⁹ hiſmaelitis vē-
diť·ꝛ chꝛiſt⁹ ab inferno regreſſus ab oib⁹
gentib⁹ fidei coīter compať. Jlle deniq̃
ꝑ Jude ꝯſiliū diſtrahiť·ꝛ h̄ quoq̃ ꝑ cō-
ſilium Jude ſcarioth venūdatur. Jnde
Jacob poſteritatꝭ ſue deploꝛās diſpēdia
q̄ſi pater filiū lugebat amiſſum·et quaſi
ꝓpha lugebat interitū iudeoꝝ. Deniq̃
ſcidit veſtimētū ſuū·qḋ ī paſſione dn̄i fe-
cit et pꝛinceps ſacerdotū. Sed velū tem-
pli ſciſſum eſt·vt ꝓpha·ꝛ nudatū populū
ſuū·ꝛ diuiſum oñderet regnū.

Jterū de eodem. Greg⁹. ſuper Geñ·xxxix·ca. Ca. LVIII.

Igiť deſcendit Joſeph
in egyptum·et chꝛiſtus in mun-
dū. Habebat Joſeph pulcram
faciem ac decoꝛum aſpectum·et chꝛiſtus
ſpecioſus eſt pꝛe filijs hominum. Ab illo
cūcta ꝓſpere gerebanť·et dom⁹ dn̄i ſui ſi-
bi credita gubernabať. Sic in manu chꝛi-
ſti oīa diriguntť·et quecūq̃ faciet ꝓſpera-
būť. Jſidoꝛus vbi ſ. Jniecit do-
mina Joſeph oculos ī eū·et ait: Doꝛmi
mecū. Hec eſt figura ſynagoge que ſepe
mechata poſt deos alienos·volebat chꝛi-
ſtum in adulterij ſui ſcelere detinere·vt ſe
deū eſſe negaret·ꝛ phariſeoꝝ magis atq̃
ſcribaꝝ q̄ legis ꝑcepta ſeruaret. Sed il-
le nō acqeſcens ei⁹ illicite doctrine·veſte
coꝛpis appꝛehēſus carne ſe exuit·ac liber
ī celum aſcendit. Calumniata ē meretrix
vbi eū tenere nō potuit·dicēs: ꝙ templū
dn̄i blaſphemaret·et legis trāſgreſſoꝛ eēt.
At illū carcer nō tenuit·infern⁹ non tenuit
ſed vbi veluti puniēd⁹ deſcenderat·inde
alios liberauit. Cōgregat Joſeph nr̄ per
ſeptē ānos frumēta fidei ſanctoꝝ cōdēs
hoꝛreis·id eſt·ꝑ ſeptē chariſmata·vt cū
ſeptē anni inopie ceperint·id ē·cū iniqui-
tas ſub antichꝛiſto ſeptē capitaliū crimi-
nū occurrerit·qn̄ videlꝫ fames fidei fuīt
ꝛ ſalutis·tūc habeāt ſancti copioſam iu-
ſticie frugē·nec fides eoꝝ attenuata de-
ficiat inopia ſermonis. Trigita annoꝝ
Joſeph in ꝯſpectu Pharaonis ſtetit·ꝛ
totidem annoꝝ chꝛiſt⁹ in cōſpectu mūdi

reuelatus apparuit. ¶ Glo· Aug· ſu-
per Geñ· xliij· ca· Joſeph explorãs
animos fratrũ iuſtus erat delinquentib⁹
in adhibitiõe diſciplię· ⁊ pius fuit ĩ peni
tentiũ ꝯfeſſione et cõuerſione. ¶ Glo·
ibidem· xlv· ca· Sic iudeis chriſtum
ignorantib⁹ ipſe ſe circa mũdi finẽ inote-
ſcẽs exhibebit placatũ quẽ iuſte ꝑus ſen-
ſerat iratũ. Nolite inquiẽs pauere ꝙ vẽ-
didiſtis me· nec vobis videat̃ duꝝ· q꞉ ꝓ
ſalute vr̃a miſit me dñs añ vos ĩ egyptũ
Niſi enĩ chriſt⁹ a iudeis tradit⁹ fuiſſet· iu-
deus ſaluus nõ eẽt. Pharao quoqȝ cũ
oĩ familia ꝯgratulat⁹ ẽ ĩ aduẽtu fratꝝ
ei⁹· gẽtilis ꝑpli gerẽs typũ· q̇ gauiſurus ẽ
ĩ fine ſcl̃i de ꝯpulſione iudaici ꝑpli. Dixitqȝ
Joſeph fratrib⁹ ſuis· id eſt· chriſt⁹ impa-
uit apl̃is vt irent in terrã chanaã· ⁊ inde
adducerẽt patrẽ ſuũ· id ẽ· ad fidẽ inuita-
rent iudeoꝝ ꝑfidiã· vt comederẽt medul
lam tr̃e· id ẽ· ſuauitatẽ ſpũalis intelligen
tię. Igit̃ audito a filijs· id eſt· ab apl̃is ꝙ
Joſeph viueret· id ẽ· chriſt⁹ incarnatus
eẽt· et ĩ egypto· id eſt· ĩ mũdo haberet do-
miniũ· Jacob· id eſt· plebs incredula iu-
deoꝝ· ⁊ euigilãs q̃ſi ď graui ſõno ait id ẽ
torpore carnalis vitę non credebat eis in
prima ſuaſione. Sed poſtq̃ȝ geſta chriſti
cognouit· ſpũs ei⁹ reuixit· et q̇ mortu⁹ vi-
debat̃ fide chriſti viuificatur. Vocat̃ ḡ
a filijs ſuis· id eſt· apl̃is ad gr̃am ſaluato
ris· eiqȝ Judas occurrit· q꞉ ꝓcedit ꝯfeſſio
q̊s ante ꝑfidia poſſedit. Occurrit deniqȝ
Joſeph· id eſt· chriſt⁹ q̇ ſenem nõ ſm̃ me-
rita· ſed ſm̃ gratię electionem ſuſcipiat:
manũqȝ ſuꝑ oculos ei⁹ imponẽs cecitatẽ
auferat. Cecitas enĩ ex ꝑte ꝯtigit ĩ iſrael
donec plenitudo gentiũ ĩtraret· et ſic oĩs
iſrl̃ ſalu⁹ fieret· ¶ Iſidorus vbi ſ̃:
Joſeph accepit ex gẽtib⁹ vxorẽ· id eſt· ec-
cleſiã· ex q̃ genuit duos filios· id ẽ· duos
populos ex iudeis et gentib⁹ ꝯgregatos.
Joſeph feſtinãs accipe bñdictionẽ pr̃is
duos filios obtulit Manaſſen et Effra-
im· ĩ q̇b⁹ facta ẽ ꝑmutatio· ſic factũ eſt in
Eſau ⁊ Jacob· dicẽte dño: Maior ſer-
uiet minori. Nã ille ꝯcellatis manib⁹ crucl
myſteriũ ꝓfigurãs· trãſlata ĩ minorẽ de-
xtera· maiori ſiniſtrã ſuperpoſuit. Sicqȝ
crucis ſil̃itudo ſuꝑ capita eoꝝ denotata
iudeis ſcãdalũ· chriſtianis futurã gloriã
ꝓfiguit· ſenioremqȝ per crucl myſteriũ ſini-
ſtrũ factũ ĩ dextro· ⁊ minorẽ dextꝝ ď ſini-
ſtro· q꞉ iudeis ĩ noſtra deſerta labentib⁹
nos illoꝝ adepti ſimus.

¶ De myſterijs ei⁹ in bñdictionibus Jacob. Alchimus.
Ca. LIX.

IN bñdictionibus Ja-
cob hiſtoria q̇dem ď diuiſione
tr̃e ꝓmiſſionis ẽ tenenda et alle-
goria: Nihilomin⁹ inueſtigãda de chri-
ſto videlicet et eccl̃ia q̃ tꝑib⁹ nouiſſimis
erat reuelãda. Ruben ꝑmogenit⁹ eius ẽ
iudaicus ꝑplus· de quo a deo patre dicit̃
Iſrael ꝑmogenit⁹ me⁹. Et cui iure ꝑmo-
geniti ſacerdotiũ ⁊ regnũ debebat̃. Huic
ḡ a deo dicit̃: Tu fortitudo mea es· q̃m
ex te fundamẽtũ fidei· ⁊ ipſe chriſtus na-
ſcitur⁹ eſt. Principiũ doloris mei· q꞉ ver-
tens ad me tergũ· ⁊ nõ faciẽ mihi ſꝑ iniu-
riã irrogaſti. Prior ĩ donis· q꞉ tibi data
ſunt eloquia dei· teſtamẽtũ ⁊ latio legis.
Maior impio ꝑ magnitudiẽ viriũ· q꞉ co-
pioſius regnaſti ceteris. Effuſus es ſicut
aq̃ peccãdo ĩ chriſtũ· vl̃ impetu volupta-
tis· ⁊ ideo nõ creſcas· ſꝫ ĩ orbe diſꝑſus mi-
nuari· q̃m aſcẽdiſti cubile pr̃is tui· q̃n vi-
delꝫ chriſti corp⁹ ĩ q̊ q̇eſcebat plenitudo
legis diuinitatis ĩ cruce ſuſpẽdiſti· ferroqȝ
macl̃aſti· vl̃ ei⁹ macl̃aſti ſtratũ cũ eũ dice
res eẽ pctõrẽ· ſamaritanũ ⁊ hr̃e demoniũ
¶ Iſidorus vbi ſ̃· Per Symeon
et Leui ſcribę ⁊ phariſei ⁊ ſacerdotes in-
telligũt̃· q꞉ ď Symeone ſcribę· ď Leui ſa
cerdotes q̇ ꝯſiliũ fecerũt· vt Jeſum morti
traderẽt. ¶ Glo. vbi ſ̃. xlix· ca· Vñ
dicit̃· ꝙ ĩ furore ſuo occiderũt viꝝ· id eſt
chriſtũ· et ĩ volũtate ſua ſuffoderũt muꝝ
id ẽ· ꝓpugnaculũ qď cuſtodit iſrl̃· corpus
videlicet chriſti qď quadragĩta ſex dieb⁹
ędificatũ ẽ ĩ vtero virginis· ſic templum

totidē annis. Maledict⁹ furor eoꝝ q̄ ad tātū ſcelus ꝓruperūt· vt Barrabā pe-terent· ⁊ chriſtū crucifigendū poſtularēt. In Juda vero de chriſto grande myſte-riū eſt· qui verus ꝯfeſſor etiā de tribu iu-da ſm carnē natus eſt. Huic ḡ dicit̄: Te laudabūt fratres tui· id eſt· apl'i· et alij ꝑ adoptionē dei patrꝫ. Man⁹ tua erit ī cer-uicib⁹ īimicoꝝ tuoꝝ· qꝛ tropheo crucis ⁊ tuos lib'abis· ⁊ adūſarias ptātes curua-bis. Adorabūt te filij patris tui· id eſt· fi-lij Jacob ꝑ electionē grē ſalui. Nam vt catulus leonis aſcēdes ad pꝛedā· videlꝫ in crucē vt captiuā ducas captiuitatem. Requieſces ī ſepulcro· vel ī cruce capite īclinato· qn̄ ſpm̄ trades· et velut quodā ſomno corporis dormieſ. Reqeſces inqt vt leo fortis vincens acerbitatē et impiū mortis. Nec enī morieris neceſſitate· ſed poteſtate. Ideo vero dī vt catul⁹ leonis qꝛ paruul⁹ natus ē nobis· ⁊ qꝛ inde mor-tuus vn̄ natus. Iſidorus vbi ſ. Aiūt phyſici q̄ leonis catul⁹ cum fuerit natus trib⁹ dieb⁹ dormit ⁊ trib⁹ noctib⁹: deinde vero patris fremitu tremefactus excitat dormientē cubilis loc⁹. Sic ⁊ chri ſtus ī cubili ſepulcri trib⁹ diebus dormit ac trib⁹ noctib⁹ iacens ſomnū mortis im-pleuit· ac die tertio reſurrexit. Unde ſb-dit: Quis eū ſuſcitabit: ſubaudis· null⁹ niſi ipſe qui ait: Soluite templū hoc· et ī trib⁹ dieb⁹ reedificabo illd. Glo. vbi ſupra. Ligabit pullū ſuū· id ē· gētilem populū· cui nō ē onus legis impoſitū· ad vineā· id ē· ad cetū aploꝝ q̄ d̄ iudeis eſt· qꝛ vinea dn̄i ſabaoth domus iſrl' eſt. Li-gabit inquā vinculo charitatꝫ ⁊ diſciplī-nę· vt ex illi⁹ imitatiōe efficiat̄ heres dei· et coheres chriſti. Ligabit ⁊ aſinā ſuam id eſt· ſynagogā tardigradā· videlicet ex pondere legis p̄ſſam ad vitē· id eſt· ad ſe-ipſum· quē vocat vitē verā. Lauabit et ſtolā ſuā· id eſt· carnē· vl' eccleſiā q̄ veſtis ei⁹ in Eſaia dicit̄: in vino· id eſt· ſanguīe paſſiōis· q̄ pro ml'tis effundet̄ ī remiſſio-nē peccatoꝝ. Nos itaqꝫ chriſt⁹ ī ſanguīe vue mūdauit· qn̄ ſicut botrus ī ligno cru-

cis ꝑpendit· et ex eius latere aq̄ in ablu-tionem· et ſanguis ī redemptionē exiuit· Pulcriores ſunt oculi eius· id eſt· apl'i ⁊ euāgeliſtę· qui p̄ſtant ſci̾ę lumē eccl'ię· vi-no· id eſt· legis auſteritate· qꝛ doctrīa eo-rum auſteritatē illi⁹ exupat· ⁊ euangeli-ca p̄cepta clariora ſunt q̄ꝫ leg̾ mādata. Et dentes ei⁹· id ē· p̄dicatores q̄ ab erro-re p̄cidunt hōīes· quaſi comedēdo ī cor-pus chriſti trāfferētes· ſūt lacte cādidio-res· id eſt· legis doctrina· q̄ carnali popu-lo velut paruulo lactis p̄bebat alimēta· Doctores ſiqdē eccleſię q̄ candidi puri et ab omī macula liberi· fortem ⁊ validū vbi cibū mandūt atqꝫ diſtribuunt. Un̄ dic apl's· q̄ pfectoꝝ ē valid⁹ cib⁹ ⁊ ſolid⁹

Adhuc de eodem. Ca. LX.

Sabulon in litore maris habitabit. Ad litteram tribus çabulon maritima poſſedit ibi ſępe dn̄s docuit. Unde ſcptū eſt: Terra çabulon· et terra neptalim via maris ⁊c. Inde etiā aliq̄ apl'i a dn̄o ſunt aſſumpti Zabulon igit̄ q̄ habitaclm̄ fortitudinis interp̄tatur· eſt eccl'ia ad tolerādum for-tiſſima· q̄ in litore maris habitat· et ī ſta-tione nauiū· vt et credētib⁹ refugiū· et pe-riclitantib⁹ demōſtret fidei portū. Con-tra oēs ſeculi turbines ſolidata· naufra-giū expectat iudeoꝝ· et ꝓcellas heretico-rum. Et vſqꝫ ad ſydonē ꝑtigit· q̄ vena-tio interp̄tat̄· et typum gentilitatꝫ gerit. Yſachar q̄ merces interp̄tat̄· eſt gentiuꝫ ꝑpl's dn̄i ſanguīe redemptus. Qui dicit̄ aſinus· qꝛ brutus· luxurioſus· nulla rōne domit⁹. Fortis vo· qꝛ redēptus ⁊ redem ptori ſubiectus· accubans· id ē· reqeſcenſ ſp̄e īter t'mīos hui⁹ vitę. Nā ī termīs ac-cubare· eſt expectato mundi fine qeſcere· nihilqꝫ de mūdanis q̄rere· ſꝫ vltima deſi-derare. Fortis aſin⁹ requiē vidit· et terrā optimā· cum ſimplex gētilitas ad robur ſe operis erexit· qꝛ ad vitę ꝑ atriā tendit· ⁊ ita ſuppoſuit humerū ſuū ad portādū: quia qui ad ꝓmiſſam requiem peruenire

deſiderat·mandatoꝝ onera libenter por/
tat. Factuſqꝫ eſt tributis ſeruiēs chriſto
videlicet ſuę fidei·et opa muneri offerēs.
¶ Hieronym⁹ ſup Geñ·vbi s̄·
Dan populū ſuū iudicabit·qꝛ Samſon
iudex iſrael ꝺ̄ tribu Dan fuit·qꝛ ad mo/
dū colubri reguliqꝫ vias obſidētis nullū
p terrā iſrael trāſire pmiſit. Preuidēs ḡ
Jacob ī ſpiritu ꝙ tā fortis naçarę⁹ mul/
tos etiā moriens inimicos occidit·ipſuꝫ
eſſe chriſtū putauit. Sed qꝛ ꝓpter mere/
tricē interijt·et mortu⁹ non reſurrexit· ac
rurſus iſrael captiu⁹ abijt: aliū mūdi ſal/
uatorem ex genere ſuo ꝑſtolādum intel/
lexit· vt diceret: Salutare tuum expecta
bo dñe. ¶ Iſidor⁹ vbi s̄· Alij ꝟo h̄
intelligūt de Juda ꝓditore ·hūc equitē
⁊ equū accipientes dn̄m cū ſuſcepta car/
ne·ipſumqꝫ retrorſum cadere·qꝛ in terrā
reuerſus eſt vñ ſumptus. Sed qꝛ reſur/
rexit tertia die·ſubiūgit: Salutare tuū
expectabo dñe. Alij vero ad antichriſtū
hec trāſferunt quē ꝺ̄ tribu Dan venturū
aſſerūt. Vñ Dan ad aquilonem caſtra
metat⁹ eſt·illū ſigñs q̇ ait: Sedebo ī mon
te teſtamēti ī lateribꝫ aquilonis. Nec ſo
lum coluber·ſed et ceraſtes·id eſt ·ſerpēs
cornutus dicit·qꝛ ꝯ̄ ſanctos morſu peſti/
fere ꝑdicationis ⁊ cornu ꝑtātis armabit
¶ Glo·vbi s̄· Fiat ḡ coluber in via·
ſcꝫ veneno ꝯſumēs eos quos ꝓuocabit
ad vitę carnalis latitudinē·⁊ ceraſtes in
ſemita·ſcꝫ eis q̇ per anguſtā viā tendunt
ad patriā. Mordēs vngulas eq̇·id ē·ſe/
ducere nitēs extrema mūdi· qui videlicꝫ
mūdus ꝑ elationē in curſu labentiū tem/
poꝝ ſpumat velut equ⁹. Hoc itaqꝫ faciet
mūdo·vt aſcenſor eius·id ē·mūdi digni
tate elatus cadat retro·ſcꝫ ignorātis ad
q̄ ſupplicia repente ducat. In faciē eni ca
dere·eſt ī hac vita repēte culpā ſuā agno
ſcere·⁊ pęnitēdo deflere. Retro autē ca/
dere·eſt ex hac vita repēte decidere·⁊ vē/
tura ſupplicia ignorare. Tandē ꝟo ī vo/
cem electoꝝ repēte ꝑmo ꝯuertit·cū dicit:
Salutare tuuꝫ expectabo dñe. Ac ſi di/
cat: Nō vt infideles expectabo antichri/
ſtum·ſed veꝝ chriſtū redemptorē noſtꝝ.
De quo et ſubdit. ¶ Iſidor⁹ vbi s̄·
Gad accinctus ꝑliabit an̄ eū·et ipſe ac/
cinget retroſum. Chriſtus enī et an̄ et re/
tro ꝑliabit ꝯtra antichriſtū. Ante ſcꝫ oc/
culto aduētu humilitatꝭ·et poſt māifeſta
glīa maieſtatꝭ. Vñ ⁊ Moyſes ī Deutꝭ·
ait: Bñdict⁹ ī latitudīe Gad·q̄ſi leo re/
q̇euit. Cepitqꝫ brachiū·et ꝟticē·⁊ vidit
principatū ſuū. Chriſtus enī in ſepulcro
quieuit·ꝟtutē et ſupbiā excelſoꝝ humi/
liauit·eiqꝫ datus ē ꝑncipatus et honor ⁊
regnū. ¶ Glo·vbi s̄· Hic itaqꝫ ꝑmo
aduētu gladio ꝟbi dei ꝑliaturus occur/
rit an̄ antichriſtū·qꝛ nō venit ī terrā mit/
tere pacē: ſed gladiū. Poſtea ꝟo cū ve/
nerit antichriſtus occurret retroſum·id ē
poſt eū. Et hoc ex prouiſo quaſi latrūcu/
lus·qꝺ̄ interꝑ̄tat Gad·et eū gladio oris
ſui interficiat.

¶ Adhuc de eodē. Ca· LXI.

Aſer interꝑ̄tat delitie·et
ſigt̄ chriſtū cui⁹ eſt altitudo di/
uitiaꝝ·ſapīę ⁊ ſcīę· Pinguis pa
nis ei⁹·caro videlicet eſca ſanctoꝝ. Quā
ſi quis māducauerit·nō morietꝰ in ęternū
Et ꝑbet delitias ſapīę· vl̄ etiam ſeipſum
regibꝫ·id ē·hiſq̇ ſe bñ regunt·vitia com/
primūt·opera corrigūt. Neptalim dila/
tatio interꝑ̄tat·apoſtolos et ꝑdicatores
ſigñs·quoꝝ doctrina ī latitudine mundi
diffundit· Vñ recte dicit ceruus emiſſuſ
et dans eloquia pulcritudis·id ē·doctri/
nā ſaluatoris. Juxta lr̄am etiā in illa tri/
bu maxime docuit chriſt⁹· et ex eadē fue/
rūt apl̄i·ſicut ſcriptū ē: Principes çabu
lon et ꝑncipes neptalī. Joſeph quoqꝫ fi/
lius accreſcēs et decor⁹ aſpectu·ſigt̄ chri/
ſtū· q̇ ſpecioſus forma eſt ꝑ̄ filijs hominū
Vñ filię·id ē·eccl̄ię pulcritudīe illius ac/
cenſę diſcurrerūt ſuper murū·id eſt·fidei
ſoliditatē vt ſpōſum aſpicerēt·et ei oſcu/
lo charitatꝭ adhererent. Sed exaſꝑaue/
runt eū iudei falſis teſtimonijs·et īuide/
runt ei hñtes iacula·id ē·ſauciati īuidia

At vo ſedit in forti·i·i pře·cuius virtute ſupa ľoīs nequitia·arcus eius·id ē· ſpes pugnandi atqȝ vincendi. Vñ ⁊ vincula quib⁹ eū vinctū ad Pilatū duxerūt·vel ſuſpēſum crucifixerūt·p potentiā dei patri in quem credidit Jacob: diſſoluta ſunt. Inde ſiqdē·i·ex pgenie Jacob egreſſ⁹ eſt paſtor·i·chriſt⁹ nat⁹ q̄ et lapis angularis et firmitas iſrael·id ē· vidētiū deū· Bñdictiones inqt patris tui celeſtis ꝯfortate ſunt ſup te bñdictionib⁹ patꝝ·id ē·ꝑualuerūt oīb⁹ meritis pāiarchaꝝ et pphetaꝝ·vt nullus tibi compet· donec veniret deſideriū colliū eternoꝝ·id ē·ſctōꝝ qui magno deſiderio incarnationē chriſti expectauerūt·q̄ et colles dicti ſunt ꝓpť ſanctitatē excellentiā·et etni·q: vitā cōſequent eternā. Fiāt igit oēs he bñdictiones i capite Joſeph·id ē·chriſti·et i vertice naçarei·id ē·ſcti dei. De quo dicit: Qm̄ naçareus vocabit int fratres ſuos ſcȝ fideles et ſanctos·quoꝝ omniū ipſe ē caput·q̄s etiā vocat fratres. Beniamin lup⁹ rapax Paulū ſigt q̄ d̄ beniamin ort⁹ in adoleſcētia ſua velut i mane fideles ē pſecut⁹·et veſpe ſpolia diuiſit·q: fidelis fact⁹ i ſenectute ſacra eloq̄a diſpenſauit.

De myſterio chriſti in morte Joſeph· Iſidor⁹ de myſterio exodi. Ca. LXII·

Mortuo ioſeph creuit populus hebreoꝝ. Sic ⁊ chriſto p oib⁹ i cruce mortuo·q̄ et deſtruxit eū q̄ habebat morť impiū·multiplicatus ē ꝑplus fideliū·q: granū frumēti mortuū mľtū attulit fructū: Alioqn niſi mortuū i tra fuiſſet: ſolū remāſiſſet. Glo· ſup Exo·i·ca· Surrexit i tra rex nou⁹ id ē·diabolus·q̄ ignorabat Joſeph·id ē chriſtum·q: dixit inſipiens in corde ſuo: nō ē deus. Origenes ſup Exo· Hic ꝯſentiēs q: ꝑpľs iſrael magn⁹ ſit·et fortior ipſo·q: ſepe ꝯgreſſus ē·ſepe ſuperatus·timet ne aliqñ bellū eueniat·et aduerſarijs ei⁹·id eſt ·chriſto et angelis·vel diſcipulis ſuis cōſentiat· eoqȝ cū ſuis expugnato·d̄ tra ſua diſcedat·id eſt ·imaginem treni ·hoīs exuat· et nouū induat. Nō eni vult nos cū Abraam exire d̄ tra noſtra·ſȝ vt ſemp imaginē treni portem⁹· ne eo relicto ad eū qui regnū celoꝝ ꝑparauit fugiam⁹. Ideoqȝ mgros opeꝝ ſtatuit q̄ nos artes ſuas doceāt· et artifices malicie faciant. Iſidorus vbi ſ̄· Iſrael·id ē·ꝑplm chriſtianū affligit· luti lateriſqȝ grauiſſimā ſeruitutem imponit· id ē·treni·ac lutulēti opis admixtē paleiſ i·leuib⁹ ⁊ irrōnabilib⁹ factē·vt oib⁹ onere pctōꝝ oppreſſis: nemo ſit q̄ regnū ei⁹ diſpdat aut vincat. Glo·vbi ſ̄· Sed quātomagis fideles opprimit·tāto magē multiplicāť·q: vtus i infirmitate pficit. Origenes ſuper Exo· Iuxť litterā aūt videť mihi·q ex his q̄ d̄ aduentu chriſti a pāiarchis ⁊ pphetis fuerāt indicata·chriſtū ventuꝝ ſentirēt·qui pncipatus ei⁹ et ptātes exueret·eoſqȝ cū fiducia triūpharet· ⁊ in ligno cruci affigeret. Glo·ſuper Matheū. Itaqȝ ꝑſagiens eū ex hebreis naſciturū nitebať extinguere ꝑplm illum. Glo·vbi ſ̄· Obſtetrices quoqȝ nitiť corrūpe q̄ vidētur vtriuſqȝ teſtamēti figurā ſuare. Nā Sephora q̄ paſſer iterptať·legi q̄ ſpūať eſt ꝯuenit. Phua vo q̄ vecūda vel rubens·euangelia oñdit q̄ chriſti ſanguine rubent·⁊ p vniūſum mūdū paſſiōis cruore rutilāt· Ab his q̄ aīe q̄ naſcunť in eccleſia velut obſtetricib⁹ medicāť·quia d̄ ſcripturē cūcta eruditionis medicamēta ꝯferūť. Per has tñ pharao necare maſculos ſatagit cū ſtudioſis i diuinis ſcripturis hereſes et praua dogmata ſuggerit. Sed imobile fundamētum dei ſtat· qm̄ obſtetrices deū timēt·i·timorem dei q̄ ē initiū ſapie docēt. Vñ legiť q deus edificauit illis domos·eo q timētes deū reſeruabant maſculos. Videas eni quō ſcpture noui teſtamēti docētes timorem dei domos eccľie faciāt·et totū orbē orationib⁹ domib⁹ repleant. Non eni precēptū regis egypti faciunt· dum maſculos

cuſtodiũt. Sed nec ĩ hoc ei parent vt fȩminas viuificẽt· q₂ nec vitia nec luxuriã ĩ eccleſia nutriunt aut docẽt. Iſidor⁹ de myſterio exodi. Iubet enĩ pharao maſculos occidi· et fȩminas viuere. Sic et diabolus ne robur fidei ꝓualeat· nitit̃ interfectis virtutib⁹ vitia carnis relinquere.

De myſterio eiuſdẽ ĩ educatione Moyſi. Ca. LXIII.

Moyſes·id ẽ·chriſtus ad flumen lauacri a fidelib⁹ ĩuenit̃· id ẽ·ad aquã baptiſmi. Moyſes plorabat·et chriſt⁹ veteris hoĩs quem induerat pctã deflebat. Vñ et fleuit ſuſcitando laçarũ·deplorãs pfidiã iudeorũ· Filia Pharaonis deſcẽdẽs ad lauacrũ flumĩs infantẽ collegit· qm̃ ecclĩa de gẽtib⁹ ſanctificationẽ deſiderans·lauacri ſalutaris chriſtũ a ſynagoga m̃re carnali expulſum excepit·q̃ tũc puulus videbat̃·cũ ĩ hoĩe cerneret̃. Hũc aũt ĩuenit reconditũ ĩ vaſculo tybin·id ẽ· ĩ cordibus ſctõꝝ q̃ ex mult̃ pſonis q̃ſi virgultis ĩ vnitate ↄtexti·oĩs ĩ chriſto vnum corp⁹ efficiunt̃·eũq₃ religioſa ſuſcipiẽtes obſeruatione tuent̃. Moyſes·id ẽ·chriſtus·ȩgyptiũ·i· diabolũ nobis ĩ hac pegrinatiõe iniurioſum nos defendẽdo occidit·⁊ ĩ harena obruit occiſum: latet enĩ ĩ eis q̃ ſtabile nõ hñt fũdamẽtũ. Ecclĩã vo ĩ petra ȩdificat· ⁊ eos q̃ vbum audiũt ⁊ faciũt· prudenti viro compat q̃ domu₃ ſuã ſup firmã petram ȩdificat. Glo·vbi s· Idẽ quoq₃ Moyſes dũ duos hebrȩos rixantes ſedare voluit·figurã chriſti geſſit·q̃ duo populoꝝ diſcordiã in ſe videlicet angulari lapide pacificare ſtuduit· Qui fecit iniuriam ⁊ reconciliatorẽ contempſit·populus eſt iudaicus qui prȩdicationẽ chriſti repulit· et populi credentis inimicus pſtitit. Vnde ⁊ ait: Tu diſcipulus eius ſis: nos autem Moyſi diſcipuli ſum⁹. Itaq₃ Pharao dũ Moyſen·id eſt·chriſtum in membris ſuis occidere queſiuit· ipſe chriſtus in apoſtolis ad gentes a iudaico populo velut egypto ſpeciali ĩ terra madian trãſiuit. Cuius videlic₃ ſacerdotis ſeptem filiȩ ſunt eccleſiȩ ꝺ gentibus·antea ſub patre diabolo ſupſtitioni gentilium ſubiectȩ· ſed poſtea ſeptiformi gratia ſpirit⁹ illuſtratȩ. Prius enĩ ad hauriẽdã aquã·id ẽ· legſ ſciam·vel mundanã·vel doctrinȩ cȩleſtiſ venerãt·⁊ impleꝗ canalib⁹·id eſt·hũilib⁹ mentib⁹· pr̃is ſui greges·i· pplos adaq̃ri cupiebãt. Sed paſtores ſupuenerunt·et eas eiecerunt·videlicet p̃hi gentinm·aut ſacerdotes idolorũ·vel ſcribȩ·⁊ phariſȩi iudeoꝝ. Surrexit aũt Moyſes·i·chriſt⁹ a morte·defẽſiſq₃ puellis·adaq̃uit oues eaꝝ·id ẽ·aĩas ſimplices aq̃ ſapiȩ. Quibus reuerſis dixit pr̃i eaꝝ Ietro: Cur velocius veniſtis ſolito? Mirat⁹ ẽ enĩ diabolus cur gẽtes ad deũ ↄuſȩ ſunt citi⁹ q̃₃ ad ſe cũ q̃ diu fuerũt. Itaq₃ Moyſes filiam ei⁹ Sephorã q̃ pulcritudo vel placens interp̃tat̃·accepit·id ẽ·chriſt⁹ ecclĩã ſibi ꝺ gẽtib⁹ copulauit·q̃ munẽ ſeptiformis ſpũs·vna ẽ ĩ fide catholica. Sic ſcriptũ ẽ: Vna ẽ colũba mea· Que genuit filiũ q̃ Gerſon·id ẽ·aduena vocat̃· et alterũ Elieçer q̃ dei mei adiutoriũ ĩterp̃tat̃ Aduenȩ q̃ppe ſup terrã ſũt ſancti·ħ nũq̃₃ carẽt adiutorio dei. Poſt ħ mortuus ẽ rex ȩgypti·q₂ cũ chriſt⁹ ĩ orbe terraꝝ gentes ad fidẽ ↄuertit; deſtructus eſt principatus diaboli.

De myſterio ei⁹ ĩ miſſione eiuſdem. Glo·ibidem·iij·ca· Ca. LXIIII.

Sȩpe de⁹ ſimul ẽrenis et cȩleſtib⁹ ſbſtãtijs loq̃t̃. Sic cũ rubũ ⁊ ignem ſociauit· ⁊ aliud ſupius ⁊ aliud inferi⁹ iũxit. Qꝺ tũc ſolũ agit̃ cũ aliq̃d magnũ ex ↄiunctione ſig̃t̃. Nã p ſucceſũ rubũ Moyſen alloquẽs oñdit·q₂ doctor pplĩ fieret q̃ ⁊ legſ flamã

ꝑcipet· ⁊ pctī ſpinā nō vitaret. Vel ꝙ ex
illo ꝑpſo exiret· q̄ igne deitatis carnis nr̄ę
pctā q̄ rubi ſpinā accipet· ⁊ incōſumptā
hūanitatis ſubam ī ipſa diuinitatis flāma
ſeruaret. ¶ Glo· ibidē. Aliȷ aūt in ru-
bo intelligunt eccleſiā· q̄ ꝑſecutiōibꝰ in-
flammat᷑· ſ; ī ſe loquente dn̄o nō cremat᷑
Qr itaq; in rubo Moyſi apparuit domi-
nus oñdit ꝙ ī ecclīa nec alibi apparet fi-
delibꝰ: Solue inq̄t calciamēta ð pedibꝰ
tuis· id eſt. opa mortua ð affectibꝰ tuis.
¶ Iſidorꝰ vbi ſ̄· Nullꝰ enim digne
ꝯſiſtere vel videre valet· q̄ nō a ſe cuncta
t̄rena vitia ⁊ mortalia remouet. Aliť aūt
ꝯſuetudo veteꝝ erat· vt ſi ſpōſa repudia
ret᷑· ſpōſus in ſignū repudiȷ diſcalciaret᷑.
Ideoq; Moyſes diſcalciari iubet᷑· ne q̄i
ſpōſus accedat calciatꝰ ad eccleſiā· quę ī
rubo ſigt᷑. Hoc enī chriſto reſeruabat᷑· q̄
verꝰ ecclię ſpōſus expectabat᷑· de quo per
Iohānē dicit᷑: Cuiꝰ nō ſum dignꝰ ſoluē
corrigiā calciamēti eiꝰ. ¶ Glo· vbi ſ̄
iiij· ca· Moyſes ad populū miſſus ait:
Nō credēt mihi. Sic et chriſto nō credi-
derūt iudei. Moyſes v̄gā ī terrā ꝓiecit
cū dei filiū q̄ oīa pōt· incarnādum nūcia-
uit· q̄ ī colubꝝ v̄ſa ē dū ī ſe ꝑmanēs de-
us: mortalis ī hoīe factꝰ ē. ¶ Glo· ibi-
dem. Moyſes q̄ppe iudaicū ꝑplm ſigt᷑·
v̄ga diuinitatis potētiā. Serpēs ꝓ chri-
ſti mortalitatē· q2 mors ītrauit ꝑ ſerpētē
Vn̄ ſicut Moyſes ſerpētē exaltauit· ita
filiū hominis oportuit exaltari. Moyſes
itaq; virgā tenuit· dū an̄ redēptoris ad-
uentū· ī dei ꝑtāte iudaicꝰ ꝑpl's ꝯfidētiam
habuit· in terrā ꝓiecit eā· q2 ꝑ ꝑ̄iarchas
et ꝓphetas deū incarnādū ꝓdixit· Vir-
ga deniq; ī colubꝝ v̄tit᷑· q2 deꝰ ī homine
mortalis efficit᷑. Sed Moyſes colubrū
aſpiciens timuit et fugit· q2 ꝑplus ſic ille
deū chriſtū mortalē vidit: credere deum
expauit. Cui iubet᷑ vt caudam teneat· q2
ꝑplus q̄ modo credere recuſat· ī extrema
ꝑte dn̄ici corpis· id ē· ecclię· ſc; ī fine mū-
di ſe colliget ad fidē chriſti· eūq; redem-
ptorē ſuū tunc ꝯfitebit᷑· quē antea morta

lem deſpexerat. Mox itaq; ſerpēs ī v̄gā
redibit· q2 poſtq̄ idē ꝑplus ī chriſtū credi
derit· mox ad iudiciū in ꝑtāte ſuę diuini-
tatis apparebit· vt iam preſens virga ſit·
quia qui prius in terra fuerat homo de-
ſpectus de cęlo veniēs: ſuper angelos vi-
debitur deus. ¶ Iſidorus vbi ſu-
pra. Aliter autem Moyſes virgā in co-
lubrum mutatam expauit et fugit· quia
mortuo chriſto diſcipuli expauerunt· et
a ſpe in qua fuerant: receſſerunt. Appre-
hendit eius caudam· id eſt· poſteriora· et
factus eſt virga· quia primo occiſus fuit
poſtea patratis omnibus ad id quod fu-
erat reſurgendo reuerſus eſt· vbi per vi-
tam morte conſumpta· nihil ī eo ſerpen-
tis apparuit. Vel cauda ſerpentis· eſt fi-
nis ſęculi· quia ſic mortalitas eccleſię per
lubrica tempora voluit᷑· aliȷ eunt· aliȷ ve-
niunt per mortem tanq̄ per ſerpentem· ꝑ
quem mors ſeminata eſt· Sed in fine ſę-
culi tanq̄ in cauda redimus ad manum
dei· et apprehenſi reparabimur· et nouiſ-
ſime īimica morte deſtructa· ſurgentes ī
dextera dei v̄ga regni erimꝰ. Rurſū in-
quit. Mitte manū tuā ī ſinum ⁊c̄. Ma-
nus alba eſt· plebs īmunda. Albor enim
in cute· lepra eſt non candor. Ipſaq; he-
reditas chriſti· id eſt· populꝰ foras ab eo
miſſus factus eſt īmundus. Unde ſcri-
ptum eſt: Ut quid auertis manū tuam·
⁊ dexterā ⁊c̄· Sed reuocata eſt manus ī
ſinum· et reuerſa ad colorem ſuum. Sic
plebs iudaica aliena a ſinu dei foras im-
mnuda remāſit· Sed reuocata redit ad
priſtinu3 colorem· cum agnouerit ſalua-
torem. Cęcitas enim ex parte contigit in
iſrael. Rurſum ſume inquit aquam flu-
minis· et funde ſuper aridam· et vertetur
in ſanguinē. In aqua populus deſigna
tur· ſicut in Apocolypſi Iohannis dici-
tur. Aquas q̄s vidiſti· gentes ſunt et po-
puli. Populus ergo vertitur in ſangui-
nem· i· ī ſanguinis chriſti fidē. ¶ Glo-
ſa vbi ſupra. In hoc autem ꝙ ait
dominus Moyſi de Aaron. Tu eris illi

in his que ptinent ad deũ· magnũ forſitan ꝗrendũ eſt ſacramentũ·cui⁹ videlicꝫ figurã gerat·velut medius Moyſes int Aaron et deũ· et Aaron inter Moyſen et populum.

¶ De miſterio ei⁹ ĩ agno paſcali Glo·vbi ſ·xij· Ca· LXV·

Menſis primus apud hebreos niſan· apd nos aũt aprił vocat⁹. Ipſe eſt in quo fact⁹ eſt mundus·cuius pleniluniũ poſt eq̄noctiũ vernale ſemp eſt attendẽdũ. In h̃ et populus iſrael ab egypti ſeruitute liberat·⁊ gen⁹ humanũ ſanguine chriſti a poteſtate diaboli eripit. Ipſe enĩ ẽ agn⁹ dei q̄ tollit pctã mũdi·cuius corpus ĩ altari manducam⁹·et ei⁹ ſanguinẽ bibimus. Itaqꝫ ꝓcepto dñi decima die mẽſis agn⁹ tollit ⁊ quarta decima ĩmolat·q꞉ in lege chriſti paſſio figurat·et euãgelij grã chorruſcãte implet. Denarius enĩ ꝓpter decalogũ legem ſigt. Quaternari⁹ ꝟo q̄ttuor euangelia deſignat. Sin aũt inq̄t minor ẽ numerus vt ad veſcendũ agnũ ſufficere nõ poſſit·q꞉ videlicet ſola gens iudea nõ ſufficit·aſſumet vicinũ ſuũ·id ẽ·gentilem populũ. Et nota ꝙ ſingularit dic aſſumet· q꞉ cũ vnuſquiſqꝫ tolleret oĩs eũ ſignificabãt qui ſingulari hoſtia futurus eſſet. Agnus enĩ inq̄t abſqꝫ macula erit·quia chriſt⁹ peccatũ nõ fecit. Erit etiã maſcul⁹ id ẽ·fortis ꝟtute·ãnicul⁹·i·vni⁹ ãni·de q̄ dr̄: Bñdices corone ãni benignitatiſ tue. Iuxta quẽ ritũ tolletis et hedũ. Itaqꝫ de agno parit ⁊ hedo ꝓceptũ ẽ·q꞉ de iuſtis et peccatorib⁹ carnem aſſumpſit chriſtus·vt nemo de venia deſparet. Vel q꞉ nob q̄dẽ eſt agn⁹ ĩmaculat⁹. Iudeis autem erat hedus dicẽtib⁹: Hic hõ pctõr ẽ. Vel in ſilitudine carnis pcti apparuit·⁊ ꝓ peccato mortu⁹ ẽ·cũ ipſe pctm̃ nõ haberet. Et ſeruabitiſ inq̄t eũ vſqꝫ ad quartũdecimũ diẽ mẽſis hui⁹. Sic ⁊ chriſt⁹ hieroſolymã venit decima die aprilis. Sequẽti ꝟo die exceptus ẽ a turb cũ ramis palmarũ·⁊ laudib⁹ diuĩs. Trib⁹ autẽ reliq̄s cuſtoditus ẽ a iudeis·vſqꝫ ad quartamdecimam diẽ·id ẽ·vſqꝫ ad q̄ntam feriã·q̄ cũ diſcipulis cenauit·et poſtea traditus fuit. Deinde ad veſperã agnus a multitudĩe filioꝝ iſrael ĩmolari iubet·q꞉ chriſt⁹ a iudeis ĩ fine ſeculoꝝ ꝓ nob ĩmolat. Os eius ĩ cruce nõ eſt ꝯfractũ·q꞉ non fregerũt crura eius·vidẽtes eũ iam mortuũ. ¶ Glo·ibidem. Cui⁹ itaqꝫ ſanguis ſup vtrũqꝫ poſtem ponit·q̄n nõ ſolũ ore corporis·ſed etiã ore cordis haurit et ad imitationẽ dñice paſſionis intenta mente cogitat. In ſupliminarib⁹ q̄qꝫ domorũ poni iubet. Dom⁹ aũt nre mentes ſũt·ĩ q̃b⁹ ꝑ cogitationẽ habitam⁹. Supliminare ꝟo intẽtio eſt·q̃ ꝑeminet actioni. Qui ẽ intentionẽ cogitatiõis ad imitationẽ paſſiõis dirigit ĩ ſupliminari domus agni ſanguinẽ ponit. Vel dom⁹ nostre corpa ſunt ĩ quib⁹ habitam⁹ dũ viuimus·⁊ ĩ ſupliminari domoꝝ agni ſanguinem ponimus·quia crucem paſſionis illius in fronte portamus.

¶ De myſterio eius in modo comedendi. Ca· LXVI·

Nocte aũt agnũ comedimus·q꞉ nũc ĩ ſacramẽto corpus dñicum accipim⁹·dũ adhuc cõſcientias nras nõ videmus. Cui⁹ ſcꝫ carnes ignis coxit·q꞉ vis eũ paſſionis ad reſurrectionẽ valentiorẽ reddidit· et ideo comedi iubet aſſate·i·igne paſſiõis roborate. Carnes enĩ ĩ aqua cocte diſſoluũt. Igne ꝟo ſine aqua roborãt. Quia ꝟo ſola pcepta ſacramẽta redemptoris nõ ſufficiunt ad verã ſolennitatẽ mentiſ·niſi et opera bona iungãt. Azymi quoqꝫ panes cũ lactucis agreſtib⁹ comedi iubent. id eſt·opa bona fieri ſine corruptiõe vane glorie·et mandata exhiberi miſericordie ſine peccati admixtione. Simul etiã iubẽm̃ fletum·et pñiam ꝓ pctis adijcere. Aggreſtes q̄ppe lactuce valde ſũt amare Cum his ergo carnes agni ſunt edende·

videlicet vt amaritudo pnīę abſtergat a
ſtomacho mentis humorem pūerſę vitę.
Vñ et ſbdit᷑: Nõ comedet͡ʒ ex eo crudū
quid · nec coctū aqua. Ecce hocipſum hi-
ſtorię verbū · hiſtoricum excludit ſenſuʒ.
Nunquid enī ɔſueuerāt ī ęgypto come-
dere agnū crudū: In aq̄ v̄bo humana ſa
pientia deſignat᷑. Vñ aq̄ furtiue dulcio-
res eē dicūt᷑. Carnes igit᷑ agni crude ſūt
eius humanitas irreuerēter cogitata · re-
licta illi⁹ diuinitate. Nā om̄e qd̓ ſubtili-
ter cogitam⁹ quaſi mēte coquim⁹. Vis ḡ
q̇ chriſtū hoīem purū credit · carnes agni
crudas cōedit · q̄s coq̄re p̱ diuinitat͡ʒ itel-
ligētiā noluit · Qui etiā īcarnatiōis my-
ſteria hūana ſapīa diſcutit · carnes agni
aqua coquit · ⁊ myſteriū diſpēſationis p̱
diſſolutā ſciam penetrare appetit: Aſſas
ḡ agni carnes comedat · vt diſpēſari oīa
p̱ ſpūſſancti potētiā ſciat. Caput inq̇t cū
pedib⁹ eius et inteſtinis vorabitis · id eſt ·
diuinitatē cū hūanitatis veſtigijs · ⁊ ver-
boꝝ ac mandatoꝝ myſterijs auide ſume
tis. Caput enī chriſti de⁹ eſt. Caput igit᷑
agni vorare · ē diuinitatē illi⁹ fide p̱cipe
Pedes vorare · eſt veſtigia humanitat͡ʒ
amando ⁊ imitādo p̱quirere. Inteſtina
v̄o ſūt v̄boꝝ ei⁹ occulta et myſtica man
data · q̄ nos voram⁹ cum auide ſumim⁹.
In vorationis itaq̧ v̄bo pigricia nr̄a re-
p̄hendit᷑ · qui v̄ba eius atq̧ myſteria · nec
p̱ noſipſos req̇rimus · ⁊ ab alijs dicta in-
uiti audimus. Nõ remanebit inq̇t ex eo
q̇cq̧ vſq̧ mane · id ē · ei⁹ dicta magna ſol
licitudine diſcutiāt᷑ · vt añq̧ dies reſurre
ctionis appareat ī nocte vitę p̄ſentis oīa
mādata eius intelligendo penetrent᷑ · nec
q̇cq̧ indiſcuſſum remaneat. Sed qm̄ h̄
eſſe difficile valde ꝓbat᷑ · recte ſbdit᷑: Si
quid reſiduū fuerit videlicet qd̓ intelligi
nõ poſſit · igni cōburetis · id ē · ſpūiſancto
reſuabit͡ʒ. Qd̓ enī ex agno remanet igni
comburim⁹ · qñ id qd̓ de myſterio incar-
nationis ītelligere ac penetrare nõ poſſu-
mus: poteſtati ſanctiſpūs humiliter re-
ſeruamus · vt videlicet nõ ſup̱be qd̓ non
intelligit vel ɔtemnere vel denūciare q̇s
audeat · ſed igni tradat · id eſt · ſpiritui ſan
cto relinquat.

De myſterio ei⁹ in his a q̄b⁹ de-bet comedi. Ca. LXVII.

Quoniam ergo qualiter
ɔedendū ſit paſca · coq̄uim⁹: a q̄-
lib⁹ etiaʒ edi debeat ꝓſequam̄.
Sic inq̇t comedet͡ʒ illuʒ: Renes veſtros
accinget͡ʒ. In renib⁹ delectatio carnis ac-
cipit᷑ · ſicut p̱ Pſ̄ · dicit᷑. Vre renes me-
os et cor meū. Et alibi de diabolo legit᷑:
Virtus eius ī lumbis eius. Qui ḡ paſca
comedit iure renes accīgit · vt q̇ ſolēnita
tē reſurrectiōis ⁊ īcorruptiōis agit · cor-
ruptioni p̱ vitia nlla ſbiaceat · volupta-
tem domet · donec luxuriā refrenet. Hęc
quidē dura ſunt · h̄ anguſta ē porta q̄ ad
ducit ad vitā · ⁊ habem⁹ mlta exempla p̄-
cedentiū · Vñ ſubdit: Calciamēta habe
bitis in pedib⁹. Pedes opa ſunt · aīalia
mortua ex q̇ꝝ pellib⁹ nr̄i pedes muniunt᷑
antiq̇ p̄res ſūt · q̇ nos ad ęternā patriā p̄-
ceſſerunt · q̇ꝝ dū exempla ɔſpicim⁹ · opis
nr̄i pedes munim⁹. Calciamēta ḡ ī pedi-
bus hr̄e · eſt mortuoꝝ vitā ɔſpicere · ⁊ no-
ſtra veſtigia a peccati vulnere cuſtodire.

Glo · vbi s̄ · Tenētes inq̇t baculos ī
māib⁹. Bacul⁹ ē paſtoral᷑ cuſtodia quā
illi debēt ſuſcipe · q̇ iā in corpe ſuo luxuię
fluxa ſciūt domare · vt cū alijs fortia p̄di-
cāt · mollib⁹ deſiderijs nõ ſuccūbāt. Idõ
p̱us iubēt᷑ renes accingere · ⁊ poſtea bacu-
los tenere. Et comedet͡ʒ ait feſtināt᷑ · id ē ·
dei mādata · redēptoris myſteria · cęleſtiſ
pnīę gaudia cū feſtinatione cognoſcite · ⁊
p̄cepta vitę implete. Nā quia hodie bñ
licet agere ſcimus: vtrū liceat cras igno-
ramus. Feſtinanter ḡ paſca comedite · id
eſt · ad ſolēnitatem patrię cęleſtis anhela-
te. Nemo in hui⁹ vitę itinere torpeat · ne
ī patria locū perdat. Eſt enī paſca · id eſt
trāſit⁹ dñi · Nobiſq̧ migrādū ē d̓ trāſito-
rijs ad ęt̄na · de trenis ad cęleſtia. Septē
dieb⁹ açyma ſūt comedēda · i · oī tp̱e p̄nt͡ʒ
vitę · ſimplicitas eſt ſeruanda · maliciaq̧

vitanda. Septenarius enī pro vniuerſitate ponitur·quia tempus vniuerſum ꝑ ſeptem dies voluitur. Primo mēſe decimaquarta die ad veſperum chriſtꝰ cum diſcipulis cenauit·eiſqꝫ corpus ⁊ ſanguinem ſuum dedit. Tūc etiā paſca typicū celebratur·⁊ īmolatio agni perficitur·in qua depoſitio veteris hōis et initiū noui ſignificatur·que in baptiſmo figurante chriſti mortem incboatᷣ. Nā quicūqꝫ in chriſto ieſu baptiʒati ſumꝰ in morte ipſiꝰ baptiʒati ſumꝰ. A veſpa ḡ decimaquarta diei mēſis ꝑmi ſeptem dieb̄ videlicet integra ſeptimana iubemur aʒyma comedere·id eſt·a ꝑceptione baptiſmi vſqꝫ ad finē vite ſimpliciter et ſine dolo viuere. Vn̄ et Petrus ait: Deponentes omnē maliciā·et dolū ac ſimulationes·ſicmodo geniti infantes. Hyſopꝰ aūt eſt humilis herba naſcēs ī petris·pectus ⁊ pulmonem purgans·et ideo verā humilitatem ſigñs. Faſciculum ḡ hyſopi ſanguīe tingimus·cū humilitat̄ chriſti memores eū imitari ſtudemus. Vel hyſopus fidem ſigt·que ⁊ grano ſynapis compatᷣ·⁊ humili deuotione oēs affectus aīe purgat. Huiꝰ faſciculum tingere debemꝰ in chriſti ſanguine·qꝛ ipſe nobis eſt ianua vite. Et ex eo debemꝰ aſꝑgere ſupliminare·id eſt·intentionē mentis vel frontē corporꝭ: et vtrūqꝫ poſtem videlicet oris et cordis. Nullus aūt inquit egrediatᷣ oſtium domus ſue vſqꝫ mane. Si qđē intra mentꝭ clauſtra verſari debemꝰ dū paſca celebramus·ne foras ſicut Dyna vagem̄·et cuꝫ diabolo fornicemur. Oīs alienigena nō comedet ex eo·id eſt· ex carnib̄ agni paſcalis·id ē·gētilis·iudeus·vel ab eccleſia excoīcatꝰ·nō debent coīcare ſacris dñici corporis. Oīs aūt ſeruus empticius·id ē·qui añ ſeruiuit idolis·ſed ſanguine chriſti eſt redemptus·circūcidetᷣ·id eſt·ab originalib̄ peccatis ī baptiſmo purgabitᷣ· ⁊ ſic comedet·videlicet hominē veterē exutus· ⁊ nouū indutus. Aduena vero non edet ex eo·i·q̄ nuꝑ ad fidē venit·nec adhuc firmꝰ exiſtit. Neqꝫ mercēnariꝰ·id eſt q̄ ꝑ lucris tempalib̄ deo ſeruit. In vna domo comedetᷣ·i·ī ecclīa catholicorū·nō in ꝯuenticulis hereticoꝝ. Qꝫ ſi quis peregrinoꝝ·id eſt· aliquis infidelis·vł alienꝰ a cultu chriſtianorū in veſtram voluerit tranſire coloniā·ideſt· religiōis cultū·et facere phaſe·id eſt· tranſitū de mūdo ad deū·prius circūcidetᷣ·id eſt·a ſupfluitate corruptionis origīalis et actualis purgabitᷣ·et tūc rite celebrabit·nō añ videlicet. Aliter enī accedēs īdigne: iudicium ſibi mādūcabit. Qui v̄o deponens veterem hominē cū actib̄ ſuis rite ſociatus fuerit celeſtibus ꝯuiuijs erit nobilitate catholica ſicut indigena terre·i·nutritꝰ in ecclīa.

De myſterio eiꝰ ī his que facta ſunt in exitu de egypto. Glo. ibidem·xiij· Ca. LXVIII.

Ioſeph vt legitur frēs ſuos adiurauit·vt ī terrā ꝑmiſſionis efferrent oſſa ſua·volēs ea chriſti ſepulture eſſe vicina·qꝛ videlicet ī eo cauſam reſurrectiōis intelligebat· vel forte cum eo ſe reſurrecturū preuidebat. Glo·ibidem. Columna nubis in heremo populū in die ꝑ̄ibat·et ſplendor ignis in nocte radiabat·qꝛ chriſtꝰ ſue cōuerſationis exemplo·ducatū ſequentib̄ ꝑ̄ſtans·de iuſticia ſua cōfidentib̄ nulla luce claruit·peccatoꝝ v̄o ſuoꝝ tenebras agnoſcētib̄ ignē ſui amoris infulſit. Aliter aūt in igne terrorē intellige·ī nube viſionis blandimentū leue. In die vita iuſti·in nocte vita peccatoris accipitᷣ. In iudicio vero deus et blandus iuſtis·et terribilis apparebit iniuſtis. Glo·ibidem. Item chriſtus nubes eſt ⁊ colūna·quia rectus et firmus·eo qꝛ fulcitur infirmitas noſtra per noctē lucens·et ꝑ diem non lucens·vt qui nō vident videant·et qui vident ceci fiāt. Chriſti quoqꝫ ſacramentū tanqꝫ ī die manifeſtum eſt ī carne velut ī nube. In iudicio vero tāqꝫ ī terrore nocturno·quia tunc erit tribulatio·tāqꝫ ignis lucebit iuſtis ⁊ ardebit īiuſtis·

¶ Iſidor⁹ vbi ſupra. Porro mare rubꝝ ſigt̄ baptiſmū chriſti ſanguīe cōſecratum. Poſtes a tergo conſequentes cum rege moriunť· quia peccata ꝑterita ī baptiſmo delenť· ⁊ diabolus ſuffocatur. Premunt egyptij vſqꝫ ad mare. et peccata vſqꝫ ad baptiſmum. Poſt trāſitū maris cantat populus ſubmerſis hoſtib⁹ et fideles de lauacro aſcendentes extinctis peccatis hymnū decantāt dicentes. ¶ Origenes ibidē. Cantem⁹ dn̄o glioſe eni ⁊c· Hinc apl's baptiſmum in Moyſe ɔſūmatū dic· ī nube· ⁊ ī mari· vt et tu q̇ baptiçaris ī chriſto ī aqua et ī ſpiritu· ſcias īſectari te egyptios· ⁊ ad ſeruitiū ſuū reuocare rectores· ſcꝫ mūdi et ſpirituales neq̇tias q̇b⁹ an̄ ſeruiſti. Sed tu deſcēdis ī aquam ⁊ euadis incolumis· ⁊ nouus aſcēdis peccatorū ſordib⁹ ablut⁹ ad cantādūꝫ nouū cāticū pat⁹· Egyptij inſequētes mergūť in abyſſum. Et ſi videnť rogare ieſum ne eos iterū mergat in abyſſum. ¶ Glo· ſup· j· ad Corin· x· ca· Tūc itaqꝫ patres nr̄i baptiçati ſūt id ē· baptiſmi ſignū acceperūt qd̄ ⁊ credē tib⁹ idē valuit ī Moyſe ſcꝫ· ⁊ ī nube· ⁊ in mari· q꞉ hec oīa figurā gerebāt nr̄i ſacri. Moyſes· n· chriſtū· nubes ſpm̄ſcm̄· mare baptiſmū· populus tranſiens plebē fideliū· mors egyptiorꝝ deſignabat ablutionem vel abolitionē pctōrꝝ. Hec ḡ tunc figurate geſta· nūc cōpleť ī ſalute noſtra· tūc futura ꝑnūciabāť· nūc ꝑterita legūť· et ꝑſentia cognoſcūť. Si aūt figura maris tātū valuit· ſpecies baptiſmi quantū valebit: Si qd̄ geſtū ē ī figura traiectū ad māna populū ꝑduxit· quid ī veritate baptiſmi ſui traiecto ꝑeunti ꝑplo chriſt⁹ exhibebit: De q̄ videlicet māna ſubiungit ibidē aplus. Qꝛ oēs eandē eſcā ſpiritalē manducauerūt ⁊c· ¶ Origenes vbi ſ· Aque marath legē ſignificant· q̄ ſm lr̄am amara ē. Quid eni tam amarū vt puer octauo die circūciſionis vulnus accipiat· et infantia tenera rigorē ferri ſuſtineat: Sapīa dō lignū vite ē oīb⁹ amplectētib⁹ eā. Si ḡ lignū ſapīe xp̄i miſſū fuerit· oñ dēs quō debet intelligi: Amaritudo legis vertiť ī dulcedinē intelligētie ſpūalis· vt ꝑpl's eā bibere poſſit· q̇ relictis idolis ad deū cōfugit. Si q̇s aūt ſine ligno vite· id ē· ſine myſterio crucis· ſine fide chriſti· ſine intelligentia ſpūali biberit amaritudinem morieť· ſicut aplica voce diciť: Littera occidit ſpūs aūt viuificat. Cū dō ꝑ lignū vite legi aqua fuerit dulcorata· et ſpūaliter intellecta d̄ vetꝰ teſtamento tranſijt ad nouū· ⁊ ad duodecim fontes aplicos· vbi ⁊ repiunť arbores ſeptuaginta palmarꝝ. Nō eni ſoli duodecim apl'i fidē chriſti ꝑdicauerunt· ſed alij ſeptuagīta ꝑ quos palmā victorie chriſti mūdus agnouit. Non ſufficit ḡ populo dei aquā marath bibere· qꝫuis indulcoratam ꝑ lignū vite. Solū eni vetus teſtamentū nō ſufficit ad bibēdū· et ob hoc ad nouū· de q̇ ſine ſcrupulo et difficultate potať: eſt veniēdum. Iudei etiā nunc apud amara ſunt. Nondū eni oſtendit eis deus lignū quo aq̄ amare dulceſcūt· q꞉ niſi credederint non intelligent.

¶ De myſterio ei⁹ ī manna et carnibus. Ca· LXIX.

Apparet autē ex ſcriptura· q̄ die dn̄ica ꝑmo datū māna. Sex eni dieb⁹ ɔtinuis collectum eſt· et in ſeptima que ſabbatū erat: ceſſatū eſt. Intelligant ḡ iudei iam tūc ꝑlatam eſſe dn̄icam noſtrā illorꝝ ſabbato· et indicatum eſſe q꞉ nō in ipſo gratia dei d̄ celis ad eos deſcēderit· et panis celeſtis q̇ ſmo dei eſt· nō ꝑuenerit ad eos. Porro ſexta dies hec vita eſt in q̄ nunc ſumus· q꞉ fecit deus mundū in ſex dieb⁹. Precipiť ergo ſexta die colligi duplum vt reponať quātū ſufficiat etiā ſabbato· qm̄ in hac vita tātum debem⁹ reponere· quantū ſufficiat ī futuro. Si q̇d eni his boni acquiras operis· hic tibi cib⁹ erit· q꞉ q̄ ſeminauerit hō: h̄ ⁊ metet. Et q̇ h̄ decē talēta acq̇rit· ibi decē ciuitates accipiet. Diuites huius ſeculi recondunt ea que

corrūpūt̄ ī hoc ſeculo·imo cū hoc ſeculo.
Bona ꝟo recondita ꝑmanēt ī craſtino
Vn̄ ſcriptū eſt·ꝙ infideles ꝺ manna ſer-
uauerūt·⁊ ex eo vermes ebullierunt atq̄
cōputruit. Qꝺ aūt ꝑ die ſabbati repoſi-
tum erat integrum ꝑmāſit. Ex māna q̄ꝫ
id eſt·ex ꝟbo dei fiūt ꝟmes in nob̄·iuxta
qꝺ ait dn̄s de iudeis: Si nō veniſſem et
locutꝰ eis fuiſſem·peccatum nō haberēt.
Poſt ſuſceptū ḡ ꝟbū dei ſiquis peccat
efficit̄ ipſum ꝟbū vermis q̇ eius ꝯſciētiā
ſemper fodiat·et arcana pectoris rodat.

¶ Glo·ſuper·j·Corin·x·ca· Quid
igit̄ eſt māna? panis viuꝰ q̇ ꝺ celo deſcen
dit. De quo et apl̄us ait: Oēs eādē eſcā
ſpiritalē manducauerunt: patres nr̄i·id
eſt·hi q̇ ī illo populo erāt fideles ac boni
manducauerūt vtiq̄ corꝑalē et ſpūalem
eſcā·ſed ſpūalem eādem quā et nos·cor-
poralē ꝟo alterā·id ē·manna qꝺ chriſtū
ſignificauit·et idē credentibꝫ effecit. Alij
ꝟo q̇ nō crediderunt manducauerunt·⁊
eternalit̄ ſunt mortui·q꞉ cibū viſibilē ſpi
ritualiter nō intellexerunt·nec eſurierunt
nec guſtauerūt. Per h̄ ḡ ꝙ dicit ſpūalē
oſ̄dit illud ī chriſto ſpūaliter intelligi·et
cū vnū exponit h̄ q̄ꝫ ꝺ ceteꝛ oībus inuit

¶ Origenes vbi ſ̄· Rurſum veſꝑe
inq̇t ſcietis ꝙ dn̄s eduxerit vos de terra
egypti·et mane videbitis gloriā eiꝰ. Re
ſpōdeāt mihi iudei·vbi dn̄s agnitus ſit
veſꝑe·⁊ eiꝰ maieſtas viſa in mane. Sed
hoc nō intelligit̄ niſi ī euāgelio ꝺ veſꝑere
ſabbati q̄ luceſcit ī ꝓ̇ma ſabbati·qn̄ mu-
lieres venerūt ad monumētū·⁊ īuenerūt
illud lapide reuoluto cū terremotu aper
tum. Tūc enī agnitus ē dn̄s ī reſurrectio
nis ꝟtute·⁊ mane viſa ē gloria eiꝰ·cū in-
uenerūt angelos illic ſedētes cum ingēti
claritate·nūciātes eū a mortuis reſurre-
xiſſe. Rurſum dabit inq̇t vobis dn̄s ve-
ſꝑere carnes edere·et mane panes ī ſatu-
ritate. Hic quoq̄ dicāt iudei q̄ ꝯſequen
tia ſit·vel q̄lit̄ ī h̄ deū cognoſcere valeāt
vt veſꝑe ſine panibꝫ carnes aut mane ſi-
ne pulmēto panes comedāt: Quid in h̄
diuini muneris·q̇d temꝑamēti gr̄e cele-
ſtis oſ̄dit̄: His ḡ iſta ſeruēt q̇ deū in co-
turnicibꝫ agnoſci putāt. Nos aūt ī qui-
bus ī veſꝑe·id eſt· mundi fine ꝟbū caro
factū ē. In illa tm̄modo deum cognoſci
dicimꝰ carne quā ſuſcepit ex ꝟgīe. Ipſe
quoq̄ panis ē viuus q̇ deſcēdit de celo.
et dat vitā mūdo. Q꞉ aūt mane dic̄ hunc
panē dari cū ad veſꝑū incarnatꝰ ſit: ſic
ē ītelligēdū·ꝙ licet ꝓpe finē mūdi venerit
tn̄ aduētu ſuo cū ipē ſol iuſticie ſit nouū
mane credentibꝫ reꝑauit·videlicet nouū
ſcīe lumē·ī quo panibꝫ repleti ſunt·q̇ eiꝰ
ꝓcepta ſuſceperūt. Nec mireꝛ ſi et caro ⁊
panis et lac dicit̄·q꞉ ꝓ mēſura credentiū
⁊ poſſibilitate ſumētiū diuīſimode noīat̄
Vel reſurrectionē mane factā panibꝫ re
pleuit·q꞉ libros legis et ꝓph̄aꝝ ꝑ̇us igno
tos ad inſtructionē eccleſie conceſſit.

¶ De myſterio eius ī aqua et petra et pugna Joſue. Iſidorus vbi ſupra. Ca. LXX.

Sitiens populus·cōtra
Moyſen ꝑ aq̄ murmurat: Jō
iubet deꝰ vt eis petrā ex q̄ bibāt
oſ̄dat. Ita ſi cui lr̄a legis diſpliceat·oſ̄-
dit ei Moyſes petrā que eſt chriſtꝰ: eūq̄
ducit ad illā vt inde bibat·ac ſitim refici
at. Hic enī ī cruce ꝑcuſſus effudit ſitiēti-
bus gratiā lauacri ⁊ donū ſpiritusſancti

¶ Glo·ſuꝑ·j·ad Corin·x·ca· De
h̄ quoq̄ dicit apl̄s·ꝙ oēs eūdē potū ſpi-
ritalē biberunt. Idē certe ſpūal' potꝰ ⁊ ci-
bus ⁊ nr̄ dicit̄·⁊ illoꝝ·q꞉ idē ē ī myſterio
h̄ ſignificatiōe·nō ſpē·q꞉ idē chriſtꝰ illis ī
petra ē figuratꝰ·nob̄ ī carne manifeſtatꝰ·
⁊ ī altari ſub ſpē panis ſignificatꝰ. In ſi-
gnis itaq̄ diuīſis eadē ē fides·ſed diuer-
ſa temꝑa·q꞉ que nos veniſſe credimꝰ·illi
crediderūt ventura. Erant enī in illo po-
pulo etiā qui ſpūaliter intelligerēt·habē
tes fidē que poſtea reuelata eſt·nō ad le-
gis litterā·ſed ad gratiam ſpiritus perti-
nentē. Chriſtꝰ ḡ petra cuiꝰ gemīa ꝑcuſſio
ſiḡt duo crucis ligna. Accedente ḡ virga
aqua ꝺ petra fluxit·quia ligno ad petrā

chriſtū accedēte ſpūalis gratia manauit. ¶ Origenes vbi s̄. Moyſes eleuat manus nō extendit. Jeſus aūt qui totū mūdū exaltatus ī cruce complexus erat dicit: Extendi man⁹ meas ad populū nō credētē · ſ̄ ꝯdicētē mihi. ¶ Jſidorus vbi s̄. Myſtice vero Moyſe brachia ſua ī modū crucis extendēte Amalech a ieſu vicit̄. Sic hoſtis noſter diabol⁹ cele-ſtis patrie viā intercludere moliēs ſigno crucis dn̄ice ſupat̄. Sedet Moyſes ſup lapidē q̄ ſeptē habuit oculos. Et ī libro regum lapis adiutorij vocat̄. Et vtraqꝫ man⁹ eius ab Aaron ⁊ Hur quaſi duo-bus teſtamentis ſuſtentat̄.

¶ De myſterio ei⁹ ī datiōe legis. Ca. LXXI.

De quiquageſima poſt actū paſca data ē lex Moyſi: Sic ⁊ ſpūſſanct⁹ aplis dat⁹ eſt q̄nquageſima die poſt paſſionē domini. Nec ſolū aplis datus eſt · ſ̄ et his q̄ cum eis erant centum viginti ī moſaice legis nūero ꝯſtituti. Dicit̄ ibi q̄ ex digito dei ſcripta fuit · et dn̄s de ſpūſancto dic̄: Jn digito dei eijcio demonia. Jn vocib⁹ et tonitruis q̄ videbāt̄ blandicie ꝓmiſſiōis vel terror ī p̄dicatione ītelligūt̄. Jn lam-padib⁹ claritas miraculorum. Jn ſonitu buccine · fortis p̄dicatio ſanctoꝝ · q̄ oīa ī aduētu ſpūſſancti cōpleta ſunt · qn̄ diſci-puli ī varietate linguaꝝ p̄ceptis ⁊ ſignis intonuerunt. Jnterp̄tat̄ aūt ſinai rub⁹ q̄ ſigt̄ eccl̄iā in q̄ Moyſi dn̄s loq̄t̄. Qz aūt datur⁹ dn̄s legē in igne fumoqꝫ deſcēdit ſigt̄ q̄ fideles claritatꝫ ſue oſtenſione illu-minat · et īfidelium oculos fumo erroris obſcurat. Videt̄ aūt ī caligine · qꝫ impij q̄ terrena ſapiūt eū deſcendētē · id ē · ī hu-militate naſcentē p̄ caligine malicie non cognouerūt. Vel qꝫ ꝟitatē legis īfideli-bus p caliginē dixit: vt vidētes nō vide-ant · et audiētes nō intelligāt. Sicut aūt decē plagis egypti ꝑcutiūt̄ · Sic decem ſcripti ꝯſcribūt̄ tabule · q̄b⁹ regat̄ popul⁹ dei vt demones occidāt̄. Altare de terra facere eſt incarnationē mediatoris credē vel ſpare. Tūc eteni a deo mun⁹ nr̄m ac-cipit̄ · qn̄ ī hoc altari nr̄a humilitas · id eſt ſup dn̄ice incarnationis fidē poſuerit q̄c-q̄d bn̄ operat̄. ¶ Aug⁹ · ſuper Exo · Hedus aūt · vel iuxta ſeptuagita · agn⁹ ī lacte matris ſue nō coquēdus dicit̄ · vbi ſ̄m ꝓphetiā chriſt⁹ ī infantia ſua · vel cō-ceptionis tp̄e nō occidēd⁹ p̄dicit̄ · vt ver-bū coctionis ꝑtineat ad ignē · id ē · tribu-lationē paſſiōis. Nā Herodes eū infan-tem occidere q̄ſiuit · ſ̄ nō īuenit. Alij di-cunt p̄ceptū eſſe ꝑ ꝓphetā · vt ſe boni iſra-elite ſociarent peſſimis iudeis · a q̄b⁹ chri-ſtus paſſurus erat ī lacte ſue matri · id eſt ipſa die ſue ꝯceptionis. Dicūt̄ eni femie ex quo ꝯceperint lac colligere · chriſt⁹ aūt p̄mo menſe ꝯceptus ē · ſcꝫ octauo kalen-das aprilis · q̄d ei fuit etiā tp̄s paſſionis. Pōt etiā intelligi q̄ ꝓhibeat dn̄s par-uulis adhuc et lactentib⁹ paſſionē imitti tāq̄z h̄ chriſto dictū ſit q̄ talibus adhuc diſcipulis pepcit cū ait: Si q̄ritis me ſi-nite hos abire. Vn̄ ⁊ euāgeliſta addit · vt impleret̄ ſ̄mo quē dixit: qꝫ quos dediſti mihi non ꝑdidi ex eis quēq̄z. Vn̄ appa-ret eos ſi tūc paterēt̄ fuiſſe ꝑituros. Po-ſtea ꝟo paſſi ſunt nō agni ī lacte · ſed ari-etes in grege.

¶ De myſterio ei⁹ ī ducatu ange-li et ſanguine federis. Glo · ibi-dem · xxiij · Ca. LXXII.

Ecce inq̄t ego mittā ange-lū meū q̄ p̄cedet te ⁊ cuſtodiat ī via ⁊ ītroducat ad locū quē pa-raui. Hic quoqꝫ ſaluator nr̄ pōt intelligi q̄ ē angelus magni ꝯſilij · ſueqꝫ ⁊ paterne volūtatis nūcius · ī quo nomē dei ꝟacit̄ eſt · qꝫ ver⁹ eſt de⁹. Juxta lr̄am tn̄ Joſue dux populi ſignificat̄ · qui ad volūtatem dei nūciandam populo mittebat̄ et erat dei nomen in illo · qꝫ ieſus vocabat̄. Hic populū iſraeliticum ī terrā promiſſionis induxit ſeptem gentes eijciens · idolaqꝫ ⁊

araſ eaꝝ deſtruēs. Myſtice ṽo hō chri-
ſtus has gentes cū ſimulacris ſuis exter-
minat·cū ſeptem pͥncipalia vitia et om̄e
idolū inimici de cordibꝰ nr̄is expellit·vt
nature nr̄e terram ſecure poſſideamus.
¶ Glo·ibidem·xxiiij·ca· Exo·xij·
lapidibus altare edificat̉ in q̊ pp̄lus ipſe
ſignificat̉ q̇ altare dei eſſe ſicut ⁊ templū
dei intelligit̉. Vituli duodecim ī pacifi-
cas victimas imolāt̉·ꝑ quos duodecim
apl̄i ſignificāt̉·q̇ orbē implerūt mugitibꝫ
ꝓdicationis. Vel etiā vnꝰ chriſtꝰ q̇ quat-
tuor mundi ꝑtes impleuit fide trinitatis
Moyſes aūt dimidiā ꝑtē ſanguīs fudit
et ī crateras miſit·qꝛ ſanguine chriſti va-
ſa eccl̄ie·id ē·apl̄i ⁊ eoꝝ ſequaces redem-
pti ſunt et ꝯſecrati·ꝑtem ṽo reſiduā ſuꝑ
altare fudit·id eſt·ſuꝑ eccleſiā q̄ eſt alta-
re dei·⁊ tēplū·ſignificās nullū deo placē
ſacrificiū·niſi ī fide paſſionis chriſti offe-
rat̉·ac ꝑ ipſum ꝯſecret̉. Sumptū quoqꝫ
ſāguinē reſꝑſit ī pp̄lm·ſignificās chriſti
ſanguīe pp̄lū eē abluēdū. Hic eſt inq̇t
ſanguis fęderis q̇d pepigit dn̄s nobiſcū
id ē·morte chriſti q̄ ī h̄ ſanguīe ſignificat̉
ꝯfirmabit̉ nouū teſtamentū. Om̄e q̇ppe
teſtamentū ꝯfirmat̉ in morte teſtatoris.
Sic et euangelium in chriſti ſanguine.

¶ De myſterio eius ī interioribꝰ tabernaculi. Iſidorꝰ vbi ſupra Ca LXXIII

ARca Moyſi eſt eccleſia
de lignis imputribilibus·id eſt
d̄ ſanctis mēte ⁊ corꝑe incorru-
ptis fabricata. Intus et foris inaurata:
qꝛ tam interius radiat vitę ſplendore·q̄ꝫ
exteriꝰ doctrinę claritate. In ea ſūt duę
tabulę lapideę·id ē·duplicis teſtamenti
firmitas ꝑpetua. Vrna quoqꝫ aurea·id
eſt·chriſti caro pura atqꝫ ſincera·q̄ recō-
ditū ī ſe diuinitatꝭ ꝑpetuę ꝯſeruat māna
Virga etiā Aaron·id eſt·veri pontificis
nr̄i ieſu chriſti vexillū ſalutare ſꝑ frōdēs
īmortalis memorię viriditate. Propi-
tiatoriū ē chriſtꝰ·de q̊ ait apl̄us: Quē ꝓ-
poſuit deus ꝓpitiationē ꝑ fidē in ſangui
ne eiꝰ. Hic ſuꝑponit̉ arcę·qꝛ caput ē ec-
cleſię. Duo cherubin q̄ a dextrꝭ et a ſini-
ſtris eius ꝯſiſtūt·duo teſtamenta ſunt q̄
ſciē ſuę multitudīe ſacrā eiꝰ obumbrāt:
teſtātē ꝓplexta. In medio duoꝝ aīalium
cognoſcerꝭ. Qui ꝯſis vultibꝰ ſeſe reſpiciūt
dū in ſpūalem ſenſum ſe vertūt. Tūc enī
alterutrū ī meliꝰ ſibi ꝯcordāt et in omībꝫ
rectiꝰ ꝯſonāt. Mēſa poſita et pacis et fi-
dei eccl̄ie typū gerebat ī q̄ ſcripturarum
alimētis paſcimur·de q̄ et dicit̉: Sapiā
edificauit ſibi domū ꝓpoſuit mēſam ⁊c.
¶ Beda ſuper Exo·xxv·ca· Va-
ſa diuſa q̄ ad offerēda libamina fiūt va-
rię ṽbi diſtinctiōes ſūt ꝓ capacitate vi-
delicet auditoꝝ·qꝛ nō oībꝫ oīa ꝯueniūt.
¶ Iſidorus vbi ſupra. Candela-
brū habens ſeptē lucernas chriſtum ſigt̄
q̇ ſeptē geſtat eccleſias·vel ſpūſſancti ge-
rit imaginē q̇ ſeptiformi gr̄a illuſtrat ec-
cleſiā in vnitate fidei ꝯſiſtentē. In altari
ṽo corpus chriſti ſigt̄·vel etiā oēs ſancti
in q̇bꝫ ſemꝑ ardet ignis diuinꝰ et ſꝑ caro
conſumit̉. ¶ Beda ſuper Exo. Si
aūt in altari holocauſtoꝝ generalit̉ ſigt̄
vita iuſtorū qui carnē ſuā q̊tidie cuꝫ vi-
tijs et ꝯcupiſcētijs crucifigūt·et hoſtiam
deo viuentē offerūt: q̇d altare aureū niſi
ſpūalem vitā deſignat ſanctoꝝ: In illo
q̇ppe carnes aīaliū incēdebāt̉. In h̄ icēſū
adolebat̉. In illo itaqꝫ figurabāt̉ q̇ non
ſ̄m deſideria carnis ambulāt·h̄ quaſi h̄
dn̄o imolantes oēs corꝑis ſenſus ꝑ ignē
ſpūſſancti eiꝰ voluntati dedicāt. In iſto
ṽo figurāt̉ illi q̇ maiore ꝑfectiōe mentis
extinctis illecebris carnis ſola dn̄o vota
orationū offerunt·nihil de carne q̇d re-
pugnet·nihil d̄ ꝯſciā pctī q̇d turbet·ſed
dulciū lachrymaꝝ ꝓfuſionē habētes an̄
faciē dn̄i venire et apparere deſiderātes.
Vn̄ h̄ altare intus ī vicinia veli et arcę:
illud an̄ tabernaculū foris poſitū ē·qꝛ illi
ī ꝯſpectu eccl̄ie cūctis in exēplo ṽtutū ꝑ-
fulgēt·illi altioris ardore deſiderij ꝯtem-
platiōi futurę beatitudīs etiā ī corꝑe ꝓ-
pinquāt. Apte etiā altare thimiamatis

quantũ metalli fulgore ꝑcellebat· tanto
quãtitate min⁹ erat· quãto enĩ ſanctiores
tãto pauciores. Alit̃ aũt etiã hec altaria
q̃ꝝ vtrunq; ex eodẽ ligni genere factũ· ſ
nõ vtrũq; fuit auro coop̃tũ· ſic interp̃ta
ri poſſum⁹· vt eneũ ĩ q̃ carnes cõburebãt
⁊ ſanguis hoſtiaꝝ fundebat· omnẽ hui⁹
tp̃is eccleſiã ĩtelligem⁹: In q̃ null⁹ abſq;
pctõ ẽ· etiã infans vni⁹ diei· null⁹ qui ne
ceſſe nõ habeat ĩ christo renaſci· et ſpirit⁹
ei⁹ igne mũdari. Aureũ vero ſig̃t christũ
q̃ ineffabilit̃ verã carnem ita aſſumpſit d
Adã· vt a pctõ carnis Ade ĩmunis eſſet
In h̃ altari aromata tantũ offerebãt· et
nihil carnale· q: christus p̃ces et lachry-
mas fudit· non ꝓ ſuis erratibꝫ· ſ ꝓ nr̃a ſa
lute. Deniq; ſicut arca intra velũ poſita
hominẽ deũ ſedẽtẽ ad dexterã maieſtatꝭ
ſig̃t· ita altare extra velũ· ſ ꝓpe introitu;
poſitũ· eũdẽ mediatorẽ dei ⁊ hominũ int̃
hoĩes humanitate ↄſulantẽ· ſ potẽtia di
uinitatꝭ celoꝝ ĩteriora penetrãtẽ. Super
cui⁹ altarꝭ cornua deprecat̃ Aaron ĩ ſan-
guine qd̃ oblatũ ẽ ꝓ pctõ· ⁊ placat ſuper
eo· qñ rogãtes ꝓ ppl̃o· vel pro ſua ig̃ran-
tia ſacerdotes· ꝑ filiũ dei ſe adiuuandos
et ꝑ ſacr̃m paſſionis ipſi⁹ ↄfidũt eſſe ſal-
uandos. Vñ ꝑ ipſum inq̃t offeram⁹ ho-
ſtiã laudis ſꝑ deo· id ẽ· fructũ labioꝝ cõ-
fitentiũ nõi eius. Porro labꝝ ablutiõe
cõpunctionis ⁊ lachrymarũ accipim⁹· q̃
ſemꝑ indigem⁹· maxime cũ myſterijs ce-
leſtibꝫ miſtraturi accedamus.

De myſterio ei⁹ in ſcemate ta-bernaculi· Iſidorus vbi ſupra Ca· LXXIIII·

Tabernaculũ quod fecit
ĩ ſolitudine Moyſes· ⁊ templũ
qd̃ fecit Salomon ĩ hieruſalẽ
ſtatũ eccl̃ie ſig̃nt vniũſalis· que ꝑtim cũ
deo regnat ĩ celis· ꝑtim ab eo ꝑegrinat̃ ĩ
terris. Tabernaculũ igit̃ edificiũ eccleſie
q̃ ĩ laboribꝫ exercet̃· templũ xͦo q̃etis fu-
ture ſtatũ ſig̃t· qd̃ aĩabꝫ illuc q̃tidie mi-
grãtibꝫ ꝑficit̃. Moyſes enĩ tabernaculũ
populo dei dum iret ad terrã ꝓmiſſionis
ↄdidit. Salomon xͦo templũ ĩ t̃ra pro-
miſſiõis regno potit⁹ ↄſtruxit. Moyſes ĩ
ſolitudĩe· Salomõ ĩ hierl̃m· q̃ viſio pacꝭ
interp̃tat̃· q: hec eccl̃ia ĩ labore vite p̃ſen
tis ĩ ſiti et eſurie regni edificat̃. Illic ĩ xͦe
pacis ꝑceptione ↄſumat̃. Vñ ĩ ↄſtructi-
one templi legit̃· ꝙ malle⁹ et ſecurꝭ ⁊ omĩe
ferramẽtũ nõ ſunt audita ꝑparatꝭ extra
hierl̃m lapidibꝫ et lignis· ac decẽt̃ aptatꝭ
que ibi facillime ſuo loco reddita· aut ce-
mento necterẽt̃ aut clauis· q: ĩ pace beati
tudinis nõ ẽ fides tribulationibꝫ exami-
nãda· aut vita ꝓbãda· ſ q̃ hic caſtigata
et celi ſedibꝫ aptata ẽ· ibi glutino et vin-
culis mutue charitatꝭ nũq; diſſoluẽda· ĩ
ↄſpectu ↄditoris et regis ad inuicem co-
pulãda. Oſtẽdit aũt dñs Moyſi taber-
naculũ ĩ mõte· ⁊ vaſa ĩ cultura ei⁹ ↄſecra-
ta· q: ſecũ tãdiu morãti apte mõſtrauit
quãta pietate et humilitate et mũdicia
virtutes angelice gaudeãt obedire· q̃ ſũt
tabernaculũ ꝑfectũ ei⁹ q̃ ĩ eis ſꝑ habita-
uit. Quoꝝ etiã nobis ĩ reſurrectione ſili-
tudo vite et cõis aũ deũ ↄũſatio ꝓmitti
tur· q̃cũq; modo eoꝝ vitã imitari ſtude-
mus· laudãdo ſc; ⁊ diligẽdo deũ. ⁊ ꝓxi-
mos ĩimicos etiã ꝓuocando ad deũ· qbꝫ
dicit̃: Vos aũt fratres nõ eſtis ĩ carne· ſ
ĩ ſpũ. Tabernaculũ g̃ Moyſi qd̃ ĩ mõte
mõſtrat̃· celeſtis p̃ria ẽ· q̃ tũc de ſolis an-
gelis extitit· ſ ꝑ christi aſcenſionẽ p̃clarã
multitudinẽ ſanctarũ aĩaꝝ accepit: reci-
pit. Itaq; tabernaculũ qd̃ ꝑtim p̃cioſis·
ꝑtim vilioribꝫ ſpeciebꝫ cõſtruit̃· eccl̃ia eſt
vbi ſunt pctõres ⁊ ſcti· q̃ in hui⁹ vite he-
remo ꝑegrinat̃. De q̃ Ps̃· Abſcõdiſti
me inq̃t in ta· t· in· d· m· Qꝫ aũt int̃ ſctã ⁊
ſancta ſctõꝝ velũ ĩterponit̃ ſig̃t· ꝙ ⁊ nũc
ppl̃s eccl̃ie ea q̃ oppanſa ſunt videre non
liceat q̃uſq; reuelent̃. Vñ ap̃lus. Vide-
mus nũc ꝑ ſpeculũ ĩ enigmate. Sancta
enĩ ſunt ea q̃ in p̃ſenti ſeculo habere ſctã
ↄuerſatio põt. Sctã xͦo ſctõꝝ ĩ q̃ ſemel
tm̃modo intrat̃· ſig̃nt ad celũ trãſitum.
vbi eſt propitiatorium et cherubin· vbi ⁊
mũdis corde apparebit deus. In qua tñ

cõuerſatione ꝯſtituti non ſine ſpũſſancti
adiutorio ꝯſiſtimus. Eteni ex vno ſpiri-
tuſſancti fonte ſeptem lucernas habem⁹
Vnguẽtũ quo vngit᷑ tabernaculum eſt
chriſma q̊ ꝓpl's vngit᷑ fideliũ. Sanguis
quo aſꝑgit᷑ et purificat᷑ ſanguinẽ chriſti
ſigt quo fideliũ omniũ corda purgãtur.
Offerũt᷑ aũt ad tabernaculi ꝯſtructionẽ
vno ſtudio. ſ; tñ diuerſa donaria ꝑ quę
ſignt᷑ meritorũ dona q̊b; ornat᷑ eccleſia.

De myſterio i ornatu põtificis Beda vbi ſ. Ca. LXXV.

Sicut aũt tabernaculuꝫ
cũ ornatu ſuo ⁊ vaſis ſignifica-
bat eccleſiã pluralitate virtutũ
vel ꝑſonaꝝ varietate diſtinctã. ita ſum-
mus tabernaculi ſacerdos chriſtũ veruꝫ
põtificẽ figurauit. q̊ ſemetipſum ꝓ nobis
obtulit. Qui bñ di frat᷑ Moyſi. qꝛ frat᷑
no fędere gr̃a legis nouũ teſtamẽtũ ꝯne-
ctit᷑ veteri. Ipſe q̊qꝫ Moyſes de illo ait:
Prophetã de fratrib; v̄ris ſicut me dñs
ſuſcitabit. Et paulopoſt ex perſona dñi:
Prophetã ſuſcitabo eis de medio fratꝝ
ſuoꝝ ſimilẽ tui. Cui⁹ opib; admirandis
habit⁹ Aaron compat᷑ mira varietate i
ſignis. Uel veſtes Aaron mltifarię ſignt
electoꝝ eccleſiã mira operũ ac meritoruꝫ
diſtãtia chriſto adherẽtẽ. Vñ q̊cũqꝫ ait
aplus: i chriſto baptiçati eſtis chriſtum
induiſtis. Aiũt aũt hebręi. ꝙ põtifex om-
niũ electoꝝ figurã in habitu geſtauit. qꝛ
ꝓ toto mũdo imolãs rogare debuit. Et
chriſt⁹ iure i habitu toti⁹ mũdi figuram
ſimul ⁊ hoĩs habet. Portat eñi oĩa ver-
bo ꝟtutiſ ſuę. et ẽ agn⁹ dei qui tollit pec-
cata mũdi. Ipſe ſacerdos i ęternũ omni
ſanctitatiſ p̄clar⁹ ornatu. non quẽ natus
i carne ꝑ exercitiũ laboris accepit. ſ; quẽ
i vtero ꝟginis icarnat⁹ ꝑueniẽte gratia
ſpũſſancti totũ ſimul habuit. De cuius
ſacerdotio aplus ait: Hic aũt eo ꝙ ma-
neat i ęternũ. ſempiternũ habet ſacerdo-
tium. Indumẽta q̊qꝫ et ornamẽta ꝟtu-
tum ei⁹ cõmendãs ait: Talis decebat vt
eſſet nobis põtifex ſanctus inocẽs impol-
lutus ſegregat⁹ a pctõrib;. Hic vere ha-
buit i capite laminã aureã. et i ea ſanctũ
nomẽ dñi ſculptũ. qꝛ venit i noĩe patris
dicẽs: Ego in pr̃e. et pater i me ẽ. et q̊ vi-
det me. videt et patrẽ meũ. Filij Aaron
in ſacerdotiũ vncti figurãt apl'os. ⁊ cun-
ctos miſtros eccl'ię chriſti. Notãdũ vero
q̊d dicit᷑: Perpetu⁹ erit cult⁹ ꝑ ſucceſſi-
ones eoꝝ a filijs iſrael. Hęc eñi clauſula
ſicut et cęt'a ſpũalit᷑ nõ carnalit᷑ intelligẽ-
da ẽ et exponẽda. Quõ eñi ſacerdotalis
officij ꝑpetuus erit cult⁹. cũ ipſum ſacer-
dotiũ et tabernaculũ i quo gerebat᷑. ⁊ po-
pulus cui gerebat᷑ iã dudum ceſſauerit:
In ſancta ꝗ eccl'ia h̄ complet᷑. vbi per or-
dinẽ ſucceſſionũ nũqꝫ deerũt viri ſpiritu
ales a q̊b; in domo dñi dona pietatiſ offe
rant᷑. et filij veri ſacerdotiſ nr̃i a quib; di-
uini ꝟbi lux eis impẽdat᷑. donec hui⁹ ſę-
culi ſtatu cõpleto. totoqꝫ ſpũali taberna
culo ad cęlũ trãſlato. non ſunt hoĩes vl-
tra q̊ erudiãt᷑ ab hoĩb;. cum ſit deus om-
nia in omnibus.

De ceteris myſterijs exodi. Iſidorus vbi ſ. Ca. LXXVI.

Moyſes ieiunauit q̊dra-
ginta dieb;. et Helias ſimili-
ter. ⁊ ipſe dñs. Pręcipit᷑ ꝗ no-
bis ieiunium ex lege. et ꝓphetiſ. ⁊ etiam ex
euangelio q̊d habet teſtimoniũ ex lege ⁊
ꝓphetis. Vñ i monte int᷑ vtranqꝫ ꝑſonã
medi⁹ ſaluator effulſit. vt ab oĩb; mũdi
illecebris auiditatẽ nr̃am tãqꝫ ieiunio tẽ-
perantię reſeruem⁹. q̄ꝫdiu ꝑfectio decalo
gi ꝑ q̄ttuor eiuſdẽ mundi ꝑtes. id eſt. to-
to orbi p̄dicat᷑. vt decẽ quater ductiſ qua
dragenari⁹ numer⁹ ſignet᷑. Moyſes po-
ſteriora dei. id eſt. ea q̄ i nouiſſimis facta
ſunt vidit. Hoc eñi q̊dã dicũt eẽ cõple-
tum. qñ i mõte cũ Ieſu loquẽs apparuit
In petra Moyſes ponit᷑ vt dei ſpẽm cõ-
templet᷑. qꝛ niſi q̊s fidei ſoliditatẽ tenue-
rit. diuinã pñtiam non agſcit. De q̊ do-
minus dicit: Sup hanc petrã ędificabo

eccleſiã meã. Tabule q̃s p̄mũ a domino Moyſes accepit· ⁊ ſine mora confregit: priſce legis imaginẽ gerebant· q̃ nõ longo iteruallo poſt pctã ppl'i ceſſauit. Alie vo ad inſtar prio⁊ exciſe nouũ ſignificabant teſtamẽtum· et ideo nõ ſunt fracte· q2 nouũ teſtamẽtũ manet ĩ eternũ. Vñ ⁊ in edito x· vbis ſignificabantur· vt per ipſum nume⁊ figura cruc̃ exp̄meret̃ quẽ ſig̃t x· l̃ra q̃ in ſpecie cruc̃ format̃. Chriſt⁹ enĩ nõ venit ſoluere· ſ; adiplere p paſſionem videlicet cruc̃· cui⁹ imago fuit in tabulis. Deſcẽdẽte Moyſe cũ tabul' facies ei⁹ gl'ificata videbat̃· ſ; tñ velamĩe tegebat̃· ĩ q̃ ſignificabat legẽ myſtico velamine coopertã· et ĩfidelib; occultã. Sermo nãq3 legĩ habet ſciẽ gloriã· ſ; ſecretã· habet et nouo⁊ teſtamẽto⁊ cornua· q̃b; ꝯ dogmata falſitatĩ incedit armata. Cũ enĩ legit̃ Moyſes· velamen poſitũ ẽ ſup co⁊ eo⁊· q2 ſcripturã ei⁹ carnalit̃ accipiũt infideles. Sed ſi ꝯuſi fuerint ad deũ· velamen auferet̃· qm̃ occidẽs l̃ra morieť· et viuificãs ſpũs inuenieť. Dñs enĩ ſpirit⁹ eſt· et lex ſpũalis ẽ. Vñ reuela inq̃t oculos meos· et ꝯſiderabo mirabilia de lege tua. ¶ Raban⁹ ſuper Exo. Primo die mẽſis tabernaculũ erigit̃· cũ pnci pio grẽ ſuẽ p chriſtũ ornat⁹ eccl'ie ꝯſtruitur· et deco⁊ noue hierl'm fidelib; demonſtrat̃. Et ſicut ĩ p̄mo anno p̃paratus eſt ſumpt⁹ futuro opi· ita omniũ electorum ab initio mũdi vſq3 ad aduẽtũ dñi ſermo vel op⁹ ad ſtructurã eccl'ie ꝯueniens p ſcptores veterĩ teſtamẽti colligit̃· vt nõ ꝯfirmatiõe fidei his vtat̃. ¶ Aug⁹. ibidem. Notãda eſt autẽ res mirabilis q2 nube deſcẽdẽte et tabernaculũ implente· nõ poterat Moyſes ĩtrare· q̃ tñ ĩ monte ſina· qñ legẽ p̄mit⁹ accepit ĩ nubem vbi de⁹ erat: ĩtrauit. Aliã g̃ pſonã figurabat tũc· aliã nũc. Tũc q̃dẽ eo⁊ qui ptĩcipes fiũt ĩtime vitatĩ dei· nũc aũt iudeo⁊ q̃b; gl'ia dñi tãq3 nubes opponit̃· nõ ĩtelligẽtib; eã· ſ· grã3 chriſti Ĩoq3 nõ intrant tabernaculũ teſtimonij. Et hui⁹ ſignificationis cã credẽdũ eſt ſemel factũ· mox vt ꝯſtitutũ eſt tabernaculũ. ¶ Strabus ibidem. Moyſes g̃ nube obſtãte in tabernaculũ nõ poterat ĩtrare· q2 iudaicus ppl's nũq3 ſacra ſcp̄tẽ valuit penetrare.

¶ De myſterio Leuitici. Hieronymus ad Paulinũ. Ca. LXXVII.

In promptũ eſt liber Leuiticus ĩ quo ſingula ſacrificia· imo ſingule pene ſyllabe ac veſtes Aaron· totuſq3 leniticus ordo ſpirant celeſtia ſacra. ¶ Iſidor⁹ de myſterio leuitici. Varias q̃dẽ figuras ſacrificij paſſiõis chriſti ꝓmiſſi ĩ victimiſ aĩalium oportebat celebrari. Ipſe etenĩ offerebat̃ ĩ vitl'o ꝑpt̃ cruc̃ vtutẽ· ĩ agno ꝑpter ĩnocẽtiã· ĩ hirco ꝑpt̃ carnis pcti ſilitudinẽ· ĩ turture et colũba ꝑpt̃ deũ et hominẽ. Porro ĩ ſimilaginis ꝯſpſione p̃figurabat̃ eccl'ia q̃ ex multĩ credẽtiũ granĩſ ẽ collecta· et p legĩ et euãgelio⁊ molã int̃ l̃ram et ſpm̃ ſepat. Per aquã etiam baptiſmatis adunata chriſmatĩ oleo puncta· ſcti ſpũs igne ſolidata· ⁊ p humilitatem ſpirit⁹ hoſtia deo placens eſt effecta. Q2 mel ĩ dei ſacrificiũ non offert̃· hoc ſig̃t apud deũ nihil voluptuoſũ· nihil ſuaue hui⁹ mũdi placere· nihilq3 qđ non habeat mordacĩ aliquid veritatĩ; vñ et paſca cũ amaritudinib; mãducat̃. Ecõtra vo ſal ĩ oĩb; ſacrificijs admiſceri iubet̃· vt in oĩb; q̃ ad chriſti honorẽ offerim⁹ ſal diſcretionis apponam⁹. Q2 aũt in ſacrificio oleũ offert̃· ſig̃t· vt q̃cq̃d ad chriſti cultũ impẽdim⁹· totũ cũ hylaritate faciamus. Nihil vt ait aplus· ex triſticia· aut ex neceſſitate: Hylarẽ enĩ datorẽ diligit dñs. Vitul⁹ ille chriſt⁹ ẽ q̃ nõ ſolũ ꝓ pctis ſacerdotalis ppl'i· ſ; etiã ꝓ oĩ hũano genere pñ ĩmolatus ẽ. De q̃ aplus. Pro nobiſ oĩb; tradidit ipſum. De cui⁹ ſanguĩe ſepties ppl's digito ſacerdotĩ aſpgit̃· vt purificatio nr̃a ĩ chriſti ſanguĩe collata· per grãm ſeptẽplicis ſpũs demõſtret̃. Duo autẽ hirci ſunt duo ppl'i pctõres p figurã

qui ꝓpt̃ originale pctm̃ formam hircorũ gerũt. Unde ⁊ hedi ad ſiniſtrã ponendi ſunt. Sed q̃ et his crediderũt. ⁊ penitentiam delictorꝫ toto corde egerũt. hi in ſimilitudinẽ hui⁹ hirci q̃ in ſortẽ dñi venit figurã accipiũt. Cui⁹ ſanguis cũ ſanguine vituli ꝯmiſceri iubet̃. vt ꝯſortes paſſionis chriſti effecti. ꝑticipes ei⁹ glie efficiamur. Alius vo hirc⁹ q̃ ĩ ſortẽ dñi nõ venit. typũ gerit infideliũ. q̃ nec ĩ chriſtum credere. nec ei⁹ ſanguĩe expiari voluerũt. Hi etiã oĩa pctã q̃ ab Adã vſqꝫ ad chriſtum humanũ gen⁹ admiſit. ſoli pcepturi ſunt. et ſic onuſti et ꝑgrauati ꝓijcient̃ ĩ deſertũ locũ. id ẽ. ĩ tenebras exteriores.

De myſterijs numeri Idem. Ca. LXXVIII.

Quod Aaron ſacerdos cũ ſorore Maria. frĩ ſuo Moyſi obtrectabat. ꝙ vxorẽ alienigenam duxiſſet: figura fuit ꝙ illa plebs ſacerdotalis chriſto adũſus eccliã ex gẽtibꝫ ꝯgregatã: derogaret. Ideoqꝫ lepra ꝑfũdit̃. nec ad dei tabernaculũ redit donec ſtatutũ tp̃s plenitudinis gentiũ implet̃. Tũc eteñ eadẽ plebs recipe poterit ſanitatẽ ꝑſtinã. cũ ei ſeptiformis agnitio ſpiritał ſuffragata fuit ad veniã. Cont̃dictio Chore Dathan et Abyron. ſigt̃ hereticorꝫ audaciã q̃ ſacerdotes dei contemnũt ⁊ ſciſmata faciunt. Qꝫ Aaron cũ thuribulo ſtans ĩ medio ꝑemptorꝫ et ſuperſtitũ. letalẽ plagã obiectu ſuo q̃ſi q̃dã mur⁹ excluſit. ſigt̃ ꝙ chriſt⁹ ĩ mũdo ruinam mortĩ aſpiciẽs a ſummo celo occurrit. et qꝫ nat⁹ eſt. ⁊ etiã mortuus inter viuos et mortuos ſtetit. Sicqꝫ paſſionis thuribulũ ĩ odorẽ paſſionis ſuauitatĩ ꝑtendens. ſuſpẽdit ignis ẽtni ꝑniciẽ. et inimicã ꝑtulit mortẽ. Uirga Aaron q̃ poſt ſiccitatẽ floruit. caro chriſti ẽ ſucciſa ð radice Ieſſe. q̃ poſt mortem reſurrexit. Alij hãc vgã q̃ ſine hũore florẽ ꝓtulit. Mariam virginẽ putãt q̃ ſine coitu vbũ dei edidit. Uitula rufa. eſt caro chriſti ſanguine paſſionis roſea ẽtatĩ integrẽ et perfectẽ quaſi annorꝫ triginta. nũqꝫ delicto ſubiugata. Qꝫ aũt apprehẽſam filij iſrael ex̃ caſtra pñte ſacerdote Eleaçaro eiecerunt. ſigt̃ ꝯſenſum ſacerdotum et ꝓpli iudeorꝫ in necẽ dñi. quẽ eiectũ extra hieruſalem crucifixerũt. Ex ſanguine aũt huius vitulẽ. ideo ſepties tabernaculum iubet aſꝑgi. qꝛ ſeptẽ ſunt ſpũſſancti chariſmata q̃ ꝑ chriſti ſanguinẽ ſuꝑ ecclię populos diſtribuũt̃. ꝑ quẽ ab oĩni delicto purgãt̃. Qꝫ aũt vitula cũ pelle et oſſibus fuit combuſta. oñdit. ꝙ ĩ paſſiõe chriſti oſſa ei⁹ nõ eſſent frangẽda. Uidet̃ autẽ ĩ Maria ꝓphia mortua ĩtelligi. ĩ Moyſe et Aaron. legi et ſacerdotio iudeorũ finis imponi. ꝙ nec ipſi valeãt ad terrã ꝓmiſſionis trãſire. nec ꝓplm̃ credẽtẽ de ſolitudĩe hui⁹ mũdi educere. ſꝫ ſol⁹ Ieſus filius dei. Moyſes ad aq̃s ꝯtradictionis typũ gerit ꝓpli iudeorꝫ. qꝛ ſicut ille pcutiens vga petram ð vtute dei dubitauit: Ita ꝓplus ille chriſtũ ligno affigens eum dei vtutẽ eſſe nõ credidit. Sed ſicut ꝑcuſſa petra manauit aq̃ ſitientibꝫ. ſic plaga dñicę paſſionis facta ẽ vita credẽtibꝫ Serpẽs ĩ ligno. ẽ chriſt⁹ ĩ cruce. vbi ð antiquo ſerpẽte triũphauit. et cui⁹ aſpectu illi⁹ venena ſupant̃: ipſo teſtãte qui ait: Sicut Moyſes exaltauit ſerpentẽ ĩ deſerto ⁊c̃. Serpẽs dicit̃ ꝓpt̃ mortẽ. Eneus vo ꝓpt̃ deitatis ẽtnitatẽ. Qꝫ aũt multis milibꝫ egreſſis de egypto ſoli terrã ꝓmiſſionis ingrediũt̃ duo. ſigt̃ multos ad fidem ꝑ baptiſmũ trãſire. ſed pauciſſimos ad celeſtem patriã peruenire. Multi eñ ſunt vocati. pauci vero electi. Duo aũt ſunt ꝓpter duos populos. vł ꝓpter duas vitas. ſcꝫ actiuã et contemplatiuam. Filij Ruben et Gad et Manaſſe iumenta plurima habentes circa iordanem poſſeſſionem accipiunt. et ĩ terra promiſſionis hereditatem habere nolunt. ſignificãtes quia quos mundi multa implicamenta occupant. habitationem celeſtis patrię nunqꝫ deſiderant.

¶ De myſterio deūteronomij. Hieronymus vbi ſupra. Ca. LXXIX.

Deuteronomiū vero ſecūda lex ⁊ euāgelice legis p̄figuratio: Nōne ſic habet ea q̄ priora ſūt. vt tñ noua ſint oīa? ¶ Iſidor⁹ d' myſterio deuteronomij. Per annos q̄dragīta. q̄b⁹ laborioſe ꝑactis filij iſrael tranſierūt ad terram ꝓmiſſiōis. ſigt̃ totum ſeculi tp̄us in quo viuit eccleſia ſub laborib⁹ et temptationib⁹ ꝑiculoſis ſꝑando qđ nō videt ꝑ patiētiā q̄uſq̃ ꝑueniat ad ꝓmiſſam ęt'nę felicitatꝭ p̄riam In cui⁹ rei figura dn̄s q̄draginta dieb⁹ ieiunauit. et temptat⁹ fuit. Q' autē eorū veſtis ꝑ tot annos nulla eſt corrupta vetuſtate. ⁊ morticinę calciamētorū pelles tādiu durauerūt ſine labe. pōt futurꝝ ſtatum corporū figurare. vbi ea q̄ corruptibilia ſunt. ſine vlla corruptione ꝑmanebunt. Sic aūt ibi p̄cipit' iuxta dei altare nemus nō debere plantari. ſic circa dn̄icam fidē. nihil ī v̓bis infructuoſū. nihil audientię ſecularꝭ illecebroſum cōponere debem⁹. ſꝫ ſola puritate v̓itaꝭ ſciam p̄dicatiōis teneam⁹. Vn̄ apl's. Nō in doctꝭ humanę ſapię v̓bis. ſꝫ ī oſ̄ſione ſpūs et v̓tutꝭ. Septē gētes q̄ de t̄ra ꝓmiſſionis eijci iubēt'. ſeptē ſunt vitia p̄ncipalia q̄ ꝑ grāꝫ dei miles vnuſq̄ſq̃ ſpiritalis expꝑrans ex̄tmiare penit⁹ admonet'. Qui maioris numeri ſunt q̄ꝫ filij iſrl'. q̄ plura ſūt vitia q̄ꝫ v̓tutes. Robuſtiores etiā eē dicunt'. q̄ fortit' ī mēbris nr̄is militat oblectatio carnaliū paſſionū q̄ꝫ ſtudia virtutum q̄ nō niſi ſumma ꝯſtructione cordis et corꝑis acquirūt'. Harꝝ etiā gentiū regiones poſſidere p̄cipim̄. cū eniꝫ populis ſpiritalib⁹. id ē. v̓tutib⁹ dimicātib⁹ ꝯtra ſe fuerit vitia ſuꝑata. locū quē ſibi ī corde nr̄o ſpūs fornicationis retinebat. deinceps caſtitas obtinebit. quē furor ceperat patiētia vendicabit. quē accidia vaſtabat excolet fortitudo. et ita ſingul' vitijs expulſis. eorꝝ loca. id ē. affect⁹ ecōtrario poſſidebūt filij iſrael. id eſt. aīe videntis deum vel virtutes.

¶ De myſterijs Joſue. Hieronymus vbi ſ. Ca. LXXX.

Veniam ad Jeſum naue q̄ dn̄i typū nō ſolū ī geſtis verꝫ etiā ī noīe p̄fert. Trāſit iordanē hoſtiū regna ſubūtit. diuidit terrā populo victori. et per ſingulas vrbes. viculos mōtes. flumīa. torrētes atq̃ ꝯfinia eccl'ię celeſtiſq̃ hier'lm ſpūalia regna deſcribit.

¶ Iſidor⁹ de myſterio Joſue. Hiericho ciuitas mundum figurauit ad quē dn̄s Jeſus chriſt⁹ ad ꝑſcrutādū hominū mores duo teſtamēta direxit Raab v̓o typū tenet eccl'ię d' gentib⁹ ex̄neis cōgregatę. q̄ antea viuēs ī deſiderijs carnis fornicabat' ī idolis. De talib⁹ ait dn̄s: ꝓcedēt vos ī reg̃ celorꝝ. Hęc igit' teſtamēta dn̄i ſola ſuſcepit. et eadē fidelit' ſeruata ī inimicis oīno nō tradidit. ipſa poti⁹ periclitari optans. dūmodo illeſa ac ſalua ſeruarent'. Hęc cārū mūdus ſicut illa ciuitatem firmit' credidit. hec ꝓ ſe ſuorūq̃ ſalute pactū cū teſtamentꝭ dn̄i fecit. Hęc ī domo ſua coccū. id ē. ſignū ſanguīs poſuit. extra hanc ſi q̇s inuent⁹ fūit. ruinā ⁊ incēdium mūdi nulla rōne vitabit. Qđ v̓o ꝑs aquarꝝ flumīs ī dulcedine ꝑſeuerans reſilijt retro. et ꝑs ī amarꝝ marꝭ gurgitem defluxit. hec etiā figura baptiçatorꝝ varietatē deſignauit. Horꝝ quidam acceptā grē celeſtis dulcedinē cuſtodiūt Alij v̓o ī peccatorꝝ amaritudinē ſe ꝯuertunt. Q' aūt ordo ſacerdotalis et leuiticus iter populo dei demōſtrat. ſacerdotale magiſteriū ſigt̃. Vrbē hiericho ſeptem dieb⁹ ferentes arcam iſraelite ęneis tubis clangētib⁹ circūierūt. et muri ei⁹ per arcę p̄ntiam atq̃ ęrearꝝ tubarꝝ ſonitū cadūt. Quia et in hoc tempe qđ ſeptē dierū viciſſitudine voluit'. dū fert' arca. id eſt. dū orbē terrarꝝ circūiēs eccleſia mouet' ad p̄dicantiū voces quaſi ad tubarꝝ ſonituꝫ muri hiericho. id ē. elati mūdi ſuperba in

fidelitatis obſtacula corruũt· donec in fine temporũ mors nouiſſima deſtruat· et ex impiorũ pditione vnica dom⁹ Raab tãq̃ vna eccleſia liberet· mundata a turpitudine fornicationis· p feneſtrã ꝯfeſſionis· i ſanguĩe remiſſiõis. De anathemate aũt hiericho fraudãs i tabernaclo ſuo abſcõdit· q̃ ſeculares mores i ſecreti eccleſie inſerit· et q̃ ſub cultu manẽs ſolẽnitates ſeculi vel ſpectacula diligit. Ejicit ḡ chriſt⁹ a facie fideliũ ſuoꝝ q̃dãmõ gẽtes hoc ẽ· gẽtiliũ erroꝝ malignos ſpũs· ⁊ ſorte diuidit terrã i nobis oĩa operãs vnus atq̃ idẽ ſpũs· diuidens dona ꝓpria vnicuiq̃ put vult. Habitauit autẽ chananane⁹ i medio Effraĩ tributari⁹. Quid chananeus gẽtilis videlicet ꝑpl's niſi vitiũ ſigt? Sepe etenim virtutib⁹ magnis terrã ꝑmiſſionis ingrediñ· q: ſpe intima ð eternitate roboraĩ. Sed dũ iterempti ſublimib⁹ vitijs q̃dã tñ parua retinem⁹. q̃ſi chananeũ viuere i tra nr̃a ꝯcedimus. Qui tñ tributari⁹ efficit· q: ḃ ipſum vitium qð ſubigere nõ poſſumus· ad vſum nr̃e vtilitati· humilit retorquem⁹. Moyſes trans iordanem duab⁹ tñ tribub⁹· ⁊ dimidie poſſeſſionẽ decreuit· ceti ꝟo oẽs p Jeſum accipiũt· q: plures p fidẽ Jeſu chriſti ꝑmiſſa celeſtia q̃ p legẽ ſuſcipiũt

De myſterijs Judicum. Et primo de Jael et Gedeone. Ca. LXXXI.

Joſue ſuccedũt iudices Sic et poſt chriſtũ apl'i ſucceſſerũt et eccl'iaꝝ rectores. Hieronym⁹ vbi ſ. Verũtamẽ in iudicũ libro· quot principes ꝑpl'i tot figure ſunt. Jſidor⁹ vbi ſ. Jael aſcẽſio iterptat q: p eccleſiã ad celũ aſcẽdit. Jſta clauo Siſaram hoſtẽ interfecit· id ẽ· ligni cruci acumine· ⁊ virtute diabolũ interemit· q Barach· id ẽ· prior ꝑpl's p legi p̃cepta facere nõ potuit. Gedeon· id ẽ· circũiens in vtero· chriſt⁹ ẽ q̃ incarnat⁹ in vtero ꝟginis· et itra vteꝝ fuit p ſubam infirmitati et extra mundũ p potẽtiam diuinitatis. Hic ſub quercu frumẽta excutiebat atq̃ purgabat· dũ ſb vmbra ſacre cruci p̃deſtinato icarnationis future myſterio cõſtitutus rectitudĩe iudicij· q̃ſi ꝟga ſctõꝝ electionẽ a vitiorũ paleis ſequeſtrabat. Petra quoq̃ pcuſſa ð qua ignis exiuit ⁊ carnes ſuppoſitas ac ius ſupfuſum cõſumpſit· ẽ caro chriſti q̃ pcuſſa· id eſt· crucifixa· nõ ſolũ facta· ḃ etiam cupiditates purgauit atq̃ deleuit. Caro eni hedi culpam facti· ius ꝟo cupiditati illecebras figurauit. Jgnis itaq̃ ð petra exiuit· q: caro chriſti diuino repleta ſpũ· oĩa peccata exuſſit. Vñ et ipſe dicit: Jgnẽ veni mittere i terrã ⁊c. Taurũ quem pr̃ idolis deputauit· hũc Gedeon occidit· ⁊ aliũ deo ſeptennẽ imolauit· i q̃ poſt aduentũ chriſti cũcta ſacrificia gentilitati aboleda· ſolumq̃ iã ſacrificiũ paſſionis chriſti p redemptiõe ꝑpl'i deo offeredũ oñdit. Jpſe ẽ eni ſeptennis vitul⁹· videlicet ſeptiformi ſpũ plen⁹. Gedeon ſignũ i vellere nõ q̃ſi incredul⁹ petijt· ḃ futura myſteria p̃uidit· et diligẽter exploraueit· vt amplius crederet miraculũ cũ itellexiſſet oraculũ. Quid aũt vell⁹ complutũ area ſicca· et poſtea area cõpluta ſicco vellere: niſi q pmo gens vna iudeoꝝ habebat gr̃e myſteriũ· ⁊ totus orbis vacuus erat. Nunc aũt i manifeſtatione chriſti tot⁹ orbis ḃ habet· et illa vacuata eſt. Glo· ſup Judicũ. Porro ꝯtra Madian a bello ꝓhibẽt· qui flexo genu aq̃s bibũt· ⁊ illi aſſumũt qui more canũ eas lambunt· q: chriſt⁹ cũ illis cõtra hoſtes fidei pgit ad p̃liũ· qui dũ aquã doctrĩe hauriũt· rectitudinem opeꝝ nõ flectũt· ſed qð ore annunciãt ope oñdũt. Vñ manu ex ligua dicit eos lambere· id ẽ· ꝟbo ⁊ ope· q: qui docet et facit· in regno celoꝝ magn⁹ erit. Jdcirco ꝟo ſimilitudo canis lambẽtis inducit· vt i eo affect⁹ oñdat· q: hic ſupra oĩa cetera animalia ꝓprio dño amorẽ ſeruare· nec terrore nec iniurijs cedere dicit. Hi ḡ electi probati· ⁊ ad victoriã ꝯſecrati fuerũt· q̃ tertio cẽtenario multiplicato

ꝑfecte trinitatꝪ numeꝝ ferūt. ¶ Iſido-
rus vbi ſ̄. Venerunt igit̄ armati ſub
duce ſuo ad ꝓliū martyres nr̄i. ſꝫ cuꝫ tub
lagenis et lampadibꝫ. Qui tubis īſonu-
erūt dū ꝑdicauerūt. Lagenas ꝯfregerūt
dū ſoluēda ī paſſione ſua corꝑa gladijs
hoſtibꝫ oppoſuerūt. Lāpadibꝫ reſplēdu-
erūt dū poſt ſolutionē corpoꝝ miraculis
coruſcauerūt. Mox hoſtes in fugā verſi
ſunt. qꝛ dū mortuoꝝ martyrū corꝑa mi-
raculis coruſcare viderūt. luce ꝟitatꝪ fra-
cti qͦd impugnauerāt crediderūt.

¶ De myſterijs filioꝝ Gedeonis
Cap. LXXXII

Vxores Gedeonis nati-
ones ſignificauerunt. q̄ chriſto
ꝑ fidē adheſerūt. ſeptuagita fi
lij. ſeptuagita linguas mūdi. ī qbꝫ ꝑ fidē
ſibiꝪ dn̄s filios generauit. Concubina. ſy
nagogā ī nouiſſimis antichriſto creditu-
rā. De q̄ ſcriptū ē: Qui dicūt ſe iudeos
eē et nō ſunt. ſꝫ ſunt ſynagoga ſathane.
De hac ī nouiſſimis filijs nequam anti-
chriſtꝰ generādꝰ ē. q̄ et dicit̄ filiꝰ ancille.
id ē. peccatricꝪ ſynagoge. Qui enim facit
pctm̄. ſeruꝰ ē pcti. Hic itaqꝫ ꝯgregatꝪ ſi-
bi impijs. ſicut Abimelch fecit. impbe re-
gnū vſurpabit nobilibꝫ. id ē. fidelibꝫ īter
fectis. Sed ex diūſis natiōibꝫ ac linguiſ
ꝑſecutionē īducet. vt oēs ſctōs īterficiat
Filiꝰ aūt iunioꝛ q̄ fugiendo gladiū eua-
dit. ſigt̄. reliq̄as iſrl̄ ī extremo tpe creditu
ras. ⁊ antichriſti gladiū euaſuras. Hic ī
ꝟticē monꝪ garicim aſcēdit. qꝛ ꝓphetica
re. nec ꝑſecutionē ātichriſti q̄libet euadē
potīt. niſi ꝑus montē bn̄dictiōis. id eſt. fi
dei ſblimitatē ac ꝟtutē aſcēderit. Por-
ro ligna ſilue ſunt hoīes īfructuoſi. vani
et vagi ęt̄no iucēdio ꝑparati. Sup hos
nec oliua. nec ficꝰ. nec vitꝪ regnare ſignāt̄
qꝛ nō meret̄. Oliua nāqꝫ grām ſctiſpūs
et vnctionē pacꝪ ſigt̄. Ficꝰ ꝟo legē quam
ꝑr̄familias plātauit ī vinea ſua. Deꝰ enī
omniū credētiū pr̄ plātauit vineā. id eſt.
iudeoꝝ plebē. et ī ea ficū. id ē. legē q̄ ꝑmi-
tiuū populū ſicut ficus groſſos ⁊ aridos
et inutiles ī trā deiecit. ⁊ poſtmodū alios
fructꝰ generauit. id eſt. ꝓplm̄ chriſtianum
quē ad debitā euāgelice diſciplīe matu-
ritatē et ſuauiſſimā pinguedinem chriſti
cū glīa et honore ꝑduxit. Vitis aūt chri
ſtus ē q̄ dixit: Ego ſum vitꝪ vera. Quia
ḡ ꝓpls q̄ antichriſto ſeruit ī reꝓbū ſenſuꝫ
dat̄. vt credat mēdacio. id ē. antichriſto
q̄ ꝟitati. id ē. chriſto noluit a regno vitꝪ.
id ē. chriſti. et ab oliua. id ē. ſpūſſcti grā.
⁊ a ficu. id ē. diuīe legꝪ dulcedine. reꝓbat̄
Rhamnꝰ ē genꝰ rubi quē vulgo fruticem
vrſinā vocāt aſpeꝝ nimis et ſpinoſum. ꝑ
qͦd antichriſtus ſigt̄. cū oī aſꝑitate ⁊ feri-
tate humanū genꝰ vaſtaturꝰ. Ignis de
rhamno. i. iniq̄tas ꝰ antichriſto exibit. ⁊
oēs q̄ ī illo ꝯfidūt. parit̄ cum illo deuora
bit.

¶ De myſterijs Iepte.
Cap. LXXXIII.

Iepte quoqꝫ chriſtum ſi-
gnificat q̄ a facie fratꝝ ſuoꝝ. id
eſt. iudeoꝝ abſcedēs ꝑncipatū
ī gētibꝫ accepit. q̄ oīa ſalutꝪ hūane ſacra
q̄ſi iuratꝰ expleuit. ⁊ carnē ꝓpriā q̄ſi filiā
ꝑ ſalute iſrl̄ obtulit. ¶ Augꝰ. ſup Iu
dicum. Vn̄ Iepte īterꝑtat̄ aperiens.
qꝛ chriſtꝰ diſcipul̄ ſuis ſenſū apuit. vt in-
telligerēt ſcp̄turas. Hunc igit̄ ꝑncipes ſa
cerdotū ſcribe et phariſei q̄ ꝰ legꝪ obſuatione videbāt̄ glīari. expulerūt a ſe tanq̄ꝫ
legē ſolueret. et ideo filiꝰ legitimꝰ nō eēt.
Porro quātū ad gentē mat̄ eiꝰ ſynago-
ga dici pōt. q̄ ſepe cū idolis fornicata eſt.
ſꝫ illi q̄ſi legꝪ obſeruatores legitimi vide-
bāt̄. Hic aūt ꝯ legē facere videbat̄: Iō
tanq̄ꝫ legitimi non legitimū iure ſibi viſi
ſunt eieciſſe. Vn̄ et dicebāt: Hic hō non
ē a deo. q̄ ſabbatū nō cuſtodit. Nos au
tem ex fornicatiōe nati nō ſumꝰ. vnū pa-
trem habemꝰ deū. Scdm̄ hꝫ tn̄ plebs illa
dicta ē fornicaria. qꝛ legꝪ ꝑcepta nō ſua-
bat. ⁊ tāq̄ꝫ viro fidē nō exhibebat. Ipſū
aūt chriſtū eiecerunt. dū eius infirmitati

ꝑualuerũt·qꝛ ſic ab eis ꝙ̃ opoꝛtebat pati
voluit· ſic ẜ idẽ ſigns Jacob·angelo cũ
quo luctabat᷑·ꝑualuit. Habitauit igit᷑ ĩ
t̃ra thob·i·bona vel poti⁹ optima·quam
coꝛp⁹ t̃renũ excellẽtia moꝛtalitatꝭ et ĩcoꝛ-
ruptionis erat indutũ. Tũc ad eum viri
inopes et latrocinãtes ꝯgregabãt᷑: et q̃ſi
ꝑncipẽ ſeq̃bãt᷑. Añ paſſionẽ q̇dẽ cum pu-
blicanis et pctõꝛib⁹ mãducauit· nec op⁹
eẽ ſanis medico· ẜ egrotꝭ oſtẽdit. Int᷑ la-
trones q̇s crucifixũ·vnũ ĩ ꝑadiſũ de cru-
ce trãſtulit. Poſtq̃z ṽo ſurrexit·et ĩ t̃ra
thob eẽ cepit·hoĩes ſcelerati collecti ſunt
ad eũ ꝓ remiſſione pctõꝝ·q̇ ⁊ cũ illo am-
bulabãt·qꝛ ẜm ei⁹ ꝑcepta viuebãt. Hoc
etiã q̃tidie fit· vt ad eũ impij ꝯfugiant· ⁊
vias ei⁹ diſcant. Poꝛro ꝯ̃ filios Amon
dux Jepte q̃rit᷑·q̇b⁹ victis filij iſrl̃ liberẽt᷑
Qui enĩ chꝛiſtũ pri⁹ abiecerũt·rurſus ad
eũ ꝯũſi ſalutẽ ĩ chꝛiſto receperũt. Unde
Petro eos ad ꝯũſionẽ et fidẽ in eũ quẽ
ꝑſecuti fuerãt exhoꝛtãte·multi eoꝝ com-
puncti ſunt coꝛde. Et q̇d ẽ ab ĩimicꝭ libe-
rari·niſi a pctĩs ſaluari: Uel ipſa potius
vocatio iudeoꝝ ſig̃t᷑·q̃ ĩ fine mũdi ſꝑat᷑.
Uñ et ſenioꝛes galaad ad rogandũ Je-
pte veniſſe dicũt᷑·vt ꝑ ętatẽ ſenilẽ nouiſ-
ſima tp̃a ſignificẽt᷑. Hoc etiam myſterio
ꝯgruit·ꝙ galaad abijciens vel reuelatio
ĩterp̃tet᷑·qꝛ iudei ꝑmo chꝛiſtũ abiecerũt·
ẜ eis poſtea reuelabit᷑. Tale q̇d et in Jo-
ſeph figuratũ ẽ·quẽ fratres ſui videntes
abiecerũt·et cũ fame tribularent᷑ ad eius
opẽ miſericoꝛdiãq̃z ꝯuerſi ſunt.

De myſterio Samſonis. Iſidoꝛus vbi s̃. Ca· LXXXIIII·

Samſon quondã nazare-
us dñi·q̇ddã habet geſtũ ĩ typo
chꝛiſti. Pꝛĩo ꝙ ab angelo na-
tiuitas ei⁹ nunciat᷑. Deinde ꝙ nazareus
dei dicit᷑·⁊ ꝑ ipſum iſrl̃ ab hoſtib⁹ liberat᷑
Poſtremũ ṽo ꝙ allophiloꝝ tẽplũ ſub-
uertit·et ꝑierũt multa milia hominũ q̇ il-
luſerãt. Sol aũt ipſoꝝ ĩterp̃tat᷑·eoꝛũ ſcꝫ
q̇b⁹ lucet·nõ omniũ·ſic ſuꝑ bonos ⁊ ma-
los oꝛit᷑. Quis igit᷑ ĩ Samſone leonem
obuiũ necãs erat cũ vxoꝛis cauſa petẽdę
ad alienigenas tẽdebat: niſi chꝛiſt⁹ q̇ vo-
catur⁹ eccl̃iam ex gẽtib⁹ veniẽs dicebat:
Gaudete qꝛ vici mundũ: Quid autẽ ex
oꝛe leonis ipſi⁹ occiſi fauus ſignificabat
extractus·niſi regni t̃reni reges ipſos vt
ꝯſpicim⁹ q̇ adũſus chꝛiſtũ antea fremue-
runt·⁊ nũc iã ꝑempta feritate dulcedinẽ
euangelicã ꝑdicant. ⁊ munimenta ꝑbere
nõ deſinũt:

Greg⁹· ſuꝑ Judicũ xv·ca· Poꝛro maxilla aſini q̇ mille vi-
ros Samſon ꝑcuſſit·ꝑdicatoꝛes euãge-
lij deſignat. Redẽptoꝛ etenĩ nr̃ ſimplici-
tatẽ et patiẽtiã eoꝝ mãu ſuę ṽtutꝭ tenẽs
carnales a vitijs ĩterfecit·et maxilla ĩ t̃rã
ꝓiecta·poſtmodũ aq̃s fudit·qꝛ moꝛti tra-
dita ꝑdicatoꝝ coꝛpa magna ꝑplĩs mon-
ſtrauere miracula.

Idẽ ibidẽ decimoſexto capitulo. Quid autem
gaza ſig̃t niſi ĩfernũ: q̇d philiſtei· niſi ꝑfi-
diã iudeoꝝ: qui cũ moꝛtuũ dñm vide-
rent·et coꝛp⁹ ei⁹ in ſepulcro poſitũ cuſto-
des ilico depoſuerũt· deputauerũt·et au-
toꝛẽ vitę ĩferni clauſtrꝭ retẽtũ·q̃ſi Sam-
ſon ĩ gaza ſe dep̃hẽdiſſe lętati ſunt. Sã-
ſon ṽo nocte media non ſolũ exijt· ẜ etiã
poꝛtas tulit·qꝛ redẽptoꝛ nr̃ añ lucẽ reſur-
gens·nõ ſolũ d̃ ĩferno liber exijt· ẜ inferni
clauſtra deſtruxit·poꝛtas tulit· ⁊ montis
ṽticẽ ſubijt· qꝛ reſurgẽdo clauſtra ĩferni
diſrupit· et aſcẽdẽdo regna cęloꝛũ pene-
trauit.

Iſidoꝛ⁹ vbi s̃· Illud etiã q̇d ĩ ſemetipſo Sãſon exp̃ſſit·ꝙ paucos
q̇dẽ dũ veniret interemit: deſtructo aũt
tẽplo hoſtes ĩnũeros cũ moꝛeret᷑ occidit·
qꝛ nimirꝝ dñs ab elatiõe infidelitatꝭ pau-
cos dũ viueret·plures tñ cũ tẽplũ ſui coꝛ-
ꝑoꝛis ſolueret᷑ extĩguit·atq̃z elatos ex gẽ-
tib⁹ quos viuẽdo ſuſtinuit·ſil᷑ oẽs moꝛi-
endo ꝓſtrauit. Iã ṽo reliq̃ ei⁹·id ẽ·ꝙ ei
mlier ſẜdola caput raſerit·et allophil᷑ il-
ludẽdũ t̃diderit·ꝙ captiuat⁹ ẽ·ꝙ cęcat⁹ ẽ
ꝙ etiã ad molã deputat⁹ ẽ·ĩ his nõ chꝛi-
ſtus· ẜ illi figurãt᷑ q̇ ſolo ĩ eccl̃ia chꝛiſtia-
no noĩe gloꝛiãt᷑·licet malis actibus iugit᷑
implicant᷑. Si enĩ mulieri·id ẽ·carni nrę

blandienti libidini cōſenſerim⁹: gr̄a ſpūa-
li quā naçarei ſigīt· crines nudati decipi
mur. Ita enī ſup hos ⁊ peccatores viola-
ta chriſti gratia· ſicut Samſon inciſa co
ma diabol⁹ illudit. Maligni aūt ſpirit⁹
poſtq̄ tēptationū ſtimulis intus aciē cō
templationis effodiūt· foris hominē ī cir
cūitu laboris mittūt. Qz et ſi aliqñ idem
homo agēdo pniam redeat· illi velut co-
ma reducit· id ē· gr̄a refloreſcēte ad ỽtu-
tem repat. Deinde cupiditatū et luxuriç
ſubūſis colūnis· victores hoſtes eiecit· et
repato certamie ī finē fortiſſime a demo
nib⁹ triumphabit.

De myſterio Ruth. Hierony-mus vbi ſ. Ca. LXXXV.

Ruth moabitiſ explet va
ticiniū Eſaię dicentis: Emitte
agnū dn̄e dn̄atorem t̄re de pe-
tra deſerti ad montē filię ſion. Glo.
ſup Ruth. Myſtice vero noemi ſyna-
gogā ſigt. Interp̄tat enī pulcra. Hely-
melech aūt de⁹ me⁹ rex chriſt⁹ ē cui dicit:
Intēde voci orōnis meę rex me⁹ ⁊ deus
me⁹. Hic ī bethleē nat⁹ pegrinationem
hui⁹ mūdi viſitauit cū vxore ſua· et duo-
bus filijs liberis· id eſt · duob⁹ ordinibus
ꝓphetaꝝ et aploꝝ· q̄ ei⁹ ſanguine liberati
ſunt a pctōꝝ ſeruitute. Per duas autē
mulieres· quaꝝ vna dolēs ac lugēs a ſo-
cru receſſit. Alt̄a vero eidē obſtinato aīo
adheſit· credētes ſignt· quoꝝ alij pcepta
gr̄a baptiſmi ⁊ ſocietate fidei· ad errores
p̄ſtinos relabunt· q̄s ſigt orpha q̄ ad de-
os ſuos ē reūſa. Alij vero definito ꝯſilio
pceptā gr̄am pfectiōis ꝯſequūt· qui per
Ruth deſignāt. Itaq̄ Ruth· id ē· eccle
ſia ꝺ gētib⁹ vocata· relicta p̄ria· i· idola-
tria et carnali ꝯuſatione omiſſa· obſtina
to aīo p̄dicatores ī terrā ſanctā et in ciui
tatē bethleē ſequit· vbi ad ſuſcipiendum
ſpōſum ꝺ ſtirpe iſrael Abraę natum p̄pa
rat· ī quo oēs gentes vel trib⁹ bn̄dicent.
Ipſum enī ꝓfitet eē deū ſuū ī quē ſancti
crediderūt· ſecq̄ quo caro chriſti aſcēdit
iturā· et ꝑ eius noīe vſq̄ ad mortē ī hoc
ſeculo paſſurā· ⁊ cū ipſo ſanctoꝝ ac pro-
phetaꝝ et p̄iarchaꝝ cōſociādā. Porro
ſynagoga calamitatem ſuā quā poſt ad-
uētū chriſti merito patit agſcit· ⁊ noemi
id ē· pulcra vocari refugit· qꝛ tpa ꝓſperi-
tatū ſuę finiri ꝯſpicit. Meſſis hordeacea
tp̄us dn̄icę paſſionis exp̄mit· q̄ mēſe no-
norū· id ē· p̄mo mēſe ꝯtigit. Vn̄ q̄ tpe il-
lo ad bethleem veniūt· qñ lex ſcȝ chriſtū
quē docet ī bethleem· natū ī mēſe nonoꝝ
id eſt· ī paſca p̄dicat occiſuȝ. Vel meſſis
hordeacea ſigt indeoꝝ credulitatē q̄ ꝑ-
acto ſacro paſſionis p̄dicātib⁹ aplis pri-
mū venerūt ad fidē· qui et alibi qnq̄ pa
nib⁹ hordeaceis a dn̄o paſti legūt. Spi-
cę ỽo remanētes ſignt fideles q̄ trāſlatiſ
ceterī ī cęlū· relinquunt nob ī exemplum.
Meſſes q̄ppe ſūt ſcti q̄ colligūt ī horreo
dei reponēdi. Meſſores aūt ſunt angeli.
Vel ſpicę ſūt myſteria ſcp̄taꝝ· q̄ Ruth
ī agro diuinę lectionis poſt meſſores· i· p̄
dicatores colligit· et ī ſinu mentū ſuę teſti-
monia ỽtutū· et exempla recondit.

De myſterio Booȝ. Ca. LXXXVI.

Booȝ aūt qui fortitudo
b dei interp̄tat chriſtū ſigt· q̄ et ī
Eſaia de⁹ fortū vocat. Ipſe enī
Helymelech ꝯſanguine⁹· qꝛ teſtimoniū
habens a lege et ꝓphetū ꝺ bethleē· ⁊ ꝺ ſtir-
pe Dauid ē nat⁹. Veniēs aūt ī agrū fa-
milię ſuę ỽba ſalutū et pacū attulit· in cui⁹
natiuitate chorus angeloꝝ cecinit: Glia
ī excelſis deo ꝛc̄. Gr̄as eccleſia refert ſal-
uatori ꝙ eā dignat⁹ eſt reſpicere. Rn̄det
ille ſibi placere ꝙ illa gentes idolatras ⁊
carnalia deſideria reliqt· ſecq̄ ſctōꝝ ipſo
ſibi p̄us ignoto ſociauit. Hortat vt pu-
ellis ſuis iūgat· qꝛ mores ex conuictu for-
mant. In aceto legē exp̄mit· q̄ diu perſe-
uerans ī ipſo phariſęoꝝ traditiōib⁹ cor-
rupta natiuum ſaporē pdidit· In hac q̄
buccellā eccleſia tingit· id eſt· ī carnatio-
nis chriſti myſteriū ī veteri teſtamēto eē

diſcit·et ideo firmiꝰ credit·qꝛ lõge añ ꝑfi
guratū agnſcit. Deniqꝫ Noemi dicente·
id ē·ſynagoga ꝑdicāte·gētilis eccłia bo-
nitatē ⁊ fortitudinē ꝓtectoris ſui cogſcit·⁊
hmōi ꝑceptū accipit. Lauare inqͭ aq̄ ba
ptiſmi vel lachrymis pnīe et vngē chriſ-
mate vel ſpūſſcti vnctiōe·⁊ īduere cultu
veſtiū·i·ornatu ꝟtutū·⁊ deſcende ī areā
ſcꝫ iudeorū. Nō te videat hō donec eſu ꝫ
potūqꝫ finierit. Hō dic· qꝛ fides eccłie gē
tiū nō añ apparuit qꝫ xp̄s īcarnatiōis ſue
myſteriū īpleuit·⁊ cū diſcipul' ſuis cenās
eiſdē corpis ac ſāguinis ſui ſacr̄a cōica-
uit·īpletoqꝫ myſterio diſpēſatiōis·eccłia
d gētibꝫ ad fidē chriſti fiducialit' acceſſit
Cū aūt inqͭ ierit ad dormiēdū·i·ad mo-
riēdū ꝓ nob·nota locū paſſiōis·ſ·⁊ mor-
tis. Venieſqꝫ ⁊ diſcoopies palliū q̄ opit'
a pte pedū·ꝓijcieſqꝫ te et ibi iaceb. Ac ſi
diceret: Chriſtū ꝓ te paſſū agſce·veniqꝫ
deuota mēte ⁊ opimētū lrē legi ī q̄ ſacrm
tegit' īcarnationis eiꝰ diſcute. Cumqꝫ co-
gnoueris ide tibi ſalutē ꝓmiſſā ad auxiliū
eiꝰ ꝯfuge vt ibi ꝑmaneas om̄i tpe. Ipſe
inqͭ dicet tibi q̄d agere debeas·qꝛ neceſ-
ſe ē vt ab ipſo tue ſalutis ordinem diſcas.
Vidit itaqꝫ Booz mulierē ad pedes ſu-
os iacētē·i·eccłiā humilit' īcarnatiōis ſa-
cramētū venerātē·⁊ ab illa q̄ eēt interro-
gauit·dū eiꝰ cōfeſſionē expetijt. Expāde
ait illa palliū tuū ſup famulā tuā·i·ſup
me fidei ⁊ protectiōis tue gratiam. Ille
q̄cquid dixerit illa ſe facturā ꝓmittit·qꝛ
q̄cq̄d fides petierit xp̄i benignitas ꝯcedit

De myſterio propinqui. Ca· LXXXVII·

Quem vero propinq̄orē
eē dixit: ipſe ē Iohēs baptiſta
qui ꝑor ī mūdo natus fuit. Et
h q̄dē cū chriſtꝰ eē putaret'·ſpōſi nomē ſi-
bi nō vſurpauit·h chriſto reſuauit. Hūc
itaqꝫ propinquum Booz·id eſt·chriſtꝰ
preterire vidit cū ſui precurſoris aduen-
tum quē hūane vite more ꝓperare ꝯſpe-
xit ad officiū ꝑconis miſericordit' ꝯuītit.

Et h dū ī porta ſedebat·i·dū ī aluo ꝟgi-
nis carnē ſumebat. De q̄ di: Porta h
clauſa erit·⁊ nō apiet'·⁊ vir nō trāſibit ꝑ
eā·quia dominꝰ deus iſrael ingreſſus eſt
per eam. Nunc autē ꝓpinquū nomīe ſuo
vocauit·quādo per Gabrielem eum Io
hannē vocādū predixit. At ille iure pro-
pinquitatis ceſſit cū ait: Ego aūt bapti-
ço in aqua·medius aūt veſtrū ſtetit·quē
vos neſcitis·cuius non ſum dignꝰ ſolue-
re corrigiā calciamēti eiꝰ. Et alibi: Ego
chriſtus non ſum·ſed miſſus ſum añ eū:
Qui habet ſpōſam ſpōſus eſt ⁊c· Iohā-
nes itaqꝫ nō ſibi ſed chriſto calciamentū
vendicauit·quia ſponſam illi ſoli compe-
tere intellexit. Alter autē iſte ꝓpinquus
eſt legis decalogus qui ſynagoge vide-
batur euāgelio ꝓpinquior· quia ſpecia-
liter illi populo datus eſt· et tempore pri-
or. Nunc ꝓpinquū·id eſt·legem·chriſtꝰ
ad ſe decliare iuſſit·dū eā ad diſpēſatio-
nis ſue myſterium teſtificādū inclinauit
Conuenienter itaqꝫ legiſperitis partem
agri Noemi ad emendū obtulit·cū par-
tem plebis que apparente iam gratia re-
manſit ad ſaluandum·ſynagoge magi-
ſtris oſtendit·vt infirmitatem ſuā agno-
ſcerent·⁊ quod ipſi nequirent·ꝟo medi-
co faciendum cōmitterent· In hoc autē
ꝙ cōiugium Ruth offert illi·ſigt nō ali-
ter eandem plebis partem aſſumi·qꝫ per
eccleſie copulationem in cōiugium chri-
ſti q̄ ſuſcitaret ātiquū nomē filij dei·q̄d
ab initio habuerunt ſancti. At lex euan-
gelio ceſſit·quia ſubintrauit vt delictum
abūdaret·et gratia ſuperabūdaret. Re-
probatio quidem fit precedētis manda-
ti propter infirmitatem eius·ītroductio
vero melioris ſpei fit per Ieſum chriſtū
per quem ad deū proximamꝰ. Lex itaqꝫ
de pede ſuo calciamentum·id eſt·vela-
mentum myſteriorū ſoluit·et chriſto de-
dit·quia ſacra per magiſtros populis ma
nifeſtare nō potuit·ſed h reſeruauit chri-
ſto faciēdum. Itaqꝫ Ruth·id eſt·eccle-
ſia chriſto iuncta ſpūalem ſobolē gignit
ſemꝑqꝫ ſpūſſancti munere fecundatur·⁊

aliȷ̃s ad lucem perpetuam decedentibus aliȷ́ ſuccedunt· vt nomen chriſtianũ maneat in eternum

De myſterio Heli et Dauid Hieronymus vbi ſupra. Cap. LXXXVIII.

Samuel in heli mortuo et ĩ occiſione Saul veterẽ legẽ abolitã indicat. Porro ĩ Sadoch et Dauid noui ſacerdotiȷ́ nouiqꝫ imperiȷ́ ſacra demõſtrant. Iſidorꝰ vbi ſ. Igitᷣ ꝛ arca dum ab alienigenis capta ẽ indicat teſtamẽtum dei trãſituꝝ ad gẽtes. In Heli quoqꝫ ꝺ ſella ꝓſtrato· ſigᷣt põtifices iudeoꝝ ſedẽ habere vacuã· et gloriã ſacerdotiȷ́ regniqꝫ extinctam. Statim aũt vt ĩ gẽtibꝫ ꝑueñit teſtamẽtũ dñi: ꝯfeſtim deſtructa ſũt idola q̃ poſſidebãt orbẽ deceptuꝫ. Piſcꝫ ſimulacroꝝ error corruit· qꝛ ꝑ̃ſentiã dei ferre nõ ſuſtinuit. Nã ĩ manibꝫ Dagon ꝑ̃ciſis opus idolatrie ſigᷣt amputatuꝫ· et in eiꝰ capite ſuperbia diaboli abſciſa· a q̊ pctĩ fuit initiũ. Qꝛ aũt ĩ poſteriora ꝑcuſſi ſunt hi qui arcã dñi captiuauerũt· ſignũ eẽ videtᷣ· ꝙ ſi q̇ teſtamẽtũ dei ſuſceperĩt· et poſteriora vite dilexerĩt ex ipſis iuſtiſſime cruciabuntᷣ· In Dauid chriſtꝰ ĩtelligitᷣ qui arma tãqꝫ onera ſacramĩtoꝝ veterꝭ legꝭ depoſuit· et ipſam legẽ accepit. Nam q̇nqꝫ lapides quĩqꝫ libros Moyſi ſignt. Lapides q̇nqꝫ poſuit et vnum miſit· qꝛ libri q̇nqꝫ lecti ſunt· ꝫ vnitas vicit. Plenitudo eteñi legꝭ ẽ charitas. Per Saulẽ iudeoꝝ elatio: ꝑ Dauid aũt hũilitas chriſti ſigᷣt. Cũ ꝫ Saul ab ĩmũdo ſpũ arripitᷣ: Dauid canẽte eius veſania tꝑatᷣ· qꝛ cũ ſenſus iudeoꝝ ꝑ blaſphemiã ĩ furorẽ vtitᷣ· dignũ ẽ vt ad ſalutẽ mẽtes eoꝝ q̃ſi dulcedine cithare locutiõis euãgelice trãquillitate reuocẽtᷣ. Achis interpretatᷣ quõ· ꝑ quẽ ſigᷣt ignorãtia· verbũ mirãtꝭ ꝛ nõ agnoſcentꝭ· qꝺ ĩ gente iudeoꝝ impletũ ẽ· q̇ dũ uiderũt chriſtũ nõ agnouerũt· Corã q̇bꝫ mutauit os ſuũ· et abiȷ́t. Mutauit os ſuũ ĩ ſacerdotio· mutauit ĩ ꝓ̃ceptis dans aliud teſtamentuꝫ· euacuata carnali op̃atione atqꝫ inde collapſus ẽ ĩ manibꝫ eoꝝ· q̃ñ eũ cõp̃hendẽtes crucifixerũt. Quõ eñi ĩ ſaliuis ĩfirmitas· ſic in barba vtus oñditᷣ. Texit ꝫ vtutẽ ſuam corꝑe ĩfirmitatꝭ ſue· et ꝙ forinſecꝰ infirmabatᷣ tãq̃ꝫ ĩ ſaliua apparebat. Intꝰ autem diuina vtus tãq̃ꝫ barba tegebatur. Vir ſanguinũ templũ dei edificare ꝓhibetᷣ· qꝛ q̇ actibꝫ carnalibꝫ ĩcubat· neceſſe ẽ vt ĩſtruere tẽplũ ſpũalitᷣ nõ ꝑ̃ſumat. Dauid ꝑ̃uiter ſcelerateqꝫ peccauit· qꝺ ſcelus etiã ꝑ ꝓphetã deꝰ arguit ĩcrepãdo· ꝛ ipſe abluit penitẽdo. Verũtamẽ ille deſiderabilᷣ oĩbꝫ gẽtibꝫ q̃ſi in ſolario deãbulauit· dũ ĩ ſole poſuit tabernaculũ ſuũ. Adamauit eccleſiã ſe lauantẽ· id ẽ· a ſordibꝫ ſeculi ſe mũdãtẽ. Inchoataqꝫ cũ illa prime ꝯuẽtionis noticia· poſtmodum ab ea penitꝰ ſeꝑatũ viꝝ· id eſt· diabolũ occidit eamqꝫ ſibi ꝑꝑetuo connubio copulauit. Itaqꝫ pctĩ oderimꝰ· ꝫ ꝓphetiã nõ extinguamꝰ. Amemꝰ illũ Dauid q̇ntũ amãdus ẽ q̇ nos ꝑ miſericordiã a diabolo liberauit. Amemꝰ et iſtũ q̇ tã graue vulnꝰ iniq̇tatꝭ ĩ ſe ꝑ pñiam et humilitatꝭ ꝯfeſſionem ſanauit.

De myſterio Abſalon ꝛ Sibe Cap. LXXXIX.

Abſalon patricida· a cuiꝰ facie fugit Dauid· ꝓpl̃s iudaicꝰ ẽ q̇ eũ tradidit. De q̊ et ipſe dicit: Filios enutriui et exaltaui· ipſi autẽ ſpreuerũt me. Abſalon aũt pr̃is pax ĩterꝓ̃tatᷣ· qꝺ ĩ hiſtoria mirũ videtᷣ· quõ videlicet pr̃is pax dicatᷣ q̇ patrẽ ꝑſeq̇tᷣ. Sꝫ ĩ Abſalon hierl̃m exṗmitᷣ· q̃ viſio pacꝭ dĩ· a cuius facie chriſtus fugit cum eam deſeruit· et ad gentes tranſiȷ́t. Aliȷ́ vero per Abſalon iudã traditorẽ accipiũt· quem chriſtꝰ ꝑtulit tãq̃ꝫ eiꝰ cogitationes ignorauerit· eiqꝫ ꝯuiuiũ ꝑticipauit· ĩ quo ſui corꝑis et ſangñis figuram diſcipulis cõmẽdauit. In ipſa xp̃o traditione ab ipſo

oſculũ accepit·et ob h̓ Abſalon idẽ pax
pr̃is dicit᷑·q̃ꝛ pacẽ pr̃ habuit quã ille non
habuit. ¶ Glo·ij·Reg.xviij·Achi-
tophel qui recedens a Dauid ad Abſa-
lon migrauit hereticos ſig̃t·q̃ relinquũt
ꝟitatẽ et ſequũt᷑ errorẽ. Vñ et interp̃tat᷑
frat᷑ meꝰ cadẽs. Meritoq; tales diaboli
laqueo vitę ſuę maliciã finiunt·q̃ prauiſ
p̱ſuaſionibꝫ alienã corrũpũt·ſic Achito
phel i ꝓpria domo ſuſpẽſus iterijt·q̃ i ali-
ena iſidiatꝰ ẽ vitę Dauid. Nã et qui fo-
dit foueã incidet i eã·ꝛ i inſidijs capient᷑
iniq̃. Chuſi arachites antiquuſ Dauid
amicꝰ·ſig̃t credẽtes d̓ gẽtibꝫ·q̃ licet aliq̃ñ
cũ Abſolon fuiſſe viſi ſũt·tñ opibꝫ eiꝰ nõ
coĩcantes·nec prauis ſuggeſtiõibꝫ Achi
tophel ꝯſentiẽtes cũ Dauid fidelit᷑ p̱mã
ſerũt·Chuſi enĩ ethiops ĩterp̃tat᷑. De q̃
dicit᷑: Vertit ethiops pellẽ ſuã. Et alibi
Ethiopia p̃ueniet manꝰ eiꝰ deo. Gẽtilis
nãq; p̱plus poſtq̃ nigredinẽ pctõꝝ exuit
nũq̃ a tergo dñi receſſit. Q aũt Abſalõ
ꝯcubinas Dauid ad cuſtodiẽdã domũ
dimiſſas·ſtuprando corrupit·ſig̃t·ꝙ an-
gelꝰ apoſtata q̃ſdã q̃ regere dei p̱p̃lm ꝛ cu
ſtodire vidẽt᷑·heretica prauitate ſeduxit
ad q̃s tñ Dauid vltra nõ ĩgredit᷑·h̓ ĩ cu-
ſtodia poſitꝭ alimẽta largit᷑·q̃ viuẽtes in
viduitate clauſę ſunt vſq; ad diẽ mortis
ſuę. Cũ enĩ a via ꝟitatꝭ aberrãtes redire
ſe ſimulãt heretici·nõ ſũt digni cohabi-
tatiõe chriſti·h̓ excluſi et ſep̱ati debẽt ab
eiꝰ ꝯſortio alienari. Ille tñ q̃ ſolẽ oriri fa
cit ſup̱ bonos et malos·et pluit ſuper iu-
ſtos ꝛ ĩiuſtos nõ renuit talibꝫ paſtũ in h̓
mũdo p̃bere·vt ꝯũtãt᷑ bñficioꝝ occaſio-
ne. Abſalon deniq; mulo fugiẽs ĩ quer-
cu p̱ ceſariẽ capitꝭ ẽ ſuſpẽſus·q̃ꝛ iudei ſtul
ticię ſenſus carnalis incũbẽtes ꝓpt᷑ ſup̱ſti
tionẽ phariſęoꝝ legẽ corrũpentes p̱ ipſã
quã acceperãt ad vitę correctionẽ mortꝭ
habuerũt occaſionẽ. Vñ eſt inq̃t q̃ vos
accuſat moyſes ĩ q̃ vos ſpatꝭ. Ioab aũt
ĩ cor Abſalon tres lãceas fixit·cũ diabo-
lus auariciã·ſup̱biã·et ĩuidiã vel p̱fidiã
ĩ cor eiuſdẽ populi miſit. Quę maxie cau
ſa p̱ditionis illis fuerũt·q̃m ex ſup̱bia in
dei ꝯtemptũ idola fabricauerũt·ex cupi-
ditate res ĩnſitorias ꝟtutibꝫ p̃poſuerũt·
ex p̱fidia et ĩuidia nõ ſolũ legꝭ et ꝓphaꝝ
h̓ etiã ipſiꝰ ſaluatoris p̃ſentiã ſpreuerũt.
Alit᷑ aũt ſcribę ꝛ phariſęi p̀ncipes iudęo
rum ĩ ligno crucꝭ ĩ quo dñm ſuſpẽderunt
occulto iudicio dãnati ſunt·et q̃ carnali
ſenſu velut irrõnabili mulo p̃ſidere vide
bant᷑ ĩ diſp̱erſionẽ gentiũ trãſeũtes p̀nci-
patũ parit᷑ et populũ amiſerunt. Dauid
Abſalon extinctũ plorauit·et ꝓpt᷑ ĩteritũ
iudaici populi·chriſtus vidẽs ciuitatem
fleuit·cuiꝰ miſerię compatiẽs ĩ eruditiõe
et cura ſalutꝭ eiꝰ vſq; ad mortẽ crucis p̱-
manſit. ¶ Raban⁹ ibidẽ·xx·ca·Re
ditus populi ad Dauid poſt Abſalon ĩ-
teritũ·ſig̃t reditũ populi p̀oris ad chriſtũ
poſt p̃uoꝝ mg̃roꝝ mortẽ. Siba deniq;
filius Bocri q̃ p̱p̃lm a Dauid auertebat
errorem ſig̃t·qui ĩ ſynagoga iudęoꝝ diu
regnãs a ꝟitatis auditu populũ ſubuer
tebat. Sed iſrael ad mulierꝭ ſapiẽtꝭ·id ẽ·
ſpiritaľ doctrinę ſuggeſtionẽ caput Si-
bę·id eſt·diabolũ a corde ſuo abſcidit·et
ad Dauid·id ẽ·chriſtũ dei filium redijt.
¶ Iſidorꝰ vbi ſ̃·Texit᷑ aũt catalogꝰ
viroꝝ fortiũ ĩ figura ſctõꝝ·q̃ et ſi ꝟtutũ
ſb̃limitate ꝓficiũt·tñ vſq; ad excellentiã
trinitatꝭ diuinę nõ attingũt. Quis enĩ ęq̃-
bit᷑ deo·aut q̃s erit ſilis deo in filijs dei?

¶ De myſterio Salomonis. Ca· XC·

Salomon·id ẽ·pacificus
ſ Ipſe eſt qui fecit vtraq; vnum
qui deo domum ędificauit ĩ cę
leſtibus·non de lignis et lapidibus·ſed
de ſanctis hominibus. Ad cuius ędifica
tionem electorũ aĩę·q̃ſi quidam expoliti
lapides ferũt᷑·nulluſq; diſciplĩę malleꝰ
illic reſonat·q̃ꝛ dolati atq; p̱fecti lapides
illuc ducũt᷑·vt locꝭ iux̃ meritũ ꝯgruis diſ
ponãt᷑. Hic etenĩ foris tundimꝰ·vt illic ſi-
ne rep̱hẽſione ĩueniamꝰ. Altitudo aũt tẽ-
pli huiꝰ domini ad fidẽ refert᷑·longitudo
ad ſpẽ·latitudo ad charitatẽ. Quid aũt

aliud ĩ duodecĩ bobꝰ q̄ȝ duodecĩ apl̄os
deſignari credimꝰ·q̇ facie q̇dē ꝑ diuſa re
ſpiciūt·ſ ita ĩ labro ſūt poſiti vt poſterio-
ribꝰ aduuēt·q2 ĩ hac pn̄ti vita ad p̄dica-
tionis officiū ĩ diuſis mūdi ptibꝰ ſūt. In
illa ꝟo vita q̄ huic poſterior ē·quia poſt
hāc videbimꝰ·ĩterne glie vnitati cōueni
unt. Redemptor nr̄ a cedro vſq3 ad hy-
ſopum diſputauit·q2 ab alta excellentia
glie celeſtis vſq3 ad carnis hūilitatē de-
ſcēdēdo ꝑuenit. A cedro q̊3 chriſtꝰ vſq3
ad hyſopū diſputat·q2 ipſe ſup boꝝ cor-
da et hūiliū indicat. Sup ligna ꝟo diſ-
putauit dn̄ ĩ cruce pēpēdit. Tūc enĩ ĩ ce-
dro ſeculi arrogātiā indicauit·quā etiā
vſq3 ad hyſopi hūilitatē·i·vſq3 ad ſtul-
tā cruđ ac ꝯtēptibilē fidē deduxit In illo
q̊3 iudicio ſalomonis xp̄i figura fuit vbi
mulier illa imꝓba plebs·ſc3 ſynagoge vł
hēticoꝝ·ꝟe matri·i·eccl̄ie filiū appetebat
quē nō vt reſuaret· ſ reuera vt ĩterime-
ret: cupiebat. Sed ſic gladio Salomo-
nis dirimēte verꝰ reptꝰ ē partꝰ ꝓprie mr̄is
gemitu teſte. Sic et ſpū Ieſu chriſti do-
cente plerūq3 hi qui ſeducti et capti ſunt
hereticoꝝ errore·non nūq3 merentꝰ ꝑ ſe-
metipſis gemētē eccl̄iā matrē coḡſcere· q̇
ſc3 heretici et ſuos nequiꝰ nutriēdo inte-
rimūt·et alienos q̊uſq3 ꝑdāt illiciēdo ſe-
ducūt. Regia auſtri ab vltimis finibꝰ ex
citata veniēs audire ſapiāz Salomonis
ꝯcupiuit·q̄ vēturā ď gētibꝰ eccl̄iā chriſtū
deſiderātē figurauit. Qȝ aūt pꝰ mortē ſa-
lomonis decē tribꝰ a tēplo ſepate ſunt·⁊
due relicte ſatꝭ indicat qđ apl̄s ait: Reli
quie ꝑ electionē gr̄e ſalue facte ſunt.

¶ De myſterio Helie et Heliſei. Ca· XCI

Helias paſcēdꝰ ad alienigenā viduā mittiꝰ·q̄ volebat duo ligna colligere ꝑuſq3 morereꝰ. Ubi nō ſolo ligni noīe·ſ etiā lignorū nūero ſignū cruđ exp̄mitꝰ. Farina eiꝰ ⁊ oleū bn̄dicitꝰ·fructꝰ ſc3 ⁊ hylaritas charitatis·q̄ cū impēditꝰ nō deficit·qm̄ hylarē datorē diligit deꝰ. Uidua hꝰ vt opinor eccl̄iā figurauit quā chriſtꝰ nō frumēti pane·ſ ꝟbi pauit. De q̄ et in pſ·dr̄: Uiduā eiꝰ bn̄dicens bn̄dicā. In huiꝰ itaq3 vaſe nūc oleū gr̄e bn̄dictiōiſq3 farina nō deficit·ĩ oībꝰ foris gētibꝰ fame ꝑimēte ꝑmanēte·q̄ꝝ cibi vite eſuriē ac fidei trinitatis ĩediam illa q̊ndā triēnis fames cōgrue figurauit. Qȝ aūt ꝑ Heliam in tpe ſiccitatꝭ nl̄la nubes apparuit·et poſtea future pluuie ſignū ĩ hoīs veſtigio ſe oſtendit·imbrē ad trās deſcēſuꝝ ĩ hoīs chriſto naſcēte veſtigio deſiḡuit·q̇ fide ſitientes aīas irrigauit. Paruuli irridētes Heliſeo·i·ſaluti dei·iudeoꝝ ꝑſonā habēt·qui ad crucē ſbſannabāt dn̄o ſaluatori. Qȝ aūt dicebāt: Aſcēde calue·aſcēde calue·q̇d ē niſi ꝙ chriſtꝰ ĩ cruce aſcēſurꝰ erat in loco caluarie: Conūſus itaq3 Heliſeus maledixit eos·et exierūt duo vrſi ď ſilua q̇ intfecerūt q̄dragītaduos pueros. Sic ⁊ chriſtꝰ āno q̄drageſimoſecūdo ſue aſcēſionis ĩmiſit duos vrſos ď ſiluis gentiū: Ueſpaſianū ſc3 et Tytū·q̇ crudeli ſtrage deiecerūt ꝓpl̄m iudeoꝝ. Nā et Heliſeus poſtq3 aſcēdit ĩ bethel·i·ĩ domū dn̄i ꝯūſus maledixit iudeis. Sic et chriſtus poſtq3 aſcēdit ĩ celū blaſphemos puniuit Mittit Heliſeꝰ ꝑ ſeruū baculū ſuū ſup pueꝝ·⁊ nō reuiuiſcit. Uenit ⁊ ipſe·ꝯiungit et coaptat ſe mortuo·⁊ ad vitā redit. Sic ⁊ miſit ꝑmo dei legē ꝑ ſeruū hūano generi in pctīs mortuo·nec ꝓfuit·venit ⁊ ipſe ď celoꝝ ſblimitate·q̄i ď montꝭ altitudine deſcēdens ſemetipſū hūiliauit·nobiſq3 ꝯforāuit·⁊ mortuis mēbris mēbra ſua ꝯpoſuit·nr̄eq3 mortalitati ď ſuo corpore medicinā aptauit. Deniq3 ꝟo ſup mortuū ſepties oſcitauit·duz ſeptiformē ſpm̄ humano generi ꝑ quē viuificatuz a morte pctōꝝ reſurgeret dedit. Inde ĩ ſilitudinē ꝟbi ſalē·id ē·ſapiam ĩ vas fictile ſc3 ĩ corpꝰ hūanū dedit·et mittēs ĩ aquā dimerſit·qđ q̇dē ſignificabat ꝙ oēs ꝓpli q̇ ſb aq̄ꝝ figura ĩ toto mūdo ſteriles erāt ꝑ ĩcarnationē chriſti fecūditatē et bn̄dictionem accepturi erant.

De myſterio Ezechie et Joſie Raban⁹ ſup·iiij· Reg·xviij·ca· Ca· XCII·

Ezechias apprehēdens dn̄m vł fortitudo dn̄i īterp̄tat̄ Per quē redēptor nr̄ dn̄s fortꝭ et potēs ī ꝓlio ſigt̄. Hic nō ſolū idola gē tiū ꝯtriuit·q̄ten⁹ vni⁹ dei noticiā haberēt eiuſq; cultui digne ſe mācıparēt. ß etiam apud iudeos cultū idolatrię diſſipauit· dū ſerpētē ęneū Moyſi·i·ipſā lr̄am legiſ moyſaice quā ille pplꝰs legalis aſſidua le ctione reſonabat·ac ꝓ magno habebat: ꝯtriuit·et ſenſū ſpūalē ī ea nos ītelligere docuit. ¶ Idem ibidē·xx·ca· Ezechias ęgrotās iux̄ lr̄am fleuit ꝓpt̄ ꝓmiſſionē dn̄i factā a Dauid·quā videlicet in ſua morte ꝑiturā timebat·q: nōdū ipſe filiū habebat. Nā poſt mortē ei⁹ Manaſſes cepit regnare cū duodecī eēt ānoꝝ·ex q̊ ꝑſpicuū ē poſt tertiū ānū ei cōceſſę vitę Manaſſen eē generatū. Quidā etiā decem gd⁹ lineaꝝ q̄bꝫ vmbra deſcēdit ī horologiū trāſferūt·vt vmbra figuraꝝ ī deſcēſiōe chriſti īterp̄tata ſit·ꝑ q̄s iteꝝ idē ipſe ſol iuſticię poſt reſurrectionē aſcēdit Prim⁹ itaq; gd⁹ deſcēſiōis a deo ī āgelo fuit·q: magni ꝯſilij nunci⁹ extitit. Secund⁹ ď angelo ī p̄triarchis·q: ī omībꝫ vt ait apl̄s: ipſe ē opat⁹. Terti⁹ ī legꝭ datione·q̄m ⁊ ī lege locut⁹ ē ip̄e. Quart⁹ ī Jeſu naue fuit ꝑ quē ī t̄rā ꝓmiſſiōiſ pplm̄ induxit. Quint⁹ ī ducibꝫ ꝑ q̊s eundē pplm̄ ipſe regebat. Sext⁹ ī regibꝫ in q̄bꝫ ⁊ ipſe regnabat. Septim⁹ ī ꝓphis·q: ꝑ eos annūciabat̄ pplis. Octau⁹ in pōtificibꝫ·q̄m ipſe p̄ris ſacerdos ē ſumm⁹. Non⁹ ī hoīe Decim⁹ ī paſſiōe. Per hos itaq; decem gd⁹ q̄i ꝑ vmbrā legꝭ priſcę chriſt⁹ deſcendit. Ruſūq; poſt reſurrectionē ſuā ſol iuſticię chriſt⁹ ꝑ eoſdē gd⁹ ſurſum in cęlū aſcēdit·et omnē illā legꝭ vmbrā ꝟitatꝭ radijs illuſtrauit. ¶ Idē ibidē·xxiij· ca· Joſias q̊q; q̄ dr̄ ſal⁹ ⁊ fortitudo dn̄i typū tenet ſaluatorꝭ chriſti·q̄ zelo dei tr̄ā iudę et hierl̄m ab īmūdicijs ⁊ abominationibꝫ emūdauit. Vn̄ ⁊ ait: Zel⁹ dom⁹ tuę comedit me. Cui⁹ etiā ꝟētilabꝝ ī manu ſua·⁊ purgabit areā ſuā. Legit̄ et alibi·ꝙ purgabit filios Leui. Itaq; Joſias, nr̄ rex phaſe celebrabit ī āno decimo octauo regni ſui·q̄n ſcꝫ ī octaua ętate ꝑpetrata generali reſurrectiōe ſctōs ſuos ď ꝑfectiōe bonoꝝ opeꝝ ꝑducet ad denariū beatitudīs·eiectꝭ ꝓus ď regno ei⁹ oībꝫ ſcādalis. Vn̄ ſcp̄tū ē: Ecce dies veniet ſuccēſa·⁊ erūt oēs faciētes īpietatē ſtipula ⁊ īflāmabūt̄·⁊ tūc ſol iuſticię nob̄ deū timētibꝫ oriet̄. Nec fuit tl̄e phaſę celebratū a diebꝫ iudicū·q: figurꝭ ablatꝭ ī die iudicij ď morte ad vitā ſcti trāſibūt·et ſic ī ꝯſpectu ꝯditoris ſui gaudebūt·q: videbit̄ deus deoꝝ in ſion.

De myſterio trāſmigrationis babylonie. Jſidorus vbi ſ̄· Ca· XCIIII·

Ipſa quoq; trāſmigratio ppl̄i iſrl̄ in babyloniā q̄ etiā ſpūs dei ꝑ Hieremiā ꝓphetam iuſſit vt ꝑgerēt· ac ꝓ eis ipſis ī q̊ꝝ regno ꝑegrinabāt̄ orarēt·eo ꝙ ī pace illoꝝ eēt etiā pax iſtoꝝ. Quis nō agſcat q̄d ꝑfigurauerit q̄ veros iſraelitas ī q̊ dol⁹ nō ē ꝑ aplicam diſpēſationē cū euāgelico ſacro ad regnū trāſmigſſe gētiū attēdit̄: Vn̄ ⁊ nob̄ apl̄s tāq; replicās dicit: Volo g̊ ꝑmū omniū fieri dep̄catiōes·obſecrationes·īterpellationes·gr̄aꝝ actiōes ꝓ oībꝫ hoībꝫ·ꝓ regibꝫ·⁊ his q̄ ī ſblimitate ſūt cōſtituti. Qz etiā poſt ānos ſeptuagīta ſm̄ eiuſdē Hieremię ꝓphiā ex captiuitate redit̄ ⁊ tēplū renouat̄·q̊s fidel̄ chriſti nō ītelligat p⁹ euoluta tp̄a q̄ ſeptenarij dieꝝ nūeri tn̄ſcurrūt repetitiōe·nob̄ etiā·id ē·ecclię dei redeūdū ad illaꝫ cęleſtē hierl̄m ex hui⁹ ſcl̄i ꝑegrinatiōe: ꝑ quē ꝟo niſi ꝑ Jeſū chriſtū ꝟe ſacerdotē magnū·cui⁹ figurā gerebat ille Jeſus ſacerdos magn⁹ illi⁹ tp̄is·q̊ ⁊ tēplū p⁹ captiuitatē ē ędificatū: Deuicto q̊ꝫ diabolo q̄ ad ei⁹ accuſationē ſtabat·ſordida ei veſtis ablata

eſt et indumẽtum honor͛ ac glie datũ ẽ. Sic ḡ corp⁹ Jeſu chriſti qđ ẽ eccl'ia aduerſario p̱ iudiciũ ĩ fine temporũ ſupato a luctu peregrinatiõis in gloriam ſempiterne ſalut͛ aſſumitur· qđ etiam ĩ Pſ. dedicationis domus aptiſſime canitur: Conuertiſti luctũ meum in gaudiũ mihi ꝯcidiſti ſaccũ meũ· ⁊ circũdediſti me leticia· vt cantet tibi gl'ia mea· et nõ compũgar dñe de⁹ me⁹ ĩ ęt'nũ ꝯfitebor tibi.

De myſterio reductionis arce Glo· ſuper· j· Paralipo· xiij· ca. Ca· XCIIII.

IN percuſſione Oze iuxta lr̃am ẽ notãdũ: quantũ delinq̃t q̇ dñi corp⁹ indigne accipit· ſi deuot⁹ ſacerdos interijt q̇ arcã dñici corpis figurã habente mioꝛi q̃ꝫ debuit veneratiõe corripuit. Allegorice ꝟo dauid chriſtũ· et arca ſig̃t eccl'iã· quam vult adducere chriſt⁹ ĩ ciuitatẽ ſuã. Vñ cecitas ex p̱te ꝯtigit in iſrl'· donec plenitudo gẽtiũ ĩtraret. Itaq̃ꝫ ſacerdos ĩcaut⁹ arcã tangẽs a dño p̱cuſſus· ẽ ppl's iudaic⁹ qui gẽtib⁹ ĩuidens· dũ legẽ euãgelio miſcere voluit· vtrũq̃ꝫ p̱didit. Occiſo ſacerdote diu̇tit arcã dñi Dauid ĩ domũ Obededom gethei· q᷑ reſpuentib⁹ iudeis verbũ dei· conuerſi ſunt ad gentes apl'i. Obededom nãq̃ꝫ q̇ ſeruiẽs hõ interp̄tat'· gentilẽ pplm ſig̃t· de q̇ dicit': Popl'⁹ quem nõ cognoui· ſuiuit mihi. Ubi etiã iudeorũ abiectio tãq̃ꝫ Oze p̱cuſſio ſic p̄mittitur: Eripies me de ꝯ̄dictiõib⁹ ppl'i. In Beth ĩ torculari ſig̃t' crux dñica· in q̃ vitis ꝟa calcata ẽ et exp̄ſſa. Vñ gentiũ pp'lus põt dici getheus tanq̃ꝫ dicat: Glo· ibidem. xiiij· ca· Mihi abſit gl'iari niſi in cruce dñi nr̃i Jeſu chriſti. Multe Dauid vxores· multas ſig̃t gentes q̃ p̱ fidẽ chriſto copulãt'. Cõcubine ꝟo hereticorũ eccl'ias q̃ chriſtiãi noĩs titulo gloriãt'. Sed q᷑ pp̄t' carnalia lucra chriſtũ ſequũtur nõ ꝯiuges· ſ3 ꝯcubine dicũt'. Nũc autem crimẽ ẽ regib⁹ ſi plures vxores ducũt q᷑ figure trãſierũt. Audientes philiſtijm Dauid ĩ regẽ ſup̱ iſrl' vnctũ· aſcẽderũt ꝯ̄ eũ. Sic euangelij gr̃a diffamata ⁊ regno chriſti vbiq̃ꝫ p̄dicato: ſurrexerũt vndiq̃ꝫ gẽtes euãgelio pac̄ ꝯ̄dicẽtes. Glo· ibidem· xv· ca· Cantores ſ3 Dauid ĩ nablis arcana canebãt· i· ĩ pſalterio ſaluatoris aduẽtũ mirabili ſecreto diuinitat͛ p̱ hominũ ſalute diſpoſitũ p̄dicabãt. In citharis quoq̃ꝫ canebãt pro octaua epinichion· id eſt· victori deo triumphus ⁊ palma· canebant· ſc3 ſc3m dñi aduẽtũ· i q̇ finita ſcl'i hebdomoda veniet ad iudiciũ Vñ ſext⁹ pſalm⁹ cũ tremore iudicij cantat' tali titulo· ſc3 p̱ octaua p̄notat'. Hic aũt numer⁹ magna ꝯtĩet ſacr̃a. Nã octo aĩe ĩgreſſe ſũt ĩ arcã noe· ⁊ p̱eunte mũdo ſaluate. Octau⁹ filius Jeſſe fuit Dauid quem dñs elegit. Octauo die circũciſio pu̇rificauit. Et octaua· i· dñica chriſt⁹ ſurrexit. Porro ſeptẽ ſacerdotes corã arca canẽtes tubis· ſctõs p̄dicatores ſeptiformis ſpũs gr̃a plenos figurabãt· q̇ euãgeliũ chriſti p̄dicant· ⁊ ſacr̃m ĩcarnationis auditorib⁹ annũciãt. Glo· ibidem xvj· ca· Dauid rex Aſaph p̱ncipẽ ad cõfitẽdũ dño cũ fr̃ib⁹ ſuis fecit· q᷑ chriſtus ordinẽ doctoꝝ ĩ eccl'iaſtice dignitat͛ culmine ꝯſtituit. Aſaph enĩ ꝯgregãs interp̄tat'. Aſaph igit' ⁊ fratres eius ſũt apl'i· ⁊ apl'ici viri ad cõgregãdũ fideles ꝯſtituti De quib⁹ dicit': Conſtitues eos p̱ncipes ſup̱ omnẽ terram·

De myſterio filij promiſſi Dauid· et modo templi. Glo· ibid xvij· ca· Ca· XCV·

IN promiſſiõe facta Dauid de filio q̄dam dicũt' q̃ non ad Salomonem· ſ3 ad chriſtũ cõuenientius referuntur. Inueniũtur enĩ ſub antiquis iudicib⁹ longiora t̄pa pac̄· q̃ꝫ fuerint ĩ diebus Salomonis. Nam verbi gr̃a· ſub Aioth quieuit t̄ra octuaginta annis. Abſit igit' vt q̄ illic đ pacis longitudĩe dicũt'· đ Salomõe accipiãt'.

Pręterea Salomon adhuc regnãte patre·regnare cepit·qđ nulli regum illoꝝ ↄtigit·vt ipſum nõ eſſe appareat quē illa ꝓphia ꝓſignat·q̃ dicit᷑: Suſcitabo ſemē tuū poſt te·et ſtabiliã regnū ei⁹. Chriſt⁹ aũt ver⁹ pacific⁹·vere regnauit poſt mortem David·⁊ ipſe ē q̃ ꝟbis illis ꝓmittit᷑ De q̃ et ꝑ Hieremiam dicit᷑: Suſcitabo David germen iuſtū. Et ꝑ Eſaiã: Regni ei⁹ nõ erit finis. Ipſe inq̇t ędificabit mihi domū·id ē· eccleſiã·q̄ ē templū dei· nõ đ lapidib⁹·ſꝫ đ hoib⁹ factū·vbi ꝑplus habitet in ęternū cū deo·et ĩ deo·⁊ de⁹ cū ꝑplo et ĩ ꝑplo. Itaqꝫ errat q̇ hanc ꝓmiſſionem in Salomone completã putat. Attendit enĩ qđ dictū ē hic: Edificabit mihi domū. Et q꞉ Salomon extruxit nobile templū·nec attendit dictū·ꝙ fidelis erit dom⁹ ei⁹ ĩ ęternū. Attēdat ḡ domum Salomonis plenã mlierib⁹ alienigenis et idolatris·ipſumqꝫ regē quondã ſapientē ad eã dē ſeductū idolatriã. Nec audeat eſtimare deuꝫ·vel ſꝫ mendacit᷑ promiſiſſe·vł talē Salomoniſ domū futurã pręciſſe. ¶ Glo·ibidē·xxij· Quautē David ędificare domū dñi ꝓhibet᷑·ꝓpt᷑ multum ſanguinem effuſuꝫ·ſigñt iudęos ꝓpt᷑ carnalē legꝭ obſeruantiã·⁊ opa ſanguinolēta·nec poſſe ꝓparare dño ſpūale ędificiū. Vel q꞉ man⁹ habebãt pollutas ſanguine chriſti et ꝓphetaꝝ. Sed ſꝫ vero pacifico ſeruabit᷑·đ quo et ꝑ Pſ·dicit᷑: Oriet᷑ ĩ dieb⁹ ei⁹ iuſticia·et abũdãtia pacis. Et iteꝝ: Ipſe ĩuocabit me·pr̄ me⁹ es tu·et ego ꝓmogenitū ponã illum. Q aũt David ĩ paupticula ſua ſe ꝓparaſſe impenſas dom⁹ dñi aſſerit·pauptatē lr̄ę legalis oñdit·q꞉ lex vmbrã habēs futuroꝝ·nihil ad ꝑfectū adduxit. Impenſę auri et argēti ſunt ſcṗta patꝝ veteris teſtamenti habētia ſenſus ꝓfunditatē et eloquij venuſtatē. In numerꝭ ꝑfectꝭ·id ē·centenario et millenario deſigñt ꝑfectio. Talentū quoqꝫ qđ cęterꝭ põderib⁹ ꝓcellit·rei magnitudinē atqꝫ ꝑfectionē exṗmit. In ęre et ferro abſqꝫ pondere·ſigñt diuinoꝝ teſtimonioꝝ firmitas ſine eſtimatiõe.

Ligna ędificio ꝓpata·ſigñt hoĩes mēte claros. Lapides ꝟo duritia lapideos. Artifices aũt ꝓdicatores q̇ ⁊ latomi ⁊ cementarij ⁊ artifices lignoꝝ·ac multꝭ alijs modis dicũt᷑·q꞉ iuxta qualitatē auditorum·format᷑ doctrĩa ꝓdicatoꝝ. Alit᷑ enĩ docēdi ſunt ſapiētes·alit᷑ inſipiētes·alit᷑ ſupbi·alit᷑ humiles. David cunctꝭ ꝓncipib⁹ iuſſit·vt adiuuarent filiū. Sic lex et ꝓphetę docēt·vt q̇ ſciã et ꝟtute ĩ eccleſia ꝓeminēt·veꝝ Salomonē adiuuēt·id ē· chriſtū docendo·ſ·⁊ operãdo. Sicqꝫ ſpirituale ędificiū ↄſtruit᷑·de quo dĩ ꝑ apoſtolū: Tēplū dei ſanctū ē·qđ eſtis vos. Ibi requieſcit arca dñi·id ē·fides incarnationis chriſti. ¶ Glo·ibidem·xxviij·ca· David itaqꝫ pſalmiſta·et cęti patres veterꝭ teſtamēti figurꝭ et ęnigmatibus ꝓſignabant vniuerſa quę facturus erat verus pacificus ĩ eccľia·quõ ſcꝫ oĩs nationes ꝑ baptiſmi fidem introitū haberent·qualis eccleſię ſtat⁹ eſſet futurus·⁊ qualiter diuerſi ſingulorũqꝫ profectus fierent·qualis ſanctorū perfectio·et qualis cuiuſqꝫ pro meritꝭ remuneratio.

¶ De myſterio nebule templi et regno Salomoniſ·Glo·ibidē ij·ꝑalipo·v·ca· Ca· XCVI·

Sacerdotib⁹ et leuitis diuerſi generꝭ organis ĩ tēplo concinentib⁹ ſacerdotes ꝓpter caliginem vel nebulam ſtare vel miniſtrare nõ poſſunt·quia chriſto et aplis euangelium ꝓdicantib⁹·ſupbi iudęoꝝ põtifices exigētib⁹ meritꝭ excęcati·dū diuĩa myſteria ꝑ parabolas audiũt nõ intelligũt·et q̄ſi ꝓpt᷑ nebulã miſtrare nequeunt. Nam et ĩ veťi teſtamento·dū ſenſus myſticos velamine lr̄ę cooptos ĩueſtigare deſpiciunt·debitū fidei ſuę miſteriū ꝓpt᷑ nebulam ꝑdunt. Quib⁹ etiã nebuloſum fuit quod aperte de ſe dñs ait: Ego et pater vnum ſumus. Et illud: Añqꝫ Abraam fieret ego ſum. Quia enĩ auditoꝝ mētes ĩfidelitatis caligo obtexerat·quaſi ſolis

radios interiaces nebula abſcondebat. Nebula ẽ caliginẽ intelligẽtię ex̄pmit[illegible] domũ dei.i. ſynagogã implevit. Dũqꝫ ſacerdotes ab itellectu icarnationis dei pfidia ſua obſcurati ſunt. Veri ſacerdotij lumẽ ⁊ miſteriũ pdiderũt. Nubes aũt ſigt intelligẽtię claritatẽ. Nã miſteria q̃ ſub velamine latebãt. p adventũ chriſti credẽtibꝫ apparebãt. Ceteri autẽ ad fidẽ accedere nolẽtibꝫ pſtina cecitas remanebat. ſicut et dñs ipſe dicebat: Uob datũ ẽ noſſe myſterium regni dei. ¶ Glo. ibidẽ. viij. ca. Regina Saba. qd intẽptat cõuſio vel captiuitas. ẽ eccl'ia d gentibꝫ ad chriſtuꝫ cõuerſa. varietate circũamicta. Hec i camelis vero Salomoni aromata et auꝝ. ac gẽmas p̃cioſas attulit. dũ ad fidẽ chriſti gentiles gibbo peccatoꝝ deformes. ſꝫ ingenio ſtudioqꝫ florentes ac pcipere fulgorẽ ſapię. gẽmaſqꝫ ꝟtutũ habiles adduxit. Quibꝫ cultu celebri noſtrũ Salomonẽ honorauit. imo ab eo honorata maiorem ſpũal' muneris grãm accepit. Nã ⁊ rex Salomon reginę Saba dedit cuncta q̃ voluit. qꝛ chriſtus in p̃ſenti pfert grãm ſpũſſancti ꝟtutes ac ſapiam. ⁊ i futuro vitã largit' ſempiternã. Hec itaqꝫ audiẽs chriſti miraculis ꝓuocata ad ipſum grendũ p fidem ⁊ baptiſmũ venit. ſꝫ poſtea pſiderãs ſcptu rę teſtimonijs. potẽtiam diuinitatis agnũit parumqꝫ viſum ẽ ei qd añ de illo audierat i compatiõe gr̃e quã pceperat. Offerunt p̃terea Salomoni oĩs gẽtes diũſe et negociatores et reges ⁊ ſatrapę terraꝝ aurũ et argentũ. qꝛ queqꝫ gens et q̃libet pſona certatim ꝓ viribꝫ offert nr̃o pacifico recte fidei puritatẽ. et ſacrę pfeſſiõis plenitudinẽ vel eloquẽtię nitorem. Vaſa puiuij regis aurea. ſanctoꝝ aĩę ſũt. quę ſplendore charitatis et ſapię nitentes voluntati dei deſeruiũt. potũ aq̃ vive ptinentes. q̃ fit i eis fons aq̃ ſalientis i vitã et'nã. Argentũ i diebꝫ Salomonis reputabatur ꝓ nihilo. qꝛ nõ ẽ i ſermone regnũ dei ſꝫ i ꝟtute. et euãgelij p̃dicatio nõ i pſuaſibilibꝫ humanę ſapię ꝟbis. ſed i oñſiõe ſpũs et virtutis. Siquidẽ et naues Salomonis ibãt i tharſis cũ ſuis hiram ſemel i tribꝫ annis. Sic et euãgelij doctores de iudeis electi cũ p̃dicatoribꝫ electis d gentibꝫ trina pfeſſione ſꝫ vna fide i mũdum miſſi ſũt. vt i credẽtibꝫ afferãt chriſto aurũ ſapię. argẽtũ eloquẽtię. et ebur caſtitatis. Inſup ⁊ ſymias attulerũt. id ẽ. phos igenioſos. q verę ſapię ſenſus imitati ſunt. ⁊ i diſciplinis vitę moral' actus ediſſerunt. Et etiã pauones q̃ laudatas pẽnas oñdunt. id eſt. eos q̃ ꝓpt' hominũ laudes variaꝝ ꝟtutũ ſpẽs p̃tendũt. Nã et hi quoqꝫ doctrina p̃dicatoꝝ inſtructi bñfacere diſcũt ituitu ſoli' dei. ⁊ aptant' delitijs regis ęterni.

¶ De myſterio Cyri regiſ. et Neemie. Beda ſup Eſdram. j. ca. Ca. XCVII.

C c Jrus quoqꝫ chriſtuꝫ figurauit. q̃ deſtructo chaldeoꝝ impio ꝓplm dei liberauit. ⁊ i patriã remiſit. Ita chriſt' deſtructo diaboli regno. electos ſuos q̃ diſpſi erãt ab ei' tyrannide i eccleſiã pgregauit. Templũ etiã incenſum reſtaurat ⁊ facit. cũ illos q̃ p iſidias diaboli fidẽ pdiderãt ad ſalutem reducẽs. habitatiõe ſua dignos efficit. Et ſic ille p lr̃as edictũ manifeſtauit. Sic iſte ſcripturas ſctãs qbꝫ fidẽ ſui nominis et ſpem ſalutis cũctis q̃ ad regnum ſuũ ptinent. id ẽ. electis p̃dicat p vniũſum mũdũ trãſmittit. ¶ Idẽ ſup Neemiam. j. ca. Eſdras quoqꝫ manifeſte chriſtum ſignificauit. quia ſcripturã ſacram quam ſcribę ⁊ phariſei p traditiones fedauerãt renouauit. Uel quam iuxta litteram tm̃ intelligi dicebãt. ipſe ſenſu ſpirituali plenã oſtendit. ⁊ nouũ teſtamentũ miſſo ſpiritusancto p apoſtolos ⁊ apoſtolicos viros deſcribi fecit. Idẽ quoqꝫ d captiuitate babylonia ꝓpulũ eduxit et in hieruſalẽ terrãqꝫ promiſſionis liberatum induxit. quia ſemel paſſus in cruce mũdũ ſanguine redemit. ac deſcẽdẽs

ad īferos inde veros iſraelitas ad menia
ſupne ciuitatꝭ duxit· ⁊ gaudia ſupne he-
reditatꝭ eis induxit. Quotidie quoqꝫ fi-
deles a ꝑturbatione mūdi congregat· et
ad ꝯſortiū eccleſie regnū celeſte ꝯuocat.
Idem etiā templi ornatꝰ auro ⁊ argen-
to vaſiſqꝫ ꝓcioſis ꝙ populꝰ iſrael ⁊ prin-
cipes ꝑſaꝝ ꝑ eū miſerāt· auxit· qꝛ in ſe cre
dentes de vtroqꝫ populo ī eccleſiā ducēs
claritate fidei· ⁊ operis eoꝝ hanc ornare
et glorificare nō deſiſtit. Duces ac ꝓnci-
pes om̄i populo trās flumē q̇ legē dei no
ſcerent et docerēt ꝯſtituit· qꝛ ī eccl̄ia que
flumīe baptiſmi abluta ē· ⁊ flumē baby-
loniū· id ē· ꝑturbatiōes ſeculi fluctuantꝭ
fidei ſinceritate trāſcēdit· apl̄os ⁊ euāge-
liſtas· paſtores et rectores poſuit. Sed ⁊
filios trāſmigrationis ab vxoribꝫ alieni-
genis caſtigauit· qm̄ illos q̇ fidei ꝯfeſſio-
ne mūdo renūciant· illecebris mūdi ſerui
re ꝓhibuit. Eijcit quoqꝫ decē ꝯgregatio-
nis filios taliū matꝝ· ne forte adulti ꝑfi-
diam ſequerētꝰ eaꝝ· non fidē patꝝ. Ope-
ra q̇ ꝓpe nr̄a ꝙ hoībꝫ placēt videlꝫ bona·
ſi carnalibꝫ delectationibꝫ ꝑmixta ſint· ſi
de ꝯtagio hūani fauoris originem ſum-
pſerint· reꝓbare docuit· nec illis ꝯuenire
q̇ ꝑfecte mundū relinquūt· totaqꝫ mente
ad celeſtia tranſeūt· q̇ nō blādimētꝭ tpa-
libꝫ eneruari· ſed aduerſitatibꝫ exerceri· ⁊
ad requiē eternā gaudēt reparı. Neemi-
as interꝓtatꝰ ꝯſolatur dn̄s· vel ꝯſolator
a dn̄o miſſus. Qui cū muros hieruſalē
renouauerit· et ꝓpl̄m ab hoſtibꝫ liberatū ī
dīne legꝭ obſuātia ſbl̄imauerit· patet· qꝛ
noīe ⁊ ope chriſtum ſigt̄. Qui ait: Ego
rogabo p̄rem· ⁊ aliū paclitū dabit vob̄.
De q̇ et Ps̄ dic̄: Edificās hierl̄m dn̄s
diſꝑſiones iſrael congregabit.

¶ De myſterio Tobie et Sare ⁊ Raphaelis. Beda ſup Tobiam· j· ca· Ca· XCVIII·

Tobias antiquū popu-
lū dei ſigt̄· q̇ ceterꝭ gētibꝫ idola
trie deditꝭ· fide recta ⁊ operibus
deo ſuiebat. Hic cū factꝰ eēt vir· accepit
vxorē Annā de tribu ſua. Sic ꝓplus iſrl̄
in egypto amplificatꝰ accepit ſynagogā
ꝑ Moyſen· ſcꝫ ꝯtribulē ſuum· legis ceri-
monijs inſtitutā· ex q̄ filiū genuit· qꝛ chri
ſtum ex illo genere naſciturū cognouit:
cui nomē ſuū impoſuit· credēdo ſcꝫ et ꝯfi
tendo· qd̄ patꝰ de illo dicit: Ego ꝓmoge
nitū ponā illū excelſum ꝓ regibꝫ tre. Hoc
eſt enī nomē ipſiꝰ iſrael: ſic̄ ſcriptū eſt. Fi-
lius meꝰ ꝓmogenitꝰ iſrael. Idem gabelo
medo· id ē· gentili ꝓpl̄o decē argēti talen
ta egēti ſb̄ chyrographo dedit· dū per ſe-
ptuaginta interꝑ̄tes ei ſcīam diuine legꝭ
q̄ ī decalogo ꝯtinetꝰ· ſcꝫ vt eū a fame ver-
bi dei liberaret· cōmiſit ſb̄ cōditione red-
dendi cū ipſe diues fieret· vl̄ cū ille q̇ de-
derat: appeteret. Itaqꝫ verbū dei gentes
acceꝑūt· ⁊ quaſi negociando exercent:
etiā poſt aduentū chriſti cū intellectū ſpi
ritualē inquirūt. Deniqꝫ feneratori red-
dunt· cū ī fine ſeculi iudeos credētes ſu-
ſcipiunt· ⁊ ſaluandis chriſti ſacra cōmit-
tunt· ac ſcripture ſacre arcana pandunt

¶ Idem ibidem· iij· ca· Sara q̇qꝫ
filia Raguel turbā nationū ſigt̄· cuꝰ ſe-
ptem viros demon Aſmodeꝰ· id ē· deſer
tor occiderat· qꝛ doctores cuncti dū vitā
tm̄ huiꝰ ſecl̄i qd̄ ſeptem diebꝫ voluitꝰ no-
uerant· eternā neſciebāt. Ideoqꝫ ſunt a
diabolo rapti tanqꝫ idolatrie mācipati·
donec chriſtꝰ magnꝰ eccl̄ie ſpōſus venit·
quā ſibi d̄ natiōibꝫ illis ī fide deſpōſauit
Hoſte nimiꝝ ſuꝑato· ſic̄ Tobiā Sarā·
alligato diabolo· p̄nte ⁊ cooꝑante ange
lo. In q̇ ſcꝫ angelo ſaluatoris diuinitaſ
ſic̄ ī Tobia ſigtꝰ hūanitas. Nec mirādū
duas ꝑſonas angeli· ſcꝫ ⁊ hoīs vnā chri
ſti figurare ꝑſonā· qꝛ ī expoſitiōibꝫ patꝝ
legimꝰ vnā eē ꝑſonā ī Yſaac et ariete fi-
guratā· qm̄ ī hūanitate occiditꝰ vt ouis·
in diuinitate cū patre ꝑmanet impaſſibi
lis. Sicqꝫ Yſaac cum Abraam domū re
uerteretꝰ in columis. Si enī aries chriſti
humanitatē homo diuinitatem ſigt̄: cur
nō potiꝰ homo humanitatē· angelꝰ di-
tatē? ¶ Glo· ibidem· ij· ca· Nemo

autem miret̄ ſi quãq̃ per bona typice ma-
lũ·et ꝑ mala bonũ ſignificet̄·Si enĩ hoc
nõ liceret ·nũq̃ attramẽto nigro·ſed ſꝑ
auro lucido dei nomẽ ſcriberet̄·q꞉ de⁹ lux
eſt. Sed ſi q̇s nomẽ diaboli calculo can
dido ſcribat·tenebras nihilominus ſigt
Cecat⁹ ġ Tobias ꝓlm iſrael figurauit·
q꞉ cecitas ĩ iſrael ex ꝑte ꝯtigit·fatigatus
a ſepultura cecatus eſt. Qui enĩ in boniſ
opib⁹ infatigabilis ꝑmanet·fidei lumen
nõ amittit. Ita et fatigat⁹ ſpũaliter dor-
mit q̇ vigilare·ſtare·virilit̄ agere·et ꝯfor-
tari negligit. Hinc ġ ſcriptũ dicit: Sur-
ge q̇ dormis· et exurge a mortuis· et illu-
minabit te chriſtus. ¶ Glo·ibidem·
iiij·ca· Miſſus ẽ igit̄ angelus dñi Ra-
phael·id ẽ·medicina dei·vt ambos cura-
ret·q꞉ miſſus ĩ mundũ angel⁹ magni cõ-
ſilij·et populũ iudaicũ a tenebris ꝑfidie·
⁊ gentilẽ ab idolatrie ſeruitute liberaret.
Bñ autẽ dicit̄ medicina dei· q̇ de ſeipſo
ait: Nõ eſt op⁹ valẽtib⁹ medico·ſed ma-
le habẽtib⁹. ¶ Beda·ibidem·v·ca·
Angel⁹ itaq̃ Tobie apparuit eiq̃ ſe ſo-
cium ꝓbuit·q꞉ dei fili⁹ hominẽ aſſumpſit
et viſibilis cũ hoĩb⁹ ꝯuerſatus· humanũ
gen⁹ ſaluauit. Tobias angelũ ad pr̃em
introduxit·et dñs noſter ꝑ miracula q̃ fe
cit ĩ carne populo iudeoꝝ ex quo carnem
ſuſcepat·q꞉ ipſe dei fili⁹ eẽt· et angel⁹·id
eſt·nũcius pr̃ne volũtatis oñdit·cui gau
diũ etiã ꝑpetue ſalutꝭ ꝓdicauit cũ dixit:
Pniam agite appropinq̄bit enĩ regnuꝫ
celoꝝ. Deſpantib⁹ aũt d̄ lumine celeſti:
Ego ſum inq̇t lux mũdi· q̇ ſequit̄ me nõ
ambulat ĩ tenebris. Idẽ Azariã·id ẽ·ad
iutorẽ filium ananie· id eſt·gr̃e dei ſe vo-
cat·q꞉ fidelib⁹ ſuis indicat ꝙ ipſe ſit· De
quo Ps̄·dicit: Adiutor me⁹ et libator
meus tu es dñe ne moreris. Et vidimus
gloriam eius quaſi vnigeniti a patre·ple
num gratie et veritatis.

¶ De myſterio exenterati piſcis
Glo·ibidem·vj·ca·
Ca· XCIX·

C Anis ſecut⁹ eſt Tobiaꝫ
euntem ĩ rages· q꞉ veniẽte dño
ad ſaluãdas gentes ei⁹ veſtigia
ſecuti ſunt ꝓdicatores·d̄ quib⁹ ſcriptũ ẽ:
Famẽ patiẽt̄ vt canes·⁊ circũeũt ciuita-
tẽ. Hi nãq̃ ſunt q̇ domũ dei et ei⁹ ſbſtã-
tiã·oueſq̃ ſpũales a furib⁹ ac beſtialibuſ
ſpiritib⁹ et hereticis defendunt. Manſit
aũt Tobias ꝑma mãſione iuxta fluuiũ
tygris· et chriſt⁹ iuxta decurſum nr̃e mor
talitatiſ. Inter mortales q̇ppe vitam du-
xit·ſed eũ vnda pctĩ nõ infudit·nec in eo
ꝑnceps hui⁹ mũdi veniẽs quicq̃ habuit
Nã in eo quidẽ flumĩe piſcis ĩmanis la-
tebat cũ diabol⁹ humani generꝭ inuiſibi-
lis·ſeductor impia mortis habebat. Pi
ſcis Tobiã deuorare cupiẽs·angelo do-
cente occiſus eſt· q꞉ diabolus dum in re-
demptore nr̃o carnẽ appetijt·diuinitatiſ
potentia raptus eſt. In occurſu ġ piſcis
dñ Tobias exijt·vt pedes ſuos lauaret·
ſignat̄ ꝙ chriſtus mortem cui nihil debe
bat diabolo procurãte ſuſcepit· vt pedes
ſuos·id eſt·mẽbra ſua a cõtagione pecca
ti et mortis ablueret. Et ſicut ad illũ de-
uorandũ piſcis occurrit· ſic dño in cruce
paſſo diabolus querens ſi quid peccati
in eo inueniret: aduenit. Piſcẽ Tobias
expauit·et chriſtus nõ diabolũ ſed mor-
tem q̇dẽ·que ĩuidia illi⁹ in orbẽ intrauit·
naturali fragilitate carnis horreſcẽs pa-
uere ac tedere cepit. Unde et ait: Pat̄
transfer a me calicẽ hũc ⁊c. Dixit aũt an
gelus Tobie: Apprehẽde branchiã ei⁹·⁊
trahe eũ a te. Qđ et fecit. Sic ⁊ diabolũ
chriſt⁹ apprehẽdit q̇ ſe cape voluit·⁊ mo-
riendo vicit. Apprehẽdit branchiã vt ca-
put neq̇ſſimũ a corꝑe potẽtie ſue dextera
ſeparet· ac nequitiã antiq̇ hoſtis ab his
quos ſibi corp⁹ fecerat: auferret. Et hos
corꝑi ſuo·id ẽ·eccleſie inferret. Brãchiã
enĩ piſcis habet ĩ ꝯfinio capitꝭ et corꝑis.
Eſt aũt chriſtus caput eccleſie q̃ eſt cor-
pus eius· et diabolus caput iniquorum
qui ſunt corpus eius. In ſiccum Tobias
piſcem attraxit· et dominus potentiam
diaboli cõminuens paulatim traduxit

illos de poteſtate tenebraꝝ eruens·quos
filios lucis prędeſtinauit· Hunc quoqꝫ
piſcē exenterauit cũ eiuſ nequitiã ſanctis
aperuit. Cor eius ⁊ fel ſibi repoſuit·cum
eius calliditatē atqꝫ maliciã ĩ ſcripturis
oñdit. Jecur quoqꝫ ſuauit· qꝛ maligna
eiꝰ ꝯſilia aduſum nos ꝑ doctores ꝟitaꝗ
ĩſinuauit. Aiũt enĩ phyci·qꝛ calore et oc-
culta ꝟtute iecoris excoquent̃ et digerũt̃
cibi. Cũ ꝟo q̃ agere diſponimꝰ ſedula co
gitatiõe q̃ ordine ſint agēda exq̃rimꝰ·q̃ſi
acceptos ĩ ſtomacho cibos ardore iecoriſ
excoq̃mꝰ. Hęc igit̃ ad medicamentũ ne-
ceſſaria ſunt·qꝛ cognita nob̃ ad medelã
ꝓficiũt. Quãto enĩ aſtutiã et neq̃tiã dia
boli certiꝰ exploramꝰ·tãto citiꝰ decliamꝰ.
Quicq̃d autē angelꝰ et Tobias ex h̃ pi-
ſce ſibi aſſumpſerint·ſig̃t eos q̃ d̃ mēbris
diaboli trãſferũt̃ ĩ mēbra chriſti. Carnes
ḡ piſcis Tobias aſſauit· quia carnales
q̊s inuenit ſpũſſancti igne ſpũales ac for
tes reddidit·q̃ ſup aplõs ĩ ignis viſione
deſcēdit. Cętera ꝟo ſalierũt q̃ ſufficerēt
eis ĩ via donec ĩ rages ꝑuenirēt· qꝛ tãtos
deꝰ h̃õ de iudęa collegit ad fidem ſale ſa
pientię ꝯditos·quãtũ ſufficeret ad exem
plũ vidēdi· vel ad miſteriũ ꝑ̃dicãdi·do-
nec ĩ gētibꝫ eccl̃ię fundamenta locarent.

¶ De myſterio cõiugij Tobie iu niōris et illũĩatiõis patris. Ca. C.

Raguel interp̃tat̃ paſtus
eius vel amicꝰ·⁊ ſig̃t gentilē po-
pulũ·quē dñs ꝑ ꝑ̃dicatores ſu-
os dignatꝰ ē viſitare·ac d̃ ſtirpe illiꝰ ſpon
ſam ſibi eccleſiaꝫ aſſumere. Quã bñ ſig̃t
Sara vxori nimiꝝ Abrae ęquoca·q̃ ge-
nuit Yſaac ꝓmiſſionis filiũ·id ē· liberꝝ ec
cleſię ꝑplm· ¶ Beda ibidē·viij·ca·
Hãc igit̃ dñs acceptusꝰ ĩ deſpõſationis
initio iuſſit eã abrenunciare diabolo· et
oĩbꝫ põpis eiꝰ·ac ſctē trinitatiꝗ fidē· quę ꝑ
triduũ ꝯtinentię ſig̃t·ĩ remiſſionē pctõꝝ
cõfiteri· qđ ē intima piſcis viſcera viuis
cremare carbonibꝫ. Angelꝰ expulſum de-
monē ligauit·qꝛ chriſtꝰ a fideliuꝫ lęſione
diabolũ compeſcuit· q̊s ⁊ ſi temptare ad
ꝓbationē ꝑmittit̃·ſupare tñ prohibetur
Hunc aũt ĩ deſerto ęgypti religauit·qđ
ſig̃t infideliũ corda a deo deſerta·nimiꝝ
ꝑfidię ſuę tenebris obſcurata. Chriſtꝰ ḡ
diabolũ a fidelibꝫ ſuis cohibitũ ĩfidelibꝫ
tãtũ dñari ꝑmittit tenēs eũ ligatũ· quia
nec ipſum tãtũ lędere ꝑmittit̃·quãtũ ni-
tit̃. ¶ Glo·ibidē·xj·ca· Poſt Sare
deſpõſationē redit Tobias ad patrem·
qꝛ poſt gētiũ illumĩationē diuina gr̃a re-
dit ad illuminandã iudaici ꝑpl̃i cęcitatē
Sumēſqꝫ de felle piſcis oculos pr̃is lini-
uit·dũ credētibꝫ quãta ſit antiqui draco
nis malicia reuelauit· q̃ ipſum ĩ paſſiõe
deuorare geſtiuit·ſ; ꝑ h̃ occiſus membra
ſua·id eſt·eos q̊s añ tenebat: amiſit. Al-
bugo q̃ ex oculis eiꝰ cecidit·deſig̃t eiuſdē
ꝑpl̃i ſtulticiã habētiꝗ ęlũ dei· ſ; nõ ſ̃m ſci-
entiam. Pupilla quippe nigra videt·al
ba tenebroſa ē. Sic qui ſibi ſapiētes vi-
dent̃·⁊ dicũt: Nũq̃d et nos cęci ſumus?
ĩ eis ꝟitas nõ ē· Qui ꝟo fragilitatis et
ĩgrãtię ſuę ꝯſciꝗ dicũt: Deꝰ meꝰ illumina
tenebras meas·a dño illuminãt̃· Habet
adhuc ille ꝑplus velamē añ cordis faciē·
vt nõ intelligat chriſti gr̃am. Habet enĩ
albuginē·qꝛ candidꝰ ſibi videt̃ ⁊ iuſtus.
In oui membrana ſpes ſig̃tur·quia non
dum viuit·ſed ſperatur. Habet enim al-
buginē· q̃ſi mēbranũ oui·qꝛ cęcitatē ſu-
ſtinet menꝗ ſub ſpe ſtultiſſima chriſti ad-
huc naſcituri ac iudęos libaturi· ⁊ impe-
riũ magnũ daturi. Cũ aũt velamen ab-
latũ fuerit: agnoſcēt·qꝛ chriſtꝰ iã venit·⁊
mundũ ſanguine ſuo redemit. Vñ To-
bias poſtq̃ꝫ viſum recepit· vna cũ vxore
et notis eiꝰ deũ glorificauit. ¶ Beda
ibidem·xij·ca· Reditur ꝰ aũt ĩ ęlum
angelꝰ aptius q̊s eēt·aut q̃re veniſſet·et
q̃ reuſurus eſſet: expoſuit. Sic ⁊ chriſtus
eidē ꝑplo latiꝰ ꝓficiēti cõditionē ſuã pa-
tefecit: oſtendēs ꝙ ipſe ĩ pr̃e·⁊ pr̃ in ipſo
ſit. Tobias apud patrē remanet· ⁊ chri-
ſtus intelligit̃ a fidelibꝫ ſuis diuĩtate pr̃i
ęqualis hũanitate hoĩbꝫ cõſubſtãtialis.

¶ De myſterio Judith ⁊ holofernis. Glo. ſuꝑ Judith .j. cap. Capitulum CI

IN libro Judith ꝑ Nabuchodonoſor diabolus ſignificatur qui dũ ꝑditoꝝ multitudinẽ ſuę volũtati ſubijcit. cor eius eleuatur. aſſignans illud virtuti ſuę. non diuinę ꝑmiſſiõi. ⁊ eo magis ardeſcit ad plurimoꝝ deſtructionẽ quo ſe videt ꝓualere ꝑ prauã ſuggeſtionẽ. Itaqꝫ ꝑ diuſ'ſas ꝓuincias legatos mittit. cũ turbã malignoꝝ ſpirituũ ad ſeducẽdas gentes per totũ orbẽꝫ diſpergit. Nec dignitati nec honori parcit. ſed oẽs ad gehẽnam trahere cupit. Fideles qꝫ ſecuros eſſe nõ patitur. qui per iordanem ⁊ iſraelem ſignificantur: Sed dũ multos ſuꝑare nitit' a multis contẽpnit'. ¶ Glo. ibidẽ. ij. cap. Holofernes q̄ ꝓnceps fuit militię eius. ſignificat antichriſtũ ꝑſecutorẽ eccleſię. in quẽ tot' ſathanas introibit. et in magna multitudine veniet. ⁊ adu'ſus oĩa regna conſurget vt conterat ⁊ interficiat. ⁊ tabernaculũ ſuꝑ montẽ ſctm̃ ⁊ inclitũ ponat. vbi tandẽ diuinitus contrit' corruat. Hic eſt enĩ beſtia cui ſcḋm Apocalypſim. draco potẽtiã ſuã dabit atqꝫ virtutẽ vt adorẽt oẽs draconẽ q̄ dedit beſtię talẽ ptãtẽ. ¶ Glo. ibidẽꝫ. viij. cap. Judith confitens vel laudãs int'ꝑtat'. ⁊ ſignificat eccleſiã. q̄ ⁊ filia merari id eſt. amaritudinis dr̃. q2 ꝑ tribulationẽ ⁊ amaritudinẽ ad futurę vitę gaudia vbi deũ laudabit in ętnũ gnãt'. Vir ei' id eſt. Chriſt'. bñ Manaſſes dr̃. q2 nos facit obliuiſci calamitatꝫ ꝓſtinę ꝑ ꝯſolationẽ vitę futurę. Hęc aũt ei' ſpõſa ſpõſo ꝑ mortẽ crucꝫ ablato. intẽdit orõni et ꝯtinẽtię vſqꝫ ĩ finẽ ſęculi. nec erroribꝫ hereticꝫ dignat' pollui. cui vir ei' diuitias ſpũales ſapĩę ⁊ v̄tutiſqꝫ reliq̇t. ⁊ familiã copioſam. i. gẽtium multitudinẽ aggregauit. ¶ Glo. ibidẽ. ix. cap. Judith poſtq̄ ad ꝑ̄ſbyteros locuta ẽ. oratoriũ ingreditur. q2 ſollicitudo ſctõꝝ poſt ꝓ̄dicatiõis obſequiũ. redit ad cordis ſui ſecretũ vt expleat ibi purę aſcẽſiõis incẽſũ. ¶ Glo. ibidẽ. xiij. cap. Hęc pugionẽ holofernis ligatũ exoluit. i. maliciã iniquę intentionis eius aperit. Et apprehẽdẽs comam capitꝫ eius. i. elationẽ ſuꝑbę mentꝫ ꝑcuſſit ceruicẽ eius. i. ꝯtumaciaꝫ iniquę iactatiõis. ⁊ auoluit corp' ei' truncũ. i. ĩimicũ infirmũ ac debilẽ oſtendit. vt milites Chriſti ſciãt eũ facile poſſe ſuꝑari. ¶ Glo. ibidem. vij. ca. Achior hereticos ſignificat. qui licet per oĩa viam veritatis non teneant. tamẽ in doctrĩa ſua multa ꝓ̄dicãt quę fidei nr̃ę concordant Et licet cõtra catholicã eccleſiã pugnẽt tamẽ ratione ſuꝑati veritatẽ oĩno non celant. Bona quippe malis ꝑmiſcẽt. q2 ſi ſemꝑ mala dicerẽt latere nõ poſſent. Sicut qui veneni poculũ porrigit. labiũ calicꝫ melle tingit. vt qḋ dulce eſt primo ſumat'. ne qḋ mortiferũ eſt timeat'. Aliqñ tñ ſaluant' rectificati. ſicut Achior videns victoriã Judith aſſociat' populo dei circũcidit carnẽ preputij ſui. Leproſi qꝫ euãgelicos hereticos exꝓmũt. q̄ dũ rectis praua inſerũt. q̄ſi colorẽ ſanũ maculis aſpergunt.

¶ De myſterio Aſueri ⁊ Heſter Glo. ſuꝑ Heſter .j. ca. Ca. CII

IN libro Heſter Aſuerus noĩe ⁊ dignitate Chriſtuꝫ oſtẽdit. Interꝓ̄tat'. n. Aſuerus atriũ meũ vel oſtiũ. Chriſt' autēꝫ dicit: Ego ſũ oſtiũ ouiũ. Itaqꝫ ꝯuiuij regalis hiſtoria pompã diuitiarũ ⁊ regis luxum oſtẽtat. ſꝫ allegorice Chriſti ſpũales diuitias ſignificat. Chriſt'. n. ẽ rex ille diuitiſſim' q̄ ſuę vxoris. i. eccl'ię ꝓ̄cibꝫ exoratus iudęos ꝯfeſſores ſuos de mãu ĩimicoꝝ liberat. ipſoſqꝫ iuſte ꝯdẽnat. Neqꝫ neceſſe ẽ vt ſi aliq̇rũ bona Chriſtũ ſignificẽt. eoꝝ qꝫ mala ipſi ꝯueniãt. Moyſes enĩ in multꝫ Chriſtũ ſignificauit. ſed nõ in hꝰ qꝛ ad aq̄s ꝯ̄dictiõis dubitauit. Sic nec Aaron in factura vituli ꝯflatil'

nec Salomon in ſorde libidinis. Sic ꝗ Aſuerus in libali ꝯuiuio Chriſtū oſtentat· ſicut Eſaias in Cyro rege pſarum eundē ſignificat. Aſuer⁹ āno imꝑij ſui tertio grāde ꝯuiuiū fecit· ⁊ Chriſt⁹ tertio huius ſeculi tp̄e ſacr̄m incarnatiōis ſuę patefecit· ⁊ ſpūales epulas p̄dicationis· ſuiq̄ȝ corꝑis ac ſanguinis abūdātiſſime miſtrauit. Primū quippe tempus ante legem· ſecundū ſub lege· tertiū ꝟo ſub gratia fuit. Ipſe eſt ergo qui de ſeipſo in euāgelio dicit: Hō qdam fecit cęnam magnā ⁊ vocauit multos. Vaſthi q̄ȝ regina iudaicū p̄p̄lm ſignificat· qui regnare videbat᷑· cū vnius cultu oīb⁹ gentibus p̄eminebat. Hęc q̄ȝ fecit conuiuium fęminarū· i· legis p̄cepta ſeruauit· in quibus eſt refectio aīarū· ⁊ hoc in palatio regis· i· in hieruſalē vbi eſt templum ⁊ ſancta ſanctoꝝ. Itaq̄ȝ die ſeptimo· i· vbi venit tp̄is plenitudo· cū rex hylarioꝛ eſſet· i· cū dei fili⁹ incarnat⁹ legis myſteria· q̄b⁹ antea fideles parauerat abūdantioꝛi grā manifeſtaret· ⁊ incaluiſſet mero· videlȝ in apl̄is ſpūſſancti muſto. Poſt nimiā potationē· i· copioſaȝ ſpirituſſancti grām eiſdem infuſam· p̄cepit ſeptē eunuchiſ· i· p̄dicatoꝛib⁹ caſtis ſeptiformi ſpū repletꝫ· vt introduceret reginā Vaſthi corā rege· i· iudaicā plebem ad ꝯuiuiū ſpūale· poſito ſup caput ei⁹ diademate· i· religiōis honore. Erat· n· pulcra valde· ſ· p̄rogatiua patrū· ſcīa q̄ȝ legis ac ꝓphetarū. Quę legatos ⁊ regi īꝑium contēpſit. Vn̄ ⁊ in euangelio ſenioꝛ filius a p̄re rogatus ad conuiuiū intrare noluit. Deniq̄ȝ q̄ ad cęnā vocati rebus alijs occupati venire noluerūt· iux̄ p̄uſſa milias indignationē reiecti· ⁊ in loco eorum alij ſubſtituti ſūt. ❡ Glo· ibidē ij· ca· Itaq̄ȝ repudiata iudea aſſumit᷑ gentiū eccl̄ia· quę in Heſter ſignificatur quę ⁊ altero noīe Ediſſa vocabat᷑. Heſter enī abſcōſa interp̄tatur. Ediſſa ꝟo mīa. Hęc ergo gentiū eccleſia q̄ abſcondito cordis nutriens caſtitatē fidei ⁊ miſericordiā· inuenit grām corā oculis dei repudiata ſynagoga· quę in Oſee vocatur ſine mīa. Hanc nutriuit ſpūal᷑ Mardocheus· i· apl̄s Paulus doctoꝛ gentium in fide ⁊ ꝟitate de ſtirpe gemini· i· de beniamin oꝛtus. Eratq̄ȝ formoſa valde nimirū circūdata ꝟtutuȝ varietate. Et amauit eam rex plus q̄ȝ oēs mulieres· i· ſup oēs mūdi natiōes· ſicut ſcp̄tum eſt: Cōcupiſcet rex decoꝛē tuū. ❡ Glo· ibidem· iij· ca· Aman iniq̄tas interp̄tat᷑ p quē potētes ſeculi deſignāt᷑· q̄ bn̄ficijs dīna pietate collatꝫ abutunt᷑. Quos· n· conſoꝛtes habent naturę· dedignant᷑ hr̄e conſoꝛtes grę· ⁊ honoꝛē ac reuerētiā quā ſoli deo debuerūt in ſe trāſferre ꝯtēdūt. Illos aūt q̄ ꝯſentire nolūt· odijs ⁊ cruciatib⁹ pſequūt᷑· ſȝ iuſto dei iudicio in inſidijs ſuis iniq̄ capiunt᷑. Vn̄ ſcp̄tuȝ eſt: Iuſtus de anguſtia libatus eſt ⁊ tradet᷑ impius pro eo. ❡ Rabanus ſuper Heſter. Heſter igit᷑ in eccleſię typo liberat p̄p̄lm de piculo· ⁊ Aman q̄ interp̄tatur iniq̄tas interfecto· partes cōuiuij diemq̄ȝ celebrē mittit in poſteros.

❡ De myſterio Iob et filioꝝ ei⁹ Greg⁹ in moral᷑. Cap CIII

Iob qui dolens interp̄tatur· illū exp̄mit ſuo noīe· de q̄ p ꝓpham dr̄: Doloꝛes nr̄os ipſe poꝛtauit. Hic hus qui ꝯſiliatoꝛ int᷑p̄tat᷑ inhabitat· q2 in coꝛde p̄p̄li ꝯſiliatoris regnat. Vn̄ p Salomonē dr̄: Ego ſapīa in ꝯſilio habito. Sapīa quippe q̄ p nob̄ doloꝛē paſſionis ſuſtinuit· coꝛda vitę ꝯſilijs dedita ſibimet habitationē facit. Vir iſte ſimplex ⁊ rect⁹· i· māſuet⁹ ⁊ iuſt⁹ fuit· q2 nec in māſuetudine diſtrictionē iuſticię· nec in diſtrictiōe iuſticię ꝟtutē māſuetudinis amiſit. Vn̄ adducta adultera temptat⁹ ad vtraq̄ȝ rn̄dit. Qui ſine pctō eſt vr̄m p̄m⁹ in illaȝ lapidem mittat. Ad ſimplicitatē ꝑtinet· qui ſine pctō eſt vr̄m. Ad iuſticiā ꝟo· p̄mus in illā lapidē mittat. Fuit ⁊ timēs deuȝ q2 ſpiritus timoꝛis dn̄i eum repleuit. Et

recedẽs a malo·nõ qđ faciẽdo contigit ꝑ qđ inueniẽs in mũdo reprobauit. Nati q; ſũt ei ſeptẽ filij·ſ·ad ꝑdicãdũ viriliť ĩcedẽtes apłi·qui dñ pfectiõis precepta pegerũt ſupioris ſexus fortitudinem tenuerũt. Septenario quippe nũo deſigť ſũma pfectio. Nate ſunt ei ⁊ filię tres ·i· infirmiores fideliũ plebes·quę ⁊ ſi ad pfectionẽ non veniũt·fidem tñ trinitatis cognitã nõ deſerũt. In ſeptẽ ergo filijs ordo ꝑdicantiũ. In trib; ꝟo filiab; multitudo deſignať auditoꝝ. Poſſũt etiã per tres filias tres diſtinctiones fideliũ deſignari·quę poſt apłoꝝ fortitudinem in eccleſię ꝯuerſatione ſecutę ſũt·paſtorũ·continẽtiũ·piugatoꝝ. Unde ⁊ Ecechiel tres eſſe viros audiſſe ſe aſſerit·ſc; Noe·Daniel·Job. Et fuit poſſeſſio ei⁹ ſeptẽ milia ouiũ·⁊ duo milia camelorũ· Qđ pri⁹ vniũſalit memoratq; filiab; dicitur·hic diſtincte aĩaliũ appellatiõe ſubinferť. Nam in ſeptẽ milib; ouiũ pfecta quorũdã innocẽtia exp̃miť. Et in trib; milib; cameloꝝ tota gentiliũ vitioſitas ad fidem veniẽs deſignať. Boũ ꝟo nomine vita bñ opãtiũ·⁊ aſinarũ nomine ſimplicitas fideliũ. Eratq; vir ille magnus inter oẽs oriẽtales. Redẽptor nr̃ ꝑ ꝓphã oriens dr̃. Uñ recte oẽs in eũ credẽtes orientales vocanť·q̃s oẽs ipſe ſupat·qꝛ non vt cęteros adoptio·ſed natura diuinitatq; eũ exaltat. Hui⁹ filij cõuiuia facturi ꝑ domos ibãt·cũ ꝑdicatores apłi ꝑ diũſas mũdi regiões ꝟtutũ epiſtolas audiẽtib; mĩſtrabãt. Unuſq̃ſq; ĩ ſuo die·i·iuxta mẽſurã intelligẽtię ſuę. Sorores ad ꝯuiuiũ vocabãt dũ ĩfirmis auditorib; ſupnę refectiõis gaudia ꝑdicabant. Peractis ꝟo ꝯuiuijs Job holocauſtũ ꝓ filijs obtulit·qꝛ ꝓ apłis a ꝑdicatione redeũtib; p̃rẽ redemptor exorauit. Et bñ mittẽs ad eos ſctificauit· qꝛ dũ ſpm̃ ſanctũ in eoꝝ cordib; tribuit q̃cq̃d culpę inerat emũdauit. Cũctis q̃; dieb; offerre Job ſacrificiũ nõ ceſſat·qꝛ ſine intmiſſione ꝓ nob holocauſtũ redẽptor ĩmolat·dn̄s aſſidue p̃ri ꝓ nob ſuã incarnationẽ demonſtrat.

De myſterio ſathan·et filiorũ dei. Idem in ·li·ij· Cap ·CIIII

Quadam die ſathan domin⁹ vidit· qꝛ deus illius tenebras ſine obſcuritate cõphẽdit·qui ſcz ſathan inter dei filios etiam affuiſſe diciť· qꝛ eo lumine ꝯſpiciť q̃ illi vt luceãt pfunduntᷣ·⁊ dũ illi deo ad electoꝝ adiutoriũ·iſte ad ꝓbationẽ ſeruire cognoſciť. Allegorice ꝟo dñs ſathan ĩ die vidit·qꝛ in incarnatiõe filij ſui vias eius corripuit·q̃ſi fuerit eum non vidiſſe tamdiu prauitatẽ illius ĩ hũani gñis perditione toleraſſe. Uñ ⁊ ei dixit. Unde venis? In die nanq; ſathan ꝺ vijs ſuis ſuis requiriť·qꝛ in luce manifeſtatę ſapientię ipſius occultę inſidię deteguntur. In quo etiã die filij dei corã dño aſtitiſſe deſcribunť· qm̃ ad ęternę patrię vocationẽ electi oẽs illuſtrãte dei ſapiã colligunť. Circũiui inq̃t trã ⁊ pambulaui eã. Ab Adam q̃ppe vſq; ad aduentũ dñi oẽs poſt ſe gnãtiões traxit·⁊ ꝑ corda gẽtium iniq̃tatq; ſuę veſtigia impreſſit·tantoq; in mũdo vagat⁹ eſt· q̃nto a reatu nemo liber inuent⁹ eſt. Sz iam nũc a malicia ſua conſtringiť·qꝛ ille apparuit in carne q̃ nihil habuit ex carnis infirmitate. Uñ ⁊ ei diciť: Nũqd cõſideraſti ſeruum meũ Job?⁊c. Chriſt⁹ eñi bene ſeruus dict⁹ eſt· qꝛ formã ſui ſuſcipe dignat⁹ eſt. Cui ſimilis in terra non eſt· qꝛ cęteri tm̃ hoïes·ipſe ꝟo de⁹ ⁊ hõ eſt. Rñdens ſathan ait: Nõne tu vallaſti eũ ⁊ domũ eius·vniũſamq; ſubſtã ei⁹ ꝑ circuitum? Ipſum q̃dẽ ac domũ ei⁹ ⁊ ſubſtã a deo vallatã dicit·qꝛ temptãdo ei⁹ ꝯſciã penetrare nõ potuit·⁊ electos ei⁹ inuadere non p̃ſumit. Hęc ſathan deo dixiſſe eſt talia inuidẽdo ſenſiſſe·⁊ de his tabeſcendo voluiſſe. Deniq; vniũſa quę habebat Chriſt⁹ in manu temptantq; dantur· qꝛ iudęa quę fuerat ei⁹ poſſeſſio ꝑ infidelitatẽ tolliť·man⁹ aũt in eũ extendi ꝓhibetur qđ tñ poſtea concediť qñ amiſſa iudęa crucifigitur.

De myſterio d̄nudatiōis Job Capitulum CV

Itaq; tempoꝛe temptationis filij Job ⁊ filie .i. apl̄i ⁊ fideliū plebes in domo ꝓgeniti ꝯuiuabant q̄m aduſ'ſario dn̄ice paſſionis expectāte licētia adhuc ſoli iudaico ꝑplo arcana fidei ꝑdicabāt. Sabei ꝑ q̄ſ imūdi ſpūs deſignāt captiuātes interp̄tant q̄ boues ⁊ aſinas .i. bona opantes ⁊ ſimplicit' viuentes ſibi ſubijciunt. pueroſq; gladio feriūt .i. illos etiā tēptationis iaculo vulnerāt q̄ nondū ad robur iuuenilis ꝯſtantie ꝑuenerīt. Nūciꝰ autē q̄ ceteri pereūtibꝰ euadit ſolus ē ſermo ꝓpheticus q̄ dn̄i oīa fiūt mala q̄ predixit q̄ſi ſanꝰ ad dn̄m redit. Ignis de celo cecidit dn̄i ad decipiēdū ꝑplm īnocentem a ſacerdotibꝰ ⁊ phariſeis vel legi doctoribus q̄ celeſtia ſape ac deſuꝑ lucere videbant' inuidie flāma exarſit. Chaldei feroceſ interꝑtant' q̄ noīe apti ꝑſecutores deſignant'. Qui de ſeipſis tres turmas faciūt cū ſe ad ꝓponēdas queſtioneſ herodiani phariſei ⁊ ſaducei diuiſerunt. Sicq; camelos tulerūt qꝛ toꝛtuoſas infirmoꝝ mētes ad infidelitatē duxerunt. Synagoge domꝰ in q̄ttuoꝛ angulis ſtabat qꝛ tres erāt in eo regentiū oꝛdines .ſ. ſacerdotū ſcribarū ⁊ ſenioꝛum. Phariſeoꝝ vo cetꝰ q̄rtū angulū faciebat. Hos a regiōe deſerti ventꝰ veniens cōcuſſit dum ab imūdis ſpiritibꝰ tēptatio irruēs illos in ꝑſecutionē excitauit. Sicq; domꝰ coꝛruēs liberoſ oppreſſit qꝛ dn̄i in crudelitatē dn̄ice paſſionis iudea cecidit apl̄os plebēq; ſubditā formidine deſperatiōis obꝛuit. Sz q̄ h̄ ſingula nūciet vnꝰ euadit qꝛ ꝓpheticꝰ ſermo ſe de his vera nūciaſſe oſtēdit. Tunc Job ſurrexit qꝛ redēptoꝛ nr̄ iuſto iudicio ꝑſecutoꝛes ſuos deſeruit q̄ etiā veſtimēta ſua ſcidit qꝛ diuiſa per ſn̄ias ſynagoga vnitatē ꝯcoꝛdie ꝑdidit. Vn̄ alij dicebant qꝛ bonꝰ ē alij nō. Tonſoq; capite in terrā coꝛruit qꝛ dn̄i ſacra ſua a ſacerdotio iudeoꝝ abſtulit ad noticiā gentium venit. Per capillos enī ſacroꝝ ſubtilitas accipit'. Per caput ſūma ſacerdotij. Per t'rā peccatrix gētilitaſ deſig̃tur. Qꝛ aūt dn̄ſ coꝛruere dicit' nullus indignū arbitret'. Nam iux̄ ꝓphā3 vbū3 ad Jacob miſſum in iſrael cecidit qꝛ verum quē iudeus reſpuit gētilis ſuſcepit. Idcirco aūt cecidiſſe dicitur vt inopinatꝰ ipſiꝰ aduētꝰ oſtēdat'. Qui ⁊ bn̄ coꝛruēs adoꝛauit qꝛ dn̄i hūilitatem carnis ſuſcepit in ſe credētibꝰ hūilitatē infudit Fecit enī qd̄ fieri docuit. Quis enī hoc ⁊ in ſeipſo oſtendit q̄ p̄rem appꝛopinq̄nte paſſione exoꝛauit ſed nudus de matris exijt vtero qꝛ a ſynagoge carne ꝓdiens conſpicuus ad gētes venit. Ad vterum q̄ſ matris nudus reūtet' cū in fine mūdi reliquijs ſue gentis ſicut eſt deꝰ reuelabitur. Dn̄s inq̄t dedit dn̄s abſtulit per hoc ꝙ deus eſt cū p̄re dat oīa ꝑ h̄ aūt ꝙ hō eſt a p̄re accipit int' oīa. Itaq; data ē ei iudea cū ꝑ q̄ſda3 credidit ⁊ exigente ſuo merito ē ablata cū ꝑ q̄ſda3 contempſit. In his aūt oībꝰ Job .i. Chꝛiſtꝰ labijs ſuiſ nō peccauit qꝛ ſicut ait Petrꝰ: peccatū nō fecit nec inuentꝰ eſt dolus in oꝛe eius.

De myſterio ꝑmiſſiōis eiuſdē Idem in li. iij. Cap. CVI

Sathan ad ſecundi hoīs afflictionē dn̄m tūc cōmouit cū in ꝑadiſo ꝑmū hoīe3 inobedientie culpa ꝓſtrauit. Qui etiā afflictꝰ eſt fruſtra qꝛ reatū in ſe nō habuit ⁊ nō fruſtra qꝛ ꝓpꝛio cruoꝛe nr̄i reatꝰ maculā terſit. Sathan q̄ppe qꝛ multiſ ſubtractis eū ſuꝑari nō vidit vſq; a carnis illiꝰ paſſionē exarſit dicēſ: Pellē ꝓ pelle ⁊ cuncta q̄ h3 hō dabit ꝓ aīa ſua. Ac ſi dicat: Moueri d' his que ex̄ ſūt negligit. Sed tūc veraciter q̄d ſibi agnoſcit ſi in ſeipſo qd̄ doleat ſentit. Hec cū ꝑ ſe ſathan fieri appetijt nō verbis ſed deſiderijſ dixit. Hec q̄ſ ꝑ mēbꝛa ſua deſiderijs ac vbis

intulit· dñ per ꝟba ſuoꝝ in ꝓpha dixit:
Mittam⁹ lignũ in panẽ eius. Lignũ in
panẽ mittere· eſt eius corpi configendo
ſtipitem crucis adhibere· Dixit ergo do-
min⁹ ad ſathan: Ecce in manu tua ẽ ꝛc
Ecce ſathan ad feriendã dñi carnẽ ſeui
ens licentiã accepit· ſed eius ptãti neſci-
ens deſeruiuit. Cũ enĩ ſe pro nr̃a redem
ptione dñs mẽbroꝝ ſathane manibus
tradidit· eiuſdẽ ſathane manũ in ſe ſeui-
re permiſit. Aliam ꝟo eius huare ꝑcipit̃·
non q̃ hãc temptare non potuit· ſed q̃
temptatione quaſſare non valuit. Qui
bene a planta pedis vſq; ad ꝟticẽ vul-
nus intulit· q̃ a puris hoĩb; ĩchoãs vſq;
ad ipſum caput eccleſie ſeuiẽdo ꝑuenit.
Dñs autẽ teſta ſaniẽ raſit· q̃ carne ſua
paſſionis igne ſolidata· nr̃e carnis pecca
ta diluit. Qui etiam in ſterqlinio reſi-
det· q̃ poſt perpetrataſ culpas libent̃ cor
da pẽnitẽtiũ poſſidet· qui dũ mala ſua
flendo cõſiderãt· q̃ſi ante ſe ſtercora co-
aceruant.

De myſterio amicorum eius. Capitulum CVII

P p Oꝛro male ſuadẽs mu-
lier· ſpẽm tenet q̃rũlibet carna-
liũ in eccleſie ſinu poſitoꝝ· qui
q̃ intus ſunt ideo bonos peius ꝑmunt.
Dũ enĩ eos ſancta eccleſia p fidẽ recipit
pene ineuitabiles hoſtes ſibi facit. Ami-
ci ꝟo Job hereticoꝝ ſpẽm gerũt· qui et
ſi bona intentione ꝯueniũt· tñ indiſcrete
loquẽdo ad culpaz dilabunt̃. Vñ ⁊ ab
eo fabricatoreſ mẽdacij· ꝑuerſorũq; do-
gmatũ cultores oſtendunt̃. Hoꝝ locus
eſt ſupbia ſicut bonoꝝ hũilitas. Unde
de loco ſuo veniſſe legunt̃· q̃ contra ec-
cleſiam ex ſupbia mouent̃. Quoꝝ etiaz
actio peruerſa ex interp̃tatione nominũ
colligit̃. Eliphaz q̃z dei contẽpt⁹ inter-
p̃tatur. Et niſi deuz heretici contẽnerẽt
nequaq̃ de illo peruerſa ſentirẽt. Bal-
dach aũt interp̃tat̃ vetuſtas ſola. Duz
enĩ heretici peruerſo ſtudio eſſe victores
querũt· ex ſola vetuſtate eſt quod intẽ-
dunt. Sophar ꝟo ſpeculam diſſipans
interp̃tatur. Heretici quippe ſpeculam
diſſipant· quia mentes fideliũ quos ad
ſe attrahũt ab intentione recte contem-
platiõis inclinãt. Loca etiaz de quibuſ
veniũt congrua hereticoꝝ actib; deſcri-
buntur. Dicũtur enĩ themanites· ſuiteſ·
naamathites. Thema interp̃tat̃ auſter.
Sui loquens. Naama decor. Primũ
ergo thema· deinde ſui· poſtmodũ naa-
ma ponitur· quia ꝑus illos inordinatuſ
calor accendit· qui per auſtrũ· ſ· ventum
calidũ accipit̃. Deinde ꝟo nitor loqua
citatiſ erigit· ⁊ tunc demũ hoĩbus deco-
ros hypocriſis oſtendit. Hi ergo ſibi
condicũt· qñ praua contra eccleſiam cõ-
corditer ſentiũt· dumq; ſua docere deſi-
derant ad nos quaſi conſolantes appro-
pinquant. Idem in· li· xxiij· He
liu ꝟo arrogãtes intra eccleſiam poſitoſ
deſignat· qui ſe in ſua locutiõe vitio ela
tionis exaltat. Et bñ quidem ipſa noĩa
vel eius vel parentis vel cognatiõis p-
prie formã exp̃mũt actioniſ. Heliu q̃p-
pe deus meus iſte· vel deus dñs interp̃-
tatur. Per quẽ bñ quorũdam arrogan
tium fides recta ſignificat̃· q̃m ⁊ ſi iuxta
ꝑcepta dñica non viuũt· deum tamẽ eẽ
dñm recognoſcũt. Barachel ꝟo bene-
dictio dñi interp̃tatur. Buzites autez
contemptibilis interp̃tat̃. Quod vtrũq;
ſatis arroganter ꝑdicantib; cõgruit· q̃
in ꝑdicatione fecũda bñdictionẽ diui-
ne gratie percipiunt. Sed in elatis ſuis
moribus eam eſſe contẽptibilem oſten-
dunt. Ram interp̃tat̃ excelſus. Hic eſt
fideliũ populus· cuius conũſatio eſt ĩ ce-
leſtib;. Recte igitur Heliu d̃ cognatio-
ne Ram dicitur· q̃ ꝑdicator arrogans
fideliũ ꝓplis fidei ꝟitate ſociat̃· q̃uiſ ab
eis elatiõis prauitate diuulgat̃. Idẽ
in· li· xxxv· Notandũ ꝟo q̃ tres ami-
ci Job· quia ſpeciem hereticoꝝ tenuert
conũſionis ſue ſacrificiũ dño· non per ſe
ſed per Job offerre iuſſi ſunt. Heretici
quippe nequaq̃ erga ſe irã dei ſacrificio

placare valent niſi ad eccleſiã catholicã
ſe conuertant·eiuſq3 p̃cibus ſalutẽ obti-
neant. Cuius fidem ꝑuerſis aſſertionibꝫ
impugnabãt. Magiſ deniq3 nouiſſimiſ
Job q3 ꝑncipijs bñdicit·quia q̃ntuꝫ ad
iſraelitici ꝑp̃li ſuſceptionẽ ꝑtinet vrgen-
te fine ſeculi ꝑñtiſ·dolorẽ ſancte eccleſie
dñs multiplici aĩarũ collectiõe conſola-
tur. Unde in p̃s·dicitur. Adhuc multi-
plicabuntur in ſenecta vberi. In ſenecta
quippe vberi multiplicant·q2 cum eoꝛuꝫ
vita differtur·ſemꝑ ad melius fortitudo
ꝓducitur eiſq3 ꝑ augmẽta tꝑoꝝ creſcũt
etiam lucra meritoꝝ.

De myſterio zeli Matathie. Glo·ſuper·j·Machab·ij·cap· Capitulum CVIII

Matathias populi dei ꝑn-
ceps ac defenſoꝛ·typũ dñi ſal-
uatoris gerit·cuius etiã nomẽ
quod interꝑtat̃ donũ dei·nobiſ arcanũ
ipſius incarnatiõis patefecit. Nã ⁊ ipſe
de ſe in euãgelio dicit: Sic deus dilexit
mũdũ vt filiũ ſuũ daret vnigenitũ. Hu-
ius q̇nq3 filij deſignant ordines ſancto-
rum eiuſdẽ numeri. De quibꝫ ap̃ls ait:
Ipſe dedit quoſdã quidã ap̃los·quoſ-
dam autẽ ꝓphetaſ·alios euãgeliſtas·ali
os aũt paſtores ⁊ doctores. Ecce h̃ no-
tantur ſpecies q̇nq3 quas ad magiſteriũ
ordinauit eccleſie. Ipſi q3 Matathie
filij cum interꝑtationibꝫ noĩuꝫ ſuoꝝ his
ſpẽbꝫ facile poſſent aptari. Hi ergo ma-
la que fiebant in ꝑp̃lo iuda ⁊ hieruſalem
videntes triſtantur·quia iſti vtiq3 ſcan-
dala diuerſa que ab iniq̃s in eccleſia dei
perpetrant̃ condolendo agnoſcũt ⁊ mu-
crone ſpiritali vindicare geſtiunt·ac ſe-
metipſos hoſtiam ponere ac pro ſuoꝛuꝫ
ſalute moꝛti tradere non metuũt. Quid
eſt enĩ veſtimẽta ſua ſcindere·niſi coꝛpo-
ra ſupplitijs tradere? Et quid cilitio ope-
riri niſi iuſtoſ q̃ſi ꝑctõres puniri? Cilitiũ
nanq3 fit ex pilis hedoꝛuꝫ qui in iudicio
dñi ponendi ſunt in partes peccatoꝛum.

Dñs ergo quia peccati carnem aſſũpſit:
cilitio ſe induit. Cunq3 iudei per contu-
melias ⁊ inſidias eſſent ei moleſti·ille di
uinitatẽ ſuã velamine carnis mentibus
occultabat tenebroſis·quia non mere-
bant̃ agnoſcere·quem ſic impie tracta-
bant occidere. Deniq3 peccata multoꝛũ
tulit·⁊ cum ſceleratis animã ſuam in moꝛ
tem tradidit. Similiter ⁊ eius filij·ſ·apo
ſtoli ⁊ martyres exẽplo ipſius edocti nõ
dubitabant pro legitimis dei fratrũq3
ſuoꝝ ſalute tꝑalit̃ moꝛi. Unde Johan-
nes ait: Ille pro nobis animã ſuam po-
ſuit·⁊ nos debem⁹ aĩas pro fratribꝫ pone-
re. Quod autẽ Matathie dictũ eſt·vt
quia ꝑnceps clariſſim⁹ eſſet·ad implen-
dum regis preceptũ prioꝛ accederet·⁊ ſic
honoꝛem apud eum ⁊ amplitudinẽ diui-
tiarũ acquireret·reſpicit q̃d ⁊ redempto-
ri noſtro dictum eſt a temptante diabo-
lo: Si filius dei es mitte te deoꝛſum ⁊c̃.
Et iterum: Hec oĩa tibi dabo ſi ꝓcidẽs
adoꝛaueris me. Deniq3 ſicut Mata-
thie conſtantia filioꝝ ſuoꝛũ animas con
foꝛtabat. Sic ⁊ Jeſu chriſti longanimi
tas ⁊ patientia credentium fidem coꝛro-
boꝛabat. Unde ⁊ dicebat: Nolite time
re eos qui coꝛpus ⁊c̃. Et iterum: Si mũ-
dus vos odit·ſcitote quia me prioꝛẽ vo
bis odio habuit. In patiẽtia veſtra poſ
ſidebitis animas veſtras. Et erit merceſ
veſtra multa in celo. Judeus autem qui
coꝛam omnibus idolis ſacrificauit·ma-
los catholicos qui prauis operibꝫ ⁊ pec-
catoꝝ nota proximos ſcandalizãt figu-
rauit. Sed hos gladius Matathie tru-
cidat ſuper aram·q̃m equiſſimi iudicij vl-
tio iuſtam in talibus exercet vindictam.
Necnon ⁊ antiochi miniſtrũ occidit·q2
in extremis examinis die meritam penã
recipient·non ſolum peccatoꝛes ſed ⁊ pec
catoꝝ inſtigatoꝛes. Simul etiam impie
tatis ara deſtruetur·quia poſt peractum
iudicium vlterius peccandi facultas nul
la tribuetur.

¶ De myſterio exhortatiōis ei⁹ ad filios. Cap CIX

CLamor Matathie prefigurabat doctrinam dn̄i·qua hortabat᷑ hoīes vanitatē relinquere·ac celeſtis regni gaudia querere. Deniqꝫ ſicut Matathias cū filijs ſuis relictis oībus in mōtes fugit·ita dn̄s diſcipulos ſuos ī mōtes duxit·ibiqꝫ ſedit ⁊ illic eos docuit·ibi etiā orabat·ibiqꝫ turbas paſcebat·⁊ ſic ſemꝑ ad altiora ⁊ perfectiora ſuis exemplis nos prouocabat. Preterea ꝙ Matathias iminente ſuo fine ſuos filios hortabat᷑ vt legis emulatores eſſent·⁊ aīas ſuas pro teſtō patrū darent·euāgelice doctrine bene conuenit·qꝛ ſaluator ad paſſionē ꝓperans ipſa nocte verbis ⁊ exēplis diſcipulos ſuos inſtruxit·paſſionē eis in mūdo futuram ꝑdixit ⁊ futuri regni gloriam promiſit. Sic aūt ordinauit magiſteriū eccleſie per oē tempus ꝓn̄tis vite: Ecce inq̄t ſymeon frater veſter vir conſilij eſt·ipſū audite ſemper. Symeon·audiens·interpretat᷑·⁊ ideo vir eſſe conſilij dicit᷑·quia q̄ ſpūſſancti gratia docente inſtruūt᷑ auditu interno·vtiles per oīa ſunt ⁊ habiles conſilio. Unde dicitur in ps̄. Audiam quid loquatur in me dn̄s ꝛc. Hortatur ergo nos magiſter celeſtis vt audiamus illos quos ipſe docens interius ſalubres nobis fecit eſſe magiſtos. Et Judas inq̄t machabeus fortis viribus ſit vobis p̄nceps militie. ⁊ ipſe bellum aget populi. Per hunc p̄mi predicatores deſignantur euangelij qui ab ipſo ſaluatore eruditi fuerunt idonei ad agendū bellum populi chriſtiani. Sed quia Judas in pleriſqꝫ locis typum tenet ipſius ſaluatoris·ſciamus tunc ordinabiliter agi bellum noſtrū·cum ipſe dignatur conſilium dirigere ⁊ actum noſtrum. Deniqꝫ Matathias filios ſuos iam inſtructos in fine benedixit. Et ſaluator poſt vltimaꝫ diſcipuloꝝ āmonitionē pro eis orauit·eoſqꝫ patri ſeruandos cōmendauit dicens: Pater ſancte·ſerua eos in noīe tuo quos dediſti mihi vt ſint vnuꝫ ſicut ⁊ nos.

¶ Qꝛ oēs antiqui ſancti ꝓnūciauerunt Chriſtū. Greg⁹ in moral᷑·li·ix· Cap CX

OMnes igitur electi ante redēptoris aduentū· qꝛ hūc aut viuēdo tm̄·aut etiā loquēdo nūciauerūt·quaſi quidaꝫ curſores in mūdo fuerūt. Curſoris enī officiū eſt ſecutura nūciare. Sed quia illi ante ꝑſtolatum redemptiōis tp̄s ſe ſubtrahi ꝓuidebant tranſire ſe velocius curſore dolebant. Unde beatus Job dolens ꝙ videre nequiret quem amabat·⁊ ꝙ ex preſenti ſeculo ſubtraheret᷑ anteqꝫ ſalus mūdi reuelaret᷑ dicebat: Dies mei velociores fuerunt curſore·fugierūt ⁊ non viderunt bonū. Dies quippe ſuos breues ingemiſcebāt·quia vſqꝫ ad videndā redēptoris lucem mīme ꝑueniebāt·quem q̄ſi ſolū ⁊ p̄ncipalit᷑ bonū eſſe cognoſcebant Per quem nimirū oīa bona ſūt que bona non p̄ncipalit᷑ exiſtunt. Unde ⁊ ipſa veritas dicit: Nemo bon⁹ niſi ſolus de⁹ Qm̄ igitur dies illoꝝ prius finiti ſunt qꝫ mūdo deus in carne mōſtraret᷑: recte de eiſdem dieb⁹ dicitur·fugierūt ⁊ nō viderunt bonū. Porroqꝫ ſubiungit᷑: Pertranſieūt quaſi naues poma portantes. Hi nempe qui poma deferentes maria tranſeūt·ipſi quidē illoꝝ odore ꝑfruuntur·ſed eorundeꝫ fructuū alijs cibos ferunt: Antiqui ergo patres quaſi naues poma portātes extiterūt·quia myſterium incarnatiōis diuine ꝓfitentes·ꝓphantes· ipſi quidem odore ſpei potiti ſunt·ſꝫ nob̄ fructum de eiuſdem ſpei ꝑfectiōe detulerunt. Unde ⁊ idem redemptor ait diſcipulis ſuis: Alij laborauerūt·⁊ vos ī labores eoꝝ introiſtis. Quoꝝ videlꝫ dies nauib⁹ comꝑant᷑·quia decurrūt·⁊ recte poma portantib⁹·quia electos oēs añ redemptoris ꝓn̄tiam per ꝓphetiam odore

expectationis refouerūt· vel certe· qꝛ na-
ues cū poma portāt hec paleis admiſcēt
vt ad terras illeſa pducāt. Recte patrū
pcedentiū dies nauibꝫ poma portantibꝫ
cōparantur· quia eoꝝ dicta in eo ꝙ my-
ſteria ſpiritalis vite denūciāt ꝑ interpo-
ſitam hiſtorie ſtipulam hoc conſeruant
⁊ opertum nobis fructū ſpūſ deferunt cū
carnalia loquūť· qui crebro etiam cū al-
titudinē diuinitatꝭ aſpiciūt ad icarnatio-
nis eius myſteriū repente refundūť. Un-
de adhuc ſubdiť: Sicut aquila volās
ad eſcam. Moris quippe ē aquile· vtir-
reuerberata oculoꝝ acie radios ſolis aſ-
piciat· ſed ſi refectiōis indigeat eandem
aciem ad reſpectū cadaueꝝ inclinat. Et
quāuis ad alta euolet· pro ſumēdiſ carni-
bus in terram reſidet. Sic antiqui pres
inquātū hūanitatis infirmitas admitte-
bat· creatoris lucē alta mente contem-
plati ſunt. Sed incarnandū hūc in mū-
di fine pſciētes quāſi a ſolis radijs ad ter-
ram oculos deflexerūt· ⁊ quaſi de ſūmis
ad ima veniūt· dū habent deū ſup oīa
⁊ hoīem inť oīa agnoſcūt· quēqꝫ vt hūa-
nū genus reficiat moriturū aſpiciūt· quāſi
more aquile poſt contemplatos ſolis ra-
dios in cadauere eſcam querūt.

Qđ eadem eſt fides oīuꝫ temporū. Leo papa in ſermone de paſſiōe dñi. xiiij Cap CXI

Hoc quippe conſiliū mi-
ſericordie ⁊ iuſticie dei· videlꝫ
de reconciliatiōe gnīs hūani ꝑ
carnem vnigeniti· licet in pteritis ſeculis
quibuſdā velaminibꝫ obūbratū fuerit·
non tamen ita electoꝝ vt ſanctoꝝ q ab
initio vſqꝫ ad aduentū dñi laudabiles
extiterunt negaretur intellectui cum ⁊ ꝓ
phēticis verbis ⁊ rerū geſtarū ſignifica-
tionibꝫ ſalus q in Chriſto ventura erat
ꝓmiſſa ſit. Quā non ſolū q pdicabant
adepti ſunt· ſed etiam oēs qui pdicanti-
bus crediderunt. Una ſiquidē fides iu-
ſtificat ſanctos vniuſoꝝ temporū· ⁊ ad
eandem pertinet ſpem fideliū· quicqd ꝑ
mediatorem dei ⁊ hoīuꝫ Jeſum chriſtū
vel nos confitemꝰ factū· vel pres nrī ad-
orauere faciendū· ſed nec inter iudeos et
gentiles eſt vlla diſtinctio· qꝛ circūciſio
nihil eſt· ⁊ preputiū nihil· ſed dei māda-
toꝝ obſeruatio· que ſi cum fidei ſeruenť
integritate· veros Abrae filios· id eſt· ꝑ-
fectos faciunt chriſtianos. Petruſ
in itinerario· li· j· Deniqꝫ Chriſtus
qui ab initio erat· pijs eum expectantibꝫ
licet latenť ſemꝑ tamen aderat· eiſqꝫ fre-
quenter apparebat. Augꝰ contra
Fauſtum. Hinc etiam antiq iuſti ꝓ
illis pnūciandū ſacramētis dura ⁊ horrē-
da pleriqꝫ ſūt ꝑpeſſi. Tres pueros ⁊ da-
nielem pdicamus ꝙ de mēſa regis cōta-
minari noluerūt· qđ erat cōtra ſacramē-
tum tpis illius. Machabeos cū ingen-
ti pferimus admiratiōe· quia eſcas quaſ
tūc edere pro tpe ꝓphico nō licebat· no-
luerunt attingere. Catomagi ergo nunc
ꝓ baptiſmo Chriſti· pro euchariſtia· ꝓ
ſigno Chriſti ad oīa pferenda debet eſſe
patior chriſtianꝰ. Cum ille ꝓmiſſiōes re-
rum fuerint implendarū· ⁊ hec ſūt indi-
cia completarū. Qꝛ enī adhuc eccleſie· i·
corpi Chriſti ꝓmittiť· ⁊ in manifeſtatio-
ne pdicatur· et in ipſo capite noſtro cō-
pletum agnoſciť. Tunc ergo ⁊ fides erat
licet occulta· naꝫ eadē credebāt· eadēqꝫ
ſperabāt· oēs etiam illius tpis iuſti ⁊ ꝓ-
miſſiua erāt illa oīa ſacra. Nūc aūt reue-
lata eſt fides in qua concluſus erat ꝓpłs
dū cuſtodiebať ſub lege· ⁊ qđ fidelibus
ꝓmittitur in indicio· iaꝫ completū eſt in
exemplo· per eū qui nō venit legem ſol-
uere ſed adimplere. Idē ad Op-
tatum. Illa itaqꝫ fides ſana ē q credi-
mus neminē cuiuſlibet etatis a cōtagio
morꝭ ⁊ obligatiōe pcti pma natiuitate
ꝯtracti niſi ꝑ mediatorē dei ⁊ hoīuꝫ libe-
rari. Cuius· ſ· hoīs eiuſdē dei ſalubrimi
fide illi etiā iuſti ſaluati ſūt q puſqꝫ ve-
niret in carnem venturū crediderūt. Ea-
dem quippe fides ⁊ nr̄a ⁊ illoꝝ eſt. Pro-
inde cū oēs iuſti ſiue añ incarnationem
ſiue poſt· nec vixerint nec viuāt niſi ex fi-
de in Jeſum chriſtū. Profecto ꝙ ſcri-

ptum eſt non eſſe nomē aliud ſub celo ī quo nos oportet ſaluari· ex illo tpe valet ad ſaluādū gen⁹ hūanū ex q̄ in Adā vitiatū eſt. ¶ Idem in· li· de cor· ⁊ gratia. Nec quiſq̄ liberat⁹ eſt a dānatione facta per Adam niſi per Jeſu chriſti fidem ¶ Idem in· li· de nuptijs et concupiſcētia. Itaq̄ ſic nos in carnem veniſſe credim⁹ Chriſtū· ſic illi venturū. Et ſicut nos mortuū· ſic illi moriturū. Et ſicut nos reſurrexiſſe· ſic illi reſurrecturū eſſe. Et nos aūt ⁊ illi credimus eū venturū ad iudiciū viuorum ⁊ mortuorum. Greg⁹ ſup Ezechiele Hinc in euangelio ſignant̄ dicitur· q ⁊ qui p̄ibant ⁊ qui ſequebant̄ clamabant Oſanna filio Dauid ⁊c. Oēs eni electi qui vel in iudea eſſe potuerūt· vel nūc in eccleſia ſunt· in mediatorē dei ⁊ hoīum crediderūt ⁊ credūt. ¶ Hugo de ſacramentis· li· j· Quid eni aliud dixerim verbū incarnatū niſi regem q̄ hūc mūdū intrauit p aſſūptam hūanitatem cū diabolo pugnatur⁹· ⁊ eū exinde q̄ſi tyrānū ⁊ violēt̄ in alieno dn̄antē expulſurus? Et q̄d oēs ſctōs p̄ores niſi q̄ſdā milites optimos regē venturū in acie precedentes· ipſis quib⁹ tunc ſctificabant̄ ſacramentis· q̄ſi q̄buſdā armis munitos ⁊ p̄cinctos? Quid itē eos q̄ poſt electi ſub ſequūt̄· niſi alios milites ipſum ſuū regē p̄cedentē vnanimit̄ atq̄ alacrit̄ ſequentes ab eo armati· ⁊ contra eūdē pugturi Siue igit̄ p̄cedētes ſiue ſbſequētes vnius regis ſacra portātes· vni regi militātes ⁊ vnū tyrannū ſupantes· illi venturū p̄cedētes· iſti p̄cedētē ſubſequētes· patet q: ab initio ⁊ ſi nō nomīe· re tn̄ chriſtiani fuerūt vel ſūt.

¶ Impleta eſt tota lex p Chriſtum. Ex glo· ſuper Johannem v· cap· Capitulū CXII

Dominus ipſe iudeos de īcredulitate redarguit ſeq̄ dei filiū eſſe q̄buſdā atteſtatiōib⁹ oſtēdēs: int̄ cetera q̄ ſcpture ſacre teſtimoniū adducit· q̄ de ipſo pi teſtimoniū p̄hibuit dicens: Scrutamī ſcpturas in q̄b⁹ vos putatis vitā eternā hr̄e· ⁊ ille ſunt q̄ teſtioniū p̄hibēt d̄ me. Et paulo p⁹: Si crederetis Moyſi crederetis forſitan ⁊ m̄. Aug⁹ ſup canonicā Johānis· omel· ij· Poſt reſurrectionē q̄ ſuam diſcipul̄ apuit ſenſū vt intelligerēt ſcripturas factorum eius p̄nūciatiuas. Hec ſūt inq̄t v̄ba que locut⁹ ſum ad vos cū adhuc eēm vobiſcū· q: neceſſe ē impleri oīa q̄ ſcpta ſūt in lege ⁊ pphetis ⁊ pſalmis de me. Quicq̄d· n· ſcpturarū in lege ⁊ pphetis ⁊ pſalmis Chriſtū ſonat· h̄ ſi aures īueniat ¶ Leo papa ī ſermōe xviij· Quicq̄d ſub pphetis teſtificatio nib⁹ vmbra velabat veteris teſti· māifeſtū eſt in ſacro paſſiōis dn̄i. Ideo nanq̄ ſacrificiū ⁊ purificationū varietas deſtitit Jō circūciſiōis mādatū· diſcretio ciborum ſabbati ociū· agni paſcalis occiſio ceſſauit· q: lex p Moyſen data ē· grā ⁊ veritas p Jeſum chriſtū facta eſt. Figure p̄ceſſerunt vt ſequerent̄ effect⁹. Et aduentu rerū nūciata p finita ſūt officia nūciorum. Sic hūani gn̄is recōciliatiōe temperata vt ſalus q̄ in Chriſto eſt nullis ſeculis h̄ eadē iuſtificatiōe defuerit· ⁊ ad h̄ dilationū ratio pfecerit· vt q̄ diu credita ſūt anteq̄ fierēt incūctāt̄ apud nos honorē haberēt. Cū eni virt⁹ fidei in his q̄ viſu nō h̄iacēt pſtituta ſit· indulgēti⁹ nobiſcū doctrīa celeſtis egit q̄s ad intelligētie facultatē in h̄ mūdi tpa diſtulit· vt multo plurib⁹ q̄ p̄oris ⁊ vatib⁹ vteremur ⁊ teſtib⁹. ¶ Idē in ſermone xiiij Sicut ḡ nemo credētiū eſt cui dona negāda ſint grē· ita nemo ē q̄ non ſit chriſtiane debitor diſcipline. Nā ⁊ ſi remota ē myſtice legis aſperitas· voluntarie tn̄ obſuātie creuit vtilitas· q: lex per moyſen data ē· grā ⁊ v̄itas p Jeſū chriſtū facta ē. Oīa nāq̄ q̄ ſm legē ī cermonijs p̄ceſſerunt· Chriſti gratiam p̄locuta ſunt. Et ipſe eſt finis legis non eius ſignificationes euacuando ſed implendo

Qui licet idem autor veterũ qui nouoꝝ·
figuratarũ tamen ꝓmiſſionũ ſacra mu-
tauit· quia ꝓmiſſa perfecit ⁊ denũciatio-
nibus ceſſationẽ impoſuit· qꝛ denũciat⁹
aduenit. In preceptis autẽ moralibus
nulla ꝑoris teſtamẽti decreta ſunt repro
bata· ſed euangelico magiſterio multa
ſunt aucta vt perfectiora ⁊ lucidiora eſ-
ſent dantia ſalutem q̃ʒ ꝓmittẽtia ſalua-
torem.

¶ Ꝙ impleta eſt ꝓphetia per eũ Aug⁹ cõtra Fauſtũ. Ca· CXIII

Prophetias autẽ ſic ad-
impleuit Chriſtus cuʒ in eo fa-
cta ẽ veritas· ꝓmiſſio dei· ſicut
ait apl's. Quotq̊t enĩ ꝓmiſſiões dei ſũt
in illo ſunt. ¶ Leo in ſermone· xvj
Siquidem ea que veritas etiam narrat
euãgelica· voces ꝓphetice canũt nõ tãq̃ʒ
gerenda ſed tanq̃ʒ geſta. ¶ Auguſti-
nus ꝺ· lxxxiij· queſtiõib⁹. Deniq̃ʒ
Johannes baptiſta totius ꝓphetie que
ab exordio gñis hũani vſq̃ʒ ad aduẽtũ
dñi ꝺ dño facta eſt· imaginẽ geſtat. In
ipſo autẽ dño euãgelij ꝑſona que ꝑ pro
phetiam ꝑnũciabat᷑ extat. Vñ ⁊ ipſius
dñi voce dicitur: Lex ⁊ ꝓphete vſq̃ʒ ad
Johannẽ· ab hinc regnũ celoꝝ predica-
tur. Ipſe q̃ʒ Johãnes ait: Me oportet
minui· illũ autẽ creſcere. Poſtq̃ʒ g̃ pro-
phetia in Johãne ꝯſtituta digito ꝑñteʒ
oſtẽderat que ab exordio gñis humani
venturũ cecinerat· incepit minui· ⁊ inde
creſcere ꝑ̃dicatio regni dei. Ideoq̃ʒ ba-
ptiçauit Johãnes in penitentia· qm̃ in
ea vetus vita finit᷑ ⁊ incipit noua. Non
ſolũ aũt in his ꝓphia colligit᷑ q̇ ꝓphete
ſũt appellati· ſ; etiã in ipſa hiſtoria veterꝭ
teſtamẽti apl'o dicẽte: Hec oĩa in figu-
ra ꝯtingebãt illis· ſcripta autẽ ſũt ꝓpter
nos in q̊s finis ſeculoruʒ deuenit. Finis
aũt ſeculoꝝ eſt etas ſexta tanq̃ʒ ſenectuſ
veterꝭ hoĩs· q̃ ab aduẽtu dñi vſq̃ʒ ad ſe-
culi finẽ eſt ſperãda· qua· ſ· exterior homo
tanq̃ʒ ſenectute corrũpit᷑· ⁊ iterior ꝺ die
in diem renouat᷑. Inde ꝺo requies eſt
ſempit̃na que ſabbato ſignificat᷑. Huic
autẽ congruit rei ꝙ ſexta die fact⁹ ẽ ho-
mo ad imaginẽ ⁊ ſimilitudinẽ dei. Cum
igitur etate ſexta nos dñſ viſitaret ince-
pit manifeſtari ꝓphia que q̇nq̃ʒ ſupiori-
bus etatib⁹ latet. Cuius· ſ· ꝓphie ꝑſonã
Johãnes portabat ex ſenib⁹ natus pa-
rentibus· tanq̃ʒ ſeculo ſeneſcẽte appare-
re ꝓphia incipiat. Sed ⁊ mater ei⁹ q̇nq̃ʒ
menſib⁹ occultat᷑· ſexto mẽſe viſitatur a
Maria matre dñi· ⁊ infans in vtero ei⁹
exultat tanq̃ʒ ipſo aduentu dñi q̇ in hu
militate dignat⁹ eſt apparere ꝓphia ma-
nifeſtari incipiat. Peractis aũt cũ Eli
çabeth Maria trib⁹ menſibus diſceſſit.
Quo nũo fides trinitatꝭ intelligit᷑· ⁊ ba-
ptiſma in noĩe pr̃is ⁊ filij ⁊ ſpũſſancti· q̊
per humilem aduentũ dñi gen⁹ hũanuʒ
imbuit᷑· ⁊ aduentu futuro claritatꝭ ei⁹ ex-
tollit᷑. ¶ Bern̄· in ep'la ad Hen-
ricũ. Ergo tu frater q̇ ꝓphas legis· pu-
tas intelligis que legiſ: Nam ſi intelligꝭ
vtiq̃ʒ ſentis Chriſtũ eſſe ſenſum ꝓphice
lectionis. Quem tamẽ ſi apprehẽdere cu-
pis· citi⁹ illuʒ ſequẽdo q̃ʒ legẽdo ꝯſequi
poteris. ¶ Hieronym⁹ ad Pau
linũ· Olim ꝓphe appellabant᷑ videtes
quia videbãt eũ quẽ ceteri non videbãt
Abraã vidit diem ei⁹ ⁊ letat⁹ eſt. Multi
ꝺo hodie ſe putãt noſſe lr̃as ⁊ tenẽt ſig-
tum nec apire poſſunt niſi ille reſerauerit
q̇ hʒ clauẽ Dauid· q̇ apit ⁊ nemo clau-
dit· claudit· ⁊ nemo aperit.

¶ De teſtimonijs ꝓphetarꝫ Hieronym⁹ ſuꝑ ep'lam ad Ephe· iij· cap. Capitulũ CXIIII

Ecce primus homo pri-
muſq̃ʒ vates Adã h᷑ de Chri-
ſto ⁊ eccleſia ꝓphetauit· ꝙ ipſe
dñs ⁊ ſaluator pr̃eʒ ſuũ deũ ⁊ mr̃eʒ vi-
delicet hieruſalẽ celeſtẽ derelinqueret· ⁊
ad tr̃ã ꝓpt᷑ eccl'iaʒ veniret· quã de latere
ſuo fabricat⁹ ẽ· ⁊ ꝓpter illã verbũ caro fa
ctum eſt. Propter h᷑ inq̇t· relinq̇t homo
pr̃eʒ ⁊ mr̃eʒ ⁊ adherebit vxori ſue· ⁊ erũt
duo ĩ carne vna. Sacrm̃ h᷑ ait apl's ma-
gnũ eſt ĩ Chriſto ⁊ eccl'ia. Et nos ſum⁹
mẽbra corpis ſui de carne ⁊ d̃ oſſib⁹ ei⁹.

¶ Glo· ſup Geñ· xlix· ca· Jacob
etiaȝ pᷓiarcha filijs ſuis bñdicẽs· ⁊ ī be-
nedictione Judę Chriſtũ de illius ſtir-
pe naſciturũ ꝑdicẽs ait: Nõ auferet̃ ſce-
ptrũ de Juda ⁊ dux de femoꝛe eiꝰ· donec
veniat q̇ mittendus ẽ· a pr̃e videlȝ Chri-
ſtus. Tamdiu enĩ apud iudęos fuerunt
reges ex Judę ſemine· donec Chriſtꝰ na
ſceretur de ꝟgine. Primꝰ aũt in illa gẽ-
te rex alienigena fuit Herodeſ qñ Chri
ſtus natus eſt. Qui negat veniſſe Chri-
ſtũ· oſtẽdat de tribu iuda regem in gen-
te iudęoꝝ. Jpſe inq̇t erit expectatio gen
tiũ· i· ſalus expectata· nõ tm̃ iudęoꝝ ſed
⁊ gentiliuȝ. ¶ Augꝰ contra Fau-
ſtum. Moyſi q̊ȝ legiſlatoꝛi dñs ait:
Suſcitabo illis ꝓphetam de frib᷒ coꝛuȝ
ſimilẽ tui. Similis q̇dem fuit Chriſtus
Moyſi tanq̃ȝ hõ hoi. Similis q̊ȝ pecca-
toꝛi· qꝛ venit in ſimilitudinẽ carniſ pecca
ti. Et lex quidem ꝑ Moyſen data eſt:
Gratia aũt ⁊ veritas ꝑ Jeſum chriſtuȝ
facta eſt. Hinc eſt ⁊ illud qđ iudęis per
Moyſen dicit̃: Videb᷒ vitã tuam pen-
dentem ante te· ⁊ nõ credas vitę tuę· qđ
de Chriſto intelligi nõ poſſe nemo aude
bit dicere niſi qui negauerit aut Chri-
ſtũ eſſe vitam· aut a iudęis viſum eẽ pen
dentẽ· aut eos illi nõ crediđiſſe. At inq̇t
inter cętera maledicta poſitum eſt illud·
q̃ſi vero q̇cq̃ȝ ſit peiuſ inter maledicta· q̃
iudęis acciderũt ꝑ merito impietatꝭ ſup-
bię· q̃ȝ videre vitam ſuã· i· filiũ dei pendẽ
tem ⁊ ei non credere. Sic aũt foꝛtaſſe ſo-
nuit h̃ iudęis vt int̃ hoſtiũ ſuoꝝ minas
vel dolos vitam ſuã ex incerto pendere
viderẽt· ſeq̃ȝ victuros eſſe nõ crederent.
Sȝ filius euãgelij cũ audit qđ đ Moy
ſe dñs ait: De me enĩ ille ſcͥpſit. Jn hac
ipſa ambiguitate ſnię videt q̇d ꝓpheta
poꝛcis ꝓijciet· quid hoib᷒ inuit· ſtatimq̃ȝ
occurrit ei vita hoiuȝ Chriſtꝰ pendẽs· et
iudęi nõ credẽtes ei ob hoc ipſum· quia
pendentem videbãt. Poꝛro de Joſue
Moyſi ſucceſſoꝛe dicit̃ ꝓplo iſraeli: Ec-
ce ego mittã angelũ meũ q̇ ꝑcedat te· ⁊
cuſtodiat in via ⁊ introducat ad locum
quem paraui: Obſecra eum ⁊ audi vo-
cem eius· nec contẽnendũ putes· qꝛ non
dimittet te cũ peccaueris· ⁊ eſt nomẽ meũ
in illo. Proinde dicat m̃ iudęus quem
ꝓphetam Moyſi ſimilẽ ſuſcitauit deus.
Hic vt credo facillime ſucceſſoꝛ ille moy
ſi ei occurrit qui ꝓplm ex ęgypto libatuȝ
in t̃rã ꝓpriã introduxit. Quęrã ergo cur
eidem futuro ſucceſſoꝛi ſuo in cuiꝰ com-
paratione repꝛobatꝰ vt nõ ipſe ꝓplm in
terram ꝓmiſſiõis induceret· ne· ſ· lex per
Moyſen non ad ſaluandũ ſed ad con-
uincendũ peccatoꝛẽ data· q̇n potiꝰ gr̃a ⁊
veritas per Jeſum Chriſtuȝ facta in re-
gnũ cęloꝝ introducẽ putata ſit. Moy-
ſes nomẽ mutauerit: Vocabat̃ enĩ an-
tea Joſue· ⁊ eũ Jeſum appellauit. De-
inde ſcrutet̃ illas ſcripturaſ ⁊ videat vtꝝ
de aliq̊ dixerit deus angelo. Certe qui
hoc dixit ipſe eſt verus Jeſus ꝓpli rectoꝛ
⁊ ductoꝛ in hereditatẽ ęternę vitę ſcđm
nouũ teſtm̃ cuiꝰ erat figura vetus teſtm̃
Supeſt etiã vt iudęus ſi reputari vult
iſraelita verus in q̊ dolus non eſt· recoꝛ-
detur illũ in figura moꝛtuũ Jeſum qui
introduxit in t̃rã moꝛiẽtiũ· ⁊ agnoſcat ī
veritate Jeſum viuũ· q̊ duce intret in ter
ram viuentiũ. Audiat igit̃ illuȝ cuiꝰ ille
nomen habebat introducentẽ ac dicen-
tem: Beati mites qm̃ ipſi poſſidebũt ter
ram. ¶ Glo· ſuper Act· iij· cap·
Dẽs q̊ȝ ꝓphę poſt Moyſen a Samue-
le videlicet ꝑncipe ꝓphetarũ ⁊ deinceps
vſq̃ȝ ad Johannẽ baptiſtã annũciaue-
runt dies iſtos· i· aduentuſ dñi gratiaȝ.
¶ Beda ibidem. Quis enĩ pᷓiar-
chę ſanctiq̃ȝ pꝛioꝛis tpis multa de chri-
ſto ꝓphauerint ꝟbis ⁊ factis: ꝓprie tam̃
tempus ꝓpharũ qui de Chriſti ⁊ eccleſię
myſterio manifeſte ſcͥpſerũt· exoꝛdium a
Samuele ſumpſit· ⁊ vſq̃ȝ ad captiuita-
tem babyloniç permanſit. ¶ Hiero-
nymus in ꝓlogo Eſa· Jnter hos
Eſaias non tam ꝓpha dicendus eſt q̃ȝ
euãgeliſta. Jta enĩ vniuſa chriſti ⁊ eccľię
myſteria liq̇de ꝓſeq̇t̃· vt nõ putes eũ de
fut̃o vaticinari· ſȝ đ ꝑteritꝭ hiſtoꝛiã texẽ.

¶ De teſtimoniis pſalmoꝝ. Hieronymꝰ ad Paulinū. Ca. CXV

David ſymonides no-
ſter pyndarus ⁊ alceus flaccuſ
q̄ꝫ catullus atqꝫ ſerenꝰ. Chri-
ſtum lyra ꝑſonat. ⁊ in decbacordo pſal-
terio reſurgētē ab inferi excitat. ¶ **Glo.
ſup. ii. Reg. xxiii. ca.** Ipſe eſt enim
vir cui ↄſtitutū eſt d̄ Chriſto dei Iacob
egregiꝰ pſalmiſta iſrael fuit. q̄ꝛ luciđiſſi-
me de incarnatiōe filii dei ⁊ redēptione
gnr̄s hūani ꝓphauit. ¶ **Glo. ſup ꝑn
cipiū pſ̄.** Hinc huiuſcemodi titulꝰ p̄-
ponitᷣ eiꝰ libro: Liber videlꝫ hymnoꝝ vl̄
ſoliloqꝺorum ꝓphȩ David de Chriſto:
¶ **Hieronymꝰ vbi. ſ.** Ipſe nāqꝫ
Chriſtꝰ eſt dei ſapiā i myſterio abſcōdi-
ta quā p̄deſtinauit deus an̄ ſecula. de q̄
⁊ noni pſalmi titulus p̄notatᷣ ꝓ occultis
filii. in q̄ ſūt oēs theſauri ſapiȩ ⁊ ſcientiȩ
abſconditi. ¶ **Glo. ſup. pſ̄.** In alio
q̄ꝫ ps̄ loquitᷣ david de Chriſto iux̄ dei
ꝓmiſſionē ex eius ſtirpe naſcituro. Iura
uit inqt dn̄s david ṽitatē. ⁊ nō fruſtra-
bitᷣ eū de fructu ventris tui ponā ſup ſe-
dem tuā. Poterat q̇dē dicere: De fru-
ctu femoris tui. ſꝫ ſignificantius ait: De
fructu ventris tui. q̄ꝛ de fȩmīa natus eſt
Chriſtꝰ ad quā vir nō acceſſit. Qꝫ autē
dicit eū ponendū ſup ſedē David. h̄ eſt
q̄ angelus ad ṽginē ait: Dabit illi dn̄ſ
deꝰ ſedē David pr̄is ſui. Quos. n. Da-
uid tp̄alitᷣ. Chriſtꝰ rexit ſpūalitᷣ. **Glo.
ſup p ſ̄.** Alibi q̄ꝫ David ī pſona dn̄i
loquēs ait: Semel iuraui. i. ȩternalitᷣ vel
īmutabilitᷣ ſtatui. ī ſancto meo. i. in hoīe
chriſto. in quo idipſū qđ iuraui cōpleo.
videlꝫ q̄ ſemē eiꝰ. i. Chriſtꝰ in ȩtnū ma-
nebit in dei regno. ¶ **Aug. de ciui-
tate dei. li. xvii.** Legitᷣ enī q̄ꝛ cogitā-
te David vt ȩdificaret domū dei. ꝓpha
Nathan venit ad eum in ſermōe dn̄i ⁊
ait: Suſcitabo ſemē tuū poſt te dic̄ dn̄s
⁊ p̄parabo regnū eiꝰ: hic ȩdificabit nomi-
ni meo domū. ⁊ dirigā thronū eiꝰ in ȩt-
num: Ego ero ei in pr̄em. ⁊ ipſe m̄ in filiū

Hanc ꝓmiſſionē qui in Salomōe cō-
pletam eſſe dic̄: Attēdit q̇dem q̄ Salo
mon templū illud nobile ↄſtruxit. ſꝫ nō
attēdit qđ etiā ibi dn̄s dic̄: Fidelis erit
domus eius. ⁊ regnū eius in ȩtnū coram
me. Domꝰ autē Salomōis plena fuit
mulieribꝰ alienigenis deos falſos colen-
tibus. quibꝰ etiā ipſemet fuit ſeductus.
Nam ⁊ ipſi iudȩi a deo filiū quē huic re
gi david legūt ꝓmiſſū intelligūt Salo-
monē nō fuiſſe. vt eo q̇ ꝓmiſſus eſt tan-
ta iam māifeſtatione declarato adhuc
mirabili cȩcitate ſe dicāt alium ſperare.
In Salomōe q̇dē facta eſt imago non
nulla rei futurȩ. in eo q̄ templū ȩdifica-
uit. ⁊ ſm̄ nomē ſuū pacē habuerit. et in
exordio regni ſui mirabiliter laudabilis
fuit. Sꝫ eadē ſua pſona ꝑ vmbrā futu-
ri Chriſtū dn̄m p̄nūciabat. nō aūt exhi-
bebat. Unde de illo quȩdā ita ſūt ſcⁱpta
q̄ſi d̄ ipſo ita ſint p̄dicta. dū ſcⁱptura ſa-
cra rebus etiā geſtis ꝓphetat. ⁊ ī eo q̇dā-
modo figurā futuroꝝ deliniat. Nā prȩtᷣ
hiſtoriȩ diuinȩ libros non regnaſſe nar
ratur. pſalmuſ etiaꝫ. lxxi. titulo noīs eiꝰ
inſcribitᷣ. in q̄ tn̄ multa dicuntᷣ q̄ ei ↄue-
nire nō pn̄t. ſed aptiſſime Chriſto dn̄o
ↄueniūt. vt euidentᷣ appareat q̄ ī illo fi-
gura q̄liſcūqꝫ ſit obūbrata. in iſto ṽitaſ
p̄ntata. David ſiq̇dē pſalmiſta vir in
cantic̄ eruditꝰ armoniā muſicā nō vul-
gari voluptate. ſꝫ fideli volūtate dilexit.
Eaqꝫ deo ſuo myſtica rei magnȩ figura
tione ſeruiuit. ¶ **Leo papa in ſer-
mone. xvi.** Ipſe diē cruc̄ mille ⁊ plus
q̄ꝫ centū annoꝝ ȩtate p̄ceſſit. ⁊ nihil eoꝝ
ſuppliciorꝝ quȩ ſibi mēorat illata ſuſti-
nuit. Sꝫ q̄m ille loquebatᷣ ꝑ os eiꝰ q̇ car
nem paſſibilem ex ipſius erat ſtirpe ſum-
pturꝰ. merito ſub ipſius pſona p̄mittitᷣ
hiſtoria cruciſ. qui gerebat in ſe corpore-
am originē ſaluatoris. Uere nāqꝫ Da-
uid in Chriſto eſt paſſus. q̄ꝛ vere Ieſus
in David carne ē crucifixꝰ. Quia itaqꝫ q̄
ī Chriſtū iudaica impietas admiſit. tan
to an̄ p̄dicta ſūt vt nō tā d̄ futuri q̄ꝫ de
p̄ntibꝰ ꝓphetiꝰ ſmo ↄtextus ſit.

¶ De teſtimonijs vatũ gentiliũ. Augꝰ cõtra Fauſtũ. Ca.CXVI

Porro Sibylla vel hermes vel orpheus vel ſi qui alij gentiũ vates aliq̃d de filio dei dixiſſe phibẽt. Valet q̃dẽ aliq̃d ad paganoꝝ vanitatẽ reuincẽdã. cũ illũ deuʒ colere nos oſtẽdimꝰ. de q̃ nec illi tacere potuerũt. q̃ ſuos ꝯgentiles pplos idola demoniaqꝫ colenda partim docere auſi ſunt. partim phibere nõ auſi ſũt. Verũ tñ q̃ntũ de Chriſti aduẽtu diſtat inter pdicationẽ angeloꝝ ⁊ ꝯfeſſionẽ demonũ. tm̃ diſtat int̃ autoritatẽ pphaꝝ ⁊ curioſitatẽ ſacrilegoꝝ. ¶ Idẽ de ciuitate dei. li. xviij. Sane Sibylla erythrea q̃ de Chriſto ꝯſcpſit manifeſta. Nã vir clariſſimꝰ flaccianꝰ hõ facilime facundie multeqꝫ doctrine. cũ de Chriſto colloq̃remur. grecũ nob̃ ꝓtulit volumẽ. dicẽs eẽ Sibylle carmẽ. vbi loco q̃dã oſtẽdit in capitibꝰ verſuũ ita ſe habẽtẽ ordinẽ lr̃arũ vt hec in eo verba legerentur ιησοσ χριεσοσ θεου υιουσ σωτηρ. qđ ẽ latine Jeſuſ chriſtꝰ dei filiꝰ ſaluator. Et hi q̃dẽ verſus q̃rũ pme lr̃e ſenſũ iſtuʒ reddũt quẽ diximꝰ. hec ꝯtinent. ſic q̃dã eos latinis ⁊ ſtantibꝰ verſibꝰ ẽ interp̃tatꝰ. Judicij ſignũ tellus ſudore madeſcet. E celo rex adueniet p ſecla futurꝰ. Scilicꝫ in carne p̃ns vt iudicet orbẽ. Vñ deum cernẽs incredulus atqꝫ fidelꝰ Celſum cũ ſanctiſ. eui iam t̃mĩo in ipſo. Sic aĩe cũ carne aderũt. q̃s iudicet ipſe. Cũ iacet ĩcultꝰ denſis ĩ vepribꝰ orbis. Reijciẽt ſimulacra viri cũctã qꝫ gaʒaʒ. Exuret terras ignis pontũqꝫ poliqꝫ. Inq̃rẽs tetri portas affligere auni. Sctõꝝ ſedeni cuncte lux libera carni Tradet. ſontes eternaqꝫ flãma cremabit. Occultos actꝰ retegẽs tũc q̃ſqꝫ loq̃t̃ Secreta. atqꝫ deꝰ reſerabit pectora luci. Tunc erit ⁊ luctꝰ ſtridebũt dẽtibꝰ oẽs. Eripit̃ ſolis iubar ⁊ chorus interit aſtris. Voluet̃ celũ lunaris ſplẽdor obibit. Deijciet colles valles extollet ab imo. Nõ erit in rebꝰ hoĩuʒ ſublime vel altũ. Jam equant̃ campis montes ⁊ cerula ponti. Omĩa ceſſabũt tellus ꝯfracta pibit. Sic parit̃ fontes torrent̃ flumĩaqꝫ igni. Sʒ tuba cũ ſonitũ triſtẽ demittet ab alto. Orbe gemẽs facinꝰ miſerũ varioſqꝫ labores. Tartareũqꝫ chaos mõſtrabit t̃ra dehiſcẽs. Et corã h̃ domino reges ſiſtent̃ ad vnũ. Decidet e celo igniſqꝫ ⁊ ſulphurij amnis. Hec aũt ſibylla nihil in toto ſuo carmine inſinuat qđ ad deoꝝ falſoꝝ cultũ ptineat. Quinimo etiaʒ ꝯ̃ cultores eoꝝ ita loquit̃ vt i eorũ nũo q̃ ptinẽt ad ciuitatẽ dei cõputãda videat̃. Inſerit etiã Lactãtiꝰ opi ſuo quedã vaticinia Sibylle de Chriſto. Sʒ q̃ ſingillatim poſuit. hec ego cõiũcta h̃ inſerui. In manꝰ inq̃t infideliuʒ poſtea veniet. Dabũt aũt deo alapas ⁊ manibꝰ ĩceſtis. ⁊ ore impuro. venenatos expuent ſputos. Dabit ad verbera ſimplex ſctm̃ dorſũ. Et colaphos accipiens tacebit. ne q̃s agnoſcat q̃ verbũ vel vnde venit vt inferij loq̃t̃. Et corona ſpinea coronet̃. Ad cibũ aũt fel. ⁊ ad ſitim acetuʒ dabũt. Hãc mẽſaʒ ĩ hoſpitalitate mõſtrabũt. Ipſa nãqꝫ gens inſipiẽs deum tuũ mẽtibꝰ ludẽtẽ mortalibꝰ nõ intellexiſti. ſꝫ ſpinis coronaſti. ⁊ horridũ fel miſcuiſti. Templi velũ ſcindet̃. Et medio die nox tenebroſa nimis in tribꝰ horis videbit̃. Morteqꝫ morietur tribꝰ diebꝰ ſomno ſuſcepto. Et tũc ab ĩferij regreſſus ad lucẽ veniet. pmꝰ reſurrectiõis pncipio reuocatꝰ oſtẽſo. Ita Lactãtiꝰ carptim per ſue diſputationis int̃ualla ſic̃ ea poſcere videbãt̃ q̃ pbare intẽdebat adhibuit teſtimõia ſibyllina. ¶ Iſidorꝰ etymologiarũ. li. j. Deniqꝫ pba vxor Adelphi cẽtonã ex virgilio pleniſſime de fabrica mũdi. ⁊ de euãgelij materia cõpoſita ſcḋm verſus. ⁊ ꝯcinnatã ſcḋm materiã verſibꝰ expſſit. Et ꝑpoſitiuꝰ ſilit̃ ex eodẽ poeta inter cetera ſtili ſui ocia tytheũ in honorẽ chriſti cõpoſuit.

¶ Explicit liber primus.

Incipit ſecundus liber de prę deſtinatiōe Chriſti. Augꝰ in li. predeſtinatiōis. Cap I

Preclariſſimū certe lumē ꝑdeſtinatiōiſ ⁊ grē ē mediator dei ⁊ hōīuz Chriſtꝰ ipſe. Ma vñ hō ille h̃ meruit vt a v̾bo pr̄i coęt̃no ī vnitatē ꝑſonę aſſūptꝰ dei filiꝰ vnigēitꝰ eēt: Qđ eiꝰ bonū qualecūꝫ ꝓceſſit vt ad hāc ineffabilem excellentiā faciēte ac ſuſcipiēte deo v̾bo ꝑueniret: Prędeſtinatꝰ eſt itaqꝫ Jeſus vt qui futurꝰ erat filius Dauid ſm carnem. eſſet in v̾tute dei filius. Idem in libro de bono ꝑſeuerātię. Quiſquis ergo fidelis vult bñ prędeſtinationem intelligere. attendat ipſum ⁊ in illo inueniat etiā ſeipſum. extra quē nullum inuenit̃ illuſtrius ꝑdeſtinatiōis exēplū. Eſt itaqꝫ ꝑdeſtinatio grę ꝑparatio. qua ſcilicet ab ęt̃no Chriſto hoī cunctiſqꝫ q̊s fieri ꝯformes imaginis filij ꝓſciuit bona ſine meritꝭ prępauit. Petrus lombardus. Apparet itaqꝫ nob̃ in capite nr̃o fons ipſe grę. a q̊ in cūcta eiꝰ mēbra diffūdit̃ gr̃a. Sic. n. ab īitio fidei ſuę hō qcūqꝫ gr̃a fit chriſtianꝰ. ſic hō ille ab initio gr̃a factꝰ ē Chriſtꝰ. i. vnctꝰ. Porro ſi querit̃: vtrū illa ꝑdeſtinatio quā apl̃s cōmemorat. de ꝑſona ſit. an de natura. Sane dici pōt. ꝙ ⁊ ꝑſona filij q̃ ſꝑ fuit ſm hoīez aſſūptū. eſt ꝑdeſtinata. vt ſcilꝫ ipſa ens hō dei filiꝰ eſſet ⁊ hūana natura ꝑdeſtinata ē. vt verbo pr̄is ꝑſonalit̃ vnita fieret. Augꝰ de octo queſtionibꝰ veteris teſtamēti. Sic autē in ipſo verbo ęt̃no fuerūt oīa q̃ facta ſūt ipſaqꝫ hoīs ſuſceptio ſic eſt ab eo ꝓcogitata. quō ſi pictor velit pingere totā domū ⁊ cogitet vel nouerit locū vbi ſe q̊ꝫ pingere debeat. Totū enī in arte ⁊ ꝑparatione ac voluntate habet. licet certis q̃qꝫ temporibꝰ explicet.

De miſſione filij dei in mūduz Gregꝰ in omel. xxvi. euangel. Capitulum II

Deus itaqꝫ pr̄ filiū ī mūdū miſit. q꜄ hūc pro redēptione hūani gn̄is incarnari cōſtituit. Vñ ⁊ ipſe filiꝰ apl̄is ſuis ait: Sicut miſit me pr̄: ⁊ ego mitto vos. hoc eſt ea charitate vos diligo cū int̾ ſcandala ꝑſecutorꝫ mitto. q̃ me pr̄ diligit. quē tamen ad tolerādas paſſiōes in mūdū venire fecit. Hugo de ſacramētis. li. ij. Pater q̇dē ab alio mitti nō habet qm̄ ab alio eſſe nō habet. Primū g̊ filiꝰ venit vt hoīes libarent̃. poſtea v̾o ſpūſſanctꝰ venit vt hoīes btificarent̃. Ille abſtulit qđ ſuſtiebamꝰ. iſte reddidit qđ ꝑdideramꝰ. Fulgentiꝰ ad Monimū de ꝑdeſtinatione. At v̾o nec filij nec ſpūſſcti miſſionē debet q̇ſqꝫ chriſtianꝰ localit̃ factā accipe. ſ3 noīe miſſionis intelligamꝰ opus manifeſtatiōis indultę. Augꝰ in. li. de trinitate iiij. Nec tm̄ ideo dicit̃ miſſus filiꝰ. quia verbū caro factū eſt. ſed etiam ideo miſſus vt verbū caro fieret. Mittit enī qui genuit. mittit̃ qđ genitū eſt. Et ne fides mortalis vitę diſſonaret a veritate vitę ęternę. veritas ipſa patri coęt̃na đ terra tꝑaliter orta eſt. cuz dei filius excepit in ſe fidem noſtrā qua nos ꝑduceret ad veritatem ſuā. Et quęcūqꝫ ꝓpter faciendā fidem qua mūdarem̃ ad v̾itatē contemplandā in rebus ortis ab ętnitate ꝓlatiſ ⁊ ad ętnitatē relatꝭ tꝑalit̃ geſta ſunt. aut teſtimonia miſſiōis huiꝰ aut ipſa miſſio filij dei fuent. Sed quędam teſtimonia venturū prenūciauerūt. q̃dā veniſſe teſtata ſūt. Illū q̇ppe ꝑ quē facta ē oīs creatura. factaꝫ creaturā oportebat hēre teſtē oēz creaturā. Niſi enī in multꝭ miſſis ꝑdicaret̃ vnꝰ. nō multꝭ dimiſſis teneret̃ vnꝰ. Nūc etiā vnicuiqꝫ mittit̃ cum a q̊qꝫ q̃ntū cog̊ſci pōt ꝓ captu vel ī deū ꝓficiētꝭ vel in deo ꝑfecte rōnal̃ aīę cog̊ſcit̃ atqꝫ ꝑcipit̃. Sꝫ cum ī carne māifeſtus

eſt·in hunc mūdum in tpis plenitudine miſſus eſt. Cū aūt ex tpe cuiuſqȝ ꝓuect⁹ mente ꝑcipitur·mitti quidē dicit·ꝫ non in hūc mūdū ·q2 nō ſenſibilit̄ apparet·i· corpis ſenſib⁹ preſto eſt. Nam ⁊ nos ſm ꝙ ęternū aliquid q̄ntū poſſum⁹ mēte capimus·nequaq̄ȝ in hoc mūdo ſum⁹. Et oīuȝ iuſtoꝝ ſpūs adhuc in hac carne viuentiū·inq̄ntum diuina ſapiūt·in ꝫ mūdo non ſunt. Pater ꝟo cuȝ a quoq̄ȝ ex tempe cognoſcit·nequaq̄ȝ dicit̄ miſſus· q2 non habet a quo ſit aut ex quo procedat ſicut filius vel ſpūſanct⁹. Sicut ḡ pater genuit·filius genit⁹ eſt· ita pr̄ miſit·filius miſſus eſt. Et hi duo vnū ſunt Spūſanct⁹ qȝ eſt vnū cū eiſ·quia ꝫ tria vnū ſūt. Sicut enī natū eſſe filio ē a patre eſſe·ita mitti eſt a filio cognoſci ꝙ ab illo exiſtat. Et ſicut ſpūiſancto donum dei eſt eſſe a patre ꝓcedere·ita mitti ē cognoſci ꝙ ab illo ꝓcedat.

De triplici aduēntu eiuſdem. Bern̄· in ſermone de aduentu tertio. Capitulū III

Triplicem ergo filij dei nouim⁹ aduentū · ad hoīes·in hoīes·contra hoīes. Ad hoīes q̄dē oēs indifferent̄· non aūt ita ī omēs aut contra oēs. Prim⁹ igit̄ aduētus eſt carnalis iam ꝑterit⁹. Secūdus iudicial̄ futur⁹. Terti⁹ ſpūalis q̄tidian⁹. Horū q̄libet ꝑambulos duos habet. Primuſ legē ⁊ ꝓphetas. Secūdus Enoch ⁊ Heliam. Terti⁹ ꝟo timorē ⁊ amorē·vnde ⁊ ipſe veniens ꝑmiſit duos diſcipulos in hieruſalē. Idem in ſermone·v· vnde·ſ·Illi quideȝ duo manifeſti ſūt aduentus·tertius aūt int̄ illos medius ē occult⁹·in q̄ delectabilit̄ dormiūt q̄ euȝ norunt. In p̄ore q̄dē dn̄s in t̄ris viſus eſt ⁊ cū hoīb⁹ ꝯuſat⁹ ē·quē vt ipſe teſtat̄ ⁊ viderūt ⁊ oderūt. In poſteriore ꝟo videbit omnis caro ſalutare dei ſui ·⁊ videbunt in quem tranſfixerūt. Medius autem eſt occultuſ·in quo ſoli electi in ſe ipſis videbunt eum·⁊ ſaluę fient animę eorum. In p̄mo ergo venit in carne ⁊ in firmitate. In hoc autem medio in ſpiritu ⁊ virtute. In vltimo autē in virtute ⁊ maieſtate. Per virtutem enī ꝑuenit̄ ad gloriam· quia dn̄s virtutum ipſe eſt rex glorię. Alibi qȝ eodem ꝓpheta dicente: Ut viderē virtutē tuam ⁊ gloriam tuā Aduentus ſiquidem iſte medius via q̄dam eſſe ꝓbatur per quā a p̄mo ad vltimū veniatur. In p̄mo Chriſtus fuit redemptio nr̄a. In vltimo apparebit vita nr̄a. In medio ꝟo ſi dormiam⁹ int̄ medos cleros· requies eſt ⁊ conſolatio noſtra. Sed ne cui fortaſſis inuēticia videantur quę de hoc medio aduētu dicunt̄ ipſum audite: Ad eum inq̄t veniem⁹·q2 videlicet me dilexit ac ſermonē meū ſeruauit. Ubi ergo ſeruandus eſt eius ſermo? haud dubiū q̄n in corde·ſicut ꝓpheta dicit: In corde meo abſcondi eloq̄a tua vt non peccem tibi. Ergo traijciat̄ in animę tuę viſcera ·trāſeat in affectiones tuas ⁊ in mores. Comede bonū ⁊ delectabit̄ in craſſitudine aīa tua. Ne obliuiſcaris comedē panē tuū ne exareſcat cor tuū·ſed ex adipe ⁊ pīguedine repleatur aīa tua. Si ſic ꝟbū dei ſuauerij haud dubiū q̄n ab eo ſeruerij· veniet enī ad te cum patre fili⁹ Ueniet ꝓpheta magnus q̄ renouabit hieruſalē. ⁊ ille noua faciet oīa. Idem in tertio. In hoc aduētu ſi perſonam intueor veniētis·excellentiam non capio maieſtatij. Si ad q̄s venerit attendo dignatiōis magnitudinē expaueſco. Stupent enī ⁊ angeli de nouo quem ſupra ſe ſemp adorant·infra ſe videntes manifeſte iam ad filiū hominiſ aſcendentes ac deſcendentes. Si propt̄ quid venerit intueor· ineſtimabilē latitudinem charitatis amplector. Si modū cogito: exaltationē humanę conditionis agnoſco. Uenit ſiquidem vniūſitatis creator ⁊ dn̄s·venit ad homines· venit ꝓpter homines·venit homo. Sed dicāliquis: Quō venit qui ſemp vbiq̄ȝ fuit? In mundo quidem erat ⁊ ideo nō venit qui aderat·ſed apparuit q̄ latebat

Hūanam enī in q̄ vt agnoſceret̄ induit
ſpeciem·qui nimirū in diuina lucē inha-
bitat inacceſſibilē. Nec inglorīū maie-
ſtati fuit apparere in ſilitudine ſua·quā
ab ītio fecerat·nec magnū deo ī imagīe
ſua exhiberi ⁊ apparere hoībus· a quibꝰ
in ſubſtantia ſua agnoſci non poterat.
Huius igitur aduentus tantę maieſta-
tis·humilitatis·charitatis·tantę quoqꝫ
noſtrę glorificatiōis ab vniūſa eccleſia
ſemel in āno ſolennis celebrat̄ memoria
Sed vtinam ita vt ſemꝑ ageret̄ id quip
pe digniuſ ꝓbaret̄· Quāte nimirū inſa-
nię eſt vt poſt tanti regis aduentuꝫ alijs
quibuſlibet negocijs velint vel audeant
hoīes occupari ·⁊ non magis omnibus
omiſſis ſoli eius cultui vacare· nec in eiꝰ
ꝑſentia cuiuſq̄ꝫ cęteroꝝ recordari. Sed
non oīuꝫ eſt quod ait ꝓpheta: Memo-
riam abundantię ſuauitatꝭ tuę. Nemo
ſiquidem eructuat qđ nō guſtauit· ſed
nec quod tm̄ guſtauit·qꝛ ructuſ non ni-
ſi de plenitudine ⁊ ſacietate ꝓcedit. Jō
quorum ſęcularis eſt mens ⁊ vita· mēo-
riaꝫ hanc·⁊ ſi celebrant nō eructuāt· ſed
ſine deuotione ⁊ affectione dies aduen-
tus dñici quadam arida conſuetudine
obſeruant. Deniqꝫ qđ damnabiliꝰ eſt
huius memoria dignatiōis datur in oc-
caſionē carnis·⁊ videas eos tāta ſollici-
tudine gloriam veſtiū delitiaſqꝫ ciborū
his parare diebus·ac ſi hęc ⁊ huiuſmo-
di quęrat ī natiuitate ſua Chriſtꝰ ibiqꝫ
dignius ſuſcipiat̄ vbi hęc accuratiꝰ ex-
hibentur. Sed ipſum audi dicentem:
Superbo oculo ⁊ inſatiabili corde cum
hoc non edebam. Deteſtor ego ſuperbi-
am·non amplector·carnis delitias dā-
no non accepto. Naꝫ vtiqꝫ corꝑi ⁊ pau
ciora ſufficerēt· ⁊ quę oportunius inue-
niri poſſunt. Celebrans ergo aduentum
meū non corde·ſꝫ labijs honoras me·nec
tu me colis·ſed deꝰ tibi venter eſt ⁊ glo-
ria in confuſione.

De primo eius aduentu ſcili-cet in carnem Cap IIII

De ſecundo eius aduen-
tu qui ſpūalis eſt ⁊ occultꝰ ip-
ſum audi dicentem: Siq̇s di-
ligit me ſermonē meū ſeruabit·⁊ ad eum
veniemꝰ ⁊ manſionē apud eū faciemus.
Beatus eſt dñe Jeſu apud quem facieſ
manſionē. Beatꝰ in quo ſapīa ſibi do-
mū ędificat excidens columnas ſeptem.
Beata nimirū aīa iuſti quę ſedes eſt ſa-
pientię·merito plane· quia iuſticia ⁊ iu-
diciū pręꝑatio ſedis tuę. Ecce ſiquis in
aīa ſua Chriſto dño ſedem parare deſi-
derat·quę naꝫ illi ſerica·quę tapecia·qđ
puluinar ꝑꝑari oporteat? Juſticia inq̇t
⁊ iudiciū pręparatio ſedis tuę. Juſticia
vtꝰ ē vnicuiqꝫ tribuēs qđ ſuū eſt. Red
de ergo qđ debes ſuꝑiori·redde īferiori·
redde ęquali. Digneqꝫ aduentū Chri-
ſti celebras·dū ei ſedem ſuam in iuſticia
ꝑparas. Redde ꝑlato reuerētiam ⁊ obe
dientiā·quaruꝫ altera eſt cordis·altera
corꝑis. Non enī ſufficit exteriꝰ obtempe
rare maioribꝰ nrīs· niſi ex intimo cordis
affectu ſublimit̄ q̄ꝫ ſentiamꝰ de ipſis. Qꝫ
⁊ ſi manifeſte ꝑlatus ſit malus ·ordina-
tioni tamen dinę ⁊ ipſius officij digni-
tati·non perſonę meritis deferamꝰ. Sic
⁊ fratribꝰ nrīs iure fratnitatꝭ ⁊ hūanę ſo-
cietatis conſilij debitores ⁊ auxilij ſumꝰ
Hoc enī nobꝫ ⁊ ab ipſis impēdi volumꝰ
conſiliū quo erudiatur ignorātia nrā·⁊
auxiliū q̊ iuuet̄ infirmitas nrā. Porro
ſi cui forte ꝑlatus es ſollicitudinis am-
plioris debitor es. Exigit enī a te cuſto-
diā ⁊ diſciplinā. Cuſtodiam vt poſſit ca
uere peccatum. Diſciplinā vt quod mi-
nus cauit non maneat impunitū. Qꝫ ⁊ ſi
nemini pręes ·habes tamē ſꝫ te cui duo
hęc exhibere debes·videlicet corpus tuū
qđ ſpūs vnus accepit regenduꝫ. Debes
ei cuſtodiam vt non regnet in eo pecca-
tum. Diſciplinā vt caſtigatū ac ſeruitu
ti ſubditum·faciat dignū pęnitētię fru-
ctum·longe tamen grauiori ac periculo-
ſiori debito tenentur aſtricti qui ꝓ mul-
tis aīabus rationē ſūt reddituri. Quid
ergo infęlix agam? quo me vertam ſi tm̄

theſaurũ·ſi p̃cioſum iſtud depoſitũ qđ ſi
bi Chriſtus ſanguine ꝓprio p̃cioſius iu
dicauit·negligenti⁹ cuſtodire cõtigerit?
Sed ⁊ habeo theſaurũ iſtũ in vaſis ficti
libus·quib⁹ multo plura q̃ȝ vitreis imi/
nere pericula videant̃. In eo tamẽ excu/
ſabilis appareo·ſi debitã cuſtodiã ⁊ diſ/
ciplinã exhibeo. Qꝛ ⁊ ſi p̃oꝛa q̃ttuoꝛ nõ
d̃fuerĩt·reuerẽtia·ſ·⁊ obediẽtia erga ma
ioꝛes·conſiliũ ⁊ auxiliuȝ erga fratreſ·qđ
ad iuſticiam ptinet·non impatã ſibi ſa/
pientia ſedẽ iueniet: Foꝛtaſſis h̃ videã/
tur ſex colũnę quas excidit ĩ domo quã
ſibi ędificauit. Quidam ꝓhibet in iudi/
cio ſeptimã intelligere. Non enĩ iuſticia
ſola·ſed iuſticia inq̃t ⁊ iudiciũ pręparatio
ſedis tuę. Deniq̃ȝ ſi p̃latis ⁊ ęqualibꝫ ⁊
inferioꝛibꝫ reddim⁹ quod opoꝛtet· nihil
ne deus accipiet? At ei plane qđ debet
retribuere nemo valet·ipſe q̃ȝ plen⁹ ⁊ ſuf
ficiens ſibi bonoꝝ nr̃oꝝ nõ indiget. Au/
diui tamen dicentẽ illũ cui incerta ⁊ oc/
culta ſapĩę ſuę reuelauit· qꝛ regis honoꝛ
iudiciũ diligit. Diligit enĩ aĩam quę in
eius conſpectu iugiter ac veracit̃ diiudi/
cat ſemetipſaȝ. Idq̃ȝ iudiciũ nõ niſi ꝓpt̃
nos a nobis exigit· quia ſi noſmetipſos
iudicarem⁹·nõ vtiq̃ȝ iudicaremr̃. Pro/
pterea ſapiẽs veret̃ oĩa opa ſua·ſcrutat̃
diſcutit ⁊ diiudicat vniuſa. Honoꝛat ſi
q̇dẽ veritatem qui ſe ſuaq̃ȝ oĩa in eo ſta/
tu quo veritas habet ⁊ agnoſcit·veraci/
ter ⁊ confitet̃ humilit̃. Audi deniq̃ȝ ma/
nifeſtius a te iudiciũ exigi poſt iuſticiam.
Cũ feceritis inq̇t oĩa quę p̃cepta ſũt vo
bis: dicite qꝛ ſerui inutiles ſumus. Hoc
plane in homĩe digna eſt pręparatio ſedis
dño maieſtatꝭ·vt ⁊ iuſticię mãdata ſer/
uare conetur ⁊ ſemp indignũ ſe ⁊ inuti/
lem arbitretur.

De aduentu eiuſdem ad mentem. Idem in ſermone de eodem pmo Cap V

Sicut igit̃ ad opandũ ſa/
lutem ĩ medio tr̃ę filius dei ſe/
mel venit in carne viſibilis· ita q̃tidie q̃ȝ
ad ſaluãdas aĩas ſingulorꝝ in ſpũ venit
inuiſibilis. Unde ſcriptũ eſt: Spũs an
te faciem nr̃am Chriſt⁹ dñs. Et vt oc/
cultum hũc aduentũ ſpũalem eſſe noue/
rimus·in vmbꝛa inq̇t eius inter gẽtes vi/
uemus: propterea dignum eſt vt ſi non
valet infirmus ꝓcedere longi⁹ in occur/
ſum medici tanti·ſaltẽ conet̃ erigere ca/
put ⁊ aliq̃ten⁹ aſſurgere venienti. Non
te opoꝛtet hõ tranſfretare·non tranſalpi/
nare·non nubes penetrare. Non inq̃ȝ ti/
bi via grandis oſtendit̃·vſq̃ȝ ad temet/
ipſum occurre deo tuo·quia ꝓpe eſt ver/
bum in oꝛe tuo ⁊ in coꝛde tuo· vſq̃ȝ ad
coꝛdis cõpunctionẽ·⁊ oꝛis confeſſioneȝ
occurre· vt ſaltem exeas de ſterq̇linio mi
ſerę conſcĩę·qm̃ indignũ eſt illic auctoꝛẽ
puritatis venire vel intrare. Idem.
Habet quidem aduẽtus iſte Chriſti ad
aĩam duos p̃ambuloſ·timoꝛẽ ſcȝ ⁊ amo
rem·ſicut p̃miſit duos diſcipulos veni/
ens in hieruſalem. Duo nanq̃ȝ vincula
malis oĩbus durioꝛa quibꝫ aĩa ligatur
vt aſina·ſunt coꝛdis obduratio·⁊ mentꝭ
cęcitas vel obſcuratio. Mittat ergo Je
ſus duos diſcipulos ad ſoluendũ·ſcȝ ti/
moꝛem contra obdurationẽ·⁊ amoꝛem
contra obſcurationẽ. Duo vͦo eius cal/
caria quibus vrgetur aſella·ſunt cõmi/
natio ⁊ ꝓmiſſio. Aug⁹ in libꝛo cõ/
feſſionũ·v. At vͦo fruſtra fugiũt a te
dñe inquieti ⁊ iniqui· qꝛ nõ deſeris ali/
quid eoꝝ quę feciſti. Oĩbus pręſens es·
oĩa conſpicis·vmbꝛaſq̃ȝ diſtinguiſ. Sȝ
illi fugiunt vt te vidente ſe non videãt
⁊ excęcati in te offendant. Dũ enĩ leni/
tati tuę ſe ſubtrahũt ⁊ rectitudinẽ tuam
offendũt ⁊ in aſperitatẽ tuã cadũt·vide
licet neſciũt ꝙ ſis vbiq̃ȝ quẽ nullus circũ
ſcribit locus·⁊ ſolus es p̃ñs etiam his q̇
longe ſunt a te. Conũtant̃ igitur ⁊ quę/
rant te·quia nõ ſicut ipſi deſuerũt crea/
toꝛem ſuũ ⁊ tu deſerꝭ creaturã tuã. Ipſi
conũtãt̃ ⁊ req̇rant te·⁊ ecce ibi es ĩ coꝛde
eoꝛum confitentiũ tibi ⁊ ꝓijcientiũ ſe ĩ te
ac ploꝛantiuȝ in ſinu tuo poſt vias tuas

difficiles. Tu vo faciles eorum lachry-
mas tergiſ magiſqꝫ flent· ⁊ in fletibꝫ gau
dent· quia tu dñe qui feciſti reficis eos ⁊
conſolaris. Ego autem qñ te querebã
⁊ tu eras ante me· a meipſo qꝫ diſceſſerã
nec me inueniebã· q̃nto minꝰ te. Hu-
go in libro de arra anime. Nũc
autem quid eſt illud dulce qđ in eius re
cordatiõe aliqñ me ſolet tangere tamqꝫ
vehement᷑ atqꝫ ſuauiter afficere· vt a me-
metipſo totuſ quodãmodo iam aliena-
ri· ⁊ neſcio quo incipiã abſtrahi: Exhy-
laratur conſcientia· in obliuionem venit
oĩs preteritoꝝ maloꝝ memoria· cor illu-
minatur· deſideria iocundant᷑. Iamqꝫ
alibi neſcio vbi me eſſe video· ⁊ quaſi q-
buſdam amoris amplexibꝫ hoc intus te-
neo· qđ ſemper retinere nunq̃qꝫ perdere
toto anniſu laboro. Luctatur quodã-
modo debiliter animꝰ ne recedat quod
ſemper amplecti deſiderat· ⁊ tanq̃ in il-
lo deſiderio omniũ finem inuenerit· ſum-
me ⁊ ĩeffabilit᷑ exultat· nihil ampliꝰ que-
rens ſic ſemper eſſe volens. Vere o aĩa
mea ipſe eſt qui te viſitat dilectus tuus·
ſed venit inuiſibilis ⁊ occultus vt tan-
gat te· non vt videatur a te. Venit non
vt totum infundat ſe· ſed vt guſtandum
prebeat ſe· non vt impleat deſideriũ· ſed
vt trahat affectum· primitias quaſdam
porrigit ſue dilectionis non plenitudinẽ
exhibet perfecte ſatietatiſ. Et hoc eſt qđ
ad arram deſponſationis tue pertinet·
maxime ꝙ ille qui ſe in futuro tibi viden
dum ac ꝑpetuo poſſidendũ dabit· nunc
aliqñ ſe guſtandũ prebet tibi· vt agno-
ſcas q̃ꝫ dulcis ſit· ſimul vt etiam interim
de ipſius abſentia conſoleri· quando eiꝰ
viſitatiõe ne deficias inceſſanter reficieri

De profectu noſtro ex aduẽtu eius. Bernardus in ſermone de aduentu· vij· Cap VI

Qui bonorũ noſtrorum
non eget· ad nos vtiqꝫ ꝓpter
nos venit ⁊ indigentie noſtre
q̃ntitatẽ ipſa magnitudo dignationis
eius oſtendit. Nec modo periculũ egri-
tudinis ĩnoteſcit ex ipſo precio medica-
minis· ſed ⁊ numerꝰ valitudinũ remedio
rum. Vt quid enĩ ſunt diuiſiones gra-
tiarum· ſi non videtur diuſitas vlla ne-
ceſſitatum: Difficile quidem eſt quas ex-
petimus indigentias vno ſermone pro-
ſequi vniuerſas. Sed interim occurrũt
mihi res omĩbꝫ cões· ⁊ quodãmodo ꝓn
cipales. Nemo enĩ in nobis reperitur q̇
nõ interim conſilij ⁊ auxilij ⁊ preſidij in-
diguus videatur. Nimirũ generalis eſt
miſeria triplex humani generis· ⁊ quot-
quot degimus in regione vmbre mortiſ
in infirmitate corpori· in loco temptatio-
nis· ſi diligẽter aduertimus: triplici hoc
incõmodo miſerabilit᷑ laboramꝰ. Nam
⁊ faciles ſumus ad ſeducendũ· ⁊ debiles
ad operandũ· ⁊ fragiles ad reſiſtendum
Si diſcernere volumus inter bonum et
malum decipimur· ſi temptamur facere
bonũ deficimus· ſi conamur reſiſtere ma
lo· deijcimur ⁊ ſuꝑamur. Neceſſariꝰ ꝑ-
inde ſaluatoris aduentꝰ· neceſſaria chri-
ſti p̃ſentia ſic preoccupatiſ omnibꝫ· atqꝫ
vtinam ſic veniat vt eſt ĩ nobis per fidẽ
habitans· cecitatem noſtram illuminet
⁊ nobiſcum manens infirmitatẽ noſtram
adiuuet· ⁊ pro nobis ſtans fragilitatem
noſtram protegat ⁊ ꝓpugnet. Si enĩ ille
in nobis eſt· quis iam decipiet nos: Si
ille nobiſcum· quid de cetero non poſſu-
mus in eo qui confortat nos: Si ille ꝑ
nobis· quis cõtra nos: Fidelis conſilia
rius eſt· q̇ nec falli nec fallere queat. For
tis auxiliarius eſt qui non laceſcat. Pa
tronus efficax qui ⁊ ipſum ſathanam ſb
pedibus noſtris conterat velocit᷑· ⁊ oĩa
eius machinamẽta ꝯfringat. Nimirum
ipſe eſt dei ſapientia cui ſemper in prom-
ptu ſit ignorãtes inſtruere. Ipſe dei vir-
tus cui facile ſit ⁊ deficientes reficere ⁊ pe
riclitantes eripere. Ad hũc tantũ erudi-
torem in omni deliberatione curramus.
Hunc tam ſtrenuum adiutorem in om-
ni operatiõe inuocemꝰ. Huic tam fideli

ꝓpugnatori in omni colluctatiōe aīas noſtras cōmittam⁹·qui nimirū ad hoc venit in mundū vt habitans in hoīb9 cum hoībus pro hoībus·7 tenebras noſtras illuminaret 7 labores leuaret·7 pericula ꝓpulſaret. Hoc deniqꝫ facit aduentus eius ſpūalis·vt ſicut portamus imaginem terrę·portemuſ imaginem cęli Sicut ergo vetus Adam totum hominē occupauit per totuꝫ effuſus· ita nūc totum obtineat Chriſtuſ·qui totū creauit·totum redemit·totum glorificauit. Erat in nobis aliqn̄ vetus homo in manu ꝑ facinus 7 flagitiū·in ore per arrogātiam 7 detractioneꝫ·in corde quoqꝫ per deſideria carnis 7 glorię tempalis. Nūc autem ſiqua eſt in Chriſto creatura noua·tranſierunt vetera·7 eſt in manu innocentia 7 continentia·in ore verbū confeſſionis 7 prędicatiōis·in corde ꝟo charitas 7 humilitas. Et vide ſi non in his tribus Chriſtum ſinguli recipiāt electorum·quibus inuenitur dictum: Pone me vt ſignaculū ſuper brachium tuū 7c. Et alibi: Prope eſt verbum tuū in ore tuo 7 in corde tuo.

¶De vltimo eiuſ aduentu ad reparationē corporum. Ideꝫ in ſermone·vj· Cap VII

Hoc autem viſitationis noſtrę tempus animab9 eſt aſſignatum non corporib9·qꝛ longe dignior anima corpore priorē ſibi ſollicitudinē naturali ſibi vendicat dignitate. Sed 7 prior opus habet reparatione·qn̄iam conſtat priorē corruiſſe. Anima ſiquidem corrupta in culpam fecit vt corpus qꝫ corrumperet̄ in pęnam. Deniqꝫ ſi membra Chriſti volumuſ inueniri·ſequendū eſt nobis caput noſtruꝫ·vt prima nobis repandarū ſollicitudo ſit animarū pro quib9 ipſe iam venit. Corporis ꝟo curam illi tempori diei reſeruemus quo reformandi gratia corporis eſt venturus. In priori ſiquidem aduentu pręco clamabat ipſius: Ecce agnus dei ecce qui tollit peccata mūdi. Non dicit morbos vel moleſtias carnis·ſed peccatum quod eſt morbus 7 corruptio mentꝫ Ecce habes ad quid venerit Chriſtus· 7 cui debeat intendere chriſtian⁹. Pręterea noli o corpus pręripe tempa·qm̄ animę quidem impedire ſalutē poteſ·tuam ipſius operari non potes. Oīa tempus habent·patere nūc vt pro ſe laboret anima·magis autem ei collabora·quia ſi compateris conregnab. Cūm aūt impedis eius repationē·tm̄ impedis 7 tuā·quoniā ante reparari non poteris qn̄ in ea deus ſuam imaginē videat reformatam. Nobilē hoſpitē caro habeſ·nobilē valde·totaqꝫ ſalus tua pendet ex ei⁹ ſalute. Da honorem hoſpiti tanto. Tu q̄dem habitas in regione tua· anima ꝟo apud te eſt exul 7 peregrina. Quis autē ruſticus ſi forte nobilis 7 prępotēs·quiſpiam apud eum hoſpitari voluerit·non libenter hoſpiti ſuo cedēs in angulo domus ſuę vel ſub gradib9 aut etiā in ipſis cineribus accubabit? Et tu ergo fac ſiliter. Iniurias tuas vel moleſtias ne reputaueriſ·tm̄ vt hoſpes tuus honorifice poſſit apud te demorari·qm̄ 7 honor eſt tibi ſi pro ipſo te interim inhonorū exhibueris. Ac ne forte deſpicias hunc eo ꝙ peregrinus 7 aduena tibi videtur. Attende quid tibi eiuſ ꝑ̄ſentia largiatur·ſi quid vitę·ſi quid ſenſus aut motus· ſi quid decoris eſt ī te· hoſpitis huius beneficiū eſſe recognoſce. Nam 7 eius diſceſſus probat quid ꝑ̄ntia conferebat· vt quid ergo pro tpali qualibet delectatione contriſtas 7 lędis hoſpitē tuū quā nec ſentire quidem poteras niſi ꝑ ipſuꝫ? Ad hęc ſi tm̄ tibi ꝯfert exul 7 a facie domini ſui eiectus·q̄ntum tibi pręſtabit reconciliat⁹. Noli ergo impedire reconciliationem illam quę grandem tibi parabit gloriam. Patienter imo libenter ad oīa te expone· nihilqꝫ diſſimules ꝙ huic videatur reconciliationi prodeſſe poſſe. Dic hoſpiti tuo: Recordabit̄ dn̄s tuuſ

tui· ⁊ reuocabit te in gradum priſtinū· tunc ⁊ tu memẽto mei. Dn̄o ſiquidẽ in bonū memor erit tui· ſi bene ſerujeris ei. Cumq̄ peruenerit ad dn̄m ſuggerit ei de te ⁊ loquet̃ bonū pro bono hoſpite dicens: Cum in vltionẽ culpe ſue exularet ſeruus tuus pauper quidã apud quem hoſpitatus ſum· fecit mecum miãm· ⁊ vtinam ei retribuat pro me dn̄s me⁹. Primo ſiquidem oĩa ſua· dehinc etiã ſemetipſum expoſuit vtilitatib⁹ meis· nõ parcens ſibi ꝓpter me in ieiunijs multis· in laborib⁹ frequenter· in vigilijs ſupra modum· in fame ⁊ ſiti· in frigore ⁊ nuditate Quid igitur? vtiq̄ voluntatẽ timentiū ſe faciet ⁊ deꝓcationẽ eorum exaudiet. Qualis vero erit illa gloria o miſera caro· q̄ ineffabilis exultatio qn̄ creator vniũſitatis qui pro iuſtificãdis aĩabus antea venerat humilis ⁊ occultus· pro te glorificanda ſublimis veniet ⁊ manifeſt⁹ non in ĩfirmitate ſed ĩ gloria ⁊ maieſtate ſua Quis cogitabit diem aduent⁹ illius qn̄ deſcendet cum plenitudine luminis precurrentibus angelis ⁊ tube concentu· de ſepulcro corpus inops excitantib⁹ ⁊ illud obuiam Chriſto ĩ aera rapientib⁹? Quouſq̄ caro igitur miſera ceca inſana caducas querit conſolationes· imo deſolationes? Si forte contingat te repelli ⁊ indignã hac gloria iudicari· magis autem eternalit̃ ineffabili pena cruciari? Non ſic obſecro fratres mei· ſꝫ delectetur anima noſtra meditatiõib⁹ huiuſcemodi· qñ etiam caro noſtra requieſcet in ſpe ſaluatorem expectans qui reformabit eam configuratã corpori claritatis ſue. Sic enĩ ait ꝓpheta: Sitiuit in te anima mea· q̄ multiplicit̃ tibi caro mea. Deſiderabat ſiquidem anima ꝓphetalis aduentū priorem quo ſe nouerat redimẽdam. Sed caro multū deſiderabat aduentū poſteriorẽ ⁊ glorificationẽ ſuam. Tunc enĩ implebunt̃ deſideria noſtra· ⁊ plena erit maieſtate dn̄i omnis terra.

Qualiter preueniendū eſt ei⁹ iudicium. Idẽ ſup Cañ· omel. lviij Capitulum VIII

Tu vero qui deſideras aduentum ſaluatoris· time ſcrutinium iudicis· time oculos capree· quoniã acutum habet viſum· nihilq̄ relinquet ĩſcrutatū. Similis inq̇t eſt dilectus meus capree hinnuloq̄ ceruorum. Quid autem in babylone tutū ſi in hieruſalẽ manet ſcrutiniū? Illorꝫ q̇ de babylone ſunt peccata manifeſta ſūt precedentia ad iudiciū ⁊ non egent ſcrutinio ſed iudicio ⁊ ſupplicio. Mea vo q̇ monachus videor ⁊ hieroſolymita peccata certe ſunt occulta· nomine ⁊ habitu monachi adumbrata· ideoq̄ neceſſariū erit ea ſubtili diſcuſſione ĩueſtigari· ⁊ quaſi lucernis admotis de tenebris in lucem prodi. Cum inq̇t tempus accepero ego iuſticias iudicabo. Verendū eſt ne ĩ tam ſubtili examine multe peccata appareant noſtre vt putam⁹ iuſticie. Vnū tamen eſt q̄ ſi noſmetipſos iudicemus non vtiq̄ iudicabimĩ. Spiritualis enĩ homo iudicat oĩa· ⁊ ipſe a nemĩe iudicat̃. Iudicabo proinde mala mea· iudicabo ⁊ bona. Mala quidem meliorib⁹ actibus corrigere ac punire curabo. In bonis autem humiliter de me ſentiam ⁊ me ſeruū inutilem reputabo. Quis mihi det ad liquidum ita proſequi ⁊ perſequi oĩa delicta mea vt in nullo vereri oporteat oculos capree· in nullo contingat ad lumen lucernam erubeſcere. Idem in ſermone de aduentu· iiij· Tẽpus eſt ergo fratres mei vt incipiat iudicium a domo dei· Quis autẽ finis eorū qui non obediunt euangelio· ⁊ quod iudicium his qui non reſurgūt in hoc iudicio? Ecce quicūq̄ diſſimulãt iudicari eo iudicio quo nunc eſt· in q̊ foris eijcitur ꝑnceps huius mūdi· venturū iudicẽ timeant· a quo cum ipſo ꝑncipe ſuo foras eijcientur ⁊ ipſi. Nos autẽ ſi ꝑfecte

nunc iudicamur· ſecuri ſaluatorem do/
minum expectamus. In cuius aduentu
fulgebunt iuſti·ita vt videre poſſint do·
cti pariter ⁊ indocti. Fulgebūt enī ſicut
ſol in regno patris eorum. Eritq; lumē
ſolis ſeptempliciter·id eſt·ſicut lux ſeptē
dierum. Adueniens enim ſaluator refor
mabit corpus humilitatis noſtre confi/
guratum corpori claritatis ſue. Si ta/
men prius cor fuerit reformatum ⁊ humi
liatum corpori eius refiguratum. Pro/
pter quod ⁊ dicebat: Diſcite a me quia
mitis ſum ⁊ humilis corde. Conſidera
ſane ꝙ humilitas duplex eſt: Altera co/
gnitionis·altera affectionis que hic di/
citur cordis. Priore cognoſcimus quo
niam nihil ſumus ⁊ hanc a nobiſipſis ⁊
ab infirmitate ꝓpria diſcimus. Poſte/
riore ꝟo gloriam mundi calcamus· et
hanc ab illo qui ſeipſum exinaniuit for/
mam ſerui accipiens diſcimus·qui etiā
queſitus in regem fugit·ad tanta ꝟo ꝓ/
bra ⁊ ignominioſū crucis ſupplicium q̄/
ſitus ſponte ſe obtulit.

¶Qualiter dormiendum eſt inter medios cleros·⁊ vtrumq; aduentum. Idem in eodem. Capitulum IX

DIgnū eſt chariſſimi vt
tota deuotione celebretis ad/
uentum domini delectati tan/
ta conſolatione·ſtupefacti tanta digna/
tione·inflammati tanta dilectiōe. Nec
ſolum eum cogitetis quo venit querere
ſaluūq; facere quod perierat· ſed ⁊ illū
quo veniet vt ad ſeipſum nos aſſumat.
Vtinam circa hos duos aduentus iu/
gi meditatione verſemini ruminantes ī
cordibus q̄ntū in priore preſtiterit·q̄n/
tum in ſecundo promiſerit. Vtinā dor
miatis inter medioſ cleroſ. Hec ſunt·n·
duo brachia ſponſi inter que dormiens
ſpōſa aiebat: Leua ei⁹ ſb capite meo ⁊c.
In dextera quippe longiturnitas vite.
In ſiniſtra eius diuitie ⁊ gloria. Vere
diuitie non ſunt opes ſed virtutes·quaſ
etiam ſecum portat vt in perpetuum di/
ues fiat. Gloria ꝟo noſtra hec eſt teſti/
monium conſcientie noſtre. Sic ergo ſi
dormire volumus inter medioſ cleros·i·
duos aduentus penne deargentate·ut
illam ſcilicet virtutis formam teneamus
quam ex verbo ⁊ exemplo cōmendauit
Chriſtus preſens in carne. In argento
ſiquidem intelligit᷑ eius humanitas· ſic
in auro ei⁹ diuinitas. Omnis itaq; vir/
tus noſtra tam longe eſt a virtute vera
q̄ʒ longe eſt ab ea forma·⁊ oīs pēna nr̄a
ad nihilū valet ſi nō fuerit deargentata.
Magna ē q̄dā pēna pauptatis q̄ tam
cito in regnū celoꝝ volatur. Nam alijs
virtutibus que ſequūtur aliquid in fu/
turo promittit᷑·paupertati non tam pro
mittitur q̄ʒ datur. Sed videmus aliq̄s
pauperes qui ſi veram haberent pauper
tatem non adeo puſillanimes inuenirēt᷑
ac triſtes vtpote celi reges·hi ſunt q̄ pau
peres eſſe volunt·eo tamen pacto vt ni/
hil eis deſit·⁊ ſic diligunt paupertatem
vt nullam patiantur egeſtatem. Sunt
⁊ alij mites quādiu nihil agitur vel di/
citur niſi pro eorum arbitrio·ſed q̄ʒ lon/
ge ſint a vera manſuetudine apparebit
ſi leuis oriatur occaſio. Hec manſuetu/
do quomodo terram hereditabit q̄ ante
hereditatē defic᷑? Alios q̄ʒ lugenteſ vi/
deo ꝙ ſi de corde ꝓcederēt ille lachryme
nō tā facile ilico ſoluerēt᷑ ī riſū. Nūc aūt
cū abundanti⁹ ocioſa ⁊ ſcurrilia verba
q̄ʒ prius lachryme profluāt ·lachrymas
huiuſmodi de his eſſe non arbitror qui/
bus conſolatio diuina promittit᷑·quan/
do quidem poſt illas tam facile conſola/
tio vilis admittitur. Alij tam vehemen/
ter contra ceterorum delicta zelantur
vt eſurire ac ſitire iuſticiam viderentur·
ſi de ſuis quoq; peccatis idem iudiciū
eſſet apud eos·ſed nunc pondus ⁊ pon/
dus vtrūq; abominatio eſt apud deum
Contra ceteros enim tam impudenter

ꝙ̄ īmaniter ęſtuant· ſeipſos tam inſipi-
enter ꝙ̄ inutiliter palpant. Omnis autē
qui aliter quę ſua ſunt ⁊ aliter quę proxi-
mi pēſat pōdus ⁊ pōduſ geſtat. Vtrūq̄ꝫ
ergo apud deum abominabile eſt · quia
ſi proximū vt ſe diligeret hunc in bonis
ſicut ſe amaret: ⁊ ſi ſe ſicut proximū aſpi-
ceret in malis ſe ſicut illū iudicaret· Sūt
⁊ alij miſericordes de his quę ad ipſos
non pertinent· qui etiaꝫ ſcandaliçantur
ꝙ non abundanter datur omnibus ·ſic
tamen vt ipſi nec in modico grauantur.
Qui ſi vere miſericordes eſſent de ſuo
facere miſericordiam deberent . Nam ſi
de terrena ſubſtantia non poſſent· de bo-
na voluntate tribuerent his quidem
qui contra eos peccare viderentur indul
gentiam : dulce ſignum · verbum bonuꝫ
quod eſt ſuper optimū darent · vt eoruꝫ
mentes ad pęnitentiam prouocarent .
Deniq̄ꝫ ⁊ his omnibus quos eſſe in pec
cato cognoſcerēt compaſſionē ⁊ oratio-
nem impenderent. Sunt iterum qui pec
cata ſcilicet ſic confitentur vt ex deſide-
rio mundandi cordis id agere videan-
tur: Omnia enim in confeſſione lauan-
tur· niſi ꝙ ea quę ipſi ſponte alijs dicunt
ab alijſ patient' audire nō poſſunt. Qui
ſi vere mundari deſiderarent vt viden-
tur· nequaq̄ꝫ irritarentur· ſed illis grati-
am agerent qui ſuas eis maculas demō
ſtrarent. Sunt ⁊ alij qui ſi leuiter ſcan-
daliçatum aliquem viderint· valde ſol-
liciti ſunt quomodo euꝫ in pacem redu
cere poſſint vt videantur pacifici· niſi ꝙ
ipſorum cōmotio tardius vniuerſis pōt
difficiliuſq̄ꝫ ſedari. Qui ſi vere pacem
diligerent· vtiq̄ꝫ ſibiipſis eaꝫ quęrerent·
Deargentemus ergo pennas noſtras ī
Chriſti conuerſatione· ſicut ⁊ martyres
ſancti lauerunt ſtolas ſuas in eius paſ-
ſione. Imitemur eum qui ſic paupertatē
dilexit vt cū ꝙ̄uis in manu eius eſſent om-
nes fines terrę· tamen vbi caput reclina
ret in terra non habuerit· qui manſue-
tus vt ouis ad occiſionem ductus fuit ⁊
ſiluit· qui ſuper Laçarum ⁊ ſuper ciuita-
tem fleuit ⁊ in orationibꝫ pernoctauit.
Riſiſſe xpo nunq̄ꝫ legitur aut iocaſſe.
Qui ſic iuſticiam eſuriuit ⁊ ſitiuit vt cū
propria non haberet· tantam pro pecca-
tis noſtris a ſeipſo ſatiſfactionem exege
rit vt in cruce mori nō dubitauerit. Sic
miſericors fuit vt pro crucifixoribus ſuiſ
orauerit. Sic mundus vt peccatum nō
fecerit. Sic pacificus vt impoſita ſibi ab
alijs opprobria patienter audierit. Sic
deniq̄ꝫ patiens· vt pro reconciliandis ſi-
bi peccatoribus tanta ſuſtinuerit.

¶ De circumſtantijs aduentus primi. Et primo quis venit. Idem in ſermone de eodem. ¶ Capitulum X

Cum autē de primo ad-
uentu dn̄i agitur intuemini cū
apoſtolo ſtupente ⁊ admiran-
te q̄ntus ſit iſte qui ingreditur. Ipſe eſt
enim ſcd̄m Gabrielis teſtimoniū altiſſi-
mi filius . Ipſeq̄ꝫ perinde coaltiſſimus.
Neq̄ꝫ enim fas eſt dei filium degenerē
ſuſpicari· ſed ęqualis fateri neceſſe eſt al
titudinis ⁊ eiuſdem penitus dignitatis.
Veruntamen quid ſibi vult ꝙ e tribus
perſonis quas in ſūma trinitate credimꝰ
confitemur ⁊ adoramus· non pater· nō
ſpūſſanctus· ſed filius aduenit ¶ Leo
in ſermone de paſſiōe domini.
Scimus enim eiuſdem trinitatis vnam
eſſe deitatem ⁊ conſubſtantialem eſſen-
tiam· in nullo a ſe diuiſam aut diuerſaꝫ
In hac tamen ineffabili trinitatis vni-
tate cuius in omnibus cōmunia ſūt ope-
ra ⁊ iudicia· reparationē humani gene-
ris ꝓprie filij ſuſcepit perſona · vt quia ꝑ
ipſum omnia facta ſunt· ipſe noſtrā na-
turam ab ęternitatis tempore deiectam
amiſſe reſtitueret dignitati· ⁊ cuius erat
conditor· eſſet etiā reformator. Sic cō-
ſilium ſuū dirigens in effectū vt ad dn̄a
tionem diaboli deſtruendā magꝭ vteret'

iuſticia rationis q̄ȝ poteſtate virtutis.

¶ **Origenes ſuper Gen̄. omel. prima.** Imago ſiquidem dei eſt ſaluator noſter dei filius qui eſt creaturę p̄mogenitus ad cuius ſimilitudinē homo factus eſt· ſicut ſcriptuȝ eſt: Faciamus hominem ad imaginem ⁊ ſimilitudinē noſtram. Propterea videmus hominem imagine ſua depoſita induiſſe maligni imaginem· ipſe miſericordia mot⁹ imagine hominis aſſumpta ad eum venit· ſicut ⁊ apoſtolus ait: Cum in forma dei eſſet non rapinam arbitratus eſt eſſe ſe ęqualem deo· ſed ſeipſuȝ exinaniuit formam ſerui accipiens in ſimilitudinē hominuȝ factus eſt ⁊ habitu inuent⁹ vt homo ¶ **Bern̄. vbi ſupra.** Lucifer ſiquidem ille qui mane oriebatur pro eo ꝙ ſimilitudineȝ vſurpauit altiſſimi· rapinam arbitratus eſſe ſe ęqualē deo qđ eſt vtiqȝ filij· pręcipitatus ilico corruit· quia pater pro filio ȝelans in illum vindictam exercuit· qui etiam mendax fuit cum ſe fore ſimilem altiſſimo iactauit· et mendacij pater cum in homine venenatuȝ ſuę falſitatis ſeminariū̄ fudit dicēs: Eritis ſicut dij. Tunc ⁊ p̄ncipes noſtri ſcilicet Adā̄ ⁊ Eua ꝓpaginis noſtrę p̄ncipia inobedientes· ⁊ furuȝ ſocij maligni conſilij ſurripere temptauerunt quod ē filij dei. Nec tunc pater iniuriā̄ filij diſſimulauit· ſed mox ſe in ipſum hominem vindicauit· ſuper nos quoqȝ qui omnes in eo peccauim⁹ manū̄ ſuaȝ aggrauauit At vero filius ecce inq̄t occaſione mei pater creaturas ſuas nobiles rationis participes· beatitudinis capaces amiſit· ꝓpt᷑ me namqȝ perdidit angelos multos· homines vniū̄ſos· eo ꝙ altitudineȝ meam angelus affectauit· ſcientiā̄ quoqȝ quę mea eſt homo ſurripere voluit· vt ergo ſciant ꝙ ⁊ ego diligo patrem· recipiat ꝑ me quos ꝓpter me videtur amiſiſſe· oēs mihi inuident· ⁊ ecce venio· taleqȝ exhibeo meipſum· vt quiſquis inuidere voluerit· q̇ſq̇s imitari geſtierit fiat ei ęmulatio iſta in bonū̄. ¶ **Idē in ſermone de annū̄ciatiōe· iij·** Itaqȝ non ſine altiſſimo trinitatis conſilio factum eſt ꝙ ſolus filius ex tribus ꝑſonis incarnatus eſt Videt᷑ q̇ȝ nec patris nec ſpū̄s incarnationē in pluralitate filiorū̄ effugiſſe confuſionem· dum alius dei· alius hoīs filius diceretur. Videt᷑ ⁊ id maxīe congruū̄ vt qui filius erat· idem ſpecialiter filius fieret· ne quid ambiguitatis in nomine fieret vel eſſet. Deniqȝ ipſa eſt virginis noſtrę gloria ſingularis ⁊ excellens pręrogatiua Marię· ꝙ filiū̄ vnum eundemqȝ cum patre meruit cōmunem habere· quā̄ ſane periſſe conſtaret ſi non filius incarnatus eſſet· Sȝ nec ſperandę nobis hereditatis alia dari poſſet occaſio ſimilis. Factus ſiquidem p̄mogenitus in multis fratrib⁹ qui erat vnigenit⁹ indubitanter aſciſcet eos in hereditateȝ quos vocauit in adoptionem.

¶ Unde venit. Bernarduſ in ſermone de aduentu primo. Capitulum XI

Conſiderantib⁹ ergo q̇ſ veniat magna ⁊ ineffabil᷑ maieſtas intonuit. Suſpicientib⁹ autem vnde veniat· grandis plane via patuit· ſed eius teſtimoniū̄ qui ſpiritu ꝑ̄uentus ꝓphetico: Ecce inquit nomē dn̄i veniet de longinquo. ¶ **Idem i ſermone de natiuitate dn̄i· j·** Nat⁹ eſt· n· Chriſt⁹· nō tm̄ ante tp̄a nr̄a· ſ͛ an̄ tp̄a vniū̄ſa· ſ͛ poſuit tenebras latibuluȝ ſuuȝ illa natiuitas· imo vero lucem mag͂ inacceſſibilē habitat· latet in corde p̄ris in monte vmbroſo ⁊ condenſo maieſtatis· vt vero innoteſceret aliq̄ntulū̄ natus eſt in tempe· natus ex carne natus in carne verbum caro factum. ¶ **Idem in ſermōe de natitate beatę Marię.** Signanter ꝑinde de ipſo loquitur

ꝓpheta dicens: Spiritus ante faciē no-
ſtram Chriſtus dn̄s. in vmbra eius int᷑
gentes viuemus. Nam inter cęleſtes q̄-
dem beatitudines non in vmbra viuitur
ſed potius in ſplendore. In ſplendoribꝰ
inquit ſanctorū ex vtero ante luciferum
genui te. Verum id quidem pater. At
ꝟo mater eundem Chriſtum plane ſplē
dorem genuit ſed in vmbra. non niſi ta-
men ea qua ei altiſſimus obumbrauit.
Merito proinde canit eccleſia: Nō illa
quidem ſanctorum quę in ſplendore vi
uit in excelſis. ſed quę interim peregrinat᷑
in terris. Sub vmbra eius quem deſide
rabam ſedi. ⁊ fructuſ eius dulcis guttu-
ri meo. Lucem quippe meridianā indica
ri ſibi petierat vbi ſponſuſ paſcit. ſed re-
preſſa eſt ⁊ pro plenitudine luminis vm-
bram pro ſacietate guſtum interim rece-
pit. Deniqꝫ non ait ſub vmbra eiꝰ quez
deſideraueram. ſed quem deſiderabam.
Neqꝫ enī ipſius expetierat vmbram ſed
ipſum profecto verum meridiem plenū
de lumine pleno lumen. ❡ Glo. ſup
pſ̄. Ipſe ergo dei filius ętemalit᷑ a pa-
tre natus. quoniā a ſūmo cęlo. id eſt. ab
ęqualitate patris eſt egreſſio eius. venit
in mundum homo factꝰ. Poſuit quip-
pe tabernaculum ſuū in ſole. id eſt. in tē-
pore vel in mundo. ⁊ ipſe de virginali ꝓ
ceſſit vtero. vbi copulatus eſt humanę
naturę. tamqꝫ ſponſus de thalamo ſuo.
❡ Glo. ſuper Michęam. Ecce
iquit ꝓpheta: Dn̄ſ egredie᷑ de loco ſan-
cto ſuo. ⁊ deſcendet ⁊ calcabit ſuper ex-
celſa terrę. Egreſſus quippe de cęlis per
humanitatē aſſumptam. reliquit domū
iudęorū deſertam. ⁊ venit ſuper eccleſi-
am gentilis populi qui ex hūanitate vo-
cantur excelſi. ❡ Iſidorus de my-
ſterio geneſeos. Hinc ⁊ in geneſi
fluuius procedens de paradiſo Chriſti
portat imaginem fluentis de fonte pat᷑-
no. Quattuor autem paradiſi flumina
ſunt quattuor euangelia cunctis genti-
bus ad p̄dicationē miſſa. ❡ Greg⁹. ſu-
per Ezechielez. omel᷑. x. De hoc
quoqꝫ loco vnde dei filius ad noſ venit
⁊ Ezechiel ꝓpheta dicit: Aſſumpſit me
ſpiritus ⁊ audiui poſt me vocem cōmo-
tionis magnę: Benedicta gloria dn̄i d̄
loco ſuo. Locus enī dei eſt hieruſalē. id
eſt. viſio pacis. quia illic inhabitat deuſ
vbi vera pax quęritur. vbi ęternę gloria
contēplatiōis amatur. Eſt itaqꝫ glorię
dei locus in cęleſtibus permanens vnuſ
quiſqꝫ ſpiritus angelicus. Et gloria dn̄i
de loco ſuo benedicit᷑. cum a ſanctis an-
gelis oīum autori laus ęterna cantatur
Itaqꝫ ꝓpheta conuerſus ad peccatoreſ
babylonię fuerat. ⁊ vocem glorię dn̄i d̄
loco ſuo poſt tergum audiebat. In eo
namqꝫ ꝙ iuſti de conuertendis peccato-
ribus cogitant. quia eorum vitia conſi-
derando ad carnales actus oculos du-
cunt quaſi ad babylonē intendūt. Qui
tamen pro ſtatu ſuę rectitudiniſ quia in
laude dei bona ſanctorum conſiderare
nunqꝫ deſinūt. qꝫuis per cogitationem
alio intendunt quaſi poſt ſe vocem glo-
rię dn̄i ad hieruſalez. id eſt. de loco ſuo
audiunt.

❡ Ubi venit. Bernardus in ſer-
mone de aduentu primo.
Capitulum XII

Porro quo veniat intu-
entibus ineſtimabilis eſt ac pe-
nitus īexcogitabilis dignatio.
ꝙ in carcerē huiꝰ horrorē dignata ē tan-
ta deſcendere celſitudo. Venit vtiqꝫ de
corde dei patris in vterum virginis ma-
tris. Venit a ſūmo cęlo ī inferiores par-
tes terrę. Quid ergo dn̄e. quid mihi eſt
in cęlo. ⁊ a te q̄d volui ſuper terrā: De-
us cordis mei ⁊ pars mea deuſ in ęternū
Nam ⁊ ſi ambulauero in medio vmbrę
mortis. nō timebo mala. ſi tamen tu me-
cum es Nūc autez ⁊ ad terras ſed tanqꝫ

inter mortuos liber· ſicut lux in tenebris lucet· vnde nec aīa ī inferno relinquitur· nec ſanctum corpus in terra corruptionem expitur. Exultauit enī Chriſtus vt gigas ad currendū viam ·ac pertranſijt benefaciendo ⁊ ſanando oēs oppreſſos a diabolo. ¶ **Idem in ſermone de natiuitate domini.** Ut quid autē fratres ſic ſe exinaniret· ſic humiliaret· ſic abbreuiaret dn̄s maieſtatē niſi vt ſimiliter faciatis? Oſtēdit in exemplo quod ⁊ predicauit verbo. Diſcite inq̄t a me q2 mitis ſum ⁊ humilis corde. Cepit quippe facere ⁊ docere. Obſecro ꝓinde ne patiamini ſine cauſa tam p̄cioſum exemplar vobis exhibitum eſſe ·ſed ei conformamini ⁊ reformamī ſpiritu mentis veſtrę. Studete humilitati quę fundamētum eſt cuſtoſq3 virtutum · illam ſectamini qua ſola poteſtis ſaluari. Quid ·n magis indignū ·quid amplius deteſtandum· quid grauius puniendū· q3 vt videns deum cęli paruulum factum· appo nat vltra magnificare ſe homo ſuper terram? Intolerabil' eſt impudētię· vt vbi ſe exinaniuit maieſtas· infletur vermiculus ⁊ intumeſcat. Hoc ḡ eſt quippe ꝓpt' quod exinaniuit ſe filius dei formam accipiēs ſerui · qui in forma dei erat ęqualis patri ·ſed exinauiuit maieſtate quidē ⁊ potentia· non autem bonitate ⁊ mīa.

¶ **Idem in quodam ſermōe.** Nimirum apparuit eius benignitas ⁊ hūanitas. Deniq3 quid tibi homo durū eē poterit cum fueris recordat⁹ ꝙ ille in forma dei ·in die ęternitatꝭ ſuę· in ſplendoribus ſanctoꝝ ante luciferum genit⁹· venit ad carcerem tuū ·ad lutum tuū in limo ꝓfundi· vt dicit' vſq3 ad cubitos infixus. ¶ **De vigilia natiuitatiſ domini ſermo· iiij·** Habēs ergo commendatam humilitatē in eius temporali natiuitate· In hac enim exinaniuit ſemetipſum formam ſerui accipiens ⁊ habitu inuēt⁹ vt homo· Hinc ⁊ ipſe loquitur in p̄s· Infixus ſum in limo ꝓfundi. Limus quidem nos indubitant' ſumus De limo enī plaſmati ſumus· ⁊ tūc quidem limus paradiſi· nunc ꝟo limus ꝓfundi. Infixus ſum inq̄t non pertranſij ſed vobiſcum ſum vſq3 ad conſūmationem ſęculi. ¶ **Auguſtinus in ſermone de natiuitate dn̄i.** Quid ſi deus cęli ⁊ terrę factus homo ſemetipſum humiliauit vſq3 ad mortem crucis· q̄ntomagis ſuperbire non debet terra ⁊ cinis? Uidete q̄ntū humiliare ſe debet ꝓpter deum homo· ſi ſe tm̄ humiliat ꝓpt' hominē deus· q̄ntu3 ſe deijcere debet ſeruus· q̄nto ad humilitatē deſcendit ⁊ domin⁹. Quę humilitas fratres chariſſimi ſi pleniſſime ab hoībus poſſidetur etiam in charitatem vſq3 ꝓficiet. Nam dū alt' alterum exiſtimat ſupiorem· dilectio faciet ęquale3· vnde non ſeipſū homo deſpiciat ꝓpt' quē iſta ſubire dignat⁹ eſt de⁹

¶ Ad quos venit. Bernardus in vigilia natiuitatis dn̄i
Capitulum XIII

Venit aute3 medicus ad ęgrotos· redemptor ad venditos· ad erranteſ via· ad mortuos vita. Venit qui proijciat in ꝓfundū maris oīa peccata noſtra ·qui ſanet oēs infirmitates noſtras· qui nos ꝓprijs humeris reportet ad originem ꝓprię dignitatis. Magna eſt potentia iſta· ſed plus eſt mīa miranda ꝙ ſic voluit venire qui potuit aliter ſubuenire. ¶ **Idē in ſermone de aduentu· j·** Ad quęrēdā ouem centeſimā quę errauerat· de montibus ꝓperauit· ⁊ vt manifeſtius confiteātur dn̄o mię eius ⁊ mirabilia eius filijs hominū· ꝓpter noſ itaq3 venit. Mira dignatio quęrentis dei· magna dignitas hoīs ſic quęſiti. Unde ſi gloriari voluerit inſipiens non erit· non ꝙ aliquid a ſe ipſo ſit· ſed ꝙ eu3 tanti fecerit ipſe q̄ fec.

Nēs eni diuitię·oīſq₃ gloria mūdi·ꝛ q̄c-
quid in eo concupiſcit᷑·ad hanc gloriā
minus eſt· imo nec in eius compatione
aliquid eſt. Dn̄e quid eſt homo qꝛ ma-
gnificaſti eum? Aut quid apponis erga
eum coꝛ tuū? Attamē velim noſſe quid
ſibi voluerit ꝙ non magis ad ipſum iui-
mus ſed ad nos ille venit. Nam noſtra
quidem neceſſitas erat· ſed conſuetudo
non eſt vt diues ad paupes etiā ſi pꝛę-
ſtare uoluerit veniat. Et nos igitur ad
eum venire magꝭ fuit dignū·ſed duplex
erat impedimentū. Nā ꝛ caligabāt ocu-
li noſtri cum ille lucem inhabitet inacceſ-
ſibilem·ꝛ iacentes in grabato paralitici
diuinam illam non poteramus attinge-
re celſitudinē. Propterea benigniſſim⁹
ſaluatoꝛ ac medicus aīarū ab altitudi-
ne ſua deſcēdit ꝛ claritatē infirmis ocu-
lis temperauit·latēna quadam ſe induit·
illo vtiq₃ glorioſo ꝛ ab oī labe puriſſimo
coꝛpe quod ſuſcepit. Hęc eni illa leuiſſi-
ma plane ꝛ p̄fulgida nubes ſuper quam
aſcenſurū eū ꝓpheta p̄dixerat vt in ęgy-
ptum deſcenderet.

Ad quid venit. Idem in eodē. Capitulum XIIII

Iam vero quis dubitet
magnū aliquid in cauſa fuiſſe
vt maieſtas tanta de tam lon-
ginquo·vt in tam indignū locū digna-
retur deſcendere? Plane magnū aliq̄d
qꝛ mīa magna·miſeratio multa·chari-
tas copioſa. Leo papa vbi ſu-
pꝛa. Nam qꝛ p̄mi hoīs vniu̇ſa poſteri-
tas vno pariter ſauciata coꝛruerat vul-
nere·nec vlla ſanctoꝝ merita cōditionē
poterant illatę moꝛtꝭ euincere·venit e cę-
lo ſingularis medicus·multis ſignifica-
tionib⁹ p̄nūciatus ꝛ ꝓphetice ꝓmiſſus ī
foꝛma dei manēs·nihilo₃ ꝓprię maieſta-
tis amittens· in noſtrę carnis aīeq₃ na-
tura·ſine contagione antiquę p̄uarica-
tionis oꝛiens. Solus eni virginis filius
abſq₃ delicto eſt natus· non extraneus
ab hominū genere·ſed alien⁹ a crimine ī
quo illius ad imaginē ꝛ ſimilitudinem
dei conditi ꝛ pfecta eſſet innocētia ꝛ ve-
ra natura·cum de Adę ꝓpagine vn⁹ exi-
ſteret·in quo diabolus quod ſuū diceret
non haberet·qui dū in eū ſęuit quem ſꝫ
peccati lege nō tenuit ius impię dn̄atio-
nis amiſit. Effuſio eni ꝓ iniuſtis ſangui-
nis iuſticiā potens fuit ad p̄uilegiū tam
diues ad p̄ciū ꝛ ſi vniu̇ſitas captiuoꝝ ī
redemptoꝛē ſuū crederet·nulla tyrānica
vincula retinerent· qm̄ ſicut apl̄us ait:
Vbi abūdauit culpa· ſupabundauit ꝛ
gratia. Et cū peccati p̄iudicio nati ptā-
tem acceperint ad iuſticiā renaſcēdi·va-
lidius donū factū eſt libertatis q₃ debi-
tum ſeruitutis. Auguſtinus vbi
ſupꝛa. Cęterū hoīes deū cū ſuba ſua
videre non poterāt·ſpem xp̄o ſuam ī ho-
mine ſolo ponere non debebāt. Quid ꝰ
hic fieret·homo ſequēdus non erat q̇ vi-
deri poterat·deus ſequēdus erat q̇ vide-
ri non poterat? Vt igitur hoī exhiberet᷑
ꝛ qui ab hoīe videret᷑·ꝛ quem homo ſe-
queretur: deus homo factus eſt· hūani-
tas naſci voluit·vt nos in ipſo dīnitus
naſceremur·ꝛ futuris cultoꝛib⁹ eius ite-
ratę natiuitatꝭ ſacr̄a ſanciret: vt nos qui
illa natiuitate coartati tenebam̄ obno-
xij·ſaluatorꝭ noſtri veſtigia comitati·ſe-
cundę natiuitatꝭ cętera p̄ſidia peterem⁹
quia ex deo ꝛ in deo nati vincula antiq̄
moꝛtis abrūperem⁹·ꝛ pignus ſalutꝭ ſpm̄
ſanctum accipem⁹. Cū ergo de⁹ hoībus
apparere vellet·eoſq₃ docere quę p⁹ mā-
dauerat etiā p̄ns cuperet vim dīnam ho-
mine aſſūpto tempauit·tenebraſq₃ lati-
bulū ſuū poſuit·ꝛ in circūitu ſuo ſe tab-
naculo carnis obtexit·dīnitate quidem
ęqualis patri·incarnatiōe xp̄o ſubditus
matri. Idem in alio de eodē
Ille quidem in foꝛma dei ęqualis patri
fact⁹ ē ſilijs nob in foꝛma ſerui refoꝛmās

nos ad ſimilitudinē dei · rectuſq; filius hoīs · vnicus filius dei multos hoīuʒ filios fecit filios dei · ſeruoſq; nutritos per viſibilem formaʒ ſerui · pfecit liberos ad videndā formaʒ dei. Filij quippe dei ſumus ꝛ non dū apparuit quid erimus · qꝛ nobis patrem oſtendet · quod vtiq; nobis ſufficiet. ¶ Iſidorus in libro ſniarū . j. Ob hoc ergo deus in hoīe venit · qꝛ p ſemetipſū ab hoīb; cognoſci nō potuit. Sed vnde nobis conſuluit · inde deſpectionē ptulit · qꝛ ſuperb; homo deſpexit infirmitatē quam ille pro nob ſuſcepit. Ob hoc etiā infirma ꝛ ſtulta mūdi elegit · quia fortiora ꝛ ſapiētiora per que non cognoſcebat confundere voluit. Deniq; ſicut cibū fortem inualidus infans capere non pōt niſi a matre pus editum in lactis ſuccū vtatur · vt quod ī cibo non potuit vti per carnē in lacte ſugēdo potet. Ita nos dum ad eternitatem verbi conſpiciendaʒ eſſem⁹ infirmi · caro factū eſt verbū ipſum · vt enutriti per carnem ac fortiores effecti · ſolidū cibū · i · verum deum capere cum patre ſempiternū contemplādo ſatiem̄ vt angeli. ¶ Idē ſup Iohānē omel · xxiij · Erigat ẜ te Chriſt⁹ per id qđ hō eſt · ducat te p id qđ de⁹ hō eſt · pducat te ad id qđ de⁹ eſt

¶ Qualis venit. Idem in ſermone de natiui · dn̄i · Cap XV

V Enit aūt filius dei pauper · ſed tn̄ diues. Quis · n · oēs theſauros ſapientie ꝛ ſcientie nouit in Chriſto occultos ꝛ in paupertate carnis eiuſ abſconditos? Propter nos ſiquideʒ factus eſt pauper cum diues eſſet · vt ſua paupertate nos ditaret Cuʒ eni mortalitatē aſſumeret mortēq; conſumeret · in pauptate ſe oſtendit · ſed diuitias dilatas promiſit · non ablatas amiſit. Mag̃ q̄pe multitudo dulcedīs eius quam abſcondit timentib; ſe · perficit autem ſperantibus ī ſe. Ex parte etenim ſcimus donec veniat quod perfectū eſt · cui capiēdo vt pſtarem̄ idonei · illo patri equalis · factus ſimilis nobis · reformauit nos ad ſiītudinē dei. ¶ Bernardus in ſermone de vigilia natiuitatis dn̄i · iiij · Uenit etiam modeſtus quia manſuetus ꝛ humilis · ſicut ipſemet ait diſcipulis: Diſcite inq̄t a me quia mitis ſum ꝛ humilis corde · vt poſſit etiam modeſtia noſtra ceteris innoteſcere: Dignū ſiquidem eſt vt ꝛ modeſtia noſtra ẜm apoſtoli doctrinam oībus homib; nota ſit · ſicut dn̄i noſtri Ieſu Chriſti modeſtia cunctis innotuit. Quid enim magis incongruū q̄ȝ vt immoderate agat homo ꝓprie conſcius infirmitatis · qn̄ quidem inter homīes modeſtus apparuit dn̄s maieſtatis. ¶ Idē in ſermone de die primo. Apparuit vtiq; iuxta verbū apoſtoli benignitas ꝛ humanitas ſaluatoris noſtri dei · qui cum in forma dei eſſet equalis patri accipiendo formam ſerui exinaniuit ſe maieſtate ꝛ potentia · non bonitate ꝛ miſericordia. Potentia quidem apparuerat in rerum creatione · ſapientia vo apparebat in earum gubernatione. Sed benignitas miſericordie maxime nūc apparuit in hūanitate. Innotuit poteſtaſ iudeis in ſignis atq; portentis. Unde ī eorum lege dictum inuenies ſepe: Ego dn̄ſ · ego dn̄ſ. Innotuit quoq; maieſtaſ abundantib; ī ſuo ſenſu phīs · quia ẜm apoſtolū · quod notū eſt dei manifeſtum eſt in illis: Uerūtamen ꝛ iudei p̄mebantur maieſtate ipſa · ꝛ phī ſcrutatores maieſtatꝫ opp̄mebant a glīa. Ptās ſubiectionē · maieſtaſ exigit admirationē · neutra mutationē. Appareat ẜ dn̄e benignitas cui poſſit hō q̄ ad imaginē tuā creat⁹ eſt conformari. Nam maieſtatem · poteſtatē · potentiam · nec imitari poſſumus. nec expedit emulari · quouſq; anguſtata eſt miſericordia tua in ſola angeloruʒ

parte ·ac reliquaꝫ occupat iudiciuꝫ cum
toto pariter humano genere? Dñe i cę-
lo mīa tua ⁊ veritas tua vſqꝫ ad nubes.
Terram vniuerſam condemnas ⁊ aeri-
as poteſtates. Dilatet mīa terminos tu
os·extendat funes·expandat ſinū·attin
gat a fine vſqꝫ ad fineꝫ fortit᷑·⁊ diſponēſ
oīa ſuauiter. Reſtrictus eſt iudicio dñe
ſinus tuus·ſolue cingulū tuū ⁊ veni mi
ſerationibus affluens·charitate ſuperef-
fluens. Quid tu homo trepidas a facie
dñi quia venit? Non venit terram iudi
care ſed ſaluare. Olim tibi perſuaſuꝫ eſt
ab infideli ſeruo vt furtim tollereſ·vt im
poneres regiū diadema capiti tuo. De-
prehenſus ī furto quid ni timeres? quid
ni a facie eius fugeres? Nam forte iam
gladium vibrabat ignitum. Nunc aūt
poſitus in exilio·in ſudore vultuſ tui ve-
ceris pane tuo. Et ecce vox in terra ſo-
nuit·quia dñator venit·ſed noli iam fu-
gere·noli timere. Non enī cū armis ve-
nit·nec puniendū ſed ſaluandū requirit
Et ne forte dicas etiā nunc: Audiui vo
cem tuam ⁊ abſcondi me. Ecce infans ē
⁊ ſine voce. Nam vagientis vox magis
eſt miſerenda qꝫ timenda. Aut forte ſi ē
terribilis alicui·ſed non tibi: Paruul⁹
factus eſt·tenera membra virgo mat᷑ al-
ligat pannis·⁊ adhuc trepidas vel tre-
mis? In hoc ſaltem ſcias quia non venit
te perdere ſed ſaluare·eripere non ligare
¶ Idem. Deniqꝫ venit Chriſtus in-
ebriatus vino charitatis ⁊ īmemor iniq-
tatum noſtrarum. Venit autem in fine
tanqꝫ potens crapulat⁹ a vino·vere ebri
us·⁊ īmemor miſerationū ſuarū.

¶ Quo tempore venit. Idem in ſermone de aduentu primo Capitulum XVI

Tempus eſt·iam·ipſum
quoqꝫ temp⁹ quo ſaluator ad-
uenit conſiderare oportet· ve-
nit enim non ī initio· non in medio tem
poris ſed in fine. Nec incongrue factum
eſt·ſed diſpoſitum ſapienter·vt cum ma
gis eſſet neceſſariuꝫ·tunc pmo ferret au-
xilium: pronos ad ingratitudineꝫ filios
Adę non ignorans. Vere enī ad veſpe-
raſcebat ⁊ iclinata dies erat·paulomin⁹
ſol iuſticię receſſerat ita vt exigu⁹ nimis
ſplendor eius aut calor eſſet in tris. Nā
⁊ diuinę noticię parua lux admodū erat
⁊ abundante iniquitate charitatis fer-
uor refriguerat. Iam non loquebat᷑ an
gelus·nō loquebat᷑ ꝓpheta: ceſſabāt qſi
victi deſperatione· pꝛę nimia vtiqꝫ du-
ricia hominū ⁊ obſtinatione. At ego in-
quit filius tunc dixi: Ecce venio. Sic ſic
dum medium ſilentiuꝫ tenerent oīa ꝛc.
Quod ⁊ apoſtolus intuens aiebat: Qñ
venit plenitudo temporis miſit deus fi-
lium ſuū in terr. Plenitudo nimirū et
abundantia temporaliū obliuionē fece-
rat ęternorum. Oportune tunc ergo ad-
uenit ęternitas qñ magis pręualebat tē
poralitas. Nam vt cętera ſileam illo in
tempore tanta fuit ipſa quoqꝫ pax tem-
poralis·vt ad vnius hominis edictum
deſcriberetur vniuerſus orbis. ¶ Leo
papa in ſermone de epiphania.
Ita ꝓuidentia mīę dei diſpoſitum ha-
bens in nouiſſimis temporibus pereunti
ſubuenire mundo ſaluationem omniuꝫ
gentium pręfiniuit in Chriſto ·vt quo-
niam ⁊ cunctas nationes a veri dei cul-
tu duduꝫ impius error auerterat·⁊ ipſe
peculiaris dei populus iſrael ab inſtitu-
tis legalibuſ pene totus diſceſſerat·con-
cluſis omnibus ſub peccato omniū miſe
reret᷑. Deficiente ſiquidem vbiqꝫ iuſti-
cia totoqꝫ mundo in vana ⁊ maligna ꝓ
lapſo·niſi iudicium ſuū diuina poteſtaſ
differret·vniūſitas hominū damnatio-
nis ſnīaꝫ excipet. Verum in idulgētiā
ira ē trāſlata·⁊ vt exercēdę grē magnitu
do clarior fiēt·placuit ꝓ abolēdis hoīuꝫ
pctīs tunc ſacrm̄ remiſſionis afferri qñ

nemo poterat de ſuis meritis gloriari.

¶ Hugo de ſacramẽtis libro primo. In tempore quidem legis naturalis totus homo dimiſſus ē ſibi. Sȝ poſt in tempore ſcriptę legis ignorantiaȝ ſuā cognoſcenti datuȝ eſt conſiliū. Cādem nunc in tempore gratię defectum ſuum confitenti pręſtitū eſt auxiliū. Tempus itaqȝ legis naturalis pertinet ad aperte malos. quia tunc illi ⁊ numero plures ⁊ ſtatu excellentiores erant. Temp⁹ ſcriptę legis ad ficte bonos. quia tunc homines in timore ſeruientes. opus nō animū mūdabant. Tempuſ ṽo gratię pertinet ad vere bonos. qui ſub Chriſto rege militant. **Leo papa vbi ſupra** Huius autem ineffabilis mīę manifeſtatio facta eſt hodie iam apud iudęos tenentes ius regium. vt legitima ſucceſſione ceſſante. deſtructaqȝ pontificuȝ poteſtate. Obtinuerat. n. alienigena pn̄cipatum. veri regiſ ortus illius ꝓphię ꝓbaretur voce qua dictum fuerat in benedictionibꝫ iudę: Nō deficiet pn̄ceps ex iuda neqȝ dux de femore eius donec veniat cui repoſitum eſt. ⁊ ipſe erit expectatio gentium.

¶ Quibus ſignis aduentum ſuum pręoſtendit. Maximus in ſermone de natiuitate domini Capitulum XVII

Vt autem legitur Auguſti cęſaris tp̄e naſci dig̃t⁹ ē chriſtuſ āno q̃drageſimoſecūdo regni ei⁹. Et ipſe q̃dē Auguſt⁹ oī dn̄abat mundo dei numine ſibi ſubiecto. In ei⁹ ergo tempore multa ſigna ⁊ prodigia facta ſunt. quę regis ęterni natiuitatē prętenderunt. Nam circulus aureus circa ſolem apparuit. qđ ſūmū ⁊ ſingularem totius mundi pn̄cipem vtero virginis caſtiſſimo naſciturū pręmonuit. Oleum a mane vſqȝ ad veſperam rhomę manabat de fonte qui rhomanis aquam pręſtabat. quod euidenter innotuit vnctionis Chriſti myſteriū. eiuſqȝ baptiſmi ſacramentum. atqȝ melliflua̅ eius mīę doctrinam. q̃ per baptiſmū imbueret omnes ad credendū. Omnia quoqȝ debita regum laxata ſunt ab eo. quod intelligi dabat in eius tempore ſaluatorem naſciturum qui peccata per baptiſmū indulgeret generi humano. Eius inſuper diebus ſol obſcuratus eſt. ⁊ lumine ſuo per totum mundū priuatus eſt. poſt obſcurationem ṽo ſol iterum ortus eſt lucide pręmonſtrās quia Chriſtus naſceretur ꝑ totū mūdū lucens. ablata totius mūdi orbis gentilitate. Iterum huius temporibus ſub cui⁹ dn̄io totus regebatur munduſ. terremotus factus eſt magnus patenter ſignans q̄ i dię iudicij oīa pauebunt elementa cum ſederit in ſede maieſtatis ſuę Chriſtus. In eius etiā tempore diſcordia bellorum ab orbe terrarū ceſſabat. quia videre Chriſtum naſciturum prętitulabat qui pacem omnibꝫ inferret. pacem inter deum ⁊ hominem. inter corpus ⁊ animaȝ. inter angelos ⁊ homines faceret. Eiuſ nihilomin⁹ tempore fari animalia ꝑteſtantur humana locutione. Bos enī rhomę ſub myſterio natiuitatis Chriſti locut⁹ eſt. Sȝ ⁊ agnus in ęgypto humana loquela vſus eſt. Hęc omnia facta ſunt ad p̄monſtrandū ſaluatoris ortum. vt elementa intelligerēt ⁊ aīalia teſtificarētur aduentuȝ ei⁹. Iure etenī tanti regis natalicia multa longe lateqȝ pręibant mirabilia.

¶ Qua via venit. Bernardus in ſermone de aduentu domini. Capitulum XVIII

Libet etiā aduēt⁹ eiuſdē viā ɔſiderare. q̃ vię ei⁹ vię pulcrę. oēs ſemitę illi⁹ pacificę. Ecce inq̃t ſpōſa: Iſte venit ſaliēs ī mōtibꝫ

tranſ colles. Mõtes ⁊ colles prophetas
⁊ patriarchas intellige. Et quemadmo-
dũ venerit ſaliens ⁊ tranſiliens in libro
generationis accipe: Abraam inquit ge-
nuit Yſaac. Yſaac genuit Jacob ⁊c.
Ex his enim montibus radix Jeſſe vt
iuuenis prodijt. Unde egreſſa eſt virga
⁊ exinde flos aſcendit. ſuper quem ſepti-
formis ſpiritus requieuit. Quod mani-
feſtius aperiens alio in loco idem ꝓphe-
ta dicit: Ecce virgo cõcipiet ⁊ pariet fi-
lium ⁊c. Quem enim prius florem ipſuʒ
emanuelẽ. ⁊ quã prius virgaʒ dixit. ma-
nifeſtius exprimens virginem noĩauit.
¶ **Leo papa in ſermone de nati-
uitate domini. iiij.** Nam in vir-
ga non dubie Maria virgo pdicta ẽ.
que ð ieſſe Dauid ꝗ ſtirpe progenita. ⁊
ſpiritu ſancto fecundata. nouum carnis
humane florem vtero quidem materno
ſed partu ꝟgineo enixa ẽ. ¶ **Bernar-
dus in ſermone ð annũciatio-
ne.** Illud ſane diligenter attẽde ꝙ flo-
rem hunc non de virga dixit aſcenſuruʒ
ſed de radice. Etenĩ ſi noua Chriſti ca-
ro in virgine creata eſſet ex nihilo. quod
eſtimauere nonnulli. nequaꝗ̃ de radice
flos aſcendiſſe ſed forte de virga poterat
dici. Nunc autem qui prodijt ex radice
ſine dubio cõmuni ab origine cõmuneʒ
probaretur naturã habuiſſe. ¶ **Chry-
ſoſtomus ſuper Mattheum.**
Si queritur: cur Mattheus euangeli-
ſta dum generationem Chriſti explicat.
non enim prius Abrae ꝗ̃ Dauid filiuʒ
nuncupat. Huius ratio aſſignatur. qm̃
⁊ vtriꝗ promiſerat deus. illud tamen
tanꝗ̃ antiquũ reticebatur. Dauid au-
tem ob inſigne honorẽ ⁊ glorie ſpaciaꝗ
viciniora temporis ipſius in omniuʒ ore
verſabatur. Unde ab eis dicitur: Non
ne ex ſemine Dauid ⁊ de caſtello bethle-
em vnde erat Dauid venit Chriſtus?
Cur autem per Joſeph generationum
ordo decurrit. ex quo Chriſtus non na-
ſcitur. ⁊ generatio Marie parentum re-
ticetur: Et vnde per illam generationis
ſeriem poſſit haberi Chriſtuʒ ex Dauid
eſſe ſm carnem. Reſponderi poteſt vtiꝗ
quia nõ erat mos apud iudeos genera-
tionum catalogum per feminas texere.
Per hoc ꝙ Joſeph ex ſemine Dauid
eſſe demonſtrat. inde quoꝗ virginẽ eſſe
declarat. quoniam in lege fuerat prece-
ptum ex diuerſis tribubus vſurpari nõ
licere coniugiũ. Uerũ ne diceretur Jo-
ſeph legem fuiſſe tranſgreſſum preueni-
ens euangeliſta dicit eum fuiſſe iuſtum.
Siue ergo parentes virginis enumeraſ-
ſet. nouitatis inuidiam non effugiſſet. ſi-
ne Joſeph reticuiſſet. non agnouiſſem⁹
de qua tribu ꝟgo fuiſſet. Idcirco Ma-
theus ex ipſa Chriſti generatione. ſta-
tim exordium ſumit. Lucas ꝟo multis
primo enumeratis cõmemorans genera-
tionũ cataloguʒ texit. quia Mattheuſ
vt dicitur iudeis ⁊ hebreo ſermone ſcri-
pſit. nihilꝗ iudeum magis poterat dele-
ctare ꝗ̃ ſi Chriſtum diceret Abrae nepo-
tem eſſe. Unde ⁊ incipit generatiões te-
xere ab illo cui prima promiſſio facta eſt
de Chriſto. Lucas autem omnibus in
cõmune loquens. ſermonem ſuperiuſ ex-
tendit. vnde ⁊ ipſas generationes nu-
merando retrorſum a Chriſto vſꝗ ad
Adam peruenit ¶ **Gloſa ſup Ma-
theum.** Idcirco autem Mattheus
deſcendendo. Lucas autem aſcenden-
do procedit. quia Mattheus humani-
tatem oſtendit qua deus ad hoĩes deſ-
cendit. Lucas ꝟo ſacramenti formam
aperuit dum a baptiſmo incipiens vſꝗ
ad deum aſcendens ad hoc vt filij dei ſint
aſcendere baptiçatos ĩnuit. Ob hoc eti-
am Mattheus vbiꝗ ponit genuit. Lu-
cas ꝟo qui fuit. quia Mattheus natu-
re filios tantum numerat. Lucas auteʒ
aliquos ſm legẽ vel ꝑ adoptionẽ filios
interponit. Hinc ⁊ alia queſtio ſolui põt
Cur ſcilicet Lucas aliorum nominũ ꝗ̃

Mattheus· ⁊ etiã pluriũ mentionẽ faciat· cum vterq; generationũ numerũ vſq; ad Ioſeph producat. Mattheus namq; dicit Ioſeph filium Iacob· ⁊ Iacob filiũ Mathan. Lucas aũt dic̃ Ioſeph filium Heli· ⁊ Heli filiũ Mathat Sʒ Mathã ⁊ Mathat ſingl'os genuerũt ex eadẽ vxore Heſta noĩe. Mathã qui de Dauid per Salomonem deſcendit eam prius habuit· ⁊ vno filio relicto Iacob noĩe obijt. Poſt hoc ꝟo Mathat qui per Mathan deſcendit candẽ duxit ⁊ genuit Heli. Sicq; Iacob et Heli fratres fuerunt vterini. Iacob autem vxorem Heli fratris defũcti ſine liberis ad ſuſcitandum ſemen eius accipiens· genuit Ioſeph· natura quidem ſuũ ſɱ legem Heli filiuʒ. Cur auteʒ in media generationũ parte tres reges intermittuntur· ſ· OcHozias ⁊ Ioſias ⁊ Amaſias· quia videlicet Ioram duxerat filiam Iezabel· ⁊ dictum fuerat per ꝓphetã non eſſe quemq; ſeſſurum in throno regni de domo Achab vſq; ad generationem quartã. Ob hoc ergo memoria huius vſq; ad tertiaʒ generationẽ a ſancta generatione tollitur· quoniã hi tres peccata ſui patris Achab imitabãt. Purgata ꝟo labe gẽtilis familię· quarta origo numeratur.

Cur de peccatoribus naſci voluit. Chryſoſtomus vbi ſupra. Capitulum XIX

CUr autem Mattheus generationes per viros nominans quarũdam meminit fęminarum· nec ſaltem meliorum vt Sarę Rebeccę ⁊ ſimiliũ· ſed eas ſolas quę ꝺ aliquo vitio decoloratę ſũt· videlicet Raab Ruth ⁊ Berſabee· adducit ĩ medium· vt diſceres idcirco Chriſtum veniſſe vt mala noſtra deleret. Non enim venit vt iudex ſed vt medicus· nihil de noſtris erubeſcẽs vilitatibus· nec vt opprobia noſtra fugeret· ſed vt potius extingueret. Sicut enĩ q̃ntomagis eſt exprobrabile ꝙ crucifixus eſt· q̃ ꝙ mortuus· tanto magis ex hoc ipſo de miſericordia oſtenditur glorioſus· ita non ſolum quia factuſ eſt homo· eſt admiratiõe dignus· ſed etiam quia nihil illum pudet aſſumptę carnis ex peccatorib᷒. Per h̾ quoq; nos docet me de parentum vitijs erubeſcamus. Si enĩ fornicator ipſe iaʒ ad meliora conuerſus· nequaq̃ vita poſteri cõmaculatur· multomagis ex adultera natus ſi ꝓpria virtute decoret̃· neq̃ q̃ parentum ſuorum opprobrijs decoloratur. Non eſt oĩno de virtute parentum vel vitio laudandus aliquis aut vituperandus· imo quodãmodo reſplendet ille magis qui natus ex parentibus a virtute prorſus alienis· ſi ipſe fuerit de virtute cõmẽdabilis. Nullus igit̃ in ſuperbiam de gloria parentũ eleuetur· ſed ꝓgenitores dñi conſiderans de ſolis virtutibus glorietur. Per hoc etiam vt iudeorum tumor reprimitur qui ſeminis inſolenter ex Abrahę ſtirpe deſcẽdere gloriabantur virtutem parentum defenſione ſuorum rati vitiorum. Glo· vbi ſupra. In huius rei ſignificatione agnus in paſca ĩmolãdus miſſus eſt ex capris ⁊ ouibus aſſum· id eſt· Chriſtum ex iuſtis ⁊ peccatoribus generari. Hugo de ſacramẽtis libro· ij· Quidam autem putant carnem illam quę a verbo aſſũpta eſt ab initio ĩmunẽ a corruptione peccati fuiſſe cuſtoditam· ⁊ ab ipſo parente primo vſq; ad ſui ſuſceptionem a verbo mundam ab omni peccato deductam· ⁊ ob hoc a peccato non liberatam ſed liberam· per quam ſcilicet humana natura vbi peccato fuerat obnoxia· erat a peccato liberãda. Sed catholicę veritatis diffinitio filium dei qui ꝓ peccatoribus natuſ eſt ex carne obnoxia peccato carnem aſſerit aſſumpſiſſe liberã a peccato· ſ ĩõ liberã quia libatã. Nõ· n aſſũpta ẽ· ꝑ eandẽ q̃ppe grãʒ hũana nã

mundata ē. vt a peccato libera xp̄o dei vniret᷑. per quā ⁊ chriſtian⁹ a pctō lib̄ar᷑ vt eidē naturę ī chriſto ſuo capiti ſociet᷑

¶ Cur d̄ muliere. Auguſtinuſ in ſermone de natiuitate dn̄i. Capitulum XX

Quis autem dicat nō potuiſſe verbum dei per quod facta ſunt oīa facere ſibi cari etiam ſine matre. ſicut primū hominē ſine patre fecit ⁊ ſine matre. Sed quoniā vtrūqꝫ ſexū. id eſt. maſculi ⁊ fęmīę vtiqꝫ creauit ipſe: Ideo vtrūqꝫ naſcendo voluit honorare. quē venerat libare. Serpens antiquus quia nō eſt auſus loqui viro. ſed ad eum decipiendū vſus eſt fęminę miſterio. ꝑ infirmiorē fortiorē obtinuit. ⁊ alterum per alterū penetrans de vtroqꝫ triumphauit. Ideoqꝫ potamus mortem noſtraꝫ in fęmina velut cauſaꝫ iuſti doloris horrere eamqꝫ ſine reparatione damnatā credere. Dn̄s ergo veniens quęrere quod perierat vtrumqꝫ voluit honorādo cōmendare. quia vtrūqꝫ perierat. In nullo ergo ſexu debem⁹ iniuriam facere creatori: vtrunqꝫ ad ſperādam ſalutem cōmēdauit natiuitas dn̄i. Honor maſculini ſexus eſt in carne chriſti. honor fęminini eſt cum mr̄e. Chriſti. vicit aſtutiā ſerpentis gratia Ieſu chriſti. ¶ Auguſtinuſ in libro d̄ agone chriſtiano. Erigat ergo ſpem ſuā genus humanū ⁊ videat pro quo tanta fecit filius dei q̄ntum habeat in operibus dei locum. Nolite voſipſos contēnere viri. quia virum ſuſcepit filius dei. Nolite vos contēnere fęminę. filius dei natus eſt ex muliere. Cur auteꝫ ſpūſſanctus non eſt natus de colūba. ſicut chriſtus ex fęmina: quia ſpūſſanctus nō venit colūbas liberare. ſed hoībus innocētiam ⁊ amoreꝫ ſpiritalem ſignificare. qđ eſt viſibilit᷑ figuratum in columbę ſpecię. Dn̄s autem chriſt⁹ Ieſus qui venerat ad homines liberādos in quibus ad ſalutem mares ⁊ fęminę pertinent. nec mares faſtidiuit. quia marem ſuſcepit. neqꝫ fęminas quia natuſ eſt de fęmina. Huc uſqꝫ magnū ſacramentuꝫ. vt quia per fęminam mors nobis acciderat. vita nob̄ per fęminam naſceretur. vt de vtroqꝫ ſexu vict⁹ diabolus cruciaret᷑ qui vtriuſqꝫ ſubuerſione lętabatur. ¶ Idem de doctrina chriſtiana. li. j. Sicut enī qui medetur vulneri corpis adhibet quędam contraria. vt calidu ꝫ frigido. humidum ſicco. quędam vero ſimilia vt lintheolū rotundo vulneri rotundum. vel oblongo oblongum. Sic homineꝫ curanſ dei ſapientia ſeipſaꝫ exhibuit ad ſanandum ipſa medicus ⁊ ipſa medicina. Qm̄ ergo per ſuperbiam homo corruit humilitatem ad ſanandū exhibuit. Serpentis aſtutia decepti ſumus. ꝑ dei ſtulticiam liberati ſumus. Nos īmortalitate male vſi ſumus. Chriſtus mortalitate bn̄ vſus ē vt viuerem⁹. Corrupto animo fęminę ingreſſus eſt morbuſ. integro animo fęminę ꝓceſſit ſalus. Quid autem aptius fuit ſanandū ęgriſ. illuminandum cęcis. viuificandū mortuis. q̄ꝫ vt ſuperbię vulnera curarentur humilitatis remedijs: Adam pręcepta dei negligens induxit peccati dn̄ationeꝫ. Ieſus factus ſub lege reddidit iuſticię libertatem. Ille diabolo obtemperans vſqꝫ ad ꝑuaricationē meruit vt omēs ī ipſo morerentur. Hic patri obedienſ vſqꝫ ad crucem. fecit vt omnes in ipſo viuificarētur. Ille cupidus honoris angelici naturę ſuę dignitatem perdidit. Hic infirmitatis noſtrę ſuſcipiens conditionem propter quos ad inferna deſcendit eoſdem in cęleſtibus collocauit. Poſtremo illi per elationeꝫ lapſo dictū eſt: terra es ⁊ in terrā ibis. Huic per ſubiectionē exaltato dictū ē: ſede a dextris meis. ¶ Auguſtinus vbi ſupra. Silia xp̄o q̄ſi ligamēta medic⁹ iſte vulneribuſ nr̄is adhibuit. vt cū ꝑ fęminā deceptos

per fęminam natus·homo hoīes mortalis mortales liberauit. ¶ **Idem in libro·lxxxiij· questionū.** Qm̄ igit̄ hoīs libatio ī vtroqȝ ſexu debuit apparē virumqȝ qui ſexus honorabilioꝛ eſt opoꝛtebat ſuſcipe: conſequēs erat vt liberatio fęminei ſexus hinc oſtenderet̄ ꝙ ille vir de fęmina naſceretur. Itaqȝ ſapientia dei quę dicitur vnigenitus filius·homine ſuſcepto in utero ⁊ de vtero virginis liberationē oſtendit hoīs.

¶ De eius conceptione. Bernardus in ſermone ꝯ annūciatione. ¶ Capitulū XXI

INiungit̄ ergo noua legatio Gabrieli archangelo et nouam virgo ꝓfeſſa virtutem. nouę ſalutatiōis honorat̄ obſeq̄o. Antiquā mulier excludit maledictionē·nouamqȝ noua mater accipit benedictionem. Impletur per gratiam quę neſcit concupiſcentiā: vt ſpiritu ſuperueniēte pariat altiſſimi filiū· quę dedignat̄ admittere virum. Intrat ad nos eadē poꝛta ſalutis antidotū·qua vniūſitatē humani generis ingrediens occupauerat ſerpentis venenū. ¶ **Auguſtin⁹ cōtra Felicianū.** Non autē ad Pariam locali motu dīnitas venit·ſed ineffabili potentię ſuę manifeſtatiōe ⁊ vterū matris gignendus adimpleuit· ⁊ qđ totum eſt ſubſtātię ſe plenitudine non priuauit. Ingreſſus eſt virginis vterū fili⁹ dei vt iterum naſceret̄ ante iam genituſ· non diſſimilis genitoꝛi cum naſceret̄ ex ęterno perpetuuſ·non diſſimilis hoī cuȝ ex matre naſceretur moꝛitur⁹. Idem tamen ⁊ ęternus ī ſuo· ⁊ moꝛitur⁹ in noſtro dum vtrūqȝ continet in ſeipſo ⁊ neutruȝ perdit ex altero·vno moꝛteȝ guſtauit·altero moꝛtuos ſuſcitauit. Sicqȝ deum ⁊ hominē·veruſ vtriuſqȝ mediatoꝛ·nec geminata perſona·nec confuſa ſubſtantia monſtrauit. ¶ **Oꝛigenes ſup epiſtolam ad Roma·li·iij·** Itaqȝ de omni hoīe dici conuenit ꝙ per mulierēȝ factus ſit·quia pūſqȝ per mulierē naſceretur ex viro exoꝛdiuȝ accepit. Chriſtus vo qui non ex ſemine viri ſumpſit oꝛiginem·carnis ſuę merito dicitur factus ex muliere. ¶ **Beda in omel· ꝯ eſſentijs.** Ferūt aūt ꝙ hoīs coꝛpus q̄drageſimoſexto die poſtq̄ȝ conceptio inchoatur ſcilicet mēbroꝝ diſtinctione foꝛmat̄· ideoqȝ non caſu geſtū ſed dīnitus eſt ꝓcuratū·vt eo ānoꝝ numero tēplū ędificaretur·quo dierū numero coꝛpus dn̄icum in vtero virginali opoꝛtebat perfici quod per templū figurabat̄. Templum quippe ſecūdo quadragintaſex ānis ędificatum fuit qđ ad ſignificationē dn̄ici coꝛpoꝛis ſpecialiter reſpicit· de quo ipſe iudęis ait: Soluite templuȝ hoc ⁊ in triduo excitabo illud. Solutum nanqȝ paſſione reſuſcitauit ad vitaȝ tertia die **Leo papa in ſermone de natiuitate dn̄i·viij·** Sic autem partum beatę virginis integre cogitem⁹ vt carni animęqȝ conceptę virtuteȝ verbi nullo tempoꝛis puncto defuiſſe credamus· nec prius foꝛmatū ⁊ aīatū coꝛpus Chriſti quod ſibi ſupueniens habitatoꝛ vendicaret templum·ſed ipſum ⁊ in ipſo homini nouo datum eſt pncipiū·vt ī vno dei hoīſqȝ filio ⁊ ſine matre deitas ⁊ ſine patre eſſet hūanitas. Simul enī ꝑ ſpiritūſanctum fęcundata virginitas· ſine veſtigio coꝛruptionis edidit ⁊ ſui generiſ ſobolem ⁊ ſuę ſtirpis auctoꝛē. ¶ **Chryſoſtomus in ſermone.** Concept⁹ autem eſt dn̄s octauo kalēdaſ apꝛilis q̄ fuit ⁊ dies ipſi⁹ paſſiōiſ. In eadē enī die paſſus eſt in q̄ ⁊ conceptus. Vn̄ Moyſi dn̄s ſacramenti p̄ceptum tradens ait ei: Non coques hęduȝ in lacte mr̄is ſuę Quod ſignificat Chriſtum occidi non opoꝛtuiſſe in pꝛimo paſca ſuę cōceptionis in vtero matris. Ideoqȝ Ioſeph cū ſciret eam eſſe pręgnantem· nolens eam tanq̄ adulteram interfici voluit clam dimittere.

De pꝛerogatiua illius generationis. Idem in ſermone decimo. Capitulum XXII

Cognoſcenduꝫ eſt ſane totoqꝫ coꝛde confitendū ꝙ hĕ generatio qua verbū caro idē deus ⁊ hominis dei filius vnuſqꝫ Chriſtus ſit· omnēqꝫ originē hūanę creationis excellit. Nec enī aut Adę ꝺ limo terrę formatio· aut Euę de viri carne plaſmatio· aut ceteroꝝ hominū de ſex⁹ vtriuſqꝫ permixtione conditio Jeſu chriſti poteſt oꝛtui compari: Abꝛaam ſenex diuinę ꝑmiſſionis heredeꝫ genuit· ⁊ trāſgreſſa fęcunditatis annos ſterilis Sara concepit. Jacob a deo dilectus ē anteqꝫ natus· ⁊ pꝛęueniente gratia voluntarias actiones ab hiſpida cōgeniti fratris aſperitate diſcretus. Hieremię dicit dn̄s: Priuſqꝫ te foꝛmarem ex vtero noui te· ⁊ anteqꝫ exires de vulua ſanctificaui te. Anna diu fęcūditatis aliena Samuelem ꝓphetam eſt enixa queꝫ offerret deo· vt ⁊ partu clara eſſet ⁊ voto. Zacharias ſacerdoſ ꝺ ſterili Eliçabeth ſanctam pꝛolem ſuſcepit· ⁊ pcurſoꝛ Chriſti futurus Johannes ꝓpheticū ſpiritū intra viſcera matris accepit. Puer qꝫ nōdum editus genitricem dn̄i ſigno clauſę exultationis oſtendit· Magna quidem ſunt hęc oīa diuinoꝝ operum miraculis plena· ſed hoc ipſo moderati⁹ ſtupenda quo plura. Natiuitas autem domini noſtri Jeſu chriſtri oēm intelligentiam excedit ⁊ exempla cuncta tranſcendit. Nec poteſt eſſe vllis compꝛobabilis quę eſt inter oīa ſingularis. Electe nāqꝫ virgini de Abꝛaam ſemine ac de radice ieſſe per ꝓpheticas voceſ ⁊ myſtica ſigna pꝛomiſſe denunciatur ab archangelo ſine pudoꝛis dāno fęcunditas beata virginitatem ſacram nec conceptu nec partu violatura. Spiritu quippe ſancto in eam ſupueniente ⁊ obumbꝛante altiſſimi virtute incōmutabile dei verbum ex incōtaminato coꝛpe habitū ſibi carnis aſſumpſit humanę quę ⁊ nullū contagium de carnis concupiſcentia traheret et nihil eoꝛum quę ad animę coꝛpiſqꝫ naturam pertinent non haberet. Auguſtinus in ſermone de eodeꝫ

Et vide ꝙ homo pm⁹ quo cadente oēs cecidimus· non eſt natus ſed factus· nullo patre nullaqꝫ matre ſed dn̄o operante. Hęc eſt hoīs pꝛima conditio videlicet Adaꝫ ꝺ humo. Secunda eſt qua ꝺ latere viri creauit deus fęminam. Tertia qua homo natus eſt ex viro per fęminam. Quarta ꝟo dei ⁊ hoīs conditio· q̄ natus eſt Chriſtus de fęmina ſine viro. In his quattuoꝛ conditiōib⁹ vna ſola vſitata eſt nobis· cetere ꝟo tres non ſūt in oculis carnis ſed in fide coꝛdis. De terra quippe factum hominē ſine patre vel matre non nouimus· factam fęminā nunqꝫ vidim⁹· lecta credimus. Poꝛro tertiam illam nouim⁹ qua de complexu maris ⁊ fęminę quotidie naſcunt̄ homines· quarta ꝟo liberauit tres· pꝛima enī ⁊ ſecunda ruerunt· tertiam de ruina genuerunt. In quarta ꝟo ſalutem omniū inuenerunt.

De mundicia illiuſ conceptionis. Auguſtinus ꝺ fide ad Petrum· li· j· Capitulū XXIII

Quibus autē verbis explicatur carnis illius excellentia ſingulari cui diuina eſt vnita ex ipſa ſui conceptiōe pſona· cui⁹ origo natiuitatiſ inſolita· qua ſic verbuꝫ caro factū eſt vt vna pſona eſſet cum carne ſua· vnigenitus ac ſempitn⁹ deus· ipſa ſuę carnis conceptione conceptus. Nā ceteroꝝ hominū carnem per humanū certum eſt naſci concubitum viro ſemiante· fęmina ꝟo concipiente atqꝫ pariēte. Nec poteſt conceptuſ eē ſine pctō qꝺ in puulos nō trāſmittit ꝓpagatio ſꝫ libido. Nō· n· fęcūditas hūanę natͤę fac̄ hoīes cū pctō naſci· ſꝫ feditas libidīſ quā hūit ex illi⁹ pmi iuſtiſſima ꝯdēnatiōe peccati

Unde beatus David q̄uis de legitio iuſtoqꝫ coniugio natus fuerit. ꝓpter originale tamen peccatum quo filij ire naturalit̄ ſunt obſtricti. non ſolum impiorum filij ſed etiam oēs qui d̄ iuſtoꝝ ſctificata carne ſunt nati exclamat ⁊ dicit: Ecce enī in iniq̄tatibꝫ conceptus ſum. ⁊ in peccatis concepit me mat̄ mea. Sanctus qꝫ Job hoīem non eſſe mundum a ſorde dicit: Nec ſi vniꝰ diei vita eius ſuper terrā ſit. Itaqꝫ dei filiꝰ vt illud peccatum qd̄ in concubitu mortalis carnis hūana gnātio contraxit auferret. cōceptus nouo more deus incarnatus eſt in matre ꝟgine ſine coitu viri. ſine concipientis libidine vt per deū hoīem inuiolato virginis vtero conceptum ⁊ editū ablueret̄ qd̄ naſcentes trahūt oēs peccatū quibus in corꝑe mortis huius eſt naſcēdi conditio talis. vt matres eorū fecunditatis opus explere nō poſſint niſi ꝑus virginitatē carnis amiſerint. Solus igitur abſtulit peccatum conceptiōis ⁊ natiuitatꝭ humane. qui dum conciꝑet̄ veritatem carnis accepit ex virgine. ⁊ cū naſceretur integritatē virginitatꝭ ſeruauit in matre. Hec igitur cauſa eſt qua deuſ Marie filius factus eſt. ⁊ illa mater vnigeniti dei facta eſt. vt quē pater genuit ex eternitate. ipſum virgo conceptū proferret in temꝑe. Illa vtiqꝫ virgo quam deus ex ea naſciturꝰ ita ſingulari gratia ꝓuenit atqꝫ repleuit. ut ipſū haberet ventris ſui filiū quem ex initio habuit vniūſitatis dn̄m deū. ⁊ ipſum videret ſibi naſcendi ſolennitate ſubditū quem in vnitate cum patre ſubſtantie non ſolū humana ſed etiā angelica creatura cognoſcit ⁊ adorat altiſſimū. Sic ergo peccatum ⁊ pena peccati que per corrupte mulieris ſcelus intrauit in mundū. aufertur a mūdo per inuiolate virginis partum. Et quoniā in conditiōe generis humani per mulierem que de ſolo viro facta ē vinculo mortiſ obſtricti tenebamur. hoc in redemptoris generis humani diuina bonitas egit. vt per virū qui de ſola muliere natus eſt. vita hōminibꝫ redderetur. Illic humanam naturā nequiſſima deceptione diabolus ſibi in peccati ſimilitudinem ſociauit: Hic deus humanam naturam in vnitate ꝑſone ſuſcepit. Ibi femina decepta eſt vt fieret filia diaboli: Hic virgo gratia repleta ē vt fieret mater dei. Ibi angelus deiectus per ſuperbiam. animū seducte mulieris obtinuit: Hic deus humilians ſe per miſericordiam. vterum incorrupte virginiſ ex ea naſciturus impleuit. **Auguſtinuſ d̄ trinitate libro. xiij.** Huiꝰ itaqꝫ virginis conceptum ſpiritus preuenit non caro. fides non libido. Credendo quippe non concumbendo fecundata eſt virginitas ſancta. quia naſcebatur non cōtagione tranſgreſſionis vitiata natura. ſed omniū talium vitiorum ſola medicina. naſcebatur inquam nullum peccatū habiturus homo. per quem renaſcerent̄ liberandi a peccato qui naſci non poſſūt ſine peccato.

De incōprehenſibili mixtura deitatis et humanitatis. Gregorius in omel. Cap. XXIIII

Inueſtigari quidē nullatenus poteſt q̄modo verbū dei corporat̄. q̄modo ſūmus ⁊ viuificator ſpiritus intra matris vterū animatur. q̄modo is qui non habet initium ex tempore concipit̄. Hinc Johānes ait: Non ſum dignus ſoluere corrigiam calciamenti eiꝰ. Quis enī neſciat ꝙ ex mortuis aīalibus calciamentū fiat. Incarnatus ergo dn̄s veniēs quaſi calciatus apparuit. eo ꝙ in diuinitate ſua morticiniū noſtre corruptiōiſ aſſumpſit. Unde ⁊ per prophetā ait: In idumeā extendam calciamentum meum. Per idumeam quippe gentilitas. per calciamentum ꝟo deſignat̄ aſſūpta mortalitaſ. In idumeā ḡ dn̄s extēdere ſe calciamentū ſuū aſſerit. q2 dn̄ ꝑ carnē gētibꝫ īnotuit. q̄ſi calciata diuinitaſ ad noſ venit

Sed huius incarnationis myſteriū humanꝰ oculus penetrare non ſufficit. Calciamenti ergo corrigia eſt huius myſterij cauſa noſtris ſenſibꝫ obligata. Johānes itaq̄ꝫ corrigiā eius calciamēti ſoluere nequit·quia myſteriuꝫ incarnationis eius inueſtigare nec ipſe ſufficit·qui ꝑ ꝓphetię ſpiritū hoc agnouit ¶ **Augꝰ in ſermone ꝺ natiuitate dn̄i.** Querunt tamē quidam rationē huiꝰ myſterij· quō·ſ·deꝰ ꝛ homo potuit miſceri· qꝺ vtiq̄ꝫ ſemel factuꝫ eſt· cum ipſi nequaq̄ꝫ poſſint eius rei quę ſemꝑ fit compꝛehendere ratione· quō·ſ·aīa corꝑi ſocietͬ vt homo efficiatur. Quō nempe corporea res ī corꝑe coniūgitͬ· ꝛ vt hōͦ fiat aīa corpori miſcetur· ſic eſt homo deo coniūctꝰ·ꝛ factus eſt Chriſtꝰ. Et tamen vt fieret chriſtꝰ·facilius coniūgi ac ꝑmiſceri poterūt illa duo incorporea·ſ·deus ꝛ aīa· q̄ꝫ vna incorporea ꝛ alia corporea miſceātͬ·i·aīa ꝛ corpus vt hoīs exiſtat ꝑſona ¶ **Bern̄. in ſermōe·iij·de vigilia natiui. dn̄i.** Tres quidem mirabilitͬ ſingulares ꝛ ſingularitͬ mirabiles rerum mixturas ī aſſūptione carnis noſtrę fecit omnipotēs illa maieſtas. Coniūcta enī ſunt deus et homo·mater ꝛ virgo·fides ꝛ coꝛ hūanū Vtiq̄ꝫ miraculo mirabiliꝰ eſt quō taꝫ diuerſa tamq̄ꝫ diuiſa ab inuicē coniūgi potuerunt ad inuicem. Intuere nūc in creatione q̄ꝫ multa· q̄ꝫ magna potenter creata ſint·in poſitione q̄ꝫ ſapientͬ cuncta locata ſint·in diſpoſitione q̄ꝫ benigne ſuꝑma ꝛ infima connexa ſint charitate tam amabili q̄ꝫ admirabili. Huic enī limo terreno vim vitalem miſcuit·vt in arboribus: vnde venuſtas in folijs ſurgit· pulcritudo in floribꝫ·ſapoꝛ ꝛ medicina ī fructibꝫ. Nec hͦ contentꝰ limo q̄ꝫ noſtro vim ſenſibilem adiecit· vt in pecoꝛibꝫ q̄ non ſolum vitam habeāt·ſed ꝛ q̄nq̄ꝫ vigeant ſenſibus. Adhuc etiam honorare limū noſtrum addidit·eiq̄ꝫ vim rationalem īmiſit·vt in hoībus qui non ſolum viuūt ꝛ ſentiunt·ſed etiam inter cōmodum ꝛ incōmodū·inter bonū ꝛ malum· inter verū ꝛ falſuꝫ diſcernūt. Infirmiora q̄ꝫ noſtra volens abundantiori gloria ſublimare contraxit ſe maieſtas vt limo noſtro ſeipſaꝫ coniūgeret·quo nihil habebat melius·ꝛ in vna ꝑſona ſibimet vnirētur deus ꝛ limus· maieſtas ꝛ infirmitas·tanta vilitas ꝛ tanta ſublimitas. Nihil enī deo ſublimiꝰ·nihil limo viliꝰ: et tamen tanta dignatione deus deſcendit in limū·tātaq̄ꝫ dignitate limus aſcēdit ad deum· vt quicq̄d in eo fecit deus limus ꝑtulit· deꝰ in illo ꝑtuliſſe dicitur tam ineffabili q̄ꝫ incōꝑrehēſibili ſacramento. Et attēde quia ſicut in ſingulari illa diuinitate trinitas eſt in ꝑſonis·vnitas in ſubā·ſic ꝛ in iſta ſpeciali cōmixtione trinitas eſt in ſubſtātijs·ꝛ vnitas in perſona. Et ſicut tres perſonę non ſcindunt vnitatem·ꝛ vnitas non minuit trinitatē: Ita ꝛ hic perſona non cōfundit ſubſtātias· nec ſubſtātię ipſę ꝑſonę diſſipant vnitatē. Sūma illa trinitas hāc nobis exhibuit trinitatē: opus mirabile opus ſingulare intͬ omīa ꝛ ſuper oīa opera ſua. Verbum enī anima ꝛ caro ī vnā conuenere perſonā·ꝛ hęc tria vnū·ꝛ hoc vnū tria ſunt·non confuſione ſubſtātię ſed vnitate perſonę.

¶ Qualiter verbū patris intrauit vterū virginis abſq̄ꝫ ſui cōtagiōe. Augꝰ in ſermōe de natiuitate dn̄i. Cap XXV

Adhuc autem humana cogitatio per nebulas ſuas eat volet ꝛ quęrat·deficiat ꝛ dicat: quomodo verbum dei qꝺ angelos non deſeruit·in illo vtero videlicet in loco tantillo includi potuit? Quomodo cepit vterus virginalis quem nō potuit capere templum Salomonis? Ergo ne cepit vterus quē nō capit mūdus? Vtiq̄ꝫ non mūdus ſed vterus cepit eum·nec eū vt eſſet in vtero putes minoratum. In vtero ſiquidem erat ꝛ tantus q̄ntus erat Sed dicis: Non compꝛehēdo. Et ego

inq̄z ſcio. Nec ego qui tecum loquor cōprehendo. ſed quotidie nos extēdi ⁊ dilatari ⁊ capaces fieri facit humilis ⁊ fidelis cogitatio. Neq̄z vo capaces facti totum hoc comp̄hendere poterim⁹ cum ex parte ſe dicit ſcire apoſtolus. Si autem quod dicturus ſum de verbo hūano cōprehēdere nequaq̄z potueritiſ: videte ab illius intelligentia q̄z longe ſitis. Hoc certe nos mouet. quomodo Chriſt⁹ carnem accepit. ⁊ de virgine natus a patre non receſſit. aduītite. Ecce anteq̄z ad voſ proferam verbum apud me habeo verbum Non enī vobis dicerem niſi prius cogitarem. Intende igitur homo cui loqui volo. Jam ē apud me verbū. ⁊ quęro ſonū tanq̄z vehiculū vt perueniat ad te quod erat ī me. Ecce audiſtis fratres ⁊ quod erat in corde meo iam eſt ⁊ in veſtro. ⁊ tamen nihilomin⁹ in meo. quoniam ⁊ vobis tradidi ⁊ ego non amiſi. Sicut ergo verbum meuz aſſumpſit ſonuz per quem audiretur. ſic ⁊ dei verbum aſſumpſit carnem per quaz videretur. Ecce q̄ntum potui dixi. dum homo loqui de deo volui. Ille manet tantus ac talis ē vt nec eum loqui poſſumus. nec eum tacere debeamus. Sed non deſunt heretici. qui dicunt non potuiſſe fieri vt Chriſtus de Maria naſceretur. aſſerentes cū immundi ſint ipſi ꝙ pars corpis illa turpis fuiſſe videatur. Et ſi etiam ibi aliq̄d īmundicię fuiſſet. illud ſua pręſentia dominus purificaret. Attendite nūc iſtum ſolem vbiq̄z radios in ſordibus. in cloacis. in loc̄ ſqualidiſſimis mittentē. Cloacę ſiccantur. radius autem ſolis nō inq̄natur. Audi etiam heretice īmunde aliam ſimilitudinem. vbi eſt anima tua impia ⁊ infidelis ⁊ tenebroſa? Nunquid ī capite tantum. in manibus. in oculis. ⁊ non etiam in inteſtinis tuiſ? Stulte anima tua nō coinquinatur a ſtercore tuo: ⁊ deus inquinari potuit ab opere ſuo? Ergo clementiſſimus deus cum doleret ſęculum cenulentis erroribus inuolutū. hominēq̄z mortiferis criminib⁹ catenatum. habuit cum ſua pietate conſilium vt totum redimeret mundū. Tunc promittentibus cęlis prolapſus eſt in viſcera virginis deus dei fili⁹. magiſter ⁊ amicus. ⁊ vt panem angelorū manducaret homo. factus eſt ipſe deus homo.

De animę ⁊ carnis aſſumptione. Idē in libro de agone chriſtiano. Capitulum XXVI

Non ſunt igitur audiendi qui dicunt filium dei nō verum hominem ſuſcepiſſe. neq̄z de fęmina natum fuiſſe. ſed falſam carnem ⁊ imaginez corpori ſimulatā videntibus oſtendiſſet. In quem errorem ꝓrumpunt qui quod non poteſt fieri metuunt. ne ſcilicet humana carne veritas ⁊ ſubſtātia dei coinquinetur. cum viſibilia munda viſibilib⁹ immūdis ſine labe ſui contingantur. Quomagis enim incōmutabilis ⁊ inuiſibilis veritas per ſpiritum ſuſcipiens animaz ⁊ per animā corpus. totum corpus ſine ſui contaminatione aſſumpſit ⁊ ab omnibus infirmitatibus liberauit. Idem de incarnatione domini libro. ij. Anima certe Chriſti verbo ⁊ ſapientię dei inſeꝑabilit᷑ adherens totaq̄z totam recipiēs ⁊ in eius lucem ſplendorēq̄z cedens. cuz ipſo ꝑncipaliter vnus ſpiritus eſt facta. Sicut ⁊ apoſtolus his qui debēt eā imitari ꝓmittit dicens. ꝙ qui adheret deo vnus ſpirit⁹ eſt. Hęc etenī aīa quaſi ferrum in igne. ſic ſemper in verbo. ſemper ī deo poſita quicquid agit oē quod ſentit quod intelligit deus eſt. ⁊ ideo nec conuertibilis nec mutabilis dici poteſt. quę inconuertibilitatez ex verbo dei vnitate indeſinenter vnita poſſidet. Hac ergo ſubſtantia animę inter deuz ⁊ carnē mediante. non enī erat poſſibile dei naturā

miſceri ſine mediatore: naſcitur deus ⁊
homo illa ſubſtātia mediāte cui vtriqꝫ ꝯ
naturā non erat corp⁹ aſſumere. ¶ Au-
guſtin⁹ de fide ad Petrū. Vni-
genitus quippe dei filius qui eſt in ſinu
patris vt hoīs carnem aīamqꝫ mūdaret
cū ſuſceptione carnis ⁊ aīe rationalis in
carnat⁹ eſt. ⁊ qui verus eſt deus. hō ver⁹
factus eſt. ¶ Hieronym⁹ in expo
ſitione fidei. Sic igitur in Chriſto
vnam filij perſonā eſſe confitemꝰ vt dica
mus duas pfectas ⁊ integras eſſe ſubas
id eſt. deitatis ⁊ hūanitatꝭ. que ex aīa et
corpore continetur. ¶ Chryſoſtom⁹
ſuper epiſtolā ad Heb. omel.
v. Fugientē enī ante ſe dei fili⁹ hūanaꝫ
naturam inſecutꝰ apprehēdit. ſicut apo
ſtolus ait: Non enim angelos ſed ſemen
Abrae apprehendit. ¶ Leo papa.
Deniqꝫ niſi eſſet deus verus non affer-
ret remediū. niſi eſſet verus homo non p̄-
beret exemplum. ¶ Idem in ſermo
ne de natiuitate dn̄i. iiij. Nō igi-
tur in eo quia carnis natiuitas eſt mira-
bilis. ideo natura diſſimilis. Qui enim
eſt verus de⁹. idem eſt verus hō. ⁊ vtraqꝫ
ſubſtantia caret oī mendacio. verbū ca-
ro factū eſt ꝓuectione carnis. non defe-
ctione deitatis. Que ſic potentiam ſuā
bonitatemqꝫ moderata eſt vt ⁊ nr̄a ſuſ-
cipiendo ꝓueheret. ⁊ ſua coīcando non
perderet.

¶ De coīcantia actionū vtriuſqꝫ ¶ Idem in. iij. de natiuitate dn̄i. ¶ Capitulū XXVII

Hoc eſt quod dictum eſt
per Eſaiam a dn̄o: Ecce v̄go
concipiet ⁊ pariet filiū. ⁊ voca-
bitur nomen eius emanuel. quod inter-
pretat̄ nobiſcū de⁹. Hic enim mirabilis
ſacre virginis partus vere humanā. ve-
re diuinam vna prole tm̄ naturam edi-
dit. que non ita ꝓprietates ſuas vtraqꝫ
ſubſtantia tenuit vt perſonarū in eis eē
diſcretio poſſit. nec ſic creatura in ſocie-
tatem ſui creatoris aſſumpta eſt. vt ille
habitator ⁊ illa habitaculū eſſet. Et qꝫ-
uis alia ſit que ſuſcepit; alia v̄o q̄ ſuſ-
cipit. in tantā tamen vnitatem vtriuſqꝫ
diuerſitas conuenit. vt vnus idemqꝫ fi-
lius ſit qui ſe ſm̄ ꝙ verus eſt homo. pa-
tre dicit minorē. ⁊ ſm̄ ꝙ verus eſt deus
patri ꝯfitetur equalem. ¶ Idem in ſer
mone. viij. Manēſ enī in forma dei
ſine ſue detrimento maieſtatꝭ accepit for
mam ſerui. vt nos in ſua proueheret. nō
in noſtra deficeret. Vnde vtriqꝫ natu-
re in ſuis ꝓprietatib⁹ ꝑmanēti. tanta eſt
vnitatis facta cōmunio. vt quicqd ibi ē
dei non ab hūanitate diſiūctū. quicqd
autem eſt hoīs non ſit a deitate diuiſum
Aſſumptus igitur homo in filium dei. ſic
ab ipſis corꝑalib⁹ exordijs receptus eſt
in vnitatē ꝑſone Chriſti. vt nec ſine dei
tate ſit ꝯcept⁹. nec ſine deitate edit⁹ aut
nutrit⁹. Idē erat ī miracul. idē ī ꝯtūelijſ
ꝑ hūanā infirmitatē crucifixus. mortu⁹
⁊ ſepultus. per diuinam virtutē die ter-
tia ſuſcitat⁹. ad celos aſcendit ⁊ ad de-
xteram patris ſedit. In natura hoīs a
patre accepit. quod in natura deitatꝭ eti-
am ipſe donauit. ¶ Idem in. x. Hoc
autem iuſtificandū hoībus ꝑncipaliter
opitulat̄ ꝙ vnigenitus dei etiam filius
hoīs eſſe creditur. ⁊ in vtroqꝫ gratulamꝰ.
quia nō niſi vtroqꝫ ſaluamꝰ. in nullo di-
uidentes viſibilē ab inuiſibili formā ſer-
ui a forma dei. Nam ⁊ ſi vnū manet ab
eternitate illud cepit a patre. tamen ī vni
tatem conuenerūt. nec ſeꝑationē habere
nec finem poſſunt dum exaltans ⁊ exalta
tus. glorificans ⁊ glorificat⁹ in ſibi inhe
ſerūt. vt ſiue in oīpotentia. ſiue in oī cō-
tumelia. nec diuina in Chriſto careant
humana diuinis. ¶ Idem de paſ-
ſione dn̄i ſermo. xiiij. Dicente ſi-
quidem euangeliſta ꝙ verbum caro fa-
ctum eſt ⁊ habitauit in nobis. Apoſtolo

quoq; dicente· ꝙ deus erat in Chriſto mundū reconciliās ſibi· veraciter ē oſtēſum ꝙ vnigenitus ſūmi patris· tale cuꝫ humana iniȷ̃t humilitate conſortiuꝫ· vt ſuſcepta noſtrę carnis animęq; ſubſtantia vnus ꝛ ideꝫ dei filius ꝑmaneret· noſtra augendo non ꝓpria· quia non virtus ſed infirmitas erat ꝓprie habenda· vt cum ſuo creatori creatura eſſet vnita· nihil aſſumpto diuī̄· nihil aſſumpti deeſſet humanū.

¶ De diſtinctione proprietatum vtriuſq;. Idem in ſermone de paſſione dn̄i· xij. Cap· XXVIII

Cum igitur in vno dn̄o Jeſu Chriſto diuinam confitemur de patre naturā· humanā de matre ſubam· licet verbi dei ꝛ carnis vna perſona ſit· ꝛ vtraq; eſſentia cōmunes habeat actiones· intelligendę tamē ſunt ipſoꝝ operū qualitates· ꝛ ſincera fidei contēplatione contuēdū eſt ad quę ꝓuehatur humilitas infirmitatiſ· ad quę inclinetur altitudo virtutis· quid ſit ꝙ caro ſine verbo non agit· ꝛ quid ꝙ verbum ſine carne non efficit. Sine verbi enī potentia nec concipet virgo nec pareret· ꝛ ſine veritate carnis obuoluta pānis infantia non iaceret. Sine verbi potentia non adorarent magi puerū nouo declaratum ſidere· ꝛ ſine veritate carnis non iuberet puer in ęgyptum tranſferri quem Herodes cupiebat occidere. Sine verbi potentia non diceret vox patriſ miſſa de cęlo: Hic eſt filius meus dilectus in quo mihi cōplacui· ꝛ ſine veritate carnis nō ꝓteſtaretur Johānes: Ecce agnꝰ dei qui tollit peccata mūdi. Sine verbi potentia non fieret reintegratio debiliū ꝛ viuificatio mortuoꝝ· ꝛ ſine veritate carnis non cibo ieiuno· nec ſomnꝰ eſſet neceſſarius fatigato. Poſtremo ſine verbi potentia non ſe dn̄s patri ꝓfiteretur equalē· ꝛ ſine vitate carnis nō idē diceret patrem ſe eſſe maiorē· cum catholica fides vtrūq; ſuſcipiat· vtrūq; defendat· quę ſm ꝓprietatē diuinę humanęq; ſubſtantię vnū dei filiū ꝛ hoīem credit ꝛ verbum. ¶ Idem in epiſtola ad Flauianū. Exinanitio ergo filij dei fuit inclinatio miſerationiſ· non defectio poteſtatis. Et qui fecit hoīem manens in forma dei· factus eſt homo in forma ſerui. Tenetq; ſine defectu ꝓprietatē ſuam vtraq; natura· ꝛ egit vtraq; forma cum alterius cōīone quę ſibi ſunt ꝓpria· verbo· ſ· operante quod verbi eſt· ꝛ carne exequente quod carnis eſt· vnū horum coruſcauit miraculis· alterum vero ſuccubuit iniurijs· ꝛ quem vt hoīem diabolica temptauit aſtucia· eideꝫ vt deo angelica famulabantᷣ obſeqa. Nec erat eiuſdem naturę amicum flere mortuū affectu miſerationis· ꝛ eundem excitare rediuiuū imperio vociſ· Clauis in ligno trāſfixum eſſe· ꝛ paradiſi portas fidei latronis aperire. Dicere: Ego ꝛ pater vnum ſumus· ꝛ pater maior me eſt. Quis eniꝫ in Chriſto dn̄o dei ꝛ hoīs ſit vna perſona· aliud tamen eſt vnde in vtroq; cōīs eſt contumelia: aliud vn̄ cōīs eſt gloria· Propter hāc autē cōitatē ꝑſonę ī vtꝗ; natura intelligēdā· ꝛ filius hoīs de cęlo deſcendiſſe legitur· ꝛ filiuſ dei crucifixus dicitur. ¶ Idem in epiſtola ad Le· Quis igitur ab initio quo in vtero virginis verbum caro factum eſt: nihil vnꝗ; in vtraq; forma diuiſionis extiterit· ꝛ ꝑ oīa incremēta corporea vnꝰ perſonę totius tempis actio fuerit· ea tamē ipſa qua inſeꝑabilitᷣ facta ſunt· nulla cōmixtione confundimꝰ· ſed quid cuiꝰ formę ſit ex operū q̄litate ſentimꝰ. ¶ Hugo in libro opuſculoꝝ. Deus per hominē mundū viſitans in ꝓpria venit· ꝛ homo per deum munduꝫ non amans vbi caput reclinaret non habuit. Deus homo in hoc mundo electis imperauit· ꝛ homo deus de hoc mūdo regnū ſe habere non dixit.

De pſonalitatis vnitate. Auguſtinus cõtra Maximũ. li. ij. Capitulum XXIX

Eſt itaqȝ Chriſtus vna perſona gemine ſubſtantie. qꝛ deus ⁊ homo eſt. nec tamẽ deus pars huius perſone dici poteſt: Alioqn filius dei deus anteqȝ ſuſciperet formam ſerui non erat totus. ⁊ creuit cũ homo diuinitati eius acceſſit. qd̓ dicit̓ abſurdiſſime. quia pars illius rei nõ poteſt deus eſſe. Alchim⁹ de trinitate li. iij. Sane deus dei filius humanã aſſumpſit naturaȝ. non perſonã videlicet in eternaȝ ſuſcipiẽſ perſonã deitatiſ. temporalem ſubſtantiã hũanitatiſ. Homo ſiquidem in deum tranſiuit. non verſibilitate nature ſed ꝓpt̓ hũanitatẽ diuine ſubſtantie. Hugo de ſacramẽtis. li. ij. Exquo eni deus hominẽ aſſũpſit. totuȝ aſſumpſit. carnem. ſ. ⁊ animã id eſt. hoĩs naturam. non hominẽ perſonã. ſed hominẽ in perſonã. Caro. n. illa ⁊ anima ꝓuſqȝ verbo vnirẽtur in perſonam. non erant inter ſe vnita ad perſonã vna ſiquidem vnio fuit ⁊ ad vnũ. verbi ⁊ carnis ⁊ anime. Non prius verbum et caro. nec ꝓus verbum ⁊ anima. nec ꝓus anima ⁊ caro. ſed ſimul verbũ caro ⁊ aĩa Nec cepit eſſe pſona verbũ qñ eſſe hõ cepit. ſed hoĩem ſic aſſumpſit vt pſona eẽ homo inciperet. nec alia pſona qȝ erat illa que eum accipet. Itaqȝ verbũ perſona ſuſcepit hominẽ non perſonã ſed naturam. vt qui ſuſcepit ⁊ quod ſuſcepit vna eſſet in trinitate perſona. Qui ergo hominẽ aſſumptũ negat perſonam eſſe. negat hominẽ in perſonam aſſumptũ eſſe. Homo aſſũptus vtiqȝ pſona eſt. ⁊ nõ alia ſed illa ipſa a qua aſſumptus eſt. Auguſtin⁹ in. li. de fide ad Petrum. Firmiſſime ergo tene. ⁊ nullatenus dubites non carnem Chriſti ſine diuinitate conceptã in vtero priuſqȝ ſuſciperetur a verbo. ſed ipſum verbum deũ fuiſſe conceptum ſue carnis acceptione ipſamqȝ carnem conceptam verbi ipſi⁹ incarnatione. Hugo in. li. opuſculoꝝ. Ob hoc ergo perſona non eſt aſſumpta. quia corpus ⁊ aĩa anteqȝ aſſumerentur non erãt inter ſe vnita. Quia ꝟo in eo ꝙ aſſumpta ſunt. vnita ſunt. in perſonã aſſumpta ſunt. Sed ⁊ anima rationalis ideo nequaqȝ aſſumpta pſona fuit. quia ante vnionẽ verbi per ſe eẽ non habuit. Ex quo eni eſſe cepit. vniri cepit. ⁊ ex quo vnita fuit. vna cuȝ eo cui vniebat̓ pſona fuit. Ex q̃ vniri cepit. pſona eſſe cepit. non inqñtuȝ erat. ſed inqñtum vnita erat. Si ꝟo per ſe aliqñ eẽ habuiſſet ex ſe perſonam eſſe habuit. pſona eni notat diſcretionẽ. ꝓpterea qd̓ per ſe non fuit. ex ſe perſona nõ fuit. Idcirco non eſt aſſumpta pſona ſed natura. q̃ qd̓ aſſũptũ eſt ex eo ꝙ fuit hũana natũ eẽ habuit. Perſona ãt nõ ex eo ꝙ fuit. qꝛ illd̓ p ſe nũqȝ fuit. ſ ex eo ꝙ ꝟbũ perſone mixtum eſt eſſe cepit.

Q̄ pſonalitas illa diuidi non potuit etiam in morte. Idem in li. de ſacramẽtis. ij. Ca. XXX

Quoniam ergo perſona dei ⁊ hoĩs vna eſt de⁹ ⁊ homo vnus eſt. Vñ quod facit deus facit homo. ⁊ quod facit homo facit deus. qꝛ nõ ſunt duo ſed vn⁹ homo ⁊ de⁹ Propt̓ hanc ipſam ineffabilẽ vnioneȝ ſicut de⁹ p hũanitatẽ ſuã ſe veracit̓ tpalem exhibuit. ſic ⁊ hõ per diuinitatem ſuã ante tpa ſe fuiſſe non fallacit̓ predicauit Mirũqȝ ꝙ homo in celo dñabat̓. ⁊ de⁹ in cruce moriebat̓. anima ad infernũ deſcendit. caro in ſepulcro iacuit. diuinitas cum vtroqȝ ꝑmanſit. Neqȝ eni caro et anima pſonam deſtruere potuerũt ſeparata. quam non fecerant coniũcta. Verbum quippe perſona eterna fuit. animã ⁊ carnem accepit vt in ſe perſona eſſent non vt ſe perſonam facerent. Et ſemper

cum verbo vno ⁊ eadem perſona ꝑman-
ſerunt· quia nunq̄ꝫ poſtea a verbo vel in-
ter ſe diuiſa receſſerunt. Ergo Chriſtus
perſona ad infernū deſcendit· ſed ſm ſo-
lam animā· ⁊ Chriſtus perſona in ſepul
cro iacuit· ſed ſm ſolam carnem· ⁊ Chri
ſtus perſona vbiq̄ꝫ fuit· ſed ſm ſolaꝫ di-
uinitatē. Nec anima in ſepulcro iacuit·
nec caro ad infernū deſcendit· neq̄ꝫ caro
vel anima vbiq̄ꝫ fuit· ſed Chriſtus. Si
autem ideo non vere in ſepulcro iacuit·
quia ſoluꝫ corpus iacuit· nec vere ad in-
fernū deſcendit· quia ſola anima deſcen
dit· ergo nec vere mortuus fuit· non ani-
ma vel diuinitas. ¶ Auguſtin⁹ cō-
tra Felicianū. Abſit autem vt chri-
ſtus ſic mortem ſenſerit· vt q̄ntum in ſe
eſt vita vitam perdiderit. Si enī ita eēt
vitę fons amiſſet. Senſit igitur morteꝫ
affectus humani participatiōe quē ſpon
te ſuſceperat· non naturę ſuę ꝑdidit po-
tentiam per quam cūcta viuificat. Sic
enim in ſepulcro carnem ſuam moriēdo
non deſeruit· ſicut in vtero virginis con-
naſcendo formauit. Mortuus eſt ergo
non diſcedente vita· ſicut paſſus eſt nō
pereunte potentia. Nemo tulit ab eo ip-
ſius animaꝫ· quia poteſtatē habebat po-
nendi ⁊ ſumendi eam. ¶ Idem ſup
Johannem. Verbum igitur ex quo
ſuſcepit hominē· id eſt· animā ⁊ carnem·
nūq̄ꝫ depoſuit animā vt eſſet a verbo ſe-
parata· ſed poſuit animā· caro cum ipſa
expirauit· qua redeunte ſurrexit. Itaq̄ꝫ
mors animā ⁊ carnem ad tempus ſepa-
rauit· ſed neutrū a verbo dei diuiſit. Ca-
ro quidem animā poſuit ⁊ reſumpſit nō
ſua poteſtate· ſed inhabitanṫ carnē dei-
tatis virtute. ¶ Ambroſius in· li·
de ſpiritu ſancto. Chriſtus enī etiā
dum in cruce pendebat oīa cōmouebat
Emiſit ergo ſpm̄ nō amiſit· emiſit ex car
ne ſpirituꝫ ad patrem· ſed tanq̄ꝫ arbiter
exuendi ac ſuſcipiendi carnem.

¶ Qualiter Chriſtus dicitur in ſepulcro iacuiſſe. Hugo vbi· s̄. Capitulum XXXI

Quid eſt autē quod ſcri-
ptum eſt· quia cum Chriſtus ī
ſepulcro iacuiſſe dicitur totuꝫ
pro parte poſitum eſt? Fortaſſe cogitas
quaſi tria quędam diuinitatem ⁊ animā ⁊
carnem compoſuiſſe Chriſtū· ⁊ ipſum eē
totum quoddā tribus his partibus cō-
poſitum. Eſt ergo tercia pars Chriſti ver-
bum? abſit. Non enī dimidia pars chri
ſti verbum· ⁊ dimidia pars homo· ſ; to-
tum Chriſtus verbum· ⁊ totus Chriſt⁹
homo· quia idem ipſe de⁹ ⁊ homo. Nec
aliquod ex carne ⁊ aīa ⁊ verbo tanq̄ꝫ ex
partibus compoſitum totum fuit· q: to-
tum ipſum verbum fuit. Diuinitas ꝑs
non fuit vt ex ipſa totum eſſet maius ip-
ſa· nec in ipſa pars fuit vt in ipſa aliq̄d
eſſet min⁹ ipſa. In hūanitate ſola ꝑtes
ſunt· quia in hoīs natura duo ſunt· aīa
ſcilicet ⁊ caro· ⁊ vbi alterū horum eſt· ꝑs
hoīs eſt· verum eſt ergo ꝙ ī ſepulcro chri
ſtus iacuit· nec tamen ibi totus homo ia
cuit· q̄uis totus homo Chriſtus fuit.
Anima enī ⁊ caro dei verbo vnita in per-
ſonam fuit· ideo vbi caro erat verbū de-
eſſe non potuit. Aliud eſt autem cum hō
id quo eſt homo dicitur eſſe· aliud cū eē
dicitur id quod eſt in hoīe. Cum enī ho
mo dicitur homo· dicitur ꝑſona· cum id
quod eſt in hoīe· dicit᷑ id quod eſt in per
ſona. Nam dicitur homo ſapiens non
ꝓpter totum ſed ꝓpter partem· quia ſa-
pientia eſt in anima ſola. Dicitur ⁊ can
didus ⁊ niger ꝓpter partē quę ē in hoīe
quia candor ⁊ nigredo ſunt in ſola car-
ne. Dicitur enī totus homo albus quā-
do totum eſt album hoīs corpus· nō q:
totum ſit albuꝫ quod hoīs eſt· ſed quia
totum eſt album quod in hoīe albū eſſe
poteſt. Itaq̄ꝫ ⁊ Chriſtus cum dicit᷑ ho-
mo ꝓpter totum dicitur quod eſt homo
id eſt· ꝓpter animaꝫ ⁊ carnem. Cum aūt

mortalis vel mortuus vel ſepultus dicitur ꝓpter hominis partem dicitur·id eſt· ſolam carnez. Similiter cū exultaſſe ſpiritu·vel affectū aut deſiderium vel timorem habuiſſe dicitur ſm animaz ſolam hęc habuiſſe intelligit᷑·quia ſola anima hęc habuit quę eius diuinitati perſonaliter vnita fuit. Sic ergo Chriſtus quod dicitur aliquando ſm perſonā·aliquando ſm id quod fuit in perſona dicitur. Et ſimiliter quod ſm hominē dicit᷑·aliquando ſm ipſum hominez·aliquando ſm id quod fuit in homine dicitur. In natura ꝟo diuinitatis non poteſt eſſe diuerſū perſona·⁊ id quod eſt in perſona. In ſola igitur humanitate vbi multiplicitas inuenitur aliud totum ⁊ aliud ps eſſe oſtenditur· totum eſt perſona·pars autem in perſona·totum eſt anima ⁊ caro·pars autem anima ſola vel caro.

Quę ſit ſimilitudo perſonalitatis in Chriſto ⁊ i homine puro. Capitulum XXXII

Qualis autez ſimilitudo cum dicitur: Sicut anima rationalis ⁊ caro vnus eſt homo· ita deus ⁊ homo vnus eſt Chriſtꝰ: Si enī eſt oīmoda ſimilitudo·cur ſic in chriſto dicitur deus ⁊ homo Chriſtꝰ·⁊ deus Chriſtus·⁊ homo Chriſtus·non ſic etiam in homine dicitur·ſi cum caro ⁊ anima ſimul ē·homo eſt·ita ⁊ ſola caro vel anima per ſe homo·ſed aliud eſt aliqua ſimilitudine per vnionem ad vnitatem componi·⁊ aliud ſimiliter vnitati apponi. Ubi quippe nomen totius partes cōmunicare non poſſunt·quia non habent in ſe ſingula ſeparatim vnionem·quam ſimul ex ſe faciunt. Cum autem aliqualiter vnitatem ſuam habenti per vnionē apponuntur in participationē illiꝰ trāſeunt cui apponunt᷑·vt nomen quoqꝫ illius cum illo participare incipiant·ſicut per vnionem ſuaz vnitatē illiꝰ ꝑticipare incipiunt. Uerbi gratia. Paries tectū ⁊ fundamentum tria ſunt quędaz ⁊ nullum horum per ſe domus eſt. Quando ergo conueniūt vt eſſe vnū incipiāt tria ſimul componunt᷑·non duo tertio apponuntur. Non autem ita ſunt coniuncta corpus ⁊ anima. Anima quippe inq̄ntum ſpiritus eſt rationalis ex ſe ⁊ per ſe habet eē perſona·⁊ quando corpus ei ſociatur non tm̄ ad perſonam componitur q̄ntum in perſonam apponitur·vt in eo quod per vnionem quodāmodo fit vnū cum illa eadem quę in ipſa eſt perſona eſſe incipiat cum illa. Inq̄ntum ergo corpus cum anima vnitum eſt vna perſona cum anima eſt·ſed tamen perſona eſſe anima ex ſe habet inq̄ntuz eſt rationalis ſpiritus·corpus ꝟo ⁊ anima habet hoc inq̄ntum eſt vnitū rationali ſpiritui. Qz ꝟo ſenſus homīs in homine viuente corpus ⁊ anima ſimul percipit·nō animā per ſe vel corpuſ per ſe·ſed animā ſimul ⁊ corpus·perſonam humanus dicere ſermo conſueuit. Hęc autem perſona ⁊ in anima quidem ꝓprie vna eſt per vnitatem·inter corpus ꝟo ⁊ animā vna per vnionem ſm loquendi diuerſis nominibus appellatur·quorum quędam a parte ſunt ſumpta·quędam ꝟo ab his quę conſtant in parte. Et debuiſſet quidem homo a meliori parte ſua potiꝰ nomen ſumpſiſſe·niſi quia ſermo aliter ad intelligentiam homini famulari non potuiſſet niſi prius eum quem ſenſus hūanus in percipiendo habuit moduz in dicendo tenuiſſet. Itaqꝫ quoniam id qđ ab humo erat euidentius in homine videbatur ab illo potius homo dicebatur Sic ex infirmitate ſentiendi orta eſt cōfuſio dicendi. Et quidem debemus ꝓpt vſum in loquendo modum dicendi ſeruare·nec tamen a veritate credendi recedere. Licet eniz hoīs perſona quę ꝓprie ſpiritus rationalis eſſe dicitur ꝓpter id quod de humo ſumptum eſt homo dicatur·veriſſime tamen ⁊ cum illi ſociata

eſt·ſola bene vel male operatur·ſed cum ab illo ſeparata eſt·ſola in pęna vel gloria remuneratur. Et ſicut in corpore poſita quędam ſola cogitatione ⁊ voluntate facit ſine corpore·quędam vero poſt volũtatem ⁊ ſm voluntatẽ per corpus in opere·ita quoqꝫ pro meritis recipit premia· primuz a corpore ſeparata ſine corpore· poſtea vero corpori iuncta in corpore. Si autem indiuiduũ rationalis ſubſtantię perſona eſt rationalis·vtiqꝫ ſpiritus ꝓprie perſona eſſe habet ex ſe quidem inq̃ntum ſpiritus rationalis eſt· per ſe autem quãdo ſine corpore eſt. Qui licꝫ fortaſſe ſm vſum loquendi iam homo dici non poſſit·quia id quod erat de terra ſũptum·iam ſibi non habet vnitum · non tamen ideo minus perſona eſt ·⁊ eadem quę prius fuit·quoniã ⁊ illud ſibi vnitũ habuit·⁊ ꝓpter ipſam vnionem vna cũ illo perſona fuit. Sicut ergo corpus rationali ſpiritui iunctũ non ſibi dat vt ſit perſona · ſed illi iunctum accipit ab illo vt ipſum ſit vna perſona cũ illo. Sic humanitas iuncta verbo non quidẽ illi dedit vt eſſet perſona·ſed ei iuncta ab illo accepit vt eſſet vna perſona cum illo. Cumqꝫ verbum ⁊ homo vna perſona in Chriſto ſit·recte tamẽ per ſe dicimꝰ verbum eſt perſona ·quia ante aſſumptum hominẽ perſona fuit. Et licet inter hominem aſſumptum ⁊ verbum maior excellentiorqꝫ q̃ꝫ inter animã ⁊ eius vnio fuit: nihilominꝰ recte per ſe dicimꝰ homo eſt perſona·non tamen alia q̃ꝫ verbum · qꝛ vna eſt perſona homo ⁊ verbum. Item recte dicimus quia verbum ex quo homo factum eſt nunq̃ꝫ homo poſtea eſſe deſijt·quia ſe nec ĩ morte carnis ab aſſũpta humanitate vnq̃ꝫ diuiſit.

Qualiter Chriſtus dicitur cõceptus de ſpirituſancto. Ambroſius in libro de ſpirituſctõ. Capitulum XXXIII

Habuit autem in vtero Maria virgo conceptum de ſpirituſancto·nõ quaſi de ſubſtantia. Alioqn ſpiritus conuerſus eſſet in carnem ⁊ oſſa. Si vero de illo virgo cõcepit tanq̃ꝫ ex eius operatiõe ⁊ poteſtate quis neget ſpm̃ſanctũ autorem incarnationis dñicę? Non enim humano ſemine caro dñi concreata eſt in vtero virginis·⁊ corpus effecta·ſed effectu atqꝫ virtute ſpũſſancti formata. Ideoqꝫ dicit eum apoſtolus ex ſemine Dauid ⁊ ex muliere factum non natum. Aliud eſt enim ſemine admixto ⁊ ſanguinis coagulo generare· Aliud vero nõ permixtione·ſed virtute procreare. Poſuit quidẽ homines filios generare ⁊ non facere·vnde ⁊ aliud eſt fieri·aliud naſci· id eſt·generari. Hieronymus. Chriſtus ergo conceptus ⁊ natus ex ſpirituſancto dicitur·non qꝫ ſpũſſanctus virgini pro ſemine fuerit. Non enĩ de ſubſtantia ſpirituſſancti virgo ſemen partus accepit· ſed quia per gratiam dei ⁊ operationem ſpũſſancti d carne virginis eſt aſſumptũ quod patris verbo eſt vnitum. Auguſtinus in Enchiridion. Ipſe namqꝫ eſſet dei filius vnicus non gratia ſed natura·factus eſt filius hominis vt eſſet etiam plenus gratia. Et vnde humanę naturę tanta gloria nullis precedentibus meritis vtiqꝫ gratuita niſi qꝛ magna h ⁊ ſola fidelibus oſtenditur dei gratia·videlicet vt intelligant homines per eandem illius gratiam ſe iuſtificari a peccatis per quam factum eſt vt homo ipſe nullum poſſet habere peccatuz. Sic enim ⁊ eius matrem angelus ſalutauit·cum ei futurum hunc partum nũciauit: Aue inquit gratia plena dominꝰ tecum

Et paulo poſt: Inueniſti gratiaʒ apud dominũ. Proinde modus iſte quo natus eſt Jeſus de ſpirituſancto·non vt filius·⁊ de virgine ſicut filiꝰ·inſinuat nobis gratiam dei qua homo ille nullis ꝓcedentibus meritis in ipſo nature ſue exordio quo cepit eſſe copulatus ē verbo dei in tantam vnitatē perſone·vt idē qui filius hoīs eſſet filius dei·ac ſic in humane nature ſuſceptione quodāmodo fieret ipſa gratia illi hoī naturalis que nullum poſſet peccatũ admittere. Que gratia·ſ·ideo per ſpm̃ſanctum ſignificatur quia ipſe ꝓprie ſic eſt deus vt etiā dei donum dicatur.

¶ De ſanctificatione mortalitatis aſſumpte. Auguſtinus ad Petrum Cap XXXIIII

Sine carnē ipſam a verbo aſſumptaʒ oportet credi peccato fuiſſe prius obnoxiam·ſicut ⁊ carnem virginis reliquam·ſed ſpirituſſancti obumbratiōe ita mūdatam vt immunis ab oī contagione vniretur verbo·pena tamen non ceſſante ſed voluntate aſſumentis remanente. Collata eſt enī virgini potentia nouo generandi more ſine coitu viri·ſine concipientis libidine carnem quaʒ ſine vitio conceptā deus ſibi dignatus eſt vnire·quā tamen non celeſtis·non aerie·non alterius cuiuſcꝫ nature·ſed eius cuius eſt oīum hominũ caro putes eſſe. ¶ Idem in libro de trinitate. Ideocꝫ recte dicitur Chriſtuſ ex ſemine Dauid ſm carnē factus·quia ⁊ ſi non interceſſit homīs ſemen in virginis conceptione·tamē ex ea carne formatus eſt Chriſtꝰ·que conſtat ex ſemine. ¶ Idem ſuper Geñ. Sicut autem Adaʒ peccante qui erant in lumbis eius peccauerunt·ſic Abraam decimas dante qui erat in lumbis eius decimati ſunt. Sed hoc non conſequitᷣ in Chriſto·licet ī lumbis Ade ⁊ Abrae fuerit·qꝛ non ſm concupiſcētiaʒ carnis inde deſcendit. Cum ergo Leui ⁊ Chriſtus ſm carnem eſſent in lumbis Abrae quando decimatus eſt·ideo non ſūt pariter decimati·quia ſm aliquem moduʒ non erat ibi Chriſtus quo erat ibi Leui. Nam ſm rationem illam ſeminalem ibi Leui erat·quia ratione per concubitum in matrem venturus erat·ſm quam rationē ibi nō erat Chriſti caro·q̄uis ſm ipſā ibi fuerit Marie caro. Ille ergo decimatus eſt in Abraam qui fuit in lumbis Abrae per legem concupiſcentie carnalis. ¶ Hugo vbi ſupra. Leui quidem in lumbis Abrae decimatus eſt quia ⁊ naturam ⁊ culpam illic habuit q̇ ⁊ naturam ⁊ culpā inde accepturus fuit Chriſtus xͦo decimatus nō eſt·qui ꝓpᷣ hoc ꝙ inde ſolam naturam accepturus erat·illam etiam tunc ibi culpam nō habuit·cui ipſa que futura illius erat ſine culpa non in origine ſua culpe ſubnoxia fuit. ¶ Auguſtinus de trinitate libro·xiij· Poterat quideʒ deus hominem aliunde ſuſcipere in quo mediator eſſet dei ⁊ hominũ non de genere illius Adam qui peccato ſuo genuſ obligauit humanũ·ſicut ⁊ ipſum quem primo creauit non de alicuius genere creauit. Poterat vel ſic vel alio quo vellet modo vnũ alium creare·a quo victor prioꝛ vinceretur·ſed melius iudicauit ⁊ de ipſo genere quod victum fuerat hominem aſſumere per quem īimicus hoīs vinceretur·⁊ tamen ex virgine cuius conceptus ſpiritus non libido preuenit·nec carnis concupiſcentia qua concipiuntᷣ ceteri q̇ peccatum originale trahunt interfuit.

¶ De aſſumptione penalitatis. Leo papa in ſermōe de paſſione domini·xxi· Cap·XXXV

SUſcepit itaq; nos illa natura quę nec noſtris ſua nec ſuis conſumeret noſtra· quę ſic vnam in ſe fecit perſonã deitatis ⁊ hũanitatis· vt ſub diſpenſatiõe virtutum et infirmitatum· nec caro per diuinitatē inuiolabilis· nec deitas per carnē poſſit eē paſſibilis. Suſcepit noſ illa natura quę ⁊ generis noſtri ꝓpaginem a cõmuni trāmitate nõ abrumperet· ⁊ peccati contagium omnes homines tranſeuntis excluderet. Infirmitas ſane atq; mortalitas quę non erant peccatum ſed pęna peccati ſuſcepta ſũt a redemptore mundi ad ſuppliciũ· vt impenderentur ad precium Quod ergo in oĩbus hoĩbus erat tranſfuſio damnatiõis· hoc in Chriſto ſacramentum eſt pietatis. Exactori nãq; crudeliſſimo liber a debito ſe pręhuit ⁊ miniſtras diaboli iudaicas manus in cruciatum ĩmaculatę carnis admiſit· quã ideo vſq; ad celeberrimã reſurrectionē voluit eſſe mortalem vt credentib; in eũ nec ꝑſecutio inſupabilis nec mors eſſet terribilis cum ita dubitandũ non eſſet d̄ conſortio glorię ſicut dubitandum non erat de coĩone naturę. Idem i decimoquarto. Vt autē ad eius imaginem per oĩa renouemur qui permanēſ in forma dei dignatus eſt eſſe forma carnis peccati oēs infirmitates noſtraſ quę veniunt de peccato ſuſcepit abſq; coĩone peccati· vt famis ac ſitis ſomni ⁊ laſſitudinis ac fletus afflictionib; non careret· doloreſq; ſęuiſſimos vſq; ad mortis extrema ſuſtineret· quia nemo poſſet laqueis mortalitatꝭ abſolui niſi ille in quo ſolo innocenſ erat omniũ natura ſe ſineret manibus impiorꝫ interfici. Hinc vniuerſis in ſe credentibus ⁊ ſacramentum condidit· ⁊ exemplũ· ⁊ vnũ apprehenderent renaſcendo· alterum ſequerentur imitãdo· dicēte apoſtolo Petro: Chriſtus paſſus eſt pro nobis vobis relinquens exemplum ⁊c. Idem in ſermone d̄ natiuitate domini tertio. In integra ergo veri hominis perfectaq; natura verus natus eſt deus totus in ſuis totus in noſtriſ. Poſtea dicimuſ quoniã nobiſ ab initio creator cõdidit ⁊ quę reparanda ſuſcepit. Nam illa quę deceptor inuexit ⁊ homo deceptus admiſit nullum habuerunt veſtigium in ſaluatore· Nec quia coĩonē humanarum ſubijt infirmitatum: ideo noſtrorum ſunt participes delictorum. Aſſumpſit enim formã ſerui ſine ſorde peccati· humana prouehens diuina nõ minuens. Exinanitio ſiquidem illa qua ſe viſibilē pręhuit inuiſibilꝭ inclinatio fuit miſerationis non defectio poteſtatis

Hugo vbi ſupra. Deniq; catholica fides credit ꝙ deus totum quod hominis erat pręter culpã aſſumpſit. Cui ſcilicet homini ⁊ hoc ex ſocietate diuinitatis collatum eſt vt ſpontanea quidē libertate bonũ faceret ſed ad malum faciendum nulla prorſus neceſſitate vel infirmitate declinare poſſet.

De paſſibilitate carnis. Auguſtinus de verbis apoſtoli. Capitulum XXXVI

ASſumpſit quidem verbum carnem non peccatricem ſed peccati ſimilem· ſimilem etiam in pęna ſed non in culpa. Cętera q̇dem omnis hominũ caro peccati eſt· ſola illius caro peccati non eſt· quia non eum concepit mater concupiſcentia· ſed gratia· Habuit tamen ſcd̄m apoſtolum carnis peccati ſimilitudinem per paſſibilitatem ſcilicet ⁊ mortalitatem· quia eſurijt ac ſitijt ⁊ huiuſmõi ſuſtinuit. Hugo vbi ſupra. De hac autem pęna paſſibilitatis ſiue mortalitatis· querunt quidam q̄modo fuit in carne ſaluatorꝭ.

Nam facile quidem eſt ſcire quō caro illa q̄ſdiu in humani generis maſſa ſub originali debito fuit. Penaȝ quoqȝ p̄uaricationis que totum tenebat in ipſo toto ex neceſſitate ſuſtinuit. Sed poſtq̄ȝ ab ipſo toto ſingulariť diuiſa eſt vt nec in ipſo eſſet·nec in cauſa cum ipſo particulari·iam nihil pene debuit quia culpe nihil habuit. Itaqȝ q̄ntum in ipſa fuit non debuit ſuſtinere penā quando iam non habuit culpam·primus ſiquidē homo quia probādus erat talis eſſe debuit qui ⁊ peccare ⁊ nō peccare nō poſſet. Nō enim vel obedienti meritum vel non obedienti culpa eſſe potuiſſet niſi ⁊ obediētia ⁊ p̄uaricatio voluntaria fuiſſet. Oportebat igitur vt ⁊ moriendi ⁊ non moriendi paſſibilitatē haberet·quia ⁊ ſi neceſſarie īmortalis eſſet·etiā p̄uaricator ⁊ peccator mori non poſſet·⁊ ſic inobedienti penam debitam non haberet· Chriſtus autem homo quoniā a p̄ncipio perfect⁹ ⁊ probatus inuentus eſt·ad perfectionē vel ad probationē expectatus non eſt. Et idcirco ſicut liberum arbitriū habuit ſic tamen vt peccare non poſſet·ita etiaȝ ⁊ īmortalitatē q̄ntam in ſe erat habere debuit·ita ꝙ oīno mori nō poſſet·vt ſicut ex conſortio veritatis ſpiritu confirmatus erat ad veritatē·ita quoqȝ ex merito virtutis carne confirmatus eſſet ad incorruptionem. Sed quia peccatrix a pena peccati non potuit liberari niſi pateretur illius caro que carebat peccato paſſibilitatis ⁊ mortalitatꝭ infirmitatem in aſſumpta carne retinuit poteſtate·ſuſtinuit ⁊ voluntate·paſſus eſt non neceſſitate.

De paſſibilitate anime. Capitulum XXXVII

Habuit etiam anima illa b diuinitati perſonaliť vnita ſ̄m affectus nature cum quib⁹ fuit aſſumpta deſideriū ⁊ gaudiū ⁊ dolorem paſſionis timoreȝ pro carne ſua·que oīa rationabiliť admiſſa ſunt poteſtate facientis ⁊ voluntate patientis. Cunqȝ carnis ſue penaȝ timuit ⁊ dolores fugit ſ̄m affectum nature fecit quo nemo vnq̄ȝ odio habuit carnem ſuam cuius maluȝ aliq̄n quideȝ ex ratione ſuſtinere poteſt· amare do nūq̄ȝ poteſt. Sic igitur ī chriſto ſ̄m affectum nature quam anima in carne ⁊ pro carne habuit· voluntaſ quedam erat ſ̄m quam ⁊ mortem ⁊ doloreȝ ⁊ paſſionem horruiſſe ac noluiſſe veraciter dicitur·quam tamen voluntatem ſuperior voluntas ſpirituſ dirigebat. Hec enim quaſi medio quodam loco conſecuta voluntatem carnis ſubiectam p rationem moderabatur ⁊ volūtati patris ſuperiori per obedientiam ſubijciebatur dicens: Non mea fiet ſed tua volūtas.

Ambroſius in libro de trinitate. Igitur vt homo turbatus fuit·vt homo fleuit·vt homo cruceȝ ſubijt. Nec turbata eſt virtus diuinitatꝭ· ſed anima ſ̄m aſſumptionē hūane fragilitatꝭ. Naȝ qui ſuſcepit animā· ſuſcepit etiam anime paſſionem·vt homo triſticiā habuit quam mihi compatiens affectu meo ſuſcepit Mihi triſtis fuit·mihi doluit·⁊ triſticiam meam ſuſtinuit. Pro me igitur ⁊ in me doluit· qui pro ſe quod doleret nihil habuit. Doluiſti dn̄e Jeſu nō tua ſed mea vulnera· quia non doluiſti pro te ſed pro me. Ecce timuit Chriſtus dn̄ nō timuit Petrus. Petrus dixit: Animam meam ponaȝ pro te· Chriſtus ait: Anima mea turbata eſt. Vtrūqȝ veruȝ eſt ⁊ rationis plenū ꝙ ⁊ ille qui erat inferior nō timuit·⁊ ille qui ſuperior timentis affectum geſſit. Auguſtin⁹ ſuper pſ. Hinc etiaȝ ex perſona Chriſti ꝓpheta dicit: Repleta eſt malis anima mea·non vtiqȝ vitijs ⁊ peccatis·ſed hūanis malis· id eſt· doloribus repleta fuit aīa Chriſti q̄b ipſa cōpatiebať carni.

Nos autem humane infirmitatꝭ affectꝰ ſicut ipſam carnem ac mortē ſuſcepit nō conditionis neceſſitate ſed miſeratiōis voluntate. Hieronymꝰ in epiſtola de natione fidei. Paſſus ē filius dei cuncta que ſcriptura teſtatur nō putatiue ſed vere. ſm illud qđ pati poterat. id eſt ſm ſubſtantiā quam aſſumpſit. Licet enī perſona filij paſſibilē hominē ſuſceperit. ita tamen eius habitatione ſm ſubſtantiā ſuam nil paſſa ē vt tota trinitas qm̄ impaſſibilem confiteri neceſſe eſt.

De quadruplici eius voluntate. Hugo ī libro de tribus voluntatibꝰ. Cap XXXVIII

Fuit autem in eo diuerſitas voluntatū ſm diuerſitatem materiarū. Voluntas quidem diuinitatis per iuſticiā ſententiā dictabat. Voluntas ratiōis per obedientiam veritatem approbabat. Volūtas pietatis per compaſſionē in alieno malo ſuſpirabat. Voluntas carnis ꝑ paſſionē in malo ꝓprio murmurabat. Leproſo dn̄s vt diuine voluntatis ⁊ ſententiam oſtenderet ⁊ potentiā ait: volo mūdare. Propter voluntatē rationis dixit: Spiritus quidem ꝓmptꝰ eſt. Propter voluntatē carnis ait: caro autē infirma. Voluntas autem pietatꝭ appellatur voluntas hūanitatis. quia hominis eſt pietate moueri. Itaqꝫ cū videns ciuitatem fleuit ſuper eā. noluit qđ voluit ſcilicet illorum perditionē. Scđm volūtatem vtiqꝫ diuinā quod iuſtū erat futurum voluit ſm voluntatē ratiōis iuſticiam approbauit. Porro ſm voluntatē pietatis abſqꝫ odio iuſticie condoluit illorum miſerie. quēadmodū ſm volūtatem carnis iuſticiā non accuſabat ſed pęnam recuſabat. Sequebatur ergo voluntas diuina iuſticiam. volūtas rationalis obedientiam. volūtas humanitatis miām. volūtas carnis naturā. Nec altera alteri contraria fuit. ſed vnaqueqꝫ quod ſuū erat appetijt vt qꝫuiſ ad aliud eſſet alteri. tamen non contrairet. hoc eſt vt licet ad aliud velle haberet. ad aliam tamen nolle non haberet. Sicut enī diuinitatꝭ natā erat iuſticiam non deſerere. ſic carni iuſtum erat naturam ſeruare ⁊ pietate alienam miſeriā non amare. Itaqꝫ iuſtum erat carni ꝙ paſſionē ſuā noluit. quia hoc erat ſm naturam. ⁊ iuſtum deo ꝙ paſſionem illius voluit. qꝛ hoc ſm iuſticiam. Similiter ⁊ pietas qđ ſuū erat amauit. miām tamen quod ſuū non erat non improbauit iuſticiā. Sane ꝙ caro mortalis timore paſſibilitatis vritur ⁊ pietas amore compaſſiōis mouetur ꝑſenti tm̄ vite debitū eſt. ⁊ quare malis paſſio debetur qꝫdiu corrigi poſſunt. ⁊ bonis paſſio non tollit̄ qꝫdiu meliores eſſe poſſunt. vt per compaſſionem deleatur iniq̄tas. per compaſſionē exerceatur bonitas. Cum autem mortale hoc induerit īmortalitatē ſicut carnem neqꝫ paſſio neqꝫ timor paſſioniſ affliget. Sic mens nullam ex compaſſiōe alieni doloris pęnam ſuſcipiet. Non tamen quia crudelitas erit in pęna aliena. ſed qꝛ cruciatus non erit ex aliena miſeria. Nūc vita moralis interim pro parte in vtroqꝫ ęgrotat ex paſſione in carne ⁊ compaſſione in mēte. tunc ſanabitur in vtroqꝫ. Sicut enī ęgritudo carnis eſt pati. ita egritudo mentis eſt compati. Propterea deus homo qui vtrūqꝫ tollere venit. vtrūqꝫ tolerauit. Neqꝫ ideo ſibi contrarius fuit. ſed ſm pietatem hūanitati cōgruam noluit qđ ſm iuſticiā diuinitati debitam voluit. ⁊ hoc velle ⁊ illud nolle vtrūqꝫ voluit. Dicitur homini quando aliquid patitur. tu teipſum turbaſti. Sic Ieſus ſemetipſum turbauit quando miſeratio turbauit eum quam ſponte ſuſceperat ⁊ ſemetipſum tradidit. qm̄ ille t̄didit cui ad tradēdū ptātē cōceſſerat. Itaqꝫ qm̄ chriſtū ſm hoīez nouimꝰ

⁊ patientē ⁊ compatientē nonim⁹. De- fecerūt inquit ſicut fumus dies mei ꝓpt̄ paſſionē· oſſa mea ſicut cremiū aruerūt· ꝓpter compaſſionē. Dolor compaſſiōiſ quaſi confrixura quędam animę fuit· q2 vrebatur miſeratione· p̄mebat̄ compaſ- ſione· ſiccabat̄ deſperatione· non ꝓpter ſe ſed ꝓpter illos qui nec in malo corrigē di neqꝫ in malo erant liberādi. Nūc au- tem iam ſm carnem non noīs poſtqꝫ re- ſurgens a mortuis ⁊c.

De meriti eius perfectiōe. Hu go de ſacramentis libro· ij· Capitulum XXXIX

Porro ſi voluntas Chri- ſti ſemper fuit perfecta · ⁊ meri- tum ſemper pfectū fuit· ſed per tempoꝝ interualla quod in ſe ſimul erat apparuit· ⁊ quod ipſe ab initio plenuꝫ ⁊ pfectum habebat hūanę cognitioni per quoſdam ꝓfect⁹ reuelationis ſe habere magis ac magis ꝓut oportebat oſtēdit. Et eadem bonitate qua ſe ad obedienti- am paſſionis ſpontaneū exhibuit· q2 pa- ti voluit iuſtus ⁊ bon⁹ · ⁊ gloria dign⁹ fu iſſet· ⁊ ſi pati voluiſſet· qm̄ h̄ ⁊ ipſe pater voluiſſet. Nam ſicut obediēs fuit· quia volenti volens conſenſit. Ita proculdu bio obediens fuiſſet ſi nolenti patri hoc idem ⁊ ipſe nolens conſenſiſſet. Pote- rat quidem ſi voluiſſet alia via intrare ad gloriam ſuam· ſed voluit ꝓpt̄ nos ꝑ pęnam ire ad gloriam· vt moriēs timo- rem tolleret paſſiōis· reſurgens ſpem red deret glorificatiōis. Hac via ire voluit quia nos hac via ire debuim⁹· quia alia non potuimus. Chriſt⁹ non meruit q̄ſi ſibi indebitū aliq̄d adquirēs· ⁊ tamē me ruit opus virtutis dignū remūeratione pficiēs. Neqꝫ enī ideo quia ꝑus ipſe di- gnus fuit: Ideo virtutiſ opus exhibitū poſtea remunerabile non fuit. Nā ⁊ pa- terfamilias in vinea ſua laborat· ⁊ poſtea cum ad refectionē venit cibum poſtulat ſecꝫ bene meruiſſe dicit. Sed aliter me- retur mercēnari⁹ alit̄ dn̄s· Mercēnari⁹ meretur quia non ei deberet̄ ſi non opa- retur· dn̄s autem etiam ſi nō laborat pa nem ſuum manducat· nec opus habet ſi vult pro eo laborare· quia ſuus eſt etiaꝫ ſine opere. Porro ſi Chriſtus ad gloriā reſurrectiōis niſi moriēdo peruenire non poteſt· ergo pro ſe mortu⁹ eſt· ⁊ vt viuere poſſet mori neceſſe habuit. Sed q̇d ait: Vado inquit imolari pro vob. Qua- re non dicit ⁊ pro me: An forſitan eru- buit de neceſſitate ⁊ gloriabat̄ de pieta- te: Ergo q̄d erubuit ipſe māifeſtare· tu non erubeſcis improperare: Ergo ex q̄ factus eſt homo· factuſ eſt obediēs. Nec tunc p̄mū obedientiā patiēdi ⁊ moriēdi habere cepit qn̄ ⁊ pati ⁊ mori cepit. Ex his tamen quę paſſus eſt obedientiā di- dicit· quia id quod in excellentia deitatiſ expertus non erat· per inferiorē naturaꝫ in vſum aſſumpſit.

De gratię in eo plenitudine. Capitulum XL

Taqꝫ deus homo ſicut ab ęterno in diuinitate ſua perfe- ctam bonitateꝫ habuit· imo ꝑ- fecta bonitas ipſe fuit. Sic a conceptio- ne in hūanitate ſua plenam ⁊ perfectam bonitatem habuit. Glo· ſup Jo- hannem· iij· ca· Non enī deus chri- ſto ſuo ſpiritum ad menſuram ſicut cęte ris hominib⁹ dedit· ſicut Johannes ba- ptiſta dicit: Non enī ad menſuram dat deus ſpiritum· ſed ſicut ex toto ſe ipſo to tum filium genuit· ſic eidem incarnato ſpiritum ſuū totuꝫ non particularit̄ nec per ſubdiuiſiones· ſed generalit̄ ⁊ vniū- ſaliter dedit. Pater enī inquit filiū di- ligit ſingulariter videlicet non vt filios adoptiuos · ⁊ in manu eius omnia de- dit· quia ſibi penitus equalem genuit. Glo· ſuper epiſtolā ad Ro- ma· xij· Non ergo ſine gr̄a ſp̄uſſancti

eſt mediator dei ꝛ hoīum homo Chri-
ſtus. Qꝛ enī eſt vnigenit⁹ equalis patri
filius non eſt gratię ſed naturę. Qꝛ autē
in vnitatem perſonę vnigeniti homo eſt
aſſumptus gratię eſt non naturę. Huic
hoī ſine menſura datus eſt ſpūs · cęteris
ꝯo diuiditur. Non quidem ipſe ſpirit⁹
ſed dona eius. Oībus quidem ad men-
ſuraꝫ datur · ꝛ datus addit · donec vni-
cuiqꝫ ꝑ modo ꝑfectionis ſuę ꝓpria men-
ſura compleatur. ¶ Beda in omel.
ſuper Lucam. Verūtamen iuxta na
turam hoīs Chriſtus etiam vt ſcriptuꝫ
eſt: gratia ꝓficiebat · non ipſe per acceſſū
temporis accipiēdo quod nō habebat ·
ſed donū vitę pandendo qđ habebat.
Sapientia quoqꝫ ꝓficiebat · nō ipſe q̇-
dem ex tempore ſapientior exiſtēdo · qui
a ꝑma conceptionis hora · ſpū ſapientię
plenus ꝑmanebat · ſed eam qua plenus
fuit ſapientiā cęteris ex tempore paula-
tim demonſtrādo. Ętate quoqꝫ profecit
quia de infantia ad pueritiā · ꝺ pueritia
ad iuuētutē conſueto hoībus creſcendi
ordine peruenit. Et bene cum dictū eſſet
quia Ieſus ꝓficiebat ſapientia ętate et
gratia: adiunctuꝫ eſt · apud deū ꝛ hoīes ·
quia queꝫ ꝓficiente ętate hoīb⁹ ſapiētię
ꝛ gratię · quę ſibi īerat dono patefec · tā-
tum eos ad laudem dei patris ſemper ex
citare curabat · peragens ipſe quod cęte-
ris agendū pręcepit. Luceat lux veſtra
coram hoībus vt videant opa ꝛc. Atqꝫ
ideo non ſolum apud hoīes gratia ꝛ ſa-
pientia ꝓficere dicitur inq̄ntum ipſi eiuſ
ſapientiam ac gratiam cognoſcere po-
tuerunt · ſed etiam apud deum inq̄ntuꝫ
ad eius laudeꝫ gloriamqꝫ ſapientiaꝫ ac
gratiam quam in eo cognouere retu-
lerunt. ¶ Glo · ſuper Iohanneꝫ
ij · cap · Itaqꝫ ſicut dicit Iohannes ba
ptiſta: De plenitudine eius omēs acce-
pimus ꝛ gratiam pro gratia. Non ſolū
enī gratiā quę plane gratis ſine merito
datur vt fidem ex qua iuſt⁹ viuit quę ꝑ
dilectionē opat · ſed etiā pro iſta gratiā
id eſt · beatitudinē ętnā quę ꝛ merces iu-
ſticię dicit ꝛ etiam grā · qꝛ meritū ex gra-
tia. ¶ Hieronym⁹ ſuꝑ epiſtolā
ad Ephe · Quia ꝯo Chri ſt⁹ ſemꝑ cū
patre fuit · ꝛ nūq̄ꝫ vt eſſet patna volun-
tas ꝑceſſit · ille quidem natura filius eſt
vtpote qui nūq̄ꝫ filius nō fuit. Nos aūt
adoptione filij ſum⁹ · qꝛ priuſq̄ꝫ eſſemus
ꝑdeſtinati ſumus · ꝛ tunc ſpm̄ adoptio-
nis accepimus cum in filiū dei credimuſ
Hinc ait ꝛ Ambroſius. ¶ Glo · ſuꝑ
epiſtolaꝫ ad Roma · j · ca · Volui
ſcripturam diuinam ꝛ reuolui · ꝛ filium
dei nūq̄ꝫ adoptiuū inueni. Sed ſic chri-
ſtus inq̄ntum eſt deus naturalit habet
vt ſit naturalis dei filius · ſic inq̄ntuꝫ ho
mo per gratiā habet vt ſit idem naturaſ
filius.

¶ Qualiter factus ē nobis fons ꝛ exemplar gratię. Cap · XLI

Apparet igitur ī noſtro
capite fons ipſe gratię a quo ī
cuncta mēbra diffūdit ei⁹ grā.
Sic enī ab initio fidei ſuę q̇libet hō grā
ſit chriſtian⁹ · ſicut homo ille ab initio fa
ctus eſt Chriſtus. De ſpiritu natus ē il-
le · de ſpū regnātus eſt iſte · ſpū nullo fa-
ctum eſt vt nullū haberet peccatū · ſpiri-
tu quoqꝫ in nobis fit remiſſio peccatorū
Deniqꝫ qui fecit hoīeꝫ illū ſine vllis ei⁹
meritiſ ꝑcedentib⁹ · nullū qđ ei dimitteret
vel origine trahere vel voluntate perpe-
trare peccatū · ipſe nullis eoꝝ ꝑcedētib⁹
meritiſ credētes in eū facit quib⁹ dimit-
tat oē peccatū. Qui fec illū talē vt nūq̄ꝫ
habuerit vel habitur⁹ ſit volūtatē malā
ipſe fac in mēbris ei⁹ ex mala voluntate
bonā. Et illū igit ꝛ nos ꝑdeſtinauit · qꝛ
ꝛ in illo vt eſſet caput nrm̄ ꝛ ī nob vt ei⁹
caput eſſem⁹ nō merita nr̄a ꝑceſſura · ſed
opa ſua futura ꝑſciuit. Ipſa ē ḡ ꝑdeſti-
natio ſctōꝝ · q̄ maxīe claruit ī ſctō ſctōꝝ
q̄ꝫq̄ꝫ nemo recte ſcptūras intelligēs ne-
gare valet humana merita ꝯticeſcēt ꝛ ꝑ

Jeſum chriſtū gratia regnet. Siquis in capite noſtro p̄cedentia merita ſingularis illius gnātionis inueniat · ipſe i nob eius mēbris p̄cedentia merita fidei ⁊ regnātionis inquirat. Nec enī Chriſto retributū eſt · nec ꝓ aliquo nobis merito ſꝫ gratis tributū eſt. Ille quippe nos credere fecit in Chriſtū · qui nobis fecit in quē credimus Chriſtū. Ille nobis fecit fidei ꝑncipiū qui fecit hoīem fidei ꝑncipem ac perfectiorem Jeſum ¶ Aug⁹ contra Manicheū. Ideo aūt Chriſtus caput noſtrū eſt · quia ſpūs noſter regitur a ſapientia dei que Chriſt⁹ eſt. Et ſicut in capite ſunt oēs ſenſus corꝑales · ita ⁊ in Chriſto ſunt oēs ſenſus ſpūales · id ē · gratiarū plenitudo. ¶ Glo · ſup epiſtolam ad Ephe · v · Nos ergo ſꝫm aplm mēbra ſum⁹ corpis eius de carne ⁊ de oſſibus ei⁹. Sicut enī Eua d Adā facta traxit ab eo carnē ⁊ oſſa · ſic nos a Chriſto inſtituti alij ſum⁹ vt oſſa · ſ · robuſti · alij vt caro · ſ · infirmi. ¶ Ambroſius de trinitate · li · iij · Ego ſum inq̇t ꝑncipiū qui ⁊ loquor vobis. Ipſe nimirū eſt oīum ꝑncipiū ⁊ autor virtutū · quia ipſe eſt caput corporis eccleſie ꝑmogenit⁹ ex mortuis. Ipſe eſt ꝑncipiū viarum dei. Ipſe namqꝫ ꝑncipiū integritatis qui virgines docuit non viriles concubitus expectare ſed integritatē mentiſ ⁊ corporiſ ſpūiſancto dedicare. Ipſe ꝑncipiū parſimonie qui pauper factus eſt cum diues eſſet. Ipſe ꝑncipiū patientie qui cū malediceret non remaledixit · cuꝫ ꝑcuteret nō repcuſſit. Ipſe ꝑncipiū humilitatiſ · qui cū patrē deū equaret maieſtate virtutū · formaꝫ ſerui ſuſcepit Et vt breuiter dicā ex illo virt⁹ vnaqueqꝫ ꝑncipiū accepit ¶ Hugo in libro opuſculoꝝ. Deh̄ itaqꝫ ſolo qꝛ plen⁹ grā fuit illud ꝓphericū dici nō potuit: Plui ſup vnā ciuitatem ⁊ ſup aliam nō plui. Ipſe namqꝫ tot⁹ redūdans ⁊ grām fundens · quod fecit ⁊ dixit · fuit doctrina · qd fuit medicina · alterū exemplū · alterū remediū. Et de plenitudine eius oēs accepimus. Vñ ⁊ dicit: diſtillās fauus. Fauus enī verbū carnē in virgine figurat · diſtillatio xp̄o redūdātiā ſignificat. Jō quoqꝫ dicitur non effundere ſed diſtillare · quia ſꝫm menſurā diuidit vnicuiqꝫ ¶ Idem in libro de ſacramentis · ij · Hoc vtiqꝫ verbū dum cū patre eſſet vnū · nobiſcū etiam vnū fieri voluit vt nos in ſe ⁊ per ſe cum illo etiaꝫ cum q̊ vnū erat vnū efficeret. Pater inq̇t ſancte ego in eis ⁊ tu in me. Rogat vnitas pro vnione · verbum cum patre vnuꝫ in natura · homo cum verbo vnū in perſona · membra cum capite vnum eſſe · primū quidem iuſticia · poſtea xp̄o in gloria Vt enī in iuſticia ſint vnū p̄deſtinati · cognoſcat inquit mūdus quia tu me miſiſti · Vt autem ī gloria vnū ſint · volo inquit vt vbi ego ſum ⁊ illi ſint mecum.

¶ Qualiter fuit ſimul viator ⁊ cōprehenſor. Auguſtin⁹ in epiſtola ad Bo Cap · XLII

Itaqꝫ viſuri ſumus deū ſicuti eſt · qd aīa Chriſti ſp fac ex quo ab eo aſſumpta ⁊ impleta eſt. Nam ⁊ angeli noſtri vident faciē patris qui in celis eſt · q̄nto magiſ anima illa que omnibus creaturis vtpote deo plena excellentior eſt. ¶ Hugo vbi ſupra. Ipſa quideꝫ in ſenſu carnis ad temp⁹ dolorē ſuſtinuit · ſed in ſocietate deitatiſ plenū ac perfectū gaudiū ſemper poſſedit. Nam vbi ꝑfecte iūgebat' plene ac perfecte beatificat' · vbi aūt ad temp⁹ min⁹ habuit ex diſpēſatiōe poſtea ſupplerū eſt in glificatiōe · ita tū̄ vt qd in parte ſublimiori verꝫ habebat bonū · nec aliq̄n redderetur · qꝛ nunq̄ꝫ fuit amiſſum · nec ſuppleret' quia ex quo datum eſt ſemper manſit perfectū. Deniqꝫ ſicut plenaꝫ ac ꝑfectam dei ſapientiā vnitā habuit · ita plene ac ꝑfecte ſapiens ex ipſa fuit. Nec tamen ipſi natā equalis fuit · quia longe

eſt aliud ſapientia ſapere·atq; aliud ſa-
pientiam eſſe. Ex quo enī hūanitati di-
uinitas coniūcta eſt·ex ipſa diuinitate hu-
manitas accepit per gratiam totū quod
diuinitas habuit per naturam·ita vt ꝑm
illam ineffabilem vnionē vt dei eſſet in
humanitate·ſ·totum quod hūanitatis
erat·⁊ hoīs eſſet in diuinitate ſua totū qđ
diuinitatꝭ erat. Sic ergo hūanitatē verbi
in anima rationali a prima conceptiōe
ſua ex ineffabili vnione diuinitatis plenā
⁊ perfectam ſapientiam ⁊ potentiā ⁊ vir-
tutem ⁊ bonitatē accepiſſe credim⁹ ⁊ ip-
ſam ſicut in vnione diuinitatis inſeꝑabi-
liter·ſic in ipſa quę ex vnione diuinitatis
erat plenitudine virtutis īmutabilit̄ ꝑ-
manſiſſe confitemur. Idē de ani-
ma chriſti. Idcirco autē anima chri-
ſti oīa dicitur habere per gratiā quę de-
us habet per naturam·quia plenitudo
deitatis in verbo ei vnita eſt ex tempore
per gratiam. Hoc igitur iſta ex tempore
habet quod accepit·quod ille ex ęterni-
tate·quia fuit. Accepit ꝟo non in eius
quod accepit naturam vnitaꝫ tranſiret
ſed vt in eius conſortiū ſublimata aſcen
deret. Nec inde ſequit̄ ꝙ opus creatori
ſuo ęquale ſit·quia cum īmenſitatē gra-
tię accipere conditionē naturę non ami-
ſit. Vna quidem eſt ſapientia dei qua
ſapiens eſt anima Chriſti·nec participā
do ſapiens·vt hoc vel illud in illa ⁊ per
illam ſapiat·ſed plenitudineꝫ habendo
vt totum poſſideat. Nec tamen ęqualiſ
deo anima Chriſti ē·quia ſapiētia dei
non eſt. Nam qui ſapientia ſapit quod
habet aliunde accepit·qui ſapientia eſt
ex ſemetipſo habet qđ ſapit. Illic grā·
hic natura·⁊ idem illic gratia·quod hꝭ
natura. Nec tamen illic grā naturā ad
īmenſitatē cōmutat. Nec hic naturam
ad menſuram gratia coartat. Quicūq;
autem hic aſſerere contendūt ꝙ alia fue
rit illa ſapientia qua aīa Chriſti ſapiēs
erat; alia quę animę Chriſti vnita erat:
ego nemini ꝑiudiciū facere volo·vide-
ant ipſi quo ſenſu hoc aſſerant·ne forte
carnalis ſit magis ſua ꝗ̄ illa ꝓnūcians·
hoc tamen indubitāt̄ ego affirmo·quia
vt alia ſapientia pręter diuīaꝫ in anima
Chriſti non fuit·aut ſi alia fuit ęqualis
illi non fuit. Aug⁹ ſuper epiſto-
lam ad Col. Deniq; iuxta verbum
apoſtoli·in ipſo ſunt oēſ theſauri ſapien
tię ⁊ ſcientię abſconditi·quę duo ita int̄
ſe diſtant vt intelligat̄ ſapientia de di-
uinis·ſcientia ꝟo de humaniſ. Vtrūq;
ſiquidem agnoſco in Chriſto·⁊ ſapien-
tiam in eo ꝙ verbū eſt apud deū·⁊ ſcien-
tiam in eo ꝙ eſt hō nobiſcū. Oīa namq;
quę pro nobis verbum caro factum tē-
poraliter fecit ac ꝑtulit·pertinēt ad ſciāꝫ
Q ꝫ autem verbum eſt ſine tpe ⁊ loco·pa-
tri coęternū ⁊ vbiq; totū·refertur ad ſa-
pientiam. Ipſe eſt ergo noſtra ſcientia
ipſeq; noſtra ſapientia.

Qualiter in eo habitat diuinita-tis plenitudo. Glo· ibidem. Capitulum XLIII

In ipſo nimirū inhabi-
tat plenitudo diuinitatis·ita vt
etiam ꝑſonalit̄ eidem ſit vnita
quod non eſt in aliqua creatura. Nam
deus quidem vbiq; eſt ꝑ̄ſens·nec tamē
vbiq; ꝭ in tēplo ſuo tm̄ inhabitās·⁊ ca-
pitur ab aliis āplius·ab aliis min⁹·ꝭ in
ipſo capite nr̄o habitat oīs diuinitatꝭ ple-
nitudo. Et hꝭ vt dixit apl̄s corꝑalit̄·non
qꝛ corp⁹ ſit de⁹ ꝭ ꝟbo trāſlato ē vſus·qꝛ
olim ī tēplo māufacto nō corꝑalit̄ habi
tauit ꝭ vmbratilit̄·i·ſignis ꝑ̄figurātib⁹·
Q ēs·n·ille obūbrātię futoꝝ fuerūt vm-
brę·iō dic̄ corꝑalit̄·i·cōpletiue. In ipſo
ſiquidē implent̄ oīa vt ipſe ſit q̊dāmo-
do corp⁹ ⁊ impletio legaliū vmbrarū·i·
ꝟitas ſignificationū illarū· Vel iō cor-
poraliter dic̄·quia tanq; in templo ſuo
de⁹ habitat Chriſti qđ de ꝟgine ſūpſit·

¶ Leo papa in ſermone de na-
tiuitate dn̄i ⁊c. Totum enī corpꝰ im-
plet tota diuinitas. Et ſicut nihil deeſt
illius maieſtatis cuius habitatiōe reple-
tur habitaculū ſic nihil deeſt corꝑis qḋ
non habitatore ſuo ſit plenū. Qꝫ autem
ſubiungit apoſtolus: Et eſtis in illo re-
pleti ⁊c. Noſtra vtiqꝫ ſignificata eſt na-
tura ad quos illa repletio non ꝑtine-
ret niſi dei verbū noſtri ſibi gn̄is ⁊ ani-
mam ⁊ corpus vniſſet. Sꝫ dicīt hꝫre-
ticus. ¶ Auguſtinus in ſermone
de eodem. Si pater ⁊ filiꝰ ⁊ ſpūſſan-
ctus vnū ſunt non ad ſolum Chriſtum
ꝑtinet caro ſed oēs tres incarnati ſūt.
Ecce inqꝫ in ſole calor ⁊ ſplendor ī vno
radio ſunt ⁊ ab inuicē ſeparari nō que-
unt: Aliud tn̄ ſuſcipit calor aliud ſplen-
dor. Calor ſuſcipit non illuminationē ſꝫ
feruorem ſplendor autem non feruoreꝫ
ſed illuminationē. Itaqꝫ calor exiccat
ſplēdor illuminat aliud ſimul aliud ſin
gulares agunt ⁊ tamen ab inuiceꝫ ſe nō
diuidunt. Sic ⁊ filius carnem ſuſcepit
⁊ patrem non deſeruit nec a patre ſe di-
uiſit. Suſcepit inqꝫ filius carnem in ꝓ-
prietate tamen ⁊ pater ⁊ ſpūſſanctꝰ nō
defuit in maieſtate. In dīnitate quideꝫ
equalitas in carne xp̄o ſola filij ꝓprietaſ
Cuꝫ igitꝰ vna ſit deitaſ impleuit quidē
carnem Chriſti pater ⁊ ſpūſſanctꝰ ſꝫ ma
ieſtate non ſuſceptiōe. Vis ſcire qꝛ cum
eo pater erat? Non ſum inquit ſolus ſꝫ
pater mecum eſt: Audi ⁊ de ſpūſancto
qꝛ erat cum eo: Ieſus autem inqt euan
geliſta plenus ſpūſancto regreſſus eſt a
iordane. Adhuc citharā reſpice vt mu-
ſicum melos dulcibus ſonis reddat. Ec
ce pariter adeſſe tria ſ. ars manꝰ ⁊ chor-
da dicuntur et tamen ars dictat ma-
nus tāgit chorda reſonat. Reſonat qḋ
auditur nec ars nec manꝰ ſonū reddūt
ſed pariter cum chorda operātur. Sic
nec pater nec ſpūſſanctꝰ carnem ſuſcepe-
runt ⁊ tamen cum filio pariꝰ ſunt. So-
la ſonū chorda diſcutit ⁊ carnem ſolaꝫ
Chriſtus accepit. ¶ Auguſtinꝰ in
ſermone de cęna dn̄i. Ego itaqꝫ
dn̄icam carneꝫ imo perfectam humani-
tateꝫ in Chriſto eo ꝙ a deitate ſuſcepta
⁊ deitati vnita eſt adoro. Confiteor enī
non alium ⁊ aliū ſed vnū eundēqꝫ deū
⁊ hoīem eſſe dei filiū. Deniqꝫ ſi hominē
ſeparauerit a deo nunqꝫ illi credo nec ſer
uio. Nam ⁊ ſiquis purpurā regis iacen-
tem inueniat vel diadema regale nūqꝫ
ea conabitur adorare: Sed cum ex ea
fuerit indutus periculū mortiſ incurrit ſi
ea cum rege quis adorare cōtempſerit:
Ita etiam in Chriſto dn̄o hūanitatem
non ſolam vel nudam ſed dīnitati vni-
tam ſ. vnū dei filiū deum verum ⁊ ho-
minē verū ſi qs adorare ꝯtempſerit ęter-
na morte peribit.

¶ Qualiꝰ ī eo fuerūt ſeptē dona ſpūſſcti. Glo. vbi ſ. Ca. XLIIII

SI autem vt dictū eſt in
corpe Chriſti de ꝟgine ſūpto
tanqꝫ in tēplo ſuo habitat deꝰ
quid intereſt inter caput ⁊ cętera mēbra
quę nimirū ſunt etiā tēplū eius? Quia
videlicet in ipſo capite noſtro habitat
oīs plenitudo dīnitatis ita ꝙ eſt oī gra
tia plenus non ſic autem habitat in cę-
teris ſanctis. Naꝫ ⁊ in hꝫ noſtro corpore
ſenſus ineſt ſingulis mēbris ſed nō qn-
tum in capite. Ibi enī vigent qnqꝫ ſen-
ſus in ceteris aūt ſolꝰ tactꝰ. Sic ⁊ ī chri-
ſto hitat oīs dīnitatiſ plenitudo qꝛ ipſe
eſt caput in quo ſūt oēs ſpūales ſenſus.
In cęteris xp̄o ſctīs qſi ſolus ē tactꝰ qͥ do-
datus eſt ad menſurā ſpūs. Eſt ⁊ aliud
quo interſit intꝰ illud caput ⁊ cuiuſlibet
excellentiā membri qꝛ factus eſt ille ho-
mo vna ꝑſona cū verbo quadaꝫ hominis
ſuſceptiōe ſingulari. Poſtqꝫ aūt aplꝰs
in ipſo plenitudinē dīnitatiſ habitare aſ
ſeruit ilico ſbiūxit. Et eſtis ī illo repleti

videlicet donis ſpūſſancti. Repleti inq̄z eſtis vos qui ī eo plenitudinē habitare creditis.

Bernardus in ſermone de annūciatione.

Qui autem ſuper Chriſtum iuxta ꝓphiam Eſaie. ſpiritus dn̄i requieuit nihil in eo fuiſſe contradictiōis oſtendit. de qua ait. ſ. Concupiſcit aduerſus ſpiritū ⁊c. Ipſe nāq̄z xp̄s Ieſus mediator fidelis ſicut ī vna perſona dei ⁊ hoīs ſubſtantiā copulauit ineffabili ſacramento. Sic ⁊ in ipſa conſilio vſus altiſſimo mediam non deſeruit equitatem. vtiq̄z quod oportebat tribuens deo. ſ. honorem ⁊ homini miſerationem. Hec enī optima compoſitionis eſt forma inter offenſum dn̄m ⁊ reū ſeruū. vt nec honorandi dn̄i zelo auſteriore ſententia ſeruus opprimatur. Nec rurſum dum huic īmoderatius condeſcenditur. ille honore debito fraudetur. Hinc eſt illa diſtributio angelica in huius ortu mediatoris qua gloria deo tribuitur in altiſſimis. ⁊ in terra pax hominibus bone voluntatꝭ. Huius igitur obſeruationis gratia fideli reconciliatori nec timoris ſpiritus defuit quo patri ſꝑ reuerentiam exhiberet. ſemper ei deferret ſemper eius gloriam quereret. Nec ſpiritus pietatis quo miſericordit̄ compatiens hominibus condeſcenderet. vnde ⁊ neceſſariū huius ſpiritū quoq̄z ſcientie ꝑ quem timoris pariter ac pietatis inconfuſa diſtributio fieret. In primo ſiquidem illo parentum noſtrorum peccato tres etiam autores. ſcilicet Eua. diabolus. ⁊ Adam extiterunt. Sed tria tribꝰ manifeſte defuerunt. ſcientiam non habuit Eua quia ſicut apoſtolus ait: in ꝑuaricationem eſt ſeducta. Verum h̄ ſerpenti callido non defuit quidem. ſed pietatem nō habuit malignus. qui homicida nimirum ab initio fuit. Adam vero pius forte videtur mulierē non contriſtādo ſed timorem dn̄i dereliquit. eius voci potius q̄z diuine obediendo. In his ḡ tribus. ſ. timore pietate ſcientia mediator deo nos recōciliauit. Nā in ſolo cōſilio ⁊ fortitudine. de manu aduerſarij liberauit. Conſilio ſiquidem hoſtem priſtino iure ꝑuauit. data poteſtate vt īnocenti manus inijceret. fortitudine ꝑualuit. ne redemptos violenter retinere poſſet. dum victor ab inferis redijt ⁊ omnium vita cum eo ſurrexit. ⁊ inde pane vite nos cibat ⁊ intellectuſ. ⁊ aqua ſapientie ſalutaris noſ potat. Eſt enī intellectꝰ rerum ſpūaliū verus anime panis. cor noſtrum confirmans ⁊ ad oē opus bonū roborans. Carnalis autē homo qui non percipit ea que ſunt ſpiritus dei. ſ̄ ſtulticia videt̄ ei. gemat ⁊ lugeat ac dicat: Aruit cor meum quia oblitus ſum comedere panem meū. Quid enī veriuſ q̄z iugum Chriſti eſſe ſuaue homini ſeculari. appone ⁊ vide ſi non reputabit lapidem potius q̄z panem. Et tamen huius veritatis intelligentia viuit anima. ſed donec ſapiat veritas non facile traijcit̄ ad interiora. Vbi vero iā homo ī ea delectatur. non iam cibus eſt ſed potus et ad animā ſine difficultate ingredit̄. ꝙ videlicet ſpūalis intelligentie cibus potu ſapientie digeratur. ne ipſius interioris hoīs artubus. id eſt. affectibꝰ ſiccitate laborantibꝫ oneri magis ſit q̄z vtilitati. Ex oībus ergo que ſaluādis erāt ꝓplis neceſſaria nihil penitus ſaluatori defuit. Ipſe eſt enī flos de quo Eſaias ꝓcinit: Requieſcet ſuper eū ſpiritus domini ſapiētie ⁊ ſcientie ⁊c. In nobis autem quia nō oīno ſuꝑior eſt. nō requieſcit ſpiritus. carne nimirū ⁊ ſpiritu contra ſe repugnantibꝫ. A quo nos conflictu liberet in quo nihil ſimile fuit nouus homo qui verā noſtre carnis originē ſed vetus fermentum concupiſcētie non ſuſcepit.

¶ De erroribus vitandis in fide chriſti. Leo papa vbi ſupra. Capitulum XLV

Magnitudo certe ſacramẽti in ſalutem humani generis ante ſecula eterna diſpoſiti · et in fine ſeculorum reſerati integritatẽ ſuã nec auferri patitur aliquid nec augeri · et ſic ꝓpria non amittit · ſic aliena non recipit. In eo quidem ipſo ꝙ digne non poteſt explicari ſemper exuberat ratio differendi · non quia liberum ſit diuerſa ſentire · ſed quia dignitati materie nulla põt lingua ſufficere. Multi vero ſuarũ opinionũ ſequaceſ · et qd nõdũ intellexerãt docere ꝗ̃ diſcere paratiores circa fidẽ naufragauerunt · quorũ prauas compugnãteſqꝫ ſententias breuiter perſtringam · vt errorum tenebris a veritatis luce diſcretis et religioſe honorentur diuina beneficia · et ſcienter caueantur mũdana mendacia. Quidam enĩ ex documentis natiuitatis dñi qui verum hoĩs filium euꝫ oſtendunt nihil amplius ꝗ̃ hoĩs filium crediderunt non putantes ꝙ illi aſcribẽda deitas eſſet · quã et infantie ꝑmordia et incrementa corporea et paſſionũ crucis mortiſqꝫ conditio non diſſimilem ceterĩ mortalibꝫ approbaſſet. Alij vero virtutũ admiratione permoti et originis nouitatem et dictorũ factorũqꝫ potentiã ad diuinam intelligentes naturam pertinere. Nihil enĩ putauerũt eſſe nature ſubſtãtie · totũqꝫ illud quod corpe fuit actionis et forme aut de ſublimioribꝫ prodijſſe generis materia ſimulatam carnẽ carnis ſpeciem habuiſſe vt videntiũ et tangentiũ ſenſus ludificatoria falleret imagine. Fuit autem in quibuſdam erranti bus etiam illa perſuaſio qua conarent aſſerere ex ipſa verbi ſubſtantia quiddã in carne fuiſſe conuerſum · natoqꝫ Jeſu de Maria virgine nihil materne fuiſſe nature · ſed qd erat deus et qd erat homo vtrũqꝫ ad id quod verbuꝫ eſt pertinuiſſe · vt ſcilicet in Chriſto per diuerſitateꝫ ſubſtantia falſa fuerit humanitas · et per defectũ mutabilitatĩ non vera diuinitas.

¶ Idem in octauo. Alij vero Chriſto dño ſolam humanitateꝫ · alij ſolam aſcripſere deitatem. Alij vero diuinitatem quidem in ea veram ſed carnem dixerũt fuiſſe ſimulatam. Alij ꝓfeſſi ſunt veram eum ſuſcepiſſe carnem · ſed dei patris naturam non habuiſſe einſqꝫ deitati que erant humane ſubſtantie deputãteſ maiorem ſibi deum minoremqꝫ finxerũt · cũ gradus eſſe non poſſunt in vera diuinitate · quia quicqd deo minus eſt · deus nõ eſt. Alij cognoſcentes patris et filij nullã diſtantiam eſſe · quia non poterant vnitatem deitatis intelligere · niſi in vnitate perſone eundem aſſerunt patrem quem filium eſſe et naſci et nutriri pati et mori ſepeliri et reſurgere ad eundem pertinere · q̃ per oĩa et hominis et verbi perſonã impleret. Quidam vero putauerũt non noſtre ſubſtantie corpus habuiſſe Chriſtum ſꝫ ab elementis ſuperioribꝫ ac ſubtilioribꝰ ſumptum. Quidaꝫ eſtimauerũt animã in eius carne nõ fuiſſe · ſed anime partes ipſam verbi deitatẽ impleſſe. Quorum in hoc tranſijt impudẽtia · vt animã faterentur quidam in dño fuiſſe · ſed eandem dicerent mente caruiſſe quia ſufficeret homini deitas ſua ad oĩa ratiõis officia. Idem deniqꝫ preſumpſerũt aſſerere ꝙ verbi pars quedam in carnem fuerat conuerſa et in vnius dogmatis varietate multiplici non carnis tm̃ animeqꝫ natura · ſed etiã ipſius verbi ſolueret eſſentia. Multa quoqꝫ ſũt alia falſitatũ huiuſmodi prodigia.

¶ De nominatis hereſibus contra Chriſtum Cap XLVI

Fides ergo catholica oblatrantiũ hereticoꝝ ſpernat

errores · qui mundanę ſapientię vani-
tate decepti receſſerunt ab euangelio ve
ritatis ⁊ intelligere non valentes incar-
nationem verbi · de cauſa illuminatiõis
fecerunt ſibi materiã cęcitatis. Nam fe-
re omniũ falſa credentium retractatq̃ opi
nionibus quę in negationẽ corruũt ſan-
ctiſpiritus neminem pene cognoſcimus
deuiaſſe · niſi qui duarum in Chriſto na
turarum veritatem non credidit ſub vni
tate perſonę. **Ex diffinitionibus eccleſiaſticoꝝ dogmatum.** Cre-
dimus ergo ꝙ ſolus filius ex tribus per-
ſonis carnem aſſumpſit · ne filij nomẽ ad
alterum tranſiret qui natiuitate filius
non eſſet. Itaqꝫ factus eſt hoĩs filiꝰ ſm
veritatem naturę · natuſ ex deo dei filiuſ
ſm veritatem naturę · natus ex homine
hominis filius · vt veritas geniti nõ ad-
optione · nõ appellatiõe · ſed vtraqꝫ na-
tiuitate filij nomen haberet naſcendo · ⁊
vnus filius eſſet verus deus ⁊ verus ho-
mo. Non ergo duos dicimus Chriſtoſ
neqꝫ duos filios · ſed deũ ⁊ hominẽ vnũ
filium · ⁊ ob hoc vnigenitum manentẽ in
duabus ſubſtantijſ · non confuſis natu-
ris · nec in mixtis vt Timiothimani vo-
lunt · ſed ſocietate vnitis · Deꝰ igitur ho-
minem aſſumpſit · homo in deum tranſ-
iuit · non vt tertulliani ⁊ apollinariſte
dicũt verſibilitate naturę · ſed dei digna-
tione · vt nec deus in humanam ſubſtã-
tiam verteretur hominez aſſumẽdo · nec
in diuinaz glorificatus in deum homo ·
quia mutatio ſeu verſibilitas naturę di-
minutionẽ ⁊ abolitionem facit ſubſtan-
tię. Natus eſt ergo dei filius ex homine
non per hominez · id eſt · non ex viri coitu
ſicut Hebron dicit · ſed carnẽ trahens ex
virginis corpore · non de cęlo ſecuz affe-
rens vt Martion · Origenes ⁊ Eutices
aſſerunt. Nec in phantaſia · id eſt · abſqꝫ
carne ſicut ait Valentinus · Nec imagi
natum putatiue · ſed veruz corpus. Nec
caro tm̃ ex carne ſicut dicit Martinia-
nus · ſed verus deus ex diuinitate · ⁊ ho-
mo verus ex carne · vnus filiuſ verbũ pa
tris in deitate anima ⁊ caro in homine ·
animam quidem non abſqꝫ ſenſu ⁊ ra-
tione habuit vt apollinaris ait · neqꝫ
abſqꝫ anima carnẽ · vt Eunomiꝰ fingit ·
ſed animam cum ratione ſua ⁊ carnem
cum ſenſibus ſuis per quos ſenſus veroſ
in paſſione ſua ⁊ ante paſſionem carnis
ſuę dolorem ſuſtinuit · neqꝫ ſic ex virgine
natus eſt · vt initium deitatis homo na-
ſcendo acceperit · quaſi anteqꝫ ex virgine
naſceretur deus non fuerit · ſicut docue-
runt Archemon ⁊ Berillus atqꝫ Mar-
cellus: ſed ęternus deus · homo ex vir-
gine natus in hoĩe ſuo manens · deꝰ ad-
oratur ab angelis · ⁊ ab omni creatura
ſicut pater ⁊ ſpiritusſanctꝰ. Non homo
ꝓpter deum vł Chriſtum cum deo · ſicut
blaſphemat Neſtorius · ſed homo ĩ deo
⁊ in homine deus.

De ſana fide catholicoꝝ. Leo papa de natiuitate domini in ſermone · vij · Cap · XLVII

ILle ſiquidem verus eſt
dei venerator ⁊ piuſ cultor qui
nec de incarnatione ipſius ali-
quid falſuz · nec de deitate dei ſentit ali-
quid indignum. Paris enim periculi
malum eſt · ſi ei aut naturę noſtrę veri-
tas · aut paternę glorię negatur ęquali-
tas. In vtraqꝫ ergo natura idem eſt dei
filius noſtra ſuſcipiens ⁊ ꝓpria nõ amit-
tens hominez in homine renouans · in-
cõmutabilis in ſe perſeuerans. **Idẽ in decimo.** Itaqꝫ prędictas impieta
tes hęreticas inſpiratione diaboli con-
ceptas · ⁊ in multorum noxam per vaſa
perditionis effuſaſ · olim catholica fides
cui deus ⁊ magiſter eſt ⁊ auxiliator ob-
triuit exhortante ⁊ inſtruente ſpũſan-
cto per legis teſtimonia ⁊ ꝓphetarũ va-
ticinia · per euangelicaz tubam apłicãqꝫ

doctrinã vt conſtanť credimus· qꝛ ver-
bum caro factum eſt ⁊ habitauit in nobꝭ
Uidete inquit apoſtolus ne qs vos de-
cipiat: per phiam ⁊ inanem fallaciã ſm
traditionem hominũ ⁊ non ſm Chriſtũ
quia in Chriſto habitat oĩs plenitudo
diuinitatꝭ. ¶ Idem in quinto. Et hoc
ſiquidẽ ꝙ dei filiꝰ q cũ patre et ſpũſctõ
vnius eſſentię particeps fieri voluit hu-
militatis ⁊ mortalitatꝭ noſtrę tam ſacra-
tum eſt tamꝙ mirabile vt ratio diuini
conſilij ſapientibꝰ mundi patere nõ poſ-
ſit·niſi humanę tenebras ignorantię lux
vera diſcuſſerit. Non enĩ in opere ſolo
virtutum·aut in obſeruantia ſola man-
datoꝝ·ſed etiã ĩtra ſepta fidei·anguſta
⁊ ardua eſt via quę ducit ad vitam·ma
gniqꝫ laboris ẽ magniqꝫ diſcriminis intˀ
dubias impiorum opiniones ⁊ veriſimi
les falſitates per vnaꝫ ſane doctrinę ſe-
mitam in offenſis greſſibus ambulare·
⁊ cum vndiqꝫ ſe laquei erroris opponãt
omne ꝑiculũ deceptiõis euadere. Quis
autem ad hoc idoneus niſi qui ſpũ dei ⁊
docetur ⁊ regitur. Unde apoſtoli voce
dicitur: Non ſpiritũ huius mũdi acce-
pimus ſed ſpiritum qui ex deo ẽ· vt ſcia
mus quę a deo ſunt nobis data. Habẽ-
tes igitur inter erroris pericula veritatis
pręſidia nec humanę ſapientię verbis ſꝫ
ſpũſſancti eruditi doctrina quod didici
mus credimꝰ·quod credimꝰ prędicamꝰ
dei filium a patre ante ſęcula genitum·
eiqꝫ conſubſtãtiali ęqualitate coęternũ
in hunc mundũ veniſſe per virginis vte
rum·in qua ⁊ ex qua ſibi ſapiẽtia domũ
ędificauit·formãqꝫ ſerui in ſimilitudinẽ
carnis pctĩ ſibimet coaptauit ex q nec di
minutionẽ nec varietatem eius natura
recepit·ꝓpter noſtram quideꝫ infirmita-
tem ĩ capacibus ſuis ſe extenuauit ⁊ cor
poris velamine ſplendoreꝫ maieſtatꝭ ſuę
quem viſus hoĩuꝫ non ferebat obtexit·
vñ ⁊ exinaniſſe ſe dicitur tanꝙ ſe ꝓpria
virtute vacuauerit·dum non ſoluꝫ pa-
tre·ſed etiam ſeipſo factus eſt inferior in
ea hũilitate qua nobis conſuluit. Nec
aliquid ei deceſſit hac indignatione cui
cum patre ⁊ ſpirituſancto hoc quod eſt
eſſe cõmune eſt·vt hoc ipſuꝫ intelligamꝰ
ad oĩpotẽtiã pertinere·ꝙ qui ſm noſtra
minor eſt·ſm ꝓpria minor nõ eſt. Quia
enĩ lux ad obcęcatos·virtus ad imbecil-
les·mĩa reſpexit ad miſeros·ð magna fa
ctum eſt poteſtate vt filius dei ſubſtanti
am humanãqꝫ cauſam ſuſciperet·quia
⁊ naturam quam condidit reformaret ⁊
mortem quaꝫ non fecit aboleret. Repu-
diatis igitur longeqꝫ reiectis oĩbus opi
nionibus impioruꝫ·quibus autem ſtul-
ticia eſt crux Chriſti·aut ſcandalũ exul-
tet rectarum fides mentiũ·⁊ verũ vnũqꝫ
dei filium intelligat ſm deitatem a pa-
tre genituꝫ ⁊ ſm hũanitatẽ ex matre vir
gine natum·ſempiternũ in ſuis·tempora
lem in noſtris. In aſſumptione ſiquidẽ
noſtrę naturę factus eſt nobis gradus q
per ipſum ad ipſum poſſumꝰ aſcendere.
Nam illa eſſe natura quę ſemper vbiqꝫ
tota locali deſcenſione non eguit·⁊ tam
ei ꝓprium fuit hũanitati inſeri·ꝙ ei pro-
prium eſt a patre non diuidi: vnde q vi-
det inquit me·videt ⁊ patrem. ¶ Idẽ
in nono· Utramqꝫ quidem eius ſub-
ſtantiam dicimus in vnam ꝑueniſſe per
ſonam cui niſi fides credat·ſermo nõ ex-
plicat. Et iõ nũꝙ deficit materia laudis
qꝛ nũꝙ ſufficit copia laudatoriꝭ. Cũ autẽ
nrę ſalutꝭ altitudinẽ ꝓmere nõ valemꝰ·
ſentiamꝰ nobꝭ bonũ eſſe ꝙ vincimur. Ne-
mo enĩ ad cognitionem veritatis magis
ꝓpinquat ꝙ qui intelligit in rebus diui
nis etiam ſi multum ꝓficiat·ſemper ſibi
ſupereſſe quod quęrat. Nam qui ſe ad
id quo tẽdit perueniſſe pſumit·nõ quę-
ſita reperit ſed in inquiſitiõe defecit. Ne
autem infirmitatꝭ noſtrę anguſtijs ꝑtur-
bemur·euangelicę nos ⁊ ꝓpheticę adiu-
uant voces·quibus ita accendimꝰ ⁊ do-
cemur vt non natiuitatẽ dñi·qꝛ verbuꝫ

caro factum eſt · tam preteritam recolere q̄ꝫ preſentem videamus inſpicere·

Qualiter veritaſ de terra orta eſt ⁊c. Auguſtinus in ſermone de natiuitate domini. Capitulum XLVIII

Ecce impleta ē prophetia que dixit: Veritas de terra orta eſt· ⁊ iuſticia ꝺ celo proſpexit. Veritas que ē in ſinu patris de t̃ra orta ē vt eſſet etiā in ſinu m̄ris. Veritas qua mundus continetur de terra orta eſt vt femineis manibꝰ portaret. Veritas quia beatitudo angelorū incorruptibiliṫ ꝺ terra orta eſt· vt carnalibꝫ vberibus lactaretur. Veritas cui celuꝫ non ſufficit· ꝺ terra orta eſt· vt in preſepi poneretur. Et iuſticia de celo proſpexit· ne ſibi eam mortalis infirmitas arrogaret ⁊ ſe homo a ſeipſo iuſtificari credens iuſticiaꝫ dei ſui recuſaret. Sic enim iudei ſuperbi dei iuſticiam ignorātes· ſuamqꝫ ſtatuere volentes iuſticie dei non ſūt ſb-iecti. Factus eſt ergo nobis Chriſtus iuſticia ⁊ ſanctificatio ⁊ redemptio· vt qui gloriatur gloriet̃ in dn̄o. Veritas itaqꝫ de terra orta eſt· id eſt· Chriſtus qui dicit: Ego ſum veritas· ex virgine natus ē ⁊ iuſticia de celo habita eſt· quia credēs in eū qui natꝰ eſt nō homo a ſeipſo ſed a deo iuſtificatus eſt. Veritas de terra orta eſt· quia verbum caro factū eſt. Et iuſticia de celo proſpexit· quia omne datum optimuꝫ· ⁊ omne donuꝫ perfectum de ſurſum eſt. Veritaſ de terra orta eſt· quia de Maria caro· ⁊ iuſticia de celo ꝑſpexit· quia nō poteſt quicq̄ꝫ accipere homo niſi datum fuerit ei deſuper de celo. Iuſtificati igitur ex fide· pacem habeamus ad deuꝫ· quia iuſticia ⁊ pax oſculate ſunt inuicem per dn̄m noſtrum Ieſuꝫ chriſtum· quia veritas de terra orta ē· ꝑ quam acceſſum habemuſ in gratiā iſtaꝫ in qua ſtamus ⁊ gloriamur in ſpe glorie dei. Non ait glorie noſtre ſed dei· quia iuſticia non de nobis proceſſit ſed de celo proſpexit. Ergo qui gloriatur non in ſe ſed in domino glorietur. Hinc enī ex virgine nato domino preconiū factum eſt angelice voc̄: Gloria in excelſis deo· ⁊ in terra pax hominibꝫ bone voluntat̄. Nam ⁊ ipſe qui eſt veritas orta de terra eſt vtiqꝫ pax noſtra qui fecit vtraqꝫ vnū vt eſſemꝰ homines bone voluntat̄ ſuauiter connexi vinculis charitatis ⁊ vnitatis.

Leo papa in ſermone ꝺ natiuitate domini· iiij· Et vide q̄ primus homo de terra ſubſtantiā carnis accipiens rationali ſpiritu per inſufflationem creantis animatus eſt· vt ad imaginem ⁊ ſimilitudinē autoris ſui viuens formam dei bonitatis atqꝫ iuſticie in ſplendore imitatiōis tanq̄ꝫ in ſpeculi nitore ſeruaret. Quā nat̃e ſue ſpecioſiſſimam dignitatem ſi per obſeruantiā leg̃ date perſeuerater excoleret ipſam illam terreni corporis qualitatem ad celeſtem gloriam menſ incorrupta ꝑduceret. Sꝫ quia inuido ⁊ deceptori temere atqꝫ infeliciter credidit ⁊ ſuperbie conſilijs acquieſcens repoſitum honoris augmentū occupare quā mereri maluit· nō ſolū ille homo· ſed etiam vniuerſa in illo poſteritas eius audiuit: Terra es ⁊ in terram ibis. Qualis ergo terrenꝰ tales ⁊ terreni· ⁊ nemo im̄ortalis quia nemo celeſtis. Ad hūc itaqꝫ peccati mortiſqꝫ vinculis reſoluenduꝫ· oīpotens dei filius humanam in ſe naturam ſuſcipiens dignatus eſt vnus eſſe mortaliū matre ſibi quam fecerat electa que ſalua integritate virginea· corpore tamē miniſtra eſſet ſubſtantie vt humani ſeminis contagio ceſſante· nouo homini ⁊ puritas ineſſet ⁊ veritas. In hac ergo Chriſti natiuitate· veritas ꝺ terra orta eſt. Et illa etiaꝫ Eſaie ꝓphia cōpleta ē· Producat t̃ra ⁊ germinet ſaluatorē· ⁊ iuſticia oriatur ſimul

Terra quippe carnis humanę quę maledicta fuerat ī primo pꝛeuaricatore· in hoc ſolo beatę virginis partu germen edidit benedictum ⁊ a vitio ſuę ſtirpis alienū. Cuius ſpiritalem originem in regeneratione conſequitur ⁊ omni hoī renaſcenti aqua baptiſmatis inſtar eſt vteri virginalis eodem ſpiritusancto replēte fontem qui repleuit ⁊ virginem· vt peccatum quod ibi vacuauit ſacra conceptio hic myſtica tollat ablutio.

De plenitudine tempoꝛis in quo naſci voluit. Glo· ſup epiſtolam ad Gal· iiij· cap· Capitulum XLIX

Querentibus autem cur ante chꝛiſtus non venit. Reſpondendū eſt quia nondū venerat plenitudo tempoꝛis illo moderante qui tempoꝛa cōdidit. Sciebat enī quando debebat venire vel etiam pati cęteraqꝫ facere· ante tamen pꝛemittēda longa pꝛeconij ſeries erat quia non aliquis paruꝰ ſed magnus venturus erat· diu pꝛędicēdus ſemper tenendus. Unde dicit apoſtolus: Ubi venit plenitudo tempoꝛis miſit deus filium ſuū factum ex muliere factum ſub lege. Plenitudo quippe tēpoꝛis eſt tempus completum quo a deo patre fuerat pꝛęfinitum quando mitteret filiū· vel tempoꝛiſ plenitudo tempꝰ gratię dicitur· quia deus in eo plene ſpiritusſancti dona largitur ⁊ quę de Chꝛiſto pꝛędicta fuerant implentur Leo papa in ſermone de natiuitate domini· iij· Ceſſent igitur illoꝝ querelę qui impio murmure diuinis diſpenſationibꝫ obloquentes de tarditate cauſantur tanqꝫ pꝛęteritis tempoꝛibꝫ nō ſit ſuſpenſum qꝺ in vltima mūdi ętate ſit geſtum. Hoc enī incarnatio verbi contulit facienda quod facta· ⁊ ſacramentū ſalutis humanę nulla ceſſauit antiquitate· quod apoſtoli pꝛędicauerūt· hoc pꝛophetę annūciauerunt· nec ſero eſt impletū quod ſemper eſt creditū. Sapientia do ⁊ benignitas dei hac operi ſalutiferi moꝛa capacioꝛes nos ſuę vocationis effecit vt quod multis ſignis ac multis vocibꝫ multiſqꝫ myſterijs per tot fuerat ſecula nūciatum: In his diebus euangeliū nō eēt ambiguū· ⁊ natiuitas oīa mirabilia omnēqꝫ intelligentię menſuram exceſſura tanto conſtantioꝛem in nobis fidem gigneret· qn̄to pꝛędicatio eius ⁊ antiquioꝛ ⁊ crebꝛioꝛ pꝛeceſſiſſet. Non itaqꝫ nouo conſilio deꝰ humanis rebus nec ſera miſeratione conſuluit· ſed a conſtitutione mundi vnam eādemqꝫ omnibus cauſam ſalutis inſtituit. Gratia enim dei q̄ ſemper eſt vniūſitas ſanctoꝝ iuſtificata aucta eſt Chꝛiſto naſcente non cepta· et hoc magnę pietatis ſacramentū quo totus iam mundus impletus eſt. Tam potens etiam in ſuis ſignificatiōibꝫ fuit vt non minus adepti ſunt qui in illud crediderent pꝛomiſſum qꝫ qui ſuſcepere donatum. Olim quidem ⁊ ſi multis inerat amoꝛ veri· tamē incertarū opinionū varietas fallentiū demonū aſtutia decipiebatur· ⁊ ſcientia falſi noīs in diuerſaſ cōpugnanteſqꝫ ſententias humana ignorantia trahebatur. Ad hoc ludibꝛiū auferendum quo mentes captiuę diabolo ſeruiebant· nequaqꝫ doctrina legalis ſufficiebat· nec per ſolas cohoꝛtatiōes pꝛophe ticas natura noſtra reparari poterat· ſed erat adijcienda veritas redēptiōis moꝛtalibus inſtitutis ⁊ originem ab initio coꝛruptam renaſci nouis opoꝛtebat exoꝛdijs. Ut igitur ad ęternam beatitudinē a vinculis originalibꝫ ⁊ a mūdanis reuo caremur erroꝛibus· ad nos ipſe deſcēdit ad quem aſcēdere nō poteramꝰ. Offerēda ſiquidem erat pꝛo reconciliandis hoſtia quę ⁊ noſtrę contaminationis eſſet aliena· venit p hoc dei pꝛopoſitū quo placuit ī Chꝛiſti natitate ac paſſiōe mūdi

delere peccata. Ad omnia ꝑtineret ſe‑cula generationū·nec nos turbarent ſed potius confirmarent myſteria pro tem‑pore variata ⁊ fides qua viuimus nulla fuerit ętate diuerſa.

De tempore pacis ſub Augu‑ſto ſub quo naſci voluit. Glo· ſuper Lucam. Cap· L

D Enicꝫ pacatiſſimo tem‑pore Chriſtus naſci voluit qꝛ pacē magnopere queſiuit·ip‑ſeqꝫ pacis amatores ſemper inuiſit. Voluit etiam vt diſcipuli ſui quos ad prędicandum miſſurus erat·quocunqꝫ vellent trāſire poſſent ſecuri ⁊ ab īminē‑tiū ſeditionū feruore tremēda nōīs vm‑bra protegerent᷑ romani. Auguſt⁹ itaqꝫ duodecim anniſ circa natiuitatē Chriſti tempus in pace regnauit·vt etiā ad lit‑teram completum videatur illud ꝓphe‑ticum: Conflabunt gladios ſuos in vo‑meres ⁊ lanceas ſuas in falces·nec leua‑bit gens contra gentem gladiū·nec ex‑ercebuntur vltra ad pręlium. Tunc exijt edictum a cęſare Auguſto·vt deſcribere‑tur vniuerſus orbis·ſub cenſu videlicet perſoluendo. Ecce quietiſſimū ⁊ paca‑tiſſimū erat regnum·ꝙ vna deſcriptio‑ne concluſit totum mundū. Jam qui‑dem diuerſis temporibus pleręqꝫ terra‑rum partes leguntur deſcriptę·ſed hęc eſt ꝑma quę tota dilatata ē orbe·Pro‑pterea ꝓo cenſus datus eſt vt rex homi‑nū numerū regniqꝫ ſciret magnitudinē. Denarius quidem decem nūmos vſua‑les videlicet habēs·cęſari dabatur·qui ⁊ eius nomine titulabat᷑. Hinc quoqꝫ ꝑncipiū facta eſt iudea romanis ſtipē‑diaria. Unde dicit euangeliſta ꝙ hęc deſcriptio ſiue profeſſio prima facta eſt a pręſide ſyrię Cyrino. Jn ſyria namqꝫ iudęa media eſt ⁊ quaſi vmbilicus toti‑us terrę eſt. Cenſus ergo ꝑmū in medio terrę exigebatur·vt inde poſtmodū vſqꝫ ad terrę fines exigeretur ac redderetur.

Gregorius in omel. Quid eſt autem ꝙ naſcituro dn̄o mundus deſcri‑bitur niſi ꝙ apte oſtēditur quia ille ap‑parebat in carne qui electos ſuos aſcri‑beret in ęternitate? Quo contra de re‑probis per ꝓphetam dicitur: Deleantur de libro viuentiū ⁊ cum iuſtis non ſcri‑bantur. Beda ſuper Lucam. Jn ipſo quoqꝫ vere nomen implet᷑ Au‑guſti qui ſuos augere ſufficiens·ſe cen‑ſorem ſuę profeſſionis ſignare pręcepit· non oblatione pecunię ſed fidei. Dum ergo profeſſio ſecularis obtendit᷑ ſpūa‑lis impletur. Glo·vbi ſupra. Si‑quidem et multę gentes erant in orbe quibus non imperabat Auguſtus·ſ; or‑bis vniuerſi nomine Chriſti regnū exꝑ‑mitur qui erat in creatur omnib;. Quis enim totius orbis profeſſionē exigere po‑terat niſi q̇ toti⁹ orbiſ imperiū habebat? Beda vbi ſupra. Juxta litteram autem Chriſti humilitas cōmendatur qui non ſolum incarnari ſed etiā illo tē‑pore voluit naſci·quo mox natuſ cenſui cęſaris ꝓpter liberationem ſubderetur.

De loco dominicę natiuitatis. Glo·vbi·ſ. Capitulū LI

A Libi vero cōcipi voluit alibi naſci·vt inſidiantis He‑rodis furorem facilius euade‑ret. Jn naçareth enī conceptus·in beth‑leem natus eſt. Cum enim irent omnes vt profiterentur ſinguli in ſuā ciuitatē Aſcēdit ⁊ Joſeph ex familia Dauid cū Maria ſibi deſponſata de naçareth ga‑lileę in iudęam ciuitatē Dauid quę vo‑catur bethleē. Ubi quippe virgo profi‑teretur niſi vbi Chriſtus naſceretur? Gregorius vbi ſupra. Bethleem ꝓo domus panis interpretatur ⁊ ipſius Chriſti voce dicitur: Ego ſum panis

viuꝰ q̇ de celo deſcendi. Locus igiť in q̄
dñs naſcitur domus panis ante vocatꝰ
eſt·quia profecto futurū erat vtil le ibi ꝑ
naturam carnis appareret qui mētes ele
ctorū in terna ſacietate reficeret **Ber-
nardus in ſermone de vigilia
natiuitatis dñi.** Vide quocꝫ iux̄
litteram eius dignationē quia non ī bie
ruſalem regia ſed in bethleem naſci vo-
luit quę mīma eſt in p̃ncipibus iuda. O
bethleem parua ſed magnificata iam a
dño qui factꝰ eſt in te paruus ex magno
Quę tibi ſiquidē ciuitas aut p̄cioſum
illud ſtabulum aut pręſepīȷ gloriam nō
inuideat? vbicꝫ glorioſa dicunť de te
ciuitaſ dei·vbicꝫ pſallitur ꝙ homo natꝰ
eſt in ea·⁊ ipſe fundauit eam altiſſimuſ·
prędicatur incꝫ̄ ⁊ clamatur vbicꝫ qꝛ Je-
ſus chriſtus filius dei natus eſt in beth-
leem iudę. Nec ocioſum eſt quod addi-
tur: per hoc enim eius quę ad patres re-
promiſſio facta eſt admonetur: Nō au-
feretur ſceptrum de iuda. Juda inquit
te laudabunt fratres tui ⁊c̄·quę de illo
nuſcꝫ̄ legimus iuda· ſed in Chriſto vi-
demus impleta qui eſt leo ꝺ tribu iuda
Ad prędam quippe magnus ille pręda-
tor aſcendit qui priꝰcꝫ̄ ſciret vocare pa-
trem aut matrē ſamarię ſpolia diripuit
Magnus prędator qui aſcendens in al
tum captiuitatē captiuam duxit·nec ta
men quicꝫ̄ abſtulit ſed ipſe magiſ dona
hominibꝫ dedit. Has igitur ⁊ ſimiles ꝓ
phetias in Chriſto completas·de illo ſi-
quidem prędictas ad mentem reuocat
qꝺ dicitur bethleem iudę. Nec oīno eſt
quęrere vtrum a bethleem poſſit aliquid
boni eſſe. Ex hoc ſane dicimus etiā quē-
admodū ſuſcipi velit qui in bethleeꝫ na
ſci voluit. Erat enī qui forſitan ei ſubli-
mia quęrenda eſſe palacia arbitraretur
vt cū gloria rex glorię ſuſciperet· ſed nō
ꝓpter hoc dei filius a regalibus illis ſe-
dibus venit. Adorna ergo thalamū tu-
um ſion·ſed humilitate· ſed paupertate
Jn his enī pannis cōplacet ſibi ⁊ Ma-
ria teſtimoniū perhibente·ſericis his de-
lectatur inuolui. Conſidera denicꝫ ꝙ ī
bethleem iudę naſcatur·⁊ ſollicitus eſto
quomodo bethleem iudę inueniarīs·⁊ iā
nec in te ſuſcipi dedignatur. Tu quideꝫ
ſi diuini verbi pabulo tuam animaꝫ re-
pleas fideliterꝙ ⁊ ſi non digna certe q̄n
ta potes deuotione·panem illum qui de
cęlo deſcendit dñicum ſcilicet corpꝰ ſuſ-
cipias·ſi denicꝫ ex fide viuas factus es
bethleem·dignuſ plane dñica ſuſceptio
ne·ſi tamen confeſſio non defuerit quaꝫ
ſonat nomen iudę. Sit proinde iudęa
ſanctificatio tua: confeſſionem ⁊ deco-
rem induere quę maxime ſtola Chriſto
in miniſtris ſuis eſt accepta. Vtrumcꝫ
tibi cōmendat apoſtolus: Corde inqui-
ens creditur ad iuſticiam ore autem con
feſſio fit ad ſalutem. Juſticia ſiquidem
in corde paniſ in domo accipitur·qꝛ bea
ti qui eſuriunt ⁊ ſitiunt iuſticiam·quoni
am ipſi ſaturabunť. Sit ergo in corde
iuſticia q̄ eſt ex fide. Hęc enī ſola apud
deum habet gloriam·ſi etiam in ore con-
feſſio fuerit ad ſalutem·⁊ ſecurus iam il-
lum ſuſcipe qui natus eſt in bethleē iudę

De admirabili partu virginis Auguſtinus in ſermone de natiuitate dñi. Cap LII

Vjrtuteꝫ quocꝫ dñi pro-
bat ordo naſcendi· dum vir-
go concepit virilis ignara con
ſortīȷ·virgocꝫ grauida peperit·⁊ virgo
poſt partum permanſit. Pręclara qui-
dem illa virginitas ⁊ glorioſa fęcundi-
tas. Naſcitur mundi virtꝰ ⁊ nullus pa-
rientis eſt gemitus·vterus vacuatur·in-
fans excipiť·nec tñ ꝟgitas violatť. Fas
enī fuit vt dño naſcēte ꝫm carnē ex vt̄o
ꝟginis meritū creſceret caſtitatīȷ·ne ꝑ eiꝰ

aduentū violarent̕ integra qui venerat ſanare corrupta·puer itaqꝫ naſcitur·in pręſepio ponitur: Maria ſtat·⁊ matrem ſe gaudens miratur·nec quia peperit innupta terretur·ſed de ſpiritu ſancto ſe ꝓtuliſſe lętat̕· Quid eſt ergo miraculi fratres? ¶ **Maximus in ſermone de eodem.** Naſcit̕ caro de carne·non tamen per carnem generata·ſed ſecreto quodam ⁊ incōprehēſo conceptu procedit de mortali fęmina progenies diuina Nec mirum ſi matrem illam non violauit partus quam non federauerat coit⁹ Ait enim ille futurorum conſcius ſignū nouę ſalutis aperiens populiſ ⁊ gentib⁹: Ecce virgo concipiet ⁊ pariet filium ⁊c. Ait etiam Lucas euangeliſta: Miſſus eſt angelus Gabriel a deo ad virginem deſponſatam. Et ait ad illam: Ecce cōcipies ⁊ paries filium ⁊ vocabis nomen eius emanuel. Ecce qualiter inter ſe cōcordantibus ſentētijs vtriuſqꝫ teſtamēti·diuina teſtimonia confirmant̕·⁊ partum virginis quē ꝓpheta pręd͡ixerat euāgeliſta teſtatur. Quis ergo de natiuitate Chriſti ambigat·quem ⁊ Eſaias profitetur deum·⁊ Gabriel ſaluatorem annunciat? Quiſ aluū intactę puerpę dubitet floruiſſe qđ vno pene ore cordiſqꝫ ſpiritu proloquit̕ euangeliſta angelus ⁊ ꝓpheta? Vbi tanti taleſqꝫ teſtes inueniuntur non erubeſcit veritas·ſed auditor incredulus confutatur. ¶ **Idem de eodem.** Ideo xp̄o de Maria natus ē nobis dei filius vt nobis a ſe creat̄ ⁊ pietatem paternā ⁊ fratnū largiret̕ affectu3 Germana quidem carnis noſtrę conceptione ꝓductuſ ab intacta ſane fęmina natus eſt·vt eum pariter ⁊ hominē teſtaretur partus human⁹·⁊ deū virginitas materna ꝓbaret. Nam ſicut non poterat niſi caro naſci ď carne·ſic nō poterat dei caro de vtero fęmineo niſi ſine generante prodire·ꝓpter quod ait angeluſ Marię: Spūſſanctus ſuperueniet in te⁊ virtus altiſſimi obūbrabit tibi·⁊ quod naſcetur ex te ſanctum vocabit̕ filius dei. Tu xp̄o quicūqꝫ es ſupernę diſpenſationis arbiter ⁊ diſſenſor·dic quę tibi videtur virtus eminentior: partu virgini dediſſe·aut perfectum hominē de t͞ra creaſſe? Primus enī homo de terra terrenus Secundus de cęlo cęleſtis vt ait ap̄ſus Porro ſi contra naturam contendis eē quod ī myſterio redēptiōis noſtrę puella ſine viro aſſeritur concepiſſe: Cuius quęſo naturę eſt ꝙ in parente generꝭ noſtri caro ſine carne formata eſt? Quę eſt iſta ratio·imo tam cęca contentio vt nō credatur deus hominem de fęmina poſſe facere quem creditur feciſſe de puluere? Deniqꝫ ſi oīpotentis in tali negocio voluntatem eſſe conſideraſ de opere cur retractas? Qīa namqꝫ ſicut dicit ſcriptura quęcunqꝫ dn̄s voluit fecit in cęlo et in terra.

¶ Cur dominus in hyeme naſci voluit ⁊ in nocte. Chryſoſtom⁹ in ſermone ď natiuitate beati Johannis. Cap LIII

NAtus eſt autem dominus in hyeme·ſ·menſe decēbriſ tempore quo maturę oliuę pręmuntur·vt vnctio·id eſt·chriſma naſcatur·cum etia3 agni balantes naſcuntur. ¶ **Bernardus in ſermone de natiuitate dn̄i·iij·** Natus eſt hyeme natus eſt ⁊ nocte. Nunquid caſu credimus factum eē vt in tanta aeris inclementia ⁊ in tenebris naſceretur· cuius hyems ⁊ ęſtas·⁊ dies ⁊ nox eſſe noſcuntur? Ipſe certe cu3 eſſet dei virtus ⁊ dei ſapientia naſciturus ex virgine cui⁹ erat in arbitrio quodcunqꝫ vellet temp⁹ eligere·elegit quod moleſtius eſt·pręſertim paruulo ⁊ pauperis matris filio quę vix haberet pannos ad inuoluendū·ꝑ ſepe ad reclinandū·⁊ cuius tāta nccītas

eſſet· nullam audio mẽtionẽ fieri pelliũ·
Primus Adam pelliceis veſtit' tunicis
ſecundus obuoluit' pannis. Non eſt ta
le iudiciũ mũdi ·aut iſte fallitur aut mũ
dus errat· ſed diuinã impoſſibile eſt ſa-
pientiam falli· merito proinde mors eſt
prudentia carnis· ſiquidem ⁊ ipſa ẽ deo
inimica ſeculi quoq; prudẽtia noĩatur
ſtulticia. Quid enĩ? Utiq; q̃ non fallit'
Chriſtus elegit quod eſt carni moleſti⁹
Id ergo melius id vtilius id potius eli-
gendũ ẽ· ⁊ quiſq; aliud doceat vel ſua-
deat ab eo tanq̃ a ſeductore cauendũ·
Iam xpo naſci voluit etiam nocte. Et
vbi ſunt qui tam impudenter ſemetip-
ſos geſtiunt oſtentare? Ecce Chriſtus
elegit quod ſalubrius indicat· vos autẽ
eligitis quod ille reprobat. Quis pru-
dentior e duob⁹? Cui⁹ ſnĩa ſanior ⁊ iu-
diciũ iuſti⁹ ¶ Idẽ in·iiij· Cu q̃ ſeq̃r
Chriſtũ inuẽtũ abſcõde theſaurũ. Sa-
ne natiuitat̃ dñi dies erat breuis ⁊ terre
latitudo anguſta· ſed eius ſolẽnitas lo-
co pariter ⁊ tempe dilatata. Noctẽ pre-
occupauit celum anteq̃ terraʒ repleuit
Nox enĩ vt dies illuminata eſt· cum in
tẽpeſte noct̃ hora paſtores circũfulſit de
celo lux noua. Et vt noueritis quo loco
ſolennitatis hui⁹ ceperĩt gaudia celebra
ri· quod iam erat angelis gaudiũ euan-
gelicatur oĩ pplo futurũ. Sed ⁊ confeſtĩ
adeſt diuinis perſonans laudib⁹ multi-
tudo celeſtis exercitus. Hinc eſt q͛ ſolẽ-
nis ducitur nox iſta pre ceteris in pſal-
mis ⁊ hymnis ⁊ canticis ſpiritalib⁹· ⁊ biſ
potiſſimũ in vigilijs indubitant' creden-
dum eſt illos celeſtes preuenire coniun-
ctos pſallẽtib⁹ in medio tympaniſtriaꝝ
¶ **Auguſtin⁹ ſuper pſ·** Nã enĩ no-
ctu natus ſit dñs ex vtero virginis indi-
cat teſtimonia paſtoꝝ qui tunc cuſtodie
bat vigilias noctis ſuper gregem ſuum.
¶ **Gregorius in moral' li· xxix·**
Deus itaq; pater vt ſcriptura dicit: luci
ferum in tempe ſuo produxit· quia cum
venit plenitudo tempis filiũ ſuũ in mũ-
dum miſit. Qui natus ex virgine velut
lucifer inter tenebras noctiſ apparuit· q2
fugata peccati obſcuritate nobis eternũ
mane nũciauit. Luciferũ xpo ſe ĩnotuit·
quia diluculo ex morte ſurrexit· ⁊ lumĩs
ſui fulgore mortalitat̃ noſtre tetram ca-
ligine preſſit. Veſperum autẽ ſup terre
filios cõſurgere dñs facit· quia iudeoꝝ
infidelibus cordibus antichriſtũ dñari
merito eorum exigente permittit.

¶ Cur infantiles miſeriaſ voluit ſubire. Hylarius de trinitate.
¶ Capitulum LIIII

C Eterum vnigenituſ dei
qui oĩa cõtinẽs imago dei in-
uiſibilis exiſtẽs pro ſalute nr̃a
naturam in ſe carnis accepit· pudorẽ hu
mani exordij non recuſauit· ſed per con-
ceptionẽ· partũ· vagitũ· cunaſ· oẽs nature
noſtre contumelias tranſcurrit. Hec ſi
quis certe indigna deo recoluerit· tanto
ſe maioris obnoxiũ confitebit' beneficij·
q̃nto minus hec cõueniũt dei maieſtati
¶ **Hieronymus cõtra Heluidium.** Itaq; ſi deſcribat' infans Ie-
ſus regimĩe mẽbranoꝝ ſolito inuolutuſ
ingerantur dira pſepia ⁊ paruuli vagi-
tus· octaua die circũciſio· non erubeſci-
mus· non ſilem⁹. Quto hũiliora ſũt que
pro me paſſus eſt· tanto illi plus debeo·
⁊ cũ oĩa replicaueris nihil cruce proferes
ꝯtumelioſius quã ꝓfitemũ ⁊ credimus et
in qua de hoſtib⁹ triumpham⁹. ¶ **Auguſtin⁹ in ſermone de natiuitate dñi.** Itaq; iacebat in pſepio ꝯtinẽs
mũdũ· ⁊ infans erat ⁊ verbũ· quẽ celi nõ
capiũt vnius femine ſinus ferebat· ⁊ in q̃
ſum⁹ ipſa portabat. O manifeſta infir-
mitas ⁊ mira humiltas· in qua ſic latuit
tanta diuinitas· matrem cui ſubiacebat
infantia· regebat· potentia autem eã cu-
ius vbera ſugebat veritate paſcebat.

Perficiat igit' in nob' ſua munera q̄ ſumere nō abhorruit etiā nr̄a p̄mordia · ⁊ in ſe nos faciat dei filios qui ꝓpt' nos fieri voluit hoīs filiꝰ. ¶ Bern. in ſermone de natiuitate dn̄i. iiij. Nec dū lingua loquit' · ⁊ quęcūqꝫ de eo ſunt clamant p̄dicāt euāgeliçāt · ipſa quoqꝫ infantilia mēbra non ſilent. In oībꝰ mūdi iudiciū arguit' ſubūtit' ꝯfutat'. Quiſ enī hominū ſi daret' optio non magis eligeret robuſtū corpꝰ ⁊ ętatē intelligibilē q̄ꝫ infantilem. O ſapientia quę de occultis traheris. O vere incarnata ⁊ velata ſapientia ſciens vtiqꝫ reprobare malū ⁊ eligere bonū. Maluȝ eſt ergo voluptas corpiſ. bonū vero afflictio carniſ. Siquidem ⁊ hanc elegit ⁊ illā reprobauit puer ſapiens verbū infans · Verbū enī caro factū eſt · caro ſcilicet infirma infantilis tenera caro oīs laboris impotēs oīs operis impatiens. Itaqꝫ iam carnalis hō q̄ lucem inacceſſibilē nō poterat cape · ſi nihil pręter carnē adhuc nouit audire: Ecce verbū caro factū eſt: audiet illud vel ī carne · o hō · ſapientia quōdā occulta tibi iam exhibet' in carne · ipſiſqꝫ ſe ſe ſenſibus ingerit caruis tuę. Carnalit' vt ita dixerim p̄dicat' tibi · fuge voluptatē · q2 poſita eſt mors ſecus delectatiōis introitum · age pęnitētiā · q2 per illā appropinquat regnū. Hoc ſtabulū p̄dicat · h' pręſepe clamat · hoc illa infantilia membra manifeſte annūciāt · hoc lachrymę ⁊ vagitus euangeliçant.

¶ De fletu paruuli ⁊ vagitu. Idē ¶ Capitulum LV

Plorabat nimirū Chriſtꝰ puulus ſꝫ nō vt ceteri: vl' certe ſicut nō ſolent ceteri. In alijs naqꝫ pueris ſenſus · ī Chriſto p̄ualebat affectꝰ. Patiētes ſūt illi nō agētes · vtpote nec ipſiꝰ adhuc vſū volūtatiſ habentes. Illi ergo lugēt ex paſſiōe · Chriſtus aūt cōpaſſione. Illi iugū graue qd' ē ſuper oēs filios Adę. Chriſtꝰ vo pctā plorat filiorū Adę. Et certe ꝑ quibꝰ tūc fundebat lachrymaſ · ſanguinē q̄ꝫ poſtea fuſurus erat. O duricia cordis mei · vtinā dn̄e ſicut verbū eſt caro factū · ita carneū fiat ⁊ cor meū. Siqdē et h' pollicitꝰ es ꝑ ꝓphetā: Auferā inquiēs a vob' cor lapideū · ⁊ dabo vob' cor carneū. Lachrymę Chriſti fratreſ ⁊ pudorē pariūt ⁊ dolorē. Videbā quidē ego in platea foris ⁊ in ſecreto regalis cubiculi ſuper me ferebat' iudiciū mortis. Audiuit h' vnigenitꝰ eiꝰ exijt poſito diademate · ſacco veſtitꝰ · cinere caput aſperſus · pedes nudus · flens et eiulans q2 morte damnatꝰ eſſet ſeruuluſ eiꝰ. Intueor illū ſubito ꝓcedētē · ſtupeo nouitatē · cauſaȝ q̄ro ⁊ audio. Quid ḡ facturꝰ ſum? Adhuc ne ludaȝ · ⁊ lachrymas eius deludā? Plane ſe inſanus ac mentis inops exiſto · nō ſequor euȝ · nec ſimul cuȝ lugēte lugebo. Ecce vnde pudor · vnde vero dolor ⁊ timor: vtiqꝫ ex conſideratiōe remedij · q̄ntitatē eſtimo periculi mei. Neſciebā ſanus mihi videbar ⁊ ecce filius altiſſimi mittitur · occidi iubetur vt vulneribꝰ meis p̄cioſo ſanguinis illiꝰ balſamo medeat'. Agnoſce homo q̄ꝫ grauia ſunt vulnera tua · pro quibus neceſſe eſt Chriſtum dn̄ȝ vulnerari. Si non eſſent hęc ad mortem ⁊ mortē ſempiternam · nunq̄ꝫ pro eorū remedio filiuſ dei ſubiret mortem. Pudet itaqꝫ ꝓpriā negligēter diſſimulare paſſionē · cui tātam a maieſtate tanta exhiberi video cō paſſionē. Filius dei cōpatitur ⁊ lachrymas fundit · homo patit' ⁊ ridebit. Sic ergo medicinę eſtimatio ⁊ doloris m̄ eſt et timoris exaggeratio. Verū ſi pręcepta medici diligēt' obſuo erit etiā ꝯſolationis occaſio. Sic enī morbū cui tāta medicina appōit' agnoſco ḡuē · ſic ex h' ipſo ꝯiector eē nō incurabilē. Nō · n · ſapiēs medicꝰ · imo ſapīa ipſa p̄cioſiſſimas ſpēſ inſumeret fruſtra. Porro fruſtra conſtat inſumi · non ſolum ſi abſqꝫ illis eſſet

curatio facilis·ſed multomagꝭ ſi eſſet im⸗
poſſibilis. Itaqꝫ concepta ſpes ad pꝫni
tentiã aĩat animũ ⁊ vehementiꝰ accẽdit
deſideriũ. ¶ Idẽ in·ij· Quid tu aũt ti⸗
mes hõ ·quid trepidas a facie dñi qꝛ ve⸗
nit: Noli fugere·noli timere · non venit
cum armis ad puniendũ·ſed requirit ſal
uandum. Et ne forte dicas etiam nunc.
Dñe audiui vocez tuam ⁊ abſcondi me
ecce infans ⁊ ſine voce eſt. Nam vagien
tis vox magis eſt miſerenda qꝫ timẽda.

¶ De panniculis Cap LVI

Deniqꝫ ſi forte terribilis
eſt alicui ſed non tibi· paruulꝰ
factus eſt· tenera membra vir⸗
go mater alligat panniſ·⁊ adhuc trepi⸗
das vel metuis ·vel in hoc ſcies quia nõ
venit te perdere ſed ſaluare· eripere non
ligare. Iam aduerſus hoſtes tuos dimi
cat·iam ſuperborum ⁊ ſublimium colla
tanqꝫ dei virtꝰ ⁊ ſapientia calcat. Pec⸗
catum quidem in ꝓpria perſona iam vi⸗
cit quando naturam humanaz ſine con
tagione ſuſcepit. Grandis eniz peccato
violentia facta eſt·⁊ expugnatuz eſſe re⸗
uera cognoſcitur quando naturam quã
ſe totam infeciſſe ⁊ occupaſſe gloriabaẗ
ab ea penitus aliena in Chriſto inuenta
eſt. De hinc quoqꝫ perſequens ĩimicos
peccatum in conuerſatiõe ſua verbis pa
riter ⁊ exemplis oppugnat·ſed in paſſio⸗
ne ſua fortem alligat donec eius vaſa di
ripiat. Iam xpo eodem ordine mortẽqꝫ
ſuperat ĩ ſemetipſo·prius ·cum reſurgit
ꝑmitię dormientiũ ⁊ ꝑmogenitus mor⸗
tuorum·poſtea debellaturus eaz pariter
in nobis omnibus·quando videlicet ſuſ
citabit mortalia corpora noſtra·nouiſſi⸗
maqꝫ deſtruetur mors ĩimica. Propter
hoc enim reſurgẽs decorem indutus eſt·
non vt antea naſcens pannis inuolutuſ
eſt· Naz qui prius non indicans queqꝫ
affluebat ſinu miẽ·reſurgenſ pręcinxit ſe
cinguloqꝫ iuſticię quodãmodo videtur
affluentem ſinũ miẽ collegiſſe·quoniam
extunc pręparabiẗ ad iudicium quod ẽ
in ſecunda reſurrectione futurum. Naz
⁊ ꝓpterea paruulus ante venit vt miãm
pęrogaret·⁊ futuruz in fine iudiciũ pre⸗
currens miã temperaret. Licet enim par
uulus ad nos venerit· non tamen attu⸗
lit paruuz ſed magnuz quid ·miſericor⸗
diã·ſ·ḃm quã apl'o teſte ſaluos nos fec
¶ Idẽ in·v· Non aũt ſine certi ratiõe
myſterij pãnis ſaluator obuoluitur· ⁊ ĩ
pręſepio ponitur· cuz id manifeſte nobiſ
in ſignum ab angelo cõmendetur. Hoc
inquit erit vobis ſignum : Inuenieẗ in⸗
fantem pannis inuolutum ⁊ in pręſepio
poſitum. In ſignum ergo poſiti ſunt pã
ni tui domine Ieſu chriſte·ſed in ſignuz
cui contradicetur a multis vſqꝫ hodie.
Multi quippe ſunt vocati ſed non mul⸗
ti electi·⁊ ideo nec ſignati. Agnoſco cer⸗
te Ieſum ſacerdotem magnuz ſordidis
veſtibus opertum. Agnoſco cuz alterca
retur cum diabolo. Vbi xpo caput nr̃m
ſuper ĩimicos noſtros exaltatum eſt ·⁊ h
plane veſtem mutauit decorem induit
amictus lumine ſicut veſtimento . Erit
autem cum ⁊ membra ſequenẗ caput vt
iam vniuerſum corpus vno ſpiritu pſal⸗
lat ⁊ dicat: Concidiſti ſaccum meum et
circũdediſti me lęticia. ¶ Idem ĩ ſer·
ꝺ vigilia natiuitatis·iiij· Abſcõ⸗
de ergo Maria virgo noui ſolis fulgo⸗
rem·⁊ pone in pręſepio·panniſ infantem
inuolue·quoniam ⁊ ipſi ſunt diuitię no⸗
ſtrę·ꝑcioſiores ſiquidem oĩ purpura pã
ni ſaluatoriſ·⁊ pręſepe glorioſius auraẗ
reguz ſolijs. Ditior deniqꝫ Chriſti pau
pertas cunctis opibus cunctiſqꝫ theſau⸗
ris. Quid enim humilitate ditius·quid
ꝑcioſius inuenitur· qua nimirũ regnum
cęlorum emitur: ⁊ gratia ſuperna adqui
ritur: Scriptuz eſt enĩ : Beati pauperes
ſpũ·qm̃ ipſoꝝ ẽ regnũ cęloruz . Et alibi
Deꝰ ſupḃ reſiſtit ·hũilibꝫ aũt dat graz·

¶ Glo· ſuper Lucā· ij· ca· Fact⁹ ē itaqꝫ filius dei paruulus vt perfecti fiamus· pannis induitur vilib⁹ vt ſtolā immortalitatꝫ recipiam⁹. Manus ⁊ pedes ſtringuntur vt nr̄ę manus ad bene operandum ⁊ pedes in viam pacis dirigant᷑

¶ De pręſepio. Glo· ſuper Lucā ij· cap· Cap LVII

POrro Maria virgo natum infantem ac pannis inuolutuꝫ reclinauit in pręſepio· q꞉ non erat ei locus in diuerſorio. Loco ſiquidem egere voluit dn̄s vt nos plures in cęlis manſiones habeamus. Natus ē in via qui dicit: Ego ſum via veritas et vita· qua ſcilicet ad patriam veritatis ⁊ vitę veniamus. Diuerſoriū in quo natus eſt· erat domus int᷑ duos muros duas ianuas habens eccleſię figuram inter paradiſum ⁊ mundum poſitę prętendēs ¶ Idem in epiſtola ad Marcellam. Itaqꝫ ſaluatoꝛ in ſpelunca natus eſt· ī pręſepe vagijt· vbi ſūt latę porticus aurata laquearia: vbi domus miſeroꝛum pęnis ⁊ damnatorū labore veſtitę· quę vt vile coꝛpuſculū hominis p̄cioſius inambulet ſunt extructę· ⁊ quaſi mundo quicq̄ꝫ oꝛnatius eſſe poſſit tecta ſua magis q̄ꝫ cęlū aſpicere velit. ¶ Gregoꝛius in omel᷑ quadam. Recte xp̄o dn̄s Ieſus non in parentum domo ſed in via naſcitur vt profecto oſtenderet quia per humanitatē quā aſſumpſerat quaſi in alieno naſcebatur. Alienuꝫ dico non ſc̄m poteſtatem ſed ſc̄m naturā. Nam de poteſtate euangeliſta dicit qꝑ ī ꝓpria venit. In natura quippe ſua ante tempoꝛa natus eſt· in noſtra venit ex tempoꝛe. Qui ergo ęternus permanens temporalis apparuit. Alienū eſt vbi deſcendit. Et quia per ꝓphetam dicitur: Om̄is caro fęnuꝫ· factus eſt homo· fęnum noſtrum vertit in frumentū· qui de ſemetipſo ait: Niſi granū frumenti cadēs in terrā moꝛtuum fuerit ⁊c. Unde ⁊ natus in pręſepio reclinatus eſt vt fideles omnes ſancta videlicet animalia carnis ſuę frumento reficeret. ¶ Chryſoſtomus in ſermone de natiuitate dn̄i. Homines inquit ⁊ iumenta ſaluabꝫ domine. Ergo ſi homo es· panem comedeſi iumentū ad pręſepe accede. Ecce deus magnus qui tanto tempoꝛe in cęlo tonauit· in pręſepe vagijt ⁊ ſaluabit. Nunq̄ꝫ enim ſaluat ſuperbia· ſaluat humilitas. ¶ Bernard⁹ ſuper Can̄· omel᷑· xxxv· Agnoſce o bos poſſeſſorē tuuꝫ· ⁊ tu aſine pręſepe dn̄i tui. Agnoſce pecus quem non cognouiſti homo. Adoꝛa in ſtabulo quem fugiebas ī paradiſo. Honoꝛa preſepium cuius contempſiſti imperium. Comede fęnuꝫ· quem paneꝫ faſtidiſti angelicum. Homo quippe cum in honoꝛe eſſet non intellexit comparat⁹ eſt iumentis inſipientibus ⁊ ſilis factus eſt illis. ¶ Auguſtinus de natiuitate domini. At xp̄o dominus dum eius lapſum reparare voluit in vtroqꝫ ſexu eum honoꝛauit· ⁊ vtrumqꝫ ſexū ad ſperandam ſalutem ipſius natiuitas ex virgine commendauit. Honoꝛ quippe maſculini ſexus eſt in carne Chꝛiſti· honoꝛ fęminini ī matre Chꝛiſti. Sicqꝫ ſerpentis aſtutiam gratia Chꝛiſti vicit qui carnem quam ex matre accepit in hanc lucem protulit matris fęcunditatē afferens· integritatem non auferens. Concipitur ergo naſcitur ⁊ velut qui fari non poſſit infans dicitur. Utiqꝫ ⁊ infans et verbum eſt· per carneꝫ tacet· per diuinitatem angelos docet. Nunciatur paſtoribus p̄nceps paſtoꝛqꝫ paſtoꝛuꝫ· ⁊ in p̄ſepi iacet fidelium cibaria iumentoꝛum. Per ꝓphetam quippe fuerat prędictū: Agnouit bos poſſeſſoꝛem ſuum ⁊ aſinus pręſepe domini ſui. Ideoqꝫ in aſello ſedit qn̄ hieruſalē cū laudib⁹ multitudīs p̄cedentꝫ ⁊ ꝯſequētꝫ intrauit. Et nos igit᷑

agnoſcam⁹ ad ꝓſepe accedam⁹·cibaria manducemus·dñmq; rectorem portem⁹ vt ad cęleſtem hieruſalez illo ducēte veniamus. Infirma eſt Chriſti ex carne natiuitas ſed ex patre ampla maieſtas. In pręſepi iacet·ſed mūdū cōtinet·vbera ſugit·ſed angeloſ paſcit. Pannis inuoluitur·ſed īmortalitate nos veſtit·lactatur ſed adoratur·lectum in diuerſorio non inuenit·ſed ſibi templum in credentium cordibus facit·vt enī fieret fortꝭ infirmitas·infirma facta eſt fortitudo. Ibi ergo agnoſcam⁹ tantę ꝓpt̄ nos celſitudinis humilitatez·inde accedamus charitatem ⁊ ꝑueniamus ad eius ęternitatem. **Idem in alio.** O cibus angelorum angeli viuūt de te ⁊ non es ꝓpter me in diuerſorio in pannis in pręſepio. Ecce qui regit ſidera ſugit vbera fatur in ſinu patris tacet in ſinu matris.

Bernardus in ſermone de natiuitate dñi·iij· In ſtabulo naſcitur ⁊ in ſtabulo reclinatur. Et nōne ipſe eſt qui dicit·Meus ē orbis terrarum et plenitudo eiuſ:· Quid ergo ſtabulū eligit ad naſcendum:·plane vt gloriaʒ mūdi reprobet·vanitatem ſęculi damnet.

Ambroſius ſuper Lucaʒ·ij·li· Deniq; non erat ei locus in diuerſorio vt nos haberemus manſiōes in cęlo Ergo pauper fact⁹ eſt vt nos inopia ditaremur ipſius. Paupertas illius patrimoniū meum·⁊ infirmitas eiuſ virtuſ mea eſt. Me vagientis illi⁹ infantię fletus abluunt·mea lachrymę ille delicta lauerunt·plus ergo domine Jeſu tuis iniurijſ debeo ꝙ redemptus ſum ꝗ̃ operibus ꝙ creatus ſum. Non eniʒ naſci ꝓdeſſet niſi redimi profuiſſet.

De paſtoribus ab angelo viſitatis. Beda in omel.

Capitulum LVIII

Nato ergo in bethleē ſaluatore·paſtorib⁹ qui in eadez erant regione cuſtodientes vigilias noctis ſuper gregem ſuū: Angelus dñi magna cum luce apparuit·exortumq; mundo ſolem iuſticię: non ſolū cęleſtis voce ſermonis·verū etiaʒ claritate diuinę lucis aſtruxit. Nuſꝗ̃ enī in tota veteris teſtamenti ſerie reperimus angelos ꝗ tam ſedulo apparuere patrib⁹·cum luce apparuiſſe·ſed hoc priuilegiū hodierno tempori ſeruatum eſt recte quando exortum eſt in tenebris lumen rectis corde·miſericors ⁊ miſerator dñs

Bernard⁹ in ſermone de natiuitate domini·iiij· Sane accedit ad conſolationem pauperum ipſa quoq; quę paſtorib⁹ exhibita eſt viſitatio ⁊ allocutio angelorum. Vę vobis diuites qui veſtram habetis conſolationē vt non mereamini habere iam cęleſtem. Nē multi nobiles ſm carnem·ꝗ̃ multi potenteſ·ꝗ̃ multi huius ſęculi ſapientes hora illa in ſtratis mollibuſ quieſcebant ⁊ nemo eorum dignus habitus eſt nouam lucē videre·magnū illud gaudiū ſcire·angeloſ audire cantantes·gloria in excelſis deo Agnoſcant igitur homines qui non in laboribus hominum exercentur ab angelis viſitari non merentur. Agnoſcant ꝗ̃ placeat ſupernis ciuibus labor cuius eſt intentio ſpiritalis·quando quidem ⁊ illos ſuo tam fęlici dignantur alloq̊ affari·qui corporali vrgēte neceſſitate laborant pro victu corporis. Nimirū humanū in eis agnoſcunt ordinez quo cōſtituit deus ab initio·vt in ſudore vult⁹ ſui veſcatur Adam pane ſuo. **Idez in q̊nto.** Deniq; ꝗ̃ multa ipſa die natiuitatis dñicę gemmis ⁊ auro fulgent altaria·ꝗ̃ vbiq; paleis adornantur parietes·putes ad hęc angeli diuertent et pannoſos declinabunt homines:· Si ita ē·cur magiſ apparuerīt ouiū paſtorib⁹ ꝗ̃ regib⁹ t̄rę tēpliq; ſacerdotib⁹:· Cur ⁊ ipſe ſaluator·cui⁹ ē auꝝ parit̄ ⁊ argentū

ſacram etiã in ſuo corpore paupertatez
dedicat? Aut certe cur ipſam tam ſollici
te paupertatẽ angelus enarrat? hoc in-
quit vobis ſignũ: Inuenietis infantem
pannis inuolutũ ꝛc. Ergo conſolami-
ni conſolamini populus meꝰ dicit ema-
nuel·id eſt·nobiſcum deus. Ipſe etenĩz
ſaluos faciet·non quoſcũꝙ ſed populũ
ſuũ a peccatis eorum. Deniꝙ populum
ſuũ cõſolari venit vtiꝙ populũ humilez
quem ſaluũ faciet. Naz oculos ſuperbo-
rum humiliabit·vis noſce populuz eius
Tibi inquit derelictus eſt pauper. Idez
ꝓo dñs ait: Vę vob diuites ꝛc. Vti-
nam in eo populo nos inueniri ſemꝑ op
temus·non cui dicitvę·ſed quem conſo-
latur dñs deus ſuus. Quid enim conſo
letur eos qui ſuam habent conſolatio-
nem? Non conſolatur infantia Chriſti
garrulos. Non panni eius in ſtolis am-
bulantes. Non conſolantur Chriſti la-
chrymę chachinnãteſ. Non ſtabulum ꝛ
pręſepe primas cathedras in ſynagogis
amantes·ſed ęquanimiter forte vniuer-
ſa hanc conſolationem expectantibꝫ in
ſilentio dominũ lugetibus pãnoſis pau
peribus cedere videbuntur. Cęteruz au
diant ꝙ ipſi quoꝙ angeli non alios cõ-
ſolantur. Vigilãtibꝫ enĩ paſtoribꝫ gau-
dium nouę lucis euangeliçatꝰ ꝛ eis ſalua
tor natꝰ eſſe dicitur. Pauperibꝫ igitur
ꝛ laborantibus non vobis diuitibus in-
ter ipſas noctis vigilias dies ſanctifica-
tus illuxit ꝛ nox vt dies illuminata·imo
in diem mutata refulſit angelo dicente:
quia natꝰ eſt nobis hodie ſaluator vtiꝙ
non hac nocte. Siquidem nox pręceſſit
dies autem appropinquauit.

¶ De annũciato gaudio domini
cę natiuitatis. Glo· ſuper Lu-
cam. ¶ Capitulũ LIX

Ecce inquit ãgelus euã-
gelico vobis gaudium ma-
gnum quod erit omni populo. Omni
ſiquidem populo fidelium congregan-
do de cunctis diuerſitatibus gentium
nunciatur ęternuz gaudium. ¶ Ber-
nardus in ſermone de natiui-
tate domini. Nam ipſe qui delecta-
tio eſt ꝛ gloria angelorum·factus eſt ſo-
lus ꝛ conſolatio miſerorum. Qui in ciui
tate ſua magnus ꝛ ſublimis valde lętifi
cat ciues·ipſe in exilio paruus ꝛ humiliſ
lętificat exules. Qui eſt in altiſſimis glo
ria patris·factus eſt in terra pax homini
bus bonę voluntatis. Paruulus enim
datus eſt paruulis vt magnꝰ detur ma-
gnis. Et quos iuſtificat paruulus ma-
gnificet poſtmodũ ꝛ glorificet magnus
ꝛ glorioſus. Hinc vas electionis quod
de plenitudine paruuli huius acceperat
illud verbum bonum eructuat: Gaude-
te in dño ſemper iterum dico gaudete.
Gaudete inquit de exhibitione·iterũꝙ
gaudete de promiſſione·quoniam ꝛ res
eſt plena gaudio. Gaudete quia iam ꝑ-
cepiſtis dona ſiniſtre. Gaudete quia ex-
pectatis pręmia dextre: Leua inquit ſb
capite meo ꝛ dextera illius amplexabit
me. Leua quidem leuat·ꝛ dextera ſuſci-
pit. Leua medetꝰ ꝛ iuſtificat·dextera am
plectitur ꝛ beatificat. In lęua ergo eius
ſunt merita·in dextera ꝓo pręmia. In
ſiniſtra medicinę·in dexťa delitię. Gau-
deamus ergo quia viſitauit noſ oriens ex
alto· Gaudeamus iterum expectantes
beatam ſpem in aduẽtu ſuo ſecundo qñ
ſcilicet veniet ſcientię plenitudo non de
memoria ſed de ꝑſentia·non de expecta-
tione ſed de exhibitione. ¶ Idem in
ſermone de die primo. Abraam
pater omniũ credentiuz exultauit vt vi-
deret diem meuz hunc ꝛ vidit ꝛ gauiſus
eſt. Alioquin quando ſeruuz iurantem
ſibi per deum cęli ſub femore ſuo manũ
ponere pręcepiſſet niſi ipſum vtiꝙ de-
um cęli ex eodem naſcituruz prҽuidiſſet.
Hoc etiã multipharie multiſꝙ modis

reuelatum eſt ceteris patribus ⁊ ꝓphe-tis. Abſit autem vt a diligentib9 deum aliquando fuerit negligent' auditu; niſi forte negligere videbat': obſecro dn̄e mitte quem miſſurus es · aut faſtidire q̄ clamabat · vtinam diſrūpere celum et deſcenderes · ⁊ cetera ſimilia. ¶ Idem in q̄nto. Huius gaudij ſolennitas celum anteq̄ terra; repleuit noctem ut diem illuminauit cum in tempeſte noctis hora paſtores lux noua de celo circūfulſit. Et vt noueritis quo in loco ſolennitatis hui9 ceperint gaudia celebrari · qd iam angelis erat gaudiū euangelicatur omni mundo ⁊ ꝓ ſo futurum. ¶ Leo papa in ſermone de natiuitate dn̄i · iij · Sicut enim illeſis oculis · voluptatem affert lux iſta viſibilis · ita cordibus ſanis eternū dat gaudiū natiuitas ſaluatoris. ¶ Idem in octauo Cum ergo ſemꝑ nos eloquia diuina cohortentur in dn̄o gaudere · copioſius tamen ad ſpiritalem leticia; incitantur natiuitat' dn̄ice ſacramēto coruſcāte vt ad illam ineffabilem inclinatione; diuine mīe recurrentes qua creator hominu; homo fieri dignatus eſt in ipſius nos īueniam9 natura quem adoramus in terra. Deus enī dei filius in forma dei manens ⁊ incōmutabilit' idem quod pater exiſtens · forma; ſerui ſine ſue detrimēto maieſtatis accepit vt nos ī ſua ꝓueheret non in noſtra deficeret. Filij quippe maieſtas equalis patri ſe neſciens hūilitate ſeruili nec metuebat minui nec indigebat augeri. Et ipſum quidem effectum mīe ſue que; impendebat reſtitutiōi humane · poterat exequi ſola virtute deitat' vt creaturam ad imaginem dei conditā erueret a iugo dire dn̄ationis. Sed q2 non ita diabolus in primū hominē violentus extiterat vt eu; in partes ſuas arbitrij transferret conſenſiōe ſic deſtruēdum fuit peccatum voluntariū ⁊ hoſtile conſilium vt dono gratie non obeſſet forma iuſticie. Igitur in cōmuni ſtrage totius humani generis vnu; ſolu; remedium quod poſſet ſubuenire proſtrat' ſb diuine fuit rationis occulto ſi aliquis filiorum Adam originalis ꝑuaricationis alienus ⁊ innocens naſceretur qui ceteri exemplo prodeſſet ⁊ merito. Sed naturalis hec generatio non ſinebat · nec viciate radicis eſſe ꝓpago ſine ſemine poterat. De quo ſcriptura clamat: Quis poteſt facere mundū de īmundo conceptū ſemine? Nonne tu qui ſolus es? Idcirco dominus factus eſt filius Dauid et de promiſſi generis fructu ſine vitio proles orta eſt · in vnam perſonā gemina cōueniente natura vt eodem gigneret' dominus partu · eodemq3 cōceptu · cui ⁊ vera ineſſet deitas ad miracula operum · ⁊ vera humanitas ad paſſionū tolerātiā

¶ Quod illud gaudiu; pertinet ad omne genus hominu;. Auguſtinus in ſermone de eodem. Capitulum LX

Dies vtiq3 natalis domini magnu; contulit gaudium humano generi. In ipſo quoq3 nimirū precefferat generatio trina. Prima videlicet de terra ſine viro ⁊ femina. Secunda de viro ſine femina. Tertia de viro ⁊ femina. Quarta generatio Chriſti videlic; ſine viro de femina. Prima enim ⁊ ſecunda ruerunt · terciam de ruina genuerūt. In quarta ꝓ ſalutem omnes inuenerūt. Exultent ergo virgines · virgo Maria peperit Chriſtum. Nihil in ea de hoc quod nouit putent exterminatum · mā ſit virgo poſt partum illibata poſt filium. Exultēt vidue infantem Chriſtū Anna vidua cognouit. Exultent coniugate · Chriſtum Eliçabeth maritata ꝓphetauit. Si autē; queritis ⁊ aliquem de cōiugatis teſtimoniū

dño ꝑhibentem· conſiderate Zacha-
riam ſacerdotem. Habetis ⁊ pueri pue-
rum Chriſtum. Sancti quoqꝫ ſenes ſe-
nem Symeonez ·agnouit diu deſidera
tum infantem quem poſt occiderunt iu-
dei crudeles iuuenem miracula faciētē

¶ Idem in alio. Ad omnes itaqꝫ
gaudium iſtud ꝑuenit·quia Chriſtus
omnibus venit. Nec oportet eſſe triſticię
locum vbi natal' eſt gaudiorũ. Nullus
ergo ſe lęticię illius arbitretur alienum.
Si quis ſanctus eſt gaudeat·quoniam
recipiet remunerationē. Si peccator eſt
gaudeat· quoniam inuitatur ad veniã·
Si gentilis eſt gaudeat·quoniã admit-
titur ad ſalutem. Deniqꝫ ſi nos ipſi nos
alienos a Chriſto non facimus·iam in
Chriſto ſumus. Ipſe quoqꝫ ſe alienum
a Chriſti cōſortio efficit·qui ſe eſſe ī cor-
pore Chriſti denegarit. Carnem enī hu
mani generis induit pro nobis deus ex
patre· homo ex matre· deus ex deitate·
corporeus ex carne· deus ante ſęcula·ho
mo poſt ſęcula In ꝑncipio creauit ꝑ ma
ieſtatem·in tempore venit ſaluare ꝑ car-
nem ·vt nobis redderet mĩa quicq̇d abſ
tulerat offenſa.

¶ Idem in alio. Ex-
ultent ergo viri·exultent fęminę· Chriſt⁹
vir eſt ex fęmina natus· ⁊ vterqꝫ ſexus ē
honoratus. Jam igitur ad ſecundũ ho-
minem tranſeat qui ſin primo damnatuſ
ante fuerat. Mortem nobis ꝑſuaſerat
fęmina. Vitam nobis ꝑperit fęmina.
Nata eſt ſimilitudo carniſ ꝑccati·qua
mundaretur caro ꝑccati. Non itaqꝫ
caro culꝑetur ſed vt natura viuat culpa
moriatur·quia ſine culpa natus eſt·in q̊
quę in culpa fuerat renaſcatur. Exulta-
te pueri ſancti qui coniugia nõ queſiſtis
ſeipſum pręcipue ſequēdũ elegiſtis. Nõ
enim ad vos venit ꝑ coniugiũ quez in-
ueniſtis ſequendũ. Vos quidem ꝑ nu-
ptias veniſtis carnales·ſine quibus ille
ad ſpũales·vobiſcꝫ ſpernere nuptias de
dit quos pręcipue ad nuptias vocauit.

Hoc igitur vnde nati eſtis nõ queſiſtis
quia eum qui non ita natus eſt pluſqꝫ
cęteri dilexiſtis. Exultate virgines ſan-
ctę·virgo ꝑperit vobis cui ſine corrup-
tione nubatis·quę nec concipiendo nec
pariendo poteſtis ꝑdere quod amatis
Exultate iuſti·natalis eſt iuſtificatoris.
Exultate debiles ⁊ ęgroti·natalis ē ſal-
uatoriſ. Exultate captiui·natalis eſt re-
demptoriſ. Exultate oēs chriſtiani·na-
lis eſt Chriſti. Exultemus ſerui·natalis
eſt dominantis. Exultem⁹ liberi·natalis
eſt liberantis. Hic de matre natus diez
natiuitatis ſuę ſęculiſ cōmēdauit: Qui
de patre natus ſęcula creauit. Nec illa
natiuitas vllam potuit habere matrem·
nec iſta quęſiuit hominē patrem. Meri-
to ergo quez nũciauerũt ꝓphetę naſcitu
rum·cęli ⁊ angeli euangeliçant natuz.

¶ De prenũciatione ipſius nati-
uitatis. Glo ſuper Lucam.
Capitulum ¶ LXI

N n Atus eſt nobis inquit
hodie ſaluator·qui eſt Chriſt⁹
dñs·homo ſcilicet ⁊ deuſ in ci-
uitate Dauid bethleem videlicet in qua
Dauid fuit natus.

¶ Bernardus
de vigilia natiuitatis dñi. Lęta
re ergo tu bethleem parua ·⁊ ꝑ omnes
vicos tuos feſtiuũ cantet' alleluia. Jam
enī magnificata es a dño q̇ fact⁹ eſt ī te
paruulus ex magno. In vniuerſa ſiqui-
dem terra iam nomen tuũ celebratur·et
vbiqꝫ pręadicat'·vbiqꝫ clamatur· qꝛ Je-
ſus chriſtus dei filius in bethleem iudę
naſcitur·⁊ ecce ſonuit in t͞ra noſtra vox
gaudiorum·vox exultatiōis ⁊ ſalutis in
tabernaculis ꝑccatorꝝ. Auditu ʒ eſt ver
bum bonũ ·verbuʒ conſolatoriũ·ſermo
iocunditate plen⁹: Jubilate mōtes lau-
dem ⁊ oĩa ligna ſiluarũ plaudite mani-
bus quia venit dñs. Audite cęli ⁊ terra
obſtupeſce ⁊ lauda vniuerſitas creatu-
rę. Sed tu magis o homo·qꝛ Chriſtus

Ieſus filius dei naſcitur ī bethleem iu/
de·quis tā lapidei cordis ſit·cuius ani/
ma nō in hoc vbo liquefacta ſit? Quid
enim poterat dulcius annunciari· quid
delectabilius cōmēdari? Quiſvnqȝ ta/
le audiuit·aut quid aliqñ ſimile mūdus
accepit? O breue ꝺ vbo abbreuiato ver
bum ſed cęleſti ſuauitate refertū· Labo/
rat affectio melliflue dulcedinis copiaȝ
effundere geſtiens·nec verba inueniens·
Tanta eſt ſiquidem huius ſermōis gra/
tia vt mox incipiat minus ſapere· ſi vel
vnuȝ īmutauero iota. **Idem in ſe
xto.** Ieſus chriſtus dei filius in bethleē
iudę naſcitur. Anima mea liquefacta ē
in ſermone iſto·ſed ⁊ ſpiritus meus in ꝑ
cordijs meis ęſtuat·dum iſtam iocundi
tatem ⁊ exultationē deſiderant eructua
re feſtinat. Ieſus ſaluator interp̄tatur.
Et quid tam neceſſariū perditis· q̇d taȝ
optabile miſeris· quid tam vtile deſpe/
ratis? Alioq̇n vnde ſalus·vnde vel te/
nuis aliqua ſpēs ſalutis ·in lege peccati·
in corpore mortis·in hac malicia diei·et
loco afflictiōis haberetur·niſi noua no/
biſ ⁊ inſperata naſceretur? At tu forte ſa
lutem optas curatiōis·ſed acerbitatem
teneritudinis pariter ⁊ ęgritudinis pro/
prie conſci⁹ reformidas. Ne timeas chri
ſtus eſt ſuauis plane ⁊ multę mīę cunctiſ
oleo lęticię ꝑ ꝑticipibus ſuis·eis nimirū
qui licet non ipſam plenitudinē·de ple/
nitudine tamen huiuſ accipiunt vnctio/
nis. Ne vbo audiens ſuauem ·inefficacē
autumes fore ſaluatorem·additur etiaȝ
filius dei· Qualis enī pater talis filius
exiſtit·cui ſubeſt poſſe qꝺ voluerit. Aut
forſitan moueri poſſet ingenua creatura
ne quod abſit ſaluatoris huius non ſa/
tis digna vel honeſta videatur eſſe per/
ſona. Puto tamen ꝙ nec ab vno quo/
piam e conſeruis tuis·ne dum ex angeliſ
vel archangelis ſi poſſet hanc cui gratiā
pręſtare detractares ſuſcipere. Nunc au
tem tanto tibi eſt āpliore deuotione ſal/
uator ille ſuſcipiendus·q̄nto pre cęteriſ
omnibus nomē hereditauit Ieſus chri
ſtus dei filius. Et vide ſi non hęc tria cō
mendauit loquens ad paſtores angel⁹:
quia natus eſt inquit vobis ſaluator q̇
eſt Chriſtus domin⁹. Exultemus ergo
in hac natiuitate ⁊ multipliciter in ea
gratulemur· quam ⁊ ſalutis vtilitas·et
vnctionis ſuauitas ·⁊ filij dei maieſtas
tam eleganter illuſtrat· vt nihil deſit
ex omnibus quę deſiderantur·nec com/
modum nec iocundum nec honeſtum.

Idem in primo. O natiuitas il/
libata ſanctitate mūdo honorabilis be/
neficij magnitudine·hominibus amabi/
lis myſterij profunditate. Angelis etiaȝ
inueſtigabilis ⁊ in his omnibus admi/
rabilis·ſingulari nimirum excellētia no/
uitatis. Naturam quidem excellētia ſu/
perans ſed virtute myſterij reparās. Ge
nerationem iſtam fratres quis enarra/
bit? Vos ergo qui eſtis in puluere exp/
giſcimini ⁊ laudate·quia ecce dn̄s venit
cum ſalute. Neqȝ enī ſine ſalute Ieſus
neqȝ ſine vnctione Chriſt⁹·neqȝ ſine glo
ria venit dei filius. Siquideȝ vt ſcriptū
eſt: Gloria patris filius ſapiens eſt. Fę/
lix anima quę guſtato ſalutis fructu tra
hitur ⁊ currit in vnguento ꝝ illiuſ odore
vt videat gloriam eius gloriā quaſi vni/
geniti a patre. Itaqȝ ꝑditi reſpirate·ve/
nit Ieſuſ quod perierat quęrere ſaluūqȝ
facere. Morbidi cōualeſcite·venit chri/
ſtus qui contritos corde ſanat vnctio/
ne miſericordię ſuę. Exultate quicunqȝ
eſtis grandia concupiſcentes·deſcendit
ad vos filius dei vt regni ſui faciat co/
heredeſ. Ita obſecro ſana me ⁊ ſanabor
domine·ſaluum me fac ⁊ ſaluus ero·glo
rifica ⁊ glorioſus ero. Sic nempe bene/
dicet anima mea dominū·⁊ omnia quę
intra me ſunt nomini ſancto eius. Cum
ꝓpitiat⁹ fueriſ oīb⁹ iniq̇tatib⁹ meis ⁊ oēſ
īfirmitateſ meas ſanaueriſ·⁊ ī bonis deſi
deriū meū repleueriſ. Hęc tria ſapit m̄ ꝙ

audio naſci Jeſum chriſtum filium dei
Porro bethleem domus panis. Juda
xpo ꝯfeſſionē ſonat. Panis in domo iu-
ſticia eſt ī corde. Beati nēpe qui eſuriūt
iuſticiam quoniaꝫ ipſi ſaturabunt. Sit
ergo in corde iuſticia que eſt ex fide. con-
feſſio quoqꝫ ſit in ore. iamqꝫ ſecurus Je-
ſum chriſtum filium dei ſuſcipe qui naſci
tur in bethleem iude.

De illuminatione huius no-ctis ⁊ craſtino noſtre glorificationis. Glo ſuper Lucam. Capitulum LXII

Notanduꝫ vero quia cū nox eſſet natiuitatis dn̄i tem-
pore non tamē ait angelus: na-
tus eſt nobis ſaluator hac nocte ſed ho-
die. quia ſcilicet gaudium venerat nun-
ciare. vbi namqꝫ triſtia geruntur noctis
mentio ſolet fieri. Sicut vbi dn̄s ait:
Scandalum hac nocte patiemini.
Bernardus in ſermone de na-tiuitate domini. Erat quidem nox
vniuerſo orbi ante veri luminis ortum
ante natiuitatem Chriſti. An non erat
profundiſſima nox ⁊ denſiſſime tenebre
ſuper vniuerſam faciem terre. cum pr̄es
noſtri facticios deos colerent. ⁊ inſano
penitꝰ ſacrilegio ligna ⁊ lapides adora
rent: Nunc autem gratie dies illuxit cu
ius preco clamat ⁊ dixit: Sobrij eſtote ⁊
vigilate. Unde apoſtolꝰ ſuis ait: Qui
dormiunt nocte dormiūt. ⁊ qui ebrij ſūt
nocte ebrij ſunt ⁊c. ⁊ hoc inquit fuiſtis.
ſed excitati eſtis. ſi tamen eſtis filij lucis
⁊ filij diei non noctis neqꝫ tenebrarum.
Nox enim preceſſit dies autem appro-
pinquabit: abijciamus ergo opera tene-
brarum ⁊ induamur arma lucis. Abijcia
mus ſomnolentiā ⁊ ebrietatem vt tanqꝫ
in die non dormitemus ſed ambulemus
⁊ hoc quidē honeſte non temulente. Nā
vterqꝫ filius noctis eſt. ⁊ ille cuius ad oē
opus bonuꝫ dormitat anima pre tedio.
⁊ ille qui plus qꝫ oportet ſapit. non ad
ſobrietatem longam inſtar hydropici ſi-
tim bibens inebriatus abſinthio. Non
facile ſuperantur hec duo vitia dicente
ſcriptura. ꝙ in deſiderijs eſt omnis ocio-
ſus. hoc eſt in ebrietate oīs ſomnolentus
Itaqꝫ parati ſimus hodie nocturnū ex-
cutiendo ſoporem. ſanctificati nihilomi
nus tanqꝫ in die ac nocturna ebrietate
cupiditatis noxie frenādo furorem. In
his enim duobus mandatis tota lex pē-
det ⁊ ꝓphete. que ſunt declinare a malo
⁊ quod bonum eſt facere: Vere hoc ho-
die. Nam craſtina nec in ſanctificatiōe
erit nec in preparatiōe. ſed in maieſtatis
vtiqꝫ viſione. Scriptum eſt enim: San
ctificamini hodie ⁊ eſtote parati. Nam
die craſtina videbitis in vobis maieſta-
tem dn̄i. Hoc eſt etiam quod ait Jacob
patriarcha: Reſpondebit mihi cras iu-
ſticia mea. Hodie namqꝫ iuſticia colit
cras reſpondebit. hodie exercet. cras fru-
ctificabit. Alioqn non metet homo qđ
non ſeminauerit. Nec enim tunc vide-
bit maieſtatem qui nunc contempſerit
ſanctitateꝫ. Nec orietur ei ſol glorie. cui
non fuerit ortꝰ ſol iuſticie. nec illuceſcet
dies craſtina cui non luxerit hodierna.
Nimirum idem ipſe hodie qui factus ē
nobis a deo patre iuſticia. cras appare-
bit vita noſtra. vt ⁊ nos appareamus cū
ipſo in gloria. Hodie paruulus natus ē
nobis vt conuertamur ⁊ efficiamur vt
paruuli. Nec apponat vltra magnifica-
re ſeipſum homo. cras exhibebit magnus
dominus laudabilis nimis. Ut ipſi qꝫ
magnificemur in laude. cum ſcilicet erit
vnicuiqꝫ laus a deo. Nimiruꝫ quos ho
die iuſtificauerit. cras magnificabit ⁊ cō
ſūmationi ſanctitatis ſuccedat viſio ma
ieſtatis. Nec inanis viſio que non niſi
ex ſimilitudine cōſtat. quia ſimiles ei eri
mus cum eum ſicuti eſt videbimꝰ. Vn̄
⁊ h qꝫ nō tm̄ dī maieſtatē dei videbitis

ſed additur ſignanter in nobis. Hodie
nimirũ tanq̃ in ſpeculo nos in eo vide-
bimus. dñz noſtra ſuſcipit. cras videbi-
mus eum in nobis quando iam ſua do-
nabit. cum nobis oſtendet ſeipſum. ⁊ aſ
ſumet nos ad ſeipſum. Hoc eſt ꝙ tranſ-
eunte ſeſe promiſit miniſtraturũ fore. de
cuius interim accepim⁹ plenitudine. nõ
ſane gloriam pro gloria. ſed gratiam ꝓ
gratia. ſicut in pſalmo legim⁹. quia gra-
tiam ⁊ gloriam dabit dñs.

De illuminatione ſcientię circa aduentum iudicij. Idem in tertio. Cap LXIII

DE hoc etiam hodierno
myſtice dictũ alibi reperio die
Hodie ſcietis quia veniet dñs
⁊ mane videbitis gloriam ei⁹. Quo qͥp-
pe ſunt dies vt mihi videtur qui nobis
in his verbis expreſſius cõmendãt̄. Pri
mus qui a primo lapſu hominis vſq; in
finem mundi labitur dies. cui ſancti ſę-
pius maledixiſſe noſcuntur. Ab illa qͥp-
pe lucidiſſima die in qua conditus fue-
rat Adam ⁊ in has rerum anguſtias cõ-
truſus diem tenebroſuz incurrit pene a
lumine veritatis extinctus. In hac die
naſcimur vniũſi ſi tamen dies ⁊ non po-
tius nox debet nominari niſi ꝙ lumẽ ra-
tionis quaſi quandã ſcintillam nob in-
ſuperabilis illa mĩa dereliquit. Secun-
da vͦ dies in ſplendoribꝫ ſanctoꝝ in ꝑ-
petuas ęternitates erit. cuz illud ſerenis
ſimũ mane cui mĩa repromiſſa eſt incla-
ruerit. ⁊ abſorta nox in victoria erit cum
dimotis vmbris ac tenebris ſplendor ve
rę lucis ſurſum ac deorſum intus ⁊ exte-
rius cuncta pariter occupabit. Auditã
fac mihi mane mĩam tuam. ait ps. Et
repleti ſumus mane mĩa tua. ſed ad no-
ſtrum diez reuertam̃. qui tanq̃ nihiluz
⁊ inane ab illo familiari ſanctiſpũs or-
gano nominatur. Quoniam oẽs dies
inquit noſtri defecerunt. Et defecerunt
ſicut fumus dies mei. Et dies mei ſicut
vmbra declinauerũt. Ille quoq; pĩar-
cha ſanctus ait; Omnes dies vitę meę
parui ſunt ⁊ mali. Et quidez in hac die
deus homini rationez tribuit ⁊ intelligẽ
tiam. ſed neceſſe eſt ꝙ exeuntez de hͦ mũ-
do ſciẽtia ſua illuminare velit ne ſi dͦ do-
mo carceris ⁊ vmbra mortis extinct⁹ ex-
ierit in ęternuz illuminari nõ poſſit. Ob
hoc vnigenitus dei ſol iuſticię tanq̃ im-
menſi pręclariq; luminis cęreus in huiuſ
mundi carcerem illuminat⁹ eſt ⁊ acceſus
vt oẽs qui illuminari voluerint ad ipſũ
accedant eiq; iungant̄ ſicq; lumẽ extin-
ctum lumini lucenti ⁊ ardenti ſine aliq̄
medio coniunctũ illuminet̄. Ad hoc er-
go tam magnũ ac pręfulgidũ ſidus iu-
xta ꝓphetam lumen ſcientię nobis illu-
minemus. ꝓuſq̃ de hui⁹ mũdi tenebris
exeamus ne de tenebris his ad ſempiter
nas tenebras tranſeam⁹. Quę eſt autez
ſcientia? Profecto ſcire quia veniet do-
min⁹ ⁊ ſi qñ veniet ſcire nõ poſſum⁹. Nec
oĩum iſta ſcientia probatur eſſe. ſed nec
multoꝝ. imo paucoꝝ. quia renera pau-
ci ſunt qui ſaluantur. Nam putas ꝙ illi
qui lętantur cum male fecerint ⁊ exultãt
in rebus peſſimis. vel ſciant vel recogi-
tent aduentum iudicis? Si dixerint ip-
ſi. tu credere noli. quia qui dicit ſe noſſe
deum. ⁊ viam eiuſ non cuſtodit mendax
eſt. Non ita oĩ ſe impuritate pollueret
ſi dñm venturum ſcirent vel formidarẽt
ſed vigilarent vtiq; ⁊ conſcientias ſuas
tam grauiter perfodi non ſinerent. Sci-
entia ſiquidem iſta in primo gradu ope-
ratur pęnitudinez. id eſt. dolorem vt ri-
ſum in luctum. cantum in planctũ. gau-
dium in mętorem cõuertas. ⁊ incipiant
tibi diſplicere quę vehementer placuerĩt
ante. Illaq; ſpecialit̄ horreas quę ſpeci-
aliter appetebas. Qui enĩ addit ſcientiã
addit ⁊ laborem. In ſecundo gradu ope-
ratur correctionem vt membra tua iam

arma iniq̄tatꝭ peccato nō exhibeas ·ſed coerceas gulam·iugules luxuriā·ſuperbiam deprimas·⁊ corpus quod iniq̄tati ſeruierat·ſanctitati ſeruire faciaſ. Penitudo namq; ſine correctione non ꝓderit·ſicut ſapiens ait: Vnus edificans et vnꝰ deſtruens·quid ꝓdeſt eis niſi labor? Nam qui baptiçatꝰ a mortuo·et iterum tangit mortuū nihil ꝓficit eius lauatio· ſed iuxta dn̄i ſententiā·videat ne aliq̄d ei deterius cōtingat. Sed qm̄ iſta diutius haberi nō poſſūt niſi circa ſe multa circūſpectione vtens·indefeſſa vigilet et attendat. In tertio gradu operatꝰ ſollicitudinē·vt cum deo ſuo ſollicite ambulare iā incipiat·⁊ ex oī parte ſcrutetꝰ ne vel in leuiſſima re illius tremende maieſtatis aſpectuſ offendat. In penitudine quidē accenditꝰ·in correptiōe ardet·in ſollicitudine lucet·vt interius ⁊ exterius renouetꝰ. Hic iam reſpirare incipit a tribulatiōe malorū ⁊ dolore·⁊ timorꝭ magnitudinē ſpirituali leticia temperare·ne abſorbeatur abūdantiori triſticia ſuorū ſcelerum magnitudine. Nam ⁊ ſi timet a iudice ſperat a ſaluatore. Felix conſcientia in qua luctamen huiuſmōi leticie ac timoris indeſinentꝰ conficitꝰ·donec qđ mortale eſt a vita abſorbeatꝰ·donec euacuetur timor qui ex parte eſt·⁊ ſuccedat leticia quod perfectum eſt.

De obſeruatione lucernarum et cuſtodia vigiliarum. Capitulum LXIIII

IAm vero ſic ardens et lucens·nondū ſe eſſe in domo confidat·niſi ſine oī timore ventorum accenſum lumen deportari ſoleat ſed ſub diuo ſe eſſe meminerit·⁊ vtraq; manu ſtudeat operire quod portat·nec aeri credat etiam ſi tranquillū eſſe viderit. Repente ſiquidē ⁊ hora qua non putauerit mutabitꝰ·⁊ ſi ille ad modicū manus remiſerit extinguetur. Vel ſi etiam ardor portantiſ manus aduſſerit·eligat potius pati q̄ retrahere manus ſuas·quia in momento in ictu oculi exufflari poterit. Tribus enī maligniſſimis ⁊ validiſſimis ventis expoſiti ſumus: carni ſcilicet ⁊ diabolo·⁊ mūdo·qui conſcientiā illuminatam moliuntꝰ extinguere cordibus noſtris·motus illicitos inſufflātes ac repente turbanteſ. Ideoq; manibus vtriuſq; cordis ⁊ corporis anima tegatur·ne forte que iam illuīata fuerat extinguatur·nec etiam ſi grauis temptationū feruor hoīs vtriuſq; ſtatum afflixerit cedēdum eſt vel recedendū·ſed cum ſancto Dauid dicendū: Anima mea in manibus meis ſemp. Itaq; ſicut qđ in manibus tenemus non facile obliuiſcimꝰ·ſic animarū noſtrarū negociū ꝑncipalitꝰ in corde ꝯſantes·nūq; obliuiſcamꝰ. Cūq; ſic accincti fuerint lumbi vrī ⁊ lucerne ardenteſ·cuſtodiēde ſunt vigilie noctꝭ ſup gregem cogitationū ⁊ actionū noſtrarū vt ſi prima vel ſecūda vel tertia vigilia dn̄s venerit·īueniat noſ puros paratos nō dormiēteſ. Prima vigilia ē fortitudo opis·vt ad illam quā iuraſti regulā omnē vitam exequare coneris·nec terminos quos poſuerūt patres tui tranſgrediaris·nec ad dexteram vel ſiniſtrā declines in oībus vie ⁊ vite huius exercitijs. Secunda eſt puritas intentiōiſ·vt oculꝰ ſimplex totū corpꝰ faciat lucidū· q̄tenꝰ q̄cquid feceris facias ꝓpter deum ⁊ ad locum vnde exeunt gratie redeant vt iterum fluāt. Tertia eſt cuſtodia vnitatis·vt in congregatione poſitus volūtates aliorū tuis anteponas·q̄tenꝰ inter fratres nō ſolū ſine q̄rela·ſed ⁊ cū gratia maneas·omnes portans·pro omnibꝰ orans·vt de te quoq; dicatur: Hic eſt fratrum amator ⁊ ppli iſrael·hic eſt qui multū orat pro pplo·⁊ ꝓ ciuitate ſancta hieruſalem. Sic ergo nobis in hac die veram ſcientiam accendit vnigeniti aduentus·ſcientiā inq̄ docentē nos·quia veniet dn̄s·q̄ ſit ⁊ mox noſtro ꝑpetuū

⁊ ſtabile fundamentũ. Et mane inq̇t vi-
debitis gloꝛiam eius. O mane. o dies q̄
melioꝛ es in atriꝭ domus dñi ſuper mi-
lia. qñ menſis erit ex menſe ſabbatuꝫ ex
ſabbato. cum ſplendoꝛ lucꝭ ⁊ feruoꝛ cha
ritatis vſqꝫ in altiſſima illa magña ter-
rarum incolas illuſtrabis. quis de te p̄-
ſumat cogitare. nedũ aliq̇s recitare? In-
terim ędificemꝰ fidem noſtram. ędifice-
mus vt ſi mirabilia illa quę nobis reſer-
uantur intueri non valemꝰ. ſaltem mira
bilia quę ꝓpter nos in terris facta ſunt
vt poſſumꝰ contemplem̄.

¶ Q dies natalis dñi fuit mirabilis ſed non fatalis. Auguſtinus in ſermone de natiuitate dñi. ¶ Capitulũ LXV

Ecce ſaluatoꝛ noſter na-
tus de patre ſine die. voluit in
terra natalē diē habere. Quiſ-
quis hunc diem miraris ęternũ. potius
mirare ante omnē diem p̄manentē. oēꝫ
diem creantem. in die naſcentē. a mali-
cia diei liberantē. ¶ Idem in alio.
Qui erat ante patrem anteq̄ꝫ de matre
naſceretur. non ſolum virginem de qua
ſed ⁊ tempus elegit qđ naſceretꝰ. vtrũqꝫ
etenim potuit eligere qui vtrũqꝫ potuit ⁊
creare. nec ita diem elegit ſicut illi eligũt
qui fata hominũ de ſiderũ poſitione ſuſ-
pendunt. Non enī factus eſt fęlix p̄ diē
quo natuſ eſt. ſed fęlicem fecit diem quo
ipſe naſci dignatus eſt. Nam ⁊ dies na-
tiuitatis eius. habet myſteriũ lucis eius
Dicit enī apl's: Nox p̄ceſſit dies autem
appropinquabit: abijciamꝰ ergo opera
tenebrarũ ⁊ induamur arma lucis ſic ut
in die honeſte ambulemꝰ. Diē ergo ag-
noſcamus ⁊ dies ſimus. Nox enī eramꝰ
cum infęliciꝰ viuerēmꝰ. Et quoniā infi-
delitas ipſa quę totum mundũ vitę no-
ctis obtexit minuēda fuerat creſcente fi-
de. Idcirco die natalis dñi nox incipit
detrimenta pati. ⁊ dieſ augmēta ſumere
Habeamus ḡ diem iſtũ ſolennē non vt
infideles ꝓpter hunc ſolem. ſed propter
eum qui fecit hunc ſolem. Nam verbum
caro factum eſt vt propter noſ poſſet eſſe
ſub ſole. quippe caro fuit ſub ſole. maie-
ſtate ꝯo ſuper vniuerſũ mundũ in qua
condidit ſoleꝫ. Nunc auteꝫ ex carne ſu-
per iſtum ſolem quem pro deo colunt
qui mente ceci verum iuſticię ſolem non
cernunt. ¶ Leo papa in eodē ſer.
vij. Non enī deſinit antiquꝰ hoſtis trāſ
figurans ſe in angelũ lucis deceptionuꝫ
laqueos vbiqꝫ prętendere. ⁊ vt quoquo
modo credentiũ quoqꝫ fidem coꝛrũpat
inſtare: Nouit cui cupiditatꝭ ęſtuſ adhi
beat. cui gulę illecebras ingerat. cui op-
ponat incitamenta luxurię. cui virus in-
fundat inuidię. Nouit queꝫ mœroꝛe tur-
bet. quem gaudio fallat. quem metu op
primat. quem admiratiōe ſeducat. Om
niũ diſcutit conſuetudinē. ventilat cu-
ras. ſcrutatur affectus. ⁊ ibi quęrit cau-
ſas nocendi vbi quemqꝫ viderit ſtudio-
ſius occupari. Habet ⁊ multoſ ex eis q̊s
tenatius obligauit aptos artibus ſuis
quoꝝ ad alios decipiendos ⁊ ingeniꝭ
vtatꝰ ⁊ linguis. Per iſtos remedia ęgri-
tudinũ. indicia futuroꝝ. placatiōes dę-
monũ. ⁊ depulſiones p̄mũtur vmbrarũ
Adduntur ⁊ illi qui totam humanę vi-
tę conditionem de ſtellarũ pendere affe-
ctibus mentiuntꝰ. ⁊ quod eſt aut diuinę
voluntatis. aut noſtrę fatoꝝ indeclina-
biliũ eſſe fatentur. quę tamen vt cumu-
latius noceant poſſe mutari pollicentꝰ. ſi
illis quę aduerſantꝰ ſiderib9 ſupplicetꝰ vn-
de cōmentum impiũ ſua ratione deſtrui
tur. Quia ſi p̄dicta nō p̄manēt nō ſũt
fata metuenda. ſi permanēt enī ſũt aſtra
veneranda. De talibus inſtitutis etiaꝫ
impietas generatur vt ſol inchoatione
diuinę lucis exurgens a quibuſdam in-
ſipientioꝛib9 de locis eminentioꝛib9 ad-
oꝛetur. Qđ nōnulli etiā chriſtiani adeo
ſe religioſe facere putant vt priuſq̄ꝫ ad
beati Petri apoſtoli baſilicam quę vni

deo viuo ⁊ vero eſt dedicata perueniant·
ſuperatis gradibus quibuſ ad ſuggeſtū
rei a re ſuperioris aſcēditur·econuſo cor-
pore ad naſcentem ſe ſolem reflectant·et
curuatis ceruicibus in honorem ſe ſplen-
didioribus inclinent·quod fieri partim
ignorantię vitio·partim paganitatꝭ ſpū
multum tabeſcim⁹ ⁊ dolemus. Quia et
ſi quidam forte creatorem potius pulcri
luminis q̄ ipſum lumē quod eſt creatu-
ra venerantur·abſtinendū tamen eſt ab
ipſa ſpecie huius officij·quā cum in nr̄is
inuenit qui deorum cultū reliquit·ī me
hanc ſecum partem opinionis vetuſte
tanq̄ ꝓbabilem retentabit·quam chri-
ſtianis ⁊ impijs cōmunē eſſe viderit. Er-
go a cōſuetudine fideliū dānāda puer-
ſitas abijciat᷑·nec honor vni deo debit⁹
coꝝ vſibus qui creaturis ſeruiūt miſcea-
tur. Dicit enī ſcriptura diuina: Domi-
nū deum tuū adora ⁊ illi ſoli ſeruieſ. Et
beatus Job homo ſine querela vt ait
dn̄s ⁊ continens ſe ab oī re mala: Nun-
quid vidi inquit ſolem cum fulgeret et
lunam incedentem clare·⁊ letatū eſt cor
meuꝫ in abſcondito·⁊ oſculat⁹ ſum ma-
nū meaꝫ·quę eſt iniquitas maxima ⁊ ne-
gatio contra deum altiſſimū: Quid au-
tem eſt ſol vel quid eſt luna niſi viſibilis
creaturę ⁊ corporeę lucis elementa quoꝝ
vnū eſt claritatis aliud minoris eſt lumi
nis: Sicut enī alia diurna alia noctur-
na ſunt tempa·ita diuerſaꝫ in luminari-
bus claritatem qualitatē inſtituit·cū ta-
men priuſq̄ hęc fierent ⁊ dies ſine ſolis
officio ⁊ noctes ſine lumine pręceſſiſſent
miniſterio·ſed ad faciendi hominis vtili
tatem iſta condebant᷑·vt rationale aīal
nec in diſtinctione mēſiū·nec in recurſu
annoruꝫ·nec in diminutiōe tempoꝝ fal-
leretur·cum per inequaliū horarum im-
pares moras ⁊ diſſimiliū ortuum ſigna
manifeſta ⁊ annos ſol cōcluderet·⁊ mē-
ſes luna renouaret. Expergiſcere homo
⁊ dignitatem tuę cognoſce naturę. Re-
cordare te factuꝫ ad imaginē dei·quę ⁊
ſi in Adam corrupta·in Chriſto tamen
eſt reformata. Vtere quomō vtendum
eſt viſibilib⁹ creatutis·ſicut vteris terra
mari cęlo aere fontib⁹ atq̄ fluminibus·
⁊ quicquid in eis pulcrum atq̄ mirabile
eſt refertur ad laudem ⁊ gloriam condi-
toris. Noli eſſe deditus illi lumini quo
volucres ⁊ ſerpentes·quo beſtię ⁊ pecu-
des·quo muſcę delectantur ⁊ vermes·lu
cem corpoream corporeo tange ſenſu. Il-
lud verum lumen amplectere toto men-
tis affectu quod illuminat omnē homi-
nem venientem in hūc mundū. Accedi-
te inquit ad eum ꝯplexta ⁊ illuminamini
⁊ facies veſtrę non confundant᷑. Si enī
templum dei ſumus ⁊ in nobis habitat
dei ſpiritus·plus eſt ꝙ quiſq̄ fidelis ha
bet in interiori homine ſuo q̄ quod mi-
ratur in cęlo.

De gaudio ipſius ſolēni. Maximus epiſcopus in ſermone de eodem. Cap. LXVI

Nos igitur oportet cha-
riſſimi gaudere ⁊ exultare·⁊ ad
nomen dn̄i laudandū ac bene-
dicendū conuenire cum adeſt dies ꝑcla-
rus cunctis gentibus deſideratus diui-
na gratia ſplendidus·candore quidē cō
ſueti luminis fulgidus ⁊ ꝑcipue dn̄i na-
tiuitate coruſcus. **Auguſtinus de eodem.** Cantate dn̄o canticū nouuꝫ
⁊ benedicite noī eius. Agnoſcam⁹ ⁊ an-
nunciemus diem ex die qui in carne na-
tus ē iſto die. Dies eſt fili⁹ vt ex die pa-
tre·deuſ ex deo lumen ex lumine. Et hoc
eſt ſalutare dei·de quo dicitur alibi: Vt
cognoſcamus in terra viam tuam in oī-
bus gentibus ſalutare tuū. **Idem in alio.** Celebremus ergo feſtum diem
ꝙ magnus ⁊ ęternus dies ex magno et
ęterno die venit in hunc noſtrū tam bre-
uem temporalē diem. **Idem ī alio** Natus eſt Chriſtus de patre·homo de
matre. De pr̄is īmortalitate·de matris

virginitate· De prē ſine matre· de ma-
tre ſine ſemine· De patre pncipiū vitę· d
matre filius mortis. De patre ordinās
omnem diem· de matre conſecrans iſtū
diem. Premiſit enī dominē Johannē
qui tunc naſceretur cum dies inciperent
minui· ⁊ natus eſt ipſe cum dies incipe-
rent creſcere· vt ex hoc pfiguraret᷑ qđ ait
idem Johannes: Illum oportet creſce-
re· me autē minui. Debet ſiquidem hu-
mana vita in ſe deficere· in Chriſto pro-
ficere· vt qui viuūt ſibi iam non viuant
ſed ei qui pro hoībus mortuꝰ eſt ⁊ reſur-
rexit. Ac ſi dicant: Viuo autē iaꝫ non
ego· viuit xͦ in me Chriſtꝰ. Illū enim
oportet creſcere me autē minui. Idē
in alio. Sed nec īmerito aucto iaꝫ ab
hinc die hodie lux incrementū capit· cuꝫ
humano generi in hoc vtiqꝫ die lux ve-
ra venerit· vt recte dies tramitē ſolis au
geat· quo nobis ſol verus illuxit. Recte
tenebras noctis īminuit· quę nobis hūc
per quem tenebris noctis abſoluerem̄ in
uexit. Nunc ergo pphetę annūciantes
tanqꝫ lucernę venturū diem ortus eius
pceſſerunt· ⁊ miracula quę geſturus eēt
in carne clariſſimis pręconijs ędiderunt
Rectum enī erat vt venturus eſſe prędi-
caretur ne cum veniſſet dubitaretur.

Idem in alio. Itaqꝫ de patre natuſ
ſine temporis die· de matre natus ē iſta
die. Sic enī diem quem creauit in quo
crearetur elegit· ſicut factus de mr̄e quā
fecit. Nam ⁊ per ipſum dieꝫ a quo dein-
ceps incrementū lucis dies accepit opuſ
Chriſti ſignificat᷑· a quo noſter interior
homo de die in dieꝫ renouatur. Eterno
quippe creatorū creato in tempe dies il-
le debuit eē natalis cui creatura cōgrue-
ret tempalis. Leo papa ī ſermo
ne· ix· de eodem. Nunc ergo nata-
lem diem chariſſimi celebremꝰ qui ex oī-
bus pręteritorū temporū diebus a dn̄o
eſt electus· licet enī actionū corporaliuꝫ
diſpenſatio· ſicut ęterno conſilio fuerat
pręordinata tranſierit· totaqꝫ redēpto-
ris humilitas in gloriam paternę maie-
ſtatis euecta ſit· indeſinent᷑ tamen ipſuꝫ
partum ſalutiferę virginis adoramꝰ· et
illam verbi ⁊ carnis indiſſolubilē copu-
lam non minus in pręſepi qꝫ in throno
paternę altitudinis conſedentē ſuſcipi-
muſ. Immutabil᷑ enī deitaſ· qꝫuis intra
ſemetipſam ⁊ claritatē ſuam ⁊ potentiā
contineret: non tamen ideo nō erat cō-
ſerta naſcenti quia non patebat huma-
no aſpectui vt per veri hoīs inuſitata pri
mordia ille agnoſceret᷑ genitus· qui regꝭ
Dauid ⁊ dn̄s eſſet ⁊ filius. Ipſe enī pro
phetico ſpiritu cantat. Itaqꝫ iuxta Da-
uid pphetiam: Notum fecit dn̄s ſaluta-
re ſuū· in ꝯſpectu gentiū reuelauit iuſti-
ciam ſuā. Et iuxta Eſaiā: Populus q̄
ſedebat in tenebris vidit lucem magnā
habitantibꝫ in regione vmbrę mortꝭ lux
orta eſt eis. Igitur in die noſtrę ſalutis
exultemus ⁊ nouū teſtamentū in conſor
tium eius aſſumpti cui dicitur a patre:
Filius meuſ es tu· ego hodie genui te· in
adoptantis nos mīa gloriem̄. Dignuꝫ
eſt autem vt teſtamētī patriſ voluntas a
filijs adoptiuis impleat᷑· ⁊ aplo dicēte:
Si compatim̄ ⁊ cōregnabimꝰ· ſint hu-
militatis Chriſti participes qui futuri
ſunt glorię cohęredes. Idem in· iij
Non autē ſegni neqꝫ carnali lęticia di-
em iſtā celebrare quis debet· quia digne
⁊ intelligent᷑ a ſingulis fiet ſi quiſqꝫ cuiꝰ
corporis mēbrū ⁊ cui capiti coaptatū ſit
recolat ne ſacrę ędificationi diſcors cō-
pago cohęreat. Conſiderate chariſſimi
⁊ prudenter aduertite ſm̄ illuminatio-
nem ſancti ſpūs quis nos in ſe ſuſceperit
⁊ quem in nobis ſuſceperimꝰ. Sicut enī
factꝰ ē dn̄ſ caro noſtra naſcēdo· ſic ⁊ noſ
facti ſumus ipſius renaſcendo. Ideo et
mēbra Chriſti ⁊ templū ſumus ſpūſſan-
cti. Idcirco nobis dicitur ab aplo: Glo
rificate ⁊ portate deum in cordibꝫ veſtriſ

Idem in· vj· Duꝫ ergo ſaluatorꝭ

noſtri adoramꝰ ortum·īuenimꝰ nos noſtrum celebrare ꝑncipiū. Generatio enī Chriſti origo ē populi chriſtiani. Et natalis capitis eſt natalis corporis· habeāt licet ſinguli quicꝙ vocatoꝝ ordinē ſuū· ⁊ oēs eccleſie filij temporū ſucceſſione diſtincti· vniuerſa tamen ſūma fideliū fonte orta baptiſmatis· ſicut in Chriſto in paſſione crucifixi· in reſurrectiōe ſuſcitati· in aſcenſione ad patris dexteram collocati. Ita cum ipſo ſumus in hac natiuitate congeniti. Quicquid enī hoīum in quacunqꝫ mūdi parte credentiū regenerantur· in Chriſto interciſo originalis tramite vetuſtatis tranſit in nouū homīnem renaſcēdo. Nec iam in ꝓpagine habetur carnalis patris· ſed in germine ſaluatoris· Quid ideo filiꝰ hoīs eſt factus vt nos conſilij dei eſſe poſſimꝰ ? Niſi .n. ille ad nos in hac humilitate deſcenderet· nemo ad illum vllis ſuis meritis perueniret.

De myſterio bidui noſtre ſanctificationis et glorificationis Bernardus in ſermone de vigilia natiui· dñi. Cap. LXVII

Hac die natiuitatis dominice ſanctificemꝰ vt maieſtatem eius vbi dies illa nr̄e glorificatiōis illuxerit videamus. Siquidē dies ſanctificatus illuxit nobis· dies ſalutis nō glorie vel felicitatꝭ. Deniqꝫ donec paſſio ſanctiſanctoꝝ qui nimirū in paraſceue paſſus eſt· id eſt· in die preparationis annūciatur: merito oibꝫ dicitꝛ: Sctificamini· magis ac magꝭ de ꝟtute in virtutē ꝓficiēdo· ⁊ eſtote parati pſeuerando. Sed ī quibꝫ ſanctificantꝛ· legi de quodam patrū ꝙ in fide ⁊ lenitate ipſiꝰ ſanctū fecit illū. Neqꝫ enī hoibꝫ ſine lenitate· neqꝫ deo ſine fide poſſibile ē placere. Merito ſane in his parati eſſe monemur quibꝫ ⁊ deo conueniamꝰ cuiꝰ maieſtatē viſuri ſumꝰ vt in nobꝭ inuicē eam pariter videamꝰ. Propterea ſiquidem oportet nos ꝓuidere bona non tm̄ coraꝫ deo· ſed etiam coraꝫ oibus hoibꝫ· vt nō ſolum regi noſtro· ſed ⁊ conciuibꝫ ⁊ commilitonibꝫ noſtris eſſe grati poſſimꝰ. Et quidem ante oīa fides eſt querēda. De qua dicit ſcriptura: Fide mūdans corda eorum. Beati nāqꝫ mūdo corde ⁊c. Crede ergo te deo· cōmitte te ei· iacta cogitatū tuū in dño· ⁊ ipſe te enutriet vt fiducialitꝛ ac fidelitꝛ dicas: Dñs ſollicitus eſt mei. Nam ſibi quidem ipſi fides non eſt fidei· ſed perfidie· nec confidentie ſed diffidentie. Id autem facit hūilitas ſola cordis vt ſibi non imitatꝛ anima fidelꝭ ſed vt ſanctificatio perfecta ſit· etiaꝫ māſuetudinē ⁊ ſocialis vite gratiam a ſanctoſanctoꝝ nos diſcere conuenit· ſicut ipſe dicit: Diſcite a me quia mitis ſum ⁊ humilis corde. Sic anima ſemetipſam deſerit iamqꝫ de deſerto innixa ſup dilēctum· ⁊ ideo delitijs affluens aſcendit. Quid enī huiuſmodi hominē dicere ꝓhibet delitijs affluentē qui ſuauis ac mitis ⁊ multe miē oīa omnibꝫ efficitꝛ· ⁊ vniuerſos perfundit oleo quodam māſuetudinis ⁊ lenitatis· quo ſic eſt infuſus et ſic perfuſus· etiam ⁊ ſupfuſus vt vndiqꝫ ſtillare videatur. Felix qui ex hac gemina ſanctificatiōe paratꝰ dicere pōt: Paratum cor meū· paratum cor meū. Habet enī quidem fructū ſuū in ſanctificatione· craſtina die finem habiturꝰ vitaꝫ eternaꝫ. Videbit enī maieſtatē dei que vtiqꝫ vita eterna eſt. Tūc videbit ⁊ affluet ⁊ mirabitꝛ ⁊ dilatabitur cor ipſius. Quouſqꝫ dilatabitꝛ: vſqꝫ ad videndaꝫ dei maieſtatē in ſe. Nolite arbitrari fratres ꝙ vobis illam ꝓmiſſionē explicare verbis poſſimꝰ: Sctificamī hodie ⁊ eſtote parati· craſtina die videbitꝭ ⁊ gaudebitis· ⁊ gaudiū veſtrū implebitꝛ. Quid .n. maieſtas illa non impleat etiam ſupimplebit ⁊ ſupeffluet qm̄ menſuram bonaꝫ ⁊ confertam ⁊ coagitatā ⁊ ſupeffluentē dabit in ſinꝰ vr̄os. Vſqꝫ adeo ſiquidē

ſupereffluet ⁊ ſupra modum in ſublimi/
tate extendet· nō modo merita ſed ⁊ vo
ta·ſicut vere potēs eſt facere ſupra id qđ
nos intelligere poſſum⁹ aut ſapere. Nā
deſideria nr̄a in tribus maxime videnť
conſtituta·quod decet·quod expedit·⁊
quod delectat. Hęc ſunt quę cōcupiſci/
mus omēs quidem oīa ſed alius magis
hoc·aliud alius. Ille ſic eſt deditus vo/
luptati vt nec honeſtatē ſatꝗ reputet nec
vtilitatem. Ille queſtui magis incubās
⁊ honeſtuꝫ diſſimulat ⁊ iocundum. Ille
voluptatis pariter ⁊ vtilitatꝗ negligenti/
or ſolum vel maxime ſectatur honorem.
Nec ꝟo reprehēſibile deſideriū horum·
ſed ſi ea ibi quęrerem⁹ ibi vere īuenirem⁹
Hęc enī vbi vere ſunt vnū ſunt atq; hꝫ
ipſū vtiq; ſūmū bonū·ſūma gloria ſūma
vtilitas·ſūma voluptaſ. Hęc q̇dem ꝙ̄n
tum interim capę poſſum⁹ expectatio no
ſtra eſt·⁊ promiſſa nobis viſio maieſtatꝗ
in nobis·vt ſit deus oīa in oībus·oē io/
cundum·omne vtile·omne honeſtū.

Iterum de eodem. Idem in·ū Capitulū LXVIII

O Iuda ⁊ hieruſalem no/
lite timere ⁊c. Nolite timē cō/
feſſores veri qui non ſoluꝫ ore
ſed toti pariter ⁊ ex oī parte dn̄o confi/
temini confeſſionē ſicut veſtimentuꝫ in/
duti. Vera cōfeſſio eſt ſi oīa opa veſtra
ſint opera dei ⁊ confiteantur ei. Confite
mini autem gemina confeſſione·vt du/
plicibus veſtiamini·ſcilicet confeſſione
peccatoꝝ veſtroꝝ ⁊ laudis diuinę. Tūc
enim veri iudęi eritis ſi oīs vita veſtra
confiteatur vos peccatores·⁊ multo ma/
ioribus dignos pęnis· deum vero ſum/
me bonū qui pro his leuibus ⁊ tranſito/
rijs ęterna cōdonat ſupplicia quę merui/
ſtis. Eſtote autem ⁊ vera hieruſalem cu/
ius fines dn̄s poſuit pacem. Etenī hie/
ruſalem viſio pacis vtiq; viſio non poſ/
ſeſſio. Si ergo pacem non habetis·imo
quia perfectam hic habere non poteſtis·
ſaltem videte·cōſiderate ⁊ deſiderate eā
vt oīa quęcunq; facitis ei⁹ intuitu ac de
ſiderio faciatiſ. Sicq; iam nihil timetis
quia dicitur vobis: Cras egrediemī et
iam non erit timor in finib⁹ veſtris. Nā
ſi eis qui viam pacis non cognouerunt
dicitur: Cras egrediemini·non erit iſta
conſolatio ſed cōminatio. Soli quippe
diſſolui deſiderant ⁊ egredi concupiſcūt
qui pacem vident ⁊ ſciunt· nō illi qui in
inſaniam verſi ſuiſ compedibus delectā
tur. Tales enī moriēdo non tam ingreſ/
ſi ꝙ̄ egreſſi dicendi ſunt· quia non ī lu/
cem nec in libertatem ſed in carcerem va
dunt. Illi ꝟo econtra ſciūt quia ſi terre/
ſtres domus hui⁹ habitatiōis coꝝ diſ/
ſoluātur·ędificationē habēt ex deo·mul
tos quidem hoſtes habent in p̄ſenti·car/
nem ſcilicet qua null⁹ hoſtis vicinior eſſe
poteſt·p̄ſens ſęculū neq; quod vndiq;
circūfuſum eſt·p̄ncipeſ tenebrarū qui vi/
am obſident ī aere collocati. Sed diciť
eis: Nolite timere·quia craſ·i·in p̄ximo
egrediemini. Tres enī ſunt dies de qui/
bus legiť·viuificauit nos poſt duos dieſ
⁊ in die tertia ſuſcitauit nos. Vnus ſꝫ
Adam·alter in Chriſto·tertiuſ cū Chri
ſto·vnde ⁊ ibi ſubditur: Sciem⁹ ſeque/
murq; vt cognoſcam⁹ dn̄m. Et hic dici
tur: Cras egrediemī ⁊ dn̄s erit vobiſcū.
His enī dicitur: qui dies ſuos dimidia
uerunt in quibus perijt dies in qua nati
ſūt·id eſt·dies Adę·dies peccati·dieſ in/
imici qui dicit: Aperiēť oculi veſtri. Cui
ſcilicet diei in qua natus erat Hieremi/
as quoq; maledicebat: Ecce nobis illu
xit dies redēptiōiſ nouę reparatiōis an
tiquę fęlicitatꝗ ęternę. Hęc eſt dies quā
fecit dn̄s·exultemus ⁊ lętem̄ in ea·vnde
niſi de conclaui huius ſęculi de ergaſtu/
lo huius corporis· de compedib⁹ neceſſi/
tatis·curioſitatis·vanitatis·⁊ volupta/
tis· quę nob̄ etiam inuitis tenent pedes

affectiōis. Quid .n. ſpiritui cū terreniſ?
Cur non ſpūalia deſiderat. querit ꝛ ſa-
pit? Que ſurſuꝫ ſunt inquit querite. ſed
aggrauat eum corpus quod corrūpitur
multeqꝫ neceſſitates detinent. ꝛ vis eiuſ
quedam praui deſiderij terrene delecta-
tionis volare non patitur. citiuſqꝫ men-
tem retrahit. ſi qñ ſubleuatur. Sed no-
lite timere. cras de lacu miſerie ꝛ de luto
fecis egrediemī. qm̄ vt inde nos educe-
ret ipſe dei filius infixus eſt in limo pro-
fundi: Agite ergo diem feſtum in Chri-
ſto vt ſicut ille ambulauit. ꝛ ita vos am-
buletis. Ac nolite timere. quia cras egre-
diemini ꝛ ſic ſemper cum dño eritis. vel
quia ſignanter eſt dictum: ꝛ dñs erit vo-
biſcum. ſic intelligam⁹ vt dum in corpo-
re ſumus. nos eſſe cum dño poſſimus. id
eſt. voluntati eiuſ adherere. ſed non ille
nobiſcū vt conſentiat voluntati noſtre
Vellemus enī iam eſſe liberi. cupimus
diſſolui. deſideramus egredi. ſed adhuc
ex certa cauſa differt ille. Cuꝫ aūt egreſ-
ſi fuerimus ille nobiſcū erit vt quicquid
voluerim⁹ velit ꝛ ī nullo diſcordet a no-
ſtra voluntate.

Adhuc de eodē. Cap. LXIX

ITaqꝫ iuda ꝛ hieruſaleꝫ
nolite timere ſi perfectionē quā
deſideratis nōdū poteſtis adi-
piſci. ſed quod min⁹ habet imꝑfectio cō-
uerſationis. ſuppleat humilitas confeſ-
ſionis. Et imꝑfectū nr̄m viderūt oculi
dei: Propter hoc enī mandauit māda-
ta ſua cuſtodiri nimis. vt videntes im-
perfectionē noſtrā deficere ꝛ nō poſſe qđ
debet implere. fugiam⁹ ad mīam ꝛ dica-
mus. qm̄ melior eſt mīa tua ſuper vitas
Et qui non poſſum⁹ in veſtitu innocen-
tie ſiue iuſticie. appaream⁹ veſtiti con-
feſſione. Confeſſio ꝛ pulcritudo in con-
ſpectu dñi. ſi tamen ſit non oris tm̄. ſed
totius hoīs vt oīa oſſa noſtra dicant:
Dñe qs ſimilis tui? Idqꝫ ſolius pacis
intuitu ꝛ deſiderio recōciliatiōis ad de-
um. Talibus enī dicit: O iudea ꝛ hieru-
ſalē nolite timere. cras egrediemī. id eſt.
qꝫ cito a corꝑe exierit anima oēs ſimul
affectiōes ꝛ oīa deſideria qb⁹ ꝑ vniuer-
ſum interim mundū diſperſa ꝛ ligata te
nebāt. de hoc fiſco egredient. ꝛ dñs erit
vobiſcū. Nimis quidem id poteſt vide-
ri vobis. ſi nō ad ea que vos expectant
ſed ad vos reſpicitis tm̄? Nonne hꝫ vni-
uerſus expectat mundus? Nam creatu-
ra que homine cadēte tota ſimul corru-
pta eſt ꝛ vanitati ſubiecta. ingemiſcit ꝛ
parturit vſqꝫ adhuc. qm̄ hereditas nō
reparabitur donec heredes repentur.
Sed ꝛ angelis ꝛ hoībus ſpectaculū fa-
cti ſum⁹. Nā martyreſ acceptis iam ſin-
gulis ſtolis deſiderant perfectionē bea-
titudinis. ſed non duplicib⁹ veſtient do-
nec ꝛ nos veſtiam̄. vadimonia tenemus
ꝛ obſides ipſa eorum corpora ſine qui-
bus cōſūmari nō valent. nec ea ſine no-
bis recipient. Quid tamen de his loqr
qui didicerunt ex his que paſſi ſunt cō-
paſſionem. cum ꝛ ipſi quoqꝫ noſtrā an-
geli ſancti deſiderent glorificationem?
Solliciti nempe ſunt celi ciues vt veni-
ant lapides viui qui eis edificent ꝛ ex q̇-
bus ruine ſue ciuitatis inſtaurent. Ex-
pectat nos etiam deus pater non ſoluꝫ
ꝓpter nimiā erga nos ſuam dilectionē.
ſed ꝓpter ſeipſum vt impleat filio ꝓmiſ-
ſionem: Poſtula inquit a me ꝛ dabo ti-
bi gentes hereditatē tuam. Porro de
filio quis neſciat q̄ntuꝫ deſideret fructū
natiuitatis ꝛ totius vite quam geſſit ī car
ne. Fructum deniqꝫ crucis ꝛ mortis ſue
p̄cium ſanguinis p̄cioſi. Nonne tradi-
turus eſt deo ꝛ patri regnū quod acqui-
ſiuit eiqꝫ reſtauraturus creaturas ſuas
pro quibus illum pater in terras miſit?
Expectat nos ꝛ ſpūſſanctus. quia chari
tas eſt ꝛ benignitas in qua ſum⁹ ab eter-
no p̄deſtinati. Nec dubiū q̇n ad p̄deſti-
nationem ſuam velit impleri. Ergo qꝛ
parate ſunt nuptie. noſqꝫ oīs frequētia

deſiderat·⁊ expectat cęleſtis curię. Cur-
ramus non quaſi in incertum·curramuſ
deſiderijs ⁊ profectu virtutum proficere
⁊ pficiſci. Dicamus ergo ſinguli: Aſpice
in me dñe ⁊ miſerere mei·nõ ſicut ego me
rui ſed ſicut tu decreueris miſereri ⁊ ꝫm
iudiciũ diligentiũ nomen tuũ. Sic fue-
rit volũtas ĩ cęlo ſic fiat. Scim⁹ q꞉ ſcri-
ptum eſt: An non licꝫ mihi facere quod
volo. Et ſi deus pro nobis quis contra
nos? Aut quis accuſabit aduerſus ele-
ctos dei? Hec interim chariſſimi ſit con
ſolatio noſtra vel ſolatiũ donec egredia
mur ⁊ dñs ſit nobiſcũ.

¶ De exercitu angelorũ qui pa- ſtoribuſ apparuerũt. Beda in omel. Cap LXX

Nec vero parua vni⁹ an-
geli videret̃ auctoritas poſtq̃
vnus ſacramentũ nouę natiui
tatis edocuit·ſtatim multitudo cęleſtiũ
agminũ quę gloriam deo caneret affuit
pacemq̃ ſimul omnib⁹ prędicaret aper-
te demonſtrãſ·quia per hanc natiuitatẽ
homines ad pacem vnius fidei ſpei ⁊ di-
lectionis atq̃ ad gloriam diuinę lauda
tionis eſſent conuͭtendi. ¶ Glo· ſup
Lucam. Et bene ſcriptura militię cę-
leſtis exercitum noĩat ſequentẽ Chriſtũ
ducem qui contra malignos ſpũs ad tu
telam noſtram angeloꝝ exercitus ordi-
nat. Vno igitur euangeliçãte multitu-
do ꝓrumpit in nouam laudem·vt ⁊ offi
cium ſuũ deo impendat ⁊ nos homines
inſtruat vt quotiens ſacrã eruditionem
ex ore fratris audimus deo laudes ore
corde atq̃ opere reddam⁹. ¶ Grego-
rius in omel· Prius quidem q̃ re-
demptor noſter per carnem naſceret̃ diſ-
cordiam cum angelis habuim⁹ a quorũ
claritate ⁊ mũdicia per primę culpę me-
ritum ac per q̃tidiana delicta longe diſ-
tabamus. Nam quia peccãdo extranei
eramus a deo angeli ciues dei nos extra
neos deputabant a ſuo conſortio. Sed
quia regem noſtrũ cognouim⁹ recogno-
uerũt angeli ciues ſuos. Etenĩ quia rex
terram noſtrę carnis aſſumpſit·infirmi-
tatem noſtram illa iam angelica celſitu-
do non deſpicit. Ad pacem noſtraꝫ an-
geli redeunt·contentionẽ prioris diſcor
dię poſtponũt·⁊ quos prius infirmos de
iectoſq̃ deſpexerant iam ſocios veneran
tur. Hinc ẽ qđ Loth ⁊ Joſue angelos
adorantes venerant̃·nec tamen adora-
re ꝓhibentur. Johannes ᵽo in Apoc·
adorare angelũ voluit·ſed tamẽ iſte an-
gelus hunc ne ſe debeat adorare compe-
ſcit dicens: Vide ne feceris·conſeru⁹ tu
us ſum ⁊ frater tu⁹. Quid eſt quod an-
te redemptoris aduentum angeli ab ho-
minib⁹ adorant̃ ⁊ tacent·poſtmodũ ᵽo
adorari refugiũt·niſi ꝙ naturã noſtram
quã prius deſpexerãt poſtq̃ hanc ſup ſe
aſſumptã conſpiciunt proſtratã ſibi vi-
dere ꝑtimeſcunt. Nec iam ſub ſe quaſi
infirmã contemnere auſi ſunt quã ſuper
ſe videlicet in cęli rege venerant̃. Nec ha
bere dedignantur hominẽ ſociũ qui ſup
ſe adorant hominẽ deum. Curem⁹ itaq̃
chariſſimi ne qua nos ĩmundicia pollu-
at qui in ęterna ꝑſcientia dei ciues ⁊ an-
gelis ęquales ſumus noſtramq̃ digni-
tatem moribus vendicem⁹. Defende ti-
bi contra vitia honorẽ dei o homo·quia
ꝓpter te factus eſt deus homo. ¶ Au-
guſtinus in ſermone đ natiui-
tate dñi. Et ego q̃dẽ frẽs ꝓ q̃b⁹ impẽ-
di ⁊ ſupimpendi cupio licet magnos ſꝑ
vos fecerim in conſcientia mea·maiores
tamẽ quodãmodo mihi vos efficit iſta
cum videlicet nitendo q̃nta ſit dñi mei
pro homine dignatio. Vos vtiq̃ cau-
ſa dñicę incarnatiõis vos dñici ſangui-
nis p̃cium eſtis·vos mẽbra Chriſti ca-
pitis·pro vobis naſci·pro vobis cuncta
non diſtulit pati. Vos appellamĩ fra-
tres Chriſti·vos heredeſ dei. Non ergo
deſpiciat ſe homo ipſe ꝓpter quem dig-
tus eſt deus iſta ſubire. Ob h̃ vnuſq̃ſq̃

dignū ſeipſum habeat coram quo peccare non debeat· dignū ſe eſtimet coram q̄ ſi delictū cogitauit erubeſcat. Empti enī eſtis precio magno· glorificate ⁊ portate deum in corpore veſtro.

De cantico quod cecinerunt. Glo· vbi· s̄· Cap LXXI

Quoniam ergo deus et homo naſcebat᷑ pax hominibus cum ipſis angelis decantatur· deoqꝫ gloria qui ab angelis pro noſtra redemptione glorificat᷑· pax inqꝫ hominibꝰ qui natum Chriſtum ſuſcipiūt· non his qui audita eius natiuitate turbati eum perſecuti ſunt. Non eſt enī pax impiis dicit dn̄s. **Hugo de ſancto victore.** Sed pax hoībus vtiqꝫ bone voluntatis· quia totū eſt in volūtate meritum hoīs· q̄ntum vis tm̄ mereris. Sed ne dicas· quid igitur opus eſt operaris· ſcias quia voluntas non eſt ſi non operatur quod poteſt: Alioq̄n ſufficit ipſa ſibi ſi operari non poteſt· ſed ideo poſt voluntatem opus requirit᷑ vt ipſa ipſo opere augeatur· tale quippe cor hoīs eſt vt opere ſuo amplius inardeſcat ſiue ad bonum ſi rectum eſt· ſiue ad malū ſi peruerſum· q̄ntum ergo voluntas creſcit tantum ⁊ meritum. **Idem in notul ſuper ps̄.** At vo deus qui pacis amator eſt cor turbatū inhabitare non p̄ot Venite igitur ad lucem ⁊ videte opera dn̄i per lucem. Que? Conſideraui dn̄e opera tua ⁊ expaui. Paruulus enī natus eſt nobis ⁊ filius datus eſt nobis ⁊c. Super terram hec poſita ſūt qm̄ ad pacem terrena componūt· prodigia ſūt qꝛ venturi ſeculi gaudia pretendūt. Princeps pacis auferens bella pacificans hominem intus ⁊ extra· arcū conteret ⁊ cōfringet arma diaboli· verſutias adnihilans ⁊ machinamēta. Scuta comburet igni dura corda molliens igne ſancti ſpiritus· quibus patrat̄ ⁊ plena pacis reddita vox ſequitur exhortatoria: Vacate ⁊ videte ⁊c. **Leo papa de natiuitate dn̄i ſermo· vj·** Deus certe non aliter colitur niſi id ei quod ipſe tribuit offeratur. Quid autem in theſauro largitat̄ dn̄ice tam cōgruū ad honorem ſollennitatis p̄dicte poſſumus inuenire q̄ꝫ pacem que prima eſt angelico p̄dicata concētu in ipſa dn̄i natiuitate? Ipſa enī eſt que parit filios dei· nutrix dilectionis ⁊ genitrix vnitatis· requies beatorum ⁊ eternitat̄ habitaculū. Cuiꝰ hoc opus ꝓprium ⁊ ſpeciale beneficiū eſt vt iūgat deo q̄s ſecernit e mūdo. Vnde apoſtolꝰ ad hoc bonū nos incitat dicens: Iuſtificati ergo ex fide pacem habeamus ad deum. Cuius ſentētie breuitate oīum fere mandatoꝝ continetur effectus· quia vbi fuerat veritas pacis nihil poteſt deeſſe virtutis. Quid eſt autē ad deum pacem habere niſi velle quod iubet ⁊ nolle quod prohibet? Si enim humane amicitie animos pares ⁊ ſimiles expetunt voluntates· nec vnq̄ꝫ diuerſitas morum ad firmam poteſt concordiam peruenire. Quō particeps erit pacis diuine· cui placent que deo diſplicēt· et his appetit delectari quibus illū nouit offendi? Non eſt animꝰ iſte filioꝝ dei genus electum ⁊ regium regnātionis ſue reſpondeat dignitati. Qui non ex ſanguinibus neqꝫ ex voluntate carnis ſed ex deo nati ſunt. Patri pacificoꝝ concordiam filioꝝ offerant ⁊ in p̄mogenitum noue creature qui venit non ſuam ſed mittentis facere voluntatem adoptionis vniuerſa nobilitate membra concurrant quia patris gratia nō diſcordes neqꝫ diſſimiles ſed vnū ſentiētes vnūqꝫ amantes adoptauit heredes· ad vnam reformatos imaginē animū oportet habere ꝯformē. Natalis dei natalis ē pacis Ipſe enī eſt pax nr̄a qui fecit vtraqꝫ vnū Qui etiā ante diē paſſiōis ait diſcipulis: Pacē relinq̄ vobis· pacē meā do vob. Et ne ſub noīe generali pacis ſue lateret

qualitas adiecit. Non quomodo mundus dat ego do vobis. Non habet inquit mūdus amicitias veras ſine fideles·multoſq; facit amore peruerſo ꝯcordes. Nam ſunt etiam in vitijs animi pares·⁊ ſimilitudo deſiderioꝝ ȩqualitateʒ gignit affectū. Qm̄ ergo quicūq; ſpū dei aguntur hi filij dei eſſe probant᷑·nos vnū volentes vnūq; ſentientes ⁊ in fide ſpe ⁊ charitate ꝯcordes ſpūs pacis agat ⁊ ad gaudia vera ꝑducat. ¶ **Bernardus.** Sed diſplicet mortalib' angelica illa ꝑtitio qua nūciatur hoībuſ pax·⁊ gloria deo·dumq; gloriam vſurpāt pacem turbant·ſolus meretur gloriam qui facit mirabilia ſolus·ſicut ait apoſtolus Soli deo gloria ⁊ honor. Porro cum noſtro rege bene agitur ſi pace dei cum deo frui datur. Et quidem fȩliciter atq; miſericordit᷑·Quo nā ergo pax hominū coram deo ⁊ cum deo ſtabit ſi deo apud homines eſſe tuta gloria ſua nou poſſit? O ſtulti filij Adam qui pacem contemnentes ⁊ gloriam appetentes·⁊ pacē perdunt ⁊ gloriam ¶ **Idem in epiſtola ad nouicios.** O q̄ȝ vani ⁊ mendaces filij hominū inſtant᷑ qui gloriam ab inuiceʒ quȩrunt ⁊ gloriā quȩ a ſolo deo eſt nolunt. Plane in hoc ipſo decipientes ipſi de vanitate in idipſuʒ. ¶ **Idē in ſermone de natiuitate dn̄i.** Chriſtus natus tacet·non ſe extollit·nō magnificat·non prȩdicat·⁊ ecce annūciat eum angelus·laudat multitudo cȩleſtis exercitus. Et tu ergo qui Chriſtum ſequeris īuentū abſcōde theſaurū·ama neſciri·laudet te os alienū·ſileat tuū.

¶ De laudando dn̄o angeloruʒ exemplo. Maximus in ſermone. Capitulū LXXII

Ecce chriſtū Jeſum vbera ſugentiū infantiū more naſcentiū·more vagientiū vagiētem vilib' pannis circūdatuʒ·vilius in prȩſepe iacentem·angelica miniſteria ꝓſequunt᷑·oīſq; cȩleſtis exercitus multitudo miratur conſona voce collaudās et dicens: Gloria in excelſis deo ⁊c. Nam idem ipſe dei fili' ⁊ apud angelos glorioſus eſt in excelſis·⁊ bonȩ voluntatꝭ hominibus pacem prȩſtat in terris. Gloria vtiq; deo qui deſperatis mortalib' munus ȩternȩ ſalutiſ exhibuit·⁊ pax hoībuſ bonȩ voluntatis quoſ certamīe ſuo chriſtus ſuoq; prȩlio in regnū ꝓprium de captiuitate diabolica reuocauit. Et nos ḡ de tanta ſalute lȩtantes exultem'·nos vocibus angelicis ſociantes honore debito myſteria Chriſti ſemper virtuteſq; laudemus. ¶ **Auguſtin' in ſermone de natiuitate dn̄i.** Laudent eū condigne omnes angeli eius quoꝝ cib' eos incorruptibili ſagina viuificans eſt ȩternus·quia verbum dei eſt cuius vita viuūt·cui' bonitate ſemper beate viuūt. Nos autem plebs eius ⁊ oues manuuʒ eius pro modulo infirmitatꝭ noſtrȩ pacē per bonam voluntatē recōciliati habeamus. Ipſorū etenī angelorū vera vox ē quȩ nato nobis ſaluatore cū exultatione fuſa eſt·gloria in excelſis deo·⁊ in terra pax hominibus bonȩ voluntatꝭ. Laudant ergo illi competent᷑·laudem' ⁊ nos obedienter. Sunt illi nūcij eius·ſumus ⁊ nos pecora eius. Impleuit in cȩlo mēſam ipſorum·impleuit in terra ꝑſepe noſtrum. Plenitudo menſe ipſorū eſt·q꞉ in ꝓncipio erat verbū ⁊ verbū erat apud deum ⁊ deus erat verbum. Plenitudo prȩſepis noſtri eſt·quia verbum caro factum eſt ⁊ habitauit in nobis. Vt eniʒ panem angeloꝝ māducaret homo·creator angelorū factus eſt homo. Illi laudant viuendo·nos credendo Illi fruendo·nos petendo. Illi capiēdo·nos quȩrendo. Illi intrando·noſ pulſando. ¶ **Glo·ſup pſ̄·xcvij·** Cātate igitur dn̄o canticum nouū·canticum ſcilicet de incarnatione Chriſti ⁊ redēptiōe generis hūani·qd' vtiq; nouū extitit·q꞉ nihil

vnqꝫ tale mūdus audiuit. ¶ Glo· ſuper pſ·xcv· Canticum nouum domino canere·eſt veterē hominē cum actibꝫ ſuis exuere ac nouū induere·quod vtiqꝫ cantat qui amat. Vetus enī canticum cantat cupiditas·nouū charitas·quę ⁊ ipſa eſt canticū nouū. Ipſum autē cantare eſt ędificare. Quicqd ergo cantaueris de cupiditate vetus cantas· quicqd d̓ charitate nouus reſonas· Melius eſt vt nouus taceas·qꝫ vt vetus canas·qui ſi nouus tacueris auribus hominū· auribus dei ſonas· hypocriſis cātat canticum vetus·quia paries eſt dealbat⁹·foris lucet intus lutum eſt. ¶ Glo·ſup pſ·cxlix· Itaqꝫ qui vult cātare canticum nouū quod eſt de myſterio redemptionis ⁊ repromiſſione ęternitatꝫ ęterna diligat vt nouus fiat. Vetus enī homo cantat vetus canticū de terrenis·nouus homo canticū nouū de ſpūalib⁹·ſ· canticum charitatꝫ ⁊ pacis. Cantate domino canticū nouū quia mirabilia fecit

¶ Richardus in exceptionib⁹ ij·parte·li·x· Mirabilia fecit in creatione mūdi ⁊ redemptione generꝫ humani. In creatiōe mūdi fecit mirabilia creando terreſtria cęleſtia ima ſūma viſibilia ⁊ inuiſibilia corpoꝛalia ⁊ ſpūalia. Mirabilia quoqꝫ quotidie facit ī rebus cōditis·in elementꝫ ⁊ elementatꝫ ſimplicib⁹ ⁊ compoſitis·⁊ cauſis ⁊ efficētijs in naturis ⁊ foꝛmis· in figuris ⁊ coloꝛib⁹· in vegetatione germinantiū ⁊ fęcūditate generantiū. Fecit autem mirabilia in redēptione generis humani carnem aſſumēdo eſuriendo ſitiendo mirabilia faciendo patiendo moꝛiēdo reſurgēdo aſcendendo gratiaꝫ ſanctiſpūs tribuēdo culpas condonādo·impios iuſtificādo·miſeros beatificādo: Ergo cantate canticum nouū quia mirabilia fecit. Nouuꝫ canticum noua vita·vetus canticū vetus vita·noua vita iuſticia·vetus vita culpa. Poꝛro tribus modis diſtinguitur cantus·graui·acuto·ſupacuto. Gꝛauis ſignificat vitam coniugatoꝝ·acut⁹ vitam continentiū·ſuperacut⁹ vitaꝫ virginū. Qui bene viuit bene cātat·qui male viuit male cātat·quia diſcordat. Nō nulli quideꝫ chꝛiſtiani ſunt noīe·pagani tamen conuſatione. Et qꝫuis rectam de deo habeant fidem· moꝛtua tamē eſt quia non habent operationē. Diſcoꝛdant autem a cantico diuinę laudis·qꝛ non eſt ſpecioſa laus in oꝛe peccatoꝛis. Omnes tales cantant vetus canticum quod magis ſignificat triſticiam qꝫ gaudium. De huiuſmodi laudatoꝛib⁹ ſcriptum eſt: Putabāt ſe habere vaſa cantici ſicut Dauid·dum enim ſubtilibus vocibus verba diuinę laudis ſibilant·⁊ duplici modulamine cantica ſonāt vaſa cantici ſe habere ſicut Dauid putant quia vere ſe laudatoꝛes eſſe dei eſtimāt. Sed vox nō placet quia vita diſplicet. Nos ergo fratres cantemus dn̄o ſicut pręcepit pſalmiſta dicēſ: Rex omnis terrę de⁹·pſallite ſapiēt̄. Quid eſt ſapient̄? Non ſimus prauis operibus dediti·nō in pſallendo verbis ocioſis intenti·non vanis reſpectibus curioſi·non ex curſu ⁊ diſcurſu vagi. Cantemus ſicut quidam verificatoꝛ ait: Omnibus his hoꝛis eadem vox coꝛdis ⁊ oꝛis. Vox eſt grata choꝛi quando non concinit oꝛi. Cantemus igitur dn̄o canticū nouū quia mirabilia fecit. Et non ſolum quia fecit·ſꝫ etiam quia mirabilia factur⁹ eſt· Duo pręcipua fecit mirabilia: Vnū in creatione mundi: alteruꝫ in redemptiōe generis humani. Et facturus eſt duo·vnū in renouatione creati·alterum in gloꝛificatiōe redempti.

¶ De myſterio paſtoꝛum. Glo· ſuper Lucam. Cap·LXXIII

Et vt aūt diſceſſerūt ab eis āgeli ī cęlū·paſtoꝛes loqbātur ad inuicē: Trāſeam⁹ vſqꝫ bethleē·vt·n·ſꝫ āgeli crediderīt d̓ agno ſꝫo

testimoniũ dederũt. Quoꝝ pſona q̄ vilioꝛ ad prudẽtiã eo p̄cioſioꝛ erat ad fidẽ Nam etiam Maria fidẽ collegit a paſtoꝛibus. ⁊ ab ipſiſ ad dei reuerentiã cõgregatus eſt populus. De his enĩ mirati ſunt que a paſtoꝛib⁹ ad illos dicta ſũt

¶ **Beda in omel.** Significãt autẽ myſtice paſtoꝛes ibi gregũ doctoꝛes ac rectoꝛes fidelium animarũ. Nox cuius fide vigilias cuſtodiebant ſuper gregez ſuũ. indicat picula temptationũ. a quibus ſe ſuoſq; ſubiectos oẽs qui perfecte vigilant cuſtodire non ceſſant. Et bene nato dño paſtoꝛes ſuper gregem ſuũ vigilant. quoniã ille nat⁹ eſt qui ait: Ego ſum paſtoꝛ bonus. bonus paſtoꝛ aĩam ſuam dat pꝛo ouibus ſuis. Sed ⁊ tempus iminebat quo idem paſtoꝛ ſũme bonus miſſis in mundũ paſtoꝛib⁹. oues ſuas longe lateq; diſperſas atq; errabundas ad ſp viretia celeſtis vite paſcua reuocaret. q̄rũ ⁊ curaz ſũmo paſtoꝛi p̄ceciperet dicens: Si diligis me paſce oues meas. Quod aperiens ait: Cõfirma fratres tuos.

¶ **Gregoꝛi⁹ vbi ſupꝛa** Quid eſt autem hoc q̄ vigilantib⁹ paſtoꝛibus angelus apparet eoſq; dei claritas circũfulſit. niſi q̄ illi pꝛe ceteris videre ſublimia merent⁹ qui fidelib⁹ gregibus pꝛeeſſe ſolliciti inueniunt⁹. Dumq; ſuper gregem quiſq; vigilat diuina ſup eum gratia largius coꝛuſcat. Regẽ deo natum angelus nũciat. eiuſq; voci concinũt angeloꝝ choꝛi congaudẽtes ⁊ clamantes: Gloꝛia ĩ excelſis deo.

¶ **Leo papa vbi ſupꝛa.** Sic igitur in noſtre carnis animeq; ſubſtantia ſaluatorem angelicis vocibus didicere paſtoꝛes ⁊ euãgeliçandi foꝛma pꝛecõdita ẽ apud dñicoꝛũ gregum pſules. vt nos quoq; dicam⁹ cũ exercitu celeſtis militie: Gloria in excelſis deo ꝛc.

¶ **Beda.** Tranſeamus ⁊ nos vſq; bethleẽ ciuitatẽ Dauid cogitando ac recolam⁹ amando et eius incarnationẽ dignis honoꝛib⁹ celebrando.

¶ **Idem vbi ſupꝛa.** Trãſeamus etiam abiectis carnalibus concupiſcentijſ. toto deſiderio mẽtiſ uſq; bethleem ſupernam. id eſt. domũ panis viui non manufactã ſed eternam in celis. et recolamus amando. quia verbum caro factum illuc carne aſcendit vbiq; ſedet in dextera dei patris. illuc cum tota virtutum inſtantia ſequamũ. ⁊ ſollicita coꝛdis ac coꝛpoꝛis caſtigatione pꝛocurem⁹ vt quem illi in pꝛeſepio videre vagientẽ nos in patris ſolio mereamur videre regnantem.

¶ **Fulgenti⁹ in ſermone de natiuitate dñi.** Vt enĩ panem angeloꝛũ manducaret homo. creatoꝛ angeloꝝ fact⁹ eſt homo. vtroſq; paſcens ⁊ integre permanens. Iſte bon⁹ panis qui ⁊ angelos paſcit per ſpẽm vt de ipſo ſatientur in patria. ⁊ nos paſcit per fidem ne deficiamus in via. Ille panis qui ſeipſum dat angelis ad gaudiũ ſtabilitatis. ſeipſum dedit hoĩbus ad remedium ſanitatiſ. Et qui angeloꝛũ eſca. factus eſt nobis medicina.

¶ **Auguſtinus in ſermone de eodez.** Poꝛro quod oculus non vidit nec auris audiuit. nec in coꝛ hoĩs aſcendit eundẽ ipſum ſe diligentib⁹ oſtenſuruz pꝛomiſit. Quod donec fiat. donec nobis oſtẽdat quod nobis ſufficiat. donec euz fontem vite potemus ac ſatiemur interim ſcilicz dũ ab eo pegrinamur ambulantes per fidem. ⁊ ineffabili ardoꝛe deſideramus foꝛme dei pulcritudinẽ. foꝛme ſerui celebꝛemus obſequio deuoto natalẽ. Nõdum contemplari poſſum⁹ q̄ genit⁹ eſt ante luciferum a patre: penſemus q̄ nocturnis hoꝛiſ eſt natus a virgine. Nõdũ capimus quod ante ſolem permanet nomen eius. agnoſcam⁹ in ſole poſitum tabernaculum eius. Nondum contuemur vnicum permanentẽ in patre. ſcilicet recoꝛdeñ ſponſũ pcedẽtẽ d thalamo ſuo Nondũ idonei ſum⁹ cõuiuio patris nr̃i. agnoſcam⁹ pſepe dñi nr̃i Jeſu chꝛiſti

¶ **De verbo carnē facto. Beda vbi ſupra. ¶ Cap LXXIIII**

Sequitur. Et videamus inquiūt hoc verbum quod factum eſt. Hoc verbum ex patre natum non factum eſt· quia de⁹ erat verbum· ⁊ deus creatura non eſt· in qua natiuitate diuina videri ab hoīb⁹ natura non potuit· ſed vt videri poſſet verbū caro factum eſt ⁊ habitauit in nob. Videamus ergo inquiūt h̄ verbū qđ factū eſt· quia hoc videre nequim⁹· anteq̄ꝫ factum eſſet. ¶ **Auguſtin⁹ in ſermone de natiuitate dn̄i.** Infirm⁹ etenim aſpectus noſter ineffabilē lucis ęterne candorem intueri non poteſt· ſed verbum caro factum eſt· accedens ad nos ꝑ id quod ſumpſit ex noſtro ⁊ liberās nos per id quod manſit ī ſuo. Viſitauit q̄ppe dn̄s ſeruos per mortalem infirmitatē vt eos faceret liberos per incōmutabilē veritatem. ¶ **Idem in alio.** Nemo ergo credat dei filium in hoīs filium eſſe conuerſum ⁊ cōmutatū· ſed potius credamus ⁊ non conſumpta diuina ⁊ aſſūpta humana ſubſtantia manentē filiuꝫ dei hoīs factum. Nec enī ita verbum caro factum eſt vt deus eſſe deſineret· ſed in ipſa carne nobiſcū deus emanuel natus eſt· ſicut verbum quod corde geſtamus fit vox· cuꝫ id ore proferim⁹· nec tamen in ea cōmutat᷑ ſed illo integro iſta ī qua procedat aſſumit᷑ vt intus maneat quod ītelligatur· ⁊ foris ſonet quod audiatur; idem tamen profert᷑ in ſono qđ ante ſonū erat in ſilentio. Atq̄ꝫ ita verbum cum fit vox non mutat᷑ in voce· ſed manet in mentis luce ⁊ aſſumpta carnis voce procedit ad audientē· nec tamē deſerit cogitantē· prius enī ipſa vox intus in ſilentio cogitat᷑· ⁊ vt inde ꝓcedat loquentis voce veſtitur. Verūtn̄ vtrūq̄ꝫ h̄ ⁊ quod dicitur ⁊ quod cogitat᷑ mutabile eſt atq̄ꝫ diſſimile· nec illud manebit cum oblitus fueris· neq̄ꝫ hoc cū ſilueris. Verbū autem dn̄i manet in ęternum· ⁊ cuꝫ ex tempore aſſumpſit carnem· vt ad vitam noſtram procederet temporalem· non in carne amiſit ęternitatē· ſed carni prēſtitit īmortalitatem. Sic ergo tanq̄ꝫ ſponſus de thalamo ſuo ꝓceſſit· qui cuꝫ in forma dei eſſet· non rapinam arbitratus eſt eſſe ſe ęqualem deo· ſed vt ꝓpter nos fieret quod non erat· ſemetipſum exinaniuit· non formaꝫ dei perdens· ſed formam ſerui accipiens· ⁊ per hanc in ſimilitudinē hominū factus· nec ꝓpria ſb̄ſtantia ſed habitu inuent⁹ eſt vt homo. Hoc enī quod vel in aīa vel in corpore ſumus noſtra natura illi⁹ habit⁹. Nos quippe niſi hoc eſſemns· non eſſem⁹. Ille xo etiā ſi hoc non eſſet· eſſet vtiq̄ꝫ deus. Et cum eſſe cepit quod non erat homo factus eſt permanēs deus. ¶ **Leo papa in ſermōe de natiuitate dn̄i** Sic itaq̄ꝫ verbum caro factum eſt ⁊ habitauit in nobis. In nobis vtiq̄ꝫ quos ſibi verbi diuinitas coaptauit· cuius caro de virginis vtero ſumpta nos ſumus Quę ſi de noſtra· id eſt· vere hūana nō eſſet· verbū caro factum in nobis nō habitaſſet. In nobis auteꝫ habitauit qui naturam corporis noſtri ſuam fecit· ędificante ſibi domū ſapientia non de q̄cūq̄ꝫ materia· ſed de ſubſtantia ꝓprie noſtra. Cuius aſſūptio manifeſta eſt vt dictuꝫ eſt: verbum caro factum eſt.

¶ **De ipſius verbi imenſi abbreuiatiōe. Bernardus in ſermōe de natiuitate dn̄i. Cap· LXXV**

Itaq̄ꝫ ſcđm Eſaię prophetiam· verbum abbreuiatū fecit deus pater ſuper terram. Vultis noſſe q̄ꝫ longum q̄ꝫ breueq̄ꝫ fecit verbum: Cęlum inquit hoc verbum ⁊ terrā ego impleo. Nūc aūt caro factū in anguſto locatū eſt prēſepio. A ſeculo

ait ꝓpheta ⁊ in ſeculum tu es deus. Et
ecce factus eſt infans diei vnius. Vt q̇d
autem ſe ſic abbreuiare voluit dn̄s ma-
ieſtatis. niſi vt nobis formam daret hu-
militatis? Hinc etenim ait: Diſcite a me
quia mitis ſum ⁊ humilis corde. Quid
enim magis indignū. quid amplius de-
teſtandū. quid grauius puniendū. q̄ȝ vt
videns deum celi paruulum factum. ap-
ponat vltra magnificare ſe homo ſuper
terram?

¶ Petrus Rauen̄. ep̄us

Ipſe ē vbū abbreuiatū ſup terrā abbre
uiatū. in mūdo ī vtero. in patibulo. ī ſe-
pulcro. Nam quia magiſter ⁊ grāmati-
cus fuit. cum in paſſione ſua pncipiū vi-
te eterne quod tetragrāmaton ſonat red-
dit grammatice procedens in verbo ab-
breuiato. id eſt. deponenti declinauit.
Verbum ſubſtantiuū eſt deus in patre.
adiectiuū deus in carne. actiuum in rerū
creatione. paſſiuū in paſſione. neutrū in
trāſfiguratiōe. vel qꝛ nec pur⁹ deus nec
purus homo ſed deus ⁊ homo. Depo-
nens deus ⁊ homo in humilitate vel de
cruce depoſitus in ſepulcro. Verbū ad-
iectiuū dn̄s verbum incarnatum. cuius
preſens tempus fuit qn̄ ẜm promiſſa in
carne preſens apparuit. Imperfectū vbo
qn̄ legem dedit ⁊ ſe nobis ꝓmiſit. Per-
fectum autem cum plenitudo tempis ve-
nit. ⁊ corpus mortale ſuſcepit. Cum vbo
quod mortale erat factum eſt immorta-
le pluſq̄ȝ perfectum temp⁹ aduenit. Cum
autem iudicare venerit futuri temporis
plenitudinē nobis exhibebit. Indicati-
uo modo verbum vite vti voluit in ope-
rum exemplis ⁊ doctrina ſpūali. Impa-
tiuo in preceptis ⁊ miraculiſ. Optatiuo
in deuotione orationis ⁊ deſiderio no-
ſtre ſalutis. Coniūctiuo in vnione ani-
me ⁊ carnis ⁊ in cōfederatione vtriuſq̄ȝ
parietiſ. in copula qua copulat ima ſum-
mis. Infinitiuo in diſtributione glorie
que nullo terminat᷑ fine. Vtitur ⁊ imp-
ſonali modo. quia omnes ad ſe vocat.
nec eſt apud eum perſonarum acceptio.
Gerundiuo vſus eſt vt pius medic⁹ qn̄
dolores noſtros portauit. Supino vbo
quando ſe Marie ⁊ Ioſeph ſuppoſuit.

¶ Glo. ſuper epiſtola ad Ro-
ma. ix. cap. Quis quibus deus homi-
nibus aliter ante verbum breuiatum fe
cit dn̄s ſuper terram. id eſt. ens in terra
factum homo fecit euangeliq̄ breue ver-
bum qui prius fecerat verbum legis pro
lixum. quod ſcilicet verbum dicitur con
ſūmans eo ꝙ ad perfectionē ducit. Dici
tur ⁊ abbreuians eo ꝙ omnia legalia in
vno Chriſto abbreuiādo perſtringit. vt
compendio fidei per gratiam homo ſal-
uetur. non ꝓpter inumeras obſeruātias
quibus ille populus ſeruiliter p̄mebat᷑.
Vel verbū conſūmatū ⁊ breuiatum eſt
charitas. q̄m in duobus mandatis vni-
uerſa conſūmat ⁊ abbreuiat. In his enī
vniuerſa lex pendet ⁊ ꝓphete.

¶ De ſtulticia diuine ſapientie. Origenes ſuper Hieremiam omel. v. Cap LXXVI

Ad comparationē qui-
dem illius celeſtis ſapiētie que
mundi limitem excedit. fatuum
dei eſt hoc qđ ad homines deſcēdit. qđ
tamen ſapientius eſt hominibus. Non
enim dei ſapientia dignaretur ad mun-
di ſapientiam conuincendā tota deſcen
dere. ſed potius modicum quod neceſſa
rium erat quod dei fatuū erat vt hoc par
uo ⁊ fatuo dei infatuaret᷑ ſapientia ſecu
li. magnitudinē ī ſe veniētis ſapiētie nō
valens ſuſtinere. ¶ Hieronym⁹ in
li. de trib⁹ virtutibus. Via deniq̄ȝ
ꝯtraria me⁹ ſaluator ⁊ dn̄s aſſūpſit. vt
ꝯtraria ꝯtrariis diſſoluat. ⁊ ab ei⁹ infir-
mitate ꝯfirmemī. ⁊ ab ei⁹ ſtulto ſapiētes
efficiamī. in h̄ introducti ad Chriſtū dei
vtutē ⁊ dei ſapiām aſcēdam⁹. ¶ Hu
go in libro opuſculorum. De-
us nimirum in ſapientia ſua cognoſci
non potuit donec q̄ſi deſipuit ⁊ indigna

ſuſcepit·ibiqꝫ ſapientiā mūdi deſtruxit·
¶ Idem ſuper hierarchiā. Fuit
enī quędam ſapientia quę ſapientia vi-
debatur his qui veram ſapientiam nō
nouerant. Hanc inuenit mundus ⁊ ce-
pit inflari·fecitqꝫ ſibi ſcalā ſpeciē crea-
turę vires ad mirabilia dei. Itaqꝫ per ea
quę nota erant in puro corde in ea quę
abſcondita erant ire ſe putauerūt·poſſi-
bilem virtutem in mendacia figmentoꝝ
ſuorum mente corruerūt. Ideo ſtultam
fecit deus ſapientiam huius mūdi·qua
non potuit inueniri ſapiētia dei· ⁊ mon-
ſtrauit aliam ſapientiā quę ſtulticia vi-
debatur: vt humilitate veritas quęreret̄
veraqꝫ ſapientia per eam inueniret̄. Sꝫ
mundus modicum deſpexit ⁊ ideo verū
agnoſcere nō potuit. Opera namqꝫ dei
quę miranda fecerat cōtemplari voluit
⁊ quę ꝓpoſuit imitāda venerari noluit
Non enim morbum ſuū attendit vt pia
deuotione medicinā quęreret· ſed d̄ fal-
ſa ſanitate pręſumens ſe dedit in vana
curioſitate· aliena inueſtigaret. Itaqꝫ
dum proficere videbatur extra ſe defecit
in ſe·nec inuenit illum qui erat ſupra ſe.
Sed ꝓpoſuit eſtimationes de illo quas
ne verum ignorare videretur concepat
corde ſuperbo. Sic eſt in via erroris cō-
tra verum plurima ⁊ excellenti maieſta-
ti deformia ſciſſus vt error fieret manife-
ſtus. Prius enim verum aliqd̄ videba-
tur magnūqꝫ videbatur ſed erant denſę
tenebrę ⁊ caligo profunda ignorantię·
vbi laqueus erroris in captionem ſuper-
borum ponebatur. Itaqꝫ nouiſſime ſuc-
ceſſit falſitas cum debuiſſet conſūmari
veritas. Aſſumpſerunt enim ſpecies viſi
biles ſimulacra diuinorū vt per ea quę
videbātur īuiſibilia viderent ·⁊ erat ibi
quidē aliquid ſimile·ſed de longe quod
quęrebatur oſtendens·nec lucem oculis
caligantibꝫ ingerens. Natura enim ad
ſeruitutem condita creatorē ſuū demō-
ſtrabat·ſed ad excellentem maieſtatē ſi-
militudo peregrina erat·nec in his homi
ni illa natura quę docenda fuerat inue-
nire potuit euidentem declarationē·qm̄
⁊ ipſa ſana non erat vt multum clareſce
ret in contemplationē. Non enim habe
bat quę per gratiam exemplaria forma-
bantur ad ſanitatē viſionis intimę·nec
arcam ſapientię nouerat ⁊ conditorum
theſauroꝝ verbi ſcilicet ęterni carnem in
Ieſu chriſti hūanitate · ſed naturali ſo-
lo documento vtens acie lippienti lumē
nubilum ambiguū adducēs in reꝝ crea
tarū cōtemplabatur ſpecie· ꝓpter hͦ eua-
nuerunt dum mente tranſire volebāt ea
quę ſola noſſe acceperāt ⁊ palpātes eſti-
mationibus ad ea quę videre non pote-
rant inuenti ſunt cęci qui ſe videre puta-
uerant·quia dignū erat vt confunderē-
tur in ſūmis qui de inferiorū cognitio-
ne ſuperbi erant.

¶ De infatuatione mūdanę ſapientię. ¶ Cap. LXXVII

Itaqꝫ duo ſimulacra erāt
homini ꝓpoſita in quibus inue-
nire poſſet īuiſibilia·videlꝫ vnū
naturę ⁊ alterum gratię. Simulacrū na
turę ſpecies erat huius mūdi· ſimulacꝝ
gratię humanitas verbi. In vtroqꝫ de-
us monſtrabatur ſed in neutro non in-
telligebatur. Natura ſiquidem artificē
ſua ſpecie demonſtrauit·ſed oculos cō-
templantis illuminare nō potuit·huma-
nitas autem verbi ⁊ medicina fuit·vt cę
ci lumen reciperent ⁊ doctrina pariter vt
videntes veritatem agnoſcerent·lutum
ex ſputo fecit ⁊ oculoſ cęci liniuit·⁊ lauit
⁊ vidit·ac deinde videnti ⁊ non cogno-
ſcenti·ait: Ego ſum·⁊ qui loquitur tecū
ipſe eſt filius dei. Prius ergo illumina-
uit poſtea demonſtrauit. Natura enī vt
dictum eſt demonſtrare potuit ſed illu-
minare non potuit. Itaqꝫ per ſimulacra
naturę creator tm̄ ſignificabatur. In ſi-
mulacris xͦo gratię deus pręſens oſten
debat̄. Illa.n.opatꝰ ē vt intelligeret̄ eē

In iſtis autem operatꝰ eſt vt agnoſceretur pñſens eſſe. Hec ẽ ergo diſtãtia theologię mũdanę a diuina. Impoſſibile nimirũ eſt inuiſibilia demõſtrari niſi ꝑ viſibiliũ oſtenſionem ·et ob hoc oĩs theologia viſibilibꝰ demõſtrationibꝰ vti neceſſe habet inuiſibiliũ declarationẽ. Sꝫ mundana theologia vt diximus opera conditionis aſſumpſit· ⁊ elemẽta huius mundi creata ſcḋm ſpeciem· vt demõſtrationẽ ſuã in illis faceret. Theologia ꝟo diuina opera reſtaurationis elegit ſcḋm humanitatẽ Ieſu chriſti· ⁊ ſacramẽta eius quę ab initio fiunt· naturalibꝰ quoqꝫ ꝓ modulo ſubiunctis· vt in illis eruditionem conformaret. Maior autem declaratio in ſacramẽtis gratię ⁊ carne verbi ⁊ myſtica operatione ipſius oſtenditur qꝫ naturali rerum ſpecie prędicetur. Et ideo mundana theologia parũ euidẽti demonſtratiõe vtens· non valuit incõprehenſibilẽ veritatẽ ſine contagione erroris educere· quã diuina noſcit theologia ſimplici ⁊ pura aſſertione prędicare.

Gregorius nazanzenꝰ de plaga grandinis. Hanc ergo collaudo ſapientiã ⁊ hanc complector per quam ignobileſ glorioſi facti ſunt· ⁊ per quam abiecti ad honores venerunt· ⁊ in qua piſcatores vniuerſam terram retibꝰ euangelij concluſerũt.

Leo papa in ſermõe de natiuitate dñi· v. Nam quia ſicut ait apoſtolꝰ. In ſapientia dei non cognouit mũdus deum per ſapientiã· placuit deo ſaluos facere credentes per pñdicatiõis ſtulticiam. Mũdo ergo· id eſt ·prudentibꝰ mundi ſapiẽtia ſua cęcitas eſt facta· quia nec potuerunt per illam cognoſcere deum· ad cuiꝰ noticiã non acceditᷣ niſi in eius ſapiẽtia. Et ideo quia mundus ſupbiebat ď vanitate ſuoꝝ dogmatũ· dñs in eo fidem conſtituit ſaluandoꝝ· quod ⁊ indignũ videretur ⁊ ſtultũ· vt deficientibꝰ omnibus opinionũ pręſumptionibꝰ· ſola dei gratia reuelaret· quod humana intelligentia cõpꝛhendere nõ valeret. Agnoſcat ergo fides catholica gloriam ſuam in hũilitate oĩ· ⁊ ď ſacramẽtis ſuę ſalutiſ gaudeat eccleſia quę corpus eſt Chriſti quia niſi verbum dei caro factũ in nobꝭ habitaret· niſi ĩ coĩone creaturę creator ipſe deſcenderet· ac vetuſtatẽ humanã ad nouũ pͥncipiũ ſua natiuitate reuocaret· mors ab Adam vſqꝫ ad finẽ regnaret· ⁊ ſuper omnes homines indiſſolubiľ condemnatio permaneret· cũ de ſola cõditione naſcẽdi vna cunctis eſſet cauſa ꝑeundi. Itaqꝫ ſolus inter filios hominũ innocens natus eſt dñs Ieſus chriſtus· quia ſolus ſine carnalis ꝯcupiſcentię pollutione conceptus· homo nr̃i generis eſt factuſ· vt nos diuinę naturę cõſortes eſſe poſſimus. Originem quã ſumpſit in vtero virginis poſuit in fonte baptiſmatis. Dedit ⁊ aquę qḋ dedit matri ſuę. Virtus enĩ altiſſimi ⁊ obumbratio ſpũſſancti quę fecit vt Maria pareret ſaluatorem· eadem facit vt regeneret vnda credentem.

Q[uod] verbum inuiſibile factũ eſt viſibile. Beda vbi ſupra. Capitulum LXXVIII

Tranſeamꝰ igitur vt dictum eſt vt videamꝰ hoc verbũ quod factum eſt. Qḋ vtiqꝫ fecit dñs· ⁊ oſtendit nobꝭ· hoc eſt incarnari fecit· ac per hoc viſibilẽ nobis exhibuit.

Bernardus in ſermõe. Erat ſiquidem verbũ apud deũ in pͥncipio· ⁊ dicebat dñs ab initio: Ego cogito cogitationes paciſ. Siqͥs cognouerat ſenſũ dei vel cogitatiões maieſtatiſ. Deſcẽdit igitᷣ cogitatio pacis in opꝰ pacis dñi. Verbum caro factũ ẽ ⁊ habitabit ĩ nobꝭ. Habitat nũc plane ĩ cordibꝰ nr̃is ꝑ fidẽ· habitat ĩ mẽoria· habitat ĩ cogitatiõe· ⁊ vſqꝫ ad ipſã deſcẽdit imaginationẽ. Quid enĩ pͥꝰ hõ de ĩuiſibili ⁊ ĩacceſſibili deo cogitaret niſi forte idolũ corde fabricaret?

Nunc autē voluit comprehendi· videri
cogitari. Qnonā mō: in preſepio iacēs·
in virginali gremio cubās· in mōte prę-
dicās· in oratione pnoctās· in cruce pen-
dens· in morte pallens· ſic incōprehēſibi-
lis voluit cōprehēdi· inexcogitabilis co-
gitari. ¶ Idē in alio. Hoc enim ver-
bum in ſublimi conſtitutū· ut ad nos de
ſcenderet· ꝓpria benignitas inuitauit· mi
ſericordia traxit· veritas qua ſe venturū
ꝓmiſit cōpulit· puritas vteri virginalis
ſuſcepit ſalua virginis integritate· potē-
tia eduxit· obedientia in oībus deduxit·
patiētia armauit· charitas verbis ⁊ mi-
raculis manifeſtauit. Hoc verbū patriſ
angelus Gabriel a deo miſſus eructauit
per aurē in ventrē ipſius virginis· ut ea-
dem via intraret antidotū· qua intraue-
rat venenū. Et hec ſicut dicit̄ ab euange
liſta Johāne: Vidim⁹ gloriā eius quaſi
vnigeniti a patre. Totū enim qđ de cor-
de patris chriſtus abſtulit nobis patnū
eſſe ꝓbat̄· ut nihil in filio dei niſi dulcor
generis hūani trepidatio ſuſpicetur.
¶ Idē i epiſtola ad Henricū. Hoc
aūt verbū ſi apprehēdere cupis· citius il-
lud ſequēdo q̄ȝ legēdo conſequi poteris.
Quid eniȝ verbū in verbo queris· qđ iā
caro factū preſto eſt oculis? Jam de lati
bulo ꝓphetarum egreſſum eſt ad oculos
piſcatorꝝ. Jam de mōte vmbroſo ⁊ con-
denſo ꝓſiliit in campū euangelii tanq̄ȝ
ſpōſus e thalamo ſuo. ¶ Aug⁹. in ſer
mone de natiuitate dn̄i. Porro
verbū iſtud a patre ſempiterne natū eſſe
cogitem⁹ ſi valemus· ſi non valemus cre
damus. Non eſt h̄ qđ credere volumus
ſed tn̄ haud lōge poſitū ē ab vno quoq̄ȝ
noſtrū· in illo quippe viuimus mouemur
⁊ ſumus. Tranſcēdam⁹ carnē noſtram
in qua parentes an̄ filios viuūt· quia ut
filios generare poſſent creuerunt· ⁊ filiis
creſcentibus iam ſeneſcunt. Nondū nati
filiis parentes vixerunt· quia ⁊ parētib⁹
mortuis filii victuri ſunt· parū ⁊ ipſe ali-
quid cogitādo qđ ſecū hn̄t ſciēdo amit-
tunt obliuiſcēdo· q; nō ⁊ habebant ante
naſcēdo. Cūcta corporalia tpalia muta
bilia trāſcēdam⁹ ut videamus ſuper oīa
per quē facta ſunt oīa. Aſcēſus nr̄ i cor-
de noſtro eſt· quia ⁊ illud quo aſcēdim⁹
ꝓpe eſt· longe aūt ab illo ſumus· inq̄ȝtum
diſſimiles ſum⁹. Aſcēdit igit̄ ad eū ſimili-
tudo quā in nobis fecit ⁊ refecit· quia nō-
dū perfecta palpitat infirm⁹ aſpectus· ⁊
ineffabilē lucis candorē intueri nequit.

¶ Qualiter paſtores puerū natū inuenerunt. Beda vbi ſupra. Cap .LXXIX.

Paſtores itaq̄ȝ venerunt
feſtinātes ⁊ inuenerunt deū ho
minē natū· ſimul ⁊ eiuſdē nati-
uitatis miniſtros aſſiſtētes· feſtinemus ⁊
nos fratres mei nō paſſibus pedū· ſed bo
norū ꝓfectib⁹ operꝝ· eandē videre glorifi-
catā hūanitatē cū eiſdē miniſtris digna
ſeruituti ſuę mercede remuneratis: feſti-
nem⁹ illud videre in diuina patris ac ſua
fulgente maieſtate. Tāta quippe beati-
tudo non eſt cū deſidia ⁊ torpore quęrē-
da· ſed alacriter chriſti veſtigia ſunt ſe-
quēda. Nam ipſe curſū noſtꝝ data ma-
nu deſiderat iuuare· delectaturq̄ȝ a nob
audire: Trahe me poſt te ⁊c. Citius ergo
virtutū greſſibus ſequamur· ut cōſequi
mereamur. Nemo cōuerti ad dn̄m diffe
rat· ipſumq̄ȝ ꝑ oīa ⁊ ante oīa deprecem̄·
vt greſſus noſtros dirigat. ¶ Bern̄. i
ſermone de natiuitate dn̄i. No-
tanduȝ ẜo ꝙ paſtoribus legit̄ fuiſſe di-
ctum ab angelo: Inuenietis infantē pā-
nis inuolutū· ⁊ poſitū in preſepio. Et p⁹
pauca dicit euāgeliſta: Inuenerūt Ma
riam ⁊ Joſeph ⁊ infantē poſitū in preſe-
pio. Quid ꝙ ſola hūilitas videt̄ ab an-
gelo cōmendari· nec ſola tn̄ a paſtorib⁹
inueniri? Forte ſpecialius hūilitatē com
mēdat· quia ruentibus ceteris ꝑ ſupbiā
ipſe in hūilitate ſteterat? Aut certe ꝓpte-
rea celitus annūciat̄ humilitas· q; h̄ q̄ſi
ꝓpria virtus diuinę maieſtati digne ex-
hibeat̄. Sola tn̄ non potuit inueniri· q;

ſemper humilibus datur gratia. Inue-
nerunt ergo Mariam ꝛ Ioſeph ⁊c. Si-
cut enim ſaluatoris infantia manifeſtaꝫ
ꝓtendit humilitatē·ſic ꝑ virginē cōtinē-
tia·iuſticia per Ioſeph virū iuſtum·cuꝰ
laus eſt in euangelio·non incōgrue deſi-
gnatur. Sane continentiā deberi carni
quis neſciat? Iuſticia ꝟo virtus eſt qđ
ſuū eſt cuiqꝫ tribuens· ꝛ hęc erga proxi-
mos ē neceſſaria. Porro humilitas deo
nos reconciliat· deo facit eſſe ſubiectos·
deo placet in nobis·ait virgo beata: Re-
ſpexit deꝰ humilitatē ancillę ſuę. Itaqꝫ
qui fornicatur·peccat in corpus ſuū· qui
iniurioſus eſt in ꝓximū·qui extollit̄ ꝛ in-
flatur in deū. Fornicator ſemetipſuꝫ de-
honeſtat. Iniurioſus moleſtat ꝓximuꝫ·
Elatꝰ q̄ꝫtū in ſe eſt deū inhonorat. Glo-
riam meā ait dñs·alteri nō dabo. Et ſu-
perbus inquit: Mihi eā licet non dederiꝭ
vſurpabo. Nō·n·placet ei āgelica diſtri-
butio dās gloriā deo·pacē hoīb. Nō ḡ
colit deū ꝗ aduerſus deum extollit̄· im-
pius plane ꝛ infidelis. Quę enim pietas
niſi cultus dei? Quis vero deū colit ni-
ſi qui volūtati eius ſubiectus eſt? Et ſic
oculi ſeruoꝝ in manibus dñoꝝ ſuorum·
ſic oculi cordis eius ad dñm deū ſuum.
Vt ergo inueniat̄ in nobis ſemper Ma-
ria ꝛ Ioſeph ꝛ infans poſitus ī pręſepio
ſobrie ꝛ iuſte ꝛ pie viuamꝰ in hoc ſęculo.

Qd eundem cognitū ꝓdicauerunt· Beda vbi ſupra. Capitulum LXXX.

Videntes cognouerunt
de verbo qđ dictū erat illis de
puero. Et nos ergo quę dicta
ſūt nobis de ſaluatore nr̄o ꝟo deo ꝛ ho-
mine·feſtinemꝰ interim pia fide ꝑcipere·
plenaqꝫ amplecti dilectione· vt hęc ī fu-
turo ꝑfecte ꝯgnitionis viſu valeamꝰ cō-
ꝓhēdere. Hęc etenī ſola ē ꝛ ꝟa beatoꝝ nō
ſolū hominū·ſed etiā angeloꝝ vita·faciē
ſui creatoriꝭ perpetuo videre· quā ardent̄
pſalmiſta deſiderabat q̇ dicebat: Siti-
uit aīa mea ad deū fontē viuū·qñ veniā
ꝛ apparebo an̄ faciē dei. Cuiꝰ ſoliꝰ viſio-
ne·nō ante vlla terrenarū affluētia rerū
deſideriū ſuū ſaciari poſſe ſignauit· cum
ait: Saciabor cū apparuerit gloria tua.
Verū·qꝛ non ocioſi vel deſides·ſed vir-
tutū operibꝰ inſudātes diuina ſūt digni
cōtemplatiōe·pręmiſit ſollicite: Ego au-
tē in iuſticia apparebo ꝯſpectui tuo. Vi-
dentes ergo paſtores cognouerūt de ver-
bo qđ erat illis dictū de chriſto· quia vi-
ſio dei eſt eius cognitio. Et hęc eſt ſola
beata hoīs vita·ipſo apoſtolo atteſtan-
te·qui nos patri cōmendās· ait inter cę-
tera: Hęc eſt aūt vita ęterna vt cogno-
ſcant te ſolū veꝝ deū·ꝛ quē miſiſti ieſum
chriſtum. Glo. ſup Lucam. Et
oēs qui audierunt mirati ſūt· ꝛ de his ꝗ
dicta erant a paſtoribꝰ ad ipſos. Mira-
bāt̄ ſiquidē myſterio īcarnatiōis dñicę·
ꝛ de tāta paſtoꝝ atteſtatiōe q̇ fingere in-
audita neſcirēt· ſed facūdia ſimplici ve-
ra ꝓdicarēt. Nec eſt ꝑuipendēda paſto-
rū atteſtatio·qm̄ ꝛ dñs in veteri teſtamē-
to diſpenſatiōis ſuę nūcios paſtores or-
dinauit. Sic ꝛ ī nouo piſcatores ad euā-
gelięandū deſtinauit. Beda vbi ſ.
Itaqꝫ non celauere ſilentio paſtores ar-
cana ꝗ diuinitus agnouerant·ſed q̇buſ-
cūqꝫ potuere dicebāt. Nā ꝛ ſpūales ec-
cleſię paſtores in ꝗ maxime ordinati ſūt·
vt verbi dei myſteria ꝓdicēt· ꝛ mira quę
didicerint in ſcripturiꝭ mirāda ſuis audi-
toribus indicent. Nec ſolū epī preſbyte-
ri·diacones vel etiam rectores monaſte-
riorum·paſtores intelligendi ſunt·ſed ꝛ
oēs fideles qui vel paruulę domꝰ ſuę cu-
ſtodiam gerunt·paſtores recte vocātur·
inq̄ꝫtū eidem domui ſuę ſollicita vigilā-
tia pręſūt. Et quicūqꝫ ſaltē vni vel duo-
bus fratribus quotidiano pręeſt regimi-
ni· debet eiuſdem paſtoris officium im-
plere·quia iubetur inquātum ſufficit hos
verbi dapibus paſcere. Imo ꝟo vnuſ-
quiſqꝫ qui etiam priuatus creditur viue-
re·paſtoris officium gerit· ꝛ ſpiritualem
paſcens gregem vigilias noctis ſuꝑ illā

cuſtodit· ſi bonoꝝ actuū ⁊ mūdaꝝ cogitationū ſibi m̄ltitudinē aggregat· Hec iuſto moderamine gubernare celeſtibus ſcripturaꝝ paſcuis nutrire ꝑuigiliq; ſollertia cōtra immūdoꝝ ſpirituū inſidias ſeruare ꝯtēdit. Maria aūt ꝯſuabat oīa verba hec cōferens in corde ſuo. Cōferebat ea que acta videbat his que agēda legebat. Videbat enī ſe iuxta Eſaiā de ſtirpe Dauid ortam· in naçareth de ſpū ſancto filiū dei ꝯcepiſſe. Videbat ſe iuxͣ Micheam dn̄atorē iſrl̄ q̄ eternus ex p̄re deus ante ſecula natus ē· in bethleem peperiſſe. Videbat ſe virginē cōcepiſſe· filium peperiſſe. Videbat dn̄m in preſepi poſitū· quo bos ⁊ aſinus ſolet nutriendꝰ aduenire. Audierat virtutes angelicas que ſunt filie ſion· i· ſupne ciuitatis apparuiſſe paſtoribus in loco qui a conuentu pecoꝝ antiquitꝰ turris gregis vocabat· ⁊ ē vno miliario ad orientē a bethleē· ibi nūc etiā ī eccleſia tria paſtoꝝ illoꝝ monumenta monſtrantur. Conferebat ḡ Maria ea q̄ fienda legerat his que iam facta cognouerat. Non tn̄ hoc ore promens· ſꝫ clauſo in corde ſeruans· ac vigili mente ſedula ſcrutans. Virginalis enī pudicicie iura cuſtodiēs· ſecreta chriſti que nouerat· nemini diuulgare volebat· ſꝫ ipſū hoc quādo vellet ⁊ quō vellet diuulgare reuerenter expectabat.

Et ſuper his deum glorificauerunt. Cap. LXXXI.

Et reuerſi ſunt paſtores glorificantes deū ⁊ laudantes in omnibus que viderunt ⁊ audierunt. Diſcamus ⁊ nos fratres chariſſimi a cōtemplatione diſpēſationis dominice· qua nobis pie ſubuenire dignatus eſt ad agenda ſemꝑ bn̄ficijs eiꝰ gratias reuerti. Si enī illi ſola eiꝰ adhuc cognita natiuitate· reuerſi ſunt glorificantes ⁊ laudantes deū in his que audierāt ⁊ viderāt oībꝫ· quātomagꝭ oportet nos qui totā incarnationis eius ſeriē ex ordine cognouimꝰ· qui ſacramentis illius imbuti ſumus· nō ſolū verbis· ſed etiam factis predicare gloriā ⁊ laudē eius in oībꝫ Nec vnq̄ꝫ obliuiſci q̄ꝛ iō deꝰ hō factꝰ eſt· vt nos ad imaginē ⁊ ſimilitudinē ſue diuinitatꝭ renaſcēdo cōficeret. Ideo aqua baptiçatꝰ· vt ad noſtroꝝ ſceleꝝ ablutionem aquarū omniū fluenta fecundaret. Ideo etiā in heremo temptatꝰ· vt tēptatorem vincendo nobis quoq; vincendi peritiam ac ꝟtutē tribueret. Ideo mortuꝰ vt mortꝭ imperiū deſtrueret. Ideoq; ſurrexit ⁊ in celū aſcendit vt nobis a mortuis reſurgendi ⁊ in celeſtibus perpetuo regnandi ſpem· exemplumq; tribueret.

Leo papa in ſermone de natiuitate domini. j. Agamus igitꝰ grās dilectiſſimi deo patri ꝑ filiū eius in ſpiritu ſancto ꝓpter multā charitatē ſuā qua dilexit nos ⁊ miſertꝰ eſt nr̄i· Et cum eſſemus peccatis mortui conuiuificauit nos ut eſſemꝰ noua creatura· nouūq; figmētum in ipſo. Deponamus veterē hominem cū actibus ſuis· ⁊ adepti generationis chriſti ꝑticipationē renūciemus carnis operibus. Agnoſce dignitatē tuā o chriſtiane· ⁊ diuine conſors factus nature in veterē vilitatem noli degeneri ꝯuerſatione recidere. Memento cuius capitꝭ ⁊ cuius ſis mēbrū corporꝭ. Reminiſcere quia erutus de poteſtate tenebrarū tranſlatus es in dei lumē· ⁊ regnū per baptiſmatis ſacramentuꝫ· ſpūſſancti factus es templū. Noli tn̄ habitatoreꝫ prauis de te actibus effugare· ⁊ diaboli te iterū ſeruituti ſubijcere· quia preciū tuū ſanguis chriſti eſt· quia ī veritate iudicabit· quia miſericorditer te redemit·

Augꝰ in ſermone de natiuitate dn̄i. Expergiſcere nūc homo· pro te deus factꝰ ē homo· Surge q̄ dormis ⁊ exurge a mortuis ⁊ illuminabit te chriſtus. In eternū mortuꝰ eſſes· niſi in p̄re natꝰ eſſet. Nūq̄ꝫ liberarerꝭ a carne peccati· niſi ſuſcepiſſet ſimilitudineꝫ carnis peccati. Perpetua te poſſideret miſeria· niſi fieret hec miſericordia. Non reuixiſſes niſi tue morti

conueniſſet·periſſes niſi veniſſet. ¶ Ful
gentius in ſermone de eodem
Magnum vtiq; myſteriū·magnūq; di-
uine dilectionis indiciū·homo deū con-
temnens a deo diſceſſit·deus hominem
diligens ad hominē venit. Dilexit impi
um ut faceret iuſtum. Dilexit infirmum
vt faceret ſanū·Dilexit peruerſū·ut face
ret rectū. Dilexit mortuū·ut faceret vi-
uū. Et quid amplius dicā·quandoqui-
dem deus vnigenitus humanā naturaꝫ
tm̄ dilexit ut eā non ſolū a poteſtate ma
li angeli liberaret: verū etiam in ſeipſo ſu-
per omnes bonos angelos in patris de-
xtera collocaret. Natura enī que in pri-
mo homie a malo angelo captiuata fu-
erat·ipſa nūc ī ſecūdo homine mundū a
peccato mundauit.

¶ De magnitudinis huius be-neficij penſatione. Leo papa i ſermone de eodem. Cap. LXXXII

Itaq; ſemper quideꝫ di-
uerſis modis multiſq; menſuris
humano generi bonitas diuīa
conſuluit·ꝛ plurima ꝓuidentie ſue mu-
nera cūctis retro ſeculis clementer imper-
tijt. Sed in nouiſſimis tēporibus omnē
abundantiā ſolite benignitatis exceſſit·
cum ipſa in chriſto miſericordia ad pec-
catores·ipſa veritas ad errantes·ipſaq;
ad mortuos vita deſcendit· ut verbū il-
lud genitori coeternū ꝛ equale in vnita
tem deitatis ſue naturā aſſumeret humi
litatis noſtre ·ꝛ deus de deo nat⁹ idem
etiā hō naſceretur de homine. Hoc qui-
dem a cōſtitutione mundi ꝓmiſſū ꝛ mul
tis ſignificatiōib⁹ reꝝ atq; verboꝝ ſemꝑ
fuerat ꝓphetatū. Sed quantā hominū
portionē figurarūꝫ illarū atq; myſterio-
rum fides obumbrata ſaluaret·niſi lon-
ga ꝛ occulta ꝓmiſſa ſuo aduentu chriſt⁹
impleret·ꝛ q̄ tunc paucis credentib⁹ pro-
fuit faciendū·īnumeris iam fidelib⁹ pro-
deſſet effectū. Nos iam ergo nō ſignis.

nō imaginib⁹ ad fidem ducimur·ſed euā
gelica hiſtoria cōfirmati·qđ factum cre-
dimus adoramus·accedentibus ad eru-
ditionem noſtrā ꝓpheticis inſtrumētis ut
nullo mō habeam⁹ ābiguū·qđ tātis ora-
culis ſcimus eſſe predictū. Exultent igi'
in laudē dei corda credentium·ꝛ mirabi
lia eius cōfiteantur filijs hominū·qm̄ in
hoc precipue dei opere humilitas noſtra
cognoſcit·quāti eam ſuus conditor eſti-
mauerit. Qui cum origini humane mul
tū dederit·qđ nos ad imaginē ſuā fecit·
reparationi noſtre longe amplius tribu-
it·cū ſeruili forme ipſe ſe dn̄s coaptauit.
Quāuis enim ex vna eadēq; pietate ſit
quicquid creature creator impendit·mi
nus tn̄ mirum eſt hominē ad diuina ꝓfi
cere·q̄ deū ad hūana deſcendere. Hoc
aūt niſi dignanter oīpotēs faceret· nul-
la quenq; ſpecies iuſticie· nullaq; forma
ſapientie a captiuitate diaboli ꝛ a ꝓfun-
do eterne mortis erueret. Condemnatio
enim ex vno in omnes cū peccato traſi-
ens permaneret· ꝛ letali vulnere tabefa-
cta natura nullū remedium reperiret·q2
ꝯditionē ſuā ſuis virib⁹ mutare nō poſ-
ſet. ¶ Maximus in ſermone de
eodem. In aduentu aūt dn̄ico ſolut⁹
eſt omnis metus paterne preuaricatiōis
quē dudū circūuenta mortalitas incur-
rit fraudibus diabolicis. Adeſt enī no-
bis celi terreq; iudex·q̄ reciſo chyrogra-
pho delictoꝝ·noſtrū miſeratus abſoluit
reatum. Adeſt dn̄s ille qui noſtris a cer-
uicibus iugū captiuitatis antique memo-
rē mūdi letificat eterna libertate. Adeſt
rex ille māſuetus·qui per totius orb ſpa-
cia celeſtis iuſticie greſſibus incedat·ꝛ ſu
perbientē furentis inimici tyrannidē ſe-
dat. ¶ Bern̄·in ſermone de na-
tiuitate domini. Benedictus ergo
deus pater miſericordiaꝝ ꝛ deus totius
cōſolationis·qui ꝓpter nimiam charita-
tē ſuā qua nos dilexit·filium ſuuꝫ dile-
ctum nobis miſit·in quo ei bene cōpla-
cuit·per quē reconciliati pacē habeam⁹
ad eum·ideq; nobis hui⁹ recōciliatiōis

mediator ꝛ obſes ſit. Nõ eſt qḋ vereamꝰ ſub tã pio mediatore. Nõ eſt qḋ de tã fido dubitemꝰ obſide. Sed qualꝭ mediator eſt inquies qui in ſtabulo naſcitꝰ in p̄ſepio ponitꝰ pannis inuoluitꝰ: plorat ut ceteri infans deniq; iacet ut ceteri. Magnus plane mediator ē ꝛ in omnibꝰ que ad pacē ſūt non pfunctorie ſed efficacitꝰ puidet. Infans quidē ē ſed vbū īfans cuius nec ipſa quidē infantia tacet: Cõſolamini conſolamini dicit dñs. Dicitꝰ emanuel nobiſcū deus. Clamat hoc ſtabulū clamat preſepe clamãt panni clamant lachryme clamat ſtabulū curando ſeſe homini qui in latrones inciderat preparı clamat preſepe eidem homini q̄ iumentis cõpatus fuerat pabulū miniſtrari clamant lachryme clamãt panni eiuſdē ipſius cruēta vulnera ablui ꝛ detergi. Nullo ſiquidē hoꝝ chriſtus eguit nihil hoꝝ illi ꝓpter ſe magis aūt oīa ꝓpter electos ſuſcepit. Verebūtur filium meū ait pater miſericordiaꝝ. Plane reuerentur eū nō iudei ad quos eſt miſſus ſed electi ꝓpter quos miſſus. Reueremꝰ eum nos in preſepio reueremur in patibulo reueremur in ſepulchro. Deuote ſuſcipimus tenerū ꝓpter nos cruentū ꝓpter nos pallidū ꝓpter nos. reueremꝰ ſepultū ꝓpter nos. Deuote adoramꝰ cum magis deuote cum ſancto ſymeone amplectimur infantiam ſaluatoris.

¶ De pueri ieſu circumciſione. Idē i ſermone de circumciſione. j. Cap. LXXXIII.

P[p]arro verbum abbreuiatum in carne amplíꝰ abbreniatum eſt etiã carnis ſuſcepta circūciſione. Minoratꝰ paulominꝰ ab angelis dei filius hūanã naturã induit. ſ; iam nec ipſū reſpuēs hūane corruptiōis remediū. plane multo minoratꝰ ē ab eis Habemꝰ ꝛ h magnū fidei documētum ꝛ manifeſtū hūilitatꝭ exemplū. Ad quid enī o dñe ieſu circūciſio neceſſaria tibi q̄ nec peccatū cõmiſiſti nec cõtraxiſti? Qḋ ipſe ne feceris etas manifeſtat. qḋ nō cõtraxeris multo certiꝰ ꝛ patris diuinitas ꝛ mr̄is integritatis ꝓbat. Sūmus ſacerdos es quē nec ſup mr̄e nec ſup pr̄e contaminandū ꝓbatū eſt in lege potius q̄ʒ mandatū. Eſt. n. tibi pater ab eterno. ſ; deꝰ in quē peccatū nõ cadit. Eſt ꝛ mater ex tpte ſ; virgo nec incorruptio corrupte lã parere potuit. Sup hec oīa circūcidit puer agnꝰ ſine macula. Et ſi nõ eguit tñ circūcidi voluit nec vllū quidē veſtigiū vulneriſ refugit. Nõ ſic impij nõ ſic elationis hūane puerſitas agit. Ligaturã vulneꝝ erubeſcimus qui gloriamꝰ interdū etiã de vulneribꝰ. At is quem nemo põt arguere de peccato peccati remediū ꝛ verecūdū pariter ꝛ auſteꝝ ſine vlla neceſſitate ſuſcepit nec cultrū lapideū reputlit in quo ſolo vetus illa que eraderetur rubigo nõ fuit. Nos ecõtra inuerecūdi ad obſcenitatē culpe erubeſcimꝰ penitētiam agere qḋ eſt extreme dementie male in vulnera proni penis in remedia verecundi. Ecce qui peccatū nõ fecit non dedignatus ē ſe peccatorē reputari nos aūt eſſe volumꝰ ꝛ nolumꝰ eſtimari. Ita ne ſano medicina ē opus ꝛ nõ male habentibꝰ? Imo vo ita ne eget medicamine nō eger ſed medicꝰ? Quis hoīū eq̄nimiter manū circūciderꝭ admitteret tãte ſibi nõ dicã glorie ſed vel innocentie cõſcius? Chriſtus vo patiēter que non rapuit exoluebat qui purgationē delictoꝝ facere nõ ſuſcipere venerat. Sꝫ dices. Quid ni ſuſciperet puulꝰ? Imo vo quid ni ſuſcipet humilis ꝛ manſuetus? Quid ni obmuteſcit coram circūcidente qui coram tundente obmutuit coraꝫ crucifigente ſiluit? Alioquin nõ illi erat difficile carnem ſuam integram conſeruare ne ſcinderetur qui fecerat ne virginalis vteri porta in exitu ſuo aperiretur? Nõ erat difficile paruulo prohibere ne caro illa circūcideretur quãdo nec mortuo fuit difficile cuſtodire ne corrumperetur.

De cauſa circūciſionis iſtitute. Ide ij. Cap. LXXXIIII.

Ipſe quidē ab initio de us acceptauit modum· & nihil vnq̄ȝ illi equitati placuit īmo deratū. Hinc ē q̄ nō mō ī pondere & mē ſura & numero vniuerſa cōdidit· ſed ipſe quoq̄ȝ ꝓtinus hoī cōdito modū p̄ſcri pſit· mādatū cōtulit dicēs: Ex oī ligno padiſi comede·ſed nō de ligno ſciē boni & mali. Leuiſſimū plane mādatū erat· & larga oīo mēſura. Sed trāſgreſſus ē hō p̄ſcriptū ſibi modū·& cōſtitutū ſibi p̄ter greſſus eſt terminū. Unde & deus ab eo faciē ſuā auertens·vix tandeȝ in diebus abrae amici ſui placabilis fieri incipiens· rurſus modū inſtituit·& ꝓmulgauit legē ſed nō vſq̄ȝ quaq̄ȝ priori ſimilē. Illa ſiq̄dem fuerat ad cautelā·hec ad medelaȝ· Ibi ꝓhibitio facta ē·ne ſupfluitas ſub intraret·hic abſciſio indicta eſt·ut ſacra mēti remediū illā que ſubintrauerat tol leret. Poſtremo illa quidē ī arbore da ta eſt hoī·ne fructu illius veſceretur·hec aūt in corpe ꝓprio ut caro p̄putij ſcinde ret. Nec dubiū ſane quin cetera q̄ȝ cor poris hūani mēbra illud additamētum leuiathan occuparet·venenū ſcȝ cōcupi ſcentie & īmoderate atq̄ȝ inordinate ille cebra voluptat̄· ut oīb⁹ neceſſaria vide retur quedā abſciſio generalis. Ueꝝ q2 ſinguloꝝ abſciſionē mēbroꝝ hūane car nis fragilitas & infantilis etatis infirmi tas nullaten⁹ ſuſtinebat·ꝓ moderamine diſpoſitio ꝓuidit ſupna· ut in ea potiſſi mū pte caſtigaret̄ concupiſcētia·in q̄ ve hementius eā ſentire ac violentius mali gnari cōſtabat. In omni quippe cōtra dicentiū ſpiritui rebellione mēbroꝝ·ſolū illud īuenit̄ adeo cōtumax ut cōtra oēm volūtatis deliberationeȝ ad inhoneſtos & illicitos motus aſſurgat. Nā q̄ hec cir cūciſio die octaua fiebat ſpem regni ce leſtis cōmendabat ·q̄ videlicet ad p̄mū reflexus dieꝝ circulus p̄ferre quādā coro ne ſpeciē videret̄. Hinc eſt q̄ octaua po tiſſimū dies poſt ſolēnitates p̄cipuas ce lebrat̄·& in ſermone dn̄i prime beatitudi ni octaua copulat̄· ut celeſtis regni de mū iterata ꝓmiſſione nobis euidēter co rona fabricet̄. Beda in omel. de circumciſione domini. Ideȝ aūt ſalutifere curationis auxiliū circumciſio contra originalis peccati vuln⁹ agebat ī in lege·q̄d nūc baptiſmus agere conſue uit·reuelate grē tpe excepto q̄ regni cele ſtis ianuā nondū poterāt intrare· donec adueniēs bn̄dictionē daret qui legē de dit·ut de⁹ deoꝝ ī ſion videri poſſit. Tā tum in ſinu abrae poſt mortē beata reqe cōſolati ſupne pacis ingreſſū expectabāt ſpe felici. Qui enī nūc per euāgelium ſuū terribiliter ac ſalubriter clamat: Niſi q̄s renatus fuerit ex aqua ⁊c̄· ipſe dudū per legē ſuā damabat: Maſculus cuius p̄ putij caro circūciſa non fuerit· peribit de ppl̄o ſuo·quia pactū meū irritū fecit·h̄ ē· quia vite pactū hoīb⁹ in padiſo manda tum Adam p̄uaricāte tranſgreſſus ē·in quo peccauerūt oēs·peribit de cetu ſan ctoꝝ ·ſi remedio ſalutari nō fuerit ſubuē tum. Utraq̄ȝ ergo purificatio·ſcȝ & ī le ge circūciſionis·& in euāgelio baptiſma tis poſita eſt tollēde gratia prime p̄uari cationis. Et ne cui ſeculi labēt̄ etati ſu perni reſpect⁹ munera deeſſent· illi q̄ȝ q̄ a mūdi exordio vſq̄ȝ ad tpa date circū ciſionis·vel poſt dataȝ circūciſionem de alijs nationib⁹ deo placuerūt·vel hoſtia rū oblationib⁹· vel certe ſola fidei virtu te·ſuas ſuorūq̄ȝ aīas creatori cōmendan tes· a primi reat⁹ vinculis abſoluere cu rabant.

De cauſa circūciſionis dn̄ice Cap. LXXXV·

Sed veniens in carnem q2 ſolā carnis naturaȝ nullāq̄ȝ peccati cōtagionē de Adā tra xit· nullo munere gratie renaſcētis indi guit: vtrumq̄ȝ tn̄ purificationis gen⁹ eſt ſubire dignatus· ſ·& a parentib⁹ octaua

die natiuitatis circūciſus· ⁊ anno trigeſi-
mo a Johāne baptiçatus. Jmo tertiū
quoqꝫ ſalutaris hoſtię munus offerri ꝓ
ſe non reſpuit ipſe tēpli dn̄s· ut ⁊ cōſum-
mādo iam legis decreta ſuo tꝑe doceret
eē ſalubrima · ⁊ adueniētꝭ euāgelij cūctis
fidelibꝫ oſtēderet ęque ſubeūda remedia
Ut enī nobis neceſſariā obediēdi ꝟtutē
exēplo ꝑcipuo cōmendaret· factū ſub le-
ge filiū ſuū miſit deus in mundū· non ꝙ
ipſe qui legiſlator ⁊ iudex ē q̇cqꝫ legi de-
beret· ſed ut eos qui ſub lege poſiti legis
onera portare nequiuerāt· ſua cōpaſſio-
ne iuuaret· ac de ſeruili cōditione quę ſb
lege erat ereptos in adoptionē filioꝝ ꝗ
per gratiā ē ſua largitate reduceret. Suſ
cepit igitur circūciſionē lege decretā in
carne qui abſqꝫ oī ꝓrſus labe pollutiōis
apparuit in carne. Et qui in ſimilitudine
carnis peccati· nō aūt ī carne peccati ad-
uenit· remediū quo caro peccati cōſueue-
rat mūdari non reſpuit· ſicut etiā vndaꝫ
baptiſmatꝭ qua nouę gratię pꝓſos a pec-
catorū ſorde lauari voluit· ipſe nō neceſ-
ſitatis ſꝫ exēpli cauſa ſubijt. ¶ Bern̄. i
ſermone de eodem. In hac ergo
circūciſione dn̄i habemus qđ amemꝰ ⁊
admiremur· habemus etiā qđ imitemur·
Die quippe natiuitatis ſuę habitu īuen-
tus ut hō· minoratus paulominꝰ ab an-
gelis· Sed die circūciſionis multominꝰ
ab angelis· qꝛ nō ſolū formā habuit ho-
minis· ſed ⁊ peccatoris · ⁊ infixꝰ eſt velut
quodā cauterio latronis. Jlla die ī hu-
ius mūdi carcerē aduenit. Jn hac autē
catenas ⁊ vincula noſtra ſuſcepit· ac ſub
lege factus qui legē dedit ut reos abſol-
ueret· innoxias manus eoꝝ catenis inſe-
ruit. Quid eſt enī circūciſio niſi ſuꝑflui
tatis ⁊ peccati indiciū? Jn te ꝟo dn̄e ie-
ſu quid ē qđ circūcidit ſuꝑfluū? Nōne
tu verus deus de deo patre· verꝰ hō ſine
oī pctō de ꝟgine mr̄e? Quid ḡ faciūt o
parētes eū circūcidētes? Pōt ne pr̄ obli
uiſci filij vteri ſui? aut nō eū cognoſceret
niſi ſignū circūciſionis hr̄et? Jmo vere.
Quō poſſet illū in q̇ ei bn̄ cōplacuit nō
agnoſcere filiū? Et hꝫ maxīe ſigno igno-
rare poterat eū· inuēta in eo circūciſione
quā pctōribꝫ ipſe ꝓuiderat ob purga-
tionē vtiqꝫ vitioꝝ. Sed q̇d mirū ſi ca-
put ꝓ mēbris curationē accepit· quā tn̄
in ſemetipſo neceſſariū nō habuit? Nō-
ne ⁊ in mēbris noſtris ſępe ꝓ vniꝰ morbo
alteri adhibetꝛ curatio? Dolet caput ⁊ ī
brachio fit coctura· dolēt renes ⁊ fit in ti
bia. Sic iſta die ꝓ totius corꝑis putredi
ne cauteriū qđdā infixū ē in capite. De-
niqꝫ quid mirū· ſi ꝓ nobis dignatꝰ ē cir-
cūcidi· ꝓ quibꝫ dignatꝰ eſt mori? Totus
ſiq̇dē mihi datꝰ· ⁊ totꝰ in meos vſus ex-
penſus ē. Ego enī audiēs qꝛ tranſiret aū
carcerē meū filius regꝭ magni: altius ge-
mere cepi· ⁊ miſerabiliꝰ exclamare dicēs:
Fili Dauid miſerere mei. At ille ſic be-
nigniſſimus· quis nā ē inquit iſte quem
audio fletus ⁊ vlulatꝰ? Et dicūt ei: Jp-
ſe eſt Adam ꝑditor ille quē pater veſter
mitti fecit in carcerē donec cogitet quibꝫ
illū ſupplicijs faciat interire. Quid age-
ret ille cuius natura bonitas· cui ꝓpriū
eſt miſereri ſemꝑ ⁊ ꝑcere? Jn carcerē de-
ſcendit· ut educeret vinctū de domo car-
ceris venit. Judei ꝟo nō īmemores odij
quo patrē oderant exercuerunt illud ī fi-
lium· ipſo dicente: quia oderūt me ⁊ pa-
trem meum. Jmpij nāqꝫ quibus grauis
erat etiā ad videndū: Hic eſt inquiunt
heres· venite occidamus eū. Sic igitur
agnum dei occiderūt· ī ſuam quidē per-
niciem· ſed in noſtrā ſalutem. Jlli quip-
pe ſanguinem agni fuderunt· nos acceſ-
ſimus ⁊ bibimus illū. Calicē ſalutarꝭ ine-
briantem qꝫ preclarū accipimus ⁊ inde
gratias agimus.

¶ De nominis īpoſitione Beda vbi ſ. Cap. LXXXVI.

Sed et hoc ꝙ eodem die
circumciſionis ſuę nomen ut ie-
ſus vocaretur accepit· ad imita
tionē obſeruationis priſtinę fecit. Quā
ex eo credimꝰ ſūptā· ꝙ Abraā pr̄iarcha

qui primus circũciſionis ſacramentum ĩ
ſuę fidei magnę ac ꝓmiſſionis ad eũ diui
nę teſtimoniũ accepit ꝑ eadem die ſuę
ſuorũ cꝫ circũciſionis etiã nomĩs amplia
tione ſimul cũ ſua coniuge benedici pro-
meruit. ut qui eaten⁹ Abram pater excel-
ſus dictus ē. Deide Abraã multaꝝ gē-
tium pater vocaret. q2 patrē inqt multa-
rũ gentiũ cõſtitui te. Quę ꝓmiſſio fide-
liſſima tam late ꝑ orbē iam patet imple-
ta. ut etiã noſipſi de gētibus ad illius fi-
dei deuotionē vocati. nos ipſũ patrem
ſpũaliter gaudeam⁹ habere. aplo q̊ꝫ di-
cente nobis: Si autem vos Chriſti. ergo
Abrahę ſemen eſtis. ſm ꝓmiſſionem here-
des. Et Sarai inquit vxorē tuã nõ vo-
cabis Sarai ſed Saram. i. nõ principē
meã. ſ principē. videlicet aperte docēs.
vt eã quę tanta fidei pticeps z ſocia fa-
cta ē. nõ ꝓprie principē ſuę domus. ſ ab-
ſolute principē. i. oĩuꝫ recte credentiũ fę-
minarũ vocaret z intelligeret eſſe parētē
Unde beatus petrus credētes ex gētib⁹
fęmĩas ꝓuocans ad virtutē hũilitatꝭ ca-
ſtitatꝭ atqꝫ modeſtię. meminit eiuſdē ma-
tris nr̄ę Sarę. debita cũ laude. Sic Sa-
ra inqt obediebat Abrahę dñm eũ vocãs
cuius eſtis filię bñfaciētes. nec vllã ptur
bationē timētes. Hęc fratres dixim⁹. vt
ſinguli veſtrũ meminerit. etiã ſeipſos ꝑ-
cepta fide chriſti cũ patriarchis nominis
excelſi cõſortiũ meruiſſe. ſeqꝫ ꝑcepta ba-
ptiſmi ſalutaris ĩ Chriſto purificatione
deriuatũ a chriſti noīe cognomē gaude-
ant mutuaſſe. Et ſ vſqꝫ in finē ſeruare
cõtēdãt. firmũ z intemeratũ illud Eſaię
vaticiniũ ĩ ſe gaudētes eē cõpletũ: Ser-
uos ſuos vocabit noīe alio. i. noīe chri-
ſtiano. quo nunc oēs ſerui chriſti ſe dele-
ctãtur inſigniri. Nec enĩ ē aliud nomē ſb
cęlo datũ hoĩb⁹ ĩ q̊ oporteat nos ſaluoſ
fieri. Unde ꝯueniēter adiũgit ꝑ ꝓpham
In q̊ q̇ bñdicēdus ē ſup terrã bñdicet
a deo amen. Dicit z alia de eodē: multi-
plicandã q̊ꝫ de gētib⁹ eccleſiã: Uidebũt
gētes iuſtũ tuũ z cũcti reges inclytũ tuũ
z vocabit tibi nomē nouũ qd os dñi no

minauit. Cur aũt puer q̇ nat⁹ ē nobis z
filius dat⁹ ē nobis ieſu. i. ſaluatoꝛ nomē
accepit. expoſitione nõ indiget. ut a nob
intelligi poſſit. ſ intētione ſollicita z vi-
gili. vt nos q̊ꝫ poſſim⁹ eiuſdē nomĩs pti-
cipatiõe ſaluari. Legim⁹. n. ĩterptari an-
gelũ. q2 ipſe ſaluũ faciet ppl̄m ſuũ a pctīs
eoꝝ. Indubitãter q̊ꝫ credim⁹ ac ſperam⁹
q2 q̇ ſaluat a pctīs. ipſe q̊ꝫ ſaluabit ab il-
lis quę ob pctã ꝯtigerũt corruptionibus
Ps teſtãte q̇ ait: Qui ꝓpitiat oīb⁹ iniq̇-
tatibus tuis qui ſanat oēs infirmitates
tuas. Dimiſſis. n. oīb⁹ iniquitatib⁹ nr̄is
oēs languores noſtri ad integrũ ſanabũ
tur cũ gloria reſurrectionis apparēte no-
uiſſima mors inimica deſtruetur.

De nominis ieſu vocatione Bern. in ſermone de circũciſione dñi. Cap. LXXXVII.

Merito ſane dum puer q̇
natus ē nobis circũcidit ſalua-
toꝛ vocat. q2 videlicet ex ſ iam
ceperit noſtrã opari ſalutē. ĩmaculatũ il-
lũ ꝑ nobis fũdens ſanguinē. Neqꝫ enĩ
iam ē querere cur voluerit circũcidi. ꝓpt
ſ enĩ ē circũciſus ꝓpter qd ē paſſus. Ni-
hil hoꝝ ꝓpter ſe. ſ oĩa ꝓpter electos volu
it agere. nec in pctõ genitus. nec a pecca-
to circũciſ⁹. nec ꝑ pctõ ſuo mortu⁹. Qd
vocatũ ē inquit ab angelo priuſqꝫ cõci-
peret in vtero. Uocatũ plane nõ impo-
ſitũ. Nēpe hoc ei nomē ē ab ęterno. Ut
enĩ ſaluatoꝛ ſit. habet a ꝓpria natura. z
ſ ei nomen ĩnatũ eſt. nõ indictum ab hu
mana vel angelica creatura. Sed quid
qd egregius ille ꝓpha puerũ iſtũ ꝑdicēs
multis noīb⁹ appellãdũ fore videt ſ vnũ
tacuiſſe? Uocabit inquit nomē ei⁹ ad-
mirabilis ꝛc. Magna quidē noīa. Sed
vbi eſt nomē qd ē ſup omne nomē. vide-
licet nomē ieſu ĩ quo flectat omne genu?
Forte in his oībus inuenies illud vnum
ſed expreſſũ quodãmodo z effuſum. De
hoc enim in amoris cãtico ſponſa dicit:
Oleũ effuſum nomē tuũ. Habes igitur
vnum in his omnibus appellationibus

Ieſū· nec oīo vocari vel eē ſaluator poſ‐ſet. ſi hoꝝ quippiā defuiſſet. Nūquid ·n· vere admirabile experti ſinguli ſumus in mutatione volūtatū noſtrarū? Hoc enī eſt ſaluationis nrę pricipiū cū incipim⁹ reſpuere quod diligebam⁹ · dolere vnde letabamur · amplecti qđ timebamus · ſeq̄ qđ fugiebam⁹ · optare qđ cōtemnebam⁹ Admirabilis plane · ſed ꝛ conſiliariū ex‐hibet ſe in electione penitentię · ꝛ ordina‐tione vitę · ne forte nobis zelus abſq; ſci‐entia ſit ꝛ volūtati bonę ꝓuidentia deſit Opus eſt aūt ut deum quoq; ꝓhemus in prioꝝ ſcꝫ delictoꝝ remiſſione ſine q̄ non pōt cōſtare ſalus. Nemoq; pōt peccata dimittere niſi ſolus deus. Veꝝ ne id q̄‐dem ſufficit ad ſalutē · niſi forte etiam in expugnando inpugnātes nos experiamꝰ · ne ·ſ· ab eiſdē rurſū cōcupiſcētijs ſupemꝰ · ꝛ fiāt noſtra nouiſſima deteriora priori‐bus. Videt' ne iam aliquid deeſſe ſalua‐tori? Deeſſet plane qđ maximū eſt · niſi ꝛ futuri ſeculi pater eſſet · ut per eū ſcꝫ reſur‐gamus in immortalitatē qui ꝑ preſentis ſeculi patrē generamur ad mortē. Neq; hoc ſatis eſſet ſi nō etiā princeps pac̄ nos patri recōciliaret · cui traditurus ē regnū ne forte ſicut filij perditionis vtiq; nō ſa‐lutis reſurrecturi videremur ad ſuppliciū Sane multiplicabitur eius imperiuꝫ · vt merito ſaluator dicatur · etiā ꝓ multitu‐dine ſaluandoꝝ · ꝛ pacis nō erit finis · vt verā noueritis ſalutē eſſe quę non poſſit ſaltē timere defectum.

Iterum de eodem. Idē in i. Cap. LXXXVIII.

Conſidera quoq; magnū ꝛ admirabile ſacramentum. puer circūcidit' ꝛ Ieſus vocat' Quid ſibi vult illa connexio? Circumci‐ſio nempe nō ſaluatoris eſſe videt' · ſ ſal‐uādi · magiſq; ſaluatorē circūcidere de‐cet quā circūcidi. Sed agnoſce mediato‐rē dei ꝛ hominū qui ab ipſo exordio ſuę natiuitat' ſociat hūana diuinis · ima ſū‐mis. Naſcit' ex muliere · ſed cui fecundita‐tis fructus ſic accedat · ut flos virginitat' non decidat. Pannis inuoluit' · ſed ipſi panni angelicis laudibus honorāt'. Ab‐ſcondit' in ꝑſepio ſed ſtella ꝓditur radiā‐te de celo. Sic ꝛ circūciſio veritatē ꝓbat ſuſceptę hūanitatis. Et nomē qđ eſt ſuꝑ omne nomē gloriam indicat maieſtatis. Circūcidit' tanq̄ verus filius Abrahę · ꝛ tanq̄ fili⁹ dei vocat' Ieſus. Nō enī ad inſtar prioꝝ me⁹ iſte Ieſus nomē vacuū aut inane portat · nec eſt in eo magni no‐minis vmbra ſed veritas. ¶ Idem ſu‐per Cantica omel. xv. Oleū inq̄t effuſum nomē tuū. Oleū nēpe lucet · pa‐ſcit ꝛ vngit · lux · cibus · medicīa. Et ſpō‐ſi nomen lucet predicatū · paſcit recogi‐tatū · lenit ꝛ vngit inuocatū. Quid eque mentē cogitātis impugnat · virtutes ro‐borat · mores vegetat? Aridus eſt omnis animę cib⁹ · ſi nō oleo iſto infūdit' · inſipi‐dus ſi nō h ſale cōdit'. Si ſcribas nō ſa‐pit mihi niſi ibi Ieſū legero. Si diſpu‐tes aut ꝯferas · nō mihi ſapit · niſi ibi Ie‐ſus ſonuerit. Ieſus mel in ore · melos in aure · iubilus ī corde. Deniq; vocabitur ait ꝓpheta nomē eius admirabilis · ꝯſili‐arius · deus fortis ⁊c̄. Hoꝝ nominū pri‐mū tertiū quartū ſonat maieſtatē · reliq̄ duo pietatē. Qđ igit' hoꝝ effundit' cū ꝑ‐fecto maieſtatis nomē atq; potētię in id qđ ē pietat' ꝛ grē q̄dāmō trāſfūdit' ꝛ effū‐dit' habēdę ꝑ Ieſū chriſtū ſaluatorē no‐ſtrū · nomē verbi cauſa qđ deus ē · nonne in id qđ eſt emanuel ·i· nobiſcū deus li‐queſcit ꝛ deficit? Sic id qđ eſt admirabi‐lis in id qđ eſt cōſiliarius. Sic de⁹ ꝛ fort' in ea quę ſūt pater futuri ſeculi ꝛ pr̄iceps pacis. Ubi iā id qđ apud āntiquos tam terribiliter q̄ frequēter intonare ſolebat Ego dñs · ego dñs: mihi dictat' oratio cuius ꝑncipiū dū paterno noīe dulceſcit ſequentiū obtinēdarū petitionū fiduciā tribuit. ¶ Richardus de ſancto victore. Puer deniq; qui natus ē no‐bis admirabilis gloria · cōſiliarius ſapiē‐tia · deus natura · fortis potentia · pater

miſericordia·princeps iuſticia. Admira-
bilis gloria·quia ⁊ angeli pre nimia ad-
miratione glorie eiꝰ in ipſum ꝓſpiciẽtes
deficiũt·⁊ cantãt dicẽtes: Pleni ſũt ce-
li ⁊ terra gloria tua. Cõſiliarius ſapien-
tia·qꝛ magni cõſilij angelus exiſtit·q̇ ho-
minẽ in inuio iniq̇tatis·⁊ infidelitatꝫ er-
rantẽ ad viã veritatꝫ ⁊ equitatis reduxit
Deus natura·qꝛ deitatẽ habet ꝑ natu-
ram·⁊ alijs tribuit eſſe deos ꝑ gratiam.
Fortis potẽtia·qꝛ principẽ huius mũdi
cuſtodientẽ atriũ ſuũ·i·mũdũ potenter
debellauit·⁊ vaſa eiꝰ·i·aĩas in quibꝰ ini-
quitatẽ poſuerat·ad vitã tñ ꝑdeſtinataſ
diripuit ⁊ ipſũ eiecit ⁊ alligauit·ne more
antiquo in hoĩe dominet̃·donec in tẽpo-
re antichriſti ad modicũ ipſius ꝑmiſſio-
ne ſoluat̃·⁊ poſtea cũ ſuis in die iudicij ĩ
infernũ redigat̃. Pater miſericordia·qꝛ
paterna pietate ad nos venit ⁊ nos rede-
mit ⁊ iuſtificauit ⁊ beatificauit. Venit ꝑ
hũanitatẽ·redemit ꝑ paſſionẽ·iuſtifica-
uit ꝑ grãm·beatificauit ꝑ gloriã. Prin-
ceps iuſticia·qꝛ reddet vnicuiqꝫ qꝺ ſuũ
ẽ: bona bonis ⁊ mala malis·bonis gloriã
malis penam.

De myſterio teſtiũ eiuſdẽ nominis. Bernã. vbi ſupra. Cap. LXXXIX.

Non eſt igitur in eo magni nominis vmbra ſꝫ veritas ſo-
lida. Celitꝰ ſiq̇dẽ indictũ nomẽ
euãgeliſta teſtat̃: Qꝺ vocatũ eſt·inqui-
ens ab angelo ꝑ̇uſq̃ꝫ in vtero cõciperet̃.
Et attẽde verbi ꝓfũditatẽ·qꝛ poſtq̃ꝫ na-
tus ẽ Jeſus vocat̃ ab hoĩbꝫ qꝺ priꝰ ab
angelo fuerat vocatus. Jdẽ enĩ ⁊ angeli
ſaluator ⁊ hoĩs·ſed hoĩs ab ĩcarnatiõe·
angeli vero ab initio creature. Origenes in ſermone de eodem. De-
niqꝫ vocabulũ Jeſus glorioſũ nomẽ qꝺ
eſt ſuꝑ oẽ nomẽ·omni adoratu cultuqꝫ
digniſſimũ·nõ decuit primũ ab hoĩbus
appellari·nec ab eis in mũdũ efferri·ſꝫ ab
excellentiori natura quadã atqꝫ maiori

Bernã. vbi ſ. Vocatũ eſt nomen
eiꝰ ait Jeſus·qꝺ vocatũ erat ab angelo
prius. In ore ꝗ̃ duoꝝ vel triũ teſtiũ ſtat
omne verbũ. Et id ipſũ qꝺ in ꝓpħa di-
citur abbreuiatũ·manifeſtius in euange-
lio legit̃ caro factũ. Nos vtiqꝫ frẽs mei
reſpicit hec parabola. Chriſtus enĩ nec
euãgelico teſtimonio nec hũano eguit·ſꝫ
ut ſcriptũ eſt·oĩa ꝓpter electos ſuſtinuit.
Triplex ꝑinde querẽdũ nobis eſt ꝓprie
ſalutis teſtimoniũ·ne forte videamꝰ aſſũ-
pſiſſe dei nomẽ inuanũ. Et nos·n·circũ-
cidi neceſſe eſt ſicqꝫ nomẽ ſalutis accipe·
circũcidi ſane nõ littera ſed ſpũ ⁊ verita-
te·nõ vno mẽbro ſed toto ſimul corpore
Licet enĩ additamẽtũ leuiathan quod a
malo ẽ ⁊ amputari debet magꝭ in ea par-
te regnet in q̃ iudeis mandata ẽ circũci-
ſio·tñ vniuerſam occupat carnẽ·⁊ a plã-
ta pedis vſqꝫ ad verticẽ nõ ẽ in nobis ſa-
nitas. Nec eſt aliqua pars que nõ tabi-
da ſit ex hoc veneno. Propterea ſic par-
uulus in fide ⁊ dilectione ꝑplus cõgruũ
ſibi mãdatũ exigue circũciſionis accepit
ſed poſtq̃ꝫ in viꝝ ꝑfectiorẽ creuit bapti-
çari videt̃ corꝑe toto que totius hoĩs
eſt integra circũciſio. Hinc eſt ꝙ ſalua-
tor noſter ⁊ octauo die circũcidi·⁊ poſt
annũ trigeſimũ dignatꝰ eſt crucifigi·vbi
corpus oẽ diſtentũ eſt ĩ penã: cuiꝰ ſimili-
tudini mortis cõplãtamur ⁊ nos·ut ſcri-
bit aplꝭs·dũ qꝺ nouiſſime traditũ ẽ ob-
ſeruamꝰ. Que ẽ aũt moralis circumciſio
nr̃a niſi quã idẽ aplꝭs cõmẽdat·victum
inquiens ac veſtitũ hñtes his contẽti ſi-
mus. Optime ꝓrſus nos circumcidũt ⁊
ſuꝑflua reſecãt vniuerſa pauꝑtas volũ-
taria·labor penitẽtie. Ceteꝝ in hac ipſa
circũciſione triplex nobis querẽdũ ẽ ab
angelo·ſ·⁊ Maria ⁊ Joſeph teſtimoni-
um ſalutis noſtre. Oportet inqꝫ ut ante
oĩa nobis angelꝰ magni cõſilij nomẽ ſa-
lutis imponat. De hinc ⁊ ipſius ꝯgrega-
tionis atteſtatio neceſſaria eſt que tãq̃ꝫ
mater ſingulorum eſt. Mater inq̃ꝫ virgo
tanq̃ꝫ ea quã deſpondit aplꝭs vni viro
virginẽ caſtam exhibere chriſto. Sꝫ nec

ipſius miniſtri cōtēnendū eſt teſtimoniū
ei qui querit imitari ſaluatoꝝ exemplū:
hic eſt Ioſeph ſpōſi quidē locū obtinēs
reuera aūt ſuus ꝛ diſpēſatoꝛ exiſtēs. qui
ſane pr̄ vocat. mag aūt nutriti⁹ eē ꝓbat.

¶ De circūciſione morali. Origenes vbi ſ. Cap. XC.

Sicut ergo iuxta ſententiā apl̄i. cū mortui ſum⁹ chriſto
morientī. ꝛ ꝯſurrexim⁹ reſurgētī.
ſic etiā cū eo ſum⁹ circūciſi. ac ſolēni circūciſione mūdati. Ideoqꝫ iā nō indigemus
circūciſione carnali. Et ut ſcias illū
ꝓpter nos fuiſſe circūciſū: Audi manifeſtiſſime ꝑdicātē
Paulū. In illo inquit
eſtis repleti ī q̄ eſtis ꝛ circūciſi. circūciſione
nō manufacta in expoliatiōe corꝑis
carnis in circūciſione chriſti. ¶ Idem
ſuper Geneſim omel. iij. Quis
aūt gladi⁹ vel machera petra ſit q̄ circūcidit
ꝓplus dei apl̄m dicētē audi: Viu⁹
eſt inq̄t ſmo dei ꝛ efficax. ꝛ penetrabilioꝛ
oī gladio ancipiti ꝛc. In oīb⁹ tn̄ mēbris
nr̄is fr̄es mei. ſuſcipite dignā circūciſionē
vbi dei. Circūciſe ſint aures nr̄e ſm
dei vbū. ꝛ vocē obtrectātiū nō recipiāt. cōpilent
ꝛ clauſe ſint ne iudiciū ſāguīs audiāt.
aut īpudicāꝝ cātic ꝛ ſonis theatralibus
pateāt. nihil obſcenū recipiāt. Tales.
n. aures ī auditorib⁹ ſuis dn̄s reqrebat
cū dicebat: Qui habet aures audiēdi
audiat. Nemo q̄ppe pōt aurib⁹ īcircūciſis
ꝛ imūdis audire vba ſapīe ꝛ vitatꝭ.
Sꝫ ꝛ ille q̄ a ſcurrilitate ac detractione ꝛ
calūnia ꝛ ineptia ꝛ ceteris oīb⁹ q̄ indigna
ſūt oꝛe chriſtiano ꝯtinet ſuū. ꝛ diſponit
ſmones ſuos in iudicio. linguā tēꝑat.
vba moderat. iſte merito circūciſus dī
labijs. Siqs vo erga mot⁹ coit⁹ nō īpoꝛtun⁹
exiſtat. nec ſtatutos legib⁹ terminos
excedat. nec aliā fēiaꝫ q̄ꝫ ꝯiugē legitimā
ꝯgnoſcat. ꝛ ī ea q̄ꝫ ipſa certꝭ ac legitimis
tp̄ib⁹ agat. tm̄mō cā poſteritatꝭ ſue. iſte
dicēdus ē circūciſus ꝑputio ſue carnis.
Qui vo nō obſcenis deſiderijs ac fedis
cupiditatib⁹ eſtuat. ꝛ ut breuit dicā. non
mechat ī corde. ſ purā fidē cuſtodit ī ſinceritate
ꝯſcīe. iſte circūciſus ē corde. Circūcidēde
ſūt etiā man⁹ a rapinis. a furtis.
a cedib⁹. vt ī ſolis dei pādāt opib⁹. Pedes
q̄ꝫ veloces nō ſint ad effūdēdū ſanguinē.
ne ī ꝯſiliū malignātiū introeāt. ſ
tm̄ ꝓ mādatꝭ dei circūeat. Ocul⁹ ne cōcupiſcat
alienū. ne videat mulierē ad ꝯcupiſcēdū
eā. Cui⁹. n. erga fēiaꝝ formas laſciu⁹
ꝛ curioſ⁹ oberrat aſpect⁹. ſ ē ocul in
circūciſus. Sꝫ ꝛ ſinglā q̄qꝫ mēbra ſi ī officijs
mādatoꝝ dei deſeruiāt. dicēda ſūt
circūciſa. Si vo vltra leges diuinit⁹ ſibi
ꝑſcriptas luxuriāt. īcircūciſa. Et ſ eē puto
qd̄ dicit ab apl̄o: Sic exhibuiſtis mēbra
vr̄a ſuire īiuſticie ꝛ iniq̄tati ad iniq̄tatē.
ita nūc exhibete mēbra vr̄a ſuire iuſticie
ī ſcificatiōe. ¶ Idē ſup epl̄am
ad Ro. li. ij. In ſumma vo duplex eſt
moralis circūciſio. videlicꝫ cordis ꝛ carnis.
Circūciſio cordis ē fidelit in deū credere.
Circūciſio carnis nihil ſordidū in
opere geſtiſqꝫ cōmittere.

¶ De miſterio dierū. Bern̄. in ſermone de circumciſione. Cap. XCI.

Iam vero reſtat dicendū
q̄d ī hac circūciſione nob ſpūaliter
ſit agēdū. Nō. n. ſine cauſa
preceptum eſt in lege. nec ſine cauſa cōpletum
eſt ī dn̄o. ut octaua die fieret circūciſio.
Itaqꝫ nō ignoꝛam⁹ iā hominē
opoꝛtere naſci denuo. q꞉ ꝓpt ſ filius dei
nat⁹ eſt ſecūdo. In pctīs ſiq̄dē naſcimur
oēs. ꝛ neceſſe habem⁹ renaſci ī gr̄a qd̄ baptiſmate
q̄dē ꝑcipim⁹. ſ totū ꝑijt in ſeculari
vita. Nūc aūt ꝑinū deo miſerāte ī
nobis opat gr̄e vtus. ut ī nouitate vite
ambulem⁹. Ergo naſcit hō qn̄ ſol iuſticie
ortus ī aīo tenebras illuminat pctōꝝ
ꝛ internis obtutib⁹ offert horrēdū dei iudiciū:
addēs terrorꝭ vinculū ꝑſens breuē
dierum numerum ꝛ finē incertum. Hoc
plane veſpera eſt ad quaꝫ demorabitur
fletus. ꝛ neceſſe eſt addi matutini leticiam.
vt auditam faciat miſericordiā ſuam.
Sic enī fit veſpere ꝛ mane dies vn⁹.

Eſt autez iſta dies iuſticię reddeus vni-
cuiq₃ qđ ſuū eſt·nobis miſeriā·deo miſe-
ricordiā. In hac die puer naſcit᷑·quādo
in his quę diximus ad amorē pęnitentię
⁊ odiū peccati animus excitat᷑. Sed pe-
riculoſū ē ſi forte velit inter ſęculi turbas
agere pęnitentiā·vbi nimirum alij vene-
natis pſuaſionib₉· alij vndiq₃ exemplis
peioribus ad peccatū alliciāt·alij adula-
tionibus in vanā gloriā ·alij detractio-
nibus ad impatientiā animū eius deijci-
ant. Procedat iam neceſſe eſt pruden-
tię radius: oſtēdat quātas ⁊ q̄ȝ importu
nas pręſertim ī hac generatione oportu-
nitates ⁊ occaſiones peccati offerat mū-
dus·⁊ ingerat q̄ȝ debilis ſit ad illas hūa-
nus animus maxime qui in peccati ꝯſue-
tudine ſit nutritus. In hac ergo die pru-
dētię eligat de pręſenti ſęculo neq₃ fuge-
re·dicēs cū ꝓpha: Odiui eccleſiam mali-
gnantiū·⁊ cū impijs nō ſedebo. Sȝ nō-
dum ſufficit hoc: Fortaſſis enī vult elige
re ſolitudinē nō ſatis attendēs infirmita
tem ꝓpriam ⁊ periculoſam diaboli luctā
Quid enī piculoſius q̄ȝ ſolū luctari cō-
tra verſutias hoſtis antiqui a quo vide-
atur ⁊ quē videre nō poſſit? Itaq₃ iam
neceſſariū habet fortitudinis diē·vt no-
uerit cuſtodiendaȝ ad dn̄m fortitudinē
⁊ in acie multoꝝ pugnantiū eſſe quęren-
dum·vbi tot ſint auxiliarij quot ſocij·⁊
tales qui cū aplo dicere poſſint: quia nō
ignoram₉ aſtutias inimici. Cōgregatio
enim pro fortitudine ſua terribilis eſt vt
caſtroꝝ acies ordinata. Vę aūt ſoli· q2
ſi ceciderit non habet ſubleuantem. Nā
ſi cuiq₃ ex antiquis patrib₉ gratiā hanc
cōceſſam audiuimus·nō expedit ſe teme-
re committere huic periculo· nec oportet
tēptare deum ·ſicut ⁊ magiſter noſter de
anachoretis loquēs·qui nō cōuerſionis
inq̇t feruore nouitio ⁊c. Itaq₃ ī hac for
titudinis die·ad id qđ iā ceperat·i· odi-
ui eccleſiā malignantiū·etiā addit qđ ſe-
quit᷑: Lauabo int᷑ innocētes man₉ meas
Vex cū eſſe in cōgregatione multorum
eligit·nūquid eligit eſſe magiſter q̇ nōdū
diſcipulus fuit· ⁊ docere quod nūq₃ di-
dicit? Et quō vel in ſe vel in alijs mo-
tus irrationales tpare poterit? Illuceſ-
cat ergo dies tēperātię·ut eligat abiect₉
eſſe in domo dei ſui·magiſtro ſubdit₉ eē·
ſub quo volūtas eius frangat᷑·⁊ obediē-
tię freno ꝯcupiſcētia refrenetur. Nec de-
dignādū eſt ſeruo qđ pręceſſit ī domino
Siquidē deſcēdit cū eis· ⁊ erat ſubdit₉
illis. Et tu ergo ſubditus eſto ꝓpter illū.

Adhuc de eodem.
Cap. XCII.

Sed ſi iam in ipſa obediē-
tię via interdum accipias pręce
pta nōnulla quę licet ſalubria
ſint·min₉ tn̄ videāt᷑ ſuauia: Nec ſi mo-
leſte ceperis ſuſtinere ·ſi p̄latū diiudicare·
ſi murmurare in corde· etiā ſi exteri₉ im-
pleas qđ iubet᷑·nō eſt hęc virtus patien-
tię ſed velamen malicię. Neceſſe eſt igit᷑
vt illuceſcat dies patientię ·per quē oīa
dura ⁊ aſpera tacita amplectēs cōſcien-
tia magis te diiudicans·⁊ durius argu-
ens ·cum nimiruȝ diſplicent quę ad ſalu
tem ſūt·⁊ in cogitatione tua ſemper par-
tem magiſtri quoad potes aduerſus te-
ipſum iuuans·te in omnibus accuſare·il
lum magis excuſare laborans . Porro
iam ī hoc loco tibi eſt a ſupbia cauēdū·
magnū eſt enī oīo ſic vincere ſemetipſū.
Melior eſt ait Salomon patiens viro
forti ⁊c. Conſidera deniq₃ q̄ȝ manifeſte
ꝓpheta doceat neceſſariam eſſe humili-
tatem poſt patientiam dicens: Verūtn̄
deo ſubiecta eſto anima mea ⁊c. Nōne
videtur occaſione patiētię temptationē
ſenſiſſe ſuperbię? Neceſſe ergo ē ut radi₉
humilitatis cor tuuȝ illuminet·⁊ quid a
te ⁊ quid a deo ſit declaret·ut non altum
ſapias · quia de₉ ſupbis reſiſtit·humili-
bus aūt dat gratiā. Iam vero cum his
diuitijs exercitat₉ fueris·roga tibi dari
lumē deuotiōis diē ſereniſſimā·⁊ ſabba
tū mētis ī q̇ tāq₃ emerit₉ miles abſq₃ la-
bore viuas ī laborib₉ vniuerſis dilatato

nimirum corde viam mandatorum dei
currens·ut quod prius faciebas cũ ama/
ritudine tui ſpiritus⁊ coactiõe· de cętero
iã cũ ſũma dulcedĩe pagas⁊ delectatiõe
Hãc ni fallor P̄s petebat cũ dicebat:
Remitte mihi vt refrigerer. Ac ſi dicat:
Quouſqꝫ ĩ labore⁊ dolore crucior ⁊ tota
die morte afficior: Remitte mihi ut refri/
gerer. Vex ad hanc ꝑfectionẽ pauci ni
fallor ꝑueniũt in hac vita. Neqꝫ enim ſi
quis hãc habere videtur aliquando·ne/
ceſſe eſt ut ſibi credat cõtinuo maximeqꝫ
ſi eſt nouitiꝰ ·nec per ꝓfatos aſcẽdit gra/
dus. Pius enĩ dñs puſillos corde ſolet
allicere blanditijs talibꝫ. Sed nouerint
qui huiuſmodi ſunt gratiã hãc ꝓſtitam
ſibi nõ datam vt in die bonoꝝ memores
ſint maloꝝ·⁊ in die maloꝝ nõ immemo/
res ſint bonoꝝ. Longe ꝟo aliter q̇ exerci
tatos habẽt ſẽſus fęlici iocũditate fruũ/
tur deuotionis huius. Sed multi ad ħ
tota vita ſua tendunt ⁊ nũqꝫ ꝑtendunt·
Quibus tñ ſi pie ac ꝑſeueranter conati
ſunt·ſtatim ut de corpe exeũt redditꝰ eis
qđ diſpenſatorie negatũ eſt in hac vita·
illuc eos ſola gratia ducente quo prius
tendebãt· ipſi cũ gratia ut conſũmati in
breui explerent tpa multa · Illis vero q̇
ad hãc deuotiõis gratiã ꝑueniunt vnũ
videtꝰ reſtare periculũ·videlicet dęmoni/
um meridianũ·quia trãſfigurat ſe ſatha
nas in lucis angelũ. Hoc ergo timendũ
eſt ei qui tanta delectatione facit omnia
nedũ ſequitur affectionẽ corpꝰ deſtruat
per immoderatã exercitationẽ· ac dein/
de neceſſe habeat non ſine magno de/
trimẽto ſpiritualis exercitij circa curam
debilitati corporis occupari. Ergo ne in
currat hoc qui currit · illuminari neceſſe
habet lumine diſcretionis quę matꝰ vir/
tutum eſt·⁊ conſũmatio ꝑfectionis ·hęc
nimirũ docet ne quid nimis. Et hęc ẽ oc/
taua dies ĩ qua puer circũciditꝰ·qꝛ diſcre
tio vere circũcidit ·ut non plus nec minꝰ
efficiatur. Nam ⁊ qui nimis eſt fructum
boni operis abſcidit non circũcidit. Sic
quoqꝫ qui tepidus eſt ⁊ minus facit. In
hac ergo die nomẽ ſalutis imponitꝰ·nec
de illo qui ſic conuerſatur dubitem dice/
re ꝙ ſuam ipſius ſalutẽ opatꝰ. Vſqꝫ ad
hanc enim diem angeli dicere quidẽ hoc
poſſunt qui ſecreta cęleſtia norunt·ħ nũc
primũ ego fiducialiter ei nomen ſalutis
impono. At vero quia rara eſt omnino
auis iſta in terris· huius diſcretionis lo/
cum fratres ſuppleat obedientię virtus ĩ
vobis ·ut nihil plus nihil minꝰ nihil ali/
ter qꝫ impatũ ſit faciatis.

De circũciſione generali fu/tura Idẽ in ij .Cap. XCIII.

D Eniqꝫ ꝙ circũciſio car/
nalꝰ octaua die fiebat·ſpem re/
gni cęleſtis cõmendabat· ꝙ vi/
delicet quandã ſpeciem coronę videtꝰ ad
primũ reflexus dierum circulus pręferre.
Hinc eſt ꝙ octaua potiſſimuꝫ dies poſt
ꝓcipuas ſolennitates celebratur·⁊ in ſer/
mone dñi primę beatitudini octaua co/
pulatur·ut cęleſtis regni demũ iterata ꝓ/
miſſione nobis euidẽter corona fabrice/
tur. Beda vbi ſupra. Et hęc erit
vera ⁊ plenaria circũciſio noſtra ·cuꝫ ſcꝫ
in die iudicij cũctꝫ ſimul animę carniſqꝫ
corruptionibus exuti·mox peracto iudi/
cio regni cęleſtis aulam ingrediemur ad
videndã perpetuo faciem creatoris nři·
quod eſt typice paruulos circũciſos ad
templum domini hieroſolymam cũ lau/
dibus hoſtiarum acceptabile munus de/
ferri. Vera nanqꝫ circumciſione purga/
tur templum domini cuꝫ muneribus in/
greditꝰ qui gloria reſurrectionis ab om/
ni labe mortalitatis excoctus eſt·bonorũ
operum fructibus ſupernę ciuitatis gau/
dia ſubijt·dicẽs: Dirupiſti vincula mea
tibi ſacrificabo hoſtiam laudis. Vota
mea reddam in conſpectu omnis populi
eius·in atrijs domꝰ domini in medio tui
hieruſalẽ. Qđ·ſ·deſideratiſſimũ tps cę/
leſtis ĩtroitꝰ ĩdicat illa dies octaua q̄ cir/
cũciſio celebratꝰ. Sex etenĩ ſũt ętates ꝑ/
ſentꝫ ſęculi notiſſimis temporũ articulis

diſtincte· in quibus neceſſarie ſūt ꝓ deo
laboribus inſiſtere· ⁊ ad tēpus opari ꝓ
adipiſcenda ſempiterna requie. Septi-
ma eſt etas· nō in hac vita ſed in alia q-
eſcentiū vſqȝ ad tēp⁹ reſurrectionis ani-
marū. Octaua vero etas ipſa eſt dies re-
ſurrectionis ſine vllo tēpori fine beata·
qn̄ vera circumciſionis oīo de coruſcāte
gloria nō vltra corpus qḋ corrūpit̄ agg-
uat animā· nō terreua habitatio depri-
mit ſenſum multa cogitātē· ſed corpus
iam incorruptibile letificat animā· ⁊ ſb-
leuat celeſtis inhabitatio totū hominem
viſio ſui conditoris inherentē. Cui⁹ ſcȝ
diei beatitudinē in pſ̄ ꝓpħa exponit ani
māqȝ ſuā ⁊ oīs interiori hoīs ſui affect⁹
ad bn̄dicendū deo· omneſqȝ retributio-
nes eius recordandas excitās dicit: Qui
redemit de interitu vitā tuā· qui ſaciat i
bonis deſideriū tuū· qui coronat te i mi-
ſeratione ⁊ miſericordia· ⁊ renouabit̄ vt
aquile iuuentus tua.

De morali circumciſione in-teri facienda. Cap. XCIIII.

NEceſſe eſt autem· vt qui
ad hui⁹ pulcerrime renouatio-
nis quaſi ſūme circūciſionis de-
ſideramus ꝑtingere premia· curemus in-
terim primitiue circūciſionis ac renoua-
tionis que quotidiano vtutuȝ exercitio
fit· ſubire remedia. Deponam⁹ ſm̄ priſti
nam cōuerſationē veterē hoīem qui cor-
rūpitur ſm̄ deſideria erroris· ⁊ induam⁹
eum qui ſm̄ deū creatus eſt in iuſticia et
ſanctitate veritatis. Nō enī ſufficere cre-
damus caſtigare nos in vno mēbro cor-
poris noſtri· ſed ut idē alibi monet apo-
ſtolus: Mūdemus nos ab omni inqui-
namento carnis ⁊ ſpūs· ꝑficiētes ſancti-
ficationē in timore dei. Si enī cordibus
⁊ auribus incircumciſi ſunt qui ſpūſſācti
monitis reſiſtūt· teſte beato Stephano·
eſt vtiqȝ cordiū ⁊ auriū circūciſio. Et ſi
eſt cordiū ⁊ auriū· eſt omniuȝ exterioris
⁊ interioris hoīs noſtri ſenſuū· Nā qui
mulierē ad concupiſcendū viderit· q̊ ocu-
los ſublimes habuerit· huius incircūci-
ſus eſt viſus· Quibus aūt dicit̄: Qui ē
ex deo vba dei audit· ꝓpterea vos non
auditis· qꝛ ex deo non eſtis· incircūciſi ſūt
auribus· Hi vero quoꝝ os locutū ē va-
nitatem ⁊ dextera eoꝝ dextera iniquitati
incircūciſi ſunt lingua ⁊ manibus. Incir-
cumciſi ſūt quoqȝ guſtu quos ꝓpheta re-
darguit cū dicit: Ve qui potentes eſtis
ad bibendū vinuȝ ⁊c. Olfactu vero ⁊ ta-
ctu ſunt incircūciſi qui vnguēto ⁊ variis
odorib⁹ ſūt delibuti qui ſequūt̄ ample-
xus meretricis· mirrha ⁊ aloe ⁊ cynamo-
mo cubile ſuū aſpergentes. In circūciſi
ſunt greſſibus· de quibus dicit̄: Contri-
tio ⁊ infelicitas in viis eoꝝ ⁊ viam pacis
non cognouerūt. At vero qui omni cuſto-
dia cor ſuū ſeruāt· qui auertunt oculos
ſuos ne videant vanitatē· qui ſepiūt au-
res ſuas ſpinis ne linguā neqȝ audiāt· q̊
q̄ȝ ſuauis eſt dn̄s guſtāt· qui cuſtodiūt
vias ſuas ut nō i lingua ſua delinquāt·
qui ad mandata dei que diligunt man⁹
ſuas leuant· qui ab omni via mala ꝓhi-
bent pedes ſuos· ut verbū dei cuſtodiēt:
Iſti nimiꝝ oēs ſenſus ſuos petre ſpūalis
exercitio ſe oſn̄dūt hr̄e circūciſos. Huius
nāqȝ petre que Chriſt⁹ eſt fide ſpe ⁊ cha-
ritate nō ſolū in baptiſmate ſʒ i oī ꝓſus
actione deuota purificāt̄ beatoꝝ corda
que ⁊ ipſa quotidiana noſtra circūciſio·
id eſt· cōtinua cordis mūdatio· ſemꝑ oc-
taui diei ſacramētū celebrare nō deſiſtit
quia nos in exēplū dn̄ice reſurrectionis
que octaua die· i· p⁹ ſeptimā ſabbati fa-
cta eſt ſcīficare conſueuit ut quō ſurrexit
Chriſtus a mortuis ꝑ gloriā prīs· ita ⁊
nos in nouitate vite ambulemus.

De miracl'o ſtelle noui regis indice Aug⁹ in ſermone de epi-phania dn̄i. Cap. XCV.

POſt miraculuȝ virginei
part⁹ q̊ ſe diuino munere plen⁹
ſaluo pudoris ſigno deū ⁊ hoīez

profudit vterus. deū .ſ. quē ſuſcepat ho-
minem quē ex ſe deo actore formarat. int̄
obſcuras cubilis oppreſſi latebras. ⁊ du-
riſſimi p̄ſepis anguſtias. in quib⁹ mēbris
contractionibus ſtabulabat infinita ma-
ieſtas. inter crepitātes neſcię querelę plo-
ratus. ac pios infantis tenerosq̧ vagit⁹
dum pendet ad vbera viliaq̧ pannoruꝫ
innolucra patitur de⁹. repente de cęlo ter-
rę nouū illuxit ſidus. ⁊ totius mūdi diſſi-
pata caligine. noctem cōuertit in diē. ne
dies celaretur in nocte. Dum enim roſeę
polū facies noctēq̧ fulgura natura de-
cernunt aſtra. ſubito lumen inſolitū ex-
tumeſcit natura. Pauit ſtelliger axis. ⁊
aſtra tremula famulant̄ cunis. q꞉ ne deū
in carne poſituꝫ eſſe obſcuꝝ ſeruit cęlum.
reddūt ⁊ ipſa ſidera teſtimoniuꝫ ab ima
cęli crepidine fomite vaſto glob⁹ ingens
ſurgebat. ⁊ vibrātes radios ſpargens p
inanes auras anhelis pulſibus corruſca-
bat. Texerant vndiq̧ cęlos apices flam-
miflui p diuerſa perrecti. iubarq̧ rutilū
vndantes flammas habenis largiorib⁹
diffundebat per totū cęli ſid⁹ nouas fa-
cies ⁊ ſinus ſuos longo micans vmbone
trahebat recedētibus aſtris ut luna per
mediā cęli ſemitam pulcris aura motib⁹
ibat vterq̧ ſuū radijs aperiens lucentes
cāpos placidis acceſſib⁹ honeſtabat. dāt
ęthera locū. aſtraq̧ minora recedunt. ac
ſtellarū ignes obtuſi alieno fulgore rare-
ſcunt. Illa vero p ardua per queq̧ pnia
vadit. ⁊ grato cęluꝫ ſtridore pfundit. vt
plenū chriſto reddat obſequiuꝫ. tēperat
gradū. donec magos pducat ad pueꝝ.
Itaq̧ iam oīs terra deo credat. q꞉ chriſt⁹
natus e cęlo clamat. Natus in angulo.
declaratur in cęlo. Nō enim pōt tantuꝫ
nomē abſcondi qd̄ apparet ſideris indi-
cio. publicarūt paſtorib⁹ angeli. magis
ſtella demonſtrat. Vtriuſq̧ loquit̄ lin-
gua cęlorum. quia lingua ceſſauerat p-
phetaꝝ. Paſtores angelis credūt ⁊ ānū
ciāt. magi in cęlo aſpiciūt ⁊ adorāt. Si-
dus quoq̧ igneū arſit. ⁊ frigidos genti-
les accendit. Inuenit mag⁹ in nocte quē
iudęus erat perditurus in die.

De cōmotione magorum ad indicium ſtellę. Leo papa i ſermōe de eodē. iij. Cap. XCVI.

Proborandūꝫ quippe
fidem quę cōtra omnes pręmu-
niebatur errores. ex magna di-
uini pietate conſilij factum eſt. ut gens
in oriētalis plage longinqua regiōe cō-
ſiſtens. ſignum pueri nati qui in iſrl̄ eſſet
regnaturus acciperet. Itaq̧ ſtellę clari-
tas illuſtrior apud magos apparuit. ⁊
ſic intuentium animos admiratione ſui
ſplendoris impleuit. vt nequaq̄ ſibi ne-
gligendū crederent. qd̄ tāto indicio nū-
ciari perſpicerent. Huic nempe miracu-
lo ſicut res docuit gratia dei p̄erat. ⁊ cū
Chriſti natiuitatē nec adhuc ipſa beth-
leem tota didiciſſet. iam illā crediturij gē-
tibus inferebat. quodq̧ non de hūano
poterat eloq̄o diſſeri. cęlo faciebat euan
gelizante cognoſci. Quāuis aūt hoc di-
uinę munus eſſet dignationis ut cogno-
ſcibilis gentibus fieret natiuitas ſalua-
toris. ad intelligendū tamen miraculuꝫ
ſigni. poterant magi etiam de antiquis
balaam pręnunciatiōibus commoueri:
ſcientes olim eſſe prędictum. ⁊ celebrata
memoria diffamatum: Orietur ſtella ex
Iacob. ⁊ exurget homo de iſrael. ⁊ do-
minabitur gentiū. Idem in tertio de eodem. Huius autem ineffabi-
lis miſericordię māifeſtatio facta ē. He-
rode apud iudęos tenente ius regiuꝫ. ut
ceſſante ſucceſſione legitima. pōtificūq̧
ptāte deſtructa. obtinuerat aliena prin-
cipatum. veri regis ortus illius prophe-
tię voce pbaret̄. q̄ dictū legit̄: Nō defici
et princeps de iuda. nec dux de femore
eius. donec veniat cui repoſitū eſt. ⁊ ipſe
erit expectatio gentiū. De quibus. ſ. gen
tib⁹ Abrahę quondā innumerabilis ſuc-
ceſſio fuerat pmiſſa. non carnis ſemine ſ

fidei fecūditate generāda· ⁊ ideo ſtellarū multitudini cōpata· ut ab omniū gentium patre ſepareť celeſtis ꝓgenies nō terrena. Ad creandā ergo ꝓmiſſaꝫ poſteritatem heredes in ſideribus deſignati· excitati ſunt ortu ſideris noui· ut in quo celi adhibitū fuerat teſtimoniū· celi famularetur obſequiuꝫ. Cōmonuit magos habitatores orientis ſtella ceteris fulgentior ſtellis· ⁊ de mirāda claritate luminis ſui viri adhuc inſpectanda nō inſcij magnitudinem intelligunt ſignificationis· hoc agente ꝓculdubio inſpiratione diuina ī cordibus eoꝝ· ut eos tante viſionis non lateret myſteriū· ⁊ qđ oculis oſtendebať inſolitū animis nō eſſet obſcuꝝ. Deniqꝫ officiū ſuuꝫ cū religione diſponūt· hiſqꝫ ſe donis inſtruūt· vt dum vnum adorāt tria ſe credere demōſtrent. Auro ſcꝫ honorantes pſonam regiam· mirrha humanam· thure diuinam.

De expreſſione loci et tpis dominice natiuitatis. Ex glo. ſup Mat. Cap. XCVII.

Hic igitur euāgeliſta: Cū natus eſſet ieſus in bethleē iude in diebus herodis reg̃ ⁊c. locū ⁊ temp⁹ notat · ut nos ī antique ꝓphetie memoriā reducat. Primū enī· i· locū Micheas prenunciauit· cū ait: Et tu bethleem terra iuda ⁊c. Tempus vero predixit Daniel ꝓpheta. Cuꝫ venerit inquit ſanct⁹ ſanctoꝝ ceſſabit vnctio veſtra. Hec nimiꝝ impleta eſt ꝓphetia· qū finito iudeoꝝ regno iam in illa gente ſibi regnū occupauerat Herodes alienigena: Cuꝫ autē bethleem nominať addiť iude· ad differentiā alterius bethleem q̄ ſcꝫ in galilea in tribu ȥabulon habebať. Chryſoſto. ſup Mat. Herodē euangeliſta quoqꝫ nominans regem exprimit· ad differentiam alterius Herodis· ſ· tetrarche qui Johannē interfecit. Petrus Rauen. Quid eſt autē q̄ tēpore regis nefandi de⁹ ad terras deſcendit ſuaqꝫ diuinitatē carni miſcuit. Herodes refuga gentis alienigene· iudaice gentis imperiū inuadit· libertatē ſuſtulit ſancta ꝓphanauit· ⁊ quicquid erat cult⁹ q̄cquid ordinis aboleuit. Merito ergo gēti ſancte quia defecerāt humana· ſuccurrerūt diuina· ipſiqꝫ de⁹ affuit· cui hō qui adeſſet defuit. Venit rex quaſi tyrānum expulſurus· patriam reditur⁹. Venit Chriſtus ut ſubruať antichriſt⁹· orbē libereť· paradiſi patria reddať· vndiqꝫ ſublata ſeruitute· tota libertas ꝑpetueť. Chryſoſto. vbi ſ. Siquidē ⁊ an̄ priorem aduentum eiuſdē ſaluatoris erat hominū vita in extremis cōſtituta malis Unde ſcriptū eſt: Sedentib⁹ in regione vmbre mortis· lux orta ē eis. Leo papa vbi ſ. Itaqꝫ deficiente vbiqꝫ iuſticia· totoqꝫ mūdo ꝓlapſo ī vana ⁊ maligna· vbi iudicium ſuum diuina poteſtas differret· vniuerſitas hominū dānationis ſententiā exciperet. Uerꝫ in indulgētiam ira tranſlata eſt· ⁊ ut exercende grē magnitudo clarior fieret tūc placuit abolendū hominū peccatis ſacramentuꝫ remiſſionis afferri quādo iam nemo poterat de ſuis meritis gloriari. Huius aū͛ ē manifeſtatio miſericordie· facta ē ut diximus apud iudeos legitima regum ſucceſſione ceſſante· ⁊ Herode iam alienigena regnante.

De aduentu magoꝝ hieroſolymis et inquiſitione nati regis. Ex glo. vbi ſ. Cap. XCVIII.

In diebus Herodis regis: Ecce magi venerūt ab oriēte hieroſolymis. Magi dicunť h̄ nō malefici· ſ chaldeoꝝ phī. Hi de genere Balaā ut diciť fuerūt· a q̄ regē ſūmū· ſ· ſtellaꝝ rectorē naſcituꝝ de iſrł audierūt. Et iō querētes eū hieroſolymaꝫ vbi caput erat regni primitus aduenerunt. De terra perſarum fuerunt· vbi eſt fluui⁹ ſaba a quo regio nominať· iuxta

quā eſt arabia vbi magi reges extiterūt
Qui etſi tria munera obtuliſſe dicunt·
non tamē ꝓpter hoc nō plures ꝗ̄ tres fu/
iſſe ꝓbantur. Venerūt autē tertiadecia
die poſt ſaluatoris ortū· ⁊ non poſt annū
traſactū· qꝛ tunc nō inueniret̄ ī preſepio
ſed in egypto. ¶ Maximus ī ſermo/
ne de eodem. Bene autē ab oriente
ſtella duce dicūtur ꝑperare qui ſempit̄/
num orientem veniūt adorare. De quo
ſcriptum eſt: Viſitauit nos oriens ex al/
to illuminare his qui in tenebris ⁊ in vm
bra mortis ſedent. ¶ Bern̄. in ſermo
ne de eodem. Merito ſane ab orien
te qui ſolis iuſticie nobis nouū ortū an/
nunciant· letiſqꝫ rumoribꝰ totū mundū
illuminant· niſi ꝙ infelix iudea quia lu/
cem oderat · ad fulgorē noue lucis obte/
nebratur· ⁊ eiꝰ oculi caligātes· ſolis eter/
ni radio coruſcante· multomagis excecā
tur. ¶ Maximus vbi ſ̄. Ecce chri/
ſtum nō habēt · habere volūt ⁊ inuenire
contendūt. Iudeus deū ſuū refugit· pa
ganus inquirit· qđ ꝑimus nō agnoſcit
alienus intelligit· Gētilis ſtellā Chriſti
vidit ⁊ venit· iudeus chriſtū vidit ⁊ inui
det· ſicut ſcriptura dicit: In ꝓpria venit
⁊ ſui eum non receperūt. Vere iudea du
riſſima ſua infidelitate cecata· non vide/
bat ꝙ ſtella radiabat· nec ꝙ angeli con/
clamabant audire poterat. ¶ Fulgen
tius in ſermone de eodē. Vbi
eſt inquiunt qui eſt rex iudeoꝝ? Quid ē
hoc fratres ut iſti magi regem iudeorum
adorādū quererēt· cū ipſi iudei nō eēnt?
Et quē regē? Vtiqꝫ non Herodē · nec
regem ante annos aliquot ordinatū· ſꝫ
Chriſtū regem nuper natū. Quis ē iſte
rex iudeoꝝ? Pauper ⁊ diues · humil' ⁊
ſublimis· ꝑuus in preſepio· immenſus in
celo· vilis in pannis· precioſus in ſtellis.
¶ Bern̄. vbi ſ̄. Et vide ꝗ̄ certa ſit
fides magoꝝ nihilqꝫ penitꝰ heſitās di-
centiū: Vbi eſt qui natus ē rex iudeo/
rum? Non enī querūt vtꝝ rex iudeorū
natus ſit· ſed fiducialiter· vbi qui natus
eſt rex eoꝝ ſit. ¶ Glo. vbi ſupra. Eſt
itaqꝫ confuſio iudeoꝝ vbi chriſti natiui
tatem diſcūt a phis gentiū. Hi quidem
natiuitatem eius predicant· qui locū ne/
ſciunt· iudei locum inſinuāt · qui tempꝰ
aduentus non cognoſcunt.

¶ De proprietatibus illius no/ ui ſideris Maximꝰ vbi ſupra. Cap. XCIX

Vidimus inquiunt ſtellā
eius in oriente. Bene dicit̄ eiꝰ
quia ꝗ̄uis omnes ab eodē crea
te ſtelle ſunt ipſius· hec tn̄ ꝓprie Chriſti
erat que ſpecialiter illius aduentū mon/
ſtrabat· Et ceterarū quidem multitudo
ſtellarum facta eſt ut huius mundi tem/
pora curſuſqꝫ diſtingueret. Hec autem
prodire iuſſa eſt· ut ipſum mundi domi/
num ac regni celeſtis adeſſe tempus oſtē
deret. ¶ Chryſoſto. ſuper Mat.
omel. vj. Huius nouitas ſideris tri/
bus indicabatur ſignis. Primo quidē·
quoniam ab oriente venit ad meridiem·
Sic enim iuxta locorum ſitū paleſtina
ſpecta ad perſidem cum ſolem ⁊ lunam ⁊
aſtra cetera ferri videamus ab oriēte in
occidentem. Deinde vero quia nō ī no/
cte lucebat· ut cetere· ſed clara luce ſupe/
rās ipſos quoqꝫ radios ſolis ꝓprio quo/
dā fulgore· Tertio deniqꝫ ex ipſa lucen/
di īterpollatione. Nam vſqꝫ ad paleſti/
nam veniētibꝰ magis· ſemper apparuit
quaſi dux itineris. Cum autem hieroſo/
lymam veniſſent· illa ſe abſcondit· ⁊ ite/
rum exeūtibus apparuit vſqꝫdum veni/
ens ſupra domum vbi puer erat ſtetit.
¶ Fulgentius vbi ſupra. Ergo
ſi neſcis veram huius pueri deitatē · at/
tende ſtellam in celo fulgentem· magos
precedentem ⁊ iter ignorantibus oſten/
dentem. Hec ſtella nūꝗ̄ ante apparuit·
quia nūc eam puer iſte creauit· ⁊ magis
ad ſe venientibus preuiam deputauit·
Iſte puer in ꝑ̄ſepe q̄dē paruulꝰ collocat̄
ſꝫ magnus in celo mirabilit̄ opat̄. Per/
mittit ſe manibꝰ in terra portari· ſꝫ ꝑ̄cipit

ſibi cęleſtia famulari. Sic enī fuit vera‑
citer intimanda pueri hui⁹ naturalis di‑
uinitas ⁊ naturalis hūanitas· vtraqꝫ na
turaliter vera· vtraqꝫ vnita· nec ī ſe inui‑
cem confuſa· nec a ſe inuicem ſeparata.
Ipſum enim Maria filium habuit de
de ſe natū· cui ſtella debitę ſeruitutis ex‑
hibuit famulatū. Magi ergo ſtella nū‑
ciāte venerūt· ⁊ filium virginis eundēqꝫ
deum ⁊ hominē cognouerūt. ¶ Aug⁹
in ſermone de eodem. Stella qui‑
dem eis loqui vel excellentiā eius pręſi‑
gnare non potuit· nouū tñ ⁊ ſingulare ſi‑
dus effulſit· ⁊ illos etiā qui ſolent ſidera
diligenter intueri· nouo miraculo exercu
it vel exterruit. Nūqꝫ tali ſtella talis eſt
ſignificatus· quia nunqꝫ talis eſt natus·
Verūtñ quis eſſet· vbi eſſet· quorū rex
eſſet· ⁊ ſi ſidus illud tacuerit· ſed quęren‑
tia deus ⁊ pulſantia corda non fraudās
alio mō ſine dubio petentib⁹ reuelauit·
qđ indicare ſtella non potuit· Quē qdē
modū ſcriptura nō dicit· ſed prudētibuſ
intelligendū reliquit· ⁊ in ipſa narratiōe
vnde hoc intelligere poſſumus oſtendit
Cum enī bethleem ciuitas ſm ſcripturaſ
a iudęis cōmemorata eēt· vbi naſci chri
ſtum oporteret· qꝛ dom⁹ latebat vbi dei
verbū infans iacebat. Eadem ſtella ma
gos duxit ad domū ſub cui⁹ tecto erat q̄
fecerat mūdū· ⁊ quem nūciauerat cęlum.
Hucuſqꝫ potuit pręcedētib⁹ ſideris ful‑
gor eos cōducere· ſed vt ad Herodē nō
reuerterent᷑ per ſōniū admoniti legunt᷑· q̄
ſcꝫ Herodes ſe velle dixerat adorāe quē
cupiebat occidere Ita qđ eloq̄ ſtella nō
potuit· alia reuelatione deus mōſtrauit.
Sic etiā intelligendū eſt· non per ſolam
ſtellā cęuis oculis ſuis inſolita experta
luce fulgidam magos in oriente potuiſ‑
ſe cognoſcere. Quis nam tanti ſideris
eſſet dignus ſignificatione· cuius teſtis
ille fulgor exiſteret· quęꝫ clarum tāta da
ritas nunciaret?

¶ De tempore primę illi⁹ apparitionis· Cap. C

Cum magnā ſiquidē ad‑
miratione quęrentibus quid ſi‑
bi vellet· ⁊ quo ptineret ꝙ in cę
lo ſidus nouū appareret· nō vtiqꝫ loquen
te ſidere ipſo· ſed aliter intimatū eſt quis
deſcendiſſet de cęlo· iaceret in carne ſub
cęlo. Tunc nimirum intelligit᷑ indicatū
cuius eſſet ſtella quę iam diu videbatur
quādo natus ē qui per illam ſignificaba
tur. Nam ferme biennio viſa eſt miran‑
tibus quid eſſet. Sed poſtea chriſto na‑
to magis reuelatum eſt iam non ſid⁹ eſſe
mirandum· ſed eum qui ſidere prenūciā‑
tus fuerat adorandum· ipſumqꝫ regem
eſſe iudęorum. Tunc igitur ab oriēte ve‑
nerunt ⁊ ipſa die epiphanię illū adora‑
uerunt· quem ante paucos dies natum
eſſe· illamqꝫ ſtellam quę ſibi per bienniū
apparuerat· eius fuiſſe didicerunt. Hic
dicit aliquis; Illam ſtellam apparuiſſe
biennio vnde monſtrari poteſt: verba re‑
colamus euangelij. Herodes nempe cū
a magis fuiſſet illuſus ꝙ in ſomnijs moni‑
ti noluerūt ad eum redire· ne indicarent
vbi Chriſtus fuiſſet inuentus· occidit in
fantes a bimatu ⁊ infra· videlicet ſm tē‑
pus quod exquiſierat a magis: vt dicit
euangeliſta. Ecce vnde oſtenditur non
tunc primum quando natus eſt Chriſt⁹
hoc eſt ante paucisſimos dies ſtellā appa
ruiſſe· ſed biennij tempore prenūciatio‑
ne ſidera fulſiſſe. Quę tunc quidem cui⁹
eſſet eſt cognita quando magi quem in
cęlo iam viderant pręſignatū· miſſi ſūt
adorare in terra. Si quis autem quęrit·
Cur per bienniū prenunciatū chriſtum
ſtella claruerit: Pōt videri duob⁹ an‑
nis duo pręcepta ſignificari· dilectionis
ſcꝫ dei ⁊ proximi. Ipſe quippe duobus
his pręceptis conſummauit verbum· cu‑
ius duobus annis ſtella prenunciabat
aduentum. Et ꝙ infinite per multa legi
⁊ prophetarum mādata videbatur dif‑
fuſum· eſt iſta breuitate cōcluſū. Poſ‑
ſunt in his duobus annis etiam duo te‑
ſtamenta intelligi. Non enim alius eſt
auctor legis qua terremur· ⁊ alius gratię

qua iuuamur· cum ipſius voce dicatur:
Si crederetis moyſi crederetis ⁊ mihi.
Ipſe nimirũ eſt dei ſapientia· de qua di-
ctum eſt· ꝙ legem ⁊ miſericordiã portat
in lingua. Sed qꝛ per duos annos duo
potius tẽpora poſſũt accipi. Etiã h̄ duos
poſſumus intelligere aduentus Chriſti·
ſcꝫ vnum humilitatis· alterũ claritatis.
Duas quoqꝫ noſtras generatiões· vnã
q̄ in carne naſcim̄· aliã qua in fide rena-
ſcimur. Ille nanqꝫ qui omnia fecit vtiqꝫ
ambarũ auctor exiſtit. Exultemus ergo
⁊ iocundemur in eo quẽ panni inuolue-
rant· ⁊ ãgeli nunciabãt· qui vbera ſuge-
bat· ⁊ lactantes matres faciebat· qui ĩ p̄-
ſepi iacebat· ⁊ inter aſtra fulgebat· quem
regẽ ſempiternũ gentibus adorandũ nõ
diadematis gẽme ſed celeſtis ſtella mõ-
ſtrabat.

De magorũ audacia et fidei virtute. Chryſo. ſup Mat. li. i. Cap. C. I.

VEnimus inquiunt ado-
rare eũ· videlicꝫ regem iudeorum.
Venerũt igitur ad gentiũ iudi-
cium· ⁊ ad iudeorum iudiciũ· illorum ſcꝫ p-
phetãtes futurã fidem· ⁊ iſtorũ incredu-
litatem contẽnentes preſentem. O beati
magi qui ex omnibꝰ gentibus primitie fi
deliũ meruerũt fieri. Nũquid neſciebãt
in hieruſalem regnantẽ Herodem? Aut
nõ intelligebãt legis iuſticiã· quia q̇cũqꝫ
rege viuente regẽ alterũ pnũciat ⁊ ado-
rat· quaſi miniſter tyranni punitur ſan-
guine? Sed dũ conſiderabãt futurũ re-
gem· non timebãt p̄ſentẽ. Adhuc Chri-
ſtum non viderãt ⁊ iam pati p eo parati
erant. Fulgentius vbi ſupra.
Venimꝰ inquiunt adorare eũ. Quem?
Vtiqꝫ regem. ſed nõ Herodem. Ado-
rare cupiunt infantẽ lactentem· nec ado-
rant regem pplis imperantẽ. Nam ⁊ de
Herode rege iudeorum filij iam fuerãt na
ti· qui erãt p̄e mortuo regnaturi. Mor-
tuo enĩ iſto Herode Archelaꝰ in iudea
regnauit· ⁊ galilee pricipatũ iunior He-
rodes obtinuit. Archelaus natꝰ eſt ĩ pa-
latio· Chriſtus in diuerſorio. Archelaꝰ
natus· in lecto argẽteo ẽ poſitꝰ. Chriſtꝰ
autẽ natus· in preſepio eſt breuiſſimo col
locatus. Ille forſitan p̄cioſis indutꝰ eſt
ſericis· iſte viliſſimis inuolutus ẽ pannis
Et tñ ille natꝰ in palatio cõtẽnit᷑· iſte na-
tus in diuerſorio querit᷑. Ille nullatenꝰ
a magis nominat᷑· iſte inuentus ſupplicit᷑
adoratur. Omnino ſpernitur primogeni
tus regis· ⁊ muneribus honorat᷑ primo-
genitꝰ paupercule mulieris. Quis ẽ iſte
rex iudeorum qui portatur ut puulꝰ ⁊ ado-
ratur ut deus? paruus in preſepio ĩmen-
ſus in celo· vilis in pannis· precioſus in
ſtellis. Bern. vbi ſ. Et vos igitur
egredimini filie ſion ⁊ videte regẽ Salo-
monẽ. Vos inqꝫ ſeculares aĩe debiles·
ac delicate filie ſion· ſcꝫ ⁊ nõ filij· in qui-
bus nihil ẽ fortitudinis· nihil virilis aĩ:
Egredimini de ſenſu carnis ad intelle-
ctũ mentis· de ſeruitute carnalis ↄcupiſcẽ
tie ad libertatẽ ſpũalis intelligẽtie: Egre-
dimini de terra veſtra ⁊ de cognatione
veſtra· ⁊ de domo patris veſtri· alioquin
non erit tutum eccleſiaſtẽ videre ipſum.
Idem enĩ qui Salomon· id eſt· pacificꝰ
eſt in exilio· eccleſiaſtes· id eſt· ↄcionator
erit in iudicio· idida· id eſt· dilectꝰ dñi in
regno. In exilio mãſuetus ⁊ amabilis· ĩ
iudicio iuſtus ⁊ terribilis· in regno glori-
oſus ⁊ admirabilis. Egredimini pinde
⁊ videte eũ ĩ diademate qua coronauit
eũ mater ſua· in corona pauptatis· in co
rona quoqꝫ miſerie. Siquidẽ coronatꝰ
ẽ ⁊ a nouerca ſua corona ſpinea· corona
miſerie· coronãdus a familia ſua corona
iuſticie· quando contra inſenſatos pro
eo pugnabit orbis terre. Coronat eum
⁊ pater corona glorie· ſicut pſalmiſta di-
cit· quia gloria ⁊ honore coronaſti eum
domine. Itaqꝫ coronam glorie paruuli
propter nos regis noſtri ſuſcipite· ⁊ vna
cum magis quorum fidei deuotio nobis
in exemplum pponitur humanitatẽ ipſi-
us adorate.

¶ De Herodis turbatiõe. Greg⁹ in omel. de eodẽ. Cap. CII.

Audiẽs autem herodes rex turbat⁹ eſt ⁊ oĩs hieroſolyma cum illo. Celi rege nato rex terre turbat᷑ · qꝛ nimirũ altitudo terrena cõfundit᷑ · cũ celſitudo celeſtis aperitur. Maximus vbi ſ. Turbat᷑ rex metuens regno ſuo · hic quippe neſciens quia chriſtus nõ veniebat regnũ eius inuadere ſed ſaluare · quia nulli mortẽ inferret q̇ vita cũctoꝝ eſſet. ¶ Fulgenti⁹ vbi ſ. Quid eſt Herodes ꝙ ſic turbaris · qꝛ natum regẽ iudeoꝝ audis? Suſpicionib⁹ agitaris · inuidie ſtimulis inflammaris · ⁊ ob hoc regẽ natū occidere conaris. Inanis ẽ iſta turbatio tua · vana prorſus cogitatio tua. Rex iſte qui natus nõ venit reges pugnãdo ſuperare · ſed moriendo mirabiliter ſubiugare. Nec ideo nat⁹ eſt ut tibi ſuccedat · ſed in eũ mũdus fidelit᷑ credat. Venit enĩ ut nõ pugnet viuus · ſed vt triũphet occiſus. Nec ut ſibi de alijs gẽtib⁹ auro exercitũ querat · ſed ut ſaluãdis gentibus pcioſũ ſanguinem fundat. Inaniter inuidẽdo timuiſti ſucceſſorem quẽ credẽdo debuiſti querere ſaluatorẽ · quia ſi in eũ crederes cũ eo regnares. Et ſicut ab illo accepiſti tpale regnum · acciperes etiã ſempiternũ. Hui⁹ enim pueri regnũ nõ eſt de hoc mũdo · ſed p ipſū regnatur in mũdo. Ipſe eſt enĩ ſapientia dei que dicit ĩ Prouẽ. Per me reges regnant. Puer iſte verbũ dei ẽ · virt⁹ ⁊ ſapientia dei eſt. Si potes dei cõtra ſapientiam cogita. In tuã pniciẽ verſaris ⁊ neſcis. Tu enĩ regnũ nullaten⁹ habuiſſes · niſi ab iſto puero q̇ nũc nat⁹ ẽ accepiſſes. Puer iſte q̇ nũc a magis rex dicit᷑ iudeorum · idem creator eſt ⁊ dñs angelorum. Qua ꝓpter cuius times infantiã naſcentis · magis timere debes oĩpotentiã iudicantis. Noli ergo eũ timere regni tui ſucceſſorẽ · ſed time infidelitatis tue iuſtiſſimũ dãnatorẽ. Utinã eũ magis adorantibus · etiã tu pariter adorares · ⁊ non ad eum magos fraudulẽta calliditate mandares. ¶ Aug⁹ ĩ ſermone de eodẽ. Ecce timuit rex Herodes dũ magi quererẽt adhuc puulũ quẽ celo teſtãte iã cognouerat natũ. Quid erit tribunal iudicãtis · qñ ſupbos reges cuna terrebat infantis? Timeant nunc reges ad pris dexterã iam ſedentem · quẽ rex impie timuit adhuc mris vbera lãbentẽ. ¶ Glo. vbi ſupra. Turbata eſt etiã oĩs hieroſolyma cũ illo videlicꝫ ꝓpter fauorẽ qꝛ timebãt Herodē. ¶ Beda ĩ ſermone de eodem. Nec mirũ frẽs ſi turbatus eſt Herodes vbi nomẽ regis audiuit · qꝛ ſucceſſorẽ ſuſpicat⁹ expauit. Sꝫ ꝙ hieruſalẽ ciuitas dei que viſio dicit᷑ pacꝭ cum Herode turbat᷑ · quis nõ miret᷑? Videte ergo qñtũ iniqua ptãs noceat · quõ caput impiũ ſubiectos q̃ꝫ impietati ſue cõformat. Miſera plane ciuitas in qua regnauit Herodes · qm̃ herodiane ſine dubio ꝑticeps erit malicie · ⁊ ad noue ſalutis ortum mouebit᷑ herodiana turbatione. Herodiana nẽpe malicia ⁊ babylonica crudelitas ẽ naſcẽtẽ velle religionẽ extinguere · ⁊ puulos iſrl' allidere. Si quis enĩ ad ſalutẽ ꝑtinẽs · ſi quid religionis orit᷑ · quicũqꝫ impugnat plane cũ egyptijs puulos necare conat᷑ · imo cũ Herode naſcẽtẽ ſaluatorẽ pſequit᷑.

¶ De iq̄ſitione loci natiuitatis · et prophetia Michee. Glo. vbi ſ. Capitulum CIII.

Et congregãs oẽs principes ſacerdotũ ⁊ ſcribas populi ſciſcitabatur ab eis palã · ſcꝫ ſub ſpecie religionis vbi chriſt⁹ naſceret᷑ · ſic eũ vocãs · qꝛ nouerat more iudeorum oleo reges inũgi · pricipes ſacerdotũ vocant᷑ põtifices · ſcribe vero pceptoꝝ moraliũ latores. At illi dixerũt ei: In bethleẽ iude. Sic enĩ ſcriptũ ẽ p ꝓphã videlicꝫ Micheã: Et tu bethleem terra iuda nequaq̃ꝫ minima es in pncipib⁹ iuda. Hic ſcribe obliuionis arguunt᷑ · qꝛ non ipſis

prophetę verbis vtuntur. vbi enī dicūt in principib⁹. hebręus habet in milibus. Et ē ſenſus: Licet ſis paru⁹ viculus cōpata ciuitatib⁹ iuda vbi ſūt tanta milia. nō tñ es dignitate. ſ. minima. Chryſo. ſup Mat. omel. vij. Poteſt autē ſic illud intelligi verbū: in principibus. i. inter pncipes tribuū. Ex te enī exiet inqt dux qui regat populū meū iſrl. Quidam dicūt hͦ de Zorobabel dictū fuiſſe. verū neq; Zorobabel ortus eſt in indęa ſ₃ in babylone: vnde ⁊ accepit ſortē nominis Nec ſibi cōpetit. qd̄ ſeqt̄ i ꝓpha. ſ. Egreſſus eius a diebus ęternitatis. Et notandū ꝙ inter initia loquebant̄ ꝓphę nōtā de chriſti dignitate. q̄₃ de beneficio quod cōferebat in iudęoꝝ plebe. Unde ⁊ cum partus virginis inſtaret dictū eſt: Ipſe enī ſaluū faciet ꝑplm ſuū a peccatis eorū: Magi quoq; nō dixerunt: Ubi eſt qui natus eſt filius dei. ſed rex iudeorum. Ita nec propheta Micheas dixit: Ex te procedet dei filius. ſed ex te exiet dux. Oportebat enī cū deſcenſorio interim ⁊ humiliore ſermonis ingreſſu inſtitui ꝑdicationis exordia. ne tanti myſterij rudes adhuc animos in ſcandalū ſuſcitaret dictas ſubito patefacta. Quātacūq; ꝑ de illo ſcripturę initio teſtimonia ꝓferant. nihil de illo ꝑcipuū. nihil ſublime ſonāt. nec oīo tale quid quale poſtea q̄₃ proceſſit in mediū ipſa clamabāt documenta ſignoꝝ. Hinc ⁊ de ipſo qui toti⁹ orbis rector erat. q̄ ꝑplm inqt meū iſrl regat. Nolens enī interim ſuſcitare iudęis ſcandalū ſermonē celauit de vocatione gentiū. Leo papa in ſermone iiij. Tres itaq; viri fulgore ſideris inſoliti diuinit⁹ incitati ꝓuiū micātis luminis ſecuti ſūt curſū. exiſtimantes ſe hieroſolymis ciuitate regia reperturos puerum deſignatū. ſed cū eos hęc opinio fefelliſſet. ꝑ ſcribas ⁊ doctores iudęoꝝ didicerunt. quid ſacra de ortu chriſti ſcriptura ꝑnunciaſſet. ut gemino ꝯfirmati teſtimonio fide ardentiores expeterent. quem ⁊ ſtellę claritas ⁊ ꝓphię manifeſtabat auctoritas. Prolato vero per reſpōſa pōtificum oraculo diuino q̄₃ facile q̄₃ cōſequens fuit ut hebręoꝝ proceres crederēt quod docebant. Sed apparet illos carnalit̄ cū Herode ſapuiſſe. ac regnū chriſti cōmune cū hui⁹ mūdi poteſtatib⁹ eſtimaſſe. ut ⁊ iſti tēporalē ſperarēt lucē. ⁊ ille terrenū metueret cōſortem. Glo. vbi ſ. Ex hoc autē quod pontifices ⁊ ſcribę reſpōderunt patet ꝙ non ex ignorantia ſed ex cordis duricia credere noluerunt. Ecce enī locū natiuitatiſ exprimūt quem teſtimonio ſcripturę didicerūt. ut ipſa eorū ſcientia fieret illis ad teſtimonium dānationis. ⁊ nobis i adiutoriū credulitatis.

De ſimulata Herodis religione. Cap CIIII.

Tunc Herodes clam vocatis magis. remotis ſc₃ ſacerdotibus ⁊ ſcribis. diligēter didicit ab eis tēpus ſtellę quę apparuit eis Nam q₂ locū natiuitatis chriſti didicerat. quādo naſceret̄ explorat. Chryſoſto ſup Mat. vbi ſupra. Patet vero ſtellam anī multum tēpus apparuiſſe. quia ſi qñ natus eſt puer eis apparuiſſet in perſide. plurimū tempus quidē tenerent in itinere. Nec illum poſſent adhuc in pannis inuenire. Glo. vbi ſ. Cum aūt Herodes locū ⁊ tēpus ꝯgnouiſſet. reſtabat ut ⁊ perſonam non ignoraret. vnde ⁊ mittens eos in bethleem dixit: Ite ⁊ interrogate diligenter de puero ⁊ cū₃ inueneritis renūciate mihi ut ⁊ ego veniens adorem eū. Hoc dicit ut alacrius redeant per eū. ⁊ iudęi quia rex eorum futurus erat non occultent. Greg⁹ vbi ſ. Cognita quippe natiuitate regis ad callida argumenta cōuertit̄ ne regno terreno priuetur. renunciari ſibi vbi puer inueniatur poſtulat. adorare ſe velle ſimulat. ut quaſi hūc ſi inuenire poſſit extinguat. Chryſoſto. vbi ſupra. Huic ſimiles eſſe probantur qui ſacra

myſterij coꝛõne indigne abutimur. Adorare quippe ſe fingũt· ⁊ cũ q̃ꝫtum in ipſis eſt interimũt· iuxta illud apoſtoli: Qui mãducauerit inquit ⁊ biberit indigne reꝰ erit corporis ⁊ ſanguinis dñi.

¶ Leo papa in ſermone j. Herodes ſucceſſorẽ in regno ſuſpicatꝰ expauit· ⁊ molitus necem ſalutis auctori falſum obſequium ſpopondit· quã felix potius foret ſi magoꝝ imitaretur fidẽ· ⁊ ad religionẽ conuerteret quod diſponebat ad fraudẽ. O ceca emulationis ſtulte impietas que perturbandũ tuo furore diuinũ conſiliũ putas. Dominus mundi temporale nõ querit regnũ qui preſtat eternũ: quid incõmutabilem diſpoſitarũ rerũ conaris ordinem euertere· ⁊ alioꝝ facinus ꝑoccupare? Mors chriſti non eſt temporis tui. Ante cõdendũ euangeliũ· ante ꝑdicãdũ eſt dei regnũ· ante ſanitates donãde· ãn miraculoꝝ ꝟtutes faciẽde. Cur q̃ȝ alieni virtutis futurũ eſt operis tui. vis eſſe criminis ⁊ non habiturus effectũ· in ſolũ te reatũ ꝑcipitas volũtatꝭ: nihil hac molitione proficis· nihil pagis· qui natus ẽ volũtate· morietꝰ arbitrij ſui poteſtate.

¶ Idem in iiij. Superfluo timore turbaris fruſtra q in ſuſpectum tibi puerum ſeuire moliris. Nõ capit chriſtũ breuitas tue regionis· nec mũdi dñs anguſtijs ꝯtentꝰ eſt tue poteſtatis. Ubiqꝫ regnat quẽ in iudea regnare nõ vis· ⁊ felicioꝛ regnares· ſi eius imperio ſubdereris. Cur officio ſincero nõ facis q̃ȝ ſubdola falſitate ꝑmittis? Cũ magis perge ac verum regẽ ſuppliciter adoꝛãdo venerare. Sed tu iudaice ſequacioꝛ cecitatis non fidẽ gentiũ imitaris coꝛqꝫ ꝑuerſũ ad crudeles inſidias cõuertis· nec illũ occiſurꝰ quẽ metuis· nec illis nociturus quos perimis.

¶ De ducatu ſtelle vſqꝫ ad locũ pueri. Glo. vbi ſupra·

Cap. CV.

Cum ergo magi regẽ audiſſent· ut eũ ſ· pium exiſtimantes obedirẽt· abierũt· ſ· ut pueꝝ in bethleem quererẽt. Et ecce ſtella quã viderant in oriente antecedebat eos continue.

¶ Chryſoſto. ſuper Mat. Propter hoc aliquãdiu abſcõdita fuerat ut amittẽtes ſubito itineris ſui ducẽ interrogare iudeos de puero cogerentur ſicqꝫ res in omniũ noticiã publicaretur.

¶ Beda vbi ſupra. Quianũ quoqꝫ flagitantes cõſiliũ diuinũ amiſere ducatũ· ⁊ cõuerſos ad terrenũ documẽtũ celeſte deſeruit ſignũ.

¶ Glo. vbi ſupra Unde ⁊ relicto Herode cõtinuo gauiſi ſũt valde. Stella. n· añcedebat eos ſemper vſqꝫ dũ veniẽs ſtaret ſuꝑ vbi erat puer. Nõ· n· vias ſiderij tenuit ß vt domum diſcernere poſſent· domui multũ vicina ſtetit: q̃i diceret.

¶ Augꝰ in ſer. de epiphania Hic eſt quẽ natũ eſſe teſtabar. Ut enĩ chriſto plenũ redderet obſequiũ tẽperauit gaudiũ· donec magos ꝑduceret ad puerũ· mõſtraret tectũ. Ingrediatur ergo paruũ ſuppliciter gentilis hoſpitium· confiteatur muneribus hominem deum· ⁊ ſic adoꝛet regem noſtrum pãnis non purpureis inuolutum. Aſpexit tunc magus· obſtupuit aſtrologꝰ· putauerũt fatum ſed fuit ſignum. Nam vis certius id noſſe: obſequiũ pꝛebuit non imperiũ adduxit ſupplices· oſtẽdit hoſpitiũ. Radiabat ampliſſimo lumine· tecta nati ꝑfudit ſicqꝫ diſceſſit. Hoccine ẽ fatũ dare an ſeruitutẽ exhibere? O infantia cui ⁊ ſubdũtur aſtra. Cuius eſt iſte magnitudinis ſuꝑne glorie ad cuius pãnos ⁊ angeli excubant ⁊ ſidera obſequiũ dant· ⁊ reges trepidant· ⁊ ſapiẽtie ſectatoꝛes ingeniculãt. O beatũ tuguriũ· o ſedes dei ſecũda poſt celum· vbi lucebat nõ lucerna ſed ſtella. O celeſte palatium in quo habitabat non rex gemmatus ſed deus incoꝛpoꝛatus· cui pro mollibꝰ erant thoris dura preſepia· pro laquearijs aureis fumea culminum tecta· ſed ſideris obſequio deaurata. Nuerat homo coꝛpoꝛe circumſcriptus ampla palacia pꝛetoꝛia ⁊ diuerſoꝛum coloꝛum marmoꝛum cruſtis atqꝫ fulgẽtibus bracteis· ꝑcioſa exoꝛnet

ędificia. Non delectatur deus in lapide
duro cū vult ſuccurrere mūdo. O mūdi
natura·quis eſt iſte cui exhibet obſequi/
um ⁊ non habet tectum·ſed ī preſepi dat
vagitum. Stupeo cum mundo pānos
⁊ intueor cęlos. Eſtuo cum in preſepi cer/
no mendicum·⁊ ſuper aſtra prelatum· ẜ
quia naturę ratio deficit·fides nobis ſb̄/
ueniat· Et audiamꝰ quę verba nobis re/
ſpondeat: Panni ſiquidem ait iſti va/
gitus infantia humani generis eſt nati/
uitas noua·quia interierat homini natu/
ra peccati·ſtella vero fulgens ⁊ magꝰ ac/
currens regis eſt natiuitas patens.

De introitu magorum ⁊ adoratione pueri. Glo. vbi ſupra: Cap. CVI.

VIdentes aūt magi ſtel/
lam gauiſi ſūt gaudio magno
nimirum eo quem deſideraue/
rant inuento. Et hęc quidē ſtella domi/
nicę natiuitatis nuncia quę nunꝙ priꝰ
apparuit: ſed etiam tunc eam puer crea/
uit quando magis preuiam deputauit·
⁊ officio peracto mox eſſe deſijt. Et intrā/
tes domū·i·illud quod lucas commemo/
rat diuerſorium·inuenerunt puerum cū
Maria matre eius. Sed cur etiam non
Joſeph cum Maria perhibetᷣ inuentus?
Ne videlicet aliqua gentibus daretᷣ ma/
le ſuſpitionis occaſio·quę primicias ſu/
as ad ſuum ſaluatorem adorando miſe/
runt ſtati eo nato. Chryſoſto. ſu/
per Mat. li. j. Quid autem glorioſū
videntes in puero gauiſi ſunt qui regem
quęrentes tanti laborem itineris ſuſcepe/
runt? Nunquid viderunt palaciū mar/
moribus ſplendidum? Nunquid coro/
natam diademate matrem·puerum au/
ro ⁊ purpura inuolutum·regia diuerſis
populis perſonantē? Sed quid? Pan/
dochium tenebroſum ⁊ ſordidum ⁊ ma/
gis animalibꝰ ꝙ hominibus aptum· in
quo nemo contentus erat·etiam ſecede/
re niſi coactus itineris neceſſitate·matrē
eius vix vnam tunicam habētem·⁊ qua/
lem poterat habere vxor carpētarij etiā
peregre conſtituta·puerum ſordidis pā/
nis inuolutū·⁊ in preſepio ſordidiori po/
ſitum. Sed quia illi regem cęleſtem non
terrenum quęrebant·⁊ ſi nihil in eo rega/
le videbant·tamen ſolius ſtellę teſtimo/
nio contenti gaudebant; vnde ⁊ adora/
uerunt eū. Putas infantem non intelli/
gentem adoraſſent niſi diuinum aliquid
ī eo credidiſſent? Glo. vbi ſupra.
Procidentes inqͭt adorauerunt eum·ſ·
in carne verbum. Et ideo procidentes·
quia omnis adorator omnem faſtum ⁊
ꝯfidentiā ſui deponere debet·vt quem
corpore deiectionem prefert ī oculis dei
animo gerat cōtritiqꝫ cordis ⁊ humiliati
victimam offerens deo ſe curandum cō/
mittat. Bern. vbi ſupra. Sed vn̄
vobis hoc o alienigenę ut a vobis ado/
retur chriſtus? Neqꝫ enim in iſrael tan/
tam fidem inuenimus. Sic nec vos of/
fendit vilis habitatio ſtabuli·non pau/
peries cunę preſepij. Non vos pauperis
matris preſentia·non lactentis ſcandali/
çat infantia. Idem in eodem.
Quid facitis o magi·quid facitis? La/
ctentem puerum adoratis· in vili tugu/
rio·ī vilibꝰ pānis. Ergo ne deus eſt iſte?
Certe deus in templo ſancto ſuo·⁊ vos
eū quęritis in vili ſtabulo·in matris gre/
mio? Nonne timendum erat fratres ne
viri iſti ſcandaliçarētur·ut illuſos ſe cre/
derent cum tā indigna viderēt? A regia
ciuitate vbi regem quęrendum eſſe con/
iectabantur·ad bethleem villam paruu/
lam dirigūtur. Ingrediūtur ſtabulum
inuenerunt inuolutum pannis infantu/
lum. Non illis ſordet ſtabulum·non pā/
nis offenduntur· non lactentis infantia
ſcandaliçātur: procidunt ante eum·ve/
nerantur ut regem·adorant ut deū. Sꝫ
profecto qui illos adduxit ipſe ⁊ inſtru/
xit: ⁊ qui per ſtellaꝫ foris admonuit ipſe
in occulto intus edocuit. Leo pa/
pa in ſermone de eodem. Et ẜ
quidem quātū ad illuminationem fidei

pertinebat illis ſufficere poterat ut intuitu corporali nõ inquirerēt qđ creditum ⁊ intellectum pleniſſimo viſu mortis inſpicerent. Si diligentia ſagaci officij dñi vſqȝ ad vidēdum pueꝝ perſeuerabat futuri temporis hominibus ſinebat· vt ſicut profuit nobis omnibus ꝙ poſt reſurrectionem domini veſtigia vulnerum in carne ipſius explorauit apoſtoli Thomę manꝰ. Sic ad noſtram vtilitatem proficeret ꝙ eius infantiam magorum probauit aſpectus. Viderunt igitur ⁊ adorauerunt puerum quãtitate paruum· alienę opis indiguum· fandi impotentem· ⁊ in nullo ab humanę infantię generalitate diſſimilem· quia ſicut fidelia erant teſtimonia quę in eo maieſtatem inuiſibilis diuinitatis aſſererent· ita probatiſſimum eſſe decebat verbum dei veraȝ hominis ſuſcepiſſe naturam· ne vel ineffabilium operum ſecutura miracula· vel excipiendarum ſupplicia paſſionum fidei ſacramentum ex rerum diuerſitate turbarent· cum omnino iuſtificari non poſſint niſi qui dominum Jeſum ⁊ verum deũ hominem cerdidernnt.

De myſticis eorum muneribus Idem in primo. Cap. CVII.

Conſūmant ergo deſidērium ſuum ⁊ ſtella pręeunte perueniunt ad puerum dominum Jeſum chriſtum· adorãt in carne verbũ· in infantia ſapientiam· in infirmitate virtutem· ⁊ in veritate hominis dominum maieſtatis. Vtiqȝ fidei ſuę ſacramentũ intelligentięqȝ manifeſtent quod cordibus credunt· muneribus proteſtantur· dum thus deo· mirrham homini· aurum offerunt regi· diuinam humanamqȝ naturam in vnitate perſonę venerãt̃. Nõ enim erat in ſubſtantijs proprium· non erat in poteſtate diuerſum. Fulgētius vbi ſupra. Attende ergo quid obtulerunt· ⁊ agnoſces quid crediderũt.

Per hoc enim tria munerum genera q̃ ab eis offeruntur in vno eodemqȝ chriſto ⁊ diuina maieſtas ⁊ regia poteſtas ⁊ humana mortalitas intimatur. Thus nimiruȝ ad ſacrificium. Aurum pertinet ad tributum. Mirrha vero ad ſepulturam mortuorum. Hęc omnia fides ſancta Chriſto veraciter offerre non deſinit dum vnum eundemqȝ verum deum regem ac verum hominē credit· ⁊ pro nobis vere mortuum recognoſcit. In oblatione thuris confunditur Arrianus· qui ſoli patri ſacrificium offerri debere cõtendit. In oblatione mirrhę ꝯfundit̃ Manicheus· qui chriſtum vere mortuum ꝓ noſtra ſalute nõ credit. In auro vero ſimul vterqȝ confunditur· quia ⁊ Manicheus de ſemine Dauid ſ̄m carnem natum non credit regem· ⁊ Arrianus vnigenito deo naturalem aſſignare nititur ſeruitutem. Proinde vterqȝ non experiet̃ regem a quo per fidē regatur· ſed a quo pro infidelitatis crimine puniatur· quia ab vno diuinitatꝪ· ab altero carnis veritas denegatur. In eiſdem etiaȝ muneribus confunditur Neſtorius· qui chriſtũ nititur in duas perſonas diuidere· cũ viderat magos nõ alia deo ⁊ alia homini· ſed vni deo ⁊ homini eadē munera ſuppliciter obtuliſſe. Non ergo diuidatur ĩ perſonis qui non inuenitur diuiſus ĩ donis. Propterea quippe vnus idēqȝ iſtis muneribns honoratur· vt vnus idemqȝ deus ⁊ homo cognoſcat̃. Iſta oblatio magorum cõfundit etiam Euticetis inſaniam· qui non vult in chriſto vtranqȝ verã predicare naturã. Veritatē quippe iſtorum muuerum tollit dum in chriſto vnam naturam predicare contendit. Bern. vbi ſupra. Verum quid facitis o magi quid facitis· ꝙ lactentem puerum in tugurio in pannis vilibꝰ adoratis· eiqȝ thuris oblationem impēditis? Ergo ne iſte eſt deus? Dominus vtiqȝ deus· non in ſtabulo ſed in cęlo ſedes eiꝰ. Et vos eum queritis ĩ vili ſtabulo· ĩ matris gremio? Quid facitis ꝙ ⁊ aurum

offertis? Ergo rex ē ipſe? Et vbi aula re-
gia· vbi thron⁹· vbi curię regalis frequē-
tia? Nunquid aula eſt ſtabulū· thronus
preſepiū· curię frequētia Joſeph ⁊ Ma-
ria? Quō ita īſipiētes facti ſūt viri ſapiē-
tes· ut adorent paruulū deſpicabilē tam
ſua ętate ꝗ͂ paupertate ſuoꝝ? Inſipiētes
facti ſunt ut fierēt ſapientes· ⁊ predocuit
eos ſpūs· qđ poſtea predicauit aplus.
Qui vult eſſe ſapiēs fiat ſtult⁹· vt ſit ſa-
piens.

De moralib⁹ noſtris oblatio-nibus. Fulgentius vbi ſupra. Cap. CVIII.

Et nos itaqꝫ fratres offe-
ramus chriſto indubitanter in
fide quod magi obtuliſſe ꝯgno-
ſcuntur in munere· ut vere diuinitatꝭ hu-
manitatiſqꝫ ꝯfeſſio ipſa ſit apud chriſtū
noſtra fidelis oblatio. **Greg⁹ vbi ſ.**
Nato dño aurū offeramus ut eū vbiqꝫ
regnare fateamur. Offeramus thus· ut
credam⁹ ꝙ is qui in tēpore apparuit an̄
tēpora deus extitit. Offeram⁹ ⁊ mirrhā
vt eū quē in ſua diuinitate credimus im-
paſſibilem etiā in noſtra carne fuiſſe mor-
talem. Aliter aūt in auro ſapientia deſi-
gnatur· ſicut per Salomon dicit᷑: The-
ſaurus deſiderabilis requieſcit in ore ſa-
pientis. Thure qđ deo incendit᷑ virtus
orationis exprimitur· ſicut Pš teſtatur
Dirigatur inquit oratio mea ſicut incē-
ſum in cōſpectu tuo. Per mirrham xo
carnis nrę mortificatio figurat᷑· ſicut ec-
cleſię voce de ſuis operijs vſqꝫ ad mortē
ꝓ deo certantibus dicit᷑: Man⁹ meę di-
ſtillauerūt mirrham. Itaqꝫ nato regi au-
rum offerimus· ſi in eius cōſpectu· clarita-
te ſupernę ſapiētię reſplendemus. Thus
offerimus ſi cogitationes carnis per ſan-
cta orationū ſtudia in ara cordis incen-
dim⁹· ut aliquid ſuaue deo ꝑ cęleſte de-
ſideriū redolere valeamus. Mirrhā offe-
rimus ſi carnis vitia per abſtinentiā mor-
tificamus. Per mirrham nāqꝫ mortua
caro ſeruatur a putredine. Mortuā ve-
ro carnē putreſcere· eſt hoc mortale cor-
pus luxurię fluxui deſeruire. Hinc de q̇-
buſdā dicit᷑ ꝑ ꝓpham: Cōputruerūt iu-
menta in ſtercore ſuo. Jumēta quippe ī
ſtercore putreſcere eſt carnales hoīes in
fetore luxurię vitā finire. Mirrhā ḡ deo
offerimus· cū hoc mortale corpus a pu-
tredine luxurię per condimentum conti-
nentię cuſtodimus. **Aug⁹ ī ſermo-ne de eodem.** Aurum quoqꝫ offeri-
mus ſi elemoſynam faciemus. Thus au-
tem ſi orationem fundamus. Mirrham
vero ſi pro illo moriamur. **Bern̄· in ſermone de eodem.** Magi quidē
ſi ſolum aurum puero obtuliſſent videri
fortaſſe poſſent paupertati matris volu-
iſſe conſulere· nimirum ut haberet vnde
paruulum poſſet filium educare. Nunc
autem cum aurum thus ⁊ mirrham pa-
riter offerūt· proculdubio ſpiritualis ob-
lationis genus inſinuant. Aurum enim
excellere videt᷑ inter diuitias ſęculi· qđ
nos deuote per eius gratiam offerimus
ſaluatori· cum pro nomine ipſius ex inte-
gro derelinquimus ſubſtantiam huius
mundi. Jam vero neceſſe eſt ut qui ter-
rena perfecte contēpſimus· flagranti de-
ſiderio cęleſtia inquiramus. Sic enī of-
ferimus thuris odoramētum quo nimi-
rum vt in Apoc. legimus· deſignantur
orationes ſanctorum. Oportet etiam vt
non ſolum preſens ſęculum contēnas·
ſed ⁊ carnem ipſam caſtiges ac ſeruituti
ſubijcias. Nam qui dixit: Niſi quis re-
nunciauerit omnibus non poteſt meus
eſſe diſcipul⁹· Ipſe quoqꝫ alibi ait: Tol-
lat crucem ſuam ⁊ ſequatur me. Duas
igitur alas habeat oratio noſtra· contē-
ptum mūdi· ⁊ afflictionem carnis. Nec
dubium quin cęlos penetret ⁊ in conſpe-
ctu dei ſicut incēſum dirigatur· in qua cū
auro thure mirrha quoqꝫ pariter offert᷑.
Glo. vbi ſupra. Porro ſi de ma-
gorum muneribus quęritur· an ſinguli
obtulerint ſingula· an vnuſquiſqꝫ tria.
Magis fateri conuenit quod myſterio

congruit. Nullus enim vere chriſtianus dicitur qui non chriſtum ⁊ deum ⁊ regē ⁊ paſſum cōfiteatur ·quod illis trib⁹ muneribus ſignificatur.

¶ De magoruꝫ reuerſione ⁊ Herodis illuſione. Cap. CIX.

Sicut autē Moyſes tacens clamabat·ſic iſti pio affectu interrogabāt· q̄d diuina iuberet voluntas. Nec puer ad eos loquitur·ne diuinitas ante tempus reueletur· ⁊ ut vera eius humanitas habeat᷑. Sed reſponſo accepto in ſomnis ne redirent ad Herodem·per aliam viam reuerſi ſūt in regionem ſuam. ¶ Greg⁹ vbi ſ̄. Hinc patet quia non eſt ſapientia ·non eſt prudentia·non eſt cōſiliū contra dominum. Herodes enim ſibi renūciari de puero poſtulauerat·⁊ ut eum ſi inuenire poſſet extingueret·adorare ſe velle ſimulabat. Sed magi poſtq̄ꝫ a ſtella perducti regem nouum repererūt·eiq̄ꝫ munera detulerunt·ne redirent ad Herodem in ſomnijs admoniti ſunt. Sicq̄ꝫ fit vt Jeſum quem quęrit Herodes inuenire nō poſſit: Cuius perſona qui alij q̄ꝫ hypocritę deſignantur? Qui dum ficte dn̄m quęrunt inuenire nūq̄ꝫ merent᷑. ¶ Leo papa in ſermone ij. Adorato itaq̄ꝫ domino magi ⁊ omni cōpleta deuotiōe ſm̄ admonitionem ſomnij·non eodem q̄ venerant reuertuntur itinere Oportebat enim ut iam in chriſto credentes non per antiquę conuerſationis ſemitas ambularent·ſed noui ingreſſi viā a relictis erroribus abſtinerent. ¶ Greg⁹ vbi ſ̄ In eo vero ꝙ admoniti fuerant faciunt nobis profecto quid faciamus innuunt Regio quippe noſtra paradiſus eſt·ad quā Jeſu cognito redire per viam qua venimus ꝓhibitum ē. A regione enī noſtra ſuperbiendo·inobediendo·viſibilia ſequendo·cibum vetitum guſtando diſceſſimus·ſed ad eam neceſſe eſt ut flēdo obediendo viſibilia contēnendo·⁊ appetitum carnis refrenādo redeamus. Per aliam ergo viam ad regionem noſtram regredimur· q̄m qui a paradiſi gaudijs per delectamenta diſceſſim⁹ ad hāc ꝑ lamenta reuocamur. ¶ Fulgentius vbi ſupra. Itaq̄ꝫ ꝑdicta munera cum magis vnanimiter offeramus·⁊ ad regionem ſanctorum tota cordis deuotione tendamus· nec viam veteris vitę teneamus·ſed diuinis mādatis humiliter obſequentes·qua p̄cipit dn̄s ambulem⁹ vt ad patriam venire valeamus·vbi ſine fine cū ipſo dn̄o gaudeam⁹. Hominis via eſt eius vita. Qui male viuit viā tenet erroris·qui vero bene per viam graditur veritatis. Ergo qui per viā ambulabat fornicationiſ·viam teneat caſtitatis Qui viā tenebat auaritię teneat viā miſericordię. Qui ambulabat per viam fictionis·viam nūc teneat puritatis. Ambulemus bene ꝑ fidem ut perueniamus ad ſpeciem·vbi plenum erit gaudiū noſtrum·quia implebit᷑ in bonis deſideriū noſtrum.

¶ De veneranda die epiphanię. Cap. CX.

Recte quidem ipſa dies in qua vnigenitus deus ſm̄ carnem temporaliter nat⁹ eſt magis venientibus manifeſtatus ·ore cunctorum fideliū epiphania venerabiliter nuncupat᷑·q̄m epiphania manifeſtatio interpretatur. ¶ Maximus vbi ſ̄ In hac igitur in conſpectu noſtri dei nouo gaudio nos exultare cōuenit· in qua noua ſtella nouū hominem mundo reuelauit. In hac die chriſtus Jeſus a patre veniens·deus ⁊ hō ex fęmina natus· ſub chaldęorum adorantiū ſpe· fidem gentium dedicauit·qui quāuis diuinitatem ſuā noſtri corporis adumbratione velaret·ipſum tn̄ dei filium eſſe cęlum prodidit ⁊ terra cognouit. Humilis quidem venit·ſed mirabilis·ut ī eo parit᷑ ⁊ vitas

aſſumptę carnis ineffabilis natura fulge
ret deitatis. Et quãq̃ terrena cunabula
naſcentem ſuſciperent· illum tamen non
eſſe terrenum cęleſte teſtabatur ſignacu-
lum. In cunis nãq̃ iacebat ſed e cęlo ra
diabat· apud iudęos vagiebat· apud gẽ
tiles regnabat. In bethleem a matre la-
ctabatur· ⁊ in chaldęa a magis adoraba
tur. **Leo papa in ſermone ij.**
Gaudendum eſt igitur in domino· quia
poſt natiuitatis eius ſolennitatem breui
temporis interuallo feſtiuitas declara-
tionis eius illuxit· ⁊ quem in illo die vir-
go peperit· in hoc mundus agnouit· ver
bum enim quod caro factũ eſt· ſic noſtrę
ſuſceptionis exordia temperauit· ut Je-
ſus natus credentibus manifeſtus· ⁊ per-
ſequentibus eſſet occultus. **Idem
in quinto.** Pręceſſerãt quidẽ multa
documẽta quę corpoream natiuitatem
dei manifeſtis declararẽt initijs. ſiue cũ
beata virgine Maria ſe ſpiritu fęcundã-
dam ac dei filium parituram audiuit et
credidit· ſiue cum ad ſalutationem ipſi9
in vtero Eliçabeth nõdũ natus Johã-
nes exultatione ꝓphetica cõmotus fuit·
quaſi etiã intra viſcera matris clamaret
Ecce agnus dei ecce q̃ tollit peccata mũ-
di. Vel cum ortum dñi angelo nuncian
te paſtores cęleſtis exercitus ſunt clarita
te circũdati· ut non ambigerent de pote-
ſtate pueri· quem erant in pręſepe viſuri·
nec putarent ꝙ in ſola natura hominis
eſſet editus· cui ſupernę militię famulare-
tur occurſus. Sed hęc ⁊ huiuſmodi alia
paucis tunc ut videtur perſonis innotu-
erãt· qui vel ad cognationẽ Marię vir-
ginis vel ad ſancti Joſeph familiã per-
tinebãt. Hoc autem ſignum qđ magos
in longinquo poſitos ⁊ efficaciter mouit
⁊ ad dñm Jeſum perſeuerantes attraxit
illius ſine dubio gratię ſacramentũ ⁊ il-
lius fuit vocationis exordium· qua non
in iudęa tantum· ſed etiam in toto mun-
do chriſti erat euangelium ꝑdicandum·
vt per illam ſtellam quę magorum viſui
ſplenduit· iſraelitarũ vero oculos non
refulſit· ⁊ illuminatio ſignificata ſit gen-
tium ⁊ cęcitas iudęorũ. **Maxim9
in ſermone de eodem.** In hac de-
niq̃ die chariſſimi nobis lętandum eſt
feſtiuitate multiplici· qđ enim fulgentio-
ris ſtellę radijs incitati chriſtum domi-
num adorauere chaldęi· deũ verũ gẽti-
bus ſpes data eſt adorandi. Qz aquę or-
dine nouo mutatę ſunt in vinum· noui
poculi nobis ꝓlibatum eſt ſacramentũ.
Qz autem baptiçatus eſt agnus dei· ſalu
tare nobis dedicatum eſt munus regene-
rantis baptiſmi. Recteq̃ tria hęc vno ĩ
die acta nobis myſteria pręedicantur· qui
trinitatis ineffabilis arcanũ vno dei ſub
nomine confitemur. Per hęc ergo mira
cula chriſtus dñs oculis ſe voluit reuela
re mortaliũ· ut inuiſibilis eius diuinitas
quę latebat ĩ homine· nõ lateret in opę.

De ratione vocationis mago-
rum per ſtellam ad dei cultum
Greg9 vbi ſupra.
Cap. CXI.

SEd querẽdum nobis ẽ·
quid nam ſit ꝙ redemptore na-
to angelus in iudęa paſtorib9
apparuit· magos autem ad hunc adorã-
dum ab oriente non angel9 ſed ſtella ꝑ-
duxit· quia videlicet iudęis tanq̃ ratio-
ne vtentibus animal rationale· ſcz ange
lus debuit pręedicare. Gentiles vero qñ
vti ratione neſciebãt· ad cognoſcẽdum
dñm nõ per vocẽ ſed ꝑ ſigna ꝑducti ſũt
qz ⁊ illis ꝓphię tãq̃ fidelib9 nõ ĩfidelib9·
⁊ iſtis ſigna tanq̃ infidelibus nõ fideli-
bus data ſunt. Et notãdũ ꝙ redempto-
rem noſtrũ cũ perfecte iã eſſet ętatis· eiſ-
dem gentibus apoſtoloꝝ chorus pręedi-
cat· eumq̃ paruulũ ⁊ necdũ per humani
corporis loquentẽ officiũ gẽtibus ſtella
denũciat· qz nimirũ rationis ordo poſce
bat· ut ⁊ loquentem iam dñm loquẽtes
nobis pręedicatores innoteſcerent· ⁊ nec
dum loquentẽ elementa muta ꝑdicarẽt.
Chryſo. ſup Mat. omel. vi.

Hec quoqꝫ ratio nobis innotuit: Cur
magos dominus per ſtellaꝫ potius qꝫ ꝑ
ꝓphetas vel angelos vocauit. Quia ſcꝫ
eorum ſaluti mira diſpenſatione conde-
ſcendens· per hec eos vocabat que ſibi
familiaris ꝯſuetudo faciebat· Hinc ⁊ Pau-
lus imitādo gentibꝰ diſſerebat de ara in-
ſpecta poetarum proferens teſtimonia.
Iudeis etiam aliquādiu predicauit de
chriſto· ſine circūciſionis iterdicto. De-
niqꝫ ſi magos vocari per ſtellam eſtimas
indignū· hoc modo reprobabis omnes
cerimonias legis ·omneſqꝫ ritus ⁊ ſacrifi
cia· baptiſmata quoqꝫ ⁊ templum. Hec
omnia ſiquidem de gentium occaſione
ſui traxerūt originē. Sed tamē deus ob
deceptorum ſalutē per ea ipſa ſe coli paſ
ſus eſt per que illi antea coluerāt demo-
nes · aliquandiu illos in melius infle-
ctens· donec a conſuetudine ſua cuiꝰ ami
cicia ligati erant· paulatim eos reuoca-
ret· ⁊ ad phiaꝫ altiorem perduceret. Sic
fecit ⁊ magi͛. Deniqꝫ quos ad preſepe ꝑ-
duxerat preeunte ſtella· non iam per ſtel-
lam ſed per angelum alloquitur· grada-
tim eos perducens ad meliora. Hoc eti-
am feciſſe legitur philiſteis: Nā diuinis
eoꝝ conſiliū dātibus· ne dimiſſione arce
domini in plauſtro iunctis · et cetera q̄
ibi ſcripta ſunt ·eorū preceptum populi
regionū impleuerunt. Dominus quoqꝫ
cum defenſione ſolita diuinoꝝ ſentētiā
comprobauit · nec indignum maieſtati
ſue putauit v̄ba ꝓphanoꝝ ad effectum
perducere· atqꝫ id agere ut illi viderētur
fideliter talia ſuaſiſſe. Etenim ad maio-
rem dei pertinebat gloriā · ſi virtus eius
etiam inimicoꝝ teſtimonio panderetur·
⁊ ipſi quoqꝫ gentilitatis magiſtri conſo-
nam ferrent de dei veri poteſtate ſenten-
tiam. In phitoniſſa quoqꝫ tenuit hunc
diſpēſationis tenorem· cum ad eius vo-
tum ſuſcitauit Samuelē. Multaqꝫ his
ſimilia in dei diſpēſationibus inuenimꝰ
Hunc igitur ipſum diſpenſationis ſue
morē ⁊ in magis ſeruauit· quibus ingēs
⁊ clarum aſtrum· vt eis de magnitudine
⁊ pulcritudine· necnon ⁊ de ipſa curſus
nouitate admirationē moueret oſtēdit.

¶ De erroꝛe mathematicoꝝ circa fatum. Gregꝰ vbi ſupra. Cap. CXII.

Sed inter hec ſciendum
eſt ꝙ heretici priſcillianiſte na-
ſci vnūquēqꝫ hominem ſub cō-
ſtitutionibus ſtellarum eſtimant· ⁊ hoc ī
adiutorium ſui erroris aſſumūt· ꝙ noua
ſtella exijt cum dominus in carne appa-
ruit· cuius fuiſſe fatum eandem que ap-
paruit ſtellam putant. Sed ſi euangelij
verba penſamus· quibus de eadem ſtel-
la dicitur· vſqꝫ dū veniens ſtaret ſup̄ vbi
erat puer· non puer ad ſtellam ſed ad pu-
erum ſtella cucurrit. Et ſi dici liceat non
ſtella fatum pueri· ſed ſtelle fatum is qui
apparuit puer fuit. Sed abſit a fidelium
cordibus ut eſſe aliquid fatū dicāt· Vi-
tam quippe hominū ſolus hanc cōditor
qui creauit adminiſtrat. Neqꝫ enim ꝓ-
pter ſtellas homo· ſed ſtelle ꝓpter homi-
nem facte ſunt. Et ſi ſtella fatum homīs
dicitur· ipſis ſuis miniſterijs ſubeſſe ho-
mo perhibetur. Certe cum Iacob egre-
deretur de vtero ⁊ prioris fratris plantā
manu teneret· prior ꝑfecte nequaqꝫ egre-
di potuit niſi ſubſequens inchoaſſet. Et
tamen cum vno tēpore eodemqꝫ momē-
to vtrumqꝫ mater fuderit· non vna vtri-
uſqꝫ vite equalitas fuit. Sed ad hoc ſo-
lent reſpondere mathematici· quia virtꝰ
conſtellationis eſt in ictu puncti. Quibꝫ
nos dicimus contra· quia magna eſt na-
tiuitatis mora. Si igitur ī ictu puncti cō
ſtellatio permutatur· neceſſe iā eſt ut tot
dicātur fata · quot ſunt naſcentiū mem-
bra. Fateri etiam mathematici ſolent ꝙ
quiſquis aquarij ſigno naſcitur· in hac
vita piſcatoris miniſterium ſortiat̄. Pi-
ſcatores vero getulia non habet ut fer-
tur: Quis igitur dicat· quia nemo illic
in ſtella aquarij naſcitur in hac vita vbi
piſcator omnino nō habetur? Rurſum
q̄s naſci ſigno libre aſſerunt trapezitas

futuros dicunt· cum trapeçitas multarū gentium provincię ignorant· fateantur ergo neceſſe eſt· aut hoc in eis ſignum nō eſſe· aut effectum fatalem omnino nō habere. In perſarum francorum terra reges ex genere prodeūt· quibus profecto naſcentibus quis eſtimet quanti eiſdem momentis horarum ac temporum ex ſeruili conditione naſcuntur. Et tamen filij regum vno eodemq; ſidere· cū ſeruis nati ad regnum proficiunt· cum ſerui q̄ ſecum fuerant nati in ſeruitute moriātur. Hęc de ſtella breuiter dixim⁹ ne mathematicorum ſtulticiam indiſcuſſam pręteriſſe videamur.

De cultu ꝛ religiōne magorū vel ceterorum orientaliū Chryſoſto. ſuper Mat. li. primo. Cap. CXIII.

Magi ergo cōfeſtim vt natus eſt Chriſtus magnum in homine paruulo deum oſtenderūt ꝛ verbis ꝛ actibus ꝛ muneribus. Verbis quidem· quia dixerūt: vbi eſt qui natus eſt rex iudeorum: ꝛc. Actibus vero· quia cum vidiſſent eum adorauerunt· ꝛ inuenta eſt in eis fides acutior q̄ȝ aſpectus· humilia nimirum videntibus ꝛ alta intelligentibus. Muneribus autem quia obtulerūt ei aurum thus ꝛ mirrhā. Legis apud aliquem iſtos magos ex libris Balaā diuinatoris apparituręſtellę huius accepiſſe ſententiam. Cuius diuinatio poſita eſt in veteri teſtamento: Orietur ſtella ex Jacob· ꝛ exurget homo ex iſrael· ꝛ dominabitur omnium gentium. Audiui etiam aliquos referētes de ſcriptura quadam· ꝛ ſi nō certa eſt· tamē non deſtruente fidem· ſed potius delectante. Quoniam erat gens quędam in ipſo orietis principio iuxta oceanum ſita· apud quos ferebať ſcriptura quędā· d apparitura hac ſtella ꝛ offerēdiſ muneribus huiuſmodi· noīe Seth inſcripta· quę per generationes ſtudioſoꝝ hominum p̄ribus filijs ſuis referētibus habebatur deducta. Elegerunt itaq; ſe ipſos duodecim quidē ex ipſis ſtudioſiores ꝛ myſterioꝝ cęleſtium amatores· ac poſuerunt ſeipſos ad expectationē huius ſtellę. Et ſiq; ex eis moriebať· filius ei⁹ aut aliquis ꝓpinquoꝝ· in eius loco cōſtituebatur. Dicebantur autem maguſci lingua eorum· quia in ſilētio tacitaq; voce glorificabāt deū. Hi ergo per ſingulos annos poſt meſſem aſcendebant in mōtem qui vocabatur victorialis· habēs in ſe quandam ſpeluncam· in ſaxę fōtibus ꝛ electis arboribus amenisſimis· vbiq; ſe lauantes· orabant ꝛ laudabant in ſilentio deū trib⁹ dieb⁹. Sicq; faciebāt p ſingulas generatiōes· ſemp expectantes ne forte ī ſua generatiōe ſtella illa beatitudinis oriret. Tādē igiť apparuit eis ſtella deſcēdēs ſup mōtē illū victorialē· habēs in ſe q̄ſi pueri puuli formā· ꝛ ſup ſe crucis ſimilitudinē· q̄ locuta ē eis· eoſq; docuit ꝛ ut ꝓficiſcerēť ī iudęā p̄cepit. Proficiſcētes aūt p̄cedebat ſtella p bienniū· ꝛ nec eſca nec pot⁹ defecit ī p̄ſonis eorum. Cetera vo q̄ ab eis geſta eē referūť ī euāgelio cōpēdioſe ponūť. Vt aūt reuerſi ſūt ſtudioſe magis q̄ȝ prius deū colētes glorificauerūt. Sed ꝛ oīb⁹ in genere ſuo p̄dicauerūt ꝛ multos erudierūt. Deniq; cū p⁹ reſurrectiōem dn̄icā iſſet vnus ex aplīs ī illā ꝓuinciā· eidē adiūcti ſūt· ꝛ ab eo baptiçati p̄dicationis illius adiutores facti ſunt.

De prima manifeſtatione chriſti· per nationes ꝛ ꝓuincias gētium. Leo papa ī ſermone j. Cap. CXIIII.

Ad omnium igitur hominum ſpectat ſalutem q infātia mediatoris dei ꝛ hominum iā vniuerſo declarabať mūdo· cū adhuc exiguo detineret opidulo. Quāuis enim iſraeliticā gētem ꝛ ipſi⁹ gentꝫ vnā familiā delegiſſet· de qua naturam humanitatꝭ vniuerſę aſſumeret· noluit tamen intra

maternę habitationis anguſtias ortꝰ ſui
latere primordia ·ſed mox ab omnibꝰ vo
lut agnoſci qui dignatꝰ ē omnibꝫ naſci.
Tribus igitur magis in regione orientis
ſtella nouę claritatis apparuit·quę illu/
ſtrior cęteris ſideribus facile in ſe intuen/
tium oculos animoſqꝫ cōuerteret·vt cō/
feſtim aduerteretur non eſſe ocioſum qđ
tam inſolitum videbatur·Dedit ergo aſpi/
cientibus intellectuꝫ·qui pręſtitit ſignū·
⁊ quod fecit intelligi fecit inquiri ·⁊ ſe in/
ueniendū obtulit requiſitus .Sequunt
tres viri ſuperni luminis ductuꝫ ⁊ pręuij
fulgoris indiciū intenta contemplatiōe
comitantes·ad agnitionem veritatꝭ grē
ſplendore ducuntur·qui humano ſenſu
ſignificatum ſibi regis ortū eſtimauerūt
in ciuitate regia eſſe inquirendū. Sed q
ſerui ſuſceperat formam ⁊ nō iudicare ve
nerat ſed iudicari·bethleem pręelegit na
tiuitati·hieroſolymam paſſioni. Conſū/
mant ergo magi deſiderium ſuum ·⁊ ſtel
la pręeunte pueniunt ad puerum. Ado/
rant in carne verbum ·in homine deū ·⁊
quod corde credunt muneribus oſtēdūt
Idē in ſecundo. Iam tunc ergo cę/
li enarrauerunt gloriam dei·⁊ in omnem
terram ſonus exiuit veritatis·cū ⁊ paſto/
ribus exercitus angelorum ſaluatorꝭ edi/
ti annunciator apparuit·⁊ magos ad eū
adorandum pręuia ſtella perduxit· ut a
ſolis ortu vſqꝫ ad occaſum veri regis ge/
neratio choruſcaret·cū rerum fidem ⁊ re/
gna orientis p magos diſcerent·⁊ roma/
num imperium non lateret. Nam Hero
dis ſęuicia volens primordia ſuſpecti ſi/
bi regis extīguere · huic diſpēſationi ne/
ſciens ſeruiebat·ut dum atroci intentus
facinori·ignotum ſibi puerum in diſcre/
ta infantium cede perſequitur·annuncia
tum cęlitus dominatoris ortū inſignior
vbiqꝫ fama loquerer. Quā promptio/
rem ad narrandum diligentioremqꝫ faci
ebat·⁊ supernę ſignificationis nouitas·⁊
cruentiſſimi perſecutoris impietas . Tūc
aūt etiā ęgypto ſaluator infert· vt gens
antiquis erroribus dedita·iā ad diuinā
ſalutem per occultam gratiam vocare/
tur. Et quę nōdum ab animo deiecerat
ſuperſtitionē·iam hoſpitio reciperet ve/
ritatem.

De obcęcatione populi iudeo/ rum. Cap. CXV.

Quantam enim gratiarū actionem debeamꝰ deo pro il/
luminatione gentium ·probat
obcęcatio iudęorum. Quid enim tā cę/
cum·quid tam lucis alienū. qꝫ illi ſacer/
dotes ⁊ ſcribę iſraelitarum fuerunt ·qui
percunctantibus magis ⁊ Herode quę/
rente·vbi chriſtus ſcđm ſcripturarum teſti
monia naſceretur·hoc de prophetico re/
ſponderūt eloquio·quod indicabat ſtel/
la de cęlo. Quę vtiqꝫ magos hieroſoly/
mis prętermiſſis vſqꝫ ad cunabula pue/
ri ·ſicut poſtmoduꝫ fecit ſua ſignificatio/
ne perducere potuiſſet·niſi ad confutan
dam iudęorū duritiam pertinuiſſet ·vt
non ſolum ductu ſideris·ſed etiam ipſo/
rū profeſſione innoteſceret natiuitas ſal/
uatoris . Iam ergo ad eruditionem gen/
tium propheticus ſermo tranſibat·⁊ pręe/
nunciatum antiquis oraculis chriſtum
ad alienigenarum corda diſcebant·cum
iudęorum infidelitas veritatem ore pro/
ferret ⁊ mendacium corde retineret. No/
luerunt enim agnoſcere oculis·quem de
ſacris indicabāt libris·ut quem nō ado/
rabant infantię infirmitate humilē· po/
ſtea crucifigerent in virtutum ſublimita/
te fulgentem.

Idem in quinto.

Itaqꝫ qui extra Chriſti regnum eſſe vo/
luerunt·adhuc quodammodo ſub He/
rodis principatu ſunt·⁊ alienigenę pote/
ſtati deſeruiunt . Nondum intelligunt
quod negare non poſſunt·⁊ mente non
capiunt quod ſcripturarum teſtimonio
norūt·qm̄ inſanis magiſtris ꝯitas ſcan/
dalum eſt·⁊ cęcis doctoribꝫ fit caligo qđ
lumen eſt. Reſpondēt igitur interroga/
ti·qꝫ ī bethleem Chriſtus naſcitur· ⁊ ſci/
entiam ſuam qua alios inſtruunt non

ſequũtur. Perdiderunt ſucceſſionez re-
gum·placationẽ hoſtiarũ·locum ſuppli-
cationum ·ordinem ſacerdotũ· ⁊ cũ oĩa
ſibi ſunt clauſa·omnia experiantur eẽ fi-
nita·non vident ea in chriſtum eſſe tran-
ſlata. Unde ꝙ illi tres viri vniuerſarum
gentiũ perſonam gerentes adorato dño
adipiſcunt̃·ħ ĩ populis ſuis per fidem q̃
iuſtificat impios totus mũdus aſſequit̃
hereditatẽ dei añ ſecula preparatã acci-
piunt adoptiui· ⁊ perdũt qui videbãtur
eẽ legitimi. **Aug⁹ in ſermone de
eodem.** Hec igitur illumĩatio mago-
rum magnum fuit teſtimoniũ cecitatꝭ iu-
deorum. Iſti requirebãt in aliena·quem
illi in ſua non agnoſcebant. Iſti inuene
runt·quem illi apud ſe negauerunt. Iſti
peregrini puerũ chriſtum nõdum verba
ꝓmentem adorauerunt·vbi ciues illũ iu-
uenẽ miracula facientẽ crucifixerũt. Iſti
in membris paruis deum agnouerunt·il-
li in factis magnis·nec tanq̃ȝ homini pe
percerunt·quia non plus fuit videre no-
uam ſtellam in eius natiuitate fulgentẽ
q̃ȝ ſolem in eius morte lugentem.

De libris eorum retẽtis ad ob-
ſequium chriſtianorum.
Cap. CXVI.

IAm vero ꝙ eadem ſtel-
la que magos perducit ad lo-
cum vbi cum matre virgine de-
us infans erat·que vtiq̃ȝ ad ipſam ciui-
tatem eos perducere potuit·ſe tamẽ ſub-
traxit·nec eis prorſus apparuit·donec de
loco in quo chriſtus naſceretur iudeos
interrogarent· ⁊ ipſi eum ſm diuine ſcri-
pture teſtimoniũ nomĩarẽt. Quid aliud
ħ ſignificauit diuĩa ꝓuidẽtia ·niſi apud
iudeos ſolas diuinas litteras remanſu-
ras·quibus gentes inſtruerentur,·illi ob-
cecarentur·quas ponerent non ad adiu-
torium ſalutis ſue·ſed ad teſtimoniũ ſa-
lutis noſtre: Nam hodie quaſcũq̃ȝ pre-
miſſas de chriſto ꝓphias iam rerum cõ-
pletarꝫ luce ꝓferimus declaratas·ſi forte
pagani quos lucrari volumus dixerint:
non eas tanto ante predictas ·ſed poſt
rerum euentũ a nobis eſſe cõfictas: Iu-
deorum codices recitamus·vt paganorꝫ
dubitatio ſuſtollatur·qui iam in magis
illis figurabantur·quos iudei de ciuita-
te in qua natus eſt chriſtus diuinis elo-
quijs inſtruebant· ⁊ eũ ipſi nec requrebãt
**Idem contra fauſtum diſpu
tatione xvj.** Cur ergo Fauſtus Ma-
nicheus a nobis tanq̃ȝ impoſſibile que-
rit·quõ fidem chriſtianã hõ gentilis ꝑ iu
deorꝫ libros diſcere velit· cũ oẽs gentes
tanta deuotione librorꝫ illorꝫ diſcipule
fieri cernantur ·eoipſo nimirũ fortius ac
firmius ꝙ ex inimicorꝫ manibus tãta de
chriſto teſtimonia ꝓferũtur ad aliquem
vſum ſanctorꝫ ordinat̃ oĩs cecitas impi-
orum a ſũmo·ſ·deo·qui ꝓ ſui regiminis
equitate bñ vtitur etiã malis·ut qui ſuo
iniuſte viuũt arbitrio·iuſte diſponantur
illius iudicio. Ergo ne ꝓphias chriſti na
ſcituri·mira facturi·indigna paſſuri·mo-
rituri·reſurrecturi·aſcenſuri·euangelium
per oẽs gentes diſſeminaturi·illi finxiſſe
crederent̃ qui populis annũciarẽt eũ·ma
gnum quid actũ eſt in vſum noſtrꝫ de in-
fidelitate iudeorꝫ·ut idem ipſi qui ħ ꝓpt̃
ſe nõ haberẽt in cordibus·ꝓpter nos ha
berent in codicib⁹. Nec inde auctoritas
illis libris minuitur ħ ⁊ auget̃·qñ ⁊ ipſa
cecitas eorꝫ ibi predicta legit̃. Uñ magi
non intelligendo veritatem teſtimoniũ
perhibent veritati· quia cum eos libros
non intelligunt a quibus non intelligẽ-
di predicti ſunt·hinc etiam eos veraces
oſtendunt. **Iſidorus de myſte
rijs geneſeos.** Deniq̃ȝ quid aliud ẽ
hodie gens ipſa iudeorꝫ·niſi quedã ſcri-
niaria chriſtianorum baiulans leges ⁊ ꝓ
phetas ad aſſertionis eccleſie teſtimoni-
um·ut quod nunciant illi per litterã·nos
honoremus per ſacramentum. **Leo
papa in ſermone iij.** Ecce veritas
illumĩat magos·ĩfidelitas obcecat ma-
giſtros. Carnalis iſrael nõ intelligit qđ
legit·nõ videt qđ oſtẽdit·vtitur paginiſ

quoꝝ non credit eloquijs.

¶ Inuectio contra cęcitatem illius populi ⁊ exhortatio ad deū. Cap. CXXVII.

VBi ē iudee gloriatio tua
v vbi nobilitas ex Abrae pr̄e du-
cta? Ecce maior minori ſeruis.
⁊ alienigenis in hereditatis tuę ſortē in-
trantibus eius teſtamenti qđ in ſola te-
nes littera recitationi famulari. ¶ Idē
in ſecundo. Quę eſt iſta iudęi tā im-
perita in vobis ſciētia. tam indocta do-
ctrina? Interrogati locū chriſti natiuita
tis veraciter ac memoriter dicitis qđ le-
giſtis in bethleem iudę. Sic enim ait ꝓ-
pheta: Ex te exiet princeps ⁊c. Hūc pri-
cipem natū ⁊ angeli paſtoribus. ⁊ vobis
paſtores annunciauerunt. hunc ⁊ lōgin-
quę gentes orientis in ſolito noui ſideri
ſplēdore didicerūt. ⁊ ne de loco editi re-
gis ambigerent vr̄a eruditio ꝓdidit qđ
ſtella non docuit: Cur vobis viā quam
alijs apitis obſtruitis? Cur in veſtra infi
delitate reſedit dubium. qđ ex veſtra re-
ſponſione fit manifeſtū? Locū natiuita-
tis de ſcripturaꝝ teſtimonio demonſtra-
tis. pręſentiā tēpori de cęli ⁊ terrę atteſta
tione cognoſcitis. ⁊ tn̄ vbi ad ꝑſequen-
dū animus Herodis exarſit. ibi ad non
credēdū veſter ſenſus obdurnit. Felici-
or ergo infantiū ignorātia quos ꝑſecu-
tor occidit ꝗ̄ vr̄a ſcientia quos in ꝑtur-
batione ſua cōſuluit. ¶ Idem in v.
Reſipiſce tandē iudęe. reſipiſce. ⁊ ad re-
demptorē etiā tuū depoſita infidelitate
cōuertere. Noli tui ſceleris inanitate ter-
reri. non iuſtos chriſtus ſed pctōres vo-
cat. nec impietatē tuā repellit. qui pro te
cū crucifixus eſſet orauit. Immitē patrū
tuoꝝ ſolue ſn̄iam. nec te maledictio eoꝝ
patiari obſtringi. q̄ clamātes de chriſto:
Sāguis eius ſuꝑ nos ⁊ ſuꝑ filios nr̄os.
facin⁹ ſui criminis trāſfuderūt. Redite
ad miſericordē. vtimini clemētia remittē
tis. ſęuicia enim veſtrę iniquitatis cōuer
ſa eſt in cauſā ſalutiſ. viuit quē perire vo-
luiſtis. Cōfitemini negatū. adorate ven
ditum. vt vobis bonitas illius proſit cui
veſtra malignitas nocere nō potuit. Pꝛ
ergo ad verā ꝑtinet charitatē quā etiam
inimicis noſtris ex dn̄ica eruditione de-
bemus. ⁊ optandū nobis ⁊ ſtudendū eſt
ut hic populus qui ab illa ſpūali patrū
nobilitate defecit. ramis ſuę arboris in-
ſeratur. Multū enim nos beniuolentia
cōmendat iſta. qꝛ illorum delictum ideo
nobis miſericordię locuꝫ fecit. vt eos ad
ęmulationē ſalutiſ recipiēdę fides noſtra
reuocaret. Nam vitam prioꝝ nō ſolum
ſibi ſed etiam alijs eſſe vtilē docet. vt qđ
apud eos agi non poteſt verbis. obtine-
atur exemplis.

¶ De lapide angulari iūgēte duos parietes in vnū. Idē in iij. Cap. CXVIII.

INtret etiā i patriarcha-
i rum familiā gētiū plenitudo. ⁊
bn̄dictionē in ſemine Abraā q̄
ſe filij carnis abdicāt filij ꝓmiſſionis acci
piant. Adorent in tribus magis oēs po-
puli vniuerſitatis auctorē. ⁊ nō in iudęa
tantū de⁹ ſꝫ ī toto orbe ſit not⁹. ut vbiqꝫ
in iſrł ſit magnū nomē eius. ¶ Aug⁹ i
ſermone de eodē. Nūc quoqꝫ cha-
riſſimi ut filij grē ⁊ heredes vocationem
vr̄am videte. ⁊ manifeſtato iudęis ac gē
tib⁹ chriſto. tāqꝫ angulari lapidi ꝑſeue-
rantiſſima dilectione cohęrete. Manife-
ſtatus ē. n. ī illis cunabulis īfātię ſuę his
qui ꝓpe erāt. ⁊ his q̄ lōge. iudęis ſcꝫ ī pa
ſtorū ꝓpinquitate. gētib⁹ in magoꝝ lon-
ginq̄tate. Manifeſtatus ē ḡ nec illis do-
ctis nec iſtis iuſtis. ꝑualet. n. īperitia ī ru-
ſticitate paſtoꝝ. ⁊ impietas in ſacrilegijs
magoꝝ. Vtroſqꝫ ſibi lapis iſte angulari
applicuit. quippe q̄ ſculta mūdi eligere vt
confunderet ſapientes ⁊ non iuſtos vo-
care ſed peccatores venit. vt nec aliquis
magnus ſuperbiret. nec aliquis infir-
mus deſperaret. ¶ Fulgentius

vbi ſupra. Iſti ſũt duo parietes qui ex diuerſo venerũt· ꝛ in lapidẽ qui fact⁹ eſt in caput anguli vnitate fidei conuenerunt. Unus paries venit ex iudeis· alter venit ex gentibus. Lõge a ſe diuerſi erãt quando diuerſa credebant. Poſitus ẽ in medio lapis angularis q̇ ad ſe vtrũq3 parietem duceret· ꝛ vtrũq3 vno nomine nuncuparet· eſſentq3 vnum communione vocabuli· qui fierẽt in vna gratia ſacramenti. Per chriſtũ enim qui eſt pax noſtra faciẽs vtrũq3 vnum· iudei ꝛ gentiles facti ſunt vnũ· quibus fidei vnitas vnum indidit nominis chriſtiani vocabulum. Ad lapidẽ ergo angularẽ vterq3 paries venit ꝛ verum angulum fidei vnitas fecit. Horum duoꝝ parietum vn⁹ eſt adductus quando gentibus nouum apparuit ſidus. Illi fuerunt primitię iudęorum· iſti facti ſunt primitię gentium. Illi de proximo adducti· iſti de longinquo reducti. Prope enim erant iudei q̇ deum colebant· longe erant gentiles qui idolis ſeruiebant. Hoc vtiq3 ſignificabant paſtores· qui naſcẽte chriſto prope ſunt inuenti· ꝛ magi qui ſunt de longinquis partibus orientis adducti· qui tamen venientes cum ipſi iudei non eſſent regem iudęorum ſe quęrere profeſſi ſunt· ꝛ ad ipſum adorandum ſe veniſſe dixerunt.

De oblatione pueri Jeſu cum hoſtijs ĩ templo· Beda ĩ omel. dę purificatione. Cap. CXIX.

ET poſtq̃3 impleti ſunt dies purificationis Marie ſcḋm legem Moyſi· tulerunt illum in hieruſalem ut ſiſterẽt eum domino ſicut ſcriptum eſt in lege domini. Intueamur diligentius legis verba. ꝛ aperte videbimus q̃3 beatiſſima dei genitrix ꝛ virgo ꝑpetua ſimul cum filio quẽ genuit ab omni fuerit legis ſubiectione liberrima. Cũ enim dicat lex mulierem quę ſuſcepto ſemine peperiſſet ĩmundam decerni· ac ꝑ multos dies vna cum prole quã genuiſſet oblatis victimis debere mundari· patet profecto ꝙ illam quę ſine virili ſuſceptione ſeminis virgo peperit· vna cum filio qui natus eſt ei nec immũdam deſcribat· neq3 per hoſtias ſalutares mundandam eſſe doceat. Sed ſicut ipſe domin⁹ ac ſaluatoꝛ noſter qui legẽ dedit· ut eos qui erant ſub lege redimeret· apparẽs in hoĩe ſub lege fieri voluit· Sic ꝛ btã dei genitrix illius qui ſingulari priuilegio ſupra legem fuit· pro oſtendendo tñ humilitatis exemplo ſubdi non refugit legalibus inſtitutis· iuxta illud viri ſapientis: Quãto magnus es humilia te in omnibus. Sicut ſcriptum eſt ait in lege domini: Quia omne maſculinum adaperiẽs vuluã ſanctum domino vocabitur. Re uera pręcepit lex primogenitum oẽ maſculini ſexus ſanctũ domino vocari. Et ideo munda quęq3 deo offerri· immũda vero mũdis mutari vel occidi· ꝛ hoĩs primogenitũ quinq3 ſiclis argẽti redimi debere.

Idem ſuper Lucam li. j. Quod aũt ait euãgeliſta: Adaperiens vuluã cõſueto natiuitatis moꝛe tenet loquẽdi formã· nõ ꝙ ipſe dñs nr̃ ſacri ventris hoſpitiũ qḋ ſanctificauerat ĩgreſſus deuirginaſſe credẽd⁹ ſit egreſſus· ſcḋm hęreticos q̇ dicũt beatã Mariã fuiſſe ꝟginẽ vſq3 ad partũ· ꝛ nõ fuiſſe ꝟginẽ poſt partũ. S3 iux̃ fidẽ catholicã clauſo virginis vtero q̃ſi ſpõſus ꝓceſſiſſe de thalamo ſuo. Sequit̃.

Idẽ in omel. Et vt darẽt hoſtiã ſcḋm ꝙ dictũ ẽ in lege dñi· par turturũ aut duos pullos colũbarũ. Hoſtia hęc paupeꝝ erat. In lege nãq3 ꝑcepit dñs ut q̇ poſſẽt agnũ ꝓ filio vl̃ filia ſit ꝛ turturẽ ſiue colũbã offerẽt· q̇ ꝟo nõ ſufficerẽt ad offerẽdũ agnũ· duos iã turtureſ offerrẽt aut duoſ pullos colũbarũ. Dñs ğ nr̃ę ꝓ oĩa memoꝛ ſalutꝭ nõ ſolũ cũ de⁹ eẽt hõ fieri· ſꝫ etiã cum eẽt diues paupꝫ fieri dignat⁹ ẽ ꝓ nobis· ut nos ſua paupertate ſimul ꝛ humanitate diuitiarũ ꝛ diuinitatꝭ ſuę donaret participes eẽ.

¶ De hoſtiarum illarum myſterio. Cap. CXX.

Sed libet pauliſper intueri: Cur hę maxime volucres in hoſtiam domini iubentur offerri. Nam ⁊ Abraam patriarcha tanto ante legem has in holocauſtū domino obtuliſſe legitur. ⁊ in pleriſq; legis cerimonijs qui mundādus eſſet per has mundari iubeatur. Columba ergo ſimplicitatem. turtur indicat caſtitatem. qꝛ ⁊ colūba ſimplicitatis. ⁊ caſtitatis amator turtur eſt. ita ut ſi coniugem caſu perdiderit nō aliam vltra coniugē quęrere curet. Vnde in laudibus eccleſie loquit̄ dominus: Pulcrę ſunt genę tuę ſicut turturis. Et iter: Ecce tu pulcra es. oculi tui columbarum. Genas quippe vt turturis habet. qui ab omni impudicitię peſte caſtum ⁊ immunem ſe tenet. Oculos habet columbarum. qui nulli nocere deſiderans amore ſimplici contuetur etiā inimicū. Sed auis vtraq; quia pro cantu gemitum edit. ſanctorum in hoc ſeculo deſignat luctū. De quo dominus ait: Beati qui lugent quoniā conſolabunt̄. Merito itaq; domino turtur ⁊ colūba ī hoſtiam offeruntur. quia ſimplex ⁊ pudica. atq; luctuoſa fideliū conuerſatio gratum illi ſacrificium eſſe probat̄. Cū autē vtraq; auis iſta propter conſuetudinem gemendi pręſentes ſanctorum luctus ac deſideria ſuperna pretendat. Hęc tamē differunt. qꝛ turtur ſoliuagus. columba vero gregatim gemere conſueuit. ⁊ ob h̄ iſte ſecretas orationū lachrymas. illa vo publicos eccleſię cōuētus inſinuat. Nec fruſtra duo turtures aut duę columbę pulli. vnus ex eis pro peccato. alter in holocauſtum iubetur offerri. Duo nanq; ſunt genera cōpunctionis quibus ſemet ipſos domino fideles īmolāt in ara cordis. quia deum ſciens anima prius compungit̄ timore. poſtea vo amore. Priꝰ enim in lachrymis ſe afficit. quia dū mala ſua recolit pro his ęterna perpeti ſupplicia pertimeſcit. quod eſt vnum turturem aut pullum columbę pro peccato offerri. dum vero męroris anxietate longa fuerit fortitudo conſumpta. quędam iā de pręſumptione venię ſecuritas naſcit̄. ⁊ in amorem cęleſtium gaudiorum animus inflammatur. Et qui prius flebat ne ad ſupplicium duceretur poſtmodum amariſſime flere incipit eo ꝙ a regno differt̄. quod eſt de altero turture ſiue pullo columbę holocauſtum facere. Dicit̄ enim holocauſtum totum incenſum. Et holocauſtū ſe domino facit. qui terrenis omnibus ſpretis. ſolo deſiderio beatitudinis ęſtuans. ſolam hanc per luctum ⁊ lachrymas quęrit. Dum enim mens q̄ ſit illa beatorū ſocietas quę ſit ęternę viſionis dei fęlicitas per contemplationē cernit. quia bonis perhēnibus deeſt amplius plangit q̄ꝫ prius flebat cum ęterna mala metuebat. Vtrāq; vero noſtrę cōpunctionis hoſtiam gratanter accipit. q̄ ⁊ pro peccato lugentibus ⁊ afflictis clementer errata dimittit. ⁊ pro ingreſſu vitę cęleſtis tota mentis intentione feruentes ęternę ſuę viſionis luce reficit.

¶ De multiplici chriſti oblatione. Cap. CXXI.

Hinc autem puer Jeſus circumciditur. ac ſic interpoſitis diebus hieroſolymam cum hoſtia defertur. quia ⁊ ipſe iam iuuenis prius omnem carnis corruptionem moriēdo ac reſurgēdo calcauit. Ac deinde interpoſitis diebꝰ cum ipſa carne iam immortali quā pro noſtra ſalute iam hoſtiam deo fecerat ad gaudia ſupernę claritatis aſcēdit. Et vnuſquiſq; noſtrū prius aqua baptiſmi a peccatis omnibꝰ q̄ſi vera circumciſione purgatur. ac ſi proficiēte gratia nouę lucis ad altare ſanctū noua hoſtia ſalutari dn̄ici corpis ⁊ ſanguinis ꝯſecrādꝰ ingredit̄. Nā ⁊ ipſa ſingularit̄ ſimplex ⁊ caſta nr̄i ſaluatoris hūanitas q̄ pro nobis oblata eſt patri non

incongrue per immolationem columbę ſiue turturis poteſt figuraliter exprimi. Sed ⁊ omnis in fine mundi eccleſia primo communi reſurrectione cunctam terrenę labem mortalitatis ⁊ corruptionis exuetur·ac deinde in regnū celeſtis hieruſalem bonorum victimis operum domino cōmēdata transferret. ¶ Bern. in ſermone de eodem. Notandū vero quod dicitur in euangelio: Tulerunt puerum in hieruſalē ut ſiſterent eū domino. Satis quippe delicata videtur hęc oblatio. Veniet tempus quādo iā non offertur in templo·nec inter brachia Symeonis·ſed extra ciuitatem īter brachia crucis. Veniet quando non redimetur alieno: ſed alios redimet ſanguine proprio. Iſtud eſt ſacrificium matutinū·illud autē veſpertinū. Et de vtroqꝫ dicit ſcriptura: Oblat⁹ eſt·quia ipſe voluit. Hoc deniqꝫ reuera eſt mirandū ꝙ alio precio redimitur precium noſtrum. Redemptor noſter redimit̄ anteqꝫ nos ab ipſo redimamur. Quatuor autem de Ieſu diſtinctas oblationes habemus· quarum prima facta eſt de ipſo a parentibus·ſecūda pro ipſo de auibus· tertiā fecit ipſe de ſeipſo·quartā faciet ipſe de populo ſuo. Et nos quidem inſtruimur in his omnibus quid credere· quid imitari·quid ſperare debeamus. Prima ſiquidem oblatio nos inſtruit de humilitate·cum legiſlator ⁊ iudex humiliter legi ſe ſubijcit. Secunda nos inuitat ad paupertatem voluntariam·cum vniuerſitatis auctor ⁊ dominus elegit offerri ꝓ ſe pauperum hoſtiam. Tertia vero ad pietatis viſcera nos emollit·cū pius dominus mori pro impijs per manus nocentium ⁊ crucis ſupplicium non refugit. Deniqꝫ in quarta eſt noſtrum premium cum ſcilicet in fine mundi filius offeret ⁊ tradet ęgenum deo ⁊ patri· Quintā tamen de nobis exhibeamus ad meritum. Quintam enim de nobis facimus ſi noſmetipſos ⁊ in obſeruatione legis hūiles ⁊ in contemptu mūdi voluntarios pauperes·⁊ in cōpaſſione proximi miſericordes exhibeam⁹. ¶ Bern. in ſermone. Ego quidē domine habeo duo minuta corpus ⁊ animam·vtinam hęc tibi perfecte offerre poſſim in laudis hoſtiam. Mihi enim longe melius eſt ⁊ vtilius vt tibi offerar qꝫ ut mihi ipſi deſerar.

¶ De occurſu Symeonis et Anne. Beda vbi ſupra. Cap. CXXII.

Quod autem Symeon ⁊ Anna prouectę ſcilicet ętatis vir ⁊ fęmina deuotis confeſſionum officijs dominum excipiunt· quem corpore quidem paruum vident·ſed diuinitate magnum intelligunt·ſynagogā figurare oſtendunt·quę longa incarnationis eius expectatione fatigata promptis illum mox ut aduenerit ⁊ piaꝝ vlniſ actionū ⁊ fidei non ficte vocibus exaltare ac magnificare ſtuduit· acclamans ⁊ dicens: Dirige me in veritate tua ⁊ doce me quia tu es ſaluator meus ⁊ te ſuſtinui tota die. Meritoqꝫ vterqꝫ ſexus ei gratulabundus occurrit qui vtriuſqꝫ redemptor apparuit. ¶ Ambroſius ī ſermone de eodem. Non ſolū igit̄ ab angelis ⁊ prophetis · a paſtoribus ⁊ parentibus ·ſed etiam a ſenioribus ⁊ iuſtis teſtimoniū accepit generatio ſaluatoris. Omnis ętas·vterqꝫ ſexus euentorumqꝫ miracula aſtruunt. Virgo generat·ſterilis parit·mutus loquitur· Eliçabeth ꝓphetat·mag⁹ adorat· vtero clauſus exultat·vidua cōfitetur·iuſtus expectat. Et bene iuſt⁹ qui nō ſuā ſed grām ꝑpli requirebat·cupiēs ipſe corporeę vinculis fragilitat̄ abſolui·ſed expectās ꝓmiſſū ītueri. Sciebat qꝛ bti oculi q̄ chriſtū viderēt. Nūc īq̄t dimitt̄ ſuū tuū ī pace. Videte iuſtū velut corporeę carcere molis īcluſū diſſolui velle ut incipiat cū chriſto eē. ¶ Saſfridus carnoteñ. epus. Hoc nob carmē canit ſenex canus quēadmodū dulci⁹ añ obitū ꝯcinit

oloꝛ albus.] ¶ Aug⁹ in ſermone de natiuitate dñi. Multum ſenex
iſte fuit ad audiendum ſerus· ſed ad vi-
dendũ maturus. Non expectauit ut chꝛi
ſtum videret loquentem· quia vidit infã-
tem. Et hoc illi conceſſum erat iã decre-
pito quaſi deſideranti ac ſuſpiranti ⁊ in
oꝛationibus ſuis quotidie dicenti: Quñ
veniet? putas hic me inueniet? quando
videbo? putas durabo? quando naſcet?
putas iſti videbũt oculi· per quẽ coꝛdis
oculi reuelabũtur? Dicebat hoc cũ oꝛa-
ret ⁊ pꝛo deſiderio ſuo reſponſũ accepit·
quia moꝛtẽ non guſtaret· niſi Chꝛiſtum
dñi videret. Geſtabat eũ Maria mater
eius infãtẽ· quẽ ille vidit ⁊ agnouit om-
nipotentẽ. Intus eſt enim ei reuelat⁹ ·q̇
foꝛis eſt natus. Agnouit infantem Sy-
meon tacentẽ· quẽ iudei occiderũt mira-
cula faciẽtem. Cũ ergo cognouiſſet Je-
ſum· accepit eũ in vlnas ſuas ·i· bꝛachia
ſua· amplexatus eſt eũ. In manus ſuas
infirmitatẽ accepit· ſed maieſtatẽ ſuã in-
tus agnouit. Poꝛtabat eũ a quo poꝛta
batur. Ipſe nanq̧ chꝛiſtus eſt ſapientia
dei attingens a fine vſq̧ ad finẽ foꝛtit᷑·
diſponens oĩa ſuauiter. Nunc dimittis
inquit dñe· ſeruũ tuũ in pace· Dimitti in
pace· quia video pacẽ· viderũt enĩ oculi
mei ſalutare tuũ ·i· chꝛiſtũ dñm. Annun-
ciate ergo diẽ ex die ſalutare eius.

¶ De verbis Symeonis ad Mariam. Beda vbi ſupꝛa. Cap. CXXIII.

MAgno ſane metu fratres
oportet vt audiant᷑ verba q̇-
bus idẽ Symeon de domino
pꝛophetans matrẽ ei⁹ alloquit᷑: Ecce inq̇t
poſitus eſt hic in ruinã ⁊ reſurrectionẽ ⁊c.
Deſideranter quidẽ audit᷑ ꝙ in reſurre-
ctionẽ multoꝝ poſit⁹ dicatur· quia ſicut
in Adam omnes moꝛiunt᷑· ita ⁊ ĩ chꝛiſto
omnes viuificabuntur. Sed non minus
terribiliter ſonat qđ pꝛemittit᷑· qm̃ ⁊ in
ruinam ponitur. Infelix nanq̧ ſatis eſſe
pꝛobatur qui agnita reſurrectionis gloꝛia
deterius cadit· q̇ viſa luce veritatis· gra-
uioꝛibus peccatoꝝ nebulis obcecat᷑. La
lib⁹ enĩ ut ait Petrus apoſtolus: Me-
lius erat lucẽ veritatis non agnoſcere q̃
poſt agnitionẽ retrocedere. Sequit᷑. Et
in ſignum cui contradicetur. Signo cru-
cis dñice multi frequẽter exterius iudeo-
rum· multi contradixere gentilium· mul-
tiq̧ quod grauius eſt falſi fratres hoc ſu-
perficie pꝛofeſſionis exterius ſequũtur· ſed
actionis praue nimium veritatem perſe-
quũtur deum ſe noſſe dicẽtes· factis aũt
negãtes. Et tuã ipſi⁹ aĩaꝫ pertrãſibit gla
dius. Gladium appellat effectum domi-
nice paſſionis ⁊ moꝛtis in cruce· qui per-
tranſiuit animam virginis Marie· quia
non ſine acerbo doloꝛe potuit crucifixũ
moꝛientẽq̧ videre. Licet enim eũ a moꝛ-
te reſurrecturũ quaſi deum nullatenus
ambigebat· quaſi tamen e carne ſua pꝛo-
creatũ moꝛi pauida dolebat. Sequitur.
Vt reuelent᷑ ex multis coꝛdibus cogita-
tiones. Ante dominicam incarnationẽ
cogitationes multoꝝ erãt velate· nec pa
tebat late quis eternoꝝ amoꝛe flagraret
quis celeſtibus bonis tẽpoꝛalia mente pꝛe-
ferret. Sed celi rege in terra nato confe-
ſtim pius quiſq̧ gaudebat. Herodes
autẽ turbatus eſt ⁊ omnis hieroſolyma
⁊c. Pꝛedicante dño ⁊ miracula facien-
te omnes turbe timebant ⁊ deum iſrael
gloꝛificabant. Phariſei autem ⁊ ſcribe
dicta factaq̧ illius ſalutaria oꝛe rabido
carpebant. Ipſo in cruce paſſo replebã-
tur impij leticia ſtulta· pij vero triſticia iu-
ſta· ſed eodem a moꝛtuis reſurgente ⁊ in
celum aſcendente· hoꝛum eſt leticia me-
roꝛe· illoꝛumq̧ meſticia gaudio perhen-
ni mutata. Nunc autem apparente do-
mino· reuelantur ex multis coꝛdibus co-
gitationes· cum lecto vel pꝛedicato ver-
bo ſalutis: Alij quidem libenter auſcul-
tant gaudentes que auditu didicerunt
actu perficere: Alij vero faſtidiẽtes que
audiunt non hoc agendo patrare· ſꝫ his
potius inſultando nituntur cõtraire.

De fuga domini in egyptum. Aug⁹ i ſermone de epiphania. Cap. CXXIIII.

Tunc herodeȝ · ſicut euā gelista dicit· matre geſtāte pu/ er Jeſus in egyptū fugit·putas ne timore? Abſit. Sed vbi moyſes ali/ quādo pfidis clauſerat diē· illuc chriſt⁹ adueniēs ſedētib⁹ in tenebris reddit cla riſſimā lucē. Fugit igitur ut illuminaret non ut lateret·fugit nō formidīe ſed pie/ tate. Nam occultat᷑ infans in egypto· ⁊ regnat ſancta maieſtas in mūdo. Fuge inquit angelus in egyptū. Petrus Rauen̄. epiſcopus. Si verū refu/ giū fugit·ſi auxiliū omniū laceſcit·ſi forti tudo cunctoꝝ formidat· ſeqꝫ vniuerſoꝝ defenſoriū defendat: Cur humana fuga notatur ⁊ formido culpatur? Cur arguit᷑ Petrus qui timuit· Johānes qui fugit cetericꝫ diſcipuli? Deniqꝫ q̄d ſibi vult euangeliſta·qui hec ad eternā memoriā ſcribit? Deuoti nāqꝫ militis eſt regis ſui tacere fugam·referre conſtantiā·aperire fortia·reticere infirma. Reuerētius ergo dixiſſet; vade in egyptū ut eſſet nō fuga ſed ꝓfectio·nō neceſſitas ſ; volūtas·nō metus ſed iudiciū. At nunc mandat᷑ fu/ ga celitus et per angelum ut non terras prius timor videat᷑ occupaſſe ſed celum: Fuge inquit in egyptū a tuis ad extra/ neos·a templo tuo ad phana demonū. O tam dura peregrinatio·ſic refuget·ſic nō vacat intueri verecundiam virginis timorem matris·periculū Joſeph ·⁊ qđ eſt durius iudeos peregrinaturos in gē/ tibus. Helie contra liberi regis inſidias vna vidua ſuffecit·⁊ chriſto contra He/ rodis captiui minas iudea tota nō ſuffi/ cit. Helias ad ſe miſſos igne celeſti con/ ſumpſit·⁊ chriſti ſola fuga ſalus fit. At vero fratres·ꝙ chriſtus fugit non timoris ſed myſterij fuit· ⁊ bellicoſus ꝙ in bello fugit eſt artis non timoris. Potens q̄n infirmo ſe ſubducit· non inſequentē pa/ uet·ſed foris producit. Vult enī i aper/ to vincere qui publicā ab hoſte victoriā cupit referre. Latens enim virtus exem/ plum poſteris non relinquit. Hinc ē ꝙ chriſtus fugit ut cedat tempori · nō He/ rodi. Fugit aūt ad egyptū ut perfidiam iudeoꝝ per fidem caſtigaret gentiū. Fu/ git etiam ut noſtrā in perſecutionib⁹ tē/ peraret fugam. Martyr enim comprehē ſus debet conſtantiam tenere·non cōpre henſus autem perſequētē fugere. Per/ ſecutorē nempe facit qui prouocat·corri git qui declinat. Chryſoſto. ſup Mat. omel᷑. vij. Cum ergo querit᷑ Cur non ⁊ magi preſentes ⁊ pueri de ma nu Herodis ſaluentur· ſed illi quidem in perſidem reuertuntur · hic autem fu/ git in egyptum·cum vtiqꝫ poſſent vindi cari per manifeſtū veritatis auxiliū. Re/ ſpondeo·quia ſi tunc egiſſet omnia ꝑ po tentiam virtutis ꝓprie·veram carnem nō crederetur aſſūpſiſſe·cū etiam hoc ipſum auſi ſunt ſuſpicari. poſt hoc ⁊ plurima iuxta rationem humane nature diſpen/ ſata. Magos vero celeriter remittit vt Herodes impoſſibilia moliri ſe diſcat ⁊ a ſtudio ſe vani laboris abducat. Eſt aūt dignum deitatis virtute ·nō modo po/ tenter inimicos conterere·ſed etiam cum omni facilitate decipere. Sic enī ⁊ egy/ ptios ſeduxit vtilitate populi ſui· ꝑcipi/ ens illoꝝ diuitias in manus hebreorum occulte tranſferri. Ceterū quia babylon ⁊ egyptus impietatis flamma pre omni/ bus terris ardebāt ab ipſo principio·qđ vtrumqꝫ emendaturus eſſet oſtendit· ex his vtiqꝫ perſuadens etiam de alijs mū/ di partib⁹ meliora eſſe ſperāda· dū ma/ gos perſidi remittit·ipſe vero cum matre in egyptum deſcendit. Deniqꝫ ideo ad/ huc puer fugari voluit in egyptū·ut di/ ſcamus ab ipſis vite principijs ad tem/ ptationes ⁊ inſidias preparari· ſcientes vtiqꝫ tribulationes maximas inſepabi/ les comites eſſe virtutum. Statim enim vt ortus eſt Jeſus contra eum furit tyrā nus·mater innoxia fugatur in regionem barbarorum·⁊ magi clam fugiunt more

reorum. Cōſidera vero ꝙ miſericors de⁹
meſtis rebus quedā etiā iocunda permi-
ſcuit·qđ nimirū in ſanctis omnibus fecit
quos neq꞉ iocunditates habere cōtinu-
as voluit. ¶ Glo. vbi ſupra. Sic
igitur ut hō fugit quē paulo ante deum
ſtella mōſtrauit. In qua nimiꝝ fuga do-
mini datur exemplum fidelibus·vbi fue
rit oportunū rabiē perſecutionū vitādi
Nam ꝛ ipſe diſcipulis ſuis ait: Si vos
perſecuti fuerint in ciuitate iſta·fugite in
aliam. ¶ Caſſiodorus in hiſto-
ria tripertita. Porro in egypti regi-
one latuit dñs annis quinq꞉ ·fertur ꝙ ī
hermopoli thebaide multas ſanet arbor
que vocatur perſidis·eius fructu vel fo-
lio vel cortice alligato ad collū ·infirmi
tates. Hec etenim arbor ut aiunt cū fu-
geret Ieſus in egyptum cum Maria ꝛ
Ioſeph ad eius preſentiā vſq꞉ ad terrā
inclinata deſcēdit· eūq꞉ ſuppliciter ado-
rauit.

¶ De cede innocentium ac teſti-
monio eorum. Leo papa in ſer-
mone de epiphania .j.
Cap. CXXV.

Reuerſis autem magis ī
regionem ſuā·ꝛ trāſlato Ieſu ī
egyptum ex admonitione diui
na exardeſcit·fruſtrata in ſuis meditatio
nibus Herodis inſania: Necari iubet
paruulos in bethleē·ꝛ quia quē metuat
neſcit infantē ſeuiciā·generalē inſpectā
ſibi tendit etatem. Sed quos rex impi⁹
eximit mūdo·chriſtus inſerit celo. Et q̄-
bus nondū ſanguinis ſui īpendit redem
ptionem·iam martyrij tribuit dignitatē
¶ Idem in ſecundo. Itaq꞉ felicior o
iudei erat infantiū ignorantia quos per-
ſecutor occidit q̄ veſtra ſcientia quos in
perturbatione conſuluit. Vos noluiſtis
regnum eius recipere cui⁹ oppidū potu-
iſtis oſtendere. Illi poterant ꝓ eo mori
quē nondū poterāt cōfiteri. Ita chriſt⁹
ne vllū ei temp⁹ eſſet abſq꞉ miraculo an̄
vſum lingue poteſtatē verbi tacitus exer
cebat·ꝛ quaſi iā diceret: Sinite pueros
venire ad me·taliū eſt enim regnū celoꝝ.
Infantes noua gloria coronabat·ac de
ſuis initijs paruuloꝝ primordia cōſecra-
bat ut diſceretur neminē incapacē eē di-
uini ſacramenti·cū etiā illa etas eēt apta
glorie martyrij. ¶ Richardus. Ecce
paruulus chriſtus paruulos amplectit᷑.
ſed herodes eos vſq꞉ ad mortem perſeq᷑
vt in eis etiā chriſtus moriat᷑. ¶ Ful-
gentius in ſermone de eodem.
O calliditas Herodis ficta·o increduli-
tas impia·o fraudulenta nequicia: ſi pu-
erum iſtū ut dicebas adorare certiſſime
diſponebas: Cur ꝓ illo multos pueros
occidebas? Utinā eū magis adoranti-
bus etiā tu pariter adorares·ꝛ nō ad eū
magos fraudulenta calliditate manda-
res. Sanguis innocentiū quē crudeliter
effudiſti atteſtat᷑ quid de hoc puero vo-
luiſti·ꝛ tū non ſolū iſtū puerū nō inueni-
ſti·ſed nec illis pueris aliquid nocuiſti:
imo inſcius quod illis ꝓderat hoc egiſti.
Per ſeuiciā tuā quippe facti ſūt marty-
res qm̄ per infātiam ſuā fuerāt innocen-
tes·quādo ꝑ gratiā huius pueri pro eo
meruerūt mori priuſq꞉ eū poſſent coram
hominibus confiteri: Iſte itaq꞉ puer q̄
mundū creauit ·qui mundū regit· q̄ oīa
q̄cūq꞉ vult facit· q̄ cūcta mirabili atq꞉ ī-
ſupabili d̄nitate diſponit· h̄ ordinauit
egit ut per tuam inuidiam furioſam illi
pueri mortem ſuſciperēt precioſam ·ꝛ qđ
eis ad ſalutem tuam preſtare non poſſes
amicus·hoc ad damnationem tuam fa-
ceres inimicus. Ad hoc ergo te permiſit
infantes occidere·ut illos ad damnatio
nem tuam faceret triumphare. Te ergo
permiſit ad nequitiam·illos perduxit ad
palmam. vn⁹ enim idemq꞉ dñs eſt om-
nipotens qui ꝛ paruulus vagiēs. vnus
idemq꞉ qui tuam crudelitatem dignat⁹
eſt fugere·cuius maieſtatē nō potes effu
gere. Fugit enim nō humana formidine
ſed diuina diſpenſatione·non neceſſita-
te ſ꞉ poteſtate. Ideo aūt dignatus eſt in

egyptū fugere· ut poſtea crucē dignaret̄
aſcendere. Et illa poteſtate puer latuit ī
egypto qua iuuenis pependit in ligno.
Unus enim ⁊ idem eſt mortis ſuſceptor
viteqꝫ largitor· immortalis ex pr̄e ·mor-
talis ex matre ·ꝓpria poteſtate moriens
eademqꝫ reſurgens. Idcirco vero puer
iſte non inuenitur in paruulorū numero
morientium ·quia ipſe eſt expectatio gen-
tium. Sanguis eius ideo non cū ſangui
ne funditur iſtorum ·quia ſolus in remiſ-
ſionem fundendus eſt peccatorum. Illi
etiam omnes pueri inaniter morerentur·
niſi huius ſanguine ſaluarentur. Et iſte
quidem puer certiſſime morietur· quia ſi
mori nollet·nullatenus naſceretur. Mo
rietur autem non ut impleat ſeuiciā tuā
ſed ut perficiat manſuetudinē ſuam· nō
vt regnū amittat·ſed ut regnaturos acq̇-
rat. Morietur non vinculo neceſſitatis·
ſed ꝓpoſito volūtatis. Moriet̄ mirabili
ter·miſericorditer· ſingulariter ·ut reſur-
gens cunctis gētibus dn̄etur· ⁊ eius vo-
luntas in omnibus impleatur

¶ De eodem Aug⁹ in ſermone de eodem. Cap. CXXVI.

Iraqꝫ dum inſequitur
Herodes rex impius chriſtum
regi noſtro coęuū procurat ex-
ercitum ſtolis victricibus candidatum.
Infantes eliduntur ad ſaxa·lacteos cō-
ſumit artus crudelis officina. Secat re-
centes ab vbere partus tranſiens gladi⁹·
nec inueniebat vbi ſeuiret·quia nō habe-
bat infantili corpore quod feriret. Ecce
ꝓ chriſto occumbunt qui loqui nō poſ-
ſunt·⁊ accipit ętas coronam quę nondū
ipſam deguſtauerat vitam. Formare nō
poterant linguis palpitantibus verbum
⁊ iam martyres proficiſcebantur ad cęlū
¶ Chryſoſto·vbi ſupra. Sed for
ſitan aliquis querit· cur deus innocētes
occidi permiſit. Sciendū aūt quia quic-
quid a quolibet homine iniuſte: aut re-
miſſionem peccatorū deus dat· aut am-
plioris mercedis retributionē compēſat.
Verbi gratia· Ponamus aliquem ſer-
uum ꝓprio domino debitorem eſſe mul-
tarum pecuniarum·eūdemqꝫ vim ex ini-
quis hominibus ſuſtinere ſuaqꝫ amitte-
re. Si dominus valens raptorem coer-
cere·non quidē ſeruo reſtituat erepta ·ſꝫ
tamen cuncta qui perdidit ſibi compu-
tat reddidiſſe: Nunquid ſeruum illū di-
cimus lęſum eſſe? Nequaqꝫ. Quid vero
ſi receperit plurima qꝫ ꝑdidit? Nūquid
nō ⁊ lucra dāni occaſione colligit? Sic
⁊ de nobis cogitemus· ꝙ ſcꝫ pro iniuſte
nobis illatis afflictionib⁹: aut omnium
peccatorum remiſſionē accipiamus· aut
ſi tanta in nobis delicta non fuerint· co-
ronis clariorib⁹ honoremur. Unde dic̄
Pſ: Uide humilitatem meam ⁊ labo-
rem meū·⁊ dimitte vniuerſa delicta mea
Dicit ⁊ alibi loquēs de Semei. Dimit-
te illum ut maledicat·ſi forte reddat mi-
hi dn̄s bonū ꝓ maledictione hac. Poſ-
ſumus vero dicere·ꝙ iſtos pueros deus
tam celeriter hinc rapi non permiſiſſet· ſi
eos alicuius pręclari meriti futuros pę-
ſciuiſſet·quādoquidem illos qui in ſum-
ma malignitate victuri ſunt cum tāta tn̄
patientia ſuſtinet. ¶ Glo. vbi ſupra
Veriſimile eſt autē p⁹ annū ⁊ quatuor
dies a chriſti natiuitate Herodē in pue
ros deſęuiſſe: Tūc īpletū ē qđ dictū ē ꝑ
Hieremiā ꝓphetā: Vox ī rama audita
ē ⁊c. Olim ſiquidē ꝓpter vxorem leuitę
ꝑeptā·oīs iſrl' tribū beniamin delēs·ad
trecentorꝫ redegit paucitatem. Tūc eorꝫ
qui ſuperfuerunt ploratus auditus eſt
vſqꝫ in rama·qui eſt loc⁹ duodecimo mi-
liario a bethleeꝫ iuxta gabaa. Audita ḡ
exaggerat · vt hyperbolice Rachel iam
mortuam dolētis affectu filios flere di-
cat. Et licet ad imminentem captiuitatē
per chaldęos reſpiciat ꝓphę ſermo ſcili-
cet ꝙ ſimilis eſſet cladi priori populo iu-
dęorum ab eis futura vaſtatio ·tamē ſic
in vmbra veritas·futura cedes infantiū
pręnunciatur in eo. Rachel quippe iuxta
bethleē ſepulta fuit· ⁊ ex terreno corpis

hoſpitio matris nomē accepit. De Rachel tamē Beniamin natꝰ erat· ad cuius ſortem nequaqꝫ bethleem ſed ad tribum iuda pertinebat. Verum ideo Rachel inſeruitur lamentationi·quia contiguę ſunt tribui beniamin in finibus bethleē. Multi quoqꝫ de tribu beniamin quorum mater fuerat Rachel ſūt occiſi.

De ceteris teſtibꝰ natiuitatis dominicę Auguſtinus ī ſermone de natiuitate domini. Cap. CXXVII.

Merito quidem cęli locuti ſunt·angeli gratulati·paſtores lętati·magi inuitati·reges turbati·paruuli coronati. Nam ⁊ ꝗ̄ peperit mater ⁊ virgo ē· Et quē peperit infans ⁊ verbū ē. Prophetę cecinerūt cōditorē cęli ⁊ terrę. In terra cū hominibꝫ futurum angelus nūciauit creatorē carnis ⁊ ſpiritus in carne venturū. Salutauit Johannes ex vtero in vtero ſaluatorem. Simeon ſenex deū agnouit infantem· Vidua Anna virginē matrē. Hęc ſunt teſtimonia tuę natiuitatis dn̄e Jeſu anteqꝫ tibi fluctus ſubſternent' calcati·cederent imperāti·an̄qꝫ ventus te iubente ſiluiſſet·mortuus te vocante reuixiſſet·ſol te moriente palluiſſet·terra te reſurgente tremuiſſet·cęlū te aſcēdente patuiſſet·an̄qꝫ iſta mirabilia iam iuuenili tuo corpore feciſſes. Adhuc portabaris in manibus matris ⁊ iā dn̄s orbis agnoſcebaris.

Maximus in ſermone de eodem. Olim quidem venerabiles patres noſtri viderunt innumera magnaqꝫ mirabilia dei· Cęlum illis angelicas eſcas rorauit·dulcia pocula lapis duriſſimus miniſtrauit·iordanis perpetem meatum ſuum in fontē retorſit·validiſſimi hoſtiū muri tubarum ſtrepitu corruerunt·ſol quoqꝫ cōmoratꝰ in cęlo longiorem triumphanti populo diem pręſtitit. Hoc vero nullis antea ſęculis videre datū eſt· vt vnigenitus altiſſimi quem trementes archangelorum ſuſcipiunt poteſtates·hominem ſe hominibus exhiberet·⁊ carnē quā ſumpſit ab homine in deum transformaret. Ne ſi tibi ſenſuum tuorū fragilitate videtur indignum dei filium ex fęmina natum credere·cogita virginem peperiſſe. Si tibi fortaſſe panni vileſcunt quibus eſt obuolutus·angelos collaudantes ⁊ multitudinem mirare cęleſtis exercitꝰ. Si pręſepe in quo iacuit infans deſpicis·pauliſper oculos erige ⁊ nouam ī cęlo ſtellam ꝓteſtantem mundo natiuitatem domini cōtuere. Si credis vilia·crede mirifica. Si de his diſputas quę humilitatiſ ſūt· venerare quę alta ſunt.

Idem de eodem. Quis ergo de natiuitate chriſti·quis de illius redēptione cunctetur·quē ⁊ gabriel annunciat ſaluatorē. Et Eſaias deum profitetur. Quis intactę puerperę dubitet aluū floruiſſe quā vno pene ore eodemqꝫ ſpiritu proloquuntur euangelia angelus ⁊ ꝓpheta? Vbi nimirum tanti taleſqꝫ teſtes inueniuntur nō erubeſcit veritas·ſed auditor incredulus cōfutatur.

De permixtione humilitatis eius ⁊ glorię. Cap. CXXVIII.

Sed iam videamꝰ quas pro nobis natus perferat iniurias chriſtus quibus ne rurſus ille decorentur iniurię virtutibꝰ an̄ omnia quidem fęmineo ſexu ſe concipi paſſus eſt· qui in exordio mūdi omnipotenti manu de maſculo fęminam operatus eſt. Sed hanc humilitatem natiuitatis ſublimat virginalis integritas matris. Et quāuis natus chriſtus ut infans fęmineo lacte paſcatur· tamen vt rerū potens virgineis vberibus nutritur. Atqꝫ vt illum maternus vterus primum effudit in has ſęculi procellas·mundiqꝫ ſentinam fluctuantis· viliſſimis pro nobis circūdatur pannis·qui cū crearet omnia

terras luce perfudit · cęlũ ſideribus ador-
nauit · ⁊ ignea ſolē claritate veſtiuit. Ob-
uoluitur quidem pãnis · ſed hi panni no-
ua ſtella radiante venerantur a magis · ⁊
exultãtibus honorant angelis. ¶ Idē
in alio de eodez. Ecce fortaſſis hũc
qui natus p̃dicatur ex vtero mulieris dñ
vilibus obuoluit pannis · dum iacet cō-
temptus in pręſepi · lachrymoſis concre-
pat vagitib⁹ · dũ maternis lactat vberi-
bus deum eſſe diffidis: Imo per iſta fra-
ter aduerte eũ ut hominē infirma pro in-
firmis pertuliſſe · ⁊ ut deum cęleſtē poten-
tiam exercuiſſe. Hic nãq; qui ſordentib⁹
pannis circũdatur · regijs per chaldęos
muneribus honoratur. Hic qui in p̃ſe-
pio iacet humilis · e cęlo coruſcat lumine
noui ſideris. Hic q̃ reddit infantię vagi-
tus vocibus angelici collaudat exercit⁹
Hic qui fęmineo nutrit lacte multa ho-
minum milia paruiſſimo ſaciauit pane.
Quid illud adijciã · q̄ illum eſſe deũ ac
verum dei filiũ · reſurgens a mortuis La-
çarus probat · recepto lumine cęcus an-
nunciat · venerandis eius calcata veſti-
gijs vnda maris ꝓclamat. Et qđ pręcel-
lit hęc omnia reſultans e cęlo vox patna
confirmat. ¶ **Leo papa de eodez**
ſermo vij. Aſſũptus igitur hõ in filiũ
dei ſic in vnitatem perſonę chriſti ab ip-
ſis corpalibus exordijs eſt receptus ut ſi-
ne deitate nec cōceptus ſit nec edit⁹ nec
nutritus. Idem erat in miraculis · idē in
contumelijs. Per hũanam infirmitatē
crucifixus mortuus ⁊ ſepultus · ꝑ diuinã
virtutem die tertia ſuſcitatus · ad cęlos
aſcendit ⁊ ad dexterã patris ſedit · ⁊ ĩ na-
tura quidē hominis a patre accepit qđ ĩ
natura deitatis etiam ipſi donauit.
¶ **Idem in nono.** Honoret ergo
in infantia ſua dñs · nec ad deitatis refe-
rantur iniuriã incrementa corporea. Si-
quidem incōmutabili naturę · nec addit
aliquid natura noſtra nec minuit · ſed
qui in ſimilitudinē carnis peccati digna-
tus eſt hominibus eſſe cōformis · in vni-
tate deitatis pr̃i permanet ęqualis.

¶ De myſterijs eorum que facta ſunt in ipſa natiuitate Maximus in ſermone de eodem.

Cap. CXXIX.

D E niq; nouerim⁹ ea que
ſupradicta ſũt vniuerſa ꝑ my-
ſteriũ eē vł facta vł dicta. Hic
enim qui pannis circũuolui prędicatur ·
ab initio de ſinu patris ęternoq; thala-
mo ſalutariũ nuptiaruz ſponſus venit e
cęlo. Ait quippe Dauid in ps̄: Et ipſe
tãq; ſpōſus procedēs de thalamo ſuo ·
poſitus eſt autē in pręſepio · quia nō erat
ei loc⁹ in diuerſorio. Omnis hęc vilitas
ſaluatoris precioſiſſimũ eſt ſacramētum
noſtrę ſalutis. Videte nanq; quãta ſa-
pientia chriſtus in pręſepi dicitur collo-
cari · qui gemina quadaz gratia futurus
erat ⁊ paſtor ⁊ eſca generis humani. Re-
cte ponitur in pręſepi · ut ad pabula per-
hennis inter ſpiritualium ouium greges
inuitet balat⁹ cęleſtis agni. Deniq; nũ-
quid tãta erat illius mãſionis anguſtia
vt nati ſub hora paruuli nō caperet mē-
bra. Sed idcirco refertur ſermone myſti-
co non inueniri locum in diuerſorio · q2
chriſtus mũdum ingreſſus fidem in qua
poſſet requieſcere non inuenit · ſicut ipſe-
met in euangelio ait: Filius hominis nō
habet vbi caput ſuum reclinet. Vnde
aduertimus quia nō in ſpacioſis domi-
bus ⁊ deauratis laquearibus · ſed in fide
credentium requieſcit vnicus dei filius.
¶ **Idem in alio.** Deniq; q̄ de⁹ de
deo patre proceſſit ineffabilis ac perma-
nentis eſt ſecretum virtutis. Qz homo na-
tus eſt ex fęmina noſtrę ſalutis eſt gratia
Illic enim gloria naturę · hic myſterium
voluntatis beneficę. Quis autem profũ-
dum hoc cęleſtis conſilij valeat eſtimare
q̄ immortalis deus ut carnis conditio-
ne mortem pro mortalibus ſuſcipere poſ-
ſet de vtero fęmineo nulla corporeę gene-
rationis lege conceptus humana voluit
ſub lege prodire? In pannis deniq; vili-
bus infirmitatis nr̃ę indicat ſe ſuſcepiſſe

perſonas. Ve autem in pręſepio vbi pa/
ſtus eſt animalium. ſua collocari mēbra
permittit. in ęternam refectionem veſcen
dum a mortalibus ſuum corpus oſtēdit
Quid illud dicam ꝙ in terras multitu/
do deſcendens angelica vagientem par/
uulum laude proſequit̄ glorioſa: Stu/
pet enim tam grande miraculum omnis
creatura ꝙ vn⁹ idemqꝫ ⁊ deus in cęlo re/
gnat ⁊ homo nutritur in terra. Cui⁹ my/
ſterij beatus Dauid dn̄ nouitatē annū/
ciat omne genus hominū ad cantici ſpi/
ritualis concentum inuitat dicens: Cā/
tate domino canticum nouū cantate do/
mino omnis terra. Dignum etenī vt eo/
rum laudib⁹ honoretur pręcipue quos
corporis ꝓprij paſſione ſaluauit. ſuiqꝫ ſan/
guinis effuſione.

De ſtupore diaboli in horum cōſideratione. Leo papa in ſer/ mone de eodem ij. Cap. CXXX.

Cum itaqꝫ miſericors oī/
potenſqꝫ ſaluator. ſic huma/
nę ſuſceptionis exordia tpareṫ.
vt virtutem inſeparabilis ab homine ſuo
deitatis per infirmitatis noſtrę velamen
abſconderet. illuſa eſt aſtucia hoſtis ſecu
ri qui pueri natiuitatē in ſalutem huma/
ni generis ꝓcreati non aliter q̄ꝫ omnium
naſcētiū putauit obnoxiam ſibi. Vidit
enim vagiētē atqꝫ lachrymantē puerū.
vidit pānis inuolutū. circūciſioni ſubdi/
tū ⁊ ſacrificij legalis oblatione punctū.

Maximus in ſermone de xl.

Verūtamen cū eum ꝑ tanta miracula ꝓ/
creatū videbat. voluebat ſecum vt arbi/
tror ⁊ admirās dicebat: Quis eſt iſte q̄
mundum iſtum ingreſſus eſt me neſcien/
te: Noui quideꝫ ꝙ ſit de femina natus
ſed neſcio vnde ꝯceptus. Aſtat ecce ma/
ter. ſed inueſtigare non valeo quis ſit pr̄.
Inconſueta lege pariendi edito filio mr̄
exultat vt virgo. En iacens in cunabulis
paruulus lachrymis vultū ſuffūdit. ſeqꝫ
ſimilem eſſe mortalium vagitib⁹ prodit.
Et cum ei de infantia nil deſit. nulla ta/
men velut in infante corruptio exiſtit.
Pannis obſitus ſordet. ſed cęlū illi ſtel
le radio lętioris arridet. In eius honorē
angeli miniſtrantes inter ſidera terraſqꝫ
concurrunt. ⁊ quā non intelligo nouita/
tem annunciantes plaudunt. Quid eſt
h̄ miraculi. video ꝙ aduertere nequeo.
audio ꝙ ſuſtinere non valeo. ut hō nat⁹
honoratur ut deus. A ſęculis nunq̄ꝫ hoc
contigit mihi ut quiſq̄ꝫ naſceretur homo
vitij nil habens humani. Quę eſt hęc tā
noua potenſqꝫ generatio: Inter pecca/
tores ⁊ impios natus etiam mortali de
matre progreſſus eſt. ſed purgatior cun/
ctis naſcentibus ut ipſo mihi cęlo purior
apparet. Auaritię radix in eo nulla ꝯſur
git. nulla cor ei⁹ iīuria pulſat. eiuſqꝫ lin/
gua mendacium neſcit. Oculis eius con/
cupiſcentia nō admittit̄. nulla auriū vo/
luptate mollit̄. luxuria ꝑ quā mihi ſubie
ci humanū genus penetrare nō valet pe/
ctus ei⁹. Nulla ineſt ei iactātia. nullaqꝫ
malicia. Et quid plura: Nihil in eo repe
rio qđ mihi delectationē ꝑbeat. omnes
meos conatus euacuat. Quid agā. quo
me vertā: fortiorē ſentio. puto illū velle
regnare ī regno meo. Timeo ne forte de⁹
ſit iſte. quē nullū poteſt delictū maculare
Vere ſi deus eſſet quō fęminei part⁹ in/
dignitates ſuſtineret. quō cunis pāniſqꝫ
contentus eſſet: Quis credere poſſit in/
fantię vagitus in deo: Cui ridiculū non
ſit deū nutriri lacte fęmineo. Ignorabat
nimirū diabolus quia ꝙ Chriſtus nutri
menta perferebat infantię. non tam erat
fragilitatis corporeę. q̄ꝫ ſacramētum cę/
leſtis gratię.

De relatione pueri ab egypto in nazareth ciuitateꝫ. Glo. vbi ſupra. Cap. CXXXI.

Defuncto autem Hero/
de apparuit angelus domini in
ſōnis Ioſephi egypto dicēs:

Surge ⁊ accipe puerum ⁊ matrem eius.
Nota ꝙ dicit puerum non filium tuum
⁊ eius matrem· nō tuam vxorem. Et va-
de inquit in terram iſrael. defuncti ſunt
enim qui querebāt animam pueri· ideſt·
vitã pueri ſcʒ Herodes ⁊ ſcribe ⁊ pha-
riſei. Nam ⁊ ſacerdotes ⁊ ſcribe cū He-
rode meditati ſunt mortē domini. Tra-
dunt autem quidam ꝙ Herodes fecit
ſuper funus ſuum nobiles iudeorum oc-
cidere ut ſic iudeos cogeret in morte ſua
lugere. Conſurgens autem Joſeph acce
pit puerum ⁊ matrē eius· ⁊ venit in terrā
iſrael. Quia vero angelus in quā partē
illius terre migrarent non inſtruxerat:
Ideo Joſeph intellexit iudeam q̄ pars
regni dignior erat. Viſum eſt enī illi nō
debere talē habitare puerum niſi in hie-
ruſalem vbi erat templū ⁊ celebratio ꝓ-
phetarum. Sed audiens ꝙ Archelaus
regnaret in iudea ꝓ Herode patre ſuo.
timuit illuc ire ⁊ admonit⁹ in ſomnis ab
angelo ſeceſſit in partes galilee. que ni-
mirum ⁊ ipſa terra iſrael erat· qm̄ ⁊ illam
populus iſrael incolebat. Archela⁹ qui-
dem poſt patrem monarchiam toti⁹ re-
gni tenuit· ſed inſoleſcens a Tiberio ce-
ſare deiectus lugdunum eſt exilio depor
tatus. Et tunc diuiſum eſt regnum in te-
trarchias· quarum vnam frater ei⁹ He-
rodes obtinuit· ideſt· galileam· Pilat⁹
autem viciniam. Si ergo Joſeph inha-
bitare iudeā pro Archelao paterne cru-
delitatis herede timebat· cur non ⁊ gali-
leā vbi ⁊ Archelaus adhuc regnabat· ⁊
frater eius Herodes regnaturus erat?
ſed meli⁹ in naçareth eo ꝙ eſſet remota
latere poterat· q̄ʒ in hieruſalē vbi caput
regni ⁊ Archelaus aſſiduus erat. Veni-
ens igitur ⁊ habitauit in naçareth· vt il-
lud de Chriſto propheticum impleretur
quoniam naçareus vocabitur. Hoc au-
tem euangeliſta dictum per prophetas
pluraliter dicit· quia non habemus fixū
de ſcripturis exemplum· ⁊ ideo ſe ſenſum
non verba ſumpſiſſe oſtendit. Vel eiſ-
dem verbis Eſaias iux̄ veritatē hebraicā
habet· ⁊ naçareus de radice eius aſcen-
det. Naçareth enim flos campi vel ger-
men nouellum vel ſanctitas interpretat᷑·
de cuius radice germinis ſanctus ſancto
rum· id eſt· naçareus aſcendiſſe legitur.
Unde ⁊ eius diſcipuli primo communi
nomine naçarei vocari conſueuerunt.
Sed poſtq̄ʒ Petrus antiochenam ſe-
dem tenuit· communi cōſilio greco no-
mine a chriſto chriſtiani dicti ſunt. Si-
cut ergo elegit tempus et locum in quo
naſceretur· ſic ⁊ ciuitatem in qua coale-
ſcens nutriret᷑· cui⁹ nomen eſt inditio ꝙ
eſſentialiter ipſe ſanctitatis in ſanctitate
nutritus ſanctus ſanctorum quaſi naça-
reus naçareorū recte dicitur. ¶ Bern.
in ſermone de annunciatione.
Venit igitur in naçareth ſicq̄ʒ magnus
in parua ciuitate theſaurus latet. Sed
homines inq̄ʒ latet· deum nō latet. Ce-
lum ex patre· naçareth ſibi vendicat ex
matre. Siquidem ipſe ſe ⁊ filiū dauid ⁊
deum teſtatur eſſe. Celum celi domino:
terrā autem dedit filijs hominum. Au-
di etiam quomodo terram ſibi tanq̄ʒ fi-
lius hominis vendicat· ſed ⁊ tanq̄ʒ ſpon
ſus communicat. Flores inquit apparue
runt in terra noſtra. Neq̄ʒ hinc diſcre-
pat ꝙ naçareth florem interpretatione
ſonat. Amat florigerā patriam· flos de
radice Jeſſe· ⁊ libenter inter lilia paſcitur
flos campi ⁊ lilium conuallium. Com-
mēdat enim flores triplex gratia pulcri-
tudo ſpecies fructus ⁊ ſuaue olentia. Te
quoq̄ʒ florem reputat deus ⁊ ei bene cō-
placet in te ſi tibi nec decor honeſte con-
uerſationis. nec fragrātia bone opinio-
nis· nec intentio deſit future retributio-
nis. Fructus enī ſpiritus eſt vita eterna.

¶ De inuentione eius in medio doctorum. Beda in omel. de inuentione Jeſu in medio doctorum. Cap. CXXXII

Quod autem dominus
Jeſus adhuc puer per omnes
annos cū parentibus in paſca

hieroſolymam venit·humanę nimirum
humilitatis indicium fuit. Hominis enī
eſt ad offerenda deo ſacrificiorum ſpiri-
tualium vota concurrere·⁊ auctorem ſu-
um orationibus lachrymiſqꝫ profuſis ſi-
bi conciliare. Fecit ergo dominus inter
homines homo natus quod faciendum
hominibꝰ per angelos imp erauerat deꝰ
Seruauit ipſe legem quam dedit·ut no-
bis qui puri homines ſumus oſtenderet
ſeruandū per omnia quicquid deus iu-
bet.

❡ Idem ſuper Lucā primo

Quęrit autem aliquis · quomodo tāta
parentum cura nutritus filius dei potue
rit his abeundo obliuiſcendo hieroſoly
mis relinqui? Cui reſpondendum eſt·ꝙ
filijs iſrael moris fuerit·ut temporibꝰ fe-
ſtis vel hieroſolymam cōfluentes vel ad
propria redeūtes incederent·ſeorſum au-
tem fęminę choros ducentes. Infantes
vero vel pueri potuerūt indifferenter ire
cum quolibet parentum. Et ideo beatā
Mariam vel Ioſeph viciſſim putaſſe
puerum Ieſum quē ſecum comitari nō
cernebant cum altero parentum reuerſū
Et factum eſt poſt triduum inuenerunt
illum in templo ſedentem in medio do-
ctorum. Quaſi fons ſapientię doctorū
medius conſiſtit·ſed quaſi exemplar hu
militatis audire prius ⁊ interrogare do-
ctores q̃ indoctos inſtruere quęrit. Ne
etenim paruuli erubeſcant a ſenioribus
diſcere·⁊ ipſe ob ętatis humanę congru-
entiā non erubeſcit deus hominibus au-
ſcultare ne quis infirmus audeat docere

❡ Idem in omel. ſupradicta.

Qr ergo duodēnis in templo audiens ⁊
interrogans ſedet in medio doctorum·
humilitatis humanę eſt indicium · imo
etiam eximium diſcendę humilitatis ex-
emplum. Dei quippe virtus ⁊ dei ſapiē-
tia hominem induta ad audiendos ho-
mines aduenire dignata eſt·vt nimirum
hominibꝰ quāuis ingenio ſummo prę-
ditis neceſſarium diſcendi formam prę-
rogaret·ne ſiqui veritatis diſcipuli effici
refugerent erroris magiſtri fierent. Et he-
ue qui iuuenis erat doctrinę ſubiturus
officium puerulus adhuc ſeniores audit
⁊ interrogat·ut·ſ·illorum audaciā pui-
da diſpenſatione cōpeſcat·qui non ſolū
indocti ſed etiam impudētes ad docēdū
prorumpere magis q̃ ad diſcēdum vo-
lunt ſubmitti. Stupebant autem om-
nes qui eum audiebant ſuper prudētia
⁊ reſponſis eius. Idem enim deus ⁊ ho-
mo ad oſtendendum ꝙ homo erat ho-
mines magiſtros libenter audiebat. Ad
probandum vero quia deus erat·ſubli-
miter reſpondebat. Qr autem matri di-
centi: Fili quid feciſti nobis ſic ⁊c̄. Re-
ſpondit: Et quid eſt ꝙ me quęrebatis
⁊c̄. Diuinę maieſtatis indicium fuit· de
qua ⁊ alibi dicit: Omnia quęcunqꝫ ha-
bet pater mea ſunt ⁊c̄. Ideoqꝫ rectiſſime
templum non minus ad ſe q̃ ad patrem
teſtatur pertinere. Inuentus enim in tē-
plo dicit·in his quę patris ſunt oportere
ſe eſſe·quia nimirum quorum vna maie-
ſtas ⁊ gloria eſt·horum etiam vna fides
ac domus eſt.

❡ De obēdientia pueri ⁊ profec-
tu ⁊ ſapientia ⁊ gratia.
Cap. CXXXIII.

Quod autem rediēs na-
çareth erat ſubditus illis·id eſt
parentibus humanę veritatis
indicium eſt·ſimul etiam humilitatis ex-
emplum. In ea nanqꝫ natura ſubditus
erat hominibus in qua patre minor eſt·
ſicut ⁊ ipſe dicit: quia pater maior me eſt
Cuius multum miranda eſt diſpenſatio
quia dum parentes ſuos myſterium di-
uinę maieſtatis ſuę· necdum capere vi-
diſſet·exhibuit eis humanę ſubiectionē
humilitatis ·vt ꝑ hāc eos paulatim ad
agnitionē diuinitatis inſtitueret. Cum
enī dixiſſet: quid eſt ꝙ me quęrebatis ⁊c̄
ipſi nō intellexerūt verbuꝫ ⁊ ob h̄ vt cō-
prehendere noſſent deſcēdit ipſe cū ipſis
ad inferiora conuerſationis eorum. Ce-
pitqꝫ manere in his quę illorum erant

⁊ erat eis pia diſpēſatione ſubiectus. do-
nec ꝓficiente humilitatis magiſterio. q̄ſ-
tum omnibus creaturis eſſet ꝑferendus
agnoſcerent. ¶ Bern. ſuper can.
omel. prima. Erat inquit ſubdit⁹ il-
lis. Quis? quibus? deus hominib⁹. nec
tantū Marie. ſed etiam Joſeph ꝓpter
Mariam. Mirare ergo vtrūlibet ⁊ elige
q̄d ampli⁹ mireris. ſiue filij benigniſſimā
dignationem. ſiue matris excellentiſſimā
dignitatē. Vtrūq; ſtupor. vtrūq; mira-
culum: et q̧ femine deus obtemperet hu-
militas abſq; exemplo. ⁊ q̧ femina deo
principet⁹ ſublimitas ſine ſocio. In lau-
dibus virginū ſingulariter canitur. q̧ ſe-
quūtur agnum quocūq; ierit. Quibus
ergo laudibus iudicas dignam que etiā
preit? Deus humiliat ⁊ tu te exaltas. De-
us ſe hominib⁹ ſubdit. ⁊ tu dominari ge-
ſtiens hominib⁹. tuo te preponis aucto-
ri? Vtinam mihi aliquando tale quid
cogitāti deus reſpōdere dignetur q̄d ⁊
ſuo increpando reſpōdit apoſtolo: Va-
de inquit poſt me ſathanas. quia nō ſa-
pis ea que dei ſunt. Quotiens enim ho-
minibus preeſſe deſidero. totiens deum
meum preire contēdo. ⁊ tunc vere nō ſa-
pio ea que dei ſunt. De ipſo nāq; dictū
eſt: Et erat ſubditus illis. Si hominis o
homo imitari dedignaris exemplū. certe
non erit tibi indignum ſequi auctorē tu-
um. ¶ Idem. Qȝ autem dicit euange-
liſta. q̧ ꝓficiebat Jeſus ſapiētia ⁊ gra-
tia. nequaq; intelligendū eſt ſm̄ q̧ erat
ſed ſm̄ q̧ apparebat. nō q̧ aliquid ei no-
uum accederet q̄d ante non haberet. ſȝ q̧
accedere videretur quando volebat ipſe
vt videretur. Tu quidem homo cū pro-
ficis. nec quando. nec quātū vis proficis
ſed te neſciente tuus ꝓfectus moderatur.
tua vita diſponit⁹. At vero puer Jeſus
qui diſponit tuā. ipſe diſponebat ⁊ ſuā.
⁊ quādo volebat. ⁊ quibus volebat ſa-
piēs apparebat. quādo ⁊ q̄b⁹ volebat ſa-
pientior. quando ⁊ quibus volebat ſa-
pientiſſimus. q̄ſq; in ſe nunq; eſſet niſi ſa
pientiſſimus. Similiter ⁊ cum ſemꝑ om-
ni gr̄a plenus fuiſſet. ſiue quā apud de-
um. ſiue quā apud homines habere de-
beret. pro ſuo tamen arbitrio eam nunc
plus. nunc minus oſtendebat. prout cer-
nentium vel meritis congruere vel ſaluti
expedire ſciebat.

¶ De pulcritudine faciei ei⁹. Hieroni. ad principiam virginem. Cap. CXXXIIII.

Queritur autem quomo-
do fuerit ſpecioſus forma pre
filijs hominū. de quo habem⁹
in Eſaia ſcriptū: Nō eſt ei ſpecies neq;
decor ⁊c. Sed ibi quidē ignobilitas cor-
poris ꝓpter flagella ſputa ⁊ alapas ⁊ cla-
uos ⁊ iniurias patibuli cōmemoratur.
Hic autem in ſacro ⁊ venerando corpo-
re pulcritudo virtutū inſinuat⁹. non quo
diuinitas eius hominib⁹ cōpata ſpecio-
ſior ſit. hec enim compationē nō habet.
ſed abſq; paſſionib⁹ crucis pulcrior vni-
uerſis virgo de virgine fuit. qui nō ex vo-
lūtate viri ſed ex deo natus eſt. Niſi eni
habuiſſet ⁊ in vultu oculiſq; quiddā ſi-
derum. nūq; eū ſtatim apl'i ſecuti fuiſſet
nec illi qui ad eū cōprehendēdū venerāt
corruiſſent. ¶ Idem ſuper Mat.
Arguit quidē Porphirius ⁊ Julianus
auguſtus. vel hiſtorici mentientis imperi
tiam. vel diſcipuloꝝ ſtulticiā qui ſtatim
vocati ſecuti ſunt ſaluatorem tanq; irra
tionabiliter quēlibet hominē ſecuti ſint
ſe vocantem. cū vtiq; tante virtutes. tā-
taq; ſigna preceſſerint. que ipſos apl'os
vidiſſe non dubium eſt anteq; credide-
rint. Et certe fulgor ipſe diuinitatis occul-
te que etiam in humana relucebat facie
ex ipſo primo aſpectu eos ad ſe trahere
poterat. ſicut magnes lapis ānulos ⁊ ſti
pulas ac feſtucas ſibi copulat. ¶ Idē
in tertio. Inter omnia deniq; ſigna q̄
fecit hoc mihi mirabilius eſſe videtur. q̧
vnus homo illo q; tēpore cōtēptibilis. ⁊
intantū vilis vt poſtea crucifigeret⁹ ſcri-
bis ⁊ phariſeis cōtra ſe ſeuientib⁹. ſuaq;

ſucra deſtrui videntib⁹. potuerit ad vni⁹
flagelli verbera tātā vendētiū ⁊ emētiū
in templo multitudinē eijcere. mēſas ſb-
uertere. cathedras cōfrīgere. ⁊ alia facere
quę infinitus nō feciſſet exercit⁹. Igneū
enim quiddā atq; ſideriū ex oculis eius
radiabat. ⁊ diuinę maieſtas in facie luce
bat. ¶ Idem ſup Eſaiam l. xij.
Deniq; iuxtā ꝓphiaꝫ Eſaię. non triſtis
neq; turbulentus fuit ſed ęqualitatē vul
tus oī tpe cōſeruauit. Qđ falſo pħi glo-
riabātur de Socrate. nūq; ſ. eū pl⁹ ſoli-
to triſtē aut lętū fuiſſe. ¶ Manfred⁹
carnoteń. De hac autē facie vel figu-
ra dñica ſcibit ad Karolum Hadrian⁹
papa. Reuelatione fideliū de partibus
oriētis frequēter agnouim⁹ ꝙ redēptor
hūani generis appropinquāte die paſſio
nis cuidā regi Ediſſenę ciuitatis deſide-
ranti eū corporalit' cernere. cūq; ad ſe vo
canti. vt ⁊ perſecutiones iudęoꝝ aufuge
ret. ⁊ auditas miraculoꝝ opiniones ⁊ ſa-
nitates. curationes illi ⁊ ꝓpłō ſuo impar-
tiret: Rńdit: Si faciē meā corpalr' cerne
re cupis: en tibi vultus mei ſpeciem tranſ
formatā in lintheo dirigo per quā ⁊ deſi
derij tui feruorē refrigeres. ⁊ qđ de me au
diſti nequaq; impoſſibile fieri exiſtimes.
Poſtq; tū cōpleuero ea quę de me ſcri-
pta ſunt. dirigam tibi vnum ex diſcipul'
meis. qui tibi ⁊ populo tuo ſanitates im
partiat ⁊ ad ſublimitatem fidei vos per-
ducat.

¶ De ſtatu adoleſcentie vel iuuē tutis ipſius. Berń. in ſermone de epiphania domini. Cap. CXXXV.

De infātia dñi lego paꝝ
quid in euāgelio. ⁊ ex tunc iam
vſq; ad annū trigeſimum nihil
inuenio. Q dei virtus ⁊ dei ſapientia q̄;
diu velut infirmus aliquis ⁊ inſipiens la
tes in populo? Ꝯ diu nobilis rex. et rex
cęli filiū fabri te patieris appellari pariter
⁊ putari? Etenī Lucas euāgeliſta teſtat'
q2 cū inciperet eſſe annoꝝ quaſi triginta
Ieſus adhuc filius Ioſeph putabatur
O hūilitatis virtus ſaluatoris. quātum
cōfundit ſuperbiā nr̄ę natiuitatis. Pa-
rum aliquid ſcio ut magis ſcire mihi vi-
deor: ⁊ iam ſilere non valeo. impudenter
⁊ inprudenter me ingerens ⁊ oſtentans.
promptulus ad loquendū. velox ad do-
cendū. tardus ad audiendū. chriſtus cū
tanto tēpore ſilebat cum ſeipſum abſcō-
debat. nūquid inanē gloriā metuebat?
q̇d timeret ab inani gloria qui gloria pa-
tris eſt natura? Utiq; nō ſibi ſed nobis
ab illa timebat quibus eſſe timendū no-
uerat. Nobis cauebat. nos inſtruebat.
tacebat ore. ſed inſtruebat ope. ⁊ quę po-
ſtea docuit verbo. iam clamat exemplo
¶ Beda ſuper Mar. l. ij. Diſcite
a me q2 mitis ſum ⁊ humilis corde. Nec
ſine certi ꝓuiſione ſacramēti dñs appa-
rens in carne faber. ⁊ fabri filius eſtimari
voluit ⁊ dici. Quin potius docuit ſe il-
lius eſſe filiū qui fabricator eſt omnium.
Qui etiā igne ⁊ ſpū opat'. ſic de illo tāq;
fabri filio Iohānes teſtat'. Ipſe vos ba-
ptiçabit ſpūſancto ⁊ igni. Qui .ſ. in ma-
gna domo hui⁹ mūdi diuerſi generis va
ſa fabricat. imo vaſa irę igne ſpiritus ſui
molliēdo ī vaſa miſericordię cōmutat.
¶ Berń. ſup cań. omel. xj. Mul-
tū ꝟo fatigationis aſſūpſit creator in re-
paratione hoīs. q̊ debitorē eum teneret
multę dilectiōis. cōmoueret grāꝝ actio-
nis difficultas redemptionis. quē min⁹
eſſe deuotū fecerat facilitas conditionis.
Igit' o homo memēto iam te ⁊ ſi de nihi-
lo factū. nō tū de nihilo redēptum. Sex
diebus cōdidit deus oīa. ⁊ te inter oīa.
At vero toto triginta annoꝝ tpe. opat⁹
eſt ſalutē in medio terrę. ¶ Beda ſup
Lucā. Anno deniq; triceſimo baptiça-
tur. miracula facit ⁊ effudit doctrinā vt
temerarios reprimat qui oēm ętatē ad h̄
officia credunt idoneam. qđ vtiq; nō li-
cet fieri. niſi aliquando contingat alicui
miraculo dei ſicut hieremię ⁊ danieli.

¶ De cauſis cur voluit baptizari Hiero. ſuper Mat. l. primo. Cap. CXXXVI.

Licet autem non haberet dei filius originalem culpā baptiçari tamen voluit a Johanne triplicē ob cauſam. Primo q̄dē ut omnē iuſticiam ⁊ legis humilitatē impleret. Secūdo vt baptiſmate ſuo Johānis baptiſma cōprobaret. Tertio ꝟo vt iordanis vndas ſanctificans ꝑ deſcēſionem ſancti ſpiritus aduentum in lauacro credentiū demōſtraret. ¶ Chriſo. ſuper Mat. omel. xij. Siquidem ⁊ in eius baptiſmo aperti ſunt celi vt dicas etiam cū tu baptiçaris hoc fieri iam deo te ad celū vocante nihilq; cum terra cōmune habere ſuadente. ¶ Glo. ſup Mat. Ideo quoq; baptiçari voluit. vt tactu ſui corporis aquas ſanctificaret id eſt. eis vim generatiuā cōferret. ⁊ vt nemo quālibet ſanctus gratiam baptiſmi ſuperfluam iudicaret. ⁊ ut per hoc ꝙ ipſe filius dei baptiçatus eſt. omnes ꝑ baptiſmū renatos filios dei fratres ſibi faceret aut oſtenderet. ¶ Chryſo. vbi ſupra omel. x. Johannes quidē baptiçabat baptiſmo precurrente non peccatum dimittente. Hoc enim illud baptiſma munus habuit. quod poſtea chriſtꝰ inſtituit. In hoc quippe vetꝰ homo noſter crucifixus eſt ac ſepultus ⁊ ante crucis triūphū nūq; remiſſio prorſus extitit peccatorum. Sed ideo Johannes populum agere penitentiā hortabatur non vt omnino purgaretur. ſed ut dignius poſtea acciperent remiſſionis dona. Niſi enim ſeipſos ante culpaſſent. gratiam non reliquiſſent. Unde legitur ꝙ venientes ad baptiſmum eius. peccata ſua confitebantur. Ideo nimirum iubemur peccata cōfiteri. ut erubeſcentiā patiamur pro pena quoniam hoc ipſū pars ē diuini iudicij. ¶ Idem. Ideo quoq; Johannes nullum fecit ſignū vt ex hoc chriſto multitudinem traderet que ſcilicet ad eum ſignorū admiratione cōflueret. ¶ Idē in omel. xij. Quod autem facturus erat dominꝰ in paſce mutatione. idipſum fecit in baptiſmatis innouatione. Nam ⁊ ibi cum vtrūq; paſca celebrauit. illi terminū. hinc principiū īpoſuit. Hic quoq; poſtq; iudaicū baptiſma compleuit. cōtinuo etiā eccleſie ianuas reſerauit. Sicut ergo tunc in vna menſa. ita etiā nūc in vno flumine ⁊ recepit vmbram ⁊ addidit veritatem. ¶ Bern. in ſermone de epiphania. Populo quidē dure ceruicis cultellus lapideꝰ neceſſariꝰ fuit. nr̄ aūt Jeſus velut agnꝰ cū lana ⁊ lacte veniens auſteritatē abſtulit. ita vt rubiginē originalis peccati quā vix cultellꝰ eradere poterat. ex h' iā cū vnctione grē aqua facile abluat.

¶ De hūilitate ipſiꝰ baptizati ⁊ ordine baptiſmi. Idē de eodē Cap. CXXXVII.

Itaq; qui ſcd̄m diuinitatē idē ipſe ē. ⁊ āni eiꝰ nō deficiēt vt ānos trigita ī carne iā habuerit int' populares turbas ad baptiſmū Johānis aduenit. Uenit tāq; vnꝰ e populo q̄ ſolꝰ erat ſine pctō. Quis tūc illū dei filiū crederet? Quis dn̄m maieſtatiſ putaret? Ualde q̄dē hūiliaris dn̄e. nimis abſcōderis. ſ; Johānē latere non poteris. Nōne ipſe ē q̄ ꝑ maternū vterū te nōdū natū. nondū natus agnouit? Nōne ipſe eſt qui ꝑ vtriuſq; materni vteri parietes te cognouit. ⁊ q' turbis clamare nō potuit ſaltē matrē ſuā motu exultationis edocuit? Nunc aūt quid? Uidit eū ait Johānes euāgeliſta veniētē ad ſe ⁊ ait: Ecce agnus dei ecce q̄ tollit pctā mūdi. En ipſe q̄ delicta purgabit. Ecce ſentinā noſtrā purgatiuꝰ aduenit. Et tū pꝰ huiꝰ teſtimoniū baptiçari vult a Johāne. ſ; tremit ille. quid mirū ſi tremit hō ⁊ nō audet attingere verticē dei ſanctū caput angel' adorādū reuerēdū ptātibꝰ tremēdū prīcipatibꝰ. Baptiçari viſ. Uis dn̄e Jeſu. vt q̄d? vn̄ tibi pctm̄. ut baptiſma ſit ncc̄m

Nunquid ex patre? Sed equalis es illi deus de deo·lumen de lumine. An vero de mr̄e? qđ peccatū ex ea trahere potuiſti que te ſine iniquitate cōcepit·⁊ ſalua integritate peperit? Quā pōt agnus ſine macula maculā habere? Ego igit̄ inq̄t Johannes debeo baptiçari a te·⁊ tu venis ad me·hūilitas vtriꝗ magna·ſ; cōparatio nulla. Quō·n·nō hūiliaret hō corā humili deo? Sine inq̄t modo. Sic enī decet nos implere oēm iuſticiā. Primus quidē gradus iuſticie eſt vnicuiꝗ qđ ſuū ē tribuere·nec preponere ſe equali nec prepoſito equari. Secūdus aūt ē latior ⁊ amplior·ſ·nec equare ſe pari·nec preponere inferiori. Magna vero ⁊ plena iuſticia eſt subijcere ſe etiā inferiori. Sic ſūma ⁊ intolerabilis eſt ſupbia ſe preponere ſupiori. Acq̄euit Johānes ⁊ obediuit·agnū dei baptiçauit ⁊ aquas lauit. Nos ſiquidē abluti ſum⁹ nō ille·q: nob̄ lauādū aque cognoſcūt̄ ablute. Sꝫ fortaſſe minus credas Johānis teſtimonio q: ipſe eſt hō·⁊ pōt ſuſpectus haberi·q: cognat⁹ eius eſt cui perhibet teſtimoniū Ecce teſtimoniū maius Johāne·teſtimoniū aduenientis colūbe. Nec īcōgrue ad indicādū agnū dei venit colūba·q: nihil melius agno conuenit q̄ꝫ columba·qđ agn⁹ ī aīalib;·h̄ ē colūba ī auib⁹. Sūma vtriuſꝗ innocētia·ſūma mānſuetudo·ſimplicitas ſūma. Quid·n·ſic alienū ab oī malicia ſicut agn⁹ ⁊ colūba? Nocere quicꝗ̄ neſciūt·ledere nō nouerunt.

¶ Glo. ſup Mat. iij. ca. Itaꝗ pmus Adā p ſerpētē a diabolo deceptus celū amiſit·ſecūdus a ſpūſancto p colūbam glorificat⁹ apparuit·flāmā vibrātē que viā ꝓhibuit·aqua baptiſmi extinxit In colūba ſuper dn̄m ſpūs apparuit·q: nos p mānſuetudinē colligere venit. Supra diſcipulos in igne·quos ad ꝯſumēdam pctōꝝ rubiginē circa ſeipſos veniebat accendere. Bene ſpūs ī colūba que ſimplex ⁊ mānſueta ē·vt ⁊ ſue nature ſimplicitatē·⁊ eū in quē deſcēdebat mitem·miſericordie precone datoreꝗ īdicaret

Similiter oēs baptiçati renouati ſeptē virtutibus in colūba ſignificatis debent repleri. Columba a malicia fellis eſt aliena·in quo ꝓhibemur ab ira. Nullū ore vel vnguibus ledit·in quo notatur innocētia. Nec minimas auiculas nec vermiculos inuadit quibus alie aues ſe ⁊ pullos nutriunt·in quo prohibetur rapina. Puro veſcitur grano·in quo notatur abſtinentia. Alienos tanꝗ̄ pullos ſuos fouet·ecce charitas. Gemitū p cātu habet·ecce compunctio. Super aquas ſedet ut accipitrez preuiſa vmbra in aqua deuitet·ecce ſollicitudo. ¶ Bern̄. vbi ſupra. Ne autem fortuito caſu columbam deſcēdiſſe cauſeris·accedit teſtimonium dei patris: Hic eſt inquit fili⁹ meus dilectus ipſum audite. Ecce domine Jeſu chriſte vel iam nunc loquere·quouſꝗ ſimules·quouſꝗ diſſimulas? diu ⁊ valde diu tacuiſti·vel iam nunc habes a patre licentiam loquendi. ¶ Glo. vbi ſupra. Tu es inquit filius meus dilectus in quo mihi complacui·id eſt· beneplacitum meum conſtitui·vt per te faciam quod mihi placeat·vel ut ipſe tu mihi placeas·⁊ alij per te·nō in ſe·ſed in te vniti fide ⁊ charitate. In te mihi complacui·ut in Adam diſplicui. Unde ⁊ dixi: Penitet me feciſſe hominem. Et nota ꝙ baptiſmus cōſecratur trinitatis preſentia·dum pater in voce·filius in homine·ſpirituſſanctus apparet in columba.

¶ De tēptatiōe dn̄i glo. ibidē. iiij. Cap. CXXXVIII.

Tunc ſcꝫ poſt baptiſmū ductus eſt Jeſus in deſertum velut ad certaminis locuꝫ. In deſerto nāꝗ purgatur aſperis·qm̄ Adā in paradiſo delitijs afflués vict⁹ eſt oblectamentis. ¶ Chryſoſto. ſuper Matheum. Tunc etiam maxime diabolus aggreditur aliquos cum ſolos viderit eos ⁊ ab alijs ſegregatos.

Vn̄ nō ſolum de eſurie ſpiritus ductoꝛ
eius·ſed etiā de loco ei tēptationis occa-
ſionē ingeſſit. ¶ Glo. vbi ſ̄. Hiſtoꝛi
ce vero in deſertū illud qđ eſt inter hieru-
ſalem ⁊ hiericho Chꝛiſtus diabolū vicit
vbi figuralit̃ Adam in latrones incidiſ-
ſe eoſqꝫ illum viciſſe dicit. Latrones aūt
ibi habitaſſe locus pꝛobat qui dicit̃ do-
min·i·ſanguis·ꝓpter effuſionem ſangui-
nis que ibi fiebat. Eadē ergo via ſama-
ritanus ille deſcendit· qꝛ carne indutus
eaſdem tēptationes ſuſtinuit. Deniqꝫ
nec a diabolo tēptatur·niſi qui ad deſer
tū exierit·⁊ in bono ſtudere ceperit. Sic
igit̃ oꝛdo recte cōuerſionis oſtēditur· vt
poſt acceptā ſanctiſpūs gratiam contra
diabolum artius accingamur·⁊ mēte ſe-
culū deſerentes eterne vite gaudia quaſi
deſerti māna eſurimus. ¶ Hieroni.
ſuper Mat.l̃.j. Haud dubiū quip-
pe quin ductus ſit a ſpiritusancto· Seq-
tur enim ut tēptaret̃ a diabolo. ¶ Pe-
trus Rauen̄.epūs· Diabolus eni
ſemper bona pꝛimoꝛdia pulſat·rudimen
ta virtutū tēptat· ſācta in ipſo oꝛtu feſti-
nat extinguere·ſciens ꝙ ea fundata non
poſſit ſubuertere. Hoc nō ignoꝛās chꝛi-
ſtus·diabolo ſe querenti patiēter indul-
ſit·ut ⁊ ſuo laqueo teneret̃·⁊ vnde ſe ca-
pere putabat caperet̃·ſicqꝫ victus a chꝛi-
ſto cederet chꝛiſtianis. ¶ Johānes
epūs ſuper Mat. Cū ergo audis
Jeſum a diabolo ductū· nihil cogites
de potentia diaboli·ſed mirare de patiē-
tia chꝛiſti qui ſe ſuſtinuit a diabolo duci
In ſequente nāqꝫ nō infirmitas erat ſed
patiētia·⁊ in ducente nō virtus ſed ſup-
bia·qꝛ volētē chꝛiſtū ducebat nō inuitū.
¶ Hiero. ſup Abachuc·l̃.ij. Deħ
aūt ſpiritu tēptatoꝛe dicit ꝓpħa ſanctꝰ:
Egrediet̃ diabolus ante pedes eiꝰ·vbi
alij plures tranſtulerunt volatile vel vo-
lucrem·quod dicit̃ reſeph hebꝛaice. Tra
dunt autem hebꝛei hoc nomē eſſe demo-
nis qui pꝛincipatum tenet inter alios·ac
ꝓpter nimiā velocitatē ⁊ in diuerſa diſ-
curſū nūcupari volatile vel auē. Ipſū
eſſe dicūt qui ſub figura ſerpentis in pa-
radiſo mulierē ſeduxit·⁊ ex maledictionē
qua a deo condēnatus ē nomē accepit.
Reſeph enī interpꝛetat̃ reptans ventre.
Hic ḡ dn̄o baptiçato ⁊ exeūti de aquis
ſtatim occurrens ante pedes eius ſtetit·⁊
eum quadraginta diebus in ſolitudine
temptauit ¶ Gregꝰ in omel. Quid
autē mirū ſi ſe ab illo permiſit in montē
duci·qui ſe ꝑtulit etiā ⁊ a mēbꝛis illiꝰ cru
cifigi: Non eſt ergo indignū redēptoꝛi
noſtro ꝙ voluit tēptari qui venerat oc-
cidi. Juſtū quippe erat ut ſic tēptatiōes
noſtras ſuis temptationibus vinceret·ſi-
cut moꝛtem noſtram venerat ſua moꝛte
ſuperare. Sed ſciendum nobis eſt quia
tribus modis tēptatio agitur·ſuggeſtio
ne·delectatione·conſenſu. Et nos cum
ten tamur plerūqꝫ in delectationē aut
conſenſum labimur·quia ex carnis pec-
cato pꝛopagati in nobiſipſis etiam geri-
mus vnde certamina toleramus. Deus
vero qui in vtero virginis incarnatus in
mundū ſine peccato venerat·nil cōtra-
dictionis in ſemetipſo tolerabat. Tem-
ptari ergo per ſuggeſtionem poterat ſed
eius mentem peccati delectatio non mo-
moꝛdit·atqꝫ omnis illa diabolica tēpta
tio foꝛis non intus fuit.

¶ De ieiunio eiuſdem glo. vbi ſu- pꝛa. Cap. CXXXIX.

CUm ergo ieiunaſſet do-
minus quadragīta diebus ⁊ q̄-
dꝛaginta noctibus·quod fuit
diuine potentie·poſtea eſuriȷt· qđ vtiqꝫ
fuit humanitatis vere. In hoc autem ꝙ
eo dierum numero ieiunauit· legi que ꝑ
Moyſen accipit·⁊ ꝓphetis qui per He-
liam conuenit· Sed Moyſes quidem ⁊
Helias nequaqꝫ poſt ieiunium eſuriſſē
dicuntur·hic autem ut homo eſuriȷt vt
deus celaretur. ¶ Gregoꝛius in
omel. Cur autem in abſtinentia qua-
dꝛagenariꝰ numerꝰ cuſtodit̃· niſi qꝛ vtꝰ
decalogi per quattuoꝛ euangelij libꝛos

impletur. Vel quia per corporis deſide-
ria q̄d ex quattuor elemētis cōſtat · deca-
logi mandata contempſimus: dignum
eſt ut illud quatterdecies affligamꝰ. Ce-
terū ab ipſa die dñica qua incipit qua-
dragesima vſq̄ ad paſca ſex hebdoma-
de veniūt · quaꝝ . ſ · dies quadragīta duo
fiunt. Ex quibus dū ſex dies dñici abſti
nentie ſubtrahunt᷑ · tantū · xxxvj . in abſti-
nentia relinquūtur. Dū vero per trecen-
tos ⁊ ſexaginta dies annus ducitur · nos
aūt per trigintaſex dies affligimur · qua-
ſi anni noſtri decimas deo damꝰ · vt qui
nobiſmetipſis per acceptū annū viximꝰ
auctori nos noſtro in eius decimis ꝑ ab-
ſtinentiā mortificemus · Vñ chariſſimi
ſicut offerre in lege iubemini decimas re-
rum · ita ei offerre ꝯtēdite ⁊ decimas die-
rum. Vnuſquiſq̄ inquātū virtus ſuppe
tit carnē maceret · eiuſq̄ deſideria affli-
gat · cōcupiſcentias turpes interficiat · ⁊
iuxͣ Pauli vocē hoſtia viua fiat. Ho-
ſtia quippe ⁊ immolat᷑ ⁊ viua eſt · qñ ⁊ ab
hac vita hō non deficit · ⁊ tamen ſe carna
libus deſiderijs occidit. Caro nos leta
traxit ad culpam · afflicta reducat ad ve-
niā. Auctor etenī mortis noſtre ꝑ eſum
ligni vetiti trāſgreſſus eſt precepta vite.
Qui ergo a gaudijs paradiſi ꝑ cibū exu
lamus · ad hec per abſtinentiam reſurga
mus. Nam vt Moyſes legem acciperet
ſecūdo · quadraginta diebus ieiunauit ·
Helias in deſerto quadraginta diebꝰ
abſtinuit. Et ipſe tandē auctor hominū
ad homines veniens in quadragīta die-
bus nullū oīo cibū ſumpſit. Petrꝰ
Rauēn. epūs. Qz autem quadragin
ta diebus ieiunamus auctoritas eſt di-
uina · nō inuentio hūana. Ceterū q̄dra
gintaquatuor decadis quadratam fidei
diſciplinā cōtinet myſterio · quia ſemꝑ ē
quadrata ꝑfectio . Hāc ergo ieiunemꝰ ·
⁊ qui corpori dedimꝰ annū · dies . xl . ani-
me demus. Viuamus dño paululū qui
ſeculo viximus totū. Sicq̄ muniti bella
peccatis indicamus · cōflictū vitijs nun-
ciemꝰ ſecuri de victoria · quia nec hoſtes
terreni ſuperare poterunt arma celeſtia ·
nec diuino regi contraire poterūt aduer-
ſa mūdana · nec in precinctu fidei cōſtitu
tos ſubreptio preuenire poterit inimica.
Diabolus ſiquidē eſurit · ieiunantibus
nobis · qui ſemper noſtris ſaturatur cul-
pis.

De cauſa ⁊ ordinē tēptationis eius . Maximus i ſermone de quadrageſima.

Capitulum. CXL.

NOn ergo ſine myſterio
ingenti putemus fuiſſe cōflictū
huiuſmodi · in quo ⁊ accēſus ꝓ-
ſumptione diabolus in verba prorupit ·
⁊ rerum dominus temptatori ſuo verbū
quoq̄ dignāt᷑ reſpōdit. Nam in omni-
bus his eſt ratio noſtre ſalutis. Nobis
ſaluator eſurit · pro nobis loquendo cer-
tauit. Nos in illo vincimus · quia nos ei
cauſa pugnādi ſumus . Quis enim am-
bigat vnigenitū patris cui nulla obuia-
re creatura poterit certamen iniſſe pro il-
lis quoꝝ ſe carne veſtiuit? Igitur huma
ni forma corporis hoſtē calidiſſimū ad
prelīū prodire ſuaſit · quem verus dei fi-
lius hominis veri reſponſione confudit
Propter q̄d errabundus ⁊ anceps tem-
ptator mollia ſuſpenſaq̄ temptamenta
rimabatur · quia licet carnalis viri ſpeciē
in Chriſto contemplaretur · preſentia ta-
men diuinitatis eius concitatus plus eū
eſſe q̄ hominē ſuſpicabatur. Illū itaq̄
progreſſum preſumere partus femineus
animabat · ſed parietis virginitas deter-
rebat. Nam ⁊ ſi Maria Eue vtiq̄ filia
Chriſtū peperat · non tamen eū de Adā
conceperat. Cum ergo videret inimicus
dei filium per multa miracula procreatū
ſecum vt arbitror hoc voluebat ⁊ admi-
rās dicebat: Quis eſt iſte qui hunc mū-
dum ingreſſus eſt me neſciente? Partū
video ſed naſcentem non agnoſco · ⁊ q̄d
ſtupori meo accreſcit · etiā edito filio dei
mr̄ exultat ut virgo nullaq̄ in eo ē veluti

infãte corruptio. In cunabul' paruulus
iacuit·pãnis obſitus·ſorduit lachrimis·
vultuȝ ſuffudit·ſeqȝ ſimilẽ eſſe mortaliũ
vagitibus pdi͛t·fęminei lactis nutrimẽ-
tũ accepit. Et ecce p⁹ oĩa eſurit·cũ vtiqȝ
deũ eſurire nulla ratio pſuadere poſſit.
¶ Glo. vbi ſupra. Nouerat quippe
diabolus filiũ dei veniſſe in mundũ·ſeu
per pphas·ſeu p angelos nũciãtes·ſeu p
Johãnis indiciũ. Sed qꝛ humilia in eo
vidit q̃ᵒ de deitate ſuſpicat⁹ eſt faſtu ſu-
perbię i dubiũ ei venit·vnde ꝛ callide qᵒ
veretur inquirit dicẽs: Si fili⁹ dei es ꝛc.
In omnibus ergo tẽptator hoc agit vt
intelligat ſi filius dei ſit. Sed Chriſtus
reſponſum ſic tẽperat vt ambiguũ relin-
quat. ¶ Greg⁹. vbi ſupra. Notan-
dum vero ꝙ diabolus cõtra primũ ho-
minẽ i trib⁹ ſe tẽptationibus erexit·eũqȝ
ſibi per ꝯſenſũ ſubdidit. Ex gula quippe
tẽptauit cũ fructũ ei vetitũ oſtendẽs ad
comedẽdũ ſuaſit. Ex vana gloria tẽpta-
uit cũ dixit: Eritĩ ſicut dij. Ex auaritia
vero cũ addidit: Scientes bonũ ꝛ malũ.
Recte ſiquidem auaritia dicit' cũ ſupra
modũ ſublimitas ambit'. Nam ꝛ Pau
lus ait de dei filio·qꝛ nõ rapinã arbitra-
tus eſt eſſe ſe ęqualẽ deo. Sed quib⁹ mo
dis primũ hominẽ diabolus ſtrauit·eiſ-
dem homini ſecũdo a ſe tẽptato ſuccu-
buit. Per gulã quippe tẽptauit cum ait:
Dic ut lapides iſti panes fiant. Per va
namgloriã cum ait: Mitte te deorſum.
Per auariciã quoqȝ tẽptauit cum ei re-
gna mũdi ut eũ alliceret oſtẽdit. Eiſdẽ
itaqȝ modis ab homine ſecũdo vincitur
quibus primũ ſe viciſſe gloriat'· ut a nr̃is
cordibus ipſo aditu captus exeat q̊ nos
intromiſſus tenebat. Conſiderandũ 𝔡o
eſt quia dñs tẽptatorẽ ſuũ in abyſſũ mer
gere valens virtutẽ potentię ſuę nõ oſtẽ
dit·ƀ ſola diuinę ſcripturę pręcepta edi-
dit·patiẽtię nobis ſuę exemplũ pręhens
vt quotiẽs a prauis hominib' aliq̃d pa-
timur·ad doctrinã potius q̃ȝ ad vindi-
ctam excitem̃. ¶ Hiero. ſup Mat.
li primo. Deniqȝ de ſcripturis falſas
ſagittas diaboli veris ſcripturaꝝ clype-
is frangit·ꝛ ut ſecũdę legis ſacramenta
mõſtraret·tãtũ deutronomio neceſſaria
teſtimonia ptulit·tũc victus reliquit eũ
diabolus. ¶ Johannes epũs ſu-
per Mat. li. primo. Pręcipiente
nãqȝ dño·angeli ab eo receſſerãt ut loc⁹
daretur diabolo·ne forte videns ange-
los circa eũ nõ appropinquaret ad ipſũ.
¶ Chryſoſto. ſuper Mat. In re-
ceſſu vero diaboli angeli acceſſerũt ꝛ mi
niſtrabant ei. vt diſcas o hõ ꝙ te quoqȝ
per confectã de diabolo victoriã·angeli
repente ſuſcipiant·tibi plaudentes teqȝ
more ſcripturarum vbiqȝ comitantes.
¶ Iſidorus vbi ſupra. In hoc q̊ȝ
ꝙ diabolo recedente ab angelis ei mini-
ſtratur·vtraqȝ vni⁹ perſonę natura oſtẽ-
ditur. Nã ꝛ hõ eſt quẽ diabolus tẽptat·
ꝛ idem ipſe deus cui chorus angelorum
miniſtrat.

¶ De predicatione ipſius. Glo.
ſup Mat. Cap. CXLI.

Tradito vero Johanne
cepit Jeſus prędicare·quia ſic
aurorã ſol·ſic euãgelium ſequi-
tur lege deſinente. Uerum in finib⁹ ça-
bulon ꝛ neptalim prędicare cepit·vbi p̃-
ma captiuitas hebręorum ab aſſyrijs fu-
it·vbi ergo prima leg̃ obliuio·ibi prima
euangelij p̃dicatio. Sequebãtur autem
eum turbę multę·videlicet quadruperti
te. Alij nãqȝ propter cęleſte myſterium.
Alij propter curationẽ infirmitatis. Alij
ſola fama ꝛ curioſitate volentes ſi verũ
eſſet quod dicebatur explorare. Alij ve-
ro per inuidiam quęrentes eum capere ꝛ
accuſare. ¶ Hiero. ſup Eſaiã l.
xij. Porro iuxta Eſaię pphetiã: Uox
eius foris audita non fuit·quia nõ extra
galileam atqȝ iudęam in alijs gentilib⁹
euangelium predicauit. Quod ſi vt le-
gim⁹ in terminis tyri ꝛ ſidonis vel in cõ-
finio ceſareę philippi aliquando fuerit·
non tamẽ ſcriptum eſt ꝙ ipſas ciuitates

ingreſſus ſit. ¶ Glo. vbi ſupra v. ca.
Aperuit aūt in monte ad predicandam
os ſuū q̄ſi abyſſū · quaſi theſaurū · qua/
ſi paradiſi fluuiū q̄ quondā aperuit ora
ꝓphetaꝝ. ¶ Bern. Uere apertū eſt os
chriſti in quo ſunt oēs theſauri ſapiētie
ꝛ ſciētie abſcōditi. Et vere ipſius hec do
ctrina extitit qui ꝑ ꝓphetā dicit: Aperiā
os meū eructuabo abſcōdita a ↄſtitutio
ne mundi. Quid enī tam abſconditum
q̄ȝ pauperē eſſe beatū? Attamen veritas
loquit̄ que nec fallit nec fallit̄. ¶ Glo.
vbi ſupra. Aſcendit quidē ipſe mons
in montē vt altiora virtutū culmina do/
ceret: ꝛ eccleſiā ſuper quā ſedet p̄dicans
p̄ceptū dn̄i · ſublimius erigendā oſtēde/
ret · quā eadē doctrina vſq̄ȝ ad finē ſeculi
plenius erudiret. ¶ Richardus in
l. exceptionū. Qȝ aūt docturus diſci/
pulos ī montē aſcendit · hoc nobis inſi/
nuat · ꝙ qui ſacre ſcripture verbū diſpen
ſat · nō in valle praui opis · nō in cāpo ef/
frenate diſſolutionis conſiſtere debeat · ſȝ
in montē ſpūalis cōuerſationis per exer/
citia virtutū ꝛ exhibitionē bonoꝝ opeꝝ
aſcendat · ſicut ſcriptū eſt: Super montē
excelſum aſcēde tu qui euāgelizas ſion.
Aſcēſio ergo in montē ſublimē deſignat
cōuerſationē. Seſſio dn̄i auctoritatem
magiſterij. Apertio oris effectū p̄dicatio
nis. ¶ Glo. ſuꝑ Mat. Sicut aūt p̄/
cepta decē in quibus omniū p̄ceptoꝝ ſū/
ma cōſiſtit in veteri teſtamēto p̄ponūt̄ ·
ꝛ poſtea ꝑ partes · i · ꝑ ꝑticularia p̄cepta
explicāt̄. Ita dn̄s Jeſus in principio ſer
monis ſui octo virtutes preponit ex qui/
bus pēdent oīa que in mōte docuit: vi/
delicet paupertatē · māſuetudinē · luctū ·
bonū deſideriū · miſericordiā · cordis mū/
diciā · pacē · patientiā.

¶ De paupertate ipſius. Bern. ī ſermone. Cap. CXLII.

S Iquidem eterna rerū
omniū ī celis ſuppetebat affluē
tia · lōgitudo quippe dieꝝ in de/
xtera ei⁹ · ꝛ in ſiniſtra eius diuitie ꝛ glia.
Sed pauꝑtas in eis non cōparebat · in
terris aūt hec ſpecies abūdabat ꝛ ſuper/
abūdabat · ſed hō preciū eius neſciebat.
Hanc itaq̄ȝ dei filius cōcupiſcēs deſcen/
dit ut eā ſibi eligeret · ꝛ nobis quoq̄ȝ ſua
eſtimatione precioſam efficeret. ¶ Am
broſius ſuꝑ Lucā l. ij. Hinc et in
itinere bethleē natū mater virgo reclina/
uit in preſepio · qꝛ nō erat ei locus in diu/
ſorio · ut nos māſiones haberemus ī ce/
lo. Pauper enī eſt factus vt nos inopia
ditarem̄ illi⁹. Ergo pauꝑtas eius patri/
moniū meū eſt · ꝛ eius infirmitas virtus
mea eſt. ¶ Idē ī l. iiij. Noluit vtiq̄ȝ
dn̄s Jeſus habere qđ ꝑderet · noluit ha/
bere ꝙ diabolus auferret. Unde venit
inq̇t princeps mūdi huius ꝛ in me nō ha/
bet quidq̄ȝ. Noluit etiā pater eſſe pauco
rū · ſ · filioꝝ carnaliū ut eſſet pater omniū.
¶ Glo. ſuper Mat. viij. ca. De/
niq̄ȝ cuidā ſcribe cū eius ſe diſcipulū fie/
ri doloſe precaret̄ · hoc nimirū deſiderās
qđ Simon mag⁹ emere voluit · ut · ſ · de
miraculis lucraret̄: Rn̄dit: Uulpes fo/
ueas habēt ꝛ volucres celi nidos · filius
aūt hominis nō habet vbi caput ſuum
reclinet. Ac ſi diceret: Quid me vis ſeq̄
ꝓpter lucra ſeculi cū adeo pauꝑ exiſtam ·
ut nec hoſpitiolum in terra qđ meum ſit
habeā. ¶ Glo. ſuper Lucā ix. ca.
Hinc ꝛ eius nuncij ante conſpectū illius
miſſi cū intraſſent ciuitatē ſamaritanoꝝ
vt ei pararent hoſpitiū nō receperūt eos
qꝛ facies eius erat euntis in hieruſalem.
Non enī coutuntur iudei ſamaritanis.
¶ Hierony. ſuꝑ Mat. l. iij. Ip/
ſe quoq̄ȝ ſicut Mathe⁹ refert: poſtq̄ȝ in/
greſſus templum emētes ꝛ vendētes eie/
cit · pontifices aūt ꝛ ſcribas indignantes
ꝛ laudib⁹ eius inuidētes · diuine ſcriptu/
re teſtimonio reficit. Illiſ relictiſ abijt fo/
ras extra ciuitatē in bethaniā · ibiq̄ȝ mā/
ſit · ꝛ mane reuertēs in ciuitatem · eſurijt.
Ubi ſȝ q̄ȝ intelligēdū ē ꝙ tāte pauꝑtatiſ
extiterit ꝛ ita nulli adulat⁹ ſit · ut ī vrbe
maxima nullū hoſpitē · nullā q̄ȝ māſionē

inuenerit·ſed in paruulo agro iuxta Lazarum eiuſqꝫ ſorores habitauit. Tante deniqꝫ paupꝫtatis ipſe dn̄s omniū fuit· vt vnde tributa ꝓ ſe ⁊ apl̄o Petro redderet nō habuit·ſ; ei dixit: Vade ad mare ⁊ mitte hamū·⁊ eū piſcē qui primꝰ aſcē det tolle: apertoqꝫ ore eius inuenies ſtaterem·illū ſumēs da eis pro me ⁊ te. Qꝫ ſi quis obijcere voluerit· quō iudas eiꝰ ſcꝫ ꝗconomꝰ pecuniā in loculis tulerit: Reſpondebimꝰ: Rem paupeꝝ dn̄s ipſe Jeſus in ſuos vſus ꝯuertere nefas putauit idēqꝫ nobis exemplū tribuit. ¶ Aug. ſup ep̄la; ij. ad Coꝛ. viij. Scitꝫ ꝗ chariſſimi gratiā dn̄i Jeſu chꝛiſti· qꝛ cū diues eſſet ꝓpter nos egenus factus eſt. Nō dicit apoſtolus cū diues fuiſſet·ſed cū diues eſſet· paupꝫtates enī aſſumpſit ⁊ diuitias nō amiſit. Intꝰ diues·foris pauper·in diuitijs latēs· hō in paupꝫtate apparens. Paup inquā in tēpoꝛalibꝰ vt illius inopia nos diuites eſſemus in ſpiritualibus. Per illius enī paupꝫtatē abijciemus pannos iniquitatis vt induemur ſtola immoꝛtalitatis. Omnes ergo facti ſunt diuites in pauperē credentes. Nemo igitur ſe contemnat· paup in cella· diues in ꝯſciētia. Securioꝛ doꝛmit pauper in terra ꝗ̄ auro diues in purpura· Non ergo expaueſcas cū tua mendicitate ad illum accedere·qui noſtra indutus ē paupꝫtate·vbi ſe paupauit nos ditauit

¶ De māſuetudine eius. Glo. ſuper Mat. xxj. ca.

¶ Cap. CXLIII.

VEnit quoqꝫ rex iuxta ꝓphetā nobis māſuetus vt amaretur·non ꝑ potentiā ut timeretur. ¶ Bern. de vigilia nati. dn̄i Venit mitis ⁊ humilis ſicut ipſemet ait diſcipulis: Diſcite a me quia mitis ſum ⁊ humilis coꝛde· vt poſſit etiā modeſtia noſtra innoteſcere. Dignū ſiquidē eſt vt ⁊ modeſtia ſ̄m apl̄i doctrinā oībus hominibus nota ſit·ſicut dn̄i nr̄i Jeſu chꝛiſti modeſtia cunctis innotuit. Quid enī magis incōgruū ꝗ̄ ut immoderate agat hō ꝓprie conſcius infirmitatis· quando quidē inter homines modeſtus apparuit dn̄s maieſtatis. ¶ Hieroni. ſup Eſaiam l. xij. Siquidē iuxta ꝓphiam Eſaie·neqꝫ triſtis neqꝫ turbulentꝰ fuit·ſ; equalitatē vultus omni tēpoꝛe cōſeruauit. ¶ Hieroni. ſuper Johannē viij. ca. Unde ſcribe ⁊ phariſei ſciētes eum māſuetū·⁊ ꝑdicatoꝛē miſericoꝛdie· ac ꝑ hoc populo placere: adduxerūt coram eo mulierē compꝛehēſam in adulterio·ut caperent eū in ſermone. Si enim ut putabant quia māſuetus erat ·illam eſſe dimittendam fateretur·in hoc quidem hoſtis legi · Moyſiqꝫ legiſlatoꝛi ac deo auctoꝛi contrarius·⁊ ideo cū adultera reus moꝛtis diceretur. Qꝛ ſi ſ̄m legem illam eſſe lapidandā diceret ·deriderent eum quaſi manſuetudinē quā ꝑdicabat ⁊ pꝛo qua amabatꝰ nō haberet. Ipſe aūt neutra calūnia captꝰ eſt·ſed ſeruata māſuetudine; rn̄dit·qđ ꝓ e iuſticie ē: Qui ſine peccato eſt veſtrū·primus in illā lapidem mittat. Plena quippe iuſticia eſt vt iuſtus mala puniat. Prius ergo iuſti exiſtatis ut poſtea ream puniatis·aut eā dimittatis·aut cum ea penam ſubeatis. ¶ Hieronymus ſuper Mat. Sicut etiam alias ut legitur·phariſei leguntur eum temptaſſe querentes an homini vxoꝛem ſuam quacūqꝫ ex cauſa dimittere liceat ·ut ipſu; quaſi coꝛnuto ſyllogiſmo teneant· ⁊ quodcunqꝫ reſponderit captioni pateat. Ipſe vero reſponſionem ſic temperat ut decipulam tranſeat. Quod inquit deus coniunxit homo non ſeparet. ¶ Glo. ſuper Mat. xxj. ca. Similiter ⁊ cum ingreſſus hieruſalem in templum veniſſet· acceſſerūt ad eum docētem pꝛincipes ſacerdotum ⁊ ſenioꝛes populi·querentes in qua poteſtate hoc faceret·ut ſi ſe diceret chꝛiſtū·mox eum inuaderent quaſi arrogātē ⁊ ſupbū atqꝫ ſacrilegū· At ille rn̄dēs ait: Interrogabo voſ vnū ego·qđ ſi dixeritꝭ ih·⁊ ego

vobis dicam in qua poteſtate hoc facio
Aperte quidē eos cōfutare poterat· ſed
ob hoc eos ut ſuo vel ſilentio vel ſenten/
tia condēnētur interrogat. ¶ **Hiero. vbi ſupra.** Hoc eſt ꝙ dicitur vulgo:
Clauus aut cuneus infigendus eſt arbo
ris male nodo. ¶ **Chryſoſto. ſuper Mat. iij.** Baptiſmus inquit Iohan/
nis e cęlo erat an ex hominibus? Sciēs
enim inconuertibilem eorum maliciā ꝓ/
poſuit eis queſtionē vndiqꝫ catenatam·
non vt reſpondētes audiāt ſed ut impe/
diti non interrogent· Interrogantē enī
oportet docere· tēptantem aūt quocūqꝫ
modo retundere· ⁊ obiectionis aſtuciam
rōnabili ꝑcuſſione confundere ⁊ non ei
veritatem myſterij publicare. ¶ **Glo. ſup Iohanne. xix. ca.** Ipſe quoqꝫ
dn̄s Ieſus cū ei miniſter iniquitatis ala/
pam dedit· ut māſuetus ⁊ patiens reſpō
dit: Si male locutus ſū teſtimoniū ꝑhi/
be de malo· ſi autē bene quid me cedis?
Poſſet quidē viſibiliter alterā maxillā
ꝑcutienti prębere· ſed melius vtiqꝫ vera/
citer ⁊ māſuete rn̄dit: Ac iuſte vere pla/
catus ⁊ ad ferēda grauiora trāquillo ani
mo paratus. Nō enī maxillā tātūmodo
ſed totū corpus feriendū parauit· ⁊ huic
pręcepta patientię non corporis oſtēta/
tione ſed cordis ꝑparatione faciēda po/
tius oſtendit· Poteſt enim quis viſibi/
liter ꝑbere maxillā etiā irat⁹. ¶ **Bern̄. in ſermone de natiuitate dn̄i.**
Apparuit itaqꝫ iuxta vbū apl̄i benigni/
tas ⁊ humanitas ſaluatoris noſtri dei.
Potētia ſiquidē apparuerat in rex̄ cre/
atione. Sapiētia vo apparebat in earū
gubernatione. Sed benignitas tandem
maxime apparuit in humanitate.

¶ De humilitate ipſius. Glo. ſup Matheū. Cap. CXLIIII.

Iſcite inquit a me quia
mitis ſū ⁊ humilis corde· Mo/
rib⁹ mitiꝫ mēte humilis. Mitiꝫ vt
neminē lędā· hūilis vt neminē ꝯtēnam.
¶ **Greg⁹ in regiſtro. x. li.** O q̄nta
hūilitatis virtus eſt ꝓpter quā ſolā vera/
citer edocendā· is q̇ ſine eſtimatione ma/
gnus eſt· paruus effectus eſt: Ecce q̇ppe
nouimus eū de ſuę celſitudinis culmine
vt hūano generi gloriam daret ad ima
deſcēdiſſe. ¶ **Glo. ſuper epiſtolā ad Galathas iiij. ca.** Fact⁹ eſt aūt
ſub lege ⁊ circūciſus eſt· ⁊ hoſtia ꝓ eo le/
galis oblata eſt. Nec mirū ſi ⁊ illa legis
opera ſuſtinuit ex quibus illos qui ſerui/
liter tenebātur liberaret· qui etiā mortē
ſuſtinuit ut alios ab ea liberaret. Fact⁹
eſt ergo ſub lege· i· ſub legis onere ſic ſub
alijs pęnis· non ut expiaret' ab ea· ſed ſic
ab ea liberaret ſicut a cęteris pęnis. Et h̄
eſt qđ dicit aplus· ut· ſ· eos qui preſſi ac
rei erant ſub lege redimeret a diabolo· a
peccatis· a perditione. ¶ **Glo. ſuper Mat. iij. ca.** Ob hoc etiā a Iohanne
baptiſta dn̄s· ſ· a ſeruo baptiçatus ē· vt
omnē hūilitatē ⁊ iuſticiā legis impleret.
Vn̄ cū ipſe Iohānes ex hūilitate recuſa/
ret ob illius ſanctitatiꝫ reuerentiā: Sine
inq̇t modo: ſic eniꝫ decet nos īplere om/
nē iuſticiā. Vita q̇ppe mea morū ē diſci/
plina. Omē aūt iuſticiā vocat hūilitatē
ꝑfectā· q̄ quidē gradū habet triplicem.
Primus nimirū eſt ſufficiēs· ſcꝫ ſtudere
maiori ſe ſubijcere ⁊ non prferre ęquali
Iſte grad⁹ eſt oī iuſto neceſſari⁹. Secū/
dus eſt abūdās· ſ· ſubijcere ſe ęquali nō
ꝑferre minori. Terti⁹ vo ꝑfect⁹· ſ· ſubde
re ſe minori· ⁊ iſtū chriſt⁹ īpleuit. Tunc ḡ
Iohānes dimiſit eū· i· ꝯſenſit· q̄ vera ē
hūilitas quā comes obediētia nō deſe/
rit. Vn̄ ḡ hūilitas pri⁹ recuſauit· poſtea hu
milit' īpleuit. ¶ **Hieroni. ſup Mat. li. iij.** Preterea dn̄s ipſe tributa q̄i fili⁹
regis nō debebat· ſ; q̇ carnis hūilitatē aſ/
ſūpſerat oēm iuſticiam implere debebat.
Nos aūt infęlices q̇ chriſti cenſemur no/
mine· ⁊ nihil dignū facim⁹ tāta maieſta/
te. Ille pro nobis ⁊ crucē ſuſtinuit· ⁊ tri/
buta reddidit. Nos pro illius honore
tributa non reddimus· ⁊ quaſi filij regis
a vectigalibus immunes ſumus.

¶ Glo. ſuper Johannē xiij. ca.
Ut aūt humilitatē hominibus pfecte
cōmēdaret adeo ſe humiliauit excelſus
vt etiā pedes ſui traditorꝫ lauaret. Pri-
mo quidē venit ad Simonē Petrum
tāq̄ʒ ad primū apl'oꝝ· ut eius pedes ab-
lueret· ſed expaueſcit ille ꝙ deus homini
pedes lauet. Et ſic humilis erat dn̄s ad
ſeruiendū· ita ſeruus non ſuſcipiēdo ſer-
uicium. Non enī poterat deum pati ad
pedes ſuos humiliari: Ueꝝ dn̄ica terri-
tus reſponſione· totū ſe obtulit abluēdū
amore turbatꝰ ꝛ timore. ¶ Origenes
ſuper Eſaiam . omel. quinta.
Ueni ğ dn̄e Jeſu ſordidos habeo pe-
des· aquā in peluim mitte ꝛ laua· ꝓpter
me ſeruus efficere. Scio temerarium eſſe
qđ dico· ſed illā tuā cōminationē ptime
ſco: Si non lauero te· nō habebis partē
mecū. ¶ Augꝰ ſuper Johannem
Deniq̄ʒ exemplū inquit dedi vobis vt ꝛ
vos ita faciatis : Ergo faciamus inuicē
humiles quod humilit' fecit excelſus· nec
dedignet' facere chriſtianus quod fecit ꝛ
ipſe chriſtus. Hoc quidē ex conſuetudi-
ne fratres pleriq̄ʒ faciunt cum ſe inuicem
hoſpitio recipiūt. Et qui hoc manu non
faciunt corde faciunt· ſi tamen corde hu-
miles ſunt. Sed multo melius eſt ꝛ ſine
controuerſia verius ut fiat etiam mani-
bus. Cum enim ad pedes fratris inclina
tur corpus· etiam in ipſo corde vel excita
tur· vel ſi iam inerat confirmatur humi-
litatꝫ affectus. Inuicē quoq̄ʒ delicta no-
bis donemus ꝛ pro noſtris delictis inui-
cem oremus atq̄ʒ ita etiā inuicem pedes
lauemus. ¶ Caſſiodorus ī hiſto-
ria tripertita. Ante ciuitatē nichopo
lim paleſtine quaʒ prius vocatā emaus
romani ab euentu victorie de iudea vo-
cauerunt intuio· vbi cū cleopha Chriſtꝰ
ambulauit· fons quidā eſt ī quo a diuer-
ſis languoribus homines ꝛ animalia ſa-
nantur· ꝛ in eo chriſtus cū diſcipulis pe-
des lauiſſe feruntur. ¶ Beda ſuper
cañ. omel. liiij. Non enim inquit ve-
ni miniſtrari ſed miniſtrare. Bonus cer-
te miniſter Jeſus qui carnē ſuā in cibū·
ſanguinē in potum. animā miniſtrauit ī
preciuꝫ· ſpiritu alacer· charitate feruens·
pietate deuotus. ¶ Ambro. in apo-
logia Dauid. Chriſtus itaq̄ʒ primꝰ ꝛ
nouiſſimꝰ videlicet ęternitate primꝰ· hu-
militate nouiſſimus. ¶ Hiero. ſup
Eſaiam ca. x. Nam de ipſius ęternita
te dicit ad eum Dauid ex patris voce:
Tecum principiū in die virtutis tuę ꝛc.
ergo ſi te ſcandaliçat in Chriſto vilitas
corporꝫ ꝛ crux ꝛ alapę ꝛ flagella ꝛ omnis
iniuria crucis· reuertere ad principium. ꝛ
nequaq̄ʒ ſcandaliçaberis.

¶ De luctu ꝛ lachrymis eiꝰ. Be- da ī ſermone de natiuitate do- mini. Cap. CXLV.

LAchryme quoq̄ʒ chriſti
fratres ꝛ pudorē ꝛ dolorem pa-
riūt mihi. Ludebā quidē ego
in platea foris· ꝛ ī ſecreto regalis cubicu-
li ſuper me ferebatur iudicium mortis.
Audiuit hoc vnigenitus eius exijt poſi-
to diademate· veſtitus ſacco· cinere ca-
put aſperſus· pedes nudus· flens ꝛ eiu-
lans ꝙ morte damnatus eſſet ſeruulus
eius. Intueor illum ſubito procedentem
ſtupeo nouitatē· cauſā perq̄ro ꝛ audio.
Quid ğ facturus ſum? Adhuc ne ludā
ꝛ lachrymas eius deludaꝫ? Plane ſi in-
ſanus ac mentis inops exiſto· nō ſequar
eum· nec ſimul cum lugente lugebo· Ec-
ce vnde pudor· vnde ꝓ dolor ꝛ timor?
Utiq̄ʒ q̄ ex ꝯſideratione remedij quāti-
tatē eſtimo piculi mei. Pudet itaq̄ʒ ꝓ-
priam negligenter diſſimulare paſſionē·
cui tantam a maieſtate tanta exhibere
video cōpaſſionem· filius dei cōpatitur·
ꝛ lachrymas fundit· homo patitur ꝛ ri-
debit. Sic ergo medicinę eſtimatio ꝛ do-
loris mihi eſt ꝛ timoris exaggeratio.
¶ Ambro. ſup Lucā ij. l. De q̄dē
illiꝰ infātię vagiētis fletꝰ abluūt· mea la-
chrymę ille delicta lauerūt. Uidens ni-
mirum Jeſus ciuitatem fleuit ſuper eam

Nos certe ſumus hieruſalem que deflet que maiorem intuitū ꝙ̄ illa materialis hieruſalem nobis habere videmur.

¶ Glo. ſuper Lucā. xix. ca. Deniqꝫ ꝙ dn̄s ſm̄ hiſtoriā ſemel fecit· hoc in ecclesia quotidie per electos ſuos facit· plāgit reprobos qui neſciunt cur plangātur ſed in rebus peſſimis letantur· qui ſi dānationem ſuā ꝓuiderent ipſi ſeipſos cū electoꝝ lachrymis plāgerent. ¶ Chryſoſto. in ſermone de Lazaro ſuſcitato. Ceterū o chriſte Jeſu cū Lazarum mortuū flebas· qualis illic eras? Croceus ꝙ̄ decorus· fonte purior· niue candidior· lunac larior· ſepties ſole cādentior. ¶ Glo. ſuper epiſtolam ad hebreos v. ca. Ad extremū aūt ſm̄ aplm̄ deo preces cū clamore valido ⁊ lachrymis obtulit· imminēte· ſ. paſſione quādo ꝓlixi⁹ orauit. Vex de his lachrymis ꝙ dicitur ab aplo · licet nō inueniatur in euangelio ſcriptū· credendū eſt tamen eſſe factum. ¶ Bern̄. i ſermone. Quęramus ergo mēſuras quas hydrię capiebant binas ac ternas. Nam ⁊ ſaluator triplicē nobis aquā apponit· ⁊ perfectus omnis erit qui has tres metretas habere potuerit· Plorat ipſe ſuꝑ lazarum · ⁊ ſuper ciuitatē hieruſalē· hec ē aqua prima. Sudat imminente paſſionis hora· ⁊ hec eſt ſecūda· non ab oculis tantū ſed a toto corpore manans· rubea quidē ⁊ ſanguinea. Tertia vero vna cū ſanguine manauit ex eius latere. Et tu ꝗ̄ primam quidem habes ſi tu de peccatis cōpunctus cōſcientię tuę ſtratū lachrymis rigas. Secūdā habes· ſi in ſudore vult⁹ tui pane tuo veſcaris · ⁊ labore pęnitentię tuū corp⁹ caſtiges. Eſt aūt ſanguinei colorꝭ· ſiue ꝓpter laborem· ſiue ꝓpter ipſum concupiſcentię quē extinguit ignem. Jam vero ſi proficere potes vſqꝫ ad gratiam deuotionis potaberis aqua gratię ſalutaris· ⁊ ſpiritusſancti qui ſuper mel dulcis eſt in te fiet aquę fons in vitā ęternam ſalientis. Et memento hāc eſſe aquā quę de latere dormientis ꝓcedit ⁊ ſine omni moleſtia fluit. Oportet enim ꝙ iā modo mortuus ſit q̇ in hac gratia delectari voluerit. Prima igitur a pręteritis delictis abluit cōſcientiā. Secūda vt futura caueas extinguit cōcupiſcētiā. Tertia vero ſi ad eam peruenire meruerꝭ ſitientem potat animam.

¶ De affectu charitatis ipſius Aug⁹ in li. de queſtionibus euāgeliorum. Cap. CXLVI.

Sicut autēm gallina magnum habet affectum in pullos ſuos· ita ut eorū infirmitate affecta · infirmet᷑ ⁊ ipſa· ſic ⁊ mr̄ nr̄a dei ſapiētia ꝓpter nos quodāmō per carnis ſuſceptionem eſt infirmata. Unde dicit apoſtolus· quia qđ infirmū eſt dei forti⁹ eſt hominibus. Quodqꝫ difficilius inuenies in animātibus ceteris· gallina contra miluum ꝓ filijs pugnat ꝓtegens eos alis ſuis. Similiter ⁊ incuruata dei ſapientia noſtrā infirmitatē ꝓtegit ⁊ diabolo ne nos rapiat reſiſtit. In qua videlicet defenſione qđ illa cōtra miluū conatur affectu· hoc aduerſus diabolū perficit poteſtate. Unde dicit ipſa in euāgelio veritas: Hieruſalē hieruſalē quotieſ volui cōgregare filios tuos quēadmodum gallina cōgregat pullos ſuos ſub alis ſuis. ¶ Hieroni. ſuꝑ Eſaiam l. xviij. Olim quoqꝫ de futuro velut de pręſenti loquēs ait ꝑ ꝓphām: Expandi man⁹ meas ad populū nō credentē ꝛc. Manus quidē ſuas in cruce chriſtus expandit ⁊ ꝓ incredulis orās ait: Pater ignoſce illis quia neſciunt quid faciunt. Poſſum⁹ etiā in expāſione manuū accipere largitatē donantꝭ· clementiā quoqꝫ parentis filios ſuos in ſinū accipere geſtientis. ¶ Aug⁹ in li. confeſſionū. Porro ſiquis extra nutritorias cunas imbecillitate ſuꝑba ſe extēderit · heu miſer cadit. Et tu domine de⁹ miſerere ne conculcent in plumis pullū qui trāſeūt viam· ſed mitte angelum tuū q̇ reponat

eum in nidū vt viuat donec volare que-
at. ¶ Idem in li. primo. Laudes
tue dn̄e · laudes tue ſuſpēderūt palmitē
cordis mei ad te · ut non rapetur per ina
nia nugarꝫ turpis preda volatilibus · nō
enī vno tantummodo ſacrificat angelis
tranſgreſſoribus. ¶ Effrem in li. de
die iudicij. Victus es dn̄e deus nr̄ a
charitate tua ⁊ a ſanctis miſerationibus
tuis ut per crucē tuā totū mundū ſalua-
res. ¶ Glo. ſuper Johānē xij. ca.
Cum dilexiſſet inquit ſuos qui erant in
mundo videlicet ꝓ eis fact⁹ homo · vſqꝫ
in finē dilexit eos · pro eiſdē · ſ · moriendo
⁊ vt ipſi eius dilectione trāſirent de mū-
do. ¶ Glo. ſuper Lucam xj. ca.
Hinc ⁊ ipſemet alibi clamat: Ignē veni
mittere in terrā · ⁊ quid volo niſi ut accē-
datur? Ac ſi dicat: Ego qui ob hoc tātū
veni in mundū ut homines a mundi cu-
piditatibus ad celeſtia ſuccēdant · nil ali
ud volo niſi ut huius incēdij iubar vſqꝫ
ad finē ſeculi in cordib⁹ fideliū ita igne-
ſcat · ut nullo flatu vel impetu fluctuum
extinguatur. Et rurſum ibidē eiuſdē vo
ce ſubiūgit: Baptiſmo habeo baptiza-
ri · i · ſanguinis ꝓprij tinctione perfundi ·
vt ignis ꝓfatus in cordibus fideliū pfe-
cte queat accēdi. Nō enī ſpiritus dare-
tur niſi pmo Jeſus glorificaretur. Et quō
inquit coartor: vſqꝫ dū perficiatur ipſius · ſ ·
paſſionis angor? Ecce tanta eſſe dn̄i di-
gnatio phibetur · ut infunderet nobis de-
uotionis ⁊ cōſūmādę perfectionis ⁊ ma-
turandę pro nobis paſſionis ſibi ſtudiū
ineſſe teſtaretur · qui cū nihil haberet vn-
de doleret · noſtris tamē erūnis angebatur
¶ Glo. ſup Johannem xiij. ca.
Hinc ⁊ Judę traditori ſuo cū poſt acce
ptam buccellā in eū ſathanas introiſſet
ut illū plene poſſideret i quē intrauerat
ut deciperet ait ipſe dn̄s Jeſus: Quod
facis fac citius · vbi non precepit quidē ſ
predixit Jude malū · nobis aūt bonū · qꝛ
volebat hoc fieri cito · nō tā in perditio-
nem illius feſtinando · qꝫ in ſalutem fide
lium. ¶ Hugo in li. de arra aīe.

Igitur o anima cogita quātū diligat te
qui tanta dignatus eſt facere ꝓpter te.
Deſcendit ad mortalem · ſuſcepit morta
litatē · ſuſtinuit paſſionem · vicit mortem
reſtaurauit hominem. Olim anima cū
nō eſſes te dilexit ut conderet · poſtea cū
feda eſſes te dilexit ut pulcrā faceret. Et
vt oſtenderet tibi quātū diligeret te · nō
niſi moriendo te liberare voluit a morte
Nunc aūt tam ſincera charitate te dili-
git · ac ſi ſemper cum eo perſtitiſſes · nec
exprobrat tibi reatū · nec improperat be-
neficium · et ſi deinceps cum eo perſeue-
rare fideliter · ipſumqꝫ ut decet amare ·
ac tuum illi amorem incontaminatū cō-
ſeruare volueris · maiora ſe prioribus da-
turum promittit. ¶ Bern̄ in libro
de diligendo deo. Quid magnum
tanto ⁊ tanti amori etiam ſi puluis exi-
guus ſeu totum ad reamādum college-
rit recompenſatur · quem illum nimirū
maieſtas ī amore preueniēs tota in op⁹
ſalutis eius incenſa cōſpicitur. Deniqꝫ ſi
totū me debeo ꝓ me facto: quid addā ꝓ
me refecto iā · ⁊ refecto h̄ mō? Veni · n ·
tā facile refectus qꝫ factus. Siquidē de
oī qđ factū ē · ⁊ dixit · ⁊ facta ſūt. In me
aūt reficiēdo ⁊ dixit multa ⁊ geſſit mira
⁊ ptulit dura · nec tātū dura ſ etiā indi-
gna. Quid ḡ retribuā dn̄o ꝓ oīb⁹ q̄ re-
tribuit mihi. In primo ope me mihi de-
dit · in ſecūdo ſe dedit · ⁊ ibi me mihi red-
didit. Datus igitur ac reddit⁹ meipſū bis
debeo ꝓ me. Et q̇d dn̄o retribuā ꝓ ſe?
Nā etiā ſi me milies rependere poſſem ·
q̇d ego ad eū eſſem? Vide ḡ quo modo
imo quā ſine modo a nobis amari me-
ruerit · qui ut paucis qđ dictū eſt repetā ·
prior ipſe tantus ⁊ tantū ⁊ gratis tantil-
los ⁊ tales nos dilexit.

¶ De miſericordia eius. Idē ſup
can̄. omel. li. xiiij.
Cap. CXLVII.
Ceterum o ſuperbe quā-
tum vis exaggera merita · ſudo-
res extolle · melior ē miſericordia

dominí ſup vitas. ¶ **Idem in xxij.**
Non horruiſti domine Ieſu confitentē
latronē·non lachrymantē peccatricē·nō
chananeā ſupplicantē·nō deprehenſam
in adulterio·non ſedētē in teloneo·non
ſupplicantem publicanū·nō negantem
diſcipulū·non perſecutorē diſcipulorum
nō ipſos crucifixores tuos: In odore bo-
rum currimꝰ dn̄e Ieſu chriſte. Ideo·n·
adoleſcentule dilexerunt te. ¶ **Dio-
nyſius in epiſtola ad demophi
lum.** Vere optimꝰ ⁊ ſuperoptimꝰ Ie-
ſus chriſtus qui ad eſſe adduxit oīa·cun
ctaqꝫ ſemper fieri vult ſibi appropinquā
tia·⁊ eoꝝ que ſunt ipſius iuxta ſinguloꝝ
opportunitatē cōmunicātia· qui ⁊ redeū
tibus amabilem ſe exhibet ac deſiderat
⁊ contendit·nec indignādo amantes de-
licioſos ipſos·⁊ inanū accuſantes beni-
gne ſuſtinet ipſoſqꝫ defendit·⁊ magis cu-
rare ꝑmittit. Accedētibus quoqꝫ occur-
rit ⁊ obuiat ⁊ totus totos amplectēs ſa-
lutat ⁊ in humeros tollit·quos vix ab er-
rore conuertit·nec de potibus illos accu-
ſat·ſed diem feſtum agit·⁊ amicos cōuo-
cat·⁊ ut ſit omniū letantiū habitudo op
timos quoqꝫ angelos in leticiā ſuſcitat.
Sanctꝰ vir Carpꝰ dicebat ſe aliqn̄ cōtri
ſtatū a quodā infideliū q̇ quēdā bonū
ab eccl'ia ſeduxerat·Cūqꝫ ſtaret ī diuino
colloquio·īdignatus nō eſſe iuſtū dicēs
ſi vincerent impij ſubuertentes rectas vi-
as dn̄i·petijt a deo igne celeſti vtrūqꝫ mi
ſericorditer conſumi. Et vidit ſubito in
viſione Ieſum humaniformiter in dorſo
celi ipſi aſtantibꝰ angelis dicentem ſibi:
Carpe Carpe·paratꝰ ſum ꝓ hominibus
reſaluandis iterum pati·⁊ hoc mihi ama
bile eſt·⁊ non peccantibus alijs homini-
bus crucifigentibus. ¶ **Effrem in li.
de compūctione.** Ego domine Ie-
ſu chriſte amator hominum benigniſſi-
me·legio demonū abſqꝫ lachrymis po-
ſtulauit a te gregem porcorum ⁊ ei dedi-
ſti·ego aūt cum fletu ac gemitu ſupplico
tue bonitati libera me ab iniquitatibus
meis ⁊ fac me participem illius latronis
qui paradiſi effectus eſt heres per vnum
verbum confeſſionis. ¶ **Anſelmus
in proſologion.** Domine miſericors
es ſcḋm nos·quia miſeros ſaluas ⁊ peccato
ribus parcis ⁊ non ſcḋm te quia non pateris.
Non eſt enim tibi cor miſerum ex miſeri
cōpaſſione qḋ eſt miſericordē eſſe. Miſe-
ricors es: nō quia tu ſentis affectū ſꝫ nos
effectū. Verum quomodo malis parcis
ſi totus et ſumme iuſtus es? Sed cū pu-
nis malos iuſtum eſt· quia illoꝝ meritis
cōuenit·et cum parcis malis iuſtum ē·qꝛ
bonitati tue condecens eſt·parcēdo igit̄
malis iuſtus es. Sic itaqꝫ ſine repugnā-
tia ⁊ iuſte punis ⁊ iuſte parcis.

¶ De laboribus ⁊ patientia eius ſuper Can̄. omel. xj. Cap. CXLVIII.

Multum vero fatigatio-
nis aſſūpſit creator in repara-
tione hominis quo debitorem
eum teneret multe dilectionis·eum com-
moueret qꝛ gratiarū actionis difficultas
redemptionis qḋ minus eſſe deuotuꝫ fa-
cilitas conditionis. Igitur o hō memen-
to iam te·⁊ ſi de nihilo factuꝫ·non tn̄ de
nihilo redemptum. Sex diebus condi-
dit deus omnia ⁊ te inter omnia. At ve-
ro per totos trigita annos operatus eſt
ſalutem in medio terre. ¶ **Glo. ſuper
Iohannē ca. iiij.** Ieſus·inquit euā-
geliſta·fatigatus ex itinere·ſedit ſic ſuper
fontem·videlicet quaſi releuans laſſitu-
dinem. Iter eius eſt carnis aſſūptio·in q̄
ſuſcepit oīa que ſunt infirmitatis noſtre
ſine peccato. In hoc itinere fatigatio·i·
infirmitatum eius hominē releuauit quē
potentia creauit· Seſſio autem eius hu-
militas fuit ipſiꝰ. ¶ **Bern̄. in ſermo
ne.** Quid ergo non ſuaue tibi cum col-
legeris amaritudines dei tui ⁊ rememo-
raueris primum quidem illarum infanti-
lium neceſſitatum·deinde laborum quos
pertulit in predicando·fatigationum in
diſcurrendo·lachrymarū in cōpatiēdo·

insidiarū in colloquēdo·periculoꝝ ī falſis fratribus·colaphoꝝ·flagelloꝝ·irriſionū·boꝝūqꝫ ſimiliū·que in ſalutem nr̄i generis trigintatrib⁹ ānis opatus ⁊ paſſus eſt in medio terre. Ambroſius ſuper Beati immaculati. Redime inquit me pater a calūnijs hominū. Eſt quidē hūana tēptatio quā ferre pōt hō. Calūnia vo eo grauior eſt·q2 nō ſolummodo cōponit falſa·verū etiā decolorat que pie ſūt geſta. Idcirco dn̄s que ſunt grauiora ſuſcepit ⁊ calūnijs appetitus triūphale ſiletiū detulit. Cyprianus in li. de bono patientie. Patientia ergo virtus eſt nobis cōmunis cū deo. Que aūt eſt glīa ſimilē deo fieri? Quāta felicitas habere in virtutibus q diuinis poſſit equari laudibus? Ille innocens ⁊ iuſtus·imo innocentia ⁊ iuſticia inter formoſos·⁊ teſtimonijs falſis veritas premit᷑ iudicaturus iudicatur ⁊ dei ſermo ad victimā tacens ducit᷑. Et cū ad crucē eius ↄfundātur ſidera·ↄtremiſcat t̄ra·turbēt᷑ elemēta·ille nō loquit᷑ nec mouet᷑·nec maieſtatem ſuā ↄfitetur·ſed omnia perſeuerāter tolerat·ut in eo plena ⁊ perfecta patiētia cōſūmet᷑. Patientia eſt que nos deo ſeruat atqꝫ cōmēdat·que irā tēperat·linguā frenat·mentem gubernat·pacē cuſtodit·diſciplinā regit·potentiā diuitū coercet·inopiam pauperum refouet·facit humiles in proſperis·fortes in aduerſis·docet delinquētibus cito ignoſcere·⁊ delinquentem diu ⁊ multū rogare·fidei fundamēta munit·incremēta ſpei prouehit·actū dirigit.

De geſtis eius ī trāſitu. Bern. in ſermone. Cap. CXLIX.

Cum autem vniuerſa deus in menſura numero ⁊ pōdere fecerit·ſpecialius tamen ea q̄ cum hominibus in terris ↄuerſatus·operatus·locutus·aut paſſus eſt·ita diſpoſuit·ut nec minimū quidē momentū nec vnum iota a ſacramento vacaret·aut ſine myſterio preteriret. Glo. ſuper epiſtolam ad hebreos. Omnis q̄ chriſti actio fideliū eſt īſtitutio. Ambroſius ſuper pſ. xxxvi. Deniqꝫ qđ factū eſt in ipſo·vita eſt. Caro facta ī ipſo vita eſt·vulnus factū eſt ī ipſo·vita eſt. Illuſio facta ē ī ipſo·vita eſt. Mors facta eſt in ipſo·vita eſt. Reſurrectio facta eſt ī ipſo·vita ē. Et ſic p ſingula currere in promptu eſt. Vide ergo quāta facta ſunt in ipſo quibus vite noſtre facta eſt cōuerſio. Si queris que vita facta ſit in ipſo·eccleſia eſt que ex eius coſta facta eſt. In ipſo Eua que perierat eſt reſuſcitata Eua autē vita. Idem in li. de infirmitate hominis. Omnia certe factus eſt Chriſtus ꝓpter te·lapis ꝓpter te ut edificeris·mōs ut aſcenderes ⁊ exalteris. Inclinauit celum ut te vicinio rem faceret·inde aſſurrexit in verticē mōtis ut te eleuaret. Ergo nō īmerito abyſſus inuocat abyſſum in voce cataractarū tuaꝝ. Chryſoſto. in ſermone de penth. Manducare voluiſti chriſtus factus eſt tibi cib⁹. Bibere voluiſti factus eſt tibi potus. Qui mādūcat inquit carnē meā ⁊ bibit meū ſanguinem habet vitā eternā. Veſtiri voluiſti idumentū factus eſt tibi. Quotquot eni ait aplūs baptiçati eſtis chriſtum induiſtis Ambulare voluiſti via fact⁹ ē tibi: Ego ſum inquit via veritas ⁊ vita. Nubere voluiſti ſponſus factus eſt tibi. Deſpondi eniꝫ vos ait aplūs vni viro virginem caſtam exhibere chriſto. Hiero. ſuper pſ. primum. Ipſe eſt vir de quo dicit Pſ. Beatus vir qui non abijt in conſilio impioꝝ ⁊c. Iudei quidem hūc pſalmū exiſtimant eſſe de Ioſia dictum quia ſolus inter ꝓphanos reges legē dei ſecutus non abijt in conſilio impiorum. Verū nec đ Ioſia nec de aliquo ſanctorū accipi poteſt·q deus omnia quecūqꝫ faciet ꝓſperabuntur·⁊ ideo de ſaluatore melius legitur. Glo. ſuper Iohānem viij. ca. Hunc nimirū eſſe cōſtat cuius vox in euangelio ſonat: Qui miſit

me mecū eſt· ⁊ nō reliquit me ſolū· videlicet pater filiū· quia que placita ſūt ei facio ſemꝑ· i· ſalutē· ſ· humani generis que eſt vtiqꝫ voluntas patris. ¶ Hieronimus ſuper Eſaiam xlj. Deniqꝫ iuxta ꝓphete vocē· in pace tranſiuit ex hoc mūdo ad patrē. Unde ⁊ ait diſcipulis ſuis: Pacē relinquo vobis pacē meā do vobis. Et in pedibus eius ſemita non apparuit· qꝛ laborē ⁊ laſſitudinē huius vite non ſenſit. Exultauit enī vt gigas ad currendū viam. ¶ Idē ſuꝑ Ps̄. lviij. Deniqꝫ ſine iniquitate inqt cucurri ⁊ direxi. Ipſe nimirū cucurrit et de celo in vterū venit· de vtero in preſepe· de preſepe in crucē· de cruce in ſepulcrū· de ſepulcro ad inferos· de inferis autem victor remeauit ad celos.

¶ De miraculis eius Chryſoſto: ſuper Mat.

Capitulum CL.

Ut autē dictum eſt iam ſuperius: Idcirco nec ſignum aliquot fecit Iohānes ꝑcurſor illiꝰ· ut ex hoc quoqꝫ multitudinē ei traderet que videlicet ad eū ſignoꝝ confluerent admiratione· ¶ Augꝰ ſuper Iohannem. Itaqꝫ miracula q̄ fecit ipſe dn̄s Ieſus chriſtus ſunt quidē opera diuina· ⁊ ad intelligendū deū de viſibilibꝫ humanā mentē admonētia. Maius ꝟo miraculū eſt totius mūdi gubernatio q̄ꝫ quinqꝫ miliū hominū de quinqꝫ panibꝰ ſaturatio· ⁊ tn̄ nemo h̄ mirat̄. Illud q̇dē mirantur homines nō qꝛ maiꝰ eſt· ſed qꝛ rarum eſt. Quis etiā nunc vniuerſū mūdum paſcit vel cibat niſi ille qui de paucis granis ſegetes creat? Fecit ergo quō deus. Unde nāqꝫ multiplicat de paucꝫ granis fruges· inde in manibus ſuis multiplicauit quinqꝫ panes· poteſtas erat in manibus eius. Panes aūt illi quaſi ſemina non quidē terre mādata· ſed ab eo qui fecit terrā multiplicata. ¶ Beda in omel. de quinqꝫ panibꝰ. Qui vero huiuſmodi ſigna ⁊ miracula domini recte cū legūt accipiūt· non tn̄ in his q̄ foris ſtupeant attendūt q̄ꝫ q̄ꝑ horum exemplo ipſi interiꝰ agere quid in his myſticū ꝓpēdere debeāt inſpiciūt. ¶ Glo. ſuꝑ Actuū ca. x. Pertranſiuit inq̄ꝫ humilis ⁊ impiger· pertrāſiuit ut pauper qui nimirū ut hoſpes in mūdo eſſet non habens vbi caput ſuū reclinaret. Pertranſiuit aūt bn̄ faciēdo· i· mores inſtituendo· ac per ſigna miraculoꝝ ſanando omnes oppreſſos a diabolo· i· a ſpiritu maligno vexatiōe corporali quā ſepe ꝑmittitur ſathanas inferre. ¶ Glo. ſuꝑ Iohannē. Itaqꝫ cū ſanaſſet ipſe dominus Ieſus languidū in piſcina innuit quia ꝓpter peccata lāguebat. Unde ſicꝫ illū exteriꝰ ſic ⁊ intus ſanauit atqꝫ ne iterum peccādo grauius puniretur admonuit: Ecce inquit ſanus factus es iā noli peccare ne deterius aliquid tibi contingat. ¶ Hieroni. ſuper Mat. l. j. In curatione quoqꝫ paralitici fecit carnale ut probaret ſpūale q̄ꝫ q̄ꝫ virtutꝫ eiuſdem ſit· ⁊ corporis ⁊ anime vitia dimittere. Unde quid eſt, inquit facilius dicere: dimittuntur peccata· an dicere ſurge ⁊ ambula. Ut aūt ſciatis qꝛ filius hominis habet ptātem in terra dimittēdi peccata· adoleſcēs tibi dico ſurge. Ubi etiam dat nobis intelligere ꝓpter peccata pleriſqꝫ infirmitates corpoꝝ euenire. Et idcirco forſitan prius peccata dimittūt· vt cauſis debilitatis ablatis ſanitas reſtituatur. ¶ Grego. ſuꝑ extremā partem Ezechiel. omel. j. Ecce apparet impletū quondā in pſona ſpōſe de ſponſo· per Salomonē inuenitur predictū. En ipſe ſtat poſt parietem noſtrum. Nā quaſi poſt parietē ſtetit q̄ naturam humanitatis quā aſſūpſit oſtēdit ⁊ deitatis naturā hūanis oculis occultauit. Sed qm̄ ⁊ diuina fecit ⁊ hūana pertulit quaſi per feneſtras ac per cancellos ad hoīes pſpexit· ut deꝰ ex miraculꝭ appareret ⁊ ex paſſionibꝫ lateret ⁊ hō ex paſſionibꝫ cerneretur. Sꝫ tn̄ eē vltra hominē ex

miracul'agnoſceret. Beda ſup Lu. ij. li. Cũ aũt in vrbe miracula faciebat. ĩ deſerto vero vel in mõte ut legit' orãdo pernoctabat · vtriuſq; vite nobis actiue ſcʒ ⁊ cõtemplatiue documẽta p̃mõſtrat vt nec cõtẽplationis ſtudio quis proxi morũ vitã negligat · nec cura ꝓximorum immoderatius obligat⁹ · ɔtemplationis ſtudia derelinquat · quatinus nec amorẽ dei prepediat amor proximi quia tranſcendit · abijciat' amor dei.

De oratione ipſius Ambro. ſuper Lucam li. v. Cap. CLI.

ORauit autẽ dñs Jeſus non ꝓpter ſuffragiũ · ſed ꝓpt' exẽplum. Imitãdi nãq; ſpeciẽ dedit · non impetrãdi ambitum requiſiuit. Erat inquit pernoctãs in oratione dei. Ecce forma deſcribit' tibi · quam debeas emulari. Quid · n · ꝓ tua ſalute te oportet facere quãdo chriſtus ꝓ te pernoctat in orõne? Quid te facere cõuenit cũ vis aliqđ pietatꝫ officiuʒ adordiri · qñ chriſt⁹ apoſtolos miſſurus prius orauit? Hoc etiã eſt remediũ eius qui vitiorꝫ tẽptamẽtis exeſtuat · ut quotiens vitio quolibet tangit' · totiens ad orationẽ ſe ſubdat. Glo. ſup Mat. xxj. ca. Idẽ q̃ʒ dñs ad paſſionẽ veniẽs ingreſſus hieruſalem · primo tẽplũ adijt · dãs nobis formaʒ religionis · ut quocũq; imus primo domũ orationis ſi ibi eſt adeamus · ⁊ per orationes deo cõmẽdati · ſic ad agenda negocia ſecedam⁹. Glo. ſuper Johannem ca. vj. Ceterꝫ poſt miraculũ q̃nq; panũ cũ cognouiſſet quia venturi eſſẽt ut caperẽt eũ ac regẽ facerent · hꝫ eo nimirũ volẽtes eſſe ſub quo videbantur non egere · fugit ĩ mõtẽ ipſe ſolus · q̃ poſtmodũ occurrit crucifixioribꝫ · videlicʒ docẽs mũdi proſpera fugere ⁊ cõtra ea orare. Glo · ſup eplãm ad hebreos v. ca. Qui tandẽ vt dicit aplus in diebus ſue carnis · i · mortalitatꝫ preces ⁊ ſupplicationes ad eũ obtulit cũ clamorẽ valido ⁊ lachrymis · i · cũ intentiõe efficaciſſima ⁊ fletu · videlicet ĩminẽte paſſione qñ ꝓlixius orauit. Et hꝫ totũ fecit ꝓ nob nõ ꝓ ſe · q2 nõ timore mortꝫ neceſſario ſed cã ſalutꝫ nr̃e. Exaudit⁹ ẽ aũt ab ipſo qui poterat eũ ſaluũ facere a morte · q2 qđ q̃ſiuit accepit in reſurrectione ⁊ aſcenſione. Accepit inq̃ʒ ꝓ ſua reuerentia · i · religio meruit ſua. Vel p̃ces ac ſupplicationes chriſti dicit aplus actiõem ⁊ vitã ei⁹ · cuius oĩs actio fideliũ ẽ inſtitutio ⁊ ad deũ oratio · quicq̃d · n · egit chriſt⁹ preces ⁊ ſupplicationes fuerũt ꝓ hoĩbꝫ. Clamor aũt validus · fuit effuſio ſanguinis · in q̃ exauditus ẽ ꝓ reuerẽtia paſſionis. Reuerentia xp̃o ei⁹ eſt q2 ſine pctõ ꝓ ſola charitate paſſus eſt. Per hꝫ igit' aplus illũ curã habere de nobis aſſerit · ⁊ excellẽtiã charitatis ei⁹ oſtẽdit. Glo. ſup Mat. xxvj. ca. Orauit aũt tertio ſic dicitur in euãgelio · ut nos ⁊ a p̃teritꝫ peccatꝫ veniã ⁊ a p̃ntibꝫ malis tutelã · ⁊ a futurꝫ pericul' cautelã orem⁹ · ⁊ ut oẽm orationẽ ad patrẽ ⁊ filiũ ⁊ ſpiritũſanctum · ſ · dirigamus. Itẽ ſicut trina ẽ tẽptatio cupiditatꝫ · ita ⁊ timorꝫ. Eſt · n · cõcupiſcẽtia carnis · ɔcupiſcentia oculorꝫ · ambitio ſeculi. Eſt ⁊ timor mortis · timor vilitatis · timor doloris. Contra q̃ oĩa decet oratione nos debere muniri. Glo. ſuper Johãnem xvi. Licet aũt ut hõ patrẽ rogauerit ut ipſe dicit · tñ ut de⁹ cũ p̃re exaudit.

De gratiarꝫ actione in Lazari ſuſcitatione Glo. idem xi. ca. Cap. CLII.

ITaq; cum Lazarum ſuſcitauit · eleuatis oculis ſurſum dixit: Pater tibi grãs ago · q2 me audiſti · ego aũt ſciebã q2 ſemp me audis · ſꝫ ꝓpter populũ q̃ circumſtat dixi · vt credãt q2 tu me miſiſti. Quibꝫ · ſ · verbis ſicut ⁊ in opibꝫ ceteris oñdit ſe gloriã q̃rere dei patris. Nã q2 minor erat p̃re ſm hominẽ · petijt ab eo Laçari ſuſcitatio

nem. Ideoq̧ ſe dixit exauditū· ⁊ h̄ ꝓpter
circūſtātes· vt vel ſic crederēt filium dei.
¶ Bern̄. in ſermone quodam
Hic aūt ſciendū ꝙ quattuoꝛ oꝛādi mo-
dos tangit apl'us ad Timotheū. Pri-
mus ē obſecratio· ſ· eoꝝ q̄s in pctōꝝ iacē-
tes ceno ſpūs veritatꝫ irradiat ⁊ excitans
erubeſcere ac timere facit· nōdū tn̄ reſiſtē
di virtutē tribuit. Et qꝛ merito timent ꝑ
ſeipſos accedere· ſtudēt ꝑ alios ſupplica-
re. Verbi gratia. Cū dicit aliq̄s: Sācte
Petre oꝛa ꝓ nobis· vel cū deo hūili pre-
ce· Per crucē tuā· libā nos dn̄e. Scd'us
eſt oꝛatio· i· oꝛis rō· qn̄· ſ· aliq̄s iā ſibi de
venia cōſcius ſecure accedit· ⁊ oꝛe ſuo li-
bere loquit' cū deo ſuo. Tertius eſt poſtu
latio· cū· ſ· aliq̄s poſtq̄ꝫ cōcepit fiduciaꝫ
indulgētię· iā velut in gratiā dn̄i ſui rece
ptus audet ꝓ cōſeruis ſuis ꝙ opoꝛtet pe-
tere. Ad quartū ꝟo gradū videlicet grā-
rū actionem· credo ꝑpaucos attingere.
Multā ꝓſus gratiā apud deū inuenit·
quē iuxͣ ꝓmiſſionē ſuā anq̄ꝫ iuocet' exau-
dit. Et ſpūs quē habet ex deo teſtimoni
um eius ſpiritui reddit· qꝛ deſideriū eius
exauditū ſit· ita ut certus iā nō oꝛare· ſed
gratias agere poſſit. Sic· n· cū dn̄s La-
çarū reſuſcitauerit· licet nihil pꝛius expreſ
ſe oꝛauerit: Ait pater· grās ago tibi qꝛ
me audiſti. ¶ Petr' Rauen̄ epūs
At vbi cepit foꝛes inferi pulſare ⁊ aīam
Laçari repoſcere dicēs: Laçare veni fo-
ras· occurrit ei tota tartarei furoꝛis ptās
ꝓferens edictū ſupni regis antiquū de iu
re pęnaꝝ· ⁊ latā tot ſęculis a deo ſn̄iam.
Et vidēs hoīeꝫ ſciſcitabat' q̄s eſſet· Cur
ſolus aut ſine tremoꝛe laceſcere tremēdoſ
moꝛtꝭ acceſſus auderet. Cui rn̄derūt an-
geli reſurrectionis miniſtri: Ipſe eſt rex
glīę· foꝛtꝭ in ꝓlio· Ad h̄ tartar': Ego re-
gē glīę ſcio cūctꝭ i cęlo ꝓſidere· cui' nutū
tota creatura nō pōt ſufferre. Nūc autē
hoīem video de tereno limo ꝯcretū· ⁊ moꝛ
talē habitu q̄ꝫ hoīb' vilioꝛē· citoq̧ ſepe-
liēdū· ⁊ meę ditioni ſubdēdū. Angelis
āt ꝑſiſtētib' ac dicētib': Ipſe ē dn̄s ꝟtu-
tū ⁊ redēptoꝛ oīuꝫ· ipſe caput tuū calca-
turus ⁊ imperium cōtritur'· teq̧ iudicio
ſuo ꝑditur'· qui reos capere iuſſus· inno
cētes attrahis· ſanctos decipis· ⁊ ipſi fi-
lio dei cōminaris. Redde igit' vnū· pꝛiuſ
q̄ꝫ multos exoluere cogaris. Ad h̄ tarta-
rus iſta nō credens· ꝑ nūcios recurrit ad
cęlū h̄ inuidioſa interpellatione deplo-
rans. Ego dn̄e ⁊ ſi creaturę tuę extrem'
triſtiq̧ ſuitio māc̄ipat' ꝓcepta tua ſuo
⁊ ꝑuigilo ne ſn̄ię tuę q̄s imutet vetuſtū
ius: Sꝫ apparuit hō q̄ dicit' chriſt' tuū
ſe filiū iactās ſacerdotes tuos notans· et
ſcribas arguēs· Sabbata tua violat· et
legē ſoluit· tātiſq̧ quotidie auſib' ꝓce-
dit· vt Laçaꝝ iā manentē in iure noſtro
effractis inferi clauſtrꝭ· conet' eruere: Aut
cito ſubueni· aut ſi ſemel patefecerit ianu
as oēs q̄s tot ſęculis ſuauim' amittes.
Ad h̄ filius de ſinu patris rn̄dit: Pater
iuſtū eſt vt carcer ⁊ pęna teneat nocētes
⁊ n̄ inocētes: Q̄ diu aūt ꝓpt' Ade culpā
pͥarchas ⁊ ꝓphas· ꝟgines· viduas· ca-
ſtos· cōiugatos· ⁊ etiā paruulos bonū ⁊
malū ignoꝛātes· carnifex iſte crudelit' ad
ſe trahere nō ceſſat: Pater ego moꝛiar
ne moꝛiātur oēs· ego debitum Adę ſol-
uam· ⁊ ꝓpter ſn̄iam tuā ſanguinē meum
fundā· ut ad te tua creatura redeat· ⁊ ꝓ-
ciū chari ſanguinis mei redēptio ſit moꝛ
tuoꝛum. Ad hęc tota trinitas Laçarum
ꝓcepit exire· ⁊ tartarus ad reddendū oēs
pie moꝛtuos chꝛiſto iuſſus eſt obedire.
Tunc Chꝛiſtus aduocatione peracta
clamauit voce magna: Laçare veni fo-
ras. Mox Laçaꝝ tartarus ad ſupna re-
tulit· timēs ne dū tardius vnum referret
omnes cogeretur afferre· ſic factus eſt re-
latoꝛ viuoꝝ q̄ raptoꝛ eſſe conſueuit moꝛ-
tuoꝛum.

Explicit ſecundus liber.

Incipit liber tertius. De nouo
ſacrificio paſſionis dominice.
Hieronymus ſuper Marcuꝫ.
Cap. I

Nunc aſ-
pergamus librũ no
ſtrum liminaqꝫ do-
morum de ſangui-
ne ac funẽ coccineũ
circũdemus domui
orationis noſtre ⁊ in manu noſtra coc-
cũ ut ꝗare ligemꝰ ut vaccã rufam ĩ valle
cõciſã enarrare poſſimꝰ. Iſidorus
ꝺ myſterijs Numeri. Vitula ꝗp-
pe rufa eſt caro chriſti ſanguĩe paſſionis
roſea etatis integre·i·ꝑfecte q̃ſi annorũ
trigita nũq̃ꝫ delicto ſbiugata. Quã vitu
lam apphenſã filij iſrael extra caſtra ꝓſẽ
te ſacerdote eiecerũt· ſignificat ꝯſenſum
ſacerdotũ ⁊ ꝓplĩ iudeoꝝ in necẽ dñi ·quẽ
eiectũ ex hieruſalẽ crucifixerũt. Ex huiꝰ
vitule ſanguine tabernaculũ ideo ſepti-
es aſpergi iubet·qꝛ ſeptẽ ſũt chariſmata
ſpũſſancti q̃ ꝑ ſanguinẽ chriſti ſuꝑ eccle-
ſie ꝓplos diſtribuunt· ꝑ quẽ ⁊ ab oĩ deli-
cto purgãtur. Qꝛ aũt cũ pelle ⁊ oſſibꝫ eiꝰ
cõburit vitula·oſtẽdit qꝛ ĩ paſſione chri
ſti oſſa eius nõ eſſent frãgẽda ſicut dicit
euãgeliſta. Idẽ de myſterijs Le-
uitici. Olim quidẽ varias figuras ſacri
ficij paſſiõis chriſti ꝓmiſſi ĩ victimis ani-
maliũ oportebat celebrari. Ipſe nimirũ
in agno ꝓpter innocẽtie ſimplicitatẽ, ip-
ſe in vitulo ꝓpter carnis peccati ſimilitu
dinẽ. Ipſe quoqꝫ in turture ⁊ colũba ꝓ-
pter deũ ⁊ hominẽ. Glo. ſuꝑ Apo-
cal. xiij. ca. Ipſe ſiquidẽ eſt agnꝰ vt le-
git in apocalypſi qui occiſus eſt ab origi
ne mũdi·i·in Abel prefiguratus occidi.
Bern. ĩ ſermone de purificati
one beate Marie. Primo quidẽ
⁊ delicate ſatis oblatꝰ eſt in tẽplo qñ tu-
lerũt illũ parẽtes eius ĩ hieruſalẽ ut ſiſte-
rent eũ dño. Sꝫ ⁊ poſtea tpe paſſionis
oblatꝰ eſt nõ ĩ tẽplo nec int brachia Si-
meonis· ſꝫ ex ciuitatẽ inter brachia cruc.
Nec iã redẽptus alieno· ſꝫ alios redemit
ſanguine ꝓprio. Illud itaqꝫ ſacrificium
matutinum·iſtud autẽ veſꝑtinum. De
vtroqꝫ ꝓpha dicit: Oblatꝰ eſt qꝛ ipſe vo
luit. Iſidorꝰ de myſterijs Exo-
di. Hinc ⁊ in exodo veſꝑe paſcali occi-
ditur agnꝰ·qꝛ in fine mũdi paſſus ẽ chri-
ſtus. Huiꝰ oſſa frãgi ꝓhibẽtur·nec oſſa
dñi in cruce frangũt. Iſraelitaꝝ poſtes
illiniũt agni ſanguine·ne vaſtator ange-
lus audeat ꝑniciem inferre. Sic ⁊ fideleſ
chriſti ſignant in frontibꝫ ſigno cruc ad
tutelã ſalut. In vna domo·i·eccleſia ve-
ſci ꝓcipit·nec efferri foras·ſ· in plebibus
hereticoꝝ·qui ab eccleſie vnitate for va
gant. Idem in myſterijs Ge-
neſis. Ipſe eſt etiã vitulus tener ⁊ ſagi
natus·qui myſtice ſub Abraã ꝓpter ſalu
tem credẽtiũ ad arborẽ crucis eſt immo-
latus. Hic eſt enĩ qui ut legit ĩ euãgelio
ꝓ peccatore occidit filio. Sed ꝑinde vi-
tulũ cũ lacte ⁊ butyro Abraã edẽdũ ap-
poſuit·qꝛ nec corpus dñi ſine lacte legis
nec lac legis ſine butyro· hoc ẽ ·ſine euã-
gelij teſtimonio eſſe potuit. Tria do ſa-
ta farine vnde Sara panes ſubcinerici-
os fecit·triũ filioꝝ Noe imaginẽ indicãt
ex quibus omne hũanũ genꝰ ortũ habuit
qui diuine trinitati credẽtes ex aqua ba
ptiſmatis per Sarã ·i·eccleſiã erant cõ-
ſpergendi·⁊ in vnũ panẽ corpor chriſti
redigendi. Hec ſũt illa tria ſata que fer-
mentaſſe dicitur mulier illa euãgelica.
Idem in myſterijs Leuitici.
Deniqꝫ vitulus ille chriſtus eſt qui non
ſolum pro peccatis ſacerdotum·ſed etiã
ꝓ omni humano genere patri immolatꝰ
eſt. De quo ⁊ apoſtolus ait: quia ꝓ no-
bis omnibus tradidit illũ. De cuiꝰ ſan-
guine ꝓplus ſepties digito ſacerdotali aſ
pergit·ut noſtra purificatio in ſanguine
chriſti collata per gratiam ſeptemplicis
ſpiritus demõſtretur. Duo autem hirci
duo populi ſunt qui ꝓpter originale pec
catum formam hircorum gerunt·vnde ⁊
hedi ad ſiniſtram ponendi ſunt. Sed q̃

ex his crediderūt ⁊ toto corde pęnitētiā delictorum egerūt· hi huius hirci qui in ſortem domini venit figuram accipiunt. Cuius ſanguis cum vituli ſanguine permiſceri iubetur· ut paſſionis chriſti cōſortes effecti· eius etiam glorię participes efficiantur. Alius autem hircus qui nō venit in ſortem dñi typū gerit infideliū qui nec in chriſtum credere· nec eius ſanguīe voluerunt expiari. Hi etiam omnia peccata quę ab Adam vſqꝫ ad chriſtū adMiſit genus humanū ſoli pcepturi ſunt· ⁊ ſic onuſti ⁊ ꝑgrauati proĳciētur in deſertum locū· i· in tenebras exteriores.

De humani generis per ipſum reconciliatione. Aug⁹ de trini. li· iiij. Cap. II.

Quoniā autem in omni ſacrificio quattuor cōſiderantꝛ· uidelicet quid offeratur· ⁊ cui· a quo· ⁊ pro quibus offeratur. Idem ipſe vnus veruſqꝫ mediator per ſacrificiū pacis· ita nos deo recōciliauit· ut vnū cum illo manēs cui offerebat· vnū in ſe eēt ꝓ quibus offerebat· ⁊ vnus eſſet ipſe qui offerebat· ⁊ qđ offerebatꝛ. Bern̄. ſup Cañ. omel. lvj. Dixerat nēpe de⁹ pater vt diſperderet eos ſi nō Moyſes electus eius ſtetiſſet in cōfractione in cōſpectu eius. Quō nāqꝫ Moyſes ille ſcꝫ filius Amram· aut ſtetit ſi ꝯfractus eſt· aut ſi ſtetit cōfractus nō eſt. Ego quidē aliū neminē noui q̄ hoc potuit niſi dñm meū Ieſum chriſtū qui vtiqꝫ in morte vixit: qui corpore fractus in cruce· diuinitate ſtabat cū patre· in vno pro nobis ſupplicans· in vno cū patre ꝓpitians· vnus et idem hō manifeſtus ⁊ deus abſcōditus.

Iſidorus de myſterĳs Numeri. Nam ꝙ Aaron in medio peremptorꝫ atqꝫ ſuperſtitū cū thuribulo ſtans necalē plagā obiectu ſui velut quidā murus excluſit· h̄ vtiqꝫ ſignificabat ꝙ chriſtus in mūdo ruinā mortis aſpiciēs· a ſūmo cęlo occurrit· ſtetitqꝫ inter viuos ⁊ mortuos· qm̄ ⁊ natus eſt ⁊ etiā mortuus Sicqꝫ paſſionis ſuę thuribulū in odorē ſuauitatis pretendēs ſuſpēdit ignis ęterni perniciem· ⁊ inimicam ꝓtulit mortem.

Origenes ſup Numeri omelia ix. Nequaqꝫ· n· indumēta pōtificis purpura ⁊ lana byſſoqꝫ cōtexta erubuiſſet angel⁹ iſte vaſtator populi· ſed ītellexit ea q̄ futura erant indumēta pōtificis magni· ⁊ his vtiqꝫ cedebat quibus omnis creatura īferior erat. Agnoſcebat vituli ⁊ ignis īncēſi typum· ⁊ qualis offerenda eſſet hoſtia deo ab eo qui ſtetit medi⁹ viuorū ac mortuorꝫ· qm̄ deſtruxit eū qui mortis habebat imperiū· ut oīs qui credit in eum nō moriatꝛ ſed viuat in ęternū. Hoc nimirū angelus expauit myſteriū. Sed ⁊ tunc fortaſſe medius viuorum ac mortuorꝫ ſtare dicend⁹ eſt· cū ones a dextris ſuis ⁊ hedos a ſiniſtris ſtatuet.

Aug⁹ contra Fauſtum. Ceterꝫ etiā qm̄ ſub gratia poſitis in hac mortali vita difficile eſt oīmodo implere quod ſcriptū eſt in lege: Non cōcupiſces. Ipſe dei filius per carnis ſuę ſacrificium ſacerdos factus nobis indulgentiam impetrat· ut hinc etiā legē adīpleat· dū qđ ꝑ infirmitatē noſtrā min⁹ poſſum⁹· per illius perfectionē recuperat cuius capitis mēbra ſum⁹. Hinc Iohānes aplūs ait: Filioli hoc ſcribo vobis ut non peccetis ſed ⁊ ſiqs peccauerit aduocatum habemus apud patrē Ieſū chriſtū iuſtū· ⁊ ipſe eſt ꝓpitiatio ꝓ peccatis noſtris. Ipſe quoqꝫ dñs in euāgelio dicit: Non veni legē ſoluere ſed adimplere.

De ſacrificiorꝫ veterꝫ impletione. Idē de trini. li. iiij. Cap. III.

Deus itaqꝫ factus homo iuſtus interceſſit apud deū pro hoīe peccatore· adiūgēs nobis ſimilitudinē hūanitatꝭ ſuę ⁊ abſtulit diſſimilitudinē iniquitatis noſtrę. Hoc ſacrificiū· h̄ ſacerdos· h̄ deus anteqꝫ miſſus

venirt homo et femina factus· omnia
que mystice patrib⁹ per angelica visa ap
paruerunt·siue que per ipsos facta sunt
hui⁹ similitudies fuerūt·ut oīs creatura
factis quodāmō loqueret' vnū esse futu
rū·in quo salus esset vniuersoꝝ a morte
reparandoꝝ. **Leo papa in sermo
ne de passione dñi xij.** Nihil er
go ab antiquis significationib⁹ in chri
ſtiana religione diuerſum eſt·nec vnq̄ꝫ a
p̄cedentibus iuſtis niſi in dño Jeſu chri
ſto ſperata ſaluatio eſt diſpēſationibus
pro diuine volūtatis ratione variatis·ſ3
in ipſuꝫ coruſcantib⁹ ꝛ legis teſtimonijs
ꝛ ꝓphie oraculis ꝛ oblatiōibus hoſtiaꝝ
quia ſic ꝯgruebat illos populos erudiri·
vt que reuelata non caperēt obumbra
ta ſuſciperent·ꝛ maior euangelij eſſet au
ctoritas cui tot ſignis ꝛ myſterijs vtruſq̄ꝫ
teſtamēti pagine deſeruiſſet. De quib⁹ ꝛ
dñs ꝓfitebat' q̄ nō venerat legē ſoluē·ſ3
adimplere. Ne eſtimet ſibi prodeſſe iude
us quod in littere carnaliter ſupꝑficie de
morat' etiam his ſcriptur꜡ cōuincitur re
pugnare que apud nos veram ſui obti
nent dignitatem·dum ꝛ erudimur predi
ctis ꝛ ditamur impletis. Dicente enim
domino: Cum exaltatus fuero a terra·
omnia traham ad meipſum·nihil legali
um inſtructionum·nihil prophetarum fi
gurarum reſedit·quod nō totum in chri
ſti ſacramenta tranſierit. Nobiſcum eſt
circumciſionis ſignaculum·ſanctificatio
chariſmatum·conſecratio ſacerdotum.
Nobiſcum eſt puritas ſacrificij· veritas
baptiſmi·honor templi. Vñ merito nū
cij ceſſauerunt poſtq̄ꝫ nunciata venerūt·
nec vacuatur reuerentia promiſſionum·
quia plenitudo manifeſta eſt gratiarum

Idē in ſermone de eodeꝫ v.
Nempe creator ꝛ Chriſtus domin⁹ om
nium rex chriſtus poſt monſtratū ſacre
virginis partū·poſt adorata magorum
confeſſione cunabula·poſt multiplicem
doctrinā celeſtis eloquij·ꝛ variaꝝ cura
tionū medelas imperio verbi potētis ef
fectas diſpenſationes omnium ſacramē
torum·omniūq̄ꝫ virtutū paſſione ſaluti
fera conſūmat·que licet iudeis ſit ſcāda
lum·gentibus aūt ſtulticia·nobis tamē
dei virtus deiq̄ꝫ ſapientia. Ergo ne inte
gritate ſane intelligentie aut iudaica of
fenſio·aut gentilis corrumpat irriſio· vt
q̄d pro nobis nō ſolū humiliter ſed etiā
ſublimiter eſt geſtum·aut ſm hominem
impoſſibile·aut ſm deum videatur indi
gnum·vtrūq̄ꝫ autem recipi·vtrūq̄ꝫ con
uenit credi·q2 nemo poſſit niſi in vtroq̄ꝫ
ſaluari. Juſtus enim ꝛ miſericors deus
ſicut iniuria ſue volūtatis eſt vſus ut ad
reparationem noſtram ſolam potentiā
exerceret·ſed quia conſequens fuerat vt
homo faciens peccatum ſeruus eſſet pec
cati. Sic medicina gregis·ſic reconcilia
tio reis·ſic redemptio eſt impenſa capti
uis: ut condemnationis iuſte ſententia
iuſto liberationis ſolueretur opere. Nā
ſi pro peccatorib⁹ ſola ſe opponeret dei
tas·non tam ratio diabolum vinceret q̄ꝫ
poteſtas. Et rurſum ſi cauſaꝫ lapſorum
ageret ſola natura mortalium·non erue
retur a conditione que libera non eſſet
a genere. Unde oportuit ut in vnum Je
ſum ꝛ diuina ꝛ humana ſubſtantia con
ueniret·quatenus mortalitati noſtre per
verbum carnem factum ꝛ origo noui ho
minis ꝛ paſſio ſubueniret.

De diuerſis cauſis paſſionis dominice. Auguſtinus de trini tate li. xiij. Cap. IIII.

Commendat ergo chari
tatem ſuaꝫ deus in nobis·quia
cum inimici eſſemus Chriſtus
pro nobis mortuus eſt. Quis enim du
bitet daturus amicis vitam ſuam ꝓ qui
bus inimicis dedit mortem ſuā? **Idē
in ſermone de charitate.** O chari
tas q̄ꝫ magnas habes vires que deum
ſic humiliare potes: Ecce per charita
tem dei filius ad crucem ducitur·et pal
mis credit'·qui eſt palma victorie ſpinis

coronat' qui peccatorū ſpinas venit cō-
fringere·ligatur qui ſoluit compedes· in
ligno ſuſpenditur qui erigit eliſos ·fons
vitę aceto potat'·diſciplina cedit'· ſalus
vulnerat'·vita morit'·ut mors a vita in ꝑ
petuū occideret. ¶ Petr⁹ Rauen.
epūs. Paſtor inqt bonus aīam ſuam
dat ꝓ ouib⁹ ſuis·hoc facit vis amoris·qr
nil durū·nil amaruȝ·nil graue·nil lętale
cōputat amor verus. Quod enī ferrū· quę
vulnera·quę mortes amorē pręualēt ſu-
perare ꝑfectū? Amor impenetrabilis lo-
rica reſpuit iacula·piculis inſultat·mor-
tem ridet. Si amor eſt vincit oīa. Ecce
chriſtus ſic ouis ꝛ volens ꝛ tacens tōdet'
vt illā quā Adā primus intulit nuditatē
tegat·velut agnus occidit'·ut toti⁹ mūdi
pctm̄ imolatus abſoluat. Ponit ꝓ oui
bus aīam ſuā·ut impleat ꝛ pietatē paſto
ris ꝛ curā. Tibi ḡ o hō rex·tibi ſacerdos·
tibi ſacrificium·tibi paſtor·tibi ouis·tibi
agnus·tibi totū factus eſt·qui fecerat to
tum·qui ſibi nūq̄ȝ tibi totiēs immutatuſ
eſt. Et q̄d plura? dat ſe tibi deus hō vt
potes ferre·q̄m̄ ut eſt tuū potes ſuſtinere
¶ Auguſtinus ſuꝑ Ps. Propt'
hoc etiā amaꝝ poculū paſſionis prior bi-
bit medicus·ne bibere timeret ęgrotus.
¶ Idem in ſermone. Mortē de-
niq̄ȝ crucis habes hūilitatꝭ exēplū· ſuꝑ-
bię medicamentū. Quid igit' o hō intu-
meſcis? O pellis morticina q̄d tenderis?
O ſames fetida q̄d inflāmaris? ¶ Idē
de paſtoribus ꝛ ouibus li.j. Ita
ꝓo ꝓrſus flagellat deus oēm filiū·ut eti-
am vnigenitū ſuū. Vnicus enī ille de pa
tris ſubſtātia natus·ęqualis patri in for
ma dei verbū·per q̄d facta ſūt oīa cū vn-
de flagellaret' nō haberet·ad h̄ carne in-
dutus eſt vt ſine flagello nō eſſet. Qui ḡ
flagellat vnicuȝ ſine peccato rerelinquit
optime ſine peccato. Itaq̄ȝ ſi except⁹ es
a paſſione flagelloꝝ exceptus es a nume-
ro filioꝝ. Flagellat·n·omnē filiū quē re-
cipit. Tria vero ꝑcipue dn̄m Ieſū igno-
miniā crucis ſubire coactione volūtaria
cōpulere. Primū·ſ·filialis ꝛ pura obedi
entia·qua prioris inobedientię ſolueret'
culpa. Secundum vero cōmunis miſe-
ria grauis continua perhēnis ac genera-
lis quę iuſtos ꝛ iniuſtos ſimili dānatio-
nis ſentētia pariter obligabat eiuſq̄ȝ vir
gam ferream inflexibilem ad miſericordi
am prouocabat. Tertium quoq̄ȝ celebrꝭ
victoria qua diaboli mortiſq̄ȝ minuere-
tur potentia. ¶ Iſidorus in ſentē-
tijs libro primo. Chriſtus etenim
ſi peccatum quod dignum pęna eſt non
admiſit·ita pęnam peccati noſtri ſuſcepe
rit·ut per indebitam pęnam ſuam debi-
tam ablueret culpam noſtram·ac per eā
diabolus amitteret·quos reos tenebat·
dum vnum interficeret qui peccati nihil
admiſerat. Diabolus itaq̄ȝ dum in chri
ſto carnem humanitatꝭ impetijt quę pa-
tebat· quaſi hamo deitatis ei⁹ captus ē
qui latebat·

¶ De varijs effectibus eiuſdem Rabanus in libro de laude. Cap. V.

Itaq̄ȝ paſſio Chriſti cę-
lum ſuſtentat· mundum regit·
tartarum perfodit. In ea con-
firmantur angeli·redimuntur populi·cō
terūtur inimici. Inde timor ductus fide-
les a pęna liberat·triſticia ſalubris pęni-
tentes a peccatis mundat·concupiſcen-
tia boni fructus virtutuȝ germinat·gau
dium vitę ſpes cōfidētes lętificat. Hāc
auctor omnium ſibi machinam pręuidit
et conſtrui voluit: Vt in ipſa omnino
reſtauraret omnia·et coadunaret om-
nia per Ieſum Chriſtum dominum no-
ſtrum. ¶ Iſidorus de myſterijs
Geneſis. Olim nimirū ante ipſi⁹ ad-
uentum non inueniebatur veteri Adę
adiutorium ei ſimile·quia nemo niſi chri
ſtus poterat a morte genus humanum
liberare: Ergo ad inſtar illius Adę qui
fuit forma futuri·dormit ī cruce chriſtus
ꝛ lancea pungitur· indeq̄ȝ profluunt ſa-
cramenta ex quibus formatur eccleſia.

Et ſicut Eua vocatur virago quia ſum
pta eſt de viro·ſic a chriſto nomen chri-
ſtianū eccleſię datū eſt quę de latere ipſi-
us formata eſt. Ceterꝫ in illis duobꝫ viri
ex eiſdē parētibꝫ ꝓgenitis·ſ. Abel qui lu-
ctus·ꝛ eius fratre Seth·qui reſurrectio
interpretat᷑·mors chriſti ꝛ vita ex mortu-
is figurat᷑. ¶ Idem de myſterijs
Exodi. Sicut aūt mortuo Ioſeph ge-
nus filioꝝ iſrael auget᷑. Sic ꝛ poſtqꝫ chri-
ſtꝰ mortē guſtauit ꝓ oībꝫ fideliū ꝑplus
multiplicat᷑. Unde ꝛ ipſiꝰ voce domini
dicit᷑: Niſi granū frumēti cadēs in terrā
mortuū fuerit ipſū ſolū manet· ſi autem
mortuū fuerit multū fructū afferet. Pe-
tra quoqꝫ erat chriſtus·qui percuſſus in
cruce ·ſitiētibus effudit lauacri grām et
donū ſpūſſancti. Moyſes brachia ſua ī
modū crucis extēdit·ꝛ Ieſus chriſtus cō-
tra Amalech iter populi ad terrā ꝓmiſſi
onis impedire nitentem militauit. Sic ꝛ
hoſtis noſter·i·diabolꝰ viā cęleſtis p̄rię
moliēs intercludere ſigno crucis ſupera-
tur dñicę ¶ Idem de myſterijs
regum. Deniqꝫ mittit Heliſęus ꝑ ſer
uū baculū ſuū ſup pueꝝ mortuū·ꝛ nō re-
ſurgit·venit ꝛ ipſe cōiungit ꝛ coaptat ſe
mortuo illeqꝫ reuiuiſcit. Sic ſermo dei
legē ꝑ ſeruū ſuū Moyſen hūano generi
in peccatū mortuo miſit·nec ꝓfuit. Sed
venit ꝛ ipſe deſcendēs de cęloꝝ ſublimi-
tate quaſi de montis altitudine ſemetip-
ſum humiliauit ·nobiſqꝫ cōformauit ac
mortuis mēbris ſua mēbra cōpoſuit no-
ſtreqꝫ mortalitati de ſuo corpore medici
nā aptauit. Deinde vero ſup mortuum
ſepties oſcitauit ·ꝛ ſeptiformē ſpiritū hu-
mano generi dedit·ꝑquē viuificatum a
morte peccatorum reſurgit. ¶ Ambro.
ſuper Lucam li.vj. Chriſtum vtiqꝫ
pati ꝛ mori oportuit·ſicut ipſemet ī euā-
gelio dicit·ut cuꝫ morte fortior eſſet nos
a morte liberaret; Factus ſicut hō ſine
adiutorio inter mortuos liber. Habet
deniqꝫ chriſtus ipſe cauſam ut interueni
atꝫ ꝑ te ne gratis mortuus ſit ꝓ te.

¶ De diaboli per eā deiectione
Leo papa in ſermone de paſſio
nę dñi.xiiij.

Cap. VI.

OMnipotentia quidem
filij dei quę per eandem eſſentiā
ęqualis eſt patri hūanū genus
a dñatu diaboli ſolo imperio ſuę volū-
tatis eruere potuiſſet·niſi diuinis opibꝰ
maxime congruiſſet. ut de eo qđ vicerat
vinceret᷑ nequicię hoſtilis aduerſitas·et
ꝑ ipſam materiā naturalis reparet᷑ liber-
tas·per quā generalis fuerat illata capti-
uitas. Victor ergo primi Adam victus
ē a ſecūdo Adā·genꝰ chriſtianū amittere
liberatū ex hūano genere ab hūano cri-
mine per eū qui nō erat in crimine·qꝫuis
eſſet ex genere; vt qui gloriatur in domi-
no glorietur. Tantis ſiquidem chriſti ſā-
guis effuſus valuit·ut neminē Chriſto
indutum in ęterna morte debita diabo-
lus detinere debuerit qui chriſtum inde-
bita morte ad tempus occidit. ¶ Gre-
gorius in moral᷑.li.xxxiij. Hinc
de Behemoth ad beatuꝫ dicitur Iob:
In oculis eius quaſi hamo capiet eum
Dominus quippe noſter humani gene-
ris redemptionem veniens velut quēdā
de ſe hamuꝫ in necem diaboli fecit·dum
humanum corpus aſſūpſit·ut in eo Be-
hemoth iſte quaſi eſcam ſuam appete-
ret carnis mortem ·quā ſcilicet mortem
dum in illo iniuſte appetijt· nos vtiqꝫ
quos quaſi iuſte tenebat amiſit. In ha-
mo igitur incarnatiōis illius captus eſt:
quia dum in illo appetijt eſcam corpo-
ris tranſfixus eſt aculeo deitatꝭ. De quo
etiam poſt paululū ſub alia methapho-
ra dicit: Nunquid illudes ei quaſi aui?
Quaſi aui dominꝰ quippe ei illuſit: dū
in paſſione vnigeniti filij dei eſcam oſtē-
dit ·ſed laqueum abſcondit. Vidit enī
ille quod ore perciperet·ſed nō vidit qđ
guttur teneret· ¶ Iſidorus in ſen-
tētijs li.primo. Nēpe qꝫuis ordinē

liberationis nr̄ę diabolus neſciret·ſciuit tñ ꝙ ꝓ ſaluatione hominū chriſtus venit·ſed ꝙ idem nos ſua morte redimeret ignorauit·vnde ⁊ eum occidit· ¶Leo papa in ſermone de natiuitate dñi. Cū enī miſericors ille ſaluator ita ſuſceptionis hūanę moderaret̄ exordia· vt virtutem deitatis p̄ infirmitatē noſtrę velamē abſcōderet·illuſa ē ſecuri hoſtis aſtucia·ut natiuitatē pueri in ſalutē hominū ꝓcreati nō aliter ſibi q̄ꝫ cęterorū oīum obnoxiā eſſe putaret. Vidit enī vagientē ⁊ lachrymantē· vidit pannis obuolutū·circūciſioni ſubditū·⁊ legali ſacrificij oblatione perfunctum. Sola deinceps incremēta pueritię agnouit·⁊ vſqꝫ ad viriles annos de naturalib9 augmētē nō dubitauit. Inter hęc multiplicauit cōtumelias·intulit iniurias·adhibuit maledicta·opprobria·blaſphemias·cōuicia Omne poſtremo in ipſum feri furoris effudit·oīa tēptamentorū genera percurrit ⁊ ſciens qm̄ hūanā naturaꝫ infeciſſet veneno · nequaq̄ꝫ credidit tranſgreſſionis exortē· quem tot documētis didicit eſſe mortalem. Improb9 itaqꝫ p̄do ⁊ auarus exactor in eū qui nihil habebat ipſius inſurgere pſiſtit·⁊ dū originis vitiatę p̄iudiciū generale pſequitur chyrographū quo nitebat̄ excidit ab illo iniq̄tatis exigens pęnā·in quo nullā repperit culpam Soluit ḡ peſtiferę pactiōis maleſuadēs cōſcriptio fortis ille vinculis ſuis nectit̄· ⁊ ligato mundi principe captiuitatē vaſa rapiuntur. Redit in honorē ſuū ab antiquis ꝯtagijs purgata natura·mors morte deſtruit̄·natiuitas natiuitate reparat̄ qm̄ ſimul ⁊ redēptio aufert ſeruitutē·⁊ regeneratio mutat originē·⁊ fides iuſtificat petōrem. ¶Bern. in exhortatiorio de paſſione dñi. Tu es enī dñe Ieſu qui tenerrimus ligni vermiculus·q̄ virginaliter ęditus hūilitate ⁊ charitate tua duriciā oēm perforas ⁊ vno impetu tui ſpūs octingētos p̄ncipes malicię trucidas. ¶Iſidorus ſup P̄s. lxvij Ergo dñe Ieſu chriſte increpa feras arūdinis·id eſt· dęmonis fragilis et infirmę virtuets.

¶De humani generis p̄ eā repatione. Anſelmus in ii. cur de9 homo. Cap. VII.

Ecce mirabilius humanam naturā deus reſtaurauit q̄ꝫ inſtaurauit · licet ęqualiter vtrūqꝫ deo facile ſit. Homo nimirum anq̄ꝫ eſſet nec peccauerat ut fieri non deberet ·poſtq̄ꝫ vero fact9 eſt peccādo meruit ut perderet ad qđ factus erat·q̄uis non perdiderit omnino qđ fact9 erat vt eſſet qui puniretur vel cui deus miſereret̄ Neutrū·n·fieri poſſet ſi ī nihilū redact9 eſſet. Tanto ḡ mirabilius deus reſtituit q̄ꝫ inſtituit·q̄nto hoc de peccatore cōtra meritū·illud non de peccatore nec cōtra meritum fecit. Quātū etiā eſt deū ⁊ hominē ſic in vnū cōuenire ut idē ſit hō qui deus integritate ſeruata vtriuſqꝫ naturę Vita ſane hui9 hoīs tā ſublimis·tam p̄cioſa fuit·ut ad ſoluendū qđ ꝓ peccatis totius mūdi debet̄·⁊ plus in infinitū ſufficere poſſit. Itaqꝫ q2 nō potuerūt oēs homines qui ſaluandi erāt pręſentes eē quando redemptionem illam fecit chriſtus·tanta fuit vis in morte eius vt etiā ī abſentes vel loco vel tempore ꝓtendat̄ eius effectus. Nec eſt credendum ex quo factus eſt homo vllū tempus fuiſſe quo mundus iſte cum creaturis quę factę ſūt ad vſus hominū ſic vacuus fuit· ut nullum eſſet in eo ad hoc ptinens ꝓpter qđ factus eſt homo. Sed neceſſe eſt ſemper aliquē ad prędictam recōciliationem fuiſſe pertinentē. Unde Adam ⁊ Euam pertinuiſſe ad illam redemptionem dubiū non eſt.q̄uis hoc diuina auctoritas aperte non pronūciet. Diaboli vero reconciliationem impoſſibilem intelliges· ſi humanam diligenter conſideres. Sicut enim homo non potuit reconciliari niſi per hominem deum qui poſſet mori· per cuius ſcilicet iuſticiaꝫ reſtitueret̄ deo quod ei per peccatum abſtulerat homo.

Sic ⁊ angeli dānati ſaluari nō poterunt
niſi per angelū deū qui mori poſſet·ac ꝑ
iuſticiā ſuā deo recuperaret qđ aliorum
peccata abſtulerūt. Sed ſicut hominē
ꝑ aliū hominē qui non eſſet eiuſdē gene
ris q̄uis eſſet eiuſdē nature·non debuit
releuari·ita nllus angelus ꝑ aliū angelū
debꝫ ſaluari·q̄uis vniꝰ nature ſint oēs:
qꝛ non ſunt eiuſdē generis ut homines.
Non enim oēs angeli de vno ſūt, ange
lo ſicut oēs hoīes ex vno homine. Hoc
quoqꝫ remouet eoꝝ reſtaurationē·quia
ſicut ceciderūt alio nullo nocente ut ca
derent·ita ⁊ illis eſt īpoſſibile nullo alio
adiuuante ꝙ ſurgere debeāt. Siquis ḡ
ſaluatoris redemptionem vſqꝫ ad illos
aliquādo extendi debere opinat᷑·ratio
nabiliter cōuincit᷑·qꝛ irrationabiliter de
cipit᷑·qđ tñ non dico ꝙ preciū mortis eiꝰ
omnibꝫ angeloꝝ ⁊ hominū peccatis ſua
magnitudine non ꝓualeat·ſed qꝛ predi
ctoꝝ angeloꝝ releuationi immutabilis
ratio repugnat. ¶ Leo papa in ſer
mone de paſſiōe dñi xvi. Nā ḡ
in tp̄e preſtituto ſm ꝓpoſitū ſue volūtatꝭ
chriſtꝰ Ieſus crucifixus eſt ⁊ mortuꝰ ⁊ ſe
pultus non fuit neceſſitas ꝓprie cōditio
nis ſꝫ redēptio noſtre captiuitatꝭ. Ideo
nāqꝫ verbū caro factū eſt·⁊ ex vtero vir
ginis ſumpta eſt natura paſſibilis·ut qđ
in filiū dei nō potuit ꝑpetrari·in filium
hominis poſſet admitti. Nā licꝫ in ipſo
ortu coruſcarēt in eo ſigna deitatꝭ ⁊ oīa
incrementa corporaliū ꝓuectuū diuinis
eſſent plena miraculis infirmitatū·tamē
noſtraꝝ veritatē ſuſceperat ⁊ excepta cō
munione peccati·nihil ad ſe humane in
firmitatis excluſerat ut ex ſua nobis inſe
reret et ī ſe noſtra curaret.

¶ De gratia tanto bñficio rependenda. ¶ Cap. VIII.

HAB omnipotēte ſiquidē
medico duplex miſeris remediū
preparatum eſt·cuius aliud eſt in ſacra
mēto·aliud in exemplo·vt per vnum cō
ferantur diuina·per aliud erigantur hu
mana·qꝛ ſicut deus iuſtificationis eſt au
ctor·ita hō deuotionis eſt debitor. Per
hanc ergo dilectiſſimi ſalutis noſtre re
parationē ineffabilem nec ſuꝑbie nobis
nec deſidie locus relinquit᷑·qꝛ ⁊ nihil ha
bemus niſi qđ accepimꝰ·⁊ iugiter admo
nemur·vt dona gr̄e dei nō negligenter
habeamꝰ. Iuſte enī nobis inſtat prece
pto qui ꝓcurrit auxilio·⁊ benigne īcitat
ad obediētiā qui ducit ad gloriā. Vñ
merito dñs ipſe nobis factus eſt via·qꝛ
niſi per chriſtū itur ad chriſtū. Per ipſū
aūt ad ipſū tendit qui ꝑ ſemitā patiētie
⁊ hūilitatꝭ eius incedit. ¶ Bern. i ſer
mone. Huic igit᷑ oēm vitā tuā o hō de
bes·qꝛ vitā ſuā ꝓ tua poſuit·⁊ cruciatuſ
amaros ſuſtinuit·ne tu ꝑpetuos ſuſtine
res. O q̄ꝫ debita miſeratio·q̄ꝫ gratuita ⁊
ſic ꝓbata dilectio·q̄ꝫ inopinata digna
tio·q̄ꝫ ſtupēda dulcedo·regē glorie ꝓ de
ſpicatiſſimo vernaculo·imo vermiculo
crucifigi: Vix enī ꝓ iuſto quis moritur:
ipſe ꝓ inimicis ⁊ iniuſtis mortuus eſt·eli
gēs exulare a celis ut nos ad celos redu
ceret·amicus dulcis·cōſiliarius prudēs
adiutor fortis. Nōne ſi cōferātur in me
oēs vite filioꝝ Adam·⁊ omnes dies ſe
culi ⁊ labores omniū qui fuerūt·qui ſūt·
qui erunt·nihil eſſet ad comparationem
illius corporis·quod ſpectabile ⁊ ſtupen
dum eſt virtutibus etiam ſupernis in cō
ceptu de ſpiritusancto·in ortu de virgi
ne·in vite innocentia·in doctrine fluen
tis·in coruſcationibus ſacramentorum.
Vides igit᷑ quia ſicut exaltant᷑ celi a tra
ſic exaltata eſt vita illa a vita noſtra·q̄
tamen poſita eſt pro vita noſtra. Cum
ḡ deuouero q̇cquid ſum·quicquid poſ
ſū·nōne ſic eſt ſic ſtella ad ſolē·ſtilla ad
flumē·puluis ad mōtē: Non habeo niſi
duo minuta corpꝰ ⁊ aīam·vl᷑ potius vnū
minutū·ſ·volūtatē meā ⁊ ñ dabo illā ad

voluntatē eius qui tantus tantillū tan/
tis bn̄ficijs ꝯuenit· qui toto ſe me totum
comꝑauit. Alioq̄n ſi illā retinuero· qua
fronte· quibꝫ oculis· qua ꝯſcientia vado
ad viſcera miſericordię dei mei· ⁊ audeo
perfodere illud fortiſſimū ꝓpugnaculū
quod cuſtodit iſrael· et illius ſanguinis
non guttas· ſed vndas a quinqꝫ partibꝫ
corporis in meū p̄ciū detorq̄re. ¶ Idē
in li· de diligendo deo. Quid ergo re/
tribuam dn̄o ꝓ oībꝫ quę retribuit mihi?
In p̄mo opere me mihi dedit. In ſecun/
do ſe dedit· et ibi me mihi reddidit. Da/
tus igitꝰ ac redditus meipſum bis debeo
ꝓ me. Et quid dn̄o retribuā ꝓ ſe? Nam
etiā ſi me millies rependere poſſem q̄d ego
ad eū eſſem? ¶ Idē in ep̄la ad cla/
reuallen̄· Cui ꝯo iuſtius viuā qꝫ illi
qui ſi nō moreretꝰ ego nō viuerē? Cui cō/
modius qꝫ vitā ęternā promittenti? Cui
magis ex neceſſitate qꝫ ꝑpetuas flāmas
cōmināti? Verū ſeruire in charitate quę
timorē pellit· labores nō ſentit· meritum
nō intuetꝰ· pręmiū non requirit· ⁊ tn̄ plus
omnibꝫ vrget· nullus terror ſic ſollicitat·
nullū premiū ſic inuitat· nulla iuſticia ſic
exigit. ¶ Ambroſius in li. j. de ſpi
ritu ſancto. Illi vtiqꝫ viuēdū eſt q̄ ꝓ/
prio filio nō pepercit· ut in illiꝰ corpore
noſtras crucifigeret paſſiones. Qui ⁊ ip
ſe pro nobis eſt mortuus ut in eiꝰ rediui/
uo corpore viueremꝰ· mortuaqꝫ eſt ī illo
non vita noſtra ſed culpa. ¶ Idē ſu/
per Beati imaculati. Plus itaqꝫ
mihi cōtulit deus redimēdo qꝫ creādo.
¶ Iſido· ſuꝑ Lucā l. ij. Plus vtiqꝫ
dn̄e Ieſu debeo iniurijs tuis ꝙ redēptꝰ
ſum· qꝫ operibus tuis ꝙ creatus ſū. Nō
enī naſci ꝓdeſſet niſi redimi profuiſſet.
Augꝰ in li. de cateti zādis rudi/
bus. Deū ergo qui nos prior dilexit ⁊
filio ſuo nō pepercit vnico· ſed ꝓ omnibꝫ
illū tradidit· ſi amare pigebat· ſaltem re/
amare nō pigeat. Nulla enī ad amorem
maior īuitatio qꝫ pręuenire amādo. Et
nimis durus eſt animus qui dilectionē
ſi volebat īpendere nolit rependere. Nec
vlla maior eſt cauſa q̄ vel inchoetꝰ amor
vel augeatur qꝫ cū amari ſe agnoſcit q̄
nondū amat aut reamari ſe vel poſſe ſpe
rat· vel iam probat qui prior amat. Ani/
maduertere aūt oportet quanto amore
inferior exardeſcit cū a ſuperiori ſe dirigi
ſenſerit. Ibi enim gratior eſt amor· vbi
non ęſtuat indigentię ſiccitate ſed bn̄fici
entię ꝓfluit vbertate. Ille nāqꝫ amor ex
miſeria· iſte vero ex miſericordia.

¶ De ipſius dn̄ica paſſione imi/tanda. Leo papa vbi ſupra. Cap. IX.

Saluator itaqꝫ noſter dei
filius vniuerſis in ſe credentibꝫ
ſacramentū cōdidit ⁊ exemplū
vt vnū apprehenderēt renaſcēdo· alterū
ſequerētur imitando. Unde ſcriptū eſt:
Chriſtus paſſus eſt pro nobis· vobis re/
linquens exemplū vt ſequamini veſtigia
eius. Sicut ergo nemo eſt credentiū cui do/
na neganda ſint gr̄ę· ita nemo eſt qui nō
chriſtianę debitor ſit diſciplinę. Nā ⁊ ſi
remota eſt myſticę legis aſperitas· volūta
rię tn̄ obſeruātię creuit vtilitas· qr lex q̄/
dē ꝑ Moyſen data ē· gr̄a aūt ⁊ veritas
ꝑ Ieſū chriſtū facta eſt. ¶ Origenes
ſuper epiſtolam ad Ro. l. v. Ut
aūt dicit ap̄ls· ſi cōplātati ſumꝰ ſimilitu
dini morti eiꝰ· ſimul ⁊ reſurrectionis eri/
mus. Vide qꝫ neceſſario formā plātatio
nis aſſūpſerit. Oīs enī plāta pꝰ hyemis
rigorē ⁊ quādā mortē expectat veris re/
ſurrectionē. Si ergo ⁊ nos in mortē chri
ſti vere cōplātati ſumꝰ in hyeme huiꝰ vi/
tę ad ver futuꝝ inueniemꝰ· ex ipſiꝰ radice
ꝓferētes fructus iuſticię. ¶ Bern̄. ſuꝑ
omel. xxj. Veꝝ o dn̄e Ieſu chriſte qꝫ
pauci pꝰ te volūt ire· cū tn̄ nemo ſit qui
ad te ꝑuenire nolit. Hoc· n· ſciēdū cūcti
qr delectatōes ī dextra tua vſqꝫ ī finē· Iō
oēs volūt te frui· ſꝫ nō imitari· ꝯregnare
cupiūt· ſꝫ n̄ cōpati· ſic ille q̄ ait: Moriatꝰ
aīa mea morte iuſtoꝝ ⁊c. optabat ſibi
iuſtoꝝ extrema ſed non ita ⁊ principia.

¶ Idem in ſermone de capite
ieiunij. Verꝫ q̄d ni mēbra ſequātur ca
put ſuū? Si ab iſto capite bona ſuſcipi
mus·mala aūt quare non ſuſtineamus?
Sed triſtia reſpuere ⁊ iocūdis cōmuni
care volumus·indignos nos capitis hu
ius ꝑticipatione ꝓbam⁹. Nā omne qđ
ille paſſus eſt·pro nobis eſt. Q̄ ſi quem in
opere noſtrę ſalutis ei collaborare piget
in quo deinceps coadiutorē ſe exhibet?
Deniqꝫ non eſt magnū ſi ieiunet cū chri
ſto qui ſeſſurus eſt ad menſam pr̄is cum
ipſo. Non eſt magnū ſi cōpatitur capiti
membꝝ·cū quo eſt ⁊ glorificandū. Fęlix
mēbꝝ qđ huic per omnia capiti adhęſe
rit·⁊ ſequet̄ illū quocūqꝫ ierit. Alioquin
ſi forte abſcidi ſepariqꝫ contigerit·neceſ
ſe eſt ut etiā ſpū vitę priuet̄· neqꝫ ſane ſi
ne capite remanebit·ſed a corpore ſalua
toris abſciſus·ſathane miſer incorꝑabi
tur. Erūtqꝫ ſine dubio nouiſſima illius
hominis peiora prioribus·cū illud vipe
reum caput qđ prius amputatū fuerat·
reuertat̄ non abſqꝫ ſeptem nequioribus
Mihi quidē omnino tibi adhęrere bo
num eſt·o caput glorioſum ⁊ in ſęcula be
nedictū·in quem ⁊ angeli proſpicere cō
cupiſcūt·quocunqꝫ ieris ſequar te·ſi per
ignem tranſieris non euellar a te. Nō ti
mebo mala q̄m tu mecū es· tu dolores
meos portas ⁊ ꝓpter me doles. Tu qui
dem prius tranſis per foramē paſſionis
anguſtū·ut latū h̄beas ſequentibus mē
bris ingreſſum.

¶ De varijs intentionibus pati
entium. Idem in ſermone de
paſſione dn̄i. Cap. X.

Duo quędam nobis in
hęreditate reliquerat q̄ fugit a
facie dei·laborē videlicet ⁊ do
lorē. Laborē in actiōe·dolorē ī paſſiōe.
Non h ipſe in paradiſo audierat qui ut
oparet̄ ⁊ cuſtodiret illū accepat. Opare
tur delectabilit̄· cuſtodiret fidelit̄· ⁊ ſibi
⁊ poſteris ſuis. Chriſtus aūt dn̄s laborē
⁊ dolorē conſiderauit·ut traderet eos in
manus ſuas·imo ſe magis in manus eo
rum· infixus eſt in limo profundi· et in
trauerūt aquę vſqꝫ ad animā eius. Vi
de inquit ad patrē hūilitatē meā ⁊ labo
rē meū·q᷑ paupꝫ ſū ego·⁊ in laborib᷒ a iu
uētute mea. Laborauit ſuſtinēs man⁹ ei⁹
in laborib᷒ ſeruierunt. De dolore vide
q̄d dixerit: O vos oēs q̄ trāſitis p viā ⁊c.
Vere lāguores nr̄os ipſe tulit·⁊ dolores
nr̄os ipſe portauit· vir doloꝝ paupꝫ ⁊ do
lens tēptatus p oīa abſqꝫ pctō·et in vi
ta paſſiuā actionē habuit·⁊ in morte paſ
ſionē actiuā ſuſtinuit dū oparet̄ ſalutē ī
medio terrę. Sūt aūt pleriqꝫ q̄ laborem
patiūt̄ ⁊ dolorē·ſed eſt ī cauſa neceſſitas
nō volūtas. Nō ſūt hi cōformes imagi
nis filij dei. Sūt ⁊ qui ſuſtinēt ex volūta
te·ſed nō eſt eis ſors neqꝫ pars in iſto ſer
mone. Vigilat nāqꝫ tota nocte nō ſolū
patiēter ſed etiā libēter luxurioſus vt ex
pleat voluptatē ſuā. Vigilat raptor ve
ſtitus ferro vt diripiat prędā. Vigilat ⁊
fur vt domū perfodiat alienaꝫ. Sed hi
oēs ⁊ hoꝝ ſimiles lōge ſūt a labore ⁊ do
lore quē ꝯſiderat dn̄s. Hoīes aūt bonę
voluntatis qui chriſtiana voluntate di
uitias paupertate cōmutant· vel etiam
non habitas contempſerunt·relinquen
tes omnia ꝓpter ipſum·ſequuntur eum
quocunqꝫ ierit. Huius autem imitatio
validiſſimum mihi argumentum eſt ꝙ ⁊
paſſio ſaluatoris ⁊ ſimilitudo humani
tatis in meam tranſeunt vtilitatem· hic
enim ſapor·hic fructus eſt ⁊ laboris ⁊ do
loris. ¶ Auguſtinus in ſermone
quodam. Latro quidem ille ſcel⁹ ad
miſit·crucem aſcendit· cauſam mutauit
paradiſum comparauit. ¶ Idem in
alio. Primo itaqꝫ vincēde ſūt dele
ctationes poſtea dolores. Quomodo
enim ſuperare poteſt mundum ſęuien
tem qui non poteſt blandientem? In
cruce ⁊ in latronibus ſimilis pęna· ſed
diſſimilis cauſa·vnus credidit alius blaſ
phemauit. Dn̄s aūt de tribunali crucis
inter ambos iudicauit·illū in tortorium
hūc ſecū introducēs ī paradiſū. Eligite

ergo martyrum cauſas·ſi vultis puenire ad martyrum palmas.

¶ De memoria dñice paſſionis habenda. Bern. vbi ſupra. Capitulum XI.

Proinde memor ero q̄diu fuero laboꝝ illoꝝ quos ptulit dñs Jeſus in pdicādo·fatigationū in diſcurrendo· teptationum in ieiunādo·vigiliaꝝ ī orādo·lachrymarū in cōpatiēdo. Recordabor etiā dolorum eius·cōuitioꝝ· ſputoꝝ·colaphorū· ſubſannationū· exprobrationū·clauorū borūq; ſimiliū que p eū ⁊ ſup eū abundantius trāſierūt· Facit ergo nō fortitudo·facit ſilitudo·⁊ ſi acceſſerit etiā imitatio ut perſequar veſtigia eius: Alioqn etiā exquiret a me ſanguis iuſtus qui effuſus eſt ſuper terrā·nec immunis ero ab illo tā ſingulari ſcelere iudeoꝝ quo vide licet tāte charitati ingrat⁹ fuerim·q̄ ſpiritui gratie cōtumeliā fecerim·q̄ ſanguinē teſtamēti pollutū duxerim·q̄ filiū dei cōculcauerim. ¶ Aug⁹ in li·de gratia noui teſtamenti. Nos igit' peregrinationē noſtrā intelligentes in hac vita nos crucifigam⁹·extendētes man⁹ in latitudīe bonoꝝ opeꝝ ⁊ lōganimitate vſq; in finē pſeuerātes·ac ſurſū cor habētes vbi chriſt⁹ eſt ī dextera dei ſedēs·totūq; h nō nobis h miſericordie illius tribuentes·cui⁹ pfūda iudicia oēm ſcrutatorem fatigāt. Hec ē eni vera latitudo ·lōgitudo· ſublimitas·pfūdū · vt pueniamus etiā ad ſupeminentē ſcientiā charitatis chriſti·⁊ impleamr in oēm plenitudinem dei· ¶ Idē de cathaclyſmo. Ceterum vis noſſe o chriſtiane quāta tibi adhibeat' cultura: chriſti cruce exarari cum eius ſigno in frōte ſignaris· ei⁹ ſanguine rigari cū in ei⁹ morte baptiçari. ¶ Leo papa in ſermone vbi s. Deniq; ſuſceptio crucis eſt interfectio cupiditatum·occaſio vitioꝝ·declinatio vanitatiſ ⁊ abdicatio erroris. ¶ Hieroni. in exhortatorio de paſſione dñi. Vere qui crucē timet ipſe ſibi teſtis ē q̄ adhuc latro eſt. In cruce pendet omnis fructus vite·quia ipſa eſt arbor vite ī medio paradiſi. Ipſa eſt meſtoꝝ cōſolatio eſurientium refectio ·pfectoꝝ gloriatio. Circūire poſſum celū ⁊ terrā·mare ⁊ aridam ⁊ nuſq; te inuenio niſi in cruce. Ibi dormis·ibi paſcis·ibi cubas in meridie. Nullus ergo te querit·nullus niſi crucifixus inuenit ¶ Iſido. in ſentētijs l.iij. Queq̄q; g mens hui⁹ mūdi pcellis inuolueri· lignū cōſcendecrucis vt a mari ·i· hui⁹ mūdi tēpeſtate liberaris. ¶ Ambro. de ſacramētis l.ij. Tu qn crucifigeri chriſto adheres·⁊ clauis eius affigeris·ne te diabolus abſtrahere poſſit. Te g clau⁹ chriſti teneat· cū te hūane cōditionis infirmitas ad peccatum reuocat.

¶ De effectib⁹ eiuſdem memorie Bern. in ſermone quodam. Capitulum XII.

Quid aūt tibi vel durum vel dirū eſſe poterit cū recordatus fueris·q; ille in forma dei in die eternitati ſue ī ſplēdorib⁹ ſctōꝝ ante luciferꝝ genitus: venit ad carcerē tuū·ad lutū tuū infixus·ut dī ī limo pfūdi vſq; ad cubitū: Quid nō ſuaue tibi cū collegeris amaritudines dñi tui ·⁊ rememoraueris pmū qdē illaꝝ infātiliū neceſſitatū Deinde laboꝝ q̄s ptulit ī pdicādo·fatigationū ī diſcurrēdo·lachrymaꝝ ī cōpatiēdo·inſidiaꝝ ī colloquēdo·piculoꝝ in falſis frib⁹·vinculoꝝ·ſputoꝝ·colaphoꝝ flagelloꝝ ·irriſionū·expbrationū·clauorū·boꝝq; ſimiliū·q ī ſalutē nri generi triginta trib⁹ ānis opat⁹ eſt·⁊ paſſus ē ī medio tre. ¶ Idē ſup can. omel. lxvi. Dic·n·⁊ ſpōſa ī Cant. ait: Faſcicul⁹ mirhe dilect⁹ me⁹ m̄ int' vbera mea cōmorabit'. Ecce nō faſcē ſed faſciculū vocat dilectum·eo q̄ leue pre amore ipſius ducat quicquid laboris ⁊ dolori immineat·

Bene faſciculus·qꝛ puulus filius eſt no
bis natus. Et quia nõ ſũt ꝯdignę paſſio
nes huius tempis ⁊c· Id enĩ quod in p̃
ſenti eſt momentaneũ ⁊ leue tribulatio/
nis noſtrę ⁊c· Erit ḡ quõqꝫ nobis ingens
cumulus glorię·qui modo eſt faſciculus
mirrhę. An non faſcicul⁹ cui⁹ iugũ ſuaue
eſt ⁊ onus leue: Non qꝛ leuis ĩ ſe·ſꝫ leuis
amanti. Vñ inquit mihi quẽ diligo fa/
ſcicul⁹ eſt. Et ego fratres ab ineũte mea
ꝯuerſione pro aceruo meritoꝝ quẽ mihi
deeſſe ſciebã·hũc mihi faſciculũ colliga/
re·et int᷑ vbera mea collocare curaui·col/
lectum ex oĩb⁹ anxietatib⁹ et amaritudi/
nib⁹ dñi mei·p̃mũ ſcꝫ infantiliũ illarum
neceſſitatũ·deinde laboꝝ quos ꝑtulit in
p̃dicando·fatigationũ ĩ diſcurrẽdo·vi/
giliarum in orãdo·temptationũ in ieiu/
nando·lachrymaꝝ ĩ compatiendo·inſi/
diarum in colloquẽdo·poſtremo pericu/
loꝛum ĩ falſis fratrib⁹·ꝯuitioꝝ·ſputorũ·
colaphoꝛũ et ſimiliũ. Ubi etiã inter tot
huius mirrhę ramuſculos· nec illã p̃ter/
mittendã putaui qua ĩ cruce potatus eſt·
ſed nec illã qua in ſepultura vnctus eſt.
Quarũ ĩ p̃ma applicuit ſibi peccatoꝛum
meoꝝ amaritudinẽ· in ſecũda futurã coꝛ
poris mei dedicauit incoꝛruptionẽ. Me/
moꝛiam abundãtię ſuauitatis tuę boꝛũ
eructuabo q̃diu vixero. In ęt̃nũ nõ ob
liuiſcar miſeratiões iſtas·quia ĩ ipſis vi/
uificatus ſum. Hęc mea ſublimioꝛ phia
ſcire ieſum chꝛiſtũ·et hũc crucifixũ. Hũc
⁊ vos chariſſimi tam dilectũ faſciculum
colligite vobis· hũc medullis ĩſerite coꝛ/
dis. Hoc munite aditũ pectoꝛis· vt ⁊ vo
bis int᷑ vbera cõmoꝛet᷑. Habete illũ ſem/
per nõ retro ĩ humeris· ſed ante p̃ oculis
ne poꝛtantes et nõ odoꝛantes·et onus p̃/
mat·et odoꝛ nõ erigat. Memẽtote·quia
Symeon ĩ vlnis ſuis eũ accepit· Maria
geſtauit in vtero·fouit in gremio·ſponſa
ſibi int᷑ vbera collocauit· arbitroꝛ et Io/
ſeph illi ſup genua ſępe arriſiſſe. Hi oẽs
eum habuerunt ante ſe·et nullus retro·⁊
ſic vos igit᷑ faciatis eoꝛum exemplo. Si
enĩ ante oculos habueritis quẽ poꝛtatis
ꝓ certo videntes anguſtias dñi·leui⁹ ve/
ſtras poꝛtabitis. ¶ Aug⁹·ꝺ verbis
aplĩ. Deniqꝫ ſicut dicit aplus: Alt᷑ alte
rius onera poꝛtate·et ſic adimplebitis le/
gem chꝛiſti. Nec vlla res huius laboꝛem
officij ad alioꝛũ onera poꝛtanda libenter
facit impẽdi· niſi cũ cogitamus quãta ꝓ
nobis pertulerit deus: Vñ et alibi dicit
idem aplus: Hoc ſentite in vobis quod
et in chꝛiſto Ieſu. ¶ Greg⁹·in mo/
ralib⁹ libꝛo·v· Hoc etiã modo fra/
cta poſſidere animũ diſueſcit ira·ſi mens
ſollicite anteq̃ꝫ agere quod licet incipiat
oẽs ſibi quas poteſt pati ꝯtumelias pro/
ponat·quaten⁹ redemptoꝛis ſui cogitãs
ꝓbꝛa ſe p̃parat ꝯtra aduerſa·quę venien
tia tanto foꝛtioꝛ excipit·quanto ex p̃ſen/
tia cautius armauit.

¶ De celebꝛãdis diebus paſſio· nis dominicę. Berñ·in ſermo/ ne ꝺ quinqꝫ dieb⁹ inſignibus. Cap· XIII·

Cum itaqꝫ dominus ea
quę in terris cum hoib⁹ conuer/
ſat⁹·operatus eſt· aut locutus·
aut paſſus·ita diſpoſuit vt me minimuꝫ
quidem momentũ nec iota vnũ a ſacra/
mento vacaret·aut ſine myſterio p̃terie/
rit·euidentius tamẽ diem ꝓceſſionis ſuę
diemqꝫ refectionis·paſſionis·requietio/
nis·aut reſurrectiõis illuſtrauit. ¶ Idẽ
in ſermone de cena dñi. Hi ſunt
dies quos obſeruare debem⁹·dies pleni
pietate et grã·q̃b⁹ etiã ſceleratoꝛũ homi/
nũ mentes ad pñiam ꝓuocãt᷑. Tanta ſi/
quidẽ eſt vis ſacroꝝ·q̃ dieb⁹ his recolũt᷑
vt poſſint ipſa quidẽ lapidea coꝛda ſcin/
dere·ac pectus oĩne licet ferreũ ſufficiant
emollire. Deniqꝫ videm⁹ vſqꝫ hodie ad
paſſionẽ chꝛiſti nõ modo cęleſtia cõpati
ſed terram cõmoueri ac petras ſcindi·et
monumẽta ĩ ꝯfeſſione peccatoꝝ aperiri.
¶ Idem ĩ ſermone de feria·iiij·
Uigilate ḡ fratres aĩmo ne vos ĩfructu/
oſe ꝑtranſeãt hui⁹ tp̃is ſacra. Copioſa

eſt bñdictio·receptacula mũdate·deuo-
tas aĩas·vigiles ſenſus·ſobrios affect⁹·
puras ɔſciãs·tantis gratiaꝝ chariſmati
bus exhibete. Nimirũ admonet nos hu
ius ſollicitudinis nõ ſpãlis ipſa ɔuerſa-
tio quã ꝓfeſſi eſtis·ſed etiã eccleſię gene-
ralis obſeruatio cui⁹ filij eſtis. Vniuer-
ſi ſiquidẽ chriſtiani hac ſacra ſeptimana
aut ꝓ ſolito aut ꝑter ſolitũ pietatẽ colũt
modeſtiã exhibẽt·humilitatẽ ſectãt·gra
uitatem induũt·vt chriſto patiẽti q̊dã-
modo compati videmini. Quis·n·tam
irreligioſus·vt his dieb⁊ nõ compũgat?
Quis tam inſolens·vt nõ humiliet? q̇s
tam iracundus·vt non indulgeat? q̇s tã
delitioſus·vt nõ abſtineat? quis tam fla
gitioſus·vt nõ ɔtineat? quis tam mali-
cioſus·vt nõ pęniteat? Merito ſiquidẽ
adeſt paſſio dñi vſq; hodie terram mo-
uens·petras ſcindẽs·monumẽta quoq;
aperiens. Prope eſt etiam ipſius reſurre
ctio·in qua ſolennitatẽ celebratis altiſſi-
mo dño·vtinam vſq; ĩ altiſſima quę fe-
cit magnalia ſpũs alacritate ⁊ auiditate
ſubueniẽtes. Nihil ĩ mundo meli⁹ q̃ȝ qđ
a dño factũ ẽ hiſ dieb⁊ fieri potat. Nihil
vtiq; mũdo poterat vtilius commedari
q̃ȝ vt ritu ꝑpetuo ſingulis annis eius me-
moriale ĩ deſiderio aĩę celebret·⁊ memo-
riã abundãtię ſuauitatis hui⁹ eructuet.
Vtrũq; autẽ ꝓpter nos·qñ ĩ vtroq; no
bis eſt ſalutis fructus·in vtroq; vita no-
ſtri ſpiritus.

De die proceſſionis. Idem ĩ ſermone de quĩq; diebus. Cap. XIIII.

Notabiles admodũ ꝑſa
n ti quĩq; dies·et int̃ cęteros ma-
gis inſignes. Prima ſiquidem
die gloriã dignatus eſt humanã ſuſcipe
⁊ cũ ingẽti tripudio·⁊ exultatiõe vniuer-
ſę terrę·hieroſolymã nõ ꝓprijs·vt hacte-
nus cõſueuerat pedib⁊·ſed iumẽto vect⁹
intrare. Et hec quidẽ ad paſſionẽ ꝑpa-
ratio fuit·excitata maxime ſacerdotũ in-
uidia. Sciens autẽ q̧ venerat hora eius
tanq̃ȝ poteſtatẽ habẽs·ipſe ſe obtulit paſ
ſioni ſpontaneus. Decebat nempe ponti
ficem noſtrũ temptari ꝑ oĩa ꝓ ſilitudine
abſq; pctõ·vt tanq̃ȝ verus homo et pro-
ſpera hominũ et aduerſa oportune vita-
ret·oportune ſuſcipet·⁊ vtrarũq; rex ĩ ſe
ipſo nobis exemplũ ſalutare ꝓberet. Si-
cut enĩ eſt tꝑantię populi ꝑconia·et hui⁹
ſęculi proſpera declinare·ſic eſt ĩterdum
iuſticię·certa quidẽ ea diſpẽſatione ad-
mittere. Perſecutio quoq; et oĩs aduer
ſitas tempalis ꝓ loco ⁊ tempe aliq̃ñ pru
denter eſt fugiẽda·et cũ neceſſe fuerit vi-
riliter ẽ tolerãda. In his enĩ q̃ttuor ſpe-
cieb⁊ vniuerſa ɔſiſtit virtus. Nã modeſte
tñ hãc ipſam videt gloriã ſuſcepiſſe ve-
niens ad triũphalẽ occurſum ĩ aſino nõ
ĩ currib⁊ aut ĩ equis. Dicebatq;: Si q̇s
vobis aliquid dixerit·dicite: q2 dñs his
opus habet. Magnum opus certe·op⁹
nrę ſalutis. Nempe hoĩes et iumẽta ſal-
uare Jeſus habet·multiplicãs miſericor
diã ſuã deus. Johãnes eps ſup
Matheũ. Frequenter ſiquidẽ Jeſus
antea ĩ hieruſalẽ venit·nũq̃ȝ tñ ſibi mi-
niſteria iumentoꝝ adhibuit·nec ramorũ
virẽtia circa ſe ornamẽta ɔſtituit·nec ad
terribilẽ laudẽ ſuę diuitatis aĩos populi
excitauit·niſi modo qñ vt pateret aſcen-
dit. Ideo ẽ cũ tanta gloria ingreſſus eſt
vt ampli⁹ illoꝝ aduſus ſe inuidiã excita-
ret·q2 iam tꝑus paſſionis ei⁹ inſtabat·et
nõ mors eũ vrgebat·ſ ipſe mag aduer-
ſum ſe mortẽ compellebat. Quotiẽs enĩ
euaſit de manu ſacerdotũ elapſus cũ eẽt
viſibilis factus·qñ iudei chriſtũ occide-
re voluerũt·eũ tangere nõ potuerũt. Nũ
aũt ſecut⁹ eſt mortẽ ei parcere nõ potue-
rũt. Ergo ſi chriſt⁹ eos ꝓuocauit ne for-
te ď morte ſua obnoxios eẽ fecit? Abſit.
Excitauit eos nõ vt facerẽt qđ añ nolu-
erant·ſed vt poſſent facere quod ꝑus vo
lebant. facultas eis data eſt·non muta-
ta voluntas.

¶ De myſterijs eiuſdem. Bern̄. vbi ſ̄. Cap. XV.

LIbet nūc diligēti⁹ intueri triplex obſequiū quod ī hac pceſſione exhiberi video ſaluatori. Primū quidem a iumento cui inſidet. Secundū ab his qui veſtimenta pſternūt. Tertiū ab his qui ramos d̄ arboribꝫ cedūt. Nōne tamē oēs reliqui ex eo ꝙ abundant ſibi mittūt. et quaſi ſine labore obſequunt̄ dn̄o. ſolum vero iumentum ſemetipſum exponit eius obſequio. Silendū mihi eſt. vt elationē caueatis. an magis loquar vt conſolationē habeatis? Iumentū cui inſidet chriſt⁹: Nonne vos eſtis iuxta p̄ceptum apoſtoli glorificantes et portantes deū ī cordibꝫ veſtris? Expendūt enī ſęculares homines ī obſequiū dn̄i. non quidē corpora. ſ; quę adiacent et ſūt corporibꝫ neceſſaria. cum elemoſynas largiunt̄ de terrena ſubſtantia. Pręlati quoqꝫ ramos de arboribus cedūt. vbi cauſa. cū de fide ⁊ obedientia Abraę. de caſtitate Joſeph. de māſuetudine Moyſi. ceterorūqꝫ ſctōꝝ virtutib⁹ euāgelizant. Verūtamē ⁊ hi de pmptuarijs plenis largiunt̄. et hi quod grat̄ acceperunt. gratis nihilomin⁹ dare iubent̄. Oēs tamē ſi ſuo quiſqꝫ fideliter intētus fuerit. etiā miniſterio in pceſſione ſaluatoris ſunt. et cū eo ciuitatem ſanctā ingrediunt̄. Tres enī ꝓpheta vidit ſaluandos Noe ramos ī arcę fabricā cedentē. Danielem in edulio vili ⁊ labore abſtinentię factū tanqꝫ iumentū ſaluatorēqꝫ portantem. Tertiū quoqꝫ Job hui⁹ mūdi ſubſtantiā bn̄ diſpēſantē ac d̄ velleribꝫ ouiū ſuarū latera paupeꝝ calefaciētē. Cui tamen ī illa proceſſione fit Jeſus ꝓpinquior. cui d̄ tribꝫ ordinibꝫ ſalus vicinior. facile credo poteſtis aduertere.

¶ Idem in ſermone. vnde ſ̄.

Aliter aūt dn̄i illam proceſſionē intueor. tāqꝫ quattuor ordines in ea mihi cernere videor. Pręibant enī aliqui. et viam parabāt. hi ſūt qui viā ad corda noſtra dn̄o parāt. qui nos regunt. greſſuſqꝫ noſtros in viā pacis dirigunt. Alij vero ſequebant̄. et hi ſunt qui ꝓprię in ꝯſciētię cōſcij deuote ſequūt̄ ſemperqꝫ veſtigijs p̄cedentiū adhęrent. Aderant quoqꝫ diſcipuli tāqꝫ domeſtici lateri eius adhęrentes. hi ſūt qui partem optimā elegerūt. qui ſoli deo ī clauſtris ſeruiūt. deo ſemp adhęrētes eiuſqꝫ placitū conſiderantes. Ipſum quoqꝫ iumentū nō defuit cui īſidebat. qd̄ duros corde et aīos quodāmodo beſtiales deſignat. Ipſi ſunt qui vga ſemp egent et calcaribꝫ. ſed nec ipſos cū diſciplinā ferre voluerint relinquit dn̄s. His enī dī: Seruite dn̄o in timore ⁊ apprehēdite diſciplinam. ne quādo iraſcat̄ dn̄s et pereatis de via iuſta. Si qui ergo tales ſunt hic. quibꝫ ordo ſit grauis ⁊ oīa oneroſa: quos pungi frequenter oporteat et vrgeri obſecram⁹ eos vt de iumentis ſtudeāt ſi forte queāt in hoīes cōmutari. ⁊ int̄ aliquos cęterorum computari. videlicet vt ſint. aut de p̄euntibꝫ. aut d̄ collateralibꝫ. aut de ſequentibꝫ. Qd̄ ſi nō faciunt. obſecro. vt vel in eo qd̄ ſunt interim permaneāt. vt patiēter ferāt quę ſunt ſalubria. et ſi minus ſuauia. donec cōplaceat domino humilitatem eoꝝ reſpicere. et eos ī aliquid melius promouere. Vultis aūt vt aliquatenus iumentū noſtrū conſolemur? Scim⁹ equidē. quia nō nouit cantare. neqꝫ enī eſt de illis qui poſſunt dicere: Cantabiles mihi erant iuſtificationes tuę in loco peregrinationis męę. Attamen vnū eſt. quia nemini cęteroꝝ dominus tam ꝓpe eſt. Nā ne ipſi qui hinc ⁊ inde ei adhęrēt tam ꝓpe eū vt iumētum cui inſidet ſe habēt: Audi hoc ipſum a ꝓpheta dicente: qꝛ ꝓpe eſt domin⁹ his qui tribulato ſunt corde. Nā ⁊ mater quem ęgrotantē nouit filium. fouet amplius ⁊ amplectit̄ ſępius. Nemo ergo chriſti iumentū ſe eſſe contemnat vel indignetur. qm̄ ⁊ qui ſcandalizauerit vnū de paruulis iſtis. illū grauit̄ offendit. qui eos tāqꝫ mater miſericordię ſuo gremio fouet donec roborētur. Quattuor ģ ſunt genera

ꝓceſſionū dñi· boni prudentes· ⁊ boni ſimplices. Hi ſunt q̇ p̄eunt· ⁊ qui ſequūt. Porro qui adherēt ei ſunt contemplatiui. Qui vero portant eū eoq̄ʒ onerant ipſi ſunt corde duri et parum deuoti.

¶ Cur illa die paſſioni proceſſio adiungitur. Idem in eodem. Cap. XVI.

Ipſa vero die qua celebramus proceſſionē· paulopoſt audimꝰ dominicam paſſionem Quid ſibi vult mirabilis iſta ꝯiunctio? aut quid cogitauerūt pr̄es nr̄i paſſionē addentes ꝓceſſioni? Nam proceſſio quidem merito repreſentat die hac· quia facta ē ipſa die. Paſſio xͦo cur addit eadē die quā ſexta feria cōſtat ſecutā eſſe? Optime vtiq̄ʒ vt diſcamus in nulla huius ſeculi leticia fiduciā habere· ſcientes ꝙ extrema gaudij luctus occupat. Sed in die bonorū ne īmemores ſimus malorum. His enī mixtum eſt p̄ſens ſeculum· nō ſecularibꝫ tm̄· ſed etiā ſpiritualibꝫ viris. Poſt hoc aūt ſeculum duo futura ſūt ſecula valde diuerſa et diuiſa· ita vt in altero nō ſit niſi fletus et ſtridor dentiū· ī altero ſola gratiarū actio ⁊ vox laudis. Interim vero ſicut amatores mūdi multa patiunt aduerſa· ita nec ipſis ſeruis dei oīa in hoc mūdo ſuccedūt optata. Cor ſapientis vbi triſticia· et cor ſtultorꝫ vbi leticia. Licet enī multos frāgat aduerſitas· tamē multoplures extollit ꝓſperitas· ſicut ſcriptū eſt: Cadent a latere tuo mille ⁊c· Deniq̄ʒ· quia vbiq̄ʒ periculoſum eſt· orat ſapiēs· ⁊ dicit: Diuitias et paupꝫtates ne dederis mihi. Vn̄ et dominꝰ· ſicut in paſſione patientiam: ita in proceſſione exhibere curauit humilitatem. In illa nāq̄ʒ tanq̄ʒ ouis ad occiſionem ductus cū ꝑcuteret nō cōminabat· ſed magis dep̄cabat dicēs: Pater ignoſce illis· q2 neſciūt quid faciunt. In ꝓceſſione autē quid? parabāt ſe ſe populi vt exirēt obuiam ei· nec eū latebat· quid eſſet in hoīe nouerat. Propter qđ ⁊ ipſe paratꝰ eſt· nō in curribꝫ aut eq̄s· nō in frenis argenteis· aut in ſellis auro tectis ſed humilis aſelli ſedens tergo· veſtibus apoſtolorꝫ ſuppoſitis· quas ego de p̄cioſioribꝫ regionis fuiſſe nō credo. Sed q̇d fuit ꝙ hīc voluit ꝓceſſionem q̇ mox futurā nouerat paſſionem? Forte vt amarior eſſet paſſio quā preceſſiſſet proceſſio. Ab eodem enī populo in eodē loco· ⁊ in ipſo tempore paucīſſimis diebꝫ interpoſitis· p̄mo eſt cum tanto triūpho ſuſceptus· poſtea crucifixus eſt. O q̄ʒ diſſimile eſt· tolle tolle crucifige eum. Et benedictus qui venit in noīe domini oſanna in excelſis. O q̄ʒ diſſimile· rex iſrael. Et non habemus regem niſi ceſarē. Q̄ʒ diſſimile rami virentes et crux· flores ⁊ ſpinę. Cui p̄mitus proſternebāt veſtimēta aliena: ecce ſuis exuit· et ſors mittit ſup ea. Ve tibi amaritudo peccatorꝫ noſtrorꝫ· ꝓpter quę diſſoluenda· tāta amaritudo eſt neceſſaria. ¶ Idē in alio vbi ſ. Non ergo ſine cauſa ſponſi pariter ac dei ſui ſpiritū habens eccleſia· proceſſionem hodie addidit paſſioni noua cōiunctione q̄dā ⁊ mira. Nā ꝓceſſio plauſum· ⁊ paſſio habet planctum. In proceſſione quidem cęleſtis patrię rep̄ſentamus gloriam· ī paſſione vero mōſtramꝰ viam. Nam ſiquidem in proceſſione tibi venit in mentem illa futura leticia ⁊ exultatio nimia· quando rapiemur in nubibꝰ obuiam chriſto ī aera· ſi tota concupiſcētia videre deſideras illam diem· quādo chriſtus dominꝰ ſuſcipiet ī cęleſti hieruſalē caput cū oībꝫ membris· nō iam popularibꝰ turbis· ſed virtutibꝰ angelicis vndiq̄ʒ clamātibus vtriuſq̄ʒ teſtamenti populis: Benedictꝰ qui venit ī noīe domini. Si inq̄ʒ ī ꝓceſſione conſideraſti quo ꝓperandum ſit· diſce in paſſione quo eundum ſit. Hęc eſt enī via vitę tribulatio p̄ſens· via glorię· via ciuitatis habitaculi· via regni· ſcđm ꝙ clamat latro de cruce: Memento mei dn̄e dum veneris in regnū tuū. Euntem ī regnum vidit· quo cum perueniſſet ſui

memorem fore rogauit. Et ipſe ergo peruenit. Sȝ ſi vis noſſe ꝙ̄ cē pͤdioſa via ꝛ̃ Eadē die cū dn̄o eſſe in paradiſo meruit. Tolerabilem proinde laborem paſſionis reddit gloria proceſſionis. qm̄ amanti nihil eſt difficile. In hac etiam ꝓceſſione iumētum quidem futurū eſt. ſed rationale. qm̄ homines et iumenta ſaluabis dn̄e. Ibi certe nec pullus ipſe quidē deerit. Iam non murmuret hereticus paruulos venire non ſinens. eorūꝗ baptiſmati detrahens. Hodie quoqꝫ paruulos a gratia nō excludit diuina miſericordia. quia nec incōgruū eſt pietati. nec eiꝰ maieſtati difficile. vt ſuppleat munꝰ gratię. quod minus in eis habet natura poſſibile. Ibi non ramos arborū. non vilia veſtimenta popularis proſternet turba. ſed pennas ſuas dimittēt animalia ſancta. Deponent coronas ſuas añ thronū agni vigintiquattuor ſeniores. ꝛ quicqd habent glorię vel decoris totum ei aſſcribent om̄s angelicę virtutes.

¶ De die refectionis id eſt cenę Idē in ſermone d̄ quiqꝫ diebꝰ. Cap. XVII.

Ceterum ante diē paſſionis ſuę affectuoſiſſimus paterfamilias refectionem ſuis curauit domeſticis exhibere. Et in hoc quoqꝫ benignitas ꝛ humanitas ſaluatoris apparuit. quia cum dilexiſſet ſuos. eos in finem dilexit. et ait: Deſiderio deſideraui hoc paſca manducare vobiſcum anteꝗ̄ patiar. Nam quia expetierat eos ſathanas vt cribaret ſicut triticū. eos vtiqꝫ refectione pręuenire erat neceſſarium. Deniqꝫ paulominus defecerunt etiam refecti. quid feciſſent ieiuni? Hinc etiam fuit ꝙ non ſolūmodo corpora. ſed maxīe corda eorum refecit. Neqꝫ enī fames corporalis. ſed temptatio īſtabat ſpiritalis. ꝙ ſingulariter ille futurus eſſet: donec trāſiret. Et ea nimirꝫ hoſtia ſicut ſola ꝓdeſſe potuit. ſic ſola ſuffecit. Quibꝫ ergo panibus apoſtolos ī cęna refecit dominꝰ? vt arbitror quinqꝫ: Meus inquit cibus eſt vt faciam voluntatem patris mei qui in celis ē. Cibꝫ vtiqꝫ. ſed cibꝫ cordiſ. Quid enī ęque cor humanū confirmat? Quid ita in om̄i neceſſitate confortat ꝛ ſuſtentat. vt diuinę voluntatis executio velut in quendam aię ventrem conſcientiam ſcꝫ eius ingeſta? Sic ꝛ hortationis diuinę ſermonem eiuſqꝫ promiſſionem. cōſolationem ꝛ orationū lachrymas. eſſe panes cordis ille ſolus ignorat cuiꝰ iā aruit cor. pro eo ꝙ impius panem ſuum comedere ſit oblitꝰ. Super oīa vero domini caro vere cibꝫ eſt. et cibꝰ vitę panis de celo viuus. Nullum ex his ī hac tam ſolenni cęna defuiſſe reperies ſi diligenter aduertas. Recūbētibꝫ adhuc diſcipulis a cęna ſurgit. lintheo pręcingitꝰ. aquam ī peluim ponit. diſcipulorum pedes abluit et extergit. Non eſt hęc voluntas carnis et ſanguinis. ſed voluntas patriſ. videlicet ſanctificatio nr̄a. Oportune autē et vtiqꝫ more ſuo et exemplo operiſ exhortationē adiūxit ſermonis. Interloquendum multis eos promiſſionibꝫ ꝓpter inſtantem maxime paſſionem refouere curauit. ac refocillare d̄ reſurrectione ſua. de aduentu paracliti. de ipſorum confirmatione. et aliquādo ad ſeipſum aſſumptione. Nec multo poſt ad orationē venit. et vſqꝫ tertio in agonia factꝰ orauit. Ubi non ſolum oculis ſed quaſi membris oībꝫ fleuiſſe videtꝰ. vt totum corpus eius quod eſt eccleſia. totius corporis lachrymis purgaret.

¶ De inſtitutione eucharistię. Idem ī eodē. Ca. XVIII.

Nam de ſacramento quidem corporis et ſanguinis eius nemo ē qui neſciat hanc quoqꝫ tātam. et tam ſingularem alimoniam ea die primū exhibitam. eaqꝫ die cōmēdatam. et deinceps frequētari mandatam.

¶ Hugo d̄ ſacramētis libro. ij.

Voluit enī ſapientia dei que per viſibi-
lia ſe manifeſtat oſtēdere· qm̄ ipſa cibus
animaꝝ ac refectio exiſtit· et ideo carnem
aſſumptam in edulium ꝓpoſuit · vt per
cibū carnis ad guſtū inuitaret diuinita-
tis. Sꝫ ne rurſū humana infirmitas cō-
tactū carnis in aſſumptione horreret cō-
ſueti· et principalis edulij ſpecies illā ſpe-
ciem velauit· et ſic ſumēdam ꝓpoſuit vt
ſēſus ī vno foueret᷑· ⁊ fides ī alto edifica-
ret᷑. Fouet᷑ enī ſenſus in vno· dum ſolita
tm̄ ⁊ cōſueta percipit. Edificat᷑ autem fi-
des in altero· dū in eo qđ videt quale ſit
illud qđ nō videt agnoſcit. ¶ Idem
in libro opuſculoꝝ. Bonus itaqꝫ
paſtor fuit qui ouibꝫ ſuis etiam carnē ſu-
am· vt eas reficeret edendā dedit. Vos
autē ecōtra paſtores ſeculi· nō ſolū mer-
cennarij p̄cium pro cuſtodia querit[is]· ſed
etiam ipſas oues lupi facti ad veſtrā re-
fectionē. ¶ Iſidorꝰ in ſermone đ
corꝑe ⁊ ſanguine dn̄i. Magnitu-
do quidem celeſtium beneficiorum angu-
ſtias humane mētis excedit· et ob hoc ita
dei prouidentia ordinauit· ut: qđ in no-
bis capere ratio rerum mole victa nō po-
terat· fides deuota cōciperet· ⁊ intellectū
credulitas robuſta nutriret. Unde quia
non habebamus vnde viueremꝰ· nec dei
filius quare moreret᷑ materiam de noſtra
mortalitate ſuſcepit· vt de ſua īmortali-
tate collata mori poſſet ꝓ mortuis vita.
Sed quia corpus aſſumptum erat a no-
ſtris oculis ablaturus et celis illaturꝰ· ne
ceſſarium fuit vt nobis ſacramentū cor-
poris ⁊ ſanguinis ſui conſecraret· vt cole
ret᷑ iugiter per myſterium· quod ſemel of-
ferebat᷑ in p̄cium· vt quia pro ſalute ho-
minū redemptio quotidiana currebat· ⁊
indefeſſa eſſet redemptionis etiam obla-
tio perpetua· ac perhennis illa victima vi
ueret in memoria· ſemperqꝫ preſens eſſet
in gratia vere vnica et perfecta hoſtia· fi-
de non ſpecie eſtimanda· non exteriori vi
ſu· ſed interiori affectu.

¶ De mutatione veteris paſce ī
nouū. Cryſoſto· in ſermone· de
ꝓditiōe Iude. Cap. XIX.

Sicut aūt pictores con-
ſueuerūt pingendā tabulā qui-
buſdam veſtigijs adumbrare·
ſicqꝫ colorum varietatem perficere: Sic
et chriſtus in eadem menſa typicum pa-
ſca deſtruxit· et paſca veritatis oſtendit.
¶ Augꝰ· in libro cōtra Fauſtū.
Animaliū itaqꝫ ſacrificia iam non offert
chriſtianus· quia que talium tūc figuris
ꝓphetabāt᷑· īmolatione ſue carnis ⁊ ſan-
guinis impleuit chriſtus. Açyma quoqꝫ
iam non obſeruamus· quia quod illa ꝓ-
phetabat᷑ expurgato veteris vite fermē-
to nouam vitam demonſtrans impleuit
chriſtus. De carne agni iam paſca nō ce
lebrat chriſtianus· quia quod illa figu-
ra prenūciabatur· chriſtus ſua paſſione
agnus immaculatus impleuit. ¶ Iſi-
dorus ſuper Exoduꝫ. Unde ſub
Moyſe veſpere occiditur agnꝰ· qꝛ ī fine
mundi paſſus eſt chriſtus. Prohibent᷑
oſſa frangi· nec in cruce franguntur oſſa
domini. Iſraelitarum poſtes illiniuntur
agni ſanguine· ne vaſtator angelus au-
deat perniciem inferre. Sic et fideles po-
puli ſignant᷑ in frontibꝫ ſigno crucis ad
tutelam ſalutis. In vna domo· id eſt· in
vna eccleſia veſci p̄cipit᷑· nec efferri foras
ī plebibꝫ· ſcꝫ hereticorum· qui ab eccleſie
vnitate foris vagant᷑. Exeuntes autē ab
egypto· id eſt· ab illecebris huius ſeculi·
ambulemus non in fermento malicie et
nequitie· ſed in açymis ſinceritatis et ve-
ritatis· hoc eſt· in noui hoīs conuerſatio-
ne· relicto veteri· hoc eſt· ī bis ſeptem die-
bus quibus mundus iſte peragit᷑· qui ſꝑ
in ordine ſuo reuoluunt᷑. ¶ Idem in
ſermone de corpore et ſangui-
ne domini. Sicut autē de māna ſcri-
ptū eſt· ꝙ nec qui plus collegerat· habu-
it amplius· neqꝫ qui minꝰ collegerat· ha-
buit minus· ſic ⁊ corpus domini ſacerdo-
te diſpenſante· tantū eſt ī exiguo· quātū

conſtat eſſe in toto. Qđ cū eccleſia fide-
lium ſumit. ſicut plenum ī vniuerſis. ita
integrum eſſe probat᷑ ī ſingulis. Totum
vnus. totū duo vel plures ſine diminu-
tione percipiunt. quia ⁊ benedictio hui⁹
ſacramenti ſcit diſtribui. ſed neſcit diſtri
butione ꝯſumi. ¶ Hugo de ſacra.
libro. ij. Itaqꝫ celebratio miſſe in com-
memoratione dn̄ice paſſionis agit᷑. ſicut
precepit ipſe. Hanc Petrus apoſtolus
omniū ꝑmus antiochie celebraſſe dicit᷑.
ī qua tres tm̄ orationes in initio fidei di-
cebant᷑. incipientes ab eo loco: Hāc igit᷑
Cetera vero poſtmodum a ſanctis patri
bus diuerſis tꝑib⁹ ſunt adiecta. Miſſa
dicta eſt quaſi tranſmiſſa. vel quaſi trāſ-
miſſio. eo ꝙ populus fidelis ꝑ miniſteriū
ſacerdotꝫ. qui mediatoris vice fungitur.
inter deum et hoīes. preces et vota obla-
tiones tranſmittat deo. Ipſa eni hoſtia
ſacra miſſa vocari poteſt. quia trāſmiſſa
eſt. primū ſcꝫ a patre nobis vt nobiſcum
eſſet. poſtmodum a nobis patri. vt apud
patrem pro nobis intercedat. Primū a
patre nobis per incarnationē. poſtea pa
tri a nobis per paſſionem. Modo in ſa-
cramento primū a patre nobis ꝑ ſancti-
ficationē. quia nobiſcum eſſe incepit. po-
ſtea patri a nobis per oblationem. quia
pro nobis intercedit.

¶ De tranſubſtantiatiōe panis et vini. Anſelmus in libro de ſacramento altaris.

Cap. XX.

Cum aūt vt mādcaret᷑
caro. res exigent noſtre ſalutꝫ:
oportebat vt quod non eſt ipſa
caro ī ipſa natura. fieret ī aliena ſcꝫ man-
ducabilis. Qđ in nullis reb⁹ apti⁹ potuit
fieri. qꝫ in eis que inter oīa victualia cor
poris humani tenent principatum. ꝗ ſūt
panis et vinū. Nam etiam ad litterā ꝑ
cunctis cibis. panis. cor hoīs confirmat.
et vinum letificat. Itaqꝫ ſubſtantiā pa-
nis virtute diuine potentie tranſmutat
Ieſus in veritatem ſue carnis. Et hoc ſo
lum de ipſo īmutato in eo in quod mu-
tatum eſt ſupereſſe facit qđ res exigit. ſcꝫ
vbi cum ſubſtātia panis ī illam ſubſtan
tiā tranſierit. que ſedet ī dextera pr̄is. de
qualitate ſubſtantie prioris hec ſibi ven
dicet ſm myſterij ritum. vt tractabile fi-
at ⁊ guſtabile ex illa natura qđ non erat
ex ſua. ¶ Iſidorus vbi ſupra. Si-
cut autem ad fidem veniens quis an̄ ver
ba baptiſmi in vinculo debiti veteris in-
uenit᷑. his vero cōmemoratis mox exuit᷑:
ita quādo benedicte verbis celeſtib⁹ crea
ture ſacris altarib⁹ imponunt᷑. anteqꝫ in-
uocatione ſummi noīs cōſecrent᷑. illic eſt
ſubſtantia panis et vini. poſtea vero cor-
pus et ſanguis chriſti. Quid aūt mirum
eſt. ſi ea que verbo potuit creare. vbo poſ-
ſit creata cōuertere? Imo iā minoris vi-
det᷑ eſſe miraculi. ſi id quod agnoſcit᷑ ex
nihilo cōdidiſſe. iam conditum in meli-
us valeat cōmutare. ¶ Ambroſius
de ſacramēto libro. iiij. Itaqꝫ pa-
nis eſt panis ante verba ſacramenti. vbi
aūt acceſſerit conſecratio de pane fit chri
ſti caro. ¶ Hugo vbi ſupra. Per
verba ſanctificationis vera panis et vi-
ni ſubſtantia in verum corpus ⁊ ſangui-
nem chriſti conuertit᷑. ſola ſpecie panis et
vini remanente. et ſubſtantia in ſubſtan-
tiam tranſeunte. Conuerſio autem ipſa
non ſcđm vnionē fieri. ſed ſcđm tanſub-
ſtantiationem credēda eſt. qm̄ nequaqꝫ
eſſentia eſſentie in augmento accedit. vt
per id qđ accedit id ad qđ accedit maius
fiat. ſed tranſitione vt id qđ accedit cum
illo ad quod accedit vnum fiat. Nec ſic
in pane corpus chriſti dicimus conſecra-
ri. vt de pane accipiat eſſe corpus chriſti.
nec quaſi nouū corpus ſubito factum de
mutata eſſentia. ſed in ipſum corpus ve-
rum mutatam eſſentiam. nec ipſam ſub-
ſtantiam panis et vini in nihilū redactā
quia deſijt eſſe qđ fuit. ſed mutatam po-
tius. quia cepit aliquid eſſe qđ non fuit.
Et ipſum qđ cepit eſſe ex ea eſſe non ac-
cepit. qr panis fuit. ſꝫ ipſa eius eē accepit

quādo deſijt eſſe quod fuit. Hoc expſſius diſtinximus ꝓpter eos qui ex ſua ratione fidei preiudicium faciunt. quaſi non poſſit ſpēs apparere cuius non adſit ſubſtantia. vel ſubſtātia latere cuius nō appareat forma.

¶ De accidentibus remanētib⁹. Anſelm⁹ vbi ſ. Cap. XXI.

Nec vero magis mirandum eſt hoc. ꝙ preter ſubſtātiā facit ſubſiſtere deus accidentia ꝗ̄ hoc ꝙ ipſe eſt ſubſtantia nulla recipiens accidētia. Quicquid enī eſt ſubſtantialiť exiſtit ſine ꝗ̄litate bon⁹. ſine quātitate magn⁹. ſine loco vbiꝗ̄ pñs. nihilꝗ̄ patiens. et ita de reliquis. ¶ Idem i epiſtola de azymo. Itaqꝫ ſimilitudo illa panis que in altari ſe ingerit oculis carnis per ſe inſpecta. non eſt corp⁹ domini. ſed cum eſſet prius inherens vel accidens pani. migrante in dñicū corpus ſbſtantia cui inherebat remāſit ad pagendum inſtitutum ſacri myſterij. Qđ quidem contra vſum eſt et rationē mundane ſapiētie. ſcʒ vbi ſublata ſubſtātia ſubſiſtat accidens ſubſtātie. Sed deus non ſubiacet nature legi. imo ipſius legis lex eſt voluntas creatoris dei. poteſtꝗ̄ accidentia ſubducto ſubſtantie fundamēto vel continere. vel ī aliā ſubſtantiā transferre. qui terram appendet ī nihili. Qui etiam de hocipſo corpore ſuo. de quo nūc agiť hoc mirabiliter operať. ꝙ de diuina eius ſubſtātia vix capere poteſt īfirmitas humana. ſcʒ vt illud clauſis ianuis ītroducat. ⁊ palpabile prebeat. Cunꝗ̄ fidelib⁹ diſtribuiť in ſacramento. facit quod ſcriptū eſt de illo: Qui multū habuit nō abundauit. et qui modicū. non minorauit. Uno quoꝗ̄ momento et in dextera patris ſedet in celis. ⁊ ī menſa ſanctificať altaris. Iterūꝗ̄ vno momento ab ortu ſolis vſꝗ̄ ad occaſū. et ab aquilone ad auſtrum preſto fit oīb⁹ fidelib⁹. Hoc qđ ipſe tradidit in ſui memoriam fideliť celebrātib⁹. qđ de corpore cogitare nō poteſt aliquis qui ſit in corpore. Eſt igitur ī myſterijs veri dñici corporis ſubſtantia abſꝗ̄ viſibili ſpecie ſua. ⁊ eſt vera ſpecies viſibilis panis. ſed abſꝗ̄ ſubſtantia ſua. Nihil enī falſum putādum eſt in ſacramento altaris. Uel etiam ſicut fit ī magorum preſtigijs. vbi de viſione quadā oculi fallūť. vbi qđ nō eſt oīno. illic eſſe videať. Sed vera ſpecies panis viſibilis que in pane fuit ipſa ꝑter ſubſtantiā ſuā facta quodāmodo peregrinať in aliena. illo qui eam fecit ipſam continentē. ⁊ ad corpus ſuū transferentē. Que tamen ad corpus dñi tranſlata. nō eo modo ſe habet ad illud quō accidens ad ſubſtantiā qꝛ ipſū domini corpus in ſubſtantia ſua nec album facit albedo illa. nec rotundū rotunditas ⁊c.

¶ De forma et re ſacramenti. Cyprian⁹ ad ceciliū. Ca. XXII.

Sic aūt in ſctificando calice dño aq̄ ſola offerri non pōt quō nec vinū ſolū poteſt. Nam ſi vinū tm̄ offerat quis. ſanguis chriſti īcipit eſſe ſine nobis. Si vo aqua ſola. ſic plebs eē ſine chriſto incipit. Sic enī corpus dñi nō pōt eſſe farina ſola vel aq̄ ſola. niſi vtrūꝗ̄ adunatū fuerit et copulatum vniuſcuiuſꝗ̄ panis cōpage ſolidatum. Quo etiā ipſo ſacro noſter popul⁹ oñdiť adunatus. vt queādmodū grana multa ī vnū collecta et molita ⁊ cōmixta faciūt panē vnū. Sic etiā ī chriſto qui ē panis celeſtis vnū corp⁹ eſſe ſciam⁹ coniunctū et adunatū. ¶ Hugo ī libro opuſculoꝝ. Ceterū de⁹ noſter et cib⁹ ⁊ potus eſt. Cib⁹ qñ ſumiť ꝑ cognitionē. ⁊ potus qñ ꝑ dilectionē. Facili⁹ enī ītrat ī animam boni dilectio ꝗ̄ occulti cognitio. ¶ Idē ī li. de ſacramento ij. Neqđ aūt ideo ſacr̄m altarꝭ veritas nō eſt. qꝛ figura ē. ꝗ̄ nec mors chriſti vitas eſt. qꝛ figura ē. Nā et mortē et reſurrectionem ei⁹ figurā ⁊ ſacramētū eē declarat

apoſtolus. Cum aūt vnū ſit ſacramentū
eucharistię·tria ꝓponunt̄ ibi diſcreta· vi
delicet ſpecies viſibilis·⁊ veritas corpis·
et ꝟtus grē ſpiritualis. Qđ enī videmꝰ
ſpecies eſt panis et vini· Qđ autē ſub il
la ſpecie credimus· verū corpus eſt·et ve
rus ſanguis chriſti Jeſu qui pependit in
cruce·et qui fluxit de latere. Et ꝙ nūc vi
ſibiliter ſm ſacramēti ſpeciē·⁊ corporali
ter ſm carnis ⁊ ſanguinis chriſti ꝟitatē·
chriſtum in altari ſumimꝰ·ſacramentum
eſt et imago·ꝙ ipſum eundem inuiſibili
ter et ſpiritualiter ſm gratię infuſionē·et
ſpūſſancti participationē in corde ſume
re debemus. Et cū tria in vno ſint·in pri
mo quidē inuenit̄ ſignū ſecundi·in ſecun
do aūt cauſa tertij· in tertio ꝟtus ſecūdi
et veritas primi.

¶ De veritate corporis et ſangui nis dñi. Ambro·in libro đ myſterijs. Cap· XXIII·

Hoc itaqꝫ qđ in altari cō
ficimus·eſt ſacramentū ex ꝟgi
ne corpus. Quid ergo q̄ris hic
naturę ordinem in chriſti corpore cū ꝑter
naturam ſit ipſe natus ex virgine? Vera
igit̄ caro chriſti quę crucifixa·quę ſepul
ta eſt·vere carnis illius ē ſacramētū. Nā
ipſe Jeſus clamat: Hoc eſt corpus meū.
Ante benedictionē ergo verborū cęleſtiū
alia ſpecies nominat̄·poſt cōſecrationē
autē corpus chriſti veꝝ ſigt̄. Quod igit̄
os loquit̄·mēs interna fateat̄. Et qđ ſer
mo ſonat·affectus ſentiat. ¶ Greg⁹·i
dial̄·li·iiij· Chriſtus enī licet reſurgēs
ex mortuis iā non morit̄·in ſeipſo tamen
īmortaliter viuens pro nobis iteꝝ in my
ſterio ſacrę oblationis īmolat̄. Quis au
tem fidelium poſſit habere dubiū in ipſa
īmolationis hora ad ſacerdotis vocē cę
los apiri in illo Jeſu chriſti myſterio·an
gelos adeſſe·ſummis ima ſociari·terram
cęleſtibꝫ iūgi·vnū ex īuiſibilibꝫ ⁊ viſibilibꝫ
fieri? ¶ Ambro·ſup Lucam·li·j·
Siquidē et Zacharię cū ſacerdotio fun
geret̄ in ordine vicis ſuę·apparuit angelꝰ
dñi ſtans a dextris altaris incenſi. Non
ḡ dubites et aſſiſtat angelus quādo aſſi
ſtit chriſtꝰ ī altari·ſcꝫ īmolatus. ¶ Hy
larius de trini·li·viij· Itaqꝫ de ve
ritate carnis et ſanguinis dñi nullus re
lictus eſt locus ambigēdi. Nā ⁊ ipſiꝰ do
mini ꝓfeſſione ⁊ noſtra fide vere caro eſt
⁊ vere ſanguis eſt. Et hęc quidē accepta
atqꝫ exhauſta id efficiūt·vt et nos ī chri
ſto·et chriſtus ī nobis ſit·ſicut ipſe teſtat̄
cū dicit: Qui māducat carnē meā· et bi
bit meū ſanguinē·ī me manet ⁊ ego ī eo.

¶ Qualit̄ ſimul eſſe pñt in diuer ſis locis. Anſelmꝰ in li·đ eucha riſtia. Cap· XXIIII·

Sic aūt cogitandū ē cor
pus dñi ſicut ē nr̄ę ſcꝫ naturę·
ſ alteriꝰ glorię. Eſt enī nō q̇dē
ſpūs aut deꝰ·ſ tñ ſpūale qđāmō ⁊ dinū.
Si enī corpus nr̄m glificatū ſpūale erit·
īquātū ſpūali potētia ⁊ glīa ꝑeminebit·
quāto magꝭ ſe illud habet talit̄·in q̇ ha
bitat oīs plenitudo diuinitatis corpalit̄
Ceteꝝ nr̄ ſpūs ad imaginē dei cōditꝰ q̄
dāmodo ſe habet in regno illiꝰ cui pręeſt
machinę· quō creator in regno creaturę
ſuę. Ut ſicut ille vbiqꝫ locoꝝ ⁊ totus eſt·
ſic iſte in toto corpe ſuo ⁊ vbiqꝫ totꝰ ſit·
licet humana rō nō comphendat modū
q̇ id fieri poſſit. Cur ḡ videbitur diffici
le naturā carnis ſic vnitā illi ſummę na
turę·vt facta ſint eiꝰ oīa q̄ ſunt illiꝰ·ma
xime poſt reſurrectionis glorificationem
ex diuina potētia poſſe·vt ī diuſis locis
ſit·non diuſo tpe? Licet enī dignioris et
ſbtilioris naturę cōſtet rōnalē ſpm̄ qꝫ q̇t
libet corpus eſſe: dignꝰ tñ et ad oīa quę
voluerit ſubtilꝰ et efficacꝰ eſſe puto cor
pus illud qđ ſic ī eo q̇ eſt ſup oīa meruit
exaltari·qꝫ ſint aliq̇ nō ſolū īferiores ſpi
ritus·ſed etiā oēs illi q̇ cęloꝝ noīe meru
runt appellari. Nec tñ ego naturā dñici
corpis vbiqꝫ eſſe dico. Nec enī opus eſt
eā eſſe·niſi vbi vult ipſe· ⁊ vbi certo fidei

ſacramēto ꝟ opat' ad qḋ aſſumpta eſt· ⁊
glificata myſterijs· videlicet ſaluationiſ
hūanę. Deꝰ enī ſolus neceſſario ē vbiq̃3
q̄ cum oīa in ipſo ꝯſtant· nihil eē poſſet
vbi contingeret illū deeſſe. Ideoq̃3 ſub-
ſtantiā eiꝰ atq̃3 potentiā vbiq̃3 adeſſe ne
ceſſariū exigit ineuitabile. Sic ḡ ꝯſtat in
diuſis locis vno eodemq̃3 momēto chri-
ſti corpꝰ eſſe poſſe· ꝟ lege creatricis natu-
rę nō creatę. Cū aūt naturę creatę natu-
ra ſit legib⁹ naturę creatricꝭ in oīb⁹ obedi-
re· ſi aliqn̄ pacta ſua reſoluēda illi ꝑmit-
tat· qui eā inſtituit et ordinat videri· non
debet errare· ab ordīe ſuo deuiare· maxi-
me ī illa natura quę in vnitate ꝑſonę illi
ꝟbo coniūcta eſt per qḋ oīs creatura fa-
cta eſt· ⁊ pręter qḋ alio modo eſſe nō poſ
ſet· niſi in ipſo vita eſſet. Cęterū chriſtus
ipſe ī illa corporis ſui manifeſtatione· ī q̄
ī cęlum aſcendit cum iubilo· vno aliquo
continet' loco· quicunq̃3 ſit locus ille quē
nemo velit īueſtigando quęrere qui non
vult errare futurus ibi vſq̃3 ad tꝑa reſur
rectionis omniū· et tunc demū venturus
quēadmodū aſcēdere viſus eſt ī cęlum.

De diuiſiōe ⁊ fractiōe ⁊ cęteriſ q̄ circa illud fieri videt'. Iſidorus vbi ſ. Cap. XXV.

De manna vero ſcriptū eſt· q̄ nec q̄ plus collegerat habuit amplius· nec qui minꝰ collegerat minus habuit. Sic et corpꝰ dn̄i
de diſpenſante tm̄ eſt in exiguo· quantū
eſſe ꝯſtat in toto. Qḋ cū eccleſia fideliū
ſumit· ſicut plenū in vniūſis· ita ītegrum
eſſe probat' in ſingulis· totum vnus totū
duo vel plures ſine diminutiōe ꝑcipiūt·
quia ⁊ huiꝰ ſacramēti benedictio ſcit di-
ſtribui· ſed neſcit diſtributione cōſumi.
Hiero ſuper Matheū. Dn̄s
ipſe ſacramentū hoc inſtituēs acceptum
panē bn̄dixit et fregit· et dedit ī panē cor
pus ſuū figurās qḋ eſt ecclīa pn̄s. Quę
q̄dem ī fide accipit'· ī numero benedicit'· ī
paſſioīb⁹ frāgit'· dat' ī exemplis· ſumit' ī
doctrinis. Hugo vbi ſ. Tres aūt
portiones q̄ in altari de corꝑe chriſti fiūt
myſticā ſignificationē gerūt. Nam cor-
pus chriſti myſticū vniūſa eccleſia ē· cuiꝰ
vna pars ipſum caput ē. Alia ꝟo ꝑs eſt
in membris illis q̄ iam caput ſecuta ſunt
et cū ipſo glificata ſunt. Et iſtę duę par-
tes ſimul extra calicē et ex paſſionē ſunt·
qm̄ illis hęc priora tranſierunt. Tertia
ꝟo pars ponitur in calice· ſign̄s eos qui
adhuc viuūt in paſſione· donec ⁊ ipſi ab
hac vita exeant· et ad caput ſuū trāſeāt.
Noli ꝟo putare· qn̄ partes vides in for-
ma ſacramēti· q̄ſi diuiſum vel diſcretum
ſit corpus chriſti. Ipſe ſiq̄dē integer ma-
net· ⁊ in ſe nec diuidit' nec partit'· ſed tibi
ſm̄ ſpecies exhiberi oportet qḋ ad myſti-
cam ſignificationē pertinet. Quotcūq̃3
ꝑtes inde feceriſ· totū ē in ſingulis. Nec
mireriſ· q̄ opus hoc dei ē creatoris. Si in
diuſis locis eſſe pōt vnus: cur nō etiam ī
ſingulis ꝑtib⁹ pōt eſſe totus? Utrūq̃3 q̄-
dem eſt mirꝫ· ſed nō ideo falſū. Et ſi con-
tingat aliqn̄ in hoc fieri ſacro· q̄ minꝰ di-
gna videt' eē· noli horrere· ſola ſpecies q̄
apparet hoc habet· videt' corrodi· ſed ma-
net incorruptus· videt' affici vel macula-
ri· ſed ꝑſeuerat īuiolatus. Suſtinet ꝟ fi-
eri circa ſe· ne ſenſus nr̄ aliq̄d alienū ꝑci-
piat· ſed nō recipit hoc ī ſe· ne īcorrupti-
bilis nat'a ſinceritatē ſuā amittat. Noli
timere ipſi· ſed ſollicitꝰ eſto tibi. Ipſe lę-
di nō pōt· tu nocere potes q̄ male credere
potes.

De triplici corꝑe chriſti. Anſelmus vbi ſ. Cap. XXVI.

Caro itaq̃3 duplex intelligit'· ſcꝫ illa ſpūalis et diuina· de qua dicit': Caro mea vere ē
cib⁹· et illa q̄ crucifixa ē ac ſepulta. Illiuſ
autē ſpūalis carnis· vel corpis chriſti ſa-
cramētū ē caro· vel corpꝰ chriſti qḋ ī ara
crucis· ⁊ ī altari ſignificat'· ⁊ corꝑalit' mā-
ducat'. Eſt enī ſacr'm ſacrę rei ſignū. Si-
gnū autē quod ꝑter ſpeciem quā ſenſib⁹

ingerit aliquid ī mentē venire facit. Ca-
ro igit illa quę ideo dicit vere eſſe cibus.
quia verā efficit vitā. ſacramentū habet
carnem chriſti crucifixā. quę et reſurrexit
quia ſc3 huius conſideratio cur aſſūpta
cur ſit diſpēſata. fuit ad refectionē mētis
illā in mentē venire facit. Rurſumq3 ca-
ro crucifixi ſuū habet ſacrm̄ in panis viſi
bilis forma. quia cū myſterijs pſideratur
illi⁹ fractio. depoſitio. eleuatio zc. q̄ licet
ibi viſibiliter celebrēt. inuiſibiliter tn̄ in-
telligunt. Preterea idem corpus chriſti
qd̄ d terra ſumptū eſt. et viſibilis illa ſpe-
cies panis quę ſacramētū eſt illi⁹. ſacra
ſūt alterius cuiuſdā corpis chriſti ſc3 ec-
cleſię. cuius caput eſt chriſtus. Ut eni eſt
in corpe diuerſitas membrorū. hoc eſt. in
eccleſia diuerſitas grāz. Iſtāq3 diūſita-
tem charitas redigit in vnitatē. Sic eni
in corpe diūſa mēbra ſubſeruiēdo 7 ſub-
miniſtrando. et cohęrēdo ſibi iuicē vni-
tatem corpis efficiūt. Sic et ecclię mem-
bra capiti ſuo. et ſub ipſo ſibi iuicē cohę-
rendo pulcerrimā ſui corporis vnitatē ef-
ficiūt. Rurſūq3 ſpecies illas intuere qb⁹
voluit dn̄s corpus ſuū 7 ſanguinē com-
mēdare: In reb⁹ videlicet illis q̄ ad vnū
aliquid redigunt ex multis. Nam et pa-
nis ex multis granis efficit vnū. 7 vinum
ex multis racemis confluit in vnū. qd̄ eſt
eiuſdem rei ſacramētum. Cum ergo car-
nem Ieſu d altari ſumim⁹. ſollicite cure-
mus. ne cogitatione ī carne remaneam⁹.
7 a ſpiritu non viuificemur. Alioqn̄ caro
non prodeſt quicq3. nec ſolum a ſpū non
viuificamur. ſed nec intelligere poſſum⁹
quō caro hominis chriſti poſſit ab homi-
ne manducari. niſi ſic illi duro corde qb⁹
viſus eſt durus chriſti ſermo et abierunt
retro. Credere ergo debemus carnē cru-
cifixam ſub illo ſacramēto nequaq3 mo-
re cōis carnis a cibis cōſcidi nec diſcerpi
non deuorari. ſed ſub ſpecie panis īcor-
ruptibiliter frangi 7 īmolari. ac nūq3 cō-
ſumi. Non eni impie a nobis occiditur.
ſed pie ſacrificat. et ſic mors domini do-
nec veniat annunciat. Hoc eni hic per

eum humiliter agimus ī terris qd̄ p no-
bis ipſe potenter. ſicut filius pro ſua reue-
rentia exaudiēdus agit ī cęlis. vbi apud
patrem eſt quaſi aduocatus pro nobis:
Cui pro nobis interuenire eſt carnē quā
pro nobis 7 de nobis ſumpſit deo patri
quodāmodo p nobis ingerere. Corpus
itaq3 chriſti ſacrificam⁹ dū certa fidei pi-
etate ſanctum illud et ſanctificans credi-
mus. Et hāc fidem offerimus ad hono-
rem eius. ex quo qui ſanctificat et q̄ ſan-
ctificat ex vno oēs. Quī igitur ī ſancto-
rum patrum tractatibus ſuper hac re du
bie ac ſcrupuloſe reperiuntur ſententię. 7
quę nōnunq3 etiam inuicem ſibi vident
contraire. Vbicūq3 prudens lector inue-
nerit aliquid de corpore vl carne domini
Ieſu ad triplicem eius diſtinctionem ſu-
perius poſitam recurrat. 7 quemadmodū
ibi de carne vel corpore domini agat diſ-
cernat. Sicq3 ad ſcriptoris ſenſum ſuū
aptet ac formet intellectum. Aliter enim
cogitanda eſt illa caro vel corpus quod
pependit in ligno. et ſanctificatur ī alta-
ri. Et aliter corpus quod qui manduca-
uerit habet vitam ī ſe manentem. Aliter
vero corpus quod eſt eccleſia chriſti.

De manducatione ſpirituali. Idem in eodem.

Cap. XXVII.

Per hunc autem cibū vi-
ta animę poti⁹ quęrit q3 corpo-
ris. Vita ſiquidem animę rati-
onalis ē charitas dei vl de⁹ q̄ vtiq3 cha-
ritas ē. Vt igit amet ille q̄ amor ſuus ē
ipſe. 7 qui habet vbi amat. ad h enutrire
nos debet cib⁹ iſte. Quicqd eni redēptor
noſter ī carne fecit. ad hoc vtiq3 vt ama-
ret a nobis fecit. non p amore nr̄o indi-
geat. qui bonoz noſtrorū nō eget. p oīa
ſufficiēs ipſe ſibi. Sed q2 qs bonos facē
ſuſceperat. niſi eū amando nō poterāt eē
boni. Cū g d carne ſua tātā īgerit ſe amā
di mām vtiq3 magnā ac mirificā aīab⁹
nr̄is vitę miniſtrat alimoniam. Quā tunc

auidis facibꝰ ſumimus· cū dulciter recol-
ligimus· ⁊ in ventre memorie recōdimus
quecunqꝫ pro nobis fecit · vel paſſus eſt
chriſtus. Et hoc eſt ꝯuiuiū de carne chri-
ſti et ſanguine· cui q̄ coīcat habet vitam
manentē ī ſe. Nūc aūt coīcamus· cum de
fide ardētes q̄ ꝑ dilectionem opat̄ repo-
nimus ī menſa dn̄i· qualia īde ſumpſimꝰ
ſcꝫ vt ſicut ille totuꝫ ſe pro ſalute noſtra
prebuit nulla ſua neceſſitate· ſic nos to-
tos eius fidei ⁊ charitati exhibeamus ne-
ceſſitate ſalutis nr̄e. In hoc enim ꝯuiuio
quicūqꝫ ſaginat̄ neſcit panē ſuū ocioſus
comedere· ſed ſollicite cū muliere forti de
nocte huiꝰ ſeculi ꝯſurgit ad lucernā ṽbi
dei· vt labores manuū ſuaꝝ manducet·
beatuſqꝫ ſit et bene ſit ei. Sicqꝫ in chriſto
manet honꝰ ꝯuiua ꝑ ꝓprie dilectiōis af-
fectū· habetqꝫ chriſtū ī ſe manentē ꝑ ſctē
opationis effectū. Hunc aūt cibū plus
manducat· q̇ plus amat· ⁊ plus amando
rurſum plus et plus mādūcat· et plus et
plꝰ amat· quē ꝑfecte amare· h̄ eſt. bonuꝫ
eſſe· licet huiꝰ amoris ī hac vita non niſi
qđdā pignus accipiamꝰ expectātes ī pre
miū in futuro ſeculo plenitudinē eiꝰ. Ec-
ce hoc ē carnē Jeſu mādūcare. Spiritua
liter inquā mādūcare nō eſt aliud· q̄ꝫ po-
nere corda in ṽtute eius· ⁊ rem in effectū
ducere. ¶ Iſidorꝰ vbi s̄. Hoc eſt il-
lud manna veꝝ· de quo myſtice dicit̄: ꝓ
pluit illis manna ad mādūcandū. Hoc
enī vnicuiqꝫ ſapiebat· qđ deſiderijs ꝯcu-
piſcebat. Aliud erat qđ ſumebat̄· aliud
qđ videbat̄· ⁊ viſibilit̄ ſapor ille ī ſingu-
loꝝ ſenſibꝰ formabat̄. Illud ḡ legi manna
na celitus lapſum ꝓ multimoda ſuaui-
tate nature ſue meritū ⁊ generis ſui exce-
debat intuitū· ⁊ vnūquēqꝫ iuxta ꝑcipiē-
tis affectū varijs ⁊ alienis ſaporibꝰ refici-
ebat· melliflū illius pluuie donū ⁊ mul-
tiplex imbris ſiti obſequiū. Qđ igit̄ ibi
auiditas faciebat· hoc fides faciat. Et ſi
in corpore cibꝰ ſapit· in pectore deus ꝓfi-
ciat credulitate· et qđ ibi delectatio op-
primebat in faucibꝰ· hoc benedictio ope-
ret̄ in ſenſibus.

¶ De corꝑali mādūcatiōe. Anſel
mus vbi s̄. Cap. XXVIII.

C
Orꝑalis aūt manduca-
tio ē corpꝰ dn̄i corꝑalit̄ ꝑcipe
vel ad vitā vel ad mortē· vide-
licet digne vel ī digne. Licet enī illa ſpiri
tualis per ſe ſufficiat· ſi ſic īeuitabilis ne-
ceſſitas cogat· tn̄ ⁊ iſta ē non omittenda
ſcꝫ ſacramēti ſuſceptio· qm̄ vterqꝫ poſtis
domus nr̄e ſignādus eſt agni ſanguine·
ne vaſtet̄ ab exterminatore· ⁊ ne flagellū
appropiquet tabernaculo nr̄o. ¶ Chry-
ſoſtomꝰ in ſermone ad neophi
cos. Menſam itaqꝫ ꝑparauit dn̄s no-
bis· vt poſt epulaꝝ refectionē inimicum
poſſimus ſuꝑare robuſtius. Cū enī egre-
diente te poſt cōuiuiū dn̄icum· te viderit
inimicus poſt celeſtes epulas· tanq̄ꝫ ignē
leonis ore flammātē fugit et deſerit· nec
approximare contendit. Et cum cruentā
linguam đ longe crudelis ille ꝓſpexerit·
mihi crede non ſtabit· ſed cū os tuū ruti-
lare ſenſerit· greſſū ſuū retro cū timore re-
torq̄bit. Nā ⁊ olī angelꝰ ille vaſtator cū
linitos poſtes ⁊ aditus videret agni ſan-
guine· trāſierit greſſus· nec eſt auſus ītra-
re· nō q̄ſ ſanguis erat: ſ̄ q̄ dn̄ici ſangui-
nis exemplū demōſtrabat. Sic enī et re-
gnantiū ſtatue nōnūqꝫ ſolēt ad ſe ꝯfugi-
entibꝰ hoībus ſubuenire· non quia ex ere
naturā habēt· ſ̄ q̄ ꝑncipalē imaginē re-
tinent. Nūc et inimicꝰ multomagꝭ ſe ſub-
trahet ſi viderit non typi ſanguinē poſti-
bus impoſitū· ſ̄ ſanguinē ṽitatꝭ lucētem
ī ore fideliū. ¶ Augꝰ· ſuꝑ Johānē
omel· lxxxiiij. Uerꝫ vt dicit̄ ſcriptura:
Si ſederis ad mēſam potentꝭ cenare· di-
ligenter attende q̄ appoſita ſūt tibi· ſciēs
qm̄ talia oportet te ꝑparare. Que eſt enī
menſa potētis niſi vnde ſumitur eius cor
pus et ſanguis· qui poſuit animam ſuaꝫ
pro nobis? Et quid eſt ad eam ſedere· ni
ſi humiliter accedere? Et quid eſt q̄ ap-
ponunt̄ tibi conſiderare· niſi tantem gra
tiam digne cogitare? Et quid eſt ſic mit-
tere manum· vt ſcias qm̄ talia oportet te

preparare. niſi qđ ait beatus Johānes:
Sicut chriſtus pro nobis animā ſuā po-
ſuit. ſic et nos debemus pro fratrib9 aīas
ponere. Martyres ergo talia exhibuerūt
et qualia de mēſa dn̄i pceperūt. ¶ **Am-
broſius ſuper Beati imacula-
ti.** Ceterū ſi te fames q̄tidianū cogit ad
prandium. non epulę paratę extorqueāt
vt cęleſtis ſacramenti vacu9 accedas ad
corporis cibum: Differ aliquantulum.
ſuſcipe ante tuę mētis hoſpitem dominū
Jeſum. Cum enī hoſpitium tuum vide-
rit aduerſarius fulgore pręſentię cęleſtis
occupatum. fugiet ac recedet intelligens
locū temptamentis ſuis interclusum eſſe
per chriſtum. ¶ **Idem in libro de
ſacramētis. v.** Ecce clamas ad do-
minū in oratione: Panem noſtrū quo-
tidianum da nobis hodie. Si quotidia-
nus eſt panis. cur illū poſt annū ſumis?
Accipe q̄tidie quod tibi quotidie proſit.
Qui enī vulnus habet. medicinā requi-
rit. Sic autem viue vt quotidie merearī
accipere. Qui enī quotidie nō meret̄ ac-
cipe. nec poſt annū meret̄ accipe. ¶ **Au-
guſtinus đ verbis dn̄i.** Verūta-
men ille Cēturio cum humiliter diceret:
Dn̄e non ſum dignus vt intres ſb̄ tectū
meū: dicēdo ſe indignū pręſtitit dignū.
non intra cuius parietes. ſed in cuius cor
chriſt9 intraret. ¶ **Chriſoſtom9 ſu-
per Matheu omel. vij.** Qui vo
indigne abutūt̄ co⁊ōne myſterij. ſimiles
ſunt Herodi ficte loquenti ad magos ⁊
dicenti: Cum īueneritis puerum renūcia-
te mihi. vt et ego veniens adorē eū. Ta-
les enī ſimulant ſe adorare. eūq3 quātuz
in ipſis eſt interimunt. aplo dicēte: Qui
manducauerit et biberit indigne. re9 erit
corporis et ſanguinis. ¶ **Origenes
ſuper Numeri omel. xxiij.** Si er-
go vis agere cum deo feſtum açymo⁊ ne
paruū quidem intra te reſidere patiaris
malicię fermentum. Modico nanq3 fer-
mento tota maſſa corrūpit̄. ⁊ ex vno pec-
cato aliud generatur. ¶ **Glo. ſuper
Matheu. xxvj.** Dn̄s quidē poſt cę-

nam corpus ſuū dedit. quia prius neceſ-
ſe fuit typicum paſca conſummari. et ſic
poſtmodū veri paſcę ſacramenta ſubſti-
tui. Nos autē pro tanti ſacramenti reue-
rentia prius reficimur paſſionis dn̄icę ſa-
cramentis q̄3 corporalib9 eſcis.

¶ Utruz cibus ille corpus nutri-
at. Anſelmus vbi ſ.
Cap. XXIX.

Non eſt autē eſtimāda ca-
ro chriſti lege cibi coīs. quia nō
eſt cib9 ventris ſed mentis. Nec
in corpus vadit. nec vt alij vertit̄ ī natu-
ram corporis. ſed corpus noſtrum in ſuā
naturam vertit. p̄parās illud reſurrecti-
oni futurę ⁊ incorruptioni perpetuę ſilq3
in nobis eſt. et vbi erat. ſc3 in dextera dei
ſedens patris. ¶ **Hugo vbi ſ.** Sed
fortaſſe q̄ras iter̄ quid fiat de illo poſtq̄3
ſumptū fuerit comeſtū. Tales vtiq3 co-
gitationes hominū ſunt vt vix quieſcere
velint. in his maxime quę quęrenda nō
ſunt. Corporalem quęris chriſti p̄ſentiā
in cęlo quęre illam. Tecum ad tempus
voluit eē. qn̄ et q̄3diu fuit neceſſe. Ita p̄
carnem aſſumptam olim ī mundū veni-
ens ad tempus cum hoīb9 conuerſat9 eſt
vt eos ad ſpiritualem p̄ſentiam quęren-
dam et īueniēdā excitaret. Poſtea vo
completa diſpenſatione ſm̄ p̄ſentiā cor-
poralem receſſit. et ſm̄ ſpiritalem reman-
ſit. ſicut ⁊ ait: Ecce ego vobiſcū ſum ꝛc.
Sic igit̄ ⁊ in ſacramēto ſuo modo venit
ad te tpaliter. et tecū ē corpalit̄. vt tu per
corporalem p̄ſentiam ad ſpiritalē q̄rēdā
exciterij. ⁊ ad īueniendā adiuuerij. Qn̄ ſa-
cramētū ei9 tenes ī manib9. qn̄ ī ore ſuſci-
pis ⁊ guſtas corpalit̄. tecū ē. deniq3 in vi-
ſu. ī tactu. ī ſapore corpalit̄ tecū ē. Qdiu
ſenſus corpalit̄ afficit̄. corpalis p̄ntia nō
aufert̄. Poſtq̄3 vero ſenſus corporalis ī
pcipiēdo deficit. deinceps corpal̄ p̄ntia
non eſt quęrenda ſed ſpūalis retinenda.
Diſpenſatio completa eſt. perfectum ſa-
cramentū. virtus manet. chriſtus de ore

tranſit ad cor tuum. Melius eſt tibi cuȝ in mentem tuam ꝙ̄ in ventrem tuum ire· quia cibꝰ iſte non corporis eſt·ſed anime. Noli in ipſo cibi corporalis conſuetudinem querere. Venit ad te vt comedatur non vt conſumatꝰ·venit vt guſtetꝰ·nō vt incorporetꝰ. Hinc et Augꝰ·de celo vocē audiuit·quia h̄ a terrenis illi dici aut reſponderi non potuit: Cibꝰ ſum grandiū· creſce et manducabis me·non vt me mutes in te·ſicut cibū carnis tue·ſed tu mutaberis in me. Itaqȝ diſcerne prudenter quid in hoc dei ſacramento ſenſui ſit exhibitum·ꝛ quid ſpiritui accōmodatum. Si etiam vt ſolet poſt completam perceptionem aliquid iterato ſenſeris·in hoc quoqȝ ſpecies ad ꝓprietatē ſenſui famulatur·vt veritas ſimilitudinis vbiqȝ cōſeruetꝰ. Poſt hoc autē ſi queris corporalem chriſti preſentiam ī celo require illā vnde non diſceſſit niſi quando ad te venit. ¶ Guimundus aduerſanꝰ Epiſcopus contra Beregariū. Abſit aūt vt inhoneſtā corporis egeſtionem cibus ille ſuſtineat·qui corpꝰ et animam ad eternā honeſtatē parat. Nā et medici certiſſima ratione docēt·partē quidem cibo͛rum et potuum·illam ſcȝ q̄ corpulentior et corruptior eſt per ſeceſſū egeri·partem autem ſbtiliorem et vtiliorem vi nature ꝑ diūſas corporis ꝑtes diſtrahi·et ī carnis naturam et ſanguinis conuerti·partem vero aliam ſubtilem quidē ſed minus vtilē per partes corporis ſimiliter trāſfuſam·per poros euaporari·partem autem aliam neqȝ tam perſubtilem nec adeo vtputa corpulentam·per fluxū narium·aut per ſputa·vel quolibet alio ſimili modo tractari. Ex quibus probatꝰ ꝙ non oīs cibus qui ī ventrem vadit·in ſeceſſum mittitꝰ. Sed nec hoc a domino ī euangelio dicitꝰ:ſcȝ ꝙ oīs cibus ī ſeceſſū emittatꝰ·ſed tm̄modo qđ ī ſeceſſum emittitꝰ.q̄uis illa ſentētia dn̄i đ cibis tm̄modo qui ad ſuſtendandam huius mortalis corporis vitam ingeruntꝰ poſſit intelligi. Nemo eni ē q̄ de eo qđ ſaluator poſt reſurrectionem comedit·ſicut nec de angelis qui apud Abraam comederunt id vel ſuſpicari auſus ſit. Sicut ergo cibus corruptibilis cum ab īmortalibus ſumitꝰ hac ſeceſſus lege congrue creditꝰ non teneri·ita cibū incorruptibilem quod eſt corpus dn̄i cum a mortalibus editꝰ ſeceſſus neceſſitatem pati fas nō eſt arbitrari. At inquiūt·ſi multi panes et mlt̄a vina ſacrentꝰ·poſſūt q̄ et his vtuntꝰ tm̄modo ſine alio cibo et potu longo tp̄e viuere· vnde g̊ ſeceſſum habebit illo tempe? Equidē et ego confiteor· ꝙ ex corporis ſacroſancti ꝟtute ſi placet ita deo·nō dico ex panū multitudine·ſed vel ex modica particuncula·melius ꝙ̄ ex oībus epulis huius mundi poteſt quis longo tempore ſuſtentari. Nam ſi Helias quadraginta diebꝰ et noctibus vixit ex illius modice refectionis virtute· quantomagis ex ꝟtute celeſtis huius ac diuini cōuiuij· ī quo non ſubcinericios panes et aquam de manu angeli ſicut ille·ſed ipſius ꝟbi ꝓpriā carnem et ſanguinem de manu eiuſdem ſumimꝰ chriſti·poteſt q̄s abſqȝ cibo·ſi quando ita voluntas dei eſt optime ſuſtentari. Deniqȝ et hoc de quibuſdam patribꝰ ſanctis legimꝰ· qui ſola coīone dominica diebꝰ tm̄ dominicis ſaginati vixerunt annis pluribus. Hoc ergo cōcedere poſſumus·poſſe ſcȝ aliquē ex ꝟtute dominici corporis per diuinū miraculum longo tempore viuere·ſeceſſum aūt ei exinde fieri oīno non poſſe. Qđ ſi fiet ſeceſſus eo tp̄e·aut ex cibo͛rum preterito͛rū reliquijs aut ex defectu ſui corpis neceſſe ē hoc eē.

¶ De effectibus illius ſacramenti. Leo papa. Cap. XXX.

In illa vero diſtributione ſpūalis alimonie h̄ impartitꝰ h̄ ſumitꝰ vt accipiētes ꝟtutē cibi celeſtis ī carnē ipſiꝰ q̄ caro nr̄a factus ē trāſeamꝰ. ¶ Gregorius·ī moralꝰ· libro·xiij· Ipſe quoqȝ qui ſumitꝰ ſanguis redemptionis clamor eſt pro nobis

noſtri redemptoris. Vñ et Paul⁹ ait:
Habemus ſanguinis aſperſionem me-
lius loquentem q̄ȝ Abel. Sanguis enim
Abel mortem fratricidę petijt· ſanguis
autem domini vitam perſecutoribus im
petrauit. Hinc et beatus Iob typum re-
demptoris ipſi⁹ gerēs ait: Terra ne ope-
rias ſanguinem meum· nec īueniat in te
locum latendi clamor meus. ¶ Bern-
**hardus in ſermone đ cęna do-
mini.** Deniqȝ cum appropiquaret do-
minus paſſioni · de gratia ſua ſuos inue-
ſtire curauit· vt inuiſibilis gratia pręſta-
ret' aliquo ſigno viſibili. Ad hoc enī iſti-
tuta ſunt oīa ſacramenta· ad hoc eucha-
riſtię participatio· ad hoc pedū ablutio·
ad hoc deniqȝ ipſe baptiſmus initium ſa
cramentorum omniū· in quo cōplanta-
mur ſimilitudini mortis eius. Unde tri-
na īmerſio baptiſmi formam gerit' ei⁹ qđ
nunc celebrandum eſt tridui. Sicut enī
diuerſa ſunt ſigna in iſtis exteriorib⁹· et
vt cepto īmoremur exemplo· varię ſūt ī-
ueſtiturę. Verbi gratia. Canonicus in-
ueſtitur per librum· ⁊ abbas per baculū·
epiſcopus per baculum ſimul ⁊ per anu-
lum. Sic etiam diuerſis traditę ſunt ſa-
cramentis diuiſiones gratiarū. Quę eſt
ergo gratia qua īueſtimur per baptiſmū
vtiqȝ purgatio delictoruȝ? Quis enī po
teſt mundū facere de īmundo conceptū
ſemine? Nōne tu qui ſolus es mundus·
et in quem peccatū non cadit· de⁹? Hu-
ius quidem gratię ſacramentum circun-
ciſio prius erat· vt originalis culpę rubi-
ginem cultellus eraderet· quę a parenti-
bus p̄mis manauerat. Sed veniēte do-
mino qui agnus vtiqȝ ſuauis ac mitꝭ eſt·
cuius iugum ſuaue et onus leue· optime
ſatis mutatum eſt· vt īueteratam rubigi-
nem cum vnctione ſanctiſpiritus dilue-
ret· et acerbitas illa ceſſaret. Nā in caſu
p̄mi hoīs oēs cecidim⁹· vtiqȝ ſup aceruū
lapiduȝ et in lutum. Unde non ſolū in-
quinati· ſed etiā vulnerati grauit' quaſſa
ti ſumus· lauari proinde cito poſſumus·
ad ſanandū vero curatione multa opus
eſt. Lauamur ergo in baptiſmate· qꝛ de-
let' chyrographum damnatiōis noſtrę·
Et hęc gratia nobis confert'· vt iam non
nobis concupiſcentia noceat· ſi tamen a
conſenſu abſtineat'· atqȝ ita tāqȝ ſanies
inueterati vlceris remouet'· dum damna
tio· ac reſpōſuȝ mortis qđ prius inde ma
nabat tollit'. Sed quis poteſt tā efferos
motus frāgere? quis pruritum vlcerꝭ hu-
ius queat ferre? Confidite· quia et ī hoc
gratia ſubuenit infirmitati veſtrę. Et ſu
per hoc vt ſecuri ſitis p̄cioſi corpis ⁊ ſan
guinis domini ſacramentum in īueſtitu-
ram habetis. Duo ſiquidem illud ſacra
mentum operat' in nobis· vt videlicet et
muniat ſenſum· et in grauiorib⁹ peccatis
tollat oīno cōſenſum. Si quis itaqȝ no-
ſtrum non tam ſępe nunc patitur vt p̄us·
nec tam acerbos iracūdię· vel īuidię· vel
luxurię mot⁹· ac ceterorꝫ huiuſmōi· grati-
as agat corpi et ſanguini dñi· qm̄ opat'
in eo virtus ſacramenti. Necnon et gau
deat ꝙ peſſimū vlc⁹ ad ſanitatē accedat.

¶ De ſacramento ablutionis pe-dū. Idem in eodem. Cap. XXXI.

Veni de remiſſiōe quo-
tidianorum minime dubitem⁹
eius ſacramentum ablutionem
pedum habemus. Nam ⁊ Petro ait do
minus: Si nō lauero te· nō habebis par
tem mecum. Aliquid ergo neceſſariū ad
ſalutē ibi latet· quando ſine illo nec ipſe
Petrus ī regno chriſti· et dei partē ha-
beret. Nam vide ſi non ad tātę cōmina-
tionis terrificum verbum· Petrus expa
uit· ſi nō ibi ſalutare myſterium eē agno-
uit· cū reſpondit: Domine non tm̄ pedes
meos· ſed et manus et caput. Et vñ ſci-
mus ꝙ ablutio iſta pertineat ad diluen-
da peccata quę non ſunt ad mortem· ⁊ a
q̇b⁹ plene cauere nō poſſumus an̄ mortē?
Ex eo plane ꝙ man⁹ et caput pariter ad
lauādū offerēti Petro· rñſum ē a dño
Qui lot⁹ ē nō īdiget niſi vt pedes lauet

Lotus eſt qui grauia peccata nõ habet
cuius caput·id eſt· intẽtio·et manus· id
eſt·oꝑatio· et ꝯuẽſatio mũda ẽ. Sed pe-
des q̃ ſunt affectiones aĩe dum ĩ hoc pul
uere gradiũ ex toto nõ poſſunt eẽ mũdi
q̃n aliq̃n plꝰ q̃ꝫ oportet vl' ad horã cedat
animꝰ vanitati· aliq̃n voluptati· aliq̃n
curioſitati. In multis enĩ offendimꝰ oẽs
Verũtamẽ nemo ꝯtẽnat· aut ꝑuipẽdat
Impoſſibile eſt enĩ cum eis ſaluari·⁊ im-
poſſibile eſt ea niſi per chriſtum et a chri-
ſto dilui. Nemo inquã dormitet pernici-
oſa ſecuritate·ad excuſandas excuſatio-
nes in peccatis·declinans in verba mali-
cię· q̃m vt audiuit Petrus ab ipſo· niſi
lauerit ea chriſtus ·non haberet partem
cum illo. Nec ideo tamẽ pro his neceſſe
eſt nimis eẽ ſollicitos. Ignoſcet enĩ faci-
le·imo ⁊ libẽter·ſi modo agnoſcamꝰ nos.
In huiuſmodi nanq̃ꝫ velut ineuitabili-
bus et negligentia culpabilis eſt·⁊ timor
ĩmoderatus. Hinc enĩ eſt ꝙ ĩ orõne quã
ipſe inſtituit q̃tidie pro peccatis illis ora
re nos voluit. Sicut enĩ de concupiſcen
tia diximꝰ·ꝙ licet damnationẽ eius ab-
ſtulerit chriſtꝰ· quia ſcd̃m apoſtolũ·nihil
damnatiõis eſt his qui ſunt ĩ chriſto Ie-
ſu·tñ ad humiliãdos nos adhuc ipſam
ĩ nobis patit' viuere·noſq̃ꝫ grauiter afli-
gere·ſcꝫ vbi quid nobis pręſtet grã ſen-
tiamus·et ſemper ad illius auxiliũ recur-
ramus. Licet et de minoribꝫ iſtis peccatꝭ
pia diſpenſatione nobiſcum agit'·vt nõ
penitus auferant'·ſed ĩ illis nos erudiat
deus·vt cum minima cauere nõ poſſumꝰ
certi ſimꝰ·ꝙ nõ noſtris viribꝫ maiora ſp
ſuperemꝰ·ſemperq̃ꝫ timorati et oĩno ſol-
liciti ſimus·quõ eius gratiam non amit-
tamus·quã nobis tam multipliciter ne-
ceſſariã eſſe ſentimꝰ. Hoc eſt inquã my-
ſterium ablutionis pedũ. ¶ Augꝰ· ſu-
per Iohannem·omel·lvij· Ce-
terũ iux̃ litteralẽ ſenſuꝫ: Exemplũ inquit
dedi vobis· vt et vos ita faciatis. Nos
igit' humiles inuicẽ faciamus qđ humi-
liter fecit excelſus· nec dedignetur facere
chriſtianꝰ qđ fecit ipſe chriſtꝰ. Pleriq̃ꝫ
fratres hoc ex conſuetudine faciunt cum
ſe ĩuicem hoſpitio recipiunt. Et qui hoc
manu non faciunt· corde faciũt· ſi tamẽ
corde humiles ſunt. Sed multo meliꝰ eſt
et ſine ꝯtrouerſia verius· vt fiat etiã ma-
nibꝫ. Cũ enĩ ad pedes fratris ĩclinat' cor-
pus· et ipſo corde vel excitat' vel ſi iã in-
erat cõfirmat' humilitatis affectus. In-
uicem quoq̃ꝫ nobis delicta donemus·et
pro noſtris delictis ĩuicem oremus· atq̃ꝫ
ita etiam inuicem pedes lauemus.

¶ De die paſſionis dñi. Bern·ĩ ſermone d' quinq̃ꝫ diebus. Cap· XXXII·

Ex hoc iam ſequit' dies
paſſionis· in qua nimirũ ſicut
ſaluũ fecit totum hominẽ·ſic d'
ſe toto fecit hoſtiam ſalutarem. Corpus
enĩ expoſuit ſupplicijs ĩmenſis et iniurijs·
animũ vero affectui gemine cuiuſdã hu-
maniſſime compaſſionis. Hinc quidem
ſuper incõſolabili mœrore ſanctaꝝ fęmi-
narum·inde vero ſuper deſperatione di-
ſcipulorum. In his quattuor crux domi
nica fuit·et hęc oĩa ꝑpter nos paſſus eſt·
qui tãta charitate nobis compaſſus eſt.
¶ Leo papa in ſermõe d' cęna
domini. Incipientes igit' hiſtoriam d'
paſſione dñi diuino conſilio diſpoſituꝫ
intelligimus·vt iudęorũ ſacrilegi princi-
pes et impij ſacerdotes·qui ſępe occaſio-
nes quęſierant ĩ chriſtum ſęuiendi· non
niſi ſolennitate paſcali poteſtatem acci-
perent ſui furoris exercendi. Oportebat
enĩ vt implerent' effectu manifeſto q̃ diu
figurato fuerãt ꝓmiſſa myſterio. Nam
oĩa illa quę de ĩmolatione paſcalis agni
per Moyſen fuerant inſtituta· chriſtum
ꝓphetauerunt·⁊ eius occiſionem ꝓpriam
nunciauerunt. Vt igit' vmbrę corpori ce
derent·et imagines ſub pręſentia verita-
tis ceſſarent·antiqua obſeruantia nouo
ſacramẽto excluditur·hoſtia in hoſtiam
tranſit·ſanguine ſanguis aufertur· et le-
galis feſtiuitas dum mutatur: impletur.

¶ Beda i omelia. Cum appro-
pinq̃ſſet Jeſus. Hinc et añ quinq̃
dies paſcę venire voluit ad locũ paſſio-
nis iuxta textũ euãgelij· vt per hoc oſten-
deret ſe eẽ ĩmaculatũ q̃ tolleret pctã mũ-
di. Agnus q̃ppe paſcalis cuiꝰ ĩmolatio-
ne populus iſrael liberatus ẽ ab ęgyptia
ſeruitute· añ quĩq̃ dies paſcę· id eſt· de-
cima luna domũ inferri· et ipſa die paſcę
id eſt· decimaquarta luna ad veſpeꝝ iuſ-
ſus eſt ĩmolari· ſigñs eũ qui nos ſuo ſan-
guine redempturus· añ quinq̃ dies pa-
ſcę· id eſt· in die proceſſionis venit ĩ tem-
plum dei· magno p̃cedentiũ ſequẽtiũq̃
populoꝝ ad laudationẽ deductus gau-
dio· et erat quotidie docẽs in eo. Quin-
ta demũ pacta die vbi veteris paſcę ſa-
cramenta hactenus obſeruata conſum-
mauit· ac noui deinceps obſeruanda di-
ſcipulis ſacramenta ꝯtradidit· in montẽ
oliueti egreſſus· a iudęis tẽtus ẽ· ⁊ mane
crucifixus. Ipſaq̃ die nos a dęmonia-
ca dñatione redemit· qua antiquus ille
hebręoꝝ populus per ĩmolationem agni
iugũ ęgyptiacę ſuitutꝫ abiecit. ¶ Augꝰ·
ſuper Johannẽ. Illum itaq̃ diem
feſtum iudęi ſanguine dñi voluerũt ha-
bere cruentum. Illo die feſto agnus oc-
ciſus fuit· qui nobis eundem diem feſtũ
ſuo ſanguine conſecrauit.

¶ De magnitudĩe materię paſſi-
onis dominicę. Leo papa i ſer-
mone de paſſione dñi· xj·
Cap· XXXIII·

Quid aũt inter oĩa opa i
quibꝫ humanę admiratiõis in-
tentio fatigat͛· ita cõtemplatio-
nem noſtrę mentis· et oblectat et ſuperat
ſic͂ paſſio dñi ſaluatoris? De cuiꝰ oĩpo-
tentia quę eſt ei cum patre vnius ⁊ ęq̃lis
eſſentię· quotiẽs vt poſſumus cogitamꝰ
mirabilioꝛ nobis ſit ĩ deo humilitas q̃
poteſtas· ⁊ difficilius capit͛ diuinę maie-
ſtatꝫ exinanitio· q̃ formę ſuilis ad ſum-
ma prouectio. Sed multũ nos ad intel-
lectũ iuuat· ꝙ licet aliud ſit creatoꝛ· aliꝺ
creat͛a· aliud diuĩitas inuiolabilis· aliud
caro paſſibilis. In vnã tamẽ perſonã cõ-
currit vtriuſq̃ ꝓprietas ſubſtãtię· vt ſiue
infirmitatibꝫ· ſiue in virtutibꝫ eiuſdem ſit
contumelia cuius et gloria. ¶ Idem
ꝺ eodẽ ſermone· xviij· Itaq̃ ma-
gnitudo huius ineffabilis ſacramẽti· ita
humanę intelligentię altitudinẽ et totiꝰ
eloquij vincit facultatem· vt etiam excel-
lentiſſimis ingenijs et facundiſſimis lin-
guis ſublimioꝛ ſit triumphus dñicę paſ-
ſionis. Sed gaudendũ nobis potius q̃
erubeſcẽdum eſt· ꝙ tãtę ſuperamur ma-
terię dignitate· ꝺ qua nemo humilis ſen-
ſit· q̃ qui putauit feciſſe· qui dixit: Itaq̃
vos dilectiſſimi qui de gloria dñicę cru-
cis intento auditu percepiſtis oĩa nobis
diuinoꝝ eloq̃oꝝ myſteria patefacta ſen-
tite· et quicquid ſub ꝓpheticis teſtificati-
onibꝫ vmbra veteris teſtamẽti velabat·
in ſacramẽto paſſionis domini manife-
ſtũ eſt: gaudete. Ideo nãq̃ deſtiterunt
varietates ſacrificioꝝ· differentię purifi-
cationũ· ideo circũciſionis mandatũ· ci-
boꝝ diſcretio· ſabbati ocium· et paſcalis
agni ceſſauit occiſio· qꝛ lex per Moyſen
data eſt· grã aũt ⁊ veritas p̃ Jeſum chri-
ſtum facta eſt. Figurę pręceſſerunt vt ſe-
querent͛ effectus· et aduentu rerũ nũcia-
tarum· finita ſunt officia nuncioꝝ. Sic
humani generis reconciliatione tempe-
rata· vt ſalus quę in chriſto eſt· nullis ſę-
culis ſub eadem iuſtificatione defuerit·
et ad hoc dilationũ ratio profecerit. Nã
cũ fidei virtus· in his quę viſui non ſub-
iacent ꝯſtituta ſit· indulgentius nobiſcũ
erit doctrina cęleſtis· quos in hęc mundi
tempora diſtulit ad intelligentię faculta-
tem· vt multo pluribꝫ q̃ prioꝛes et vati-
bus vteremur et teſtibꝫ. Vt ergo de paſſi-
one dñi ſacra nobis euãgelia proteſtan-
tur· ſine nubilo heſitationis accipite· re-
rumq̃ geſtaꝝ oꝛdinem tam manifeſtum
habete q̃ ſi oĩa coꝛpoꝛa per ea et viſu at-
tigeritis et tactu.

Cur dñs pati voluit ĩ dieb⁹ paſce. Glo· ſup Math· xxvj· Cap· XXXIIII·

Iacq3 ſicut iam dictum eſt ante ſex dies paſce· ſm Iohannē· venit chriſtus Jeſus in bethaniã· ibiq3 factũ eſt illud ꝯuiuiũ· ĩ q̄ de vnguento Marie ꝑcioſo fit cõmemoratio. Inde venit hieruſalē ſedens ſuper aſellum vel aſinam· poſtea vero gerũtur ea que poſt eius aduẽtum hieroſolymis acta narrant᷑. Ex illo ergo die quo venit Jeſus bethaniã vſq3 ad diem· in q̄ dixit diſcipulis ſuis· ſm Matheũ: Scitis qꝛ poſt biduũ paſca fiet ꝛc· quatriduũ conſũmatũ eſſe intelligimus· vt occurreret hꝰ ipſa dies quã ante biduũ paſce diffinierunt Mathe⁹ et Marcus. Leo papa· vnde s̄· ſermone· xvij· Tũc ꝗ cum ſcribe et ſeniores populi põtifices cõgregarẽt ad impiũ conſiliũ· omniũq3 ſacerdotũ animos occupaſſet cura admittendi ſceleris in illũ· ipſi ſe doctores legiſ lege priuarũt· ⁊ ſpõtaneo delicto rit⁹ patrios abſtulerũt. Incipiẽte enĩ feſtiuitate paſcali· qui ornare templũ· vaſa mũdare victimas prouidere· et legitimis purificationib⁹ ſacratiorē diligẽtiã adhibere debuerant· paricidalis odij furore cõcepto ad opus vnũ vacant· et in vnũ opus ſili crudelitate ꝯiurant. Quid aſſecuri ſupplicio ĩnocentie condemnatione iuſticie vbi et noua myſteria nõ apprehenderẽt· et antiqua volarẽt? Prouidẽtib⁹ ergo ꝑncipib⁹ ne in die feſto tumultus oriret᷑· nõ deuotioni ſed facinori ſtudebãt· nec religioni ſeruiebat hec cura ſed crimini. Diligentes enĩ põtifices et ſolliciti ſacerdotes· ſeditiones turbarũ fieri in ꝑcipua ſolẽnitate· metuebant nõ vt popul⁹ non peccaret· ſed ne chriſt⁹ euaderet. At Jeſus conſilij ſui certus· ⁊ in opere paterne diſpoſitionis intrepidus· vetus teſtimẽtũ conſũmmabat· et nouũ paſca condebat. Diſcũbentib⁹ enĩ diſcipulis ad comedendã myſticam cenam· cũ ĩ Cayphe atrio tractaret᷑ quõ chriſtus poſſet occidi· ille corporis ⁊ ſanguinis ſui ſacramẽtũ docebat· q̄lis hoſtia deo deberet offerri.

De ꝓditiõe Jude. Glo· ſup Math· xxvj· Ca· XXXV·

Porro Mathe⁹ cauſam ꝓmittit que Judã ad vendendum dominum compulit. Cum enĩ fur eſſet ⁊ loculos haberet· ⁊ vidiſſet vnguentũ ſuper caput et pedes dñi effuſũ· quod putauerat eē vendendũ· ſibiq3 ꝑcium vt aliquid inde furaret᷑ eē tradendũ· quod ꝑdiderat in effuſione vnguenti· recompenſare voluit ĩ venditione magiſtri. Leo papa. vbi· s̄· ſermone· xx· Nec intellexit diabolus· ꝙ ĩ chriſtum ſeuiendo ſuũ deſtitueret ꝑncipatũ. Si enĩ cognouiſſet nũq3 dominũ glorie crucifixiſſet· ſed dũ perſequit᷑ mortalem· incidit in ſaluatorē. Inuenit ſane in illo molimine imprudẽtis audacie· dignum cooperatorē· dignũq3 conſortē· cum impius Judas maluit miſter eē diaboli· q3 aplus chriſti. Quem nõ timoris ꝑturbatione deſeruit· ſed pecunie cupiditate diſtraxit. Videte dilectiſſimi et prudenter inſpicite q̄ germina· et q̄les fruct⁹ de ſtirpe naſcant᷑ auaricie. Quã merito aplus radicem eſſe malorũ omniũ diffiniuit· qꝛ nullũ peccatũ ſine cupiditate cõmittit᷑· et oīs illicitus appetitus iſtius auiditaꝗ eſt morb⁹. Amori pecũie vilis ē oīs affectio· et aīe lucra perire nõ metuit etiam ꝓ exiguo. Nullũq3 eſt in illo iuſticie corde veſtigium· in quo ſibi auaricia fecit habitaculum. Hoc perfidus Judas inebriatus veneno· dum ſitit lucrum peruenit ad laqueũ· et tam ſtulte impius fuit vt triginta argẽteis vẽderet et magr̄m. Idẽ in eodem ſermone· xvj· Domin⁹ autem dum furorem frementiũ pati voluit· in nullo autor eorũ criminũ fuit· nec egit vt hoc vellet· ſed ceſſit vt poſſent. Et ſic vſus eſt obcecate plebis inſania· quomodo et traditoris pfidia· quē ab ĩmanitate cõcepti ſceleris· et reuocare dignat⁹

eſt beneficijs·et verbis aſſumēdo ī diſci-
pulum·prouehēdo ī apoſtolū·mouendo
ſignis·cōſecrando myſterijs· vt cui nihil
beniuolētię deeſſet ad correptionem· ni-
hil occaſionis ſupeſſet ad crimē. Sed tu
impijſſime homo ſemen chanaan et non
iuda·nec iā vas electionis·ſed filius pdi-
tionis et mortꝭ: Utiliora tibi credebas ī-
citamenta diaboli· vt auaricię facibꝰ in-
flammatus ad triginta argenteoꝝ lucrū
īardeſceres·et q̇d diuitiaꝝ amitteres nō
videres. Nā ⁊ ſi putabas credēdū eſſe p
miſſis·q̄ fuit rō·vt tantillus pecunię mo-
dus p̄poneretᷣ acceptꝭ: Imꝑabas demo-
nijs·medebaris īfirmis·honorabaris cum
apl'is·⁊ vt famē tuę cupiditatis expleres
patebāt tibi furta d̄ loculis. Sed animū
īterdictoꝝ admonitū qđ minꝰ licuit am-
plius incitauit·nec tam placuit quātitas
pcij·q̄ȝ magnitudo pcti. Vn̄ facinus cō-
mertij tui nō ideo deteſtādū eſt· qꝛ dn̄m
viliter eſtimaſti·ſed qꝛ redemptorē etiaȝ
tuū ne tibi parceres vendidiſti. Et meri-
to tua pęna cōmiſſa eſt tibi·qꝛ ī ſupplicium
tuū nemo te ſenior potuit īueniri. Glo·
ſuper Matheū vbi ḋ· Quid vul-
tis inquit mihi dare·et ego vobis eū tra-
dam: Ecce q̄ȝ vile mancipiū·tradēs do-
minū ſuū·ponit in emētiū ptāte q̄ȝtū ve-
lint pro eo dare. Cū ergo cōſtituiſſent ei
trigīta argenteos· querebat oportunita-
tem·vt eū traderet ſine turbis. Et vtiqꝫ
multi hodie ſunt qui factū eius execranᷣ
et idem faciūt. Cum enī pro munere fal-
ſum teſtamentū dicunt·qꝛ ꝟitatē negāt·
deū qui eſt veritas vendunt·dn̄ charita-
tem violant·deū qui charitas eſt ꝓdunt
p̄ſertim qn̄ nō ignorātia ḃ oportunitate
faciendi q̄ſita·ſicut Iudas hoc faciūt.

De notatione eiuſdem. Cap· XXXVI·

Dominus aūt qui p̄dixe-
rat de ſua paſſiōe·p̄dixit etiam
de ꝓditore·ſcȝ vt dum latere ſe
videret facti: pęniteret. Et hoc p̄ma die

açymoꝝ·id eſt·quartadecima p̄mi men-
ſis·qn̄ ſcȝ abiecto fermento ad veſperam
īmolabant agnū. Quod exponit apl'us
dicens·ꝙ paſca noſtꝝ īmolatus eſt chri-
ſtus·q̇ licet ſequenti die·ſcȝ q̇ntadecima
luna ſit crucifixus· tn̄ ea nocte paſſionis
ſuę celebrauit exordium a iudęis tentus.
Aug'·ſup Iohannem omel.
lx· Cū ergo dixiſſet: Qui mādūcat pa-
nem mecū leuabit ꝯtra me calcaneū ſuū:
turbatus eſt ſpiritu· videlicet vt qn̄ tur-
bamur nō deſperatione pereamꝰ. Dum
enī turbaretᷣ volens·eum conſolatᷣ q̇ tur-
batur etiā nolēs. Pereāt ergo argumē-
ta phoꝝ q̇ negant in ſapientē cadere per-
turbatiōes animorū. Turbetᷣ plane chri-
ſtianus nō miſeria·ſed miſericordia. Ti-
meant ne pereant homīes chriſto·contur
bentᷣ cum perit aliquis chriſto·ꝯcupiſcāt
acquiri hoīes chriſto·lętentᷣ cum acquiri-
tur chriſto·timeant et ſibi ne pereāt chri-
ſto·cōtriſtentᷣ ſe peregrinari a chriſto·cō-
cupiſcant regnare cum chriſto·lętentᷣ dū
ſe ſperant regnaturos cum chriſto. Affe-
ctum itaqꝫ humanū qn̄ oportere indica-
uit ī ſe ipſo poteſtate cōmouit·qui homi-
nem totū poteſtate ſuſcepit. Unde ⁊ qn̄
Laçarum ſuſcitauit·ſemetipſum turba-
uit. Et fortaſſis Iuda exituro et cōmix-
tionem frumenti·in qua diu fuerat tole-
ratus aperta ſeparatione relicturo ī hoc
ꝙ ſeipſum turbauit·hoc nobis ſignifica-
re voluit· ꝙ falſos fratres et agri domi-
nici çyçania ita neceſſe ē vſqꝫ ad meſſis
tempus inter frumenta tolerari·vt quā-
do ex eis aliqua ſeparari etiaȝ an̄ meſſem
ingens cauſa cōpellit fieri·ſine eccleſię p-
turbatione non poſſit. Turbatus igitur
dominus proteſtatus·et dixit: Unus ex
vobis me traditurus eſt. Unus numero
non merito·ſpecie non virtute·cōmixtio-
ne corporali non vinculo ſpirituali·car-
nis adiūctiōe nō cordis vnitate. Leo
papa·vn̄ ḋ· ſermone·vij· Cū au-
tem corporis ⁊ ſanguinis ſui ſacrm̄ diſci-
pulis ordīauit·nec ab hoc q̇dē myſterio
traditorē ſubmouit·vt oſtenderetᷣ nulla

iiuria exaſpatus q violētaria erat impietate ꝯſtitutus. Ipſe nāqꝫ ſibi fuit materia ruinę et cauſa pfidię·ſequēs diabolū ducē·ꝛ nolēs chriſtū habere rectorē. Dicens itaqꝫ dñs: Amen dico vob·qꝛ vnꝰ veſtꝛ me traditurꝰ eſt·notā ſibi ꝓditoris ſui ꝯſciam demōſtrauit·non aſpera·nec apta impiū increpatione cōfundēs·ſ; leui ac tacita admonitione ꝯueniēs·vt facilius corrigeret pnitudo· quē nulla deformaſſet abiectio. Cur īfęlix iuda tāta benignitate nō vteris? Ecce parcit auſibꝫ tuis dñs·et nulli te niſi tibi indicat chriſtus. Nec nomē tuū nec pſona detegitꝰ. ſ; ꝟitatꝭ ꝛ miſcordię verbo cordis tm̄ tui arcana tangūt. Nō aplici ordinis·nō ſacramētoꝝ tibi coīo denegatꝰ. Redi ī integrū et depoſito furore reſipiſce·clementia inuitat·et ſalus pulſat· vita reuocat. Ecce īmaclati et īnocētes ꝯdiſcipuli tui ad ꝯſignificationē facinoris expaueſcūt ꝛ oēs ſibi nō edito īpietatꝭ autore ptimeſcūt. Cōtriſtati nāqꝫ ſunt nō ď reatu cōſcię·ſ; de īcerto mutabilitatꝭ humanę·timentes ne minꝰ veꝝ eſſet qđ ī ſe qſqꝫ nouerat qꝫ qꝫ ipſa ꝟitas ꝓuidebat. Tu aūt ī hac trepidatione ſctōꝝ abuteris dñi patientia·ꝛ abſcōdi te tua credis audacia. Impudētiā ſceleri addis· nec euidētiore ſigno terreris. Cūqꝫ ſe a cibo vbi dominus iudiciū poſuerat alij cōtinēt·tu manū nō retrahis a papſide·qꝛ animam nō auertis a crimine.

De egreſſu eiꝰ et oratione chriſti ꝓ eccl'ia. Ca· XXXVII·

Itaqꝫ factū eſt vt cū traditori ſuo dñs manifeſtiꝰ aſſignādo panē tinctū porrexiſſet· totū iudā diabolus occuparet·ꝛ quē malignis cogitationibꝫ obligarat·iam ipſo impietatis ope poſſideret. Corpe nanqꝫ tm̄ cū cęnantibꝫ recūbebat·mente aūt ſacerdotū inuidiā teſtiū falſitate et furorē imperite plebis armabat. Deniqꝫ vidēs dñs cui flagitio eſſet intētus: quod facis inqt fac celeriꝰ. Vox hęc nō iubentis eſt ſed ſinentꝭ·nec trepidi ſ; parati. Qui habens omniū tempoꝝ poteſtatē· oſtēdit ſe morā nō facere tditori·ꝛ ſic ad redēptionem mūdi paternā voluntatē exequi· vt facinus qđ a pſequentibꝫ pabatꝰ·nec impelleret nec timeret. Glo·ſup Johannē·xiij· Cū ergo Judas buccellā intinctā ſignificantē videlicet eius fictionem·qui fictus amicus venit ad cęnam· quia quę tinguntꝰ non mundantꝰ·ſed inficiuntꝰ·accepiſſet a dño· exiuit cōtinuo. Erat autē nox: Nā nox ipſa ſacramēto ꝯgruit·quia filius erat tenebrarū·ꝛ tenebrarū opera faciens ipſe qui exiuit. Tūc ergo dixit Jeſus: Nunc glorificatus eſt filius hoīs· et deus clarificatus eſt ī eo quia ſcꝫ nō quęſiuit niſi gloriam patris. Juda nimiꝝ pro quo dixerat: Nō eſtis mūdi oēs·exeunte·ſoli boni ac mundi remanſerūt cum ſuo mūdatore· In quo figurata eſt clarificatio chriſti·ī qua ſeparatis malis·manebit in ęternitate cū ſanctis. Ideo dicit: Nūc clarificatꝰ eſt filiꝰ hoīs·ꝛ deus clarificatus eſt ī eo· quia nō ipſe in ſe·ſed deus clarificatꝰ in eo·ꝛ deus clarificauit eū ī ſemetipſo. Leo vbi ſupra. Poſtqꝫ ergo Judas a diabolo perſuaſus a chriſto diſceſſit·ſeqꝫ a corpe apoſtolicę dignitatis abſcidit·nullo dominus pauore turbatus·ſed de ſola redimendorū ſalute ſollicitus·oēm tpis ſpacium qđ ad pſequendū in curſu vacauit myſticis ſermonibꝫ ſacratęqꝫ doctrinę·ſicut Johannes declarat·impēdit ad cęlū oculos eleuans·et pro vniuerſa eccleſia patri ſupplicans· vt oēs qs dediſſet atqꝫ daturus eſſet filio pater vnū fierent·et in gloria redēptionis indiuidui pmanerēt.

De loco vbi capꝰ ē dñs. Glo· ſup Matheū·vbi ſupra. Cap· XXXVIII·

Tunc poſtqꝫ predixit negationem Petri venit cū diſcipulis ī villā q dicitꝰ gethſemani

Lucas dicit in monte olineti. Johannes vero trans torrentem cedron quod idem est quod gethſemani. Locus autem in quo orauit dominus Jeſus est ad radicem olineti vbi est hortus. Gethſemani vallis pinguium interpretatur. et loca et tempora plena figuris eſſe probantur. Cum igitur in valle pinguium orauit. humilitatem et interne dilectionis pinguedinem in oratione ſeruandam eſſe docuit ¶ Ambro. de ſpiritu ſancto. li. iij. Ceterum ſuſcepte carnis officia conſumaturus hortum ingreſſus est dominus. vt olearum nouellas in domo domini plantaret et iuſtum palme florentis modo viteque fecundam riuo ſui ſanguinis irrigaret. ¶ Glo. ſuper Johannem. xviij. Denique in horto captus fuit. vt deleret peccatum in horto deliciarum commiſſum. in quem huius ſeculi tranſiens torrentem diſcipulos introduxit. De torrente quippe huius ſeculi bibit. quando ſcilicet paſſionem ſuſtinuit. Torrentem quoque cedron tranſgreditur. quia ſcilicet cedron obumbratio eorum interpretatur. In hoc ergo ſignificat ſe primo per paſſionem ſuam vmbras. et tenebras mundi et obumbrationem ſcripte legis ablaturum. quod fuit. quando ſanguine ipſius effuſo ſciſſum est templi velum. et apparuerunt ſancta ſanctorum. Denique iam apoſtolis in agro culto et ope fructuoſo per aſſiduam predicationem conſtitutis in hortum paradiſi. vbi fructus abundantior est introduxit eos tempore paſſionis. Itaque quem in deſerto temptatus vicerat. in horto ſuos coronauit. vnde et audiunt ab eo: Amen dico tibi: hodie mecum eris in paradiſo.

¶ De triſticia et pauore eius. Leo papa vbi ſupra. ſermone. iij. Cap. XXXIX.

Cum ergo deus in chriſto mundum ſibi reconcilians eſſet. et creaturam ad ſui conditoris imaginem reformandam creator ipſe geſtaret. peractis miraculis operum diuinorum que propheticus olim ſpiritus gerenda predixerat: Tunc aperientur oculi cecorum. et aures ſurdorum audient. tunc ſaliet claudus vt ceruus. et plana erit lingua mutorum. Sciens chriſtus iam adeſſe tempus glorioſe paſſionis implende: Triſtis est inquit anima mea vſque ad mortem. ¶ Idem in eodem. Inanis enim illa ſpes et nulli profutura imago et tolerantie fuiſſet. niſi vera diuinitas veris ſe carne humanis ſenſibus induiſſet. vt dei et hominis filius aliunde intemerabilis. aliunde paſſibilis immortale reuocaret et renouaret. Et ideo meſtitudine. ideoque formidine non carebat. vt ad euincendas huius mundi perturbationes non ſolum nos ſuſceptionis ſacramento. ſed etiam fortitudinis roboraret exemplo. Nam iniuſta videretur eius ad patientiam cohortatio. cui nulla eſſet in noſtra infirmitate communio. ¶ Hiero. ſuper Matheum li. iiij. Cepit autem contriſtari non timore patiendi qui ad hoc vt pateretur aduenerat. et peccatum traditionis arguerat. ſed propter Judam infeliciſſimum et ſcandalum omnium apoſtolorum. et populi iudeorum reiectionem miſere quoque hieruſalem euerſionem. ¶ Aug. ſuper Ps. Sic ergo filius dei qui non est dedignatus aſſumere nos in ſe. et in forma ſerui aſſumpta nos induere ſe. non est dignatus transfigurare nos in ſe. et loqui verbis noſtris. vt et ipſius nos loqueremur verbis. Hec enim mira commutatio a celeſti negociatore celebrata est in hoc mundo. Venit accipere contumelias. dare honores. haurire dolores. dare ſalutem. ſubire mortem. dare vitam. Moriturus ergo ex eo quod noſtrum habebat. non in ſe ſed in nobis pauebat dicens: Triſtis est anima mea vſque ad mortem. Et vtique nos omnes cum illo. quia nos nihil ſine illo. In illo autem et ipſe chriſtus et nos ſumus. quia totus chriſtus est caput et corpus.

¶ De trina oratione ipſius. Leo papa. vnde ſupra. ſer. v. Cap. XL.

Admonitis ergo diſcipulis vt oratione vigilanti certarent contra vim temptationis inſtantis. Ipſe quoque patri ſupplicans ait: Pater ſi poſſibile est tranſeat a me calix iſte. ¶ Glo. ſuper Math. xxvj. Tribus autem vicibus orauit dominus. vt et nos a peccatis preteritis veniam

et a p̄ſentib⁹ malis tutelā· ⁊ a futuris peri/
culis cautelā oꝛonib⁹ ip̄etrem⁹· et vt om/
nem oꝛationē ad patrē ⁊ filiū ⁊ ſpiritū ſctm̄
dirigam⁹. Itē ſicut ē trina temptatio cu/
piditatis· ita ⁊ timoꝛis. Eſt enī ɔcupiſcen
tia carnis· ɔcupiſcētia oculoꝝ· ambitio
ſeculi. Eſt et timoꝛ mortis· vilitatis· dolo/
ris. Contra q̄ oīa docet nos dn̄s debere
muniri oꝛone. Vn̄ ⁊ ꝓpter trinā tempta/
tionē paſſionis poteſt intelligi ter oꝛaſſe.

Leo papa vn̄ ſ· ſer· vij· In illa
quidē oꝛone q̄ dixit: Trāſeat a me calix
iſte· nequaq̄ eſtimand⁹ eſt· ꝙ paſſionē ⁊
moꝛtē· cui⁹ iam diſcipulis ſacra tradide/
rat voluerit declinare· cū ipſum beatum
apl'm Petrū fide et charitate feruētem
adūſum p̄ſecutoꝛes gladio vt vetauerit
eiq̄ dixerit: Calicē quē dedit mihi pr̄ nō
vis vt bibā illū? Certū quoq̄ eſt· q2 do/
minus ipſe Jeſus de p̄re teſtat⁹ eſt dicēs:
Sic de⁹ dilexit mundū· vt filiū ſuū vni/
genitū daret. Et de ipſo filio dicitur ab
apl'o: Chriſtus dilexit nos ⁊ tradidit ſe/
metipſum ꝓ nobis hoſtiā deo ī odoꝛem
ſuauitatis· In ſaluādis enī hoīb⁹ ꝑ crucē
chriſti coīs erat volūtas· ⁊ cōe ɔſiliū pa/
tris et filij. Nec vlla poterat rōne turba/
ri· ꝙ an̄ ſecula ęt̄na et miſericoꝛditer erat
diſpoſitū· et incōmutabilit̄ p̄finitū. Qui
g̊ verū ac totū aſſumpſit veros et coꝛpis
ſenſus ⁊ animi non ſuſcepit affect⁹. Nec
q2 ī illo oīa plena erāt ſacramētis· plena
miraculis· ideo aut falſis lachrymis fle/
uit· aut mēdaci eſurie cibū ſūpſit· aut ſo/
poꝛe ſimulato doꝛmiuit. In nr̄a humili/
tate ɔtempt⁹· ī nr̄a męſtitudīe ɔtriſtat⁹·
in nr̄o ē doloꝛe crucifixus. Paſſionē enī
moꝛtalitatis nr̄ę ob hoc miſericoꝛdia ſbijt
vt ſanaret· ob h̄ v̄tus recepit vt vinceret
Qꝛ apertiſſime Eſaias ꝓphetauit dicēs:
Hic pctā nr̄a poꝛtauit· et ꝓ nobis doluit
⁊c·

Ambꝛo· ſuper Lucā. Pro
me vtiq̄ doluit q̄ ꝓ ſe qꝺ dolēt nihil ha/
buit. Suſcepit triſticiā meā vt mihi lar/
giret̄ lętitiā ſuā· ⁊ veſtigijs nr̄is deſcēdit
vſq̄ ad moꝛtis erumnā· vt nos ſuis veſti/
gijs reuocaret ad vitam.

De volūtate ſenſualitatis ⁊ rō/
nis ei⁹. Leo papa vbi ſ·
Cap· XLI·

Cum ergo dicit fili⁹ dei:
Trāſeat a me calix iſte· nr̄ę vtit̄
voce naturę· ⁊ cām agit fragili/
tatis ac trepidationis hūanę· vt in his q̄
tolerāda ſunt· et patiētia roboꝛet̄ et foꝛ/
mido pellat̄. Deniq̄ ceſſans hoc ipſū pe/
tere excuſato quodāmodo nr̄ę īfirmitatis
metu· ī q̊ nob remanere nō expedit· ī aliū
affectū trāſit. Et dicit: Verūtamē non
ſicut ego volo ſed ſicut tu.

Idem ī
ſermone· v. Prima petitio eſt īfirmi/
tatis· ſecūda v̄tutis. Illud optauit ex no/
ſtro· hoc elegit ī ꝓprio. Nec enī cq̄lis pr̄i
fili⁹· oīa eſſe deo poſſibilia neſciebat· aut
ſuſcipiēdū crucē ſine ſua ī hūc mundum
volūtate deſcēderat· vt hāc diuerſaꝝ af/
fectionū compugnantiā ꝑturbata quo/
dāmodo rōne pateret̄· ſ; vt ſuſcipientis
ſuſcepteq̄ naturę diſtictio manifeſtaret̄·
qꝺ erat hoīs diuinā deſiderauit potētiā
qꝺ erat dei ad cauſam reſpexit humanā.
Supioꝛi g̊ volūtati voluntas ceſſit infe/
rioꝛ· et cito demōſtratū ē· q̇d a trepidāte
poſſit oꝛari· et quid nō debeat a medēte
ɔcedi. Quia enī nos q̇d oꝛem⁹ ſicut opoꝛ
tet neſcimus· et vtile nobis ē ne fiat ple/
runq̄ qꝺ volum⁹· de⁹ iuſt⁹ ⁊ bon⁹ qn̄ ea
q̄ ſunt nocitura petūt̄· negando miſeret̄.

Ambꝛo· de trini· li· ij· Cū g̊ ait:
Nō ſicut ego volo· mea ē voluntas quā
ſuā dixit: mea ē triſticia quā affectu meo
ſuſcepit. Nemo quippe moꝛiturus exul/
tat mihi· g̊ compatit̄ m̄· dolet m̄· triſtis ē
ꝓ me· et ī me doluit· q̇ ꝓ ſe qꝺ doleret ni/
hil habuit. Doles g̊ dn̄e Jeſu· nō tua ſ;
mea vulnera· n̄ tuā moꝛtē· ſ; nr̄am īfirmi
tatē. Et q̇d mirꝝ ſi ꝓ oīb⁹ doluit q̇ ꝓ vno
fleuit· vt ſicut moꝛs ei⁹ abſtulit moꝛtem·
ita ⁊ męroꝛ ei⁹ noſtrꝝ abhoꝛreret męroꝛē.

Leo papa vn̄ ſ· ſer· vij· Et iterꝝ
ait: Si nō pōt calix iſte tranſire a me niſi
bibā illū: fiat volūtas tua. Hęc vox ca/
pitis ſalus ē totius coꝛpis. Hęc vox oēs

fideles ĩſtruxit· oẽs ꝯfeſſores accẽdit· oẽs
martyres coronauit. Nã q̇s odia mũdi·
q̇s temptationũ turbines· q̇s ꝑſecutorũ
ſuꝑare poſſet terrores· niſi ĩ oĩbꝰ ⁊ ꝑ oĩbꝰ
pr̃i diceret: fiat volũtas tua? Diſcãt igiť
hanc vocẽ oẽs eccl̃ie filij magno p̃cio re-
dempti· grat̃ iuſtificati. Et cũ adũſitas
violẽtie alicuiꝰ temptatiõis ĩcubuerit p̃-
ſidio potẽtiſſime rõnis vtãť· vt ſuperato
tremore formidinis accipiant toleranti-
am paſſionis.

¶ De aduentu ꝓditoris. Idẽ de
eodem. Cap. XLII.

Voluntatis ergo noſtre
correctionẽ dñs cũ trina orati-
one firmaſſet· q̃uaſi adhuc me-
rore diſcipulis: dormite iã inq̇t et req̇eſci-
te: Ecce enĩ appropĩquabit q̇ me tradet.
Inť ipſa nempe verba dñi turba irruit· ⁊
cũ gladijs et fuſtibꝰ eũ comp̃hẽſura con-
fluxit ducẽ ſequẽs Iudã ſcarioth· q̇ p̃ui-
legio ꝑfidie p̃ncipatũ obtinuerat ĩ faci-
nore. Illiꝰ nãq3 ſpũ inflãmatꝰ exarſit· cui
ſp̃ōte miſteriũ p̃buit· ⁊ q̃lẽ habuit mentẽ
talẽ ĩuenit ꝑfidẽ. ¶ Ex glo· ſuꝑ Io-
hannem. Hinc d̕ ipſo dñs apl̃is dixe-
rat: Nonne ẽ duodecĩ vos elegi· i· voca-
ui· ſc3 illa vocatiõe q̃ diciť: Multi voca-
ti pauci ṽo electi· ⁊ vnꝰ ex vob̃ diabolꝰ ẽ·
i· deorſũ fluẽs. Hoc enĩ vt ait euãgeliſta
dicebat de Iuda filio Simonis ſcario-
thís· qđ ĩterp̃tatť memoria ſanguis. Hic
enĩ erat eũ traditurꝰ cũ eẽt ex duodecim
vnꝰ. ¶ Hiero· ſuꝑ Math· li· iiij·
Infelix q̇ppe damnũ qđ effuſiõe vnguẽ-
ti ſe credebat habuiſſe voluit mgr̃i p̃cio
cõpenſare. Nec certã poſtulauit ſũmã vt
ſaltẽ videreť ꝓditionẽ facere lucroſa3· ſ3
q̃ſi vile mancipiũ tradens ĩ ptãte poſuit
emẽtiũ quãtũ vellent dare dicẽs: Quid
vultis m̃ dare· et ego vob̃ eũ tradã? Hic
⁊ d̕ ipſo dñs dixit apl̃is: Amẽ amẽ dico
vob̃· q2 vnꝰ vr̃m me traditurꝰ ẽ. Hoc enĩ
p̃dixit de ꝓditore dans ei locũ pnĩe· ſ· vt
cũ ille ſciri cogitatiões ſuas occultas in-
telligeret· eũ facti ſui penituret· ⁊ tñ nõ eũ
deſignauit ſpẽalit̕· ne mãifeſte coargutꝰ im-
pudẽtior fieret. Ceperũt aũt ſingli dicẽ:
Nũq̇d ego ſũ dñe? Nouerant certe vn-
decim apl̃i· q2 nihil tale ꝯ dñm cogitarẽt
ſ3 plꝰ credũt mgr̃o q̃3 ſibi. Et timẽtes fra-
gilitatẽ ſuã triſtes interrogabãt d̕ pctõ-
cuiꝰ ſciam nõ habebãt. Sed q̇ mecũ inq̇t
ĩ paſſide manũ intĩgit h̕ me tradet. Iu-
das q̇ppe manũ cũ mgr̃o mittebat in pa-
raſide vt audacia bonã mẽtireť ꝯſcia3.
¶ Idem ſuꝑ Matheũ. Erat ẽ h̕
vnꝰ d̕ duodecĩ· vnꝰ ſc3 numero nõ meri-
to· noĩe nõ mẽte· corꝑe nõ aĩo. ¶ Glo·
ſuꝑ Math· vbi ſ̃· Habebat tñ ad-
huc aliq̇d d̕ ṽecũdia diſcipuli cũ mgr̃m
ꝑſecutoribꝰ non palã tradidit· ſ3 ꝑ ſignũ
oſculi· Ceteꝝ ſig̃ q̇ viderat nõ diuinitus
ab eo ſ3 magice facta putabat. Et quẽ in
monte trãſformatũ audierat· ne nũc etiã
tali modo d̕ mãibꝰ eoꝝ libareť timebat·
⁊ ideo ſignum dabat. Dñs aũt ſuſcepit
oſculũ· nõ vt docẽt nos ſimulare· ſ3 ne vi-
dereť ꝓditionẽ fugere. Vñ cũ his ĩquit
q̇ oderũt pacẽ erã pacificus ⁊c̃·

¶ De ꝓſtratiõe lictorũ et fuga di-
ſcipulorũ. Leo papa vbi ſ̃· ſer-
viij· Cap. XLIII.

Cum itaq3 verbis ſacre
orõnis ſue dñs declaraſſet· ve-
riſſime ac pleniſſime· ⁊ humanã
ꝑiť ⁊ diuinã ſibi nãm ĩeſſe oñdẽs vñ eẽt
q2 pati nollet· et vñ q2 vellet depulſa tre-
pidatiõe ĩfirmitat̃· ⁊ ꝯfirmata magnimi-
tate ṽtut̃ ĩ ſnĩam ſue diſpoſitiõis redijt.
Et ſeuiente diabolo ꝑ miſteria iudeorũ
formã ſui nihil pctĩ habent̃ obiecit· vt ꝑ
eũ ageret omniũ cã· in q̇ ſolo erat omniũ
nã ſine culpa. ¶ Augꝰ· ſuꝑ Iohãnẽ
omel̕· c· xij· Deꝰ nempe latebat in car-
ne· dieſq3 ſempiternus in mẽbris occul-
tat̕ hũanis· vt laťnis ⁊ facibꝰ q̃rereť occi-
dendꝰ a tenebr̃. ¶ Leo papa vbi ſ̃·
Irruerũt ẽ in lumẽ verũ filij tenebraꝝ· ⁊
vtentes faculis atq3 laťnis nõ euaſerunt

infidelitatꝭ ſue nocte͞·qꝛ nō ītellexerūt lu-
cis auctoꝛe͞. Occupāt patū teneri·et tra-
hūt volēte͞ trahi·q̇ ſi vellet obniti·nihil
q̇dē ī iīuriā ei⁹ impie man⁹ poſſent·ħ mū-
di redemptio tardaret̄ vt nullū ſaluaret
illeſus·q̇ ꝑ ſalute oīum venerat moꝛitu-
rus: Ego ſum inq̇t·et ſic impios deiecit.
¶ Aug⁹·vbi ſ͞·Quid faciet iudicatur⁹
q̇ h̄ fec iudicād⁹ ꝛ moꝛitur⁹·Leo papa
vbi ſ͞·ſer·j· ¶ Nō eſt igit̄ erubeſcēda
crux chꝛiſti q̄ ē de ꝟtute diuini ꝯſilij nō
d̄ ꝯditiōe pcti. Quis enī ī īfirmitate nr̄a
ꝟe paſſus dn̄s Jeſus·vereqꝫ moꝛtu⁹ ſit
ſi tn̄ n̄ ita ſe ſua abſtinuit vt int̄ ꝯtūelias
paſſiōis nihil exerceret diuīe opationis.
Nam cū impi⁹ Judas cū iā ouina pelle
velat⁹·ħ lupino furoꝛe māifeſt⁹·veri ſce-
leris ꝑ ſpecie͞ pacꝭ īcipie͞s·ſignū traditio-
nis ſenioꝛe oībus telis oſculo ꝓbuiſſet·ꝛ
mlt̄itudo furibūda q̄ ad comp̄hēdēdum
dn̄m cū armata militum coboꝛte ꝯfluxe-
rat int̄ faces atqꝫ latnas lume͞ verū tene-
bꝛis ſuis obcecata nō cerneret·dn̄s q̇ ex-
pectaret potius turbas q̄ꝫ declinare dele-
gerat·ſic Johes euāgeliſta teſtat̄·que͞ q̄-
rāt·nec dn̄ iue͞t⁹ īterrogat. Jlliſqꝫ dicen
tib⁹ q̄ Jeſū q̄rere͞t: Ego ſū inq̇t·qđ ver-
bū manū aliā ex ferociſſimis ꝯgregatam
q̄ſi q̇dā fulmineo ictu ſtrauit ꝛ ꝓtulit·vt
oe͞s illi atroces minaces atqꝫ t̄ribiles re-
troacti coꝛrue͞t·vbi fuit ſeuicie conſpira-
tio: vbi ardoꝛ irarum: vbi īſtructus ar-
moꝝ: Dn̄s dicit: Ego ſū. Et ad vocem
ei⁹ ꝓſternit̄ turba impioꝝ. Quid iā pote
rit maieſtas ei⁹ iudicatura·cuius hoc po-
tuit humilitas iudicanda:

¶ De comp̄heſiōe dn̄i. Glo·ſup Johāne͞·xviij· Cap· XLIIII.

Ecce hac vna voce tot foꝛ
tes moꝛitur⁹ late͞tꝭ diuinitatꝭ vir
tute ꝓſtrauit·qꝛ volebat q̇dem
comp̄hēdi·ħ nō quō voluit. Jteꝝ ḡ iter-
rogauit eos que͞ q̄rere͞t·vt bene ſcꝫ eum
agſcere͞t·et ī eius captiōe nō aberrarent.
Cūqꝫ dicere͞t: Jeſū nazarenū. Nō ſe ab-
ſcondit·ħ oñdit dicens iteꝝ: qꝛ ego ſum.
Si ḡ inq̇t q̄ritꝭ me·ſinite hos ſcꝫ diſcipu-
los meos abire·q̇s nō vult ꝑire. Faciūt
ḡ qđ iubet·ſinūt eos abire·q̇s nō vult pe-
rire·nō qꝛ poſtea moꝛituri nō erant·ħ qꝛ
ſic nōdū credebāt quō credūt q̇ nō ꝑeūt
Vñ et euāgeliſta ſubiungit: q̄ h̄ factū ē
vt impleret̄ ſmo que͞ dixit: qꝛ q̇s dediſti
m̄ non ꝑdidi ex eis queq̄ꝫ. ¶ Leo pa-
pa vbi ſ͞·Deniqꝫ ſcie͞s dn̄s q̇d magis
uſcepto myſterio ꝯueniret ī illa ꝑus oñ-
ſa ꝑtāte nō ꝑſtitit·ħ perſecutoꝛes ſuos ī
facultate͞ diſpoſiti ſcelerꝭ redire permiſit.
Nā ſi teneri nollet·non vtiqꝫ teneretur.
Sed q̇s hominū poſſet ſaluari·ſi ille ſeñ
ſiniret comp̄hēdi: Nam beat⁹ Petr⁹ q̇
animoſioꝛe ꝯſtātia dn̄o cohe͞rebat·et ꝯ
violētoꝝ impet⁹ feruoꝛe·ſcte͞ charitatꝭ ex-
arſerat·ī ſuū ꝑncipis ſacerdotū gladiū
excuſſit·et aure͞ viri feroci⁹ inſtantꝭ abſci-
dit. Sed hūc piū motū zelantꝭ apl̄i dn̄s
vltra nō patit̄ ꝓgredi: Gladiū iubet recō-
di·nec ſinit adūſus īpios ſe māu ferroqꝫ
defēdi. Erat enī ꝯ redēptiōis nr̄e ſacr̄m
vt nollet capi q̇ ꝓ omnib⁹ venerat moꝛi.
Nā dilato crucꝭ glīe triumpho·ꝛ dn̄atio
diabolica fieret lōgioꝛ·ꝛ captiuitas hūa-
na diuturnioꝛ. Dat ḡ ſeuiēdi lice͞tiā ī ſe
furētib⁹·nec tn̄ indicare ſe diuinitas de-
dignat̄ etiā tlib⁹·aure͞ hui iā ipſa ſectiōe
demoꝛtuā·ꝛ a cōpage coꝛpis viue͞tꝭ alie-
nā·ī ſede͞ capitꝭ dehoneſtati reuocat ma-
nus chꝛiſti·reformat qđ ipe foꝛmauerat·
nec tarde caro ſeq̇t̄ eius impeꝛiū cui⁹ erat
ipſa figmētū·habe͞t ḡ diuinā h̄ opa ꝟtu
tem. Sed q̄ dn̄s maieſtatꝭ ſue potētiam
compͥmit·ꝛ vim ī ſe ꝑſecutiōis admittit·
ex illa ē volūtate q̄ nos dilexit·ac ſemet-
ipſum ꝓ nob̄ obtulit coopante ī hoc ipſo
pr̄e·q̇ filio ꝓpꝛio nō pepcit·ħ ꝓ nob̄ oīb⁹
tradidit illū. ¶ Glo·ſup Math·
vbi ſ͞·Tūc diſcipuli eo relicto fugierūt
oe͞s timoꝛe͞ moꝛtꝭ oñde͞tes·ꝛ īfirmoꝝ ec-
cleſie me͞broꝝ figurā ꝓte͞de͞tes·eoſqꝫ do-
centes cautelā fugie͞di q̇ ferendis adūſis
min⁹ ſūt idonei·q̇b⁹ tutius ē latere q̄ꝫ diſ-
crimini ſe cōmitti. ¶ Leo papa vbi

ſ. Sinēs itaqꝫ dn̄s inferri ſibi q̇cq̇d ſacerdotū inſtictu furoꝛ populariꝫ audebat ad Annā Caypbe ſocerū ducit᷑ ac deide ad Cayphā ex Anne trāſmigratiōe perducit᷑. ¶ Biero. ſup Math. Petrus aūt a longe ſequebat᷑. timoꝛ quippe retrahit. charitas trahit.

¶ De trina negatiōe Petri et eiꝰ cōuerſiōe. Idē d̄ eodem ſer. ix. Cap. XLV.

Cum aūt ad excipiendū iniq̇tatꝫ iudiciū ſe dei filius prebuiſſet. aplꝰus Petrꝰ cuiꝰ fides ea p̄us deuotiōe feruebat. vt et dn̄o cōpati et cōmoꝛi eſſet patꝰ. pterritꝰ ancilla ſacerdotꝫ calūniante piculū negatiōis īcurrit ex īfirmitate. Ob h̄ aūt vt apparet pmiſſus ē heſitare. vt ī ipſo eccl̄ie pncipe pderet᷑ remediū pnīe. nemoqꝫ auderet d̄ ſua ꝟtute ꝯfidere. qn̄ mutabilitatꝫ piculū. nec ille tātus potuiſſet euadere. Dn̄s aūt Jeſus q̇ intra pontificale ꝯciliū ſolo coꝛpe tenebat᷑. trepidatioē diſcipuli foris poſiti diuīo ītuitu vidit. animūqꝫ patiētis mox vt reſpexit erexit. ⁊ ī fletꝰ penitudinis īcitauit. Felices o Petre et ſctē lachꝛyme tue. q̄ ad diluēdā culpā negationis ꝟtutē habuerūt ſacri baptiſmatꝫ. Affuit enī q̄ latētē p̄us q̄ꝫ deicererꝫ exciperet dextera dn̄i Jeſu chꝛiſti. et firmitatē ſtandi ī ipſo cadēdi piculo recepiſti. Vidit ī te dn̄s nō fidē fictā. nō dilectionem aūſam. ſ ꝯſtātiā fuiſſe turbatā. abundauit fletꝰ vbi non defecit affectus. et fons charitatꝫ lauit ꝟba formidinis. Nec tardatū ē remediū abolitiōis. vbi nō fuit iudiciū volūtatꝫ. Cito itaqꝫ rediȷ̇t in ſuam petra ſoliditatē tātā recipiēs foꝛtitudinē vt q̄d tūc ī paſſiōe chꝛiſti expauiſſet ī ſuo poſtea ſupplicio nō timeret. ¶ Idē de eodem ſer. iiȷ. Quātū igit᷑ vniūſis fidelib⁹ hūilitatē chꝛiſti q̄ formidinē nr̄aꝫ ī ſe recipe voluit collatū eſt: btiſſimꝰ apoſtolus iſte p̄mꝰ expꝰtus ē. q̇ cū illū inſtantꝫ ſeuitie vehēmtioꝛ pcella turbaſſet. ad reparationē vigoꝛis celeri mutatiōe cōuerſus ē. ſumēs d̄ chꝛiſto remediū. vt tremefactū repēte mēbrū ad ſui capitꝫ firmitatē rediret. Nō enī poſſet dn̄o ſeruꝰ et mg̅ro maioꝛ eē diſcipulꝰ q̇ trepidationem humane fragilitatꝫ nō vīceret. niſi victoꝛ timoꝛis an̄ timuiſſet. Reſpexit ḡ dominus Petꝝ. et int᷑ calūnias ſacerdotū. int᷑ falſitates teſtiū. int᷑ cedētiū et ꝯſpuētiū īiurias ꝯſtitutꝰ. illis ꝯuenit oculis turbatū diſcipulū q̇b⁹ eū p̄uiderat turbādū eſſe. Et ī eū īgreſſa ē ꝟitatꝫ inſpectio. vbi coꝛdis faciēda erat coꝛrectio. q̄ſi quedā illi dn̄i vox inſonaret ac diceret: Quid habes Petre: q̇d ī tuā credis ꝯſciam: Ad me reuertere. ī me cōfide. me ſequere. mee paſſiōis h̄ tp̄s eſt fidū. hoꝛa tui ſupplicij adeſt. q̇d metuis ꝙ etiā ipſe ſupab: Nō confundat te infirmitas quā ſuſcepi a te. Ego de tuo fui trepidꝰ. tu d̄ meo eſto ſecurus.

¶ De patientia dn̄i. Idem d̄ eodem. ſer. v. Cap. XLVI.

Itaqꝫ filiꝰ dei ipias in ſe manꝰ admiſit. et q̄d ſeuientium agebat᷑ furoꝛe. patienti ptāte compleuit. hoc enī erat illd̄ magne ſacr̄m pietatꝫ q̄d xp̄s ſpōte ſbȷ̇ciebat᷑ iiurȷ̇s. q̄s ſi manifeſta ꝟtute ꝓpelleret diuīa tm̄ exercēt n̄ humana curaret. In oīb⁹ aūt q̄ illa popularis et ſacerdotal᷑ īſania ꝯtūelioſe et ꝓcaciter īferebat. nr̄e diluebāt᷑ macle. nr̄e expiebāt᷑ offenſe. q̄ꝛ nā q̄ ī nob victa ſp fuerat atqꝫ captiua. ī illo īnocēs patiebat᷑ ⁊ libera. vt ad auferēdū mūdi pctā ille hoſtiā ſe agnꝰ offerret quē ⁊ oīb⁹ coꝛpoꝛalis ſuba iūgeret. ⁊ ab oīb⁹ ſpēal᷑ oꝛigo diſcerneret. ¶ Augꝰ. ſup Joh. omel᷑. c. xiiȷ. Verūtamen cū vni miſtroꝝ alapā ſibi dāti ac dicenti: Sic rn̄des pontifici. Rn̄dit: Si bn̄ locutꝰ ſum q̇d me cedis: Et ſi foꝛtaſſe dicit aliq̇s: Cur nō fecit q̄d ipſe docuit: Percutienti nāqꝫ nō ſic debuit rn̄dere. ſ alterā maxillam p̄bere. At ꝟo q̇d q̄d vere ac māſuete iuſteqꝫ rn̄dit:

Et nõ ſolũ alterã maxillã iterꝫ ꝑcuſſuro·
ſ totũ corpꝰ figẽdũ ꝑparauit ĩ ligno. Hinc
itaqꝫ potiꝰ demõſtrauit qđ demõſtrãdũ
fuit ſua·ſcꝫ illa mag̃ ꝑcepta patiẽtie·nõ
corꝑis oſtẽtatiõe·ſ cordis ꝑpatiõe faci-
enda. Fieri nãqꝫ põt vt alterã maxillã vi
ſibilit̃ hõ ꝑbeat etiam iratꝰ· quãto g̃ me-
liꝰ rñdet ꝟa placatꝰ· ⁊ ad ꝑferẽda g̃uio-
ra trãq̃llo aĩo ſit patꝰ. ¶ Leo papa
vñ s̃·ſer·xv· Itaqꝫ iudei nõ ĩtellexerĩt
ptãtẽ iudicati deſpiciẽtes mãſuetudinẽ
iudicati·vt ĩpietas vna ſociaret veri dei
ꝑſecutoreſ·⁊ veri hoĩs negatores·dũ for
mã ſui ⁊ iudei eſtimãt ĩ chriſto ſolã·⁊ he
retici aſſerũt falſã. Veras aũt dñi paſſi-
ones Eſaias ꝓpheta ꝓnũciat ipſiꝰ vocem
aſſumẽs·ac dicẽs: Dorſũ meũ ĩ flagellã
dedi·⁊ maxillas meas ĩ alapas·vultũqꝫ
meũ a cõfuſiõe ſputoꝝ nõ auerti. Qꝛ itaqꝫ
ꝟbi caro patiebat̃ nõ ꝟbi pena·ſ carniſ
eſſe ꝓbat̃. Cuius tñ ĩ iniurie atqꝫ ſupplicia
etiã ad ĩpaſſibilẽ redũdabãt·vt ei meri-
to dicãt̃ illata·q̃ ĩ eius ſũt corpꝰ admiſſa
dicẽte aplo: Si enĩ cognouiſſent nũqꝫ do-
minũ glie crucifixiſſẽt. Obcecati nãqꝫ iu-
dei malicia ſua neſciebãt ĩ qđ facinꝰ ꝓrũ-
pebãt. Vñ miſericors dñs Ieſus q̇ etiã
ĩterfectores ſuos·ipſa ſua morte ſaluare
volebat ꝓ ſeuiẽtiũ ĩgrãtia đ cruci altitu-
dine ſupplicabat dicens: Pat̃ ignoſce il-
lis·qꝛ neſciũt quid faciũt.

¶ De accuſatiõe eiꝰ. Idẽ vñ s̃ ſer-
mone·iij· Cap· XLVII·

Mane aũt facto cõſilium
inierunt oẽs ſacerdotũ ꝑncipes
ac ꝑpli ſeniores adũſus Ieſum
vt eũ morti traderẽt. Hoc mane iudei ñ
hortꝰ vob̃ luci ꝯtigit ſ occaſuſ. Nec vr̃is
ocul̃ ſolitꝰ dies ꝓdijt·ſ ĩ ipſis mẽtibꝫ nox
certe cecitatꝭ ĩcubuit. Hoc mane vob̃ tẽ-
plũ ⁊ altaria diruit·legem et prophetas
ademit·regnum ⁊ ſacerdotium ſuſtulit·
in luctum eternum omnia feſta ꝯũtit. Et
enĩ tauri pĩgues vituli mlti beſtie fremẽ-
tes·rabidi canes ĩſanũ cruẽtũqꝫ ꝯſilium
ĩ iſtis·vt auctorẽ vite dñmqꝫ glie morti
tradereꝭ. Et tãqꝫ extenuãda eſſet imma
nitas furoris vr̃i·ſi eiꝰ ſnĩa q̇ ꝓuĩcie vr̃e
ꝑſidebat vteremini. Vinctũ Ieſum ad
Pilati iudiciũ deduxiſtis·vt clamoribꝰ
imꝓbis trepido cogitatiõe ſuꝑato ĩter-
fectorẽ hoĩum eligereꝭ ad veniã·⁊ ſalua-
torẽ mũdi petereꝭ ad penã. ¶ Ambr·
ſuꝑ Luca. Accuſat̃ itaqꝫ dñs et tacet·
qꝛ defenſiõe ñ ĩdiget. Sic etiã accuſata
ſuſanna tacuit ⁊ vicit. Melior enĩ cã q̃ ñ
defendit̃ ⁊ ꝓbat̃. ¶ Augꝰ·ſuꝑ Ioh·
omel·c·xvj· Itaqꝫ dñs Ieſus vbi nõ
rñdebat·ſic ouis ſilebat·vbi vero rñde-
bat ſic paſtor docebat. ¶ Hiero.ſuꝑ
Math· Deniqꝫ taciturnitas chriſti apo-
logiã Ade·ſ·hoĩs ꝑmi abſoluit. ¶ Leo
papa·vñ s̃·ſer·vj· Cayphe tñ dicen-
te: Adiuro te ꝑ deũ viuũ·vt dicas nob̃
ſi tu es chriſtꝰ filiꝰ dei·ita rñdit auctorita-
te ꝓuida ⁊ ꝟaci·vt hiſdẽ ꝟbis ⁊ ĩfideliũ
ꝯſcias·⁊ credẽtiũ corda firmaret ad om-
nẽ eiꝰ interrogationẽ referens· tu dixiſti:
Addẽſqꝫ qđ ſeq̇t̃: Verũtamẽ dico vo-
bis: Amodo videbiꝭ filiũ hoĩs ſedẽtẽ
a dextriſ ꝟtuꝭ dei ⁊ veniẽtẽ ĩ nubibꝫ celi.
Caypbas aũt ad aggerẽdã auditi ſmo-
nis ĩuidiã·veſtimenta ſua ſcidit·neſcienſ
q̇d hac ſignificaret ĩſania ſacerdotali ho
nore ſe priuauit. Ubi ẽ Caypha rõnale
pectoriſ tui? Ubi ꝯtinẽtie cingulũ? Ubi
ſuꝑhumerale ꝟtutũ? Myſtico illo et ſa-
crato amictu ipſe te ſpolias ⁊ ꝓprijs ma-
nibꝫ põtificalia ĩdumẽta diſcerpis oblitꝰ
illiꝰ ꝑcepti qđ de ſacerdotũ ꝑncipe lege-
raſ. De capite ſuo cydarĩ ñ deponet·⁊ ve
ſtimẽta ſua ñ dirũpet. Tu ꝟo iã a q̊ alie-
nabat̃ hec dignitas·ipſe tibi es executor
oꝑprobrij·⁊ ad mãifeſtãdũ finẽ veteriſ inſti-
tuti pertinet eadem diruptio ſacerdotij.

¶ De iudicio Pilati in chriſtuꝫ.
Cap· XLVIII·

Iam vero dilectiſſimi pꝰ
mltiplicatas illuſiões vinctum
Ieſũ tradiderũt Pilato ꝑſidi·

Princeps enĩ ſacerdotũ ac ꝑpli ſeniores
ħ ꝯſilio rẽ gerebãt· vt ab actiõe ſceleꝛ ſui
viderẽt̃ imunes opa manuũ ſb̃trahẽtes
⁊ tela liguarũ exercẽtes·nolẽtes ĩterficere
ħ clamantes: Crucifige crucifige. Quid
hac ſpẽ religiõis ĩiuſti⁹: q̇d hac clemẽtię
ſimulatiõe crudeli⁹ q̃ iudęi lege qȯ vob̃
ñ licet facere licet velle: q̃ rõne qȯ corpa
polluit corda nõ lędit: Cõtamiari ei⁹ oc-
caſione metuiꝗ·cui⁹ ſup vos et ſup filios
vr̃os fundi ſanguinẽ poſtulaſtis: Si nõ
totũ facin⁹ impietas vr̃a pagit: permitti
te p̃ſidẽ iudicare qȯ ſẽtit. Sed vos etiã
ĩ ipſũ ĝues atq; violẽti ĩ id eũ decliare ñ
ſiniꝗ·a q̃ ipſi mẽdacit̃ abſtineꝗ. Pecca-
uit Pilat⁹ faciẽdo qȯ voluit ĩ vr̃am tñ
ꝯſciam ꝯfluit q̇cq̇d furor veſter extorſit.
Tal' etiã illic obſuãtia vr̃a fuit· vt p̃ciũ
qȯ chriſti vẽditor reportauit ĩ gaçophy-
latiũ mitti noluiſtis·cauẽtes·ſ·ne ſacros
loculos pecunia cruẽta pollueret. Cuius
cordis ẽ iſta ſimulatio· ſacerdotũ ꝯſcia
capit qȯ arca tẽpli nõ recipit: Refutat̃
illi⁹ ſanguĩs cõtrectatio·cui⁹ ñ timet̃ effu-
ſio. Quãtiſlib; ita vos fallere circũtega-
tis vmbraculis·ĩiquũ ẽ cũ traditore com
merciũ·q̃ ſanguinẽ iuſtũ ſic̃ ñ licet cõpa-
ri·ita debuit nõ effundi. ¶ Idẽ in eo-
dẽ ſer·viij· Poſt ĩſanas calũniantiũ
voces·p⁹ cõmẽticias ſb̃ordinatorꝫ teſtiũ
falſitates·ad examen Pilati dñs Ieſuſ
põtificũ delegatiõe trãſlat⁹ ẽ· q̇ cũ diuiño
iure neglecto ſe ñ hr̃e regẽ niſi cęſarẽ cla-
maſſent·⁊ tãq; romanis deuoti legib⁹ iu
diciũ om̃e ptãti cęſariꝗ refuaſſent·expetie-
rũt executorẽ magꝗ ſęuicię q̃ arbitꝛ cãę.
Offerebãt enĩ Ieſũ duris nexib⁹ vinctũ
colaphis ⁊ alapis frequẽtib⁹ cęſũ·ſputiſ
oblitũ·clamorib⁹ p̃dãnatũ·vt int̃ tot p̃-
iudicia quẽ oẽs vellẽt perire nõ auderet
Pilat⁹ abſoluere. Deniq; nec ĩ accuſa-
to eo repiſſe culpã· nec ĩ ſñia ſua tenuiſſe
ꝯſtãtiam docet ipſa cognitio.in q̃ iudex
quẽ ĩnocẽtẽ pnũciat dãnat addicẽs ĩiq̇
ꝑpľo ſanguinẽ iuſti·ĩ q̇ abſtinendũ ſibi ⁊
ĩtellectu ꝓprio ſenſerat· et ſomnio vxoris
agñerat. Nõ purgãt cõtamĩatũ animũ
man⁹ lotę·nec ĩ aſperſis aq̃ digiꝗ expiat̃
qȯ familia impia mente cõmittit̃.

¶ De pctõ Pilati et iudęorum. Cap. XLIX.

Excessit q̇dẽ Pilati cul-
pã facin⁹ iudęorꝫ·q̇ illũ noĩe cę-
ſaris t̃ritũ·et ĩuidioſis vocib⁹ ĩ-
crepatũ ad effectũ ſui ſceleꝛ impulerunt.
Sed nec ipſe euaſit reatũ· q̇ coopat⁹ ſe-
ditioſis reliq̇t iudiciũ ꝓprium·et in crimẽ
trãſiuit alienũ. Q; ĝ Pilat⁹ implacabil'
ꝑpli vict⁹ inſania multꝗ Ieſũ dehoneſtari
ludibrijs·⁊ ĩ modicꝗ vexari pmiſit ĩiurijs
Q; eũ flagell' ceſum·ſpinis coronatũ·⁊
amictu irriſorie veſtis indutum aſpectui
pſequẽtiũ oſtẽtauit mitigãdos pculdu-
bio inimicorꝫ aĩos eſtĩauit. Vñ ex ſatu-
ratis ĩuidię odijs·nõ vltra iã crederẽt p-
ſequẽdũ·quẽ tot modis ĩtuebãt̃ afflictũ
Sed cũ ĩardeſceret ira clamãtiũ vt Bar
raban indulgẽtia relaxaret·et crucꝗ pęna
chriſtũ ſuſcipet cũ ꝯſono fremitu diceret̃
a turb: Sanguis ei⁹ ſup nos ⁊ ſup filios
nr̃os: obtinuerũt illi ĩ dãnationẽ ſuã qȯ
ptinacit̃ exigebant·q̇rꝫ dẽtes ſic ꝓpħa te-
ſtat⁹ ẽ: Arma ⁊ ſagittę·⁊ lingua eorꝫ gla-
di⁹ acut⁹ erat. Fruſtra enĩ a crucifigendo
maieſtatis dño man⁹ ꝓprias ꝯtinebãt· ĩ
quẽ lętaliũ vocũ ſpicula ⁊ venenata ver
borꝫ tela iaciebãt · vob̃ vob̃ falſi iudęi ⁊
ſacrilegi ṗncipes ꝑpli totũ facinoris iſti⁹
põdus ĩcũbit. Et licet ĩmanitas ſceleꝛ et
p̃ſidẽ obligarit et milites· oĩs tñ facti ſũ-
ma vos arguit. Et q̇cq̇d ĩ ſupplicio chri-
ſti vel Pilati peccauit iudicium·vel co-
hortis obſequium·ħ vos humani generꝗ
odio digniores facit·q̇r vr̃i furorꝗ ĩpulſu
nec illis ĩnocẽtes eẽ licuit·q̇b⁹ iniq̇tas ve
ſtra non diſplicuit. ¶ Hiero· ſuper
Math·li·iiij· Tradit⁹ ẽ ĝ Ieſus mili-
tib⁹ verberãd⁹·⁊ illud ſacratiſſimũ corp⁹
pectuſq; dei capax flagell' cedit̃·vt q̇r ſcri-
ptũ eſt: Multa flagella pctõris· nos a fla
gell' libaremꝰ dicẽte a ſcp̃tura: Flagellũ nõ
appropinquabit tabernaculo tuo.

¶ De diuerſis intētiōib⁹ traden-
tiū chꝛiſtū. Leo papa· vñ ſ· ſer·
pꝛimo.

Cap· L·

Hoc aūt totū· vt dictum
ē ex illa volūtate qua nos ipſe
dilexit· ac ſemetipſum ꝓ nobis
obtulit coopante in hocipſum deo p̄re·q̄
ꝓprio filio ſuo nō pepcit· ſ ꝓ nobis oīb⁹
tradidit illū. Una ē enī p̄ris et filij volū-
tas·ſicut ē vna diuinitas. De cui⁹ diſpo-
ſitiōis effectu nihil vob iudei grē· nihil
tibi Juda debem⁹·qꝛ ſaluationi q̇dē no
ſtrę ſeruiuit impietas vr̃a·nō ſ vob vo-
lētib⁹· ac p vos factū ē· quicquid manu
dei atqꝫ cōſilio fieri decretum ē. Moꝛs ğ
chꝛiſti libat nos·vos accuſat. Merito ſo
li nō habetꝭ qđ oīb⁹ perire voluiſtis·ꝛ ta-
men tāta ē nr̃i bonitas redemptoꝛis· vt
vos quoqꝫ veniā cōſequi valeatꝭ·ſi chꝛi-
ſtū dei filiū ꝯfitēdo parricidalē illā mali
ciā relinquatꝭ. Nō enī fruſtra ī cruce do-
minus oꝛauit dicēs: Pat̃ dimitte illis·
qꝛ neſciūt q̇d faciūt. ¶ Idem ꝺ eodē
ſer·xvj· Quia ꝟo vt ſcriptū ē manu et
ꝯſilio dei ſ fieri decretū ē. Nūq̇d iniqui
tas pſequētiū ex cōſilio dei oꝛta eſt·et il-
lud facinus qđ oīni mai⁹ ē crimīe manuſ
armauit p̄parationis diuinę. Nō ſ pla-
ne ꝺ ſumma iuſticia ſentiēdū ē· qꝛ diuſū
valde multūqꝫ ꝯtrariū ē id qđ ī iudeoꝝ
malignitate p̄cognitū ꝛ qđ ī xp̄i eſt paſſi
one diſpoſitū. Nō inde ꝓceſſit voluntas
īterficiēdi vnde moꝛiēdi nec de vno exti
tit ſpū atrocitas ſcelerꝭ et tolerātia redē-
ptoꝛis. Impias furētiū man⁹ non īmiſit
ī ſe dominus·ſ admiſit· nec p̄ſciēdo qđ
faciēdū eēt coegit vt fieret·cū tñ ad ſ car
nem ſuſcepiſſet vt fieret. Deniqꝫ int̃ cru-
cifixum et crucifigētes tā diſpares cauſę
ſunt vt qđ a chꝛiſto ſuſceptū ē non poſſit
reſolui·et quod ab illis ē cōmiſſum poſſit
aboleri. Qui enī venit pctōꝛes ſaluos fa
cere·nec ipſis q̇dē īterfectoꝛib⁹ ſuis miſe-
ricoꝛdiā denegauit. Sed impioꝝ malū
ī bonū credētiū cōmutauit·vt mirabilioꝛ
fieret dei gr̃a·nō ſm merita hominū·ſed
ſm multitudinē diuitiaꝝ ſapiē et ſciētię
dei miſericoꝛdit̃ p̄parata·qñ ꝛ ipſos qui
fuderāt ſanguinē ſaluatoꝛis recipet vn-
da baptiſmatꝭ: Ut enī ſcriptū ē. Qui ſer
monem beati Petri receperūt baptiçati
ſunt·et appoſite ſunt ī die illa animę cir-
citer tria milia. Nec itaqꝫ dn̄s Jeſus furo-
rem frementū pati voluit·ī nullo auctoꝛ
eoꝝ crimīs fuit·nec egit vt ſ vellent·ſed
ceſſit vt poſſent. ¶ Idem de eodem
ſer· ix· Aliud ğ crucifixi patiētia· aliud
crucifigētiū egit inſania·nec ad eoſdē re-
rū exitus miſericoꝛdia tēdebat ꝛ ira·cum
p eiuſdē ſanguinis effuſionē chꝛiſtus ſol
ueret mūdi captiuitatē·iudei ꝟo interfi-
cerent oīum redemptoꝛem. ¶ Oꝛige-
nes ſup Math·li·xxiij· De⁹ ergo
tradidit Jeſum ꝓpter ſui miſericoꝛdiaꝫ.
Alij ꝟo tradiderūt eū·iniq̇ ꝓpoſito non
eodē ſ diuiſo· vnuſq̇ſqꝫ ſm ſuā maliciā.
Judas ꝓpter auariciā·ſacerdotes ꝓpter
īuidiā·diabol⁹ ꝓpter timoꝛē·ne auelleret̃
de manu ſua humanū gen⁹ p doctrinaꝫ
eius· nō aduertēs· qm̄ magis eripiendū
erat per moꝛtem ipſius.

¶ De ſuſpēdio ꝓditoꝛis. Glo·ſu
per Math·xxvij·

Cap· LI·

Tunc Judas penitētia
duct⁹ triginta argēteos retulit
eiſqꝫ ꝓiectis ī templo receſſit·ꝛ
abiens laqueo ſe ſuſpendit. Ecce nihil ei
pniam egiſſe ꝓbat·p quā ſcelus coꝛrige-
re nō potuit. Et ſicut ei⁹ pnīa īfructuoſa
fuit· ſic et oblatio illa ī templo reꝓbabil̃
extitit. Per ſ aūt qꝛ ī aere laqueo ſe ſu-
ſpendit cęlo et terrę·peroſum ſe oñdit·qꝛ
nō ſolū ꝓditionis nefas emēdare nequi-
uit·ſed etiā homicidij ꝓprij ſcel⁹ addidit
¶ Leo papa·vnde ſupꝛa ſermo
ne quinto· Meritoqꝫ ſicut propheta
prędixerat: Oꝛatio eius ī peccatuꝫ facta

eſt·quia ſcelere cõſummato tam peruer-
ſa impij fuit cõuerſio·vt etiam pęniten-
do peccaret. ¶ Idem de eodē ſer-
iij· Verūtamē fili⁹ hoīs venerat quere-
re·et ſaluū facere qđ pierat. Et ſic ad re-
demptionē omniū vtebat᷑ malicia ꝑſe-
quentiū·vt ī mortē eius ac reſurrectionis
ſacro ſaluari poſſent etiā īterfectores ei⁹
ſi crederēt. Vn̄ ſceleſtior oībꝫ o Juda ꝛ
īfęlicior extitiſti quē non pn̄ia reuocauit
ad dn̄m·ſ; deſpatio traxit ad laqueum.
Conſumationem crimīs tui potius expe-
ctaſſet·et donec ſanguis chriſti ꝓ pctōri-
bus oībꝫ funderet᷑ informis leti ſuſpēdiū
diſtuliſſet. Cūq; ꝯſciām tuā tot dn̄i mi-
racula·tot dona torquerēt· illa te ſaltem
ſacrā q̄ paſcali cęna iam de ꝑfidia tua ſi
gno diuinę ſciē detectus accepas· a tuo
ꝑcipitio reuocaſſent: Cur de illi⁹ bonita-
te diffidis·q̄ te a corpis ſui cōīone nō re-
pulit: q̄ tibi ad cōplexen dēdū ſe cū turb
et armatoꝝ cohorte venienti pacis oſcu-
lum nō negauit: Sed hō īcōuītibil' ſpi-
ritus vadēs et nō rediēs·cordis ſui ſecu-
tus ē rabiem· et ſtante diabolo a dextris
tuis· iniq̄tatē quā ī ſctōꝝ oīum armaue
ras caput ī tuū ꝟticē retorſiſti·vt q᷑ faci-
nus tuū omnē mēſurā vltiōis exceſſerat
te haberet impietas tua iudicē·te pateret᷑
tua pęna carnificem. ¶ Idem ꝺ eo-
dem ſer·j· Ecce dn̄s orat ī cruce: Pr̄
dimitte illis ⁊c· Quod remediū nec te o
Juda tranſiret·ſi ad eam pn̄iam confu-
giſſes quę te reuocaret ad chriſtū ·non q̄
inſtigaret in laqueū. Dicendo autē pec-
caui trandens ſanguinem iuſtū in impie-
tatis tuę perfidia ꝑſtitiſti·qui Jeſum nō
deum deiq; filiū·ſed noſtrę tm̄ conditio-
nis hominē etiā in extremū mortis ſuę pe
riculum credidiſti· Cuius flexiſſes miſeri
cordiam·ſi non negaſſes eius oīpotenti-
am. ¶ Hiero·ſuper Math·vbi
ſ̄· Principes aūt ſacerdotum acceptis
argenteis dixerūt: Non licet eos mittere
in corbonam· quia preciū ſanguinis eſt.
Vere culicem linquentes et camelū glu-
tientes. Si enī pecuniam illam·quia pre
cium ſanguinis eſt in corbonam non mit
tunt·cur ipſū ſanguinē effūdūt: Glo-
ſa ſuper Matheum vbi ſ̄· Eme-
runt autem ex illis agrum figuli in ſepul
turam peregrinorum·alia quidem volū-
tate·ſc; vt ęternum relinquerent ſuę ne-
quitię monimentum·ſed magnū in factiſ
iniquitatis latet ſacramentum. Figulus
enī deus eſt in cuius poteſtate eſt ex eodē
luto facere aliud vas in honorem· aliud
in contumeliam. Ager eius eſt ſęculū qđ
ſanguinis chriſti precio emitur īmerſum
vt ei cōmortui peregrini conſepeliantur·
et ſic ęternam requiem ſortiantur. Nos
ergo qui peregrini a lege ꝛ prophetis era-
mus eorum praua ſtudia in ſalutem ſu-
ſcepimus·ꝛ in precio ſanguinis chriſti re-
quieſcimus.

¶ De angaria Simōis. Leo pa-pa·vbi ſ̄·ſermone·vj· Cap· LII·

Traditur itaq; domin⁹ ſęuientium voluntati ad irriſi-
onem regię dignationis·iuſſuſ
eſt ſui eē geſtator ſupplicij ·vt impleretur
quod Eſaias ꝓpheta pręuiderat dicēs:
Ecce puer natus eſt nobis· et filius dat⁹
eſt nobis: Cuius imperium ſuper hume-
rum ei⁹. Cū ergo dominus lignū porta-
ret crucis·quod in ſceptrum ſibi conuer-
teret poteſtatis. Hoc quidem erat apud
impiorū oculos grāde ludibriū·ſed ma-
nifeſtabatur fidelibus grande myſteriū
quia glorioſiſſimus diaboli victor et ini-
micarum virtutum potentiſſimus debel-
lator pulcra ſpecie triumphi ſui tropheū
portabat·et inuictę patientię humeris ſi-
gnum ſalutis adorandum regnis omni-
bus inferebat·tanq̄; ꝛ tunc ipſa ſui operi
imagine oēs impatores ſuos cōfirmaret
ac diceret: Qui nō accipit crucem ſuā et
ſeq̄t᷑ me·nō ē me dign⁹. Cūtibꝫ aūt cum
Jeſu turbis ad locū pęne· Simon q̄dā

cyreneus inuētus eſt·in quem ſupplicij li-
gnum a domino trāſferretur · vt ita tali
facto gentiū fides ꝓſignaret᷑· q̇bꝫ chriſti
crux nō ↄfuſio erat fut̄a ſꝫ gl'ia. Nō ḡ fu-
it iſtud fortuitū·ſꝫ figuratū ⁊ myſticū· vt
iudeis ī chriſtū ſeuiētibꝫ ad ei cōpatiēdū
occurreret alienigena ſiue ꝑegrinꝰ· dicē-
te ap̄lo: Q̄ ſi cōpatimur et ↄregnabimꝰ.
Per hāc enī t̄nſlationē a circūciſiōe ad
ꝓputiū a filijs carnalibꝫ ad filios ſpirita
les īmaculati agni ꝓpitiatio ⁊ omniū ſa-
cramētoꝝ trāſibat plenitudo. Siquidē
paſca nr̄m· vt ait ap̄ls: īmolatꝰ ē chriſtꝰ·
q̇ ſe noīat vere recōciliatiōis ſacr̄m·offe-
rēs pr̄i nō ī tēplo·cuiꝰ iā erat finita reue-
rētia·nec int̄ ſepta ciuitatꝭ ob meritū ſui
ſcelerꝭ diruēda·ſꝫ forꝭ crucifixꝰ ē ex̄ caſtra·
vt veteꝝ victimaꝝ ceſſante myſterio·no-
ua hoſtia·nouo imponeret᷑ altari·et crux
chriſti nō tēpli eēt ara ſꝫ mūdi. ¶ Hie-
ro·ſup Math· Alit᷑ vero Simon q̇
crucē ī angaria portabat·ipſe eſt qui pro
humana laude laborat.

¶ De adductu dn̄i ī locū caluarie. Idem ibidem. Cap· LIII·

Adducūt ergo Jeſuz in
caluarie locum vt crucifigeret᷑.
Ecce h̄ Abel a fratre ſuo ī agrū
educit᷑·vt ibi ꝑimat᷑. ¶ Jſidorꝰ ſup
Reg·iiij· Paruuli q̄z illudētes Heli-
ſeo·i·ſaluti dei·iudeoꝝ ꝑſonā habent q̇
ad crucē ſb̄ſannabāt dn̄o ſaluatori. Q̄
aūt dicūt: Aſcēde calue aſcēde calue·q̇d
ē niſi ꝙ chriſtꝰ aſcēſurꝰ erat ī crucē ī loco
caluarie. Jtaqꝫ ↄuerſus maledixit eos He
liſeꝰ·vn̄ duo vrſi de ſilua exierūt·⁊ q̄dra-
gitaduos pueros blaſphemātes īterfece-
rūt. Sic ⁊ chriſtꝰ poſtq̄ȝ aſcēdit ī celū·ſic
Heliſeꝰ ī bethel·i·ī domū dn̄i·ↄuerſus ma-
ledixit iudeis· et anno q̄dragesimo ſc̄d̄o
aſcēſiōis ſue duos vrſos īmiſit de ſiluis
gētiū. Veſpaſianū ſcꝫ ⁊ Titū q̇ deiece-
runt eos ſtrage crudeli. ¶ Leo papa
vn ſ̄·ſer·x· Jtaqꝫ dn̄o ad locū ſue cla
rificatiōis eūte·⁊ miſericordia ab impioꝝ
tabernacul' exeūte·vt īpleret᷑ qđ ſcp̄tū eſt:
Longe a peccatoribꝫ ſalꝰ·multitudo ꝑp̄li ſeq̄-
bat᷑·illū mulieꝝ q̄ȝ plāgētiū ⁊ lamētatiū
eū. Solet enī īfirmoꝝ ſexꝰ etiā ꝓ his qui
morte digni ſūt ī lachrymas cōmoueri ⁊
dānatoꝝ exitꝰ ꝓ cōis nāe ↄſideratiōe mi
ſereri. Sed hūc plāctum ſibi dn̄s Jeſus
dedignat᷑ īpēdi·q̄r n̄ decet luctꝰ triūphū
nec victoriā lamentū. Deniqꝫ ↄuerſus ad
eas dixit: Filie hierl'm nolite flere ſuper
me·ſꝫ ſup vos ipſas flete·⁊ ſup filios ve-
ſtros·q̄r dies veniēt ī q̇bꝫ dicēt: Btē ſte-
riles ⁊ vētres q̇ nō genuerūt·⁊ vbera q̄ n̄
lactauerūt: Vbi iā ē triſticia crucifigēdi
vbi formido morituri: Ecce n̄ t̄ret aīum
paſſuri hora ſupplicij·⁊ docens ꝓ ſe nullā
flēdi eē rōnē·īdicit pn̄az denūciādo vī-
dictā. Nō ē īq̄t ꝙ ī me dolere debeatꝭ fi-
lie hierl'm ꝓ vob̄ plāgite·⁊ ꝓ filijs veſtris
eiulate. Lugēdū plane vob̄ ē nō đ ſalua
tore credētiū·ſꝫ de īpietate ꝑeūtiū. Ego
crucē volēs ſuſtineo ⁊ mortē ī me quā ꝑ-
emptur'ſū admitto. Nolite flere ꝓ mūdi
redēptiōe morietē· quē ī maieſtate patrꝭ
videbitis iudicantem.

¶ De eiꝰ crucifixione. Glo·ſuper Math·xv·ca· Cap· LIIII·

Tunc ergo crucifigentes
eū diuiſerūt ſibi veſtimēta ſua ꝑ
ſortē ī q̄ttuor ꝑtes ſ᷒m nūeꝝ mi
litū q̇ crucifixerūt eū·erat aut hora t̄tia ſ᷒m
Marcū·qn̄·ſ·iudei crucifixerūt illū. Nā
milites quidē crucifixerūt eū manibꝫ·qđ
factū eſt ſc̄d̄m Johānē hora quaſi ſexta·
ſed iudei ꝑus linguis·qđ factuȝ eſt hora
tertia. Qui magis vtiqꝫ dicēdi ſunt eum
crucifixiſſe·q̄uis hoc nitant᷑ diſſimulare
q̄ȝ milites·qui ſc̄d̄m officiū ſuū duci ſuo
paruere. ¶ Glo·ſuper Johannē
xix· Jam quidē inceperat ſexta diei ho-
ra·quādo ſc̄d̄m Johannē Pilatus ſe-
dit pro tribunali. Dumqꝫ Jeſus duce-
retur ad crucē ac cetera gererētur·cōple-
ta ē ſexta·ſ·ex q̇ tenebre fuerūt ſup terrā
vſqꝫ ad horā nonā. Veꝝ ne facinus hoc

retorq̃ret̃ ĩ romanos· ſ; magis in iudęos
dic̃ Marc⁹· ipſũ hora t̃tia crucifixũ· q̃ ſcʒ
iudęi morte illi⁹ clamauerũt totũq; fecerũt
qđ fieri extorſerunt. ¶ Gloſa ſuper
Math· vbi s̃· Sed ⁊ cũ eo crucifixe-
rũt duos latrones· vnũ a dextrꝭ et vnũ a
ſiniſtrꝭ· vt ĩpleret̃ ſcp̃tã· q̃ p̃dixerat eũ de-
putãdũ cũ ĩpijs· et vt ipſe dñs vnũ aſſu-
meret alteꝝ relĩq̃ret. Nã q̃ fide ⁊ ꝯfeſſiõe
chriſti vl̃ agonẽ martyrij vl̃ quãlibet ar-
tã ꝯtinẽtiã ſb̃eũt· ⁊ ſ; ꝓ ęt̃na glĩa gerunt
dextri latronis merito ⁊ fide ſignt̃. Qui
x̃o ꝓ hũana glĩa vl̃ q̃libet intẽtiõe min⁹
dig̃ ſ; faciũt ſiniſtri latronis mẽtẽ et act⁹
imitant̃. ¶ Aug⁹· ſup Job· omel̃
Cruciat⁹ aũt a cruce dĩ· q: pendẽtes in li-
gnis crucifixi ꝑducta ⁊ acerba morte ne-
cabãt̃. Nã diu q̃dẽ ĩ cruce viuebãt· ñ ꝙ
vita lõgior eligẽt̃· ſ; q: mors ipſa ꝓtẽde-
bat̃· ne dolor citi⁹ finiret̃. ¶ Hiero· ſu
per p̃s̃· xxvij· Cãtate d̃ñõ cãticum
nouũ. Cãticũ q̃ppe nouũ ẽ fili⁹ dei cruci-
fix⁹ qđ nũq̃ȝ fuat auditũ. Cãtate inquit
dño cãticũ nouũ· q: mirabilia fec̃. Circa
filiũ viduę q̃ iacebat mortu⁹ ĩ cęnaculo:
venit ſiq̃dẽ Heliſę⁹ ac ſe ꝯ̃xit· ⁊ os ſuum
ad os ei⁹ man⁹ ad man⁹· pedes ad pedes
poſuit· vt viuificaret mortuũʒ ſe ꝯ̃xit· q:
cũ ĩ forma dei eet· formam ſerui accepit.
¶ Idẽ ſuper Eſa· li· xvij· Expandi
iq̃t man⁹ meas ad p̃p̃lm ñ credẽtẽ· ſ; ꝯ̃di-
cẽtẽ m̃. Chriſt⁹ vtiq; man⁹ ſuas ad p̃p̃lm
nõ credẽtẽ ĩ cruce expãdit cũ ait: Pater
ig̃ſce ill̃· q: neſciũt q̃d faciũt. Poſſumus
etiã ĩ expãſiõe manuũ largitatem accipe
donãtꝭ· et etiã clemẽtiã parẽtꝭ filios ſuos ĩ
ſinũ recipe geſtiẽtꝭ. ¶ Chryſo· in ſer·
d̃ cruce ⁊ latrone. Ob ſ; aũt chriſt⁹
ĩ excelſo ligno ĩmolabat̃· vt etiã ipſi⁹ aerꝭ
nã mũdaret̃. Sʒ et ſil̃e bñficiũ ſenſit t̃ra
decurſi ex latẽ ſanguĩs ſtillatiõe munda-
ta. ¶ Ambro· ſup Ps̃· xxxv· Eſu
rire cepim⁹ ꝑ lignũ· q: d̃ ligno interdicto
caro ſuſcepit alimẽtũ. Jõq; dñs ĩ chriſto
carnẽ ⁊ lignũ iũxit vt ceſſaret fameſ antiq̃
et vitę redderet̃ gr̃a. Beatũ lignũ dñi q̃d
omniũ pctã crucifixit· ⁊ ei⁹ caro btã q̃ vi-
ctũ oĩb; miniſtrauit. ¶ Leo papa vñ
s̃· Deniq; d̃ iſtrumẽto qđ ĩiq̃tas iudęorũ
pauit ad pęnã redẽptorꝭ g̃dũ nob̃ fec̃ ad
glĩã. ¶ Aug⁹· ĩ quodã ſer· Crux etiã
dñica fuit q̃dã ſchola· ibi mgr̃ latronem
docuit· ⁊ lignũ pẽdentꝭ factum eſt cathe-
dra docentis.

¶ De orõne illi⁹ ꝓ crucifixorib⁹ Leo papa. vbi s̃ ſer· xj. Cap. LV.

Hmiſit igit̃ ĩ ſe chriſtus
ĩpias furẽtiũ man⁹ q̃ dũ incũbe-
rẽt ꝓprio ſceleri famulatę ſunt
redẽptori. Cui⁹ etiã circa ĩterfectores ſu-
os erat tanta pietatꝭ affectio· vt de cruce
ſupplicãs p̃ri nõ ſe vĩdicari· ſ; ill̃ poſtula-
ret ig̃ſci dicẽs: Pr̃ ig̃ſce ill̃· q: neſciũt q̃d
faciũt. De cui⁹ itaq; orõnis potentia fuit
p̃dicatio Petri apl̃i ex his q̃ dixerũt: ſan-
guis ei⁹ ſup nos ⁊ ſup filios nr̃os· mł̃toꝝ
ꝯ̃uteret corda vt vno die baptiçarent̃ fere
tria milia iudęoꝝ. Fieretq; omnium cor
vnũ ⁊ aĩa vna patoꝝ ꝓ eo mori quẽ po-
ſcerãt crucifigi. Ad hãc ĩdulgẽtiã t̃ditor
Judas ꝑuenire ñ potuit· qm̃ ꝑditiõis fi-
li⁹ cui diabol⁹ ſtabat a dextrꝭ ꝑus ĩ deſpa
tionẽ tranſijt· q̃ȝ ſacr̃m chriſt⁹ gnãl̃ ĩple-
ret redẽptiõis. Nã mortuo ꝓ oĩb; impijſ
dño· potuiſſet etiã ſ; forte ꝯſeq̃ remediũ·
ſi nõ feſtiaſſet ad laqueũ. Sed maligno
cordi nunc furti fraudiũ dedit· nũc parri
cidalib; cõmercijs occupatio nihil vnq̃ȝ
documentorum mĩę ſaluatorꝭ inſederat
nec pijs aurib; accepat dñi x̃ba dicentꝭ:
Nõ veni vocare iuſtos ſ; pctõres· ⁊ vẽit
fili⁹ hoĩs q̃rẽ ⁊ ſaluũ facẽ qđ ꝑierat. Nec
ĩtellexerat clemẽtiã chriſti· q̃ ñ ſolũ corpo-
reis infirmitatibus medebatur· ſed etiaȝ
vulneꝝ debiliũ curabat aĩaꝝ· Dicẽs pa
ralitico: Cõfide fili remittũt̃ tibi peccata
tua. Dicẽs et oblatę ſibi adulterę: Nec
ego te ꝯdẽnabo vade et ampli⁹ noli pec-
care. Vt ꝑ oĩa opa ſua oſtenderet ĩ illo
aduẽtu ſuo ſaluatorẽ mũdi ſe veniſſe nõ
iudicẽ. A q̃ ĩtellectu alienat⁹ impi⁹ t̃ditor

inſurrexit ĩ ſemetipſum· nõ iudicio pni-
tentis· ſ; furore pẽnẽ· vt q̇ vitę auctorẽ ĩ-
terfectoribꝯ vẽdidiſſet· ĩ augmẽtũ ſuę dã-
nationis etiã moriẽdo peccaret. Ꝗ ergo
falſi teſtes· ꝙ cruenti principes· ꝙ ipĩ ſa-
cerdotes ĩ dñi nr̃i Jeſu chriſti teſtionio·
ignauia pſidis ⁊ famulatu impię cohor-
tis egerũt· ⁊ deteſtãdũ vniuẽſis ſeculis· et
amplectẽdũ fuit. Crux enĩ dñi ſicͭ ĩ iudę-
orũ erat mẽte crudelis· ita ẽ ĩ crucifixi vir-
tute mirabilꝭ. Furit ĩ vnũ pplus· ⁊ miſeretꝛ
omniũ chriſtꝰ. Q̃d ſęuitia ĩfertꝛ· ptãte ſu-
ſcipitꝛ· vt licẽtia facinoris opꝰ ĩpleat ętnę
voluntatꝭ. Vñ ſalua fide actionũ q̃ tpe
dñicę paſſiõis ĩplete ſũt ĩtelligamꝰ ñ ſo-
lũ remiſſionẽ pctõꝝ ĩ chriſto cõpletã· ſed
etiã iuſticię formã eſſe ꝓpoſitam.

De triũpho crucis. Beda ſup Tobiã. Cap. LVI.

Sicut Tobie piſcis oc-
currit illum deuorare cupiens
Sic et dño ĩ cruce paſſo venit
diabolꝰ q̇ eum crucifigi docuerat· ſi forte
q̇d ĩ eiꝰ aĩa inueniret q̃rẽs. Glo· ſup
Lucã· iiij· c· Olim cũ ab eo tẽptaretꝛ ĩ
deſerto ꝯſũmata oĩ tẽptatiõe diabolꝰ re-
ceſſit ab illo videlicet vſqꝫ ad tp̃s paſſi-
onis· qñ iã nõ tantũ vt p̃us dolis ſ; apte
ꝯ eũ pugnauit· ſcꝫ p miſtros iniquitatis
Leo papa. vñ ẽ· ſer· j· Exaltatꝰ
g̃ dñs Jeſus chriſtꝰ ĩ ligno· mortẽ ĩ mor-
tis actorẽ retorſit· et oĩs p̃ncipatꝰ aduer-
ſaſqꝫ ꝟtutes p obiectionẽ paſſibilis car-
nis eliſit in ſe admittens audaciã hoſtis
antiq̇· q̇ ĩ obnoxiã ſibi ſęuiendo naturã
etiã ibi exactor auſꝰ ẽ eẽ debiti· vbi nllm
potuit veſtigiũ ĩueniri pctĩ. Euacuatũ ẽ
g̊ gnãle illd̃ ac lętale chirographũ vẽdi-
tiõis nrę· et pactũ captiuitatꝭ ĩ ius trãſijt
redemptoris. Claui q̇ manꝰ dñi pedeſqꝫ
trãſfodierũt ꝑpetuis vulneribꝯ cõfixere
diabolũ· ⁊ ſctõꝝ pęna mẽbroꝝ inimicoꝝ
fuit ĩterfectio ptãtũ· ſic ſuã ꝯſummãte vi-
ctoriã chriſto· vt oẽs q̇ ĩ eum crederẽt· in
ipſo triũpharẽt et cum ipſo. Hinc ⁊ eoꝝ
dicitꝛ· his q̇ credũt in eũ· qꝛ in cornibꝯ ſuę
crucꝭ ventilauit ĩimicũ. Crucifixꝰ q̇dẽ cor-
pore fuit· ſed vere demones ibi crucifixit
Hiero· ſuper Pſ̃· xxj· Hinc ⁊
Pſ̃· dicͭ: Exaltabitꝛ ſicͭ vnicornis cornu
meũ. Ac ſi dicat: Alij q̇dẽ habẽt pl'a cor-
nua· ſcꝫ vanę ptãtꝭ· ego aũt vnũ ſolũ ha-
beo cornu· ſicͭ vnicornis: Mihi enĩ abſit
gloriari· niſi ĩ cruce dñi nr̃i Jeſu chriſti.
Aug· ſup Bti imaculati. Hic
et alibi ait: Amputa dñe opprobriũ meũ.
Abſtulit opprobriũ meũ opprobrio ſuo do-
minꝰ Jeſus· q̇ rh ẽ crucifixꝰ. Si aũt opp-
briũ tuũ dñe Jeſu nob ẽ glĩa· quãta erit
glĩa tua: Tuę glĩe pticipatiõe q̇d erimꝰ
cuiꝰ opprobrio glĩoſi ſumꝰ. Aug· in
ſer· quodã. Muſcipula diaboli crux
chriſti· eſca q̃ capetꝛ mors dñi. Exultauit
diabolꝰ qñ mortuꝰ ẽ dñs· ſ; ipſe morte il-
liꝰ ẽ victꝰ. Bern· ĩ meditatiõibꝰ
ſuis. Tu es dñe Jeſu q̃ tenerrimꝰ ligni
ꝟmiculꝰ q̇ ꝟginalitꝛ editꝰ oẽm duriciã p-
forãs hũilitate tua et charitate· vno ĩpe-
tu ſpũs tui octingentos interficͭ p̃ncipes
malicię. Aug· ſup Pſ̃· Deniqꝫ ſicͭ
p̃dictũ ẽ ĩ pſ̃· Deꝰ regnãt a ligno· vide-
licet chriſtꝰ q̇ de cruce reges vicit· ⁊ ſbiu-
gans ipſam crucẽ in fronte fixit.

De gratia crucis et eius laude. Hiero· ſup ẽ· Pſ̃· lxxxix· Cap LVII.

Itaqꝫ crucis ſignum ve-
xillũ nr̃m ẽ· vñ ſcp̄tũ ẽ: Signa-
tũ ẽ ſup nos lumẽ vultꝰ tui dñe
Idẽ ſuper Pſ̃· xcv· Crux chriſti
colũna ẽ hũani generꝭ. Dico aũt crucẽ ñ
lignũ ſ; paſſionẽ. Aug· ſup Joh·
omelꝛ· Olĩ q̇dẽ nihil erat ĩ carne ĩtole-
rabiliꝰ: nunc autẽ nihil ĩ fronte glorioſiꝰ
apoſtolo dicente: Mihi aũt abſit glĩari
niſi in cruce dñi nr̃i Jeſu chriſti. Quid g̊
ſeruat fideli ſuo· q̇ talẽ honorẽ dedit ſup-
plicio ſuo: Deniqꝫ nũc ĩ pęnis reoꝝ· nõ
ẽ ĩ vſu romanoꝝ. Vbi nãqꝫ dñi crux ho-
noratꝛ putatũ ẽ ꝙ et reꝰ honoraretꝛ ſi cru-
cifigeretꝛ. Ambro· ſup Pſ̃· xlvj·

Vn̄ quoq; nauigāt q̄ ī māib; ſuis crucē
chriſti ſic arborē ꝑferūt·et īde flabra ven
toꝝ explorāt·vt in ligno dn̄i tuti atq; ſe
curi corpa ſua dirigāt ad grām ſpūſſcti.
Alioqn ī ſpū inqt vehemēti ɔteres naues
tharſis. Naues enī corpa nr̄a ſunt q̄ va
go diuſaꝝ paſſionū fluctu mouēt̄·et niſi
gubnatorē habeāt cito mergūt̄. ¶ Hie
ro·ſup ps̄. Propt̄ hoc etiā dn̄s vt
nos ī altū d̄ t̄ra tolleret ī crucē ɔſcendit.
Vn̄ puto crucē illi⁹ eſſe ſcalā quam Ja
cob ad celū erectā vidit. ¶ Chryſo· i
ſer· de diuite et Lazaro. Deniq;
crux chriſti clauis ē padiſi. Crux eſt ſpes
chriſtianoꝝ·reſurrectio mortuoꝝ. ¶ Idē
in ſer. d̄ cruce et latrone. Crux eſt
dux cecoꝝ·bacul⁹ claudoꝝ·ɔſolatio pau
peꝝ·refrenatio diuitū. Crux ē male viuen
tium pena· aduerſus demōes victoria.
Crux ē pedagog⁹ adoleſcētiū·port⁹ na
uigātiū·part⁹ piclitātiū·mur⁹ obſeſſoꝝ·
ſpes deſpatoꝝ·ɔſilian⁹ iuſtoꝝ·reqes tri
bulatorū·cuſtos puulorū·caput virorū·
finis ſenū. Crux ē magnificētia regū·ſcu
tū ppetuū. Crux ē ſapiētia ſtultoꝝ·liber
tas ſeruoꝝ·phia impitoꝝ·lex impiorū.
Crux eſt ꝑconiçatio pphaꝝ·annūciatio
apl'oꝝ·gl'iatio martyrū. Crux abſtinētia
ē monachoꝝ·caſtitas virginū·eccl'ie fun
damētū. Crux ē vt⁹ īfirmoꝝ·panis eſu
riētiū·ptectio nudoꝝ. ¶ Idē de eo
dem. Crux eſt g̊ q̄ pus ſignū dedecoris
apud oēs fuit·ei⁹ īfamiā chriſt⁹ mirādis
bn̄ficijs decorauit. Sed ꝛ ipſo d̄ celo ve
niēte·angeli ſignū illd̄ excelſ humerī por
tabūt·et regalē nob̄ aduētū tāq; vexillo
et pompa regali pcedēte nūciabūt. Nec
ſolū crucē·ſ; ꝛ vulnera corpis ſui demō
ſtrabit·vt oſtendat ſe vere eſſe qui cruci
fixus fuit.

¶ De reuerēti ei⁹ ſalutātiōe. Ra
banus in li·de laude crucis·j·
¶ Cap· LVIII·

O Crux q̄ ſūmi es noto de
dicata tropheo. O crux q̄ chri
ſti es caro benedicta triumpho. O crux
q̄ excellis toto·et dominaris olympo. O
crux dux miſero·latoq; redēptio mundo
Te patriarcharū laudabil' actio ſignat.
Plebſq; pphetarū diuino famie iuſſa.
Agmen apl'icū pandit tua rite trophea.
Martyꝝ et ipſe chor⁹ effuſo iure cruore.
En alma crucꝭ·en fabrica ſctā ſalutꝭ. En
thron⁹ h̄ regꝭ·h̄ cōſolatio mūdi. Signa
crucꝭ xp̄i ſeraphin celeſtia mōſtrat. Diſ
tenſiſq; alis·brachia tēſa notāt. Forma
ſacrata crucꝭ venerando fulget amictu.
Magn⁹ neſcit honor lęt⁹ loq̄r h̄ natiōi.
Crux ſacra tu ęt̄ni es regis victoria chri
ſti. Eſt orbi toti dn̄i quoq; paſſio vita.
In cruce lex dn̄i decorat̄ luce choruſca.
Gentes ꝛ lingue·ſociant̄ laude ſacrata.
Crux ęt̄na dei es lux niuis in arce poloꝝ.
Crux ſuperis placida es·crux hic nauta
mundo. Rabanū memet clemens rogo
chriſte tuere. O pie iudicio. O vere bona
et ſctā crux chriſti·q̇s te rite totā enarra
re pōt? Aut ɔdigne laudare q̄ celeſtiū ar
canorū pia es reuelatrix·myſterioꝝ veri
ſacra ɔſuatrix·ſacr̄oꝝ chriſti idonea di
ſpēſatrix. In te angeli gaudia ſua accu
mulata cōſpiciūt. In te hoīes iura ſalutꝭ
ſue recog̊ſcūt. In te īferi iuſtā retributio
nē fraudis ſue pcipiūt·preterita renouaſ
pn̄tia illuſtras·futa ꝑmōſtras· pdita re
q̇ris· īuēta cuſtodis·lapſa reſtituis· et in
viā pacꝭ dirigꝭ. Tu ęt̄ni regis es victoria
celeſtis militię leticia·t̊igenariū q̊; potē
tia. Tu pctōꝝ remiſſio·pietatꝭ exhibitio·
meritorū augmentatio. Tu infirmorum
remedium·laborantium auxilium·laſſo
rum refrigerium. Tu cura egrotos me
dicās·tu gaudium meſtos ɔſolās·tu ſa
nitas dolentes letificās. Tu ſtatus recte
credentium·tu firmitas bene operātium·
tu beatitudo rite perſeuerantiū. Et q̇c
quid digne de redemptione mūdi poteſt
cogitari·quicq̇d lingua rite loqui ad lau
dem tuam decentiſſime poſſunt aptari·
quia quicquid ī te laudat̄ crucifixo in te
chriſto regi deputat̄. ¶ Idē ī li·ij·Sal
ue crux dei venerāda doctrix orbis traꝝ.

ſapiētia·lumē·⁊ ꝟa laus· ⁊ amica ꝟtꝰ·⁊ clara pħia apud celicolas atqꝫ t̄rigenas ĩdeſinent̄ viges· quā magiſ decet imꝑialē vocari thronū qꝫ ſeruile tormentū. Nā imꝑator et rex nr̄ chriſtꝰ in te ſibi regnū ⁊ ptātem ĩ celo ⁊ ĩ t̄ra ꝯquiſiuit·hoſtes ſuꝑauit·et deo mūdū recōciliauit. O chriſtiāi ꝑli vexillū ·framea q̄ cū hoſte ſortim̄ bellū·te obſecro vt pectꝰ meū ĩfirmū tua bñdictas ꝟtute q̊ dignꝰ laudibꝫ etni regiſ in te triūphū decantare valeā· quō ſcꝫ celeſtia ſil̓ ac t̄rena vno federe ꝯiūgas·pactū ꝯfirmes·⁊ mortiſ vincula diſſoluas. O lignū vitale·ara ſalutifera·ſpes vite etne. O crux alma dei hucuſqꝫ quātum potui laudē tuā cecini. Sed qꝛ triūphū ꝑpetē expectiſ quē ĩ mortalibꝫ plene ñ inuenis·cōiūge te ad agmīa celeſtia angeloꝝ agmina·ibiqꝫ tibi laus ꝑpetua ꝑ cuncta ſonabit ſcl̄a. Tu qꝫ dñe Jeſu chriſte qñ aduenerꝭ iudicare viuos et mortuos·et apparebit ſignū tuū ĩ celo·plangētqꝫ ſe ſuꝑ te oēs tribꝫ t̄re intuētes ĩ eū quē pupugerūt: Obſecro vt tūc a flammis victricibꝰ me ſctā crux ſuſcipiat·⁊ ab ira agni defēdat. Interim qꝫdiu ſum ĩ h̄ corpuſculo dirige me ĩ ſemita recta·fide catholica·ſuſtenta ſpe firma·et refice dilectiōe tua·vt ſis mihi refrigeriū ĩ via quā deſidero habere requiē ĩ patria. Sine vlla nāqꝫ diffidētia oīa ꝓmiſſa tua ꝟiſſima eē credo· iudicia tua rectiſſima pertimeſco ·dona tua dilectiſſima expecto.

¶De pia eiꝰ ſignificatione. Augꝰ· ſuper Johānem omel̓·iij
Cap· LIX·

Porro latitudo crucis ſignificat oꝑa bona ĩ latitudine charitatꝭ·lōgitudo ꝑſeuerantiā ĩ longitudine ſuꝑnū finē q̊ cūcta ſunt referēda· ꝓfūditas ꝟo q̄ latet bona nr̄a q̄ de ꝓfunditate grē dei ꝓcedūt q̄ cōprehendi nō pōt. ¶Rabanꝰ vbi ſ̄· Alit̄ cardinaliū ꝟtutū q̄driga q̄tuor cornibꝰ ſctē crucꝭ decent̄ aptata oñdit ſctāꝝ ſpecieꝝ ſeriē et ipſa ꝓcedēte ĩ triumpho regꝭ chriſti victorie ꝯſecratā·et ꝑ eiꝰ paſſione orbi toti eē ꝓficuā ad impetrādū fructū pietatꝭ·⁊ ad eternā btitudinē adipiſcēdā. Virtꝰ enī ē animi habitus·nature decꝰ· vite ratio·moꝝ nobilitas·⁊ vite moderatio. Que cūcta o crux ſctā religioſꝭ hoībꝫ tradis·⁊ cūcta ſil̓ bñplacita deo atqꝫ ſalubria depromis·arbor odoris ſuauiſſimi· ⁊ expāſiōe pulcraꝝ frōdiū latiſſima· hortꝰ deliciaꝝ ĩcompabilis affluēs vbertate largiſſima floribꝫ ꝟtutū·⁊ folijs verboꝝ iocūdiſſima. Grandis ꝯſolatio fidelibꝫ ē ſpes ſctē crucꝭ·⁊ materiā tribuit laudis· qꝛ bonitatē nos facit ſcire creatoris. Crux chriſti via ē iuſtoꝝ ·aſcēſus ad celū·rota de ĩfimis ad ſuꝑiora nos trahēs celi dux et ianua regni. Huius ꝑs erecta diuinū·trāſuerſa cōmēdat amorē fraternū. Cuiꝰ amoris ĩtegritatē chriſtus nob oñdit·ac ſuo exemplo nos ĩſtruxit q̊ dilectā animā ſuā in cruce moriēs ꝓ amicꝭ ſuis poſuit·⁊ nos idē facere docuit. Hūc amorē o deꝰ ſuꝑlaudabilis·tu pone ĩ me et timor noxiꝰ atqꝫ carnalis affectꝰ ꝓcul recedāt a me· ⁊ glīa ſctē crucꝭ ſctā ⁊ multiplicata mecū ĩ vera ꝓmiſſione dignaqꝫ laude ĩ etnū ꝑſiſtat. Ipſaqꝫ mihi carmine et amore venerabil̓ ſꝑ laus ĩ ore meo· ⁊ ĩ corde exultatio ſempitna permaneat. Nos quoqꝫ p̄cor celeſtes plebes angelorū·aīaſqꝫ iuſtoꝝ q̊ ĩ ꝯſpectu diuīe maieſtatꝭ ꝟacit̄ exultatꝭ·vt ſic alleluia ſine ceſſatiōe·⁊ amē deo chriſto in etnū cantatꝭ· ita quoqꝫ noſtraꝫ ſortē p̄cibꝫ adiuuare ſtudeatꝭ·q̄tenꝰ btitudinē verā quā tenetꝭ iā ꝑfecte tandē ⁊ nos ꝑ grām chriſti mereamur accipe.

¶De ſalubri eiꝰ imitatiōe. Gloſ· ſuꝑ Job·xviij· Cap· LX·

Idcirco autē dñs ipſe ſibi baiulauit crucē humerꝭ ſuis· vt eā cōmēdaret imitaturꝭ. Vñ ⁊ p̄mo q̄dē portauit eā·qꝛ p̄or paſſus eſt· poſtea ꝟo Simoni cyreneo impoſita eſt·

q̄ꝛ nos vtiq̄ꝫ debemus ſeq̄ veſtigia eius.

¶ Ambro· ſup. Bti imaculati. Apprehēdam⁹ ḡ caudā crucifixi ſerpētiſ illius· vt eius poteſtatē regiā agſcere poſſimus.

¶ Bern̄· vbi s· Vere q̄ crucem timet· ipſe ſibi teſtis ē ꝙ ad huc latro eſt In cruce pēdet oīs fruct⁹ vitę· q̄ꝛ ipſe eſt in medio padiſi arboꝛ vitę· ipſe ē mēſtoꝝ ꝯſolatio· eſuriētiū refectio· pfectoꝝ gloriatio. Circūire poſſum dn̄e celū et terrā· mare et aridā· et nuſq̄ꝫ te niſi ī cruce inueniam· ibi dormis· ibi paſcis· ibi cubas in meridie.

¶ Idem ī ſer· quodam. Nullus ḡ te q̄rit· null⁹ niſi crucifix⁹ inuenit. Mihi oīno tibi adherere bonū ē. O caput glorioſum ſeq̄r te q̄cūq̄ꝫ ieris. Si trāſierī p ignē nō diuellar a te· nec timebo mala q̄m tu mecū es. Tu dolores meos portas· ꝛ trāſis p anguſtum foramen paſſiōis vt latū p̄beas īgreſſū ſequētib⁹ mēbris.

¶ Aug⁹· in li· d̾ gratia noui teſtamenti. Itaq̄ꝫ nr̄am pegrinationē intelligētes in hac vita nos crucifigamus ī latitudine bonoꝝ opeꝝ manus extendētes ac ſurſum coꝛ habētes· ꝛ h̄ totū nō nobis· ſ; illi⁹ miſericordię cui⁹ profunda ſūt iudicia tribuētes. Hinc enī et ipſe nos admonet dicēs:

¶ Greg⁹· in omel̄· xxxij· Si quis vult venire poſt me abneget ſemetipſum· et tollat crucem ſuā quotidie ꝛ ſeq̄t̄ me. Duob⁹ aūt modis tollit̄ crux· cū aut p abſtinētiā afficit̄ corp⁹· aut p ꝓximi compaſſionē affligit̄ anim⁹. Pēſem⁹ q̄lit̄ vtroq̄ꝫ modo paulus crucē ſuā tulerat q̄ dicebat: Caſtigo corp⁹ meū· et ī ſeruitutē redigo ⁊c. Ecce ī afflictione corpis audiuim⁹ crucem carnis· audiam⁹ ī compaſſione ꝓximi crucē mentī. Ait enī: Quis infirmat̄· et ego nō infirmoꝛ: Quis ſcandaliçat̄· et ego non vroꝛ: Perfect⁹ quippe p̄dicatoꝛ· vt exemplum daret abſtinētię· crucē portabat in corpe. Et q̄ꝛ ī ſe damna trahebat īfirmitatis alienę· crucē portabat ī mente.

¶ De titulo triūphali. Glo· ſup Math· xxvij.

Cap. LXI.

Nunc et cauſam ipſi⁹ ſup caput eius ſcriptā impoſuerunt Pro q̄ videlicet eū iudei Pilato tradiderunt.

¶ Glo· ſup· Ps̄· xv· Erat aūt ī titulo ſcriptū: Hic ē Ieſus naçaren⁹ rex iudeoꝝ. Quē videlicet titulū a Pilato cruci ſuppoſitū cū mſti iudeoꝝ vellēt delē· dicētes: Noli ſcribē rex iudeoꝝ· ſ; q̄ꝛ h̄ dixit: Rex ſū iudeoꝝ Pilat⁹ r̄ndit: Q̄d ſcripſi ſcripſi. Ibi videlicet q̄ſuis p neſciētem deo ſignāte· ꝙ regnū chriſti p paſſiōis hūilitatē neq̄q̄ꝫ īfirmaret̄· ſ; poti⁹ ꝯfirmaret̄. De quo ſc; regno agit̄ in Ps̄· xv· Ideoq̄ꝫ Eſdras de illi⁹ tituli inſcptione quā per ſpm̄ ſctm̄ p̄uidit eundē pſalmū p̄titulauit dicens: Tituli īſcriptio ipſi Dauid· oñdens ſc; ibi agi de chriſti regno illa īſcriptione ſignato. Sicut enī in arcu triūphali romę titulus ſcribebat̄ quo regū triūphi monſtrabant̄: Ita etiā chriſto crucifixo titulus inſcript⁹ erat q̄ ſuę victorię nota erat

¶ Hiero· ſup eundē Ps̄· Tres enī ſūt tituli q̄ ſcribūt̄· ſc; vn⁹ ſup tumulos mortuoꝝ. Ali⁹ ī liminib⁹ ciuitatū vel domoꝝ. Terti⁹ ī victoria reg̃ d̾ quo hic agitur.

¶ Aug⁹· ſup Ioh· omel̄· c· xvij· Erat aūt ſcptū hebraicę gręce ꝛ latine. Hę quippe tres lingue ibi prę ceterī eminebant. Hebręa ꝓpter hebręos iudeos in lege gloriātes. Gręca ꝓpter gentiū ſapiētes. Latina ꝓpter romanos gētib⁹ impantes.

¶ Beda ſup Eſdre libꝝ Titulus ergo dominicę crucis his tribus linguis conſcribit̄· q̄ꝛ oīs lex diuina quā habebāt hebręi· et omnis ſapientia mundana in qua gloriabantur gręci· et oīe terreſtre regnum· in quo tunc maxime p̄eminebant romani chriſtum regem omniū ſanctoꝝ· ꝛ confitentiū deū ꝓteſtant̄.

¶ Hiero· ſup Matheū. Deniq̄ꝫ tres linguę p̄ncipales in crucis titulo cōſecratę ſūt· vt omnis lingua cōmemoret

pfidiã iudeoꝝ. ¶ Ex glo· ſup Eſai-
am·xiij ca· Tũc igit᷑ impletum eſt qđ
olim p Eſaiã, ꝓphetã ꝑdictũ ē: In die il-
la erit altare dñi ĩ medio terre egypti·id
eſt·mũdi tenebris ĩfidelitatꝫ caliginoſi· et
titul⁹ dñi iuxta terminũ ei⁹· videlicet he-
braicis lr̃is ac grecꝫ ac latinis inſcriptus·
¶ Leo papa·vnde ſ̃·ſermo·iiij·
Crux eteñ chriſti ſacr̃m habet altarꝫ ve-
ri ac ꝑnũciati·vt p hoſtiã ſalutarem hu-
mane nr̃e celebraretur oblatio. Ibi ſan-
guis agni ĩmaculati antiq̃ ꝑuaricatiõis
pacta delebat· Ibi tota diabolice dñati
onis ꝯterebat᷑ aduſ̃itas·⁊ de elatione ſu-
perbie victrix humilitas triũphabat· cũ
tã velox fidei eſſet effect⁹· vt de crucifixis
cũ chriſto latronibꝫ q̇ ĩ filiũ dei credidit
padiſum iuſtificat⁹ ĩtrauit. ¶ Aug⁹· i
quodã ſermone. Crucifixus ē enim
dñs cũ duobꝫ latrõibꝫ·ĩ medio ꝑ̃debat
ipſa iuſticia liberãs vnũ cõfitentē· ⁊ aliũ
puniēs blaſphemantē. Ita facte ſũt tres
cruces·tres cauſe· Crux eteñ chriſti ĩ me-
diũ tribunal fuit·nõ ſuppliciũ. ¶ Glo·
ſup Iohannē vbi ſ̃· Hinc et ipſe
crucē ſuã portauit ĩ humerꝫ· vt eēt grãde
ludibriũ impijs ·⁊ grãde myſterium pijs
glorĩantibꝫ ĩ cruce chriſti velut in ſceptro
regni. Et ē crux q̃ſi candelabꝝ·chriſt⁹ lu
cerna q̃ nõ erat ſub modio ponenda.

¶ De illuſiõib⁹ chriſti iã crucifixi
Glo·ſup Math·vbi ſ̃·
Cap· LXII·

CRucifixũ vero dominũ
blaſphemabãt ꝑtereũtes vide-
licet nõ ĩ via ꝟitatꝫ pedē ponen-
tes·ſ ſicut greſſu opeꝝ·ita mēte atqꝫ ſer-
mone mobiles capita ſua mouētes·ac di
centes: Vah q̇ deſtruxit templũ dei·⁊ in
triduo illud reedificat. Ecce fatu⁹ ꝓplus
falſoꝝ teſtiũ vtit᷑ vocibꝫ. Salua inquiũt
temetipſum·ſi fili⁹ dei es deſcēde de cru-
ce. Ecce nolētes verũ dicũt. Et q̇ potuit
illud vtiqꝫ poſſet ⁊ iſtud· ſ nolebat min⁹
vt faceret mai⁹. Si enĩ ĩſultãtibꝫ cedēs
de cruce deſcēderet· ꝟtutē patiētie non
oñderet. ¶ Leo papa vbi ſ̃· Prin-
cipes quoqꝫ ſacerdotũ q̇bꝫ indulgētiam
ſaluator petebat·ſuppliciũ crucꝫ irriſionũ
aſperabãt aculeis·⁊ in quē mãibꝫ ampli⁹
ſeuire nõ poterãt·linguarũ tela iaciebãt
dicētes: Alios ſaluos fecit ſeipſum non
pot̃ ſaluũ facere: Si rex iſrael es deſcēde
de cruce. Verũ o iudei ď q̇ fonte erroris
ď q̇ ĩuidie lacu taliũ blaſphemiaꝝ vene-
na potaſtis: Quis vob̃ magiſter tradi-
dit·q̃ doctrina pſuaſit ꝙ illũ regē iſrael·
illũ dei filiũ credere deberetꝫ q̇ ſe crucifigi
nõ ſineret aut a ꝯfixione clauoꝝ liberum
excuteret: Non hoc vobis legꝫ myſteria·
non paſcalis obſeruantie ſacr̃a·nec vlla
vnqꝫ ꝓphetarũ cecinerũt ora. Sed illud
vere abundeqꝫ legiſtis ꝙ ad deteſtabilē
vr̃i ſcelerꝫ impietatē·et ad volũtariã dñi
pertinet paſſionē. Ipſe enĩ loq̇t᷑ p Eſaiã
Dorſum meũ dedi ad flagellã·maxillaſ
aũt meas ad palmas·faciem aũt meã nõ
auerti a ꝯfuſiõe ſputoꝝ. Per Dauid q̇z:
Dederũt inq̇t ĩ eſcã meã fel·⁊ in ſiti mea
potauerũt me aceto. Et iteꝝ: Foderunt
man⁹ meas et pedes meos·dinumraue-
rũt oĩa oſſa mea. Ipſi vero ꝯſiderauerũt
⁊ ĩſpexerũt me diuiſerũt ſibi veſtimẽta mea
et ſup veſtē meã miſerũt ſortē. Et ne tm̃
ꝑdict⁹ videat᷑ orto ſcelerꝫ vr̃i nlla qꝫ potē-
tia ꝑnũciata crucifigi·non q̇dē legiſtis:
Deſcendit de cruce chriſt⁹·ſ regnuit a li-
gno de⁹. ¶ Idē vñ ſ̃·ſer·xvij·Nõ
itaqꝫ cecitatꝫ arbitrio o ſcribe ſtulti et ſa-
cerdotes impij oñdēda erat potētia ſal-
uatoris. Nec ꝑm ꝑces linguaꝝ blaſphe-
mãtiũ omitti debebat redēptio humani
generꝫ·cũ vtiqꝫ ſi deitatē filij voluiſſetis
agñſcere·ĩnumera ei⁹ opa videretꝫ q̃ vos
ad eã fidē quã fallacit᷑ ꝓmittitꝫ deberēt
cõfirmare. Si aũt veꝝ ē·ꝙ alios ſaluos
fecit vt ipſi ꝓfitemini: Cur ita tot ac tãta
miracula q̃ ſb̃ publico ꝯſpectu ſũt facta
ĩ nullo duriciã emollierũt cordis vr̃i·niſi
q2 ſp ita ſanctoſpũi reſtitiſtis·vt oĩa vo-
bis dei bñficia ĩ pnicie ꝟteretꝫ: Nã etiã
ſi deſcenderet chriſt⁹ de cruce·vos tamē

haberetꝗ ĩ crimĩe. Vane ergo ĩſultatiõis
oꝑꝓbria ſpreta ſunt· et miſericordiã dñi
ꝑdita ⁊ collapſa reparãtẽ· nulle cõtũelie
nulla ꝯuitia a ſua via ꝓpoſiti remouerũt
Offerebat̃ enĩ deo ꝓ ſalute mũdi hoſtia
ſingularis ⁊ occiſio xpĩ agni ꝑ tot ſcl'a ꝑ/
dicata ĩ libtatẽ fidei filios trãſferebat ꝓ/
miſſionis. Nouũqꝫ teſtamẽtũ ꝯfirmabat̃
et chriſti ſanguĩe regni eťni heredes ſcri/
bebant̃. Ingrediebat̃ ſũmꝰ põtifex in ſctã
ſctõꝝ· ⁊ ad exorãdũ deũ ĩmaculatꝰ ſacer/
dos per ſue carnis intrabat velũ.

De blaſphemia ſiniſtri latrõiſ et cõuerſione dextri. Glo· ſuꝑ Math· vbi ſ. Cap· LXIII.

ID ipſum aũt ⁊ latrones
q̇ erãt cũ dño crucifixi imꝓpera/
bãt ei. Pri' ſiq̇dẽ vterqꝫ blaſ/
phemauit· deinde viſis ſignis vnꝰ eorũ
credidit. Leo papa vbi ſ. Hic ꝗ
vſqꝫ ad id tp̄is ꝯſorti ſuo par ⁊ ſilis inſi/
diator viaꝝ· ⁊ ſaluti ſp̄ ĩfeſtꝰ hoĩum vſqꝫ
ad crucẽ reꝰ· chriſti cõfeſſor repẽte factꝰ· ⁊
int̃ illos acerrimos corꝑis animiqꝫ cruci/
atus· q̊s ſit̃ et ĩſtãtia et difficultas mortꝭ
augebat mira ꝯũſione mutatꝰ: Memen
to inq̇t mei dñe dũ venerꝭ ĩ regnũ tuum.
Que iſtã fidẽ cohortatio ꝑſuaſit: ꝗ do/
ctrĩa ĩbuit: q̇s ꝑdicator accẽdit: Nõ vi/
debat pꝰ acta miracl'a· ceſſauerant. n· tũc
lãguẽtiũ curatio· cecoꝝ illumĩatio· mor/
tuoꝝ viuificatio· eaqꝫ ipſa ꝗ mox erãt ge
rẽda ñ aderãt· ⁊ tñ dñm cõfiteret̃· et regẽ
quẽ vidẽt ſupplicij ſui eẽ cõſortẽ. Inde ꝗ
oriebat̃ h' bonũ· vñ accepit fides ipſa re/
ſpõſuꝫ. Ait enĩ Jeſus: Amẽ dico tibi ho/
die mecũ eris ĩ ꝑadiſo. Excedit humanã
ꝯditionẽ iſta ꝓmiſſio. Nec tam d' ligno
crucꝭ qꝫ de throno edit̃ ꝑtãtis. Ab illa al/
titudĩe ꝑmiũ fidei dat̃· ĩ ꝗ chirographũ
humane trãſgreſſionis abolet̃. Idẽ
de eodem ſer· iiij· Vex q̇s tãti mu/
neris ſacrm̃ explicet: q̇s potentiã tã mire
cõmutationis enarret: Exiguo tp̄is pũ/
cto longoꝝ reatꝰ abolet̃ ſceleꝝ. Et inter
luctãtꝭ aĩe dura tormẽta herẽs patibulo
ĩnſit ad chriſtũ. Et cui ꝓpria ĩpietas ĩnu
lit ꝑnã xp̄i grã tribuit coronã. Glo·
ſuꝑ Lucã· xxiij· Magna itaqꝫ in hoc
latrone grã enimet q̇ nullũ mẽbrũ preter
cor ⁊ linguã a ſupplicio liberꝝ habẽs totũ
offert qđ liberꝝ habet: Credit corde· cõfi/
tet̃ ore· fidẽ habuit· qꝛ regnaturꝝ credidit
quẽ ſecũ morientem vidit· ſpem habuit
qm̃ aditũ poſtulauit. Charitatẽ firmiter
tenuit· qꝛ collatronẽ et de ĩiq̇tate ſua re
darguit· ⁊ vitã quã cognerat ei ꝑdicauit
Magna xpꝰ· ꝯfitet̃ quẽ humana videt
infirmitate morientem· qñ negabãt apl'i
quẽ viderãt miracula faciẽtẽ. Ambr·
ſuꝑ Lucã. Ceteꝝ honꝰ xpĩmis q̇ ligno
crucis heſit· honꝰ ſcarabeus q̇ e ligno cla
mauit: Quid: Pr̃ dimitte illis qꝛ neſci
unt q̇d faciũt. Clamauit ⁊ latrõi ꝯcruci
fixo· hodie mecũ eris ĩ ꝑadiſo. Vita enĩ
eſt eẽ cũ chriſto· qꝛ vbi chriſtꝰ ibi regnũ.
Verũ quid eſt quod ais domine Jeſu:

Chryſoſto· de cruce et latro/
ne. Crucifixꝰ es· clauis retinerꝭ· et ꝑadi/
ſum tã facile pollicerꝭ. Volo inq̇t vt ĩ cru
ce mea xp̄tus ab oĩbus ĩueniat̃· vt ĩ cruce
largitas mea demõſtret̃: Hodie inq̇t me
cum eris ĩ ꝑadiſo. Ambro· ſuper
pſ. xxxix· Tripudiabas draco ꝙ apo/
ſtolũ· id eſt. Judã ſbtraxeras chriſto: ve
rũ plꝰ amiſiſti qꝫ ſuſtuliſti q̇ latronẽ ĩ pa/
radiſum vidẽs eẽ trãſlatũ. Ecce nunc co
ꝑuenit miſter tuꝰ· vñ tu es deiectꝰ. Et iã
q̇ poſſet excludi nemo ẽ qñ latro receptꝰ
ẽ. Aug' ĩ li· de pñtia dei. Gene/
rale q̇dẽ ꝑadiſi nomẽ accipit̃· vbi feliciť
viuit̃. Vñ põt ĩtelligi latro cũ dño fuiſſe
apud eos q̇ requieſcũt ĩ ſinu Abrae. Sed
ẽ aliꝰ multo expeditior et abſqꝫ oĩ ambi/
guitate liber ſenſus· ſi chriſtꝰ ꝫm qđ erat
deꝰ nõ ꝫm qđ hõ dixiſſe accipiat̃: Hodie
mecũ eris ĩ ꝑadiſo. Homo enĩ chriſtꝰ il/
lo die ꝫm carnẽ ĩ ſepulcro· ꝫm aĩam vero
futurꝰ erat ĩ inferno. Deꝰ aũt idẽ ipſe ſꝑ
ẽ vbiqꝫ. Eſt enĩ lux ꝗ lucet etiã ĩ tenebris
⁊ ſapiã ꝗ vbiqꝫ ꝓpter ſuã mũdiciã attin
git. Vbicũqꝫ ꝗ ꝑadiſus ſit q̇ſq̇s bonoꝝ

ibi eſt· cum illo eſt qui vbiqꝫ eſt ¶ Idē
ī ſermone quodā. Sic ergo ille la-
tro ſcelus admiſit·crucē aſcēdit· cauſam
mutauit·paradiſum compauit.

¶ De diuerſis amboꝛūꝫ meritis Leo papa vbi ſ·
Cap· LXIIII.

Itaqꝫ pactis oībus que
diuinitas fieri carnis velamine
tempata permiſit· Ieſus filius
dei cruci quā etiaꝫ ipſe geſtarat affixꝰ eſt
duobꝰ latronibꝰ·vno·ſ·ad dexterā ipſiꝰ
et alio ad ſiniſtram ſimiliter crucifixis·vt
etiā in ipſa patibuli ſpecie monſtraret il-
la que in iudicio ipſius hominū omniū ē
facienda diſcretio·cū et ſaluandoꝝ figu-
ram fides credentis latronis exprimeret·
et dānādoꝝ formā blaſphemātiū īpietas
ꝑnotaret. ¶ Hiero·ſup Math·
Cū iniquis nempe deputata ꝟitas vnū
reliquit ſiniſtrū·alteꝝ aſſumpſit dextruꝫ.
Ex ſimili crimīe ſortiunt̄ iudicium tā diſ
ſimile: Alter Petꝝ antecedit in padiſū
Alter vero Iudam in infernū. ¶ Augꝰ·
ad Uincentiū· Ecce tres cruces vno
erant in loco. In vna latro liberandus·
in alia latro damnādus·et ī medio chri-
ſtus·alterum liberaturus · alterum vero
damnaturus·q̇d ſimiliꝰ iſtis crucibꝰ:q̇d
diſſimilius iſtis pendētibꝰ. ¶ Augꝰ·in
ſermōe. In cruce et ī latronibꝰ ſimilis
pena·et diſſimilis cauſa. Vnꝰ credidit·
alter blaſphemauit. Dn̄s autē de tribu-
nali crucis inter ambos iudicauit· illū in
tartarū·hūc ſecū introducēs ī paradiſū.
Eligite igit̄ martyꝝ cauſas ſi vultiſ pue-
nire ad martyꝝ palmas. ¶ Hugo·in
libꝛo opuſculoꝛum. Mibi quidē
abſit gloꝛiari·niſi in cruce dn̄i noſtri Ie-
ſu chꝛiſti·Siquidē ī cruce dn̄i Ieſu chri-
ſti eſt gloriatio·ī cruce latronis dextri cō-
ſolatio·in cruce ſiniſtri confuſio. In cru-
ce chꝛiſti eſt pena ſine culpa et poſt glori-
atio. In cruce latronis dextri pena ꝓ cul
pa et poſt remiſſio. In cruce ſiniſtri pena
pꝛo culpa et poſt damnatio. Dicunt ho-
mines quādo penam ſuſtinent: Si me-
ruiſſemus non erubeſceremus: nunc aūt
iniuſte pati·et ſine culpa ignominioſum
eſt. Imo ꝟo ſi pꝛo culpa pateris erubeſce
ſi ſine culpa gloꝛiare. Latro magiſ vis eē
q̄ꝫ chꝛiſtus·ꝛ forte ſiniſter blaſphematoꝛ
non confeſſoꝛ. Tu eni pꝛo culpa pateris
et culpam non agnoſcis·et iudicē nō ve-
neraris. Si ſaltē latro dexter fuiſſes·cul-
pam humiliter agnoſceres·et penā pati-
enter ſuſtineres·veniam deuote imploꝛa
res·et nec pꝛo pena ꝑſumeres·nec ꝓ cul-
pa deſperares·ſicut quidā qui de ſua ſu-
ſtinentia gloꝛiantur·de pena murmurāt
de culpa deſperant.

¶ De martyꝛio virginis et eiꝰ cō-mendatione Iohāni. Glo·ſup Lucam. Bede·ij·c.
Cap. LXV.

Tunc etiā et animam ſic
matris virginis iuxta ꝓphetiaꝫ
Simeonis ſancti ꝑtrāſiuit gla-
dius·id eſt·doloꝛ dn̄ice paſſionis· qꝛ nō
potuit eū videre crucifigi ſine affectu do-
loris materni·etiā ſi ſperaret reſurrecturū
moꝛteq̄ꝫ deuicturū. ¶ Hiero·in ſer-
mone d̄ aſſumptiōe. Recte ꝙ bea-
ta dei genitrix ꝛ martyr ꝛ ꝟgo fuit·q̄ꝫuiſ
in pace vitam finiret. Alij quidem ſancti
pꝛo chꝛiſto carne ſunt paſſi· ipſa vero qꝛ
ī illa parte eſt paſſa· que impaſſibilis ha-
bet̄ et īmoꝛtalis·id eſt·in anima ·ob hoc
vt ita fatear cū ſpūaliter et atrotiꝰ paſſa
ſit gladio paſſiōis chꝛiſti plus q̄ꝫ martyꝛ
fuit. Cōſtat enī·quia plus oībus dilexit
ꝓpter hoc et plus doluit intantū vt aīam
eius totam ꝑtrāſiret vis doloris ad te-
ſtimonium eximie dilectionis. Eiꝰ nāqꝫ
dilectio fortioꝛ q̄ꝫ moꝛs fuit· quia moꝛtē
chꝛiſti ſuam fecit. ¶ Bern̄·ī ſermo-
ne d̄ eodē. Tuam inquit ipſius aīam
ꝑtranſibit gladius. Plane non ipſiuſ
animā que iam ibi non erat· qꝛ moꝛtuus
erat·ſed tuaꝫ que auelli nequibat. Sed

dicit aliquiſ: Nunq̃d non ſperabat eum
ꝯtinuo reſurrecturū? Utiqꝫ fidelr̄. Sup
hoc ergo voluit crucifixum ⁊ vehementer
Alioquin cur miraris potius Mariā cō-
patientem q̄ꝫ filiū patientem? Hic etiam
mori potuit corpore· et illa cōmori corde
non potuit. Deniqꝫ Paulus inť maxīa
gentiū crimina memorat q̄ erāt ſine affe-
ctione·ſed longe hoc a viſceribꝰ Marię.
¶ Ambro· ſuper Lucā l·ix· Fu-
gientibꝰ ſiquidem aplīs añ crucē ſtabat·
⁊ pijs oculis vulnera filij ſpectabat. Ve-
rūtamen non ſpectabat tm̄ vulnerꝗ mor-
tem·ſed ⁊ mundi ſalutē: Aut fortaſſe·qꝛ
cognouerat per filij mortem futurā mūdi
redēptionē· aula regalis putabat ſe ſua
morte publico munere aliq̃d adiuturaꝫ.
Sed Jeſus qui factus eſt homo ſine ad-
iutorio inter mortuos liber· ſuſcipit qui-
dem matris affectū· nō quęſiuit ad oīuꝫ
redemptionē hoīs auxilium. ¶ Glo· ſu-
per Johannē·xix· Cum ergo pen-
dens in cruce videret matrem ſtantem et
diſcipulum quē p̄ ceteris familiaribꝰ dili
gebat·videlicet Johannē·dicit mr̄i ſuę:
Mulier ecce filius tuus. ¶ Aug᷒·ibi-
dem·ij·c· Olim quippe cum in nuptijs
vinū deficeret et mater ei diceret: Vinū
non habent·non quidem vt heretici di-
cunt eam eſſe matrē negauit Jeſus eam
inhonorauit·ſed illa exigēte miraculū fa-
cturus non eam agnouit dicens: Quid
mihi et tibi mulier? hoc eſt·quid cōe eſt
meę deitati·⁊ tibi tm̄modo ſꝫm carnē ma
tri? Ac ſi diceret: Talia nō operor ex eo
qd̾ ī me genuiſti·ī cruce ꝟo vt fili᷒ agno-
ſcam·quādo curam tui diſcipulo cōmit-
tam. Sed nondū venit hora mea·i·opor-
tunitas patiēdi· quia nō debet eē paſſio
niſi p̄dicato euangelio·niſi ꝟtute deita-
tis oſtenſa mundo·et tunc erit hora·non
vt heretici calumniant᷑ neceſſitatꝭ·ſed vo
luntatis. ¶ Glo·ibidē·xix·c· Quo-
niam ergo quaſi repulerat ignotā matrē
diuina facturus·iā in cruce pendēs oſten
dit horam veniſſe quam tunc p̄dixerat·ī
qua ſcꝫ agnoſcit de qua fuerat mortalit᷑

natus. ¶ Hugo vbi ſ· Et vos ergo
egredimini filię ſion·et videte regē Sa-
lomonem in eo quod mater dedit·ingre
dimini et videte in eo quod pater dedit.
Quod enī mater dedit foris eſt· ⁊ quod
pater dedit intus eſt. Mater dedit ſub-
ſtantiam carnis·pater conſortiū maieſta
tis. Mater dedit īfirmitatem·pať dedit
maieſtatē. Mater dedit in quo vicit· pr̄
dedit in quo regnauit. In eo qd̾ a patre
habet de ſupernis proſtrauit ſupbū·ī eo
quod a matre in inferis ſpoliauit auarū.
Egredimini ꝑ compaſſionē·īgredimini
per contemplationē. Egredimini ⁊ foue-
te in mēbris veſtris infirmū·ingredimini
et videre in ſeipſo excelſum. ¶ Gloſa
vbi ſ· Docet aūt dn̄s vt a pijs filijs ī-
pendat᷑ cura parentibꝰ. Ut enī dicit apo
ſtolus: Si quis ſuoꝝ curam non habet
fidem negat. Itaqꝫ matri quā reliq̃t· al-
terum ꝓ ſe filiū quodāmodo tribuit·di-
cens ei: Mulier ecce fili᷒ tu᷒. Deīde ꝟo
diſcipulo: Ecce mater tua. Cur enī hᷤ fe-
cerit euāgeliſtę verbis oſtēdit᷑·cum ſub-
iungitur: Ex illa hora accepit eam in ſuā
diſcipulus videlicet matrē ·quia q̃cquid
ei neceſſariū erat ad ipſius pertinebat cu-
rā. ¶ Aug᷒·ſup Joh·omel·xxij·
c· Aliter aūt ex illa hora accepit eā diſci-
pulus in ſua. In quę ſua cum reliquiſſet
oīa? Suſcepit vtiqꝫ matrē dn̄i Johan-
nes in ſua·nō p̄dia qui nulla quippe poſſi
debat·ſed officia quę ꝓpria diſpenſatiōe
exequēda curabat. ¶ Glo·vbi ſ· Cę-
terum ⁊ ſi iam ꝓpria non habebat·in illa
tamē ſocietate in qua erant oīa coīa cen-
tuplum acceperat·nihil habēs ⁊ oīa poſ-
ſidens. ¶ Aug᷒·vbi ſ· Sic igiť exem-
plo ſuo nos inſtruxit preceptor vt a filijs
pijs impendat᷑ cura parētibꝰ· tāq̄ꝫ lignū
illud vbi fixa erant mēbra morientꝭ· etiā
cathedra foret mgr̄i docētꝭ. ¶ Hiero·
vbi ſ· Et vtiqꝫ pudiciſſima virginitas
nlli diſcipłoꝝ recti᷒ q̄ꝫ ꝟgini ē cōmēda-
ta·vt eēt ad īuicē ſocietas gr̄a ⁊ floridus
aſpect᷒· necnō et venuſt᷒ ꝯſandi ꝟnās
alternatim pudicitiaꝝ ſplēdor decorat᷒

¶ De clamoꝛe ipſius ad patrem. Leo papa vbi ſ. ſer. xvi. Cap. LXVI.

D Enicꝗ dn̄s virtutum et
rex gloꝛie caput noſtrum Jeſus
chꝛiſtus oīa in ſe coꝛpis ſui mē-
bra trāſfoꝛmās. q olim in pſ. eructua
rat illud ī ſupplicio crucis ſub redēptoꝛū
ſuoꝝ voce clamabat dicēs: Deus deus
meus reſpice ī me quare me dereliquiſti:
Vox iſta dilectiſſimi doctrina eſt nō q̄-
rela. Cum enī in chꝛiſto vna dei ꝛ hoīs
ſit pſona. nec ab eo potuerit relinq̄ a quo
non poterat ſeparari. pro nobis trepidis
et infirmis querit. cur caro pati metuens
exaudita non fuerit. Inſtante ſiquidem
paſſione dixerat ad ſanandū ꝛ coꝛrigen-
dum metū fragilitatis noſtre: Pater ſi
poſſibile eſt tranſeat a me calix iſte: Ve-
rūtamen non ſicut ego volo ſed ſicut tu.
Qm̄ ergo trepidatione carnis euicta iā
ad paternā volūtatem trāſierat. totoꝗ
moꝛtis terroꝛe calcato. ſue cōſtitutionis
opus implebat. cur in ipſo tante victoꝛie
triumpho exaltatus. cauſam et rationem
quare ſit relictus. id eſt. nō exauditus in-
quirit. niſi vt oſtēdat aliū illum eſſe affe-
ctum quē ad humane foꝛmidinis excuſa
tionem recepit. aliū illū quē ex eterno placi
to patris pro mundi reconciliatione pre-
elegit. Vnde ipſa vox nō exaudita. ma-
gni eſt expoſitio ſacramēti. quia nihil hu
mano generi cōferret redemptoꝛis pote-
ſtas ſi qd̄ petebat noſtra obtineret infir-
mitas. ¶ Ambꝛo. in li. de īcarna-
tione chꝛiſti. Longe inquit a ſalute
mea verba delictoꝝ meoꝝ. Aliena quidē
ſunt a deo verba delictoꝝ. qꝛ aliena ſunt
et delicta verboꝛū. Sed qm̄ aliena deli-
cta ſuſcepit. etiā alienoꝝ delictoꝛū verba
ſuſcepit. ¶ Leo papa vnde ſ. ſer
mone. xvii. Propt̄ h̄ ḡ voce magna
clamauit: Quare me dereliquiſti. vt no-
tum omnib; fieret. quoniā opoꝛtuerit eū
non erui. non defendi: ſed ſeuientiū ma-
nibus derelinqui. hoc eſt ſaluatoꝛē mūdi
et omniū hominū redemptoꝛē fieri. nō p
miſeriā ſed per miſericoꝛdiā. nec amiſſio-
ne auxilij. ſed definictiōe moꝛiēdi. Que
vero illic eſt interceſſio vite ſentiēda vbi
aīa et poteſtate eſt emiſſa. et poteſtate re-
uocata: Dicit aūt beatus aplus q pater
filio non pepercit. ſed pro nobis omnib;
eum tradidit. Et iterū dicit: Qm̄ chꝛiſt⁹
dilexit eccleſiam. et ſemetipſum p ea tra-
didit vt ſanctificaret eā. Unde tradi do-
minū paſſioni tam fuit paterne q̄ȝ ipſius
voluntatis. vt eū non ſolum pater relin-
queret. ſed ipſe ſe quadā ratiōe deſereret
non trepida diſceſſione. ſed voluntaria
ceſſione.

¶ De teneritudine affectiōis ei⁹ Aug⁹. de queſtionib⁹ euangeli oꝛum. Cap. LXVII.

H Inc etiam ipſe in euan-
gelio ſe cōparat galline dicēs:
Hierusalē hierusalem quotiēs
volui congregare filios tuos quēadmo-
dum gallina ſub alas congregat pulloſ
ſuos. Gallina quippe magnū ī filios ſu-
os habet affectum. ita vt eoꝝ infirmitate
affecta infirmet̄ et ipſa. Et qd̄ difficilius
inuenies in animātib; ceterꝭ. gallina alis
ſuis pullos ſuos ptegens ꝯtra miluū pu
gnat pro eis. Sic et mater nr̄a dei ſapiā
per carnis ſuſceptionē quodāmodo pro
nobis eſt infirmata. Vn̄ dicit aplus: q
quia infirmū eſt dei foꝛtius eſt hoīb;. In-
firmitatē quoꝗ noſtrā pꝛotegit atꝗ di-
abolo ne rapiat nos reſiſtit. In q̄ defen-
ſione qd̄ illa conat̄ affectu adūſus miluū
hoc poteſtate perficit aduerſus diabolū.
¶ Idem de verbis dn̄i. Quū ergo
noſtꝝ. id eſt. ſpem noſtrā ponam⁹ ſb alis
huius galline. videlicet matrꝭ noſtre di-
uine ſapiētie. que ꝓpter hoc aſſumpſit in-
firmitatem carnis vt ſuis cōgrueret pul-
lis. Videte gallinā hiſpidā plumis. de-
miſſis alis. voce fracta et laſſa et langui-
da congruere pullis ſuis. ¶ Petrus
Rauen̄. epus. Populе inquit me⁹

quid feci tibi· aut q̄d moleſtus fui ·reſpō de mihi? Si diuinitas ē ignorata vel caro ſit nota· videte videte ī me corp⁹ vr̄m membra veſtra· ⁊ viſcera et oſſa ⁊ ſanguinem veſtruꝫ. Si qđ dei eſt timetiꝭ: cur vel qđ veſtꝝ eſt nō amatis? Si dn̄m refugitis· cur ad parentē nō recurritis? Si forte vos paſſionis meȩ magnitudo cōfundit· nolite turbari. Crux hȩc nō me⁹ ſed mortis ē aculeus. Claui iſti mihi infigūt dolorē· ſed veſtrā altius īfigūt mihi charitatem. Hȩc vulnera nō gemitus meos educūt· ſed magis vos viſcerib⁹ meis introducūt. Extēſio corpis meis vos ī gremio meo dilatat· nō meā creſcit in pœnā. Sanguis me⁹ nō mihi deperit· ſed vr̄m ꝓrogat̄ in p̄ciū. Venite ḡ redite ⁊ vel ſic ꝓbate patrem quē videtis ꝓ malis bona ꝓ iniurijs et vulnerib⁹ tantis· tantā reddentem charitatē. ❡ Hiero ſuper Eſaiam· xviij· Vex inq̄t: Expandi man⁹ meas ī cruce tota die videlicet paſſionis meȩ· ad populū nō credentē· ꝫ ↄ̄dicentē mihi· qui graditur via non bona· ꝫ poſt cogitationes ſuas. Poſſum⁹ aūt ⁊ ī expanſione manuū largitatē accipe donantis· clementiā quoqꝫ pentis filios in ſinū recipere geſtientiꝭ. ❡ Ex glo· ſup Deutero· xxxij· Hinc et alibi ſcriptū eſt: Expandit alas ſuas ⁊ aſſumpſit eos atqꝫ portauit in humeris ſuis· qn̄ ſcꝫ eoꝝ peccata ſuſtinuit in patibulo cruciꝭ.

De morte dn̄i poſt guſtationē aceti. Glo· ſup Joh· vbi ſ̄. Cap· LXVIII.

Poſtea vero domin⁹ Jeſus qui oīa diſponit· etiā quȩ p neſciētes agit· ſciens ꝙ oīa iam eſſent ↄ̄ſūmata ḡ videlicꝫ fieri oportebat anteqꝫ acciperet acetū ⁊ traderet ſpūm· vt etiam illa ↄ̄ſūmaret̄ ſcriptura quȩ dicit ī Ps· Et in ſiti mea potauerūt me aceto· dixit ſitio. ❡ Leo papa vnde ſ̄· ſer· iiij. Hinc ergo iā aceto deguſtato qđ illa vinea dabat ḡ ab auctoris ſui plātatione degenerās in amaritudinem vitis alienȩ ↄuerſa fuerat ait: Conſūmatū eſt hoc ē· completȩ ſūt ſcripturȩ ḡ p̄dixerat de mea paſſione. Nō eſt amplius qđ expectem īſaniā furētis populi· nihil min⁹ ptuli qꝫ me paſſuꝝ eſſe p̄dixit: Peracta ſunt myſteria infirmitatꝭ· ꝑmāt̄ documēta virtutis. ❡ Glo· ſup Lucā vbi ſ̄· Erat aūt hora fere ſexta· qn̄ chriſt⁹ cruci affixus eſt· ⁊ tenebrȩ factȩ ſunt ſup vniuerſam terrā vſqꝫ in horam nonaꝫ· Sol quippe retraxit radios ſuos ne pendētem dn̄m videret· aut ne impijs blaſphemantib⁹ lucē ſuā ad fruendū p̄beret. Deniqꝫ dn̄s Jeſus· voce magna clamauit ⁊ ait: Pater in man⁹ tuas cōmēdo ſpiritum meū· patrem īuocans ſe filium dei declarat· ſpiritū vero cōmendans· nō defectū ꝟtutis· ſed confidentiā eiuſdem cum patre poteſtatis inſinuat. Amat enī gloriā dare patri· ī quo nos informat vt dem⁹ gloriā creatori. Et hoc dicens expirauit· id eſt· ſponte et ꝓpria poteſtate ſpm̄ emiſit· non alius extorſit. Notandū vero ꝙ Adā peccāte poſt meridiem· et inclinata luce fidei· audita ē ab eo vox dn̄i. Eodē ergo tempis articulo quo tūc Adȩ peccatum excluſerat· nunc latroni pœnitēti paradiſum reſerat. ❡ Chryſoſto· ī ſermone ꝺ natiuitate ſcti Johannis. In eadē quoqꝫ die paſſus ē dn̄s· ī qua et ↄceptus. Vn̄ Moyſi dn̄s ſacramentum p̄cepti tradens ait: Nō coques hedū ī lacte matris ſuȩ· qđ ſiḡt chriſtum occidi nō oportuiſſe in p̄mo paſca ſuȩ cōceptionis in vtero matris. ❡ Idem ꝺ cruce ⁊ latrone. Hac die Adā eiect⁹ eſt de paradiſo· ⁊ eadem die paradiſum ingreſſus eſt latro. Exijt fur ⁊ ītroijt fur. ❡ Leo papa ſer· viij· Cōfiteamur ergo chariſſimi qđ aplus et mag̃ gētiū confitet̄ dicens: Fidelis ſermo ⁊ oī acceptione dignus· quia Jeſus chriſt⁹ venit in hunc mundū peccatores ſaluos facere. Hinc enī mirabilior eſt erga nos miſericordia dei ꝙ non pro iuſtis mortu⁹ eſt chriſt⁹· neqꝫ pro ſanctis· ſed pro iniquis

⁊ impijs. Cūq₃ mortis aculeū recipere nō
poſſet natura deitatꝭ· ſuſcepit tñ naſcen/
do ex nob̄ qđ poſſet offerri ꝓ nob̄. Ergo
ꝗ viuūt iā ſibi nō viuāt·ſed ei ꝗ ꝓ oībus
mortu⁹ ē ⁊ reſurrexit. Et qꝛ vetera trāſie
runt·et facta ſunt oīa noua·nemo in car/
nalis vitę vetuſtate remaneat·ſed oēs đ
die in diē ꝑ pietatꝭ augmēta renouemur
Quātūlibet enī quiſq₃ iuſtificat⁹ ſit·ha/
bet tñ dū in hac vita ē quo ꝓbatior ⁊ me
lior eē poſſit. Qui aūt nō ꝓficit deficit· et
ꝗ nihil acquirit non nihil perdit.

De cauſis et effectib⁹ eiuſdem mortis. Petr⁹ Rauen̄· epiſcopus. Cap. LXIX.

Ecce paſtor bon⁹ animā
ſuā dat ꝓ ſuis ouib₉ qđ vtiq₃
vis facit amoris· qꝛ nihil durū
nil amarū·nil graue·nil lętale computat
amor verus. Qđ enī ferrū· ꝗ vulnera·ꝗ
pena·ꝗ mortes amorē ꝓualent ſuꝑare ꝑ/
fectū? Amor ē impenetrabilis lorica· re/
ſpuit iacula·iaculū excutit·inſultat peri/
culis·mortē ridet. Boeti⁹. in li· de
trini· Deniq₃ ſi amor ē· oīa vincit· verꝫ
Adā ſi nō peccaſſet mortē nulla rōne ſen/
ſiſſet. Cū ꝗ chriſt⁹ nō peccauerit: queren/
dum ē cur mortē ſenſerit. Ad qđ rn̄det.
ꝙ tres Adę ſtat⁹ intelligūt. Un⁹ in quo
fuit an̄ peccatū· alius in ꝗ poſt pctm̄·ter/
tius ad quē đ p̄mo trāſiſſet ſi ſtare volu/
iſſet. Et ex his trib₉ ꝗſi ꝯflatus eſt chriſti
ſtatus. ſꝫm id qđ ab Adā accepit. Qꝛ enī
aīale corp⁹ habuit vt mādųcaret et bibe
ret ⁊ accepta digereret· refert ad p̄mū ſta
tum· ꝙ mortē ſuſtinuit ad ſecūdū· ꝙ aūt
oīno peccare noluerit ad tertiū. Am/
bro· ſuꝑ epiſtolam ad Roma·
Itaq₃ qđ impoſſibile erat legi miſſus dei
fili⁹ ī ſimilitudinē carnis pctī đ pctō pec/
catum in carne dānauit. Primo quidē
dū nō peccauit· ſꝫ a pctō diſſenſit. Scđo
dū ī cruce diabolo ꝑtātem abſtulit· qua
ꝓpter Adę pctm̄ hoīes captiuos detinuit
Tertio dū pctōꝝ ꝯceſſa remiſſione deli/
cta irrita fecit. Aug⁹. in li· de tri/
ni· xiii· Tanti ꝗ valuit ſanguis chriſti·
vt neminem chriſto indutū ī ętna morte
debita diabol⁹ detinere debuerit ꝗ chri/
ſtum indebita morte ad tp̄s occidit. In
hoc aūt cōmendat de⁹ charitatē ſuam in
nobis· qꝛ cū inimici eſſem⁹· recōciliati ſu/
mus deo ꝑ mortē filij ei⁹. Quis enī du/
bitet datū ꝓ amicis vitā ſuam ꝓ qb₉ ini/
micis dedit mortē ſuā? Idē cōtra
Fauſtū diſputatione· xiii· Tan/
to nimirū libētius nob̄ donabit de⁹ imor
talitatē ꝗ futura ē chriſto veniēte· quan
to miſericordi⁹ oſtēdit mortē noſtrā ꝗ in
ligno pepēdit chriſto moriēte. Am/
bro· ſuꝑ Lucā· l· vj· Factus quippe
ſicut hō ſine adiutorio int̄ mortuos liber
fuit· et ob hoc eum mori oportuit· vt cum
morte fortior eſſet mors a morte liberaret.
Idē đ eodē. Habet aūt et chriſt⁹
cām vt iteruēniat ꝓ te ne gratꝭ mortuus
ſit ꝓ te. Chryſo· đ cruce ⁊ latro
ne. Chriſt⁹ itaq₃ dei fili⁹ hō appellat⁹ eſt
vt te deū vocaret fili⁹ hoīs vt te filiū dei
faceret. Eſurijt vt te ſua carne ſatiaret.
Sitiuit vt te ꝓprio ſanguīe potaret. Su
per aſinā ſedit vt te deſuꝑ cherubin ſede/
re faceret. Mortu⁹ ē vt īmortalitatē tibi
ꝓſtaret. Aug⁹· in quodā ſermo/
ne. Deniq₃ p̄cioſa in ꝯſpectu dn̄i mors
ſanctoꝝ ei⁹· qꝛ ſcꝫ mortiū p̄ciū eſt mors
vni⁹ ꝗ ſi nō moreret̄ granum frumēti nō
multiplicaret̄. Leo papa vbi ſ·
Olim ꝗdē morti nrę mortꝭ ſuę minabat̄
potentiam dicens per Oſee ꝓphetā: Ero
mors tua o mors et ero morſus tuus in/
ferne. Leges enī inferni moriendo ſubijt
ſed reſurgendo diſſoluit. Et ita mortꝭ in/
cidit ꝑpetuitatem vt eam de ęterna face/
ret temꝑalem. Sicut enim in Adam oēs
moriuntur· ita et in chriſto oēs viuifica/
bunt̄. Fiat itaq₃ dilectiſſimi quod apo/
ſtolus ait: vt qui viuunt iam ſibi non vi/
uant· ſed ei qui pro omnib₉ mortuus eſt
et reſurrexit.

¶ Qꝰ maiꝰ fuit nos redimere q̃z creare. Ambro· ſup Beati immaculati. Cap· LXX·

PLus itaqꝫ mihi contulit redimēdo q̃z creādo. Creando quippe me mihi dedit· redimendo aūt et ſemetipſum dedit ⁊ me mihi reddidit. ¶ Bern̄· in li· de diligendo deū. Itaqꝫ ſi me totum illi debeo ꝓ me facto· quid iam addo ꝓ me refecto· ⁊ hoc modo refecto? Nō enī tam facile ſum refectus q̃z factꝰ. Si q̇dē de oī qđ factum ē dixit et facta ſunt. In me aūt reficiēdo et dixit multa et geſſit mira· et ꝑtulit dura· nec tantum dura ſed etiam indigna. ¶ Anſel· in li· cur deꝰ homo. Mirabilius quoqꝫ deꝰ hoīem reſtaurauit q̃z inſtaurauit· licet ęqualiť ei vtrūqꝫ facile ſit. Homo nāqꝫ añq̃z eſſet non peccauit vt fieri nō deberet. Poſtq̃z hō factus ē peccādo meruit vt qđ et ad qđ factus eſt ꝑderet· q̃uis nō ꝑdiderit oīno qđ factꝰ erat· vt eēt q̇ puniret vel cui deꝰ miſereretur. Neutrū enī fieri poſſet ſi ī nihilū redactꝰ eēt. Tanto ḡ mirabiliꝰ eū deꝰ reſtituit q̃z inſtituit· quanto h̄ de pctōre ꝯ meritū· illud nō de pctōre· nec ꝯ meritū fecit· quātum etiam ē deum in hoīem ſic ī vnū cōuenire vt idē ſit homo q̇ deꝰ· ſeruata integritate vtriuſqꝫ naturę. Vita autē huiꝰ hoīs tā ſublimis tā ꝑcioſa fuit vt ſufficere poſſit ad ſoluēdum qđ ꝓ pctīs totiꝰ mūdi debeť et plus in infinitū. Itaqꝫ q̄m nō potuerūt oēs hoīes q̇ ſaluādi erant ꝑſentes eē q̄n redemptionē illam fecit chriſtus· tāta fuit vis in morte eiꝰ vt etiā abſentes vel loco vel tpe ꝓtendať eius effectus. Nec ē credēdū ex q̇ homo factus ē· vllū tp̄us fuiſſe q̇ mūdus iſte cū creaturis q̄ factę ſunt ad vſus hoīum ſic vacuꝰ fuerit· vt nullꝰ eēt in eo ad id ꝑtinēs ꝓpť quē factꝰ ē homo· ſ; neceſſe eſt ſꝑ aliquē ad ꝑdictā recōciliationē fuiſſe ꝑtinentē: Vñ Adā et Euā ꝑtinuiſſe ad illā redēptionem dubitādū nō ē· q̃uis hoc diuina auctoritate apte nō ꝓnūcieť. Diaboli vero recōciliationē impoſſibilē itelliges ſi humanā diligenter ꝯſideres. Sicut enī hō nō potuit reconciliari niſi ꝑ hoīem deū q̇ mori poſſet ꝑ cuiꝰ iuſticiā deo reſtitueret qđ pctm̄ hoīs ꝑdiderat. Ita et angeli dānati ſaluari nō poſſunt· niſi ꝑ angelū deū q̇ mori poſſit· et ꝑ ſuā iuſticiā deo recuperaret qđ alioꝝ pctā abſtulerīt. Sed ſicut homo ꝑ aliū hoīem q̇ nō eēt eiuſdē generis q̃uis eiuſdē eēt naturę· nō debuit releuari· ita nullꝰ angelꝰ ꝑ aliū angelum debet ſaluari q̃uis oēs ſint vniꝰ naturę· q: nō ſunt eiuſdē generis vt hoīes. Non enī ſunt oēs angeli de vno angelo· ſicut oēs hoīes de vno hoīe. Hoc quoqꝫ remouet eoꝝ reſtaurationē· q: ſicut ceciderūt nullo alio nocente vt caderent· ita nullo alio adiuuante ſurgere debet· qđ eſt illis impoſſibile.

¶ De glīficatiōe crucis. Leo papa vn̄ ſ· ſermone· iij· Cap· LXXI·

INter oīa ergo dilectiſſimi opa miię dei quę ab initio ſūt expēſa mortaliū ſaluti· nihil aliud ē mirabiliꝰ· nihil ſublimiꝰ q̃z q ꝓ mūdo crucifixꝰ ē chriſtꝰ. Huic etiā ſacro vniūſa ꝓcedētiū ſeculoꝝ myſteria ſeruierunt· et quicq̇d hoſtiariū differentijs ac ꝓphetic̨ ſignis· et legalibꝫ inſtitutis eſt ſacra diſpēſatiōe variatū· h̄ ꝓnūciauit diſpoſitum· h̄ ꝓmiſit implēdū vt nūc imaginibꝫ figuriſqꝫ ceſſantibꝫ· h̄ ꝓſit credere iā effectū qđ antea ꝓfuit crediſſe faciēdū. ¶ Idē de eodē ſer· viii· Exaltato ꝑ crucē ḡ chriſto nō illa tm̄ ſpecies aſpectui mentis occurrat q̄ fuit in oculis impioꝝ· q̇bꝫ ꝑ Moyſen dictū ē: Et erit pendens vita tua añ oculos tuos· ⁊ timebis die ac nocte et non credes vitę tuę. Iſti enī nihil in crucifixo dn̄o ꝑter facinꝰ ſuū cogitare potuerunt· hn̄tes quo nō timore fides vera iuſtificať· ſed quo ꝯſcientia iniqua torqueť. Noſter autē intellectus quē veritatis ſpūs illuminat gloriā crucis

cęloqȝ terra radiantē puro ac libero cor-
de ſuſcipiat·et interiore acie videat qua-
le ſit qđ dn̄s cum de paſſionis ſuę loq̄ret̄
p̄ſentia dixit: Venit hora vt clarificet̄ fi
lius hoīs. Et infra: Pater clarifica filiū
tuū. Et iteꝝ: Nūc iudiciū eſt mūdi·nūc
p̄nceps hui⁹ mūdi eijciet̄ foras. Et ego ſi
exaltatus fuero a terra oīa trahā ad me.
O mirabilis potentia crucꝗ. O ineffabilis
gloria paſſionis·ī q̄ et tribunal dn̄i ⁊ iu-
diciū mūdi et poteſtas ē crucifixi. Traxi-
ſti enī dn̄e oīa ad te. Et cū expādiſſes to
ta die manus tuas ad populū nō creden
tem et ꝯdicentē tibi·ꝯfiten de maieſtatis
tuę ſenſū tot⁹ mūd⁹ accepit. Traxiſti oīa
ad te·qm̄ ī execratiōe iudaici ſcelerꝗ vnā
ꝓtulerūt oīa elemēta ſnīam cū obſcura-
tis luminaribꝫ cęli·et ꝯuſo ī noctem die·
terra quoqȝ motibꝫ q̄teret̄ inſolitꝗ·vniu̇-
ſa creatura impioꝝ vſui ſe negaret. Tra-
xiſti oīa ad te·qm̄ ſciſſo templi velo ſctā-
ſanctoꝝ ab indignis pōtificibꝫ receſſerūt
vt figura in ꝟitatē·ꝓphetia in manifeſta
tionē·lex in euangeliū verteret̄. Traxiſti
dn̄e ad te oīa vt qđ ī vno iudeę templo
obumbratꝗ ſignificationibꝫ tegebat̄ ple-
no aptoqȝ ſacro vniuerſaꝝ vbiqȝ natio
nū deuotio celebraret. Nūc etenī ordo
leuitaꝝ clarior ⁊ dignior·amplior ſenio-
rum·et ſacratior eſt vnctio ſacerdotum·
quia crux tua omniū fons bn̄dictionum
omniū ē cauſa gr̄aꝝ·ꝑ quā credētibꝫ da-
tur ꝟtus de infirmitatē·gloria đ oppro
brio·vita de morte. Nūc etiā carnalium
ſacrificioꝝ vetuſtate ceſſante·oēs differē
tias hoſtiaꝝ vna tui corꝑis et ſanguinis
implet oblatio·qm̄ tu es agn⁹ verus dei
q̇ tollis pctā mūdi·et ita ꝑficis in te vni-
uerſa myſteria·vt ſicut vnū ē ꝓ oī victi-
ma ſacrificiū·ita vnū đ oī gēte ſit regnū.

¶ De ſignis ī morte chriſti dn̄ſis Hiero·ſup Matheum.

Cap. LXXII.

Fuit in illa dn̄ice crucis et mortis hora·tenebrę factę ſūt
in vniuerſa terra. Ecce hic adeſt·Noe
inebriatus atqȝ nudat⁹ cęlo ac terrę pal
lio tenebroſo tectus et ab homine irri-
ſus. ¶ Idem ſuper Matheum
l·iiij·. Propter hoc aūt mihi clariſſimū
lumen mundi radios ſuos retraxiſſe vi-
det̄·ne aut dn̄m pendentem videret·aut
impij blaſphemantes ſua luce fruerētur.
¶ Chryſoſto·de cruce et latro-
ne. Sol igit̄ obſcurat⁹ eſt·qꝛ creatorꝗ in-
iuriā ferre nō potat̄·creatura retraxit ra-
dios ſuos ne videret impiorum facinora
¶ Hiero·vbi ſ̄·. Terra quoqȝ mota
ē et petrę ſciſſę ſunt:et monumēta aperta
ſunt·vt dn̄m ſuū crucifixū cęlū et terra ⁊
oīa demōſtrarēt. ¶ Leo papa ī ſer·
vn̄ ſ̄·. Pendēte ſiq̇dē ī patibulo crea-
tore vniu̇ſa creatura cōgemuit. Nihilqȝ
ab illo ſupplicio liberꝝ fuit. Hoc aūt ī ſui
cořonē cęlū et terra traxit·h̄ petras rupit
monumēta apuit·īferna reſerauit·radi-
os ſolis abſcondit. Debebat h̄ teſtimo-
niū ſuo mūd⁹ auctori vt ī ei⁹ occaſu vel-
lent vniu̇ſa finiri. ¶ Glo·ſup Lucā
vbi ſ̄·. Velū quoqȝ templi ſciſſum ē·vt
arcana teſtamēti et oīum legū ſacrā quę
tegebāt̄ apparerēt·⁊ ad gētes tranſirent.
Joſeph⁹ etiā ait angelicas ꝟtutes q̇ndā
tēpli p̄ſides tūc parit̄ ꝯclamaſſe dicētes:
Fugiam⁹ ex his ſedibꝫ. ¶ Leo papa
vn̄ ſ̄·ſer·xiij·. Ver⁹ itaqȝ venerator
dn̄icę paſſionis crucifixū Jeſum ſic ocul̄
cordis aſpiciat·vt carnē illi⁹ ſuā eſſe co-
gnoſcat. Cōtremiſcat ī redemptorꝗ ſup-
pliciū t̄rena ſuba·meritū infideliū·petrę
rūpāt̄·⁊ q̇ mortaliū peccaminū ſepulcris
grauabāt̄·ꝓſiliant obſtaculoꝝ mole diſ-
cuſſa. Appareāt quoqȝ nūc ī ciuitate ſctā
id eſt·ī eccl̄ia dei futurę reſurrectionis in-
dicia·et qđ gerēdū ē ī corꝑibꝫ fiat in cor-
dibꝫ. Nulli ſiq̇dē infirmoꝝ crucꝗ victoria
negat̄·nec q̇ſqȝ ē cui nō orō chriſti auxili-
etur·q̄ ſi multū ī ipſum ſeuiētibꝫ profuit:
quātomagꝭ eos q̇ ad ipſum ꝯuṫunt̄ ad-
iuuit. Sublata ē ignorātia·difficltas ē
tꝑata·et igneā illā q̄ regio iure erat indu

ſa romphea ꝫ chriſti ſanguis extinxit. Ac vere luci antique noctꝪ obſcuritas ceſſit. Inuitat' ad ꝑadiſi diuitias popul⁹ chriſtian⁹ ⁊ cūctꝪ regeneratꝪ ad amiſſā ꝑriam patefact⁹ ē redit⁹. Si nemo ſibi illā viā faciat claudi q̄ latronis fidei potuit aperiri. Agnoſcam⁹ ꝗ̄ docēte ſpū dei ad eu⁹ glorie ꝑticipationē vocati· et quaꝫ ſpem ſimus ingreſſi. Nec ita nunc anxie nunc ſuꝑbe vite ꝑ̄ſentiſ actionib⁹ occupemꝰ· vt nō ex toto cordis affectu redemptori noſtro ꝯformari ꝑ ipſius exempla nitamur. Nihil enī niſi ad nr̄am ſalutem aut egit aut ꝑtulit vt ꝟtus q̄ inerat capiti ineſſet etiam et corpori.

De duritia incredulitatis iudeorū. Greg⁹· in omel· Cū natus eſſet.

Cap· LXXIII·

In his aūt oīb⁹ ſignis q̄ vel naſcēte dn̄o vel moriente mōſtrata ſunt· cōſiderādū nob̄ eſt quāta in quorūdā iudeoꝝ corde duritia fuerit· q̄ hūc nec ꝑ ꝓphetie donum· nec ꝑ miracl'a agnouit. Oīa q̄ppe electa ſuū auctorē veniſſe teſtata ſunt· vt enim de his quiddā humano vſu loq̄r: deum hūc celi eē cognouerūt. qꝛ ꝓtin⁹ ſtellā miſerūt. Mare cog̊uit· qꝛ ſb̄ plantꝪ ei⁹ ſe calcabile ꝑ̄buit. Terra cog̊nit· qꝛ eo moriēte ꝯtremuit. Sol cog̊uit· qꝛ lucꝪ ſue radios abſcōdit. Saxa et parietes cog̊uerāt qꝛ tp̄e mortꝪ ei⁹ ſciſſa ſūt. Infern⁹ cog̊uit qꝛ q̊s tenebat mortuos reddidit. Et tamen hūc quē deū oīa īſenſibilia elementa ſenſerūt· adhuc īfideliū iudeoꝝ corda deū eē minime cog̊ſcūt. Et duriora ſaxis ſcindi ad ꝑnitendū nolunt· eūqꝫ ꝯfiteri abnegāt quē elemēta vt diximus aut ſignis aut ſciſſionib⁹ clamāt. Leo papa vn̄ s· ſer· xix· Obdurauit enī illuꝫ carnalē iſrael malignitas ſua· et nihil ei legis teſtificatio· nihil myſterioꝝ imagines· nihil ꝓfuerūt ꝓphetaꝝ oracl'a· cū paſca dn̄i tot ſeculis celebratū ī eo Iohannes doceret impletū· de q̊ publica ꝓteſtatione dicebat: Ecce agnus dei· ecce q̊ tollit pctā mundi. Idē de eodē ſer· x· Cū ergo dn̄s crucifixi corꝑis eleuatione ſublimis mūdi reconciliationem exequeret'· ī quadā arce ſupplicij latronēqꝫ conuerſum ad paradiſi vocaret habitaculum· vos principes iudeoꝝ legiſqꝫ doctores· nec conſcientie impietate cōpuncti· nec affectu ſcelerꝪ mitigati fixuris clauoꝝ addebatis tela liguarum dicentes: Alios ſaluos fecit· ſeipſum nō p̄ōt ſaluū facere. Sed his vocib⁹ veſtris ſtultꝪ atqꝫ blaſphemijs oīa elemēta reſponſum reddunt· et vnam ſimul in vos ſentētiam ferunt. Celum terra ſol ſideraqꝫ indignos vos ſuo miſterio ꝓteſtātes· terribili motu· inſolitoqꝫ defectu tenebras mūdo veſtre cecitatis oſtendunt. Nꝫ ſi ad arguendos vos nec celeſtia nec inferna ſufficiūt et crucem chriſti magis potuerunt petre atqꝫ monumēta qꝫ corda veſtra ſentire· ſaltem qd̄ in tēplo actum eſt ſcienter aduertite· Velum cuius obiectu intercludebantur ſanctaſanctorum a ſummo vſqꝫ ad ima diſcerptum eſt· et ſacrū illud myſticumqꝫ ſecretum quod ſolum ſummus pontifex iuſſus fuerat intrare reſeratū eſt vt nihil iam eſſet diſcretiōis vbi nihil reſederat ſctītatiſ. Repudiatos itaqꝫ vos debuiſtis agnoſcere· ⁊ omne ius ſacerdotij perdidiſſe· quia verum erat quod vobis veritas dixerat: Si crederetꝪ Moyſi crederetis et mihi. Merito ergo teſtamentū vtrunqꝫ condemnat· ⁊ gratia vacuos et lege ꝑ̄uatos· qui ideo reſiſtitꝪ nouis· quia non credidiſtis antiquis.

De cōfeſſiōe centurionis et penitentia iudeorum. Gloſa ſuper Lucam.

Cap· LXXIIII·

Videns aūt Centurio q̄ ſic haberet ꝑ̄tātē emittēdi ſpm̄

quod nō habet niſi conditor animarum ipſe q̄ crucifixerat eum in ipſo paſſionis ſcandalo ꝯfeſſus ē dei filiū eē quē iudei poſt miracula noluerūt credere. ¶ **Origenes ſup Math. li. xxvj.** Ipſe nāq̃ dn̄s Jeſus cū ſperaret diu pendens ī cruce maiora pati tormenta: orauit patrē et exauditꝰ ē ſtatim ei vt clamauit receptus ē. qđ ꝓdigiū Cēturio factus ſtupuit et dixit: Uere filiꝰ dei erat iſte. Miraculū enī erat ꝙ poſt tres horas receptꝰ ē. q̄ forte biduo victurus erat ſm̄ ꝯſuetudinē eoꝝ q̄ ſuſpēdūť ſi nō ꝑcutiūť. vt videreť bn̄ficiū dei qđ expirauit. et meritū orōnis eiꝰ magis q̄ȝ violētia cruci. ¶ **Glo. vbi ſ.** Qui autē q̄ ſil' aderāt ſpectacl'o pectora ſua ꝑcutiebāt in ſignū luctꝰ et pnīę dupliciť poſſumꝰ intelligere. Nā ſine cuius vita dilexerūt iniuſte occiſum dolebāt cuiꝰ morte ſe impetraſſe meminerāt. hunc ampliꝰ ī morte glīficatū tremebāt. Sed q̄cūq̃ cauſa coegerit ad trāſitionē pectoris videamꝰ diſtātiā genť ac genť. Gentiles moriēte chriſto deum timētes apte ꝯfeſſionis voce deū glorificāt. iudei ſolū ꝑcutiētes pectora ſilētes domi remeant.

¶ **Leo papa vbi ſ. ſermo. xvij.** Deniq̃ adeo tūc a lege ad euāgelium. a ſynagoga ad eccleſiā. a multis bn̄ficijs ad vnā hoſtiā euidēs eſt facta tranſlatio. vt emittēte ſpm̄ dn̄o vult illud myſticū ꝙ templi penetralia ſctm̄q̃ ſecretū ſuo concludebat obiectu. a ſummo vſq̃ ad imū vi ſubita ſcindereť. q̄m̄ figuras ꝟitas auferebat. ⁊ ſupflui erāt nūcij ſb̄ pn̄tia nnuciati. Adijciebať his elemētoꝝ cōmotio tremenda. ⁊ auctoribꝫ cruc̄ chriſti ipſe ſe nec ſb̄trahebāt officia. Cūq̃ cuſtos ſupplicij Cēturio territꝰ his q̄ viderat diceret: Uere filiꝰ dei erat iſte. i. impietatē tn̄ iudaicā monumenť et petrī oībꝫ duriorē nlla ꝓdiť mitigaſſe compūctio. vt appareat patiores ad intelligēdū dei filiū tūc fuiſſe romanos milites q̄ȝ iſraeliticos ſacerdotes. ¶ **Ambꝛ. ſup Lucam. l. viij.** O duriora ſaxis pectora iudeorum petrę ſcindūť. ſ illoꝝ corda durant. Iudex arguit. miſter cedit. ꝓditor ſcelꝰ ſuum ꝯdēnat. elementa fugiunt. terra ꝯcutiť. monumēta reſerāť. iudeoꝝ tn̄ imobilis duritia permanet orbe concuſſo.

¶ De chriſti mortui lanceatione Glo. ſup Johannē. xix. Cap. LXXV.

Unus aūt militū latꝰ eiꝰ aperuit lancea et cōtinuo exiuit ſanguis et aq̄. Ubi nota ꝙ vigilanti ꝟbo vſus ē euāgeliſta. Non enī ait ꝑcuſſit vel vulnerauit. ſ aperuit vt illic q̄dāmodo vitę oſtiū pandereť. vnde ſacr̄a ecclię manauerūt. ſine q̄bꝫ ad vitā nō intrať. Ille ſanguis fuſus ē ī remiſſionē pctoꝝ. aq̄ ꝟo lauacꝝ ꝓſtat et potum. Ecce oſtiū in latere arcę q̄ intrant aīalia diluuio nō pitura. ¶ **Augꝰ. de tempore barbarico.** Contendite ḡ ſicut ipſe dixit: intrare ad vitā ꝑ anguſtiā portam. q̄d enī anguſtiꝰ illo foramine qđ miles ille ꝑcutiendo crucifixi latꝰ apuit: Et tn̄ ꝑ has anguſtias iā totꝰ pene mūdus ītrauit. Uenite oēs ⁊ ītrate. latus patet. oñdit latro ille q̄ debeať oēs ītrare. exemplo ſuo docuit neminē deſperare. Qua enī intrauit ꝑadiſum latro ille. iā nō reꝰ niſi ꝑ latus qđ apuit iudeꝰ. ¶ **Ambꝛ. đ ſacramentis li. v.** Itaq̃ đ latere chriſti fluxit ſanguis ⁊ aq̄. ſanguis vt redimeret. aq̄ vt emūdaret. ¶ **Chryſo. ad neophitos.** Latus chriſti miles apuit. et templi ſcti ꝑietē patefecit. ⁊ ego theſauꝝ ita ꝓclaꝝ īueni. et fulgētes diuitias me ḡtuloꝛ repiſſe. ¶ **Iſidorꝰ.** Nemo q̄ppe niſi chriſtꝰ poťat hūanū genꝰ a morte liberare. ipſamq̃ mortem ſuperare Itaq̃ dormit in cruce. latus eius pungiť lancea. indeq̃ profluūt ſacramēta ex q̄bꝫ formať eccleſia. cuius typū tenuit Eua đ latere Ade formata. Un̄ hec inquit vocabiť virago. q2 ſumpta ē de viro. Sic ⁊ a chriſto nomen chriſtianū ecclię datū ē q̄ đ latere ipſiꝰ formata ē. ¶ **Bernhardꝰ in ſermone.** Itaq̃ q̄ſi ſaccū

miſericordia ſua plenũ deus paṫ miſit ĩ
mundũ·ſaccũ vnde effuſum ẽ p̃ciũ nr̃m.
¶ Idem. Chriſtus enĩ hoc ſacco con/
ciſo in paſſione·pecuniã q̃ latebat effu/
dit in p̃cium redẽptionis nr̃ę. ¶ Augꝰ·
in ſermone. Cõcidit ſaccũ lancea ꝑ/
ſecutoꝛ· Judas vendidit· iudęus emit.
Nec ille habet p̃ciũ nec iſte chriſtũ. Can
tat ergo redemptoꝛ·gemit Judas prodi
toꝛ·erubeſcit iudęus emptoꝛ. ¶ Idem
in alio. Exiuit de latere chriſti ſanguiſ
⁊ aqua quę ſunt eccleſię gemina ſacr̃a·h̃
ſanguis inebriat mẽtẽ vt obliuiſcaṫ mũ/
di amoꝛẽ·hęc aqua animã mũdat vt ſoꝛ
dibꝫ diaboli coꝛpus careat. ¶ Hiero·
ſuꝑ Eſaiã·l·xiiij· Itaqȝ iuxta ꝟbuȝ
ꝓphetę: Scidit petrã et fluxerũt aq̃. La
tus enĩ chriſti pfoꝛatũ aquis fluxit et ſan
guine baptiſmũ nobis dedicãs et marty
riũ. ¶ Augꝰ·in ſermone. Vide igiṫ
homo deũ tuũ pendẽtẽ ⁊ de ſuo ſanguĩe
chriſti languente medicamentũ faciẽtẽ.
¶ Glo·ſuꝑ Pš·cj· Hinc ⁊ ipſe pel/
licano ſe aſſimilat in Pš· Pellicanus
quippe diciṫ roſtro pullos ſuos occidere
et triduo lugere·tũcqȝ retro ſuꝑ eos ſan/
guinem ſuũ fundere·illoſqȝ inde reuiui/
ſcere. Sic et chriſtꝰ ſuos vt Paulũ pſe/
cutoꝛem occidit·⁊ ſanguine ſuo viuifica
uit·ſicut ipſe dixit: Ego occidã·⁊ ego vi
uere faciam. ¶ Ambꝛo·ſuꝑ Beati
ĩmaculati. Itaqȝ vulnꝰ quidẽ eſt qḋ
excepit·ſed vnguentũ ẽ qḋ effudit·pomũ
eſt qḋ ꝑpẽdit. Hoc pomũ eccleſia guſta
uit et dixit: Fructꝰ eiꝰ dulcĩ gutturi meo·

¶ De multiplici ſanguis eiꝰ effu/
ſione. Ambꝛoſius in eodem.
Cap· LXXVI·

Plaudat itaqȝ iudęꝰ· qꝛ
illi ſitienti vndaȝ ſaxa vomue/
rũt·mihi ꝟo de coꝛꝑe dei fons
fluxit ęternas meas amaritudines bibit
chriſtꝰ·vt mihi ſuę donaret ſuauitatem
gr̃ę. Sanguis eiꝰ purpura ẽ q̇ ſanctoꝝ
aĩas inficit·nõ ſolũ reſplẽdẽs coloꝛe·ſed
etiã ptãte· Reges q̇ppe facit et melioꝛes
reges q̇bꝫ regnũ ęt̃nũ tribuit. ¶ Gregꝰ·
i moꝛaḃ· l·xiij· Terra inq̇t nõ operias
ſanguinem meum·neqȝ inueniat in te lo/
cum latendi clamoꝛ meus. Ipſe nimirũ
qui ſumitur ſanguis redemptionis cla/
moꝛ eſt noſtri redemptoꝛiſ. Vñ ⁊ Pau/
lus dicit huiꝰ ſanguinis aſꝑſionẽ meliꝰ
q̃ȝ Abel loquẽtẽ. Sãguis enĩ Abel moꝛ/
tem fratricidę petijt. Sanguis autẽ dñi
vitã pſecutoꝛibꝫ impetrauit. ¶ Gloſa
ſuꝑ Zachariã·ix· Tu q̃ȝ Jeſu chri/
ſte filij ĩ ſanguĩe teſtamenti tui·ſicut p̃di/
xit ꝓpheta: Emiſiſti vinctos de lacu in q̊
nõ erat aq̃·hoc ẽ ĩ ſanguine tuę paſſioniſ
eos q̇ vincti tenebãṫ ĩ carceribꝫ inferni·ĩ
q̊ nõ ẽ vlla refrigeraĩ miſ̃icoꝛdia·quã di
ues ille q̃rebat tua miſericoꝛdia liberaſti
In huiꝰ laci figura Joſeph a fratribus
miſſus ẽ in lacũ vbi nõ erat aq̃. Similiṫ
⁊ Daniel a chaldęis· Hieremias a iudę
is· Ananias quoqȝ in tꝑe niuis et frigo
ris in lacũ deſcẽdit·ibiqȝ leonẽ interfecit
Deniqȝ in ipſiꝰ chriſti reſurrectione iuſti
q̇ vincti tenebãṫ in inferno ꝑ pctõ Adę
reſurrexerũt·⁊ multi ĩ hierlm apparuerũt
¶ Augꝰ·ḋ trini·l·xiii· Tantum q̊ȝ
ſanguis chriſti valuit·vt neminẽ chriſto
indutũ ĩ ęt̃na moꝛte debita diabolꝰ deti/
nere debuit q̇ moꝛte ĩdebita chriſtũ ad
tꝑus occidit. ¶ Idẽ ĩ ſolutiõe q̃ſti/
onũ hereticoꝝ. Cũ aũt ĩminẽte paſ/
ſione dñs Jeſus ĩ toto ſuo coꝛꝑe ſangui
nẽ ſudauit in tota eccl̃ia ſua martyꝝ ſan
guinẽ fundẽdũ oñdit. Quoſdã ꝟo ĩfir/
mos ĩ coꝛꝑe ſuo p̃figurãs tꝑe pſecutiõis
futuros ex eoꝝ pſona cõpatiẽs illis ait:
Pr̃ ſi poſſibile eſt trãſeat hic calix a me.
Berñ·ſuꝑ Cañ·l·lxi· Veni ĝ inq̇t
colũba mea in foꝛamine petrę in cau̇na
macerię. Ergo q̇dẽ fideṫ qḋ ex me deeſt
mihi vſurpo ex viſceribꝫ dñi·qm̃ miſ̃icoꝛ
dia affluũt·nec foꝛmia ꝑ q̃ effluũt deſũt
Foderũt inq̇t manꝰ meas et pedes meos
latuſqȝ lancea foꝛauerunt. Et per has ri/
mas licet mihi ſugere mel ḋ petra oleũqȝ
ḋ ſaxo duriſſimo·id eſt·guſtare et videre
q̃ȝ ſuauis ẽ dñs. Cogitabat cogitatiões

pacis·et ego neſciebā. Quis enī cognouit ſenſum domini? At clauis reſerans·clauus penetrās factus eſt mihi·vt videam voluntatē dn̄i. Quid ni·videaꝫ per foramen? Clamat clauus·clamat vuln⁹ ꝙ vere deus ſit in chꝛiſto mundū reconcilians ſibi. Patet arcanū coꝛdis per foramen coꝛpoꝛis. Patet magnū illud pietatis ſacramētū. Patēt viſcera miſericoꝛdię·in quibꝫ viſitauit nos oꝛiēs ex alto. Meritū pro inde meū miſeratio dn̄i·nec plane meriti inops ſum·q̄diu nec illę miſerationum.

¶ De die requietiōis·Leo papa vn̄ ſ̄·l·iiij. Cap. LXXVII.

Inclinato itaqꝫ dn̄s Jeſus capite ſpiritū emiſit·⁊ ī coꝛpus die tertio ſuſcitandū quietem placidi ſopoꝛis admiſit. ¶ Bern̄. in li. de quinqꝫ dieb⁹. Sicqꝫ ſicut ipſe lamentantibꝫ mulieribꝫ dixerat quę de ipſo erant habuerūt finem·finē vtiqꝫ celerrimū atqꝫ celeberrimū·primū quidē requiē·deinde reſurrectionē. ¶ Beda ſuper Gen̄. Hęc aūt requies facta eſt ſeptima die ſicut ab initio mūdi ſeptimo die requieuit deus ab oī opere. Unde et dixit: Benedixit diē ſeptimū et ſanctificauit illū. In lege quoqꝫ dictū eſt: Memento ꝙ diē ſabbati ſanctifices·quę ſcꝫ benedictio et ſanctificatio maioꝛē ſignificabat benedictionē et ſanctificationem. Sicut enī crebꝛis victimis ſanguis chꝛiſti ſemel fundendus ſignificabat·ita per requiē diei ſeptimę poſt opera ſex dieꝝ ſp celebꝛataꝫ dies illa ſabbati ſignificabat q̄ chꝛiſt⁹ ſel ī ſepulcro q̇etur⁹ ſexta die ꝑfectis operibꝫ quibꝫ mundū ſex diebꝫ perfectum reſtaurauit·⁊ qua memoꝛ operis antiqui ſaluationē mundi ſe ꝑfeciſſe declarauit. Dixit enī cōſūmatum eſt·et inclinato capite emiſit ſpiritū. Hęc aūt benedictio ⁊ ſanctificatio ac req̇es poſt opa bona valde·ſigt nos poſt opa bōa q̄ operat in nobis ipſe ꝑuenturos ad requiem vitę cęleſtis·fruituros ęterna ſctificatione ac benedictione. Ideoqꝫ dies hęc non legit veſperā habere. ¶ Aug⁹·ibidē. Opera quidē eius bona videmus·quietem vero eius poſt opera bona nr̄a videbimus. ob quā ſignificandā vnam diem ſabbati p̄cepit obſeruandā. Qꝛ in tempe gratię eſt ablatū·ī quo ꝑpetuū obſeruat ſabbatū qui ſpe futura oīa bona operat nec ī bonis operibꝫ quaſi bonū habēs qꝺ non acceperit gloꝛiat. ¶ Glo·ſuper Math·xxvij. Itaqꝫ ſexto die chꝛiſt⁹ opus redemptionis expleuit·et ſabbato ī ſepulcro quieuit. Sic et nos ꝓ dn̄o pati debemus in hac ſexta ętate·in ſeptima vero quę moꝛtuoꝛū eſt·donec octaua reſurrectionis veniat ī ſecreta pace quieſcere. Nam ideo ſeptim⁹ dies in Geneſi veſperā habere nō legit·qꝛ in illo ſeculo requies animaꝝ nullo męroꝛe conſumit·ſ; gaudio futę reſurrectiōis auget. ¶ Auguſtin⁹ ad Januariū l·ij. Qꝛ ergo nūc fide ac ſpe gerim⁹ requies q̄dā eſt ab oī laboꝛe et moleſtia ſancta atqꝫ ꝑpetua ī quā nob ex hac vita ſit trāſit⁹·quā ſua paſſione p̄mōſtrare et ꝯſecrare dignat⁹ eſt dn̄s noſter Jeſus chꝛiſt⁹. Inde ē aūt nō deſidioſa ſegnities in illa requie·ſ; q̄dā ineffabilis trāquillitas agnitiōis ocioſe. Sic enī ab hui⁹ vitę opibꝫ in fine requieſcit·vt ī alteri⁹ vitę actiōe gaudeat. Sed qꝛ talis actio ī dei laude agit·ſine laboꝛe mēbꝛoꝝ·ſine angoꝛe curaꝝ nō ad eā ſic trāſit ꝑ quietē·vt ipſi q̇eti ſuccedat id eſt·nō ſic actio eē incipit vt q̇es eſſe deſinat. Neqꝫ enī reditur ad laboꝛes in curas·ſ; ꝑmanet ī actione qꝺ ad quietē ꝑtinet·nec in ope laboꝛare nec in cogitatione fluctuare. Qm̄ ḡ ꝑ requiē ad primā vitā vn̄ lapſa eſt aīa ꝑ pctm̄ redit·ideo ꝑ ſabbatū requies deſigt. Prima vero illa quies q̄ a ꝑegrinatione redeuntibus ⁊ primā ſtolā accipientibꝫ reddit·ꝑ vnā ſabbati quā diem dn̄icam dicimus figurat. ¶ Bern̄·vbi ſ̄·Nos aūt ſi feſtinem⁹ īgredi ī illā requiē ad chꝛiſti exēplū ꝑ multas tribulatiōes nob meminerim⁹

tranſeundum. Et prius quidem donec
in tribulatione ſumus magnũ nobis vi
der̃ ad requiem aſpirare tãq̃ʒ nihil aliud
amplius deſideraturi ſimus. Verũ nec
in requie quidem ipſa requies erit nobis
a deſiderio glorię. deſiderio reſurrectio-
nis. Amodo ſiquidẽ in quitiam dicit ſpi
ritus vt requeſcant a laboribꝫ ſuis. Itaqꝫ
qui in dño moriunt̃ quieſcunt a labore.
ſed nõ q̃eſcũt interim a clamore. Deniqꝫ
ſb throno dei clamãt aię occiſorũ. ꝙ et ſi
nihil habeãt qꝺ moleſtet. nondũ tamen
totũ habet qꝺ delectet. donec reſurrectio
requiẽ. donec ſabbatũ paſca ſeq̃t̃. Amẽ.

De ſepultura domini. Glo. ſuper Matheũ vbi ſ. Cap. LXXVIII.

Cum aũt ſero factũ eſſet
venit hõ diues nomĩe Joſeph
ab arimathia ciuitate. ſ. Elcha-
ne et Samuelis. q̃ dicta eſt et ramatha.
Et hic quidem diſcipulus Jeſu licet oc-
cultus prius inimicitias iudęorũ vitans
extiterit. in h̃ tamen extremo officio nihil
iã de illis curauit. Hunc quidẽ euange-
liſta diuitem fuiſſe cõmemorat. nõ ꝙ di-
uitias cõmẽdet. ſed niſi quia diues ad ꝑ-
ſidem accedere non poterat. Hũc etiam
alius decuriorem vocat. quia de ordine
curię fuit. et officium curię admĩſtrabat.
Per hoc ergo facltatem habere potuit.
per hoc autem ꝙ diſcipulus hoc myſterio
dignus fuit: Acceſſit igit̃ ad Pilatuʒ ⁊
petijt corpus ſanctũ. Tunc Pilatꝰ iuſſit
ei reddi corpus. Joſeph aũt accepto cor-
pore ĩuoluit illꝺ mũda ſyndone. Hie
ronymus ſuper Matheũ. Ex q̃
videlicet ſimplici ſepultura dñi. condem
nat̃ ambitio diuitũ. qui etiam ĩ tumulis
non pñt carere diuitijs. Gloſa ſu-
per Eſaiam. xxij. Hinc ad Sobnã
ꝑpoſitum templi dicit̃: Quid tu hic aut
quaſi q̃s hic? quia excidiſti in excelſo me-
moriale. vt etiam ſepultꝰ ſuperbias dili-
genter impetra tibi tabernaculũ. id eſt. ſe
pulcrũ. Gloſa ſup Matheuʒ.
Myſtice ꝺo ſyndone mũda Jeſũ ĩuol-
uit. qui pura mente eũ ſuſcipit. Hinc etiã
mos hic eſt eccleſię vt non celebret̃ ſacri-
ficiũ altaris in ſerico vel in panno tincto
ſed puro lineo. Inuolutũ autẽ corpus ĩ
ſyndone mũda poſuit Joſeph in monu-
mento ſuo nouo qꝺ exciderat in petra.
Idcirco quidẽ in nouo. quia ſi in monu-
mento vbi alius poſitus eſſet poneretur:
alius fortaſſe reſurrexiſſe fingeret̃. Ideo
aũt in petra. ne ſi ex multis lapidibꝫ eſſet
ędificatnm. ſuffoſſis tumuli fundamentꝭ
corpus furto diceret̃ ablatum. Inſuper
etiam aduoluit ſaxum magnũ ad oſtiuʒ
monumenti. vt ſine multorũ auxilio nõ
poſſet aperiri. Beda ſup Math.
Fert̃ aũt monumentũ illud fuiſſe domus
rotũda de ſubiacẽte rupe exciſa. Eratqꝫ
altitudinis tantę vt homo rectus ꝯſiſtẽs
vix poſſet extenta mãu culmẽ attingere.
Habebat autẽ introitum ab oriente cui
lapis ille magnus aduolutus eſt ⁊ impo-
ſitus. In parte ꝺo aquilonari ipſum ſe-
pulcrũ de eadem petra erat factum. id eſt
locus dñici corporis ſeptem pedes habẽs
longitudinis cũ palmo. ⁊ menſura a pa-
uimento altius eminebat. qui ſcʒ locꝰ nõ
deſuper. ſ; a latere meridiano vnde cor-
pus inferebat̃ per totum patebat. Color
autẽ monumenti ⁊ loculi dicit̃ eſſe ꝑmix-
tus albo et rubeo.

De cuſtodia ſepulcri et triduo mortis dñi. Glo. ſup Math. Cap. LXXIX.

Altera aũt die que ẽ poſt
paraſceuẽ cõuenerũt ſacerdotũ
põtifices ⁊ phariſęi ad Pilatũ
dicẽtes: Dñe recordati ſumus. q2 ſedu-
ctor ille dixit adhuc viuẽs. poſt tres dies
reſurgã. Iudęi vocabant paſceuẽ paſcę
ꝑparationẽ. Noſtrũ vero paſca ẽ imolatio
ſaluatoris. eiuſqꝫ paſceue. i. ꝑparatio fuit
ab hora captionis. Hũ aũt eũ ſeducto-
rẽ dicũt. qꝺ erãt. dño imponunt. Nec eis

ſufficiebat ſcelus mortis quā ei preꝑara-
uerant·niſi etiā poſt mortē ipſius famā
lacerarēt. Iube īquiūt cuſtodiri ſepulcꝝ
vſqꝫ in diē tertiū·ne forte veniāt diſcipli
eiꝰ et furentur eū· et dicant plebi ſurrexit
a mortuis· et erit nouiſſimus error peior
priore. Ignoranter quid verū dicunt· qꝛ
peior eſt contemptus pnīę·qꝫ error igno-
rantię. At ꝑmiſit Pilatꝰ abeuntes mu
nierunt ſepulcrū cum cuſtodibꝰ. Diligē-
tia quidem eorum noſtrę fidei profuit·
quia quanto amplius ſeruat᷑·tanto ma-
ior ꝟtus reſurrectionis oſtendit᷑. Qꝫ aūt
ꝓdixerat dñs ſe poſt tres dies reſurrectu-
rū·ſic eſt intelligēdū vt pars vltima diei
quo crucifixus eſt accipiat᷑ pro vna die·
ſabbatum aūt integre· tertius autē dies
a prima ſui ꝑte id eſt nocte. **Hiero·
ſuper Mattheū.** Sic enī accipien-
dum eſt·qđ ab ipſo ꝓdictum eſt: Erit fi
lius hōīs ī corde tręe tribꝰ diebꝰ ⁊ tribꝰ no
ctibꝰ. Ibi nanqꝫ ſynodochice a ꝑte totū
ītelligit᷑·qm̄ in ꝑte paraſceue ac diei do-
minicę·totaqꝫ die ſabbati tres dies ⁊ to-
tidem noctes intelligant᷑. **Fulgen-
tius in li·iij·de myſterio medi-
atoris·** Non inquit pater dereliques
in inferno animā meam·nec dabis ſan-
ctū tuū videre corruptionē. Dignū qꝑpe
fuit vt carnē ſepulcri locus non corrūꝑet
quā peccati non corrupit affectus·⁊ ani-
mā dolor non cōtingeret inferni·quā ſer-
uitus nequit tenere peccati. **Hugo
de ſacramētis li·ij·** Aīa quidē eius
ad infernū deſcendit·caro in ſepulcro ia-
cuit·diuinitas cū vtroqꝫ ꝑmāſit. Neqꝫ
enī caro ⁊ aīa perſonam deſtruere potue-
runt ſeparata·quā non fecerāt coniūcta
Verbū ęterna perſona fuit·accepit aīā
et carnem vt in ſe perſona eſſent nō vt ſe
perſonā facerent·⁊ ſemper cū verbo vna ⁊
eadē perſona ꝑmanſerūt·qꝛ nūqꝫ poſtea
a verbo vel int᷑ ſe diuiſa receſſerūt. Ergo
chriſtus ꝑſona ad infernū deſcendit·ſed
ſm̄ ſolam animā·⁊ chriſtus perſona in ſe-
pulcro iacuit·ſed ſolū ſm̄ carnē·chriſtꝰ
perſona vbiqꝫ fuit·ſed ſm̄ diuinitatem·
Nec aīa ī ſepulcro iacuit·nec caro ad in-
fernum deſcendit·nec caro vel aīa vbiqꝫ
fuit ſed chriſtus. **Bern̄·in quodā
ſermone.** Itaqꝫ ſapiētia vicit maliciā
dum chriſtus cōtriuit ſathanā. Attingit
a fine vſqꝫ ad finem fortiter ī cęlo deijci-
endo ſuperbū·in mundo ſuperādo mali-
gnū·ī inferno ſpoliando auarꝝ. Et diſpo
ſuit oīa ſuauiter·in cęlo ſtantes angelos
confirmando·in mūdo venūdatos redi-
mendo·in inferno captiuos liberando.

De ſpoliatione inferni. Augꝰ·ī ſermone de paſca.

Cap· LXXX·

Nos autē vt eterna nox
inferoꝝ ipſo deſcēdēte reſplen-
duit·ſiluit ſtridor ille lugētiū·
dirupta ceciderunt vincula peccatorꝝ·
attonite mentes obſtupuere tortorū·oīs
ſimul impia officina contremuit cū chri-
ſtū repente in ſuis ſedibꝰ vidit. Quis nā
eſt inquit iſte terribilis et niueo ſplendo-
re coruſcus? Nūqꝫ talem noſter excepit
tartarus? Nunqꝫ in noſtrā cateruā talē
euomuit mūdus. Inuaſor eſt iſte nō de-
bitor·effractor eſt non ꝑcator·iudicē vi-
demus nō ſupplicem·pugnare venit non
ſuccūbere·eripere non manere. Ubi nam
putamus ianitores noſtri dormiebāt cū
iſte debellator vniūſa clauſtra vexabat?
Iſte ſi reus eſſet· ſic audax non eſſet. Si
eum aliqua delicta fuſcarent· nunqꝫ ful-
gore ſuo nr̄as tenebras diſſiparet. Sed
ſi deus eſt quid in ſepulcro mortuus fa-
cit? Si hōmo eſt quare captiuos ſoluit?
Nunquid iam iſte cum auctore compo-
ſuit noſtro? An forte et ipſum aggreſſus
eſt·et ſic ad noſtra regna tranſiuit? Cer-
te ⁊ mortuus erat·victus certe erat· Illu-
ſus eſt ꝓęliator noſter ī mūdo· et neſcit
quantam ſtragem procuraret in inferno
O crux illa fallēs gaudia nr̄a·⁊ parturi-
ens damna nr̄a·ꝑ lignum ditati ſumuſ·
per lignum euerſi ſumꝰ. Perijt poteſtas
illa cunctis ſemper populis formidata.

Nullus sub cede nostra captiuus palpitat. sed qđ est gemendū insultat. Nusq̄z antiqui fletus. nulli iā resonāt eiulatus. Vis mugitus gementiū obmutuit. Putas Jesꝰ sine nostro redit exitio? Nemo ad nos vnq̄z viuꝰ ītrauit. Nemo sic audax fuit. nullꝰ sic carnifices truit. Nūq̄z in hac habitatione nigra et semꝑ fuligine ceca iocūdū lumen apparuit An forte sol de mundo migrauit? Sed nec celum nec astra patēt. et tñ infernꝰ lucet. Quid agimus? quo ꝯuertimꝰ? defendere cōtra istū cruentas domos. ꝛ obtinere portarū nostrarū custodias nō possumꝰ. male enī tractati sumꝰ. Tantam lucē obtenebrare nequimꝰ opprimere. tāta ꝟtute ꝑditū nō valemꝰ. Nostra igiť colla vrgeri conspicimus. et de nostro insuꝑ interitu formidamꝰ. Quid nobis ꝛ celo? Nocte nostra contenti nō sumus. antris nostrꝭ occultamur. Quare ab his ꝑdimꝰ? Quare violenti disturbamur? Quare in nostris sedibꝫ captiuamur? Mox igiť dñs Christus ī ipsos crudeles penarꝫ mīstros aciē dirigit atq̄z īplacabiles turmas framea diuina concidit. Diu sub tortore carnifices fremūt. et rabidosis redacti stridoribus cōtabescūt. Ipsa q̄z antra tartarei cubilꝭ intranť. ꝛ fortes a fortiore ętnis nexibus colligant. Hoc et ipse dñs ꝓmiserat dicēs: Nemo intrat in domū fortꝭ. et vasa eius diripiet. nisi prius alligauerit fortem. et tunc domū illius diripiet. Tristes igiť mox lugentesq̄z diuturno squalore turbę populi vexati cōcurrunt. et ad saluatoris sui vestigia volutāť. Succurre inquiunt fessis. iam seuas extingue minas. ꝛ miserandos absolue gemitꝰ. Redemisti viuos cruce tua. eripe mortuos morte tua. pari nobiscū sorte mūdus perierat. et aduentū tuū oīs creatura ꝑ̄debat. Tibi nostra tormēta suspirabāt. te sꝑ īfernꝰ iste pauebat. Dū hes absolue reos dū ascenderis defende tuos. Dum hic es vniuersa claustra soluanť. dū ascēderis non claudanť. Pateat quesumus ꝑcantibꝫ ianua quo crux non desit pia. ꝛ nisi redieris ad corpꝰ maiestate tua. non priueť infernus potentia.

De captiuitate diaboli et mortis destructione. Greg. omel. Maria stabat.

Cap. LXXXI.

Hinc ergo dominus Jesus christus antiquū hostem in eternū perculit. vñ seuire cōtra se manus persequentiū tpaliter permisit. Qđ aperte dñs btō Job indicat dicēs: Nūquid capies leuiathan hamo. Per leuiathan quippe qđ additamentū eorū diciť: cetus ille deuorator humani generis designať. qui dū se diuinitatem homini addere spopōdit. īmortalitatem sustulit. Qui ꝑuaricationis quoq̄z culpaz quā ꝑmo hoī ꝓpinauit. dum se sequētibꝰ pessima ꝑsuasiōe multiplicat. pęnas eius sine cessatione coaceruat. In hamo aūt esca ostendiť. aculeꝰ occultať. Hūc ergo pater oīpotens hamo cepit. q: ad mortē illius vnigenitū filiū incarnatum misit. ī quo et caro passibilis videri posset. et diuinitas īpassibilis videri ñ posset. Cūq̄z in eo serpens iste per manus ꝑsequētium escam corporis momordit. diuinitatꝭ illū aculeus ꝑforauit. Prius ꝟo eū in miraculis dñi cognouerat. sed de cognitione sua ad dubitationē cecidit. quando hūc passibilem vidit. quasi hamꝰ erga fauces glutientis tenuit. dum in illo esca carnis patuit quā deuorator appeteret. et diuinitas tēpe passiōis latuit quę necaret. In hamo eius incarnationis captus est quia dū in illo appetit escam corꝑis trāsfixus est aculeo diuinitatis. Ibi q̄ppe inerat humanitas quę ad se deuoratorem duceret. Ibi diuitas quę ꝑforaret. Ibi aperta īfirmitas quę prouocaret. Ibi occulta virtus quę raptoris faucem transfigeret. In hamo igitur captus est. q: īde interijt vñ momordit. Et q̄s iure tenebat mortales ꝑdidit. q: eum ī q̄ ius non habuit mortē appetere īmortalē ꝑsumpsit.

Qđ igitᷣ ante paſſionẽ ſuã p̃dixit domi/nus·in reſurrectione ſua impleuit. Si ex/altatus fuero a terra·oĩa trahã ad me/ipſum. Oĩa eteñ traxit qui đ electis ſuis apud inferos nullũ reliquit·abſtulit oĩa vtiq̧ electa. Neq̧ enĩ infideles quoſq̧ ⁊ pro ſuis criminibꝫ ęternis ſupplicijs dedi tos ad veniam dñs exurgẽdo reparauit· ſ; illos ex ĩferni clauſtris rapuit· q̃s ſuos in fide ⁊ actibꝫ recognouit. Unde etiam recte ꝑ Oſee dic̃: Ero mors tua o mors ero morſus tuus inferne. Id nãq̧ quod occidimus agimus vt penitus nõ ſit. Ex eo qđ mordem⁹ partẽ abſtrahim⁹ ꝑtẽq̧ relinquimus. Quia ḡ in electis ſuis fun/ditus occidit mortem ·mors mortꝗ extitit q꞉ ꝓ̃o ex inferno partẽ abſtulit ⁊ partem reliquit·nequaq̃ euertit fundit⁹ infernũ ſed momordit.

¶ Idem in ſermõe de bono latrone.

Ad hoc ergo vitã depoſuit vt donaret·ad hoc mortẽ ſuſce/pit vt vinceret. Cui tñ quaſi ſeruus qui/dem ſuccubuit·ſed quaſi dñs imperauit Si q̇dẽ nec animã inferni porta·nec cor/pus tenere potuit ſepultura quę per illud triduũ nequaq̃ carnẽ mortali corrupti/one violabat·q꞉ ĩ inferno ſ; eadẽ mora regnũ mortis aĩa deſtruebat.

¶ De myſterio tridui paſſionis ⁊ requietionis ac reſurrectionis dominice. Beda ĩ omelᷝ· veſpe re ſabbati.

Cap· LXXXII·

Ut aũt dicit apl'us: mortuus eſt chriſt⁹ ꝓpter delicta no/ſtra·et reſurrexit ꝓpter iuſtifica/tiones nr̃as·qđ ipſo quoq̧ ſtatu tempo/ris·quo vel mortu⁹ eſt in cruce·vel a mor tuis reſurrexit oſtendit: Circa horã q̃ppe nonam cum inclinata iam eſſet ad veſpe ram dies ·et tepefactus a meridiano fer/uore·radius ſolis victorioſiſſime paſſio/nis conſũmauit myſteriũ euidenter ſe in/ſinuans ꝓpter auferenda ſcelera quibus diuina luce et dilectione in hui⁹ noctem peregrinationis incidim⁹ crucꝗ ſubiſſe pa tibulũ. Surrexit aũt mane ꝑma ſabbati quę nũc ẽ dies dñica vocata·manifeſte docens ſe nos a morte reſuſcitatos ĩ lucẽ ꝑpetuę fęlicitatis eſſe ꝑductuꝝ· ſ; ⁊ aliud nobis memorabile myſteriũ tp̃e paſſio/nis ſuę ſepulturę et reſurrectionis itima/re curauit. Sexta quippe feria crucifixus eſt·ſabbato requieuit in ſepulcro·domi/nica ſurrexit a mortuis·ſig̃ns electis ſuis per ſex huius ſęculi ętates inter ꝑicula ꝑ/ſecutionũ bonis operibꝫ inſudãdũ·ĩ alia aũt vita quaſi in ſabbato ꝑpetuã requiẽ animaꝝ ſperandã. Porro in die iudicij quaſi in die dñica corpoꝝ quoq̧ ĩmorta liũ receptionẽ eſſe celebrandã· in quibus deinceps aĩę ſupno gaudio ſine fine fru/antᷣ.

¶ Aug⁹·ad Ianuariuꝫ li·ij·

Attende ergo triduũ crucifixi·ſepulti·ſu ſcitati·qđ ſig̃t crux in vita p̃ſenti agimuſ Qꝫ aũt ſepultura ⁊ reſurrectio·fide ac ſpe interim gerimus. Nunc autẽ hoĩ dicitᷣ a ſaluatore: Tolle crucẽ tuã ⁊ ſequere me. Caro autẽ cruciatᷣ cũ mẽbra noſtra quę ſunt ſuper terram·fornicatio ſcꝫ ⁊c̃·mor/tificãtᷣ. Unde apl's: Uetus homo nr̃ cru cifixus eſt vt deſtruatᷣ corpus peccati·vt vltra nõ ſeruiat pctõ. Et Pš· Confi/ge clauis a tĩore carnes meas ⁊c̃· Poſt hanc deniq̧ vitam incipit requies quę ꝑ ſepulturam dñicam ĩ ſabbato deſignatᷣ· nec ĩterrũpetᷣ reſurrectione· ſ; clarificabitᷣ.

¶ Explicit liber tertius.

Incipit liber quartus. De aromatibus Marie Cap. .I.

Nunc aromatib9 cum ſponſa et
adoleſcētib9 ꝙ currūt
poſt eam aſpergamus
libꝫ et mentē nr̄e cubi-
culum. Nūc introduxit nos rex i cellaria
ſua. Nūc ſurgit amica Maria: Hyems
abijt et pluuia receſſit. flores in terra nr̄a
apparuerūt. vinee florentes odorē dede-
rūt. Poſt ſabbata triſtia felix dies irra-
diat. Sol poſt occaſum orit᷑. aqle ad cor
pus ꝯgregāt᷑. Radix amara crucis eua-
nuit. flos vite cū fructib9 erupit. Au-
guſtin9 i ſer. ꝺ reſurrectiōe dn̄i.
Maria veniēs ad chriſti dn̄i monumen
tum appellat eū hortulanū. q: plantaria
floruerūt infantiū. Ecce lilia renatorum
ornāt altare dn̄icum candidū turb gau-
dioꝝ. Ecce lilia noua de fonte plantata
gratia nutrita. ꝛ ſanguine candidata. q:
iſti ſunt qui lauerūt ſtolas ſuas. ꝛ candi
das eas fecerūt in ſanguine agni q̇ tollit
peccata mūdi. Ecce ſurrexit caro chriſti
et flos campi de ſcrobe ſepulcri. et appa-
ruit in horto liliū cōualliū. cū ad ſepulcri
nouam ſcrobē gaudiorū meritū deſcēdit
angeloꝝ. Venit Maria ſepulture por-
tans pietatē aromata. et inuenit in ſepul-
cro ſuauia reſurrectiōis vnguēta. nō vn̄
vngeret corpus dn̄icum. ſed vt chriſma-
te ꝑfunderet capita renatorū. Venit ad
monumentū. eſtimat clauſum. ꝛ inuenit
ad ianuā̃ ſepulcri ꝑadiſi vela pendentia
lintheoꝝ. Et hortulanus dn̄s chriſtus q̇
leuauit plātaria de gehenna. ꝙ antiqua
obruerat ſepultꝰa. O xp̄e hortulan9 q̇ era-
dicauit mortem. introduxit ſemē ad pa-
radiſum collegā latronem. O hortulane
vilis ſpecie. dulcis in voce. Iam ſimplex
eſt horti ianua. nulla ibi de terrore cuſto
dia. ideo libent᷑ ac ſecura loquit᷑ Maria:
Dn̄e inquit tu in ligno pepēdiſti. ꝛ in ſe-
pulcro iacuiſti. tu ꝑadiſum reſeraſti. ad-
mitte me in hortū delitiaꝝ tuarū. ſanaſti
Euam. iocundā Mariā oſtēdiſti mihi.
tu qui es vitis vera letifica me ad vinde-
mia tua. Cui dn̄s: Vade inquit ad pal
mites meos videlicꝫ apl̄os. Occurrēt ti-
bi ī galilea. ibiqꝫ tibi apparebit plena vi-
demia. Ecce itaqꝫ de dn̄o reſurgēte. ꝛ ꝺ
ſacramentē apoſtolicis triumphauit gali-
lea. de dn̄o et infantib9 tanqꝫ de vite ꝛ ꝺ
palmitib9 hodie letat᷑ catholica mater ec-
cleſia.

De glorioſa nocte reſurrectionis. Leo papa in ſer. de eodē. Cap. II.

Dominus nempe chriſtus
ne turbatos diſcipuloruꝫ aīos
lōga meſtitudo cruciaret denū-
ciatam tridui morā tam mira celeritate
breuiauit. vt dū ad integꝝ diem ps ꝑ̇mi
nouiſſima. et pars tertia ꝑ̇me cōcurrit. ꝛ
aliquātum tꝑis ſpaciū decideret. et nihil
dieꝝ numero deꝑiret. Reſurrectio ergo
ſaluatoris nec animā in inferno. nec car-
nem diu moratā oſ̄dit in ſepulcro. et tā
velox viuificatio fuit incorrupte carnis
vt maior ibi eſſet ſoporis ſilitudo q̄ꝫ mor
tis. quā deitas ꝙ ab vtroqꝫ ſuſcepta ho-
minis ſuba n̄ receſſit. q̇d ꝑtāte diuiſit po-
teſtate ꝯiunxit. Hiero. ſuꝑ Ps.
xxi. Deus inquit meus clamabo per diē
et nō exaudies. et nocte et nō ad inſipien
am mihi. In die nāqꝫ pendēs ī cruce nō
eſt exaudit9 a pr̄e. ſ; ab inferis reſurrexit
nocte. Beda in omel. veſpere
ſabbati. Querendū eſt aūt cur ipſam
reſurrectionis noctē dn̄i euangeliſta de-
ſcribens ait: Veſpere aūt ſabbati que lu
ceſcit in prima ſabbati. cū cōſuetus ordo
temporū habeat veſperā magis i noctem
tenebreſcere q̄ꝫ in diē luceſcere. ſ; myſtice
loquēs euāgeliſta q̄ꝫtū dignitatē h᷑ ſacra
tiſſima nox de gloria deuicte mortis ac-
cepit inſinuare ſtuduit: dū eius exordiū
quo deuote femine chriſto in obſequium
vigilare ceperūt. in ſequentem iam diem

luceſcere perhibuit. Nā dominus actor
et ordinator temporum qui vltima noctꝭ
huius parte ſurrexit · totā eam nimirum
eiuſdem reſurrectiōis luce feſtiuam red-
didit ⁊ coruſcam. Si quidē hucuſqꝫ ab
exordio mundanę creationis infra tēpo-
rū curſus diſtinguebant vt dies noctem
pceederet iuxta ordinē videlicet pme ↄdi
tionis. Hac aūt nocte tempoꝝ ordo mu-
tatus ē · p myſteriū reſurrectionis dñicę.
Namqꝫ nocte a mortuis reſurrexit · die
vero ſequēte eiuſdē reſurrectiōis effectū
diſcipul' oñdit · ac pticipato cū eis cōui-
uio ꝟitatē ꝟtutis eius mirātibꝫ ſimul et
gaudentibꝫ aſtruxit · rectiſſime nox illa ſe
quentis diei luci ↄiūgit' ac ſic tempoꝝ or-
do ſtatut⁹ eſt · vt dies noctē ſeqt'. Et qdē
aptiſſime quondā diē nox ſeqbat' · qr hō
a luce paradiſi peccādo lapſus ī hui⁹ ſe-
culi tenebras erumnaſqꝫ decidit. Aptiſſi
me ꝟo nūc dies noctē ſequit' qñ p fidem
reſurrectiōis a peccati tenebris · ⁊ vmbra
mortꝭ lucē vitę chriſto largiēte reducimꝰ.
Quapropter neceſſe eſt fratres chariſſimi ·
vt qr noctē hanc pcipuā grā dñicę reſur
rectionis illuſtratā cognouimus · ipſi qꝫ
ſollicite curem⁹ ne q̄ eius pticula noſtro
ī corde tenebreſcat · ſꝫ tota ī diē luceſcat.

De antiqua ipſius pfiguratio-ne. Cap. III.

Huius ſacratiſſime no-
ctis ac redemptionis nrę ſolen
nitas venerāda iam olim eſt in
antiq dei populo myſtice deſignata. Cū
enī idē populus diu fuiſſet egyptiaca ſer
uitute grauatus · nec illū egyptij vellent
dimittere ad liberū ſui ↄditoris ſeruitiū
exire. Tandē pcepit ei dñs in celebratio-
ne paſcę agnū imolare eiuſqꝫ carnes hac
nocte aſſare et edere · ei⁹ ſanguine qui eēt
fuſus ī limīe poſtē domorū ſuaꝝ vtrūqꝫ
ac ſupliminare pungere · atqꝫ intus patū
ac vigilantē horā ſuę redemptiōis expe-
ctare · qđ dū faceret · ecce noctis hui⁹ me-
dio dñs adueniēs pcuſſis egyptioꝝ pri-
mogenitis liberauit populū ſuū pondere
longe ſeruitutꝭ atqꝫ ad terrā olim pmiſſā
pduxit patrię · iubēs eā hāc noctē in me-
moriā ſuę ſaluationis oībꝫ annis īmola
tione agni paſcalis ſolennē agere. Quę
pfecto redemptio populi illi⁹ ſpūalis nrę
redemptionis q̄ reſurgēte a mortuis do-
mino hac nocte completa eſt typū geſſit
Sic etiā carnales eiuſdē populi oppreſ-
ſores egyptij duriora nequitię ſpūal' ar-
ma deſignāt · quibꝫ ſubditū ſibi gen⁹ hu-
manū impia dñatione pmebāt. Sed ve-
niens agnus īmaculat⁹ imolari p nobiſ
ē dignat⁹ ſanguinē ſuū nrę ſalutꝭ pciū
dedit · q morte ad tp̄us ſuſcepta mortis
imperiū dānauit ppetuo · mirandoqꝫ ac
deſiderabili aſpectu ſpectaculo agn⁹ īno
cēter occiſus · leonis q occiderat vires po-
tenter attriuit. Agn⁹ q tollit pctā mundi
leonē q pctm̄ ītulit mūdo ↄfregit. Agn⁹
qui nos ſuę carnis et ſanguinis libamine
ne peream⁹ reficit · leonē qui nos rugiēs
circūit · ⁊ quē de nobis pdat ingrit · deui-
cit. Agn⁹ inquā qui ſuę mortꝭ ſignū fron-
tibꝫ noſtris ad ducēda tela mortiferi ho
ſtis impoſuit. Nā ⁊ ideo ſanguis agni le-
galis in limine ac ſuperliminari ⁊ vtroqꝫ
poſte domorū ī quibꝫ edebat' poni iuſſus
eſt · vt etiā quadripertita ſanguīs diſtin-
ctio quadrifidū dñicę paſſionis vexillū
quo nos ſignati liberam̄ exprimeret · De-
iecit aduerſariū noſtrę libertatis et pacis
qui inſidiabat' nobis ī occulto · ſicut leo
ī cubili ſuo. Sicut ergo nocte hac īmolato
agno ī egypto ſignatis eius ſanguīe do-
mibus fideliū comeſtis ei⁹ carnibꝫ repen-
te dñs venit · ⁊ eos q myſterij celeſtis ex-
ortes manebant puniens · ⁊ ↄtra popu
lum quē ſacramentis ſalutaribꝫ imbutū
vidit redemit. Ita domin⁹ et redemptor
noſter cum ſuū pro nobis corpus et ſan-
guinē hoſtiā patri obtuliſſet diaboli po-
tentiam ſubuertit · ſatellitūqꝫ ei⁹ ſpirituū
videlicet īmūdorū audaciam cōminuit.
Inferni clauſtra deiecit · electos q ibidē
qͥuis ex tranquillitatꝭ ſinu tenebāt' eruit
et hac ipſa nocte reſurgēs a mortuis ad

celeſtis regni gaudia pduxit. Nec iuſtoſ ſolū quos apud inferos inuenit abſtulit ver etiam eos quos adhuc in carne poſitos ſuos eſſe cognouit· necnō et nob qs in ſe credituros in fine tempoꝝ puidit remedium ſalutis ſua morte ac reſurrectione procurauit.

Iterū ꝺ eodem. Greg᷒·i omel· de paſca. Cap· IIII·

Nunc etiam ad memoriā redit ꝙ crucifixo filio dei· dicebant inſultantes iudei: Si rex iſrael ē deſcendat nūc de cruce ⁊ credim᷒ ei· ꝙ ſi tūc inſultantib᷒ cedēs ꝺ cruce deſcenderet virtutē nobis patiētie nō oſtēderet· ſed paululū expectauit· patiētiam ſeruauit· admirationē diſtulit· Pl᷒ aūt fuit de ſepulcro reſurgere qꝫ de cruce deſcendere· pluſqꝫ mortē reſurgēdo deſtruere· qꝫ vitā deſcendēdo ſeruare. Sed iudei cū hunc ad inſultationes ſuas ꝺ cruce deſcendere minime cernerēt· eūqꝫ morientem viderent· cū ſe viciſſe crediderūt etiam nomen illius ſe quaſi extinxiſſe gauiſi ſunt. Sed ecce de morte nomen eius per mūdū creuit· ex quo hūc infidelis turba extinxiſſe credidit. Et ꝗ gaudebat occiſum dolet mortuū· quia hūc ad gloriā cognouit perueniſſe per penā· qꝺ bene in libro Judicū Samſon illi᷒ facta ſignificant· qui cum Gaçam ciuitatē philiſtinorum fuiſſet īgreſſus Philiſtei īgreſſū eius ꝓtinus cognoſcentes ciuitatē repente obſidionib᷒ circūdederunt· ⁊ cuſtodes deputauerunt· et Samſon fortiſſimū ſe iā comphēdiſſe gauiſi ſunt. At ꝟo Samſon media nocte portas ciuitatis abſtulit· ⁊ mont̄ verticē aſcēdit. Quid Gaça ciuitas niſi infernū deſignat: qd per philiſteos niſi iudeoꝝ perfidia demōſtrat: qui cum mortuū viderēt dn̄m· eiuſqꝫ corpus iam in ſepulcro poſitū cuſtodie illico deputauerūt· ⁊ eum qui actor vite clarū erat inferni clauſtris retētū quaſi Samſoni ī gaça ſe dephēdiſſe letati ſūt. Samſon vero nocte media non ſolū exijt· ſed etiā portas tulit· q: videlicet redemptor noſter an̄ lucē reſurgens nō ſolū liber de inferno exijt· ſed etiā inferni clauſtra deſtruxit. Portas tulit ⁊ montis verticem ſubijt· q: reſurgēdo īferni clauſtra abſtulit· ⁊ aſcendendo celoꝝ regna penetrauit. Hāc ꝗ reſurrectionis eius gloriā fratres chariſſimi que et pus demōſtrabat ex ſigno· ⁊ poſt patuit ex facto· tota mēte diligamus· et ꝓ eius amore moriam̄. Ecce nos in reſurrectione auctoris nr̄i miſtroſ eius angelos ꝯciues noſtros agnouim᷒. Ad hoꝝ ergo ꝯciuiū inſtar frequentē illā ſolennitatē celebremus. Hiſqꝫ cū necdū viſione poſſumus· deſiderio et mente coniungamur· trāſmigrem᷒ ad ꝟtutes a vitijs vt redemptorē noſtꝝ in galilea videre mereamur. Adiuuet oīpotēs deus ad vitam deſideriū noſtꝝ· qui pro nobis in mortem dedit vnicū filiū ſuū.

De cauſis et modo reſurgēdi Victorinus ſup Apocal·. Cap· V·

Ipſe vero Chriſtus dominus qui nō de ſemine natus erat· nihil morti debebat· ꝓpter quod nec diabolus eū potuit deuorare· id eſt· in morte detinere. Greg᷒· in omel· ꝺ paſca. Citius quoqꝫ voluit a morte reſurgere· ne nr̄a diu aīa remaneret in infidelitatis morte. Unde bene ꝑ Pſ· dicit: De torrēte in via bibet ꝓpterea exaltabit caput. In genere ꝗppe humano torrens mortis effluxerat ab ipſo mundi initio. Sed de hoc torrente dn̄s in via bibit· id eſt· mortē in trāſitu guſtauit· atqꝫ ideo caput exaltauit· q: hoc qꝺ moriendo in ſepulcro poſuit· reſurgendo ſuper angelos leuauit. Aug᷒· in ſermone de reſurrectiōe domini. Poſt auditas quippe redemptoꝝ qui ī inferno detinebant̄ ſanctoꝝ preces· poſt compoſitas leges· poſt demerſos alta voragine foſſos· tortores iudex nr̄ ab inferi

laureatus exiuit. Nec candidatū officiū
defuit·ſed leta cū principe ſuo oīs beato-
rum contio ꝓceſſit. Repedat igiť ad ſta-
dium ſuū triumphator iterꝫ viuus vt nō
erret mūdus·qꝛ rediȷ̄t ab inferis chriſtus
dn̄s. Glorient̄ ergo credētes ·plaudant
manibꝫ oēs gentes·qꝛ rex noſter et ī ſecu-
lo triumphauit·et inferos vicit. ¶ Glo·
ſup Math·iiȷ̄· Deniqꝫ potuit reſur-
gens exire clauſo ſepulcro q̄ natus ē clau
ſo ꝟginis vtero·et q̄ ad diſcipulos clau-
ſis iannis ītrauit corꝑe gl̄ificato. ¶ Be
da in omel̄·veſꝑe ſabbati. Sur-
rexit itaqꝫ clauſo monumēti oſtio ⁊ exiȷ̄t
ab eo vt doceret corpus īmortale iā eſſe
factum qđ ibi clauſum fuerat mortuum
Qꝛ aūt terremotus ipſo reſurgēte ſic̄ etiā
moriēte factus ē magn⁹·ſigt̄ terrena ꝑuſ
corda et a celeſti ſꝑe deiecta ꝑ fidē paſſio
nis ac reſurrectionis eius ꝯcutienda fore
ad pn̄iam·⁊ ſaluberrimo pauore ꝑmota
ad vitam ſublimandā ꝑꝑetuā.

¶ De miniſterio angelico Cap· VI·

Angelus etiam illūc de
celo aduenit·et obſequiū ſerui
tutis ſue qđ dn̄o debebat exhi-
buit. Nam qꝛ chriſtus de⁹ et homo ē·inf̄
acta humanitatis eius ſemꝑ angelorum
non defuerūt deo debita miſteria·ſic̄ in-
quiſita ſancti euāgeliȷ̄ copioſiſſime ꝓbat
hiſtoria. Reuoluit aūt lapidem·non vt
egreſſuro dn̄o ianuā panderet·ſed vt
egreſſus eius iam facti hoībꝫ indiciū ꝑſta
ret. Qui enī mortalis adhuc clauſo vte-
ro potuit mundum ingredi naſcēdo·ipſe
abſqꝫ dubio iam fact⁹ īmortalis clauſo
licꝫ ſepulcro potuit reſurgēdo exire. Nec
eſt ꝑtereundū cur teſtis dn̄ice reſurrectio
nis angelus ſedens apparuit cū is q̄ nati-
uitatis eius mūdo gaudiū euāgeliçauit
inł̄ paſtores vt legiť ſtetit. Stare quippe
pugnantiſ eſt·ſedere regnantiſ. Et recte an
gelus ſtans apparuit qui aduentū ſalua-
toris in mundū ꝑdicauit·vt etiā ſtando

ſignaret· qꝛ is quem ꝑdicabat ad debel-
landū principē mūdi veniret. Recte ꝟo
reſurrectionis eius ꝑco memorať ſediſſe·
vt etiā ſediſſe figuraret eū ſuperato mor-
tis auctore·ſedem quoqꝫ regni iam ꝑꝑe-
tui conſcendiſſe. De quo paulo poſt di-
ſcipulis apparēs ait ipſe: Data ē m̄ oīs
poteſtas in celo et in terra. Sedebat aūt
ſuꝑ lapidē q̄ monumēti claudebať oſtiū
vt clauſtra inferorū ſua illum virtute de-
ieciſſe ac ſuperaſſe doceret·q̄ten⁹ oēs q̄s
ibi ſuos inueniſſet ad paradiſi lucem re-
quiēqꝫ ſubleuaret. ¶ Greg⁹·i omel̄·
đ paſca. Hoc quoqꝫ notādū videť q̄d
nam ſit q in dextris ſediſſe legiť. Quid
enī per ſiniſtrā niſi ꝑſens vita: quid ꝑ de
xteram niſi ꝑpetua deſignať: Vn̄ ſcp̄tū
eſt: Leua eius ſub capite meo·et dextra
illius amplexabiť me. Qm̄ ḡ redemptor
noſter iā ꝑſentis vite corruptionē trāſie-
rat·recte angelus qui nūciare venerat ꝑ-
hennē eius vitā in dextera ſedebat·q̄ ſto-
la candida coopertus apparuit·quia fe-
ſtiuitatis nr̄e gaudia nūciauit. Candor
etenī veſtis·ſplendorē denunciat nr̄e ſo-
lennitatis. Noſtre dicam⁹ an ſue: Sed
vt fateamur verius·et nr̄e dicam⁹ et ſue.
Illa quippe redemptoris nr̄i reſurrectio
⁊ noſtra feſtiuitas fuit· qꝛ nos ad īmorta
litatem reduxit· et angelorꝫ feſtiuitas ex-
titit·qꝛ nos ad celeſtia reuocādo eorꝫ nu
merū impleuit. Hoc Marcus đ angelo
dicit: Matheus vero angelū apparuiſſe
deſcribens ait: Erat autē aſpectus ei⁹ vt
fulgor·⁊ veſtimentum eius ſicut nix. In
fulgore terror timoris·in niue autē blan-
dimētū ē candoris. Qm̄ igiť oīpotēs de-
us et terribilis ē peccatoribꝫ·et iuſtis blā-
dus·recte reſurrectionis eius teſtis ange-
lus·et in fulgore vultus·et in cādore de-
monſtrať habitus·vtꝙ ipſa ſua ſpecie et
terreret reꝓbos et mulceret pios. Vnde
recte quoqꝫ populū per deſerta gradien-
tem colūna ignis in nocte·et colūba nub
ꝑibat in die. In igne etenī terror eſt. In
nube aūt viſionis lene blandimentū eſt.
Dies aūt vita iuſti·et nox vita peccatorū

accipitur. Vñ ⁊ conuerſis peccatoribus per paulum dicit. Fuiſtis aliqñ tenebre· nunc autē lux in domino. In die ġ colūna monſtrata eſt p nubem· ⁊ in nocte per ignem· q: omnipotens deus in iudicio ⁊ blandus iuſtis ⁊ terribilis apparet iniuſtis

De aduētu mulierū ad ſepulcrū. Beda vbi ſupra. Cap. VII.

Quod aūt legitur q̄ ſancte mulieres veſpe ſabbati q̄ luceſcit in prima ſabbati venerūt videre ſepulcrū· ita eſt intelligendum· q̄ veſpere quidem venire ceperint· ſed luceſcente mane ī prima ſabbati ad ſepulcrū puenerint· id eſt· veſpere aromata parauerint· quibus dñi corpus vngere deſiderabant· ſ̄ parata veſpe aromata mane ad ſepulcrū detulerint. Qđ Mathe⁹ quidē breuitatis cauſa obſcuri⁹ poſuit. Sed alij euāgeliſte quo ordine ſit factū euidentius oſtendūt. Sepulto nāq: ſexta feria dñō· reuerſe a monumēto mulieres parauerūt aromata et vnguenta q̄ diu opari licebat. Et ſabbato quidē ſiluerunt ſ̄m mandatū ſicut lucas aperte deſignat. Cum aūt ſabbatum tranſiſſet veſperaq: adueniēte tempus opandi rediſſet· mox ad deuotionē prompte aromata que minus parauerāt emerunt· ſicut marcus cōmemorat· vt vngerēt eū· Et valde mane vna ſabbati veniunt ad monumentū. Glo. ſup Mat. Qđ autē in euangelijs diuerſa tpa deſcribūtur aduent⁹ iſtarū mulierū nō eſt mēdacij ſignū ſed ſedule intentionis officiū· dū crebro ſc3 abeunt ac recurrunt. Nec a ſepulcro dñi ſe diutius ac longi⁹ abeſſe ſinunt. Beda vbi ſupra. O q̄ felices femine que angelico docte oraculo· triumphū reſurrectionis mūdo meruerīt annūciare· ac mortis quā mulier ſerpentino affatu ſeducta cōtraxit imperiū diruptum pdicare. Quanto feliciores anime virorū pariter ⁊ feminarū quotquot in die iudicij pcuſſis pauore ac digna vltione reprobis celeſti gratia adiute triumphare d̄ morte ⁊ gaudiū beate reſurrectionis meruerint intrare. Greg⁹. vbi ſ̄. Ite inquit dicite diſcipulis eius ⁊ petro· quia pcedet vos ī galilea. Hic merito q̄ritur: cur nominatis diſcipulis petrus ex nomine deſignat⁹. Sed ſi hūc angel⁹ nominatim nō exprimeret q̄ magiſtrū negauerat· venire inter diſcipulos nō auderet. Vocatur ġ ex nomine ne deſperaret d̄ negatiōe. Hiero. ſup Mat. Dicite inqt diſcipulis ei⁹ et petro q̄ ſe diſcipulatu iudicat indignū· q: ter negauit magiſtrum· At vero peccata pterita nō nocēt qñ nō placēt. Hiero. ſup Mat. li. iiij. Ipſe q̄3 dominus Ieſus occurrit eiſdem mulierib⁹: dicēs. Auete· vt in mulieribus ſolueret maledictū mulierū Eue. Ambroſius ſup lucā. viij. l. Sicut ergo in principio mulier actrix culpe viro· ⁊ vir executor erroris fuit· ita nūc q̄ mortē priuſ guſtauerat· reſurrectionē prior vidit. Et ne ppetui reat⁹ opprobrium mulier apud viros ſuſtineret q̄ viro trāſfuderat culpā trāſfudit ⁊ gratiā.

De cōcordia euangeliſtarum. Glo. aug. ſuper Mat. Cap. VIII.

Itaq: quādo prima ſabbati diluculo ſicut omēs euangeliſte conſentiūt ventū eſt ad monumentū illud de terremotu ac reuoluto lapide territiſq: cuſtodib⁹ qđ ſolus narrat Mattheus iam erat factum. Venit autē maria magdalena q̄ ceteris feruentior erat. Ideoq: Iohes tacitis alijs que cum ea fuerāt hanc ſolā cōmemorat Videnſq: lapidē ſublatū ab oſtio monumenti anteq: diligētius inſpiceret credens ſublatū corpus cucurrit nuncians Petro ⁊ Iohāni· q̄ etiā ad monumētū cucurrerūt ⁊ nō inuento corpe ſicut Maria dixerat ſublatū crediderūt ⁊ abierūt· Maria vero ſtetit foris plorās in horto. Tūc angelū ſup lapidē reuolutū ſedētē

viderunt· de quo Matthe⁹ et Marcus
dicunt· ꝙ dixit eis: Nolite timere. Scio
enim ꝙ Jeſum qui crucifixus eſt queritis·
non eſt hic ſ; ſurrexit ſicut ꝓdixit vobis·
Ad hec verba Maria duꝫ fleret ſe incli-
nauit ⁊ ī monumentū ꝓſpexit. Viditqꝫ
duos angelos· vnum ad caput et vnum
ad pedes in albis ſedētes· qui dicūt illi:
Mulier q̇d ploras? Quia tulerūt inq̇t
dominū meū ⁊ neſcio vbi poſuerunt eum
Hic intelligēdi ſunt angeli ſurrexiſſe vt
etiā ſtātes viderent· ſicut ait Lucas qui
⁊ eos refert dixiſſe· quē queritis viuentē
cum mortuis? ⁊c. Poſt hoc Maria re-
tro cōuerſa eſt ⁊ vidit Jeſum ſtantem vt
ait Johānes ⁊ nō ſciebat quia Jeſus eſt
putans videlicet hortulanum· vbi ⁊ no-
minata cognouit eum. Cui ⁊ dictum eſt
Noli me tangere. Tūc egreſſa eſt de mo
numento· id eſt· de loco an̄ lapidē effoſ-
ſum· et alię cū ea quas vt Marcus ait ti
mor inuaſerat ⁊ nemini quicqꝫ dicebant
Tunc iam ſcḋm Mattheū: Ecce dn̄s Je-
ſus occurrit eis dicēs. Auete: Jllę auteꝫ
acceſſerūt ⁊ tenuerūt pedes ei⁹ mirantes.
Sic ergo colligim⁹ et angeloꝝ locutionem
eas bis habuiſſe veniētes ad monumen
tum· ⁊ ipſius dn̄i ſiliter ſcꝫ qn̄ Maria hor-
tulanū putauit· ⁊ nunc eis iteꝝ occurrit·
vt eis ipſa repetitio fidē firmaret Venit
ergo Maria magdalenę ac diſcipul' an
nunciat· et alię quę cū ea erāt quas Lu-
cas cōmemorat. ¶ Ambro. de ſpiri
tu ſancto l. iii. Meritoqꝫ ad viros ut
ꝓdictū eſt reſurrectionis ꝓnuncia mittit
fęmina vt q̄ prima viro nūciauerat cul-
pam· prima q̄ꝫ nūciaret dn̄i gr̄am

¶ De dolo iudeoꝝ ⁊ mēdacio cu
ſtodū. Glo. ſup Mat. in fine
Cap. IX

Cum ergo mulieres ab-
iſſent Ecce q̇dam de cuſtodib⁹
venerūt in ciuitatē et nunciaue
runt ꝑncipibus ſacerdotū omnia quę fa
cta fuerāt· i· miracula q̄ viderāt. Jndo-
cta quippe ſimplicitas fatet' veritatem·
aſtuta ꝟo duplicitas modū querit quo
aſtruat falſitatē. Vnde nunc cōgregati
ꝑncipes illi cum ſeniorib⁹ accepto conſi-
lio pecuniā copioſam dederūt militibus
¶ Hiero. ſup Mat. li. iiii. Pecu
niam videlicet q̄ data fuerat ad vſus tē-
pli vertunt ī redemptionē mendacij· ſic
pri⁹ .xxx. argēteos dederāt Judę ꝓdito
ri. Omēs igit' qui ſtipe tēpli ⁊ his q̄ cōfe-
runt' ad vſus eccleſię abutunt' in alijs re-
bus q̇bus ſuā expleāt voluntatē· ſimiles
ſunt ſcribaꝝ ⁊ phariſęoꝝ redimētiū mē-
daciū et ſaluatoris ſanguinē. ¶ Glo.
vbi ſupra. Dicite inquīt qꝛ nocte ve
nerunt diſcipuli ei⁹ et furati ſunt eū nob
dormientib⁹. Ecce in qꝫ duplicitas aſtu-
ta querit quō aſtruat falſa. Si enim dor-
mierunt quō viderūt. Si ꝟo nō viderūt·
quō hui⁹ teſtes eſſe potuerūt? Uꝛ ſi etiam
fures viderūt: cur nō eos detinuerūt? Et
addunt. Si hoc auditū fuerit a pręſide·
videlicet eū furtim ſublatū eſſe· nos ei ne
quicqꝫ a vob ſup hoc exigat ſuadebim⁹·
ac ſecuros· i· abſqꝫ ꝑiculo vos faciem⁹ At
illi accepta pecunia fecerūt ſicut erāt docti
Auaricia quę captiuauit diſcipulum co-
mitem dn̄i decepit ⁊ milites cuſtodes ſe-
pulcri· ſicqꝫ iudęos ſeduxit. Vn̄ ⁊ euan-
geliſta ſubiungit. Et diuulgatū eſt ꝟbū
iſtud apud iudęos vſqꝫ in hodiernū diē
Perſeuerat nimiꝝ error empti mēdacij
ne in chriſtū credāt iudęi. ¶ Leo pa-
pa in ſermo. de ephiphania. Ec-
ce ꝑdiderūt iudęi ſucceſſionē regum· pla
cationē hoſtiaꝝ· locū placationū· ordinē
ſacerdotū. Et cū hęc omīa expiant' fini-
ta eſſe· nō vident ea ī chriſtū eſſe trāſlata

¶ De excellentia diei reſurrectio
nis dn̄i. Aug⁹. in ſermone de re-
ſurrectione domini.
Cap. X

Apud nos aūt quā ſpeci
oſa ⁊ grata in die dn̄icę reſurre-
ctionis eccleſia enitet et totius

diebus anni alacrioꝛ dies illa refulget ñ
de vſitatis ſolis circulis illuminata ꝓcla
rius· ſ; de lumine agni reſurgẽtꝭ illuſtra/
ta ſublimiuſ. Hac enĩ die ſol iuſticię chꝛi
ſtus aſcẽdit ab inferis euãgeliçatis ſan/
ctoꝛuꝫ animis eleuãs ſecũ coꝛpa ſancto/
rum tanꝗ̃ choꝛos ſiderꝝ ſpũaliũ. Enitu/
it iſrael in qua viſi ſunt reſurgẽtes. Eni/
teſcit eccl'ia in qua ꝓfulgent renaſcẽtes et
illi teſtes ⁊ iſti teſtes. Et idcirco pulſem⁹
citharã Dauid canentes: Hęc eſt dies
quã fecit dñs exultem⁹ ⁊ iocũdemur ĩ ea
Contemplemur hũc diẽ qualẽ noctem
habuerit genitricẽ. Nox ꝙ̃ cęlũ in lumi/
naribus imitat᷑· imo in quo cęluꝫ et terra
lętat᷑. Nox bonę ꝑturitionis· nox ſanctę
regenerationis. Geminũ noctis hui⁹ vi/
deo vterũ qꝛ ⁊ geminũ agnoſco ꝑtũ. Cõ
mouit tũc nox iſta vterũ ꝑturiẽdo coꝛpa
reſurgentiũ· cõmouet nũc vuluã ſuã· re/
nouando aĩas innocentiũ. Nox de qua
dicit᷑: Et nox ſicut dies illuminabit᷑· ab
ipſa eſt dies· dies quã fecit dñs· dies do/
minicus. Er recte dicit᷑ dies lucis in quo
fugerũt tenebrę cęcitatis Exclamauerũt
q̇ erãt in regione vmbrę moꝛtis qꝛ lux oꝛ/
ta eſt illis. Lętetur terra· quia nouam lu
cem vidit. Lętentu᷑ et ⁊ angeli· qꝛ pecca/
toꝛibus claritatẽ dñs dedit. Cõtremue/
runt inferi ſuſtinẽdo ſplendoꝛẽ inſolitũ·
⁊ incuruatuꝫ eſt omne genu chꝛiſto dño
cęleſtiũ terreſtriuꝫ ⁊ infernoꝝ. Dña ergo
nobiſcũ hodie triumphãt ⁊ angeli et ar/
chãgeli cęteriqꝫ beatoꝝ ſpirituũ oꝛdines
nobiſcũ celebrãt feſta. Nos qꝫ imitam̃
cantilenam cãtantes cãtica cęleſtia· quę
adhuc humana nõ poteſt cãtare lingua
Exultem⁹ ꝙ̊ in dño ſ; in tremoꝛe non re/
miſſa ſecuritate. Nã ⁊ beatus Johãnes
ꝓcurſoꝛ exultauit in vtero matriſ· ſ; vinũ
nõ bibit ꝓcepto angeli gabꝛielis. Nos
aũt qꝛ ĩfirmi ſum⁹ ſobꝛie bibam⁹· modũ
non excedam⁹ vt lęticia nr̃a cũ exultatio
ne nullã ſentiat coꝛpis tempeſtatẽ· ſ; per
ſobꝛietatis ſerenitatẽ ꝑtum intremus ſa/
lutis. Accepim⁹ ieiunioꝝ palmã feſtiuita
tis nõ amittam⁹ victoꝛiã quã nob tribu/
it dñs Chꝛiſtus adiuuãdo· qꝛ vicit ĩ no/
bis patiẽdo vt digno carmĩe triumphe/
mus· cantãtes; abſoꝛta ẽ moꝛs in victo/
ria alleluia.

¶ Qꝫ ipſa die ſpoliatus eſt infer/
nus ⁊ apertus paradiſus. Aug⁹. ĩ
ſermone ꝺ̃ reſurrectiõe dñi.
Cap. XI.

O Mnes quidem alię di/
es ſolẽnes viuentiũ in ſe tantũ
continẽt gaudiũ. Cõmunis au
tem eſt inferis ac ſuperis ſimul iſta feſtiui
tas· qꝛ reſurgẽs dñs a moꝛtuis ⁊ illic fe/
ſtiuitatẽ dedit vbi moꝛtẽ vicit· ⁊ iſtic vbi
victoꝛ a moꝛte remeauit. Ergo q̇ppe de/
ſcendẽte ad inferoꝝ tenebꝛoſam caligi/
nem etiã illic tũc abſqꝫ dubio dies ſplen
didiſſimus fuit vbi ſaluatoꝛ illuxit. Vñ
Johãnes ait: Et lux in tenebꝛis lucet· et
tenebꝛę eũ nõ cõpꝛehẽderũt Licet enĩ do
minus in tenebꝛis deſcẽderit· tenebꝛaruꝫ
tamẽ obſcura nõ ſenſit. Tenuit ĩ illo no/
ctis hoꝛroꝛe inuiolabilem maieſtatis ſuę
ſplendoꝛẽ· lux ſempiternę naturę. Ac ſi ñ
a nocte lux ſ; nox a luce ſuꝑata eſt. Hic
pꝛima ſcꝫ dominica reſurrectionẽ annũ/
cians nõ ſuꝑnis tantũ· ſ; etiã infimis diẽ
indixit ſalutiferę exultatiõis dicẽs: Hęc
eſt dies quã fecit dñs exultem⁹ ⁊ lętem̃ ĩ
ea. Hęc etiã in ꝯſequẽtibꝫ ait: Deus do/
minus ⁊ illuxit nobis. Cõſtituite diẽ ſo/
lennẽ in cõdenſis vſqꝫ ad coꝛnu altaris
¶ Glo. ſuꝑ Mat. xxvij. Hinc eti
am multi ſanctoꝝ q̇ doꝛmierãt vt ĩ euan/
gelio legit᷑ exeũtes de monumẽtis vene/
runt in ſanctã ciuitatẽ ⁊ apparuerũt mul
tis videlicet ad teſtimoniũ dñicę reſurre/
ctionis. Et hi credendi ſunt cũ domino
aſcendente ſimul aſcẽdiſſe cum coꝛpoꝛe·
quibus etiã voce ꝓphetica ꝑ Zachariã
dicitur. ¶ Hiero. ſuꝑ Zach. li. ij.
Conuertimini ad munitionẽ vincti ſpei
id eſt· vos qui nunc in inferno vincti te/
nemini et ſolutionẽ ſperatis in aduentu
Chꝛiſti conuertimini ad habitationem

Chriſti paradiſi. Hec enī illa eſt munitio in qua latro p̄mus cum dn̄o ingreſſus ē. Aug⁹. in ſermone vbi s. Ignitā quippe rompheā illā ꝛ paradiſi ianuā quā null⁹ effringere pōt hac die Chriſt⁹ cum latrone reſerauit. dicēs ad angelos: Aperite mihi portas iuſticie ꝛ ingreſſus in eas cōfitebor domino. Ex eo nimirum tempe quo paſſus ē dn̄s vſq₃ hodie porta hec et clauſa ꝛ reſerata eſt. Clauſa q̄dem īcredulis ꝛ peccatoribꝰ. reſerata pro iuſtis ꝛ credentibꝰ. Per hāc ingreſſus ē Petrus. per hāc ingreſſus eſt Paulus. per hāc oēs ſancti martyres intrauerūt. per hanc etiā quotidie de toto mūdo iuſtorum ingrediunt̄ anime. Ita ḡ et nos viuere debem⁹ vt de domo illa nō reijciamur. ꝛ eiecti foras a beſtijs deuoremꝰ. q̄s ꝓpheta formidās ait: Ne tradas beſtijs animas cōfitentiū tibi. Per eccleſie portam que eſt domus dei intramus portam paradiſi. Et ecce dn̄s nūc ſtans in paradiſi ianua loquit̄ ad nos qui ſum⁹ in domo ipſius. id eſt. in ecclia. ꝟ porta dn̄i iuſti intrabūt ī eam. Pro his ergo omnibus cōſona voce pariter cantem⁹: Hec eſt dies quā fecit dn̄s exultem⁹ ꝛ letem̄ ī ea

Q ipſa die quinquies apparuit dn̄s. Beda ī omel. Stetit Jeſus in medio diſcipulorꝫ Cap. XII.

Gloriam quidē reſurrectionis ſue redemptor nr̄ paulatim diſcipulis ac ꝑ incrementum tp̄is oſtēdit. q2 nimirꝫ miraculi virtus erat tanta vt hāc repente totā cape non poſſent fragilia mortalium pectora. Conſulens igit̄ imbecillitati querentiū. primo quidē venientibus ad monumentum feminis amore ſuo feruētibꝰ ꝛ viris reuolutū lapidē. et ablato ſuo corpe lintheamina q̄bus inuolutū erat ſola poſita monſtrauit. Deinde curioſius inq̄rentibus feminis ꝛ de eo qd̓ inuenerāt mente cōſternatis. angelorꝫ viſionē qui illuꝫ reſurrexiſſe certa manifeſtatione patefacerent oſtendit. ac ſic ꝓcurrente fama patrate reſurrectionis. tandē ipſe dominuſ virtutū ꝛ rex glorie apparēs. q̄nta potentia morte quā ad horam guſtauerat deuiciſſet aperuit. Et quidē q̄ꝫtum ex euangelice ſerie lectionis inuenim⁹: quinquieſ ipſa qua reſurrexit die viſus eſt hominibus. Primo marie magdalene ad monumentū qn̄ ei deſiderāti pedes ei⁹ amplecti dictum eſt: Noli me tangere. nondum enī aſcendi ad patrē meū. Deinde duabus a monumēto currētibus nunciare diſcipl'is. q̄ de ꝑfecta eius reſurrectione didicerāt ab angelis. De q̄bus ſcriptum eſt: Que acceſſerūt et tenuerūt pedes eius ꝛ adorauerūt eū. Apparuit ī ipſo die adueſperaſcēte duobꝰ eūtibꝰ in caſtellum emaus. qui eū ad hoſpitiū vocātes in panis fractione cognouerūt. Apparuit ꝛ Petro. qd̓ ꝛ ſi qn̄ vel vbi factū ſit euāgeliſta minime deſignauerit. tn̄ q2 factū ſit nō tacet dicens. quia ꝓfati duo diſcipuli cognito dn̄o ī emaus ſtatim cū rediſſent hieruſalē inuenerūt congregatos vndecim ꝛ eos qui cum ipſis erāt dicētes: q2 ſurrexit dn̄s et apparuit Simoni. Deinde ſubiūgit. et ipſi narrauerūt q̄ geſta erāt in via et quomodo cognouerūt eum in fractione panis. Statimq₃ annectit quintā eius apparitionē. de qua modo cum euangeliū legeret̄ audiuimuſ ita incipiens: Dum aūt hec loquerent̄ ſtetit Jeſus in medio diſcipulorꝫ ꝛ dixit eis Pax vob̄ ꝛc. Ubi nō ſine cauſa man⁹ ſuas ac pedes q̄ꝫ vultū quem eque nouerant eos videre ac recognoſcere iubet. ꝟ vt viſis clauorum ſignis quibꝰ cruci fuerat affixus. nō ſoluꝫ corpus eſſe qd̓ videbant. ſed ipſum domini ſui corp⁹ eſſe qd̓ crucifixum nouerant intelligere poſſunt. Unde bene Johānes hui⁹ dominice reſurrectionis apparitionis memoriā faciens. latus quoq₃ ſuū qd̓ a milite fuerat vulneratum. diſcipulis eū oſtendiſſe perhibet. vt quo plura notiſſime paſſionis. ac ſuſcepte mortis indicia cognoſcerent

eo certiori patratę iam reſurrectionis ac
diruptę mortis fide gauderent. Qui vt
illos per omnia de fide reſurrectiōis cer-
tos redderet· nō tantū oculis intuendū
ſed attrectanduꝫ quoqꝫ manibus corp⁹
quod immortale illis oſtenderat exhibu-
it dicens: Palpate ⁊ videte· q꞉ ſpūs car
nem et oſſa nō habet ſicut me videtis ha
bere.

De cicatricibus quas in corpo re ſuo retinuit dominus. Cap. XIII.

Olent aūt gentiles hoc
in loco ſimplicitati fidei noſtrę
deceptionū tendere laqueos di
cendo: Qua temeritate confiditis· quia
Christus quem colitis noſtra d̓ puluere
corpora poſſit incorrupta reducere· q̇ nec
ſuoꝝ vulneꝝ quę in cruce ſuſcepit potuit
cicatriceſ obducere· ꝭ reſuſcitato vt dici-
tis ſuo corpore a mortuis ſig̃ adhuc mor
tis ineſſe nō celauit? Quibus reſponde-
muſ· quia Christus cū omnipotēs ſit de-
us et noſtra vt promiſit corpa de corru-
ptiōe ad incorruptionē· de morte ad vi-
tam· de terrę puluere ad cęleſteꝫ ſuſcita-
bit gloriam· ⁊ ſuū quod moriendo exue-
rat corpus quale voluit reuocauit ad vi
tam. Qꝫ cum ablatis paſſionis indicijs·
poſſet diſcipulis oſtendere· vtiqꝫ diſpen-
ſationis gratia paſſionis ī eo maluit in-
dicia reſeruare: Primo videlicet vt di-
ſcipuli q̇ hoc videbant manifeſte poſſent
dinoſcere non ſpūm ſine corpore· ſed cor-
pus eſſe ſpirituale quod videbāt certāqꝫ
fidem reſurrectionis pactę mundo p̄di-
carent. Deinde vt ipſe dominus et deus
noſter Jeſus chriſtuſ qui in humanitate
patrem pro nobis interpellat oſtēſis vul
nerum ſuoꝝ cicatricib⁹ ei ꝑpetuo demō-
ſtraret q̄ntum pro humana ſalute labo-
rauerit· miroqꝫ atqꝫ ineffabili nobis or-
dine eum qui nihil vnq̄ꝫ poteſt obliuiſci
qui ſemper miſereri paratus eſt· q̄ꝫ ꝯgrue
hominibus miſereatur abſqꝫ intermiſſi-
one admoneat quorū participēs naturę
doloris et paſſionis ipſe dei filius effect⁹
ſit· pro quib⁹ ipſe confligens mortis im-
perium moriēdo proſtrauerit. Tertio vt
omnes electi perpetua beatitudine ſuſce-
pti videntes in deo ac domino ſuo ſigna
paſſionis· nunq̄ꝫ illi gratias agere deſi-
ſtant· per cui⁹ mortē ſe viuere cognoſcūt
Sicqꝫ fieri valeat qđ voce totius eccl̃ię
in pſalmis ꝑplexa cantat: Miſericordi-
as domini in ęternum cantabo. Ad extre
mū vt etiā reprobi in iudicio ſig̃ eiuſdeꝫ
paſſionis aſpiciant· ſicut ſcriptū eſt: Vi-
debunt in quē tranſfixerunt· ac ſe iuſtiſſi-
me damnādos intelligant: Non ſolum
hi qui ei manuſ impias intulerunt· ſed ⁊
illi qui vel ſuſcepta eius myſteria pro ni-
hilo contemnunt. vel ſibi oblata nunq̄ꝫ
ſuſcipere curarunt. vel etiaꝫ maiori impi-
etate ī eis qui ſuſceperant odijs ac perſe-
cutionibus extinguere ac corrumpere la-
borant.

Idem ſup Lucā li. vi.

His ergo de cauſis ille qui mortis regna
deſtruxit in corpore ſuo ſigna mortis ob-
litterare noluit. Primo ſcꝫ vt per hoc di
ſcipulis fidem ſuę reſurrectiōis aſtrueret
Deinde vero vt patri pro nobis ſuppli-
cans quale mortis genus pro vita mor-
talium ꝑtulerit ſemper oſtenderet. Ter-
tio vt ſua morte redemptis q̄ꝫ miſericor-
diter ſint adiuti ꝓpoſitis ſemper eiuſdeꝫ
mortis indicijs innouet: Ideo qꝫ miſeri-
cordias domini in ęternū cantare popu-
lus ille non ceſſet· ſed dicant qui redem-
pti ſunt a domino· quoniā bonus quoni
am in ſeculū miſericordia eius. Poſtre-
mo vt etiam perfidis in iudicio q̄ꝫ iuſte
damnentur oſtēſa inter alia flagicia eti-
am vulneꝝ quę ab eis ſuſcepit cicatrice
denunciet. Deniqꝫ velut ſi miles aliquiſ
fortiſſimus iubente rege pro totius gētis
ſalute ſingulari certamine deſudet· et
multis quidem exceptis vulneribus· ho-
ſtem tamē interficiat eiuſqꝫ ſpolia diripi-
at et victoriā genti ſuę reportet· Sic pro-
fecto dominus ob ſignum ꝑpetis victo-
rię nō quidem excepta ꝓ nobis vulnera

paſſionis ſed ipſoꝝ cicatrices cęlo maluit inferre q̃ꝫ abolere.

¶ De hoc q̄ poſt reſurrectionem comedit. Beda in omelia. vbi ſupra.

Cap. XIIII.

Ne quid autem in mente diſcipulorum remaneret ambiguitatis ſumptis etiam epulis comedit coram eis vt ſi viſibus oculorū ſiue tactibus digitoꝝ ſuorum non crederent. vel alimentoꝝ carnaliū perceptione carnem eſſe quę apparebat cognoſcerent. Qua in re cauēda eſt hęreſis ſtulta cherintianoꝝ ne quis videlicet pueriliter deſipiens eſtimet. vel mediatoris dei et domini noſtri corpus excitatū a mortuis ſuſtentaculo eguiſſe ciborū. vel noſtra poſt reſurrectionem corpora in vita ꝛ conuerſatione ſpirituali reficienda eſſe carnalibus eſcis. vbi eſurire ac ſitire ſicut et cęteroꝝ bonoꝝ penuriā pati nullatenus ſinit diuinę cōtemplatio charitatis. Vñ ardentiſſimus amator vitę illius de ſua deuotione certus loquitur deo ſpe lętabundus: Ego autē cum iuſticia apparebo in conſpectu tuo. ſatiabor. dum manifeſtabitur gloria tua. Et Philippus eodem feruens amore veritatis: Domine inquit oſtende nobis patrē ꝛ ſufficit nobis. Simplicit' igitur ac pie ſentiēdū eſt a morte reſuſcitatum. ꝛ immortale iā factum nullam quidē neceſſitatē. ſed tamē falſitatē nō habuiſſe veſcēdi corpus dominicū. Ideoq3 vbi oportunitas ꝓbandę ſubſtantię natural' exigebat cibis eſſe refectum. Qui nimiꝝ cibi nullū ſaginę adiumentum vt mortaliū corporibus ſolent prębuerunt illi. ſed quomō in ignem miſſa aqua. ita et mox comeſti ſpūali ei' ſunt virtute abſumptę. Sed et nr̃a poſt reſurrectionem corpora cęleſti gloria prędita credendum eſt ad quidq̄d voluerit agendum eſſe potentia. ad perueniendū vbicūq3 voluerit vel libuerit eſſe promptiſſima. Sed quia nulla tunc manducandi neceſſitas vel vtilitas alimentoꝝ poteſt incurrere. nullatenus immortale ſęculum cibis mortalibus fruituꝝ eſſe. vbi filijs reſurrectionis non aliud erit eſca et potus vita et ſalus pax gaudiū ꝛ omnia bona q̃ꝫ illud quod ī pſalmo canit': Beati qui habitant in domo tua domine in ſęculum ſęculi laudabūt te. Et iteꝝ: Videbitur deus deoꝝ in ſion. quando ſcꝫ vt ait apl'us: erit deus omnia in omnib'.

¶ Greg'. in omel'. Manifeſtauit ſe. Et notandum q̄ vnus euangeliſtarum refert eum comediſſe panem ꝛ piſcem aſſum. Alius vero cū aſſo piſce mellis fauū. Nec vacat a myſterio qđ iterat' in facto. Quid enim ſignificare credim' piſcem aſſum niſi Chriſtū paſſum? Ipſe nanq3 latere dignatus in aquis humani generis capi voluit laqueo mortis nr̄ę. ꝛ quaſi tribulatione aſſatus eſt tempore paſſionis ſuę. Sed qui piſcis aſſus fieri dignatus eſt in paſſione. fauus mellis nobis extitit in reſurrectione. Cęterum ī fauo mellis naturā exprimere voluit ſuę perſonę. quia fauuſ. id eſt. mel in cęra eſt diuinitas ī humanitate. Deniq3 q̄ aſſari potuit vt piſcis ex hūanitate. pane noſ reficit ex diuinitate. Unde ego ſuꝫ inq̄t panis viuus qui de cęlo deſcendi. Aſſū ergo piſcem ꝛ panē comedit. vt ipſo ſuo cibo nobis oſtenderet. quia ꝛ paſſionem ex noſtra humanitate pertulit. ꝛ refectionem noſtram ex ſua diuinitate ꝓcurauit quod ſi vigilanter inſpicim'. nob q̄ꝫ q̄liter ad imitandum congruat videmus Nam in cibo ſuo dominus aſſo piſci fauum mellis coniungere voluit. quia videlicet illos in ſuo corpore ad ęternā quetem ſuſcipit. qui cum hic pro domino tribulationes ſentiūt ab amore ęternę dulcedinis nō recedunt

De ceteris argumētis quibꝰ reſurrectionē ſuā oſtendit Leo papa in ſermone de reſurrectione domini.

Cap. XV.

POſtꝙ ergo corpꝰ ⁊ animā q̄ poteſtate diuiſit poteſtate coniunxit vtiqꝫ coniuncta deitas· ſubſecuta ſunt plurima documenta quibus pr̄edicande per vniuerſum mundum fidei cōderetur auctoritas. Et licet lapidis reuolutio· monumēti euacuatio lintheorum depoſitio· ⁊ totius facti narratores angeli copioſe veritatem aſtruerent reſurrectionis domini· ipſe tamē dominus Jeſus ⁊ mulierum viſui ⁊ apoſtolorum oculis frequenter apparuit manifeſtus· non ſolum cum eis loquens· ſ; etiam habitans atqꝫ cōueſcens ⁊ pertractari ſe diligenti curioſoqꝫ contactu ab eis quos dubitatio perſtringebat admittēs. Jdeo enī ⁊ clauſis ad diſcipulos oſtijs introibat ⁊ flatu ſuo ſpūm ſanctū dabat ⁊ dato intelligentię lumine ſanctarū ſcripturarum occulta pandebat· ⁊ rurſū idē vulnus lateris fixuras clauorū ⁊ oīa recentiſſimę paſſionis ſigna mōſtrabat vt agnoſceretur in eo proprietas diuinę humanęqꝫ naturę indiuidua permanere. Et ita ſciremus verbum hoc ꝙ carnem eſſe ⁊ vnū dei filium ⁊ verbum confiteremur ⁊ carnē.

Ambroſius ſuper Lucam fi. Palpate inquit et videte quia ſpūs carnē ⁊ oſſa non habet ſic̄ me videtis habere. Jn hoc vtiqꝫ non ſolum firmat fidem ſed etiā acuit deuotionem.

Greg. in omel. Lux ſero factum eſſet. Ecce corpus illud domini ianuis clauſis ad diſcipulos ītrauit· qꝺ per natiuitatem ſuam clauſo v̄ginis vtero ad humanos oculos exiuit. Jpſā ꝗ̄ carnem ſuam dominus palpandā pr̄ebuit quā clauſis ianuis introduxit. Qua in re duo mira ⁊ iuxta humanā rationē ſibi valde ꝯtraria oſtēdit. Nā ⁊ corrūpi neceſſe ē qꝺ palpat· et palpari nō pōt qꝺ non corrumpitur. Sed miro modo dn̄s et incorruptibile poſt reſurrectionē ⁊ palpabile exhibuit corpus vt incorruptibile monſtrando ad pr̄emium inuitaret· et palpabile pr̄ebendo ad fidem formaret. Oſtendit ergo ſe ⁊ incorruptibilem ⁊ palpabilem vt corpus ſuū eſſe demonſtraret poſt reſurrectionem ⁊ eiuſdem eſſe naturę et alterꝰ glorię.

Idē ī omel. Euntes in mundum. Qꝫ ergo reſurrectionē domini tarde crediderūt diſcipuli non tam illorum infirmitas ꝗ̄ noſtra vt ita dicā futura firmitas fuit. Jpſa nanqꝫ reſurrectio dominica dubitantibus vel per multa eſt argumenta demonſtrata· quę dum nos legentes agnoſcimus quid aliud ꝗ̄ de eorum dubitatione ſolidamr̄· Minus enī mihi Maria magdalena pr̄eſtitit quę citius credidit· ꝗ̄ Thomas q̇ diu dubitauit. Jlle nāqꝫ dubitando vulnerū cicatrices tetigit ac de noſtro pectore dubitatiōis vulnꝰ amputauit

Quotiens poſt reſurrctionē diſcipulis apparuit. Beda ī omel. Undecim diſcipuli.

Cap. XVI.

LIcet autē dominꝰ iam aſſumptus corporaliter in cęlū ſedeat a dextris dei· manet tn̄ nobiſcum vſqꝫ ad conſūmationem ſęculi. Manet vtiqꝫ non tantum in cęlo· ſed etiam in terra diuinitate cum ſanctis· neqꝫ eius pietas abeſſe in tribulatione poſitis poſſit. Quoniam videlicet pietatis ſuę pr̄eſentiam non tantū nobis v̄bo promiſit· ſed et euidentibus indicijs deſignauit· cum poſt reſurrectionem ſuam diſcipulis ſępiꝰ vſqꝫ ad diem quo cęlos petijt apparuit. Eorumqꝫ animos admonēdo· increpādo· ſancti ſpūs donū tribuendo roborauit. E qbꝫ q̇dē apparitiōibꝰ decē ſolūmō ī euāgeliſtaꝝ ſcriptꝭ īueīmꝰ

Sed pl'es docet fuiſſe ap'ls dicẽs: Et re-
ſurrexit tertia die ſm ſcripturas et viſus
eſt cephe · ⁊ poſt hoc vndecim. Deinde vi
ſus eſt plus q̃ quingentis fratrib' ſimul ·
deinde viſus eſt ⁊ Jacobo · deinde apo-
ſtol' omnib'. Nouiſſime aũt omniũ tãq̃
abortiuo viſus eſt ⁊ mihi. Quib' enĩ loc̃
vel tp̃ibus facte ſunt viſiones quas cõ-
memorat ignoramus: tantũ ſcim' q: q̃
ſibi nouiſſime viſus eſſe deum cõfirmat ·
poſt aſcenſionẽ eius factum eſt. vel qñ il-
lum de celo alloquens de p̃ſecutore do-
ctorem eccleſie fecit · vel qñ in p̃adiſum
et tertiũ celum rapt' audiuit arcana ver
ba que non licebat homini loqui. Et ſic̃
alibi dicit: Myſteriũ euãgelij qđ ab ho-
mine nõ accepi · ſed per reuelationẽ Jeſu
chriſti didici. Decies vero viſum vt di-
ximus poſt reſurrectionẽ dñm euangeli-
orum nobis ⁊ actuum apoſtoloꝝ prodit
hiſtoria · vbi ipſo reſurrectionis ſue die
quinquies legit' apparuiſſe. Primo q̇dẽ
Marie magdalene flenti ad monumen-
tum ſe oſtẽdit. Deinde vero eidẽ Ma-
rie et alteri eiuſdẽ nominis femine regre-
dientibus a monumẽto nũciare diſcipu
lis occurrens apparuit. Tertio Simoni
petro. Quarto Cleophe ⁊ ſocio eius · cũ
quib' ipſe gradiens ĩ Emaus ibidẽ eſt ĩ
panis fractione cognit' · q̇ etiã mox hie-
roſolymã reuerſi iuenerũt diſcipulos lo
quentes · q: ſurrexit dñs vere ⁊ apparuit
Simoni. Nam pleni' alibi non legitur
qñ apparuit Simoni. Quinto appar-
it eis ĩ eodẽ loco ianuis clauſis vbi non
erat Thomas. Sexto poſt dies octo qñ
erat cũ eis ⁊ Thomas. Septimo piſcan
tib' ad tiberiadis mare. Octauo ĩ mon-
te galilee. Nono recũbentib' vndecĩ ap-
paruit die quo in celum aſcendit. Deci-
mo viderunt eum ipſa die non iam ĩ ter-
ra poſitum ſed in aera eleuatum · celoſq̃
petentẽ · dicentibus ſibi angelis: Sic ve-
niet quẽadmodum vidiſtis eum euntem
in celum

¶ De myſterio earundẽ appariti
onum Cap. XVII.

Hac ergo frequentia cor-
poralis ſue manifeſtatiõis oſtẽ
dere voluit dñs vt diximus in
omni loco ſe bonoꝝ deſiderijs p̃ſentẽ eſſe
diuinit'. Apparuit nãq̃ ad monumẽtũ
lugentibus feminis. Adeſt et nobis eius
abſentie recordatione ſalubriter contri-
ſtatis. Occurrit reuertẽtib' a monumen-
to vt agnita reſurrectionis gaudia p̃di-
carent. Adeſt ⁊ nobis dum bona que no
uim' proximis fideliter annunciare gau-
demus. Apparuit in fractione panis his
qui ſe peregrinũ eſſe putantes ad hoſpiti
um vocauerunt. Adeſt et nobis cum pe-
regrinis ⁊ pauperibus quecũq̃ poſſum'
bona libenter impendimus. Adeſt nobiſ
in fractione panis · cum ſacramẽta corpo-
ris ei' videlicet panis et vini caſta ac ſim
plici conſciẽtia ſumim'. Apparuit in ab-
dito đ ſua reſurrectiõe loquẽtib'. Adeſt
⁊ nob̃ modo ei' dono idẽ agẽtib'. Adeſt
et nobis ſemper cum ab extrinſecis operi-
bus ad tempus vacantes de eius gr̃a lo-
cuturi cõuenimus. Apparuit cum forib'
clauſis intus iudeorum metu reſiderent.
Apparuit cum minorato eodẽ metu ap-
tis eum greſſibus in montis vertice que-
rerent. Affuit quondã confortatur' ſuo
ſpiritu eccleſiam cum ab infidelibus pre-
meretur · et ad publicum venire ac dila-
tari prohiberetur. Adeſt eidem et nunc ·
cum inclinato ad fidem culmine regali ·
terror quieuit perſecutionis · ⁊ omnis mũ
di ſublimitas apoſtolicis eſt veſtigijs ſb-
ſtrata. Apparuit piſcatoribus · eiſq̃ ap-
parẽs diuinis adiuuit beneficijs. Adeſt
et nobis cum neceſſaria vite temporalis
recta intentione curamuſ · iuſtiſq̃ noſtriſ
laboribus ſubſidium adiungit ſue pieta
tis. Apparuit recumbẽtibus. Adeſt ⁊ no-
bis cum iuxta apoſtoli monita · ſiue mã-
ducam' ſiue bibim' ſiue aliud q̇d agim'
omnia in gloriã dei facimus. Apparuit

primo in iudea· deinde in galilea ·poſt ħ in iudea rurſum die quo aſcendit ī celū. Aderat eccl'ie cū p̄mo ſoliꝰ iudee terminꝰ clauderetur. Adeſt modo· cū iudeis ob culpā ꝑfidie derelictis trāſmigrauit ad gentes. Aderit in futuro cū ante finem ſeculi reuertent' ad iudeā. Et ſic apl'us ait: Intrāte gentiū multitudine ſic oīs iſrael ſaluus erit. Nouiſſime illis apparuit aſcendēs in celū. Aderit ꝛ nobis· cū poſt mortē ad celos ſeq̇ mereamꝰ· ſi añ mortē eum in bethaniā vnde aſcēdit vel in domū obediētie ſeq̇ curamꝰ. Ipſe etenī celum aſcēſurus bethaniā venit· quia ſicut apl'us ait: Factus eſt obediens vſqꝫ ad mortē· mortē aūt crucis. Propter quod ꝛ deus exaltauit illū. Venimꝰ ibidem et nos ſi qđ ille monet agimꝰ· qđ ꝓmiſit intendimus. Eſto ait fidelis vſqꝫ ad mortem· et dabo tibi coronā vite. Fitqꝫ ipſiꝰ gratia largiēte vt q̇ nobiſcū vſqꝫ ad vite huiꝰ terminū manet· poſt hāc nos vitam ad videnda ſecuꝫ vite celeſtis p̄mia ſubleuet.

¶ De ſpe reſurrectionis noſtre ꝑ eum future. Cap. XVIII.

Factus ē homo· apparuit ī carne· mori dignatus eſt ex voluntate· reſurrexit ex poteſtate ꝛ oſtēdit exēplo qđ nobis ꝓmiſit in p̄mio. Sed fortaſſis dicat aliquis: Iure ille ſurrexit q̇ cum deus eſſet a morte teneri nō potuit. Ad inſtruendā ḡ ignorātiam noſtrā· ad roborandā infirmitatem noſtrā ſue reſurrectionis exemplū nobis ſufficere voluit. Mortuus eſt illo in tp̄e ſolus ꝛ tamē minime ſurrexit ſolꝰ. Nam ſcriptū eſt: Multa corp̄a ſanctoꝝ q̇ dormierāt ſurrexerūt. Ablata ſunt oīa perfidie argumenta. Ne q̇s enī dicat· ſperare de ſe nō debet hō non deꝰ qđ modo carne ſua exhibuit homo deꝰ: Ecce cum deo hoīes reſurrexiſſe cognoſcimꝰ· ꝛ quos fuiſſe puros hoīes nō dubitamꝰ. Si ergo mēbra noſtri redēptoris ſumꝰ· qđ in capite geſtū cōſtat· in nobis p̄ſumamꝰ. Si multum nos abijcimus· in nobis ſperare nos vltima mēbra debemus qđ de membris eiꝰ ſupioribꝫ audimꝰ. ¶ Beda in omel'. Stetit Jeſus. Non ergo fides reſurrectionis Chriſti nos fallit· nō ſpes reſurrectionis noſtre nos decipit· qꝛ deus pater· et dominū ſuſcitauit· et nos per virtutē ſuā ſuſcitabit. Vt enī apl'us ait: Si ſpiritus eius qui ſuſcitauit Jeſū a mortuis habitat in nobis viuificabit ꝛ mortalia corp̄a noſtra ꝓpter inhabitantem ſpiritum eius in nobiſ. Qđ vtiqꝫ de electis ſpecialiter dicit'. Quoniā omnes quidē reſurgemus· ſꝫ nō omnes immutabimur. Imo ſoli qui nūc ſancti ſpiritꝰ inhabitatione regunt'· tūc in eterne vite beatitudine maiori eiuſdē ſpiritus gratia ſubleuabūtur. **Auguſtinꝰ in ſermone đ reſurrectione domini.** Sicut aūt ipſiꝰ morte ſeminamꝰ· ſic eiuſdem reſurrectione germinamꝰ. Etenī ipſius morte ſignificat' mors vite nr̄e; apl'o dicēte: Cōſepulti ſumꝰ cū illo ꝑ baptiſmū in morte ꝛc. Et iterū: Mortuꝰ eſt ꝓpter delicta nr̄a ꝛ reſurrexit ꝓpter iuſtificationē noſtrā. **Leo papa in ſermone đ eodem.** Sicut ḡ oſtēdit idē apoſtolus· ꝛ ſi cognouimus Chriſtū ſc̄m carnem· ſed nunc iā non nouimus. Eius nancqꝫ reſurrectio non finis carnis fuit· ſꝫ cōmutatio· nec conſumpta eſt ſubſtātia virtutis augmento: Qualitas tranſijt· non natura defecit. Et merito dicit' eius caro neſciri ī eo ſtatu quo nota fuerit· qꝛ nihil in ea paſſibile· nihil infirmuꝫ remāſit vt ex ipſa ſit ꝑ eſſentiam ꝛ non ſit ipſa per gloriam. Quid autē mirum ſi hoc de Chriſti corpore profitet' apoſtoluſ· ꝛ qui de omnibus chriſtianis ſpiritualibus dicit: Ita nos ex hoc neminem ſc̄m carnem nouimus. Et hoc inquit in Chriſto factū eſt nobis initium reſurrectionis noſtre· ex quo in eo qui ꝓ omnibus mortuus eſt preceſſit forma totius ſpei noſtre. Nec diffidentia heſitamus· nec incerta

expectatione ſuſpendimur · ſed accepto
promiſſionis exordio · fidei oculo q̄ ſunt
futura iā cernimus · ⁊ nec ꝑuectione gau
dentes qđ credim⁹ inde tenem⁹. Non ergo
nos rex tēpaliū ſpecies occupēt · nec ad ſe
contēplationē noſtraꝫ a celeſtib⁹ terrena
deflectēt · ꝑ trāſactis habeant q̄ ex maxi
ma ꝑte iam nō ſunt · ⁊ mens intēta man
ſuris ibi figat deſideriū ſuū · vbi qđ offer
tur eſt eternū. Quis enī ſpe ſalui facti ſi
mus ⁊ corruptibilē adhuc carnē morta
lemq; geſtem⁹ · recte tñ dicim̄ in carne nō
eſſe · ſi carnales nobis nō dn̄ent affectus
⁊ merito eius rei deponim⁹ nuncupatio
em cui⁹ nō ſeq̄mur voluptatē.

De argumētis eiuſdē Greg⁹. in omel. Cum eſſet ſero Cap · XIX.

Multi vero ſunt qui dum
carnē in putredinē oſſaq; ī pul
uerem redigi ꝑ ſepulcra conſpi
ciunt · repari ex puluere carnē ⁊ oſſa diffi
dunt · ſic apud ſe quaſi ratiocinantes di
cunt. Qn̄ ex puluere homo reducit̄ qn̄
aḡſcit̄ vt quis animet̄? Quib⁹ breuit̄ re
ſpondemus · ꝙ lōge eſt min⁹ reparare qđ
fuit q̄ꝫ creaſſe qđ nō fuit. Aut q̇d mirum
ſi hominem ex puluere reficit q̇ ſimul oīa
ex nihilo creauit. Mirabili⁹ nāq; eſt ce
lum ⁊ terrā ex nullis exiſtentib⁹ cōdidiſſe
q̄ꝫ ipſum hominē ex terra repare. Sed ci
nis attendit̄ ⁊ in carnē redire poſſe deſpe
ratur · ⁊ diuine opationis virtus cōpre
hendi · quaſi ex ratione q̄ritur. Qui ſcꝫ h
in ſuis cogitatiōib⁹ dicūt · q: hoc eis q̄ti
diana miracula dei ex aſſiduitate vilue
runt. Nam ecce in vno grano paruiſſimi
ſeminis tota latet que naſcitura eſt arbo
ris moles. Conſtituam⁹ nāq; ante ocu
los cuiuſlibet arboris mirā magnitudinē
Cogitemus vnde oriendo cepit que ad
tantā molē creſcendo ꝑuenit Inuenim⁹
proculdubio ei⁹ originē ꝑuiſſimū ſemen
Cuncta ergo in ſemine ſimul latent · que
tamē non ſimul ex ſemine ꝓdeunt. Ex ſe
mine quippe producitur radix · ex radice
prodit virgultū · ex virgulto orit̄ fructus
in fructu etiam producitur ſemen Adda
mus ergo quia et ſemen latet in ſemine.
Quid igitur mirum ſi oſſa · neruos · car
nem · capilloſq; ex puluere reducat · q̇ li
gnum fructus folia in magna mole arbo
ris ex paruo quotidie ſemine reſtaurat?
Cum ergo dubitans animus de reſurre
ctionis potētia rationē querit · earū ei re
rum queſtiones inferende ſunt que et in
ceſſanter fiunt · et tamen ratione cōprehē
di nequaq; poſſunt vt dum non valet ex
viſione rei penetrare qđ ꝯſpicit de ꝓmiſ
ſione diuine potētie credat quod audit.

Auguſtin⁹ ad horoſium. Vex
ex elementoꝝ pondere carnis reſurrectio
nem illudentes plurimi dicūt · ut homo q̇
ex terra factus eſt in celo ſit · non poſſe fie
ri. Sed hos vtiq; veritas cōuincit · que
aīalia mlta terrena ī aere volitare · ⁊ aquā
ſuper aerem ac ſuꝑ celum · ⁊ ignem vtiq;
quod eſt quartū elementū in terra eſſe fa
cit. **Ambroſius ꝺ exceſſu ſati
ri. l. ii.** Triplici ergo fides reſurrectionis
noſtre probat̄ argumento. Ratione ſcꝫ ·
vniuerſitatis exēplo · rei geſte teſtimonio ·
Ratio euidēs eſſe probat̄ · q: cū oīs vite
nr̄e vſus in corpis animeq; fit conſortio ·
reſurrectio aūt habeat · aut ꝑmium actus
boni · aut penā reprobi: Neceſſe eſt corp⁹
reſurgere cui⁹ actus expēdit̄. Vniuerſita
tis exemplū voco ſeriem omniū generati
onum · vices ſucceſſionū · obitus ortuſq;
ſignoꝝ diei ac noctꝭ occaſus · eoꝝq; quo
tidie tanq; rediuiuam ſucceſſionem · ⁊ ſe
minum mortuorum in eaſdem ſpecies re
formationē. Rei geſte teſtimoniuꝫ · ideo
dixi · quia reſurrexerunt iā plurimi.

De veritate noſtre reſurrectionis. Cap · XX.

Surget aūt eadē natura
q̄ pri⁹ fuit · ſ morti ſtipēdijs ho
noratior erit. Deniq; mortui q̇ ī xp̄o ſūt

reſurgent primi dum ĩ aera ſimul cũ illis rapient̃ et viui. Gentiles etiaꝫ aduerſus mortem plerũqꝫ ſe ꝯſolant̃ vel ꝺ erumnę cõmunitate vel de iure naturę vel de immortalitate aĩmę. Dubitãt aũt quomodo fieri poſſit vt mortuos quos mare abſorbuerit · ferę dilacerauerĩt · beſtię deuorauerint · terra in reſurrectione reſtituat · ꝙ nõ omnia q̃ in terris ſunt in terraꝫ reuertant̃ ⁊ in terrã reſoluant̃. Mare q̃ꝫ ipſum quęcũqꝫ corꝑa humana demerſerit vicinis expuit nuda litoribꝰ · plerunqꝫ quaſi maioris etiam miraculi ſit limum animare q̃ꝫ iũgere. ¶ Augꝰ · in enchiridion. Non ergo perit deo terrena materies de qua caro mortaliũ cõtrahitur · ſed ĩ quẽlibet puluerẽ cinerem ve ſoluatur · in quoſlibet halitus auraſqꝫ diffugiat · in q̃ꝫcunqꝫ alioꝝ corpoꝝ ſubſtantiam vel in ipſa elementa vertat̃ in quorũcũqꝫ animalium et hominũ cibũ carnẽqꝫ mutetur · aĩę quę ꝑmitus illã vt homo viueret ac fieret aĩmauit · tꝑis puncto reddet̃. ¶ Hiero. cõtra Origenẽ. Eadẽ quoqꝫ membra q̃bus nunc vtimur habituri ſumus poſt reſurrectionẽ eaſdem carnes ⁊ oſſa ⁊ ſanguinẽ. Veritas nãqꝫ reſurrectionis nõ poteſt intelligi ſine carne ⁊ oſſibus ⁊ ſanguine ac mẽbriſ. Ubi autem ſunt caro ⁊ ſanguis ⁊ oſſa ⁊ membra ibi neceſſe eſt vt ſit ſexꝰ diuerſitas. Uerbi gr̃a: Johãnes et Maria. Mea ruſticitas ſic credit et ſic intelligit ſexum cõfiteri ſine ſexuũ operibus homĩes reſurgere · et ſic eos angelis adęquari. Nec ideo videbit̃ ſuꝑflua mẽbroꝝ reſurrectio · q̃ ſũt ſuo caritura officio · cum adhuc ĩ hac vita poſiti euitamur nõ implere membrorũ oꝑa. Deniqꝫ ſi verũ eſt ꝙ chriſtꝰ poſt reſurrectionẽ comedit vera membra habuit. Si autẽ falſum erat qꝺ videbat̃ · quomodo res falſas oſtendere voluit · vt reſurrectiõis veritas ꝓbaretur? Nemo eñ falſo veꝝ ꝓbat. Ergo inquit ⁊ nos poſt reſurrectionẽ comeſturi ſumꝰ. Nõ puto fauũ comedit dñs vt veritatem ꝓbaret reſurrectiõis · non vt mella faucibꝰ ꝓmitteret tuis. Uere puto cum diſcipulis comedit. vere cũ Cleopha ambulauit · vera lingua locutus eſt eis · veris manibus fregit panẽ ⁊ dedit illis. Q̃ aũt ex oculis eoꝝ euanuit virtus dei · nõ vmbrę ⁊ fantaſmatis fuit. Deniqꝫ ſi capilli noſtri vt ipſe dicit numerati ſunt omnes · puto ꝙ facilius ⁊ dentes. Fruſtra vero numerati ſi aliq̃n ꝑituri. ¶ Grego. ĩ moral. li. xiiij. Non autẽ vt ſcripſit Euthiciꝰ corpus noſtꝝ in illa gloria reſurrectiõis eſſet inpalpabile · ventis aereqꝫ ſubtiliuſ ſed erit ſubtile quidem ꝑ effectuꝫ ſpiritualis potentię · palpabile vero per veritatem naturę. ¶ Auguſtinus in li. de fide vł ſymbolo. Surget aũt vt ait apoſtolus ſpũale corpꝰ · nõ q̃ corpꝰ vertatur in ſpũm et ſpũs fiat · ſed ꝙ ita ſpiritui coaptandũ eſt vt habitationi cęleſti cõueniat omni fragilitate ⁊ labe terrena · in cęleſtẽ puritatẽ atqꝫ ſtabilitatẽ cõuerſa. ¶ Idẽ de ciuitate li. xiiij. Et de ſaluatoris quidẽ fides chriſtiana nõ ambigit q̃n poſtꝰ reſurrectionẽ in carne ſpirituali · ſ; tñ vera cibũ ⁊ potũ cũ diſcipulis ſumpſerit. Nõ eñ edendi ac bibendi talibus corꝑibus auferetur poteſtas ⁊ egeſtas.

¶ De exẽplis eiuſdem in creaturis. Hiero. vbi ſupra. Cap. XXI.

Ecce filij iſrael ĩ deſerto per annos. xl. nec vnguium nec capillorum ſenſerunt incrementa. Helias et Enoch temꝑe tanto ꝑmanentes in eadem ętate qua rapti ſũt dentes ac ventrem genitalia quoqꝫ habent · ⁊ tamen nec cibis nec vxoribus indigẽt. Quid ergo reſurrectionẽ noſtrã heretice quaſi portentuꝫ cauſaris? Miraris ſi ꝺ ĩfantul̃ ac ſenibꝰ ĩ viri ꝑfecti ętatẽ fiat reſurrectio cũ ꝺ limo t̃rę abſqꝫ vllis ętatũ incremẽt̃ cõſũmatꝰ factꝰ ſit hõ. ¶ Ambro. ĩ exameron li. v. Fenix auis ĩ loc̃ arabię ꝑhibet̃ degere ⁊ vſqꝫ ad ãnoſ

quingentos ętate longeua procedere· q̄
cū vitę ſibi adeſſe finē aduertit · thecā ſi-
bi ḋ thure ac mirrha ⁊ cęterꝭ odoꝛib9 fac·
in quā ipleto vitę ſuę tpē igredit᷑ ⁊ moꝛi
tur. De cuius carnis humoꝛe vermis ex-
urgit·et paulatim adoleſcit · ac proceſſu
ſtatuti tempis alaꝝ remigia induit ſicq̄
in ſuperioꝛis auis ſpeciē formamq̄ redit
Hęc igitur auis exēplo ſui reſurrectionē
nos credere doceat·quę ſine exēplo et ſi-
ne rationis perceptione ſibi inſignia re-
ſurrectionis inſtaurat. ¶ Glo. ſuper
pſ̄.cij. Cęteꝝ vt ait Pſ̄. Renouabit᷑
vt aquilę iuuentuſ tua. Renouabit᷑ qui-
dem vt aquilę iuuētus nō ad immoꝛtali
tatem· ſ; ex ea datur ſimilitudo quāta po
teſt eſſe ḋ re moꝛtali ad immoꝛtalitatem.
Dum em̄ aquila de ſenio grauat᷑ · roſtri
non modicę creſcentis vnco nō poſſe os
aperire ac cibū capere· indeq̄ langueſce-
re·ſed quodā naturali modo roſtruz ad
petrā collidit·et onus roſtri quo cib9 im-
pedie batur excutit·ac ſic ad cibuz redit.
omniaq̄ ei reparātur ita vt iuuenis effi-
ciatur. ¶ Glo. ſuper Pſ̄. lxi. Cer-
uus quoq̄ ſenio grauatus excreſcentib9
pilis ſerpentē naribus haurit· quo hau-
ſto veneno ęſtuat·⁊ ſic fontē ad bibendū
ardentiſſime deſiderat·q̇ hauſto coꝛnua
piloſq̄ deponit. ¶ Greg⁹. in moꝛal.
l·xiiij·Deniq̄ qd in elementis ſuis q̇ti-
die niſi reſurrectionē nr̄am mirat᷑ mūd⁹:
Videmus em̄ arbuſta frondiū viridita-
tem deponere ac fructuū ꝓlationē ceſſa-
re·⁊ rurſum folia erumpe· fructus gran-
deſcere ⁊ totā arboꝛē rediuiuo veſtiri de-
coꝛe. Quia ergo rationales cōditi ſum⁹
ſpem noſtrę reſurrectionis ex ipſa reꝝ cō-
templatione colligere debem⁹. Sed q꞉ ī
nobis toꝛpuit ſenſus rationis· acceſſit in
exemplo grā redemptoꝛis q̇ ſuſcepit moꝛ
tem noſtrā·oſtēdit reſurrectioni·vt q̇ re-
ſurrectionis ſpem ex ratiōe tenere volu-
mus· hāc ex adiutoꝛio ⁊ exēplo teneremꝰ
Recte q̊ȝ in reſurrectionis ei⁹ tpē·etiam
ſanctoꝝ multoꝝ coꝛpa ſurrexerūt· vt cuȝ
deſperaret homo ꝑcipere qḋ in ſe oſtēde-
rat deus·homo hoc in ſe fieri poſſe ꝓſume
ret·qḋ in puris hominib9 factū cognoſce
ret. ¶ Aug⁹. vbi ſ̄. Nō ergo iā phi-
loſophi de ponderibus coꝛpoꝝ redargu-
ant fidem noſtrā. Nolo quidem quęre-
re cur dicant eſſe poſſe terrenum coꝛp⁹ in
cęlo cum vniuerſa terra libret᷑ in nihilo.
Illud dico·ſi ars hūana efficit vt ex me-
tallis quę in aquis poſita continuo ſub-
merguntur quibuſdam modis vaſa fa-
bricata poſſint etiam natare·q̄ntomagis
occultus operationis dei modus poteſt
terrenis molibus vt nullo in vno ponde-
re deprimantur pręſtare. An vero ſi hoc
angeli faciunt vt animalia terreſtria q̄li
bet vnde libet rapiant ⁊ nubibus conſti-
tuant. Non enim credenduȝ eſt aut hoc
eos non poſſe aut onera ſentire: Cur nō
⁊ ſanctoꝛum perfectos et beatos diuino
munere ſpiritus ſine vlla difficultate poſ-
ſe ⁊ ferre quo voluerint· ⁊ ſiſtere vbi vo-
luerint eoꝛum coꝛpa credamus. ¶ Idē
libꝛo. xxij. Deniq̄ cum etiā nunc va-
leat natura coꝛpoꝛū terrenoꝛū deprimere
animas deoꝛſum·cur non aliq̄n ⁊ animę
terrena coꝛpoꝛa valebūt leuare ſurſum

¶ De celebꝛanda paſcali ſolen- nitate. Aug⁹. in ſermone de re- ſurrectione domini

Cap. XXII.

SCimus autem ⁊ fide fir
miſſima tenemus chꝛiſtū ſemel
pꝛo nobis fuiſſe moꝛtuū ꝓ pec-
catoꝛibus iuſtum·ꝓ ſeruis dominū·ꝓ ca
ptiuis libeꝝ·ꝓ egrotis medicū·ꝓ miſeris
beatum·ꝓ egenis opulentum·pꝛo perdi-
tis redemptoꝛem·pꝛo grege paſtoꝛem· et
qḋ ē oīb9 mirabilius pꝛo creatura creato
rem. Seruantem tamen ꝗ ſemper ē·tra-
dentem quod factum eſt·deum latētem·
hominem apparentē·virtute viuificantē
diuinitate īmutabilem ·carne paſſibilē·
q̇ tradit᷑ eſt vt ait apoſtol⁹·ꝓpter peccata
nr̄a ⁊ reſurrexit ꝓpt᷑ iuſtificatiōeȝ noſtrā·
Hoc ſcꝫ factū ē·⁊ tn̄ ſolēnitas reuolutis

tpib⁹ iterat q̄ ꝟitas ſemel factū tot ſcri-
pturarum vocibus clamat. Nec tamen
contraria ſunt veritas et ſolennitas. Q̄
enim ſemel factum in rebus indicat hoc
ſepius celebrandū ī pijs cordib⁹ ſolenni-
tas renouat. ꝟitas ꝗ facta ſunt ſic facta
ſūt aperit. ſolēnitas aūt nō ea faciēdo. ſꝫ
celebrando p̄terire ꝑmittit. Idem
in alio de eodem. Itaqꝫ cū ꝺ reſur-
gentis vita gaudeam⁹ deponētes lugu-
bre meroriſqꝫ palliū accipiam⁹ leticie in-
dumentū. Teſtāt̄ elemēta rediuiua ꝗ fu-
nero regimine iam erāt ſepulta. Que enī
ad exequias dn̄i relictis curſib⁹ ſuis obſe-
quio famulāte migrauerāt. nūc nobiſcū
letant̄. qꝛ nobiſcū reſurrexiſſe dn̄m profi-
tent̄. Idem in alio ꝺ eode. Iu-
dei quidē in ſabbato nō faciebant ſerui-
le opus. Nos autē in die dn̄ica. id eſt. in
die reſurrectionis opus ſeruile nō facia-
mus. quo peccatis et vitijs nō ſeruiam⁹.
Illi ꝺ domib⁹ ſuis nō egrediebāt̄. et nos
de domib⁹ chriſti nō egrediamr̄. Illi ꝟo
nō accendebāt ignem ī die ſabbati. nos
ecōtrario accedamus in nobis ignē ſpi-
ritusſancti. Illi per diē ſabbati non am-
bulant in itinere. ꝑdiderunt enī eū q̇ ait:
Ego ſum via. nos aūt dicemus: Beati
imaculati in via ꝛc. Idē in alio ꝺ
eodem. Nō nulli ꝟo ⁊ ex fratꝝ noſtro-
rum numero feſtiuos ſe eſſe dubitāt. niſi
gule. niſi uentri. niſi luxurie ſatiſfaciant.
Nō eſt hoc fratres feſtiuitates colere dei
ſed coinquinare. Vultis ꝗ ſcire quid ſit
homine feſtiuū eſſe? Imitamini ī aliquo
illos qui ꝑmi hac feſtiuitate vſi ſunt ſan-
ctos dei. quoꝝ ſemꝑ fuerunt vt legimus
dies ſobrij. noctes pudice. ſācte vigilie.
ſopor caſt⁹. actus prob⁹. ꝯuerſatio hone-
ſta. vita ex oī tempe cōſentiēs ſibi. Neqꝫ
enī illos ſequimur. quoꝝ vt ait aplus fi-
nis eſt interius q̄ꝝ deus venter eſt. Hoꝝ
leticia dilectiſſimi lachrymabilis ē. hoꝝ
exultatio luctuoſa. non dn̄m placās ſed
exacerbans. Incenſum inq̇t abomīatio
mibi ē. Neomenias vr̄as ⁊ ſabbata ve-
ſtra odiuit aīa mea. O infelix taliū ꝑdi-
tio miſeranda. Et qua tādē alia re deo
potuerūt placere. qui etiā ipſo ſe cultu fa-
ciunt diſplicere? Que ꝗ his ꝓpitiādi re-
atus ſpes eſt. quib⁹ ꝓpitiatio ipſa vertit̄
in reatum?

De ſolennitatis eiuſdē nobili-
tate. Idem in alio ꝺ eodem.
Cap. XXIII.

Videtur itaqꝫ mihi dies
iſta ceteris dieb⁹ eē lucidior. ſol
mūdo illuxiſſe clarior. Aſtra q̄ꝫ
oīa letari, vel elemēta. Et qꝛ patiente do-
mino ꝓpriū lumē detraxerant. ſuūqꝫ cre-
atorem aſpicere crucifixū noluerāt. Ecce
nūc illū nouo ſue claritatis obſequio ꝑ-
ſequunt̄ victorē. Credit celū terra credit
⁊ ſagena ꝗ totum mundū piſcata eſt. in-
deos tenere nō potuit. Hec eſt dies quā
fecit dn̄s ꝛc. Quō mr̄ dn̄i Maria inter
oēs mulieres ꝑncipatū tenet. ita ⁊ int̄ ce-
teras dies hec omniū mater ē. Hec dies
eſt vna de ſeptem et extra ſeptē. Hec eſt
dies que appellat̄ octaua. Vn̄ ī q̇buſdā
pſalmorū titulus ſupſcribit̄ pro octaua.
Hec eſt dies in qua ſynagoga finit̄. ⁊ ec-
cleſia naſcit̄. in cui⁹ numero octo aīe ſer-
uate ſunt in arca Noe. Et q̇d m̄ neceſſe
eſt infinita replicare: dies deficiet mihi ſi
omnē narrare voluero ſolēnitatem hu-
ius diei. Greg⁹. i omel. vna ſab
bati. Sicut enī ī ſacro eloquio pro ſui
magnitudine dicunt̄ ſancta ſanctoꝝ. vel
cantica canticoꝝ. Iſta feſtiuitas hui⁹ di-
ei recte poteſt dici ſolennitas ſolennitatū
Ex hac enī nobis datū eſt exemplū reſur-
rectiōis. ſpeſqꝫ patrie celeſtis apta ⁊ fa-
cta regni ſuperni iam impſumptibil̄ glo-
ria. Per quam electi qui q̄uis in tran-
quillitatis ſinu. tamen apud inferni tene-
bāt̄ clauſtra ad paradiſi reducti ſūt ame-
na. Que eſt ergo ſolēnitas iſta que infer-
ni clauſtra deſtruxit. et ianuas nobis re-
gni celeſtis aperuit? Inquiratur ſubti-
lius nomen eius. requiratur predicator
egregius dicēs: qꝛ paſca noſtꝝ imolatus

eſt chriſtus. ¶ Auguſtinus in ſer-
mone vbi ſ. Itaq̃ dñi reſurrectio
leticiam induxit mundo. Que quanto
fulget in aſpectu tanto feruet in affectu.
Uetus homo migrauit. nouus aduenit
Preuaricatio Ade ↄfuſa eſt cum nobiſ
gratia chriſti donata eſt. Dudũ catena
erroris trahebat aĩas miſeroꝝ. nunc cha-
ritatiſ vinculũ redemptos ducit ad celũ
Erubuit diabolꝰ ĩ ſuis furoribꝫ. occidit
chriſtus. et mũdus ab erroribꝫ liberatur.
Chriſtus reſurgit. et hoſtis euanuit. Mi
racula virtutũ apparuerũt. nõ vt oẽs ꝑ-
fidi ↄfunderent. ſed vt perditi redimerẽt
Quanto meret luctibꝫ ſynagoga iudeo
rum. tanto iocundat ecclesia chriſtiano-
rum. Triumphemꝰ in chriſto q̃ nobꝭ me-
dicinam talẽ miſericordie donauit. duꝫ
trophea ꝑ lignũ glie tribuit. Iudas ven
didit dñm ſuũ: Petrꝰ negauit magiſtꝝ
latro confeſſus ẽ chriſtum Judas deſpa
uit. Petrus titubauit. latro ꝑadiſũ me-
ruit. Nos aũt inẽ traditorẽ mercatorẽq̃
ſanguĩs chriſti. et negatorẽ mgr̃i. ⁊ ↄfeſ-
ſionẽ latronis ſignaculum meruimus re-
demptoris.

¶ De rõne obſeruãtie dñice diei Idem ad Januariũ. l. j. Cap. XXIIII.

Sicut autẽ ꝑ ſabbatũ re-
quies deſignatur ꝑ quã ſcꝫ ad
primaꝫ vitã vñ ꝑ pctm̃ lapſa ẽ
aĩa redit. ita ꝑ vnã ſabbati quã diẽ dñi-
cam dicimꝰ illa q̇es ꝓma figurat q̃ a pere
grinatione redeuntibꝫ et ꝓmã ſtolam ac-
cipientibꝫ reddit. Quere ĩ Geneſi ſeptẽ
dies. et illic ĩuenies ſeptimũ ſine veſpere.
qꝛ ſignat requiẽ ſine fine. Prima ḡ vita
peccati ſempiterna nõ fuit. ſed req̇es vlti-
ma ſempiterna erit. Ac ꝑ hꝫ et octauꝰ ſem-
piternã beatitudinẽ habebit. Req̇es enĩ
illa requies ẽ ſempiterna. ⁊ ab octauo ex-
cipit nõ extinguit. Ita ḡ erit octauus q̇
primus vt ꝓma vita ſit octaua: hꝫ reddat
eterna. Sabbatũ tñ ĩ ocio celebrãdũ cor
poralit cõmendatũ ẽ ꝓplo ꝓori. vt eſſet fi-
gurata dies ſctificationis ĩ requiẽ ſancti
ſpũs. Quiſq̃ enĩ in Geneſi ꝑ oẽs ſuperi-
ores dies ſanctificationẽ legimꝰ. hꝫ de ſo-
lo ſabbato dictuꝫ eſt. q̊ ſeptimum diem
ſanctificauit dñs. Amãt enĩ requiẽ ſiue
pie ſiue impie aĩe. ſed qua perueniant ne-
ſciũt plurime. Spiritus autẽ ſanctus eſt
donũ. ĩ quo nobis requies illa tribuitur
quã vbiq̃ amamꝰ. ſed niſi deũ amando
non ĩuenimus. cũ ſcꝫ charitas eiꝰ diffun-
dit ĩ cordibꝫ nr̃is per ſpiritũſanctũ q̇ da
tus eſt nobis. Hinc tertiũ ꝓceptum deca
logi eſt de obſeruatiõe ſabbati. qđ refer-
tur ad perſonã ſanctiſpiritus. Dies aũt
dñicus non iudeis ſed chriſtianis decla-
ratus ẽ domini reſurrectione. ⁊ exinde ce-
pit feſtiuitatẽ ſuã habere. Aĩe nãq̃ ſan-
ctorum añ reſurrectionẽ corporũ ĩ requie
quidẽ ſunt. ſed in ea tñ actiõe qua corpo-
ra refecta vegetant nondũ ſunt. Talem
vero actionẽ dies octauus qui ⁊ primus
ſignt. quia nõ aufert illã requiem ſed glori
ficat. Non enĩ redit cũ corpore corruptio
vel difficultas ex corpore. Qua ꝓpt ante
dñi reſurrectionẽ q̃uis patres ſctõs pro
phetico ſpiritu plenos ſacramentũ octa-
ui non lateret. quo reſurrectio ſignifica-
tur Nam et pro octauis pſalmus inſcri-
bit. et infantes octauo die circũcidebãt.
et in eccleſiaſtico ad duoꝝ teſtamentoꝝ
ſignificationẽ illis ſeptẽ ⁊ illis octo dicit
reſeruatũ. eſt tñ occultatũ. ſolũq̃ ſabba
tum celebrandũ eſt traditum. Nã et an-
tea requies mortuoꝝ erat. ſed illis reſur-
rectio qui reſurgẽs a mortuis iam nõ mo
ritur nondũ erat. Poſtq̃ ergo facta eſt
reſurrectio talis in dñi corpore vt ꝓiret ĩ
ecclesie capite qđ eiuſdẽ ecclesie corpꝰ eẽ
ſperat in fine iã incepit celebrari dies do-
minicꝰ. i. octauꝰ. qui et primꝰ. ¶ Gregꝰ.
ĩ regiſtro. l. viij. Nos itaq̃ quod de
ſabbato ꝓceptum legimꝰ non litteraliter
ſed ſpũaliter iam tenemus. Illos autem
qui die ſabbati prohibent aliquid ope-
rari. quid aliud dixerim q̃ predicatores
antichriſti qui veniens et ſabbati diem ⁊

dn̄icum ab oī faciet opē cuſtodiri: Nā q̄ꝛ mori ſe ſimulabit ac reſurget diem dominicū haberi volet in veneratione. Et q̄ꝛ populū iudaiçare compellet vt exteriorē ritū legis reuocet·ac iudeorū pſidiam ſb̄dat ſibi coli volet diē ſabbati. At vero poſtq̄ӡ apparuit gr̄a dn̄i dei noſtri·precepta legis que per figurā data ſunt iuxta lr̄am ſeruari non poſſunt.

De obſeruātia tp̄is paſce. Auguſtinꝰ vbi ſ̄· Cap· XXV·

Querit̄ aūt cur anniuerſarius dies celebrādꝫ dominice paſſionis nō ad eundē redeat diem·ſicut et dies natiuitatis. Huic q̄ſtioni rn̄deo·q̄ꝛ dies natalis dn̄i non ſacramento·ſ̄ memoria celebrat̄ tm̄modo. Hoc q̄ӡ tm̄ diē q̄ ipſa res acta ē ſignificari oportet. Paſca vero ſic agimuſ·vt nō ſolūmodo factū in memoriā reuocemꝰ· ſed etiā cetera q̄ ei atteſtāt̄ ad ſacratā ſignificationē ꝯuertere non omittamꝰ. Quidam enī d̄ morte ad vitā trāſitus ē ipſa dn̄i paſſiōe ac reſurrectiōe ſacrat̄ꝰ. Nam et ipſum nomē paſce nequaq̄ӡ a paſchin ſcp̄tū ē· qđ grece pathin dicit̄·ſ̄ hebraicū ē·et tranſitꝰ interp̄tat̄. Qui videlicet trāſitus nūc a nob̄ agit̄ in fide ꝛ ſpe·tādē vero paget̄ in nr̄a reſurrectione. De p̄mo dicit ap̄lus: Si ꝯſurrexiſtis cū chriſto· q̄ ſurſuӡ ſunt q̄rite. De ſecūdo vero: Mortui inquit eſtis·et vita vr̄a abſcōdita eſt cū chriſto in deo. Cū aūt apparuerit chriſtus vita vr̄a·tunc et vos apparebitis cum ipſo in gloria·ꝓpter h̄ q̄ vite noue initiū quod in fide nūc agimꝰ induentes hoīem nouū·celebrationi paſce p̄mus mēſis attribuit̄ q̄ etiā dicit̄ menſis nouoꝝ. Et q̄ꝛ nunc tertiū ſeculi tp̄us aduenit. Primū enī añ legē·ꝛ ſecūdū ſb̄ lege fuit·t̄tiū vero ſb̄ gr̄a·in quo manifeſtatio ſacr̄i priꝰ occulti apparuit. Septenariꝰ q̄ӡ numerꝰ in ſcripturis ad pfectionē ſolet poni myſticꝰ. Ideo tertia hebdomada lune celebrat̄ paſca·id eſt· die q̄ occurrerit a q̄rtadecima luna i viceſimāp̄rimā. Eſt etiam ibi aliud ſacr̄m·q̄ꝛ luna nō auget̄ ad oculos nr̄os·niſi a ſole recedēdo· neq̄ӡ minuitur niſi ad ſolē i aliq̄ p̄te appropinquando. Quia vero ſapiēs vt ſcriptū eſt: velut ſol pmanet i ſapiētia·ſtultus aūt mutat̄ vt luna. Quis ē ſapiēs niſi chriſtꝰ: ꝛ q̄s niſi Adam·i q̄ oēs peccauerūt intelligit̄ ſtultus: Aīa itaq̄ӡ humana recedēs a ſole iuſticie ſ̄m oēs vires ſuas ad terrā ꝯuertit̄ et eo magis ac magis in interiorib̄ ac ſuperiorib̄ ſuis obſcurat̄. Sed cū redire ceperit ad illā ſapientiā incōmutabilē·q̄nto magis appropinquat ei affectu pietatis· tanto magis renouat̄ de die in diē. Uſq̄ӡ illa lux ingenij que ad inferiora vrgebat ad ſupiora cōuertit̄·et quodāmodo terrenis aufert̄· vt magis ac magis h̄ moriatur ſeculo·et vita eiꝰ abſcondit̄ cū chriſto in deo. Mutat̄ q̄ in deteriꝰ ad exteriora p̄grediens·et i vita ſua intima pijciēs. Et hoc terre·id eſt ·his q̄ t̄rena ſapiūt meliꝰ videt̄·cuӡ petōr in deſiderijs aīe ſue laudat̄ In melius aūt mutat̄ cū intentionē et gloriā ſuā a terrenis paulatim auertit atq̄ӡ ad ſupiora et interiora ꝯūtit·et hoc terre·id eſt·terrena ſapientib̄ deteriꝰ videt̄. Un̄ et dicturi ſunt aliq̄ñ: Hi ſunt quos aliq̄ñ habuimꝰ in deriſu ꝛc· Non q̄ ſolūmodo ꝓpter tp̄s tertiū ſup̄ memoratū·q̄ꝛ ſcӡ inde incipit velut hebdomada tertia·ſed etiā ꝓpt̄ ipſam lūe ꝯūſionē ab exteriorib̄ ad intīora tranſitū habent ab alia vita in aliā vitaӡ q̄ paſca noīat̄: voluit obſeruari ſp̄ūſanctꝰ a quartadecima luna vſq̄ӡ ad viceſimāprimaӡ· non ꝓpt̄ ſeptenariū numeꝝ quo ſepe vniuerſitatis pfectio deſiḡt̄. Qui etiaӡ eccl̄ie ꝓpt̄ inſtar vniuerſitatis tribuit̄. Un̄ Johannes ſcripſit ſeptem eccleſijs. Ipſa vero eccleſia in hac adhuc mortalitate conſtituta ꝓpter ipſam mutabilitatem i ſcriptura lune vocabulo appellat̄·iuxta qđ per P̄s̄·d̄ chriſto dicit̄: Orief̄ in dieb̄ eius iuſticia·et abundantia pacis donec auferat̄ luna.

Adbuc de eodem.
Cap. XXVI.

Iudei quoqꝫ in celebra
tione paſcę obſeruāt hęc eadē.
videlicet nouoꝝ mēſem ⁊ etiā
lunā a quartadecima vſqꝫ ad viceſimā
primā: Cur ḡ p̄ter ꝯſuetudinē iudeoꝝ h̄
etiā obſeruamꝰ vt occurrat ſabbatum?
Quia videlicet illud eoꝝ paſca q̊ paſſus
eſt dn̄s. ita occurrit vt int̄ mortē eiꝰ et re
ſurrectionē eſſet dies ſabbati mediꝰ. Ob
h̄ eūdē diē addendū eſſe p̄res nr̄i cenſu
erūt. vt et nr̄a feſtiuitas a iudaica diſtin
gueret̄. et ꝙ nō fruſtra factū ē ab illo qui
oportunā a ſacro qd̄ cōmēdare inſtitue
rat expectabat horā cū diceret: Nondū
venit hora mea. etiā ī anniūſaria celebra
tione paſſionis eiꝰ a poſteriſ ſeruaret̄. At
tende ḡ vt dixi triduū crucifixi ſepulti ſu
ſcitati. qd̄ ſiḡt crux in vita p̄n̄ti agimus.
Qꝫ aūt ſepultura ⁊ reſurrectio. fide ac ſp̄e
interim gerimꝰ. Nunc enī hōī dicit̄ a ſal
uatore: Tolle crucē tuā et ſeq̄re me. Ca
ro aūt cruciat̄ cū mēbra nr̄a q̄ ſunt ſuper
terrā. fornicatio videlicet ac cęt̄a q̄ noīat
ap̄lus. mortificāt̄. Vn̄ et p̄ eundē ap̄lm
dicit̄: Vetꝰ hō noſter crucifixꝰ ē. parit̄ vt
deſtruat̄ corpꝰ pc̄ti vt vltra nō ſeruiamꝰ
pc̄tō. Nūc ḡ crucis tp̄us dū op̄a facimꝰ
bona q̄dē. ſ; adhuc laborioſa. q̄ꝝ merces
ē requies. Latitudo crucis ī q̄ figūt̄ manꝰ
id eſt. op̄a. ē hilaritas ī tolerātia. de q̄bꝰ
ē illa vox ap̄lica: Sp̄e gaudētes in tribu
latione patiētes. Longitudo q̄ totū cor
pus extendit̄. longanimitas ītelligit̄. Al
titudo vero crucis accipit̄ ſp̄es retributiōis
Profūditas aūt ſecretū ſacrificiū ſacrꝫ.
Vn̄ ē illud ap̄li verbū. vt poſſitiſ cōprehē
dere cū oībꝰ ſanctis q̄ ſit latitudo et lon
gitudo et ſublimitas ⁊ p̄fundum. Claui
deniqꝫ ſunt p̄cepta dn̄i quibꝰ ꝯfigimur ī
timore dei. Vn̄ ſcp̄tū eſt: Confige clauiſ
a timore tuo carnes meas. a iudicijs enī
tuis timui. Poſt hāc aūt vitā īcipit re
q̄es q̄ p̄ dn̄i ſepulturā ī ſabbato deſiḡt̄.
nec interrūpet̄ reſurrectiōe. ſ; clarificabit̄.

De cōtinuatiōe paſcalis tp̄is et quadrageſime.
Cap. XXVII.

Quadrageſima vero ie
iunioꝝ habet auctoritatem et ī
veteribꝰ libris. ⁊ ieiunio Moy
ſi. in ſup̄ et Helię. ⁊ ī euāgelio ex ieiunio
dn̄i. Vn̄ in p̄ſona Moyſi lex. ⁊ ī p̄ſona
Helię accipiūt̄ p̄phetę. int̄ q̊s etiā ī mon
te dn̄s apparuit glorioſus. vt euidētiꝰ ap
pareret qd̄ de illo dicit ap̄lus: Teſtimo
niū habēs a lege et p̄phetiſ. In q̄ igit̄ an
ni p̄te cōgruētius inſtitueret̄ obſeruatio
q̄drageſimę niſi ꝯfinis et ꝯtigua paſſiōi
dn̄icę. In ea q̄ppe ſcꝫ ī q̄drageſima ſigni
ficat̄. hęc vita laborioſa. cui opꝰ ē ꝯtinen
tia ſiue ieiuniū. mūdi antiqua. Denarꝰ
ſiquidē in quo ē p̄fectio beatitudinis no
ſtrę p̄ vniūſum mundū tēp̄aliṫ annun
ciat̄. qui videlicet mūdꝰ ex quattuor ele
mentis eſt. ⁊ quattuor anni tp̄ibꝰ variat̄
Decem aūt quater faciūt q̄draginta. q̄
dragenarius vero partibꝰ ſuis computa
tus addit ipſum denariū et fiūt q̄nqua
ginta tanq̄ꝫ laboris. et ꝯtinet̄ merces per
fecta. Idē in ſer. d̄ reſurrectiōe
dn̄i. Diem itaqꝫ reſurrectionis ⁊ vitę p̄
quadrageſimū facit gratiorē delectabili
or gratulatio fidei nr̄ę qua videlicet ad
triſticiam reoꝝ iuncti ſunt dies remiſſio
num. vt patientiā vtiqꝫ ſtatim remunera
tio conſequat̄. Iuxta qd̄ per Pſ̄. dicit̄:
Qui ſeminant ī lachrymis in exultatiōe
metent. Quicūqꝫ ergo ſeminatiſ ī lachry
mis. capite p̄mia exultationis. Sciat ſe
vnuſquiſqꝫ quo maiora ſemīauerit ſemi
na fletuū. maiores fructus gaudentiū ca
pere. Spes ergo futurarū beatitudinuꝫ
iam in p̄ſentibꝰ continet̄. Sicut enī nūc
eſt relaxatio poſt diſtrictio. ſic erit ī futu
ro requies poſt laborem. Unde obſecro
p̄cipue vos qui in nouā ſalutem regene
rati candida indumēta ſūpſiſtis. vt mu
nus quod accepiſtis purū īmaculatūqꝫ
teneatis. vt nitorem veſtri habitus. ⁊ in
conuerſatione ſeruetis. ⁊ tā candida ſint

corda veſtra q̃ȝ veſtimenta veſtra. Vos eni̅ non eſtis ex carnis conceptu editi ſed ex deo pr̄e generati. Supereſt igit̄ vt cō-ſeruetis ſanctā vitę cōuerſationē· ſanctę originis dignationē· ⁊ quaſi modo geniti infantes rationabiles ſine dolo lac cō-cupiſcite vt in eo creſcatis in ſalutem.

Idem in ſermone de aſcenſi-one. Quadraginta diebuſ añ paſca ieiunamus· et quadraginta ſunt illi ſequē-tes quos refectioni poſtmodum indulgemus. Sicut autē in illoꝝ fine ſequit̄ paſcę feſtiuitas· ita ſequit̄ ⁊ in hoꝝ conſummatione dn̄icę aſcēſionis ſolennitas· in qua domin⁹ ita nobiſcuȝ eſſe deſijt vt tn̄ ſemper nobiſcū ſit. Non eni̅ noſ deſeruit tan q̃ȝ alienos· ſȝ vado inquit ⁊ venio ad vos. In medio quippe noſtꝝ ipſe ē nunc mēſtis conſolatoꝛ· laborantib⁹ adiutoꝛ· periclitantibus auxiliatoꝛ

De quadraginta diebus quib⁹ poſt reſurrectionē apparuit diſcipulis dn̄s. Leo papa in ſermone ꝺ eodem

Cap. XXVIII.

Poſt glorioſam domini noſtri Jeſu chriſti reſurrectionē qua verū dei templū impietate iudaica reſolutū· diuina in triduo ſuſcitauit potētia· quadragenari⁹ ille ſanctorum dieꝝ expletus eſt numer⁹· ſacratiſſima ordinatione diſpoſitus vt ad vtilitatem eruditionis nr̄ę impenſus· vt dum a domino in hoc ſpaciū hora p̄ſentię corporalis extendit̄· fides reſurrectionis documentis neceſſarijs muniret̄. Mors enim Chriſti multoꝝ diſcipuloꝝ corda turbauerat· ⁊ de ſupplicio crucis· de emiſſione ſpūs· de exanimati corpis ſepultura· g̃uatis mēſtitudine mentibus· quidā diffidentię torpoꝛ obrepſerat. Jtaq̃ȝ dn̄i mulieres reuolutū a monumēto lapidem ſepulcrū corpe vacuū et viuētis dn̄i teſtes angelos nunciarēt· verba eaꝝ apoſtolis alijſq̃ȝ diſcipulis videbant̄ ſilia delira-mentis. Quā vtiq̃ȝ heſitationem humana infirmitate nutantē nequaq̃ȝ permiſiſſet veritatis ſpūs pdicatoꝝ ſuoꝝ ineſſe pectoribus· niſi illa trepida ſollicitudo ⁊ cunctatio curioſa nr̄ę fidei iecissent fūdamenta. Noſtris igit̄ pturbationib⁹· noſtris piculis in apoſtolis cōſulebat̄· nos in illis cōtra calūnias impioꝝ ⁊ cōtra terrena argumēta ſapiētię docebamur· noſ illoꝝ inſtruxit aſpectus· nos erudiuit auditus· nos cōfirmauit attactus. Gratias agam⁹ diuinę diſpēſationi ⁊ ſanctoꝝ patrū neceſſarię tarditati. Dubitatū eſt ab illis ne dubitaret̄ a nobis. Non ergo hi dies qui inter reſurrectionē dn̄i ⁊ aſcē-ſionem fluxerūt ocioſo diſcurſu tranſierunt· ſȝ magna in eis confirmata ſunt ſacramēta· magna ſunt reuelata myſteria· Jn his mortis dirę morſus aufert̄· ⁊ nō ſolum aīę ſed etiaȝ carnis immoꝛtalitas declaratur. Jn his p inſufflationē ſpiritusſanctus infunditur apoſtolis· ⁊ beato Petro ſup̄ cęteros poſt regni claues populi dominici cura mandat̄. Jugit̄ dn̄s dubitantiū oculis manētia manib⁹ ſuis et pedibus crucis ſigna· ⁊ vt diligentius pertractet̄ inuitat· qm̄ ad ſananda infidelium cordiū vulnera· clauorum ⁊ lancęę erant ſeruata veſtigia· ut non dubia fide ſed conſtantiſſima ſciētia teneret̄ eā naturā in patris ſeſſurā throno qua iacuerat in ſepulcro. Per omne igitur hoc tempus hoc prouidētia dei curauit· hoc docuit· hoc ſuoꝝ ⁊ oculis ⁊ cordib⁹ inſinuauit· vt dn̄s Jeſus chriſt⁹ vere agnoſceretur et ſuſcitat⁹ q̄ vere et natus erat ⁊ paſſus ⁊ mortu⁹. Vn̄ apoſtoli omēſq̃ȝ diſcipuli qui ⁊ de exitu eius fuerāt trepidi· et de fide reſurrectionis ambigui· ita ſunt veritate pſpicua roborati vt dn̄o i cęloꝝ eunte ſublimia· nō ſolum nulla triſticia afficerent̄· ſȝ etiā magno gaudio replerent̄

Aug⁹. in ſer. ꝺ eodē. Deniq̃ȝ i hoc quadragenario mihi quaſi q̄-dam abſtinentię quadrageſimalis facta videt̄ eſſe retributio· vt quicūq̃ȝ dierū laborem honore dei tolerāſſent q̄draginta

ſ

nunc diebꝰ quaſi dn̄o ipſo hic poſito et p̄ſente gauderēt· ꝛ quos timoꝛ dei humi liaſſet· dei nūc ſolacia ſublevarēt. Pag eni et ineffabilis merces exiſtit vt eis qui agūt tale aliq̄d ꝑ affectu ſuo·ſeipſuꝫ do minus in p̄mio tribuit· vn̄ eſtimare ex p̄ ſentibꝰ futura poſſumꝰ·q: inq̄ꝫtū q̄s ꝓ ho noꝛe dei ſui fecerit· intantū p̄ſentia ipſiꝰ et conſoꝛtio non carebit

De leticia illiꝰ tp̄is ꝛ cātico leti cię. Leo papa in ſer. de eodem. Cap. XXIX.

Sacramentuꝫ itaq; ſalu tis noſtrę q̄ a cōditoꝛe vniuer ſitatis ꝑcio ſui ſanguinis eſti mata eſt· a die coꝛpalis oꝛtus vſq; ad ex itum paſſionis ꝑ diſpēſationē humilita tis impletū eſt. Et licet multa ī foꝛma ſer ui diuinitat̄ ſigna radiauerint· ꝓprie tn̄ illius tp̄is actio· ad demonſtrandū ſuſce pti operis veritatē ꝑtinuit· poſt paſſionē xp̄o ruptis moꝛtis vinculis q̄ viā ſuaꝫ in eum q̄ peccati neſcius erat incedendo ꝑ diderat· infirmitas ī virtutē· moꝛtalitas in ęternitatē· cōtumelia trāſiuit in gl'am· quā dn̄s Jeſus chꝛiſtꝰ in multis manife ſtiſq; documētiſ multoꝝ declarauit aſpe ctui· donec triumphū victoꝛię quē repoꝛ tarat a moꝛtuis īferret ꝛ cęlis Augꝰ. in ſer. de eodē. Qm̄ ergo poſt crucē ꝛ moꝛtē ꝑ dies q̄draginta diſcipulis ī mł tis argumentis apparuit· ꝛ nos ab exoꝛ dio paſcę vſq; ad aſcēſionis diē quadra ginta dieſ remiſſionis nr̄ę damꝰ· q: tunc leticię nō mȩroꝛis fuit. Dixerat ſane ꝛ ip ſe: Nunq̄d poſſūt filij ſp̄oſi q̄ꝫdiu cū illis eſt ſponſus ieiunare? Nos itaq; dies cū impleſſet palā in celū eleuatꝰ eſt. Hinc igit̄ a nobis alleluia decantet̄· q̄d latine laudate dn̄m interp̄tat̄. Laudemꝰ dn̄m fratres vita et lingua· coꝛde ꝛ oꝛe· vocibꝰ ꝛ moꝛibꝰ· ſic·n· ſibi dicite: Viuit deꝰ alle luia· vt nō ſit in laudāte diſcoꝛdia. Con coꝛdēt igit̄ ꝑus in nobiſipſis cuꝫ lingua os cū cōſciētia· concoꝛdēt voces ꝛ moꝛeſ ne foꝛte bonę voces teſtimoniū dicāt cō tra malos moꝛes. O fęlix alleluia ī cęlo vbi templū dei ſunt angeli. Ibi enī ꝯcoꝛ dia ſūme laudantiū· vbi exultatio ſūma cantantiū· vbi nulla lex in mēbꝛis repu gnat legi mētis· vbi nō eſt rixa cupidita tis· in qua pericliteť victoꝛia charitatis· Hic ergo alleluia cantemꝰ adhuc ſollici ti: vt illic poſſimꝰ aliq̄n cātare ſecuri· q̄n ſcꝫ hoc moꝛtale coꝛpꝰ imoꝛtale ꝛ incoꝛru ptibile factū fueȓt· q̄n tota tēptati operie rit. O fęlix illic alleluia. O vita ſecura. O ſine aduerſario. O vbi nemo erit inimi cus· nemo perit amicꝰ. Ibi laudes deo. ꝛ hic laudes deo· ſ; hic a ſollicitis· ibi a ſe curis· Hic a moȓtis· ibi a ſemp victuris Hic in ſpe· ibi in re. Hic in via· ibi in pa tria. Modo ergo fratres mei cātemꝰ nō ad delectationē q̄etis· ſ; ad ſolatiū labo ris. Quō ſolēt viatoꝛes cātare cāta· ſed ambula ꝛ cātando laboꝛē ꝯſolare· pigri tiam noli amare· ſ; ambula ꝛ in bono ꝓfi ce. Quidā enī ſ̄m ap̄lum ſunt q̄ in peius proficiūt· tu aūt ī bono· i· in recta fide et ī bonis moꝛibꝰ profice. Cāta et āmbula noli errare· noli redire· noli remanere.

De miſſione diſcipuloꝝ poſt reſurrectionē dn̄i. Gregꝰ. i ome lia. Cum eſſet ſero. Cap. XXX.

Cum aūt dominus poſt reſurrectionē ad diſcipulos in trauit clauſis ianuis· ſalutauit eos ꝛ dixit eis: Pax vobis: ſicut miſit me paťꝛ ego mitto vos· i· ſicut miſit me pater deꝰ deū· ꝛ ego mitto vos hō hoīes· pater miſit filiū· q: hūc ꝓ redemptiōe ge neris humani incarnari cōſtituit. Queꝫ videlicet in mundū ad paſſionem venire voluit· ſ; tn̄ amauit filiū queꝫ ad paſſio nem miſit. Electos xp̄o ap̄l'os dn̄s nō ad mūdi gaudia deſtinauit· ſ; ſicut ipſe miſ ſus eſt ad paſſiones in mundū mittit· q: ergo et filiꝰ amat̄ a p̄re· ꝛ tn̄ ad paſſionē mittit̄· ita ꝛ diſcipuli amant̄ a dn̄o· q̄ tn̄

ad paſſionē mittunt᷑ in mūdo. Itaqꝫ di
cit᷑: Sicut miſit me pr̄ ⁊ ego mitto vos.
id eſt. ea charitate vos diligo cū int᷑ ſcan
dala pſecutoꝝ mitto. qua me pr̄ charita
te diligit. quē venire ad tolerādas paſſi-
ones fecit. Hoc cuꝫ dixiſſet inſufflauit et
dixit eis: Accipite ſpūm ſanctū. Queren
dum nobis eſt qd eſt ꝙ ſpūm ſanctū dn̄s
noſter ⁊ ſemel dedit in terra cōſiſtēs. ⁊ ſe-
mel cęlo pręſidens. Neqꝫ enī in alio loco
dat᷒ ſpūſſanct᷒ aperte mōſtrat᷑. niſi nūc
cum ꝑ inſufflationē ꝑcipit᷑. cū de cęlo ve
niens in linguis varijs demōſtrat᷑. Duo
qꝑpe ſūt ꝓcepta charitatꝭ. dilectio vide-
licet dei. ⁊ dilectio ꝓximi. In terra igitur
datur ſpūſſanct᷒ vt diligat᷑ ꝓximus. e cę
lo dat᷑ ſpūſſanct᷒ vt diligat᷑ de᷒. Sicut
aūt vna eſt charitas ⁊ duo ꝓcepta. ita eſt
vnus ſpūs ⁊ duo data. ꝑus ꝯſiſtēte dn̄o
in terra. poſtmodū e cęlo. qꝛ ī amore di-
ſcitur ꝓximi qualiter ꝑueniri debeat ad
amorē dei. Vn̄ ibidem Iohānes dicit:
Qui nō diligit fratrē ſuū quē videt deū
quē nō videt quō poteſt diligere? Et an̄
qdē diſcipuloꝝ mentibꝫ iſdē ſpūs inerat
ad fidē. ſꝫ tamē manifeſta datione nō eſt
datus niſi poſt reſurrectionē. Vn̄ et ſcri-
ptum eſt: Nondū erat ſpūs dat᷒. qꝛ Ie-
ſus nondū fuerat glorificat᷒. Vn̄ etiā ꝑ
Moyſen dicit᷑: Sugerunt mel de petra.
oleūqꝫ de ſaxo duriſſimo. Quaſi enī fir-
ma petra mel dedit. qn̄ adhuc mortalis
dn̄s miraculoꝝ ſuoꝝ dulcedinē diſcipu
lis oſtēdit. Sed firma petra oleum fudit
qꝛ poſt reſurrectionē ſuā fact᷒ iam impaſ-
ſibilis ꝑ afflictionē ſpūs donū ſanctę vn
ctionis emanauit. De hoc oleo ꝑ ꝓphe-
tam dicit᷑: Cōputreſcet iugū a facie olei.
Sub iugo qꝑpe tenebamur demoniacę
dn̄ationis. ſꝫ vncti ſum᷒ oleo ſpūſſancti
Et qꝛ nos gratia liberantꝭ vnxit. dn̄atio-
nis demoniacę iugū putruit Paulo at-
teſtāte q̇ ait: Vbi ſpūs dn̄i ibi libertas.
Sciendū vero eſt ꝙ hi q̇ prius ſpūm ſan
ctum habuerūt vt ⁊ ipſi innocēter viue-
rent. ⁊ ꝓdicatione quibuſdā prodeſſent:
idcirco hūc poſt reſurrectionē dn̄i paten-
ter acceperūt vt prodeſſe non paucis. ſed
pluribus poſſent. vn̄ ⁊ in hac ipſa datio-
ne ſanctis dicit᷑: Quoꝝ remiſeritꝭ pecca-
ta remittūtur eis ⁊c.

De inſtitutione formę baptiſ- mi. Beda i omel᷑. Vndecim di- ſcipuli. Cap. XXXI.

Euntes aūt inquit doce-
te omnes gētes baptiçātes eos
in noīe pr̄is ⁊ filij et ſpūſſancti.
Docētes eos ſeruare oīa quęcūqꝫ vobiſ
mādaui. Ordo ꝓdicandi rectiſſim᷒ ⁊ mo
dernis qꝫ ꝓdicatoribꝫ ecclię diligentiſſi-
me ſectādus. vt ꝑmo quidē auditor do-
ceatur. deinde xp̄o fidei ſacramētis imbu
atur. Deinde ſeruādis dn̄i mandatis ex
tpe liberi᷒ inſtruat᷑. cū nemo indoctus et
fidei chriſtianę ignar᷒ eiuſdē fidei ſacra-
mētiſ ablui. nec lauacro baptiſmi quiſqꝫ
a peccatis mūdari ſufficiat ſi nō poſt ba-
ptiſma bonis opib᷒ inſiſtere ſtudeat. pri-
us itaqꝫ docere gētes .i. ſciētia veritatis
īſtruere. ac ſic baptiçare ꝓcepit. qꝛ ſine fi-
de impoſſibile eſt placere deo. Et niſi qs
renat᷒ fuerit ex aqua ⁊ ſpūſancto nō po-
teſt ī regnū dei introire. Ad extremū xp̄o
ſubiūgit: docētes eos ſuare oīa quęcūqꝫ
mādaui vobis. qꝛ ſicut corp᷒ ſine ſpiritu
mortuū eſt. ita ⁊ fides ſine opibꝫ mortua
eſt

Beda in omel᷑. Erat homo ex phariſeis.

Hui᷒ ſecūdę natiuitatꝭ
Nichodem᷒ adhuc ignar᷒ cuꝫ eā ſaluti
neceſſariā eſſe a dn̄o audiſſet. ⁊ ipſe de ſa
lute ſua iam ſollicit᷒ eſſet. ne hui᷒ expers
remanēdo cęleſtis vitę ꝑticeps eſſe neq̇-
ret. neceſſario q̄rebat de vnica natiuita-
te quā nouerat an poſſet iterari. vel q̊ or-
dine regeneratio impleri. dicēs: Nunq̇d
poteſt homo in ventrē matris ſuę iterato
introire ⁊ renaſci? Vbi notādū qꝛ qđ di
xit de generatione carnali. hoc etiā ſenti-
endū eſt de ſpūali. nequaqꝫ videlicet eaꝫ
poſtqꝫ ſel᷑ expleta fuerit poſſe repeti. Si-
ue enī hęretic᷒ ſiue ſciſmatic᷒ ſiue facino
roſus quiſqꝫ in cōfeſſione ſanctę trinitatꝭ
baptiçet. ille qui ſic baptiçatus ē. a bonis

catholicis rebaptiçari nõ valet· ne cõfeſ-
ſio vel inuocatio noĩs tãti videat̃ adnul-
lari. Dñs aũt hui⁹ natiuitatꝭ modũ ſub
ſequẽter exponẽs ac prorſus a carnali di-
ſtinguẽs ait: Qđ natũ eſt ex carne caro
eſt· ⁊ qđ natũ eſt ex ſpũ ſpũs eſt. Natura
ſpũs inuiſibiliſ eſt· carnis viſibilis· ⁊ ideo
viſibiliter implet̃ generatio carnalis vi-
ſibilib⁹ incremẽtis· ꝑ ętatũ momẽta profi
cit q̇ in carne naſcit̃· ſpũalis autẽ genera-
tio tota inuiſibiliter agit̃. Natura videt̃
quidẽ baptiçand⁹ in fontẽ deſcẽdere· vi-
detur aquis intingi· videt̃ de aq̇s aſcen-
dere· q̇d aũt in illo lauacrũ regeneratio-
nis egerit minime pót videri. Sola hęc
fideliũ pietas nouit· q꞉ peccator ĩ fontẽ
deſcẽdit· ſ₃ purificat⁹ aſcendit. Fili⁹ mor
tis deſcẽdit· ſ₃ filius reſurrectionis aſcen-
dit. Filius p̃uaricationis deſcẽdit· ſ₃ fili-
us recõciliationis aſcẽdit. Fili⁹ irę deſcẽ
dit· ſ₃ fili⁹ miſericordię aſcẽdit. Fili⁹ dia-
aboli deſcẽdit· ſ₃ fili⁹ dei aſcẽdit. S₃ hęc
nouit ſola q̃ generat mr̃ eccl̃ia. Cęterum
oculis inſipiẽtiũ qualis intrauit talis ex-
ire de fonte videt̃· totũq₃ lud⁹ eſſe quod
agitur. Vñ ⁊ in fine gl̃iam ſanctoꝝ vidẽ
tes· dicẽt in tormẽtis gemẽtes: Hi ſunt
quos aliq̃n habuim⁹ in deriſum· ⁊ in ſi-
militudinẽ improperij nos inſenſati vitã
illoꝝ eſtimabam⁹ inſaniã ⁊ finẽ illorũ ſi-
ne honore: Ecce quõ cõputati ſunt inter
filios dei. S₃ ⁊ Johãnes aplus· chariſſi
mi inquit nũc filij dei ſum⁹ ſ₃ nondũ ap-
paruit q̇d erimus. Qđ g̃ natũ eſt ex ſpũ·
ſpũs eſt· q꞉ qui ex aq̃ ⁊ ſpũ regenerat̃ in-
uiſibiliter in nouũ hominẽ cõmutat̃· ⁊ de
carnali ſpũalis efficit̃. Recteq₃ nõ ſolũ
ſpũalis vocat̃· ſ₃ etiã ſpũs· q꞉ dñ ꝑ grati-
am dei renouat̃ inuiſibiliter efficit̃ dei fi-
lius. ¶ Ambro. ſuper ep̃lam ad
Romanos. Notandũ aũt ꝙ iux̃ ſen-
tentiã apl̃i ſine pęnitẽtia ſunt dona ⁊ vo
catio dei· quia ſc₃ gratia dei in baptiça-
to nõ quęrit gemitũ aut planctũ vel op⁹
aliqđ niſi ſolum ex corde ꝓfeſſionem.
¶ Idẽ in li. đ ſacramẽtis. iij. Cę-
terum ⁊ ſi nõ cõfiteat̃ peccatũ q̇ venit ad

baptiſmũ· hoc ipſo tñ ꝙ baptiçari petit
vt iuſtificet̃· hoc eſt· vt a culpa trãſeat ad
gratiã· implet ꝯfeſſionẽ omniũ peccato-
rum. ¶ Idẽ in li. iiij. Igit̃ o homo ꝑ
cęleſtia ſacramẽta depoſuiſti peccatoꝝ ſe-
nectutẽ ⁊ ſũpſiſti grẽ iuuẽtutem· dicente
Dauid: Renouabit̃ vt aquilę iuuẽtus
tua· bona aq̇la eſſe cepiſti q̃ cęlũ petis· ter
rena faſtidis. ¶ Chriſoſtom⁹ ſup
Mat. l. xij. Ob hoc enim Chriſto ba-
ptiçato apti ſunt cęli vt diſcas etiã tu cũ
baptiçaris hic viſibiliter fieri iam deo te
ad cęlũ vocãte nihilq₃ cũ terra cõmune
habere ſuadẽte. ¶ Glo. ſup Mat.
iij. c. Patet g̃ renatis ꝑ Chriſtũ adit⁹
q̇ per Adã fuit clauſus· flãmã vibrantẽ
q̃ viã ꝓhibuit· aqua baptiſmatꝭ extinxit

¶ De prenuntiaciõe aſcẽſiõis domini. Beda vbi ſ.

Cap. XXXII.

Cum aũt inſtruxiſſet dominus Nichodemũ de modo
ſpũalis regenerationis· adiecit
adhuc eũ ĩſtruere de cęleſtib⁹ ac terrenis
ſacramẽtis. Cęleſtis enĩ eſt ei⁹ aſcẽſio ad
vitã ſempiternã· terrena ꝟo eius exalta-
tio ad mortẽ t̃palẽ. De cęleſti ergo dicit
Nemo aſcẽdit in cęlũ niſi q̇ deſcẽdit de
cęlo fili⁹ hoĩs qui eſt in cęlo. De terrena
ꝟo ſubiungit: Et ſicut Moyſes exalta-
uit ſerpentẽ in deſerto· ita exaltari opor-
tet filiũ hoĩs ¶ Idem in omel. Va
do ad eũ· Imminente quidẽ ſuę paſſi
onis articulo diſcipulis loquẽs ⁊ gl̃iam
aſcenſionis qua ipſe poſt mortẽ ⁊ reſurre
ctionẽ clarificãdus erat p̃dixit· ⁊ aduen-
tũ ſpũſſancti quo illi erãt illuſtrãdi pa-
tefecit· q̃tin⁹ inſtãte hora paſſionis eiuſ-
dem minus ꝓ illi⁹ morte dolerent· quem
poſt mortẽ ad cęlũ ſubleuandũ nõ dubi-
tarent· min⁹ de ſua deſolatione trepida-
rent· quos abeunte licet dño ſpũſſancti
gratia cõſolãdos eſſe ſperarẽt. Vado ĩ-
quit ad eũ qui me miſit· ⁊ nemo ex vobis
interrogat me quo vadis. Acſi apte di-
cat: Reuertor aſcẽdendo ad eũ qui me

incarnari cõſtituit·⁊ tãta tamq̧ manifeſta eiuſdẽ aſcenſionis claritas erit vt nemini veſtꝝ op⁹ ſit interrogare q̃ vadam vidẽtib⁹ cũctis q̧ ad celos pergã. Quia ꝓo ſciebat q̃d hec ſua verba in eoꝝ cordib⁹ ageret·q̃ ſcꝫ triſticiã·magis de abſceſſu q̃ eos deſereret·q̃ꝫ de aſcenſu q̃ patrẽ peteret·leticiã generarẽt·benigne conſolando ſubiũxit: Expedit vobis vt ego vadã: Expedit vt forma ſerui vr̃is ſubtrahat̃ aſpectib⁹·quatin⁹ amoꝛ diuinitatis artius veſtris infigat̃ mentib⁹. Expedit vt notã vobis formã celo inferã q̃tinus maioꝛe ꝑ hoc deſiderio illuc ſuſpiretis·ſicq̧ ſuſpẽſis ad ſupna coꝛdib⁹ vr̃is ad accipiẽda iam ſpũſſancti dona capaces fiatis. Si eñi nõ abiero paraclit⁹ nõ veniet ad vos. Nõ q̃ nõ poterat ipſe in terra poſit⁹ ſpũm dare diſcipulis ꝗ loq̃t̃· cũ aperte legat̃·q̃ poſt reſurrectionẽ apparens eis inſufflauit et dicit eis: Accipite ſpũm ſanctuꝫ. Sꝫ quia ipſo in terra poſito ⁊ coꝛpaliter cõuerſante cũ eis non valebãt illi erigere mentẽ ad intuẽda gr̃tie celeſtis munera. Aſcendẽte autẽ ipſo ad celos ⁊ illi pariter omne deſideriũ ſuũ illo trãſferebãt·iuxta hoc q̃d alibi audierant: Ubi eſt theſaurus tu⁹ ibi ⁊ coꝛ tuũ. Ideoq̧ capaces ſpũs iam erãt facti·nõ vltra de moꝛte ei⁹ ꝯtriſtati·ſꝫ ꝓmiſſionis eius munere letati. Scriptũ eſt eñi·q̃ cũ aſcendiſſet in celũ ipſi adoꝛantes regreſſi ſunt in Hieruſalẽ cum gaudio magno·⁊ erant ſemꝑ in templo laudãtes ⁊ benedicẽtes dñm. Ide in omel. Modicum etiam. Iteꝝ ipſa q̃ꝫ nocte q̃ traditus fuit·eiſdem diſcipulis ait: Modicum ⁊ iam nõ videbitis me·⁊ iteꝝ modicum ⁊ videbitis me. Cui⁹ ſcꝫ dicti cauſã annectit dicẽs: q̃ vado ad patreꝫ. Ac ſi aperte dicat: Ideo poſt modicũ a veſtriſ aſpectib⁹ in monumẽti clauſtris abſcondoꝛ·⁊ iteꝝ poſt modicũ deſtructo moꝛtis impio vobis intuẽdus appareo·q̃ tp̃s ẽ vt expleta diſpẽſatione aſſumpte moꝛtalitatis·iam reuertar ad patrẽ cũ reſurrectionis triumpho. Poteſt ⁊ aliter intelligi q̃d ait: Modicuꝫ quippe tẽpus erat futuꝝ quo eũ nõ viderent·illud ſcꝫ quo erat ꝗeturus in monumẽto. Et iteꝝ modicum erat futuꝝ quo euꝫ viderẽt·illi videlicet dies quadraginta in q̃b⁹ eis poſt paſſionẽ ſuã ſepi⁹ vſq̧ ad tp̃s aſcenſionis apparuit. Q̃d aũt ſubiũxit·q̃ vado ad patrẽ·iuxta hũc ſenſũ·ad illud ſpecialiter reſpicit q̃d pꝛomiſit: Et iterũ modicum ⁊ videbitis me. Ac ſi apte dicat·ꝓpterea me reſuſcitatũ a moꝛtuis modico tp̃e videbitis·q̃ nõ ſemꝑ in terra coꝛpaliter ſum mãſurus·ſꝫ ꝑ humanitatẽ quã aſſumpſi iam in celũ aſcenſurus.

De cauſis eiuſdẽ aſcenſionis. Leo papa i ſer· d̃ aſcenſiõe dñi Cap. XXX.III

Magnarũ quidem hic vigoꝛ mentiũ ⁊ valde fideliũ hoc lumẽ animoꝛũ incũctanter credere que intuitu coꝛpoꝛeo nõ videt̃·ibiq̧ figere deſideriũ quo nequeas inferre conſpectũ. Vñ ⁊ Thome q̃ de Chꝛiſti reſurrectione videbat̃ ambigere·niſi veſtigia paſſionis ⁊ viſu ⁊ tactu exploꝛaſſet in ei⁹ carne·quia vidiſti me ait credidiſti·beati qui nõ viderũt ⁊ crediderũt. Ut ḡ beatitudinis hui⁹ capaces eſſe poſſem⁹ expletiſ omnib⁹ que noui teſtamẽti myſterijs cõgruebãt dñs Ieſus chꝛiſtus quadrageſimo poſt reſurrectionẽ die coꝛã diſcipuliſ eleuatus in celis coꝛpalis p̃ſentie modũ fecit·mãſurus in patris dextera donec tẽpoꝛa a multiplicandis eccleſie filijs diuinitus ꝯſtituta pagunt̃·⁊ ad iudicandos viuos ac moꝛtuos in eadẽ carne adueniet in qua aſcendit. Q̃d itaq̧ redemptoris noſtri cõſpicuũ fuit in ſacramẽto trãſiuit. Et vt fides excellẽtioꝛ eſſet ac firmioꝛ viſioni doctrina ſucceſſit·cui⁹ auctoꝛitatem ſupnis radijs illuminata credentium ſequerent̃ coꝛda. Hãc fidẽ aſcenſione domini auctã ⁊ ſanctiſpũs miſſiõe roboꝛatã nõ vincula·nõ carceres·nõ fames nõ ignes aut laniatus feraꝝ·nec exq̃ſita

perſequentiū crudelitatib⁹ terruerūt ſup
plicia. Pro hac fide p vniuerſum mun
dum· non ſolū viri ſed etiā fęminę· non
tātū impubes pueri· ſ etiā tenerę ꝟgines
vſqꝫ ad effuſionē ſui ſanguinis decerta/
rūt. Hęc fides dęmonia eiecit· egritudi/
nes depulit· mortuos ſuſcitauit. Vñ ipſi
apoſtoli qui tot miraculis cōfirmati· tot
ſermonib⁹ eruditi· atrocitatem tñ dñicę
paſſionis expauerāt ꝛ veritatē reſurrecti/
onis eiuſ nō ſine heſitatione ſuſceperant
tm̄ de aſcenſiōe dñi profecerūt vt q̇dq̇d
illis prius itulerat metū· verteret̄ in gau
dium. Totā enī contemplationē animi ī
diuinitatē ad patris dexterā conſedētis
erexerant· nec iam corpe viſionis tarda/
bantur obiectu· quo min⁹ in id aciē men
tis intenderent· ꝙ nec a patre deſcenden
do abfuerat· nec a diſcipulis aſcendēdo
diſceſſerat. Tunc igit̄ filius hoīs dei fili⁹
excellentius ſacratiuſqꝫ innotuit· cum in
paternę maieſtatꝫ glīa ſe recepit· ꝛ ineffa/
bili modo cepit eſſe diuinitate pſentior·
q̇ factus eſt hūanitate lōginquior. Tūc
ad ęqualem patri filium eruditior fides
greſſu cepit mētis accedere· ꝛ cōtrectati/
one corporeę in Chriſto ſubſtātię· q̄ pre
minor eſt non egere· qm̄ glorificati corpo
ris manente natura· eo fides credentium
vocabat̄· vbi non carnali manu· ſed ſpi/
rituali intellectu· par genitori vnigenit⁹
tāgeret̄. Hinc eſt illud qd̓ poſt reſurrecti/
onem ſuā domin⁹ cum Maria magda/
lena pſonam eccleſię gerens ad ꝯtactum
ipſi⁹ ꝓperaret accedere dicit ei: Noli me
tangere· nondū enī aſcendi ad patrē me/
um. Hoc nolo vt ad me corpaliter veni/
as· nec vt me ſenſu carnis cognoſcas· ad
ſublimiora te differo· maiora tibi pparo
cum ad patrē meū aſcendero. Tūc me p/
fecti⁹ veriuſqꝫ palpabis apprehēſura qd̓
non tangis ꝛ creditura qd̓ nō cernis.

¶ Adhuc de eodē Hugo ī li. opū
ſculorū Cap. XXXIIII.

Et etiam ad diſcipulos:
Niſi ego abiero paraclit⁹ non
veniet ad vos. Idcirco nimirum domi/
nus Jeſus diſcipulis ſe ſubtraxit cor/
poraliter vt eū diſcerēt amare ſpūaliter.
Erat enī ꝛ ipſe quidē pri⁹· i· añ paſſionē
paraclit⁹· i· cōſolator ſm pſentiā corpa/
lem· ſ hęc cōſolatio quaſi lac erat de car
ne manās paruulis. idcirco ſubtractū eſt
lac vt ad pfectionē cōualeſcerēt amoris
ſpūalis. Aſcēdit ſiquidē ī cęlū vt corda
poſt ſe traheret· ꝛ dilectio pgeret poſt dile
ctum. Sꝫ ꝛ vſqꝫ hodie Chriſtus amicoſ
ſuos quaſi quadā corpali pſentia cōſo/
latur in ſcriptura ſacra ꝛ eccleſię ſacramē
tis atqꝫ alijs viſibilib⁹ exercitijs ꝟtutuꝫ
quoꝝ aliqñ diſpēſatorie ſubtrahit vſuꝫ
vt ſpūalis amoris dulcedinē tāto pun⁹
percipiant quo nihil foris habēt etiā in
ope ꝟtutis ad qd̓ mentē ſuā p intentio/
nem effundant. ¶ Euſebius in ſer.
de aſcenſione. Cęteꝝ dominus dñ
victorē mortis in cęleſtibus eleuauit vi/
ctorib⁹ quo ſequant̄ oſtēdit. Aſcēſio igi/
tur dñi cōfirmatio fuit catholicę fidei vt
ſecuri in poſteꝝ crederem⁹ illius miraculi
donū· cui⁹ iam in pſenti pcepiſſem⁹ effe/
ctum· ꝛ fidelis quiſqꝫ cū iam tāta pcepe/
rit p ea q̄ agnoſcit pręſtita diſcat ſperare
promiſſa· ꝛ dei ſui pteritā pſentemqꝫ bo/
nitatem quaſi futuroꝝ teneat cautionē.
¶ Gregorius in omelia ð aſcē
ſione. Ecce manifeſtata per carnem ve
ritas de cęlo deſcendēs ꝛ in cęlum redi/
ens· vt nos poſt ſe currere faceret ꝓ nobiſ
varios dedit ſaltuſ· quia exultauit vt gi
gas ad currendum viā· vt nos ei ex cor/
de diceremus: Trahe me poſt te· in odo/
re vnguentoꝝ tuoꝝ currimus. Vñ cha/
riſſimi oportet vt illuc ſequamur corde·
vbi eum credimus aſcendiſſe corpe. De/
ſideria fugiamus terrena· nilqꝫ nos iam
delectet in infimis qui patrē habemus in
cęlis. Et hoc nobis eſt magnope perpen/
dendum ꝙ is qui placid⁹ aſcendit· terri/
bilis rediet· ꝛ quidquid nobis cum man
ſuetudine pręcepit hoc a nobis cū diſtric
tione exiget. Nemo ergo indulta pęni/
tētię tempa paruipendat· nemo ſui curā

dum valet agere negligat · qꝛ redēptoꝛ noſter tāto tunc in iudicio ſtrictioꝛ erit · quanto nobis ante iudicium magnam patientiā ꝓrogauit

De verā aſcenſione domini. Athanaſiꝰ ꝺ trinitate libꝛo primo. Cap. XXXV.

SI quis ergo confitetur verum hominem quem dei filius aſſumpſit · non vere manducaſſe aut bibiſſe, aut lachrymatum fuiſſe ⁊ ſanguinem fudiſſe vel ſudaſſe · ⁊ paſſuꝫ fuiſſe ac reſurrexiſſe ⁊ in cęlis ad dexterā patris conſediſſe anathema ſit. **Euſebius vbi ſupra.** Paruulus enim vt ait propheta natus eſt nobis. Alioqn ſi non eſt natꝰ nobis nihil ſumpſit ex nobis · ex noſtro nihil ſuſcepit · nihilqꝫ nob̄ pręſtitit. Proinde ſi non ī noſtra carne diabolū triumphauit · ſeipſum exercuit non nobis vicit · Si non in noſtro corpore ſurrexit conditioni noſtrę reſurgendo nihil contulit. Hęc qui dicit ſuſceptę et aſſumptę carnis non intelligit rationem confundit oꝛdinem · euacuat vtilitatem · ſi non in noſtra peregit carne medicinā · Solam igitur ex homine naſcendi elegit iniuriam · recedat a ſenſu noſtro tam periculoſa perſuaſio. De noſtro ē qꝺ appẽdit · de ſuo eſt quod donauit · meum eſſe teſtoꝛ ꝙ cecidit · vt meum ſit ꝙ in cęlum aſcendit **Auguſtinus in ſermone de eodem.** Saluatoꝛ quippe noſter nō ſolū propt̄ nos humiliatꝰ ē · ſ; et ꝓ nobis gloꝛificatus eſt. Carnem etenī noſtram quā in terra aſſumpſit · etiam in cęlum reuexit. Nec hominem contentꝰ ſaluaſſe · dignatuſ eſt etiam gloꝛificare. Honoꝛauit nanqꝫ pius dominus limum noſtrum · ⁊ terram noſtrā vocauit in cęlum ſuum. **Gregoꝛius vbi ſupra.** De hac eius aſcenſione per Pſ̄ · dicit̄: Eleuata eſt magnificentia tua ſup cęlos Et iterum: Aſcendit deus ī iubilatiōe ⁊ dn̄s in voce tubę. De hac et Abachuc ait: Eleuatus eſt ſol · ⁊ luna ſtetit in oꝛdine ſuo. Quis enim ſolis nomine niſi dominus Jeſus: ⁊ quis lunę nomine niſi eccleſia deſignatur? Nempe quouſqꝫ dominus ad cęlos aſcēdit ſancta eius eccleſia mundi aduerſa omnimodo foꝛmidauit. At vero poſtqꝫ eius aſcenſione roborata eſt · aperte prędicauit qꝺ occulte credidit. Eleuatus eſt ergo ſol · ⁊ luna in oꝛdine ſuo ſtetit · quia cum dominus cęlum petȳt eccleſia ſancta in auctoꝛitate prędicationis exercuit. **Euſebius vbi ſupra.** Itaqꝫ ſuper excelſa cęli terrenū coꝛpꝰ imponitur. Oſſa inter ſepulcri anguſtias pauloante concluſa angeloꝛum cętibus inſeruntur · natura moꝛtalis ingreditur · immoꝛtalis tranſfunditur

De modo aſcendendi Cap. XXXVI.

CUm hucuſqꝫ dixiſſet: Videntibus illis eleuatus eſt Dum audis eleuatū agnoſce militię cęleſtis obſequium. Vnde feſtiuitas iſta nob̄ manifeſtat hominis ⁊ dei ſacramenta in eo qui eleuat diuinam potentiam · in eo qui eleuat̄ humanā agnoſce ſubſtantiam. Ideoqꝫ deteſtanda ſūt omnimodo venena oꝛientalis erroꝛis · q̄ impia nouitate pręſumit aſſerere filium dei ac hominis vnius eſſe naturę. In altera enim parte vel qui ſolum hominem fuiſſe dixerit · negabit conditoꝛis gloꝛiā · vel qui ſolum deum · negabit redemptoris miſericoꝛdiam. At vero moꝛtē nec ſoluſ deus ſentire nec ſolus homo potuiſſet ſuperare. Nos ergo nouerimus duplicē in Chꝛiſto geminamqꝫ ſubſtantiam · de patre cęleſtem · de matre terrenā · Quaſi homo dicebat: quia pater maioꝛ me eſt · ſed quaſi deus pronunciabat: Ego ⁊ pater vnum ſumus. Quaſi homo dicebat: Triſtis eſt anima mea vſqꝫ ad moꝛtem. Sed quaſi deus fiducialiter loquebat̄: Poteſtatem habeo ponendi animā meam ⁊ iterum ſumēdi eam · Quaſi homo

pendebat in cruce·ſed quaſi deus dona/ bat regnum celeſte. ¶ Auguſtinus i ſermone. Illud antē quale eſt ꝙ aſcē diſſe dominum in celos multis pręſenti/ bus videntibuſqꝫ cognoſcim⁹: vtiqꝫ vt illorum viſione noſtra certior fides fieret Illi enim viderunt vt nos crederemus. Illi aſpexerunt oculis·vt nos animaruꝫ oculis cerneremuſ. Et hoc non pauci aut viles homines·ſed ⁊ mlti ⁊ probatiſſimi· vt hic eorum pluralitas teſtimonia con/ firmaret· Bene quoqꝫ tunc angelos po/ pulo aſtitiſſe ſcriptu̾a ꝓmemorat vt agno/ ſceremus ꝙ in celum aſcendenti angelo/ rum officiū occurriſſet ad terras ¶ Be/ da in omel'. Erat homo ex pha riſeis. Quia ꝑo predixerat veritas ip/ ſa: Nemo aſcendit in celum niſi qui de/ ſcendit de celo ⁊c· merito queritur quo/ modo filius hominis dicatur vel de celo deſcendiſſe·vel eo tempore quo hic in ter/ ra loquebatur iam in celo fuiſſe. Nota ē enim confeſſio catholicę fidei ·quia deſcē dens de celo filius dei filium hominis in vtero virginali ſuſcepit· eumqꝫ comple/ ta diſpenſatione ſuę paſſionis a mortu/ is reſuſcitauit ⁊ in celum aſſumpſit. Nō ergo caro Chriſti deſcendit de celo · nec an̄ tempus aſcenſionis erat ī celo. Qua ergo ratione dicitur: Nemo aſcendit ⁊c vt quia in duabus naturis eſt vna Chri ſti perſona. Ideo filius hominis recte di/ citur e celo deſcendiſſe·⁊ ante paſſionem in celo fuiſſe·quia quod ī ſua natura ha/ bere non potuit·hoc in dei filio a quo aſ/ ſumptus eſt habuit. Hinc etiam ꝓpter vnitatem perſonę dicit Pſ̄·ꝙ aſcendit deus in iubilatione. Quomodo nanqꝫ deus aſcenderet niſi in homine qui ſemꝑ in maieſtatis ſuę natu̾a ꝑſens adeſt vbiqꝫ ¶ Auguſtinus in ſermone vn de ſupra. Vident hoc pręſentes apo/ ſtoli· ⁊ paulatim Chriſtum ſemetipſum ad ſuperna tollentem peccatores pauidi conſequuntur·oculis trepidi·mente con/ fuſi donec eū vltra nubes ſerena dies ex/ ciperet·⁊ fulgore coruſco vallatum hu/ manis aſpectibus occultaret

¶ De miniſterio angelorum. Cap. XXXVII.

Ferebatur ecce ab ange/ lis ad indicandum ventura ca ro ⁊ poli ſecreta ſuſcipiunt quē refundant denuo ·ſanctificatur immen/ ſus aer comitatu diuino·⁊ oīs illa voli/ tans demonum turba larualis ꝑ auras tranſfugit aſcendente Chriſto. Cum er/ go iam eum diſcipuli tanto lumine per/ territi non viderēt· ⁊ curioſos oculos ra pidum in hac coruſcis hiatibus hebeta/ ret·cōfeſtim ex vectoribus angeli duo ti/ more proſtratos verbis talibus conſolā/ tur apoſtoloſ: Viri galilei q̄d ſtatis aſpi cientes in celum? Hic Ieſus qui aſſum/ ptus eſt a vobis in celum· ſic veniet ma/ feſtus queadmodū nunc ſuper aſtra tol/ litur pręclar⁹. ¶ Idem in alio. Sic igitur aſtiterunt ei ſubito qui confirma/ rent vidētes·ne forte quod fiebat fantaſ/ ma putaretur·⁊ vt non ſolū per eos aſcē/ ſus eius conteſtaretur· verum etiā et ad/ uentus promitteretur. ¶ Leo papa in ſermōe vnde ſupra. Duo inqꝫ angeli coram ipſis mirabili veſtium can/ dore fulgentes aſtiterunt· qui ⁊ eis dixe/ runt: Hic Ieſus qui aſſumptus eſt a vo bis in celum·ſic veniet quemadmodū vi/ diſtis eum aſcendentem in celum. Qui/ bus verbis omnes eccleſię filij docebant vt ipſe chriſt⁹ Ieſus in eadē in qua aſcen derat carne venturus viſibilis crederetur Nec omnia illi eſſe ſubiecta ambigi poſ/ ſet cui ab ipſo corporeę natiuitatis exor/ dio famulatus angelic⁹ deſeruiſſet. Si/ cut enim concipiendū Chriſtum de ſpiri tuſancto beatę virgini Marię angelus nunciauit·ſic et editū de virgine· vox ce/ leſtium paſtoribus cecinit. Sicut reſurre

xiſſe a mortuis ſupernoꝝ nunciorū teſti-
monia prima docuerunt·ſic ad indican-
dum mundū in ipſa carne venturum an-
gelorum officia declarant vt intelligere-
mus quātę poteſtates affuturę ſunt cum
iudicaturo cui tantę miniſtrauerunt etiā
iudicando. ¶ **Gregorius in ome-
lia de aſcenſione.** Sed quęrenduȝ
nobis eſt quid naȝ ſit ꝙ nato domino le-
guntur angeli apparuiſſe· non tamen in
albis veſtibus ſicut in ei⁹ aſcenſione. In
veſtibus ſiquidem albis oſtenditur gau
dium et ſolennitas mentis. Quid eſt er-
go· ꝙ in albis veſtibus apparent angeli
aſcendente domino niſi ꝙ magna tunc
ſolennitas angelis facta eſt quādo cęlū
penetrauit deus homo: Naſcente quip-
pe domino videbatur diuinitas humili-
ata·aſcendente vero domino eſt huma-
nitas exaltata. Albę autem veſtes exal-
tationi magis congruunt q̄ȝ humiliati-
oni. In aſſumptione ergo eius angeli in
albis veſtibus debuerunt videri· quia q̇
in natiuitate ſua apparuit deus humilis
in aſcenſione ſua oſtenſus eſt homo ſub-
limis.

¶ De occurſu cęleſtium agminuȝ cum ammiratiōe. Hieronym⁹ ſup Eſa. li. xviij..

Cap. XXXVIII.

Ipſe eſt ergo quem po-
teſtates angelicę cruentū aſcē-
dere videntes·cęteris angel' im
perant dicētes: Attollite portas p̄ncipes
veſtras ⁊ eleuamini portę eternales et in-
troibit rex glię. Et audiuit ab eis: Quis
eſt iſte rex glorię. Similit' ⁊ in libro Eſa-
ię ꝓphetę interrogant angeli rei nouita-
te ꝑculſi: Quis ē iſte qui venit de edom
tinctis veſtibus de boſra: Edom enī in-
terpretatur cruentus. Myſteriū ꝯo paſ
ſionis ſc̄m apoſtolū cunctis retro genera-
tionibus fuerat ignoratū. Angelicus er-
go chorus interrogat·quis ſit iſte qui de
terra cruentus adueniat. ¶ **Auguſti-
nus i ſermone vnde ſupra.** Ni-
mirum in eius aſcenſu pauet omne cęlū·
mirantur aſtra·confeſtim ille fulmineus
occurrit cęleſtis exercitus. Vident regē
ſuum per niueę carnis tunicā carnis ma-
nubias reportare·et hoſte debellato ho-
minem in ſupna conſcēdere·agnoſcūt ci-
catricib⁹ belloꝝ ſigna·adorant in car-
ne vulnera iam ſanata· vbi nihil peccati
macula traxerat·nec quippiā ſuę virulen
tię grauid⁹ ille venenis draco vomuerat·
Serpēs enī i petra veſtigiū vt ſcriptū eſt
figere non valebat·tuba plaudūt·agmi-
na cęli ſonant·blando modulamīe cho-
ri. Sic etenī ſcriptū eſt: Aſcēdit de⁹ in iu
bilatione ⁊ dn̄s in voce tubę. Tūc ḡ ita
reſonant alternis inter ſe carminib⁹ obſe-
quia lęta. Tollite portas p̄ncipes vr̄as·
⁊ eleuamini portę eternales ⁊ īntroibit rex
glię· Ornat⁹ aſcēdebat cruorꝫ fulgore ꝑ-
fuſus ⁊ trophęis victricibus phaleratus
Vident cęleſtes cūctis ſpecioſū vulneri-
bus Chriſtum ſpolia de caſtris reportare
tyrānicꝫ· ⁊ vexilla fulgētis diuię ꝯtutꝫ ad
mirātes talib⁹ cōcrepātes hymnis dicūt
lętātes: Quis ē iſte rex glię: Hic ē ille cā-
didus ⁊ roſe⁹ cōpunctus a multitudine.
Hic eſt ille q̇ nō habuit ſpecieȝ neqꝫ de-
corem· vilis in corpuſculo·armat⁹ in pręlio·
fedus in morte·pulcer in reſurrectio-
ne·cādidus ex virgineo·rubeus in cruce·
fuſcus in opprobrio·clar⁹ in cęlo. Nū id
fratres qniſpiā noſcet vt de⁹ lateret ī car
ne·maieſtas habitaret in corpe·et ita in
mūdo gereret ꝑliū vt ipſum corp⁹ poſt ſe-
pulcrū leuaret in cęlū

¶ De ianuę cęli aptione ⁊ ad dex-tera cōſeſſione

Cap. XXXIX.

Audit⁹ ecce confeſtim
ſplēdid⁹ ille ſenat⁹ tot⁹ cęleſti-
bus regnis ſoluit'. Imis nāqꝫ
laxa cardinib⁹ regia dei aula reſerat'· vn-
diqꝫ ſiderei repagula cęli atqꝫ aſtriferi or-
bis arcana ſoluta penit⁹ ꝯpage ſoluunt'

Receſſit in geminā partē ętber diuiſus·
⁊ lactea ardua cęli ſtelligera cōſciſſis pe-
penderunt marginibus·fit vbiqꝫ ſine cę-
lo dies vnus·⁊ claris titubat natura ful
goribuſ. Recepit ergo ſe intra velamina
nota diuina maieſtas·cum carne didicit
cęlum bominē portare· atqꝫ ſub pedibus
Chriſti famulantia ętbera iacuere. Ecce
nunc porta patet quaꝫ Adam clauſerat·
clauſtrum reſeratū eſt qđ cęlo iniquitas
fixerat. Si quis ergo ſpreta perfidię ca-
ligine pręceptis eius ac iuſſis totis viſi-
bus obtemperare voluerit cęli paradi-
ſiqꝫ ianuas ſecurus intrabit. Item
ex ſermōe vnde ſupra. Hęc ergo
fratres eſuriamus·bęc ſitiamus·quoniā
ad boc pontifex ſummus pro nobis ꝓcur
ſor in vera ſancta ſanctoꝝ introiuit·⁊ ad
dexteram patris conſedet vt membrorū
ſuorum confirmaret ſpem·eo videlicet ſe-
cuturam gregis bumilitatē·quo ſuū cre-
dit pręceſſiſſe paſtorem. Sic enim diſci-
pulis promiſit ⁊ ipſe: Vbicunqꝫ inquit
fuerit corpus ibi congregabunt ⁊ aqui-
lę. Aquilas vocat ſanctos q̇ cupiunt diſ
ſolui ⁊ eſſe cuꝫ Chriſto. Fertur enī aqui-
larum eſſe naturam vltra mare odoratu
ſuo cadauera ſentire· et eo celeri volatu
ſuo ad ſaturandā eſuriem ſuā feſtinare.
Hęc ergo aquilarum eſuries deſideriuꝫ
ſanctaꝝ ſignat animarum·quę caput ſu-
um extra mundi turbines in ſumma qui-
ete locatum fidei naribus ſentientes·ſpei
volatu pręſentię conditoris vellent aſſi-
ſtere·⁊ a ſacietate vult⁹ eius ſine fine gau
dere. Hęc quippe ſolennitatis buius eſt
ratio vt Chriſtum ad dexterā patris iaꝫ
regnare credamus vt interim eum quaſi
geminis virtutū alis charitatis ſcꝫ ⁊ ſpei
ſubſequamur·vt cum tradiderit regnum
deo ⁊ patri· cum eo ſine fine regnemus
Gregorius vbi ſupra. Conſi-
derandū vero nobis eſt·quid ē ꝙ Mar
cus dicit eum a dextris dei ſedentē· Ste
pbanus vero ſtanteꝫ. Sed ſcitis fratres
ꝙ ſedere iudicantis eſt·ſtare xͦ pugnā-
tis vel iuuantis. Quia ergo redemptor
noſter aſſumptus in cęlum ⁊ nūc omnia
iudicat·⁊ ad extremum iudex omniū ve-
niet. Hinc poſt aſſumptionem a Marco
ſedere deſcribitur· quia poſt aſcenſionis
ſuę gloriam iudex ī fine videbitur. Ste-
pbanus vero in labore certaminis poſit⁹
ſtantē vidit quem adiutorem babuit·qꝛ
vt iſte in terra perſecutorum infidelitatē
vinceret·pro illo de cęlo illius gratia pu
gnauit.

De ſaltibus ſponſi·i·deſcenſu ⁊ aſcenſu et reditu
Cap. XL.

De bac etiam eius aſcen-
ſione per ſalomonē dicit' ecclię
voce: Ecce iſte veniet ſaliens in
montibus·tranſiliēs colles. Dum eteni
ad redemptionē noſtraꝫ dei filius venit
quoſdam vt ita dixerim ſalt⁹ dedit. De
cęlo quippe venit in vterū·de vtero in ꝓ-
ſepium·de pręſepi venit in crucem·de cru
ce deſcendit in ſepulcruꝫ·de ſepulcro re-
dijt in cęlum. Item ex ſer. vnde
ſupra. Deſcendit primo Chriſt⁹ vt no
ſtrę ꝑticeps fieret naturę·poſtremo aſcen
dit vt ſuę nos faceret ꝑticipes glię. De-
ſcendens tempali cōuerſatione·quaſi la-
ctauit infantes miraculiſ viſibilib⁹. Aſcē
dens dedit dona bominib⁹ quib⁹ eruditi
⁊ quaſi in virile robur educati·iam tpalē
eius viſionem non appeterent· ſed q̄ eos
ꝓceſſerat toto·eū deſiderio ſeq̇ ſtuderēt·
Fulgēti⁹. Homo nāqꝫ deū ꝯtem-
nēs a deo diſceſſit· de⁹ bominē diligens
ad boīes venit·⁊ intantū bumanā natu-
rā dilexit vt eā nō ſolū a poteſtate diabo
li liberaret·veꝝ etiā in ſeipſo ſuꝑ oēs an-
gelos in prīs dextera collocaret. Natura
eni ꝗ in boīe pͥmo captiuata fuerat a ma
lo angelo: nunc ī boīe ſecūdo ſuꝑ bonos
angelos regnat Hugo vbi ſ. Ita
ſurſum ⁊ deorſuꝫ ꝑgit ſapīa a fine vſqꝫ
ad finem fortiter·ſi altitudinem reſpicis
nemo Chriſto ſublimior· ſi deiectio-
nem nemo bumilior· Filius erat et fact⁹

eſt ſeruus. ꝛ accepit nõ ſolũ conditionẽ ſerui vt ſubeſſet. ſꝫ etiã mali ſerui vt vapularet et amplius vt ſolueret pęnã quã non rapuerat ꝑ culpã. Deſcendẽs non reliqͭ vltra quo humiliaret᷑. Aſcendẽs nõ reliquit vltra quo exaltaret᷑. **Aug⁹. ĩ ſermone vñ ſ.** Itaqꝫ dñm ꝛ ſaluatorẽ noſtꝝ Ieſum chriſtũ credimꝰ ꝓus pẽdentem in ligno. nũc credimus iam ſedentẽ in cęlo. Preciũ noſtꝝ dedit cũ penderet in ligno. collegit quos redemit cũ ſedit ĩ cęlo. Cũ enĩ oẽs collegerit quos vtiqꝫ ꝑ tpa colligit. in fine tp̃is veniens ipſe reſtituet. Et qm̃ ſcriptũ eſt: Deus manifeſte veniet non quẽadmodũ primũ venit occultus. ſꝫ ſicut dictũ eſt manifeſtꝰ. Occultum enĩ oportebat Chriſtũ venire vt ꝓpter nos iudicaret᷑. manifeſtus aũt veniet vt iam nõ iudicet᷑. ſꝫ vt ab hominibus iudex videat᷑. Si enĩ ꝓus manifeſtus veniret iudicare. qs eũ auderet tenere. niſi ille hũiliter veniret nullũ noſtrũ redimeret. niſi ille moreret᷑. nullꝰ noſtrũ redimeretur. qñ quidẽ de ipſo dicit apl̃s Paulus: Si enĩ cognouiſſent nũqꝫ dñm glĩę crucifixiſſent. ſꝫ ſi ille non occideret᷑ mors non moreretur.

De aſcenſu eiꝰ quotidiano in membris ſuis. Beda in omel. Erat homo ex phariſęis. Cap. XLI.

Querendũ eſt autẽ quõ dictũ ſit. Et nemo aſcẽdit in cęlum niſi q̇ deſcẽdit de cęlo. Cũ omnes electi veraciter cõfidant ſe reſurrecturos aſcẽſuros in cęlum. ꝓmittẽte ſibi dño: Quia vbi ſum ego illic ꝛ miniſter meus erit. Cuiꝰ tñ q̃ſtionis nondũ apertiſſima ratio ſoluit. quia videlicet mediator dei ꝛ hominũ homo chriſtus Ieſus electoꝝ omniũ eſt caput. Itẽqꝫ omnes electi eiuſdẽ capitis mẽbra ſunt dicente aplo: Vos enĩ eſtiſ corpꝰ Chriſti ꝛ membra de mẽbro. Nemo ẽ aſcẽdit in cęlum niſi qui deſcẽdit de cęlo filius hominis q̇ eſt in cęlo. Qđ eſt aperte dicere: Nemo aſcendit in cęlũ niſi Chriſtus ĩ corꝑe ſuo qđ eſt eccl̃ia. Qui in ſeipſo ꝓmũ quidem cernentibꝫ apl̃is eminentioribꝫ nimirum membris ſuis aſcendit. ꝛ exinde in membris ſuis quotidie aſcendẽs in cęlũ ſe colligit. Hinc eſt enĩ ꝙ ipſum corpꝰ eius inter aduerſa p̃ſentis ſeculi deprehẽſũ gloriatur ꝛ dicit: Nunc autem exaltauit caput meũ ſuper inimicos meos. acſi aperte dicat: Qui occiſum a iudęis Chriſtũ caput videlicet meũ a mortuis ſuſcitauit. ac fruſtratis omnibꝫ inimicoꝝ inſidijs in cęlum ſubleuauit. etiã me ſpero de p̃ſentibus periculis eruens meo capiti iungat in regno. Quia ergo nemo aſcẽdit in cęlum niſi qui deſcendit de cęlo. quiſquis ĩ cęlum aſcendere deſiderat ei qui deſcendit de cęlo ꝛ eſt in cęlo. ſe vera fidei dilectionis vnitate coniungat. aperte intelligens. quia nullo alio ordine niſi per eum qui deſcendit de cęlo poteſt in cęlũ aſcendere. Vñ ꝛ alias ait ipſe: Nemo venit ad patrẽ niſi per me. **Hieronymꝰ ſuꝑ Amos.** Ipſe eſt ergo iuxta ꝓphetam qui ędificat in cęlo aſcenſionẽ ſuam. Quotidie nanqꝫ credentes ꝛ mẽbra ſui corporis ędificat. ꝛ de terris ad cęlũ eleuat. vt in eis ipſe aſcendat. Aſcendit dominus cum Enoch. aſcendit cũ Helia. cum Moyſe aſcendit cuiꝰ ſepulturę locꝰ qꝛ in cęlũ aſcenderat inueniri nõ potuit. Aſcendit ꝛ cũ Paulo qui de perſecutore in apoſtolũ eſt mutatꝰ. ꝛ de humilibus in ſublimia raptus. ita vt iterũ tertiũ cęlum aſcenderet ꝛ per filium ac ſpiritũſanctum ad patrẽ perueniret. verbaqꝫ ineffabilia myſterij trinitatis audiret: Et faſciculũ ſuper terram fundauit: De quo ipſemet in euangelio dicit: Nolite timere puſillꝰ grex. quia placuit patri veſtro dare vobis regnũ. **Leo papa in ſermone vnde ſ.** Qm̃ ergo Chriſti aſcenſio noſtra eſt ꝓuectio. ꝛ quo p̃ceſſit glĩa capitis eo ſpes vocat᷑ ꝛ corꝑis. Dignis chariſſimi gaudijs exultemus. ꝛ pia gratiarum actione lętemur. Hac die quippe non

ſolū paradiſi poſſeſſores firmati ſumꝰ. ſꝫ etiā celoꝝ in Chriſto ſupnos penetrauimus. adepti ampliora ꝑ ineffabilē Chriſti gratiā. quā ꝑ diaboli amiſeramꝰ inuidiam. nā quos virulētus inimicꝰ pmi habitaculi felicitate deiecit. eos ſibi ꝯcorporatos dei filiꝰ ad patris dexterā collocauit. ¶ Greg. in omel. de aſcenſione. Dn̄s inqͣt Jeſus chriſtꝰ poſtq̄ꝫ locutus ē eis aſſumptꝰ eſt in celis

¶ De excellentia aſcenſiōis eius in cōparatione alioꝝ ſanctoꝝ Cap. XLII.

In veteri teſtamēto legimus. ꝙ Helias ſit raptꝰ ī celū ſꝫ aliud ē celū aereū. aliud ethereū. Celu quippe aereū eſt terre ꝓximum In celū igitꝰ aereū Helias raptꝰ eſt vt ī ſe certa quadā terre regione duceretꝰ vbi iā magͣ carnis ⁊ ſpūs q̇ete viueret q̄uſq̄ꝫ ad finē mundi redeat ⁊ mortꝭ debitū ſoluat. Jlle enī mortem diſtulit nō euaſit. Redēptor aūt noſter q̇ nō diſtulit ſuperauit. eāq̄ꝫ reſurgēdo cōſumpſit. ⁊ reſurrectionis ſue gl̄iam aſcēdēdo declarauit Notandū q̄ꝫ eſt ꝙ Helias in curru legitur aſcēdiſſe vt videlicet hō apte purꝰ mōſtraretꝰ qm̄ adiutorio indigebat alieno. Per angelos q̇ppe illa facta ⁊ oſtenſa ſunt adiumēta. q2 nec ad celū quidē aereū ꝑ ſe aſcēdere poterat. quem nature ſue infirmitas ḡuabat. Redēptor autē nr̄ nō curru nō angelis ſubleuatꝰ legitur q2 is q̇ fecerat oīa nimirꝫ ſuꝑ oīa ſua virtute ferebatꝰ. Jlluc enī reuertebatur vbi erat. ⁊ inde redibat vbi remanebat. q2 cū ꝑ humanitatē aſcēderet ī celū. ꝑ diuinitatē ſuā et terrā pariter cōtinebat ⁊ celū. Sicut aūt Joſeph a fratribꝰ vēditꝰ venditionē redēptoris noſtri figurauit. ſic Enoch trāſlatꝰ. atq̄ꝫ ad celū aereū Helias ſubleuatꝰ aſcenſionē dn̄icā deſignauit. Aſcēſionis ḡ ſue dn̄s ꝓnuncios ⁊ teſtes habuit. vnū an̄ legē. aliū ſub lege. ut qn̄q̄ꝫ veniret ipſe q̇ veraciter celos penetrare potuiſſet. Vn̄ ⁊ ipſe ordo in eoꝝ q̄ꝫ vtroꝝūq̄ꝫ ſubleuatiōe ꝑ quedā incremēta diſtinguitꝰ. Nā Enoch trāſlatꝰ. Helias vero ad celū ſubuectꝰ eſſe memoratꝰ. vt poſtmodū veniret q̇ nec trāſlatꝰ nec ſubleuatus celū ethereū ſua virtute penetraret. qui nobis in ſe credētibus carnis q̄ꝫ mundiciā largiretꝰ. ⁊ ſub eo ꝑ incrementa tempoꝝ vtus caſtitatꝭ excreſceret. In ipſa quoq̄ꝫ eoꝝ trāſlatione q̇ aſcenſionem dominicā vt videlicet famuli deſignauerunt. ⁊ in ipſo ſe qui ad celū aſcendit dominus oſtendit. Nā Enoch quidē vxorē ⁊ filios habuit. Helias vero neq̄ꝫ vxorem neq̄ꝫ filios habuiſſe legitur. Penſate ergo quomō ꝑ incremēta creuerit mūdicia ſanctitatis. quod patēter oſtenditꝰ ⁊ per tranſlatos famulos et per dn̄i ꝑſonam aſcendentis. Tranſlatus nanq̄ꝫ eſt Enoch ⁊ per coitū genitus ⁊ per coitū generans. Raptus eſt Helias per coitū genitus. ſed non iam per coitum generans Aſſumptus vero eſt dominꝰ neq̄ꝫ ꝑ coitum generans neq̄ꝫ per coitū generatus.

¶ De gaudio aſcenſiōis Leo papa in ſer. de eodem. Cap. XLIII.

Sicut ergo in ſolennitate paſcali reſurrectio nob domini cauſa fuit letādi. ita aſcēſio eius in celū ꝑſentiū nobis eſt magna gaudioꝝū. illum diē recolentibꝰ ⁊ rite venerantibꝰ quo nature noſtre humilitas in Chriſto ſuper omnem militiā celi. ſuꝑ omēs ordines angeloꝝū. ⁊ vltra cunctarum altitudinem poteſtatum ad dei patris eſt prouecta conſeſſum. Quo ordine diuinorum operum nos fundati. nos edificati ſumus. vt mirabilior dei gratia fieret cum remotis a conſpectu hominum que merito reuerentia ſua ſentiebantꝰ in dicere. fides nō diffideret. ſpes nō fluctuaret. charitas nō teperet. ¶ Jdē ī alio de eodē. Et reuera magͣ ⁊ ineffabilis erat cauſa gaudendi cū in ꝯſpectu ſancte

mltitudinis ſupͣ oĩuꝫ cęleſtiũ dignitatē
humani generis natura ↄſcēderet· ange-
licos ordines ſupgreſſura· ⁊ vltra arch-
angeloꝝ altitudinē eleuāda· nec vllis ſb-
limitatibꝰ modũ ſuę prouectionis itura·
niſi ęterni pr̃is recepta cõſeſſu illiꝰ glię ſo
ciaret in throno· cuiꝰ naturę copulatᷣ in
filio. ¶ Idē in alio. Itaqꝫ dilectiſſi-
mi gaudio ſpũali exultemꝰ· ⁊ dig̃ apud
dñm orõne lętãtes libros cordis oculos
ad illã altitudinē in qua Chriſtꝰ ē eriga-
mus. Surſum vocatos aĩos deſideria
terrena nõ deprimãt ad ęterna ꝑelecto-
rum pitura nõ occupēt ĩ viã trinitatꝭ in-
greſſos fallaces illecebre nõ retardēt. Et
ita a fidelibꝰ hęc tp̃alia decurrantᷣ vt pe-
regrinari ſe in hac mũdi valle ↄgnoſcãt·
in qua etiã ſi quędã cõmoda blandiuntᷣ
nec amplectēda nequitᷣ· ſ3 trãſeunda ſunt
fortiter.

¶ De celebrāda eius ſolēnitate:
Augꝰ. in ſermone ꝺ eodem.
Cap. XLIIII.

Ea itaqꝫ die dñicę aſcēſi-
onis indutũ ⁊ regale myſteriuꝫ
q̃ Chriſtꝰ carnē leuauit ad cęlũ
totus mũdꝰ canit ac triũphos dñi ſui fe-
ſtiuis gaudijs agit· qꝛ erexit a terra inopē
⁊ de ſtercore exaltãs pauperē· eũ qꝫ leua
uit ad patrē victor mũdi· victor diaboli
victor inferni· abſqꝫ lęſura potētię vulne
ratus· a multitudine victimatꝰ in cruce·
expleuit arcanũ ꝓ hoĩs liberatione con-
ſiliũ· ita vt quaſi victꝰ veniret ad tumu-
lum. Sꝫ extulit ſe diu celata maieſtas·
atqꝫ occiſum hominē ab inferꝭ reduxit in-
columē ⁊ cõtinuo ꝓduxit ad ſuę glię ſedē
Quis enĩ illuc poſſet aſcēdere ⁊ ęthereos
dęmones trãſire niſi ille ſolꝰ q̇ peccatum
nullatenꝰ potuit habere? Crux g̃ illa non
obfuit ſ3 ꝓfuit· qꝛ ⁊ nobꝭ Chriſtꝰ vicit· et
ipſe in ea ſupari nõ potuit. Nõ ſepulcra
nõ inferi victricē domuerũt carnē. Expē-
dit deꝰ ꝑ hoĩe qꝺ decreuerat· ⁊ rapuit qꝺ
volebat. ¶ Idē in ſer. de eodem.

Hac g̃ die Chriſti victoria cõpletᷣ. hac
die triũphalia vexilla eiꝰ eriguntur. De
ſpoliatione ſua dolet cũ ṗncipe ſuo tarta
rus· de reſtauratione dãni ſui gaudet cę
leſtis exercitꝰ. Hac die caro illa q̃ de ter-
ris ſubleuata eſt· ad dexterã pr̃is collata
eſt· qꝛ omni creaturę ꝑlata eſt· et oĩs ṗnci
patus ⁊ poteſtas añ eã incuruata ē. Hac
die via noua de q̃ dicit apl̃s nobꝭ initia-
ta eſt: qꝛ ꝑ carnē Chriſti aditꝰ cęli quem
nulla ṗus caro trãſierat reſeratꝰ eſt. quã
adhuc viuentē idē aplus dicit: qꝛ mem-
bris Chriſti ſuo tp̃e ꝑ eandeꝫ intraturis
ꝑparata eſt. Hac die apertio libri perfe-
cta eſt quē nemo potuit apire niſi agnꝰ q̇
occiſus eſt· qm̃ ſacram̃ta eiꝰ reuelata ſũt
cũ ea q̃ in lege ⁊ prophetis inueniuntᷣ de
Chriſto ↄſũmata diſpēſatione humani-
tatis eiꝰ hodie cõpleta ſunt. ¶ Augꝰ. ĩ
ſer. vnde ſ̃. Ęque eſt igitᷣ vt oĩs eccl̃ia
hac die exultet ĩ terris· quã dñs hac die
leuauit in cęlis. Greg꜡. nazãzenꝰ ꝺ
nati. dñi. Certe ꝟtutes cęleſtes paritᷣ ĩ
hac ſolēnitate glantᷣ nobiſcũ. diligũt enĩ
⁊ hoĩes ⁊ deũ. Vñ Dauid inducit cęle-
ſtes ꝟtutes aſcēſionē dñi ad cęlos comi-
tantes· alias q̊ꝫ in occurſũ veniētes ⁊ por
tarũ alleuiationē ſibi in lucē iungētes in
honore regꝭ e magnifico ꝑlio cũ triũpho
redeuntis

¶ De compatiõe huiꝰ diei ad di-
em paſcę. Augꝰ. in ſer. vnde ſ̃.
Cap. LXV.

Quoniã igitᷣ domini no-
ſtri Ieſu Chriſti glificatio q̃ in-
potuit reſurgēdo· cõpleta ē ho-
die in cęlis aſcēdendo· ſicut reſurrectiõis
diem ipſius paſcę dominico celebrauimꝰ
ſic et ipſius aſcenſionis diem hac die ce-
lebramus. Feſtus quippe nobꝭ vterqꝫ di-
es illuxit· quoniã ideo reſurrexit vt nobꝭ
exemplũ reſurrectionis oſtenderet· ⁊ ideo
in cęlum aſcendit· vt nos deſuper ſua mi-
ſericordia ꝓtegeret Chriſti· n· reſurrectio
cũctoꝝ ē ꝑploꝝ redēptio. Ergo ſaluator

rediuiuũ corp⁹ aſſumpſit·⁊ inter florẽtes
arbores·inter candẽtia lilia·carnẽ iã mor
tuã reflorere fecit. Siquidẽ ⁊ oẽs de ſe-
pulcris ſuis reſuſcitati ſunt· vt cũcta vi-
rentia quę videm⁹ aĩo redeũte q̃dammo
do reſurgãt. Sic etenĩ poſt rigorẽ hyema
lis rigidã q̃dammodo ſepulturã elemen-
ta oĩa feſtinãt pullulare· vt reſurgẽte do
mino videant̃ ⁊ ipſa reſurgere. Nã vtiqꝫ
⁊ ipſi⁹ dñi Jeſu chriſti reſurrectiõe ẽ aer
ſalubrior· ſolqꝫ calidior· terra fęcundior
Ex eo ſurcul⁹ vireſcit in frutice·herba cre
ſcit in ſegete·vinea lętat̃ ĩ palmite· Si ḡ
in florib⁹ oĩa veſtiunt̃ cũ floreſcit Chriſti
caro·neceſſe eſt vt hõ credat ſe eſſe reſur-
recturũ aliqñ: Floruit nempe dñs cũ de
tumulo ſurrexit·fructificat aũt cũ in cęlũ
aſcẽdit. Etenĩ aſcẽdens in cęlũ ad prẽm
ſcꝫ fructũ ſuę carnis reportauit· ⁊ ipſe in
ſe ꝑ ſpem noſtrã nos collocauit· ⁊ ĩ diſci-
pulis iuſticię ſemina dereliq̃t. In reſurre
ctione nãqꝫ Chriſti tartar⁹ apitur·neo-
phiti ecclię ſinu ſuſcipiunt̃·terra innoua
tur·cęlũ ꝑ ſpũm ſanctũ reſerat̃. Apto enĩ
tartaro mortui redeũt ad viuentes·inno
uata terra germinat reſurgẽtes·reſeratũ
cęlũ ſuſcipit aſcẽdẽtes·ſanctorũ corda ĩ-
grediunt̃ in ſanctã ciuitatẽ. Itaqꝫ dñm
⁊ ſaluatorẽ noſtrũ Jeſũ chriſtũ credimus
ꝑ͛us pendentẽ in ligno·nũc credim⁹ iam
ſedentẽ in cęlo·ꝓciũ noſtrũ dedit cũ pẽde-
ret in ligno·collegit q̊s redemit cũ ſedit ĩ
cęlo.

¶ De compatione eiuſdẽ diei ad diẽ natalis dñi. Idẽ in alio de eodem. Cap. XLVI.

DEnicqꝫ quõ non magnę
celebritatis dies cęteros ꝓcellat
occurſu ad eccleſiã cõcurrentiũ
cũ ꝓcellat ꝑuilegio gaudiorũ: Vñ nãqꝫ
minor hęc dies habẽdus eſt ꝯuẽtus atqꝫ
feſtiuitatẽ·q̃ꝫ illuſtris ille dies dñici nata-
lis: Ille ſiquidẽ dies ſaluatorẽ noſtrũ in
terris dedit·hic cęlo reddidit. In illo do
min⁹ vere hõ eſſe dignat⁹ eſt· in hoc ſe vere
deũ eẽ ꝯfeſſus ẽ. In illo gr̃am dignatiſſi
mę humilitatis·in hoc fidẽ aſſeruit indu
bitatę maieſtatis. In illo ꝟginalis vte-
ri· in hoc cęleſtis clauſtra reſerauit throni
In illo deſcẽdit nos redẽpturus· in hoc
aſcẽdit pro nobis interpellatur⁹. In illo
eſt a prẽ miſſus·in hoc receptus· licet nec
tunc patrẽ deſeruit cũ nobis affuit· et ita
terram viſitauerit vt cęlũ nõ deſeruerit.
Inſigni ergo ac ꝓcipua feſtiuitate pro-
ſequẽdus eſt dies iſte chariſſimi· qr nob
Jeſum approbauit redemptorẽ noſtrũ·
quẽ ꝯfitemur deũ·qui cũ in cęlũ aſcẽdit·
etiã ſe de cęlo deſcẽdiſſe declarauit. Ne-
mo enĩ in cęlũ aſcendit niſi fili⁹ hoĩs q̇ de
cęlo deſcẽdit. Et q̃m occultus fuerat ei⁹
in terrã deſcenſus· voluit vt manifeſtus
eſſet aſcẽſus. Dñ enĩ fideliũ ſaluti redẽ-
ptor pius cõſuluit·recte ꝓſpexit· vt qr ꝓ-
pter nos hoĩes apparuerat ei⁹ infirmitas·
in hac die ei⁹ fieret manifeſta diuinitas·
vt quẽ verũ fuiſſe hominẽ ⁊ deũ ꝯgnoſce-
remus: vtrũqꝫ aũt ſcꝫ deſcẽſum ⁊ aſcen-
ſum multo añ ꝓpheta ꝓdixerat futurũ di-
cens: A ſummo cęlo egreſſio ei⁹ ⁊ occur-
ſus ei⁹ vſqꝫ ad ſummũ ei⁹. Idem in
alio. Nec prętereundũ videt̃ ꝙ cõſilis
ad modũ dñicę aſcẽſionis eſt honor do-
minicę natiuitatẽ. Naſcituro etenĩ Chri-
ſto Gabriel angelus mittitur· ⁊ nunc an
geli domino aſcendente mittũt̃. Tũc ſtel
la indicat natũ·nũc nubes ſuſcipit reuer-
tentem. Tunc angeli pſallebant ĩ cęlis·
nunc teſtant̃ in terris. Tunc paſtores au-
diunt·nunc populos intuetur· Tũc mu-
neribus magi adorant·nunc viſu apoſto
li proſequũtur. Sicut ergo tunc naſcen-
te domino honoris ſacri teſtimonia non
defuerunt· ita eo aſcẽdẽte nõ deſunt ad
confirmandam vtiqꝫ fidẽ generis huma
ni·vt quem acceperant hoĩes in carne na
ſcentem·eundẽ viderẽt in maieſtate aſcẽ
dentem: Ad cęlum ergo rediit vnde de-
ſcendit. Rediit quidẽ ad ſupernos· ſed
tamen iam iamqꝫ rediturus eſt ad nos.
Sic enim et angeli dixerunt apl'is: Sic
veniet quẽadmodum vidiſtis eum eun-
tem in cęlum. Itaqꝫ ſi rediturũ credimus
eum·nos expectare debemus· ne ſic nos

cõprehẽdat aduẽt⁹ illi⁹ · nõ ſuſpicãtes · ſi-
cut cõprehẽdit nũc caſtigatio delinquen-
tes. Tertio nãqꝫ preſentiũ imaginẽ in ſe
habet futuroꝝ. Cauẽdũ eſt ergo ne ſi in pre-
ſenti verbere nõ corrigunt᷑ futura ſeueri-
tate damnentur.

¶ De deſiderio ac ſpe reſurrectio nis noſtre. Ex ſer. vñ ſ.

Cap. XLVII.

Quia ergo tp̃ali preſen-
tia Chriſti iudicati ſumus ad
eternã ei⁹ viſionẽ tota intentio-
ne feſtinem⁹ eiqꝫ dicam⁹: Tibi dixit cor
meũ · q̃ſiuit te vult⁹ mea · vultũ tuũ dñe
reqrã. Tota nãqꝫ diſpẽſatio hũanitatis
Chriſti nihil aliud intẽdit · nihil aliud fe
cit · niſi vt intentionẽ noſtrã ad ſupna di
rigeret. Et expleto tp̃e nr̃e immortalita-
tis ad manifeſtã viſionẽ ſui pduceret · ac
pductos eterna vult⁹ ſui glĩa ſaciaret · qꝛ
teſtãte aplõ: Videbim⁹ eũ ſicuti ẽ · Vñ
pſ̃ · dicit: Satiabor cũ manifeſtabit᷑ glĩa
tua. ¶ Aug⁹. in ſer. de eodẽ. Dñs ergo
ſaluator in celũ aſcẽdit chariſſimi · aſcen
damus cũ Chriſto interim corde · vt cuꝫ
dies ei⁹ aduenerit ſequam̃ꝛ ⁊ corpe. Sci-
re tñ debem⁹ · qꝛ nõ aſcendit ſupbia · non
auaricia · nõ luxuria cũ Chriſto · nullũqꝫ
vitiũ noſtꝝ aſcẽdit cũ medico nr̃o. Jdꝫqꝫ
ſi poſt eũ deſideram⁹ aſcẽdere · debemus
vitia vel peccata q̃ quaſi q̃buſdã cõpedi
bus nos p̃mũt deponere. Reſurrectio
Chriſti ſpes nr̃a eſt · aſcẽſio dñi glorifica
tio nr̃a eſt. Si ergo recte ac fideliter ⁊ deuo-
te ſancte ac pie aſcẽſionẽ ei⁹ celebramuſ:
aſcẽdamus cũ illo ⁊ corda ſurſũ habea-
mus · aſcẽdenteſ aũt nõ extollam̃ꝛ · nec de
noſtris quaſi ꝓprijs meritis p̃ſumamus
Debem⁹ enĩ corda hr̃e ſurſum · ſꝫ ad do-
minũ vt nõ ſit ſupbia ſꝫ refugiũ. Vide-
te magnũ fratres miraculũ: Alt⁹ eſt de⁹ ·
erigis te ⁊ fugit a te · humilias te ⁊ deſcen
dit ad te. Quare? qꝛ excelſus eſt ⁊ humi-
lia reſpicit · ⁊ alta a lõge cog̃ſcit · humilia
de ꝓximo reſpicit vt attollat · alta · i · ſup-
ba a lõge cognoſcit vt dep̃mat. ¶ Eu-
ſebi⁹ ceſarieñ. in ſer. de eodem.
In illo itaqꝫ nr̃i generis hoĩe mors Chri
ſti nos viuificauit · reſurrectio nos erexit
aſcẽſio cõſecrauit vt in illo die nr̃i origi-
nis corpe celeſtib⁹ regnis arrã nr̃e cõdi-
tionis impoſuit. Elaboremus ergo chariſſi-
mi vt quẽadmoduꝫ dñs in hac die nr̃o
cũ corpe ad ſupna cõſcẽdit · ita nos poſt
illũ q̃ poſſum⁹ ſpe aſcẽdam⁹ · ⁊ corde ſeq̃-
mur ipſum affectu pariter ⁊ profectu.
¶ Greg⁹. i omel. vñ ſ. Hec itaqꝫ
vobiſcũ frẽs agite · hec ĩ mẽte ſedula cogi
tatione verſate · ⁊ q̃uis ad hec reꝝ ꝑtur-
bationib⁹ anim⁹ fluctuet · iam tñ ſpei no
ſtre anchorã in eternũ patriã figite · intẽ-
tionẽ mẽtis ĩ vera luce ſolidate. Ecce ad
celũ aſcẽdiſſe dñm audiuim⁹ · hoc ergo ſerue-
mus in meditatione qđ credim⁹ · ⁊ ſi ad-
huc hic tenemur infirmitate corpis · ſeq̃-
mur tñ eũ paſſib⁹ amoris. Nõ aũt deſi-
deriũ noſtꝝ deſeret ipſe qui dedit.

¶ De aduẽtu ſpũſſancti i die pẽ the. Hugo in li. opuſculorũ.

Cap. LXVIII.

Porro anteq̃ꝫ ſpũſſanct⁹
ad hominũ corda veniret · non
potuit dici ꝯſũmatũ eſt. Pro-
pter hoc enĩ facta ſunt oĩa · q̃ vel in nati-
uitate vel paſſione ſunt facta ſiue in cete-
ris omnib⁹ q̃ verbũ incarnatũ viſibiliter
opatũ ẽ · ad repationẽ hoĩm vt hoc ſuũ ad
qđ condit⁹ fuerat hõ recipet bonũ ſine q̃
nihil ꝓfuit cũ q̃ nihil defuit. ¶ Ex ſer.
de penthe. Et ꝓpterea in hoc cõſũmata
ſũt oĩa. Itaqꝫ poſt miracula tãta ſignoꝝ
poſt cõfracta vincula inferoꝝ · poſt cõtri-
tũ mundũ cũ ſuis artib⁹ inimicũ · poſt in-
clytũ regaleqꝫ aſcẽſiõis tropheũ · ſidereo
ꝓuect⁹ a throno ſpũſſancti aploꝝ pecto-
ra vt fulgur inuiſibilit᷑ penetrauit · ⁊ igne-
am parãs vniuſcuiuſqꝫ ſibi ĩ v̾tice ſedẽ
ĩ curia pectorꝫ vt diuin⁹ artifex radiauit
Ipſe inq̃ꝫ ſpũſſanct⁹ prĩ ⁊ filio coetern⁹
etherea ꝓcedẽs ab aula igniferis ſe flati-
bus ventoꝝ per apoſtolos circumfudit ·
ſpiritualiſqꝫ pulcritudo diuinitatis ita

ſecreta aīe ꝑ̄netrauit· ſicut primitꝰ inuiſi-
biliter veniēs ꝑ ianuas auris ītrauit vbi
virgineo in vtero hominē fabricauit · ex
ſacrario xp̄o cordis eoꝝ diuerſas ꝓcedere
linguas fecit nouū miraculi genꝰ· nouū
ſanctificationis ſignū ¶ **Augꝰ. in ſer-
mone ḋ eodē.** Chriſtꝰ nēpe poſt decē
dies aſcēſiōis ſuę ī celū pollicitatiōis ſuę
nō īmemor miſit ſpm̄ſcm̄· q̄ impleti ſūt
prīꝰ cētū viginti q̇ ſil' cōgregati erāt· ean
demq3 promiſſionē dn̄i fideliter expecta
bant ¶ **Idē in alio ḋ eodē.** Dixe-
rat enī vt eſſent in ciuitate quouſq3 indu
erent' virtute ex alto. Ego inq3 ī vos mit
tam ꝓmiſſionē meā· Fidelis ꝓmiſſor· be-
nignus dator· q̇ qḋ cū hic ī terra eſſet in
carne exiſtens ꝓmiſit· in celū aſcēdit ⁊ mi
ſit ¶ **Ex ſermone vnde s̄.** O vera
maieſtas in ꝓ̇ncipio· et anteq3 ſeculū fa-
ceres ſup obſcuras aq̄s tu tibi niuali can
dore fulgebas; nunc vero in apoſtolorū
animas ⁊ corꝑa igneo fulgore coruſcas.
Olim nemꝑe ꝑ ꝓphetā dictū erat: Effū-
dam de ſpū meo ſup omnē carnē: Et ali
bi: Emitte ſpūm tuū ⁊ creabunt' et reno-
uab faciē terrę. Vere nūc noua ē nr̄i cor-
poris terra· dum ſpūalis in nobis fructi-
ficat in mundo doctrina. Ceſſauere iam
priſtina myſteria organoꝝ· obſurduit ſo
nitus cymbaloꝝ· qꝛ in eccl'ia Chriſti dul
cis reſonat ſonus hymnoꝝ. Letet' itaq3
omnis terra· quia dn̄s noſter coeternꝰ pa
tri in ſecula magna fecit et facit miracu-
la: Inferoꝝ vincula cōfregit· volans ſu-
per ꝑēnas ventoꝝ· celi ⁊ ardua petijt· et no
bis ſicut promiſerat ſpūmſanctū miſit.

¶ De ꝓceſſione illius a patre ⁊ fi-
lio. Beda in omel'. Cū venerit
paraclitus Cap. XLIX

Notandū aūt ꝙ dominꝰ
eundē ſpūmſanctū ſc3 veritatꝭ
et a ſe mittendū eſſe predixit· et
eundē mox a patre procedere ſubiungit·
non qꝛ idē ſpūs aliter a pr̄e procedit · q3
cum a filio mittit'· aut alio tpe a patre ꝓ-
cedit q3 cū a filio mittit' · ſed ideo filꝰ eū
a ſe mitti et a patre dicit ꝓcedere vt aliā
patris· aliā ſuā ꝑſonā eſſe deſignet· atq3
in eadē diſtinctiōe ꝑſonaꝝ vnā eſſe ope-
rationē ac voluntatē ſuā cū patris volū
tate ⁊ opatione denūciet. Cū enī eiuſdē
ſpūs gratia dat' hominibꝫ· mittitur pro-
fecto ſpūs a patre· mittit' et a filio· proce-
dit a patre· ꝓcedit ⁊ a filio· qꝛ ⁊ eiꝰ miſſio
eſt ipſa proceſſio qua ex patre ꝓcedit et
filio· venit et ſua ſponte · qꝛ ſicut coequal'
eſt patri et filio· ſic eandē habet volunta
tem cōmunē cum pr̄e et filio ¶ **Augꝰ.
cōtra ſermonē arrianorū.** Pa-
raclitus nempe ſpūſanctꝰ quē mittet pr̄
in nomine meo ait filꝰ: Neq3 enī pater
miſit eū ſine filio· nec filꝰ ſine patre· ſ3 pa
riter ambo. Solus pr̄ nō legitur miſſus
qꝛ ſolus nō habet auctorē a quo ſit geni
tus vel a quo ꝓcedat. Et ideo nō ꝓpter
naturę diuerſitatē q̄ ī trinitate nulla eſſe
cognoſcit'· ſ3 ꝓpter ipſā auctoritatē ſolꝰ
pater miſſus nō dicit'· Neq3 enī ſplendor
ac feruor ignem· ſ3 ignis vtrūq3 mittit vi
delicet ſiue ſplendorē ſiue feruorem.
¶ **Idē ad horoſiū.** Porro ſpūm-
ſanctū fides certa declarat· nec ingenitū
nec genitū. Nā ſi dixerimꝰ ingenitū· du-
os patres affirmare videbimur. Si xp̄o
genitū · duos filios credere culpamur
¶ **Rich. de trinitate li. vi.** Recte
ergo ſpūſanctꝰ genitꝰ nō dicit' ne filius
eſſe putetur. Nec tamē ingenitus dicit'·
ne aliunde originē habere neget'. Nomē
quippe geniti qn̄q3 ſtrictius accipit'. Nō
enī omnibꝫ q̄ gignere vel gigni dicimus
eadem germanitatis vocabula attribui-
mus. Ramus florē gignit· nec tn̄ ille pat'
hic vel filꝰ dici cōſueuit. Vermis ex fru-
ctu gignit'· nec tamē hic genitor· ille huiꝰ
genitꝰ nominat'· Generatio aūt qn̄ lar-
ge accipitur nihil aliud eſſe videt' q3 ꝓ-
ductio exiſtētis de exiſtēte ſ3m opationē
naturę. Qm̄ igit' ꝓductio ſpūſancti tal'
non eſt vt debeat dici filius· merito q̇dē
nō dicit' genitꝰ· ſ3 qꝛ eiꝰ ꝓceſſio ſ3m naturę
ꝓductionē eſt· nō debuit dici ingenitꝰ·

¶ De vnitate ipſius cũ patre ⁊ fi-
lio. Leo papa in ſer. vbi ſ.
Cap. L.

Nunquit vero ab omni-
potentia patris ⁊ filij diſcreta ē
maieſtas ſpũſſancti: Una eſt
ibi benignitas miſericordię. vna eſt cẽſu-
ra iuſticię. nec aliqd eſt in actione diuiſũ
vbi nihil eſt in volũtate diuerſuz. Cũqꝫ
alia ſit ꝑſona miſſi. alia mittẽtis. alia ꝓ-
mittẽtis: Simul nobis ⁊ vnitas manife
ſtat̃ ⁊ trinitas vt eſſentia habẽs ęqualita
tem ⁊ nõ recipiẽs ſolitudinẽ ⁊ eiuſdẽ ſb-
ſtantię ⁊ nõ eiuſdẽ intelligat̃ eſſe ꝑſonę.
Qđ ergo ſalua coopatione inſeꝑabilis
deitatiſ. quędã pater. quędã fili⁹. quędã
exequit̃ ꝓpue ſpũſſanct⁹. noſtrę redẽpti-
onis diſpoſitio. nr̃ę ſalutis eſt ratio. Nã
qꝛ inuidia diaboli mors in orbẽ terraruz
introiuit. ⁊ aliter ſolui captiuitas huma
na nõ potuit. niſi cauſam nr̃am ille ſuſci-
peret. q ſine maieſtatis ſuę damno. ⁊ ve-
rus hõ fieret. ⁊ ſol⁹ peccati cõtagiũ nõ ha
beret. diuiſit ſibi opus nr̃ę reꝑatiõis mi-
ſericordia trinitatis vt pr̃ ꝓpitiaret̃. fili⁹
ꝓpitiaret. ſpũſſanct⁹ igniret. Oportebat
enĩ vt etiã ſaluãdi aliqd ꝓ ſe agerent. et
cõuerſis ad redẽptionẽ cordib⁹ ab inimi
ci dominatione deſiſterent. Ideo ſic ait
apſus: Miſit de⁹ ſpũm filij ſui in corda
noſtra clamantẽ: Abba pr̃. Ubi autem
ſpũs dñi ibi libertas. Et nemo poteſt di-
cere dñs Ieſus niſi ĩ ſpiritu ſancto. Si g̃
duce gratia fideliter ſapiẽterqꝫ noſcam⁹
qd patri. qd filio. qd ſpũſancto in reꝑa-
tione nr̃a ꝓpriũ. qd ve cõmune ſit. ea q̃ ꝓ
nobis humiliter ⁊ corꝑaliter geſta ſunt.
ita ꝓculdubio ſuſcipimus. vt nihil indi-
gnuz de vna atqꝫ eadẽ trinitatis gloria
ſentiam⁹. Alioqn ipſum qđ de pr̃e ꝯgru-
enter ſentiri videbat̃ amittit̃. qm̃ ⁊ a tota
trinitate recedit̃ ſi vnitas in ea nõ tenet̃.
Cogitatio g̃ de trinitatis deitate conce-
pta nihil ꝑ diſtantiã intelligat. nihil per
grad⁹ querat. Diſcedat a corde qđ ſpa
cio extendit̃. qđ fine cõcludit̃. ⁊ quidqd
nec ſemꝑ vbiqꝫ nec totũ eſſe cognoſcit̃.
Hanc fidem nõ terrena ſapiẽtia reperit.
nec opinio humana ꝑſuaſit. ſ ipſe vnige
nitus docuit. ipſe ſpũſſanct⁹ inſtituit. de
quo nihil eſt aliter q̃ꝫ de patre ⁊ filio ſen-
tiendũ. qꝛ licet nõ ſit pater. nõ ſit filius.
nõ tñ eſt a patre filioqꝫ diuiſus. Et ſic
ꝓpriam habet in trinitate ꝑſonã. ita vni-
tam habet in patris ⁊ filij deitate ſubſtã-
tiam. omnia implẽs. oĩa cõtinẽs. ⁊ cum
patre ⁊ filio vniuerſa moderãs.

¶ De ꝓprietatib⁹ ei⁹. Ex ſermo-
ne vn. ſ.
Cap. LI.

Hic eſt itaqꝫ ſpũſſanctus
patri ⁊ filio coętern⁹. qui a pa-
tre ꝓcedẽs inter voluẽtes atqꝫ
ſpumoſas vitrei fluminis vndas. ęthere-
am in nube columbã ſimulauit. ⁊ ablutũ
venerabile corpus Chriſti maieſtatꝭ ſuę
ꝑſentia ſanciuit. nec tñ cęluz deſeruit. qꝛ
ipſe eſt qui a patre ⁊ filio nunq̃ꝫ diſceſſit
vbiqꝫ ꝑſens. vbi voluerit ſpirat. ꝓphetas
implet. apl̃os cõſecrat. martyres ſuos iu-
uat. ⁊ omnib⁹ ꝓpriã dignitatis gratiam
donat. ¶ Cyprian⁹ ad donatũ đ
gratia. Profluens itaqꝫ largiter ſpũs
nullis finib⁹ ꝑmit̃. nullis certa ꝝ metaruz
ſpacijs frenatur. Manat ingiter. exube-
rat affluẽter. Noſtꝝ tantũmodo ſitiat ⁊
pateat pect⁹. Qtũ illi fidei capacis offeri
mus. tm̃ grĩę mũdãtis haurim⁹ ¶ Gre
gori⁹ in omel. de penthe. Para-
clitus aũt grece ipſe ſpũſſanct⁹ dicit̃. qđ
latine aduocat⁹ vel cõſolator interp̃tat̃.
Idcirco enĩ aduocat⁹ exiſtit. qꝛ ꝓ errore
delinquentiũ apud iuſticiã patris inter-
uenit. Qui vni⁹ ſubſtantię cũ patre ⁊ fi-
lio exorare ꝓ delinquẽtib⁹ ꝑhibet̃. qꝛ eos
quos repleuerit exorãtes facit. Unde et
Paulus dicit: Ipſe enĩ ſpũs poſtulat ꝓ
nobis gemitib⁹ inenarrabilibus. Minor
ꝟo eſt q poſtulat q̃ꝫ qui poſtulat̃. Quõ
ergo ſpũs poſtulare dicit̃ qui minor non
eſt: ſ ipſe ſpũs poſtulat q ad poſtulãdũ

eos quos repleuerit inflāmat. Conſolator autē idē ſpūs vocat᷑· quia de peccat· ꝑpetratione merentibꝫ dum ſpem venie ꝓparat· ab afflictione triſticie mentem leuat. ¶ **Beda in omel. Si diligitis me.** Ego inquit rogabo patrē ⁊ aliū paraclitū mittet vobis. Recte ſpūm veritatis paraclitū dicit· qꝛ corda fideliū ne inter huiꝰ ſeculi aduerſa deficiant celeſtis vite deſiderijs ſubleuat ac reficit. Vñ in actibus aploꝝ creſcēte ſancta ecclēſia dicit᷑: Et edificabat᷑ ambulās in timore dñi ⁊ cōſolatione ſpūſſancti replebatur. Sꝫ ⁊ p̄us paraclitū ipſum videlicet dominū ſecū in carne cōmorantē habebāt· cuiꝰ ⁊ miraculoꝝ dulcedine ⁊ ope ꝑdicationis ne infideliū pſecutione ſcandaliçari poſſent erigi ⁊ cōfortari ſolebāt· veꝝ quia ille poſt reſurrectionē aſcendēs in celū eos corꝑaliter deſeruit· q̇bus tñ diuine p̄ſentia maieſtatis nūꝙ abfuit: Recte de hoc paraclito·i·ſpūſancto ſubiunxit: Vt maneat vobiſcū in eternum. In eternū nāqꝫ manet cū ſanctis quos ⁊ in hac vita ſemꝑ viſibiliter intꝰ illuſtrat. ⁊ in futuro ad cōtemplādā ꝑpetuo ſpeciem ſue maieſtatis introducit ¶ **Gregꝰ vbi ſ.** De quo etiā recte ꝓmittit᷑: Ipſe docebit vos oīa· qꝛ niſi iſdem ſpūs cordi aſſit audiētis· ocioſus eſt ſmo doctoꝝ. Nemo ergo docēti homini tribuat qđ ex ore docētis intelligit· qđ niſi intus ſit qui doceat lingua doctoris exterius inuacuū laborat.

¶ **Q ipſe ſit vnicus ⁊ viuens. Beda in omel. Cū venerit paraclitus. Cap. LII.**

SPiritꝰ aūt vbi vult ſpirat. Et ſicut ait aplus enumeratis donis celeſtibus· hec oīa oꝑatur vnꝰ atqꝫ idē ſpūs diuidēs ſingulis prout vult. ¶ **Hiero. in regulis diffinitionum cōtra hereticos.** Organi ſumamꝰ exemplū cuiꝰ ſonꝰ ſloet eſſe diuerſus in modulis fiſtulaꝝ· ⁊ cū in gre vna eſſe ſubſtantia cognoſcat᷑· effectꝰ tñ ſonoꝝ variꝰ eſſe ꝓbat᷑· dū in capaciore maior aut grauis aut ſubtilis vel acutus īuenit᷑. Aut etiā ignis duꝫ vicinioribus eſt calidior· longinq̇oribꝫ aūt tepidior· nōne eadē ſubſtātia eſſe ꝓbat᷑ vel ī calore vel in tepore· q̄ lōge vel ꝓxime poſitis ignis oꝑatur? Ita ſpūſſanctꝰ ⁊ ſi ī officijs ſit diuerſus· tñ vnꝰ eſt in ſubſtātia. ¶ **Gregꝰ. vbi ſ.** De ipſo q̇ꝑpe ſcriptū eſt: Spūs eiꝰ ornauit celos. Ornamēta celoꝝ ſunt ꝟtutes ꝑdicantiū· q̄ Paulꝰ enumerat dicēs: Alij dat᷑ ꝑ ſpūm ſermo ſapiētie· alij ſermo ſciē ⁊c. Hec aūt inq̇t oꝑatur vnꝰ atqꝫ idē ſpūs· diuidēs ſingulis prout vult. Hinc rurſus ſcriptum eſt: Verbo dñi celi firmati ſūt· ⁊ ſpū oris eiꝰ oīs ꝟtus eoꝝ. ¶ **Augꝰ. de trinitate li. vij.** Itaqꝫ ſpūſſanctꝰ eſt charitas patris et filij· vtrūqꝫ cōiungēs noſqꝫ ſubiungens. ¶ **Athanaſiꝰ đ trini. li. viij.** Quō nempe duo ligna cōiuncta in fornacē ignis miſſa de q̇bus ꝓcedit inſeparabilis flāma· ſic de p̄re ⁊ filij ꝟtute ꝓcedit ſpūs plenā habēs diuinitatis virtutem. Pater eſt in filio· filiꝰ in p̄re· ſpūſſanctꝰ coniunctio. ¶ **Augꝰ. de trini. li. xi.** Manifeſtū eſt aūt ꝙ nō eſt aliq̇s duorū quo vterqꝫ cōiungat᷑· q̇ genitꝰ a gignente diligat᷑· diligatqꝫ genitorē ſuū· ſuntqꝫ nō ꝑticipatiōe· ſ; eſſentia ſua· neqꝫ dono alicuiꝰ ſuꝑiorꝭ· ſ; ſuo ꝓprio ſeruātes vnitatem in vinculo pacꝭ. ¶ **Idē in li. v.** Qꝛ imitari ꝑ grām ad deū ⁊ ad noſipſos iubem̄ dei videlicet ⁊ ꝓximi dilectione· ī q̇bus duobꝫ p̄ceptis tota lex pēdet ⁊ ꝓphete. Ita ſunt iſta tria deꝰ vnus ſolus magnus ſapiēs ſanctꝰ beatꝰ· nos ex ipſo ⁊ ꝑ ipſum beati· qꝛ ipſiꝰ munere inter nos vnū· vel cū illo aut vnꝰ ſpūs· q̄m agglutinat᷑ aīa noſtra poſt eū.

¶ **Cur apparuit in igne. Gregorius vbi ſ. Cap. LIII.**

SEd querendū nobis eſt cur ſpūſſanctꝰ p̄ri ⁊ filio coeternus in igne apparuit· cur in igne ſimul et

linguis·cur aliqñ in colũba·aliqñ ꝟo in igne mõſtrat᷑. Cur ſup vnigenitũ filium apparuit in colũbę ſpecie·ꝛ ſup diſcipulos in igne·ita vt neqꝫ ſup dñm veniret in igne·neqꝫ ſup diſcipulos in columba mõſtraret᷑. Per q̃ttuoꝛ igit᷑ hęc q̃ ꝓpoſuimus ſoluẽdo redeam᷒. Patri nãqꝫ ꝛ filio coętern᷒ ſpũs ĩ igne mõſtrat᷑·qꝛ incoꝛpoꝛeus ꝛ ineffabilis atqꝫ inuiſibilis ignis eſt de᷒. Quia atteſtãte Paulo·de᷒ noſter ignis cõſumens eſt·De᷒ q̃ppe ignis dicit᷑·qꝛ ꝑ hũc peccatoꝝ rubigo cõſumit᷑ De hoc igne veritas dicit: Ignem veni mittere in terrã·ꝛ q̃d volo niſi vt ardeat Terra enĩ coꝛda terrena vocant᷑·q̃ dum ſemꝑ infimas in ſe cogitationes congerũt a malignis ſpiritib᷒ cõculcant᷑·ſ; ignẽ dñs in terrã mittit cũ afflatu ſancti ſpũs carnaliũ mẽtes incẽdit. Terra itaqꝫ accẽditur cũ coꝛ carnale in ſuis ꝑuis voluptatibus frigidũ·relinq̃t ꝯcupiſcẽtias ꝑ̃ſentis ſeculi·ꝛ ardet ꝑ amoꝛẽ dei. Bene ẽ ĩ igne ſpũs apparuit·q̃ ab oĩ coꝛde q̃d replet toꝛpoꝛẽ frigoꝛis excutit·ꝛ hoc in deſiderio ſuę ętermitatis accẽdit. Origenes ſup Mat.li.xvij. Ceteꝝ deus noſter ignis cõſumẽs eſt·q̃diu in nobis ſunt q̃ cõſumi digna ſunt·cũ aũt cõſumpta fuerint·iã nõ erit ignis cõſumẽs ſ; illuminãs. Hiero. ſup pſ.lxxvij. Ignis nẽpe duplicẽ naturã habet·qm̃ ꝛ lucet ꝛ vrit·Sic ꝛ de᷒ lucet iuſtis ꝛ peccatoꝛes incẽdit. Vñ q̃ ſup Chriſti fundamentũ ędificãt·lignũ·fęnũ·ſtipulaꝫ·illis deus nr̃ ignis eſt cõſumẽs. Aug᷒ in ſer. vñ s. Itaqꝫ in deſcenſu ſpũſſancti ſubito fact᷒ eſt de cęlo ſon᷒·q̃ſi ferret᷑ vehemẽs flat᷒. At ille flat᷒ diſcipl'os nõ inflauit·ſ; vegetauit. Ignis ille nõ cremauit·ſ; excitauit·fuitqꝫ ĩ eis ĩpletũ q̃d tãto añ fuerat ꝓphetatũ. Idem in alio de eodem. Non ſunt loquelę neqꝫ ſermones quoꝝ nõ audiant᷑ voces eoꝝ. Flat᷒ ille a carnali palea coꝛda mũdabat. Ignis ille fęnum veteris cõcupiſcẽtię conſumebat. Ita quippe tunc deo placuit ſancti ſpũs ſui ſignificare ꝑ̃ſentiã·vt q̃ eã accepiſſent linguis omnib᷒ loquerent᷑.

Cur apparuit in linguis. Gregoꝛius vbi s. Cap. LIIII

Itaqꝫ ſpũſſanct᷒ ſuꝑ diſcipulos ĩ linguis apparuit·omniũqꝫ linguaꝝ ſcientiam dedit Quid·ſ.ſ; miraculo deſignãs niſi q̃ ſãcta eccleſia eodẽ ſpũ repleta omniũ gentium erat voce locutura? Qui ꝟo cõtra deũ turrim ędificare conati ſũt·cõionez vni᷒ lingue ꝑdiderũt. In his aũt q̃ deũ humiliter metuebãt linguę omnes vnitę ſũt. Hic ẽ meruit humilitas ꝟtutẽ·illic ſuꝑbia cõfuſionẽ. Idcirco aũt ſpũſſcũs in linguis eſt demõſtrat᷒·qꝛ iſdem ſpũs coętern᷒ eſt filio·ꝛ habet cognationẽ maximã lingua cũ ꝟbo·verbũ q̃ppe pr̃is filius eſt. Et qꝛ vna eſt ſpũs ꝛ ꝟbi ſubſtantia·iſdeꝫ ſpũs mõſtrari debuit in lingua. Vl᷑ certe qꝛ ꝑ linguã verbũ ꝓcedit in linguis ſpũs apparuit·qꝛ q̃ſquis ſanctoſpũ tangit᷑·dei verbũ·i·vnigenitũ filiũ confitet᷑. Et negare dei verbũ nõ valet qui iaꝫ ſpũſſancti linguã habet Aug᷒.i ſermone vñ s. Intelligendũ eſt aũt hic eſſe ſpũmſanctũ quo charitas dei diffunditur in coꝛdib᷒ noſtris. Et qm̃ charitas eccleſiã dei cõgregatura fuerat toto oꝛbe terraꝝ·q̃ tũc etiã vnus homo poterat vt ſanctũ accipiẽs ſpũm linguis omnib᷒ loqueret᷑. Nunc ſpũſancto congregata ipſa vnitas eccleſię linguis omnib᷒ loq̃tur. Proinde ſi quiſq̃ꝫ dixerit alicui noſtrũ: Accepiſti ſpũmſanctũ quare nõ linguis omnib᷒ loqueris? Reſpõdebit: Loquoꝛ omnib᷒ linguis·qꝛ in eo Chriſti coꝛpe ſũ hoc eſt in eccleſia quę loq̃tur omnib᷒ linguis. Quid enĩ aliud tunc de᷒ ſignificauit niſi ſpũſſancti ꝑ̃ſentia eccleſiã ſuã linguis omnib᷒ locuturaꝫ? Idem de eodem. Ideo ergo ſpũſſanctus ſe demonſtrare dignat᷒ eſt·in omniũ linguis gentiũ·vt ille ſe intelligat habere ſpiritũ ſanctum·qui linguis omnibus loquitur Vnũ coꝛpus ait apl's ꝛ vnus ſpiritus:

Ecce humano ſpū quo egoipſe hō mem bra omnia colligo. Diſpertita ſūt membroꝝ officia· ſ; vnitas ſpūs continet oīa Qr autē ſpūs noſter·i· aīa noſtra eſt ad mēbra noſtra·hoc eſt·ſpūſſancti ad chriſti membra·i·ad corpus Chriſti quod ē eccleſia. Ipſaqꝫ vnitas ꝑ omniū gentiū linguas cōmendant a Chriſto aſcēdente·cōfirmatur a ſpūſancto deſcendēte.

Itē ex ſer. vnde ſ. Audiuim⁹ inquiūt eos loquētes nrīs linguis magnalia dei. Cur heſitas·cur miraris gentiuꝫ turba·ꝙ in hoc ſacramēto citi⁹ eris creditura deuota? Sꝫ tu ſpūſſancto pꝛepara mentē·vt ſicut in apl'oꝝ corda diuinus ⁊ ſanctus ſpūs pluit manna ꝟboꝝ·ita in te palmitē faciet fructificare ꝟtutū

Cur in linguis igneis apparuit. Greg⁹. vnde ſ. Cap. LV.

IN igneis autēꝫ linguis idcirco ſpūſſanctus apparuit· qꝛ oēs quos repleuerit ardētes pariter ⁊ loquētes facit. Linguas igneas doctores habēt·qꝛ dū deū amādo ꝑdicant corda audientiū inflāmant. Nā et ocioſus eſt ſermo doctoris·ſi pꝛebere nō valet incendiū amoris·hoc doctrine īcendiū ab ipſo ꝟitatis ore accepant qui dicebāt: Nōne cor noſtꝝ ardens erat in nobis dū loqueret' in via·⁊ aperuit nob ſcripturas? Ex audito ſmone q̄ppe aīm⁹ inardeſcit·tepo:is frig⁹ recedit·fit mēs in ſupno deſiderio anxia a concupiſcentijs terrenis aliena. Amor ver⁹ q̄ hāc repleuerit·in fletibꝰ cruciat. Sꝫ dū tali ardore cruciat'·ipſis ſuis cruciatibꝰ paſcit'·audire libet ei ꝑcepta celeſtia·⁊ quot mādatis inſtruit'·quaſi tot facibꝰ inflāmat'·⁊ ꝙ torpebat ꝑus ꝑ deſidia·ardet poſtmodū ꝑ verba. Vñ bene ꝑ Moyſen dicit': In dextera ei⁹ ignea lex·ſiniſtra q̄ppe reprobi q̄ ad ſiniſtrā ſunt ponēdi. Dextera vero dei appellant' electi. In dextera ꝰ dei lex ignea eſt·qꝛ electi mādata celeſtia nequaqꝫ frigido corde audiūt·ſ; ad ſ amoris intimi facibꝰ inardeſcunt. Sermo ad aurē ducit'·⁊ mens eoꝝ ſibimet irata ex interne dulcedinis flāma cōcrematur.

Hugo vbi ſ. Propt' hoc lingue ignee date ſunt aplis·vt ī linguis ſit cognitio ꝟitatis·in igne amor ꝟtutis. In lingua enī verbum eſt·in igne flāma. Et verbū quidē ptinet ad cognitionē·ignis ꝟo ad dilectionē. Ideo verbū venit cū igne·ſapiētia cum dilectione vt alteruꝫ illuminaret·alteꝝ inflāmaret. Alteꝝ contra ignorantiā·alteꝝ cōtra cōcupiſcētiā· Hec vero dona nō niſi in vnū cōgregatis·⁊ ad ſuperiora ſubleuatis venire potetrunt. Cōgregatis ꝑ cōſenſuꝫ·⁊ ſubleuatis per deſiderium.

Cur apparuit in columba ⁊ in igne. Greg⁹. vbi ſ. Cap. LVI.

IN columba vero ſpiritusſanct⁹ monſtrat⁹ eſt·qꝛ oēs quos repleuerit ſimplices ⁊ ardentes facit. Simplices puritate·ardentes emulatione. Neqꝫ etenī placet deo· aut ſimplicitas ſine celo·aut cel⁹ ſine ſimplicitate. Hinc ipſa veritas dicit: Eſtote prudētes ſicut ſerpentes ⁊ ſimplices ſicut columbe. Qua in re notanduꝫ eſt ꝙ diſcipulos ſuos nō de columba ſine ſerpente·nec de ſerpente ſine colūba voluit dñs admonere·quatin⁹ ⁊ colūbe ſimplicitatem aſtutia ſerpētis accēderet·⁊ ſerpētis aſtutiā colūbe ſimplicitas temparet. Hinc Paulus ait: Nolite pueri effici ſenſibꝰ. Ecce prudētiā ſerpentis audiuimus: nunc de ſimplicitate colūbe moneamur·ſed malicia ꝑuuli eſtote. Hinc de beato Iob dicit': Erat vir ſimplex ⁊ rect⁹ que eſt antē rectitudo ſine ſimplicitate· aut ꝙ ſimplicitas ſine rectitudine? Quia ergo ⁊ rectitudinēꝫ docet iſte ſpūs et ſimplicitatē·⁊ in igne mōſtrari debuit· et in columba·quatin⁹ omne cor qđ ei⁹ tāgit' gratia et manſuetudinis lenitate tranquillum· et celo iuſticie fiat accenſum.

¶ Gloſa ſuꝑ Mat. iij. Primus Adã per ſerpentẽ a diabolo decepꝰ celũ amiſit. Secũdus aũt ſpũſancto ꝑ colũbam gloꝛificatꝰ apparuit. flammã vibrãtem ꝗ viã ꝓhibuit aqua baptiſmi extinxit. In colũba ſuꝑ dñm ſpũs apparuit. qꝛ nos ꝑ mãſuetudinẽ colligere venit. ſupꝛa diſcipulos ĩ igne q̇s ad cõſũmẽdam peccatoꝝ rubiginẽ contra ſeipſos venit accẽdere. Bene ſpũs in colũba que ſimplex ⁊ mãſueta eſt: vt ⁊ ſue nature ſimplicitatẽ ⁊ eũ in quẽ deſcendebat mentẽ miſericoꝛdie ꝑconẽ ⁊ datoꝛẽ indicaret. Similitꝰ oẽs baptiſmate renouati ſeptẽ ꝟtutibus in colũba ſignatis debẽt repleri. Columba ſiquidẽ a malicia fellis aliena eſt: in quo ꝓhibemur ab ira. Nullũ oꝛe vel vnguibꝰ ledit. in quo notatꝛ innocentia. Nec minimas auiculas nec vermiculos inuadit. q̇bus alie aues ſe ⁊ pullos nutriunt. in quo prohibetꝛ rapina. Puro veſcitur grano. in quo notatꝛ abſtinentia. Alienos tanq̃ pullos ſuos fouet: Ecce charitas. Gemitũ pro cantu habet. ecce cõpunctio. Suꝑ aquas ſedet vt accipitrem ꝑuiſa vmbra in aqua deuitet. ecce ſollicitudo. ¶ Augꝰ. in li. lxxx. queſtionũ. xliij. Cur aũt apparuit in hoĩe dei filius. ⁊ in colũba ſpũſanctꝰ? Quia ille venit vt exemplũ viuẽdi hominibus demonſtraret. Ille ꝟo apparuit vt ipſũ donũ quo bene viuẽdo ꝑuenitꝛ ſignificaret. Vtrũq̃ aũt viſibiliter factũ eſt. ꝓptꝛ carnales ſacramentoꝝ gradibꝰ trãſferendos ab his que carnis oculis cernũtꝛ ad ea q̃ mente intelligũtꝛ. Nã ⁊ ꝟba ſonãt ⁊ trãſeunt. nec tñ ea q̃ ꝟbis ſignificantꝛ cũ aliquid diuinũ et eternũ loquẽdo exponitur ſimiliter tranſeũt.

¶ Cur in colũba ſuꝑ Chriſtũ ⁊ in igne ſuꝑ diſcipulos. Gregoꝛiꝰ vbi s. Cap. LVII

Ad extremũ vero querẽdũ eſt: Cur in ipſo redemptoꝛe noſtro ſpũſanctus apparuit per columbã. In diſcipulis ꝟo ꝑ ignẽ: Certe vnigenitꝰ filiꝰ dei iudex eſt generiſ humani. Sꝫ q̇s eiꝰ iuſticiã ferret ſi ꝑuſq̃ nos ꝑ manſuetudinẽ colligeret. culpas nr̃as ꝑ zelũ rectitudinis examinare voluiſſet? Homo ḡ pro hominibꝰ factꝰ mitem ſe hominibꝰ ꝑbuit. Noluit peccatores ferire. ſꝫ colligere. prius voluit mãſuete corrigere vt haberet quos poſtmodũ in iudicio ſaluaret. In colũba ḡ ſuꝑ eũ apparere debuit ſpũs q̇ non veniebat vt peccata iam ꝑ zelũ ꝑcuteret. ſꝫ adhuc per manſuetudinẽ toleraret. At cõtra ſuper diſcipulos in igne debuit ſpũſanctꝰ demonſtrari. vt hi q̇ erãt ſimpliciter hoĩes. atq̃ ideo peccatoꝛes eos cõtra ſemetipſos ſpũalis feruoꝛ accenderet. et peccata que deꝰ per manſuetudinẽ parceret. ipſi in ſe ꝑ penitentiã punirent. Nec ipſi q̇ppe eſſe poterãt ſine peccato. q̇ adherebãt celeſti magiſterio: Iohãne atteſtãte qui ait: Si dixerimus qꝛ peccatũ nõ habemꝰ noſipſos ſeducimꝰ. ⁊ veritas in nob̃ nõ eſt. In igne ḡ in hominibꝰ venit. in colũba in dño apparuit. qꝛ peccata nr̃a q̃ pie dñs ꝑ manſuetudinẽ tolerat nos ꝑ zelũ rectitudinis debemꝰ caute cõſpicere ⁊ ardoꝛe ſemꝑ ꝑ penitẽtie cõcremare. Igitꝛ per columbã eſt ſpũs in redemptoꝛe mõſtratus. ꝑ ignẽ in hominibꝰ. qꝛ q̃nta nob̃ noſtri iudicis facta eſt ſeueritas temperata. tãto erga ſe debet fieri noſtra infirmitas accenſa.

¶ Qualiter diſcipulos replens accendit. Cap. LVIII.

Itaq̃ ſpũſanctus repẽtino ſonitu ſuper diſcipulos venit mẽteſq̃ carnaliũ in ſui amore permutauit. Et foris apparẽtibus linguis igneis. intus coꝛda flãmantia facta ſunt. qꝛ dũ in ignis viſione deũ ſuſceperũt per amoꝛẽ ſuauiter arſerunt. Ipſe nãq̃ ſpũſanctꝰ amoꝛ eſt. Vñ et Iohẽs dicit: Deus charitas eſt. Qui ergo mente integra deũ deſiderat. profecto iam habet

quē amat. Neq; enī quiſq; deū diligere poſſet ſi eū quē diligit nō haberet. Sʒ ecce ſi vnuſquiſq; veſtruʒ requirat̃ an diligat deū tota fiducia ⁊ ſecura mente: Reſpōdet: Diligo. Probatio ꝟo dilectionis eſt exhibitio opis. Hinc in epl'a ſua Iohānes dicit: Qui dicit quia diligo deum ⁊ mādata ei⁹ nō cuſtodit mēdax eſt. Vere tūc deū diligim⁹ ſi mādata ei⁹ ſeruam⁹. Vere diligim⁹ ſi a noſtris nos voluptatibus coartam⁹. Nā q̇ adhuc ꝑ illicita deſideria defluit ꝓfecto deum nō amat· qꝛ ei ī ſua volūtate ꝯtradicit. Qui vere deū diligit· q̇ eius mādata cuſtodit· in eius corde dn̄s ⁊ venit ⁊ manſionē facit· quia ſic eum diuinitatis amoꝛ penetrat· vt ab hoc amoꝛe temptationis tēpore nō recedat. Ille ergo vere amat· cuius videlicet mentē delectatio praua ex ꝯſenſu nō ſupat. Nā tanto quiſq; a ſuperno amoꝛe diſiungit̃: q̄nto inferius delectat̃· De dilectione cōditoꝛis lingua mens et vita requirat̃. Nunq̄ʒ eſt dei amoꝛ ocioſus. Operat̃ etenī mag̃ ſi eſt· ſi ꝟo opari renuit amoꝛ nō eſt.

Qualiter eos illuminauit ⁊ docuit. Cap. LIX.

Repleti ſunt omnes ſpiritu ſancto· ⁊ ceperunt loqui varijs linguis pꝛout ſpūſſanctus dabat eloqui illis. O q̄ʒ velox eſt ſermo ſapientie· ⁊ vbi deus magiſter eſt· q̄ʒcito diſcitur qđ docet̃. **Leo papa ī ſermone vn̄ ſupꝛa.** Non eſt adhibita interpꝛetatio ad audiendū· nō conſuetudo ad vſum· non tp̄s ad ſtudiū· ſ; ſpirante vbi voluerit ſpū ꝟitatis ꝓprie ſingularum gentiū voces facte ſunt in eccl'ie oꝛe cōmunes. Ab hoc igit̃ die tuba euāgelice p̄dicationis intonuit. Ab hoc die imbꝛes charisſmatū· flumina benedictionū· omne deſertū ⁊ vniuerſam aridā rigauerunt· qm̄ ad renouandā faciē terre ſpūs ferebatur ſup aquas· ⁊ ad veteres tenebꝛas abigēdas noue lucis fulgura coꝛuſcabant· cuʒ micantiū ſplendoꝛē linguarum verbū dn̄i luciduʒ ⁊ eloquium conciperet̃ ignitū. Cui ad curanduʒ intellectuʒ cōſumendūq; peccatū· ⁊ efficacia illuminandi· ⁊ vis ineſſet erudiēdi. **Auguſtin⁹ in ſer. vn̄ ſupra.** Niſi ego abiero inquit fili⁹: non poteſt ad vos venire paraclitus. Ac ſi diceret: Q̄diu circa carnē meā occupatus eſt veſter carnalis affectus· tā diu meā diuinitatē nō ſuſcipit ſpūalis veſter obtut⁹. Dono quippe ſpūſſanct⁹ pꝛomiſerat eos in omnē veritatē introducendos· ſicut ſcriptum eſt: Fide mundans coꝛda coꝝ. Beati mundo coꝛde· qꝛ ipſi deū videbunt. Abceſſit itaq; coꝛpalis foꝛma dn̄i ab oculis eoꝝ coꝛpalibus· vt ꝑ ſpūm ſanctuʒ eius diuinitas inſinuaret̃. **Beda in omel. Cum venerit paraclit⁹.** Adueniens ergo ſpūs teſtimoniū de dn̄o ꝑhibuit· quia diſcipuloꝝ coꝛdibus aſpirās oīa que de illo erant ſcienda moꝛtalibus clara illis luce reuelauit. Qꝛ videlicet equalis et cōſubſtātialis patri erat an̄ ſecula· Qꝛ cōſubſtātialis factus eſt nobis ī fine ſeculoꝝ. Qꝛ de virgine natus ſine peccato vixit in mundo. Qꝛ qn̄ voluit· et qua moꝛte voluit trāſiuit de mūdo. Qꝛ veraciter moꝛtē reſurgendo deſtruxit· veram in qua paſſus eſt ⁊ reſurrexit carnē ad celos aſcendendo leuauit· atq; in paterne gloꝛie dextera cōſtituit. Sʒ oīa ꝓphetaꝝ ſcripta illi teſtimoniū perhibent· q̄ꝛ confeſſio noīs ei⁹ vſq; ad fines erat terrarū ꝓpaganda· ceteraq; fidei illius myſteria ſpūſſancti teſtimonio ſunt diſcipulis reſerata· neq; illis tantūmodo· ſ; omnibus qui ꝑ verbū eoꝝ credūt in dn̄m· quicq̇d recte ſapiunt eiuſdē ſpūs eſt munere conceſſum. **Itē ex ſermone vnde ſ̄.** O ſanctificū ꝑ oīa ſpūm. O ꝟtuꝗ diuīe magiſtrum q̇ ita repleuit apoſtolicuʒ ſuo flamine choꝝ vt omnes ſine impedimento linguis loquerent̃ omniū gentiū. Seminat igit̃ igneus et ſanctificus ſpiritus in apoſtoloꝝ coꝛda ſermōes· ⁊ vt ſapiēs adinuētoꝛ duodecī tibias fidei ī oꝛgano

poſitas·nouo flatu adimplet·diuerſiſqꝫ ſpiritalibus currẽs in fiſtulis apoſtolicis cunctis ſpargit verba diuinę virtutis

Qualiter eos roborauit. Beda vbi ſupra Cap. LX

Erant nimiruꝫ diſcipuli ante aduentũ ſpũſ ſancti minuſ capaces ad intelligẽda arcana diuinę ſublimitatis·fortes ad toleranda aduerſa humanę prauitatis. Sꝫ eis adueniente ſpũ cũ augmẽto diuinę agnitionis·data eſt ⁊ cõſtantia vincendę humanę ꝑſecutionis·vñ illis dñica ꝓmiſſione dicit: Cũ venerit paraclit⁹ queꝫ ego mitto vobis a patre ſpũm ꝟitatis qui a patre procedit ille teſtimonium ꝑhibebit de me ⁊ vos teſtimoniũ ꝑhibebitꝭ. Quę enĩ ſpiritu intus docẽte ꝑceperũt·hęc abiecto timore priſtino foris loquẽdo cęterꝭ miniſtrauerunt. Ipſe nãqꝫ ſpũs corda eorum ⁊ ſcientia ꝟitatis illuſtrauit· ⁊ ad docenda q̃ noſſent culmine ꝟtutis erexit Et vos inqt teſtimoniũ ꝑhibebitꝭ·quia ab initio mecũ eſtis. Data nãqꝫ ſpiritus ſancti grã·etiã hęc fiduciã diſcipulorum iuuit ꝗ ab initio erãt cũ dño: Ideoqꝫ q̃ apud illũ viderũt ⁊ audierũt abſqꝫ vlla ambiguitate ꝓdicare volebant. Vñ bene Petrus aliuꝫ ꝓ iuda volens ordinare apl̃um·nõ hunc neophitũ·ſ3 probatũ eo tp̃e curauit eligere dicẽs: Oportet ẽ ex his viris q̃ nobiſcũ cõgregati ſunt in omni tp̃e quo intrauit et exiuit inter nos dñs Jeſus teſtẽ reſurrectiõis ei⁹ nobiſcũ fieri vnũ ex iſtis. Hinc ipſe gentib⁹ Chriſtum euãgeliçans cõfidẽter aiebat: Hũc deus ſuſcitauit tertia die ⁊ dedit eũ manifeſtũ fieri·nõ omni ꝑplo·ſ3 teſtib⁹ ꝓordinatꝭ a deo·nobis q̃ mãducauim⁹ ⁊ bibimus cuꝫ illo·poſtq̃ꝫ reſurrexit a mortuis· Sed qꝛ creſcẽtib⁹ electoꝝ meritis·ſtatim creſcere ſolet antiq̃ hoſtis inuidia· q̃ vel ꝑ ſeipſum latenter vel ꝑ hoĩes ſuę malignitati ſubditos patẽter inchoata pietatꝭ ei⁹ germina conet̃ obruere. Recte dñs promiſſa diſcipulis ꝓdicãdi fiducia ꝑſecutionem q̃ꝫ eoꝝ qui eidẽ ꝓdicationi reſiſterent pariter exhortaturã·oſtẽdit dñ ſubdit: Hęc locutus ſum vobis vt nõ ſcandaliçemini abſqꝫ ſynagogis faciẽt vos. Curauit nãqꝫ pius magiſter futura diſcipulis prauorũ bella ꝓdicere·q̃ min⁹ hęc eos veniẽtia poſſunt offendere·qꝛ ſolent nimiꝝ leuius aduerſa ferri·q̃ poſſunt añ ꝓnoſci. Nã q̃ inſperato ac nõ prouidẽti aĩo mala veniũt graui⁹ hũc ſępe ab integritatꝭ ſuę ſtatu deijciũt. Vñ bñ Salomon admonet dicens: Fili accedens ad ſeruitutẽ dei ſta in iuſticia et timore·et ꝓpara animã tuã ad temptationẽ.

Adhuc de eodem. Greg⁹. vbi ſ. Cap. LXI

De hac quoqꝫ ſpũali apoſtoloꝝ roboratione ſcriptũ eſt: Verbo dñi cęli firmati ſunt·et ſpũ oris ei⁹ oĩs virtus eoꝝ. Verbũ enim dñi filius eſt patris. Sed eoſdem cęlos videlicet ſanctos apoſtolos·vt tota ſit trinitas oſtẽdat̃ opata·repente de ſancti ſpiritus diuinitate adiũgit̃: Et ſpũ oris eius oĩs virtus eoꝝ. Cęloꝝ igit̃ virt⁹ de ſpũ ſumpta eſt·qꝛ mũdi hui⁹ poteſtatib⁹ cõtraire nõ ꝓſumerẽt·niſi eos ſanctiſpũſ fortitudo ſolidaſſet. Quales nanqꝫ doctores ſanctę eccleſię añ aduentuꝫ huius ſpũs fuerint ſcimus. Et poſt aduentum ipſius cui⁹ fortitudinis ſint facti cõſpicimus. Certe ipſe paſtor eccl̃ię q̃ntę formidinis añ aduẽtũ ſpũs fuerit ancilla oſtiaria req̃ſita dicit. Vna enĩ mulieris voce ꝑcuſſus dũ mori timuit vitã negauit. Et penſandũ qꝛ eũ cõprehenſum Petr⁹ negauit in terra·quẽ ſuſpenſum latro eſt confeſſus in cruce. Sꝫ vir iſte tãtę formimidinis qualis poſt aduentum ſpũs exiſtat audiam⁹. Fit cõuent⁹ magiſtratus· atqꝫ ſeniorũ cęſis denunciat̃ apl̃is·ne in noĩe Jeſu loq̃ debeãt: Petr⁹ cũ magna auctoritate reſpondit: Obedire oportet deo magis q̃ꝫ hominibus. Et rurſum ſi

iuſtũ eſt in cõſpectu eiꝰ vos potiꝰ audire q̃ꝫ deũ· iudicate. Nõ enĩ poſſumꝰ q̃ vidimus ꝛ audiuimꝰ nõ loq̇. Et illi q̇dẽ ibãt gaudẽtes a cõſpectu ꝯcilij qm̃ digni habiti ſunt ꝓ noĩe Jeſu cõtumeliam pati. Ecce Petrꝰ gaudet in verberibꝫ q̇ añ in verbis timebat. Et q̇ ꝑus ancillę vocẽ requiſitus timuit· poſt aduẽtuꝫ ſpũſſancti vires ꝑncipũ celus ꝑ̃mit. Liber igiť oculos fidei in virtute opificis huiꝰ attollere Penſemꝰ ſanctos ꝑ̃dicatores nr̃os q̃leſ illa die reperit quales fecit. Certe qui in vno cõclaui ꝓ iudeoꝝ metu reſidebant natiuitatis ſuę ſinguli linguas nouerãt· ꝛ tñ nec ea ipſa lingua quã nouerãt aperte Chriſtũ loqui ꝑ̃ſumebãt; Venit ſpũs et in ore eos ꝑ diuerſitatẽ linguaꝝ docuit· in mente aũt ex auctoritate roborauit· Ceperunt ꝛ in aliena Chriſtũ eloq̇· q̇ de illo ꝑus ꝛ in ſua lingua loq̇ metuebant· Inflãmatuꝫ etenĩ coꝛ deſpexit tormenta corꝑis· q̃ añ metuebat· vicit vim carnaľ formidinis pꝛę amore cõditoris. Et qui ꝑus ſuis aduerſarijs ſuccumbebãt formidine· iam eis ꝑ̃erant auctoritate. Qui g̃ in tãtę celſitudinis eos culmẽ erexit· q̇d aliud dixerim niſi ꝙ mẽtes terrenoꝝ hominũ cęlum fecit

Qualiter eos ſaciauit ꝛ inebriauit. Item ex ſer. vnde s̃.

Cap. LXII

Videte magnuꝫ fratres miraculũ· ſatiant̃ diſcipuli ſpirituali cibo· ꝛ vt cęleſtes incolę iam videntur in mundo. Replet cordis coꝝ tibias ſanctificꝰ ſpũſſanctꝰ et ſuaue melliflũqꝫ verbi vocis organũ ponens· omnes gẽtes delectabilẽ inuitat ad ſonũ ac trinitatis nõ dedignat̃ ꝑ̃dicare myſterium. Cũ g̃ ſpũſſanctꝰ ꝑ horã diei tertiaꝫ ordine prophetali diſcipulos adimplet· ſuaqꝫ dona prout voluit ſingulis diſpertiret· falſitas diuerſo cõſiſtens· ꝛ ſi ĩ vita verũ ex ore ſermonẽ ꝓduxit: Mi inq̇t muſto ſunt pleni. Vere etenĩ ſpũaliter ebrij fuerãt· qui recens adhuc muſtum de ſub crucis prelo biberãt. Magna aplõꝝ ebrietas ſpũalis q̇ ſic vinũ nouũ biberũt· vt corꝑa aĩalqꝫ eoꝝ diuina ꝟtute ſanciret· ac ꝑ ſe ſanctificatã eoꝝ in corꝑe linguam ſalutẽ ꝓplis ꝑ̃dicaret. Biberũt itaqꝫ nuper calcatũ a Iuda peruido vinũ· ꝓpinãtes cũctis martyribꝫ poculũ ſalutꝭ ęternũ qui veloces ſecuti ſunt dñm Chriſtum· amplectunt̃ pendentẽ in crucis phalãga botrum ꝛ iugiter ex eo bibentes terrenuꝫ non deſiderant vinum. Hugo vbi ſupra. Botrus nẽpe carnis portatus fuerat ad torcular crucis· ꝛ expreſſione facta fluere cepit muſtũ diuinitatis· ꝛ voluit vt vaſa cordis ꝑ̃parent̃· vt vinuꝫ nouũ ĩ vtres nouos poneret̃· Primo q̇dem mundarent̃ ne infuſum pollueretur poſtea ligarent̃· ne infuſum amitteretur· Mundarentur a gaudio iniquitatis· ligarent̃ contra gaudiuꝫ vanitatis. Non enĩ bonũ potuit venire gaudiũ niſi prius recederet malũ. Gaudium iniq̇tatis reddit vas ſordidũ· gaudiuꝫ vanitatis vas rimoſũ. Augꝰ. in li. vnde ſupra. Nũc igiť impletũ eſt ꝑus a dño ꝓmiſſũ: Nemo mittit vinũ bonũ ĩ vtres veteres· ſ; vinũ nouũ in vtres nouos mittunt· et vtraqꝫ cõſeruant̃: Merito g̃ cũ audirentur linguis omnibꝫ loq̇ nõnulli dicebãt: Mi muſto ſunt pleni. Iã enĩ facti erant vtres noui ſanctitatꝭ grã renouati vt vino nouo hoc eſt ſpũſãcto repleti linguis omnibꝫ loquẽdo ferueręt. Et eccleſiã catholicaꝫ ꝑ omniũ gentiũ linguas futurã euidentiſſimo illo miraculo ꝑ̃ſignarent·

Qꝛ ꝛ ante dñi reſurrectionem datus eſt ſpũſſanctꝰ. Idẽ in li. lxxx. queſtionũ lxij.

Cap. LXIII.

Cum autẽ multi ꝓphete ac viri iuſti ſpũmſanctũ habuerint añ reſurrectionem dñi· quõ dictũ eſt: Nõdum erat ſpũs datꝰ· qꝛ nõdum erat Jeſus glorificatuſ· qꝛ videlicet

nonduȝ ſic apparuerat manifeſte·vt oẽs
eũ faterent̃ datũ eſſe. Sicut enĩ aduẽtus
dñicus dicit̃ demõſtratio corꝑalis ipſi⁹.
et tñ añ hãc etiã demonſtrationẽ ipſe in
omnibꝫ ꝓphetis ſuis eſt locut⁹. Sic ⁊ ad-
uentus ſanctiſpũs eſt apta demõſtratio
ipſius·qñ ſcȝ ipſe oculis etiã carneis vi-
ſus eſt ſuꝑ apl̃os diuiſus ignis·⁊ ceperũt
loq̇ varijs linguiſ. Ut añt quẽdã latẽter
quẽdã ꝟo ꝑ viſibilẽ creaturã operat̃ deus
viſibiliter·ad gubernationẽ ꝓuidẽtię ꝑ-
tinet·qua videlicet oẽs actiones diuinę
locoꝝ ac tempoꝝ ordinis diſtinctiõe pul
cerrima ꝑagũtur·cũ ipſa diuinitas nec
locis teneat̃ nec tꝑibus variet̃. ¶ Leo
papa in li. vnde s̃. Non ẽ ambiga-
mus·q꞉ in die pentecoſtes impleuit diſci-
pulos dñi ſpũſſanct⁹ nõ fuerit ĩchoatio
hui⁹ muneris·ſ adiectio largitatis. Nã
⁊ patriarchę et ꝓphetę ⁊ ſacerdotes oẽs
prioꝝ tẽpoꝝ ſancti ſunt eiuſdẽ ſpũs ſan-
ctificatiõe vegetati. Et ſine hac grã nul-
la vnq̃ꝫ inſtituta ſũt ſacramẽta· nullaq̃ꝫ
celebrata myſteria vt eadẽ fuerit ſemper
virt⁹ chariſmatũ·q̃uis nõ eadem fuerit
menſura donoꝝ. ¶ Greg⁹. vbi s̃. Li-
bet oculos fidei in hui⁹ opificis ꝟtute at
tollere·ſparſimq̃ꝫ patres teſtamẽti veter|
ac noui cõſiderare. Ecce Dauid Amos
Danielẽ Petrũ Paulum Matheum·
apertis oculis eiuſdẽ cõſpicio: Et ſanct⁹
iſte ſpũs qualis ſit artifex cõſiderare vo-
lo·ſed in ipſa mea cõſideratiõe deficio·
Implet nanq̃ꝫ citharedã pueꝝ ⁊ pſalmi
ſtam facit. Implet paſtorẽ armentariuȝ
ſiccomoros vellicantem·⁊ ꝓphetam facit
Implet piſcatorẽ ⁊ pdicatorẽ fac̃. Im
plet ꝑſecutorẽ ⁊ doctorẽ gentiũ fac̃. Im-
plet publicanũ ⁊ euangeliſtã facit. O q̃-
lis eſt artifex iſte ſpũs? Nulla ad docen-
dum mora agitur in omne qđ voluerit·
mox cum mentem tetigerit docet· ſolũq̃ꝫ
tetigiſſe docuiſſe eſt. Nam humanũ ani-
mum ſubito vt illuſtrat immutat. Abne-
gat hoc repẽte qđ erat·exhibet repẽte qđ
non erat

¶ Qꝫ ⁊ ipſis apl̃is datus fuerat
prius. Hiero. ad hebidiã.
Cap. LXIIII.

Go quidẽ audacter ac
tota libertate pronũcio apoſto-
los ex eo tꝑe quo crediderũt do
mino ſꝑ ſpũmſanctũ habuiſſe·nec abſq̃ꝫ
gratia ſpũſſancti ſigna facere potuiſſe·ſ
eum pro modulo atq̃ꝫ mẽſura recepiſſe.
Qui enĩ erat in dño plen⁹· necdũ mora-
bat̃ in apl̃is totus. Quobrem ⁊ ad paſſio
nem ei⁹ deterriti negauerũt·⁊ eũ ſe neſci-
re iurauerũt. Primo añt die reſurrectio-
nis ei⁹ acceperũt gratiã ſpũſſancti q̃ pec-
cata dimitterẽt et baptiçarẽt· ac ſpiritũ
adoptionis credentibꝫ traderẽt. Die ve
ro pentecoſtes eis ampli⁹ repromiſſũ eſt·
videlicet ꝙ virtutẽ ex alto reciperẽt·qua
⁊ euangeliũ Chriſti cunctis gentibꝫ ꝑ̃di-
carent·dicẽte Dauid: Dñs dabit ꝟbũ
euãgeliçantibꝫ ꝟtute magna. ¶ Leo
papa vbi s̃. Et ipſi quoq̃ꝫ beati apl̃i
ſanctoſpũ nõ carebãt añ paſſioneȝ dñi·
nec hui⁹ potẽtia ꝟtutis aberat ab opibꝫ
ſaluatoris. Cũq̃ꝫ diſcipulis daret infir-
mitatũ curationẽ ⁊ eijciendoꝝ demonũ
poteſtatẽ·ei⁹ vtiq̃ꝫ ſpũs largiebat̃ affect⁹
in quo ipſum immũdis ſpiritib⁹ imperan
tem iudęoꝝ impietas negabat·⁊ diuina
beneficia diabolo deputabat· vñ ꝓpter
talẽ blaſphemiã merito illam excipe dñi
ſententiã: Omne peccatuȝ ⁊ blaſphemia
remittet̃ hoĩbꝫ·ſpũs añt blaſphemię non
remittet̃. Et q̇cũq̃ꝫ dixerit verbũ cõtra fi
lium hoĩs remittet̃ ei· q̇ añt dixerit cõtra
ſpũmſanctũ nõ remittet̃ ei· neq̃ꝫ in h̃ ſę-
culo neq̃ꝫ in futuro. Uñ manifeſtum eſt
peccatoꝝ remiſſionẽ non fieri ſine ſancti-
ſpũs aduocatiõe·nequaq̃ꝫ ſine illo ſicut
expedit ĩgemiſcere·aut ſicut oportet ora-
re apl̃o dicẽte: Quid enĩ orem⁹ ſic opor
tet neſcim⁹·ſ ipſe ſpũs poſtulabit ꝓ nobꝫ
gemitibus inenarrabilibꝫ. Et nemo põt
dicere dñs Jeſus niſi ĩ ſpũſancto. Quo
vacuari nimis ꝑniciosum ẽ· nimiſq̃ꝫ mor
tiferũ·q꞉ nũq̃ꝫ veniã meret̃ q̇ ab interceſ-
ſore deſerit̃. Oẽs ẽ q̇ ĩ chriſtũ crediderãt

infuſuꝫ ſibi ſpū̄mſanctū̄ habebāt. Et re-
mittendoꝝ peccatoꝝ etiā̄ tū̄c acceperant
apli̅ poteſtatē̄· cū̄ eis dn̄s poſt reſurrecti-
onem inſufflauit ⁊ dixit: Accipite ſpiritū̄
ſanctū̄ quoꝝ remiſeritis peccata remittū̄-
tur eis· ⁊ quoꝝ retinueritis retenta ſunt·
Sed illi perfectioni· quę diſcipulis erat
cō̄ferenda gratia ſeruabat̄ maioꝛ ⁊ inſpi
ratio abundā̄tioꝛ· ꝑ quā̄ et quę nonduꝫ
acceperā̄t ſumerent· ⁊ quę ſumpſerā̄t ex-
cellentius habere poſſunt· ꝓpter qđ ⁊ dn̄s
dicebat eis: Adhuc habeo multa vobis
dicere· ſꝫ non poteſtis illa poꝛtare modo:
Cū̄ aūt venerit ille ſpū̄s veritatis doce-
bit vos omnē̄ veritatē̄. Nō̄ enī̄ loquet̄ a
ſemetipſo· ſed q̄ audiet loquet̄. Sꝫ nun-
quid ſe dn̄s Ieſus intelligi volebat infe-
rioꝛis intelligentię· aut minus aliq̄d q̄ꝫ
ſpū̄mſanctū̄ a patre didiciſſe· cum ipſe ſit
veritas· ⁊ nihil pater dicere· nihilqꝫ ſpū̄s
poſſit ſine verbo docere: Ideoqꝫ ſic dictū̄
de meo accipiet· qm̄ qđ accepit ſpū̄s ꝓ-
cedente dat ⁊ fili⁹. Nō̄ vtiqꝫ alia erat ve
ritas inſinuā̄da· nec alia ꝑ̄dicā̄da doctri-
na· ſꝫ opoꝛtebat capacitatē̄ eoꝝ q̄ docebā̄
tur augeri· ⁊ conſtantiā̄ charitatis illius
multiplicis· quę omnē̄ foꝛmidinē̄ foꝛas
mitteret· ⁊ furoꝛē̄ ꝑſequentiū̄ nō̄ timeret·
qđ vtiqꝫ apli̅ poſtea q̄ꝫ noua ſanctiſpū̄s
abundā̄tia ſunt repleti· ardenti⁹ velle et
efficacius poſſe ceperū̄t ꝓficiē̄tes a ſciē̄tia
ꝑ̄ceptoꝝ ad tolerantiaꝫ paſſionū̄· vt ſub
nulla iam tē̄peſtate trepidā̄tes ſęculi flu-
ctus ⁊ elationes mū̄di fide ſupgrediente
calcarent· ac moꝛte cō̄tempta cū̄ctis gen-
tibus euangeliū̄ inferrent. ¶ Idē̄ in
alio ſermō̄e de eodem. Sperabat̄
itaqꝫ ſpū̄ſſancti aduent⁹· quia illum ſpo-
ponderat ad futuꝝ dn̄s Ieſus· nō̄ vt tū̄c
primū̄ eſſe ſanctoꝝ habitatoꝛ inciperet· ſꝫ
vt ſacrata ſibi pectoꝛa· ⁊ ferue̅tius accen
deret ⁊ copioſius mū̄daret cumulā̄s ſua
dona· non inchoans· nec ideo nou⁹ ope
quia ditioꝛ largitate

¶ Q̄ etiam nū̄c dat̄ fidelib⁹. Au-
guſtinus in ſer. de eodem.
Cap. LXV

Non aūt etiā̄ nū̄c ſpū̄ſſan
ctus nō̄ dat̄· ⁊ tn̄ qui eū̄ accipi-
unt nequaqꝫ omnib⁹ linguis lo-
quunt̄ quo videlicet euidenti miraculo
demō̄ſtrabat ſe tp̄e illo. Cęteꝝ vt dictū̄
eſt ſupꝛa· ꝙ tū̄c etiā̄ vn⁹ homo poterat vt
ſpū̄mſanctū̄ accipiē̄s linguis oīb⁹ loque
ret̄· nū̄c ſancto ſpū̄ cō̄gregata ipſa vnitaſ
eccleſię linguis oīb⁹ loquit̄. Proinde ſi
q̄ſqꝫ alicui veſtꝝ diceret cū̄ ſpū̄mſanctū̄
acceperit: Cur nō̄ linguis omnib⁹ loq̄ris
Reſpō̄debit: Loquoꝛ omnib⁹ linguiſ· qꝛ
in eo Chꝛiſti coꝛpe ſuꝫ· i· in eccl̄ia quę lo
quit̄ omnib⁹ linguis. Apl̄us Paul⁹ cū̄
haberet ſciam ſcripturaꝝ ⁊ diuerſaꝝ gra
tiaꝫ linguaꝝ· vn̄ ⁊ gloꝛiabat̄ dicē̄s: Gra
tias ago deo meo ꝙ linguis loquoꝛ om-
niū̄ veſtꝝ· digno nō̄ poterat eloquiͦ gręe-
ci ſermone maieſtatē̄ diuinoꝝ ſenſuū̄ ex-
plicare. Habebat ḡ ī̄terpꝛetē̄ Titū̄· ſicut
⁊ Petr⁹ Marcū̄· cui⁹ ⁊ euā̄geliū̄ ē̄ Pe-
tro narrā̄te ⁊ ille ſcribē̄te cō̄poſitū̄. Vn̄ ⁊
ad coꝛinthios dicit ſe requiē̄ ſpū̄i ſuo nō̄
dediſſe· eo ꝙ Titū̄ nō̄ inueniſſet· vtpote
ꝑ̄dicatiō̄is ſuę fiſtulā̄ oꝛganū̄qꝫ ꝑ quod
dn̄o caneret. ¶ Ex glo. ad coꝛinth.
xiiij. Deniqꝫ ſicut ait idē̄ apl̄us: Lin-
guę in ſignū̄ datę ſunt nō̄ fidelib⁹ ſꝫ infi-
delib⁹. ¶ Cypꝛian⁹ ad donatum
Pꝛofluens aūt largit̄ ſpū̄s nullis finib⁹
ꝑ̄mit̄· nullis certaꝝ metaꝝ ſpacijs ſeruat̄
manat iugit̄· exuberat afflue̅ter· nr̄m tm̄
ſitiat ⁊ pateat pect⁹ q̄ntū̄ illuc fidei capa
cis offerim⁹· tm̄ gr̄ę inundā̄tis haurim⁹.
¶ Aug⁹. in ſer. vn̄ ſ. Habem⁹ itaqꝫ
pign⁹ futurę vitę ęternę· nō̄ nos fū̄dauit
Chꝛiſt⁹ retē̄ti ꝓmiſſione· ⁊ fraudatur⁹ eſt
futura expectatiō̄e. Arra data fidē̄ facit·
etiā̄ rē̄ illā̄ ſecuturā̄ cui⁹ arra ꝑ̄ceſſit. Ar-
ram dedit nobis Chꝛiſt⁹ ſpū̄mſanctū̄· et
q̄ nos fallere non poſſit· ſecuros tn̄ fecit·
qn̄ arrā̄ dedit· quā̄ ⁊ ſi nō̄ daret ſine du-
bio qđ ꝓmiſerat ī̄pleret. Quid ꝓmiſit:

Vitam eternã· cui⁹ arrã dedit ſpũm ſan-
ctum. Vita eterna eſt poſſeſſio habitan-
tium· arra cõſolatio eſt peregrinantium·
Melius enĩ arra ꝗ̃ pign⁹ dicit᷑· qm̃ hec
quidẽ duo inter ſe ſimilia vident᷑· ſed tñ
aliquã differẽtiã nõ negligẽdã habere ꝓ
bantur. Nã ſiue pignus ſiue arra qñ da
tur ideo fit vt qd̓ promittit᷑ impleat᷑. Sz
qñ datur pignus reddit homo qd̓ acce-
pit re cõpleta ꝓpter quã pignus accepit·
Arra vero qñ datur nõ recipit᷑· ſed ſuper-
additur vt impleat᷑. Arrã ergo habemuſ
ipſam fontẽ vnde arra eſt ſitiamus. Ar-
ram habemus aſperſionẽ quandã ĩ cor-
dibus noſtris ſpũſſancti. Si qs ſitit hũc
rorem deſiderat fontẽ. Vt q̇d enĩ arraz
habemus· niſi ne fama ⁊ ſiti in hac pere-
grinatione deficiamus. Eſurim⁹ ⁊ ſitim⁹
ſi tamẽ nos peregrinantes eſſe cognoſci-
mus· patria noſtra in cęlis eſt· ciues ange
li de patria noſtra· vt ad reditũz exhorte
mur· litterę nobis miſſę ſunt q̄ quotidie
ĩ populis recitant᷑· vileſcat ḡ mũd⁹· amet᷑
a quo factus eſt mundus.

De requie mentis q̄ nũc habe- tur in eo· Beda ĩ omel᷑. ſup. Si qs diligit me Cap. LXVI

Hic etiã ſolliciti⁹ intuen-
dum eſt fratres mei· q͛ ſpirituſ-
ſanct⁹ nõ ſolũ in futuro ꝑfectã
ſed in p̄ſenti maximã iuſtis quietẽ tribu-
it· cũ eoꝝ mẽtes cęleſtis igne charitatꝭ ac-
cendit. Dicit nãq͛ aplus: Spes aũt nõ
cõfundit· q͛ charitas dei diffuſa eſt ĩ cor-
dibus noſtris ꝑ ſpũm ſanctũ q̇ datus eſt
nobis. Et hęc eſt ỽa· imo hec ſola eſt in
hac vita reg̉es aĩaꝝ diuina repleri dile-
ctione· ſpe ſupnę retributionis· proſpera
mũdi ſit᷑ et aduerſa cõtemnere· terrena a
ſe deſideria funditus extirpare· concupi-
ſcentijs renũciare ſecularibꝫ· illatis a pri-
mo' cõtumelijs et ꝑſecutionibꝫ gaudere·
⁊ cũ aplo dicere poſſe: Et gloriam̃ in ſpe
glię filioꝝ dei· nõ ſolũ aũt· ſ; ⁊ gloriam̃ ĩ
tribulationibꝫ. Nam q̇ in mundanaruz
reꝝ dilectionibꝫ ⁊ opulẽtia ſe requieſcere
poſſe cõfidit fallit᷑· ⁊ hic creberrimis eiuſ-
dem mũdi ꝑturbationibus ⁊ in ipſo fine
cõuincitur· q͛ ſup arenã fundamentum
ſuę q̇etis poſuit· Sic q̇cũq͛ ſancto affla-
ti ſpũ ſuauiſſimũ illud dñicę dilectionis
iugũ ſup ſe leuauerint· atq͛ exẽplo illius
mites eſſe ⁊ humiles corde didicerĩt· non
nulla etiã in p̄ſenti futurę q̇etis fruuntur
imagine dũ a cõturbatiõe hoĩuz ſecula-
rium tota mente ſecreti vultũ ſui cõdito-
ris ſemp gaudẽt reminiſci· atq͛ ad perfe-
ctam eius cõtemplationẽ ſitiunt ꝑtinge-
re· dicentes ſibi cum apoſtolo Iohanne:
Scim⁹ quia cũ apparuerit ſimiles ei eri-
mus· videbim⁹ enĩ eũ ſicuti eſt. Ad cui⁹
premiũ viſionis ſi ꝑuenire deſideramus·
oportet fratres chariſſimi vt hui⁹ euãge-
licę lectiõis perpetuo memores a mundi
nos illecebris immunes exhibeam⁹· qua-
tinus ad ꝑcipiẽdũ ſpũſſancti gratiã quã
mũdus non poteſt accipere digni exiſtere
valeam⁹. Diligamus Chriſtum· eiuſq͛
mandata quę habemus incipiendo· ſer-
uemus perſeuerãdo. Fit enĩ iuſta merce-
de vt illũ diligendo diligi ampli⁹ merea
mur a patre

De gaudio in ſpiritũſancto. Cap. LXVII

Spirit⁹ diaboli opatur
gaudiũ iniq̇tatis· ⁊ ſpũs mun-
di gaudiuz vanitatis. Venit
aũt ſpũs dei cũ eiecti fuerint ſpũs mali· ⁊
intra habitaculũ cordis ⁊ opat᷑ gaudiuz
ſuũ ⁊ amorẽ bonũ. Et pmũ q̇dẽ gaudiũ
veritatis in quo iuſticia diligitur· poſtea
gaudiũ fęlicitatꝭ· in q̇ de p̄mio iuſticię p-
cepto exultat᷑. Gaudiũ ỽitatꝭ cõtra gau-
diũ iniq̇tatis· ⁊ gaudiũ fęlicitatꝭ ꝯ gaudi
um vanitatis. Et expellũt bona gaudia
mala. Et cũ ipſa coꝛ implere ceperĩt· tũc
primũ agnoſcit hõ qm̃ p̄ma gaudia ỽa
nõ fuerũt. Nũc aũt ỽa gaudia aduene-
rũt plena ⁊ ęterna ſic ſaluatoꝛ ꝑmiſit· vt
gaudiũ vr̃m ſit plenuz· ⁊ operatur idem
ſpiritus amorem et gaudium· Amorem
qñ requirimus· gaudiũ quãdo poſſidem⁹

Tamen ipſum deſideriũ ſine gaudio eſſe non põt· nec adeptio ſine amore. Itaqȝ gaudiũ ipſum amor eſt· ⁊ amor gaudiũ· ⁊ qm̃ in eo qd̓ amam⁹ gaudemuſ· ⁊ id de quo gaudem⁹ diligim⁹. Qui p̄ter deum aliq̇d amãt· ⁊ tñ deũ plus amãt· ędificãt ſup̱ fundamentũ ĩ lignis affectũ cognationis· ⁊ in fęno affectũ poſſeſſionis· ĩ ſtipula affectũ familiaritatis. Qui contra deum aliq̇d amãt· deſtruũt fundamentũ quia amor dei in corde eſſe nõ poteſt vbi nõ eſt vel ſolus· ſicut ĩ his qui ſolũ amãt deum· vel ſummus· ſicut in his q̇ cũ deo aliquid amãt nec cõtra deũ. In eo amore quo cũ deo aliquid amat̃ gaudiuȝ eſt vanitatis. In eo quo cõtra deũ aliquid amatur gaudiũ eſt iniq̇tatis. Illic amor mũdi inficit· hic amor peccati polluit. Qui habet in ſe dei ſpiritum gaudium habet verum ⁊ plenũ. Hoc enĩ totũ bonum eſt hominis cognoſcere· ⁊ amare creatorem ſuum.

De diligendo p̱ illũm deo ⁊ p̱ximo. Greg⁹. vbi ſ̃.

Cap. LXVIII.

SI ergo remanere carnales in morte volumus· hunc fratres chariſſimi viuificantẽ ſpiritum amemus. Sed quia caro ſpũm neſcit· fortaſſe carnali cogitatione apud ſe aliq̇s dicit: Quomõ valeo diligere quẽ ignoro? Hoc ⁊ nos cõcedimus· quia videre neſcit inuiſibilem mens intenta viſibilibꝫ. Nulla enim niſi viſibilia cogitat· eaqȝ ⁊ cum nõ agit eoꝝ imagines introrſum trahit. Dum in corporeis iacet imaginibus ſurgere nõ valet· vnde fit vt tãto deterius creatorẽ neſciat· q̃nto in cogitatione ſua familiarius corporeã creaturam portat. Sed cum deũ videre nõ poſſumus· habemus aliquid qd̓ agam⁹ vñ iter fiat quo ad deum noſtrę intelligẽtię oculus veniat. Certe quẽ videre ĩ ſe nullo modo valemus· hunc in ſeruis ſuis videre iam poſſumus. Quos dum mira cõſpicimus agere certum nobis ſit ĩ eoꝝ mentibus deum habitare. In re autem incorporea a rebus corporalibꝫ vſuȝ trahamus. Nemo etenĩ noſtꝝ orientẽ clare ſolẽ in ſphęra illius intendẽdo valet cõſpicere· quia intenſi in eius radijs oculi reuerberant̃. Sed ſole illuſtratos mõtes aſpicimus· ⁊ quia iam ſol ortus eſt videmus. Quia ergo ſolẽ iuſticię in ſeipſo videre nõ poſſumus· illuſtratoſ montes claritate illiuſ videamus· ſanctos videlicet apoſtolos· qui virtutibus emicant· miraculis coruſcant· quos nati ſolis claritas perfudit. Et cum in ſe ſit inuiſibilis· per eos nobis quaſi per illuſtratos mõtes ſe viſibilem p̄buit. Virtus enĩ diuinitatis in ſe quaſi ſol in cęlo eſt· veritas diuinitatis in hominibus ſol in terra eſt. Solẽ ergo iuſticię intueamur in terra queȝ videre nõ poſſumus in cęlo· vt dum ĩ offenſo pede operis p̱ hunc in terra gradimur ad intuendũ illum quãdoqȝ oculos ĩ cęlum leuem⁹. Sed in offenſo pede iter noſtrum in terra agit̃· ſi deus ac proxim⁹ integra mente diligatur. Nec enĩ deus ꝟe ſine proximo· nec proximus vere ſine deo diligitur. Hinc eſt ꝙ ſicut in alio ſermone iam diximus· iſdem ſpũs ſecũdo legit̃ diſcipulis datus prius a domino ĩ terra degente· poſtmodũ a domino cęlo pręſidente. In terra quippe vt diligatur proximus· e cęlo vero vt diligatur de⁹. Sed cur prius in terra· poſtmodum e cęlo niſi qd̓ patenter datur intelligi· ꝙ iuxta Iohannis voceȝ: Qui fratrem non diligit queȝ videt· deum quẽ non videt quõ diligere poteſt? Diligamus ergo p̱ximum amemus eum qui iuxta nos eſt vt peruenire valeamus ad amorem illius qui ſuper nos eſt. Meditetur mens in proximo qd̓ exhibeat deo vt p̱fecte mereatur ĩ domino gaudere cum p̱ximo. Tunc ad illã ſup̱nę frequentię lęticiam p̱ueniam⁹· de qua nũc ſpũſſancti pign⁹ accepim⁹. Ad iſtum finem toto amore tendamus· in q̊ ſine fine lętabimur. Ibi ſupernorum ciuium ſocietas ſancta· ibi ſolennitas certa· ibi requies ſecura· ibi pax vera· quę

nobis iam nõ relinquit̃ ſ; dat̃.

¶ De celebranda ſolẽnitate pẽtecoſtes. Aug⁹. in ſer. vbi s̃. Cap. LXIX.

D Ies itaq; pentecoſtes ſolẽnis eſt ꝓpter aduentũ ſpũſ ſancti a reſurrectione dñi quinquageſimus. ſepte ſeptimanis multiplicatus Si cõputãtes ſeptem ſeptimanaſ quadragita noue inuenietis. vn⁹ addit̃ vt nobis vnitas cõmẽdet̃. ¶ Leo papa in ſer. de eodẽ. Nec dubium eſt q̃nta huic diei reuerẽtia debita ſit. que ſpũſſanctus excellẽtiſſimo ſui muneris miraculo cõſecrauit. Nã ab illo die q̃ dñs ſuper omnẽ celoꝝ altitudinẽ ad dexteraꝫ dei patris cõſeſſurus aſcẽdit. Chriſt⁹ iſte eſt qui ab eiuſdẽ reſurrectione quinquageſim⁹ nobis in eo a quo cepit illuxit. magna myſteria ⁊ veteꝝ ſacramentoꝝ continens ⁊ nouoꝝ. quib⁹ manifeſtiſſime declaratur ⁊ grãm ꝑnunciatã fuiſſe p legeꝫ ⁊ legem impletaꝫ eſſe p grãm. Sicut enĩ hebreo q̃ndaꝫ ꝑplo ab egyptijs liberato quinquageſimo die poſt immolationem agni lex data eſt in monte ſinai. ita poſt paſſionẽ dñi qua ver⁹ dei agn⁹ occiſus ẽ quinquageſimo a reſurrectione ipſi⁹ die in apl̃os plebẽq; credentiũ ſpũſſanct⁹ illapſus eſt. vt facile diligens chriſtianus cognoſcat initia veteris teſtamẽti euangelicis miniſtraſſe ꝑncipijs. et ab eodem ſpũ ꝯditũ fed⁹ ſecũdũ a q̃ ꝑmũ fuerat inſtitutum. ¶ Aug⁹. in ſer. de eodẽ. Grata nimiꝝ eſt deo ſolẽnitas vbi viget pietas ac feruet charitas. Ipſe eſt enĩ effectus ꝑſentie ſanctiſpũs. qđ docet apl̃s dicẽs: Charitas dei diffuſa eſt in cordibus noſtris p ſpũmſanctũ q̃ datus ẽ nobis. ¶ Greg⁹. vbi ſupra. Penſate fratres chariſſimi q̃nta ſit iſta ſolẽnitas habere in cordis hoſpitio aduentum dei. Certe ſi domũ noſtrã quiſq; diues ac ꝑpotens amicus intraret omni feſtinantia dom⁹ tota mũdaret̃. ne qđ fortaſſis eſſet qđ oculos amici intrãtis offẽderet. Tergat ergo ſordes praui operis q̃ deo ꝑparat domũ mẽtis. ¶ Aug⁹. in ſer. vbi ſupra. Huic itaq; feſtiuitati ſolennis congregatio. ſolẽnis lectio. ſolẽnis debetur ſermo. Nõ ẽ deſit obſequiuꝫ lingue noſtre ei qui linguas omnes indoctis donauit. ⁊ linguas doctoꝝ in omnibus gẽtibus ſubiugauit.

¶ De compatione hui⁹ diei ad diem natalis et paſce. Greg⁹. vbi ſupra. Cap. LXX.

P Enſate chariſſimi poſt incarnationẽ vnigeniti filij q̃lis ſit hodierna ſolẽnitas de aduẽtu ſpũſſancti. Sic enĩ illa ſic honorabil̃ eſt ⁊ iſta. In illa q̃ppe de⁹ in ſe ꝑmanens ſemetipſum creauit hominẽ. In iſta vo deum ſuſceperũt hoĩes deſup venientem. In illa de⁹ naturalit̃ fact⁹ eſt hõ. In iſta facti ſũt hoĩes dij p adoptionẽ. Maximus epiſcop⁹ in ſer. de eodẽ. Hanc quoq; venerabilem diẽ non minore leticia q̃ ſanctum paſca celebram⁹. ⁊ eadem deuotione hui⁹ ſolẽnitatis obſeruantiã decurrim⁹. ſicut illi⁹ obſequia feſtiuitatis impleuimus. Tunc enĩ ſicut in eo fecimus. ieiunauimus. vigilias celebrauimus. orationibus ꝑnoctanter inſtetimus. vñ neceſſe eſt ſimilis obſeruantia ſimilem leticiam ſubſequat̃. Eſt leticia plane ei ſimilis: Tunc enim ab inferis reſurgentẽ ſuſcepimus ſaluatorẽ. modo autem ſpiritũſanctũ expectamus e celis. Tunc anxij Chriſti vel ſolliciti ꝑcabamur aduentũ. modo trepidi vel ieiuni paracliti deſideramus aduentum. Tũc enĩ nobis ad reſurgenduꝫ tartara ſaluator aperuit. modo nobis ad regnandum paraclitus celeſtia reſerauit. Et quibuſdam quaſi profectuũ gradibus tunc de morte ad vitã didicim⁹ remeare. mõ aũt de terris ad celos meditamũ aſcẽdere. Credẽdũ ẽ enĩ ad patrẽ ꝑueniſſe Chriſtũ cũ videm⁹ ad apl̃os deſcẽdiſſe paclitũ. Credendũ inq; eſt. ſic ait Dauid. ſaluatorẽ

in dei dextera conſedere· quia cernimus
ſpūmſanctū·ſicut promiſit dominus ī di
ſcipulis exultare. Nec mirū ſi vnius ſedis
offertur filio cōſeſſus a patre· quia vnius
eſt ſubſtantię cū patre ·licet enī dignita
tis gradus nō ſit vbi plenitudo diuinita
tis eſt· tamē ideo ad dexterā ſedet filius·
non quo patri ſcʒ pferatur· ſ; ne inferior
eſſe credatur. ¶ Chryſo. in ſer. de
eodem. Hac itaqʒ die terra facta ē no
bis celū·nō ſtellis ad terrā deſcendenti
bus· ſed apoſtolis ad celos aſcēdentibꝰ.
¶ Aug. in ſer. vnde ſ. Hunc ergo
diē celebrate chariſſimi tāq̄ vnitas cor
poris Chriſti. Non enī fruſtra celebratis
ſi hoc eſtis qđ celebratis ·illi coherētes ec
cleſię·quā dn̄s implens ſpūſancto ſuam
agnoſcit toto mūdo creſcente. Sufferen
tes inuicē in charitate ſicut apoſtolꝰ ait:
membris in Chriſti corpore conſtitutis
ſolliciti ſeruare vnitatē ſpūs in vinculo
pacis. Videte quia vbi pcepit vt ſuſti
neamus inuicē·ibi poſuit dilectionē· vbi
ſpūm noīauit vnitatis · ibi oſtēdit vin
culū pacis · hec eſt domꝰ dei de viuis la
pidibus fabricata·ī qua talem paſſami
lias letatur habitare cuius oculos ruina
diuiſionis nō debet offendere.

¶ De prefiguratione huiꝰ ſolēnitatis ī veteri lege. Beda ī omel. Si diligitis me.

Cap. LXXI.

Hec nimirum ſolennitas
nō tm̄ chariſmatibus cōſecra
ta eſt euangelicis· verū etiam le
galibꝰ iam olim eſt pfigurata myſterijs
ac domino iubente per omnes annos ſa
cris obſeruata cerimonijs. Liberati quippe
de egyptiaca ſeruitute filij iſrael p imo
latione agni paſcalis exierūt in deſertū
vt venirent ad terrā promiſſionis·peruene
runtqʒ ad monteʒ ſinai·ꝛ deſcendens
dominus in igne ſup montē comitāte ſo
nitu buccinę·tonitruis ac fulgoribꝰ·qn
quageſimo die pacta paſcę legē decalo
gum eis aperta voce diſpoſuit·atqʒ ī me
moriā datę legis ſtatuit eo die p annos
ſingulos ſacrificiū ſibi nouū de frugibus
eiuſdem anni panes videlicet primitiarū
duos ad altare deferri. Quę aūt ſit agni
paſcalis immolatio·q̄ egyptię ſeruitutis
abſolutio·cunctis legentibus liquet· qꝛ
videlicet paſca noſtrū immolatus ē Chri
ſtus· et ipſe verus eſt agnus qui abſtulit
peccata mundi. Qui ſui ſanguinis pcio
nos a peccatorū ſeruitute redemit·ſuę re
ſurrectionis exemplo nobis ſpem vitę·et
perpetuę libertatis oſtendit. Quinqua
geſimo autē die poſt occiſioneʒ agni·da
ta eſt lex deſcendēte domino ſuper mon
tem in igne· ꝛ quīquageſima die poſt re
ſurrectionem noſtri redemptoris data ē
grā ſpūſſancti diſcipulis in cenaculo cō
ſtitutis. Qui apparēte foris igne viſibili
inuiſibiliter eorū pectora luce ſcientię ra
diauit·et inextinguibili charitatis ardo
re ſuccendit. Et hic autē altitudo cena
culi·ꝛ ibi cacumen montis ſublimitatem
preceptorum ꝛ donorū indicat celeſtium·
ꝛ quia nemo infimis adhuc deſiderijs ī
herens ·vel diuinis obtemperare mādatis
vel ſupernis poſſit dignus exiſtere donis
Sed hic in maioris ſignum perfectionis
omnes qui accipiebant ſpūm in cenacu
lo erant poſiti· illic ad deſignāda firmo
rum corda auditorū· Populꝰ quidē oīs
infra monteʒ ſtabat· at pauci ſeniorum
montis ptem conſcenderāt. Solus aūt
moyſes in ipſum eius verticē vbi in igne
et caligine diuina maieſtas prefulgebat
aſcendit·quia nimirū altiora ꝛ intima le
gis arcana perfectiores ſolum cape ꝛ ſer
uare nouerūt·populus vero carnalis lrę
ſuperficie contētus quaſi exterius ꝛ infra
poſitus verbi celeſtis aſtabat auditui. At
nunc data latius gratia ſanctiſpiritꝰ ad
intelligenda ſublimius ſimul ꝛ implēda
perfectius ſancti euangelij dicta fideliū
corda ſubleuant. Ibi inter flāmas ignium
ꝛ micātia fulgura·fragor q̄ʒ tonitruorū ꝛ
clāgor ſonabat buccinę·hic cū ignearū viſi
one linguarū ſonitꝰ pariter de celo tanq̄

ſpiritus vehementis aduenit. Sed cum
in vtraqꝫ datiōe legis videlicet ⁊ gratiȩ
foris audiret ſonitus. hic tamē ampliore
miraculo cū auditu ſonitꝰ affuit virtus
doni cȩleſtis. q̄ intus ſine ſonitu diſcipu-
lorum corda doceret. Ibi auditis legali-
bus edictis: Reſpōdit oīs pplus vna vo
ce dicēs: Omnia vba quȩ locutꝰ eſt dñs
⁊ audiemꝰ ⁊ faciemus. Hic accepta illu-
ſtratione ſpūs naſcētis ecclīȩ cętꝰ omniū
nationū linguis dei magnalia loquebat
Certe vtiqꝫ diſcretionis gratia. qꝛ legis
obſeruatio vni tm̄ genti iudȩȩ data ſit.
verbū vo euangelij cūctis p orbē gētibꝫ
p̄dicandū. cūctoꝝ linguis populoꝝ chri-
ſtianȩ fidei eſſent p̄conia dicenda. īpleta
pphetia q̄ dicit: A ſolis ortu vſqꝫ ad oc-
caſum laudabile nomē dñi. Excelſus ſu
per omnes gētes dñs.

De myſterio quinquagenarij. Cap. LXXII.

Inter hȩc vero ſollerter
intuendū eſt ꝙ nō ſine magno
myſterio q̇nquagenariꝰ nume-
rus in datione vel grē vel legis obſerua-
tus eſt. Nā quinq̄geſima die paſcȩ ⁊ illa
in monte pplo data. ⁊ hͤ diſcipulis in cȩ-
naculo miſſa eſt. Sꝫ hoc nimiꝝ numero
ppetuitas futurȩ q̇etis oſtēdit. in q̄ recte
vel legis decalogꝰ mādat. vel ſpūſſancti
gratia dat hominibꝫ. ut aperte mōſtraret
quia quicūqꝫ legis diuinȩ iuſſa iuuante
ſpūſſancti gratia pficiūt. ad verā requiē
tendunt. Quia enī quinquageſimus an
nus in lege iubileꝰ. i. dimittēs ſine muta-
tus appellari iuſſus eſt. in quo populꝰ ab
omni opatiōe quieſceret. omniū debita
laxarēt. ſerui liberi redirēt: Annꝰ ipſe ma-
ioribꝫ ſolēnijs ac laudibꝫ diuinis eminē-
tioꝛ cȩteris exiſteret: Merito p hunc nu-
merum illa ſummȩ pacis tranq̇llitas in-
dicat. qn̄ ſicut aplūs ait: Canēte nouiſſi
ma tuba mortui reſurgēt ⁊ nos immuta-
bimur in glīa. Ubi ceſſantibꝫ huiꝰ ſȩculi
laboribꝫ ⁊ erūnis dimiſſis omniū culpaꝝ
debitis. in ſola diuinȩ viſionis cōtempla
tione cūctꝰ electoꝝ pplus in ȩternū gau-
debit. īpleto illo deſiderabili dñi ac ſal-
uatoris noſtri mādato: Uacate ⁊ vide-
te. qm̄ ego ſum dñs deꝰ. Ad quā pfecto
vacationē ⁊ viſionē incōmutabilis veri-
tatis qꝛ nō niſi p obſeruantiā p̄ceptoꝝ
cȩleſtiū ⁊ ſpūſſancti donū ptingit. recte ⁊
legē decalogi ⁊ eiuſdē ſpūs grām ī eo die
rum numero. q̄ requiem deſignaret. dari
debebat. Nec hic p̄tereundū eſt ꝙ ideo
numerꝰ q̇nquagenariꝰ ſignificatiōi int-
nȩ q̇etis aptat. qꝛ ex ſeptē ſeptimanis et
monade pficit. Sex q̇ppe diebus in lege
pplus opari. ſeptima q̇eſcere. ſex ānis ara
re ⁊ metere. ſeptimo iuſſus ē ceſſare. quia
dñs ſex diebꝫ mūdi ornatū pfecerit. ſepti
mo ab ope ſuo ceſſauerit. Quibꝫ omni-
bus myſtice admonem̄. ꝙ hi q̄ ī hoc ſȩcu
lo qđ ſex ȩtatibus cōſtat bonis operibus
pro domino inſtāt in ſabbatū in futuro.
id eſt. in requiē a domino reducūtur ȩter
nam. Qꝛ aūt ſeptē dies vel anni ſepties
ducunt. multiplicē eiuſdē req̇ei abundā-
tiam deſignāt. in qua primū illud ſubli-
me dat electis. de quo aplūs ait: Qꝛ ocu
lus nō vidit nec auris audiuit. nec in coꝛ
hoīs aſcēdit q̄ preparauit deus diligēti-
bus ſe. Cuius premij cognitionē quia ī
coꝛ hominis. id eſt. humana adhuc ſapi-
entis aſcendere non poſſe teſtatur. aperit
ſubſequenter vnde hic diligentibus de-
um poſſit oſtendi: Nobis autem inquit
reuelauit deus per ſpiritum ſanctū. Per
ſpiritum ergo reuelatur premij magnitu
do perennis. quia dum ipſe corda q̄ im-
plet appetitu inuiſibilium inflammat. ea-
dem bona inuiſibilia qꝫ ſint prȩclara. qꝫ
terrenis omnibus prȩferenda manifeſtat
Unde bene eiuſdē ſpiritus gratia ſepti
formis a propheta deſcribit. quia nimiꝝ
et per eius inſpirationem ad requiem p-
uenitur. et in eius plena perceptiōe ac vi
ſione requies vera poſſidet. Porro ipſe
dies vel annus quinquageſimus. qui ſe-
ptē ſeptimanis ſupereſt. et maioꝛe prȩ cȩ-
teris erat ſolēnitate venerabilis. tempus

futurę reſurrectionis indicat· in quo illa
reqes qua nūc aię fruunt electoꝝ corpoꝝ
quoqꝫ receptoꝝ glīa cumulabit.

De obſeruātia quadrageſime ⁊ quinquageſimę. Idē ī omel. Cum venerit paraclitus. Cap. LXXIII.

Sicut ergo imminētibꝫ
ſolennijs paſcalibꝫ quadrage
nariā ieiunioꝝ obſeruantiā ce-
lebrauim⁹: Sic eiſdem pactis· quinqͣge-
ſimā non ſine certi cauſa myſterij feſtiua
deuotione agim⁹. Nā quia ſancta eccle-
ſia in qbuſdā ſuis mēbris adhuc ꝓ ęter-
na requie laborat in terris. In qbuſdaꝫ
ꝟo omni finito labore cū Chriſto iam re-
gnat ī cęlis: In memoriam vtriuſqꝫ vitę
cōſtituere pr̄es noſtri gemina hͨ congrue
religionis ſolēnia· quinquageſimā vide-
licet afflictionis ⁊ ieiunioꝝ· inſtāte iā do-
minicę reſurrectionis tp̄e gaudijſqꝫ pa-
ſcalibꝫ· vt p eā nobis ſępius ad memori-
am reuocarēt· qꝛ p labores ⁊ cōtinētias·
per vigilias ⁊ orationes· p cetera q̄ apl's
cōmemorat arma iuſticię· ad immortali-
tatis vitę p̄mia debeam⁹ attigere. Por-
ro quinquageſimā ab ipſo dn̄icę reſurre
ctionis die incboatę ⁊ gaudijs poti⁹ lau-
dibuſqꝫ diuinis qꝫ ieiunijs voluerūt cele-
brem eſſe· quatin⁹ annuis ei⁹ feſtis dulci-
us admoneremꝰ· deſideriū noſtꝝ ad opti
nenda feſta q̄ nō ſunt annua· ſꝫ cōtinua·
nō trena· ſꝫ cęleſtia ſemp attēdere· fixūqꝫ
tenere· qꝛ nō in tp̄e mortalitatis huius·
ſꝫ in ęternitate futurę incorruptionis ꝟa
nobis quęrēda fęlicitas· vera eſt īuenien
da ſolēnitas· vbi ceſſātibꝫ cūctis languo
ribꝫ· tota ī viſione dei ac laude vita geri-
tur. Iuxta hͦ qđ ꝓplexta corde parit ⁊ car
ne in deū viuū exultans aiebat: Beati q̄
habitāt in domo tua dn̄e· in ſeculū ſecu-
li laudabūt te. Aug⁹. ad Ianuari-
um. Hinc et ab immolatione agni qn-
quaginta dies numerant vſqꝫ ad dieꝫ q̄
lex data eſt ſcripta digito dei· quo ſpūſ-
ſanctus deſignat. Vn̄ vbi vn⁹ euāgeli-
ſta dicit in digito dei: Alius dicit in ſpū
dei. Magi qꝫ in tertio ſigno deficientes
ac ſpūmſanctū ſibi aduerſum eſſe faten-
tes dicūt: Digitus dei eſt hic. Sicut enī
cōciliatus ⁊ placatus ſpūſſanct⁹ requiem
mitibꝫ ⁊ humilibus p̄ſtat· ita contrarius
⁊ aduerſus immites ac ſupbos inquietu-
dine exagitat. Quaꝫ videlicet inquietu-
dinē ille ſignificāt muſcę. Cōtrari⁹ ē aūt
ſpūſſanctus omnibꝫ ſua quęrētibus· ac
per hoc iugū aſperum portātibus· nec req̄-
em animabꝫ ſuis quęrentibus· quia cha-
ritas non quęrit quę ſua ſūt. Deniqꝫ qꝛ
omnes ad illā requieꝫ alterius vitę quo
ab iſta trāſit qđ paſca ſignificat· in nomi
ne patris ⁊ filij ⁊ ſpiritusſancti vocātur·
Ideo quinquagenari⁹ numerus ter mul
tiplicatus addito ad eminētiā ſacramen
ti· ipſo ternario in illis magnis piſcibus
inuenitur· q in dn̄o iam poſt reſurrectio-
nem nouā demonſtrāte vitā a dextera p-
te leuari iubentur·

De cātico lęticię. Beda vbi ſ. Cap. LXVIIII.

Et qm̄ illa vita tota ī dei
laude gerit· ceſſātibꝫ cūctis lan-
guoribus merito qnqͣginta di-
ebus in memoriā hui⁹ nr̄ę qetiſſimę ac fę
liciſſimę actiōis crebri⁹ ac feſtiui⁹ allelu-
ia canere ſolem⁹. Alla nāqꝫ hebrę⁹ ſermo
eſt· ⁊ īterp̄tat latine: laudate dn̄m. De-
niqꝫ in pſalmis vbi nos canim⁹: Lauda
te dn̄m· p hͨ ꝟbo apud hebręos ſemp al-
leluia canit. Qđ euāgeliſta Iohēs ī apo
calypſi ſua cęleſtiū agmina ꝟtutū cātare
ſe audiuiſſe phibet. Sed et venerabil' pr̄
Tobias ex viſione angelica intelligens
q̄lis ſupnoꝝ ciuiū glīa· q̄nta ipſi⁹ hieru
ſalē cęleſtis ſit claritas hͨ myſtica voce di
cebat: Ex lapide p̄cioſo ⁊ mūdo oēs pla
tęę ei⁹ ſternent· ⁊ p vicos ei⁹ alla cātabit
Rectiſſime aūt ⁊ pulcerrime general' ſan
ctę eccl'ię mos inoleuit· vt hͨ diuinę lauda-
tiōis carmē ꝓpt reuerētiā p̄mę auctorita
tis a cūctis p orbem fidelibꝫ hebręa voce
cātet. Qđ ideo fit vt p talis conſonātiā

deuotiōis omnis admoneatᷣ ecclesia · qꝛ ⁊ nunc in vna fide confessione ⁊ dilectione Christi cōsistere debeat · ⁊ ad illā in futuro patriā festinare · in qua nulla diuersitas mētiū · nulla est dissonātia linguarum. Nā quō in hierosolymis quondaꝫ multitudinis credentiū erat cor vnum et aīa vna · ⁊ erant illis oīa cōmunia · ita in illa sūme pacis visione multitudinis viuentiū deū erit cor vnū ⁊ aīa vna · videlicet diligendi ac laudādi eū · cuiꝰ se gratia viderit esse saluatos. Et ibi veracitᷣ erūt omnibꝫ oīa cōmunia · qꝛ sicut apſtus ait: Erit deꝰ oīa in omnibꝫ. In cuiꝰ typū tēporis · ac laudabūdę nostrę q̄etis vltimi septem psalmi q̄ specialiter in dn̄i laude canuntᷣ · alleluia titulo p̄notantᷣ. Septima q̄ppe dies sabbati · i · requiei p̄ legem vocari ⁊ haberi p̄cepta est. Et liber psalmoꝝ post tāta cęlestiū p̄ceptoꝝ instituta tot arcanoꝛuꝫ spūalium mysteria decantata tantas saluberrimę confessionis ac deprecatiōis humilimę voces editas · septē alleluia titulis finitᷣ · quia quicquid in hac vita boni gerimꝰ · quidq̄d in obsequium redemptoꝛis nostri lingua exultante pferimus · quidq̄d p̄ ęternę patrię deside rio cogitamus · cuncta hęc nimiꝝ ea nob̄ mercede cōpensantᷣ vt in requie sempiterna ⁊ audire vocem laudis eius · ⁊ ipsi cuꝫ sanctis eum benedicere · gloꝛiā regni eius dicere · potentiā ꝟtutis loqui mereamur · Idcirco autē plures ecclesię magistri decantationē alleluia tp̄e quadragesimę intermittendū esse sanxerunt · q̄ꝛuis in ecclesia nunq̄ꝫ a diuina laude cessatur · ſ̄ aliꝭ verbis quę idipsum pfecte signāt eiꝰ q̄tidie dona canuntᷣ · vt noua eius repetitio maioꝛē gratioꝛēq̄ꝫ pascalibꝫ solēnijs honoꝛificentiā reddat ⁊ splendoꝛē. Sꝫ ⁊ eo mysteriū maxime designare voluerūt ꝙ in huiꝰ exilꝭ pegrinatione · sicut ex parte nouimꝰ · ⁊ ex parte ꝓplectamus. Ita etiā ex parte laudamus deum dicentes cum propheta: Quomodo cantabimus canticum domini ī terra aliena: Cuꝫ ꝟo nostram patriam terraꝫ scꝫ viuentium domūq̄ꝫ regni cęlestis olim nob̄ a domino repꝛomissam intrare meruerimꝰ · tunc illū perfecte intueri sicut etiam perfecte valebimus laudare · iuxta illud Ps · Et ī tēplo eius omnes dicent gloꝛiam

De sanctione solennitatis vtriusq̄ꝫ scꝫ quadragesime ⁊ quinquagesime
Cap. LXXV.

Vtramq̄ꝫ sane hanc solēnitatem hoc est ⁊ quadragesime ⁊ quinquagesimę non quorumlibet hominū · ſ̄ ipsius domini ac saluatoꝛis nostri pꝛima nobis sanxit auctoritas · Quadragesimā videlicet in eo ꝙ diebus ac noctibus quadraginta ieiunauit ī deserto · victaq̄ꝫ versutia temptatoris ministerijs fruebatur angelicꝭ vbi suo nos infoꝛmauit exemplo · quia per macerationem carnis aduersarꝭ spūalis machinas euitare · ⁊ ad angeloꝛum debemꝰ consoꝛtium peruenire · Poꝛro quinquagesimę nobis gaudia in eo seruāda monstrauit · ꝙ post resurrectionem seipsis discipulis viuum in multis argumentis p̄ dies quadraginta p̄buit. Et suę frequētia visitationis lętabundę hoc tempꝰ habere fecit ⁊ festiuum · in quo non soluꝫ futuri sęculi gaudia · quę cum illo sumꝰ habituri pręsignauit: verum etiā ineffabilem circa nos suę pietatis affectum ostendit · qui deposita iam infirmitate coꝛporꝭ ⁊ per resurrectionis virtutem in cęlestem gloꝛiam commutata · dignatur tamē ad huc discipuloꝛum interesse conuiuio · vt socios eos habere possit in cęlo · et pręcepta quibus ad regnum dei perueniant viuaciꝰ ipsa familiaritate commendet · atq̄ꝫ illius tempoꝛis memoꝛiā roboꝛet · de quo eis ante passionē suam pꝛomittēdo pręd ixerat: Et ego dispono vobis · sicut disposuit mihi pater meus regnū · vt edatis ⁊ bibatis super mēsam meā in regno meo. Sꝫ ⁊ in cęlū ascendēs nequaq̄ꝫ eis priscę suę p̄sentię dulcedinē abstulit · sed

eandē potius pręmiſſo ſpūſſancti chariſmate cumulauit. Deniqꝫ cum promitteteret eos ſpiritusācto baptiçandos poſt dies non multos·eiſqꝫ benedicens aſcenderet ac ferret in cęlū·q̄dragesimo vtiqꝫ die ſuę reſurrectionis·mox illi adorantes regreſſi ſunt in Hieruſalem cū gaudio magno·et erant ſemꝑ in templo laudantes ⁊ benedicentes deū. Hoc quoqꝫ gaudio ac laude ⁊ benedictione cęleſti· qua ſpūſſanctus ꝑſtolabantur aduentū vſqꝫ ad diem q̇nquageſimā·quā gręci pentecoſtes appellant·ſolēnitatis hui⁹ lęticiā docuerunt eſſe protelandā. Merito ḡ ſacroſanctis diebus his nos quoqꝫ maioribus ep̄lis atqꝫ hymnis cęleſtibus vacamus·ob reuerentiam nimiꝝ dominicę reſurrectionis·ob memoriā dominici conuictus cum diſcipulis ſimul·⁊ ob ſpē futurę vitę noſtrę quietis ac vitę immortalis. Sꝫ ⁊ genu in oratione minime iuxta morem flectimus·quia pro certo inflexio genuū pęnitētię ⁊ luctus eſt indiciū. Qđ etiam omnibus dominicis diebus obſeruandum ꝓpter eiuſdem reſurrectionis vł dominicę vel noſtrę ſacramenta ꝑtes patres inſtituerunt.

De ſacramēto vtriuſqꝫ numeri Cap. LXXVI.

De ſacramēto autē quinquagenarij vel quadragenarij numeri multipliciter a patrib⁹ diſpoſitū eſt. Sed hic breuiter modo fraternitati veſtrę dicere ſatis eſt ꝙ recte ieiuniorū cerimonię quadragenario dierum numero obſeruent̄·vt ſcꝫ per hoc inſinuetur·ꝙ toto huius vitę tempe ꝑ ęternę vitę perceptione laborare debeamus. Quater enī deni·quadraginta ſunt. Et vita pręſens cōgrue quadragenario numero figurat̄·vel quia quattuor anniſis tempibus tota variat̄·vel quia mundus ipſe in quo viuimus quattuor elementis ſubſiſtit·videlicet igne·aere·aqua·terra. Futurę autē beatitudo denario numero nō incōuenienter exprimit̄. Hinc eſt enī ꝙ dn̄s oꝑarios vinee denario remuneratos eſſe ꝑhibet. Operarij quippe vineę cultores ſunt eccl̄ię ſanctę. Denari⁹ aūt vitę cęleſtis ꝑfectionē deſignat·in q̄ gloriam dn̄i ſūmi videlicet regi ſpeculātes·ī eandē imaginē trāſformamͥ·nō quidem ſolū in eo ꝙ regis imaginē habet ⁊ inſcriptionem·verꝫ etiam in eo ꝙ decē obolis qui eſt ꝑfectus numerus conſtat vnde ⁊ nomē accepit. Recte ergo quadragenario dierꝫ numero ieiuniū annue celebramus·vt ꝑ hoc ſpecialius admoneamͥ·ꝙ quādiu in mūdo viuim⁹·ꝓ cęleſtiū p̄miorꝫ adeptione ſemꝑ laborare debeam⁹. Recte ḡ q̇nquagenario ꝗ numero dierū ſtatū futurę nr̄ę beatitudinis ī imagine veneramͥ ieiunia videlicet relaxādo·alleluia canēdo·ſtātes orādo·q̄ ſūt aptiſſima ꝑpetuę q̇etis reſurrectiōis et laudis ꝑſagia. Septies enī ſeptē·quadragintanouem faciūt. Et quidē ꝑ ſeptē ſępe requiē deſignari luce clari⁹ eſt. Septē ꝟo ſepties ducta eiuſdē requiei ꝑfectionē inſinuat·q̄ nullo vnq̄ꝫ fine claudit̄·nulla labe maculat̄. Sꝫ vbi dies iudicij vniuerſal̄ ac reſurrectiōis aduenerit·ampliori corporū receptorꝫ grā ꝑficit̄. Qđ·n·ad ſeptē ſeptimanaſ·monas additur·i·ipſa dies dn̄ica pētecoſtes qua ſpūm ſanctū accepit eccl̄ia p̄mitiua·⁊ ita q̇nquagenarius numer⁹ ꝑfecte cōplet̄ ipſū iudicij ⁊ reſurrectiōis omniū tēpus oſtēdit·qn̄ ſanctarum req̇es animarꝫ·q̄ nūc in illa vita gerītur·etiā corporꝫ mortaliū receptione geminabit̄·⁊ ille ap̄li ſermo adimplebit̄. Quia ſi ſpūs ei⁹ q̇ ſuſcitauit Jeſum a mortuis habitat in nobis q̇ ſuſcitauit Jeſū a mortuis·viuificabit ⁊ mortalia corꝑa nr̄a ꝑ inhabitantē ſpūm ei⁹ in nobis

De obſeruātia hebdomadę pētecoſtes Cap. LXXVII

Verū hoc quoqꝫ qđ nō ſtatim pacta die quinq̄geſimę genu adorandū curuam⁹·ſꝫ ⁊ illa adhuc ſeptimana ſtantes dn̄o ſupplicamus. Et q̄uis intermiſſa repetētes ieiunia·tn̄ all'a q̄tidie ꝑſonam⁹·neqꝫ abſqꝫ

diſcretione apta ⁊ congrui ratiōe miſterij putet actitari. Quia enim ſpiritusſancti ſeptiformis eſt gratia· iure ſolennitas aduētus eius per ſeptē dies laude hymnorum debita ſimul ⁊ celebratiōe miſſarum colit᷑. Quia tp̄e pentecoſtes eccleſia toto orbe nouos ſemꝑ dn̄o populos per aquā regenerationis aggregare conſueuit· merito ſaluti eoꝝ cōgaudentes quouſqꝫ induunt᷑ albis ſtolis ⁊ nitorē purificatę mētis ſplendore habitus ꝓmōſtrāt hymnum deo deuotę laudis offerimus· iuxta pręceptū ipſius pijſſimi paſtoris ac redemptoris noſtri quo ait: Cōgratulamini mihi quia inueni ouē meam q̄ perierat. Merito tunc ſtantes oramus ob ſignificantiā videlicet liberationis earundem· quia per donū ſanctiſpūs de morte animę ad vitam reſuſcitari ac reſurgere meruerunt. Cuius donante gratia etiā carnis īmortalitate nos in nouiſſima die veſtiendos atqꝫ ad gaudia beatę reſurrectionis perducendos eſſe ſperamus· iuxta h᷑ qđ paulo ante apoſtolo teſte docuimus. Q vero inter hęc ieiunioꝝ caſtigatio repetit᷑· ipſoꝝ exemplo ſumptū credere debemus· qꝛ accepto ſpū quo ꝑfectius noua cęleſtiū bonoꝝ ſuauitate fruebant᷑· eo altius mentē a memoria delitiarū abſtulere terreſtriū. Iam enī aduenerat tēpus illud de quo domin⁹ pręd ixit: qꝛ diſcipuli eo cōuerſante ieiunare nō poſſent ablato autē eo ieiunarent. Nā cum int᷑rogarent eū diſcipuli Iohānis dicētes: Quare nos ⁊ phariſęi ieiunam⁹ frequenter· diſcipuli autē tui nō ieiunāt· ait illis: Nunqđ poſſunt filij ſponſi lugere q̄zdiu cum eis eſt ſponſus? Veniēt aūt dies cū auferet᷑ ab eis ⁊ tunc ieiunabunt. Quia ergo ⁊ ante paſſionem ⁊ poſt reſurrectionem diuerſam ꝓpter ipſius domini ꝑſentiam lugere ac ieiunare nequiuerant: cōſtat profecto quia poſt ablationem eius ſpontaneis ſeſe ſubdidere ieiunijs. Nāqꝫ vbi ſpūſſancti ſunt acceptione recreati ſicut a cęteris mundialib⁹ illecebris· ſic ⁊ ab epulaꝝ appetitu mētē prorſus auerterant· animę potius q̄z corporis alimonia gaudentes· ⁊ prę memoria patrię cęleſtis orationib⁹ ac lachrymis inſiſtentes ſalubrius. Deniqꝫ Luca referente cognouimus de illis tribus milibus viroꝝ q̄ ipſo die pentecoſtes Petro pręd icante crediderunt· q̄z parco victu contēti fuerint· q̄z ſobriam cęleſtēqꝫ in terris egerint vitam. Erant inquit perſeuerantes in doctrina apoſtoloꝝ ⁊ cōmunicatiōe fractionis panis ⁊ orationibus.

De noui ſacrificij oblatione. Idem in omel᷑. Si diligitis Cap. LXXVIII.

Hoc quoqꝫ notandū· qꝛ ſacrificium nouū qđ ſibi dominus in veneratione acceptę legis omnib⁹ annis in die pentecoſtes offerri iuſſit. In noſtra quoqꝫ feſtiuitate ſpūaliter agi ex acceptę gratię tempe nūqꝫ deſijt. Nouū quippe in ea ſacrificiū offert eccleſia cū ſabbato incipiens ſanctę pētecoſtes· nouū adoptionis populū per baptiſma domino cōſecrat ritu vere decentiſſimo· vt nō ſolum populis chriſtianis veteris facti memoria īnouet᷑· ſed in nouam renatoꝝ ſobolē noua paracliti a patre miſſio celebret᷑. Nouū in ea ſacrificiū domino· ipſi quoqꝫ apoſtoli mox accepto dono ſpūs obtulerunt· cum euāgelizantes his qui conuenerant plurimos ad fidem cōuerterūt· ⁊ hos fonte baptiſmatis renatos ac ſpiritusſancti gr̄a ſanctificatos· viuas vtiqꝫ noui teſtamēti ꝓmitias· ad cōmunionem dominici altaris obtulerunt. Bene autē duarū primitiarum panes de nouis frugibus iubebant᷑ offerri· quia nimirum eccleſia de vtroqꝫ populo iudęoꝝ ſcꝫ ⁊ gentiū collegit· q̄s in nouam familiam conſecret ſuo redemptori. Leo papa. Exultem⁹ quoqꝫ chariſſimi in honore ſpiritusſancti ꝑ quē omnis catholica eccleſia ſanctificat᷑· oīs imbuit᷑ aīa ratiōalis q̄ īſpirator fidei doctor ſciē· fons dilectiōis· ſigillū caſtitatꝭ

et totius eſt cauſa ỽtutis. Gaudeant fi-
delium mẽtes· qꝫ in toto mũdo vnꝰ deꝰ
pater et filiꝰ ⁊ ſpũſſanctꝰ omniũ linguaꝝ
laudatꝰ cõfeſſione· qꝙꝫ illa ſignificatio ꝗ
in ſpecie ignis apparuit ⁊ ope pſeuerat ⁊
munere. Ipſe enĩ ſpũs veritatis facit do-
num glie ſue luminis ſui ſplẽdore fulge-
gere ·⁊ in templo ſuo nec tenebroſũ vult
aliqd nec tepidũ eſſe · de quo ope ac do-
ctrina etiã ieiunioꝝ nobis ⁊ elemoſynaꝝ
collata eſt purgatio. Nã hunc venerabi
lem diẽ ſeqꝉ ſaluberrime obſeruantie cõ
ſuetudo quã vtiliſſimã ſibi oẽs ſancti cõ
perti ſunt· ⁊ ad quã ſedule celebrandam
paſtorali nos ſollicitudine cohortamꝰ· vt
ſi quid maculaꝝ ꝓximis dieb neglige-
tia incauta cõtraxit·id et ieiunij cenſura
caſtiget ⁊ deuotio pietatis emẽdet

De legis impletiõe ⁊ conſummatione. Hugo vbi ſ.
Cap. LXXIX.

Vt autẽ ſupius dictuꝫ eſt
anteqꝫ ſpũſſanctꝰ ad hominuꝫ
corda veniret· nõ potuit dici cõ
ſummatũ eſt. Aug. cõtra fauſtũ
li. primo. Nũc autẽ lex quidẽ p Moy
ſen data eſt· gratia ⁊ veritas p Ieſũ chri-
ſtum facta eſt. Qꝛ etenĩ lex ſupbos etiam
reſpectu puaricationis iniũxit augendo
peccatũ iubens qꝺ nõ poterãt implere· iã
ipſius legis implet iuſticia· p quã ſpũs i
eos qui diſcũt a Chriſto eſſe mites ⁊ hu-
miles corde. Impleuit qppe p grãm libe-
rantẽ que nõ implebant p litterã iubẽtẽ
Ipſa qꝫ legis vniuerſa ꝓphetia ꝗ nõ tã-
tummodo verbis· ſꝫ etiã quarũdã actio-
num figuris ꝓmittebat ſaluatoris aduẽ-
tum· ỽitas facta eſt p Ieſum chriſtũ· ex
cuiꝰ aduentu regnũ dei iã cepit annunci
ari. Lex enĩ ⁊ ꝓphete vſqꝫ ad Iohannẽ·
lex vt reos faceret q deſiderarẽt ſaluteꝫ·
ꝓphete vt ꝓmitterẽt ſaluatorẽ. Proin-
de cum qritis: cur iam non circũciditur
chriſtianꝰ ſi nõ legẽ ſoluere ſꝫ adimplere
venit Chriſtꝰ: Reſpondeo: Imo iã chri
ſtianus ideo nõ circũciditꝰ· qꝛ carnalis ge
nerationis expoliatio iam Chriſti reſur-
rectione adimpleta eſt· ꝗ illo facto figu-
rabatur· ⁊ qꝺ in reſurrectione nr̃a futurũ
eſt p baptiſmi ſacramentũ cõmendatur.
Nã neqꝫ penitꝰ auferri debuit noue vi-
te ſacramentũ · qꝛ reſtat in nobis adhuc
reſurrectio mortuoꝝ futura· ⁊ in melius
tamẽ·i·ſuccedẽte baptiſmo ꝯmutari de-
bebat· qꝛ iam factũ eſt qꝺ nunqꝫ factum
erat· vt future vite eterne i Chriſti reſur-
rectiõe nobis pberetꝰ exemplũ. Sabbati
ocium ideo Chriſtianꝰ nõ obſeruat· qꝛ
iam in illo ꝑpetuũ habemꝰ ſabbatũ· qui
clamat: Venite ad me oẽs qui laboratiſ
⁊ onerati eſtis ⁊c· et inuenietis requiem
animab veſtris. Cibos iam chriſtianus
nõ diſcernit· qꝛ qꝺ illis figuris ꝓphetaba-
tur Chriſtꝰ impleuit· qdquid p aĩalia il-
la ſignatũ eſt in morib hominũ non ad-
mittens ad corpꝰ ſuũ qꝛ i ſanctis ſuis ad
vitam eternã pdeſtinauit· Aĩaliũ ſacri-
ficia iam nõ offert chriſtianꝰ· qꝛ ꝗ talium
rerũ figuris ꝓphetabantꝰ· immolatione
ſue carnis ⁊ ſanguinis impleuit. Chriſti
azyma iam nõ obſeruat chriſtianꝰ· qꝛ qꝺ
illa figura deſignabatꝰ· expurgato veteriſ
vite fermẽto nouã vitã demonſtrans im
pleuit Chriſtꝰ. De carne agni iã nõ cele-
brat paſca chriſtianꝰ· qꝛ qꝺ illa figura p-
nunciabatꝰ· ſua paſſione Chriſtꝰ imple-
uit agnꝰ immaculatꝰ. Neomenias ideo
nõ celebrat chriſtianꝰ· qꝛ noue lune cele-
bratio nouã creaturã ſignificabat· de q
dicit apl's: Si qua igitꝰ eſt in Chriſto no
ua creatura· vetera trãſierũt· ⁊ ecce facta
ſunt omnia noua. Immũdiciaꝝ baptiſ-
mata nõ ſeruat chriſtianꝰ· qꝛ conſepelire
nos ſibi p baptiſmũ i mortẽ iã venit chri
ſtus· vt queadmodũ chriſtus reſurrexit
a mortuiſ p gl'iaꝫ prĩs· ita ⁊ nos i nouita
te vite ambulemꝰ. Scenophegia iã a no
bis nõ celebratꝰ· qꝛ tabernaculuꝫ dei fide-
les eiꝰ eſſe cognoſcuntꝰ· in qbus charitate
ſociatis· ⁊ qꝺammodo cõpactis habita-
re digꝰ qꝺ illa figura ꝓmittebatꝰ. Sic ꝗ
fit vt oĩa ꝗ ex illa veteri ſcriptꝰa ꝓpterea

probant̃ ab hereticis· nõ obſeruari a chriſtianis· q2 ea Chriſtꝰ ſoluerit· ideo potius reperiant̃ ab eis ꝙ ea Chriſtuſ impleuerit. Ipſa q̃ppe taliũ figuraꝝ obſeruatio Chriſti fuit ꝓnunciatio

¶ De legaliũ ceſſatione. Idem in eodem. Cap. LXXX.

Illa ergo chriſtiani ex lege et ꝓphetis nõ faciũt quibꝫ ſignificata ſunt ea q̃ faciũt. Illa q̃ppe erãt futuri q̃ rebus ipſis ꝑ Chriſtũ reuelatis ac ꝑſentatis oportuit auferri· vt eo ipſo quo hec auferẽt̃· lex et ꝓphete implerent̃. Sic enĩ ⁊ ibi legit̃ ꝙ daturꝰ eſſet deus teſtamentũ nouũ· nõ quale inquit dedi patribꝫ eoꝝ· populꝰ enĩ ille ꝑ ſuo lapideo corde multa acceperat ꝓcepta magis ſibi cõgrua q̃ꝫ bona· q̇bus tñ futura figurabant̃· ſꝫ a nõ intelligẽtibꝫ celebrabant̃. Cũ aũt ea vel q̃ ſignificabant̃ iam venerũt ⁊ patefacta ſunt· nõ iam illa iubentur faciẽda ſꝫ legunt̃ intelligẽda. Nã de ſacrificijs animaliũ q̇s noſtrũ neſciat magis illa ꝯuerſo ꝓpſo cõgruẽter impoſita· q̃ꝫ deo deſiderãti oblata: Sꝫ tñ etiã in his figure noſtre fuerũt· q2 nr̃a mũdatio eſt dei ꝓpitiatio· q̃ nobis nulla ẽ ſine ſanguine. Vñ illaꝝ figuraꝝ veritas eſt Chriſtꝰ· cuiꝰ ſanguine redẽpti atqꝫ mundati ſumꝰ. Nã in figuris eloquioꝝ diuinoꝝ ipſe Chriſtus dictꝰ eſt taurꝰ ꝓpter virtutẽ crucis· cuiꝰ cornibꝫ impios ventilauit· Et auis ꝓpter innocẽtie ꝑncipatũ quẽ habuit. Et hircus ꝓpter ſimilitudinẽ carnis peccati quã geſſit. Et ſiquod aliud ſacrificij genꝰ ꝯmemorauerĩ expreſſius in eo q̃ꝫ tibi Chriſtũ oſtendã fuiſſe ꝓphetatũ ¶ Hiero. ſup Hiere. li. iij. Deniqꝫ iuxta v̈ba Hieremie quoꝝ reꝓbauit dñs templũ dicẽs: Nolite cõfidere ĩ v̈bis mẽdacij· dicẽtes: templũ domini· templũ dñi· tẽplũ dñi eſt ⁊c. Cõſequenter etiam reprobat ſacrificia dicẽs: Holocauſtomata vr̃a addite victimis veſtris ⁊c. Eoſqꝫ arguit ab aliquo ꝙ nõ ſui veneratione victimas immolarẽt· ſed epſaꝝ deſiderio. Qđ aũt ait: Nõ ſum locutus cũ patribꝫ veſtris· ⁊ nõ ꝓcepi eis in die qua eduxi eos de terra egypti de verbo holocauſtomatũ ⁊c: Manifeſte oſtẽdit ꝙ primũ quidẽ ĩ tabulis decalogum dederit· ⁊ poſt offenſam vituli ea ſibi magis q̃ꝫ demonibꝫ fieri iuſſerit· purã videlicet mãdatoꝝ dei religionẽ auferẽs· ⁊ victimaꝝ ſanguinẽ carniũqꝫ deſideriũ cõcedens. ¶ Hiero. ſup Ezechielem li. vi. Sabbatũ q̃ꝫ ⁊ circumciſio data ſunt in ſignũ veri ſabbati· ac vere circũciſionis· vt a ſeculi opibus in eterno ac ꝑfecto ſabbato requeſcendũ eſſe ſciamus· ⁊ nõ ꝓputiũ· ſꝫ cor circũcidamꝰ. ¶ Idẽ ad Aug. Vñ ꝑ Ezechielem de iudeis ait dñs: Sabbata mea dedi eis vt eſſẽt ſignũ inter me ⁊ eos. Ego itaqꝫ iam pronuncio libera voce iudeoꝝ cerimonias ⁊ ꝑnicioſas chriſtianis et mortiferas eſſe. Et quicũqꝫ ſiue ex iudeis ſiue ex gentibꝫ eas obſeruauerit· in baratrũ diaboli deuolutũ eſſe. ¶ Ambro. de exceſſu ſatiri li. ij. Vere ergo legis character ĩ noſtris moribꝫ exprimat̃· q̇ in dei imagine ambulamꝰ· q2 legis vmbra trãſiuit penituſ. Umbra quippe iudeis in lege fuit· imago nobis eſt in euãgelio· veritas erit reſurrecturis in iudicio.

¶ De noua euãgelij lege. Idẽ ſuper Eſa. li. iiij. Cap. LXXXI

Sicut ergo ꝑ Eſaiã prophetã ꝓdixit dñs· q2 conſũmatio abbreuiata inũdabit iuſticiam· abbreuiatꝰ atqꝫ ꝑfectus eſt ſermo euangelicꝰ q̇ ꝑ cũctis laſciuioſe legis cerimonijs dedit ꝓceptũ breuiſſimum fidei atqꝫ dilectionis· vt videlicet: qđ nobis fieri nolumꝰ aliq̃ñ ne faciamꝰ. ¶ Augꝰ. vbi ſ. Ut enĩ dicit̃ ab apl'o· plenitudo legis eſt dilectio· quã videlicet dedit dominꝰ fidelibꝫ ſuis ſpũmſanctũ mittendo Vñ idẽ apl'us: Charitas inq̇t dei diffuſa eſt in cordibꝫ nr̃is ꝑ ſpũmſanctum qui

datus eſt nobis. Et ipſe dñs: In hoc ait
ſciēt oēs q2 mei eſtis diſcipuli· ſi dilectio-
nem habueritis adinuicē. Implet̄ g̊ lex
vel cū fiunt q̄ ſibi p̄cepta ſunt· vel cū ex/
hibent̄ que ibi ꝓphetata ſunt. Lex eni vt
dictū eſt p Moyſen data eſt· grā ꝛ veri/
tas p Jeſū chriſtū facta ē· imo lex ipſa cū
impleta eſt· grā ꝛ ꝟitas facta eſt. Gratia
nāq3 ptinet ad charitatis plenitudinem
ꝟitas ad ꝓphetiaꝝ impletionē. Et q2 p
Chriſtū vtrūq3 factū eſt· ideo non venit
ſoluere legē ſ3 adimplere vt nō legi adde
rent̄ que deerāt· ſ3 vt fierēt q̄ ſcripta erāt·
Qđ etiā ipſa teſtant̄ illius ꝟba. Nō enī
ait vnū iota aut vn⁹ apex non p̄teribit a
lege donec addāt̄ q̄ deerāt· ſ3 donec oīa
fiant. Idem de eodē. Ubi g̊ qui
buſdā finis ex lege ꝓpoſitis eſt· adiūxit:
Ego aūt dico vobis oīa ex eadē hebre/
orum lege nō cōmendabat· vt q̄dq̄d in/
ſup ex pſona ſua dicebat· vel ad expoſi/
tionē requirendā valeret ſi aliq̄d ad illa
obſcure poſuiſſet· vel ad cōſeruandū qđ
illa cōſeruari voluiſſet. Nō g̊ ſic intelli/
gendū eſt nō ſe veniſſe legē ſoluere· ſ3 ad/
implere vt q̄ſi ſemiplena ꝟbis illis inte/
graret̄· ſ3 vt qđ lr̄a iubēte ꝓpter ſupborū3
p̄ſumptionē impleri nō poterat· ſuadēte
gratia ꝓpter humiliū cōfeſſionē impleret̄
ope factoꝝ· nō adiectiōe ꝟboꝝ. Fides
enī vt aplus teſtat̄ p dilectionē opatur·
Idē quoq3 dicit· q2 q̄ diligit primū legē
impleuit. Hanc charitatem q2 veniens
Chriſt⁹ p ſpūm ſanctū quā ꝓmiſſū miſit
in manifeſtatiōe donauit· qua videlicet
charitate ſola in nob̄ impleret̄ legis iuſti/
cia· ideo dixit ſe nō veniſſe ſoluere legem
ſ3 adimplere· hoc eſt nouū teſtamentū· q̄
huic dilectiōi hereditas regni celeſtis p/
mittit̄ qđ in figuris veteris teſtamēti p
tēpoꝝ diſtributiōe tegebat̄· Uñ ꝛ ab ip/
ſo dño dicit̄: Mandatū nouū do vobiſ
vt diligatis inuicē. Itaq3 vel oīa vel pe/
ne oīa q̄ monuit ſeu p̄cepit vbi addidit:
Ego aūt dico vob̄· inueniunt̄ in illis ve/
terib9 libris· ſic etiā illic occultabat̄ finis
quo illa referant̄· q̄uis ſm illū viuerent

ſancti· q̄ futurā ei⁹ reuelationē videbāt·
ꝛ pro tempoꝝ ꝓprietate vel ꝓphetie tege/
bant· vel ꝓphetie rectū ſapient̄ intellige/
bant Hiero⁹. ſuper Matheū.
Quattuor aūt q̄litates inueniunt̄· de q̄/
bus ſancta euāgelia ɔtexunt̄· p̄cepta ſc3
ꝛ mādata· teſtimonia· et exēpla Idē
ſup Mat. li. ij. Tollite inq̄t iugū me/
um ſup vos· q2 iugū meū ſuaue· ꝛ onus
meū leue. In lege quidē opa req̄rebant̄
a iudeis· q̄ qui faceret hō viueret in eis.
In euāgelio volūtas queritur· q̄ ſi etia3
effectū nō habuerit· pmiū tn̄ nō amittit
Lex aūt nō voluntatē· ſ3 effectum punit
Finge in pſecutione aliquā virginē pro/
ſtitutā· hec apud euāgeliū· q2 virgo non
peccat volūtate ſuſcipit̄· In lege ꝟo q̄ſi
corrupta repudiat̄·

De ſacramentoꝝ mutatione Aug⁹. vbi ſ̄. Cap. LXXXII

Ceterum in nullū nomē religionis ſiue veꝝ ſiue falſum
hoīes coagulant̄· niſi aliquo ſi/
gnaculoꝝ vel ſacramētoꝝ viſibiliū ɔſor/
tio colligent̄· quoꝝ ſc3 ſacramentoꝝ vis
plurimu3 valet ꝛ pficit. Ideo cōtempta
ſacrilegos facit· impie q̄ppe cōtemnit̄ ſi/
ne qua pietas nō pficit̄. Uerūtamē q2 i/
uiſibilia ſacramēta pietatis ineſſe poſſūt·
ꝛ impijs fiūt tales q̄les aplus dicit: Ha
bētes ſc3 formā pietatis· ꝟtutē aūt ei⁹ ab/
negātes. Uñ ꝛ aplus Petr⁹ de baptiſ/
mo loquēs q̄buſdā· ne ſibi putarēt ſuffi/
cere ſacramentu3 viſibile addidit: Non
carnis depoſitio ſordiū· ſ3 cōſciētie bone
īterrogatio ī deū. Proinde pma illa ſa
cramēta q̄ de lege obſeruabant̄ ac cele/
brabant̄ ſacramēta Chriſti vētura erāt
p̄nunciatiua· q̄ cū aduētu ſuo Chriſtus
impleuiſſet· ideo ſunt ablata q2 impleta·
ꝛ alia ſunt inſtituta virtute maiora· vti/
litate meliora· actu faciliora· nūero pau/
ciora· tanq3 iuſticia fidei reuelata· et in li
bertatē vocatis filijs dei iugoq3 ſeruitu/
tis ablato qđ duro populo congruebat

⁊ carni debito. Quid autem mirꝝ ſi alijs
myſterioꝝ ſignaculis paſſio Chriſti ⁊ re-
ſurrectio ꝓmiſſa ē futura. ⁊ alijs annun-
ciatˀ iam facta. qm̄ quidē ⁊ ipſa vba futu
rum ⁊ factū paſſurꝰ ⁊ paſſus nec tēdi poſ-
ſunt equaliter vel ſonare ſimiliť. Quid
enī aliud ſunt corꝑalia queqꝫ ſacramēta
niſi quedā quaſi vba viſibilia ſacroſan-
cta quidē. ſꝫ mutabilia tm̄ et tꝑalia. De-
us enī eternus eſt. nec tm̄ aqua ⁊ oīs illa
corꝑalis actio q̄ agiť in baptiſmo et fit
ac trāſit eterna eſt. Ubi rurſus etiā ille
ſyllabe celeriter ſonātes ac trāſeuntes ni
ſi dicantˀ nō cōſecratˀ. Hec igiť oīa fiunt
ac tranſeunt: virtꝰ tm̄ q̄ ꝑ illa oꝑatˀ iugiť
manet. ⁊ donū ſpūale ꝑ qđ illa inſinuatˀ
eternū eſt. Quia ḡ nō venit legē ſoluere.
ſed adimplere. Ipſa nimirꝝ adimpletio-
ne abſtulit ea ꝑ q̄ adhuc ꝓmittebatˀ iplē-
dum qđ iā eſt cōpletū. Ac ſi vba illa tol-
leret naſciturꝰ. paſſurus. reſurrecturꝰ. q̄
tūc qm̄ hec futura erāt recte dicebantˀ et
inſtitueret dici natꝰ eſt paſſus eſt et reſur
rexit. q̄ nunc illis cōpletis ⁊ ob hoc abla-
tis recte dicuntˀ. Sicut ḡ iam ceſſant illa
verba. ſic ⁊ illa ꝑoris ꝑpli ſacramēta. qꝛ ꝑ
eū qui nō venit ſoluere legē. ſꝫ adimplere
iam impleta ſunt. et ideo tolli mutariqꝫ
debuerūt. Qđ ꝑmis quidē Chriſtianis
q̄ crediderūt ex iudeis donec tā cōtra di-
uturnā cōſuetudinē paulatim ꝑſuade-
rentˀ. atqꝫ ad intellectū ꝑfectū ꝑducerētˀ
Et qꝛ ſic erant nati atqꝫ inſtituti. ſinue-
runt eos ad tꝑs aplī paternū ritū ſuare.
qbus hoc opꝰ erat. vt eoꝝ moribꝫ ꝯgru-
erent ⁊ tarditati. Primꝰ itaqꝫ dei ꝓplus
anqꝫ leges ⁊ ꝓphetas adimplere veniret
Chriſtꝰ illa oīa q̄ huic ꝓmittebātˀ obſer-
uare iubebat. liber in eis q̄ hoc quo ꝑtine
rent intelligebant. Poſterior aūt ꝓplus
accedēs ad fidē qua iā Chriſtus veniſſe
paſſus eſſe reſurrexiſſe ꝑdicabatˀ. In his
quidē hominibꝰ q̄s iā talibꝫ ſacramentis
iſtitutos eadē fides inuenerat. nec coge
batˀ illa ſuare nec ꝓhibebatˀ. In his aūt
q̄ nulla generis vel cōſuetudinis vel con-
gruētie neceſſitudine retenti crediderant
etiā ꝓhibebatˀ. vt ꝑ eos iā inciꝑet appare
re illa oīa ꝓpter Chriſtū ꝓmittēdū iſtitu
ta fuiſſe quo veniēte ⁊ hec ꝓmiſſa implē-
te oporteret illa ceſſare. Sꝫ nūq̇d a chri-
ſtianis nō obſeruatˀ qđ ibi ſcriptum eſt:
Audi iſrael dn̄s deus tuꝰ. deus vnus eſt
Et illud: Nō accipies nomē dei tui īua-
num ⁊c. q̄ ſequuntˀ vtiqꝫ. Hec enī ſūt ꝓ-
cepta moꝝ. illa vo ſacramēta ꝓmiſſorū
Hec implentˀ ꝑ iuuantē grām. illa vo ꝑ
veritatē redditā. vtraqꝫ ꝑ Chriſtū ⁊ illā
gratiā ſemꝑ donantē nūc reuelantē. ⁊ il-
lā vitatē tūc ꝓmittentē. nūc exhibentē
quia lex ꝑ Moyſen data eſt. grā autē et
vitas ꝑ Ieſum chriſtū facta eſt

De gentiū ad fidē vocatione. Ex ſermone de pentecoſtes Cap. LXXXIII.

Seminauit igiť vt ſupius
dictū eſt ignꝰ ac ſanctificꝰ ſpūs
in aploꝝ corda ſermones. et vt
ſapiens adinuētor duodecī tibias fidei
in organo poſitas. nouo flatu īpleuit. di-
uerſiſqꝫ ſpiritalibꝫ currēs in fiſtulis apo-
ſtolicis cūctis vba diuine vtutis ſparſit
Oēs gētes delectabilē inuitauit ad ſonū
⁊ trinitatis ꝑdicauit myſteriū. Augꝰ.
in libro. de eodē. Tūc igiť in aplis
eſt impletū qđ tāto an̄ fuerat ꝓphetatū
Nō ſunt loquele neqꝫ ſmones quoꝝ nō
audiantˀ voces eoꝝ. Ut deinde ad ꝑdi-
candū euāgeliū diſtributi fecerint. qđ ſe-
quiť ibi: In omnē terrā exiuit ſonꝰ eorū.
⁊ in fines orbis terre vba eoꝝ. Quid enī
aliud ſpūſſanctꝰ in linguis omniū gētiū
ꝓnunciabat. qꝫ eis qui tm̄ vnā ſue gētis
linguā didicerāt donabat. niſi oēs gen-
tes euangelio credituraſ. vt primo vnuſ-
quiſqꝫ fideliū. poſtea vo linguis omnibꝫ
loqueretˀ ipſa ecclīe vnitas. Idē in
alio de eodem. Oportebat inq̇t pati
Chriſtū ⁊ reſurgere a mortuis tertia die
⁊ ꝑdicari in noīe eiꝰ penitētiā ⁊ remiſſio-
nē peccatoꝝ in oēs gētes. incipiētibus a
hieroſolymiſ. A hieruſalē ḡ incepit. ⁊ ad
nos ꝑuenit. Et hic eſt ⁊ ibi eſt. Nō enim

vt ad nos veniret inde diſceſſit· ſ₃ creuit
nõ migrauit ¶ Augꝰ. in ſer. ꝺ Epi-
phania. Nũc ḡ chariſſimi vt filij grẽ ⁊
heredes vocationẽ veſtrã videte et ma-
nifeſto iudeis ac gentibꝫ Chriſto tanq̄
angulari lapidi ꝑſeuerãtiſſima dilectio-
ne coherete. Vtroſqꝫ ſibi lapiſ ille angu
laris applicuit· q̇ppe q̇ ſtulta mũdi elige-
re vt cõfunderet ſapiẽtes ⁊ nõ iuſtos vo-
care· ſ₃ peccatores venit· vt nec aliq̇s ma-
gnus ſupbiret· nec aliq̇s infirmꝰ deſpera-
ret. ¶ Fulgentiꝰ vnde ſ̃. Iſti ſunt
duo pietes q̇ ex diuerſa venerũt· ⁊ in la-
pide₃ q̇ factꝰ eſt in caput anguli vnitate
fidei cõuenerũt. Vnꝰ paries venit ex iu-
deis. Alter venit ex gẽtibꝫ· longe a ſe di-
uerſi erãt qñ diuerſa credebãt· Poſituſ
eſt in medio lapiſ angularis q̇ a ſe vtrũqꝫ
parietẽ duceret ⁊ vtrũqꝫ vno noĩe nun-
cuparet· eſſẽtqꝫ vnũ cõmuniõe vocabuli
q̇ fierẽt in vna grã ſacramẽti. Per Chri
ſtum eni q̇ eſt pax nr̃a faciẽs vtrũqꝫ vnũ
iudei ⁊ gẽtiles facti ſunt vnũ· q̇bus fidei
vnitas vnum indidit noĩs chriſtiani vo-
cabulũ. Ad lapidẽ ḡ angularem vterqꝫ
paries venit· et verꝫ angulũ vnitas fidei
fecit.

¶ De admirabili mũdi cõuerſione. Augꝰ. de ciuitate dei. xxij. Cap. LXXXIIII

Ecce ergo mũdus iã cre-
didit qđ aliqñ incredibile fuit·
Videlicet corpꝰ Chriſti terre-
nũ poſt reſurrectionẽ in celũ eſſe ſublatũ·
paucis in ĩcredulitate manẽtibꝫ atqꝫ ſtu
pentibꝫ. Verꝫ ſi rẽ credibilẽ credidit mũ-
dus videãt q̃ ſtolidi ſunt q̇ mũdo credẽ
te nõ credũt. Si aũt incredibilẽ· ſ₃ vtiqꝫ
eſt ĩcredibile· videlicet ſic a mũdo credi-
tum eſſe quod eſt incredibile. Hec itaqꝫ
duo incredibilia videlicet reſurrectione₃
corpis noſtri· et rẽ tã incredibilẽ mundũ
crediturꝫ eſſe· deꝰ anq̃ vel vnũ iſtorꝫ fie-
ret· ambo ꝓdixit futura eſſe. Et vnũ q̇dẽ
iſtorꝫ incredibiliũ iã factũ eſſe videmus·
vt ſc₃ qđ erat incredibile crederet mũdꝰ.
Cur ḡ iã id qđ reliquũ eſt fore deſꝑemꝰ.
vt ⁊ hoc adueniat qđ ĩcredibile credidit
mũdus? S₃ ⁊ ipſe modꝰ q̇ credidit mũ-
dus incredibilior ſi inuenitꝰ· ſi attẽte cõſide
retꝰ. Diſciplinis q̇ppe liberalibꝫ ĩeruditos
⁊ omnino q̃ntũ ad pħorꝫ doctrinã accin
xit impolitos nõ peritos grãmatica· non
armatos dialectica· nõ inflatos rhetori-
ca· piſcatores Chriſtꝰ cũ fidei retibus ad
huiꝰ ſeculi mare pauciſſimos miſit· atqꝫ
ita vt ex oĩ genere tã multos piſces· ⁊ tã-
to mirabiliores q̃nto rariores ipſos etiã
pħos cepit. Iã ḡ tria ſunt incredibilia· q̃
tñ ſunt facta. Incredibile eni aiũt Chri-
ſtũ in carne reſurrexiſſe· ⁊ ĩ celũ aſcẽdiſſe·
Incredibile eſt mundũ rẽ tã incredibilẽ
credidiſſe· Incredibile eſt q̇₃ hoĩes igno-
biles· infirmos· imperitos· atqꝫ pauciſſi-
mos rẽ tã incredibilẽ tã efficacit' mundo
⁊ ĩ illo etiã doctis ꝑſuadere potuiſſe. Ho
rum triũ incredibiliũ ꝓmũ nolũt iſti cu₃
q̇bus agimꝰ credere. Secũdũ cogunt' et
veniũt cernere· qđ vtiqꝫ nõ vidẽt vñ ſit
factũ· ſi nõ credũt et tertiũ. Reſurrectio
certe Chriſti ⁊ aſcẽſio toto iam ꝓdicat' ⁊
credit' mũdo· verꝫ ſi credibile nõ eſt vnde
toto terrarꝫ orbe iã credita eſt? Si multi
nobiles docti ſublimes etiã ſe vidiſſe di-
xerunt· ⁊ qđ viderũt diffamare curarunt
eis mundũ credidiſſe nõ mirum ẽ ſi iſtos
adhuc credere nolle ꝑdurꝫ ẽ? Si aute₃
vt verꝫ eſt paucis obſcuris minimis et in-
doctis eã ſe vidiſſe dicẽtibꝫ atqꝫ ſcribẽti-
bus credidit mũdus: Cur pauci obſtina
tiſſimi q̇ remãſerũt ipſi mũdo iã credẽti·
adhuc vſqꝫ nõ credũt· q̇ ꝓpter ea vno ex-
iguo ignobiliũ infirmorꝫ ĩperitorũ hoĩu₃
credidit· q₂ tã in cõtemptibilibꝫ teſtibus
multo mirabiliꝰ diuinitas ſeipſam ꝑſua-
ſit? Eloquia nãqꝫ ꝑſuadentiũ q̃ dicebat
mira fuerũt facta nõ ꝟba. Quid·n· chri
ſtũ reſurrexiſſe· in celũ aſcẽdiſſe cu₃ carne
nõ viderãt· id ſe vidiſſe narrãtibꝫ non lo
quẽtibꝫ tñ· ſ₃ etiã miracula faciẽtibus· et
mirifica ſigna credebãt. Hoĩes q̇ppe q̇s
vniꝰ velut mſtũ duarꝫ linguarꝫ fuiſſe no-
uerãt· repente linguis omniũ gentiu₃ lo-
quẽtes mirabilit' audiebãt· ſ₃ ⁊ in via q̇

trāſituri erāt in ordine poſitos īnumera-
biles morbis varijs laborātes· vt ambu-
lantiū ſup eos vmbra trāſiret· cernebant
cōtinuo ſalutē recipe· ⁊ alia multa ſtupē-
da p eos facta in Chriſti noīe· Poſtre-
mo etiā mortuos reſurgere. Ecce tot īcre
dibilia trib⁹ illis incredibilib⁹ addim⁹· et
vt credat vnū īcredibile qđ de carnis re-
ſurrectiōe ⁊ aſcēſione dicit· multoꝝ incre
dibiliū teſtimonia tāta cōgerim⁹.

De cauſis euerſionis Hieruſalem p Titū. Iſidorus ſup. iiij. li. Regum. Cap. LXXXV.

SIcūt ait Heliſe⁹ poſtq̄ aſcēdit in bethel·i·in domū dni cōuerſus maledixit pueris blaſ-
phemātib⁹ ⁊ duo vrſi de ſilua exiert et ex
eis q̄dragītaduos interfecert. Ita Chri-
ſtus poſtq̄ in celū aſcēdit cōuerſus iude-
is maledixit· q̄ ad crucē inſultauerāt ipſi
dño ſaluatori· ſic illi heliſeo·i· ſaluti dei.
Deniq̄ q̄dragelimoſecūdo āno ſue aſcē
ſiōis imiſit duos vrſos đ ſiluis gētiū Ve
ſpaſianū ſcȝ ⁊ Titū· eoſq̄ crudeli ſtrage
deiecerūt· ſic illi vrſi puulos ab Heliſeo
maledictos lacerauerūt. Hiero⁹.i
li. de illuſtribus viris. Joſephus
Mathei fili⁹ ex hieroſolymis ſacerdos a
Veſpaſiano capt⁹· ⁊ cū Tito ei⁹ filio re-
lictus·i. xviij. antiq̄tatū libro manifeſtiſ-
ſime cōfitet· ꝓpter magnitudinē ſignorū
chriſtū a phariſeis īterfectū· ⁊ Johēz ba
ptiſtā vere ꝓphetā fuiſſe. Ac ꝓpter interfe
ctionē Jacobi apli hieroſolymā dirutaȝ
eſſe. Scribit aūt de ipſo dño hoc modo
Cum tpe fuit Jeſus ſapiens vir· ſi tñ eū
oportet viꝝ dicere. Erat enī mirabilium
operū patrator· ⁊ eoꝝ q̄ libent v̄a ſuſci-
piunt doctor· plurimos q̄ȝ ſui ſectatores
habuit tā de iudeis q̄ȝ de gētib⁹· ⁊ crede-
bat eſſe Chriſt⁹. Cūq̄ nroꝝ inuidia pn-
cipū eū cruci addixerit pilat⁹· nihilomi-
nus q̄ pmū dilexerāt eū pſeuerauerunt·
Apparuit enī eis die tertia viu⁹. Multa
hec ⁊ alia miracula ꝓphaꝝ carminib⁹ de
illo vaticināntib⁹· ⁊ vſq̄ hodie nō defuit
gēs chriſtianoꝝ ab illo ſortita vocabu-
lum. Greg⁹. in omel. xxxix. Ea-
dem q̄ȝ hieroſolymoꝝ ſubuerſio q̄ndaȝ
deſcripta ē ab ipſo dño: Romani pnci-
pes Tit⁹ ſcȝ ⁊ Veſpaſian⁹ denūciantur:
cū ab ipſo flēte dicit: Quia veniēt dies ī
te· ⁊ circūdabūt te inimici tui vallo· ⁊ co-
anguſtabūt te vndiq̄· ⁊ ad terrā proſter
nēt te. Hoc aūt qđ addit: Et non relin-
quēt in te lapidē ſup lapidem: teſtat iam
etiā ipſa trāſmigratio ciuitatꝭ eiuſdē· qꝛ
dū nūc in eo loco cōſtructa ē· vbi dñs ex
portā fuerat crucifix⁹· prior illa hierlm vt
dicit funditus eſt euerſa. Cui ex q̄ culpa
euerſionis ſue pena fuerit illata· oſtēdit
cū ſubiūgit: Eo ꝙ nō cognouerꝭ tps vi-
ſitatiōis tue. Creator enī omniū p incar
natiōis ſue myſteriū hāc viſitare digna-
tus eſt· ſ ipſa timorꝭ ⁊ amoris illius recor
data nō eſt. Vñ ⁊ iā p ꝓphetā ī increpa-
tionē cordis hūani· aues celi ad teſtimo-
niū deducūt· dū dī: Miluus in celo co-
gnouit tps ſuum· turtur ⁊ hyrundo ⁊ ci-
conia cuſtodierūt tps aduētus ſui· ꝓplus
aūt me⁹ nō cognouit iudiciū dñi. Fleuit
ergo pius redēptor pfide ciuitatꝭ ruinaȝ
quā ipſa ſibi nō cognoſcebat eſſe vēturā
Eiq̄ ab ipſo flēte dicit recte: Quia ſi co
gnouiſſes ⁊ tu· ſubaudi· fleres· nō modo
qꝛ neſcis qđ imminet· gaudes. Si enī a
cordis ei⁹ oculis īminētia mala nō eſſent
abſcōdita· ſic ī pſentibus proſperis non
eſſet leta

De vltima diſpſione apłoꝝ Euſebi⁹ in hiſtoria eccleſiaſtica li. iij. Cap. LXXXVI.

IGitur quadraginta annis poſt admiſſū piaculū impiorū pena dilatata ē iudeoꝝ· in
q̄bus oēs apli· p̄cipue tñ Jacob⁹ frater
dñi· q̄ hieroſolymitan⁹ epiſcop⁹ ꝯſtitut⁹
erat· indeſinēter ꝓplum cōmiſſe impietatꝭ
admonebat· ſi forte poſſent penitere ſce-
lera ⁊ vltrices flāmas lachrymaꝝ vberta
te reſtringere Idē in li. iij. Joſeph⁹

autē ſcribens quãtę clades iudęorū per-
cuſſerint gentē ꝑ omnē ſyriā in ſeditiõeſ
iudęoꝝ atrociſſimā refert exercitaꝫ fuiſſe
ſeuiciā · ita vt etiā illi q̇ ꝑ vrbes ſingulas
gentib⁹ admixti cõmanebãt in hoſtiū nu
mero cõputarent̃. Videſq₃ repletas eſſe
corporib⁹ inhumatiſ ciuitates ſeneſ cū par-
uulis ſil̃ mortuos iacētes fęminaꝝ abſq₃
vlla ſex⁹ reuerētia nudata in publico · re-
lictaq₃ cadauera atq₃ vniũſam ꝓuinciaꝫ
innumeris malis refertā. Sꝫ tñ h̃ tā di/
ro et tā atroci ſpectaculo multo grauius
eos futuroꝝ ac ꝑ dies augeſcentiū met⁹
atq₃ formido terrebat maloꝝ. ¶ Idē
in li. iij. Cuꝫ itaq₃ debitis iudęi cladi/
bus vrgerent̃ · apli dñi · cęteriq₃ diſcipuli
ad p̄dicandū v̄bū dei ꝑ ſingulas orbis
terrę prouincias dirigunt̃. Thomas vt
nobis tradit̃ ſortit⁹ eſt parthiā · Mathe⁹
ęthiopiā. Bartholomę⁹ citeriorē indiā
Andreas ſcythiā. Iohes aſiam · vnde et
apud epheſum eſt cõmorat⁹ atq₃ defun-
ct⁹. Petr⁹ x̄po ponthũ ꝛ galaciā · bithi/
niam · cęteraſq₃ cõfines ꝓuincias iudęis
dūtaxat p̄dicãs circũiſſe deprehēditur · ꝛ
ad vltimū in vrbe Roma ꝯmoratus ibi-
demq₃ capite deorſū diuerſo crucifixus ·
Qđ etiā ipſum ita fieri dep̄cat⁹ ē ne do/
mino exęquari videret̃. De Paulo aūt
q̇d dicā q̇ ab hieruſalē vſq₃ ad illiricum
euãgeliū Chriſti repleuit · et ad vltimuꝫ
ſb̃ Nerone martyriū duxit. ~~Ecclia q̃z q̃
hierofolymis fuerat~~ · h̃ ita ꝑ ordinē ī ter-
tio libro explanationū geneſeos origeneſ
exponit. Ecclia q̊ꝫ quę hieroſolymis fue-
rat cõgregata reſpõſo a deo accepto iu/
bet̃ emigrare · ꝛ ad opidū qđdā pellā no-
mie trãſ iordanē trãſire · q̊ ablatiſ ex vrbe
ſãctis ac iuſtis viris tā de vrbe ſacrilega ·
q̄ȝ de ꝑplo impio fieret loc⁹ cęleſti vindi/
ctę ꝑ excidiū patrię · euerſiõiſq₃ ſumēdę.

¶ De multiplici ſtrage iudęorū
Egiſipp⁹ li. v.

Cap. LXXXVII

Anno ergo primo dela-
ti īperij veſpaſiano iudęa bel-
lis aſꝑeris vel ſeditionib⁹ domeſtiſ lace-
rabat̃ · ternoq₃ p̄lio ciuitas hieruſalē in/
tra ſe laborãs vexabat̃. Nulla reqes erat
nullęq₃ inducię · h̃ momētis oīb⁹ dimica-
bat̃ · ꝛ innumeri iugulabãt̃. Manãs ſan-
guis vniũſa replebat · ꝛ q̄ſi ꝓfluui⁹ etiaꝫ
ꝑ īteriores tēpli receſſus decurrebat. Ita
ſanguine incēdio ruina fame toti⁹ vrbis
et terra ſuccidebant̃ · nulluſq₃ loc⁹ peri-
culo vacabat · nulla fugiendi copia erat ·
vbiq₃ pauor atq₃ clamor · gemit⁹ moriē-
tiū · deſperatio viuentiuꝫ vt miſerabiles
diceres eos q̇ remãſerant · beatos q̇ obie-
rant. Quõ decepta es ciuitas ꝑplis tuis
expugnata armis tuis q̄ ſolebas ſine ar-
mis vincere · ſine p̄lio hoſteꝫ ferire cū ꝓ te
dimicarēt angeli · tibiq₃ militarent fluct⁹
maris · hiat⁹ terrę · fragores cęli. Ecce ha
bes qđ petiſti. Ignoſce tibi hodie Bar/
rabã viuere · Ieſū x̄po mortuū eſſe. In te
nãq₃ ſeditio regnat · pax ſepulta eſt · vt
crudeli⁹ pereas a tuis q̄ȝ ſi perires ab ali/
enis · In tēplo igit̃ ipſo ꝓ vnguētis bene
olētibus · ꝓ thimiatherijs bñ ſpirãtibus
ꝓ diuerſoꝝ floꝝ odorib⁹ · ḡuis īſepultoꝝ
cadaueꝝ fetor erat · q̊s pluuia diſſolue/
rat · q̊s flãma cõbuſſerat · q̊ſq₃ ſol calefe/
cerat. Neq₃ enī eoꝝ corꝑa q̇ vel ī tēplo ·
vel circa plateas necabant̃ humare q̇ſq₃
vacabat · q̄ bellū eos inter ſe occupabat
magiſq₃ feriēdi q̄ȝ humãdi cura vniũſoſ
tenebat · nihilq₃ magis in calamitatibuſ
tantis q̄ȝ miſericordia perierat · quę ſola
ſolet alleuiare miſerias · ſolari erumnas.
Quidã tñ latrones in alios ſeuiētes · q̇
fetorē occiſoꝝ grauit̃ ſuſtinebant · de mu
ro reliq̇as defunctoꝝ in ꝓfunda p̄cipua
deijciebãt. Itaq₃ Tit⁹ Veſpaſiani fili⁹
q̇ bellū a patre ſuſcepat ꝯſpect⁹ p̄ruptos
cadaueꝝ plenos ſanieq₃ dilaceratiſ viſce/
rib⁹ innatantē aſꝑexit · alte ingemuit. Et
man⁹ eleuãs ad cęluꝫ teſtabat̃ ſibi illud
nequaq̄ȝ aſcribēdū q̇ veniã dare voluiſ/
ſet ſi deditio proceſſiſſet. Expectaſſe ſe vt
pacē rogarēt: paratū incolumes ſeruare
ſi bellū depoſuiſſet. Mãneo quoq₃ aſſere
bat ꝑ vnã portã ſibi editã. cxv. mortuoꝝ

additis.dccclxxx. funeribꝰ elata. idq3 ſolo eoꝝ numero collectū q̄ mercede publica forent ſepulti. p̄ter illos q̄s ſepelierant ſui. Que aūt ſepulta vbi vt e muro deijcerent cadauera: Pleriq3 etiā viri non ignobiles ad Titum cōfugiētes .dc. defunctoꝝ p̄ portas elata numerata eſſent cōmemorabāt. eoꝝ q̄3 cadaueꝝ q̄ nequiuerūt efferri ꝓpter infinitā multitudinem fuiſſe numeꝝ ineſtimabilē. Nāq3 ad templū venerāt. etia3 pleriq3 de orbe vltimo ad ꝑcandū in die feſto

De his qui trāſfugerūt ad romanū exercitū.
Cap. LXXXVIII

Pleriq3 autē ex his q̄ ad romanos cōfugerāt cū accepto cibo aluum purgarēt burrones aureos egerebāt q̄s ꝑus abſorbuerāt cū fugā adornarēt. ne deꝑhēſi nō ſolū diſpendio. ſ3 etiam periculo cōmuni forent Nam inſidiatores oīa ſcrutabant̄. Auriq3 p̄ter latrones habere quēq3 ſcelꝰ ducebat̄. Hoc itaq3 auꝝ iudei poſtea ſpecie mirabili inter inquinamēta legebāt. Aliq3 q̄dā aſſynꝰ ꝯperit. ⁊ ab vno ī omnes opinio manauit. q3 videlicet h̄ genꝰ hominū p̄ceps ad auariciā patū ad verſutiā incultā atrox ſit q3 refugiat. Nihil tā turpe q3 penurie ſtudio erubeſcat. A ſyris itaq3 in arabim diffuſa ē fama quibꝰ nō minor eſt auaricia feritaſq3 barbarice ꝓpior īmanitati q3 facti eſſent auro iudei. Quoſcūq3 igit̄ aduenietes cernunt diripiūt ipſi licet ꝯtra legē deditiōis. ꝯtra ꝑmiſſu3 ceſarꝭ. q̄ nō licebat eos occidi. Incidūt etiā adhuc iuuenes cruentiſq3 manibꝰ vētris euiſcerant. ſcrutantq3 aluum ⁊ inter eiꝰ manātia purgamēta inq̄runt auru3. Deniq3 nocte vna duo milia fere viroꝝ tali flagicio ſūt diſcaſſa. Alia q̄3 g̅nis in his qui ad romanos trāſfugerant accidit erumna. Nā deſuetis officijs edēdi vbi copia data ē alimēti cepit eſſe cibꝰ oneri. qui ꝑus erat vſui. Nulla vis erat dentiū vt mādērēt cibū. obriguerāt interiora viſceꝝ. obſtructi erāt ductꝰ ciborꝫ vſus pierat. auiditas creſcebat. Ruebāt miſeri ſup̄ cibos. ⁊ infantiū more morſus medicabāt̄ inualidos. ꝓpli viſis alimētꝭ ipſo gaudio deficiebāt. ⁊ int̄ exoptatos ſibi cibos īteribāt. Eratq3 lachrymabilis pōpa. cū ples a cibo ſurgerēt ad piculu3 q̄3 ad ſalutis remedium. Inflabātur enī inſolito cibo q̄ſi q̄dā hydropis morbo. Et ſi edēdi auiditatē modi neſcia ſupra mēſurā ingerebāt̄. repētino farri cibo diſrūpebant̄. Nihil enī miꝝ eſt ſi exhauſtis periculo cibꝰ eſt. Deniq3 poſt biduanum ieiuniū ſi q̄s auidꝰ aliq̄d ſūpſerit ſtatim crudeſcit. Nōnulli tñ eoꝝ euaſerūt q̄dā arte pēſantes cibi moderamīa donec ad ſuos vſus caro rediret edēdi diſſueta

De magnitudine famis obſeſſorum.
Cap. LXXXIX.

Deſtructis igit̄ et exuſtis edificijs tēplo finitimis inſup̄ ⁊ porticibꝰ. ptim a romanis. ptim ab ipſis iudeis nuda iā erat tēpli facies. ac ſeua hominū fames inſidiabāt̄ inuicē ſibi q̄s cui raperet cibū. ⁊ vbi alimēti ſuſpicio in bellū. Necabāt̄ etiā chariſſimi. ibi diſcutiebant̄ defūcti ne q̄s int̄ eorum amictus lateret cibꝰ. Ore apto ſic rabidi canes auraꝝ captātes ſpiramina. huc et illuc circūferebat̄ duce inopia. ⁊ cu3 alia famis ſolacia nō reperirent detrahebant ſcoria ſcutis vt cibo ſibi eſſent q̄ p̄ſidio eſſe nō poſſent. Mādebāt calciamentum nec pudor erat pedibꝰ ſolutū ore ſuſcipe ⁊ lingua lambere. Vetuſte q̄3 palee q̄ fuerant olim ꝓiecte. nō mediocri ſtudio reqrebant̄. ⁊ ſi q̄s reperat grandi p̄cio mercabat̄. ſceleris nefas vrbē tota3 repleuit. vt vnuſquiſq3 parricidalis cōniuīj miſterium exhorruit

De ſubuerſiōe vrbis ⁊ captiuitate reliquiaꝝ.
Cap. XC

Peruenit etiam ad romanos huiꝰ immanitas facti. Nā ⁊ pleriq3 ad hoſtē confugerunt

hoc horrore ꝑterriti. Quo cōꝑerto ceſar
in felicis terre cōtagiū execrās talia ꝓte-
ſtabat᷑ manꝰ ad celū eleuās. Ad bellū q̄-
dem venimꝰ. ſ; nō cū hoīb; . qn̄ potiꝰ aduꝰ-
ſus beluaꝝ rabiē dimicamꝰ. Nā ⁊ fere ſu
os fetꝰ diligūt quos etiā in fame nutriūt.
⁊ q̄ alienis paſcunt᷑ corꝑib; a cōſimiliū
feraꝝ abſtinēt cadaueribꝰ. Hoc vlt᷑ om-
nē acerbitatē eſt vt mēbra q̄ genuit mat᷑
deuoret. Mūdus ego ſū ab h̄ contagio.
cur me abſoluo quecūq; es poteſtas ī ce-
lo: Scis ſcis ꝑfecto . q2 intimo affectu pa
cem frequent᷑ obtuli . ⁊ qd̄ nō pudet dice
re victor rogaui qm̄ eis ꝑcere volui. Sꝫ
q̇d facerē repugnātib; . q̇d aduꝰſus ſuos
furētib;: Nā ⁊ ipſi nos ſepe de muri hor-
tati ſunt dimicare . ne grauiꝰ perirēt a ſu-
is q̄; a nr̄is . Et ego plerūq; poſitꝫ armis
qm̄ a ſuoꝝ ſedib; nō deſinebāt ipſi . ī bel-
lum rediȷ̄ vt obſeſſos liberarē nō ꝑderem
His dictis arietes tēplo iuſſi admoueri.
Deniq; fugiētib; ſeditionū actorib; cū
exureret᷑ tēplū . romani ſigna ꝓſuerunt.
inter eiꝰ circūitū ⁊ cōtra portā orientalem
ſacrificauerūt ſūmis vocib; ꝑdicātes im
peratorē Titum. Sacerdotes aūt roga-
bant vitā . quos et aque inopia . et eſtus
incendiȷ̄ finitū macerabat ſiti . q̄s Titus
iuſſit occidi. Reſpōdens aī degenerꝫ eſſe
in tēplo ⁊ minimi cuperēt ſuꝑuiuere. Jo-
hanni q̄; ⁊ Simoni ac ceteris ſeditionū
p̄ncipib; indulgentiā poſtulātib;: Reſpō
dit: Serū neq̇ſſimi tēpꝰ ad miſericordiā
poſtulatis cū iā q̇d reſeruet᷑ nihil relictū
ſit . pacē offerebam . ⁊ nō recepiſtis . ꝑcere
volebā nec ſinebatis . ꝑlia ſuſpendebam
⁊ vos irruebatis. Et nūc ꝓplus extinctus
eſt . templū ardet. Quid adhuc ſtatis ar
mati: Arma ponite q̄ſi victi . viuere do-
nab; vobis . ⁊ ſi nō meremini. Titꝰ ergo
q̄uis ad iracundiā ꝓuocatꝰ . ꝓpoſitū ſuū
nō ſoluit faſtigiȷ̄ regalis cōtuitu . ſ; cōfu-
giētes recepit ſoliꝰ pietatis intuitu. Nec
romani multa iā cede feſſi vite indulgen
tiā abnuebāt . ſtudioq; captiua mācipia
vendēdi ad reſeruādā ſalutē ꝓmptiores
erāt plurimi venales . ſ; pauci emptores.
qm̄ ⁊ romani dedignabant᷑ in ſeruitutē
habere viros iudeos . ⁊ nec iudei ſuperāt
q̇ redimerēt ſuos. Itaq; die gorpei men-
ſis octaua ciuitas ē cōcremata. Ceſa ꝓo
ꝑ omne tps obſidiōis aſſerūt . decies cen
tena milia. Captiui q̄; abducti ſūt iude
orum ad nonagīta ſeptē milia. Hu
go floriacenſis in eccleſiaſtica
hiſtoria. Feſſi nimiꝝ mlta cede roma-
ni querebāt . q̇b; captiua mācipia vēde-
rent. Sꝫ q2 plurimi venales ⁊ pauci em-
ptores nō veniebāt . nō deferūt q̇ trigin-
ta mācipia vno nūmiſmate mercarent᷑

De miſerabili ſtatu iudeorū ꝑ orbē diſperſorum. Iſidorus. ſuꝑ Gen̄. Cap. XCI

Itaq; populꝰ ille iudaicꝰ
īfidelis q̄ndā ꝑ Chaim deſig-
tus maledictꝰ eſt a terra . i . ab ec
cleſia q̄ aperuit os ſuū in confeſſione pec-
catoꝝ accipe ſanguinē Chriſti q̇ effuſus
eſt in remiſſionē peccatoꝝ omniū. In ip-
ſa q̇ppe terra quā Chriſtꝰ portauit . i . ī eiꝰ
carne ipſi oꝑati ſunt ſalutē noſtrā . cruci-
figēdo Chriſtū q̇ mortuus eſt ꝓpter deli-
cta nr̄a. Et vere nūc inde vagꝰ ⁊ ꝓfugus
gemit ac tremit ꝓplus ille . ne etiā regno
terreno ꝑdito occidat᷑ . iſta viſibili morte.
veꝝ ne occidas inq̇t eos dn̄e . ne qn̄ obli-
uiſcant᷑ ꝓpli legis tue. Idcirco poſuit do-
minus in eo ſignū . vt nō interficeret oīs
q̇ inueniſſet eū . Et hoc reuera valde mi-
rabile eſt . ꝙ oēs gentes q̄ romanis ſubiu
gate ſunt . in romanoꝝ ſacroꝝ ritū trāſie-
runt . eorūq; ſacrilegia obſeruāda ⁊ cele-
branda ſuſceperūt: Genꝰ aūt iudaicū vel
ſub paganis regib; . vel ſb̄ chriſtianis ſi-
gnū legis ⁊ circūciſionis ſue q̇ diſtinguit᷑
a ceteris gētibus ac ꝓplis nō amiſit. Sꝫ
omnis imꝑator vel rex q̇ eos ī regno ſuo
inuenit . cū ipſo ſigno reꝑerit nec occidit.
Idem ꝓplus ꝑ Cham mediū Noe filiū

deſignatus fuit· quia nec primatū apl'oꝝ
tenuit· nec vltimus in gentibus credidit·
Viditq; nuditatē patris· qꝛ conſenſit ī
necē domini ſaluatoris· poſt hoc nuncia-
uit foris fratrib' ſuis. Per eum quippe
manifeſtū eſt qđ erat in ꝓphetia ſecretū·
Ideoq; factus eſt ſeruus fratꝝ ſuorum·
Quid enī eſt aliud hodie gens ipſa niſi
quedā ſcriniaria chriſtianoꝝ baiulās le-
gem et ꝓphetas ad aſſertionis eccleſie te-
ſtimonium· vt qđ nunciāt illi ꝑ litteram
nos honoremus ꝑ ſacramētū. Aug'.
ſup pſ̄. Codicem itaq; portat iudeus
vnde credat chriſtianus· librarij noſtri fa-
cti ſunt iudei. Codices ab inimicis profe-
rimus vt alios inimicos confundamus·
Idem cōtra fauſtū li. j. Ad ali-
quem enī vſum ſanctoꝝ ordinat' a ſūmo
deo omnis cecitas impiorū· qui ꝑ equi-
tate regiminis ſui bene vtit'· etiam malis
vt qui ſuo arbitrio viuunt iniuſte· illius
iudicio diſponantur iuſte. Ergo ne pro-
phetias Chriſti naſcituri· mira facturi·
indigna paſſuri· morituri· reſurrecturi·
aſcenſuri· euāgeliū per omnes gētes diſ-
ſeminaturi finxiſſe crederent' illi qui eum
apoſtolis erant annūciaturi· magnū qđ
actum eſt in vſum noſtrū de infidelitate
iudeorum· vt idē ipſi q̇ h̄ ꝓpter ſe nō ha-
berent in cordib' ꝓpter nos haberēt ī co-
dicib'. Nec tñ libris illis auctoritas mi-
nuitur· ſed etiam auget'. Nam ⁊ ipſa eo-
rum cecitas ibi ꝑdicta eſt· vnde magis nō
intelligendū veritatē teſtimoniū ꝑhibēt
veritati· quia cum eos nō intelligunt li-
bros a quib' nō intelligēdi ꝑdicti ſunt·
hinc etiā eos veraces oſtēdūt. Hie-
ro'. ſup Eſaiam: li. ij. Abſtulit dñs
ab hieruſalē iuxta verbum ꝓphete omne
robur panis· et omne robur aque. Ha-
bent quippe iudei panē ſcripture· ſ; abſq;
robore. Legūt enī ſcripturas· ſed non in-
telligunt· tenent mēbranas ⁊ Chriſtum
qui in membranis ſcriptus eſt ꝑdiderūt·
Idem in libro. xiiij. Deniq; nomē
inquit meū tota die blaſphematur· in ſy-
nagogis veſtris ſubauditur. Ibiq; iu-
dei ter per dies ſingulos ſub nomine na-
ʒareorum maledicta in Chriſtū et chri-
ſtianos. Idem in libro. xiij.
Sed vtinam inquit o Jacob attendiſ-
ſes mandata mea· facta fuiſſet quaſi flu-
uium pax tua· et ſemen tuum ſicut arena
Nam ⁊ vſq; in preſentē diem inſtar ver-
miculorum iudei pullulant filios ac ne-
potes.

Inuectio contra cecitatē eorū· Auguſtinus ī ſer. quodā. Cap. XCII.

Vos autē conuenio nūc
o iudei q̇ vſq; hodie negaſtis
filium dei. Nonne vox veſtra ē
illa quādo eum videbatis miracula faci-
entem atq; temptātes dicebatis: Quo-
uſq; animas noſtras ſuſpēdis? Si tu es
Chriſtus dic nobis palam: Ille autem
cum vos ad conſideratione miraculorū
mittebat vt ei teſtimonium diceret· non
verba ſed facta dicēs: Opera que ego fa-
cio ipſa teſtimoniū perhibent de me· voſ
autem non cognoſcentes ſaluatorē· qui
operabatur in medio terre veſtram ſalu-
tem· in malo adijcientes dixiſtis: Tu de
te ipſo teſtimonium dicis· teſtimoniū tu-
um non eſt verum. Sed ad hoc ille quid
vobis reſponderit aduertere noluiſtis:
Nonne in lege veſtra reperitur ſcriptū:
ꝙ duorum hominum teſtimonium ſit ve-
rum. O legis preuaricatores intendite
legem· in qua non tantū duo· ſed etiam
plures inueniuntur chriſti teſtes. Idē
in expoſitione ſymboli. O iudei
demones qui corda veſtra poſſederunt·
dixerunt: Scimus quis ſis· quid veniſti
ante tempus perdere nos? Vos autem
dixiſtis: Tu de teipſo teſtimonium per-
hibes· teſtimonium tuum non eſt ve-
rum. Sed nō intelligētes actiones ve-
ſtras· egiſtis cauſas noſtras. Quantū
laboraſtis vt Chriſtus crucifigeretur· et

latro dimitteret? q̄ʒtum laborastis· q̄ʒtū ſudaſtis? ſ; oīs iſte labor vr̄ fructus eſt noſter. A vobis occidit Chriſt⁹· nob resurgit Chriſt⁹. Chriſti reſurrectioneʒ opprimere voluiſtis pecunia milites corrū pendo· ⁊ ecce reſurrectio ei⁹ toto iā celebrat̄ mūdo. Et qđ dediſtis totū pdidiſtis· et implere nō potuiſtis qđ voluiſtis. Jam aſſumpt⁹ in cęlū ſedet ad dexterā patris diſperſit vos p vniūſas natiōes· vt vbiqʒ ꝓphetias de ipſi⁹ natiuitate paſſione· reſurrectione· aſcēſione pferatis· atqʒ lucernam legis tanq̄ȝ lignea candelabra ſenſu carētia gētib⁹ miniſtretꝭ. Qđ ꝓpterea factū eſſe cognoſcite· ne gētes hęc ipſa q̄ acta ſunt oīa dn̄ a nobis p̄dicant̄· dicāt a nobis eſſe cōficta. Hāc etiā ipſā diſperſionē veſtrā Dauid ꝓpheta declarat fuiſſe p̄dictā· dicēs: Ne occidas eos ne qn̄ obliuiſcāt̄ ꝑpli mei· ſ; diſperge illos ī virtute tua· ⁊ depone eos ꝓtector meus dn̄e Jtaqʒ ꝓferte codices ꝓpheticos o iudei inimici vt ex ipſis alij cōuincant̄ inimici· id eſt· pagani. Cōfundimini q̄ lucernam legꝭ habētes in manib⁹ alijs lumē p̄betis ⁊ vos ī eā intēdere nō curatꝭ. Hiero⁹ vbi ſ. li. v. Erit inq̄t ꝓpheta· altare domini in medio terre ęgypti· ⁊ titulus dn̄i iuxta terminū ei⁹. Reſpōdeant hic iudei de lege p̄ceptū eſt· vt altare nō fiat niſi ī vno loco/quē elegerit dn̄s· cū hic apte dicat Eſaias· ꝙ ęgyptij colāt dn̄ʒ ī hoſtijſ ⁊ muneribus. Jdē in li. ix. Deniqʒ conuertet̄ ait liban⁹ in chermel. Hic q̄ʒ tria reſpōdeant iudei ⁊ amici ſimpliciꝭ tm̄ hiſtorię· q̄ fruct⁹ nō querūt in arbore· ſed folia tm̄ vmbrāqʒ verboꝝ q̄ cito areſcit ac deperit: quō liban⁹ q̄ mons fenicis ē· trāſlatus ſit· vel cōuerſus in montē carmelū q̄ chermel hebraice dictus eſt. Leo papa in ſer. đ epiphania. Veruʒ pdiderūt iudęi ſucceſſionē regū· placationē hoſtiaꝝ· locū ſupplicationū· ordineʒ ſacerdotū. Et cū hęc oīa experiant̄ eſſe finita nō vidēt in Chriſtū eſſe tranſlatum Jſidor⁹ vbi ſ. Nunqd ait Chaim cuſtos fratris mei ſū ego? Fallax chaim ignorātia iudęorum eſt falſa negatio Aug⁹. in ſer. de ſymbolo. O cęcitas iudęorū· o furia freneticorꝝ· qđ aliud fuit dicere· nō hūc dimittas ſ; Barraban vt Chriſtus occidat̄· qui ſuſcitauit mortuuʒ· ⁊ latro dimittat̄ vt adhuc perpetret homicidiū

Confutatio eorum ex teſtimonijs ꝓphetaꝝ. Jdem in ſermone de natiuitate domini Cap. XCIII

Procedant nunc ex lege veſtra· non tm̄ duo· ſed vel plures teſtes Chriſti· et cōuincant auditores legis· ⁊ non factores. Dictu Eſaia teſtimoniū Chriſto: Ecce inquit virgo concipiet et pariet filiū· ⁊ vocabit̄ nomē eius Emanuel· qđ eſt nobiſcū de⁹ Accedat ⁊ alius teſtis Baruch loquēs de Chriſto: Hic eſt inq̄t deus noſter· et nō eſtimabit̄ alius abſqʒ illo q̄ īuenit omnem viā ſciētię· ⁊ dedit illā Jacob puero ſuo· ⁊ Jſrael dilecto ſuo. Poſt hoc in terris viſus eſt· ⁊ cū hominib⁹ cōuerſatus ē· Ecce duo teſtes idonei ex lege vr̄a· ex q̄r teſtimonio nō ſunt cōpuncta corda vr̄a Sʒ alij atqʒ alij ex lege Chriſti teſtes introducant̄· vt frontes duriſſimę inimicorum cōterant̄. Veniat ⁊ ille Daniel ſanctus iuuenis quidē ętate· ſenior vo ſcientia ac manſuetudine conuincat oēs falſos teſtes· ⁊ ſicut cōuicit ſeniores impudicos· ita ſuo teſtimonio conterat Chriſti inimicos. Cū venerit ſanctuſſanctoꝝ ceſſabit vnctio vr̄a. O infideles iudęorum agnoſcite veniſſe ſanctūſanctoꝝ. Jpſe ē enī ⁊ lapis ille abſciſus de mōte ſine manibus cōcidentiū· i· Chriſt⁹ nat⁹ de virgine ſine manib⁹ cōplectētiū· q̄ tm̄ creuit vt mōs magn⁹ fieret· vt vniūſā faciē tre īpleret. De q̄ ⁊ ꝓpha dicit: Venite aſcēdamus in montē dn̄i. Dauid q̄ʒ de illo ait: Mons dei mons pinguis· mons in quo beneplacitum eſt deo habitare in eo. Dic et tu Moyſes legiſlator dux populo iſrael teſtimoniū Chriſto· ꝓphetaʒ

inq̄t excitabit vobis de⁹ de fratribꝫ v̄ris ⁊ oīs aīa q̄ nō audierit ꝓphetā illū exterminabit᷑ de ꝑplo ſuo. Prophetā ꝟo dictū ipſū audi in euāgelio Chriſtū: Nō ē inq̄t ſine honore ꝓpheta niſi ī patria ſua. Accedat ⁊ Dauid ſanctus teſtis fidelis et cui⁹ ſemine ꝓceſſit ipſe cui teſtimoniū dicit lex ⁊ ꝓphete: Adorabunt inq̄t eum oēs reges oēs gētes ſeruiēt ei. Vis audire cui: Dixit enī dn̄s dn̄o meo ſede a dexteris meis. Donec ponā īimicos tuos ſcabellū pedū tuoꝝ. Et preſſi⁹ alibi. Principes cōuenerūt ī vnū adūſus dn̄m ⁊ aduerſus Chriſtū ei⁹. Accedat ⁊ ali⁹ teſtis. Abachuc videlicet ꝓpha. Dn̄e inq̄t cōſideraui opa tua ⁊ expaui. Quid iſte mirat⁹ eſt ⁊ expauit opa dei? Nūq̄d fabricā mūdi? Abſit. Sꝫ audite q̄d expauit. In medio inq̄t duū aīaliuꝫ cognoſceris Qui quouſqꝫ deſcēdiſti expaueſcere me feciſti. Verbuꝫ ꝑ qđ facta ſunt oīa caro factū in ꝑſepe iacuiſti. Agnouit bos poſſeſſorē ſuū ⁊ aſin⁹ ꝑſepe dn̄i ſui. Deniqꝫ q̄d ē ī medio duū aīaliū cognoſceri: niſi aut in medio duoꝝ teſtamētoꝝ. aut ī medio duoꝝ latronuꝫ. aut in medio Moyſi et Helie cū eo in mōte ſermocinātiū? Ambulauit verbū ⁊ exiuit in campū. carnē ſe fecit ⁊ in nobis habitauit. Hoc ⁊ Hieremias ait: Poſt h̄ in terris viſus eſt. et cū hoīb⁹ ꝯuerſat⁹ eſt. Ecce quō cōueniūt ſibi teſtes ꝟitatis. ⁊ cōuincūt filios falſitatis.

De teſtimonijs euāgeliorum Cap. XCIIII.

Sufficiūt vobis hec o iudei infideles vel adhuc ad veſtrā cōfuſionē alios introducemus ex lege veſtra teſtes. vt illi teſtimonium ꝑhibeāt. cui ꝑdura mēte dicebāt inſultātes. Tu de teipſo teſtimoniū ꝑhibes Qꝫ ſi velim ex lege ⁊ ꝓphetis oīa colligere q̄ de illo ſunt ꝑdicta. facili⁹ me tps deſeret q̄ꝫ copia ꝟboꝝ. Verūtamē ſenē illuꝫ ex gēte v̄ra natū. h̄ in errore veſtro nō relictū Symeonē videlicet ſanctū. q̄ meruit teneri decrepit⁹ in hac luce. quouſqꝫ videret verā lucē in mediū introducā. quē quidē iam etas cōpellebat ire. h̄ expectabat ſuſcipe. quē ſciebat venire cū admonitus eſſet a ſpūſancto ſe an̄ nō moritu q̄ꝫ videret Chriſtū dei natū. quem ⁊ cognoſcēs prexit ad templū. Vbi autē eū portari matris manib⁹ vidit ac diuinam infantiā pia ſenectus agnouit infantem ipſum in manibus ſuſtulit. Ille quidem Chriſtum ferebat. ſed Chriſtus ſeneꝫ regebat. regebat qui portabatur. ne ille an̄ promiſſum a corpore ſolueret᷑. Quid tamen dixerit. quid confeſſus fuerit aduertite inimici nō Chriſti. ſed veſtri. Benedicens ergo ſenex ille deuꝫ. exclamauit ⁊ dixit: Nūc dimittis ſeruū tuum domine ⁊c. Illi quoqꝫ Iohānis parētes videlicet Zacharias ⁊ Elizabeth. iuuenes ſteriles in ſenecta fecūdi teſtimonium Chriſto dicant ⁊ ipſi. Tu puer inq̄t ꝓpheta altiſſimi vocaberis. ꝑibis enī ante faciē dn̄i parare vias ei⁹. Ipſiqꝫ matri ꝟgini Elizabeth ait: Vnde hoc mihi vt veniat mater dn̄i mei ad me? Ecce enī vt facta eſt vox ſalutatiōis tue ī auribꝫ meis exultauit in gaudio infās ī vtero meo. Intelligēs nimirum Iohēs q̄ mater domini ad ſuam matrē venerat intra ipſas anguſtias ita adhuc poſit⁹ motu ſalutauit queꝫ voce nō poterat. Qui poſtea etiā ipſe Iohānes precurſor illius ⁊ amic⁹ humil᷑ ac fideliſſimus ſeruus teſtis idoneus effect⁹ tanto maior in natis mulierum erat. q̄nto eſtimabatur eſſe quod non erat. h̄ ille ſe non eſſe exclamabat dicens: Non ſuꝫ ego queꝫ me putatis eſſe. ſed ecce venit poſt me. cuius non ſum dign⁹ ſoluere corrigiam calciamenti eius. O fidelis teſtis et amice q̄ntum te humiliaſſes. ſi ad corrigiam calciamenti eius ſoluendaꝫ te dignū eſſe dixiſſes. Sed dn̄ etiā hoc te nō eſſe dignum dicis. iudeis falſis teſtib⁹ cōtradicis. Et hec quidem dicta ſunt a te. anteq̄ꝫ Chriſtus viſus eſſet a te. Qui cū ad te veniſſet ipſe videlicet excelſus. humilis gratia ſue diſpenſatiōis implende.

vt a te ſuſcipet baptiſmũ · q̇ nullũ habe/
bat omnino peccatũ . Quid reſpõderis·
q̇d cognoueris·q̄le teſtimoniũ ꝓtuleris:
audiãt inimici: Ecce inq̇t agn⁹ dei q̇ tol/
lit peccata mũdi. Et adiecit: Ego a te de
beo baptiçari· ⁊ tu venis ad me: Agno/
uit ſeru⁹ dñm·agnouit originalis pecca/
ti vinculũ obligat⁹ ab oĩ nexu peccati li/
berũ. Agnouit iudicẽ paranymph⁹ ſpon
ſum·creatura creatorẽ. Nã ⁊ hęc Johis
vox eſt: Qui habet ſponſam ſponſus eſt
Amicus aũt ſponſi ſtat ⁊ audit eũ· ⁊ gau
det ꝓpter vocẽ ſponſi.

De teſtimoniis paganorum Cap. XCV.

Sufficiũt vobis iudęi tã/
ti teſtes ac teſtimonia ex lege
vr̃a· ⁊ ex gẽte vr̃a : An adhuc ĩ/
pudẽtia nimia audebitis dicere· ꝙ alte/
rius gẽtis vel natiõis hoĩes Chriſto de/
berẽt teſtimoniũ ꝑhibere Sꝫ ſi hoc dicit
Reſpõdet quidẽ ille vob: Nõ ſũ miſſus
niſi ad oues q̄ perierũt dom⁹ iſrael. Sed
ſicut vos in actib⁹ aploꝝ increpat Pau
lus dicẽs: Vob̃ pmũ oportebat annũci
ari verbum dei· ſ; qꝛ illud repuliſtis · nec
vos dignos ęternę vitę iudicaſtis: Ecce
inq̇t cõuertimur ad gẽtes . Oſtendamus
igit̃ ex gẽtib⁹ teſtimonium Chriſto fuiſſe
ꝓlatũ· qꝛ nõ tacuit ꝟitas clamãdo etiã
ꝑ linguas inimicoꝝ ſuoꝝ: Nõne qñ ille
poeta facũdiſſim⁹ inter ſua carmina dice/
bat: Jã noua ꝓgenies cęlo dimittit̃ al/
to. Chriſto teſtimoniũ ꝑhibebat: Verũ
hoc in dubiũ veniet niſi ⁊ alios idoneos
teſtes pluraqꝫ dicẽtes ex gẽtib⁹ in mediũ
introducam⁹. Illũ itaqꝫ regẽ q̇ veſtraꝫ
ꝑdomuit captiuãdo ſupbiã Nabucho/
donoſor·ſcꝫ regẽ babylonię nõ ꝑtermit
tam. Dic inq̇ꝫ o Nabuchodonoſor q̇d
in fornace q̇ tres viros iuſtos miſiſti iiu/
ſte·q̇d reuelatũ fuerit tibi : Nõne inquit
tres viros miſim⁹ in fornacẽ ligatos·ſed
ecce video q̄ttuor viros ſolutos deam/
bulantes in medio ignis·nullaqꝫ corru/
ptio eſt in eis· ⁊ aſpect⁹ quarti ſilis eſt fi/
lio dei: O alienigena vñ hoc tibi: q̄ lex
q̇s ꝓpheta tibi annũciauit filiũ dei: Nõ/
dum q̇ppe mũdo naſcit̃· ⁊ ſimilitudo naſ
centis a te cognoſcit̃. Quis h̃ tibi annũ/
ciauit·niſi qꝛ te diuin⁹ ſic ignis int⁹ illu/
minauit· vt cũ illic apud te captiui tene/
rentur inimici iudęi ſic dicẽs teſtimoniũ
filio dei: Sed quia ĩ ore duoꝝ vel triũ
teſtiũ ſtat omne verbũ·ſicut ipſe domin⁹
contumaciã veſtram confutans ait : In
lege veſtra eſt ſcriptum· Tertius etiã te/
ſtis ex gentibus introducat̃ vt teſtimoni
um veritatis ex omni ꝑte roboret̃. Quid
ſibylla vaticinando clamauerit ·etiã de
Chriſto·ſicut videlicet iam ſupius reci/
tatum eſt in medium proferat̃·vt ex vno
lapide frontes vtroꝝũqꝫ iudęorum ſcꝫ ⁊
paganoꝝ percutiant̃·atqꝫ ſuo gladio ſi/
cut golias omnes Chriſti hoſtes feriant̃.
Credo iam vos o inimici iudęi tãtis ita
teſtibus obrutos·ipſaqꝫ veritate eſſe cõ/
futatos· vt nihil vlt̃ repugnare·nihilqꝫ
debeatis quęrere

Leo papa i ſermone d paſca domini.

Quid aũt
illud fuit ꝙ ⁊ iudęis intellectum abſtulit
⁊ ſapientum mundi corda turbauit ·niſi
crux filij dei·quę imprudentium euaneſ/
cere ꝑhiam in iſraeliticã fecit caligare do/
ctrinam. Inconſequens eñi ⁊ irrationa/
bile videbatur animo recipere ꝙ creato/
rem omnium naturarum in hominis ve/
ra ſubſtãtia virgo intemerata peperiſſet.
Vt ęqualis patri filius dei·qui vniũſam
impleret ac contineret furentiũ manibuſ
comprehendi·iniquoꝝũ iudicio condem/
nari· ⁊ poſt illuſionũ dedecora cruci ſe af/
figi permiſiſſet. Sed in his omnibus ſũt
ſimul hũilitas hominis· ⁊ celſitudo dei/
tatis ·nec miſericordię ratio maieſtatem
obſcurat miſerẽtis·quia de ineffabili po/
tentia factum eſt·vt cum homo ver⁹ eſſet
in deo inuiolabili · et deus verus in car/
ne paſſibili ·conferret̃ homini gloria per
contumeliam ·incorruptio per ſuppliciũ·
vita ꝑ mortẽ·placuitqꝫ deo per ſtulticiã
prędicationis ſaluos facere credentes vt
mirabilior fieret conſtantia fidei ex diffi/
cultate credendi

Exhortatio eoꝝ vt reſipiſcant Aug⁹ cōtra qncꝫ hereſes Cap. XCVI.

Quid ergo agitis o iudei
q̇ occidiſtis filiū dei? Nolite de-
ſperare qm̄ ſunt reliquię hoīs pa
cifico. bibite ſanguinē quē fudiſtis. Nō
eſt qd̄ horreatꝭ. qꝛ fuſus eſt ſanguis medi-
ci. ⁊ factū eſt medicamentū frenetici. Gu
ſtate g̊ ⁊ videte qm̄ ſuauis eſt dominus.
¶ Leo papa in ſer. vñ. ſ. xij. Nā
qꝛ primi hoīs vniuerſa poſteritas vno ſil'
vulnere ſauciata corruerat. nec vlla ſan-
ctoꝝ merita cōditionē poterāt illatę mor
tis euincere. Venit e cęlo ſingularis me-
dicus multis ſignificationibꝫ frequenter
nunciatꝰ. ⁊ ꝓphetica diu pollicitatiōe ꝓ-
miſſus q̇ in forma dei manēs. nihilcꝫ ꝓ-
prię maieſtatis amittēs. in nr̄ę carnis ani
micꝫ natura oriet' ſine cōtagione ꝑuari-
cationis antiquę. ſolꝰ enī beatę virginis
natus eſt filiꝰ. abſcꝫ delicto nō extraneꝰ
ab hoīuꝫ genere. ſꝫ alienꝰ a crimine. in q̊ il
lius ad imaginē ⁊ ſimilitudinē cōditi. et
ꝑfecta eſſet innocētia ⁊ xp̄a natura cū de
Adę ꝓpagine vnꝰ exiſteret. in quo diabo
lus qd̄ ſuū diceret nō haberet. Qui dū ī
eum ſęuit. quē ſub peccati lege nō tenuit
ius impię dominationis amiſit. Effuſio
nācꝫ ſanguinis iuſti ꝓ iniuſtis tā potens
fuit ad ꝑuilegiū. tā diues ꝑciū. vt ſi vni-
uerſitas captiuoꝝ crederet in redēptorē.
nulla vincula retinerēt tyrānica. qꝛ ſicut
ait aplus: Vbi abundauit delictū ſup-
abundauit ⁊ grã. Cūcꝫ ſub peccati ꝑiu-
dicio nati poteſtatē accepꝑint ad iuſtici-
am renaſcēdi validiꝰ factū eſt donum li-
bertatis cꝫ debitū ſeruitutꝭ. ¶ Idem
in. xiij. Libertatē quidē innocentię na-
tural' quā ꝑmoꝝ parentū ꝑuaricatiōe ꝑ-
didimꝰ. nulla ſanctoꝝ ꝑcedentiū recepe-
rūt merita. qm̄ omnē captiuę poſteritatiſ
obſtruxit ꝓgeniē lata in trāſgreſſores ſen
tentia. ⁊ nemo exors dānationis extitit.
qꝛ nullꝰ a crimine liber fuit. ſꝫ redemptio
ſaluatoris opꝰ diaboli deſtruēs. ⁊ pecca-
ti vincula rūpens. ita magnę pietatis ſuę
ſacramentū diſpoſuit. vt vſcꝫ ad cōſum
mationē quidē mūdi ꝑfinita generatio-
nū plenitudo decurreret. ſꝫ originis reuo
catio ꝑ iuſtificationē indiſcretę fidei ad
oīa retro ſęcula pertineret. Incarnatio
q̇ppe xp̄i ⁊ occiſio ac reſurrectio Chriſti
facta eſt iniquoꝝ ſalꝰ fideliū. ac ſanguis
vnꝰ iuſti q̄ nobis donauit. q̇ eū ꝓ recō-
ciliatione mūdi credimꝰ fuſum ſꝫ cōtulit
patribꝫ q̇ ſīliter credidere fūdendū. Er-
go reſipiſce tandem iudęę. reſipiſce. ⁊ ad
redēptorē tuū infidelitate depoſita ꝯuer
tere. Noli tui ſceleris immanitate terreri
q̇n redeas. nō iuſtos ſꝫ peccatores vocat
nec impietatē tuā repellit. q̇ ꝓ te cuꝫ cru-
cifixus eſſet orauit. Immitē patrū tuorū
ſententiā ſolue. necꝫ te patiaris eoꝝ ob-
ſtringi maledicto. q̇ clamātes de Chri-
ſto: Sāguis eiꝰ ſup nos ⁊ ſup filios nr̄os
criminis ſui facinꝰ trāſfuderūt in te. Re-
dite iudęi ad miſericordiaꝫ ⁊ vtimini cle
mētia remittētis. qꝛ ſęuicia vr̄ę iniq̇tatis
cōuerſa eſt in cauſam ſalutꝭ. viuit quem
perire voluiſtis. cōfitemini negatū. ado-
rate venditū. vt vobis bonitas illiꝰ ꝓſit.
cui vr̄a malignitas nocere nō potuit.

Exhortatio ad fideles ex gentibus vt in bono ꝑſeuerēt. Idez in ſer. d' nati. dñi Cap. XCVII

Vos aūt dilectiſſimi qꝛ ꝑ
ineffabilē grām dei eccl'ia fide-
liū eſt ꝯſecuta qd̄ carnaliū iudę
orū nō meruit ſynagoga. dicēte Dauid
Notū fecit dñs ſalutare ſuū in cōſpectu
gentiū reuelauit iuſticiā ſuā. Et Eſaia ſi-
milit' ꝑdicāte: Populꝰ q̇ ſedebat ī tene-
bris vidit lucē magnā habitātibꝫ ī regio
ne vmbrę mors lux orta ē eis. Et iterum
Gētes q̄ te nō nouerīt te īuocabūt. ⁊ ꝑpli
q̇ neſciūt te fugiēt ad te. in die nr̄ę ſalutꝭ
exultemꝰ. ac ꝑ nouū teſtamētū ī eiꝰ ꝯſor-
tiū aſſūpti. cui dr̄ a pr̄e: Filiꝰ meus es tu
ego hodie genui te. Poſtula a me ⁊ da-
bo tibi gentes hęreditatem tuam. et poſ-
ſeſſionem tuam terminos terrę. In ad-
optantis nos miſericordia gloriemur.

ſicut enĩ ait apl'us: Nõ accepiſtis ſpũm ſeruitutis iterꝫ in timore. ſ accepiſtꝫ ſpũm adoptionis filiorꝫ in q̃ clamam⁹ abba pr̃ Itaqꝫ dignũ eſt atqꝫ cõueniẽs vt teſtantis patris voluntas ab adoptiuis filijs ĩpleat͛. Et apl'o dicẽte: Si cõpatimur et cõglorificabimĩ. humilitatis Chriſti ſint cõparticipes q̃ facturi ſũt gl'ie coheredes Crux eteni Chriſti q̃ ſaluãdis eſt impenſa mortalib⁹ ꝛ ſacramentũ eſt ꝛ exemplũ. Sacramentũ quo ꝟtus implet͛ diuina. Exemplũ quo deuotio incitat͛ humana quia iugo captiuitatis emptis ꝛ iam ĥ pſtat redemptio vt eã ſeq̃ poſſit imitatio Nam ſi mũdana ſapiẽtia in ſuis erroribus ita gl'atur. vt quẽ ſibi ducem quiſqꝫ delegerit. ei⁹ opiniones ꝛ mores oĩaqꝫ inſtituta ſectet͛. quę nobis erit cõmunio nominis Chriſti niſi vt ei inſepabiliter vniamur q̃ eſt via ꝟitas ꝛ vita? Sicut ipſe teſtatur: Via ſcꝫ conuerſationis ſanctę. veritas diuinę ſcripturę. vita beatitudinis ſempiternę. Collapſa enĩ in parentibus ꝑus hũani generis plenitudine. ita miſericors de⁹ creatę ſuę ad imaginẽ ſuã factę p vnigenitũ filiũ Jeſum chriſtum voluit ſubuenire. vt nec extra naturã eſſet naturę repatio ꝛ vltra ꝓprię originis dignitatis ꝓficeret ſecũda cõditio. Felix ſi ab eo nõ declineret qđ deus fecit. felicior ſi in eo maneat qđ refecit. Multuꝫ fuit a Chriſto accepiſſe formã. ſ plus ẽ in chriſto habere ſubſtantiã. Suſcepit enĩ nos in ſuã poteſtatẽ illa natura q̃ ſe in q̃s voluerit mẽſuras benignitatis inflectit. nec vſqꝫ cõuerſationẽ mutabilitatis incurrit

¶ Idem de paſſione dñi. Ad ꝓmerendã ergo ſãctiſpũs eruditionẽ illuminatarũ mentiũ ſe vigor erigat. ꝛ nõ ſit cõtempt⁹ ordinẽ facti noſſe. niſi etiã ipſam rationẽ impenſę ſibi pietatis inſpiciat vt auctorẽ ſuũ humana natura ſciẽdo q̃tũ ab eo ſit dilecta plus diligat. Miſerẽdi enĩ noſtri cauſam de⁹ ſua pietate nõ habuerit. ꝛ mirabilior eſt ſecũda hominum generata q̃ꝫ ꝑma cõditio. qꝛ plus eſt ĩ nouiſſimis ſeculiſ reperiſſe dñm qđ perierat q̃ꝫ a ꝑncipio feciſſe qđ nõ erat ¶ Glo. ſup epl'am ad Romanos. Suſcepit autẽ infirmos noſter medic⁹ iudęos ac gentiles vt ait apl's. Judęuꝫ quidem ita ſuſcepit vt eſſet miniſter. i. apl'us ꝛ p̃dicator eorꝫ ad cõfirmãdas. i. veraces oſtendẽdas ꝓmiſſiones patrꝫ. Et ſic iudeos ꝓpter veritatẽ. ſic ꝛ gẽtes aſſumpſit per miſericordię ꝟitatem. Ideo gentes honorare deũ ſup miſericordia conuenit qua videlicet eas nõ eis ꝓmiſſus. nec ad eos miſſus ſuſcepit. ac velut oues alienas ſcꝫ ad ouile ſuũ adduxit

¶ Q iudei nõ ſunt ab illis deſpiciẽdi ſed adiuuãdi. Glo. ibidẽ. Cap. XCVIII.

Quod aũt ꝛ iudęi poſſint aſſumi ad rep̃mendã ſupbiam quorundã gentiliũ fortaſſe dicẽtium totũ illud gen⁹ poſt paſſionẽ domini eſſe damnatũ. videlicet ꝓpter incredulitatẽ. ꝓbat idẽ apl'us p naturę ſilitudinem dicẽs. q ſi delibatio ſancta ẽ. id eſt. ſi pauci de illis velut ad experimẽtũ toti⁹ maſſę ad fidẽ aſſũpti. vt apl'i ꝛ alij diſcipuli ſunt ſancti. tũc ꝛ maſſa. i. ipſũ genus põt ſanctificari. Cũ enĩ vni⁹ ſbſtãtię delibatio ſit cũ maſſa. nõ põt eſſe delibatio ſancta ꝛ maſſa immũda. qꝛ delibatio eſt de maſſa. Et ſi radix ẽ ſancta. i. ſi patriarchę a q̃b⁹ humorẽ fidei ꝯtrahũt ſancti fuerũt. i. illi q̃ de ipſorꝫ genere exercuerũt ĩ eorꝫ fide fundati ſãcti erũt. Radix enĩ bona bonũ ſuccũ in ramos diffũdit. vbi fructus boni ſaporis fit. Et ſi q̃ aliq̃ ex ramis naturalib⁹ ſũt fracti. i. ipſi blaſphemi et impij de ppl'o iudęorꝫ a ꝓmiſſiõe ſũt exciſi. Tu aũt o gẽtilis cũ eſſes oleaſter. i. ſterilis ꝛ amar⁹. naturalit͛ inſert⁹ ĩ illis es. i. aliena opatiõe cõiunct⁹ in loco fractorũ ꝛ fact⁹ es ſoci⁹. i. pticeps radicis. ſ. patriarcharꝫ ꝛ ꝓphetarꝫ ꝛ pinguedinis apl'orꝫ. q̃ prę oĩb⁹ habẽt ſpũꝫ radicꝫ incꝫ oliuę. i. ppl'i iudaci fructiferi. i. añ aduentũ Chriſti: noli gl'ari aduſus ramos videlicet p incredulitatẽ fractos. Et ſi enĩ putata ẽ

oliua·nō tamē amputata. Nec iudȩi cā
genti obiecti ſūt·ſ; q: nō crediderūt apo/
ſtolis occaſionē ꝑdicādi dederūt. Itaqꝫ
ſaluti gentiū cōgaudeat·nō infirmitati
iudȩoꝝ inſultet. Facile quippe decipi va
let q̄ malis alienis gaudet ¶ Leo pa
pa inſer. de paſſione domini.
Repugāt quidem iniq̄tas iuſticię·cęci/
tas luci·mēdaciū ꝟitati·ſ; de ſeuicia ob
luctātiū de ſcelere crudeliū obtinuit Ieſ⁹
ęternę diſpoſitionis effectū. Et ſic huma
no generi ſua morte cōſuluit vt ſacramē
tum nō negaret ſalutis·etiā ꝑſecutorib⁹
ipſis. Qui enī venerat vniu̍ſis credētib⁹
oīa peccata indulgētia generali cōdona
re·nec iudaicum voluit crimē excludere·
Quorū itaqꝫ ꝑfidiā deteſtamur·eorūdē
fidem ſi cōuertant̄ amplectimͣ·ꝛ imitan/
tes miſericordiā dn̄i q̇ ꝓ eis a quib⁹ cru/
cifix⁹ eſt orabat. Nos q̄z cū beato Pau
lo noſtras iungim⁹ ꝑces·ꝛ vt ille popul⁹
miſericordiā cōſequat̄ optam⁹·ob cuius
offenſionē grām reconciliationis accepi/
mus·q: ſicut ꝑ magiſtꝝ gentiū dicit̄. Cō
cluſit de⁹ oīa in incredulitate vt omniuꝫ
miſereat̄. ¶ Idem de Epiphania
ſer.v. Qđ igit̄ ad veram ꝑtinet chari/
tatem quā ex eruditione dominica debe/
mus etiam inimicis noſtris·ꝛ optādum
nobis eſt ꝛ ſtudendū·vt hic ꝓplus·q: ab
illa ſpūali patrū nobilitate defecit·inſe/
rat̄ arboris ſuę ramis. Multū enī iſta be/
niuolētia quā ideo delictū eoꝝ fecit nob̄
locū miſericordię·vt eos fides nr̄a reuo/
caret ad ęmulationē ſalutis recipiendę·
priorū nāqꝫ vitā nō ſolū ſibi decet vtilē
eē·ſ; etiā alijſ·vt qđ apud eos agi nō po
teſt verbis obtineat̄ exemplis

¶ Q frustra meſſiam preſtolant̄
Idem de natiuitate domini.
ſermo.ix. Cap. XCIX

Cum interrogāte domi/
no Ieſu iudęos cui⁹ filiū dice/
rēt Chriſtū: Reſpōdiſſent Da/
uid: Confeſtim dn̄s cęcitatē illoꝝ argu/
ens ait: Quō ergo Dauid vocat eū do/
minum dicēs: Dixit dn̄s dn̄o meo ſede
a dexteris meis. Incluſiſtis vobis iudȩi
intelligētię viā eius dū ſolā naturā car/
nis aſpicitis tota vox veritatis luce ꝑma
priuaſtiſ·expectantes ſm vr̄ę ꝑſuaſionis
fabuloſa figmēta Dauid filiuꝫ de ſola
ſtirpe corporea·dū ſpem veſtram in hoīe
tm̄ cōſtituitis·deū dei filiū repuliſtis·vt
qđ nobis cōfiteri glorioſum eſt vobis ꝓ/
deſſe non poſſit. Nam ꝛ nos interrogati
cui⁹ filius ſit Chriſt⁹: voce apl̄i confitemͣ
ꝙ factus eſt ex ſemine Dauid ſm carneꝫ
ꝛ de ipſo initio euangelicę ꝑdicationis
inſtruimur legentes: Liber generationis
Ieſu chriſti filij Dauid. Sed ideo a ve
ſtra impietate diſcernimur·quia queꝫ ex
progenie Dauid hominē nouim⁹ eſſe na
tum·eundē ſm ꝙ verbum caro factū eſt
deum deo patri credimus coęternū. Vn̄
ſi teneres o iſrael tui nominis dignitateꝫ
ꝛ ꝓphęticas denunciationes·nō obcęca/
to corde ꝑcurreres Eſaias tibi euangeli/
cam panderet veritatē·ꝛ non ſurdus au
dires diuina inſpiratione dicentē: Ecce
virgo concipiet ꝛ pariet filium·ꝛ vocabit̄
nomen eius Emanuel·quod interpretа/
tum eſt nobiſcum deus·quem ſi in tanta
proprietate non videbas ſacri nomi/
nis·ꝛ in dauidica ſaltem voce didiciſſes
ne contra teſtificationē noui ꝛ veteris te/
ſtamenti Ieſum chriſtum Dauid filiuꝫ
denegares·quē Dauid dominū non fa
teris. ¶ Auguſtinus in expoſiti/
one ſymboli. Expectatꝭ quidē ꝛ vos
iudȩi vt veniat qui ventur⁹ videlicet ſm
prophętias antiqui temporis et profecto
veniet·ſed no: ſicut vultis veniet excel/
ſus·qui humilis a vobis eſt interfectus·
et videbitis iudicantem quem contēpſi/
ſtis miracula facientem. ¶ Iſidorus
ſuper geneſim. Ecce pueri Abrahę cū
aſina expectantes·nec ad locū īmolatio/
nis Yſaac ꝑuenientes. Sic·n. Abrahā vni/
cū ꝛ dilectū ſuū deo victimā obtulit filiū

Ita dñs vnigenitū filiū ſuū ꝓ nob̄ om/
nibus tradidit. Et ſicut Yſaac ſibi ligna
portauit in q̇bus erat imponendus· ita et
Chriſtꝰ lignuꝫ ſuę crucis in humeris ge/
ſtauit· in qua erat crucifigēdus. Duo au
tem ſerui dimiſſi nec ad ſacrificij locū ꝑ/
ducti· iudęos ī duas ꝑtes ſalomone pec
cante diuidēdos ſignificabāt· q̇ cū ſerui/
liter viuerēt ⁊ carnaliter ſaperent· paſſio/
nem Chriſti nō intelligebant. Aſinꝰ aūt
ille iudęoꝝ inſenſatā ſtulticiam deſigna/
bat· quę oīa ſacramēta portabat· ⁊ qd̄ fe
rebat neſciebat. Cęcitas inq̇t aplꝰs ex ꝑ/
te contigit ī iſrael. Quid eſt aūt expecta/
te hic cū aſino· niſi donec ītrauerit gētiū
plenitudo? Et quid eſt poſtq̄ꝫ adoraueri
mus· niſi ſacrificium dñicę crucis imple/
tum ꝑ gētes fuerit ꝑ̄dicatū? Quid autē
eſt· tunc ad vos reuertemur? Hoc eſt vt
plenitudo gentium intret· ⁊ ſic omnis iſ/
rael ſaluus fiet.

¶ Qualiter ab antichriſto deci/pient̄. Glo. ſuꝑ Job. v. cap. Cap. C

Ego inquit dñs veni in
noīe patris mei· i· vt pater glo/
rificet̄ ꝑ me· ⁊ nō accepiſtis me
vos iudęi· hoc eſt· nō credidiſtis me. Si
alius venerit in noīe meo· videlicet an/
tichriſtus q̇ nō dei· ſed ꝓpriā gl̄iam q̄ret
ac deū ſe eſſe dicet· illū accipietis· i· ei ad/
herebitiſ. Hoc eſt qd̄ aplus ait: vt credat
mendacio q̇ non credit veritati. Naſcet̄
aūt antichriſtꝰ in babylone de tribu dan
iuxta qd̄ ait Jacob: Fiat dan coluber ī
via· ceraſtes in ſemita mordens vngulaſ
eq̇ vt cadat aſcēſor eiꝰ retro. Cūq̄ꝫ vene
rit hieroſolymā circūcidet ſe dicēs iudę/
is: Ego ſuꝫ Chriſtꝰ vobis ꝓmiſſus· tunc
omnes iudęi rędificabunt templū a ro/
manis deſtructū· ibiq̄ꝫ ſedebit dicens ſe
eſſe deū. Sicut enī in Chriſto oīs pleni/
tudo diuinitatis habitauit· ita in anti/
chriſto plenitudo malicię· ⁊ oīs iniq̇tas
habitabit· quia in ipſo erit caput omni/
um maloꝝ diabolus videlicet qui eſt rex
omniū ſuꝑborum. Cōpleta quidē acceſ/
ſione ad romanū imperiū· ⁊ ad obedien/
tiam eccleſię romanę aderit diſceſſio ab
īperio vtroq̄ꝫ. Similit̄ adimpleto miſe/
ricordię tp̄e quo plenitudo gentiū ad fi
dem ingredit̄· diſceſſio a fide reuelabit̄·
qn̄ ſcꝫ refrigeſcet multorum charitas· ⁊
abūdabit iniq̇tas. Et tūc ille vnicus vi/
delicet antichriſtꝰ vt dicit aplꝰs· parata
ſibi ſede reuelabit̄· i· manifeſtabit̄. Cuiꝰ
aduētus ſ̄m oꝑationē ſathanę erit· qui
totū faciet inſtigante ⁊ cooꝑante diabo/
lo qui illū poſſidebit. Nō tamē ſine ſen/
ſu ſicut frenetici· agūt q̇ culpā nō habēt
de malis quę faciunt. Nam ſi tanq̄ꝫ fre/
neticus a diabolo vexaretur· nō ei q̇dq̇d
ageret imputaret̄. Veniet aūt in oī vtu
te videlicet poteſtatis humanę ac diuiti/
arum abundantia· ⁊ oſtendet ſigna ⁊ ꝓ/
digia· ſed mendacia· quia ꝑ arteꝫ nō ve
ram· ſed magicā faciet illa. Ideo quoq̄ꝫ
dicunt̄ mendacia· quia cōfirmabūt mē/
dacium· id eſt· illū eſſe deū. Tūc ergo ſa/
thanas ſoluet̄· ac ꝑ illuꝫ antichriſtus in
omni virtute ſua mirabiliter quidem ſ̄
mēdaciter oꝑabit̄. Ambigui tn̄ ſolet eſſe
vtrum ideo ſigna illa dicantur mēdacia
quia non vera vt videbuntur erūt· imo
fantaſtica· id ē· quia mortales ſenſus de/
cipiet per fantaſmata· vt qd̄ vere non fa
ciet videatur facere· vel ideo quia ⁊ ſi ve
ra ſint· per hoc homines ad mendaciū di
uina permiſſione trahentur. Erit enī ad/
uentus eius vt ait apoſtolus· in omni ſe/
ductione iniquitatis eis qui pereunt· q̄ꝫ
minis et blandicijs ⁊ omnibus alijs mo/
dis ſeducet eos qui perditioni dediti ſūt
Nam quia veritatem charitatis non ac/
ceperunt· id eſt· Chriſtum· qui charitatē
omnibus oſtendit ac veritateꝫ promiſſi/
onum impleuit. Ideo mittet illis deus
operationem erroris· id eſt· ad eos veni/
re permittet illum qui eſt ipſa malicia· q̄ꝫ
pater eſt omnis malicię ⁊ iniquitatis· vt
credant mendacium· id eſt· antichriſtum
eſſe deum

¶ Qꝛ ad pꝛedicationem Helię et Enoch conuertentur. Glo. ſup epiſtolam ad Ro. xi. ca. Cap. CI.

TAndem vero ad pꝛedica
tionem Enoch ⁊ Helię iudei
ad chꝛiſtū̃ conuertētur: ſicut di/
citur per Malachiā: Mittā vobis He/
liam theſbyten· qui conuertet coꝛda pa/
trum ad filios. ⁊ coꝛda filioꝝ ad patres
vt etiā filij intelligant ſicut patres· i· pro/
phetę prioꝛes intellexerant. Sic ·n· coꝛ
patrum ad filios cōuertetur cū̃ intelligē/
tia eoꝛum ad filios perducetur· ⁊ coꝛ fili/
oꝛum ad patres eoꝝ· dū̃ id quod ſenſe/
runt illi· ſentiant ⁊ iſti. Unde dicit apo/
ſtolus: Qꝛ cęcitas cōtigit in iſrael· non ex
natura ſ; ex culpa· nec ex toto ſed ex pte·
quia non omnes permanſerunt in illa cę
citate. Contigit inqꝫ nō ad ſemp ſed ad
donec plenitudo gentiū̃ intraret· i· ut in/
traret· ⁊ donec intraret· ut his verbis et
cauſa notetur ⁊ termin⁹ eiuſdē cęcitatis.
Et ſic videlicet· poſtqꝫ plenitudo genti/
um intraſſet omnis iſrael pꝛędicantib⁹
Enoch ⁊ Helia gentes ęmulando ſal/
uus fieret· ſic in Eſaia ſcriptum eſt: Ve/
niet ex ſion· i· ex iudeis ſm carnem q̇ eripi
at ⁊ auertat a Jacob impietatem· i· a iu/
dęis infidelitatem. Nunc quidem inte/
rim impietas a Jacob quaſi vi eripitur·
cum aliquis iudęoꝝ vix ad Chꝛiſtum
conuertitur· ſed tandē conuertentur vo/
luntarię· ſ· in fine ſęculi· quādo facile cō/
uertētur. Ne quis igit̃ eos interim deſpi/
ciat· quoniā ⁊ caſus eoꝛum ꝓdeſt· ⁊ pn̄t
reſtitui conuertendo ſe ad fidem chꝛiſti.
Illoꝝ̄ quippe delicto quo cęci dominū̃
occiderunt· vel quo verbū̃ dei repulerūt·
ſalus facta eſt gentibus ad quas relictis
iudęis apoſtoli conuerſi ſunt. Ex quoꝝ
voce in Actib⁊ apoſtoloꝝ dicit̃ ad iudę/
os videlicet per apoſtolos Barnabam
⁊ Paulum: Vobis opoꝛtebat pꝛimū̃
loqui verbū̃ dei· ſed quia repuliſtis il/
lud; ecce cōuertimur ad gentes. Sic igit̃
ex delicto quo verbum dei populus ille
repulit· ſalus gētibus fuit. Nihilomin⁹
etiam ex delicto quo iudęi chꝛiſtum occi
derunt· dum ipſi pꝛo peccato huiuſmo/
di a romanis vaſtati· ac per mundū̃ di/
uiſi· funditus a regno ſuo eradicati· cū̃ctꝭ
in teſtimoniū̃ ſunt non eſſe fictas de chꝛi
ſto ꝓphias· quas apoſtoli de ipſo genti/
bus expoſuerunt. Salus inqꝫ gentibus
per caſum iudęoꝛuꝫ facta eſt· ita ut illos
ęmulentur· i· iudęi gentiles imitent̃. Qꝺ
quidem ⁊ ſępe iam factum eſt· ⁊ plenius
in fine ſęculi fiet· quādo videlicet ipſi iu/
dęi chꝛiſtianis ęquentur in fide chꝛiſti.
Tunc enī Moyſi manus in ſinum reuo/
cabitur· tunc Moyſes noſter ad matrē
⁊ ad fratres reuertetur. Si autem ut ait
apoſtolus: illoꝝ̄ delicto ditatus eſt mū̃/
dus· ⁊ eoꝛum diminutio ⁊ abiectio diui/
tię ſunt gentiū̃ · quātomagis plenitudo
eoꝛum? Ac ſi diceret: Si malū̃ vertit eoꝝ
deus in bonum· i· in diuitias mū̃di· mul/
tomagis bonū̃ eoꝝ· ſ· in fine mū̃di quā/
do cōuerſa eoꝛum plenitudo ditabit gē/
tes doctrina ⁊ exemplo. ¶ Glo. ibidē
ix. Hinc ⁊ idem apoſtolus ſicut illā au/
ctoꝛitatē Oſeę: Vocabo non plebē meā
plebem meā ⁊c. de conuerſione gentium
exponit· ſic etiā mox auctoꝛitateꝫ Eſaię
ꝓ iudęis inducens· ita dicit: Eſaias aūt
ꝓ iſrael clamat· i· pꝛo iudęis ꝓphetiçat
aperte dicens: Si fuerit numerus filioꝝ
iſrael tāqꝫ harena maris reliquię ſaluę fi
ent· hoc eſt· licet ad modum harenę ſteri/
les ſint a gratia fidei ⁊ fructu operis boni
non tn̄ ideo radix patriarcharū̃ peribit
imo reliquię ſaluabū̃tur· i· illi quos inde
reliqui· ⁊ qui ab alijs relicti ſunt ut viles
⁊ pauci.

¶ De ꝑuerſitatę antichꝛiſti. Glo. ſuper ſecundā ad Theſſal. ij. ca. Cap. CII.

UBi autem dicit apoſto/
lus: Niſi pꝛimū̃ venerit diſceſ/
ſio· quidā codices habēt: Niſi

venerit refuga·qđ intelligit̃ de antichri/
ſto. Hūc·n·vocat refugam vtiqꝫ a dño
deo. Si·n·h̄ de oibꝫ impijs pōt dici me/
rito·q̄ntomagis de iſto·qđ etiā deſcribēs
ibidē ſubiūgit: Niſi reuelat⁹ fuerit hō pec
cati fili⁹ ꝑditionis·qui aduerſat̃ ꝛ extol/
litur ſup omne qđ dicit̃ de⁹·aut qđ coli/
tur· Reuelabit̃ inqꝫ·i·manifeſtabit̃·cui⁹
ſpecies iā ꝓcedit· qꝛ iā myſteriū iniq̄tatis
in mēbris ſuis opat̃·ꝛ dicit̃ hō·nō de⁹·to
tius peccati ꝑuus·filius ꝑditiōis·i·dia/
boli hominū ꝑditoris. Fili⁹ inqꝫ ei⁹ nō ꝑ
naturā ſꝫ ꝑ imitationē. Vel fili⁹ ꝑditio/
nis dī·qm̄ ꝑdēs alios ꝛ ipſe ꝑdet̃. Qui
ideo recte dī antichriſt⁹·qꝛ chriſto ꝛ mē/
bris ei⁹ aduſabit̃·ꝛ efferet ſe ſup oē qđ vl̃
falſa opinione vl̃ idolū vl̃ bn̄ficij gratia
vt q̄libꝫ ſctūs de⁹ dī·aut qđ ꝓo cultu ſi/
cut de⁹ trinitas colit̃. Hiero⁹. ſup
Danielē. Sicut aūt olim ꝓdictū eſt a
Daniele ꝓpha: Stabit in loco ei⁹ deſpe/
ctus·ꝛ nō ei tribuet̃ honoꝛ regi⁹ ꝛc. No/
ſtri·n·hec ꝛ ea q̄ ſequūt̃ exponūt de anti
chriſto q̄ futur⁹ eſt tpe vltimo. Hic nāqꝫ
de modica gēte·i·de ꝑplo iudaico naſci/
tur⁹ tā hūilis atqꝫ deſpect⁹ erit ut ei non
det̃ honoꝛ regius·ac ꝑ inſidias ꝛ fraudu
lēter obtineat ꝑncipatū·ꝛ romani ab eo
expugnēt̃ ꝛ ꝯterāt̃. Simulabit·n· ſe du/
cē fęderis·i·teſtamēti dei ac legis·ꝛ ingredie
tur vrbes ditiſſimas ꝛ faciet q̄ nō fecerūt
p̄res ei⁹. Cogitabit aduſus illos q̄s vo/
let legē dei derelinquere· ꝛ eleuabit̃ ꝯtra
oē qđ dī de⁹·ꝛ aduſus deū deoꝝ magni
fica loquet̃·ita ut ī tēplo dei ſedeat·ac ſe
deū faciat eiuſqꝫ volūtas dirigat̃ donec
ira dei cōpleat̃·nā ī ipſo erit cōſūmatio.
Ubi aūt interpretati ſum⁹·ꝛ in ꝯcupiſcen
tijs fęminaꝝ erit·ſeptuaginta trāſtulerūt
ꝛ ꝯcupiſcentijs fęminaꝝ non ſcīacebit.
Et h̄ facile de antichriſto pōt intelligi·
qꝛ ideo ſimulādo caſtitatē fingat·ut plu/
rimos decipiat. Multa q̄ꝫ deceptis mu/
nera tribuet ac t̄rā exercitui ſuo diuidet
quoſqꝫ terroꝛe nequerit·auaricia ſubiu/
gabit. Hic ꝯ̄ de Babylone vētur⁹ ꝑmū
ꝯ regē auſtri·i·ęgypti pugnabit· ꝑmoqꝫ
regnū ei⁹ ac poſtea libyas ꝛ ęthiopes ſu/
perabit. Eoqꝫ in t̄ra iſrł veniēte daturę
ſūt ei man⁹ vrbes multę vel ꝓuīcię. Idu
meā ꝓo ꝛ moabitidē ꝛ arabiā intactas
relinquet·qm̄ illuc ſctōꝝ cęt⁹ ad deſerta
ꝯfugiet. Pugnās aūt ꝯ egyptios ac li/
byas ꝛ ęthiopes atqꝫ ꝯteres tria de deē
coꝛnibꝫ·auditur⁹ eſt aduſū ſe bella ꝯſur/
gere de oꝛiētalibꝫ ꝛ aq̄lonis ꝑtibꝫ·q̄ ve/
niēs cū mag̃ multitudine ut ꝯterat ꝛ plu
rimos interficiat·figet tabnaculū ſuum in
apeduo iux̄ neapolim q̄ ꝑus emaus voca
bat̃·vbi incipiūt iudeę mōtana ꝯſurgere
Indeqꝫ ſe eriget ac hieroſolymoꝝ regio/
nem aſcendet.

De ꝑſecutione illi⁹ in ſctōs dei Aug⁹ de ciui. dei. li. xx. Cap. CIII

Interim aūt alligatus ē
ſathanas mille ānis ·ut legit̃ in
Apoc. q̄ videlicꝫ numero ꝑfe/
cto notat̃ tpis plenitudo·ſ·a paſſione do
mini vſqꝫ ad finē ſęculi. Qui⁹ alligatio
eſt eū nō ꝑmitti totā tēptationē exercere
quā pōt vl̃ vi vl̃ dolo ad hoīes ſeducen/
dos ī ꝑtē ſuā violēt̃ cogēdo vl̃ fraudulē
ter fallēdo. Qꝛ ſi ꝑmitteret̃ ī tā lōgo tpe
tātaqꝫ multoꝝ īfirmitate plurimos taleſ
q̄les id de⁹ ꝑpeti nō vult ꝛ fideles deijce
ret·ꝛ alios ne crederēt impediret·qđ ne
faceret alligat⁹ eſt. Tūc aūt ſoluet̃· qm̄ et
breue tēp⁹ erit. Nā tribꝫ ānis ꝛ ſex mēſibꝫ
legit̃ totis ſuis viribꝫ ſuoꝛūqꝫ ſęuitur⁹. Et
tales erūt cū q̄bꝫ pugnbit ut tāto ei⁹ īpetu
inſidijs vinci nō poſſūt. Si ꝓo nūqꝫ ſol
ueret̃ nūqꝫ ei⁹ maligna potētia oñderet̃·
min⁹qꝫ ciuitatis ſcē·i·eccl'ię fidel' patiētia
ꝓbaretur. minuſqꝫ ꝑſpiceret̃ q̄ꝫ magno
ei⁹ malo tā bn̄ dñs vſus ſit·q̄ eū cū oīno
a tēptatiōe abſtulerit ſctōꝝ: q̄nuiſ ab eo/
rū iterioꝛibꝫ hoibꝫ vbi ī deū credit̃·foꝛas
miſerit ut ei⁹ foꝛinſec⁹ īpugnatiōe ꝓfice/
rent·ꝛ in eis q̄ ſūt ex ꝑte ipſi⁹ alligauerit
ne q̄ꝫtū poſſet effūdēdo ꝛ exercēdo mali/
ciā innumerabiles infirmos ex q̄bꝫ eccle/
ſiā multiplicari opoꝛtet alios crediturus

alios credētes a fide pietatis hos deterre-
ret et illos frāgeret. Soluetur aūt in fine ſa
thanas ut quē forte adūſariū ſupauit
cū ingēti glīa ſui liberatoris aſpiciat dei
ciuitas. In eorum ſane q̄ tūc futuri ſūt ſan-
ctorum atq; fideliū cōparatione qd ſumus?
quādoqdē ad illos pbādos tāt⁹ ſoluetur
inimic⁹ cū q̄ nos etiā ligato tantis pericu
lis dimicamus. Quis et h tpis interuallo
quoſdā chriſti milites nō eſt dubitandū
fuiſſe et eſſe tā prudētes ac fortes vt etiā
ſi tūc cū ille ſoluetur inimic⁹ in hac morta-
litate viuerēt oēs inſidias ei⁹ atq; impe-
tus et prudētiſſime cauerēt et patiētiſſime
ſuſtinerēt. Hec aūt alligatō diaboli nō
ſolū facta eſt ex q̄ cepit etiā preter iudeā
in natiōes alias dilatari. h etiā nūc fit et
vſq; ad finē ſeculi fiet. q̄ videlicet ma-
lignus ille ſolui debet. Unicuiq; etenī
fideliū ille fortis tūc alligatur cū ab illo tāq;
vas ei⁹ eripiatur. Alijq; ſuccedūt alijs na-
ſcēdo donec h ſeculū finiatur quorum quoti-
die velut ī abyſſo cecis ac pfūdis cordi-
bus includatur. ¶ Ex glo. ſup Apoca-
ſis xj. Itaq; ſic legitur ibi: Ciuitatē ſan-
ctā conculcabūt i. eccliam pſequentur mini-
ſtri videlicet antichriſti mēſib⁹ qdragīta
duob⁹ i. trib⁹ ānis et dimidio qb⁹ regna-
bit antichriſt⁹. Et dabo inqt dn̄s duo-
bus meis teſtib⁹ Enoch videlicet et He-
lie ſubaudi grām doctrine et pphetabūt
mille ducētis ſexagīta dieb⁹ i. p̄dicabunt
trib⁹ annis et dimidio ſicut ipſe p̄dicauit
chriſt⁹. Et h facient amicti ſaccis pn̄iam
ſcz p̄dicātes et exēplo ſui oſtēdētes. Cūq;
finierint teſtimoniū ſuū beſtia i. antichri-
ſtus q̄ aſcēdet ad regnū pugnabit cōtra illos
diſputatiōib⁹ acrit et occidet eos corpali-
ter et iacebūt corpa eorum in platea ciuitatis
magne ſ. hieruſalē quondā dei vt qcūq;
viderint timeāt eis conformari

¶ De interitu eiuſdem Hiero⁹ vbi ſupra. Cap. CIIII

Poſtq; ergo fixerit anti-
chriſtus ut dictū eſt in apeduo
tabernaculū ſuū inde ſe erigēs
vſq; ad montē oliueti regionem aſcēdet
hieroſolymorum. Tūc veniet vſq; ad p̄fa-
ti mōtis verticē q̄ dicitur inclytus. qr ex eo
ſaluator aſcēdit ad patrē. dn̄oq; cōtra
ſe veniēte nullus auxiliari poterit ei. ibi
nāq; pibit vn̄ dn̄s ad celos aſcēdit. Da-
niel et Eſaias pleni⁹ loqtur dicēs: Precipita-
bit dn̄s in mōte iſto faciē vinculi colliga-
ti ſup oēs pplos. ¶ Glo. ſup .j. ad
theſſal. v. ca. Sicut ergo legitur in verbis p-
phetarum Danielis: Regnabit antichriſtus
et miniſtri ei⁹ trib⁹ ānis et dimidio. Et ſic
in Apoc. q̄z habetur: Helias et Enoch in-
terficientur ab illo. tunc erit talis tribulatio
q̄lis antea nō fuit nec poſtea erit. Poſt
modū antichriſt⁹ et maxia pars ſuorum int-
ficietur a Michaele. Poſt mortē vo anti-
chriſti qdragintaq̄nq; dies concedentur bo-
nis ad pn̄iam q̄ titubauerūt in illa pſecu-
tione. Miniſtri autē antichriſti gaude-
būt illis dieb⁹ vxores ducētes conuiuia ce-
lebrātes et ioca diuerſi generis exercētes.
atq; dicētes: Licet pnceps nr̄ ſit mortu⁹
tn̄ mō pacē et ſecuritatē habem⁹. Cūq;
talia dixerīt ut ait aplus: Superueniet re-
pēte eis interit⁹ ita grauis et ſubitus ſicut
eſt dolor mulieris in vtero habētis. qd
tn̄ euadit. h illi nō effugiēt. ¶ Glo. ſup
ij. ad theſſal. ij. ca. Occidetur igitur anti-
chriſtus vt a doctorib⁹ traditur in mōte
oliueti in papilone et ī ſolio ſuo. videlicet
in illo loco cōtra quē dn̄s aſcēdit ad ce-
los. Illo aūt interfecto non ſtatim veniet
Chriſt⁹ ut ab ipſo mūd⁹ iudicetur. h ut ex
libro Danielis intelligitur quadraginta-
quinq; dies electis ad pn̄iam concedētur.
Quātū vo p⁹ dn̄s vētur⁹ ſit penit⁹ igno-
ratur. ¶ Hiero⁹ vbi ſupra. A tpe q̄
q̄ iuge ſacrificiū ablatū fuerit i. quo an-
tichriſtus orbē obtinēs dei cultū interdi-
xerit. vſq; ad interfectionē ei⁹ cōplebūtur di-
es mille ducēti nonaginta i. tres anni et
dimidi⁹. Tāto qppe tpe ſanctos pſeque-
tur. Deniq; beat⁹ inqt q̄ expectat et pue-
nit ad dies mille trecētos trigintaquinq;.
h eſt oēs qui antichriſto interfecto dies q-
draginta q̄nq; ſup numerum p̄finitum

pręſtolant᷑· qb᷒ dn̄s in ſua maieſtate ve-
niēs maīfeſtabit᷑. Cur aūt p⁹ interfectiōez
antichriſti q̄dragītaq̄nqꝫ diex̄ ſilētiū ſit
futux̄· diuinę q̇dē eſt ſciētię nō hūanę·
niſi forte dicam⁹· ꝙ regni dilatio patien-
tię ſctōx̄ ē cōprobatio ·puto aūt ⁊ pęni-
tentię dari locū per pęnas lapſorum.

¶ De aduētu chriſti ad iudicium Glo. vbi ſ. Cap CV.

Nec veniet ut dictū ē dn̄s
ad iudiciū niſi venerit diſceſſio
primū· videlicꝫ eccliax̄ a ſpūali
obediētia romanę ecclię vel hoīuꝫ a fide
¶ Ambro. ſup̱ j. ad theſſal. De-
ſcēdit aūt dn̄s ipſe Jeſus chriſt⁹ volūta
te pr̄is cū exercitu cęleſti ad gerēdū bellū
cōtra antichriſtū nomine dei· q̊ extincto
iuſſu ei⁹ reſurgēt mortui. Hoc ē· n· in tu-
ba dei deſcēdere videlicet noīe dei bellū
agere. ¶ Hiero⁹ ſup̱ Mat. li. iiij.
Porro in eius aduētu ſic ipſe p̄dixit· ſol
obſcurabit᷑· nō q̇dē ſui luminis diminu-
tione· ſꝫ veri lumīs cōp̱atione. Alioq̇n le-
gimus ſolē ſeptuplū lumīs habitux̄ ī il-
la die· ſꝫ cōp̱atione verę lucis oīa erūt in
ſua natura tenebroſa. Itaqꝫ ſi ſol ⁊ luna
⁊ ſtellę v̄tutes q̄ꝫ angelicę ī aduētu chri
ſti in tenebras reputabūt᷑· illox̄ ſup̱cilīuꝫ
rep̱cutiat᷑ q̇ p̄n̄tiam iudicij nō formidant·
qꝛ ſe ſctōs arbitrāt᷑. ¶ Origenes ſup̱
Mat. Dicet aūt aliq̇s ꝙ ſic in magnis
ignib᷒ ſuccēdi incipiētib᷒ ex fumo pluri-
mo tenebrę extolli vidēt᷑· ſic in conſūma-
tione mūdi ab igne q̇ accēdēdus eſt cęli
luīnaria obſcurabūt᷑. Ali⁹ ſꝫ exēplo vtit᷑
q̄ ſicut deficiēte oleo lucernę paulatim
lumē minuit᷑· ſic lux cęleſtiū luminū defi-
ciēte nutrimine obſcurabit᷑. ¶ Glo. ſu
per j. ad cox̄. ca. iij. Duos autem
ignes futuros legim⁹. Vnū ęternū q̇ iu-
diciū ſequet᷑· q̊ videlicꝫ reprobi ęternalit᷑
punient᷑. Et altex̄ q̇ p̄cedet· q̊· ſ· hui⁹ mū-
di facies exuret᷑· q̇ etiā emūdabit eos q̇ ſꝫ
damēto ecclię lignū fęnū ſtipulā ſup̱ędi
ficauerīt. Qui aūt aux̄ p̄cioſos lapides
argētuꝫ ſup̱ędificauerūt ab vtroqꝫ igne
ſecuri ſūt. ¶ Glo. ſup̱ Johā. iij. ca.

In tp̱e igit᷑ illo ait dn̄s: Cōgregabo oēs
gētes ⁊ deducā eas ī vallem Joſaphath
⁊ ibi diſceptabo cū illis. Hoc q̇dā pueri
liter intelligūt videlicet ꝙ in valle q̄ ē in
latere oliueti montꝫ dn̄s ad iudicium de-
ſcēſurus ſit· qđ vtiqꝫ friuolū eſt· qꝛ nō in
terra ſꝫ in hui⁹ aeris ſpatio ſedebit cōtra
locū eiuſdē montꝫ ex quo aſcēdit. Et ſic
Johānes Chryſoſtom⁹ ait: Angeli de-
ferēt an̄ illū ſalutiferę crucꝫ ſignū. Joſa-
phath aūt interp̄tat᷑ iudiciū dn̄i. Ad iu-
diciū ſꝫ dn̄i cōgregabūt᷑ nō ſolū iudei q̇
credere noluerūt· ſꝫ ⁊ oēs impij q̇ ab ini-
tio fuerūt. Juſti v̄o nō deſcēdēt in vallē
iudicij videlicet ut iudicio damnēt᷑· ſꝫ in
nubib᷒ obuiā chriſto eleuabūt᷑. ¶ Hay
mo ſup̱ Eſaiā. Itaqꝫ iuxta p̱pham
Eſaiā. Hęc q̇dē erūt in medio tr̄ę· id eſt
in hieruſalem quę ē vmbilic⁹ terrę. Dn̄s
tm̄ nō deſcēdet in terrā ad iudiciū· ſed in
aere ſedebit in nubę cōtra montē oliueti
ſtipat⁹ agminib᷒ ⁊ v̄tutib᷒ cęlox̄. In nu-
be aſcēdet ⁊ itex̄ in nube veniet ſic ab an-
gelis dictū eſt: Sic veniet quēadmodū
vidiſtis eū eūtē in cęlū. Ipſemet q̄ꝫ dicit
Nūc videbūt filiū hoīs veniētē in nubi
bus cū p̄tāte magna ⁊ maieſtate.

¶ De icertitudine illi⁹ diei. Aug⁹ in li. lxxxiij. q̄ōnū. Cap. CVI

Finis quidē ſęculox̄ eſt
ętas ſexta mundi· videlicet ab
aduētu dn̄i vſqꝫ ad finē ſęculi
qua ſcilicet exterior homo tanq̄ꝫ ſenectu
te corrūpit᷑· ⁊ interior de die in diē reno-
uat᷑. Senectus vero tm̄ tp̱is ſolet tenere
q̄ꝫtū oēs ętates cęterę. Nā cū ab anno
ſexageſimo ſenect⁹ dicat᷑ incipere· ⁊ hoīs
vita poſſit vſqꝫ ad annos cēteſimū ⁊ vi-
geſimū p̱uenire· manifeſtū eſt ſolā ſenec-
tutē tā longā q̄ꝫ oēs ętates p̱ores eē poſ-
ſe. ¶ Idē de ciuita. dei li. xviij.
Fruſtra igit᷑ ānos q̇ remanēt huic ſęculo
conaremur diffinire· oīum eni de hac re
calculātiū digito ſoluit ⁊ q̇eſcere iubet q̇
ait: Nō ē vr̄m noſſe tēpora vel momēta
q̄ pr̄ poſuit in ſua p̄tāte. ¶ Hiero⁹ ſu
per Mat· l. iiij. Deniqꝫ de die inq̇t

illa ⁊ hora nemo ſcit niſi pater ſolꝰ. Nō enim expedierat apoſtolis noſſe diē aduentus iudicis· ut ſemꝑ incerti ſic quoti die viuerēt tāq̄ȝ altera die iudicādi eēnt ¶ Greg⁹ in moral. li. xix. Hinc beati Job voce dicit̄: Arcus meus in manu mea inſtaurabit̄. Per arcū enī extremi iudicij deſignauit dies· ſicut alibi dicitur: Dediſti metuentibꝫ te ſignū ut fugiant a facie arcus. In arcu nāq̄ȝ q̄ȝto lōgius trahit̄ chorda· tāto de illo diſtricti oꝛ exit ſagitta. Sic illiꝰ iudicij dies q̄ȝto longius differt̄ ut veniat· tanto cū venerit ſequitur ut de illo diſtrictioꝛ ſnīa ꝓcedat. Jdcirco nūc cladibꝫ diu̾ſis ꝑcutimꝰ vt his coꝛrepti paratioꝛes inueniamur. Unde ⁊ illic ꝓmittit̄: Oſtendiſti populo tuo dura. ¶ Chryſoſto. ſuper Mat. li. i. Sciendu3 vero q2 medulla huius mūdi ſūt hoīes ſancti. Sicut igit̄ arboꝛ floꝛet q̄ȝdiu medulla fuerit ſana· cum aūt fuerit ꝑcomeſta· paulatim marceſcendo ſiccat̄ tota. Sic ⁊ q̄ȝdiu ſūt homines fideles ſtat iſte mundus· ⁊ cū ſancti de mundo deficiunt eſt vtiq̄ȝ caſurus Sicut etiā regrediētibꝫ iſraelitis de ęgypto exterminata eſt ęgyptus.

¶ De reſurrectiōe generali. Glo. ſuꝑ i. ad coꝝ. xv. ca. Cap. CVII

Tunc omnes quide3 homines tā boni videlicet q̄ȝ mali reſurgemus· ſed non oēs in gloriā imoꝛtalitatis imutabimur. Et hoc ī momēto· i· breuiſſimo ⁊ anguſtiſſimo tēporis ſpacio. Jn ictu oculi· i· q̄ȝcito radius oculi trāſit ad remota· ⁊ trāſuolat media. Jn nouiſſima tuba· i· ꝑ vocem magnam ⁊ manifeſtam· poſt q̄ȝ nō erit alia Ac ſi dicat apoſtolus: Fiet vniuerſalis reſurrectio ī nouiſſimo ſigno qđ nutu diuino dabit̄ ut iſta cōpleant̄. Hęc tuba clamoꝛ foꝛte ille intelligit̄· de quo in euāgelio dicit̄: Media nocte clamoꝛ factus eſt ecce ſponſus venit exite obuiā ei. Nō enī tūc veniet cū ſperat̄· ſed media nocte id eſt· occulte valde ⁊ inſperate. Et quaſi quereret quis: An erit ſonus iſtius tubeꝰ Rn̄det vtiq̄ȝ. Canet eni3 inquit tuba. Tubę nomine aliqđ euidens ⁊ ꝓclarum ſignū accipit̄ qđ archāgeli vox ⁊ tuba dei alibi ⁊ etiā vox chriſti quā audiēt moꝛtui de monumentis in euāgelio dicitur. Unde ⁊ ibidē ab apoſtolo ſcribit̄: Et moꝛtui reſurgēt incoꝛrupti videlicet oēs ſine aliqua diminutione mēbroꝝ· et nos īmutabimur in gloriā īmoꝛtalitatꝭ· videlicet boni tm̄. ¶ Aug⁹ de ciuitate dei. Queri autē ſolet· vtrū illi quos viuos inueniet chriſtus nūq̄ȝ oīno ſint moꝛituri· an ipſo tēpoꝛis puncto quo rapientur obuiam chriſto ad īmoꝛtalitatē mira celeritate ſint tranſituri. Nō enim dicendū eſt fieri nō poſſe ut in illo ſpacio per aera poꝛtent̄ in ſublime· ac de iſta vita decedāt ⁊ reuiuiſcat. Ad hunc quoq̄ȝ ſenſū quo eſtimemus illos in tam paruo ſpacio ⁊ moꝛtē paſſuros ⁊ īmoꝛtalitatē accepturos· apl̄us nos vrgere videt̄: vbi per eū dicit̄: Sic in Adā oēs moꝛiuntur ita ⁊ in chriſto oēs viuificabunt̄. Et alibi: Quod ſeminas nō viuificat̄ niſi priꝰ moꝛiatur. Cur aūt nobis videat̄ incredibile multitudine3 illā coꝛpoꝝ quodammodo ſeminari in aere· atq̄ȝ ibi protinus īmoꝛtaliter ⁊ īcoꝛruptibiliter reuiuiſcere non credamus in ictu oculi futuram reſurrectionē ⁊ in membra ſine fine victura tāta velocitate redituꝝ antiquiſſimorum cadaueꝝ puluerē. Sed de his potius doctoꝛes audire vellē. Si tamē ſanctos qui chriſto veniente viuentes reperientur· eiq̄ȝ obuiā rapient̄ crediderimꝰ in eodē raptu de moꝛtalibꝫ coꝛpoꝛibꝫ exituroſ ⁊ ad eadē mox immoꝛtalia redituroſ nullas in verbis apoſtoli patiemur anguſtias generaliter accipientes qđ dictū eſt: Omnes quidē tam boni· ſ· q̄ȝ mali reſurgemus· ſed nō omnes in ſolēnitatē reſurrectionis īmutabimur. ¶ Jde3 ſuper Geneſim li. xij. Si quem vero mouet quid opus ſit defunctoꝝ ſpiritibꝫ

in reſurrectiōe corpora ſua recipere. ſi poteſt eis ſine corporibꝰ ſūma beatitudo ħberi. Difficilis eſt queſtio. nec pōt a nob perfecte diffiniri. Sed tñ dubiū non eſt ⁊ raptā a carnis ſenſibus hoīs viuentis mentē ⁊ ipſa carne depoſita per mortem nō ſic incōmutabilē videre poſſe ſubſtātiam ſicut ſancti vident angeli ſine alia cauſa latentiori. ſiue ideo qꝛ ineſt ei naturalis quidā appetitus. ſuū corpus adminiſtrādi quod retardatur quodāmodo ne tota intentione in illud ſummū celum pergat donec appetitus ille cōquieſcat. Porro ſi tale ſit corpus cuiꝰ difficilis ⁊ grauis ſit adminiſtratio ſicut hic caro que corrūpitᷣ. multo magis ab illa ſūmi celi viſione mens aduertitᷣ. Proinde cū ⁊ hoc corpus receperit iam nō animale ſed ſpūale. angelis equata perfectū habebit modū nature ſue obediens ⁊ imperans viuificata ⁊ viuificans tam ineffabili facilitate ut ſit ei glorie qđ fuit ſarcine.

De occurſu ſanctorum ad iudicium. Glo. ſup j. ad theſſal. iiij. ca. Cap. CVIII.

Dominus igitur ut dictū eſt in iuſſu ⁊ in voce archangeli ⁊ in tuba dei deſcēdet. qꝛ quaſi ad bellū veniet. Tūc eniꝫ inimicos debellabit. ⁊ amicos ad eterne glorie ſolennitatem inuitabit. Vox igitur illa erit q̄ſi tuba videlicet ſuos excitās ⁊ malos terrens. Et bñ dicitᷣ: tuba dei. qꝛ deus efficaciā dabit ei videlicet ꝙ per illā mortui qui in chriſto ſunt reſurgēt primi. Deinde vero illi qui viui reperientᷣ ſimul cum illis ab angelis in nubibꝰ obuiā chriſto ī aera rapientᷣ. Nubes. n. eos ſuſcipiēt ſic nubes ſuſcepit chriſtū aſcēdentē in celū. vbi etiaꝫ dicit interpres alius ꝙ rapiemī baiulis nubibus. Glo. ſup eplaꝫ ad epheſios. iiij. ca. Tūc ut alibi dicit aplus: Omnes occurremus videlicet nobis inuicē de diuerſis mūdi partibus vł ipſi nr̄o capiti chriſto velut ad gaudium currentes deſiderio. Nos inq̄ꝫ pficiētes in virū perfectū. i. in ſtātū vt vir perfectus ſit vnuſquiſqꝫ noſtrū: Omnes autē dicit, puehendos in viꝝ nō ſexus diſcretione ſed virtutis perfectione. Hic eniꝫ etiā oēs ſancti ſūt paruuli viribꝰ corporiſ ⁊ animi: Occurremus ⁊ in menſurā plenitudinis chriſti. i. habētes quilibet eādē etatē in qua chriſtus habuit annoꝝ plenitudinē. Eā quoqꝫ menſurā corpis in qua chriſtus de hoc mūdo exiuit que eſt menſura ⁊ meta etatis vltra quā nec aliquid homini naturaliter accreſcit. Omnes enī cuiuſcūqꝫ etatis mortui fuerint ī eadē etate reſurgent in qua chriſtus mortuus eſt ⁊ reſurrexit. Et vnuſquiſqꝫ ſiue vir ſiue mulier ſit. ſuā recipiet corporī mēſurā quā vel in iuuētute habuit etiā ſi ſenex obijt. vel obiturus erat ſi ante defūctus fuerit. Nec eſt fas dicere ꝙ in reſurrectione accidat corpori magnitudo quā non habuit antea. nec corpora maiorum ad moduꝫ dominici corporis ſūt redigenda. periret enī multū de illis corporibus. cū nec capillus de capite iuxta verbum domini ſit periturus. Nihil enī detractuꝫ quolibet modo perituꝝ eſt de corpore humano. Nam ita modificabitᷣ in vno quoqꝫ illa materies ut aliquid ex ea nō pereat. ⁊ qđ alicui defuerit ille qui de nihilo fecerit quod voluit ſuppleat. ⁊ ſi quid in aliqua parte enormiter abūdauerit per totum ſpargat. Inde coꝝ quippe nihil erit ibi. ſed quicquid futurum eſt hoc decebit. Reſurgent ergo ſanctoruꝫ corpora ſine vllo vitio. ſine deformitate aliqua. Nec illa terrena materies q̄ anima diſcedente cadauer efficitur. ita reſurrectione reparabitur. ut illa que dilabuntur: q̄uis ad corpus redeant vnde dilapſa ſunt. ad eaſdem quoqꝫ corporis partes vbi fuerint neceſſaria reuertantᷣ. Alioquin capillis ⁊ vnguibus immoderata ⁊ indecens magnitudo redderetur. Vel aliter intelligi poteſt illud apoſtoli dictū ꝙ ſcilicet virum perfectum appellet chriſtum cū oī corpore ſuo myſtico cōpletū.

Cum enim electorum numerus complebitur ·tūc fiet quod dicitur: Occurrem⁹ omnes in virum perfectum ·id eſt· ita ꝙ omnes nos·caput ſcilicet ⁊ membra ſim⁹ vn⁹ vir perfectus cui nihil deſit· nihilq́ʒ poſtea ſit addendum. Ideo autem perfectus ·quia tunc in menſurā ętatis plenitudinis chriſti proficiemus·i·quia tūc erit mēſura ⁊ meta ętatis eius. Meta quidem ut poſtea nihil addat̃ numero vel viribus. Mēſura vero ·quia tunc plen⁹ erit chriſtus. Omnes enim pariter habebit qui modo per ſingulos creſcit·oēſq́ʒ immortales erunt in eo ⁊ beati cum eo ⁊ tunc neceſſaria non erit pręlatio.

De apertione librorum Effrē iij. li. de reſurrectione. Cap. CIX.

Tt **Ancilla peccatoribus** horrenda delictorum ſuoꝝ facies obuiabit quę in tormento amarior ac durior exiſtit·ſed ⁊ conſcientię ſuę cruciati verberibus infęlicia illa verba proloquētur ⁊ dicent: Vę nobis miſeris·vę quibus contigit diem iſtum videre. Nimirum ſicut ipſius veritatis voce dicitur: Uirtutes etiaʒ quę ſunt in cęlis mouebuntur. **Beda ſuper Marcum.** Quid ergo nimirū tremere homines· cuʒ aſpectu iudicij tremant angelicę poteſtates? Quid patietur virgula deſerti· vbi concutietur cedrus libani vel paradiſi? **Greg⁹ in morali. li. xvij.** Cum vix inq́ʒ paruā ſtillā ſermonis eius audierimus· tonitruū magnitudinis ei⁹ q̇s poterit intueri? Quid enim facturus eſt cū iudicaturus aduenerit·qui vna voce hoſtes ſuos perculit· etiā cū iudicādus venit? Illis nāq́ʒ quęrentibus Jeſum naçarenū·dixit: ego ſū. Vocē ſolūmodo mitiſſimę reſpōſionis edidit·⁊ armatos pſecutores ſuos protinus in terram ſtrauit. Quis ergo ei⁹ irā tolerare poterit·cuius manſuetudo tolerari non poterat? **Origenes ſup Hieremiaʒ omel. xij.** Si peccatū meū eſſet attramento cōſcriptū·forſitan illud delerem: Nunc autem ſtilo ferreo ſuper cordis mei pectus eſt ſcriptū·ut ant̄ tribunal iudicij veniat·vbi vniuerſa multitudo ſpectantium leget in pectore meo ſignatas imagines peccatoꝝ. **Glo. ſuper epl̃am ad Roma.** Hinc et apl̃us de quibuſdam ait: Teſtimonium reddente illis cōſcientia ſua ·⁊ inter ſe inuicem cogitationum accuſantiū aut etiā defendentium·in die cum iudicabit de⁹ occulta hominū. In illa quippe die cogitationes accuſabūt animas vel defendent·non vtiq́ʒ quę tunc erunt·ſed iſte q̄ modo ſunt in nobis·quarum voce quędam ⁊ ſignacula velut in cęra relinquūt in cordibus noſtris·quę nunc in occulto pectoris poſita dicuntur·in illa die reuelari per Jeſum chriſtum ·quia pater neminē iudicat·ſed filio dedit omne iudicium. **Auguſtinus de ciuitate dei li. xx.** Hinc ⁊ Johānes in Apoc. cum dixiſſet ſe vidiſſe ſedentē ſuper thronum a cuius facie cęlum ⁊ terra fugit· poſtea ſubiungit: Et vidi mortuos puſillos ⁊ magnos·⁊ libri aperti ſunt·⁊ alius liber apertus eſt qui eſt vitę vniuſcuiuſq́ʒ·⁊ iudicati ſunt mortui ex ſcripturis librorum ſm facta ſua. Non quidē vn⁹ erit liber omnium·ſed ſinguli ſinguloꝝ. Illa vero ſcriptura vnum intelligi volens·⁊ alius inquit liber apert⁹ eſt. Quędam ꝗ̄ vis intelligenda eſt diuina qua fiet vt opera ſua cuiq́ʒ vel bona vel mala cuncta in memoriam reuocētur·⁊ mētis intuitu mirabili celeritate cernantur· ut accuſet vel excuſet cōſcientia conſcientiam· atq́ʒ ita ſimul ⁊ oēs ⁊ ſinguli iudicentur. Quę nimirum vis diuina libri nomen accepit· quia in ea quodammodo legitur quicquid ea faciēte recolitur. Et qui inquit inuenti in libro vitę non ſunt· in ſtagnuʒ ignis miſſi ſunt. Nō ante deū liber iſte cōmemorat ne obliuione fallat̃·ſed ꝑdeſtinationē ſignificat coꝝ quibus ęterna vita dabitur.

De diſceptatione iudicis cum reprobis. Greg⁹ nazanzen⁹ de plaga grādinis. Cap. CX.

Tunc omnia pēdebūtur in ſtatera iuſticię geſta ⁊ verba ⁊ cogitationes noſtrę. Mala ⁊ bona aduerſum ſe inuicem diuerſa lance pendētur. ut pars que prepōderauit vincat. ⁊ quo vergit opus. illuc ſententia decidat. nec vltra iam aliud iudiciū vel excuſatio requiratur. Quid autem reſponſi dabimus. cum ad multitudinē beneficiorū ſuorum que ingrate ſuſcepim⁹ adhuc etiam caſtigationes ſuas nobis imputare ceperit dominus ⁊ enumerare remedia ac medelas quibus adhibitis nos tn̄ curati non ſumus? Effrem in li. de die iudicij. Utiq ſi ſciremus quid immineat vel incumbat o fratres iugiter plāgeremus deum obſecrantes. Si enim oīs creatura contremiſcet ⁊ ipſa agmina ſanctorum angelorū expaueſcent in aduentu eius: quid tunc dicemus. ſi hoc paruo tempore negligēter ac ſegniter vixerim⁹? Ipſe nanq pro hac negligentia noſtra a nobis rationē exquiret. ac dicet: Propter vos incarnatus ſum. ⁊ in terris palam conuerſatus. propter vos flagellatus ſum. conſputus. palmis in faciem ceſus. cruci affixus. aceto potatus. paradiſum vobis aperui. regnum meū vobis obtuli. ſpiritūſanctum vobis miſi. quid vltra debui vobis facere ⁊ non feci? humilem voluntatem veſtram ſolūmodo quęſiui non vos coegi. ne cauſa veſtre ſalutis eēt occaſio neceſſitatis. Dicite mihi peccatores ſcḋm naturā paſſibiles ac mortales. quid paſſi eſtis propter me dominatorem veſtrum qui etiā impaſſibilis pro vobis paſſus ſum? Petrus longobardus. Tunc ⁊ illa preconia bonorum: Eſuriui ⁊ dediſtis mihi manducare ⁊c. Et increpationes ille malorum: Eſuriui ⁊ nō dediſtis mihi manducare proferētur vel vocali ſono vel alio modo. Anſelmus in meditationibus ſuis O anguſtię. hinc erunt peccata accuſantia. inde terrens iuſticia. ſubtus horridū chaos inferni patens. deſuper iudex iratus. conſcientia vrens intus. foris ardēs mundus. Itaq vix ſaluabitur iuſtus. ⁊ peccator in quā partē ſe premet ſic deprehenſus? Conſtrictus vbi parebo? quō latebo? latere erit impoſſibile. apparere intolerabile. nec iam erit tempus miſericordię. Tunc enim penitentia non recipietur. nec emendatio promittetur. Ve duritia miſerabilis ad quā conſtringendam leues ſūt tam graues mallei. O torpor inſenſibilis ad quem excitandum obtuſi ſunt tam graues aculei. Proh letalis ſopor ad quē excitandum tm̄ eſt tam terrificum tonitruum. O lignum aridū ⁊ eternis ignibus dignum. quid reſpondebis in illa die cum exigetur a te vſq ad ictum oculi omne tēpus viuendi tibi impenſum qualiter a te fuerit expenſū. Tūc quippe condemnabitur quicquid inuentum fuerit ī te operis vel ocij. ſilentij vel ſermonis. etiam q vixiſti ſi directum nō fuerit ad voluntatem dei.

De ſeparatione malorum a bonis. Origenes ſup Mat. li. xxij Cap CXI

Attende vero q in prolatione ſentētię prius ait dn̄s: Uenite benedicti. ⁊ poſtea. diſcedite maledicti. quia propriū boni dei eſt prius recordari beneficia bonorum q̄ maleficia malorum. Poſtea vero in exitu vtrorūq quia pri⁹ nominat penam malorum. deinde vitam bonorum dicens: Et ibunt hi in ſupplicium eternū. iuſti autem in vitam eternam. ut primum que timoris ſunt euitemus mala. poſtea que honoris ſunt appetam⁹ bona. Chryſoſto. ſup Mat. omel. xxiij. Et ille quidem qui vritur in gehenna regnum prorſus amittit celorum. que certe maior eſt pena q̄ cruciat⁹ ille flāmarum. Ego tn̄ nō noui q ſola gehēna eſt ⁊ illud ſupplicium horribile eſt. Sed tn̄ ſi mille gehē

nas aliqs poneret nihil tale diceret quale eſt ab illius glorie ꝓpelli honore et exoſum chriſto eſſe. Satius eſt mille fulmina ſuſtinere ꝙ vultum illum manſuetudinis quidem ac pietatis plenum. nos tñ auerſantem videre. illoſqꝫ totius trāquillitatis oculos nequaqꝫ nos ſuſtinentes aſpicere. ¶ Glo. ſuper Apocal. li. iij. Tunc itaqꝫ plangent ſe ſuper eum vt ſcriptū eſt: Omnes tribus terre. id eſt. omnes terreni quia non tantū dolebunt de ipſo tormento ꝙ quod repellentur de tali conſortio. ¶ Greg⁹ nazanzen⁹ vbi ſupra. His ergo qui in regno celorum indigni reperientur. erit etiam ceteris hec maior omniū pena ꝙ a deo ꝓijcientur ꝛ pudor ꝛ confuſio ꝯſcientie cui⁹ finis ac remediū nuſqꝫ erit. ¶ Greg⁹ in omel. de virginibus. In aduētu nāqꝫ ſponſi cū intrauerint ad nuptias electi clauſa ianua foris ſtantes clamabunt reprobi: Dñe dñe aperi nobis. At ille reſpōdens dicit illis: Amen dico vobis neſcio vos. Q ſi ſapere ī cordis palato poſſet quid admirationis habeat: Ecce ſponſus venit. Porro q̄d dulcedis. ꝛ ꝙ parate erāt ītrauerūt cū eo ad nuptias. Poſtremo q̄d amaritudinis. clauſa eſt ianua.

¶ De īfernalib⁹ penis. Iſidor⁹ ili. etymol. li. xiiij. Cap CXII

Sicut autē in ordine corporū īferiora ſūt oīa grauia. ita ſm ſpiritū inferiora ſūt oīa triſtiora. Vñ ꝛ apud nos infer⁹ eo ꝙ infra ſit dicit. Et in greco eo ꝙ ſuaue nihil habeat reſonare ꝓhibet. Et ſicut aīalis cor in medio corporis inuenit. ita ꝛ inferus in medio terre eſſe dicit. Vñ ꝛ in euāgelio in corde terre legit. Ubi vero dicunt ꝙ inferi dicūt eo ꝙ hinc aīe illuc trāfferant. Cocytus eſt inferi loc⁹ a luctu ꝛ gemitu grece dict⁹. Stix a triſticia dicta ſonat ꝙ triſtes faciat vel triſticiā gignat. Eſt etiā ereb⁹ iferoꝝ ꝓfūditas ꝛ receſſus. Eſt ꝛ tartar⁹ eo ꝙ ibi oīa turbata ſūt dictus. Uel veri⁹ a tartariçen grece qđ eſt horrere ꝛ tremere. Ibi. n. flet⁹ ꝛ ſtridor dētiū. Loc⁹ aūt ignis ꝛ ſulphuris dicit gehēna quē appellari putāt a valle idol ꝯſecrata ꝙ eſt iux muros hieruſalē olim cadaueribꝫ mortuoꝝ repleta. Ibi. n. hebrei filios ſuos īmolarūt demonijs. ꝛ appellat gehēnon ille loc⁹. Itaqꝫ futuri ſupplicij loc⁹ vbi pctōres ſūt cruciādi deſignat illius vocabulo loci. ¶ Greg⁹ nazanzenus vbi ſ. Vñ ꝓ nūc terre ſterilitas vñ aeris corruptio. vñ peſtes ac morbi. vñ terraꝝ mot⁹ troreſqꝫ de celo: multo vtiqꝫ grauiora ꝛ vehemētiora ſūt ꝙ apud ſe ire dei theſauri recōdūt. Sꝫ hec ideo ad ꝓſens inferūt. ut ꝙ ſupeſt ire dei p cōuerſionē nr̄am auertat. Nā h adhuc lenitas q̄dā ē ꝛ correptio māſueta. ꝛ quedam caſtigātium initia velut paruulis ꝛ lactētibꝫ illata. Adhuc fum⁹ iracūdie q̄dā eſt ꝛ auſpicia penaꝝ inferni nōdum ignis exurēs. nōdū flāma vorās. nec carbones ſuccēſi. ¶ Hiero⁹ ſup Joel. Deniqꝫ de ipſis demonibꝫ reprobroꝝ tortoribꝫ ꝑ ꝓphetam Joel ait dñs: Quaſi aſpect⁹ equoꝝ aſpect⁹ eoꝝ. ꝛ q̄i eq̄tes ſic currēt. ſic ſon⁹ q̄drigaꝝ ſup capita mōtiū exiliēt. ſic ſonit⁹ flāme ignis deuorātis ſtipulā. velut ꝓplus fortis ꝓparat⁹ ad ꝓliū a facie ignis cruciabūt ꝓpli. oēs vult⁹ redigent in ollā. Sic. n. ad puniēdū q̄s ī poteſtate acceperint diſcurrēt demones q̄i equites. huc illucqꝫ volitātes. nec tormētis eoꝝ ſatiabūt. ſꝫ vnuſq̄ſqꝫ ſibi credita in pctōres ſupplicia ꝓſequet. Tātuſqꝫ timor erit oīuꝫ ex ꝯſciētia pctōꝝ ut ad inſtar olle aduſte vtant in tenebras facies eoꝝ. ¶ Bern. ī meditatiōibꝫ. Iudiciū faciet geſtoꝝ q̄ſqꝫ ſuoꝝ. Cūctaqꝫ cūctoꝝ ceteris arcana patebūt. Ignis vbiqꝫ ferox rupti pugnabit habenis.

¶ De bello perpetuo vel futuro Greg⁹ i moral. li. xv. Cap. CXIII.

Tunc deniqꝫ de quolibet reprobo fiet quod olim in libro Job dictū eſt: Emittat de⁹ in eum irā furoris ſui ꝛ pluat ſup

illum bellum ſuum. Bellum nanqꝫ deo pluere eſt aridam mentem quaſi quibuſdam pluuie guttis deſcendentibus iudiciorum ſuorum iaculis ferire·ut cum iam ad iudiciũ rapitur· modo meminerit q̄ male concupiuit·⁊ peius concupita congregare ſtuduit·modo doleat q̄ congregata deſeruit·qñqꝫ ⁊ vltionis ignẽ ſentiat: quẽ ne bene viueret preuidere contẽpſit. Sicut aũt ibidem poſtea dicit: Deuorabit eum ignis qui non ſuccenditur· ⁊ affligetur relict' in tabernaculo ·id eſt· in corpore ſuo. Ad augmentum enim pene ⁊ hic de corpore nolẽs egreditur·⁊ ibi in corpore inuitus tenetur· ut ĩ eo quod ipſe ꝓpoſuit amplius igne cruciétur.

¶Aug' de ciuitate dei li. ix. Quia vero ſicut miſeria contraria eſt beatitudini ·ſic bellum videtur eſſe cõtrariũ paci·merito queritᷣ ſic pax eẽ predicatura ĩ fine boni·quõ econtra bellum in mali fine poſſit intelligi. Uerum qui hoc querit attendat quid de bello noxium ac pernitioſum ſit·⁊ nihil aliud qꝫ rerum inter ſe diuerſitatem atqꝫ conflictum eſſe videbit. Quod itaqꝫ bellũ amarius cogitari põt qꝫ vbi voluntas paſſioni ⁊ paſſio voluntati ſic aduerſa eſſe ꝓbatur· ut nulli' earum victoria tales inimicitie finiantur ⁊ tibi ipſa natura vis doloris corpis ſic pugnat ut neutrũ alteri cedat? Hic enĩ quando conflictus ille contingit ut dolor vincit ⁊ ſenſum mors adimit· aut natura vincit ⁊ dolorem ſanitas tollit. Ibi aũt ⁊ dolor ꝑmanet ut affligat·⁊ natura perdurat ut ſentiat·quia vtrũqꝫ ideo nõ deficit ne pena deficiat. ¶Idem in li. xxi. Ut enim nũc iſta mortalia corpora dolor aliquis occidat hec cauſa eſt·quia ſic anima huic corpori cõnexa eſt ut ſummis doloribus cedat atqꝫ diſcedat·quia ⁊ ipſa compago membrorum atqꝫ vitalium ita infirma eſt ut eam vim que magnum vel ſummum dolorem facit ſuſtinere non valeat. In futura vero reſurrectione tali corpori ⁊ eo modo anima corpori reproba connectetur·ut illud vinculũ ſicut nulla temporis longitudine ſoluitᷣ ita nullo dolore rumpatur. Erit enim tunc talis caro qualis nunc non eſt·⁊ talis mors q̃lis nũc non eſt. Prima mors animam nolẽtem pellit de corpore. Secunda vero animam nolentem tenet in corpore· ab vtraqꝫ morte cõmuniter id habetur·ut quod nõ vult anima de ſuo corpore patiatur.

¶Qualiter ignis ille reprobos perſequetur. Ceſari' Arelateñ. Cap. CXIIII.

Illic eſcas crimina miniſtrabunt ardorib' ſempiternis· ⁊ manebit in hoc preceptũ auctoris iudicis ut viſcera dolorib' obnoxia ⁊ ſolis cruciatibus conſecrata ignis arbiter depaſta nõ conſumat ſed ad hoc permanet ut ſemper interimat corpuſqꝫ in ſceleribus mortuum·⁊ ad ſola tormenta rediuiuũ finem in ipſo interitus confinio nõ inueniat·ſed exanimata iam iãqꝫ tolerantie virtus ſic pareat ut reſurgat. Illa nanqꝫ penalis exuſtio · quia culpam iubetur inquirere·ſubſtantiam neſcit abſumere. Flamma ſiquidem illa nõ tam reũ perſequitur·qꝫ reatũ·⁊ ſi modus eẽt delictoꝝ eẽt ⁊ mẽſura cruciatuũ. Si ꝓo totã naturam occupauit pariter ⁊ inuoluit exceſſus capitalium ſcelerum·quia non recipit cauſa remedium·carebit fine ſupplicium. Occidente itaqꝫ pena ⁊ viuificante ſentẽtia dum ſibi nullam ſpem promittere poterit·vel poſt immenſa tpa iam etiam in preſenti ſentiẽtur cõſequẽtium ſeculorum tormenta ·ſicqꝫ dolorẽ mortis augebit immortalitas conſcientie impoſita. Ue qui hec lugenda in poſterum nunc deputant ridẽda · pro quib hec prius experienda ſunt qꝫ credenda.

¶Greg' i moral. li. ix. Ibi·n·ut ſcriptura clamat: Umbra mortis ⁊ nullus ordo·ſed ſempiternus horror inhabitat. Horrẽdo quippe ibi erit reprobis dolor cũ formidine· flãma cũ obſcuritate. Et merito

vt quia ad voluntatem creatoris neq̄q̄ꝫ veriti ſunt diſcrepare dum viuerent· in eorum quādoꝗ interitum ipſa ſuis qualitatibus etiā elemēta diſcordent· ⁊ quo ſe impugnant cruciatus augeant· eritꝗ miſerij mors ſine morte· finis ſine fine· defectus ſine defectu ·quia ⁊ mors viuit et finis ſemper incipit· ⁊ defect⁹ deficere neſcit. Quia igitur mors perimit ſed nō extinguit· dolor cruciat ·ſed nullatenus pauorem fugat ·flamma comburit· ſed nequaq̄ꝫ tenebras diſcutit· ſupplicia ordinem non habent· que non ſuam per omnia qualitatem tenent. Ignis illis ignis ad conſolationem non lucet· et tamē ad aliq̄d ut magis torqueat lucet. Eos quippe quos reprobi nūc inordinate diligūt miro iudicij ordine ſecum tunc in tormētis videbunt· ut penā ꝓprie punitionis exaggeret carnalis cognatio auctori prepoſita pari ante oculos vltione damnata. Quod etiam ex ipſo euāgelio colligi pōt: Nā ꝫ diues ille in inferno poſitus q̄ ad doloris ſui cumulum quinꝗ fratrū meminit abſentium· cōſtat proculdubio quia ad augmētum pene paulopoſt potuit eos etiam preſentes videre. Sicut ergo tribus pueris in fornace babylonio miſſis ⁊ ad conſolatium ignis ille ardere nouit· ⁊ tamen ad ſupplicium ardere neſciuit· quia illius qualitas in diuerſa virtute temperata ⁊ veſtimenta eorū nō attigit ·⁊ tamen vincula incendit. Ita e diuerſo flamma gehēne reprobis ⁊ nequaq̄ꝫ lucet ad conſolationis gratiam· ⁊ tamen lucet ad penam· ut damnatorum oculis ignis ſupplicij ⁊ nulla claritate ardeat candeat ⁊ ad doloris cumulum delicti qualiter crucianť oſtendat. Baſilius in exameron li. vj. Igitur etiam in retributionibus delictorum ratio nos ſecretior docet partiendam eſſe naturam ignis cuius lux ad illuminandos deputabitur iuſtos· ardor autē ꝓficiet ad peccatores concremandos. Unde dicit pſ: Vox domini intercidentis flammam ignis.

Qualiter eos exuret ⁊ non cōſumet. Auguſtinus de ciuitate dei libro xxi.

Cap. CXV.

Verū ꝙ humana corpora animata atꝗ viuentia non ſolum nunq̄ꝫ diſſoluit mors · ſ; in eternum quoꝗ tormētis ignium poſſint durare· nolunt increduli nos ad potentiam omnipotētis referre· ſed aliquo ſibi flagitant exemplo perſuaderi· quia nullum inquiunt eſt corpus quod dolere poſſit ⁊ non poſſit mori. Nullā ꝫ enim nouerunt carnem niſi mortalem. Et hec tota eorum ratio eſſe probatur· ut quod experti non ſunt eſſe non poſſe nequaq̄ꝫ arbitrenť. Uerum cuius rationis eſt dolorem facere mortis argumētum· cū vite potius ſit iudiciū? Certum eſt enim omne quod dolet viuere ac niſi in re viuēte dolorem eſſe non poſſe. Neceſſe eſt igitur vt dolens viuat· nec eſt neceſſe ut dolor occidat ·q? nec iſta mortalia corpa ⁊ vtiꝗ moritura dolor omnis necat. Et ut ea dolor aliq̄s occidere valeat hec cauſa ē· q? ſic aīa infirma cōpagine huic corpori connexa eſt ut ſummis doloribus cedat atꝗ diſcedat. Porro anim⁹ ipſe cui⁹ ꝑſentia corpus viuit ac regitur ⁊ dolorem pati pōt ⁊ mori nō pōt. Si aūt diligentius conſiderē dolor etiā qui dicitur corporis magis ad animā pertinet q̄ꝫ ad corpus. Anime nāꝗ dolor nō corporis eſt etiam cum eo loco vbi corp⁹ leditur dolet. Itaꝗ dolet anima in corpore in eo ipſius loco vbi aliquid contingit ut affligať dolore. Dolet ⁊ ſola q̄ꝫuis in corpore ſit cū aliqua cauſa inuiſibili triſtis eſt corpore incolumi. Dolet etiā non in corpe ꝯſtituta. Dolebat· n· diues ille cū dicebat: Crucior in hac flāma. Corpus aūt nec exanime dolet· nec aīatū ſine aīa dolet. Si ergo ſumeretur argumētū ad mortē a dolore· ad aīam magis ꝑtineret mori ad q̄ꝫ magis ꝑtinet ⁊ dolere: Cur g̊ ē incredibile ita ignes illis corpibꝫ dolorē

⁊ non mortē inferre poſſe. ſicut ipſa cor-
pora dolere animas faciunt quas tn̄ nō
ideo mori cogūt. Nō eſt igitur neceſſa-
rium dolor futurę mortis argumentum.
Deniqꝫ ſicut ſcripſerūt qui naturas ani
maliū indagarūt curioſius ſalamandra
viuit in ignibus. Sed ⁊ quidā ſicilię mō
tes notiſſimi qui tanto tp̄is diuturnita-
te nūc vſqꝫ ac deinceps flāmis ęſtuāt ac
perſeuerāt integri. ſatis idonei teſtes ſūt
nō omne qđ ardet abſumi. ⁊ aīa indicat
nō omne qđ dolere pōt etiā poſſe mori.
Quid ḡ adhuc a nobis rerū poſcuntur
exēpla quibꝰ īcredibile nō eſſe doceamꝰ.
vt hominū ſempit̄no ſupplicio punitorū
corpa ⁊ in igne aīam nō amittant. ⁊ ſine
detrimēto ardeāt ac ſine interitu doleāt.
Habebit enī tūc iſta carnis ſubſtantia
qualitatē ab illo vtiqꝫ inditā qui tā mi-
ras ⁊ varias tot rebus indidit quas vi-
demus ut eas quia multę ſūt nō mireṁ.
Verbi grā: De calce ꝙ in aqua feruet
et oleo friget. De magnete lapide ꝙ ne-
ſcio qua ſorbitione inſenſibili ferrū rapi-
at ⁊ ſtipulā nō moueat. De carne nō pu
treſcēte pauonis cū putruerit ⁊ platonis
De palea ſic frigēte ut niuē flueſcere nō
ſinat. ſic calente ut matureſcere poma cō
pellat. De igne ꝙ ſm̄ fulgorē ſuū lapi-
des coquēdo candificet. ⁊ cōtra eundem
fulgorē ſuū vrēdo plurima obfuſcet. Ta
le eſt ut qđ nigrę maculę effūdūt̄ ex oleo
ſplēdido. ſimiliter ⁊ ꝙ nigrę lineę de can
dido imprimunt̄ argento. De carboni-
bus etiā ꝙ igne accedente ſic in cōtrariū
vertātur. ut de lignis pulcerrimis tetri.
de duris fragiles. de putribilibꝰ imputri
biles efficiant̄. Hęc ipſe quędā cū mult̄
quędā cū omnibꝰ noui ⁊ alia plurima q̄
huic operi inſerere longū iudicaui.

¶ Cur pro tēporali culpa inferat̄ pęna ęterna. Cap CXVI

Q(q)uidā vero ſic iniuſtum
arbitrant̄ ut ꝓ peccatis q̄libet
magnis paruo tp̄e perpetratis
ęterna pęna quiſqꝫ dānet̄ quaſi illiꝰ hęc
iuſticia legis attendat ut ea quiſqꝫ mo-
ra tp̄is puniat̄. q̄ta. ſ. admiſit vnde puni
retur. Qui. n. ꝓ aliq̄ grādi crimine mul-
ctat̄ morte. nūqđ mora qua occidit̄ eſti-
mant leges eius ſuppliciū ⁊ non ꝙ eū in
ſempiternū auferūt de ſocietate viuētiū?
Sicut ḡ nō efficiūt leges terrenę ciuitat̄
vt in ea quiſqꝫ reuocet̄ occiſus. ita nec ci-
uitatis cęleſtis ut ad vitā reuocet̄ ęternā
ſecunda morte dānationis. Sed ęterna
pęna ideo ſenſibꝰ hūanis dira videt̄ ⁊ in-
iuſta. q2 ī hac īfirmitate moribūdoꝝ ſen-
ſuū ille ſēſus altiſſime ac puriſſime ſapiē-
tię deeſt q̄ ſentiri poſſit q̄tū nefas in pri-
ma ꝑuaricatione cōmiſſū eſt. Quto magis
nāqꝫ h̄ fruebat̄ deo. tāto maiore deū de-
reliquit impietate. ⁊ factꝰ ē malo dignus
ęterno qui h̄ in ſe bonū qđ eſſe poſſet in
ęternū peremit. Hinc eſt vniuerſa generis
hūani maſſa damnata ut ab h̄ iuſto ſup
plicio nullꝰ liberet̄ niſi miſericordia ⁊ in
debita grā. Sicqꝫ diſptitū eſt genꝰ hūa
num ut ī quibuſdā demōſtret̄ qđ valeat
miſericors grā. in cęteris quid iuſta vindi-
cta. In qua ꝓpterea multo plures ſūt q̄
in illa ut ſic oſtendat̄ qđ oībꝰ debeat̄. qđ
ſi omnibus redderetur in nullo vindicā
tis iuſticia reprehenderetur. Cauſa vero
qua fit ut eccleſia nunc non oret pro ma-
lis eadem eſt qua fiet ut in extremo iudi-
cio q̄uis pfecta charitate nō oret ꝓ ho-
minibus ęterno igne cruciandis. Nunc
autem id pro illis orat quos habet inimi
cos in humano genere. quia tempus eſt
pęnitentię fructuoſę. Nā ſi de aliquibꝰ
certa eſſet. ꝙ pręſciti eſſent in ignem ęter-
num ire cum diabolo. tam pro eis non
oraret q̄ nec pro ipſo ¶ Gregorius
in dialogo. libro. iiij. Cum igit̄ ab
aliquo interrogatur quomodo iuſtū ſit
vt culpa cum fine ꝑpetrata ſine fine pu-
niatur. Reſpondeo. ꝙ hoc recte diceret
ſi diſtrictus iudex hominum non corda
ſed facta penſaret. Iniqui autem ideo
cum fine dereliquerūt quia cum fine vix-
erunt. Nā voluiſſent vtiqꝫ ſi potuiſſent

ſine fine viuere vt poſſent ſine fine pecca-
re. Oſtendunt enī quia in peccato ſemꝑ
viuere cupiunt · qui nūq̄ꝫ deſinunt pecca
re dū viuunt. Iuſtū eſt igitur ut nūq̄ꝫ ca
reant ſupplicio qui nūq̄ꝫ voluerunt care
re peccato. Et quidē omnipotēs de⁹ q̄
pius eſt miſeroꝝ cruciatu non paſcit̄ · q̄
vero iuſtus eſt · ab iniquoꝝ vltione in ꝑ-
petuū non ſedabitur. Ipſi quoq̄ꝫ iniqui
pro iniquitate ſua puniti tamē ad aliq̄d
aliud ardebunt ſcꝫ ut iuſti ⁊ in deo vide
ant gaudia que ꝑcipiūt · ⁊ in illis reſpici-
ant ſupplicia que euaſerunt. Nec vlla er-
ga eos cōpaſſione mouētur · quia ſic eoꝝ
mentes per hoc ꝙ iuſtiſſimo iudici inhe-
rent vis diſtrictionis abſorbet · ut eis nō
libeat quicquid ab illius regule ſubtilita
te diſcordat.

De innouatione mundi ⁊ electorum in gloria electorū. Aug⁹ vbi ſupra li. xx. Cap. CXVII.

Iohānes ī apocal̄. poſt-
q̄ꝫ explicauit qđ a dn̄o breuiter
dictū eſt: Ibunt in ſupplicium
eternū · dicens: Qui non ſunt inuenti in
libro vite miſſi ſunt in ſtagnū ignis. Ex-
plicat etiā qđ connectit̄ ibidē: Iuſti aūt
in vitā eternā. Et vidi inquit celū nouū
⁊ terrā nouā. Nā primū celū ac terra re-
ceſſerūt · ⁊ mare iā nō eſt. Iſto fiet ordine
ꝙ ſuperius ꝑoccupādo iam dixerat vi-
diſſe ſe ſupꝛ thronū ſedentē · a cuius facie
celū ⁊ terra fugerāt. Iudicatꝭ quippe his
qui nō ſūt inuenti in libro vite ac miſſis
in ignē · q̇ · ſ · ignis ⁊ in q̄ mūdi vel reꝝ ꝑte
futurus ſit · neminē arbitror ſcire niſi for-
te per reuelationē. Tūc ꝑteribit hui⁹ mū
di figura ꝯfragratione mūdanoꝝ igniū ·
ſicut factū eſt mūdanaꝝ aquaꝝ inunda-
tione diluuiū. Illa itaq̄ꝫ ut dixi ꝯfragra
tione mūdana corruptibiliū elementorū
q̄litates q̄ nūc corpib⁹ nr̄is incorruptibi
lib⁹ ꝯgruūt ardēdo penitus interibunt.
Ipſaq̄ꝫ ſubſtātia eas habebit q̄litates
ꝑ mirabili imitatione ꝯueniāt corporibus
immortalib⁹ vt videlicꝫ mūdus in meli⁹
innouat⁹ apte accōmodet̄ hoib⁹ etiā car
ne innouatꝭ in meli⁹. Qꝫ aūt ait: Et mare
non eſt: vtrū illo maximo ardore ſiccet̄ ·
an in meli⁹ vtat̄ · nō facile dixerim. Et vi
di inq̇t ciuitatē magnā hieruſalē nouā
e celo deſcēdētem. Deſcēdere dr̄ ciuitas
iſta q̄ celeſtis ē grā · q̄ de⁹ eā fecit · ſic ei
ꝑ Eſa. dicit: Ego ſū dn̄s faciēs te. Tūc
xpo tāta de dei munere claritas ei⁹ appa-
rebit tāq̄ꝫ noua vt nulla remaneāt vetu-
ſtatis veſtigia. Hyamo ſup Eſa.
Tūc etiā cōplebit̄ id quōdā p Eſaiā ꝑ-
dictū: Erit lux lune ſic lux ſolis · ⁊ lux ſo-
lis ſeptēplicit̄ ſicut lux ſeptē dieꝝ. Hoc
enī poſt illū extremū iudicij diem erit cū
ſcꝫ celū nouum ⁊ terra noua fuerit. Om-
nia nāq̄ꝫ que per ſpaciū ſex dierū opera-
tus ē de⁹ ꝓpter hominē facta ſūt · ⁊ in ei⁹
lapſu elementa omnia detrimentū ſuſti-
nuerūt. Nā antea t̄ra ſpinas ⁊ tribulos
nō ꝓferebat. Nec aer iſte tante craſſitu-
dinis ut nūc ſꝫ purior erat. Sic etiā ſol ⁊
luna ⁊ ſidera ſui lumīs ſuſtinuerūt detri-
mēta. In die vero iudicij determinato il
lo examine cū fuerit oēs reprobi vna cū
diabolo ꝯcluſi in infernū · ſuſtollet ſe do-
minus Ieſus pariter cū corpore ſuo qđ
ſūt electi oēs in celū. Et tūc ſibi luna ſo-
lis ſplēdorem mutuabit. Sol vero ſeptē
pliciter q̄ꝫ modo lucebit · recipietq̄ꝫ ſplen
dorē quē homine peccāte amiſit. Dicit
⁊ beatus Iſidorus in libro creaturarum
ꝙ neq̄ꝫ ſol neq̄ꝫ luna deinceps ad occa-
ſū ventura ſūt · ſed in loco in q̄ creata ſūt
ſine fine ꝑmanebūt · Iuxͣ illuc Abachuc
ꝓphe: Sol ⁊ luna ſteterūt in habitaculo
ſuo. Et q̄re h̄? Ne videlicꝫ claritate cele
ſtiū luminariū ꝑfruāt̄ illi q̇ erūt apud in-
fernū. De h̄ ſtatu dicit ꝓpha: Non occi-
det vltra ſol tuus ⁊c. Hec inq̄ꝫ fient vt
Eſaias dicit: in die qua dn̄s ꝓpli ſui vul
nus alligauerit ⁊ ꝑcuſſurā plage illi⁹ ſa-
nauerit. Vuln⁹ · n · ⁊ plagā · i · mortalita-
tem ⁊ ruinā peccāte ꝓmo parēte cōtraxi-
mus quā in electis ſuis dn̄s ſanabit cū
eis īmortalitatē ⁊ incorruptionē anime
⁊ corporis dabit.

¶ De btā vita ſctoꝝ Ceſariꝰ Are
latēſ. ¶ Cap. CXVIII.

Pro beatā illā vitā ſctō
rū faciliꝰ ē ꝯſeq̇ ꝗ͂ enarrare. cuiꝰ
erit curſus ſine tmino. vſus ſine faſtidio.
refectio ſine cibo. ſꝫ ātiq̇s ꝑpetuiſq̄ gau
dijs ſēp noua iocūditas. ⁊ ſine vllo ꝑicu
lo amittēdi fęlicitaſ. Greg. i moraľ.
ľ. xviij. Deū certe nūc āgeli ⁊ vidēt ⁊ vi
dere deſiderāt. Nā deſideriuꝫ ſine fructu
anxietatē hꝫ ⁊ ſacietatē faſtidiū. ſꝫ ſeq̇ ſo
let. vt ſ̄ n̄ ſit ī deſiderio āxietas deſiderā
tes ſaciāť. ne aūt ſit ī ſacietate faſtidiū ſa
ciati ꝺſiderāt. Sic ⁊ noſ erimꝰ cū ad fōtē
vitę venerimꝰ. Erit nob̄ delectabiliť im
preſſa ſitis. ſimulatq̄ ſacietas ſꝫ lōge ab
erit a ſiti neceſſitas ⁊ a ſacietate faſtidiū.
¶ Augꝰ de ciuitate dei li. xxij. Ita
ꝟo deꝰ erit nobis notꝰ atq̄ ꝯſpicuꝰ vt vi
deať ſpū a ſinguľ nob̄. in ſinguľ nob̄ vi
deať. ⁊ ab alťo nr̄m alťo videať. etiā ī ſe
ipſo videať in cęlo nouo ac ťra noua ⁊ ī
oī q̄ tūc fuerit creatura videať ⁊ ꝑ corꝑa
ī oī corꝑe q̇cūq̄ directi fuerīt oculi ſpūa
li corꝑis acie ꝑueniente. Patebūt etiā
nob̄ inuicē cogitatiōes nr̄ę. Ita igiť erit
ibi fęlicitas. vbi nullū erit malū. nullū la
tebit bonū. ¶ Hieroniꝰ ſuꝑ eplaꝫ
ad ephe. li. j. Nūc appebit ſic ꝑ aplm
diciť: Plenitudo eiꝰ q̇ oīa ī oībꝫ impleť.
Nūc. n. ī ſinguľ ē deꝰ ꝑ ꝑtes. ſꝫ ē. ī alio iu
ſticia. ī alio caſtitas. ī alio ſapiētia. ī alio
fortitudo. ⁊ difficile ē ī ſcīs virꝭ atq̄ ꝑfectꝭ
oēs pariť eē ꝟtutes. Cū aūt ī fine fuerīt
ei vniūſa ſubiecta. tunc adīplebiť in oībꝫ
oīa. ut oīa. ſ. oēs habeant. quę antea ſin
guli ſingula poſſidebant. ¶ Augꝰ in
queſtiōibꝰ euāgelioꝝ. Oia itaq̄
dici pn̄t de illa ꝑfruitione ꝟitatꝭ ineffabi
li. Tātoq̄ magꝭ oīa dici pn̄t. inde ꝗ͂to
minꝰ aliq̇d dici pōt digne. Nā ⁊ dux eſt
illumīatoꝝ. ⁊ req̇es exercitatoꝝ. ⁊ patria
reſidētiū. ⁊ eſca indigētiū. ⁊ corona vin
cētiū. Et q̄cūq̄ bona tꝑaliť traſeūtia ꝑ
creaturę ꝑtes error appetit īfideliū. veri
ora in ętern̄ manētia in creatore oīuꝫ ſi
mul inuētura ē pietas filioꝝ. ¶ Idē ī
li. de ciui. dei. vj. Ibi nō erit magna
induſtria. ęrariū publicū ditare rebꝫ an
guſtis. vbi theſaurꝰ coīs ē ꝟitatꝭ. ¶ Idē
in li. xj. Ibi eē nr̄m nō habebit mortē.
ibi noſſe nr̄m nō habebit errorē. ibi ama
re nr̄m nō habebit offēſionē. ¶ Idem
in li. xix. Hęc eſt. n. pax ſuꝑnę ciuitatꝭ.
videlicet ordinatiſſima ⁊ ꝯcordiſſima ſo
cietas fruēdi deo ⁊ inuicē deo. ¶ Idē
ī li. xxij. Nā ⁊ flumīa pacꝭ in ſactos eiꝰ
deꝰ ꝑ ꝓpħam dicit ſe declinare. ut intelli
gamꝰ in regione illiꝰ fęlicitatꝭ oīa ſaciari
ſꝫ flumīe. Et qꝛ ťrenis etiā corꝑibꝫ influ
et inde pax īcorruptiōis ⁊ īmortalitatꝭ:
ideo flumē ſꝫ declinare ſe dicit. vt etiaꝫ
inferiora ꝑfūdat de ſuꝑnis. Vocabitur
itaq̄ dei laudibꝫ q̇ erit oīa ī oībꝫ. Quid
eniꝫ aliud ibi ageť. vbi nulla deſidia ceſ
ſabiť. vbi nulla īdigētia laborabiť: Vn̄
ſcriptū ē: Btī q̇ habitāt ī domo tua dn̄e
in ſęculū ſęculi laudabūt te. Oia. n. ⁊ mē
bra ⁊ viſcera corꝑis glorificati proficient
laudibꝫ dei. Oēs q̇ppe illiꝰ q̄ nūc latēt ar
monię corꝑalis tmini nō latebūt intrin
ſecꝰ ⁊ extrīſecꝰ. ꝑ corꝑis cūcta diſpoſiti
Sꝫ ⁊ cū ceterꝭ rebꝫ q̄ibi magne videbāť
⁊ mirabiles in tāti artificꝭ laude rōnalis
pulcritudīs delectatiōe mētes ſuccēdēt
rōnales. Qui ꝟo motus illic taliū corꝑo
rū ſint futuri definire nō audeo. tn̄ ⁊ mo
tus ⁊ ſtatus ſicut ipſa ſpecies decens erit
vbi qꝺ nō deceat oīno nō erit. Certe vbi
volet ſpūs. ibi ꝓtinus erit corpus. nec vo
let aliq̇d ſpūs qꝺ nec ſpiritū poſſit nō de
cere nec corpꝰ. Vera ibi glīa erit vbi lau
dantis nec errore quiſq̄ nec adulatione
laudabit: Verus honor q̇ nulli negabiť
digno. nulli deferet indigno. Premiuꝫ
ꝟtutis erit ipſe q̇ ꝟtutē dedit. eiq̄ ſeipſū
quo meliꝰ ⁊ maiꝰ nihil poſſit eſſe ꝓmiſit.
Quid eſt aliud qꝺ ꝑ ꝓpħam dicit: Ero
illoꝝ deꝰ. niſi ego ero vnde ſacieť: Ego
ero q̄cūq̄ ab oībꝫ deſiderāť. ⁊ vita ⁊ ſa
lus ⁊ copia ⁊ honor ⁊ pax ⁊ omnia bona
Sic enī ⁊ illud intelligimus ut ſit deus
oīa ī oībus. nec iō liberū arbitriū nō ha
bebūt. qꝛ pctā eos delectare nō poterūt.
Magꝭ q̇ppe tūc erit liberꝝ a delectatione
peccādi vſq̄ ad delectatiōeꝫ nō peccādi

indeclinabilē liberatū. Eo.n.potēti⁹ erit
q̊ peccare nō poterit. Carebūt aūt malis
oib⁹ ita ut penit⁹ deleāť de eoꝝ ſenſib⁹
Ea tū potētia ſciētię q̄ magna in eis erit
nō ſolū ſua p̄terita ƀ etiam dānatoꝝ eos
ſempit̄na miſeria nō latebit. Alioq̄n ſi ſe
miſeros neſcituri fuiſſe ſūt. quō m̄ias do
mini in ęternū cātabūt: q̊ cātico ī gloriā
gr̄ę chriſti cui⁹ ſanguine liberati ſumus.
nihil erit profecto illi ciuitati iocūdius.
ibi p̄ficieť qđ ait dn̄s: Uacate ⁊ videte
qm̄ ego ſū de⁹. Ipſe q̇ppe finis erit deſi
deriorꝝ nr̄oꝝ. q̇ ſine fine videbiť. ſine fa
ſtidio amabiť. ſine fatigatiōe laudabiť.
Hoc mun⁹. hic affect⁹. hic act⁹ p̄fecto ſi
cut ipſa vita ęterna cōis erit oib⁹.

Ex p̄ſentiū exhibitiōe bono rū firma ſit expectatio futuroꝝ

Cap CXIX

Ex ipſis aūt bonis quę i
hac etiā vita de⁹ ꝯferre nō deſi
nit miſeris: vtrunq꜓ ꝑpēdi pōt
q̄ꝫta bona ꝯferet elect ſuis ī ęt̄no regno
btificādis p̄tę ̉artes bn̄ vinēdi. ⁊ ad im
mortalē fęlicitatē ꝑueniēdi q̄ v̄tutes vo
cabāť. ⁊ ſola dei gr̄a q̄ ī chriſto ē fili ꝑ
miſſionis regniq꜓ donāť: Nōne hūano
ingenio tot tāteq꜓ artes ſūt īuētę ⁊ exerci
tatę partim neceſſarie ꝑtim volūtarie vt
tā excellēs vis mēt atq꜓ rōis in his etiaꝫ
reb⁹ q̄s ſupfluas. imo ꝑiculoſas ac ꝑni
tioſas appetit. q̄ꝫtū bonū habeat ī natu
ra vn̄ iſta potuit vel inuenire vel dicere
vel exercere teſteť. Iam v̄o in ipſo corꝑe
q̄ꝫuiſ nobis cū beluis mortalitate ſit cōe
multiſq꜓ illaꝝ infirmi⁹ eē ꝯſtet. q̄ꝫta dei
bonitaſ. q̄ꝫtaq꜓ ꝓuidētia tāti creator ap
paret. Nōne ita ſūt ī eo ſenſuū loca cęte
raq꜓ mēbra diſpoſita ſpecies ipſa figura
⁊ ſtatura toti⁹ corꝑis ita modificata ut
ad rōnaľ aīę miſteriū ſe indicet eē factū
Nō.n.ut aīalia rōis exꝑta videm⁹ ī ter
rā eē ꝓna ſic hō creat⁹ eſt. ƀ erecta in cęlū
corꝑis forma eūq꜓ q̄ ſurſū ſūt ſapere ad
monet. Porro mira mobilitas linguę
ac manib⁹ attributa ad loquēdū ⁊ ſcri
bēdū apta. nec nō ad oꝑa plurimaꝝ ar
tiū ⁊ officioꝝ. nōne ſat oн̄dit q̄li aīę ut
ſuiret tale ſit corp⁹ adiūctū: Deniq꜓ ni
hil vtilitat cā videm⁹ ī corꝑe creatū qđ n̄
habeat etiā decor locū. qđ meli⁹ ꝑpēde
rem⁹ ſi nūeros menſuraꝝ q̇b⁹ inť ſe cūcta
ꝯnexa ſūt ⁊ coaptata noſcerem⁹ q̇b⁹. ſ. co
aptatio q̄ armonia grece dī. tāq꜓ organi
cuiuſdā extrīſec⁹ ⁊ ītrinſec⁹ toti⁹ corꝑis
efficiť. Qui vtiq꜓ ſi noti eſſe poſſent in
teriorib⁹ q꜓ viſcerib⁹ q̄ nullū dec⁹ oſtētāt
vt ē tāta ꝑplexitas venaꝝ atq꜓ numero
rū ⁊ viſceꝝ ſecreta vitaliū ita delectaret
rōis pulcritudo ut oī formę apparēti q̄
ocuľ placet ipſi⁹ mēt q̄ ocuľ vtiť ꝑferret
arbitrio. Sūt aūt q̄dā ita poſita ī corꝑe
ut decorē habeāt tm̄ nō etiā vſū ſic mā
millas habet pect⁹ virile. ſic barbā facieſ
quā nō eē munimēto pure facies indicāt
fęminaꝝ. q̄s vtiq꜓ infirmiores muniri tu
ti⁹ ꝯueniret. Si ģ nullū ē mēbꝝ ī his q̇
dē ꝯſpicuis vn̄ ambigit nemo q̄ ita ſit
alicui oꝑi accōmodatū ut nō etiā ſit de
corū. Sūt aūt nōnulla quoꝝ ut dictū ē
ſolū dec⁹ ⁊ null⁹ ē vſus. puto facile intel
ligi in corꝑis ꝯditiōe dignitatē neceſſita
ti ꝑlatā fuiſſe. trāſitura q̇ppe ē neceſſitas
venturūq꜓ tēpus qn̄ ſola inuicē pulcritu
dine ſine vlla libidine ꝑfruem̄. qđ maxi
me referendū ē ad laudē ꝯditor dei. cui
diciť in pſ: Cōfeſſionē ⁊ decorē īduiſti.
Iā v̄o cętera pulcritudo ⁊ vtilitas crea
turę. q̄ hoī licet ī hos labores miſeriaſq꜓
ꝓiecto atq꜓ dānato ſpectāda atq꜓ ſumē
da diuina largitate ꝯceſſa eſt. q̊ ſmone
terminari pōt videlicet ī cęli tr̄ę ⁊ maris
multimoda ⁊ varia pulcritudine. in ipſi
us luc tāta copia. tātaq꜓ mirabili ſpecie
in ſole ⁊ luna ⁊ ſiderib⁹ in opacitatib⁹ ne
moꝝ. ī colorib⁹. ⁊ odorib⁹ floꝝ. In diu
ſitate ac multitudine volucrū garrulaꝝ
atq꜓ pictaꝝ. in multiformi ſpecie tot tan
toꝝq꜓ aīantiū quoꝝ ille plus admiratio
nis habēt q̄ molis mīmū. plus.n.formi
culaꝝ oꝑa ſtupem⁹ ⁊ apiculaꝝ q̄ꝫ īmēſa
corꝑa balenaꝝ. In ipſi⁹ q꜓ mar tā grā
di ſpectaclo cū ſeſe diuˢ colorib⁹ īduit. ⁊

aliquãdo viride·aliqñ purpureũ· aliqñ
ceruleũ exiſtit. Mare porro delectabilit̃ ſpe-
ctatur etiã quãtũcũq; turbat̃·⁊ fit inde
maioꝝ ſuauitas·qꝛ ſic demulcet intuẽtẽ·
vt nõ iactet ⁊ quatiat nauigãtẽ. Quid
ciboꝝ cõtra famẽ vſq; copia:q̇d ſaporũ
diuerſitas ꝯ faſtidiũ naturę diuinĳs dif-
fuſa·non coquoꝝ arte ac laboꝛe q̃ſita:
Quãta in multĳ rebꝰ tuẽdę·ac recuperã-
dę ſalutĳ auxilia: Que grata viciſſitudo di
ei altn̄ãs ac noctis aurarũq; blãda tẽpe-
ries: In fructibꝰ ⁊ pecoꝛibꝰ indumẽtoꝝ
ꝯficiẽdoꝝ·quãta materies oĩa cõmemo-
rare q̇s poſſit: Et hęc oĩa miſeroꝝ ſola-
tia ſũt atq; dãnatoꝝ nõ ꝓmia bonoꝛum
Quę ḡ ſũt illa·ſi tot ⁊ talia tantaq; ſunt
iſta: Quid dabit eis q̇s ꝑdeſtinauit ad
vitã q̇ h̄ dedit etiam illis q̇s ꝑdeſtinauit
ad moꝛtẽ: Quę bona ĩ illa vita btã faci
et eos ſumere.ꝓ q̇bꝰ ĩ hac miſeria vnige-
nitũ ſuũ voluit vſq; ad moꝛtẽ mala tan-
ta perferre:

De differẽtĳs pęnaꝝ ⁊ ꝓmioꝝ Augꝰ ĩ enchiridiõ Cap CXX.

Tunc fines habebũt due
ciuitates·vna chꝛiſti·altera dia
boli·vna btõꝝ·altera maloꝝ·
vtraq; tñ angeloꝝ ⁊ hominũ. Iſtis volũ
tas·illis nõ poterit eẽ peccãdi facultas.
Iſtis in ęterna vita fęlicit̃ viuẽtibꝰ·illis
infęliciter in ęterna moꝛte ſine moꝛiendi
ꝑtãte ſine fine durãtibꝰ. Sꝫ ĩ btĩtudine
q̇dẽ iſti ꝑmanebũt·aliꝰ alio ꝑſtãtius ĩ mi
ſeria·illi vero aliꝰ alio tolerabiliꝰ. Io-
hãnes chꝛiſoſto. Sic·n·ĩ regno cęle
ſti mãſiones multę ſũt·i·differẽtię ꝓmio-
rũ·ſic ⁊ in gehẽna diuſę ſũt mãſiones·i·
differẽtię ſupplicioꝝ. Oẽs tñ pęnã ętnã
ſuſtinebũt: Sic oẽs electi denariũ eũdẽ
habebũt quẽ pr̃familias dabit oĩbꝰ q̇·ſ·
in vinea oꝑati ſũt. Noĩe quippe denarĳ
aliq̇d oĩbꝰ electĳ cõe intelligit̃·ſ·vita ęter-
na·deꝰ ipſe q̇ oẽs quidẽ coĩter h̄ ĩpariter
fruẽt̃. Nã ſic differẽs erit clarificatio coꝛ-
poꝝ·ſic differens erit glĩa aĩaꝝ. Stella

enĩ a ſtella·i·electus ab electo differt. In
vtraq; videlicet mẽtĳ ⁊ coꝛporĳ claritate·
Alĳ nimiꝝ alĳs viciniꝰ clariuſq; dei ſpe-
ciẽ ꝯtẽplabũt̃·⁊ ipſa ꝯtẽplãdi differẽtia
mãſionũ diuſitas vocat̃. Vna eſt igitur
vita ęterna·deꝰ·i·denariꝰ vnꝰ. Sꝫ diu-
ſitas ẽ ibi mãſionũ·i·differẽtia claritatĳ
in btĩtudine q̄ vnũ eſt ac ſũmũ bonum ⁊
vita omniũ. Ibi nãq; ꝑfruẽt̃ electi deo
ꝑ ſpeciẽ·ipſũ iã nõ ꝑ ſpeculũ ĩ ęnigmate
vidẽdo·⁊ h̄ eſt vitã ęternã habere videli
cet deũ ĩ ſpecie ꝯgnoſcere·ſic ſcriptũ eſt:
Hęc ẽ vita ęterna vt ꝯgnoſcãt te verum
deũ ⁊ quẽ miſiſti Ieſũ chꝛiſtũ. Augꝰ de
ciui.dei l̃.xxĳ. Q aũt ibi ſint ꝓ meritĳ
futuri ꝓmioꝝ etiã gradꝰ honoꝝ atq; glo
riaꝝ nullatenꝰ eſt ãbigẽdũ. Atq; id etiã
btã illa ciuitas magnũ ĩ ſe bonũ videbit
ꝙ nulli ſuꝑioꝛi nullus inferioꝛ ĩuidebit.
Tã nollet vnuſq̇ſq; eẽ qđ nõ accepit·q̃
nec in coꝛꝑe vult eẽ oculꝰ q̇ ẽ digitꝰ. Sic
itaq; habebit donũ aliꝰ alio minꝰ·ut h̄
q̇ꝫ donũ habeat ne velit ampliꝰ. Idẽ
ſuꝑ Iohãnẽ omel̃.lxvĳ. Multę
quidẽ vt dictũ ẽ mãſiones in domo vna
differẽtias meritoꝝ ſignificãt ĩ vna vita
ętna. Alia·n·eſt claritas ſolis·alia lunę·
alia vero ſtellaꝝ·et tñ ille denariꝰ ęqualis
erit oĩbꝰ. Deniq; ſic oĩa in oĩbꝰ erit deuſ
vt qm̃ deꝰ charitas ẽ·ꝑ charitatẽ fiat vt
qđ habẽt ſinguli cõe ſit oĩbꝰ. Nõ erit ḡ
aliq̃ inuidia imparis claritatĳ·vbi regñbit
in oĩbꝰ vnitas charitatĳ. Greg. Li-
cet aũt electoꝝ aĩę miſericoꝛdiã habeãt
in ſuę naturę bonitate·iã tũc auctorĳ ſui
iuſticię cõiũctę tãta rectitudine ꝯſtringẽ
tur·ut nulla erga reꝓbos compaſſione
moueãt̃. Itaq; vbi iã compaſſio miſerię
nõ erit·aſpecta illoꝝ pęna iſtoꝝ lęticiam
minuere nõ valebit. Licet aũt iuſtis ſua
gaudia ſufficiãt·ad maioꝛeꝫ tñ gloꝛiam
pęnas maloꝝ q̇s ꝑ grãm dei euaſerunt
cernent: Quia q̇ dei claritatẽ vidẽt ni-
hil ĩ creatura agit̃ qđ videre nõ valeãt.

Explicit liber gratię quartus ⁊ vltimꝰ.

Laus deo